Mötesbok: Kommunfullmäktige (2026-01-26)

Kommunfullmäktige

Datum: 2026-01-26

Plats: Fullmäktigesalen, Rådhusesplanaden 6

Kommentar:

Dagordning

Val av justerare och fastställande av dagordning

1/26 KF Val av justerare och fastställande av dagordning 2026-01-26 4

Nämnderna redovisar

2/26 Information från nämnderna till kommunfullmäktige 2026 5

Interpellationer och frågor

3/26 Interpellation: Busshållplatsen som kommunen glömde; Maria Lindvall (-) (L) 6

4/26 Interpellation: Äntligen möjlighet att uppnå 15-barnsmålet; Anders Norqvist (L) 10

5/26 Interpellation: Personalens kunskaper måste tas tillvara för att vända trenden på Dragonen; Davis Kaza (AP) och Patrik Brännberg (AP) 15

6/26 Interpellation: Säkerhetspröva våra politiker i ledande positioner; Anders Norqvist (L) 19

7/26 Interpellation: Varför fortsätter Umeå att rasa i Hemtjänstindex? Veronica Kerr (KD) 23

8/26 Interpellation: Monterar Umeå kommun ned barns tillgång till teckenspråkig kompetens inom förskolan? Hanna Lundin Jernberg (L) 27

9/26 Interpellation: Hur är kunskapen i organisationen gällande klimakteriet? Hanna Lundin Jernberg (L) 31

10/26 Interpellation: Uppföljning av Umeå kommuns arbete med hemmasittare; Maria Nilsson (SD) 34

11/26 Interpellation: Kommer det att göras en Lex Maria-anmälan? Davis Kaza (AP) och Patrik Brännberg (AP) 38

12/26 Interpellation: Upphandling av en trygg skolskjuts; Maria Lindvall (-)(L) 41

13/26 Interpellation: Ny väg för Forslundagymnasium; Maria Lindvall (-)(L) 44

14/26 Fråga: När kommer de externa granskningarna av skandalerna inom Umeås äldreomsorg att redovisas? Anders Ågren (M) 47

Ärenden

15/26 Motion 17/2025: Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun; Veronica Kerr (KD) 50

16/26 Motion 18/2025:Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder; Veronica Kerr (KD) och Anders Sellström (KD) 65

17/26 Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD) 79

18/26 Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L) 91

19/26 Exploateringsavtal Södervik 1:7 101

20/26 Antagande: Detaljplan för del av Södervik 1:7 150

21/26 Antagande: Detaljplan för Holmsund 2:65 med flera - Umeå hamn (etapp 2) 287

22/26 Svar på remiss: Ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun 533

23/26 Finansiella mål 555

24/26 Avfallstaxa 2026 577
25/26 Avsägelse; ersättare i kommunfullmäktige; Philip Westin (MP) 614
26/26 Avsägelse; ledamot i kulturnämnden; Sofia Wiesler (MP) 615
27/26 Avsägelse; ersättare i för- och grundskolenämnden; Philip Swärd (M) 616
28/26 Valärende; Ordförande och vice ordförande i Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster ITKN 618
29/26 KF Anmälningsärenden 2026-01-26 627

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2026-01-23

Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00117

Val av justerare och fastställande av dagordning 2026-01-26

Förslag till beslut

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutar

att till justerare av dagens protokoll utse Janet Ågren (S) och Anders Ågren (M)

att digital justering äger rum senast måndag 2 februari kl. 15.00

att fastställa dagordning för mötet.

Beredningsansvariga

Tomas Jakobsson
Olov Häggström

Beslutet ska skickas till

Olov Häggström
Utredare/nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-01-16
Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00067

Information från nämnderna till kommunfullmäktige 2026

Förslag till beslut

Ärendebeskrivning

Information från nämnderna till kommunfullmäktige 2026 utifrån följande upplägg:

1. Nämndernas grunduppdrag
2. Utmaningar och möjligheter i grunduppdraget
3. Vad gör vi bättre tillsammans

Program

Inledning	*Elin Pietroni, stadsdirektör*	
För- och grundskolenämnden	*Ann-Christine Gradin, Utbildningsdirektör*	*14 min*
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	*Nicklas Wallmark, gymnasie- och arbetsmarknadsdirektör*	*14 min*
Äldrenämnden	*Pernilla Henriksson, äldreomsorgsdirektör*	*14 min*
Individ- och familjenämnden	*Karolina Lundqvist, socialdirektör*	*14 min*
Byggnadsnämnden Miljö- och hälsoskyddsnämnden	*Rune Brandt, stadsbyggnadsdirektör*	*9 min*
Tekniska nämnden	*Karin Isaksson, teknisk direktör*	*9 min*
Kulturnämnden	*Jenny Skarstedt, kulturdirektör*	*9 min*
Fritidsnämnden	*Stefan Hildingsson, fritidsdirektör*	*9 min*
Kommunstyrelsen, små/gemensamma nämnder och summering	*Elin Pietroni, stadsdirektör*	*9 min*

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2025-11-06

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2025/00534

Motion 17/2025: Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun; Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

Att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Veronica Kerr (KD) har anmält motionen ”Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun” och föreslår att

- Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt inrättande av mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning i enlighet med motionen.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen. Nämnden skriver att utöver en djupare ekonomisk analys är det många delar som behöver utredas och upprättas för att mobilitetsstöd skulle kunna införas.

Beslutsunderlag

Motion nr 17/2025
Tekniska nämndens yttrande

Beslutet ska skickas till
Motionären
Tekniska nämnden

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Sofia Gustafsson
Nämndsekreterare

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-10-23

§ 100

Diarienr: TN-2025/00725

Yttrande Motion 17/2025 Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun

Beslut

Tekniska nämnden beslutar

att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen med nedanstående motivering.

Johan Stål (V) avstår från att delta i beslutet.

Ärendebeskrivning

Motion inkommen från Veronica Kerr (KD) om att införa Lag (2014:132) om mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst.

Yttrande

Färdtjänst

Färdtjänst i Umeå kommun kan nyttjas dygnet runt, året om med fritt antal resor. Färdtjänstberättigade har även möjlighet att kvittera ut ett busskort i kollektivtrafiken för att kostnadsfritt genomföra resor i buss och tåg.

Försäkringskassans bilstöd

Försäkringskassans bilstöd finns till för de som har en varaktig (minst 9 år) funktionsnedsättning och har mycket stora svårigheter att förflytta sig eller åka kollektivt. Det finns flera bidragsgrupper, exempelvis *”Du är under 66 år och är beroende av bil för att arbeta, komma delta i en arbetslivsinriktad rehabilitering eller studera. Arbetet, utbildningen eller rehabiliteringen ska beräknas pågå i minst 6 månader”.* Den som söker bilstöd måste tillhöra minst en av bidragsgrupperna. Bilstödet kan ges både till anpassning och anskaffning av bil, moped eller motorcykel. Vissa delar av stödet är inkomstbaserat.

Lag (2014:132) om mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst
Lag om mobilitetsstöd är en frivillig ramlag som ger kommuner möjlighet att lämna ekonomiskt stöd till personer med funktionsnedsättning för anskaffning och anpassning av ett motorfordon. Syftet är att öka individens möjligheter att förflytta sig och därmed komplettera färdtjänsten. Grundläggande villkor för stödet är att den enskilde samtycker till stödet, har tillstånd till färdtjänst samt inte har rätt till bilstöd från Försäkringskassan.

Riktlinjer och kriterier
Det saknas ett nationellt regelverk med riktlinjer och kriterier för vad som ska gälla vid ansökan och bedömning. Varje kommun behöver därför själv ta beslut om hur mobilitetsstödet utformas.

Försöksverksamhet 2007-2010
Innan lagen antogs 2014 genomfördes en försöksverksamhet mellan 2007-2010. Omfattningen av försöksverksamheten var liten. Av 18 kommuner som fick tillstånd att delta valde 16 att delta; Göteborg, Krokom, Linköping, Norrköping och 12 kommuner i Örebro län. Målgruppen var personer som var berättigade till färdtjänst och som hade ett dokumenterat resebehov om minst 150-200 mil om året eller 150-200 färdtjänstresor per år. Några kommuner baserade det dokumenterade resbehovet på historiskt resande medan andra uppskattade kommande resebehov.

Under försöksverksamheten 2007-2010 inkom totalt 143 ansökningar och av dessa blev 48 beviljade mobilitetsstöd. Behovet av anpassningen gjordes oftast tillsammans med en rehabiliteringskonsult innan beslut fattades. Ett försök till samordning av beslutskriterier och regelverk gjordes men ledde inte till något resultat. Även i Örebro län där länstrafiken är samordnande skiljer sig regelverket åt mellan kommunerna och det är kommunerna som fattar besluten.

En enkät skickas ut till de som beviljats mobilitetsstöd. Majoriteten av enkätsvaren var positiva och handlade om: större rörelsefrihet, frihetskänsla och ökad livskvalitet. En del av synpunkterna från bl.a. intresseorganisationer och kommuner handlade om:

- Ökat individuellt resande med personbil vilket inte alltid är önskvärt miljömässigt.
- Stödet kan till viss del uppfattas som orättvist inom kundgruppen eftersom det ställs krav på att kunna köra/ha någon som kör samt att ha råd att äga bil.
- Risk att mobilitetsstödet inverkar negativt på förbättringar av kollektivtrafiken och färdtjänsten, vilka är viktigare för ett betydligt större antal personer med funktionsnedsättning.

Omvärldsbevakning

Av Sveriges 290 kommuner finns idag 2 kommuner som i nuläget erbjuder mobilitetsstöd; Linköping och Åtvidaberg. Kriterierna för att vara berättigad till mobilitetsstödet skiljer sig däremot åt i dessa två kommuner.

Linköping har ett invånarantal om ca 168.000 personer. Vid kontakt med handläggare på Linköpings kommun i augusti 2025 framgår att de erbjudit mobilitetsstöd i ca 8-10 år. Under den tiden har de beviljat ett (1) mobilitetsstöd men på felaktig grund. De får in mindre än en ansökan om året och de som sökt har inte varit berättigade.

Enligt Linköpings riktlinjer och kriterier utgår mobilitetsstöd till anpassning av bil, inte anskaffning. Bilen ska inte vara äldre än tre (3) år och besiktad med godkänt resultat. Den sökande ska vara beviljad färdtjänst, ska resa frekvent med färdtjänst eller ha ett dokumenterat omfattande kommande resebehov med färdtjänst. De kan då byta sin färdtjänst mot anpassning av ett fordon. De får en begräsning i antalet resor med färdtjänst, 24 enkelresor/år.

Åtvidaberg har ett invånarantal om ca 11.500 personer. På Åtvidabergs hemsida finns däremot deras riktlinjer och kriterier. Mobilitetsstöd kan beviljas till både anpassning av bil och nyanskaffning. Bilen ska inte vara äldre än tre (3) år. Den sökande ska ha en varaktig funktionsnedsättning bestående i minst 9 år framåt vilket ska styrkas av läkarintyg. Den sökande ska ha varit beviljad färdtjänst minst ett år och aktivt rest med färdtjänst. Med aktivt resande menas resor till en kostnad på minst två prisbasbelopp i genomsnitt per år (2 prisbasbelopp innebär 117 600 kr år 2025 enligt källa: SCB). Den som beviljas får endast i undantagsfall nyttja färdtjänst, t.ex. vid fel på fordonet.

I Uppsala kommun har en försöksperiod genomförts mellan 2015-2016. Kommunen avstod sedan från att införa mobilitetsstödet efter försöksperioden. Fyra ansökningar inkom under den perioden och ingen av dessa ansökningar resulterade i ett beviljade av mobilitetsstöd. För att hålla en god kvalitet krävdes ökade insatser i form av ny personal, vidareutbildning, informationsmaterial, kontinuerlig revidering av exempelvis regelverk m.m. Resurserna som krävdes för att hålla en god kvalitet samt det låga intresset var grunden till att inte förlänga försöksperioden.

Medborgarunderlag i Umeå kommun
I Umeå kommun har det inkommit en ansökan om mobilitetsstöd sedan lagen infördes 2014. Den ansökan avvisades med motivering att Umeå kommun inte infört den frivilliga Lag om mobilitetsstöd.

Det är svårt att beräkna hur många av Umeå kommuns färdtjänstberättigade som skulle uppfylla kriterierna för att beviljas mobilitetsstöd. Det beror även på vilka riktlinjer som i så fall beslutas om i just Umeå kommun. Beroende på om det beräknade resebehovet baseras på exempelvis 2 prisbasbelopp eller 150-200 resor/år så blir utfallet olika.

Utifrån en granskning av ekonom framgår följande:
- om den sökande är 66 år eller äldre och riktlinjerna kräver ett resebehov i färdtjänst om minst 2 prisbasbelopp per år så är det ingen i den gruppen som i nuläget skulle uppfylla det kravet
- under 2024 var det 14 personer i Umeå kommun som reste för mer än 2 prisbasbelopp i färdtjänst
- under 2024 var det 224 personer som reste mer än 150 mil i färdtjänst

Dessa siffror beskriver dock inte hur många som skulle kunna komma att ansöka om eller vara berättigad mobilitetsstöd i Umeå kommun. Antalet kommer ändras beroende på exempelvis vilka som uppfyller Försäkringskassans kriterier för bilstöd eller vilka som har råd att äga/införskaffa en bil som uppfyller miljö- och ålderskraven. Om riktlinjerna i Umeå kommun även skulle innefatta exempelvis inkomstbaserade krav och att den sökande har en funktionsnedsättning

med varaktighet om minst 9 år, medför det ytterligare påverkan på antalet som kan vara berättigad stödet.

Ekonomisk aspekt
I motionen uppges en kostnadsminskning för färdtjänst om 66.000 kr i genomsnitt för varje beviljat mobilitetsstöd. Detta baseras på utredningen från försöksverksamheten 2007-2010. Kostnadsminskningen baseras på totalsummorna för alla 16 deltagande kommuner. Totalt betalade kommunerna tillsammans ut 2,4 miljoner i mobilitetsstöd och minskade färdtjänstkostnader på 5,6 miljoner. Alltså en minskning med 3,2 miljoner för dessa 16 kommuner tillsammans.

Det är således svårt att dra en generell slutsats utifrån försöksverksamheten om hur ett införande av mobilitetsstöd skulle falla ut i Umeå kommun ur en ekonomisk aspekt. Försöksverksamheten skedde för mer än 15 år sedan och kostnaderna för både stödet och färdtjänsten ser annorlunda ut idag, 2025. Det är svårt att förlita sig på 15 år gamla siffror som dessutom är ett genomsnitt för 16 olika kommuner. Ytterligare en aspekt är att kommuner har egna avtal med entreprenörer som utför färdtjänst, vilket gör att varje kommuns kostnad för färdtjänsten skiljer sig åt.

Likställighet
Kommunen ska behandla medborgare lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Kommunen får inte särbehandla vissa eller vissa grupper av medborgare, annat än på sakliga grunder.
Det är ingen rättighet att ha en egen bil. Medborgare utan funktionsnedsättning, som av andra orsaker behöver bil, får inget ekonomiskt stöd av kommunen för anskaffning av bil. Det kan exempelvis vara en ensamstående person med låg inkomst som behöver en bil på grund av att de bor på landsbygden. Det kan således bli en likställighetsfråga; varför vissa grupper får stöd att anskaffa en bil och vissa grupper inte, när behovet av bil finns oavsett funktionsnedsättning eller inte.

Medborgare som inte har råd att äga egen bil är beroende av kollektivtrafikens utbud. De medborgare som inte klarar kollektivtrafik

kan genom färdtjänst få tillgång till självständighet och delaktighet i samhället även utan mobilitetsstöd.

Sammanfattning
Mobilitetsstöd är ett stöd som saknar tydliga ramar och resurser för ett hållbart införande. Erfarenheter från andra kommuner visar att resurserna som krävdes för att upprätthålla en god kvalitet i kombination med en begränsad efterfrågan, gav stöd för att inte fortsätta erbjuda mobilitetsstöd.

Utöver en djupare ekonomisk analys är det många delar som behöver utredas och upprättas för att mobilitetsstöd skulle kunna införas. Det behöver skapas ett lokalt regelverk för hur mobilitetsstödet ska fungera i just Umeå och vilka kriterier som ska gälla; vem kan beviljas, hur stort ska stödet vara, ska det gälla anpassning och/eller anskaffning av bil, miljö- och ålderskrav på bilen etc. Ansvarig personal behöver utses och utbildas, samtidigt som ingen utbildning i detta finns. Försäkringskassan och Linköpings kommun har i beslut om bilstöd/mobilitetsstöd samverkan med andra professioner, exempelvis arbetsterapeut, utförare av själva bilanpassningen samt Trafikverket för tekniskt yttrande. Former för samverkan med andra professioner behöver utredas.

Förslag på sammanträdet
Stefan Nordström (M) yrkar bifall till motionen.
Fredrik Rönn (C) yrkar bifall till motionen.

Christina Bernhardsson (S) yrkar bifall till tjänsteskrivelsen.

Tekniska nämndens beslutsordning
Ordföranden frågar om nämnden kan besluta i enlighet med tjänsteskrivelsen och konstaterar att så är fallet.

Votering begärd

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Tekniska nämnden 2025-10-23

Ja-röst för beslut i enlighet med tjänsteskrivelsen.
Nej-röst för beslut enligt motionen.

Namn och parti	Ja	Nej	Avstår
Christina Bernhardsson (S)	X		
Stefan Nordström (M)		X	
Håkan Johansson (S)	X		
Lina Farhat (S)	X		
Tommy Stark (S)	X		
Lina Vänglund (S)	X		
Johan Stål (V)			X
Fredrik Rönn (C)		X	
Tobias Johansson (MP)	X		
Urban Wikman (L)		X	
Marianne Löfstedt (M)		X	
Summa:	6	4	1

Johan Stål (V) avstår från att delta i beslutet.

Omröstningsresultat
Med 6 ja-röster mot 4 nej-röster beslutar nämnden i enlighet med tjänsteskrivelsen.

Beslutsunderlag

Motion om införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun 2. Bilaga.
Checklista för handläggning av ärenden inför politiska beslut bedöms ej tillämpbar.

Beredningsansvariga

Åsa Larsson, Greta Gustafsson, färdtjänstkonsulenter

Beslutet ska skickas till
ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden med diarienummer: KS-2025/00534.

MOTION 2025-05-23

Motion om införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun

Bakgrund
För personer med funktionsnedsättning är möjligheten att förflytta sig en grundläggande förutsättning för delaktighet i samhället. I dagsläget är färdtjänst ofta det enda tillgängliga färdmedlet, vilket kan innebära begränsningar i självständighet, flexibilitet och livskvalitet. Ett alternativ, som visat sig både kostnadseffektivt och uppskattat, är det så kallade mobilitetsstödet – ett ekonomiskt stöd till personer med funktionsnedsättning för att de själva ska kunna äga och använda ett anpassat fordon.

Lärdomar från andra kommuner
En försöksverksamhet med mobilitetsstöd genomfördes i bland annat Linköping under perioden 2007–2010. Trafikverket utvärderade insatsen inför det permanenta införandet år 2015. Resultaten visar att mobilitetsstödet inte bara ökade den personliga friheten för de berörda individerna, utan även ledde till betydande besparingar för kommunen. Den totala kostnaden för stödet uppgick till ca 2,4 miljoner kronor, medan minskade färdtjänstkostnader uppgick till ca 5,6 miljoner kronor – en nettobesparing på 3,2 miljoner kronor. I genomsnitt innebar varje beviljad ansökan om mobilitetsstöd en kostnadsminskning för kommunen på ca 66 000 kronor under försöksperioden.

De personer som mottog stöd upplevde ökad livskvalitet, något som bör tillmätas stor vikt även om det är svårt att mäta i ekonomiska termer.

Behov av lokalt regelverk
Det saknas idag ett nationellt regelverk för mobilitetsstöd. Därför är det viktigt att varje kommun som vill införa stödet tar fram egna riktlinjer. Ett sådant regelverk bör tydliggöra:

- Vem som kan erhålla stöd
- Vad stödet omfattar (ekonomiskt och tekniskt)
- Eventuella krav på fordonet
- Förväntad minskning av färdtjänstanvändning

Kommunala mål
Umeå kommuns tillgänglighetsprogram slår fast att kommunen ska arbeta för att skapa ett tillgängligt samhälle samt att Umeå ska vara Sveriges tillgängligaste kommun, och att den målsättningen gäller all kommunal planering och verksamhet. Att möjliggöra ett mer självständigt resande för personer med funktionsnedsättning ligger helt i linje med dessa mål och visioner.

Resurser och finansiering
Mobilitetsstödet kan finansieras inom befintlig ram för färdtjänsten. Erfarenheter från försöksverksamheten visar att stödet leder till minskat resande med färdtjänst, vilket ger utrymme för omfördelning av resurser. Anpassningar av fordon kan ske via leasingavtal med utförare, vilket underlättar budgetplanering.

Mot bakgrund av detta yrkar Kristdemokraterna att:

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt inrättande av mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning i enlighet med motionen.

Veronica Kerr (KD)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 13

Diarienr: KS-2025/00534

Motion 17/2025: Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun; Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Reservation
Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Veronica Kerr (KD) har anmält motionen ”Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun” och föreslår att

- Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt inrättande av mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning i enlighet med motionen.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen. Nämnden skriver att utöver en djupare ekonomisk analys är det många delar som behöver utredas och upprättas för att mobilitetsstöd skulle kunna införas.

Beslutsunderlag

Motion nr 17/2025
Tekniska nämndens yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Umeå kommun | **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen | 2026-01-13

Yrkanden
Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Anders Ågren (M) och **Maja Westling Palmberg (C)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden
Hans Lindberg (S) och **Lars Forsgren (SD)** – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag att avslå motionen.

Veronica Kerr (KD), Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C) och **Maria Lindvall (-)(L)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag att avslå motionen.

Reservation
Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till
Motionären
Tekniska nämnden

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-07

§ 14

Diarienr: KS-2025/00534

Motion 17/2025: Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun; Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning
Veronica Kerr (KD) har anmält motionen ”Införande av mobilitetsstöd i Umeå kommun” och föreslår att

- Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt inrättande av mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning i enlighet med motionen.

Tekniska nämnden har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen. Nämnden skriver att utöver en djupare ekonomisk analys är det många delar som behöver utredas och upprättas för att mobilitetsstöd skulle kunna införas.

Beslutsunderlag
Motion nr 17/2025
Tekniska nämndens yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning
Yrkanden
Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Anders Ågren (M) och **Maja Westling Palmberg (C)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till
Motionären
Tekniska nämnden

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-10-15

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2025/00535

Motion 18/2025: Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder; Veronica Kerr (KD) och Anders Sellström (KD)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

Att avslå motionen i enlighet med för- och grundskolenämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttranden.

Ärendebeskrivning
Kristdemokraterna har anmält rubricerad motion och yrkar att

- en betydande andel av den ersättning som betalas till Umeå kommun för VFU-studenter ska gå till de lärare som handleder studenterna som ekonomisk ersättning.

Skolnämnderna har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige ska avslå motionen. Nämnderna hänvisar i sina yttranden att det är fler yrkeskategorier än lärare som ingår i VFU. Ersättningen går till respektive enhet och används huvudsakligen till minskad undervisningstid, vikarie och kompetensutveckling.

Beslutsunderlag
Motion 18/2025
För- och grundskolenämndens yttrande
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Beslutet ska skickas till
Motionärerna
FGN, GVN

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Sofia Gustafsson
Nämndsekreterare

Umeå kommun
För- och grundskolenämnden

Protokollsutdrag
2025-09-25

§ 67
Diarienr: SK-2025/00355

Yttrande om motion (KD) 18/2025 - Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder

Beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande nedan och föreslår att motionen *Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder* ska avslås.

Reservation: Lucas Nilsson (KD), Elmer Eriksson (M) och Ron Mahieu (C), se propositionsordning.

Ärendebeskrivning

För- och grundskolenämnden har tillsammans med gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden fått i uppdrag att besvara motion från Kristdemokraterna *”Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder”*. Motionen föreslår att kommunfullmäktige ska fatta beslut om att en betydande del av den ersättning som betalas ut till Umeå kommun för VFU-studenter (verksamhetsförlagd utbildning) ska gå till de lärare som handleder studenterna.

Argument som framförs i motionen är:

- Andra kommuner ger upp till 90% i ersättning till de lärare som handleder studenter.
- Om större del av ersättningen går till lärarna som handleder och lägger ned tid och engagemang kommer det att leda till att fler vill handleda VFU-studenter.
- VFU-handledning är en viktig insats för lärarutbildningen och stärker Umeå kommuns attraktionskraft för lärarstudenter.

Yttrande

Varje läsår gör cirka 300 lärarstudenter från Lärarhögskolan, Umeå universitet, sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i Umeå kommuns för- och grundskolor.

Samarbetet mellan Lärarhögskolan och Umeå kommuns utbildningsförvaltning är gott. En gemensam tioårig vision har tagits fram för att utveckla samarbetet i syfte att verka för att gemensamt kompetensförsörja förskolan och skolan. Samverkan syftar till att öka attraktivitet för yrket och öka antal legitimerade lärare till år 2034 samt att former för verksamhetsförlagd utbildning utvecklas med utgångspunkt i beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund.

Handledning av verksamhetsförlagda studenter inom skolans verksamhet berör inte bara lärare utan även studie- och yrkesvägledare, kuratorer, specialpedagoger och skolsköterskor som gör sin praktik på skolor. Inom alla ovan nämnda yrkeskategorier genomförs praktik med handledning och den sker för alla yrkesgrupper inom handledarens ordinarie tjänst. För att säkerställa ett likvärdighetsperspektiv mellan kommunens och skolans yrkesgrupper är det viktigt att ersättning ges i enlighet med gällande kollektivavtal. Både skyldigheten att som medarbetare handleda samt former för att ersätta medarbetare för arbete som utförs är reglerad i Allmänna bestämmelser (AB).

Handledaruppdraget är en mycket viktig uppgift för lärare och hanteras inom ramen för enhetens tjänsteplaneringsprocess och inom årsarbetstiden. Ersättning för VFU-studenter betalas idag ut till respektive skolenhet och används till att skapa förutsättningar för handledaruppdraget. Rektor beslutar om och leder sin inre organisation, fördelar resurser och arbetsuppgifter (Skollagen 2 kap 10§). I det ingår ansvar för arbetsmiljö och för att i dialog med medarbetaren säkerställa att förutsättningar för handledaruppdraget ryms inom arbetstiden och kopplas till aktuellt arbetstidsavtal. Då handledaren har ferieanställning ska hänsyn tas till reglerad arbetstid och fastställda avräkningsperioder. Ersättningen används huvudsakligen till minskad undervisningstid, vikarie och kompetensutveckling.

För- och grundskolenämnden anser därmed att motionen ska avslås.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
För- och grundskolenämnden 2025-09-25

Beslutsunderlag
Bilaga: Motion (KD) - Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder

Beredningsansvarig
Lina Gullbrand, skolstrateg

Yrkanden
Kristdemokraterna, Moderaterna och Centerpartiet för bifall till motionen.

Socialdemokraterna, Maria Lindvall (-)(L), Miljöpartiet och Vänsterpartiet för bifall till tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Propositionsordning
Ordföranden prövar bifall till tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen mot bifall till motionen och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsens förslag.

Reservation Lucas Nilsson (KD), Elmer Eriksson (M) och Ron Mahieu (C):
Att handleda lärarstudenter under verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en kvalificerad och tidskrävande arbetsuppgift. Handledaren har ett avgörande ansvar för att forma framtidens lärare. För att överhuvudtaget kunna vara VFU-handledare behövs dessutom en handledarutbildning som omfattar totalt 7,5 högskolepoäng. Detta visar tydligt att handledaruppdraget är en kvalificerad insats som bör erkännas och premieras.

Vi anser därför Umeå kommun bör införa en modell där minst 90 procent av VFU-ersättningen går direkt till handledande lärare i enlighet med lärarnas egna önskemål.

Beslutet ska skickas till
ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden, diarienr: KS-2025/00535

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-09-24

§ 88
Diarienr: SK-2025/00355

Yttrande om motion (KD) 18/2025 - Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder

Beslut

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande nedan och att föreslå att motionen *Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder* avslås.

Reservation Frida Fröberg (KD): se propositionsordning.

Ärendebeskrivning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tillsammans med för- och grundskolenämnden fått i uppdrag att besvara den motion KD inkommit med: *Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder*, med förslag att kommunfullmäktige ska fatta beslut att betydande del av den ersättning som betalas ut till Umeå kommun för VFU-studenter (verksamhetsförlagd utbildning) ska gå till de VFU-handledande lärarna.

De argument som framförs i motionen för detta är:

- Andra kommuner ger upp till 90% i ersättning till de lärare som handleder studenter.
- Att ersättningen går till lärarna som handleder och lägger ned tid och engagemang samt att det kommer leda till att fler vill handleda VFU-studenter.
- VFU-handledning är en viktig insats för lärarutbildningen och stärker Umeå kommuns attraktionskraft för lärarstudenter

Yttrande

Inom gymnasie- och vuxenutbildningens område i Umeå kommun gör cirka 60–70 lärarstudenter från Lärarhögskolan, Umeå universitet sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) varje läsår.

Samarbetet mellan Lärarhögskolan och Umeå kommuns utbildningsförvaltning är gott. En gemensam tioårig vision har tagits fram för att utveckla samarbetet mellan Lärarhögskolan och Umeå kommuns utbildningsförvaltning att verka för att gemensamt kompetensförsörja förskolan och skolan. Samverkan syftar till att öka attraktivitet för yrket och öka antal legitimerade lärare till år 2034 samt att former för verksamhetsförlagd utbildning utvecklas med utgångspunkt i beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. En del av samverkan rör den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU).

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill understryka att handledning av verksamhetsförlagda studenter inom skolans verksamhet berör inte bara lärare utan även studie- och yrkesvägledare, kuratorer, specialpedagoger, skolsköterskor med flera som gör sin praktik på skolor. Inom alla ovan nämnda yrkeskategorier ingår verksamhetsförlagd utbildning (VFU) eller praktik med handledning och den sker för alla yrkesgrupper inom handledarens ordinarie tjänst.

För att säkerställa ett likvärdighetsperspektiv mellan kommunens och skolans yrkesgrupper är det viktigt att ersättning ges i enlighet med gällande kollektivavtal. Både skyldigheten att som medarbetare handleda samt former för att ersätta medarbetare för arbete som utförs är reglerad i Allmänna bestämmelser (AB).

Handledaruppdraget är en av många arbetsuppgifter för lärare och hanteras inom ramen för enhetens tjänsteplaneringsprocess och inom årsarbetstiden. Rektor ansvarar för att i dialog med medarbetaren säkerställa att förutsättningar för handledaruppdraget ryms inom arbetstiden och kopplas till aktuellt arbetstidsavtal. Då handledaren har ferieanställning ska hänsyn tas till reglerad arbetstid och fastställda avräkningsperioder.

Ersättning för VFU-studenter betalas i dag ut till respektive skolenhet och används till att skapa förutsättningar för handledaruppdraget. Ersättningen kan även användas till kompetensutveckling som främjar enhetens prioriterade mål på individ-/grupp-/organisationsnivå. Former för hur ersättningen nyttjas på enheten diskuteras i samband med tjänsteplaneringsprocessen.

Dialog har förts med Sveriges lärare om den modell som nu är rådande i Umeå kommun och som syftar till att ge förutsättningar för lärare att genomföra sitt handledaruppdrag inom ramen för sin arbetstid.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig bakom yttrandet och anser att motionen *Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder* ska avslås.

Beslutsunderlag

Bilaga: Motion om VFU

Beredningsansvariga

Cathrin Backman Löfgren, utbildningsstrateg
Åsa Bergström, HR-chef

Yrkanden

Socialdemokraterna, Miljöpartiet för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Kristdemokraterna, Centerpartiet, Moderaterna och Liberalerna för bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen mot bifall till motionen och finner, efter votering med rösterna 7 mot 4, att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Reservation Frida Fröberg (KD):

Att handleda lärarstudenter under verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en kvalificerad och tidskrävande arbetsuppgift. Handledaren har ett avgörande ansvar för att forma framtidens lärare. För att överhuvudtaget kunna vara VFU-handledare behövs dessutom en handledarutbildning som omfattar totalt 7,5 högskolepoäng. Detta visar tydligt att handledaruppdraget är en kvalificerad insats som bör erkännas och premieras.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-09-24

Kristdemokraterna anser därför Umeå kommun bör införa en modell där minst 90 procent av VFU-ersättningen går direkt till handledande lärare i enlighet med lärarnas egna önskemål.

Beslutet ska skickas till
ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden, diarienr: KS-2025/00535

MOTION 2025-05-23

Motion: Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder

I Lund har kommunstyrelsen beslutat att 90 procent av den ersättning som lärosätena betalar till huvudmän för att ta emot studenter för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) ska gå direkt till lärarna som handleder studenterna. Det innebär en ersättning på cirka 800–900 kronor per student och vecka. Tidigare har dessa pengar i Lund använts till läromedel och fortbildning men lärare har inte haft möjlighet att få direkt ekonomisk ersättning vilket nu har ändrats.

Umeå kommun tar också emot ett stort antal VFU-studenter varje år. Lärare som handleder dessa studenter gör en viktig insats för lärarutbildningen och framtidens skola. Det är därför rimligt att den ersättning som betalas för VFU tillfaller de lärare som faktiskt gör arbetet med att handleda studenterna på samma sätt som i Lund.

Lärarna som handleder VFU-studenter lägger ner betydande tid och engagemang i att ge studenterna en bra praktikperiod. Denna insats bör värderas ekonomiskt och pengarna bör tillfalla de som gör arbetet. Det skulle också skapa en större incitament för fler lärare att vilja handleda studenter vilket är avgörande för att säkra god kvalitet i lärarutbildningen.

En rättvis och tydlig fördelning av VFU-medel kan även bidra till att stärka Umeå kommuns attraktionskraft som praktikplats för lärarstudenter.

Det är dags att Umeå kommun ser värdet i att ekonomiskt erkänna den insats som lärare gör genom att handleda VFU-studenter. Varför skulle vi inte göra det?

Med anledning av ovanstående yrkar Kristdemokraterna att kommunfullmäktige beslutar:

Att en betydande andel av den ersättning som betalas till Umeå kommun för VFU-studenter ska gå till de lärare som handleder studenterna som ekonomisk ersättning.

Veronica Kerr (KD)
Anders Sellström (KD)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 14

Diarienr: KS-2025/00535

Motion 18/2025: Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder; Veronica Kerr (KD) och Anders Sellström (KD)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med för- och grundskolenämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttranden.

Reservation
Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna har anmält rubricerad motion och yrkar att

- en betydande andel av den ersättning som betalas till Umeå kommun för VFU-studenter ska gå till de lärare som handleder studenterna som ekonomisk ersättning.

Skolnämnderna har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige ska avslå motionen. Nämnderna hänvisar i sina yttranden att det är fler yrkeskategorier än lärare som ingår i VFU. Ersättningen går till respektive enhet och används huvudsakligen till minskad undervisningstid, vikarie och kompetensutveckling.

Beslutsunderlag

Motion 18/2025

För- och grundskolenämndens yttrande
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Anders Ågren (M) och **Maja Westling Palmberg (C)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen) mot bifall till motionen. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag att avslå motionen.

Veronica Kerr (KD), Anders Ågren (M) och **Mattias Larsson (C)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag att avslå motionen.

Reservation

Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

Beslutet ska skickas till
Motionärerna
FGN, GVN

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-07

§ 15

Diarienr: KS-2025/00535

Motion 18/2025: Låt VFU-ersättningen gå till lärarna som handleder; Veronica Kerr (KD) och Anders Sellström (KD)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med för- och grundskolenämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttranden.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

Kristdemokraterna har anmält rubricerad motion och yrkar att

- en betydande andel av den ersättning som betalas till Umeå kommun för VFU-studenter ska gå till de lärare som handleder studenterna som ekonomisk ersättning.

Skolnämnderna har yttrat sig och föreslår att kommunfullmäktige ska avslå motionen. Nämnderna hänvisar i sina yttranden att det är fler yrkeskategorier än lärare som ingår i VFU. Ersättningen går till respektive enhet och används huvudsakligen till minskad undervisningstid, vikarie och kompetensutveckling.

Beslutsunderlag

Motion 18/2025
För- och grundskolenämndens yttrande
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-07

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen).

Anders Ågren (M) och **Maja Westling Palmberg (C)** – Bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslå motionen) mot bifall till motionen. Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att avslå motionen.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till

Motionärerna

FGN, GVN

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-13

Kommunstyrelsens planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/00704

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Att motionen anses besvarad

Ärendebeskrivning

I motionen föreslås att kommunen ska utreda flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt samt dess roll för stadens internationella profil och konkurrenskraft. Kommunstyrelsen delar bedömningen att tillgänglighet och goda flygförbindelser är viktiga faktorer för Umeås fortsatta utveckling, men konstaterar att frågan redan beaktas inom ramen för pågående strategiska samarbeten och planeringsprocesser.

Umeå kommun arbetar sedan flera år tillbaka strategiskt med flera partners bland annat tillsammans med Swedavia kring flygplatsens framtida utveckling. Detta samarbete omfattar frågor kring fysisk planering, näringslivsutveckling samt flygplatsens roll för regionens tillgänglighet och internationella profil.

Kommunen deltar även i projekt så som:

- FAIR och FAIR 2 tillsammans med Kvarken rådet,
- projekten Fossilfritt flyg och FlyH2Ume tillsammans med aktörer som RISE, Biofuel Region, Umeå Energi och Swedavia.

Kommunen deltar även i nationella och regionala planeringsprocesser av flygplatsområdet så som inom skopet för riksintresseutredning och framtagandet av en ny nationell plan 2026–2037. Inom norra Sverige samarbete jobbar Umeå kommun inom ramen för Allians för fossilfritt flyg tillsammans med de fyra nordligaste länen och N6 städerna. Lokalt jobbar Umeå kommun även aktivt med viktiga lokala aktörer som till exempel Umeå universitet och Region Västerbotten och Västerbottens

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00704

handelskammare för att beakta flygets position och roll i regionala utvecklingsprocesser.

Flygets betydelse lyfts också i det gränsregionala samarbetet inom Kvarkenrådet, där flygförbindelsen mellan Umeå och Vasa är central för att stärka regionens näringsliv och innovationskraft.

Umeå Airport är en av Sveriges mest trafikerade statliga flygplatser och har stor betydelse för tillgänglighet, regional tillväxt och samhällsservice. Flyget bidrar till att stärka Umeås roll som nav för norra Sverige, med viktiga kopplingar till näringsliv, akademi och sjukvård. Samtidigt sker en snabb utveckling mot mer hållbara transportlösningar. Umeå kommun och Swedavia samarbetar för att möjliggöra omställningen till fossilfria flygbränslen, elflyg och vätgasflyg. Kommunen är även aktiv i utvecklingen av markområden för logistik, innovation och testverksamhet kopplat till flygplatsen.

Flygets strategiska betydelse framgår även i kommunens näringslivsstrategi, där goda flygförbindelser lyfts som avgörande för att attrahera investeringar, kompetens och internationella samarbeten. I översiktsplanen framhålls flygplatsområdet som ett viktigt utvecklingsområde, särskilt kopplat till logistik och klimatomställning.

Dessa frågor hanteras idag inom flera pågående processer och program, bland annat:

- Umeå kommuns näringslivsstrategi för hållbar tillväxt
- Den regionala utvecklingsstrategin (Region Västerbotten)
- Kommunens program för klimatneutralt Umeå, klimatfärdplanen och översiktsplanen
- Samarbetet med Swedavia, Kvarkenrådet och Allians för fossilfritt flyg

Mot denna bakgrund bedöms att en särskild kommunal utredning inte är nödvändig, men att flygets betydelse fortsatt bör belysas inom ramen för de strategiska processer som pågår.

Beslutsunderlag

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Beredningsansvariga

Cecilia Aketch Akanga

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00704

Beslutet ska skickas till

Skicka nämndens yttrande till ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden med diarienummer: KS-2025/00704.

Förnamn, Efternamn	Cecilia Aketch Akanga
Befattning	Utvecklingsstrateg

MOTION 2025-08-14

Motion: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt

Flyget spelar en avgörande roll för att knyta samman Umeå med resten av Sverige och världen. För en växande region som Umeå är god tillgänglighet en nyckelfaktor för att attrahera investeringar, kompetens och besökare. Flygförbindelser möjliggör snabb och effektiv kommunikation, vilket är särskilt viktigt för näringslivet, akademin och offentlig sektor. Umeå har ett strategiskt läge som tillväxtmotor i norra Sverige, med viktiga öst–västliga interregionala kopplingar. Flygplatsen i Umeå är en av de mest trafikerade regionala flygplatserna i landet, med över 1 miljon passagerare per år före pandemin. Den är avgörande för att möjliggöra affärsresor, forskningssamarbeten och sjuktransporter.

Kopplat till den internationella kontexten och den tillgängligheten är oftast flyget enda alternativet. Direktflyg till Stockholm och goda anslutningar till internationella hubbar gör det möjligt för internationella besökare, företag och beslutsfattare att nå Umeå snabbt och effektivt. Internationella forskare och gästföreläsare vid Umeå universitet behöver smidiga resmöjligheter för att delta i konferenser och samarbeten. Företag med globala partnerskap, särskilt inom IT, Life science och miljöteknik, är beroende av goda flygförbindelser för att kunna växa och attrahera investeringar. Beslutsfattare och delegater från EU, Norden och andra regioner besöker Umeå i samband med projekt, utbyten och strategiska möten. Turister från Europa och övriga världen lockas av Umeås kulturutbud, natur och evenemang där flyget ofta är den enda realistiska transportvägen för dessa besökare. Flyget är därmed en nyckelkomponent i Umeås internationella profil och konkurrenskraft.

Här är några närliggande exempel där flygets betydelse framgår:

• **Umeå universitet** och **Norrlands universitetssjukhus** har återkommande behov av snabba resor för forskare, läkare och specialister.

• **IT- och biotechföretag** i Umeå har nationella och internationella samarbeten som kräver god tillgänglighet.

• **Besöksnäringen** gynnas av direktflyg till Stockholm och andra destinationer, vilket ökar antalet konferenser, evenemang och turism.

• **Ambulansflyget** är en livsviktig funktion som utgår från Umeå och servar hela norra Sverige.

Umeå kommun är en aktiv part i ”Allians för fossilfritt flyg”, ett initiativ som samlar norra Sveriges största städer och regioner för att utveckla ett hållbart inrikesflyg. Målet är att möjliggöra flyg med fossilfria bränslen, el-flyg och vätgasflyg. För att detta ska bli verklighet krävs att infrastrukturen bevaras och utvecklas. Alliansen uppmanar offentliga aktörer att ändra sina resepolicyer så att flyg blir ett valbart alternativ vid längre tjänsteresor, med obligatoriskt tillval av fossilfritt flygbränsle. Enligt beräkningar från Fossilfritt Sverige kan över 90 % av det fossila flygbränslet ersättas om offentliga aktörer går före i omställningen. En utredning bör inkludera dessa perspektiv för att ge en heltäckande bild av flygets positiva effekter.

Med hänvisning till ovanstående föreslår Kristdemokraterna att kommunfullmäktige beslutar att:

1. **Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda och ta fram underlag som visar på flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt**
2. **Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda flygets betydelse för Umeås internationella profil och konkurrenskraft**

Anders Sellström (KD)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

§ 226

Diarienr: KS-2025/00704

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anse motionen besvarad.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

I motionen föreslås att kommunen ska utreda flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt samt dess roll för stadens internationella profil och konkurrenskraft. Kommunstyrelsen delar bedömningen att tillgänglighet och goda flygförbindelser är viktiga faktorer för Umeås fortsatta utveckling, men konstaterar att frågan redan beaktas inom ramen för pågående strategiska samarbeten och planeringsprocesser.

Umeå kommun arbetar sedan flera år tillbaka strategiskt med flera partners bland annat tillsammans med Swedavia kring flygplatsens framtida utveckling. Detta samarbete omfattar frågor kring fysisk planering, näringslivsutveckling samt flygplatsens roll för regionens tillgänglighet och internationella profil.

Kommunen deltar även i projekt så som:

- FAIR och FAIR 2 tillsammans med Kvarken rådet,
- projekten Fossilfritt flyg och FlyH2Ume tillsammans med aktörer som RISE, Biofuel Region, Umeå Energi och Swedavia.

Kommunen deltar även i nationella och regionala planeringsprocesser av flygplatsområdet så som inom skopet för riksintresseutredning och framtagandet av en ny nationell plan 2026–2037. Inom norra Sverige samarbete jobbar Umeå kommun inom ramen för Allians för fossilfritt flyg tillsammans med de fyra nordligaste länen och N6 städerna. Lokalt jobbar Umeå kommun även aktivt med viktiga lokala aktörer som till exempel Umeå universitet och Region Västerbotten och Västerbottens handelskammare för att beakta flygets position och roll i regionala utvecklingsprocesser.

Flygets betydelse lyfts också i det gränsregionala samarbetet inom Kvarkenrådet, där flygförbindelsen mellan Umeå och Vasa är central för att stärka regionens näringsliv och innovationskraft.

Umeå Airport är en av Sveriges mest trafikerade statliga flygplatser och har stor betydelse för tillgänglighet, regional tillväxt och samhällsservice. Flyget bidrar till att stärka Umeås roll som nav för norra Sverige, med viktiga kopplingar till näringsliv, akademi och sjukvård. Samtidigt sker en snabb utveckling mot mer hållbara transportlösningar. Umeå kommun och Swedavia samarbetar för att möjliggöra omställningen till fossilfria flygbränslen, elflyg och vätgasflyg. Kommunen är även aktiv i utvecklingen av markområden för logistik, innovation och testverksamhet kopplat till flygplatsen.

Flygets strategiska betydelse framgår även i kommunens näringslivsstrategi, där goda flygförbindelser lyfts som avgörande för att attrahera investeringar, kompetens och internationella samarbeten. I översiktsplanen framhålls flygplatsområdet som ett viktigt utvecklingsområde, särskilt kopplat till logistik och klimatomställning.

Dessa frågor hanteras idag inom flera pågående processer och program, bland annat:

- Umeå kommuns näringslivsstrategi för hållbar tillväxt
- Den regionala utvecklingsstrategin (Region Västerbotten)
- Kommunens program för klimatneutralt Umeå, klimatfärdplanen och översiktsplanen
- Samarbetet med Swedavia, Kvarkenrådet och Allians för fossilfritt flyg

Mot denna bakgrund bedöms att en särskild kommunal utredning inte är nödvändig, men att flygets betydelse fortsatt bör belysas inom ramen för de strategiska processer som pågår.

Beslutsunderlag

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Beredningsansvariga

Cecilia Aketch Akanga

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C) – bifall till motionen
Hans Lindberg (S), Ellen Ström (V) – bifall till tjänsteskrivelsen

Propositionsordning som godkänns

Tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad) mot Anders Ågren och Mattias Larsson yrkande – bifall till motionen. Ordförande finner att planeringsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad)

Reservation

Anders Ågren (M) och Ulrik Berg (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till planeringsutskottets förslag (anse motionen besvarad).

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Hanna Lundin Jernberg (L) och **Veronica Kerr (KD)** – Bifall till motionen.

Bore Sköld (V) – Avslag till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till planeringsutskottets förslag (anse motionen besvarad)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

mot bifall till motionen *mot* avslag till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag att anse motionen besvarad.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till
Motionärerna

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2025-11-25

§ 92

Diarienr: KS-2025/00704

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att motionen anses besvarad

Reservation - Anders Ågren (M) och Ulrik Berg (M)

Ärendebeskrivning

I motionen föreslås att kommunen ska utreda flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt samt dess roll för stadens internationella profil och konkurrenskraft. Kommunstyrelsen delar bedömningen att tillgänglighet och goda flygförbindelser är viktiga faktorer för Umeås fortsatta utveckling, men konstaterar att frågan redan beaktas inom ramen för pågående strategiska samarbeten och planeringsprocesser.

Umeå kommun arbetar sedan flera år tillbaka strategiskt med flera partners bland annat tillsammans med Swedavia kring flygplatsens framtida utveckling. Detta samarbete omfattar frågor kring fysisk planering, näringslivsutveckling samt flygplatsens roll för regionens tillgänglighet och internationella profil.

Kommunen deltar även i projekt så som:

- FAIR och FAIR 2 tillsammans med Kvarken rådet,
- projekten Fossilfritt flyg och FlyH2Ume tillsammans med aktörer som RISE, Biofuel Region, Umeå Energi och Swedavia.

Kommunen deltar även i nationella och regionala planeringsprocesser av flygplatsområdet så som inom skopet för riksintresseutredning och framtagandet av en ny nationell plan 2026–2037. Inom norra Sverige samarbete jobbar Umeå kommun inom ramen för Allians för fossilfritt flyg tillsammans med de fyra nordligaste länen och N6 städerna. Lokalt jobbar Umeå kommun även aktivt med viktiga lokala aktörer som till exempel Umeå universitet och Region Västerbotten och Västerbottens handelskammare för att beakta flygets position och roll i regionala utvecklingsprocesser.

Flygets betydelse lyfts också i det gränsregionala samarbetet inom Kvarkenrådet, där flygförbindelsen mellan Umeå och Vasa är central för att stärka regionens näringsliv och innovationskraft.

Umeå Airport är en av Sveriges mest trafikerade statliga flygplatser och har stor betydelse för tillgänglighet, regional tillväxt och samhällsservice. Flyget bidrar till att stärka Umeås roll som nav för norra Sverige, med viktiga kopplingar till näringsliv, akademi och sjukvård. Samtidigt sker en snabb utveckling mot mer hållbara transportlösningar. Umeå kommun och Swedavia samarbetar för att möjliggöra omställningen till fossilfria flygbränslen, elflyg och vätgasflyg. Kommunen är även aktiv i utvecklingen av markområden för logistik, innovation och testverksamhet kopplat till flygplatsen.

Flygets strategiska betydelse framgår även i kommunens näringslivsstrategi, där goda flygförbindelser lyfts som avgörande för att attrahera investeringar, kompetens och internationella samarbeten. I översiktsplanen framhålls flygplatsområdet som ett viktigt utvecklingsområde, särskilt kopplat till logistik och klimatomställning.

Dessa frågor hanteras idag inom flera pågående processer och program, bland annat:

- Umeå kommuns näringslivsstrategi för hållbar tillväxt
- Den regionala utvecklingsstrategin (Region Västerbotten)
- Kommunens program för klimatneutralt Umeå, klimatfärdplanen och översiktsplanen
- Samarbetet med Swedavia, Kvarkenrådet och Allians för fossilfritt flyg

Mot denna bakgrund bedöms att en särskild kommunal utredning inte är nödvändig, men att flygets betydelse fortsatt bör belysas inom ramen för de strategiska processer som pågår.

Beslutsunderlag

Motion 20/2025: Utred flygets betydelse för Umeås och Umeåregionens tillväxt; Anders Sellström (KD)

Beredningsansvariga

Cecilia Aketch Akanga

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C) - bifall till motionen
Hans Lindberg (S), Ellen Ström (V) – bifall till tjänsteskrivelsen

Propositionsordning som godkänns

Tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad) mot Anders Ågren och Mattias Larsson yrkande – bifall till motionen. Ordförande finner att planeringsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag (anse motionen besvarad)

Reservation

Anders Ågren (M) och Ulrik Berg (M) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Beslutet ska skickas till

Skicka nämndens yttrande till ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden med diarienummer: KS-2025/00704.

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-13

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/00761

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen.

Ärendebeskrivning
I en motion inkommen till kommunfullmäktiges sammanträde 2025-09-29 yrkar Liberalerna att:

- att utreda möjligheten att ta över de outnyttjade boendemoduler som beställts av Northvolt och göra dem tillgängliga för studenter.
- att Umeå i dialog med studentkårernas akutrumsförmedling öka kapaciteten av akut- och korttidsboenden genom inköp av boendemoduler.
- att Umeå tillhandahåller markyta för detta ändamål.

Kommunstyrelsens planeringsutskott återremitterade ärendet 2025-11-04 för att inhämta yttrande från AB Bostaden. Det yttrandet har nu inkommit.

Förvaltningens svar
Kommunen arbetar för en bred bostadsmarknad som gynnar alla grupper, inklusive studenter, med små och prisvärda bostäder med närhet till universitetsområdet. Att införa kortsiktiga akutlösningar som boendemoduler riskerar att få negativa konsekvenser för boendemiljön och den sociala hållbarheten. Dessutom planeras det för permanent bebyggelse på alla ytor som identifierats som lämpliga för någon form av bostadsbyggande, i relativ närhet till universitetsområdet. Lilljansberget, Tomtebo strand och Olofsdal är tre exempel på projekt som tillsammans kommer ge uppemot 5 000 tillkommande bostäder nära universitetsområdet. AB Bostaden beslutade 2022 att man ska konvertera 50 % av beståndet om ca 2 800 enkelrum för studenter, till lägenheter fram till 2030. Förutom att skapa en boendeform som i högre grad efterfrågas av studenterna innebär omvandlingen ett tillskott på ca 140 lägenheter då gemensamhetsutrymmen byggs om till lägenheter.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00761

Trots stora tillskott av små lägenheter de senaste 10 åren är bostadsmarknaden för små lägenheter och studentboenden ansträngd vid höstterminens start. Under vårterminen lättar dock trycket och det finns vakanser i AB Bostadens bestånd av enkelrum (korridorsboende). För att underlätta för nytillkomna studenter som saknar bostad vid terminsstart finansierar kommunen en akutrumsförmedling för studenter. Det är en tjänst som utförs av studentkårerna vid Umeå universitet där tillfälliga bostäder från några enstaka dagar till flera månader förmedlas. Under hösten har samtliga studenter som varit inskrivna vid förmedlingen och saknat bostad, fått ett erbjudande om boende via förmedlingen.

Att göra ett direkt köp av boendemoduler som är beställda av Northvolt utan en föregående konkurrensutsättning strider mot lagen om offentlig upphandling.

Beslutsunderlag

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)
AB Bostaden yttrande - motion 27/2025: Akutboenden för studenter

Beredningsansvariga

Helen Nilsson
Daniel Levisson
Olov Häggström

Beslutet ska skickas till

Motionären
AB Bostaden

Förnamn, Efternamn	Olov Häggström
Befattning	Utredare

MOTION TILL UMEÅ KOMMUNFULLMÄKTIGE

Akutboenden för studenter

Umeå universitet har 2025 antagit ett rekordstort antal studenter, drygt 38 000. Samtidigt är möjligheten för våra nya Umeåbor att hitta ett boende allt annat än enkelt. I Sveriges förenade studentkårers (SFS) bostadsrapport från 2025 rödlistas Umeå som en studieort där studenter har svårt att hitta boende under höstterminen. I rapporten skriver SFS att inför terminsstarten krävs det ofta en kötid på över ett år för att få en bostad. Vidare anordnar studentkårerna akutboenden, men även där är antalet sökande betydligt fler än antalet tillgängliga platser. Rapporten konstaterar att studenter sannolikt tvingas tacka nej till en studieplats på grund av bostadssituationen.

Det är uppenbart att kommunen inte går i takt med universitetets ambitioner. Trots tidigare satsningar finns det inte tillräckligt med bostäder. Inför terminsstarten står många nyantagna utan tryggt boende, vissa överväger att tälta för att påbörja sina utbildningar (P4 Västerbotten, 28/8). I värsta fall leder situationen att drömmar går i kras.

På kort sikt behöver Umeå snabbt öka kapaciteten för studentbostäder genom att erbjuda akut- och korttidsboenden i egen regi eller i samarbete med studentkårernas akutrumsförmedling. Ett konkret grepp är att förvärva Northvolts outnyttjade boendemoduler (eller motsvarande), en boendelösning som redan framgångsrikt implementerats i Uppsala och andra studentstäder med höga hyresgästbetyg. Så kan kommunen på kort tid addera betydande bostadskapacitet för studenter i akut behov.

Vi yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

att utreda möjligheten att ta över de outnyttjade boendemoduler som beställts av Northvolt och göra dem tillgängliga för studenter.

att Umeå i dialog med studentkårernas akutrumsförmedling öka kapaciteten av akut- och korttidsboenden genom inköp av boendemoduler.

att Umeå tillhandahåller markyta för detta ändamål.

Umeå den 2 september 2025

Hanna Lundin Jernberg
Liberalerna

Urban Wikman
Liberalerna

Bostaden
För ett bättre Umeå

Vår kontakt
Jerker Eriksson, VD

Er kontakt
Olov Häggström, utredare
Stadsledningskontoret
Kommunkansliet

Vårt diarienummer
2025–0043

Ert ärendenummer
KS-2025/00761

Datum
2025-11-11

Yttrande - motion 27/2025: Akutboenden för studenter

Att lösa ett efterfrågeöverskott på bostäder för studenter i Umeå under några månader varje höst med köpta eller hyrda boendemoduler är ett vägval som vi inte rekommenderar att Umeå bör ta. Den slutsatsen grundar vi på erfarenhet från vår verksamhet med uthyrning av bostäder till studenter, kostnaderna och risk med modullösningar samt en sämre kvalité i boendemiljö.

Boendemodulskonceptet bygger på att studenter erbjuds ett rum oftast med avsaknad av eget kök, vilket kan jämföras med vårt erbjudande med enkelrum i korridor. När vi analyser våra intresseanmälningar för lediga studentbostäder ser vi att intresset för enkelrum ökar till ett snitt på 40 studenter per ledigt enkelrum under månaderna augusti och september. Övriga månader på året är intresset för att hyra ett ledigt enkelrum lågt eller obefintligt. För enkelrum betalar en student i snitt en hyra på cirka 2 800kr/mån utslaget på 12 månader. Under våren 2025 ökade vakanserna för enkelrum succesivt varje månad till ett hundratal lediga fram till sommaren. Däremot ser vi inga eller ett fåtal vakanser gällande studentlägenheter under samma period.

Att arbeta med tillfälliga boendelösningar i modulform är ofta en riskfylld lösning. Moduler kan köpas eller hyras på förutbestämd tid. Det föreligger heller inte någon nämnvärd förenklad process gällande markanvisning, detaljplan och bygglov. Vi har erhållit uppgifter om att självkostnaden per rum ligger på cirka 7 000 kr/månad i full drift. Det innebär att hyran för en sådan lösning bör ligga något högre. Det leder till en kvadratmeterhyra som troligtvis ligger i topp i Umeå för ett kvalitetsmässigt sämre boende. Antagligen skulle vakanser i ett sådant boendekoncept uppstå redan efter några månader på hösten för att nästan helt sakna hyresgäster till våren. Därför bedömer vi att ingen aktör vill satsa på denna lösning utan ekonomiska garantier.

Hög boendekvalité med bra läge ökar betalningsviljan hos studenter och minskar vakansrisken. Vi anser att det är betydligt bättre att satsa på permanenta lösningar i form av nyproduktion av små lägenheter i campusnära område.

Jerker Eriksson, VD
AB Bostaden i Umeå

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

§ 227

Diarienr: KS-2025/00761

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen

Ärendebeskrivning

I en motion inkommen till kommunfullmäktiges sammanträde 2025-09-29 yrkar Liberalerna att:

1. att utreda möjligheten att ta över de outnyttjade boendemoduler som beställts av Northvolt och göra dem tillgängliga för studenter.
2. att Umeå i dialog med studentkårernas akutrumsförmedling öka kapaciteten av akut- och korttidsboenden genom inköp av boendemoduler.
3. att Umeå tillhandahåller markyta för detta ändamål.

Kommunstyrelsens planeringsutskott återremitterade ärendet 2025-11-04 för att inhämta yttrande från AB Bostaden. Det yttrandet har nu inkommit.

Förvaltningens svar

Kommunen arbetar för en bred bostadsmarknad som gynnar alla grupper, inklusive studenter, med små och prisvärda bostäder med närhet till universitetsområdet. Att införa kortsiktiga akutlösningar som boendemoduler riskerar att få negativa konsekvenser för boendemiljön och den sociala hållbarheten. Dessutom planeras det för permanent bebyggelse på alla ytor som identifierats som lämpliga för någon form av bostadsbyggande, i relativ närhet till universitetsområdet. Lilljansberget, Tomtebo strand och Olofsdal är tre exempel på projekt som tillsammans kommer ge uppemot 5 000 tillkommande bostäder nära

universitetsområdet. AB Bostaden beslutade 2022 att man ska konvertera 50 % av beståndet om ca 2 800 enkelrum för studenter, till lägenheter fram till 2030. Förutom att skapa en boendeform som i högre grad efterfrågas av studenterna innebär omvandlingen ett tillskott på ca 140 lägenheter då gemensamhetsutrymmen byggs om till lägenheter.
Trots stora tillskott av små lägenheter de senaste 10 åren är bostadsmarknaden för små lägenheter och studentboenden ansträngd vid höstterminens start. Under vårterminen lättar dock trycket och det finns vakanser i AB Bostadens bestånd av enkelrum (korridorsboende).
För att underlätta för nytillkomna studenter som saknar bostad vid terminsstart finansierar kommunen en akutrumsförmedling för studenter. Det är en tjänst som utförs av studentkårerna vid Umeå universitet där tillfälliga bostäder från några enstaka dagar till flera månader förmedlas. Under hösten har samtliga studenter som varit inskrivna vid förmedlingen och saknat bostad, fått ett erbjudande om boende via förmedlingen.

Att göra ett direkt köp av boendemoduler som är beställda av Northvolt utan en föregående konkurrensutsättning strider mot lagen om offentlig upphandling.

Beslutsunderlag

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)
AB Bostaden yttrande - motion 27/2025: Akutboenden för studenter

Beredningsansvariga

Helen Nilsson, Daniel Levisson, Olov Häggström

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Mattias Larsson (C), Anders Ågren (M), Ulrik Berg (M), Hans Lindberg (S)
– bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslag till motionen)

Propositionsordning som godkänns

Det finns ett förslag till beslut. Ordförande finner att planeringsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag - avslag till motionen.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2025-12-02

Yrkanden
Hans Lindberg (S), Veronica Kerr (KD) och Mattias Larsson (C) – Bifall till planeringsutskottets förslag (avslå motionen).

Hanna Lundin Jernberg (L) – Bifall till att-satserna 2 och 3 i motionen.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till planeringsutskottets förslag (avslå motionen) *mot* bifall till att-satserna 2 och 3 i motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag att avslå motionen.

Beslutet ska skickas till
Motionären och AB Bostaden

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2025-11-25

§ 95

Diarienr: KS-2025/00761

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen

Ärendebeskrivning

I en motion inkommen till kommunfullmäktiges sammanträde 2025-09-29 yrkar Liberalerna att:

- att utreda möjligheten att ta över de outnyttjade boendemoduler som beställts av Northvolt och göra dem tillgängliga för studenter.
- att Umeå i dialog med studentkårernas akutrumsförmedling öka kapaciteten av akut- och korttidsboenden genom inköp av boendemoduler.
- att Umeå tillhandahåller markyta för detta ändamål.

Kommunstyrelsens planeringsutskott återremitterade ärendet 2025-11-04 för att inhämta yttrande från AB Bostaden. Det yttrandet har nu inkommit.

Förvaltningens svar

Kommunen arbetar för en bred bostadsmarknad som gynnar alla grupper, inklusive studenter, med små och prisvärda bostäder med närhet till universitetsområdet. Att införa kortsiktiga akutlösningar som boendemoduler riskerar att få negativa konsekvenser för boendemiljön och den sociala hållbarheten. Dessutom planeras det för permanent bebyggelse på alla ytor som identifierats som lämpliga för någon form av bostadsbyggande, i relativ närhet till universitetsområdet. Lilljansberget, Tomtebo strand och Olofsdal är tre exempel på projekt som tillsammans kommer ge uppemot 5 000 tillkommande bostäder nära

universitetsområdet. AB Bostaden beslutade 2022 att man ska konvertera 50 % av beståndet om ca 2 800 enkelrum för studenter, till lägenheter fram till 2030. Förutom att skapa en boendeform som i högre grad efterfrågas av studenterna innebär omvandlingen ett tillskott på ca 140 lägenheter då gemensamhetsutrymmen byggs om till lägenheter.
Trots stora tillskott av små lägenheter de senaste 10 åren är bostadsmarknaden för små lägenheter och studentboenden ansträngd vid höstterminens start. Under vårterminen lättar dock trycket och det finns vakanser i AB Bostadens bestånd av enkelrum (korridorsboende).
För att underlätta för nytillkomna studenter som saknar bostad vid terminsstart finansierar kommunen en akutrumsförmedling för studenter. Det är en tjänst som utförs av studentkårerna vid Umeå universitet där tillfälliga bostäder från några enstaka dagar till flera månader förmedlas. Under hösten har samtliga studenter som varit inskrivna vid förmedlingen och saknat bostad, fått ett erbjudande om boende via förmedlingen.

Att göra ett direkt köp av boendemoduler som är beställda av Northvolt utan en föregående konkurrensutsättning strider mot lagen om offentlig upphandling.

Beslutsunderlag

Motion 27/2025: Akutboenden för studenter; Hanna Lundin Jernberg (L)
AB Bostaden yttrande - motion 27/2025: Akutboenden för studenter

Beredningsansvariga

Helen Nilsson, Daniel Levisson, Olov Häggström

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Mattias Larsson (C), Anders Ågren (M), Ulrik Berg (M), Hans Lindberg (S)
– bifall till tjänsteskrivelsens förslag (avslag till motionen)

Propositionsordning som godkänns

Det finns ett förslag till beslut. Ordförande finner att planeringsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag - avslag till motionen.

Beslutet ska skickas till

Motionären och AB Bostaden

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens planeringsutskott 2025-11-25

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-24

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/01051

Exploateringsavtal - Södervik 1:7

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna exploateringsavtal med Fredrik Larsson och Melker Larsson gällande Södervik 1:7 enligt bilaga.

Ärendebeskrivning
En ny detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Umeå kommun (BN-2019/01978) har tagits fram och ska upp för antagande i kommunfullmäktige. Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för småhusbebyggelse och därtill nödvändig infrastruktur. Detaljplanen är framtagen av privata exploatörer och det är enskilt huvudmannaskap för allmänna anläggningar inom planområdet.

Exploateringsavtalet är tecknat för att reglera genomförandet av detaljplanen. Exploateringsavtalet innebär i stora drag att exploatörerna åtar sig att bygga ut lokalgata med tillhörande gatubelysning och anordningar för gatans avvattning, samt att säkerställa vatten och avlopp inom exploateringsområdet. Erforderliga gemensamhetsanläggningar och samfällighetsföreningar ska bildas för anläggningarnas förvaltande. Exploatören ansvarar för att ansöka om och bekosta nödvändiga förrättningar som behövs för att genomföra detaljplanen.

Mark och exploatering har inhämtat en säkerhet från exploatören som motsvarar kommunens beräknade självkostnad för att bygga ut lokalgatan i det fall exploatören inte skulle fullgöra sitt åtagande av någon anledning.

Eftersom detaljplanen innebär ett mindre avsteg från översiktsplanen har den handlagts med utökat förfarande och ska upp för antagande i kommunfullmäktige, vilket innebär att även exploateringsavtalet ska beslutas i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag
Exploateringsavtal Södervik 1:7 med tillhörande bilagor.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01051

Beredningsansvariga

Nicholas Bolving, Mark och exploatering
Anna Löfqvist, Mark och exploatering

Beslutet ska skickas till

Anna Löfqvist, Mark och exploatering
Anne Friedrich, Detaljplanering

Nicholas Bolving
Exploateringschef

Anna Löfqvist
Mark- och exploateringsingenjör

Exploateringsavtal

för genomförande av detaljplan BN-2019/01978 gällande Södervik 1:7 m.fl. i Umeå kommun

PARTER

Umeå kommun (org.nr. 212 000-2627), Mark och exploatering 901 84 Umeå, nedan kallad *Kommunen*

Fredrik Larsson (XXXXXX–XXXX), Kvarnvägen 3C, 903 20 Umeå, och

Melker Larsson (XXXXXX–XXXX), Skånegatan 25, 412 52 Göteborg,

som ägare av fastigheten Södervik 1:7, nedan gemensamt kallad *Exploatören*

BAKGRUND OCH SYFTE

Detta avtal, fortsättningsvis kallat *Exploateringsavtalet*, är upprättat för att reglera genomförandet av detaljplan för Södervik 1:7 m.fl. inom Umeå kommun (BN-2019/01978), fortsättningsvis kallad *Detaljplanen*, se urklipp från plankarta i bilaga 1. Detaljplanen utgörs av plankarta, planbeskrivning samt de utredningar som legat till grund för dess framtagande. Detaljplanen har varit ute på samråd och granskning, och ska upp för antagande i byggnadsnämnden i Umeå kommun.

Syftet med Detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för bostäder i form av småhus. Detaljplanen möjliggör att ca 20 st fastigheter för bostadsändamål, nedan kallat *Tomter*, kan avstyckas.

I Detaljplanen är huvudmannaskapet för allmän plats enskilt vilket innebär att mark planlagd som allmän plats ska skötas av dem som har nytta av den genom bildandet av en gemensamhetsanläggning.

Syftet med Exploateringsavtalet är att säkerställa ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av Detaljplanen. Exploateringsavtalet innebär i stora drag att Exploatören åtar sig att bygga ut ny lokalgata, anordna vatten och spillvattenhantering med tillhörande anläggningar samt att ansöka om och bekosta lantmäteriförrättning/-ar för att bilda gemensamhetsanläggning/-ar och samfällighetsförening/-ar för anläggningarnas förvaltning.

§ 1 DETALJPLAN OCH TIDIGARE AVTAL

§ 1.1 Exploateringsområde

Avtalet avser exploatering inom området som planläggs i Detaljplanen, vilket utgörs av del av fastigheterna Södervik 1.7 m.fl. Detta område kallas fortsättningsvis för *Exploateringsområdet*.

§ 1.2 Tidigare avtal

Planavtal har tecknats mellan Umeå kommun Detaljplanering och Exploatören 2022-03-29.

§ 2 ÖVERGRIPANDE ÅTAGANDE FÖR GENOMFÖRANDE

§ 2.1 Exploateringsområdets utbyggnad

Exploatören åtar sig att genomföra utbyggnaden av Exploateringsområdet på ett fackmannamässigt vis så att ett väl fungerande bostadsområde tillskapas. Exploatören ska säkerställa att Tomtköparen är införstådd i sitt samt gemensamhetsanläggningens ansvar för Exploateringsområdets allmänna anläggningar. Exploatören ska tydligt upplysa Tomtköparen om vad som ingår vid köp av en Tomt, och vad som Tomtköparen kommer vara ansvarig för att utföra/bekosta utöver det.

§ 3 MARKÖVERLÅTELSER OCH LANTMÄTERIFÖRRÄTTNINGAR

§ 3.1 Fastighetsbildning

Exploatören ansvarar för att ansöka om och bekosta erforderliga förrättningar som behövs för att genomföra Detaljplanen hos Lantmäterimyndigheten i Umeå kommun.

§ 3.2 Gemensamhetsanläggningar

För att förse Tomter inom Exploateringsområdet med rättighet att nyttja nödvändiga anläggningar för angöring, vatten och avlopp ska Exploatören ansöka om och bekosta inrättande av gemensamhetsanläggning för lokalgata, vatten, gemensam spillvattenreningsanläggning och därtill hörande anläggningar samt svara för förrättningskostnader. Exploatören ska även tillse och bekosta att samfällighetsförening bildas för förvaltande av gemensamhetsanläggning/-ar, alternativt att befintlig samfällighetsförenings ansvar utökas till att inkludera anläggningar inom Detaljplanen.

Samtliga Tomter ska anslutas till Södervik ga:1, befintlig gemensamhetsanläggning för Söderviksvägen. Exploatören ska bekosta eventuell inträdesersättning för att ansluta Tomterna till Södervik ga:1. De befintliga fastigheter som idag ingår i Södervik ga:1 ska inte belastas av utförandekostnader för de åtgärder som Exploatören ska utföra enligt detta avtal.

Om vattenförsörjning inom Exploateringsområdet anordnas genom anslutning till befintlig dricksvattentäkt ska berörda Tomter anslutas till Södervik ga:2, befintlig gemensamhetsanläggning för dricksvattentäkt. Exploatören ska bekosta eventuell inträdesersättning för att ansluta Tomterna till Södervik ga:2. De befintliga fastigheter som idag ingår i Södervik ga:2 ska inte belastas av utförandekostnader för de åtgärder som Exploatören ska utföra enligt detta avtal.

Vid inrättande av gemensamhetsanläggningar ska markområde inom Exploateringsområdet och därpå utförda anläggningar enligt §§ 4–5 utan ersättning upplåtas till den för ändamålet bildade samfälligheten.

Samfälligheten tar över ansvaret för anläggningarna en vecka efter tidpunkt som i utlåtande över godkänd slutbesiktning, enligt §7.1, bestämts som utgångspunkt för beräkning av garantitid. Om gemensamhetsanläggning och samfällighetsförening ännu inte är bildade eller föreningen ännu inte fått en styrelse, vari majoriteten av ledamöterna är Tomtköpare, skjuts övertagandet upp tills dess dessa händelser inträffat. Fram till dess att övertagande skett ansvarar Exploatören för drift och underhåll av anläggningarna. Vid överlämning till samfällighetsförening får anläggningarna inte vara belånade och de ska vara tagna i drift.

Exploateringsavtalets bestämmelser skall i tillämpliga delar läggas till grund för lantmäteriförrättningar. Det åligger Exploatören att tillse att Exploateringsavtalet får denna funktion vid förrättningarna. Kommunen har rätt att närvara vid förrättning. Exploatören svarar för att Kommunen i god tid erhåller kallelse.

§ 4 UTFÖRANDE OCH BEKOSTANDE AV ALLMÄNNA ANLÄGGNINGAR

§ 4.1 Allmän plats med enskilt huvudmannaskap

Gata

Exploatören ansvarar för och bekostar utförande av gata enligt Trafikverkets anvisningar *Projektering och byggande av enskilda vägar* (2020:089). Körbanans bredd får inte understiga 4,5 meter. Till gatan hör även anordningar för dess avvattning i form av brunnar, trummor och diken samt gatubelysning. Gatubelysning ska utföras längs den sträcka som markerats i bilaga 2. Utförande av gatubelysning skall ske enligt Trafikverkets regler, VGU. Avsteg från ovan nämnda krav kan bara medges efter godkännande av Kommunen.

Anläggningsarbetena ska samordnas med ledningsägare. Exploatören ansvarar för att i god tid innan arbete ska påbörjas kontakta berörda ledningsägare.

Innan anläggningsarbetena påbörjas ska Kommunen genom Gator och parker få ta del av de projekteringshandlingar som skall ligga till grund för utförandet för att ha möjlighet att kontrollera att handlingarna uppfyller krav enligt Exploateringsavtalet. Denna kontroll innebär inte att Kommunen övertar något ansvar för innehållet i handlingarna.

§ 4.2 Ledningar och anläggningar för el

Exploatören ansvarar för samordning med Umeå Energi elnät AB avseende elledningar till Exploateringsområdet. Kontakt ska tas i god tid innan anläggningsarbetena ska påbörjas.

Exploatören ska medverka till att trygga Umeå Energi elnäts anläggning inom Exploateringsområdet med avtal som ger rätt att anlägga och för all framtid bibehålla transformatorstation och elledningar som försörjer Tomterna.

Anslutningsavgifter för elanslutning bekostas av de fastigheter och fastighetsägare som ska anslutas. Fastighetsägare ansvarar även för förläggning av serviskabel inom den egna fastigheten enligt nättjänsteavtalet.

§ 5 UTFÖRANDE OCH BEKOSTANDE AV ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR

§ 5.1 Enskild avloppsanläggning

Exploateringsområdet ingår inte i verksamhetsområde för vatten och avlopp, varför enskilda anläggningar för hantering av spillvatten ska utföras i enlighet med framtagen VA-utredning (Tyréns, 2023), bilaga 3, och följa de principer som framgår i Detaljplanen.

I Exploateringsområdets västra del ska enskild anläggning anordnas inom respektive Tomt. I Exploateringsområdets östra del ska en gemensam spillvattenreningsanläggning anordnas. Spillvattenreningsanläggningen ska dimensioneras för det antal Tomter som ska anslutas till anläggningen. Anläggningen ska utföras till en standard som motsvarar hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd. Installation ska utföras av sakkunnig och brunn för provtagning för utgående renat avloppsvatten ska finnas.

Exploatören ansvarar för utförande och bekostande av reningsanläggning och tillhörande ledningssystem för spillvatten. Exploatören ska inhämta nödvändiga tillstånd för anläggandet av spillvattenreningsanläggning hos Miljö- och hälsoskyddsnämnd i Umeå kommun i enlighet med Miljöbalken. Exploatören ska utan ersättning överlämna spillvattenreningsanläggning till en för ändamålet bildad gemensamhetsanläggning i enlighet med § 3.2.

§ 5.2 Enskild dricksvattenanläggning

Exploateringsområdet ingår inte i verksamhetsområde för vatten och avlopp, varför enskilda anläggningar för dricksvatten ska utföras i enlighet med framtagen VA-utredning (Tyréns, 2023), bilaga 3, och följa de principer som framgår i Detaljplanen.

Exploatören åtar sig att säkerställa vattenförsörjning inom Exploateringsområdet. För de anläggningar som Exploatören utför ska Exploatören inhämta nödvändiga tillstånd för anläggande av dricksvattenanläggningar hos Umeå kommuns Miljö- och hälsoskyddsnämnd samt ansöka om tillstånd för vattenverksamhet från mark- och miljödomstolen i enlighet med Miljöbalken.

För gemensamma dricksvattenanläggningar som Exploatören utför ska Exploatören utan kostnad överlämna anläggningarna inkl ledningar till för ändamålet bildad gemensamhetsanläggning i enlighet med § 3.2.

§ 5.3 Avfallshantering

Lokalgata och vändplan ska anläggas så att de uppfyller gällande anvisningar för ny- och ombyggnad av plats för avfallshämtning (NOA).

§ 5.4 Påverkan på närområdet

Exploatören ansvarar för och bekostar projektering och genomförande av anslutnings- och återställandearbeten som behöver göras på intilliggande fastigheter som en följd av Exploatörens

bygg- och anläggningsarbeten. För åtgärder utanför Detaljplanen ska projektering och återställande utföras i samråd med berörd fastighetsägare.

§ 6 VILLKOR UNDER BYGGTIDEN/GENOMFÖRANDE

§ 6.1 Tidplan

Lokalgata inklusive tillhörande anordningar, spillvattenreningsanläggningar samt dricksvattenanläggningar ska utföras i sådan takt att anläggningarna på ett tillfredsställande sätt kan tjäna bebyggelsen inom Exploateringsområdet.

§ 6.2 Markföroreningar

Exploatören ansvarar för eventuella kompletterande markmiljöutredningar samt har kostnadsansvaret för eventuell sanering som erfordras för genomförande av Detaljplanen.

Överordnat denna paragraf gäller den så kallade ”förorenaren betalar-principen” enligt Miljöbalken där det är tillämpligt.

§ 6.3 Fornlämningar

Om fornlämningar påträffas i samband med utbyggnad av kvarters- eller allmän platsmark ansvarar Exploatören för anmälan till länsstyrelsen och bekostar de åtgärder som det kan kräva.

§ 6.4 Byggtrafik och störningar

Byggtrafik till och från Exploateringsområdet ska ske så att störningar begränsas i möjligaste mån. Exploatören ansvarar för att utbyggnaden planeras och utformas så att omkringliggande fastighetsägare når sina fastigheter under pågående arbete.

De Tomtköpare som har behov av att nyttja anläggningar enligt § 4.1 innan övertagande enligt §3.2 har skett, för exempelvis byggtransporter eller tillfart till Tomt, har rätt till det.

Exploatören samt Tomtköparen har ansvar för åtgärdande av skador hänförliga till deras byggtransporter. För att undvika tvister om skador på anläggning som kan uppkomma i samband med byggtransporter uppmanas Exploatören att dokumentera anläggningarnas skick före och efter byggtransporter, samt upplysa Tomtköparen om deras ansvar för åtgärdande av skador som deras transporter orsakar.

§ 6.5 Skador under byggtiden och skydd av befintliga värden

Exploatören ansvarar för återställande av skador på tredje mans egendom. Innan skada åtgärdas ska godkännande inhämtas från drabbad part. Drabbad part har rätt att på bekostnad av den som orsakat skada själv reparera skadan.

Krävs sprängarbeten ska dessa särskilt riskbedömas, planeras och utföras så att skador på grund av sprängning förebyggs. Exploatören ansvarar för och bekostar framtagandet av eventuell riskbedömning för sprängningsarbeten.

§ 7 FULLFÖLJD AV AVTAL

§ 7.1 Anmälningsplikt, kontroll m.m.

Exploatören ska skriftligt meddela Kommunen senast två veckor innan arbete enligt §4.1 startar. Exploatören eller dess entreprenör ska ha en kontrollplan som ska redovisas innan arbetet startar och överlämnas ifylld till besiktningsförrättaren och Kommunen vid slutbesiktningen. Kommunen får utöva den kontroll över de allmänna anläggningsarbetena som Kommunen finner lämplig. Kontrollen sker genom Umeå kommun, Gator och parker.

Slutbesiktning av dessa anläggningar ska ske när anläggningarna färdigställts. Till besiktning ska samfällighetsförening bildad enligt §3.2 och Kommunen kallas av Exploatören. Besiktningsförrättare utses av Exploatören i samråd med Umeå kommun, Gator och parker. Ersättning till besiktningsförrättare betalas av Exploatören. Beträffande kontroll, besiktning och garantiansvar gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivits i Allmänna bestämmelser (AB04/ABT06).

§ 7.2 Påföljd vid bristande utförande

Om Exploatören inte rätteligen fullgör de åtaganden som avtalats är Kommunen behörig att i Exploatörens ställe utföra vad som brister, varvid Exploatören blir skyldig att betala kostnaderna härför samt att svara för de merkostnader som Kommunen förorsakats. Kommunen äger därvid rätt att utan Exploatörens hörande ta i anspråk den säkerhet som framgår av § 7.3. Exploatören har i detta fall inte rätt att hindra Kommunen tillträde till Exploateringsområdet.

§ 7.3 Säkerhet

Exploatören har ett ekonomiskt åtagande enligt detta avtal. Exploatören ska för detta åtagande ställa en säkerhet till ett belopp om en miljon trehundratusen (1 300 000) kronor. Säkerheten ska överlämnas till Kommunen i samband med Exploatörens undertecknande av detta avtal. Exploatören äger rätt att återfå eller växla ställd säkerhet mot ny, uppgående till belopp motsvarande återstående skyldigheter, i takt med utförande av arbeten enligt detta avtal.

§ 8 ÖVRIGT

§ 8.1 Tomtförsäljning

Exploatören förbinder sig att vid försäljning av Tomter inom Exploateringsområdet upplysa Tomtköpare, att gemensamhetsanläggning/-ar enligt §3.2 ska bildas vari deras Tomt kommer att ingå, samt att i händelse av att Tomt överlåtes, genom överlåtelseavtalet överföra denna skyldighet på den nye ägaren.

§ 8.2 Relationshandlingar

Exploatören svarar för att relationshandlingar upprättas. Relationshandlingar ska omfatta allmän platsmark och utföras av sakkunnig. Relationshandlingarna ska överlämnas till samfällighetsföreningen och Kommunen utan ersättning senast vid slutbesiktning av Exploateringsområdet. Handlingen ska följa kommunens koordinatsystem och format så att de lätt kan inordnas i den digitala primärdatabasen.

§ 8.3 Tillstånd, lov, godkännanden

Exploatören ansvarar för att erforderliga tillstånd, lov och godkännanden söks och följs.

§ 8.4 Information

Exploatören förbinder sig att kontinuerligt informera närboende om pågående byggnadsarbeten och andra arbeten som har samband med genomförandet av Detaljplanen.

§ 8.5 Överlåtelse av detta avtal

Exploatören får inte utan Kommunens skriftliga medgivande överlåta detta avtal på annan part.

§ 8.6 Tvist

Tvist mellan Kommunen och Exploatören som gäller tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska avgöras av svensk allmän domstol på Kommunens hemort.

§ 8.7 Giltighet

Detta exploateringsavtal gäller under förutsättning att:

- *Kommunfullmäktige i Umeå kommun* antar Detaljplanen genom beslut som senare får laga kraft,
- *Kommunfullmäktige i Umeå kommun* godkänner detta Exploateringsavtal genom beslut.

Exploateringsavtalet är till alla delar förfallet utan ersättningsrätt för någon av parterna om inte dessa villkor uppfyllts.

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar av vilka parterna tagit var sitt.

Umeå 2025-	Umeå 2025-
För Umeå kommun	Exploatör
_____	_____
Nicholas Bolving Exploateringschef	Fredrik Larsson
_____	_____
Anna Löfqvist Mark- och exploateringsingenjör	Melker Larsson

Bilagor

Exploateringsavtalet utgörs av detta dokument samt följande bilagor:

Bilaga 1 Urklipp plankarta från antagandehandling BN-2019/01978

Bilaga 2 Gatubelysning

Bilaga 3 VA-utredning, Tyréns 2023

UMEÅ KOMMUN

SignPort

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av de personer som listas i signaturpanelen.

Underskrifterna uppfyller kraven för avancerad elektronisk underskrift enligt definitionen i eIDAS (EU:s förordning 910/2014).

Äktheten kan valideras enligt internationella standarder i en valideringstjänst som uppfyller förordningen. Validering kan exempelvis göras här: https://validate.signport.se/

Där finns även information om hur validering kan göras i Adobe Acrobat Reader.

Notera, om dokumentet skrivs ut på papper, eller ’skrivs ut’ till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet kan valideras.

Bilaga 1. Urklipp plankarta

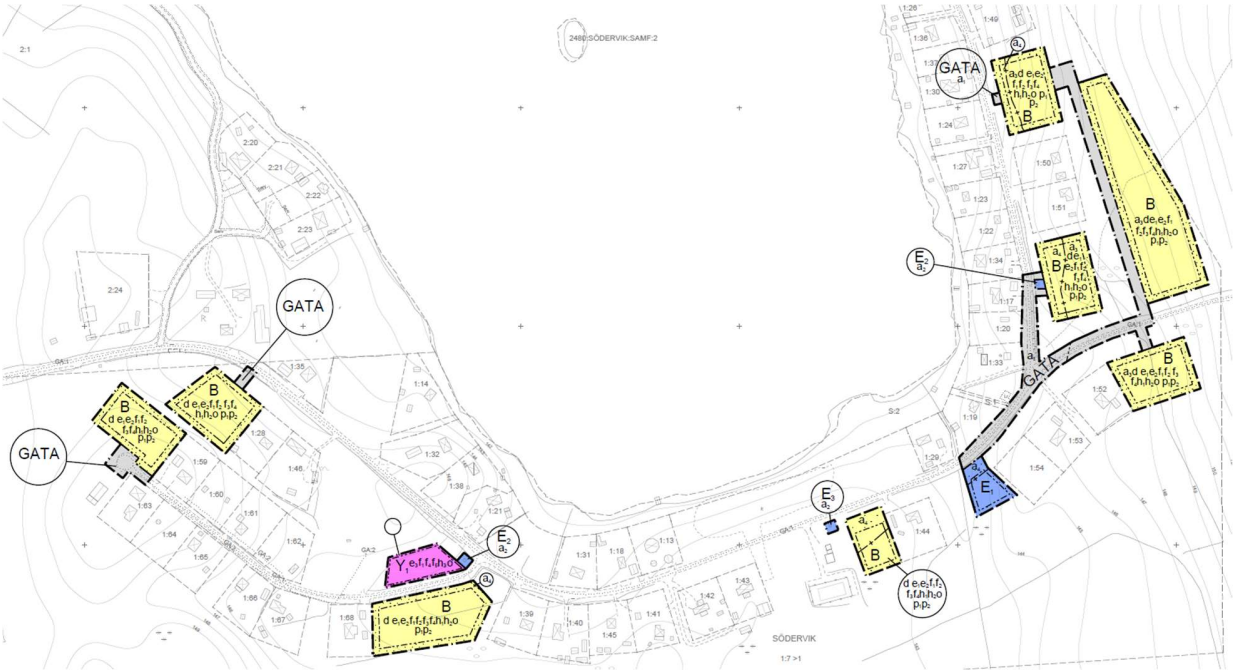

Urklipp plankarta del av Södervik 1:7, BN-2019/01978

Bilaga 2. Gatubelysning

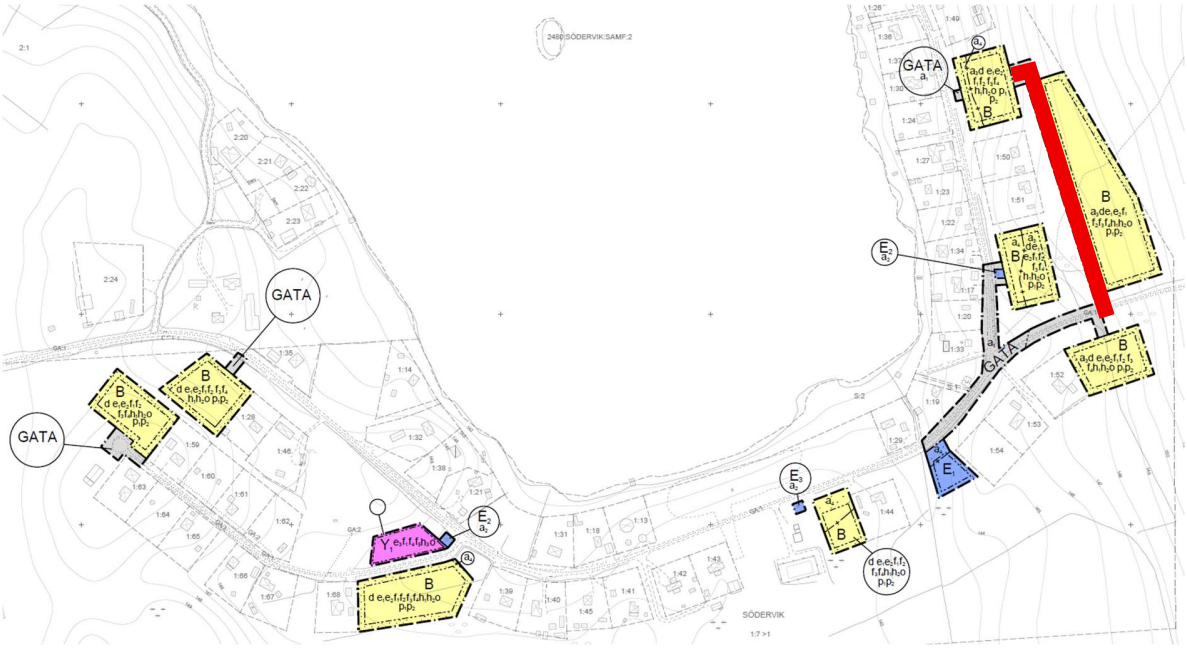

Röd markering visar sträcka där gatubelysning ska utföras.

Rapport

SÖDERVIK 1:7 VA-UTREDNING

Slutrapport

2023-01-25

Uppdrag:	327574 VA- och dagvattenutredning Södervik 1:7
Titel på rapport:	Södervik 1:7 VA-utredning
Status:	Slutrapport
Datum:	2023-01-25

Medverkande

Beställare:	Umeå Kommun
Kontaktperson:	Villiam Brännström
Konsult:	Lisa Olsson
Uppdragsansvarig:	Sebastian Karlin
Kvalitetsgranskare:	Johan Åström

Revideringar

Revideringsdatum:	2023-02-13
Version:	1
Initialer	LO

Sammanfattning

Denna VA-utredning är utförd av Tyréns, på uppdrag av Umeå kommun. Utredningen är en del i arbetet inför en ny detaljplan över Södervik 1:7 med flera, ca två mil norr om Umeå vid Täfteträskets södra strand.

Syftet med arbetet har varit att utreda förutsättningar och möjligheter att tillgodose en hållbar hantering av spill-, dag och dricksvatten inom planområdet. Utredningen har bland annat omfattat en översiktlig kartläggning av geotekniska, topografiska och hydrologiska förutsättningar samt beräkning och analys av flöden och diskussion kring möjliga vägar till en hållbar VA-hantering. Förslag på fortsatt arbete och viktiga aspekter att ta hänsyn till har tagits fram.

Planområdet är idag ett fritidshusområde som Umeå kommun pekat ut som omvandlingsområde med ökad andel permanentboende. Utöver de drygt 70 fastigheter som idag finns inom planområdet beräknas ca 20 tillkomma med den nya detaljplanen. Området ligger utanför kommunalt verksamhets-område för spill-, dag- och dricksvatten. Fastigheterna har idag enskilda brunnar och reningsanläggningar för spillvatten. Dagvattnet hanteras ytligt och avleds ned mot Täfteträsket i diken och trummor.

Mot bakgrund av utredningen föreslås följande utgångspunkter för fortsatt arbete:

- Dricksvattenförsörjningen tillgodoses genom små vattentäkter (<15 personer)
- Spillvattenhanteringen sker i få gemensamma anläggningar med hög anslutningsgrad
- Dagvattenhanteringen inte utgör ett problem, så länge befintliga förutsättningar inte försämras

Innehållsförteckning

Södervik 1:7 VA-utredning 1

1 Bakgrund 5
1.1 Syfte 5
1.2 Avgränsningar 6

2 Förutsättningar 7
2.1 Generella riktlinjer 7
2.2 Lokala riktlinjer 8
2.3 Områdesbeskrivning 9
2.4 Tidigare utredningar 11
2.5 Befintlig VA-hantering 11
2.6 Markavvattningsföretag 14
2.7 Täfteträsket 14
2.8 Topografiska förhållanden 15
2.9 Geotekniska förhållanden 16
2.10 Hydrologiska förhållanden 17
2.11 Förorenad mark 19

3 Beräkningar och analys 20
3.1 Dricksvatten 20
3.2 Spillvatten 22
3.3 Dagvatten och skyfall 23

4 Diskussion 27

5 Slutsatser 29

Referenser 30

1 Bakgrund

Umeå kommun arbetar med att ta fram en ny detaljplan för fastigheten Södervik 1:7 med flera, lokaliserad vid Täfteträskets södra del. Området är idag planlagt för fritidsändamål. Med den nya detaljplanen ska avstyckning av nya bostadsfastigheter och utökning av byggrätter inom befintliga fastigheter öka möjligheterna för permanentbostäder. Ett annat viktigt syfte med den nya detaljplanen är att skapa förutsättningar för hållbara lösningar för att säkra tillgång och kvalitet på dricksvatten samt hantering av spill- och dagvatten utan att riskera människors hälsa eller miljön.

Tyréns har på uppdrag av Umeå kommun utrett förutsättningar för en hållbar VA-försörjning inom planområdet inför det fortsatta arbetet med detaljplanen och kommande samråd.

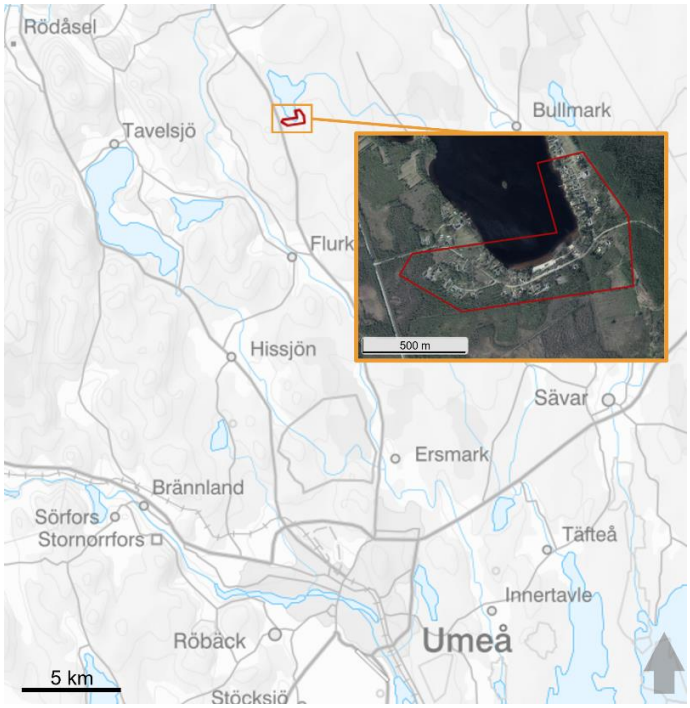

Figur 1. Planområdets lokalisering i förhållande till Umeå. Bakgrundskarta och ortofoto: Lantmäteriet (2022).

1.1 Syfte

Utredningen har syftat till att utreda och ta fram lösningsförslag på hantering av dricksvatten, spillvatten och dagvatten inom planområdet. Detta för att säkerställa att detaljplanens syfte att säkerställa en hållbar VA-hantering kan uppfyllas och att Täfteträskets status inte riskerar att försämras med föreslagen planutformning.

1.2 Avgränsningar

Utredningen har avgränsats geografiskt av detaljplaneområdet. Påtryckande dagvatten från områden söder och öster om planområdet bidrar till de flöden och volymer som behöver hanteras inom planområdet, vilket har tagits hänsyn till i beräkningarna.

Utredningen har undersökt strukturella och strategiska alternativ för en hållbar hantering av spill-, dag- och dricksvatten inom planområdet, snarare än att rekommendera specifika tekniska lösningsförslag.

2 Förutsättningar

Planområdet ligger utanför Umeå kommuns beslutade verksamhetsområde för spill-, dag- och dricksvatten. Det finns heller inte med bland de områden som på sikt planeras ingå i verksamhetsområdet (Umeå kommun (A), 2022).

Kommunens ansvar att tillhandahålla VA-tjänster, genom upprättande av verksamhetsområde, regleras av §6 i Vattentjänstlagen (Svenskt Vatten (A), 2022). Lagens syfte är att skydda människors hälsa och miljön. Ett sammanhängande område om ca 20-30 fastigheter anses utgöra en riktlinje för när kommunen är skyldig att inrätta verksamhetsområde. Om det krävs för att säkerställa skydd av människors hälsa och miljön kan kommunen dock vara skyldig att inrätta verksamhetsområde för färre fastigheter (Svenskt Vatten (A), 2022). En fastighetsägare utanför ett verksamhetsområde kan få behovet prövat av Länsstyrelsen, som i sin tur kan förelägga kommunen att utöka verksamhetsområdet (Svenskt Vatten (B), 2022).

Nedan presenteras en översikt av de generella riktlinjer (branschpraxis, allmänna råd) respektive lokala riktlinjer (Umeå kommuns policy för VA-frågor) som ligger till grund för utredningen.

2.1 Generella riktlinjer

2.1.1 Dricksvatten

Branschorganisationen Svenskt Vattens publikation P114 innehåller riktlinjer för hydraulisk dimensionering av dricksvattensystem (Svenskt Vatten, 2020). Dessa ligger till grund för beräkningar av erforderlig kapacitet i dricksvattentäkter.

I det fall då gemensamma dricksvattenanläggningar skulle bli aktuellt inom planområdet är det viktigt att dessa uppfyller Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten. Nya föreskrifter trädde i kraft vid årsskiftet 2022/2023. Precis som tidigare gällande föreskrifter omfattas de anläggningar som förser fler än 50 personer med dricksvatten, eller i genomsnitt tillhandahåller mer än 10 m^3 vatten per dygn (Livsmedelsverket, 2022).

2.1.2 Spillvatten

Svenskt Vattens publikation P110 innehåller riktlinjer för hydraulisk dimensionering av spillvattensystem (Svenskt Vatten, 2016). Dessa ligger

till grund för beräkningar av dimensionerande spillvattenflöden inom området.

Utsläppskrav för små avloppsanläggningar (färre än 25 personekvivalenter) regleras i Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avlopps-anordningar för hushållsspillvatten (Havs- och vattenmyndigheten, 2016). Dessa anger bland annat att:

- Utsläpp av avloppsvatten inte ska medverka till väsentligt ökad risk för smitta eller annan olägenhet, t ex genom förorening av dricksvatten, grundvatten eller badvatten.
- Ansluten teknik ska vara utformad för att begränsa vattenförbrukningen.
- Reningsanordningen ska uppnå minst 90 % reduktion av organiska ämnen, och minst 70 % reduktion av fosfor.
- Anordningen bör inte försvåra vattenförsörjningen på andra fastigheter.
- Anordning med infiltration bör placeras lägre i terrängen än närliggande dricksvattenbrunn.

De allmänna råden kan tillämpas även på anläggningar dimensionerade för mer än 25 personekvivalenter, dock färre än 200. Prövning och krav och skyddsnivå ska ske för varje enskild anläggning och beror på recipientens känslighet och risken för olägenhet för människors hälsa eller miljön (Havs- och vattenmyndigheten, 2022).

2.1.3 Dagvatten

Svenskt Vattens publikation P110 innehåller riktlinjer för avrinnings-beräkningar och dimensionering av dagvattensystem (Svenskt Vatten, 2016). Dessa ligger till grund för beräkningar av dimensionerande dagvattenflöden inom området.

För dimensionering av trummor under genomfartsväg har Trafikverkets råd för avvattning använts (Trafikverket, 2020).

2.2 Lokala riktlinjer

I slutet av december 2022 antogs en Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp (Umeå kommun (B), 2022), vilken ersatte den tidigare VA-strategin. När utredningen genomfördes under hösten 2022 gällde dock fortfarande Umeå kommuns VA-strategi från 2016 (Umeå kommun, 2016). Den nu gällande strategin är mer övergripande än den från 2016, och fastslår exempelvis att ”hållbara, klimatsmarta och kostnadseffektiva system” ska främjas. Under 2023 ska bland annat en vattentjänstplan och en plan för enskild avloppshantering tas fram (Umeå kommun, 2023). Dessa kan

komma att förändra ramarna för det fortsatta arbetet med VA-försörjning inom planområdet.

I VA-strategin från 2016 anges att VA-försörjningen i ett område ska tillgodoses enligt prioriteringsordningen nedan (1 är i första hand):

1. Anslutning till allmän VA-anläggning
2. Anslutning till gemensam VA-anläggning
3. Enskild anläggning inom respektive fastighet

Täfteträsket identifierades tidigare som känslig vattenförekomst och samtliga avloppsanläggningar med sjön som recipient skulle därmed klara kraven för hög skyddsnivå avseende fosfor (Umeå kommun, 2016). Detta innebär (utöver grundkraven) att fosfor ska reduceras med minst 90 % (Havs- och vattenmyndigheten, 2016). Klassningen av sjön har idag dock förändrats och den räknas idag inte som särskilt känslig (Umeå kommun (C), 2022).

I Umeå kommuns dagvattenprogram (Umeå kommun (E), 2022) beskrivs riktlinjer för ett arbete mot en hållbar dagvattenhantering. Dessa innebär bland annat att:

- Öppna lösningar bör vara ett förstahandsval
- Avrinning från regn på frusen mark eller vid kraftig snösmältning ska kunna hanteras
- Åtgärder ska dimensioneras och höjdsättas för att vara anpassade till framtida klimatförändringar

Ny bebyggelse planeras på så sätt att den varken tar skada eller orsakar skador vid översvämning från ett regn med 100 års återkomsttid. Ett dagvattensystem i gles bebyggelse ska kunna avleda ett regn med 10 års återkomsttid utan att marköversvämning uppstår. För att ta höjd för ökad nederbörd på grund av klimatförändringar ska nederbördsberäkningarna som ligger till grund för planeringen multipliceras med klimatfaktor 1,3 (Umeå kommun (E), 2022).

2.3 Områdesbeskrivning

Planområdet är lokaliserat i Södervik, drygt två mil norr om Umeå. Det omfattar ca 44,8 ha mark. Närområdet runt detaljplaneområdet karaktäriseras av relativt flack skogs- och myrmark. Nedan beskrivs planområdet såsom det ser ut idag, följt av tänkt utformning med den nya detaljplanen. Figur 2 visar en översiktskarta över området, med befintliga och planerade fastigheter.

2.3.1 Nuläge

Inom planområdet finns idag drygt 50 bostadstomter och befintlig bebyggelse karaktäriseras primärt av fritidshus. Området är glest exploaterat och generellt är ca 10 % av tomtarean bebyggd. Ytor utanför bostadstomter utgörs till stor del av produktionsskog och ligger inom stamfastigheten Södervik 1:7. Vid Täfteträskets södra spets finns en sandstrand med badplats (Lantmäteriet (A), 2022). En enskild väg (Trafikverket, 2022) löper genom området, och fungerar som tillfartsväg för fastigheterna söder och öster om Täfteträsket. Befintlig bebyggelse mellan vägen och sjön tillkom till stor del under 1970-talet och tidigare, medan bebyggelsen söder om vägen primärt tillkommit senare (Lantmäteriet (B), 2022).

2.3.2 Framtid

Den nya detaljplanen planeras möjliggöra för avstyckning av fler bostads-fastigheter från Södervik 1:7. Området väntas på sikt gå från att karaktäriseras av fritidshus till att bli ett område med en majoritet permanentboende. Umeå kommun planerar därför att öka storleken på byggrätter inom befintliga fastigheter (Umeå kommun, 2019). Sett ur ett VA-perspektiv kan därmed behovet av dricksvatten väntas öka över hela året, med större och mer kontinuerliga spillvattenflöden som följd.

Figur 2. Översikt planområde med befintliga och planerade fastigheter. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.4 Tidigare utredningar

Umeå kommun genomförde 2021 en inventering av enskilda avlopp runt Täfteträsket. Inventeringen utfördes för fastigheter med vattentoalett ansluten till avloppsanläggning för vilken tillstånd saknades eller utfärdats före 2013 (Umeå kommun (F), 2022).

2.5 Befintlig VA-hantering

Planområdet ligger idag utanför verksamhetsområde för både dricks-, spill- och dagvatten. Det finns inga planer på att framgent inkludera området i något verksamhetsområde (Umeå kommun (A), 2022). VA-hanteringen sker således med privata anordningar.

2.5.1 Dricksvatten

Flera av fastigheterna inom planområdet har egen brunn. Det finns tre dricksvattentäkter kända av Umeå kommun (A-C i Figur 3). De förser vardera ca 5-10 fastigheter med vatten. En av dessa ligger strax nedströms flera befintliga utlopp från enskilda avlopp (Umeå kommun (A), 2022).

Utöver de tre täkterna A-C finns ytterligare fem täkter (D-F i Figur 3) rapporterade till SGU:s brunnsarkiv (SGU (A), 2022).

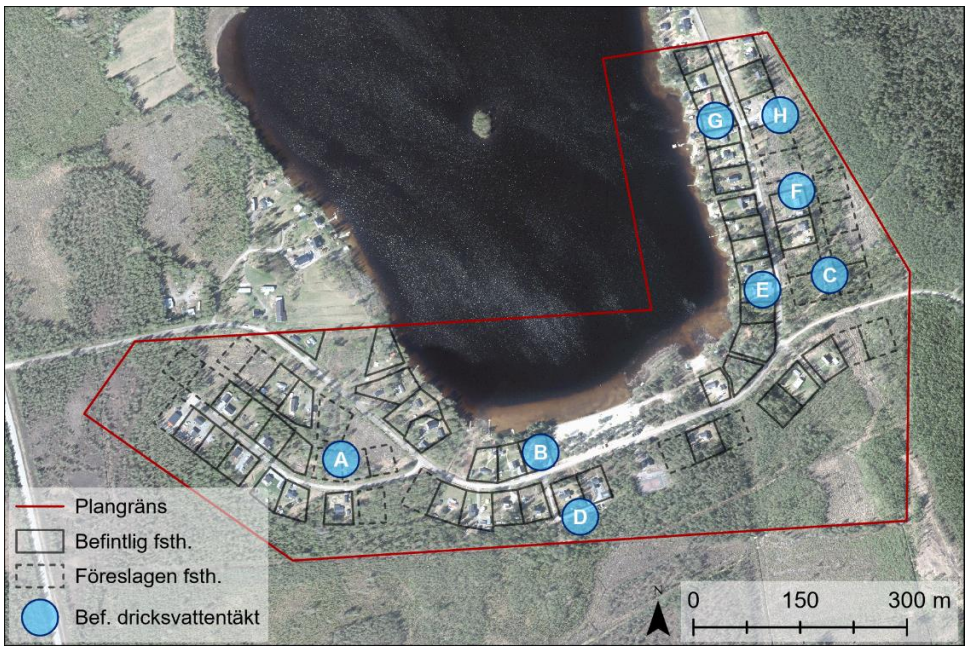

Figur 3. Översikt befintliga dricksvattentäkter inom planområdet, där A-C sedan tidigare är kända av Umeå kommun. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.5.2 Spillvatten

Befintliga fastigheter har enskilda avlopp i olika utföranden. I den inventering som Umeå kommun utförde 2021 (se avsnitt 2.4) kontrollerades elva av 74 avloppsanläggningar. De som inte kontrollerades hade antingen tillstånd utfärdade senast 2012, eller ingen vattentoalett ansluten till avloppsanläggningen. Av de anläggningar som kontrollerades godkändes två medan nio fick föreläggande eller förbud, samtliga i västra delen av planområdet. Uppföljning av inventeringen beräknas ske i september 2023, men enligt Umeå kommun har flera fastighetsägare påbörjat processen att åtgärda anläggningarna (Umeå kommun (G), 2022).

Att en avloppsanläggning har ett godkänt avlopp innebär inte detsamma som att det står utan risk att förorena eller påverka recipient eller dricksvattentäkt. Ett godkänt avlopp innebär att det uppfyller de krav som finns baserade på dagens förutsättningar. Dessa förutsättningar kan förändras till exempel då en fastighet går från att vara fritidsbostad till permanentbostad eller då fler bebyggda fastigheter tillkommer.

2.5.3 Dagvatten

Det dagvatten som uppstår inom planområdet avleds idag ytligt, med undantag för trummor under vägar (Umeå kommun (A), 2022). Marken lutar ned mot Täfteträsket och diken längs vägkanterna samlar upp dagvattnet från uppströms liggande områden . Trummor leder vattnet under vägen.

Planområdet belastas av påtryckande vatten söderifrån (Figur 5). Det rör sig dels om ett dike som avvattnar delar av myr- och skogsmarkerna söder om planområdet (ca 70 ha), dels om ett vägdike som avvattnar ca 10 ha skogsmark öster om planområdet (Scalgo, 2022).

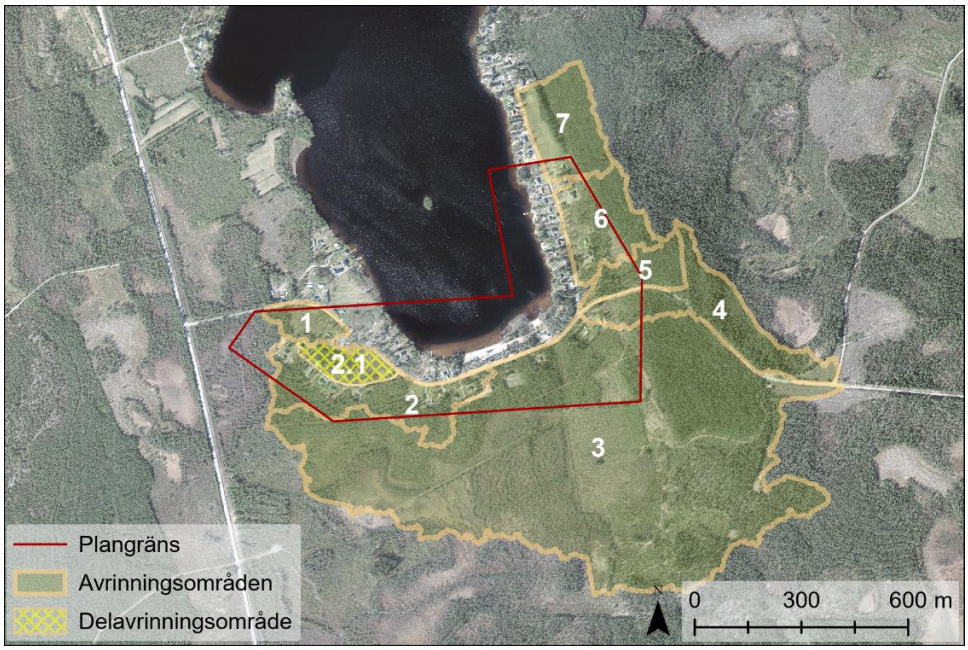

Figur 4. Avrinningsområden som bidrar med avrinning inom planområdet. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

Truminventering

Ett platsbesök genomfördes för att inventera de trummor som finns inom planområdet. Tre trummor under genomfartsvägen observerades (A-C i Figur 5). Ytterligare trummor under infarter samt under skogsvägen österut och under tillfartsvägen mot fastigheterna i sydväst observerades, men inventerades inte. I ett senare skede är det dock viktigt att inventera samtliga trummor för att säkerställa vattnets framkomlighet.

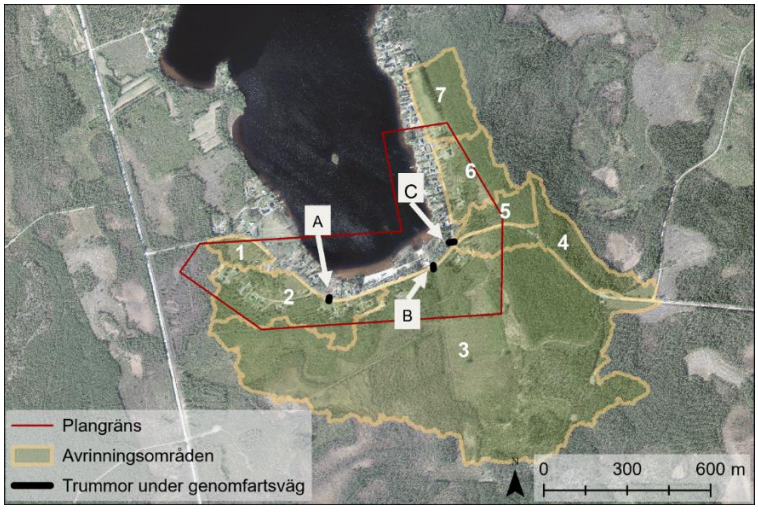

Figur 5. Översikt över inventerade trummors placering i förhållande till avrinningsområden. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

Två av trummorna var i korrugerad plåt, en av dessa var deformerade vid in- eller utlopp och båda var delvis korrosionsangripna. En trumma var i grov betong med mindre sättningar mellan rördelarna. Sediment och löv noterades vid samtliga in- och utlopp. Vid trumma C noterades även sly som växte vid utloppet. Trumma B var vid platsbesöket vattenfylld till knappt 50 %. Figur 6 visar bilder tagna vid platsbesöket och i Tabell 1 redovisas inmätta parametrar.

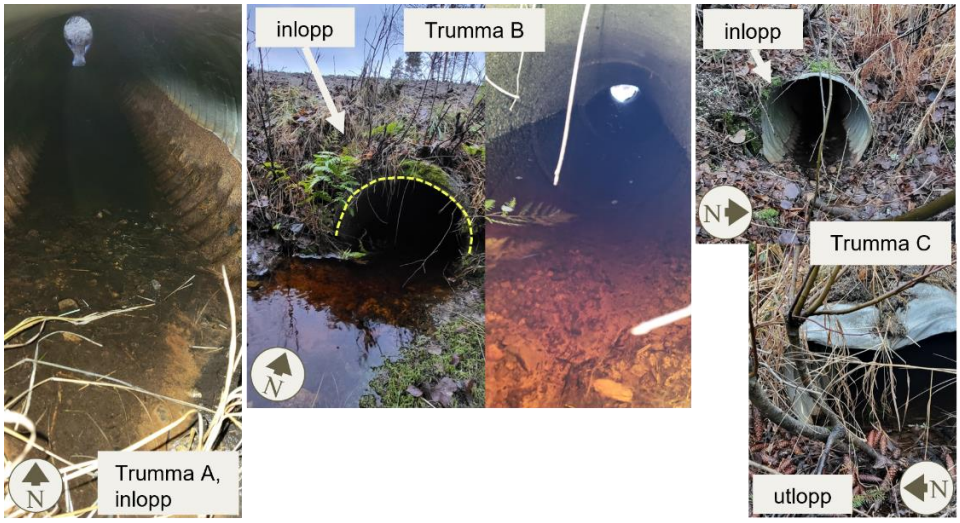

Figur 6. Trumma A-C. Foto: Tyréns 2022-11-14.

Tabell 1. Parametrar för de inmätta trummorna.

	Trumma A	**Trumma B**	**Trumma C**
Material	Plåt	Betong	Plåt
Innerdiameter	500 mm	600 mm	500 mm
Lutning	5,0 %	10,0 %	6,7 %
Råhet	30 mm	3 mm	30 mm

2.6 Markavvattningsföretag

Det finns inga aktiva markavvattningsföretag i anslutning till planområdet (Länsstyrelsen Västerbotten (A), 2022).

2.7 Täfteträsket

Sjön Täfteträskets södra del ligger inom planområdet (Figur 7) och är primär recipient för dag- och spillvatten från området. Det finns en badplats inom planområdet. Sjön är ca 2 km^2 stor och av naturlig härkomst. Den har sitt utlopp via Täfteån i öster (VISS, 2022). Täfteträsket ligger inte inom

något vattenskyddsområde eller Natura 2000-område (Länsstyrelsen Västerbotten (B), 2022).

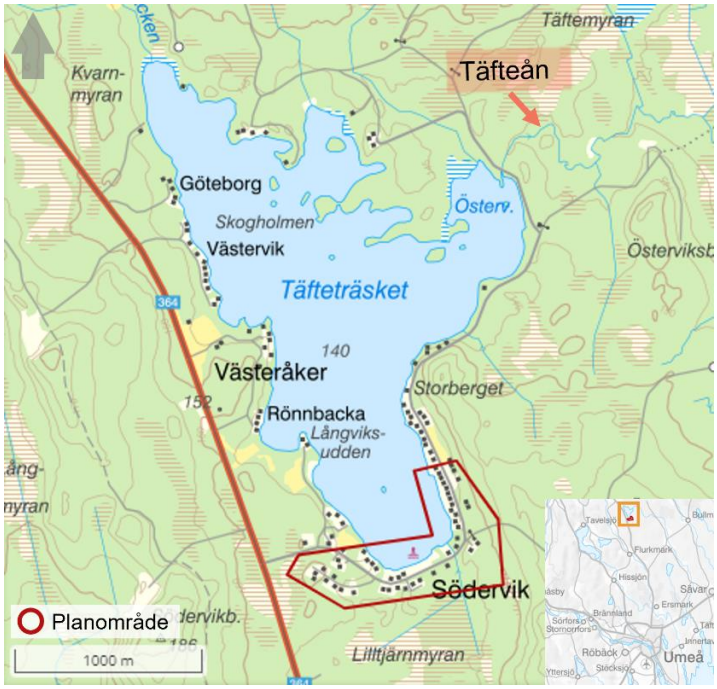

Figur 7. Täfteträsket i förhållande till planområdet. Bakgrundskarta: Lantmäteriet (2022).

Vid Länsstyrelsen Västerbottens senast beslutade förvaltningscykel för miljökvalitetsnormer (Förvaltningscykel 3, 2017-2021) bedömdes Täfteträsket uppnå god ekologisk status. Detta utifrån klassning av parametrarna försurning, konnektivitet, sjöns närområde samt funktionen av dess svämplan (VISS, 2022).

Inom samma förvaltningscykel bedömdes Täfteträsket ej uppnå god kemisk status på grund av förhöjda halter av bromerad difenyleter respektive kvicksilver och kvicksilverföreningar. Halterna av dessa överskrids dock i alla Sveriges ytvattenförekomster och bedöms inte vara möjliga att avlägsna eller förhindra (VISS, 2022).

Enligt beslutade miljökvalitetsnormer ska Täfteträsket fortsatt uppnå god ekologisk status, samt god kemisk ytvattenstatus med undantag för bromerad difenyleter respektive kvicksilver och kvicksilverföreningar (VISS, 2022).

2.8 Topografiska förhållanden

I stort sett hela planområdet avrinner mot Täfteträsket, med undantag för ett myrområde i väster. Det finns två vattendelare inom området som avgör

vilken väg vattnet rinner ned mot sjön, samt två lågpunkter som samlar större områden innan vattnet leds till sjön (Figur 8). Lågpunkterna finns väster respektive öster om badplatsen, samt i norra delen av planområdet.. Vattendelare finns längst i väster, söder om badplatsen samt i öster.

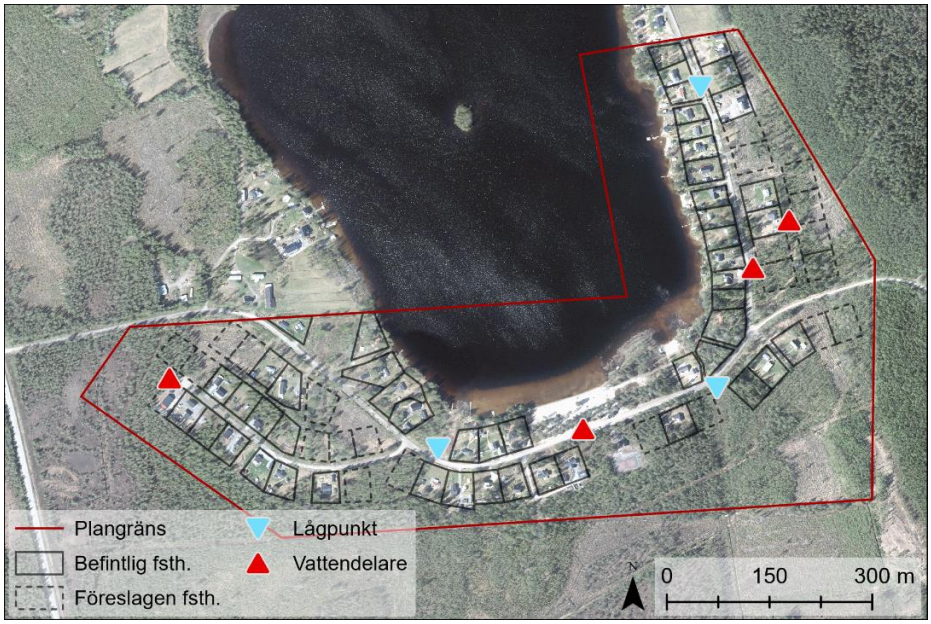

Figur 8. Översikt lågpunkter samt vattendelare inom planområdet. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.9 Geotekniska förhållanden

Jordarterna inom planområdet domineras av postglacial sand, följt av morän. En liten del i områdets västra hörn karaktäriseras av torv. Majoriteten av både befintliga och föreslagna nya tomtfastigheter finns i området med postglacial sand medan tomterna längst i väster och öster domineras av moränjordar (SGU (B), 2022). Jorddjupet från markyta till fast berg bedöms variera från ca 5-10 m i den östra halvan av planområdet till ca 10-20 m i den västra halvan (SGU (C), 2022). Figur 9 visar en översikt av jordarternas utbredning inom planområdet, tillsammans med jorddjup.

Inom planområdet varierar markens genomsläpplighet generellt från medel-hög till hög, där områdena med moränjord typiskt sett har lägre genoms-läpplighet än de med postglacial sand. Området med torv längst i väster har låg genomsläpplighet. Genomsläppligheten kan dock variera lokalt och över tid, utifrån till exempel grundvattenyta och mättnadsgrad (SGU (D), 2022).

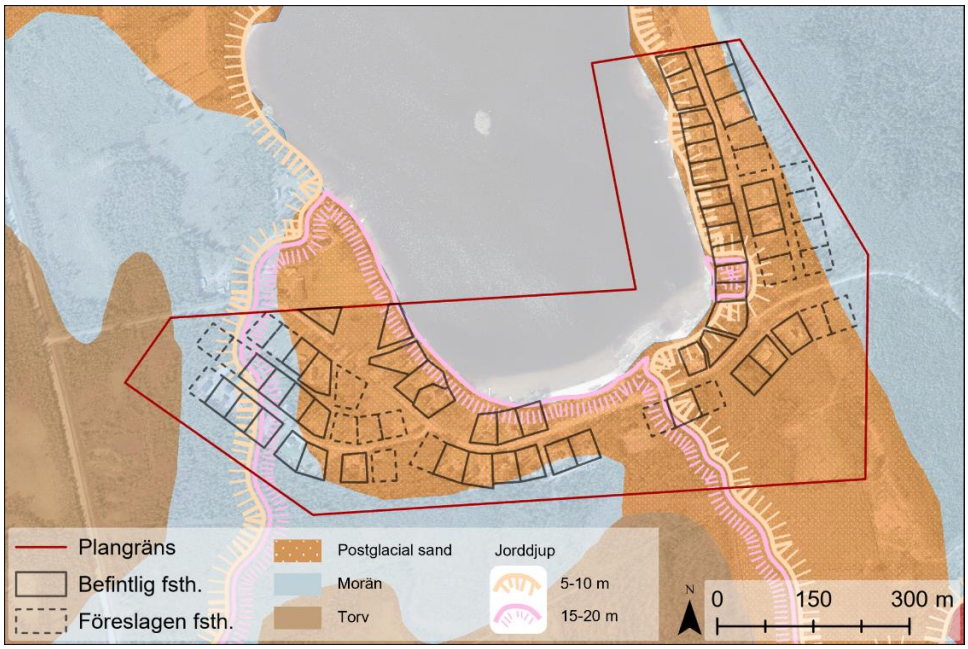

Figur 9. Utbredning av jordarter med jorddjup inom planområdet (SGU (B), 2022). Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.10 Hydrologiska förhållanden

2.10.1 Markfuktighet

Naturvårdsverkets markfuktighetsindex[1] visar att normal markfuktighet varierar inom planområdet (Naturvårdsverket (B), 2022). Av de föreslagna, nya fastigheterna ligger 18 inom generellt torra områden (orange-gul i Figur 10) och tre inom fuktigare områden (blått i Figur 10). Resterande två fastigheter ligger inom friska områden (grönt i Figur 10), med ett markfuktighetsindex mellan torr och fuktig.

Markfuktighetsindex ger en indikation på möjligheterna till infiltration inom fastigheten, utöver den grunddata för jordarternas utbredning och genomsläpplighet som redovisades i avsnittet ovan. Ett område med lägre markfuktighetsindex är generellt torrare än ett med ett högre index. Det kan exempelvis innebära bättre förutsättningar för infiltration jämfört med ett motsvarande område med högre markfuktighetsindex.

[1] Beräknat utifrån Nationella marktäckedata (Naturvårdsverket), höjdmodeller (Lantmäteriet), jordarts- och jorddjupskartor (SGU), vattenytor (Lantmäteriet) (Naturvårdsverket (A), 2022)

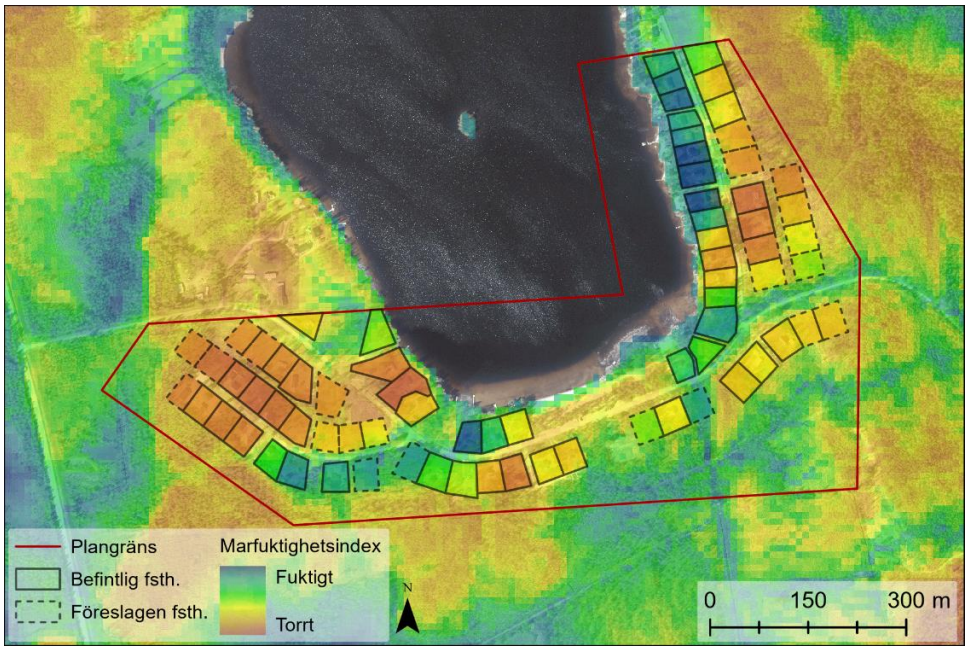

Figur 10. Markfuktighetsindex inom planområdet och generellt för respektive fastighet. Blåare områden är fuktigare, röda områden torrare (Naturvårdsverket (B), 2022). Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.10.2 Grundvattenförekomst

SGU:s data för grundvattentillgång i små magasin visar att planområdet generellt har en beräknad grundvattentillgång om ca 2 m^3/dygn & ha (SGU (E), 2022). Tillgången avser uttagsmöjligheterna från bergborrad brunn och är att betrakta som god.

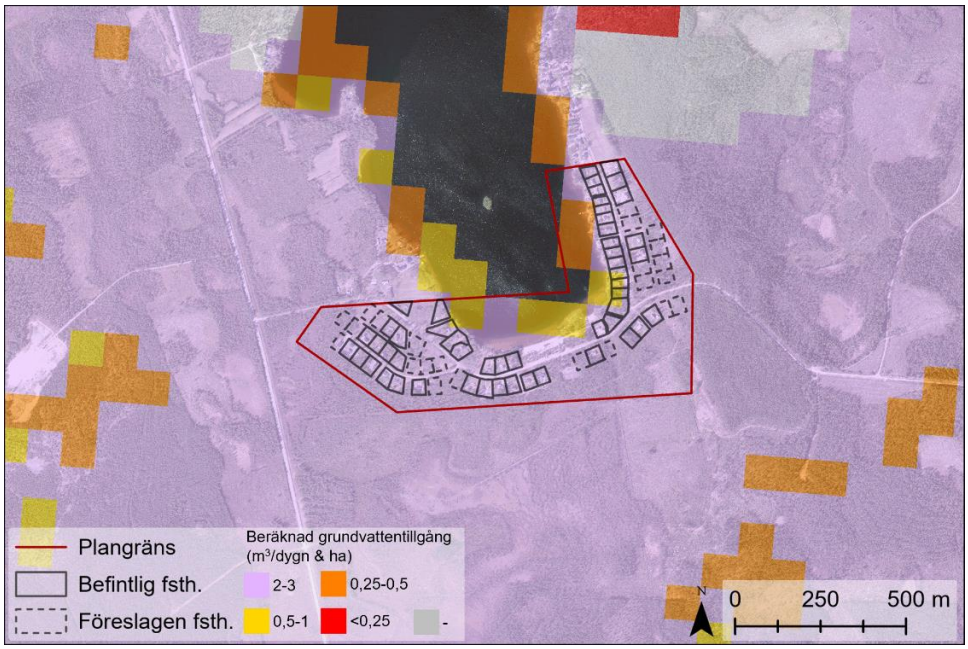

Figur 11. Beräknad grundvattentillgång i området runt planområdet (SGU (E), 2022). Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

2.11 Förorenad mark

Det finns inga uppgifter om förorenad mark inom planområdet (Länsstyrelserna, 2022).

3 Beräkningar och analys

Nedan redovisas beräkningar avseende dricksvattenbehov och -kapacitet, dimensionerande spill- och dagvattenflöden samt kapacitet i de trummor som återfinns inom området.

3.1 Dricksvatten

Beräkningar för erforderlig dricksvattenkapacitet har utförts enligt gällande rekommendationer för områden med färre än 500 personer (Svenskt Vatten, 2020). I enlighet med Umeå kommuns prognos har det betraktats som ett villaområde med permanentbostäder (Umeå kommun (A), 2022).

Dricksvattenbehovet har beräknats för olika befolkningsantal utifrån en specifik vattenförbrukning om 130 liter per person och dygn (Svenskt Vatten, 2020). Med en kapacitet att inom området producera 2 m^3 dricks-vatten per dygn och hektar (avsnitt 2.10) kan 15 personer per hektar försörjas från bergborrade brunnar.

I Tabell 2 redovisas det antal fastigheter per hektar som kan försörjas vid olika befolkningstäthet. En jämförelse med antalet fastigheter per hektar (Figur 12) visar att grundvattentillgången i området beräknas vara tillräcklig för att försörja samtliga fastigheter med dricksvatten, om varje täkt inte försörjer fler än 15 personer.

Tabell 2. Antal personer och motsvarande antal fastigheter (fsth) per hektar som beräknas kunna försörjas genom bergborrade brunnar vid en förbrukning av 130 l/person och dygn och en uttagskapacitet på 2 m^3/dygn och hektar.

Antal personer inom planområde (antal personer per fsth)	Antal fsth per hektar som kan försörjas
150 (2)	7
175 (2,4)	6
200 (2,7)	5
225 (3,0)	5
250 (3,4)	4

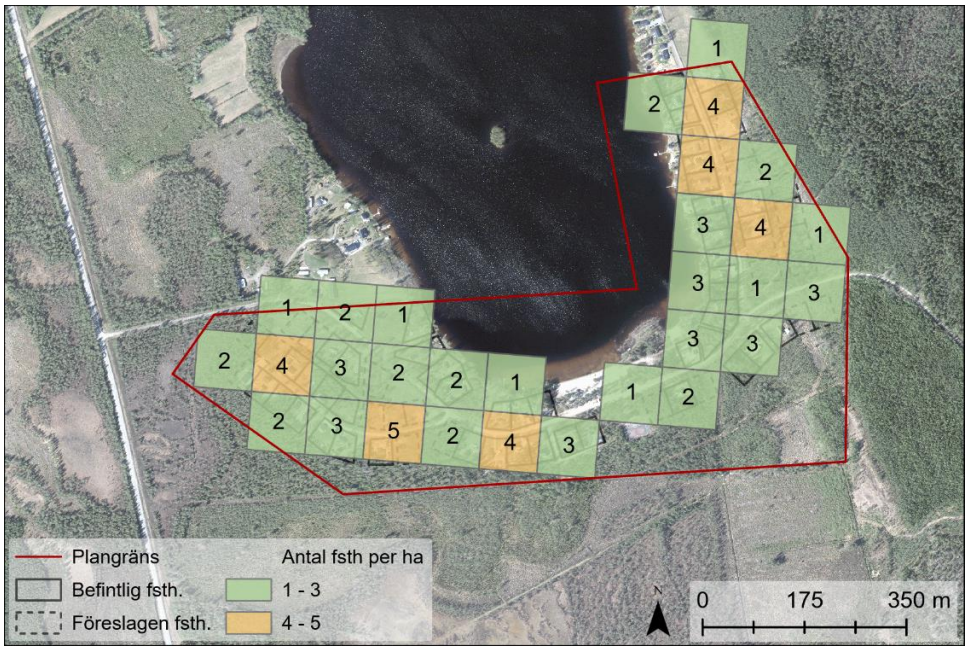

Figur 12. Antal unika fastigheter per hektar, enligt samma rutnät som i Figur 11. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

I det fall då en eller flera gemensamma dricksvattentäkter ska försörja fler än 15 personer beräknas uttagskapaciteten behöva vara större än 2 m^3/dygn (Tabell 3). Förutsättningarna att ta ut de mängderna fordrar en mer detaljerad hydrogeologisk utredning, troligen med provpumpningar. För två av de befintliga dricksvattentäkterna har det exempelvis rapporterats kapaciteter om 24 m^3/dygn respektive 14,4 m^3/dygn (SGU (A), 2022). Detta antyder goda förutsättningar för att kunna etablera brunnar med större uttagskapacitet än 2 m^3/dygn.

Tabell 3. Nödvändig kapacitet (m^3/dygn) i gemensam dricksvattentäkt vid olika anslutningsscenarier.

	Anslutningsgrad (antal fastigheter)					
Antal personer inom planområde (antal personer per fastighet)	**100% (74)**	**75% (55)**	**50% (37)**	**25% (18)**	**10% (7)**	
150 (2)	19	14	10	5	2	m^3/d
175 (2,4)	23	17	12	6	2	m^3/d
200 (2,7)	26	19	13	6	3	m^3/d
225 (3,0)	29	22	14	7	3	m^3/d
250 (3,4)	33	25	16	8	3	m^3/d

3.2 Spillvatten

Medelflöde samt dimensionerande flöde har beräknats enligt avsnitt 4.2.1 i P110 (Svenskt Vatten, 2016). Resultaten visas i Figur 13 som beräknat flöde per antalet fastigheter som ansluts till en gemensam renings-anläggning. Antagna parametervärden anges i

Tabell 4.

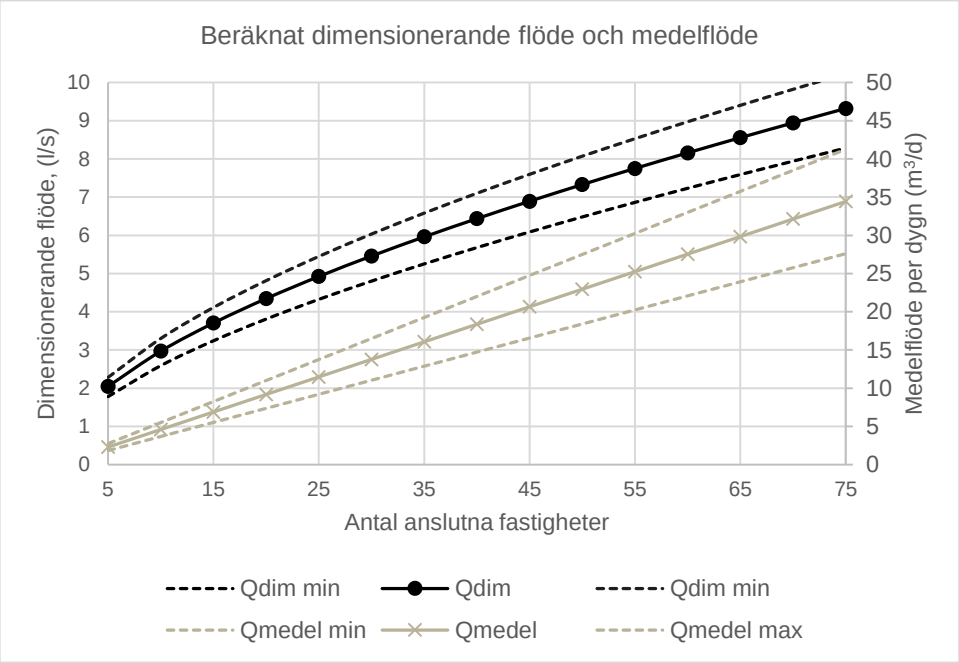

Figur 13. Beräknat dimensionerande flöde och medelflöde baserat på antal anslutna fastigheter till reningsanläggningen. Heldragen linje antar 2,7 personer per fastighet. Min och max antar 2 respektive 3,4 personer per fastighet.

Tabell 4. Antagna värden för beräkning av medel- och dimensionerande flöden.

Parameter	**Ansatt värde**
Specifik spillvattenavrinning	130 l/p,d
Antal personer per fastighet	2-3,4 st
Tillskottsvatten torrväder	0,02 l/s,ha
Tillskottsvatten regnväder	0,05 l/s,ha
Bidragande area tillskottsvatten	5 m * 50 m ledningslängd * antal anslutna fastigheter

De topografiska förutsättningarna inom området bedöms medge fem möjliga olika lokaliseringar för en gemensam avloppsreningsanläggning (Figur 14). Till lokaliseringen väster om badplatsen (S3) beräknas ca 30 fastigheter kunna leda spillvattnet med självfall. Till lokaliseringen öster om

badplatsen (S4) beräknas ca 20 fastigheter kunna ansluta med självfall. Till övriga lokaliseringar (S1, S2, S5) bedöms mellan ca 5 och 15 fastigheter kunna leda spillvattnet med självfall, se Figur 14. För att ansluta till en avloppsanläggning då inte självfall medges kan detta möjliggöras med ett trycksatt LTA-system där spillvattnet pumpas delar av eller hela sträckan. Till exempel bedöms de ungefär 20 nordligaste fastigheterna inte kunna ansluta med självfall till någon av punkterna (Figur 14).

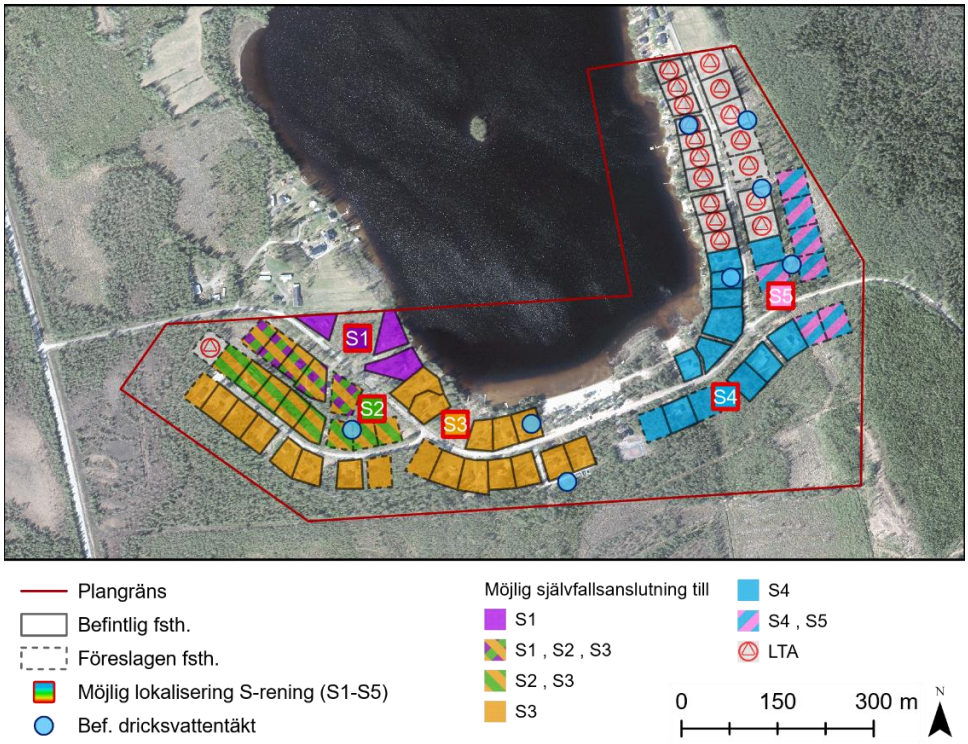

Figur 14. Topografiskt möjliga lokaliseringar för gemensamma avloppsreningsanläggningar i relation till befintliga dricksvattentäkter. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

De lokaliseringar som visas i Figur 14 har primärt identifierats utifrån topografiska förutsättningar. Uppförandet av en eller flera avlopps-anläggningar kan medföra risk för påverkan på eventuell nedströms liggande dricksvattentäkt. För att säkra avloppshanteringen kan berörda fastigheter därför behöva anslutas till en ny dricksvattentäkt.

3.3 Dagvatten och skyfall

Planområdet lutar i huvudsak ned mot Täfteträsket och kan delas upp i sju delavrinningsområden som mynnar i sjön inom planområdet (visas i Figur 4, avsnitt 2.5). Dimensionerande flöden för avrinningsområde 3 har uppskattats med hjälp av Svenskt vattens rekommendation för förenklad

beräkning av naturmarksavrinning. Dimensionerande flöden för resterande avrinningsområden har beräknats med rationella metoden (Svenskt Vatten, 2016).

Nedan redovisas beräknade dimensionerande flöden för respektive delavrinningsområde för regn med 10 respektive 100 års återkomsttid med nuvarande grad av exploatering. Det har i beräkningarna antagits att den nya detaljplanen inte kommer att förändra de totala förutsättningarna nämnvärt. Detta innebär att den bebyggda marken väntas utgöra klart mindre än 5 % av den totala markytan inom respektive delavrinnings-område. Därmed kan naturmarken väntas bli fortsatt styrande för de dimensionerande flödena. Framtida dimensionerande flöden har därför tagits fram genom att multiplicera dimensionerande flöden för nuläget med en klimatfaktor 1,3.

Tabell 5 redovisar de parametrar som använts vid beräkning av dimensionerande flöde för respektive avrinningsområde. Avrinnings-koefficienter (φ) har hämtats från P110 för naturmark och byggnader, och sedan beräknats till en sammanvägd avrinningskoefficient för respektive område. Dimensionerande flöden för nuläget (tinad respektive frusen mark) redovisas i Tabell 6. Motsvarande framtida flöden redovisas i Tabell 7.

Tabell 5. Parametrar för beräkning av dimensionerande flöde för avrinningsområde 1-7.

	A_{tot} (ha)	φ tinad mark	φ frusen mark	Rinntid (min)
1	1,8	0,06	0,61	30
2	9,6	0,08	0,61	100
3	69,3			
4	7,8	0,06	0,61	160
5	2,9	0,05	0,60	80
6	5,5	0,06	0,61	90
7	5,8	0,06	0,61	70

Tabell 6. Nuläge, beräknade dimensionerande flöden för avrinningsområde 1-7 vid tinad respektive frusen mark.

Nuläge	Q_{dim}, 10 år (l/s)		Q_{dim}, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	10	130	30	270
2	30	290	60	610
3	430	430	1 000	1 000
4	20	170	30	350
5	10	100	20	220
6	20	180	40	380
7	20	220	50	480

Tabell 7. Framtid, beräknade dimensionerande flöden för avrinningsområde 1-7 vid tinad respektive frusen mark.

Framtid	Qdim, 10 år (l/s)		Qdim, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	20	170	270	360
2	40	380	610	800
3	570	570	1 000	1 300
4	30	220	350	450
5	20	140	220	290
6	30	240	380	500
7	30	300	480	620

3.3.1 Lågpunkter

En lågpunktsanalys i Scalgo visade att de flesta fastigheter inte riskerar att ha stående vatten inom tomten eller intill byggnaderna vid kraftiga regn (Scalgo, 2022). En av de tillkommande fastigheterna (se Figur 15) har dock planerats på så sätt att den korsas av diket som avleder delavrinnings-område 3.

Figur 15. Översikt lågpunkter. Inringad planerad fastighet korsas av dike söderifrån. Ortofoto: Lantmäteriet (2022).

3.3.2 Trumkapacitet

För att få en bild av huruvida de inventerade trummorna klarar att avleda ytavrinningen har dess teoretiska kapaciteter beräknats. Hänsyn har tagits till begränsningar i kapacitet på grund av deformerade in/-utlopp och sediment.

Kapaciteterna beräknades för trummor fyllda till 85 %. Detta för att säkerställa att nödvändig kapacitet finns även då dämning skulle uppstå i trumman, till exempel på grund av is, grenar eller grus (Trafikverket, 2020). Kapaciteterna har beräknats enligt Brettings formel för delvis fylld ledning enligt ekvation 4.15 i Svenskt Vatten P110 (Svenskt Vatten, 2016) utifrån material, diameter, lutning och råhetstal i Tabell 1. I beräkningarna har fri in- och utströmning antagits. Beräknade kapaciteter redovisas i Tabell 8. Dimensionerande flöden (Q_{dim}) har hämtats från Tabell 7.

Tabell 8. Beräknade dimensionerande flöden till trummorna för regn med 10 års återkomsttid i framtiden vid torr respektive frusen/mättad mark.

			Q_{dim}, 10 års återkomsttid [l/s]	
Trumma	**Teoretisk kapacitet**	**Uppströms avrinningsområde**	**Torr mark**	**Frusen/mättad mark**
A	900 l/s	2	40	380
B	1 200 l/s	3, 4, 5	620	920
C	800 l/s	(5)*	(20)	(140)

** Avrinningsområde 5 avvattnas primärt mot trumma B, då inloppet till trumma C ligger högre och mer blockerat än den trumma som leder vidare mot trumma B.*

Samtliga trummor beräknades ha god marginal att avleda regn både vid torr och frusen eller mättad mark. De kraftiga lutningar som noterades vid inmätningen bidrar till de höga kapaciteterna. En 10 gånger flackare lutning skulle ge ungefär två tredjedelar lägre kapacitet.

4 Diskussion

Täfteträsket är idag en sjö med god ekologisk status, vilket inte får försämras med den nya detaljplanen. En större andel permanentboende jämfört med idag medför en ökad belastning på befintliga små avlopp samtidigt som fler nya avlopp behövs när invånarantalet stiger. Denna ökade belastning får inte försämra varken kvaliteten på vattnet i Täfteträsket eller de brunnar som ska förse invånarna med dricksvatten.

Att Umeå kommun inte längre klassar Täfteträsket som särskilt känslig vattenförekomst innebär att små avlopp runt sjön inte per automatik förses med extra höga reningskrav. Eftersom planområdet omfattar runt hundra fastigheter, och ytterligare runt 30 fastigheter finns i nära anslutning utanför området, bör dock spill- och dricksvattenhanteringen ses i ett större perspektiv än den enskilda fastigheten. Med en dricksvattenbrunn och en avloppsanläggning per fastighet skulle det kunna uppstå svårigheter att nå alla krav på skyddsavstånd, exempelvis avseende avstånd mellan dricksvattenbrunn och avloppsanläggning. Det skulle även innebära risk för förorening av dricksvattenbrunnar när dessa ligger nedströms utlopp från avloppsanläggningar.

Det finns idag en mängd tekniker för små avlopp som minskar risken för negativ påverkan på miljön och människors hälsa. Det är dock viktigt att de underhålls och kontrolleras för att säkerställa att funktionen bibehålls över tid. Detta gäller både en enskild anläggning inne på en fastighet och en gemensam anläggning för flera fastigheter.

Beräkningarna i avsnitt 3.1 visade att grundvattentillgången bedömts vara fördelad på så sätt att dricksvattenbehovet kan tillgodoses främst genom flera små täkter snarare än några få större. Det ska dock framhållas att den verkliga kapaciteten i en bergborrad brunn först kan avgöras när en brunn är satt. Beräkningsresultaten är därför att betrakta som konservativa där även hänsyn tas till extrema torrår.

Vid prövning av nya vattentäkter behöver det säkerställas att de inte påverkar befintliga täkter negativt, eller riskerar att förorenas från enskilda avlopp. Med strategiskt placerade gemensamma dricksvattentäkter snarare än en täkt per fastighet minskar risken för negativ påverkan från enskilda avlopp. Om täkterna därmed skulle omfattas av dricksvattenföreskrifterna säkerställs en kontinuerlig kvalitetssäkring av vattenkvalitén och risken för påverkan från avlopp minimeras.

Grundvattnets nivå har betydelse för val och utformning av avloppsanordning, såväl för enskilda fastigheter som gemensamma anläggningar.

Detta är viktigt att ta i beaktning vid prövning av anläggningar. Med en eller flera gemensamma avloppsanläggningar skulle utsläppskällorna minska i antal jämfört med om varje fastighet har en egen anläggning, vilket kan förenkla provtagning och kvalitetssäkring. För att säkerställa minimerad risk för människors hälsa under badsäsong kan ett fåtal gemensamma anläggningar öka möjligheten till kontroll av utgående vatten jämfört med ett scenario med flertalet mindre enskilda avlopp.

Eftersom planområdet inte ingår i verksamhetsområde för vare sig dricksvatten eller spillvatten behöver fastighetsägarna själva finansiera och ansvara för driften av gemensamma anläggningar. De fastigheter som tillkommer med den nya detaljplanen kan föreskrivas anslutning till en gemensam anläggning, men anslutning av befintliga fastigheter bygger på frivillighet. Om gemensamma anläggningar ska eftersträvas, kan områden för detta reserveras i plan för att säkerställa nödvändigt utrymme.

5 Slutsatser

När invånarna i Södervik går från att vara till största delen fritidsboende till permanentboende ökar den kontinuerliga belastningen på både dricks- och avloppsanläggningar. Utöver att nya fastigheter tillkommer är det troligt att andelen befintliga fastigheter med vattentoalett ansluten till avlopps-anläggningen ökar.

Mot bakgrund av aktuell utredning har följande slutsatser dragits för att säkerställa en hållbar VA-lösning utan risk för människors hälsa eller miljön:

- God kännedom om hur grundvattennivåerna varierar över säsongerna är viktiga förutsättningar för planering och tillstånd för dricksvattenbrunnar och avloppsanordningar. Grundvattennivåerna i området bör därmed övervakas över längre period, för att kartlägga säsongsvariationerna.
- Fastigheternas storlek och närhet till varandra och Täfteträsket gör det svårt att säkerställa att människors hälsa och miljön inte påverkas negativt om varje fastighet ska ha egen avlopps-anläggning.
- Avvattningen i området är beroende av fungerande diken och trummor. Det bör därför inte bildas någon bebyggd fastighet över det dike som avvattnar naturmarksområdet söder om planområdet.

Sett till de förutsättningar och beräkningar som redovisats i utredningen kan utgångspunkten för vidare arbete sammanfattas med att

- Dricksvattenförsörjningen tillgodoses genom små vattentäkter (<15 personer)
- Spillvattenhanteringen sker i få gemensamma anläggningar med hög anslutningsgrad
- Dagvattenhanteringen inte utgör ett problem, så länge befintliga förutsättningar inte försämras

Referenser

Havs och vattenmyndigheten. (2015). *Juridiken kring vatten och avlopp.*

Havs- och vattenmyndigheten. (2016). *HVMFS 2016:17, Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för spillvatten.*

Havs- och vattenmyndigheten. (11 2022). *Små avloppsanläggningar*. Hämtat från Frågor och svar om små avlopp: https://www.havochvatten.se/avlopp-och-dricksvatten/sma-avloppsanlaggningar/fragor-och-svar-om-sma-avlopp.html

Lantmäteriet (A). (10 2022). *Min karta*. Hämtat från Flygbild med gränser: https://minkarta.lantmateriet.se/

Lantmäteriet (B). (10 2022). *Min karta*. Hämtat från Historiska ortofoton: https://minkarta.lantmateriet.se/

Livsmedelsverket. (2001). *SLVFS 2001:30, Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten.*

Livsmedelsverket. (2022). *Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (LIVSFS 2022:12).*

Länsstyrelsen Västerbotten (A). (10 2022). *Länskarta Västerbotten*. Hämtat från LstAC Vattendomar, dikningsföretag: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ee4481695191439f930e87799fea8787&bookmarkid=38885

Länsstyrelsen Västerbotten (B). (10 2022). *Länskarta Västerbotten*. Hämtat från Skyddad natur: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ee4481695191439f930e87799fea8787&bookmarkid=38886

Länsstyrelserna. (10 2022). *EBH-kartan*. Hämtat från EBH-stödet: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ed0d3fde3cc9479f9688c2b2969fd38c&bookmarkid=38887

Naturvårdsverket (A). (11 2022). *Rikstäckande information om markens fuktighet.* Hämtat från https://gpt.vic-metria.nu/data/land/NMD/ARTIKEL_Markfuktighetsindex_NMD.pdf

Naturvårdsverket (B). (11 2022). *Metadatakatalogen*. Hämtat från Markfuktighetsindex: https://metadatakatalogen.naturvardsverket.se/metadatakatalogen/

GetMetaDataById?id=cae71f45-b463-447f-804f-2847869b19b0#restriktionerTab

Scalgo. (11 2022). *Scalgo Live*. Hämtat från Depression-free flow.

SGU (A). (10 2022). *Kartvisare brunnar*. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-brunnar.html

SGU (B). (11 2022). *Kartvisare jordarter 1:25000-1:10000*. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-25-100.html

SGU (C). (11 2022). *Kartvisare Jorddjup*. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jorddjup.html?zoom=62632.945517890854,6688944.607999215,1373735.5677231357,7435846.101802202

SGU (D). (11 2022). *Produktbeskrivning kartvisare genomsläppplighet*. Hämtat från https://resource.sgu.se/dokument/produkter/genomslapplighet-wms-beskrivning.pdf

SGU (E). (10 2022). *Kartvisare Grundvattentillgång i små magasin*. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-grundvattentillgang.html?zoom=688693.1976383951,7069985.428904383,819803.4598589196,7144675.578284682

Svenskt Vatten (A). (11 2022). *Vattentjänstlagen*. Hämtat från Kommunens skyldigheter: https://www.svensktvatten.se/va-chefens-verktygslada/juridik/oversikt-regelverk/vattentjanster-regler-fragor-och-praxis/kommunens-skyldighet-att-ordna-vattentjanster/

Svenskt Vatten (B). (11 2022). *Verksamhetsområde*. Hämtat från https://www.svensktvatten.se/va-chefens-verktygslada/verksamhetsstyrning/verksamhetsomrade/

Svenskt Vatten (C). (2022). *Nya dricksvattenföreskrifter snart här*. Hämtat från https://www.svensktvatten.se/om-oss/nyheter-lista/nya-dricksvattenforeskrifter-snart-har/

Svenskt Vatten. (2016). *Publikation P110 Avledning av dag-, drän- och spillvatten.* Svenskt Vatten AB.

Svenskt Vatten. (2020). *P114 Distribution av dricksvatten.* Svenskt Vatten AB.

Trafikverket. (2020). *Avvattning, dimensionering och utformning, TRVINFRA-00231.* Trafikverket.

Trafikverket. (10 2022). *NVBD på webb*. Hämtat från Väghållare: https://nvdb2012.trafikverket.se/SeTransportnatverket

Umeå kommun (A). (den 21 09 2022). Muntligen vid möte.

Umeå kommun (B). (2022). *Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp.*

Umeå kommun (C). (11 2022). *Skyddszon_ny*. Hämtat från https://kartor1.umea.se/karta/Miljo/Skyddsnivaer_avlopp/Skyddszon_ny

Umeå kommun (D). (11 2022). *Bygga, bo och miljö*. Hämtat från Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp: https://www.umea.se/byggaboochmiljo/vattenochavlopp/utvecklingsstrategiforvattenochavlopp.4.250f9659174ae4b979443e.html

Umeå kommun (E). (2022). *Dagvattenprogram för Umeå.*

Umeå kommun (F). (10 2022). *Bygga, bo och miljö*. Hämtat från Avloppsinventering 2021 Täfteträsket: https://www.umea.se/byggaboochmiljo/vattenochavlopp/egetavlopp/avloppsinventering2021taftetrasket.4.6f2a8f70177614764ea88b.html

Umeå kommun (G). (den 01 11 2022). Inventering enskilda avlopp, e-post.

Umeå kommun. (2016). *Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp i Umeå kommun.*

Umeå kommun. (2019). *Planbesked för Södervik 1:7 - bostäder.* Hämtat från Planbesked för Södervik 1:7 - bostäder.

Umeå kommun. (01 2023). *Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp*. Hämtat från https://www.umea.se/byggaboochmiljo/vattenochavlopp/utvecklingsstrategiforvattenochavlopp.4.250f9659174ae4b979443e.html

VISS. (10 2022). *Täftesträsket*. Hämtat från https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA88766629

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 15

Diarienr: KS-2025/01051

Exploateringsavtal Södervik 1:7

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna exploateringsavtal med Fredrik Larsson och Melker Larsson gällande Södervik 1:7 enligt bilaga.

Ärendebeskrivning

En ny detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Umeå kommun (BN-2019/01978) har tagits fram och ska upp för antagande i kommunfullmäktige. Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för småhusbebyggelse och därtill nödvändig infrastruktur. Detaljplanen är framtagen av privata exploatörer och det är enskilt huvudmannaskap för allmänna anläggningar inom planområdet.

Exploateringsavtalet är tecknat för att reglera genomförandet av detaljplanen. Exploateringsavtalet innebär i stora drag att exploatörerna åtar sig att bygga ut lokalgata med tillhörande gatubelysning och anordningar för gatans avvattning, samt att säkerställa vatten och avlopp inom exploateringsområdet. Erforderliga gemensamhetsanläggningar och samfällighetsföreningar ska bildas för anläggningarnas förvaltande. Exploatören ansvarar för att ansöka om och bekosta nödvändiga förrättningar som behövs för att genomföra detaljplanen.

Mark och exploatering har inhämtat en säkerhet från exploatören som motsvarar kommunens beräknade självkostnad för att bygga ut lokalgatan i det fall exploatören inte skulle fullgöra sitt åtagande av någon anledning.

Eftersom detaljplanen innebär ett mindre avsteg från översiktsplanen har den handlagts med utökat förfarande och ska upp för antagande i

kommunfullmäktige, vilket innebär att även exploateringsavtalet ska beslutas i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Exploateringsavtal Södervik 1:7 med tillhörande bilagor.

Beredningsansvariga

Nicholas Bolving, Mark och exploatering
Anna Löfqvist, Mark och exploatering

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till
Anna Löfqvist, Mark och exploatering
Anne Friedrich, Detaljplanering

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2025-12-09

§ 101

Diarienr: KS-2025/01051

Exploateringsavtal Södervik 1:7

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna exploateringsavtal med Fredrik Larsson och Melker Larsson gällande Södervik 1:7 enligt bilaga.

Ärendebeskrivning

En ny detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Umeå kommun (BN-2019/01978) har tagits fram och ska upp för antagande i kommunfullmäktige. Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för småhusbebyggelse och därtill nödvändig infrastruktur. Detaljplanen är framtagen av privata exploatörer och det är enskilt huvudmannaskap för allmänna anläggningar inom planområdet.

Exploateringsavtalet är tecknat för att reglera genomförandet av detaljplanen. Exploateringsavtalet innebär i stora drag att exploatörerna åtar sig att bygga ut lokalgata med tillhörande gatubelysning och anordningar för gatans avvattning, samt att säkerställa vatten och avlopp inom exploateringsområdet. Erforderliga gemensamhetsanläggningar och samfällighetsföreningar ska bildas för anläggningarnas förvaltande. Exploatören ansvarar för att ansöka om och bekosta nödvändiga förrättningar som behövs för att genomföra detaljplanen.

Mark och exploatering har inhämtat en säkerhet från exploatören som motsvarar kommunens beräknade självkostnad för att bygga ut lokalgatan i det fall exploatören inte skulle fullgöra sitt åtagande av någon anledning.

Eftersom detaljplanen innebär ett mindre avsteg från översiktsplanen har den handlagts med utökat förfarande och ska upp för antagande i

kommunfullmäktige, vilket innebär att även exploateringsavtalet ska beslutas i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

Exploateringsavtal Södervik 1:7 med tillhörande bilagor.

Beredningsansvariga

Nicholas Bolving, Mark och exploatering
Anna Löfqvist, Mark och exploatering

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till
Anna Löfqvist, Mark och exploatering
Anne Friedrich, Detaljplanering

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-16

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/01115

Detaljplan för del av Södervik 1:7

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar att anta detaljplanen
för del av fastigheten Södervik 1:7 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte
Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Ärendebeskrivning
Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då planen innebär mindre avsteg från översiktsplanen vilket redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Totalt möjliggör detaljplanen för 20 bostäder i form av småhus.
Detaljplanen möjliggör för 3600 m^2 bruttoarea för bostäder. Planförslaget skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation, teknikhus samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas. Planförslaget skapar även förutsättningar för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats.
Övriga frågeställningar som har haft betydande inverkan på detaljplanens utformning är planförslagets påverkan på närliggande sjö Täfteträsket kopplat till MKN vatten.

Detaljplanen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01115

Samråd/granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.

Samråd hölls under perioden 2023-10-06 till 2023-10-27. Granskning hölls under perioden 2025-09-16 – 2025-10-07.

Av de synpunkter som har inkommit under samråds- och granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Planförslaget har efter granskning, utöver redaktionella ändringar och förtydliganden, reviderats på följande punkter:

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.
- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Inkomna synpunkter från sakägare har främst berört byggrättens omfattning och storlek, man har lyft önskemål om en utökad byggrätt även för befintliga fastigheter utanför planområdet, så som planförslaget var utformat under samrådet. Planområdet justerades efter samrådet till granskningen till att enbart omfatta tillkommande tomter i området på grund av påverkan på MKN vatten. Det har även inkommit synpunkter gällande kulturmiljöns betydelse, frågor gällande vatten och avlopp samt trafik. Se bemötande av inkomna synpunkter i granskningsutlåtandet.

Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01115

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 286 - godkändplan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat november 2025
- Samrådsredogörelse daterad maj 2025

Föredragande

Anne Friedrich, planarkitekt

Beredningsansvariga

Villiam Brännström, planarkitekt
Anne Friedrich, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktiges beslut skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Länsstyrelsen
- Sakägare som har yttrat sig

UMEÅ KOMMUN

Granskningsutlåtande

Diarienummer: BN-2019/01978
Datum: 2025-11-20

Detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7 har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Samråd och granskning

Planen handläggs med utökat förfarande och har varit föremål för samråd under tiden **2023-10-06 – 2023-10-27** samt granskning under tiden **2025-09-16 – 2025-10-07**. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Nedan görs en sammanfattning av inkomna synpunkter, vilka kan begäras ut i sin helhet.

Följande skriftliga synpunkter har inkommit under granskningen:

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer - med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden - att det fortfarande kvarstår vissa oklarheter kring påverkan på status för miljökvalitetsnormer. Detta gör att det inte i nuläget går att utesluta att Länsstyrelsen kan komma att överpröva planen. Det finns otydligheter gällande risken för en överträdelse av det s.k. försämringsförbudet (en sänkning av status från hög till god för näringsämnen innebär en försämring) som behöver tydliggöras i planhandlingarna.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Miljökvalitetsnormer (MKN)
I genomförd kompletterande VA-utredning dras slutsatsen att Täfteträsket kan klassas till hög status avseende kvalitetsfaktorn för näringsämnen. Täfteträsket har god ekologisk status för cykel 3, och styrande för bedömningen av ekologisk status har varit kvalitetsfaktorn för konnektivitet som bedömts till måttlig status. Detta på grund av en vandringshindrande tröskel i sjöutloppet. I cykel 3 var kvalitetsfaktorn för näringsämnen hög, men det framgår inte i VISS. Den ekologiska statusen beskriver en sammanvägning av flera kvalitetsfaktorer och, något förenklat, där den sämsta styr. Försämringsförbudet gäller på kvalitetsfaktornivå, vilket betyder att det på grund av planerad exploatering inte får ske en försämring för någon kvalitetsfaktor.

Kommunen anger i planbeskrivningen att ”*Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att statusen försämras för någon av kvalitetsfaktorerna (ekologisk och kemisk*)". Detta är riktigt. Alltså behöver bedömning av detaljplanens påverkan göras för status avseende alla relevanta kvalitetsfaktorer. En sänkning av status från hög till god för näringsämnen är en försämring, och är därmed inte tillåten. Av den kompletterade VA-utredningen framgår att utbyggnad av de 20 bostadsfastigheter som detaljplanen omfattar skulle innebära att statusen för kvalitetsfaktorn för näringsämnen skulle sjunka från hög till god. Vilket alltså inte är tillåtet.

Vad gäller utgångspunkterna för bedömningen i VA-utredningen är det inte tydligt om beräkningarna gjorts utifrån lösningar för spillvattenhantering som klarar normal eller hög skyddsnivå, för befintlig respektive tillkommande bebyggelse. Länsstyrelsen delar den bedömning som kommunen gjort i planbeskrivningen, att tillkommande avloppsanläggningar ska klara hög skyddsnivå med avseende på fosfor. Detta för att inte riskera en försämring av status för kvalitetsfaktorn för näringsämnen.

För att inte aktualisera en prövning av planen behöver kommunen innan antagande ha tydliggjort sin bedömning och motivering av att planförslaget inte riskerar en försämring av kvalitetsfaktorn för näringsämnen. Nödvändiga åtgärder för att klara detta behöver också säkerställas med detaljplanen, exempelvis genom införande av villkor för lov.

Kommentar

Miljökvalitetsnormer
För att förtydliga bedömningsgrunderna i VA-utredningen har konsulten tagit fram ett tillägg till slutrapporten. Tillägget klargör att beräkningarna utgår från hög skyddsnivå, med antagandet om 90 % fosforreduktion. Detta har visualiserats i en kompletterande graf som visar hur många hushåll som kan tillkomma innan EK-värdet understiger 0,7, vilket är gränsen mellan hög och god status.

I beräkningarna har det antagits 5 personer/hushåll som bidrar med 2 g/p, dygn totalfosfor. Denna visar att upp till 24 hushåll kan ansluta innan EK-värdet går under 0,7, vilket innebär att vid 20 hushåll så finns viss säkerhetsmarginal och att det därigenom inte bedöms finnas någon risk för försämring av kvalitetsfaktorn näringsämnen.

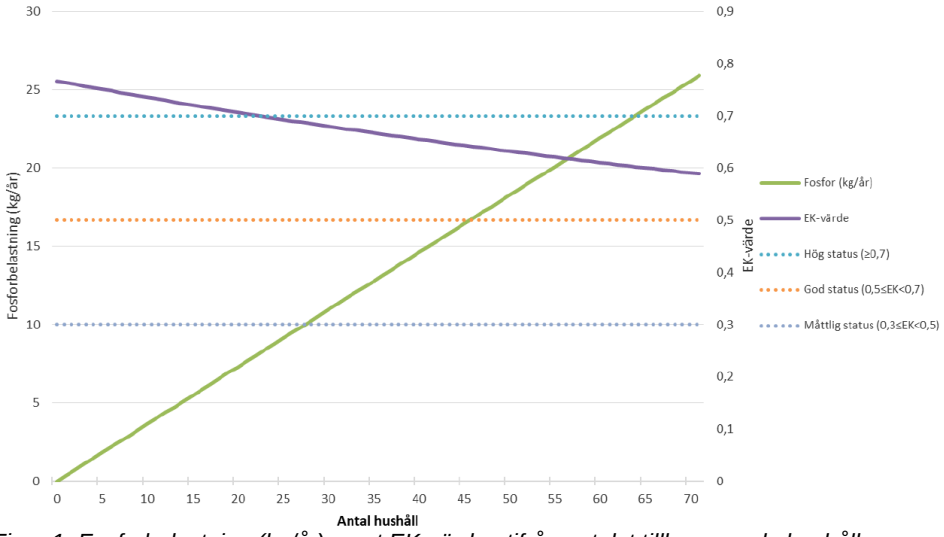

Figur 1. Fosforbelastning (kg/år) samt EK-värde utifrån antalet tillkommande hushåll.

Planbeskrivningen har kompletterats med en tydligare redovisning av beräkningsgrunderna och antagandena i VA-utredningen. Kommunen bedömer att planförslaget inte medför någon försämring av status för kvalitetsfaktorn näringsämnen, och därmed inte strider mot miljökvalitetsnormerna eller försämringsförbudet enligt miljöbalken.

Villkor för lov i detaljplanen
Södervik är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. För detaljplaneområden som ligger utanför verksamhetsområde för vatten och avlopp gäller miljöbalkens regler vilket innebär att den enskilde fastighetsägaren ansvarar för den verksamhet som denne bedriver inom fastigheten och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten medför.

Inom den östra delen reglerar detaljplanen villkor för startbesked **[a_3]** - *Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd*. Detta för att säkerställa att möjlighet till anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning finns tillgänglig vid tillfälle för uppförande av bostad som kräver gemensam avloppshantering. Att införa ytterligare bestämmelser på plankartan såsom villkor för lov bedöms utgöra en ”dubbelreglering”, det vill säga krav på något som redan regleras i lag (miljöbalken).

I planbeskrivningen förtydligas att utredningen visar att de tillkommande fastigheterna i enlighet med detaljplanen kan byggas ut, utan att Täftesträskets status försämras för någon av kvalitetsfaktorerna om tillkommande avloppsanordningar inom planområdet dimensioneras enligt kraven för hög skyddsnivå med avseende på fosfor. För den gemensamma avloppsanläggningen regleras det även i exploateringsavtalet.

Krav på rening och drift behandlas i genomförandeskedet vid tillståndsansökan av Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Bedömningen görs då både utifrån miljöaspekter och hälsoskyddsaspekter.

LANTMÄTERI

Generellt kring ga som kan förtydligas: I en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning (ga). Här kan avstånd till ga, möjligheten till andra lösningar mm. ha en inverkan på behovet.

Vad gäller utlagt markreservat g för garage, förråd, ställplats kan sägas att ga inte kan bildas för exempelvis ändamål "ställplats". Vedertagna ändamål blir i sådana fall garage eller parkering. Det är inte heller troligt att alla fastigheter inom planområdet kommer ha ett behov av att vara med i sådan ga. Osäkert överlag vilka som har ett behov av planlagd yta korsmark, B och g. Vad är syftet med planläggningen i dessa bitar? Det behöver säkerställas att planen kan genomföras här och att det är möjligt att fastighetsbildning kan ske inom området. Planen behöver ses över gällande detta.

Det är inte heller säkert på förhand vilka fastigheter som kommer att ha del i eventuell ga för naturmark. Frågan prövas vid bildande av eventuell gemensamhetsanläggning för grönområde.

Vad gäller ga för VA, utlagt E1 område bygger det på att lokaliseringen är lämplig och att det är möjligt att ansluta fastigheter till denna. Behovet av ga styrs i övrigt delvis av möjligheten till egna lösningar inom fastigheten och även av vilka tillstånd, vilken kapacitet som är möjlig att genomföra efter tillståndsprocessen då anläggningen för ny VA kräver tillstånd av miljö och hälsa. För att säkra rättigheten till ledningar behöver höjd även tas för att ga/servitut kan bildas för ledningar från ny avloppsanläggning. Frågan är om ga/servitutsledningar ska förläggas i vägområde eller i naturmark för att nå bebyggelse. Vid det tidigare fallet bör planläggningen möjliggöra ledningar inom kvartersmark och där det säkerställs att det saknas hinder för att bilda rättigheter för ändamålet.

Vid en omprövning av ga:1 och ga:2 är nuvarande delägare sakägare då de påverkas av att ytterligare fastigheter kan tillkomma. Förutom förrättningskostnader kan vissa ersättning och inlösenfrågor kan aktualiseras när ga:1 och ga:2 omprövas då exempelvis ga:2 i dagsläget ligger på naturmark. I planbeskrivningen sägs att förvaltande förening är positiv till nyanslutna fastigheter och att nybildade fastigheter kan begära att få del av ga. Det stämmer till viss del att frågan kan regleras mellan förening och nybildad fastighet. Däremot sägs också att ga kan komma att omprövas, vid en sådan omprövningsförrättning bedömer Lantmäterimyndigheten vanligtvis vilka fastigheter som bedöms ha ett väsentligt behov av ga.

Södervik s:2 är inte en gemensamhetsanläggning och kan således inte omprövas. Delägarna i s:2 kommer alltså att vara intakt även om ytterligare fastigheter tillkommer. Denna skrivelse ska alltså tas bort.

Kommentar

Planbeskrivningen har förtydligats med att det i en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning utifrån olika förutsättningar exempelvis avstånd till gemensamhetsanläggningen.

Gällande markreservat g för garage, förråd, ställplats inom användningen bostäder så har det reviderats inför antagande, det är i detaljplanen fortsatt planlagt som kvartersmark men med den specifika användningen **[Y_1]** - *förråd, sjöbod eller ställplats*. Detta innebär att området inte längre är avsett för gemensamhetsanläggning (ga), utan istället möjliggörs enskild fastighetsanvändning inom kvartersmark. Ändringen föranleddes av att det bedömdes som svårt att hantera juridiskt i ett genomförandeskede, bland annat utifrån det som lyfts i

yttrandet, när det var planlagt som bostäder med korsmark som reglerade att enbart komplementbyggnader var tillåtna. Att istället använda **[Y_1]** annan kvartersmark och att specificera användningen till *förråd, sjöbod eller ställplats* bedömdes som mer lämpligt för att uppnå syftet som är att möjliggöra för förråd, sjöbod eller ställplats som komplement till bostadsbebyggelsen i området.

Vidare har den mark som i granskningsförslaget var planlagd som natur utgått, då den i tidigare plan främst syftade till att bekräfta befintlig markanvändning. I den aktuella planläggningen bedöms detta inte längre vara nödvändigt för planens syfte. Reglering av naturmark sker istället genom den gällande detaljplanen (byggnadsplanen), där markanvändningen redan är fastställd. Det innebär att det område som i tidigare planförslag var reglerat som **NATUR** fortsatt regleras enligt gällande detaljplan (byggnadsplanen) som reglerar området som allmän plats park, vilket sedan upprättandet av byggnadsplanen har ändrat innebörd och motsvarar idag användningen natur och ett område som är reglerat som skyddsområde för vattentäkt.

Planbeskrivningen har förtydligats med att avloppsledningar föreslås förläggas inom allmän platsmark, exempelvis inom naturmark eller gatumark, där tekniska och juridiska förutsättningar för ledningsdragning bedöms vara goda. Förläggning inom allmän plats kan medföra behov av att upprätta ledningsrätt eller annan form av nyttjanderätt, särskilt i de fall där ledningarna ska förvaltas av huvudman eller annan ansvarig aktör. Beroende på ledningarnas funktion och placering kan även servitut eller gemensamhetsanläggning aktualiseras.

Beskrivningen av Södervik s:2 har justerats i enlighet med yttrandet.

TEKNISKA NÄMNDEN

Trafik och gata

Inga synpunkter.

Drift och underhåll

Berörs ej.

Park och natur

Inga synpunkter då planen endast hanterar enskilt huvudmannaskap för allmän platsmark.

MILJÖ OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget.

Nämndens synpunkter i samrådet har beaktats på ett tillfredsställande sätt inför granskningsskedet.

Bakgrund
Planens syfte är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning.

Syftet är också att dels utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende samtidigt som områdets karaktär bevaras, dels att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planförslaget syftar också till att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt.

I samrådsskedet framförde miljö- och hälsoskyddsnämnden att strandskyddsbestämmelserna inte bör upphävas inom område som pekats ut som Friluftsbad. Denna geografiska del har helt plockats bort från planen och omfattas därmed inte av detaljplanens granskningsversion.

I samrådsskedet framförde miljö- och hälsoskyddsnämnden också att mer detaljerade bedömningar för hur miljökvalitetsnormerna (MKN) påverkas av planförslaget behövs, särskild med hänseende till spillvatten och avloppslösningar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förordade också att dricks-och spillvattenförsörjningen kan anordnas genom gemensamma lösningar. I synnerhet för de tillkommande fastigheterna. Detta för att gemensamma lösningar bidrar till att minimera riskerna för områdets dricksvattentäkter och för miljön i sjön.

Ytterligare VA-utredningar har genomförts som visar att risken för negativ påverkan på MKN vatten är liten. Utredningen undersökte också möjligheten till spillvattenhantering och dricksvattenförsörjning. Gemensamhetsanläggning för spillvattenrening är nu inarbetade i planen för de östra bostadsytorna genom villkor för startbesked i dessa områden.

Umeåregionens brandförsvar

En liten punkt: I kapitlet Brandsäkerhet under Hälsa och säkerhet står det att "Släckvatten tas från sjön Täftesträsket..."
Släckvatten är vatten som avrinner från branden och är kontaminerat med diverse brandrester, *Brandvatten* är det vatten som ska påföras branden för att släcka med. Det ska alltså stå att det är brandvatten som tas från sjön, då det tas upp för att användas för att släcka branden.

I övrigt har brandförsvaret inga synpunkter på detaljplaneförslaget för Södervik 1:7, dnr BN- 2019/01978.

Kommentar

Planbeskrivningen har justerats genom att ordet ”släckvatten” byts ut mot ”brandvatten” i enlighet med yttrandet.

VAKIN

AVFALL
Avfall och återvinning

Eftersom det inte är angett vart avfallsutrymmena kommer lokaliseras lämnas ett generellt yttrande. För hämtning av kommunalt avfall eller avfall under kommunalt ansvar måste transportvägar, mått och anvisningar enligt Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning följas, tidigare kallat NOA.

Det behöver redogöras för hur avfallshämtning för sophämtning och slamtömning ska ske från fastigheterna. Enligt planhandlingarna finns inget förslag på hur sophämtning ska utföras i det nuvarande skedet på planområdet.

Soptunnor ska placeras på närmsta farbara väg och vid hämtning placeras nära hus, vilket är viktigt att ha i beaktande från ett tidigt skede. Vägen bör vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering tillåts måste vägen vara bredare. Detta eftersom sophämtningen kräver att vägen är tillräckligt bred för att ha plats för soptunnorna samt att mötande trafik kan åka förbi. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare men minst 3,5 meter.

Slamtömning kräver vändmöjlighet inne på fastighet om genomfart saknas, samt lämpliga uppställningsplatser utifrån det skrivet i Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning.

Om hämtningspersonalen drar eller skjuter tunnan från utställnings-plats fram till sopbilen ställer detta krav på jämna hårdgjorda ytor utan kanter samt att dragvägen snöröjs och halkbekämpas vintertid och i övrigt är obehindrad. Det får inte finnas trottoarkanter, trösklar eller andra ojämnheter som kan påverka avfallshämtarnas arbets-miljö. Dragvägen från utställningsplats till sopbilen ska vara så kort som möjligt, max 10 m.

Träd och annan växtlighet får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Snövallar får inte inkräkta på transportvägens bredd och transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Längs hela trans-portvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4 meter.

Vid uppställningsplatsen ska det vara en fri höjd på 4,7 meter. Ge-nomfart eller tömning ska av säkerhetsskäl inte ske utanför entréer eller lekplatser. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet. Om sophämtning ska ske inne på fastighet måste det finnas genomfart eller vändmöjlighet för sopbilen. Vändplan ska ha en diameter på minst 18 meter. Alternativ till detta kan vara en vändplats eller en trevägskorsning som möjlig-gör en T-vändning, se figur 1 och 2.

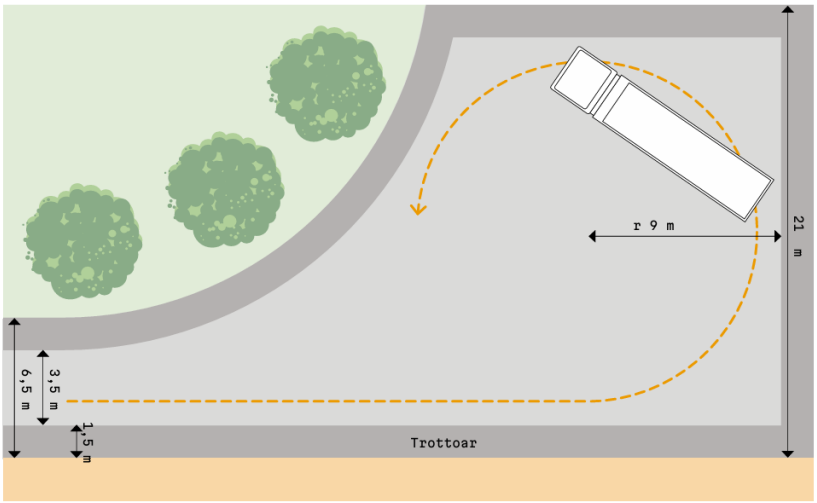

Figur 2

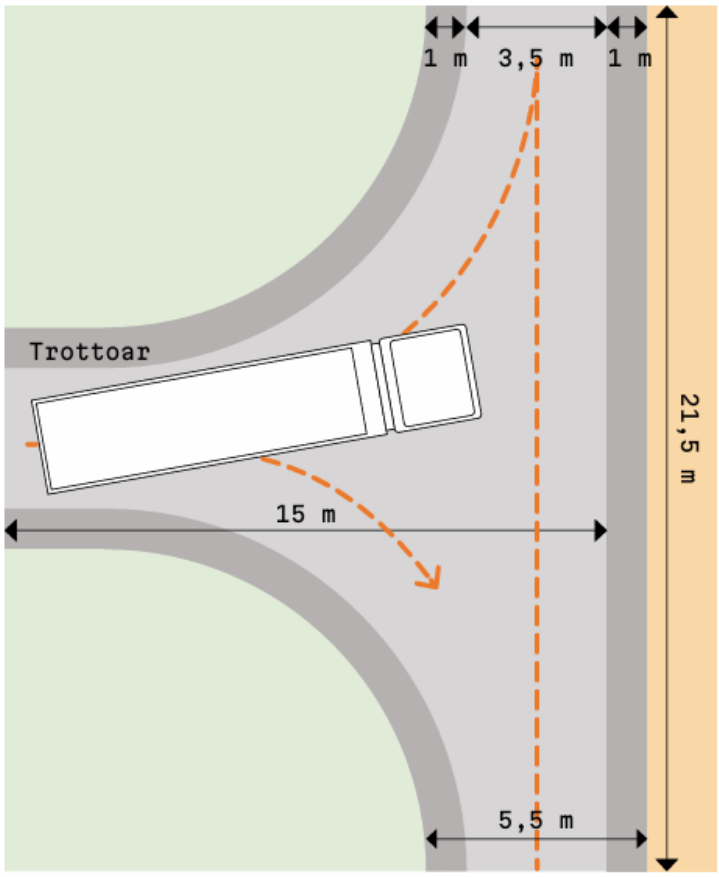

Figur 3

Från 1 januari 2027 är det obligatoriskt för alla fastigheter att sortera ut förpackningsavfall. De fraktioner som ska sorteras ut är matavfall, restavfall samt förpackningar så som papper, plast, metall, färgat glas och ofärgat glas. Dimensionera avfallsutrymmena för varannan veckas hämtning. Dimensionera gärna soprummen för att inrymma möjligheter för återbruk samt utrymme för andra fraktioner som på grund av framtida lagkrav kan bli aktuella att samla in i framtiden.

VATTEN OCH AVLOPP

Detaljplanen ligger långt från verksamhetsområde för alla Vakins vattentjänster. Vakin har därmed inget att erinra.

Kommentar

Avfall
I planbeskrivningen finns beskrivet att Vakins gällande anvisningar ny- eller ombyggnation av avfallsutrymmen (NOA) ska följas.

Inom planområdet finns tillräckligt med utrymme för att följa gällande anvisningar, att redogöra för avfallshämtning och slamtömning

mer detaljerat bedöms inte nödvändigt i detaljplaneskedet. Vid ansökan om bygglov ska det redovisas hur avfallshantering sker i enlighet med Vakins gällande anvisningar.

Umeå Energi

Fjärrvärme-, fjärrkyla- och elledningar

Inget att erinra.

Bredband

Umeå Energi Bredband har inte deltagit i denna plan, enligt mina uppgifter finns ett lokalt bredbandsnät i området, ser i planbeskrivningen att det ska finnas möjlighet att ansluta till Umeå Energis fibernät, inget som jag kan bekräfta inga kontakter har tagits.

Min bedömning är att det behövs ett E område för teknikhus, säg i närheten av E2, även om UE inte blir inblandade i detta bedömer jag det lämpligt att avsätta en yta för detta för att i framtiden kunna uppfylla robusthetskrav. I första hand bör exploatören kontakta det lokala fibernätet att tillgodose behovet av fiber till nya fastigheter.

Kommentar

Befintligt E-område för transformatorstation utökas och plankartan kompletteras med bestämmelse E_3 – Teknikhus i enlighet med yttrandet.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Detaljplaneförslaget för Södervik 1:7 inom Umeå kommun är ute på granskning från 2025-09-16 till 2025-10-07. Handlingar finns att läsa hos Umeå kommun.

Umeå kommun beskriver syftet med planen:
” Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende, samtidigt som områdets karaktär bevaras. Planförslaget medför att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt. Syftet är också att säkerställa en hållbar

vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning."

Historik och beskrivning
Södervik är en by i Umeå kommuns inland med en särpräglad och småskalig bebyggelsestruktur, huvudsakligen bestående av fritidshus. Denna karaktär är särskilt tydlig i området kring badplatsen och norrrut längs Söderviksvägen. Området började utvecklas efter krigsåren, främst under 1960-talet, och har fram till 2015 klassificerats som fritidshusområde- Trots att vissa byggnader idag används som permanentboende har områdets småskaliga karaktär i stort sett bevarats.

Bakgrund
En kulturmiljöbeskrivning för området har utförts år 2022. Den kulturvärdesbeskrivning som tagits fram av Umeå kommun innehåller dock ingen antikvarisk värdering. Avsaknaden av en sådan bedömning försvårar möjligheten att fullt ut ta ställning till planförslagets påverkan på kulturmiljön. Beskrivningen ger visserligen en i huvudsak tillfredsställande karaktärisering av området ur ett bebyggelse- och landskapsperspektiv, men saknar en analys av kulturhistoriska värden.

Vid samrådet 2019 framförde Västerbottens museum följande synpunkter:

"Utanför planområdet Södervik 1:7 finns en registrerad fornlämning, vilket innebär att ytterligare förhistoriska lämningar kan förekomma inom planområdet. Vi anser därför att en arkeologisk utredning bör genomföras inför eventuell exploatering. Eftersom området tidigare inte har inventerats saknas kunskap om vilka kulturvärden som finns och hur dessa kan påverkas av förändringar i miljön. Det är därför angeläget att en landskaps- och kulturmiljöstudie genomförs för att säkerställa att hänsyn till landskapsbilden tas innan planläggning inleds."

Museet vidhåller att dessa synpunkter fortsatt är relevanta i det aktuella planarbetet.

Museets synpunkter
Omvandlingen från fritidshus till permanentbostäder innebär en påtaglig förändring av områdets karaktär, då dessa typer av boende nyttjas på olika sätt. Permanentbebyggelse medför ofta tillkommande anläggningar och strukturer som påverkar landskapsbilden.

Det är dock viktigt att understryka att användningen för bostadsändamål i sig inte är problematisk. Det är snarare den förändrade skalan riskerar att påverka områdets kulturhistoriska värden negativt.

Västerbottens museum rekommenderar att kommunen omarbetar planförslaget med större hänsyn till Söderviks småskaliga karaktär och dess betydelse som ett sammanhängande fritidshusområde med kulturhistoriskt värde. Vi ser gärna att området ges ett tydligare skydd i planeringen, även begränsningar i byggnadsvolym för tillkommande bebyggelse. Exempelvis att minska bruttoarean som i planförslaget 180 kvadratmeter per fastighet.

Förslag på åtgärder
Västerbottens museum belyser behovet av att ta fram genomtänkta gestaltningsprinciper för området och att minska byggnadsvolymen för tilltänkt bebyggelse.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter.

Kulturmiljö
Kommunen gör fortsatt bedömningen utifrån genomförd kulturvärdesbeskrivning att området inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö.

Fornlämning

Inom planområdet finns inga kända fornlämningar registrerade enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Den närliggande registrerade fornlämningen utanför planområdet bedöms inte påverkas av den föreslagna planläggningen. Om fornlämningar ändå skulle påträffas under byggnation eller markarbeten, gäller enligt kulturmiljölagen att detta omedelbart ska anmälas till Länsstyrelsen, och arbetet ska avbrytas i berört område tills vidare beslut fattas. Mot denna bakgrund bedömer kommunen att det inte finns behov av att genomföra en arkeologisk utredning inför planläggning.

Byggnadsvolym

De föreslagna byggrätterna för de nya tomterna har utformats med hänsyn till områdets karaktär och är delvis anpassade efter landskapsbilden och byns struktur samtidigt som den ska möjliggöra för

ett långsiktigt boende med god kvalitet. Planförslaget medger en utökad byggrätt i förhållande till byggnadsplanen för att till viss del överensstämma med den skala som kommunen möjliggör för i likvärdiga området idag, men även för att människors behov har ändrats över tid. Kommunen gör bedömningen att föreslagen maximal tillåten byggrätt i förhållande till den minsta tillåtna fastighetsstorleken om 1700 m^2 säkerställer ett förhållandevis glest intryck även om skalan skiljer sig jämfört med byggnader som uppförts enligt nu gällande byggnadsplan.

Gestaltningsprinciper

En detaljplan bör inte vara mer detaljerad än vad som är nödvändigt med hänsyn till planens syfte, i enlighet med plan- och bygglagen. Syftet med aktuell detaljplan är att möjliggöra en viss utveckling inom området, utan att i onödan begränsa framtida utformning eller byggnation. I planförslaget regleras: byggnadshöjd, takutformning, takvinkel, fasadmaterial samt att endast en huvudbyggnad tillåts per fastighet och att den ska uppföras fristående. Att införa ytterligare utformnings- eller gestaltningsregleringar bedöms inte vara lämpligt i detta sammanhang. En sådan reglering skulle riskera att begränsa den flexibilitet som krävs för att kunna anpassa byggnader till olika behov och tekniska lösningar över tid. Kommunen anser att den nivå av reglering som föreslås i planförslaget är tillräcklig för att uppnå planens syfte, samtidigt som den ger utrymme för en god arkitektonisk utformning inom ramen för bygglovsprövningen.

Yttrande 1

Vi anser att planförslaget blivit mycket bättre, men vi anser fortfarande finns möjligheter att denna plan borde utformas på ett mer varsamt sätt.

Kulturmiljö:

Varför bedömer kommunen att den småskaliga fritidshusbebyggelsen i Södervik inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö? Den befintliga miljön borde anses illustrera den utveckling som tog fart under 1960-talet och fortsatte under följande årtionden, då det blev populärt att uppföra små sommarstugor längs sjöar och vid kusten. Fram till 2015 var detta det enda och största fritidshusområdet i Umeå kommuns inland, vilket det fortfarande är idag. Ett motsvarande område med sommarstugor finns inte heller

inom Västerbottens inland. Även om definitionen av Södervik som område har ändrats till by (övrig bebyggelse), så har inte miljön gjort det. Nybyggnation har varit begränsad och den småskaliga karaktären har bevarats. Mot denna bakgrund framstår det som märkligt att området inte anses ha något kulturmiljövärde och att kommunen inte tar mer hänsyn till den. Vi önskar därför en tydligare redogörelse för grunderna till denna bedömning.

Tillväxtmål och småskalig bebyggelse:

Vi anser att det är rimligt att möjliggöra fler än enstaka fastigheter i området, som ni gjort enligt denna plan. Däremot ser vi ingen tydlig koppling mellan kommunens tillväxtmål och den föreslagna boarean för huvudbyggnader och byggnadsarea för komplementbyggnader. Den föreslagna maxnivån 180 m² (BOA) överstiger den genomsnittliga boarean för småhus i Umeå kommun, där samboende med 1–3 barn enligt statistik i genomsnitt har en boarea på omkring 130 m². Kan kommunen förklara på vilket sätt en boarea på 140 till 180 m² i praktiken skulle bidra mer till tillväxten än exempelvis boarea på 120 till 140 m²? En boarea som överstiger 140 m² riskerar i stället att, i denna plan, främja enskilda intressen snarare än de allmänna intressena, som bör vara att bevara områdets landskapsbild och småskaliga bebyggelsekaraktär och att befolkningstillväxt skapas även på landsbygden. Vi menar att en påtagligt negativ påverkan på områdets småskalighet uppstår när stora villor tillåts uppföras på olika platser och omringar befintliga små bostäderna inom den nuvarande byggnadsplanen. Den enhetliga småskaliga karaktären blir isåfall väldigt spretig. Om syftet hade varit att undvika sådan påverkan borde planen i större utsträckning utformats i linje med den befintliga byggnadsplanen – exempelvis med en byggnadsarea (BYA) på 120 m² + 40 m² – eller enligt angränsande detaljplan, där den sammanlagda byggnadsarean är begränsad till 150 m². Vi anser att det är mycket märkligt att kommunen inte bevarar sitt enda större inlandsområde med småskalig bebyggelse, vilket också utgör ett allmänt intresse och är en tydlig riktlinje i det tematiska tillägget för landsbygden. För att följa gällande riktlinjer föreslår vi att byggnadsarean (BYA) begränsas till högst 120 m² och att komplementbyggnader begränsas till högst 40 m². Men om kommunen anser sig ha rätt att frångå flera av de riktlinjer som finns, bör BOA begränsas till högst 140 m² och komplementbyggnader till högst 40 m². Detta förslag möjliggör permanentboende för många olika typer av hushåll och stödjer samtidigt kommunens tillväxtmål, utan att områdets småskaliga karaktär går helt förlorad eller att ni gynnar enskilda intressen.

Skogsödlor:

Kommunen bör granska sitt utlåtande om skogsödlor, då det innehåller felaktigheter. Skogsödlor har inga bon och lägger inte ägg, utan föder levande ungar – vilket vi har observerat och dokumenterat att de gör på och öster om vår fastighet. De vistas alltså inte enbart i området för att söka föda, vilket tidigare har påtalats. Vi anser däremot att flytten av vägen innebär en rimlig skyddsåtgärd för en plats som de uppenbart nyttjar.

Kommentar

Kulturmiljö och småskalig bebyggelse

Den gällande byggnadsplanen möjliggör för bostadsbebyggelse och inte specifikt fritidshusbebyggelse, vilket innebär att även om det historiskt sett har uppförts fritidshus i Södervik finns det ingenting som hindrar uppförande av hus för permanent bruk.

Planförslagets reglering av byggrätt förhåller sig till den skala som kommunen möjliggör för i likvärdiga områden idag och inte nödvändigtvis till vad som historiskt sett har uppförts i och med att behovet förändras över tid. Kommunen gör bedömningen att föreslagen maximal tillåten byggrätt i förhållande till den minsta tillåtna fastighetsstorleken om 1700 m^2 säkerställer ett förhållandevis glest intryck även om skalan skiljer sig jämfört med byggnader som uppförts enligt nu gällande byggnadsplan.

Skogsödlor

Felaktigheter i planbeskrivningen angående skogsödlan har reviderats.

Yttrande 2

Säkerställ framkomligheten för blåljustrafik förbi badstranden även sommardagar när badgäster parkerar på ömse sidor om vägen 2) Säkerställ att Söderviksvägen tål den tillkommande trafiken som de nya fastigheterna medför. Vägen är redan i dag undermålig vissa delar av året, med frekventa "potthål" alternativt mindre "leråkrar" 3) Säkerställ att hastigheten på Söderviksvägen sänks till 30 km/h från infarten från väg 364 och bort mot den bortre lilla badstranden 4) Säkerställ att Länstrafiken möjliggör arbetspendling med buss och då även

under skolornas log 5) Säkerställ att motions-/skidspåret som går genom planområdets östra del bevaras/flyttas

Kommentar

Blåljustrafik, skick och hastighet

Berörd samfällighet/vägförening för Söderviksvägen hanterar frågor kring ansvar och skötsel/drift av vägen. Skyltning eller annan reglering på vägen är inget som kan säkerställas i detaljplan.

Kollektivtrafik

Gällande kollektivtrafik längs väg 364 har yttrandet förmedlats vidare. Bedömningen är att det i dagsläget inte är prioriterat att öka busstrafiken. Dock medför fler boenden, i och med detaljplanen, att underlag underbyggs för att i framtiden eventuellt omvärdera behovet.

Motions-/skidspår

Avseende motions-/skidspåret är avsikten att dessa kan ges en ny sträckning som fungerar med planförslaget. Detta är en fråga för aktuell markägare. Sträckningen är inget som kan säkerställas i detaljplanen

Yttrande 3

Synpunkter på föreslagen placering av spillvattenreningsanläggning intill tomtgräns. Vi är fastighetsägare till en i dagsläget obebyggd tomt i Södervik som gränsar till föreslagen spillvattenreningsanläggning. Vill härmed framföra följande synpunkter på planerad placering av reningsanläggningen:

1) Miljö- och hälsoskydd - Placeringen intill tomtgräns innebär risk för lukt och störningsproblem för vår fastighet. - Risk för att utsläpp kan påverka vår mark och ev framtida grundvattentäkter.

2) Framtida markanvändning - Placeringen gränsar till en obebyggd tomt som i framtiden kan bebyggas. En spillvattenreningsanläggning alldeles intill gränsen kan inskränka på möjligheterna att nyttja denna mark.

3) Underhåll och tillgänglighet - Service och slamtömning kan innebära intrång eller olägenhet för vår fastighet.

4) Estetik och trivsel – Anläggningen kan ge negativ visuell påverkan och försämrad trivsel vid vår tomt.

5) Regelverk och avståndskrav - Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd bör avloppsanläggningar inte placeras direkt vid tomtgräns, utan med ett visst skyddsavstånd. Uppfyller den föreslagna placeringen dessa råd? Mot bakgrund av ovanstående anser vi att den föreslagna placeringen är olämplig. Vi yrkar därför att man inte godkänner föreslagen placering av anläggningen, utan att en alternativ placering utreds som bättre tar hänsyn till grannar och framtida marknyttjande.

Kommentar

Miljö och hälsoskydd

En anläggning som fungerar som den ska ger inte upphov till störande lukt med undantag vid eventuella driftstörningar. Den kompletterande VA- och dagvattenutredningen som utrett placering av spillvattenanläggningen visar att anläggningen inte bedöms utgöra en risk för vare sig befintliga eller framtida dricksvattentäkter.

Framtida markanvändning

Användningsområdet för E1 – *Teknisk anläggning för spillvattenrening* är placerad 4 meter från fastighetsgräns. Inom användningsområdet regleras 4 meter prickmark mot användningsgräns vilket innebär att ingen byggnad får anläggas inom det prickade området. Sammantaget innebär detta att en byggnad eller anläggning inom E1-området som närmast kan placeras 8 meter från aktuell fastighetsgräns. Denna reglering syftar till att säkerställa tillräckligt avstånd till angränsande fastighet och möjliggöra en god teknisk och funktionell utformning av anläggningen.

Underhåll och tillgänglighet

Den planerade anläggningen är ska placerad inom användningsområdet E1 - *Teknisk anläggning för spillvattenrening*, där nödvändig yta för drift, service och slamtömning ingår. Åtgärder kopplade till service och underhåll kommer att hanteras inom detta område och kommer därmed inte att innebära intrång på angränsande fastighet.

Estetik och trivsel

Val av teknik för spillvattenreningsanläggningen regleras inte i detaljplanen. Det finns i dagsläget alternativ för spillvattenreningsanläggningar ovan och under mark och det är upp till exploatören att välja lämplig anläggning.

Regler och avståndskrav

Det är inte möjligt att placera anläggningen direkt vid tomtgräns, den kan som närmast placeras 8 meter från fastighetsgränsen vilket uppfyller gällande krav och råd.

Yttrande 4

Punkt 4: Avloppsspridning och dricksvattenrisk 4.3 Dricksvattenbrunnar inom påverkansområde för enskilda avlopp Dricksvattenbrunnar på fastigheterna Södervik 1:27 och 1:30 finns inte markerade.

Kommentar

Aktuella brunnar finns inte med på kartunderlaget, exakt information om befintliga byggnationer och markanvändning behöver i vissa fall inhämtas direkt från berörda fastighetsägare. Aktuella brunnar är placerade nedanför det område där avloppsvatten ska hanteras i en gemensam spillvattensreningsanläggning. Det innebär att dessa brunnar inte bedöms påverkas av avloppsspridning då spillvattnet från tillkommande fastigheters avlopp leds bort.

Yttrande 5

Hej! Intressant läsning detta. Först och främst – det övergripande syftet med förändringarna i planen utifrån bevarande av Täftesträsket är bra. I egenskap av fastboende i byn anser vi att sjön är viktig och det är bra att varningsflaggor om påverkan på sjön spelar roll och påverkar utfallet av detaljplanen. Det är uppskattat! Emellertid, genomförandet av det genom att de nya tomterna ges extremt generös byggrätt på 180+80 medan befintliga förblir på 100+40 känns, åter i egenskap av idag fastboende, konstigt. Detta särskilt som den rejält tilltagna byggrätten motiveras av att kommunen med detta önskar säkra att det lockar permanentboende på de nya tomterna. Medan vi håller med om att byn gärna skulle få ha fler permanentboende borde en lika viktig del i den kalkylen vara att se över befintliga tom-

ters möjligheter att utveckla och bättre anpassa sina befintliga fastigheter till att kunna husa permanentboende, redan nu och i framtiden.

En stor lockelse för oss när planen presenterades i första vändan var potentialen i en utökad byggrätt, särskilt när det då var tal om extremt generös byggrätt för samtliga tomter, och vilka utvecklingsmöjligheter detta skulle ge oss på vår fastighet. Vår känsla utifrån det här utfallet är med allt det sagt en stor besvikelse, främst grundad i att nya tomter anses ”behöva” den stora byggrätten för att möjliggöra permanentboende, medan vi som idag är permanentboende istället får lov att ”klara oss” på den mindre byggrätten. Det blir en konstig känsla i byn när vissa mer ’utvalda’ tomter (om vi får kalla det så) som är del i den nya planen bygger bostadshus närmast dubbelt så stora som befintliga grannar och garagebyggnader som är lika stora som sagda grannars primära bostadshus. Två exempel på hur detta skulle kunna ha fallit ut som hade lämnat en bättre känsla hos oss som idag är permanentboende med intresse för att bevara bilden av och intresset för byn:

1. De nya fastigheterna går in på samma byggrätt som befintlig detaljplan, 100+40. Sanningen är ju egentligen att denna yta gott och väl räcker för ett dugligt permanentboende (bevisligen eftersom vi redan idag är ett antal permanentboende i byn!) och det särskilt vid nybyggnation där planlösning, tomt och annan anpassning kan göras redan vid anläggning och uppbyggnad. Det känns i allmänhet orimligt att byggrätter på tomter efter samma väg/gata ska kunna skilja så väsentligt som 180+80 vs 100+40 utifrån om det är en ”nyare” tomt eller en ”äldre” tomt. Det skulle ge ett konstigt utseende på byn som helhet.

2. Som ett räkneexempel – istället för att ca 20 nya tomter ges den extremt generösa byggrätten på 180+80 vilket över 20 fastigheter potentiellt skulle motsvara 80*20=1600 kvm boyta och 40*20=800 kvm garage/förrådsyta extra jämfört med om de gick in på rådande detaljplan på 100+40, kunde dessa ”extra” 1600+800 kvm som en kompromiss fördelas över både de nya och de befintliga tomterna. Exempelvis genom att alla tomter, befintliga såväl som nya, i detaljplansområdet skulle ges en byggrätt på 120+50. Detta förslag skulle säkra en jämnhet bland alla tomter i byn och absolut samtidigt kunna bjuda in både nya och befintliga tomtägare att anlägga, bygga, utveckla och anpassa sina fastigheter för permanentboende.

Det är väl mycket att hoppas på att få något av detta tillgodosett men det är lätt att känna att vi som idag bor i byn helt blir bortglömda/förbisedda i det här nya förslaget såsom det ser ut idag. Men hoppas kan man ju alltid… :)

Kommentar

Befintliga fastigheter i Södervik

Genomförd VA-utredning visar att Täftesträsket har en hög ekologisk status, särskilt med avseende på fosfornivåer. Utredningen visade även att ytterligare tillskott av fosfor – vilket kan uppstå vid ökad bebyggelse – riskerar att försämra sjöns ekologiska tillstånd. Att utöka byggrätten för befintliga fastigheter inom den gällande byggnadsplanen för en övergång till permanentboende skulle innebära att statusen för kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras. Detta medförde att kommunen efter samrådet beslutade att inte inkludera befintliga fastigheter i detaljplanen.

Utredningen visade dock att samtliga tillkommande fastigheter kan exploateras utan att planförslaget riskerar att försämra statusen eller påverka möjligheten att följa MKN, om krav om hög skyddsnivå ställs på till kommande avloppsanordningar. Mot bakgrund av ovanstående har detaljplanens syfte justerats efter samrådet. Detaljplanens syfte är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning genom avstyckning av upp till 20 nya bostadsfastigheter, samt att säkerställa en hållbar VA-lösning. En gemensam spillvattenreningsanläggning planeras för att minimera miljöpåverkan och möjliggöra långsiktig hållbarhet. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter utanför planområdet kommer därav inte bemötas.

Byggrätt

Se kommunens svar under Yttrande 1.

Ändringar efter granskning

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.

- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Planbeskrivning

- Reviderats avseende miljökvalitetsnormer för vatten.
- Reviderats angående avlopp och hög skyddsnivå.
- Kompletterats med beskrivning och motiv för användningen **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats samt och de egenskapsbestämmelser som gäller inom området.
- Kompletterats avseende ledningar inom allmän plats.
- Planbeskrivningen har justerats genom att ordet ”släckvatten” bytts ut mot ”brandvatten”.
- Felaktigheter i planbeskrivningen angående skogsödlan har reviderats.
- Ändringar av redaktionell karaktär.

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2025

UMEÅ KOMMUN

Detaljplan för del av fastigheten Södervik 1:7
inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

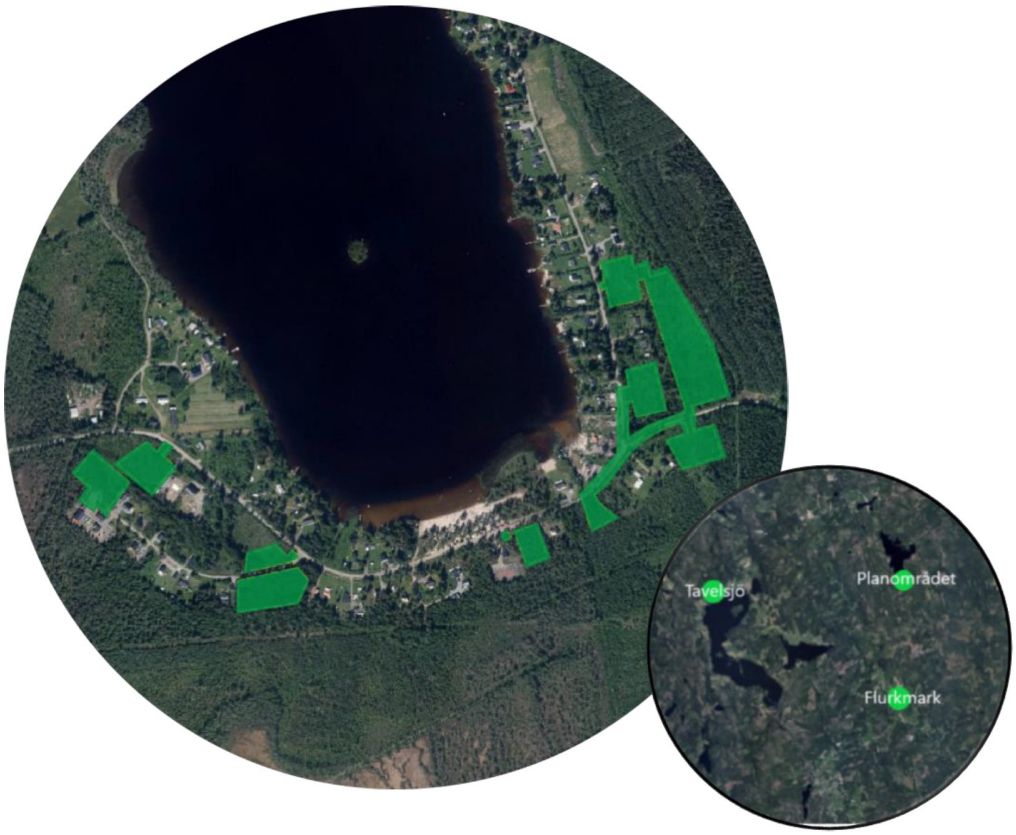

Planbeskrivning – antagandehandling November, 2025			Aktnummer:	Diarienummer: **BN-2019/01978**
Gällande lagstiftning: BFS 2020:5 BFS 2020:8	Planbesked: BN § 392 2019-12-11	Detaljplan påbörjad: 2022-03-29	Antagen:	Laga kraft:

Detaljplaneprocessen

Om detaljplaner

En detaljplan reglerar hur mark och vatten får användas och hur bebyggelse och byggnadsverk får se ut. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter. Plankartan är bindande vid prövning av exempelvis bygglov. Planbeskrivningen beskriver detaljplanens syfte och hur plankartan ska tolkas.
Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till hur marken får användas, utifrån en avvägning av allmänna och enskilda intressen. En detaljplan kan handläggas med standardförfarande, begränsat standardförfarande, utökat förfarande eller samordnat förfarande. Aktuell detaljplan handläggs med utökat förfarande eftersom förslaget till detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen. Detaljplaneprocessen för utökat förfarande beskrivs nedan.

Kungörelse

Vid utökat förfarande ska kommunen inför samrådet kungöra förslaget till detaljplan. Kungörelsen ska göras i en ortstidning och anslås på kommunens anslagstavla.

Samråd

Samråd av planförslaget sker med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och andra berörda. Syftet med samrådet är att samla in information och synpunkter, förankra förslaget och få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. De skriftliga synpunkter som inkommit under samrådstiden redovisas och bemöts i en samrådsredogörelse. Därefter justeras förslaget utifrån inkomna synpunkter. Samrådstiden är minst tre veckor.

Granskning

Planförslaget ska därefter tillgängliggöras för granskning i minst tre veckor. Om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan gäller minst 30 dagar. Granskningen är ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Antagande

Detaljplanen antas genom ett politiskt beslut av kommunfullmäktige.

Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas får beslutet att anta detaljplanen laga kraft, vilket innebär att detaljplanen får rättsverkan. Därefter kan genomförandet av detaljplanen påbörjas.

Innehållsförteckning

Planens syfte 5
Beskrivning av detaljplanen 5
Plandata 5
Planens huvuddrag 6
Genomförandetid 6
Planförfarande 7
Planhandlingar 7
Planeringsunderlag 7
Motiv till detaljplanens regleringar 7
Allmän platsmark 7
Kvartersmark 9
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden 16
Kommunala ställningstaganden 16
Undersökning av miljöpåverkan 18
Hushållningsbestämmelser 19
Miljökvalitetsnormer 23
Strandskydd 27
Täfteträskets närområde och svämplan 28
Andra särskilda områdesskydd 29
Planeringsförutsättningar 29
Mark- och vattenanvändning 29
Stads- och landskapsbild 30
Kulturmiljö 31
Naturmiljö 32
Geotekniska förhållanden 34
Social miljö 36
Kommunikationer 38
Teknisk försörjning 38
Hälsa och säkerhet 42
Förändringar och konsekvenser 45
Mark- och vattenområde 45
Stads- och landskapsbild 45

Kulturmiljö 46
Fornlämningar 47
Natur 47
Geotekniska förhållanden och grundvatten 48
Social miljö 49
Kommunikationer 50
Teknisk försörjning 50
Hälsa och säkerhet 52
Genomförandefrågor 53
Organisatoriska frågor 53
Fastighetsrättsliga frågor 56
Tekniska frågor 59
Ekonomiska frågor 60
Upplysningar 60
Samrådskrets 61
Medverkande 61
Källor 62

Planens syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Beskrivning av detaljplanen

Under detta avsnitt beskrivs detaljplanen mer översiktligt. Här redovisas detaljplanens huvuddrag såsom användning, lägesbestämning, huvudmannaskap och genomförandetid. Mer ingående information finns under "*Förutsättningar, förändringar och konsekvenser"* under berörd rubrik.

Plandata

Ort: Södervik

Planområdets area: 5,7 ha

Avstånd till Rådhustorget: 27 km

Markägoförhållanden: Privat ägo

Vattenområden: Täftesträsket i privat ägo

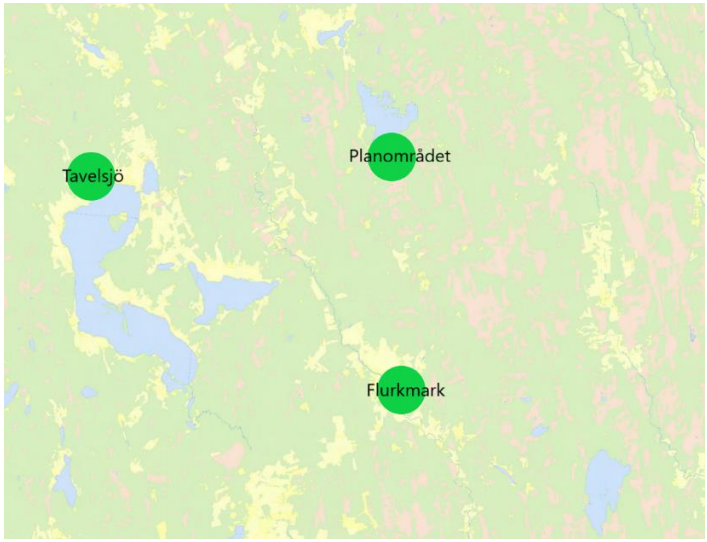

Figur 1. Planområdets lokalisering i förhållande till Tavelsjö och Flurkmark.

Planens huvuddrag

Planområdet är beläget i Södervik strax norr om Flurkmark, cirka 27 km norr om Umeå. Detaljplanen möjliggör en förtätning kring Täftesträsket med upp till 20 tillkommande bostadsfastigheter, vilket omfattar 3600 m^2 bruttoarea (BTA) för bostadsändamål. Detaljplanen möjliggör även förråd, sjöbod eller ställplats. Förråd och sjöbod får uppföras med en maximal byggnadsarea om 80 m². Tillkommande bebyggelse anpassas till befintlig bebyggelse och områdets befintliga bebyggelsestruktur. Genom en hänsynsfull utformning, omfattning och lokalisering av tillkommande etablering begränsas påverkan på Söderviks kulturmiljö och naturmiljövärden samt närliggande riksintressen (vindbruk och rennäring).

Detaljplanen avviker delvis från Umeå kommuns översiktsplan *Tematiskt tillägg för landsbygden*[1]*,* då planområdet ligger utanför utpekat tillväxtstråk. Översiktsplanen ser dock generellt sett positivt till utveckling av bebyggelse och komplettering av befintlig bebyggelse på landsbygden, vilket överensstämmer med detaljplanen. För områden utanför de utpekade tillväxtstråken är riktlinjen att enstaka lokaliseringar kan vara aktuellt. Planområdet är beläget strax utanför tillväxtstråket längs väg 365 vilket medför att detaljplanen kan anses strida mot översiktsplanen då antalet tillkommande bostadsfastigheter bedöms vara fler än enstaka.

Detaljplanen skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas.

Allmän platsmark

Planen reglerar allmän platsmark i form av gata **[GATA]**.

Kvartersmark

Planen reglerar kvartersmark i form av användningarna bostäder **[B]**, förråd, sjöbod eller ställplats **[Y_1]** teknisk anläggning för spillvattenrening **[E_1]**, transformatorstation **[E_2]** och teknikhus **[E_3]**.

Vattenområde

Planen berörs inte av något vattenområde.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 60 månader från den dag planen får laga kraft. Bedömningen är att genomförandetiden är lämplig utifrån planområdets syfte och avgränsning.

[1] *Tematiskt tillägg för landsbygden, antagen av kommunfullmäktige år 2018.*

Planförfarande

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Aktuell detaljplan handläggs med utökat förfarande eftersom förslaget till detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen.

Planhandlingar

- Plankarta
- Planbeskrivning

Planeringsunderlag

- Undersökning av betydande miljöpåverkan, 2022-01-11.
- Samrådsredogörelse, september 2025.
- Granskningsutlåtande, oktober 2025.
- Grundkarta, september 2025.
- Fastighetsförteckning, september 2025.
- Arkeologisk avgränsande förundersökning, juni 2022.
- Kulturmiljöbeskrivning, november 2022.
- VA-utredning, januari 2023.
- Naturvärdesbedömning, juli 2023.
- Pm kompletterande VA-utredning, november 2024.

Motiv till detaljplanens regleringar

Allmän platsmark

Allmän plats är områden som i detaljplaner är avsedda för ett gemensamt behov. Kommunen ska reglera vilka områden som ska vara allmän plats. En allmän plats kan till exempel vara en gata, ett torg eller en park.

Nedan redogörs motiven till regleringen av allmän plats i aktuell detaljplan.

Användningsbestämmelser för allmän plats

GATA, se figur 2. Delar av befintlig gata bekräftas för att kunna ge utrymme åt allmännyttiga ledningar. Ny lokalgata behöver anordnas för att angöra kvartersmark i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 7 § 1p plan- och bygglagen (PBL) nämligen att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns gator och vägar.

Figur 2. Utdrag ur plankartan. Användningen gata illustreras.

Egenskapsbestämmelser för allmän plats

Upphävande av strandskydd

a_1 – Strandskyddet är upphävt, se figur 3. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för den befintliga gatan. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna trafik.

Figur 3. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen strandskydd är upphävt illustreras.

Huvudmannaskap

Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen. Bestämmelsen reglerar att huvudmannaskapet för den allmänna platsen är enskilt. Bestämmelsen gäller för all allmän platsmark inom planområdet. Som särskilt skäl för planläggning av enskilt huvudmannaskap på samtliga ytor som utgör allmän plats beaktas den omfattning allmänheten förväntas nyttja de allmänna platserna samt för att bevara en enhetlig förvaltning. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 1 § PBL nämligen att hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

Kvartersmark

Kvartersmark är mark som i detaljplan är avsedd för bebyggelse för enskilt ändamål eller allmänna verksamheter. Kommunen ska alltid ange användningen av kvartersmark. Användning av kvartersmark kan till exempel vara bostäder, detaljhandel eller industri.

Nedan redogörs motiven till regleringen av kvartersmark i aktuell detaljplan.

Användningsbestämmelser för kvartersmark

B - Bostäder, se figur 4. Bestämmelsen har viss grund i riktlinjerna som presenteras i *Tematiskt tillägg för landsbygden*, att inställningen till utveckling av bebyggelse på landsbygden är positiv. Syftet med regleringen är att möjliggöra för uppförandet av villor. I användningen bostad ingår även olika bostadskomplement som förråd och garage. Användningen har reglerats inom samtliga områden som utifrån områdets sammanvägda förutsättningar bedömts lämpliga för bostadsbebyggelse. Genom reglering av minsta fastighetsstorlek, se motiv nedan, medför det att maximalt 20 bostadsfastigheter kan tillkomma inom planområdet. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbebyggelse och utveckling av bostadsbeståndet.

E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening, se figur 4. Regleringen används för att möjliggöra för gemensam avloppsanläggning. Syftet med bestämmelsen är att uppnå en hållbar spillvattenrening. Reglering sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp.

E_2 – Transformatorstation, se figur 4. Bestämmelsen används för att bekräfta befintlig yta för transformatorstation. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

E_3 – Teknikhus, se figur 4. Bestämmelsen används för att bekräfta befintligt teknikhus men även säkerställa ett robust fibernät. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark

som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

Y_1 – Förråd, sjöbod eller ställplats, se figur 4. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra byggrätt för förråd, sjöbod eller ställplats inom användningsområdet. I användningen avses byggnader vars funktion inte kräver avlopp för spillvatten då användningsområdet ligger i närhet till den gemensamma dricksvattentäkten Södervik GA:2. Användningen möjliggör för exempelvis vinterförvaring av fritidsbåtar samt övriga förvaringsmöjligheter. Förråd och sjöbodar kan tillgodose behov hos fastighetsägare som saknar möjlighet att uppföra sådana byggnader på sin egen tomt. Genom reglering av utformning och utnyttjandegrad, se motiv nedan, anpassas ny byggrätt till områdets befintliga bebyggelsestruktur och kulturhistoriska värden.

Ställplats avser uppställning av fritidsbåtar och omfattar inte övernattning eller camping då det inte bedöms vara lämpligt på platsen eftersom det saknas förutsättningar för att anordna avloppslösningar för spillvatten. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 3p. PBL nämligen att med hänsyn till en långsiktigt god hushållning av mark.

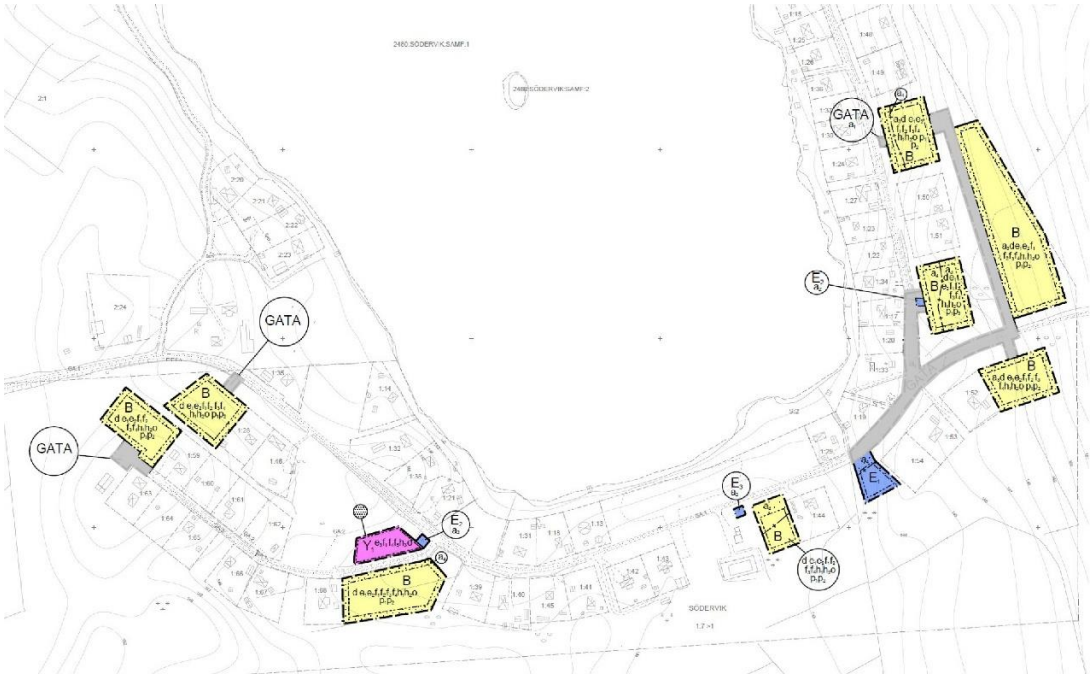
GATA
GATA
GATA
B
B
B

minst 6 meter mellan allmän plats och eventuell bebyggelse. Prickmarkens utbredning för området reglerat med E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening utökas mot allmän plats gata för att säkerställa de allmänna råd och skyddsavstånd för anläggning av enskilt avlopp som gäller i Umeå kommun. Kvartersmarken för bostäder direkt väster om området reglerat med E_1 utökas mot allmän plats gata med hänsyn till utbredning av prickmark för närliggande bostadsfastighet i enlighet med befintlig byggnadsplan. Prickmark på 2 meter runt område Y_1 - Förråd, sjöbod eller ställplats avser säkerställa ett bebyggelsefritt område mot allmän plats. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden.

Figur 5. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen prickmark illustreras.

Fastighetsstorlek

d – Minsta fastighetsstorlek är 1700 m², se figur 6. Majoriteten av befintliga fastigheter i området är cirka 1700 m² eller större. Bestämmelsen av minsta fastighetsstorlek regleras med syfte att säkerställa fastighetsstorlekar som förhåller sig till områdets befintliga karaktär. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Höjd på byggnadsverk

h_1 – Högsta byggnadshöjd för huvudbyggnad är 4 meter, se figur 6. Höjdbestämmelsen samspelar med kringliggande bebyggelse som varierar mellan 3,5 och 4 meter. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

h_2 – Högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad är 3 meter, se figur 6. Höjdbestämmelsen samspelar med kringliggande bebyggelse då komplement-byggnader historiskt i området reglerats till en lägre höjd än huvudbyggnader. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

h_3- Högsta byggnadshöjd är 3 meter, se figur 6. Gällande byggnadsplan i området reglerar maximal tillåten byggnadshöjd för komplementbyggnad till 2,5 meter. För tillkommande bostadsfastigheter som möjliggörs i denna detaljplan regleras högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad till 3 meter. Bestämmelsen används för att anpassa höjden på tillkommande bebyggelse (förråd, sjöbod) till både befintliga och tillkommande komplementbyggnader i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Placering

p_1 – Huvudbyggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns, se figur 6. Syftet med bestämmelsen är att huvudbyggnader ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns med hänsyn till områdets landsbygdskaraktär samt för att samspela med omgivande bebyggelse. Placeringsbestämmelsen gäller främst mot fastighetsgränser som inte omfattas av regleringen prickmark (då prickmarkens bredd generellt sett är minst 6 meter) för att säkerställa avstånd mellan byggnader över fastighetsgränser inom kvartersmark för bostäder. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

p_2 – Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns, se figur 6. Syftet med bestämmelsen är att komplementbyggnader ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns med hänsyn till områdets landsbygdskaraktär samt för att samspela med omgivande bebyggelse. Placeringsbestämmelsen gäller främst mot fastighetsgränser som inte omfattas av regleringen prickmark (då prickmarkens bredd generellt sett är minst 6 meter) för att säkerställa avstånd mellan byggnader över fastighetsgränser inom kvartersmark för bostäder. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Takvinkel

o – Största takvinkel är 37 grader, se figur 6. Befintlig bebyggelse i området har en maximal takvinkel på 30 grader i enlighet med befintlig byggnadsplan. Bestämmelse om största takvinkel används för att anpassa tillkommande byggnader med hänsyn till befintlig bebyggelse men samtidigt skapa ökade förutsättningar för permanent boende genom att reglera en största takvinkel som möjliggör för en något högre

invändig takhöjd. Inom område för förråd, sjöbod och ställplats är syftet att samspela med omgivande bebyggelse genom att anpassa nya byggnader (förråd och sjöbod) till de byggnader som möjliggörs inom nya bostadsfastigheter i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Utformning

f_1 – Fasad ska utgöras av trä, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa byggnader till befintlig bebyggelse. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

f_2 – Huvudbyggnad ska förses med sadeltak, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa byggnader till befintlig bebyggelse. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

f_3 – Endast en huvudbyggnad per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig byggnadstradition i området, Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 1p. PBL nämligen att med hänsyn till kulturvärden främja en ändamålsenlig struktur.

f_4 – Byggnad ska uppföras fristående, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig byggnadstradition i området. Att byggnader ska uppföras fristående innebär att rad- och kedjehus inte får uppföras och att byggnader, exempelvis enbostadshus och carport, inom respektive fastighet inte får sammanbyggas. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse ska placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till landskapsbilden.

f_5- Byggnad ska förses med sadeltak, se figur 6. Bestämmelsen används för att anpassa förråd och sjöbod till befintlig bebyggelse i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

Utnyttjandegrad

e_1 – Största bruttoarea för huvudbyggnad är 180 kvadratmeter per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att säkerställa yta för bostadsbebyggelse och samtidigt säkerställa en gles karaktär i området. Bruttoarean utgörs av den sammanlagda arean för alla våningsplan som har en rumshöjd över 1,9 meter (vid snedtak räknas bruttoarean 0,6 meter utanför den linje där rumshöjden är 1,9 meter). Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 2 och 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbyggande och en från social synpunkt god livsmiljö.

e_2 – Största sammanlagda byggnadsarea för komplementbyggnad är 80 kvadratmeter per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att säkerställa yta för bostadsbebyggelse och samtidigt säkerställa en gles karaktär i området. Bestämmelsen säkerställer även att komplementbyggnader tydligt underordnas huvudbyggnaden. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 2 och 5p. PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbyggande och en från social synpunkt god livsmiljö.

e_3 – Största byggnadsarea är 80 m^2 per fastighet, se figur 6. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra byggrätt för förråd och sjöbod, och samtidigt tillsammans med utformningsbestämmelser säkerställa en anpassning till områdets befintliga bebyggelsestruktur och kulturhistoriska värden. Detaljplanen möjliggör uppförande av komplementbyggnader med en maximal byggnadsarea om 80 kvadratmeter inom områden för bostäder [**B**]. Samma storlek har bedömts vara lämplig för tillkommande förråd eller sjöbod för att bidra till en enhetlig skala i området. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 6 § 1p. PBL nämligen att bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till intresset av en god helhetsverkan.

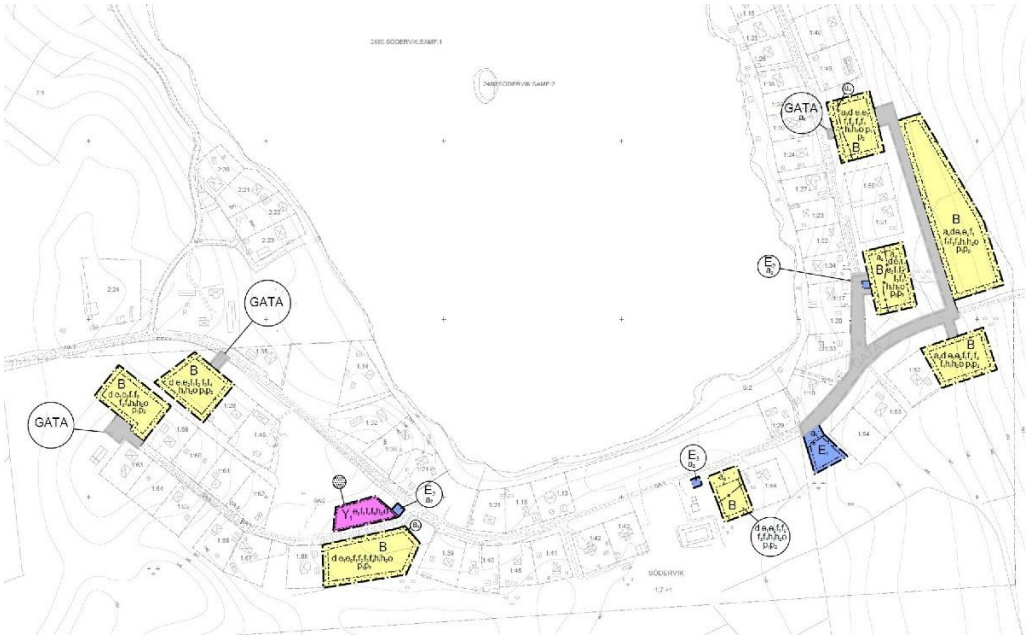

Figur 6. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelserna för kvartersmark illustreras. Observera att dessa ej gäller inom prickmark.

Upphävande av strandskydd

a_2 – Strandskyddet är upphävt, se figur 7. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för befintlig kvartersmark för transformatorstation, teknikhus och teknisk anläggning för spillvattenrening. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna samhällsservice.

a_4 – Strandskyddet är upphävt (avgränsas av sekundär egenskapsgräns), se figur 7. Syftet med bestämmelsen är att upphäva strandskyddet för tillkommande kvartersmark. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 3 § 5p PBL nämligen att med hänsyn till natur- och kulturvärden främja bostadsbebyggelse och utveckling av bostadsbeståndet.

Figur 7. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelserna strandskyddet är upphävt illustreras.

Villkor för startbesked

a_3 – Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd, se figur 8. Detta för att säkerställa att möjlighet till anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning finns tillgänglig vid tillfälle för uppförande av bostad som kräver gemensam avloppshantering. Regleringen sker med stöd av 2 kap. 5 § 3p. PBL nämligen för att möjliggöra att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att ordna avlopp.

Figur 8. Utdrag ur plankartan. Egenskapsbestämmelsen startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning kommit till stånd.

Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden

Kommunala ställningstaganden

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Planområdet omfattas av Umeå kommuns översiktsplan *Tematiskt tillägg för landsbygden*[2], antagen augusti år 2018. Översiktsplanen ser generellt sett positivt på utveckling av bebyggelse och komplettering av befintlig bebyggelse på landsbygden. Målsättningen är att landsbygden ska växa i takt med staden och att samtidigt skapa attraktiva livsmiljöer på landsbygden genom en hållbar bebyggelsestruktur som stöttar lokal utveckling, service och kollektivtrafik. Södervik ligger strax utanför översiktsplanens utpekade tillväxtstråk. För områden utanför de utpekade tillväxtstråken är riktlinjen att enstaka lokaliseringar kan vara aktuellt.

Planområdet är beläget strax utanför tillväxtstråket längs väg 365 vilket medför att detaljplanen kan anses strida mot översiktsplanen då antalet tillkommande bostadsfastigheter bedöms vara fler än enstaka. Ny bebyggelse i Södervik genom en förtätning kring Täftesträsket, bedöms trots avvikelsen från översiktsplanen, utgöra en värdefull utveckling på landsbygden. I områden utanför tillväxtstråk förutses enskilda lösningar för teknisk försörjning bli aktuellt i högre utsträckning vilket kan medföra krav på större tomtstorlekar, vilket detaljplanen tar i beaktning.

[2] *Tematiskt tillägg för landsbygden, antagen av kommunfullmäktige år 2018.*

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Planområdet berörs av *Förslag till byggnadsplan för fritidsändamål över del av fastigheten SÖDERVIK 1:7 m.fl. fastigheter i Umeå stad (2480K-P59/1972)*. Den befintliga byggnadsplanen medger i huvudsak bostadsändamål på båda sidor av Söderviksvägen som löper genom planområdet. Befintlig byggnadsplan reglerar en maximal tillåten byggnadsarea (BYA) för huvudbyggnad till mellan 80 och 100 m^2 samt en maximal tillåten BYA för komplementbyggnader till 40 m^2. Byggnadshöjden är reglerad och varierar mellan 3,5 och 4 meter. Maximal tillåten byggnadshöjd för komplementbyggnad är reglerad till 2,5 meter. Takutformningen är reglerad med en maximal tillåten lutning på 30 grader. Utöver utformningen på bostadsbyggnaderna regleras även att byggnader ska uppföras fristående, endast en huvudbyggnad per fastighet, bostad får inte inredas i komplementbyggnad och områden med prickmark som avstånd mellan byggnad och fastighetsgräns.

Byggnadsplanen medger även område för friluftsbad kring Täftesträskets södra strand, område för småbåtshamn och båtlänning längs delar av strandkanten samt ett område reglerat som skyddsområde för vattentäkt. Grönområden är reglerade som allmän plats park, vilket sedan upprättandet av byggnadsplanen har ändrat innebörd och motsvarar idag användningen natur. Byggnadsplanen inkluderar vattenområden reglerade som vattenområden som får överbyggas med brygga. Delar av den gällande byggnadsplanen ersätts i samband med aktuell planläggning.

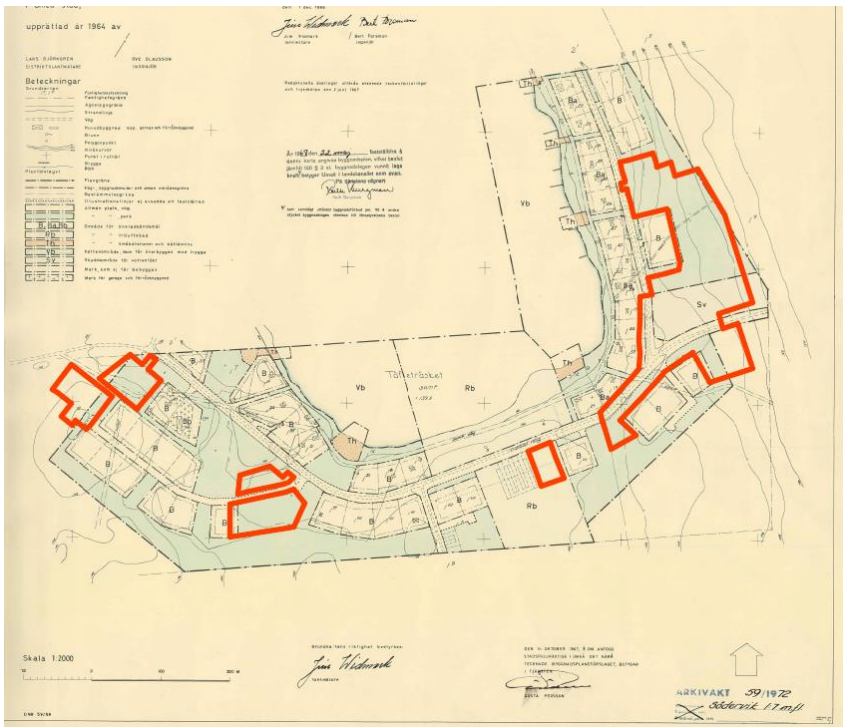

Figur 9. Gällande byggnadsplan med detaljplaneförslagets ungefärliga plangräns (röd markering).

Planbesked

Planbesked är ett kommunalt beslut som lämnas för att formellt meddela om kommunen tänker inleda eller inte inleda planläggning. Planbeskedet är inte bindande och kan inte överklagas. Kommunen kan också inleda planläggning utan att planbesked lämnats.

Byggnadsnämnden beslutade 2019-12-11 § 392 att inleda planläggning för fastigheten Södervik 1:7.

Kommunala beslut i övrigt

- Utvecklingsstrategi för vatten och avlopp (2022). *Syftet med strategin är att minska påverkan på våra vattendrag samt att säkerställa att kommunen tillhandahåller vatten och avlopp i tillväxtområden.*
- NOA (2018). *Råd och anvisningar vid ny- och ombyggnad av plats för avfallshämtning av alla avfallsslag som uppkommer i hushållen. Dessa säkerställer att avfallshanteringen ska kunna hanteras med framkomlighet för hämtningsfordon och hämtningspersonal.*
- Parkeringsnorm (2024). *Genom parkeringsnorm anger kommunen det lägsta antal parkeringsplatser som ska tillföras fastigheten vid ny- och tillbyggnad av bostäder, verksamheter samt vid ändrad användning. Parkeringsbehovet ska tillgodoses på ett hållbart och godtagbart sätt samt bidra till att främja minskat bilanvändande. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen tillämpas.*
- Dagvattenstrategi (2022). *Programmet ger en helhetsbild av hur Umeå kommun och de kommunala bolagen jobbar tillsammans för att uppnå en hållbar dagvattenhantering. Det beskriver också hur Umeå ska kunna växa utan att vattendrag och sjöar förorenas och inte minst; att begränsa riskerna för skador orsakade av översvämningar.*

Undersökning av miljöpåverkan

När en detaljplan upprättas eller ändras ska kommunen ta ställning till om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Planförslaget ska genomgå en undersökning enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966), där omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan ska identifieras. Om undersökningen resulterar i att en betydande miljöpåverkan kan antas ska planförslaget utredas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). En MKB ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det som framkommer i en MKB ska integreras i planarbetet och handlingen ska samrådas i samband med planprocessen.

Enligt kommunens bedömning kan detaljplanens genomförande inte antas innebära en betydande miljöpåverkan, varför ingen MKB har upprättats.

- Det finns inte anledning att anta att planen medför påverkan på riksintresse för rennäring under förutsättning att samråd sker med berörd sameby.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.
- Det finns inte anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för någon vattenförekomst.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen inte innebär någon betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen vill tillägga att de delar kommunens bedömning om att en vatten- och avloppsutredning samt en landskaps- och kulturmiljöstudie krävs för projektet.

Om det blir aktuellt med ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ska detta kunna motiveras i enlighet med 3 kap. 4§ miljöbalken. Länsstyrelsen delar även kommunens bedömning att det inom planprocessen ska säkerställas att inte riksintresset för rennäringen påverkas negativt av planförslagets genomförande och att denna bedömning ska göras i dialog med berörd sameby.

Länsstyrelsen belyser även att planförslagets genomförande inte får försämra Täftesträskets ekologiska status, att miljökvalitetsnormerna inte får överskridas och att hänsyn ska tas vid utformning av dagvattenhanteringsåtgärder med fokus på exempelvis en förväntad ökad risk för översvämning som resultat av rådande klimatförändringar.

Avslutningsvis vill Länsstyrelsen framföra att det finns ett riksintresse för vindbruk cirka 600 meter öster om planområdet och att ömsesidig påverkan ska utredas inom ramen för planprocessen.

Ett särskilt beslut om betydande miljöpåverkan har fattats 2022-01-11 och därefter offentliggjorts på kommunens digitala anslagstavla under tre veckor.

Hushållningsbestämmelser

När kommunen arbetar med att ta fram en ny detaljplan ska hushållningsbestämmelserna i 3 kap. och 4 kap miljöbalken tillämpas. Enligt miljöbalkens tredje kapitel ska mark- och vattenområden användas för det ändamål för vilka de är mest lämpade, utifrån dess nuvarande användning eller potentiella framtida användning. Företräde ska ges åt sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Mark- och vattenanvändningarna som skyddas av tredje kapitlet miljöbalken utgör både bevarandeintressen och mark- eller vatten som är lämplig för en viss typ av exploatering. I den paragraf som berör naturvård, kulturmiljö och friluftsliv finns ett tillägg om att skydda fysisk miljö i övrigt. Detta

tillägg syftar på att planeringen ska hushålla även med den bebyggda miljön och landskapsbilden.

Användningsområden som skyddas av hushållningsbestämmelserna är

- stora mark- och vattenområden som är orörda eller endast i liten grad är påverkade av mänsklig aktivitet eller exploatering.
- mark- och vattenområden som anses vara särskilt ekologiskt känsliga.
- jord- och skogsbruk.
- mark- och vattenområden av betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk.
- mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse på grund av deras naturvärden, kulturvärden eller förfriluftslivet. Även behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska beaktas.
- mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material.
- mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering.
- mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret.

Vissa av ovan nämnda mark- och vattenanvändningar utgör även riksintressen och ska skyddas särskilt.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Varken kommunal kartering eller genomförd naturvärdesbedömning inom planområdet visar på ekologiskt särskilt känsliga områden inom planområdet.

Jordbruk

I 3 kap. 4 § miljöbalken anges att jordbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Väsentligt samhällsintresse som avses i 3 kap. 4 § miljöbalken kan bland annat vara att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet i en kommun.

När detaljplanering påverkar jordbruksmark måste en bedömning ske ifall jordbruksmarken är brukningsvärd och i så fall om syftet med exploateringsföretaget är att möjliggöra en exploatering som inte kan tillgodoses på annan plats. Brukningsvärd jordbruksmark avser enligt proposition 1985/86:3, mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Med läge avses att marken ingår i ett större sammanhängande område av jordbruksmark.

Inom planområdet finns det mindre delar jordbruksmark där marken, vid genomförd naturvärdesinventering, bedöms ha upphört att vara brukningsbar för jordbruk, se figur 10 nedan. Anledningen till att jordbruksmarken bedöms vara obrukbar är att den är isolerad från annan sammanhållen jordbruksmark, den är uppsplittrad i mindre områden mellan gatunät och bebyggelse och igenvuxen av lövskog. Delar av den jordbruksmark som bedöms vara obrukbar ianspråktas av bostadsbebyggelse i detaljplanen.

Figur 10. Illustration som redovisar jordbruksmark som upphört att vara brukningsbar (markerad med orange linje) i förhållande till det ungefärliga planområdet (markerad med grön linje).

Skogsbruk

I miljöbalkens 3 kap. 4 § anges att skogsbruk är av nationell betydelse. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Bebyggelsen i detaljplanen omfattar främst mindre solitära områden lokaliserade i mellanrummet mellan befintlig bebyggelse, frånskilt från sammanhållen skogsmark. Detaljplanen bedöms därmed inte påtaglig försvåra ett rationellt skogsbruk.

Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som på grund av sina speciella förutsättningar är av nationellt intresse. Områdena avser såväl olika bevarandeintressen som områden som är viktiga för exploatering för ett visst ändamål. Bestämmelserna om riksintressen finns i 3–4 kapitlen miljöbalken (MB).

Kapitel 3 miljöbalken

Mark- och vattenområden enligt 3 kap. 5–9 §§ miljöbalken som också utgör riksintressen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada de utpekade intressena.

Inom och i närheten av planområdet finns riksintressen enligt 3 kap. miljöbalken i form av rennäring och vindkraft.

Genomförandet av detaljplanen bedöms inte innebära en negativ påverkan på berörda riksintressen. Bedömningen kring detaljplanens påverkan på nämnda riksintressen förtydligas under respektive rubrik nedan.

Riksintresse för vindkraft

Strax öster om planområdet finns ett större område utpekat som riksintresse för vindkraft. Att ett område är utpekat som riksintresse för vindkraft innebär att Energimyndigheten har gjort bedömningen att platsen är lämplig för storskalig elproduktion utifrån nedan angivna förutsättningar (på land)[3]:

- Vindförutsättningar – I vindområdet ska det blåsa mer än 7,2 m/s i årsmedelvind 100 meter ovan mark (MIUU 2011)
- Området ska vara större än 5 kvadratkilometer (undantaget elområde 4)
- Avstånd till bebyggelse (hus och kyrkor) – Avståndet mellan vindkraftverk och bebyggelse ska vara mer än 800 meter (Undantag för de områden som kvarstår sedan 2008 där 400 meter är gällande)

Områdesgränsen för riksintresset ligger idag cirka 700 meter från befintlig bebyggelse, vilket utgör en begränsning för riksintresset i den grad att vindkraftverk inte kan placeras i det utpekade riksintresseområdets yttre gräns.

Detaljplanen kan till viss del begränsa riksintresset ytterligare då ett fåtal bostäder planeras cirka 680 meter från riksintressets yttre gräns det vill säga cirka 35 meter närmre riksintresset än befintlig bebyggelse. För övriga delen av detaljplanen planeras ny bebyggelse med större avstånd från riksintresset än befintlig bebyggelse vilket bör ses som skäl nog att inte utgöra risk för påverkan på riksintresset.

I kommunens översyn av Tematiskt tillägg för vindkraft (2016) finns riktlinjer om att vindkraftverk inte bör uppföras närmre än 1 000 meter från bostäder, eller sex gånger totalhöjden på planerade vindkraftverk från sammanhållen bebyggelse. Utifrån att befintlig bebyggelse är lokaliserad inom dessa hänsynsavstånd bedöms detaljplanens påverkan på riksintresset som försumbar då tillkommande bebyggelse planeras inom samma område som befintlig bebyggelse.

Riksintresse för rennäring

Planområdet ligger inom riksintresse för renskötsel. Renskötselområdet tillhör Rans sameby. Detaljplanen bedöms inte begränsa nyttjandet av riksintresset. Detaljplanens intrång i riksintresset redovisas i figur 11. Detaljplanen möjliggör för nybildande av bostadsfastighet inom det område där den gröna och den blå linjen tangerar i figuren nedan, vilket motsvarar en yta på ungefär 20 m^2. Med hänsyn till detaljplanens marginella omfattning samt utifrån befintlig utbredning av bostäder, är

[3] Riksintresse för vindbruk (energimyndigheten.se)

bedömningen att ett genomförande av detaljplanen inte försvårar för berörd sameby att bedriva rennäring.

Figur 11. Riksintresse för rennäring markerat i blått. Planområdesgränsen markerat med grön linje.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel, vars syfte är att komma till rätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. En MKN kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Normen ska avspegla den lägst godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas. Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att en norm överträds.

MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. Det finns idag MKN för olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477), olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660), olika parametrar i havsmiljön (SFS 2010:1341), olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) samt för omgivningsbuller (SFS 2004:675).

Miljökvalitetsnorm för utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att ange föroreningsnivåer som inte får överskridas (gränsvärden) och nivåer som inte bör överstigas (riktvärden) och dessa regleras i luftkvalitets-förordningen (2010:477).

Det finns svenska MKN för den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10).

I delar av centrala Umeå överskrids gränsvärdena för luftföroreningar (kvävedioxid). Kommunen arbetar därför med ett åtgärdsprogram för att uppfylla normen, med syftet att uppfylla miljökvalitetsnormen som anger lägsta godtagbara miljökvalitet.

Tillkommande trafik i och med detaljplanens genomförande bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas.

Miljökvalitetsnorm för vatten

Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret att se till att EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet) genomförs i Sverige. Grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten har delats in i vattenförekomster för vilka bedömning har skett vilken ekologisk, kemisk eller kvantitativ status som vattnet har och vilka krav som ställs för att kunna upprätthålla och förbättra denna status.

Bottenvikens vattendistrikt är Sveriges nordligaste vattendistrikt och omfattar hela Norrbottens län samt större delen av Västerbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län har utsetts till vattenmyndighet i distriktet. Vattendistriktet beslutade i december 2016 om (nya) MKN, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för åren 2016–2021. Beslutande MKN innebär kortfattat att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller behålla hög eller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus samt att alla grundvattenförekomster ska uppnå eller behålla god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus (om inte undantag har meddelats). Yt- och grundvattenstatusen får generellt inte försämras.

Inget av distriktets vatten uppnår god kemisk status till följd av storskalig och långväga spridning av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE, används bland annat som flamskyddsmedel), vilka sprids till miljön via läckage från varor, avfallsupplag med mera. Bortsett från dessa är det ett femtiotal vattendrag, sjöar och kustvatten som inte uppnår god kemisk status på grund av påverkan från olika tungmetaller och tributyltenn (TBT).

Vattenkvaliteten är överlag god inom distriktet, men vissa utmaningar finns att särskilt ta hänsyn till i samband med samhällsutvecklingen:

- Fysiska förändringar, exempelvis utvinning av energi, vägar, ökad produktionen inom jord- och skogsbruk som påverkar vattnen negativt. Fysisk påverkan är den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte nås i distriktet.
- Bearbetning, schaktning och dikning av sulfidjordar som gör att sulfidmineralen oxiderar i kontakt med syre. Vid oxidering av sulfidmineral sänks markens surhetsvärde pH, vilket medför att metaller utlakas och kan spridas till vattendrag
- Storskalig påverkan från areella näringar, exempelvis genom gödsling, utdikning, ökad solinstrålning vid avverkning samt effekter från körskador i marken.
- Läckage av metaller från avslutad och pågående gruvverksamhet.

- Vattentäkter som saknar vattenskyddsområde eller där föreskrifter och skyddsområdets avgränsningar behöver revideras. I Bottenvikens vattendistrikt är det bara drygt 10 % av de allmänna vattentäkterna som har fullgott skydd.

Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att statusen försämras för någon av kvalitetsfaktorerna (ekologisk och kemisk).

Detaljplaneområdet avvattnas mot Täftesträsket.

Nuvarande status och MKN för berörda vattenförekomster redovisas i tabell nedan (www.viss.lansstyrelsen.se, 2023-04-21).

Vattenföre-komst	EU-CD	Ekologisk status/ potential	Kemisk status	MKN Ekologisk status	MKN Kemisk status	Miljöproblem
Täftes-träsket	SE711365 -171748	*God*	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus 2027 Bly och blyföreningar, kadmium och kadmiumföreningar samt nickel och nickelföreningar är ej klassade.	Transporterna inom planområdet bedöms öka i viss omfattning vilket i sig utgör en påverkanskälla.
VISS är en databas som utvecklats av Vattenmyndigheterna och Länsstyrelserna i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten. VISS innehåller information om Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.						

Under hösten 2024 genomfördes en VA-utredning med syftet att bedöma detaljplanens påverkan på MKN i Täftesträsket. Utgångspunkten i utredningen var att använda parametrar som gav ett konservativt resultat för att betrakta som ett ”worst case”-scenario. Förutsättningarna för utredningen var att Täftesträsket har god ekologisk status men mätdata från perioden 2020–2023 visade att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög ekologisk status.

I dagsläget belastas Täftesträsket främst av de befintliga avloppen kring sjön men även Kroksjön, en liten sjö strax norr om Täftesträsket som avvattnas till Täftesträsket. Både Kroksjön och Täftesträsket omfattas av krav om normal skyddsnivå för avlopp vilket betyder att avloppen ska klara minst 70 % rening av fosfor.

Den parameter där det utifrån utredningen bedömts finnas en risk för försämring är kvalitetsfaktorn näringsämnen. För att inte riskera en försämring av kvalitetsfaktorn har kompletterande beräkningar utförts utifrån hög skyddsnivå, vilket innebär 90 % reningsgrad av total-fosfor. Total-fosfor är den totala mängden fosfor som finns i avloppsvatten, inklusive både löst och bundet fosfor. Det är en miljöparameter som

används för att mäta och kontrollera utsläpp, eftersom för mycket fosfor leder till övergödning som kan skada vattenmiljön.

Referensvärdet har beräknats enligt den formel som finns beskriven i HVMFS 2019:25 med indata från SLU avseende medeldjup på sjön och andelen sankmark i avrinningsområdet. Mätvärdena för absorbans, SO4 och magnesium har tagits från SLU datavärd för provtagningspunkten i utloppet av Täftesträsket och utgörs av medelvärden för provtagningar mellan åren 2020 – 2023. Använt värde för total-fosfor utgörs av medelvärdet för samma period och antal mätvärden som övriga parametrar. Utifrån detta har referensvärdet beräknats till 9,0 och EK-värdet till 0,77 (hög status) för nuvarande förhållanden.

Figur 12 nedan visar hur många hushåll som kan tillkomma innan EK-värdet går under 0,7, vilket är gränsen mellan hög och god status, vid 90 % fosforreduktion (hög skyddsnivå). I beräkningarna har det antagits 5 personer/hushåll som bidrar med 2 g/p, dygn totalfosfor. Grafen visar att upp till 24 hushåll kan ansluta innan EK-värdet går under 0,7, vilket innebär att vid 20 hushåll så finns viss säkerhetsmarginal och att det därigenom inte bedöms finnas någon risk för försämring av kvalitetsfaktorn näringsämnen.

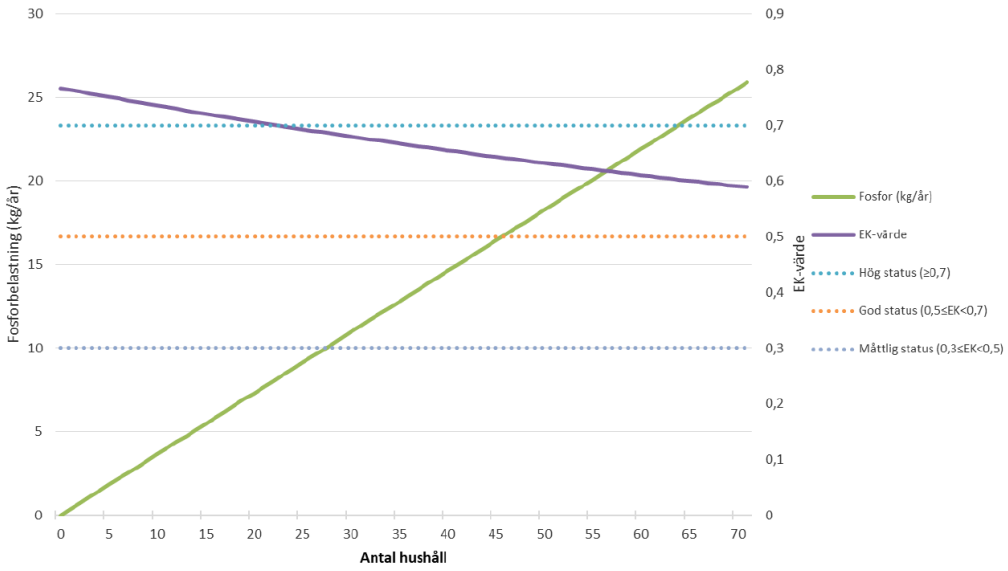

Figur 12. Fosforbelastning (kg/år) samt EK-värde utifrån antalet tillkommande hushåll.

Beräkningarna visar att de tillkommande fastigheterna i enlighet med detaljplanen kan byggas ut, utan att Täftesträskets status försämras för någon av kvalitetsfaktorerna om tillkommande avloppsanordningar inom planområdet dimensioneras enligt kraven för hög skyddsnivå med avseende på fosfor.

Detta innebär att tillkommande avlopp i området ska uppfylla kraven på hög skyddsnivå med avseende på fosfor.

Miljökvalitetsnorm för fisk- och musselvatten

Umeälvens mynning (30 km) är en utpekad vattenförekomst med fisk- eller musselvatten enligt Naturvårdsverkets förteckning (NFS 2002:6).

Vattenförekomsten bedöms inte beröras av detaljplanens genomförande.

Miljökvalitetsnorm för omgivningsbuller

MKN (miljökvalitetsnorm) för buller bygger på ett EG-direktiv för buller som infördes i svensk lagstiftning i Förordning om omgivningsbuller (2004:675). Enligt förordningen ska omgivningsbuller kartläggas och åtgärdsprogram upprättas för vägar och järnvägar inom kommuner med fler än 100 000 invånare eller från vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år. Därtill ska strategiska bullerkartor tas fram som visar bullersituationen under det närmast föregående kalenderåret. Med förordningen infördes även en MKN för buller. Målet är att sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Kommunen och myndigheter ansvarar för att MKN följs, men det fråntar inte verksamhetsutövare att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar. Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för år 2019–2023 som innefattar buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet. Under år 2023 ska ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller tas fram. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs statliga vägar. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i Förordning om omgivningsbuller (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

För mer information, se rubrik *Hälsa och säkerhet – Buller*.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddet omfattar normalt land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd. Det gäller generellt vid kuster, sjöar större än 1 hektar och vattendrag bredare än 2 meter. För mindre vattenmiljöer kan strandskyddet gälla om länsstyrelsen bedömer att särskilda skäl föreligger. Före år 1975 upphörde strandskyddet automatiskt när en detaljplan (då stads- eller byggnadsplan) fastställdes av länsstyrelsen och kunde inte heller senare införas inom planområdet.

Detta innebär att strandområden, som ingår i planer fastställda före år 1975, i regel inte omfattas av strandskydd. Tidigare bestämmelser om att strandskydd inte skulle gälla inom planområde togs sedan bort och för planer som antagits från och med den 1 juli år 1975 gäller strandskyddet inom detaljplaneområdet om inte annat angivits.

Området omfattas i nuläget inte av strandskydd då befintlig byggnadsplan för området uppfördes före år 1975, men strandskyddet träder i kraft (inom detaljplaneområdet) vid tillfälle då ny detaljplan får laga kraft. För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet. Om det föreligger särskilda skäl enligt 7 kap. 18 e § miljöbalken och intresset att ianspråkta området väger tyngre än strandskyddets syften, kan strandskyddet upphävas i samband med att detaljplanen får laga kraft.

Som särskilt skäl åberopas 7 kap. 18 e § första stycket 1 miljöbalken, nämligen att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. Bedömningen är att område för befintlig transformatorstation och gata inom 100 meter från strandskyddet är ianspråktaget för bostadsändamål och att strandskyddet ska upphävas för transformatorstation och gata. Tillkommande bostadsfastigheter som följd av detaljplanen är alla lokaliserade söder och öster om Söderviksvägen och på ett fåtal platser sträcker sig strandskyddet in i föreslagen placering av kvartersmark för bostäder. Strandskyddet föreslås upphävas för föreslagen placering av kvartersmark då dessa områden genom Söderviksvägen är väl avskilda från området närmast strandlinjen, i enlighet med 7 kap. 18 e § andra stycket 2 miljöbalken.

I utredningen av lokalisering för gemensam spillvattenreningsanläggning bedömdes optimal placering vara ett område beläget inom 100 meter från strandlinjen, med hänsyn till största möjliga anslutningsgrad via självfall. Gemensam spillvattenreningsanläggning är en åtgärd som kan vara positiv för miljön och bidra med långsiktiga fördelar för allmänheten, främst genom minskad risk för förorening av Täftesträsket i och med att antalet utsläppskällor (tillkommande enskilda avlopp) i området begränsas. För att minimera intrånget i strandskyddet föreslås anläggningen placeras på den södra sidan intill Söderviksvägen, vilket medför goda möjligheter till fri passage och att närområdet fortsatt kan vara allmänt tillgängligt. Strandskyddet föreslås upphävas inom byggrätt för spillvattenreningsanläggning i enlighet med 7 kap. 18 e § femte stycket 5 miljöbalken nämligen att området behöver ianspråktas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Täfteträskets närområde och svämplan

Planområdet omfattar inte Täftesträskets närområde. Detaljplanen innebär inga nytillkomna fastigheter inom 30 meter från sjön. Det som inte är genomfört inom 30 meter från sjön omfattas endast av den befintliga byggnadsplanen och är till viss del småbåtshamnarna samt en obebyggd fastighet. Status är i dagsläget god (8 % för svämplan och 6 % för närområde enligt modellering från 2019, VISS).

Andra särskilda områdesskydd

Vid genomförd naturvärdesinventering identifierades inga naturvärdesträd men däremot ett antal träd som bedöms ha bevarandevärden. Dessa träd består till största del av asp men även sälg förekommer. Utpekade träd finns redovisade med orange markering i figur 13 nedan. Det krävs ingen dispens för fällning av dessa träd och det ligger inom fastighetsägarens rätt att besluta om hur träden hanteras. Detaljplanen tar hänsyn till de utpekade träden genom att i så stor utsträckning som möjligt inte inkludera dessa i planläggningen för att öka incitamenten för att bevara träden. Kvartersmark för bostäder föreslås kring de fyra utpekade träden i den nordvästra delen av planområdet då föreslagen lokalisering utgör lämpliga ytor för bostadsändamål, trots risk för påverkan på de utpekade träden.

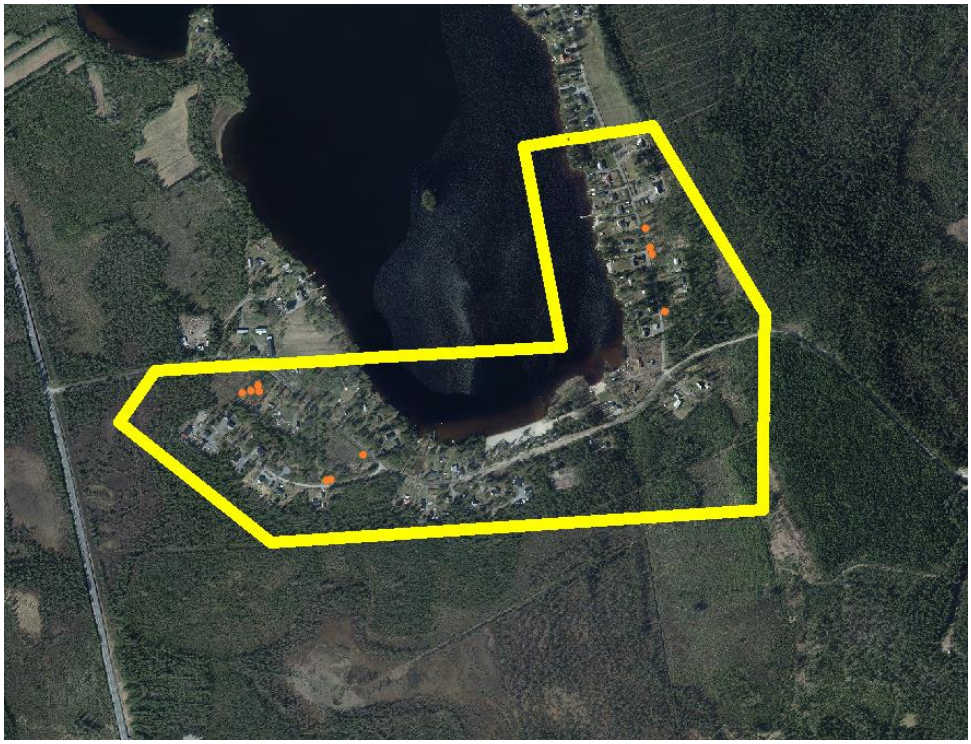

Figur 13. Utpekade träd med bevarandevärden markerade med orange punkt. Gul linje utgör avgränsning för inventeringen.

Planeringsförutsättningar

Under respektive rubrik i detta avsnitt beskrivs förutsättningarna på platsen.

Mark- och vattenanvändning

Den reglerade markanvändningen består idag till största del av bostäder med stort inslag av naturmark i enlighet med befintlig byggnadsplan *Förslag till byggnadsplan för fritidsändamål över del av fastigheten SÖDERVIK 1:7 m.fl. fastigheter i Umeå stad (2480K-P59/1972)*. Intill planområdet finns en populär badplats vid sjön Täftesträsket och ett mindre område med en tennisplan, bouleplan samt en samlingslokal. Utöver bostäder och friluftsbad finns även ytor för båtlänning och småbåtshamn.

Genom området löper Söderviksvägen som förbinder området med väg 364. Planområdets mittersta och västra delar är relativt flacka medan den östra delen av planområdet är något mer kuperad. Barrskog är vanligast förekommande med inslag av blandskog, främst längst med Söderviksvägen. På ett antal platser finns större gröna släpp mellan byggnaderna som skapar siktlinjer ner mot Täftesträsket.

Figur 14. Till vänster: Söderviksvägen från Täftesträskets badplats. *Till höger: Täftesträskets badplats.*

Stads- och landskapsbild

Södervik är en mindre ort som präglas av fritidsbebyggelse intill sjön Täftesträsket. Den byggda miljön i Södervik består i majoritet av bostadsbebyggelse i form av villor och fritidshusbebyggelse i småskalig karaktär med tillhörande komplementbyggnader. Bebyggelsestrukturen kännetecknas till viss del av mindre grupperingar av bostadsfastigheter som delas upp genom gröna släpp. Huvudbyggnaderna är uppförda i en till en och en halv plan och all bebyggelse är uppförd fristående.

Majoriteten av byggnaderna i området har röd fasadkulör med vita knutar i stående träpanel, med undantag för vissa inslag av byggnader målade i grå, vit och gul fasadkulör. Takutformningen kännetecknas av sadeltak.

Fastigheternas storlek i närområdet varierar och de minsta fastigheterna (mellan cirka 1100 m^2 upp till 1700 m^2) är belägna närmast Täftesträsket norr om planområdet. Övriga fastigheter, vilka är en övervägande majoritet, har en storlek mellan cirka 1700 m^2 och strax över 2000 m^2. Storleken på fastigheterna i kombination med skalan på bebyggelsen skapar ett förhållandevis glesbebyggt intryck vilket är ett karaktärsdrag för området. Generellt sett är bebyggelsen i området från 1970-talet men med inslag av nyare bebyggelse. Det finns inga verksamheter inom planområdet eller i dess närhet.

Figur 15. Småskalig och förhållandevis gles bebyggelse intill Söderviksvägen, kännetecknande för området.

Figur 16. Bebyggelse belägen söder/öster om Söderviksvägen som delats upp genom gröna släpp, kännetecknande för bebyggelsestrukturen i området.

Kulturmiljö

Hösten år 2022 genomfördes en kulturmiljöbeskrivning inom planområdet. Arbetet utfördes av Umeå kommun med syftet att identifiera värdefull bebyggelse, bebyggelsemönster, landskapsrum och eventuella andra värdebärare.

I Södervik finns bebyggelsemönster och landskapsrum som är typiska för småstugeområden. Historiskt sett byggdes småstugeområden på planmark i dalgångar, på äldre jordbruksmark, och med sparade höjdpartier insprängda i fritidshusbebyggelsen vilket överensstämmer med Södervik. Utanför planområdet finns delar av den öppna jordbruksmarken kvar tillsammans med igenvuxen odlingsmark och skogsmark.

Bebyggelsen i området är förhållandevis enhetlig och småskalig. Förutom bebyggelsens skala och omfattning är fasadutformning i form av stående träpanel med tunn lockläckt ett karaktärsdrag i området. Fasadkulör har inte reglerats i

befintlig byggnadsplan men en övervägande majoritet av byggnaderna är målade i faluröd nyans med vita knutar. Takmaterial varierar och består främst av plåt, papp eller i vissa fall tegel. Områdets enhetliga karaktär i omfattning, skala, höjd, kulör och grupperade placering, förstärks ytterligare av naturen och grönskan som ges utrymme mellan bebyggelsen.

En viss variation i bebyggelsemönstret går att urskilja mellan bebyggelsen norr respektive söder om Söderviksvägen, där båda sidor omfattar bevarandevärda strukturer. För området norr om Söderviksvägen beläget närmast Täftesträsket är bebyggelsen mer tät och tomtstorlekarna något mindre. Huvudbyggnaderna är i regel vända med långsidan mot Täftesträsket. På ett fåtal platser finns passager mellan tomterna från Söderviksvägen ner till Täftesträsket, vilka utgör värdefulla tillgångar. Söder och öster om Söderviksvägen återfinns den mer öppna och glesa bebyggelsen med gröna släpp, i regel belägen på en högre höjd vilket skapar en större utblick mot sjön. De ytor som detaljplanen avser att komplettera med nya tomter är belägna söder och i vissa fall öster om Söderviksvägen vilket ger goda möjligheter till att bevara och utveckla de värdefulla kvalitéer som återfinns i respektive område i dagens läge.

Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkligt kulturarv

Fornlämningar utgör lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergivna. Normalt är en lämning en fornlämning om den tillkommit innan år 1850. Fornlämningar är skyddade av kulturmiljölagen och runt dem hör ett fornlämningsområde som behövs för dess bevarande.

Utanför planområdet finns i dagsläget ett registrerat fornminnesområde för boplats. Områdets lokalisering och omfattning redovisas i figuren nedan.

Figur 17. Fornlämningsområdets utbredning markerat med röd linje (Länsstyrelsen).

Naturmiljö

Planområdet och dess närområden består till stor del av barrskog med inslag av lövskog och blandskog där lövträd så som björk, asp, sälg och rönn förekommer. Terrängen i området är förhållandevis flackt med undantag för den nordöstra delen

som är mer kuperad. Marken består till största del av postglacial sand med inslag av morän och torv. I närhet till planområdet ligger sjön Täftesträsket. Inom och utanför planområdet finns skogsbruksmark.

Hösten år 2022 genomfördes en naturvärdesbedömning med tillhörande inventering i området av Umeå kommun med syftet att undersöka om och vart det finns värdefull natur som detaljplanen behöver ta hänsyn till. Naturvärdesbedömningen redovisar ett antal naturobjekt (se figur 18) med prioritering från 1 (högst) där objekten bör bevaras, till 3 (lägst) där delar eller vissa element av objekten bör bevaras om det är möjligt, vilket speglar den hänsyn som bör vidtas i området. Vid inventeringen identifierades inga naturvärdesträd men däremot ett antal träd som bedöms ha bevarandevärden.

Det finns mindre delar jordbruksmark som ianspråktas i detaljplanen men där marken, vid genomförd naturvärdesinventering, bedömdes som inte brukningsvärd. Anledningen till att jordbruksmarken bedömdes vara obrukbar är att den har en sämre arrondering vilket försvårar ett rationellt jordbruk, det är ett mindre område som ligger avskilt från annan sammanhållen jordbruksmark, den är uppsplittrad i mellan gatunät och bebyggelse och igenvuxen av lövskog.

I Södervik finns en populär badplats belägen vid Täftesträskets södra del, som lockar många besökare under sommarperioden. I området finns även en tennisplan samt en bouleplan och på vintern dras ett oupplyst skidspår upp. I och med planområdets närhet till skog, finns goda möjligheter till rekreation.

Närmast Täftesträsket finns ett antal släpp med grönytor mellan vissa av de befintliga bostadsfastigheterna som skapar siktlinjer ner mot sjön och tryggar allmänhetens tillgång till naturområden närmast sjön.

I den östra delen av planområdet har fridlysta skogsödlor observerats i ett dike vid en befintlig bostadsfastighet. Skogsödlorna är fridlysta men vanliga i hela landet och förekommer i öppna, fuktiga miljöer. Umeå kommun har gjort bedömningen att skogsödlorna vistas i diket för födosök då ödlornas ”boplatser” utgörs av håligheter i mark, berg och stenrösen. Inom planområdet finns inga stora områden med öppna fuktiga miljöer som skulle vara av betydelse för skogsödlan. Det finns däremot miljöer med öppna sandmarker, våtmarker, samt gröna stråk med god konnektivitet som gynnar skogsödlan och gör det möjligt för dem att vistas i området.

Bedömningen är att detaljplanen inte påverkar skogsödlans bevarandestatus och att det finns viktigare våtmarksområden för skogsödlan i anslutning till planområdet.

Figur 18. Naturobjekt inom planområdet. Röd linje utgör avgränsning för inventeringen.

Geotekniska förhållanden

Enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) består planområdet till största del av postglacial sand och till viss del av morän. I planområdets västra hörn finns ett mindre område med torv. Jorddjupet från markyta till fast berg bedöms variera från cirka 5–10 meter i den östra delen av planområdet till cirka 10–20 meter i den västra delen. Jordarternas och jorddjupens utbredning redovisas i figuren nedan. Genomsläppligheten i marken varierar från medelhög till hög, där postglacial sand bedöms ha högre genomsläpplighet än morän.

Enligt Naturvårdsverkets markfuktighetsindex råder normal markfuktighet inom planområdet och för föreslagen ny bebyggelse ligger majoriteten inom vad som klassas som torr mark.

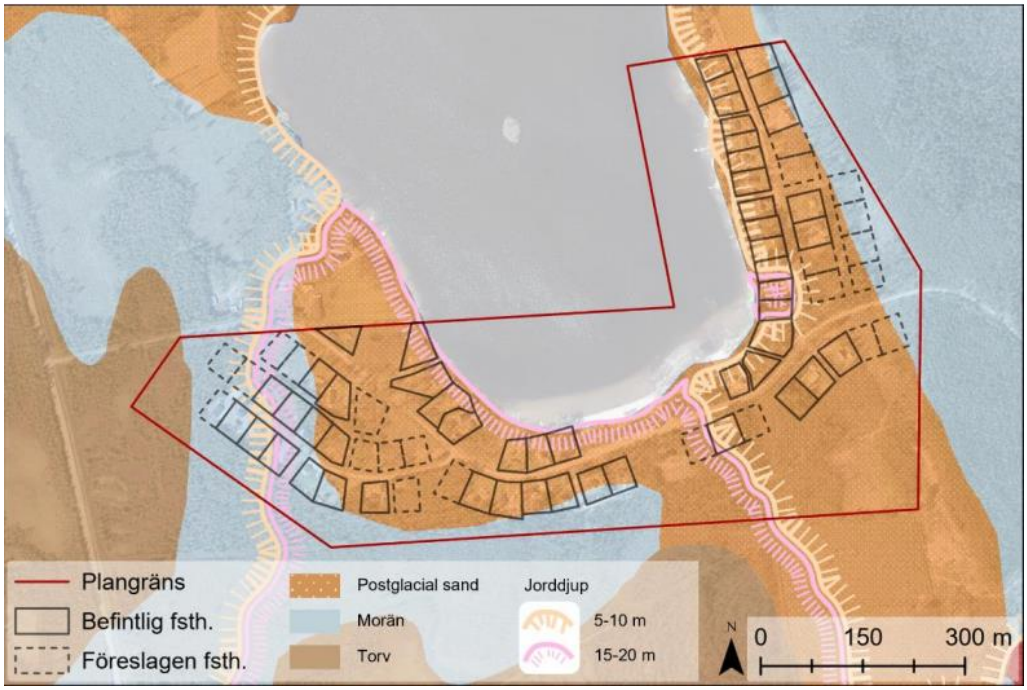

Figur 19. Jordarterna och jorddjupens utbredning. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram.

Grundvatten

Dricksvattenförsörjningen i området tillgodoses genom uttag av grundvatten.

Kommunal kartering visar en generell grundvattenkapacitet i berggrund mellan 600 till 2000 liter per timme (ungefär 15 till 50 m^3 per dygn) vilket är en tillgång att betrakta som tämligen god. I den nordöstra delen av planområdet är uttagsmöjligheterna något lägre enligt kommunal kartering med en kapacitet på mellan 200 till 600 liter per timme (ungefär 5 till 15 m^3 per dygn). Karteringen redovisar liten (mindre än 1 liter per sekund) eller ingen grundvattentillgång i jordlagren inom planområdet. Figur 20 redovisar utbredningen av grundvattenkapaciteten i berggrund och jordlager från den kommunala karteringen. För övriga områden kan grundvattenförekomst i jordlagren betraktas som obefintlig.

Vid bedömning av uttagsmöjligheterna av grundvatten, genomförd av Tyréns hösten år 2022 inom ramen för vatten-, avlopp och dagvattenutredningen (VA-utredningen), bedömdes uttagsmöjligheterna som goda inom planområdet. Beräkning av grundvattentillgång i små magasin visar att planområdet generellt har en grundvattentillgång på mellan 2 och 3 m^3 per dag och hektar, se figur 21 nedan. Resultatet från beräkningen är i sin grund konservativ för att minimera risken för att grundvattentillgången överskattas. Grundvattentillgången i små magasin är att betrakta som god. Grundvattentillgången avser uttagsmöjligheterna från bergborrad brunn.

Figur 20. Grundvattentillkomst i berggrund och jordlager enligt kommunal kartering.

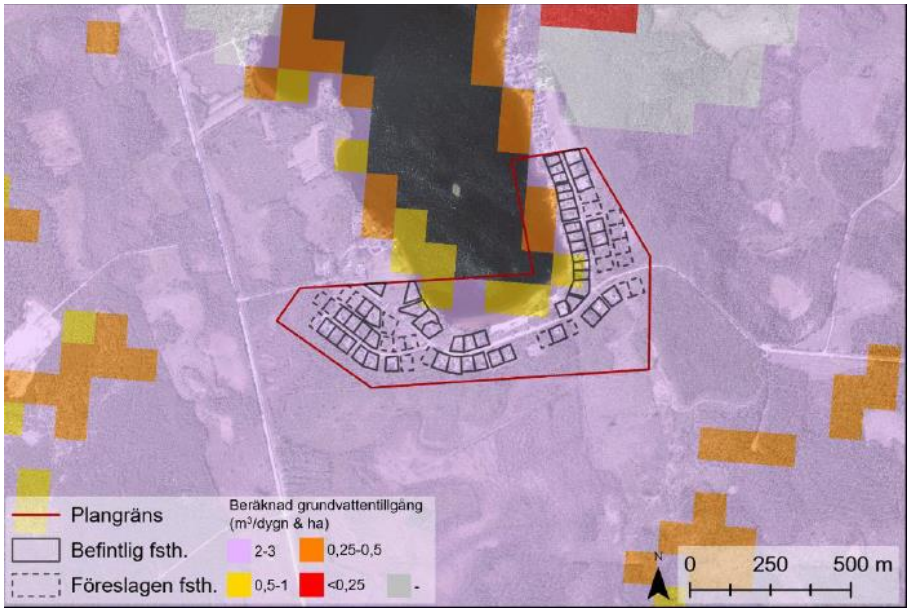

Figur 21. Beräknad grundvattentillgång i små magasin. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns).

Social miljö

Service

Inom Södervik finns ingen tillgänglig offentlig eller kommersiell service och detaljplanen medför inga ändrade förutsättningar för service inom planområdet. I Flurkmark, cirka 9 km söder om Södervik finns två förskolor och en grundskola upp till årskurs 6. Närmaste livsmedelsbutik finns i Bodbyn cirka 2 mil (transportsträcka) sydöst från Södervik och övrig service som exempelvis vård finns närmast i Umeå.

Rekreation och friytor

För bostäder, lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det enligt 8 kap. plan- och bygglagen inom fastigheten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta, det vill säga utemiljöer som är lämpliga för lek och utevistelse. I friytan inräknas inte ytor avsedda för byggnader eller trafikanläggningar, exempelvis cykel- och bilparkering eller angöringsväg. Takterrasser har begränsad tillgänglighet och betraktas därför som kompletterande ytor och kan därmed bara delvis ingå i friytan. Om det inte finns tillräckliga utrymmen att ordna både friyta och parkering ska friyta anordnas i första hand.

Friytan bör kännetecknas av varierande terräng- och vegetationsförhållanden, goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet. Vid placering och anordnande av friytan bör särskilt beaktas friytans tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna för att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för.

Barnperspektiv

Barn och unga under 18 år utgör en femtedel av Sveriges befolkning. De har inte rösträtt, inte körkort och är beroende av vuxnas engagemang och arbete för att deras livsvillkor ska bli så bra som möjligt. Hur vi planerar, utformar och förvaltar den byggda miljön har stor betydelse för barns och ungas livsmiljöer. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det ökar behovet av fokus på arbetet med barns rättigheter i fysisk planering och stadsutveckling. Enligt barnkonventionen är barn självständiga individer och de ska ges möjlighet att medverka och få sina behov tillgodosedda i den fysiska planeringen. Att miljöer och lämpliga ytor är tillgängliga, upplevs trygga och är av god kvalitet främjar barns utveckling och är viktiga komponenter för barns uppväxt.

Tillgänglighet, trygghet och jämställdhet

Att känna sig trygg och kunna röra sig fritt är en demokratisk rättighet för alla människor. Alla ytor ska göras tillgängliga, trygga och användbara för alla grupper av människor så långt det är möjligt, inom rimliga kostnader. Hinder för tillgänglighet kan, beroende på vem du är, finnas i allt från den fysiska miljön till platsens upplevda trygghet. Det är viktigt att identifiera aspekter som kan skada tillgängligheten för vissa för att skapa rum för så många som möjligt.

Byggnader och lokaler ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Vid nybyggnation av bostäder ska alla lägenheter belägna högre upp än två våningsplan ha tillgång till hiss. Nybyggda entréer ska vara tillgängliga och angöringsavstånden får inte överstiga 25 meter. Markplaneringen ska utföras så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan nå målpunkter som entréer och liknande utan problem.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafik

Det finns inga gång- och cykelvägar inom eller i anslutning till planområdet.

Kollektivtrafik

Närmaste hållplats för kollektivtrafik finns längs länsväg 364 och är lokaliserad precis vid infarten från väg 364 in till Söderviksvägen cirka 250 meter från planområdets västra gräns. Väg 364 trafikeras av regional bussförbindelse med en låg turtäthet på cirka 2–3 turer per dag till och från Umeå. Busshållplatsen utgörs av en mindre busskur som skyddar mot nederbörd.

Fordonstrafik

Genom planområdet löper Söderviksvägen som ansluter från länsväg 364 och leder runt mot Täftesträskets norra del. Söderviksvägens körbana är 5 meter bred, med ett slitlager bestående av grus.

Parkering, varumottagning och angöring

Enligt plan- och bygglagen är det fastighetsägaren som bär ansvaret för att anordna parkering för sin fastighet. Kommunen har ingen skyldighet att ordna parkering. Däremot har kommunen ett övergripande ansvar för parkeringsplaneringen och ska ange vilket parkeringsbehov fastighetsägaren eller byggherren ska tillgodose. Som stöd för bedömning av parkeringsbehovet tar kommunen fram en parkeringsnorm med riktlinjer för vilka krav som ska ställas på fastighetsägaren/byggherren för att uppnå en rimlig tillgång på parkering.

Området är beläget inom parkeringszon C. Enligt gällande parkeringsnorm[4] vid upprättandet av detaljplanen krävs det inom denna zon 1,4 parkeringar per enbostadshus samt 0,1 besöksparkeringar. Detta innebär enligt riktvärdet ett behov av 2 parkeringsplatser per fastighet.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Planområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp och har inte för avsikt att anslutas till kommunalt vatten och avlopp.

Under hösten år 2022 genomfördes en vatten-, avlopp och dagvattenutredning (VA-utredning) av Tyréns för planområdet[5]. Syftet med utredningen var att undersöka förutsättningarna och möjligheterna att tillgodose en hållbar hantering av spill- och dagvatten samt försörjning av dricksvatten. Befintliga fastigheter i området har idag

[4] Parkeringsnorm för Umeå kommun, antagen av kommunfullmäktige 2018-03-06.
[5] Södervik 1:7 VA-utredning, Tyréns, år 2022

enskilda dricks- och spillvattenlösningar. Grundvattentillgången i området bedöms vara tillräcklig för att försörja samtliga fastigheter med dricksvatten.

I västra delen av planområdet finns en befintlig dricksvattentäkt med tillhörande gemensamhetsanläggning (Södervik GA:2), se punkt A i figur 22, med tillräcklig kapacitet för att förse samtliga tillkommande fastigheter väster om badplatsen med dricksvatten.

Hösten 2024 genomfördes en kompletterande VA-utredning[6] som utredde påverkan på miljökvalitetsnormerna för Täftesträsket med avseende på dag- och spillvatten. Utredningen analyserade även om enskilda avlopp kan anläggas vid föreslagna tillkommande fastigheter med hänsyn till befintliga dricksvattentäkter samt om föreslagen gemensam avloppsanläggning kan komma att påverka nuvarande status för Täftesträsket eller utgöra en risk för badvattenkvalitén vid den närbelägna badstranden.

Utredningen visade att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög. Då ett genomförande av detaljplanen inte får försämra statusen ställer statusändringen höga krav på utformningen av avloppsanordningar.

Utredningen visade att samtliga (20) tillkommande fastigheter kan exploateras, om krav om hög skyddsnivå (90 % reningsgrad av total-fosfor) ställs på tillkommande avloppsanordningar.

Anslutningspunkt anges av huvudman.

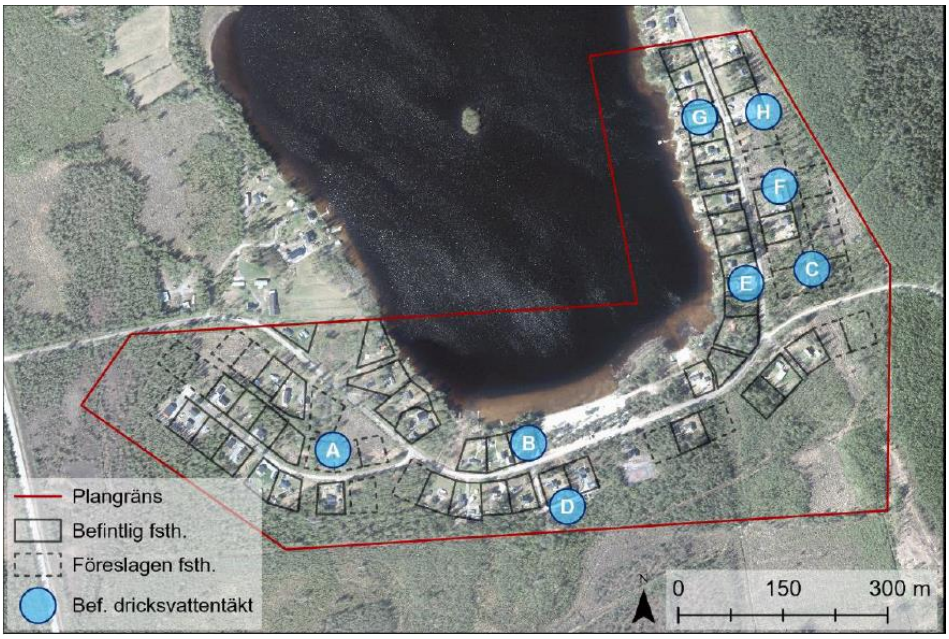

Figur 22. Befintliga kända dricksvattentäkter i området. Observera att föreslagen fastighetsplacering (streckad linje) och plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns).

[6] PM kompletterande VA-utredning, år 2024

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. I takt med att oexploaterade ytor hårdgörs minskar möjligheterna till naturlig infiltration i marken vilket ökar risken att dagvattnet avleds direkt till närliggande vattendrag. Ett dagvattensystem i gles bebyggelse ska kunna avleda ett regn med 10 års återkomsttid (10-årsregn) utan att marköversvämning uppstår. Ny bebyggelse ska planeras på så sätt att den varken tar skada eller orsakar skador vid översvämning från ett regn med 100 års återkomsttid.

Dagvattnet inom planområdet hanteras ytligt och diken längs vägkanterna samlar upp dagvattnet från uppströms liggande områden. Trummor leder vattnet under Söderviksvägen som sedan mynnar ut i Täftesträsket, som är recipient för dagvattnet inom planområdet. Planområdet kan delas upp i sju avrinningsområden i enlighet med figur 23. Den mest påtagliga befintliga belastningen för planområdet kommer söder ifrån från avrinningsområde tre bestående av myr- och skogsmark, som svarar för det största flödet av dagvatten inom området.

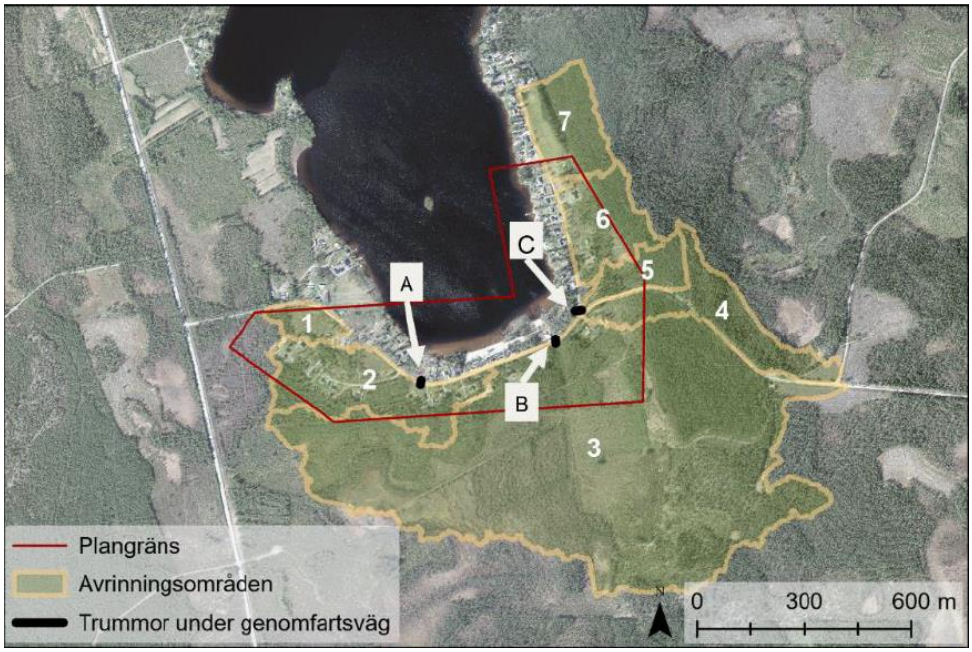

Figur 23. Avrinningsområden som bidrar med avrinning inom planområdet. Observera att plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram (Tyréns)

Detaljplanens förväntade påverkan på dagvattenflödena och hur dagvattnet bör hanteras har undersökts och presenteras i vatten-, avlopp- och dagvattenutredning (VA-utredning) genomförd av Tyréns. Under hösten år 2022 inventerades vägtrummorna A-C enligt figuren ovan för att kunna beräkna dess teoretiska kapacitet. Tabell 1 redovisar trummornas teoretiska kapacitet, vilket avrinningsområde respektive trumma berörs av och vilken mängd dagvatten som avrinningsområdena förväntas generera vid ett 10-årsregn med beaktande för detaljplanen. Beräkningen visar att det finns god kapacitet i trummorna att avleda dagvatten vid kraftigt regn.

Tabell 1. Trummornas teoretiska kapacitet och belastning. Avrinningsområde som respektive trumma berörs av. (Tyréns)

Trumma	Teoretisk kapacitet	Uppströms avrinningsområde	Q_{dim}, 10 års återkomsttid [l/s] Torr mark	Frusen/mättad mark
A	900 l/s	2	40	380
B	1 200 l/s	3, 4, 5	620	920
C	800 l/s	(5)*	(20)	(140)

** Avrinningsområde 5 avvattnas primärt mot trumma B, då inloppet till trumma C ligger högre och mer blockerat än den trumma som leder vidare mot trumma B.*

Trumma C har enligt tabell 1 ovan, god kapacitet och belastas av det lägsta flödet vatten vilket medför utrymme att avleda dagvatten från befintliga och tillkommande fastigheter inom avrinningsområde 5 och 6. I övriga delar av planområdet avleds dagvatten från befintliga och tillkommande fastigheter samt naturmark, mot trummorna A och B, vilka båda har kapacitet att hantera tillkommande flöden med god marginal.

I tabell 2 och 3 redovisas de dimensionerande flödena för 10- respektive 100-årsregn för respektive avrinningsområde, både för nuläge och med hänsyn till planförslaget. I beräkningen av dimensionerande flöden har det antagits att detaljplanen inte kommer förändra de totala förutsättningarna nämnvärt då den hårdgjorda marken utgör så pass liten del av respektive avrinningsområde. Naturmarken förväntas fortsatt bli styrande för de dimensionerande flödena. Beräkningen visar en förhållandevis liten ökning av dagvattenflöde för respektive avrinningsområde som följd av genomförande av detaljplanen.

Tabell 2. Dimensionerande flöden för planområdet i nuläget.

Nuläge	Q_{dim}, 10 år (l/s)		Q_{dim}, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	10	130	30	270
2	30	290	60	610
3	430	430	1 000	1 000
4	20	170	30	350
5	10	100	20	220
6	20	180	40	380
7	20	220	50	480

Tabell 3. Dimensionerande flöden för planområdet i enlighet med planförslaget.

Framtid	Qdim, 10 år (l/s)		Qdim, 100 år (l/s)	
	Tinad mark	Frusen mark	Tinad mark	Frusen mark
1	20	170	270	360
2	40	380	610	800
3	570	570	1 000	1 300
4	30	220	350	450
5	20	140	220	290
6	30	240	380	500
7	30	300	480	620

Vid genomförd lågpunktsanalys konstateras i utredningen att fastigheterna i planområdet inte riskerar att ha stående vatten inom fastigheterna eller intill byggnaderna vid kraftigt regn som konsekvens av detaljplanen.

Snöhantering

Snöhanteringen av Söderviksvägen och tillfartsvägar samt gemensamma ytor inom planområdet sköts av befintlig samfällighetsförening. Fastighetsägaren ansvarar för snöhanteringen inom den enskilda fastigheten.

El, värme, fiber och tele

Möjlighet finns för tillkommande bebyggelse att anslutas till Umeå energis el- och fibernät.

Avfall

Ytor för utsortering av samtliga fraktioner av avfall som uppkommer ska finnas. Det innebär att det ska finnas plats för hushållsavfall (restavfall och matavfall), förpackningar och eventuellt verksamhetsavfall. Vakins gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid bygglovsprövning.

Avfallsutrymmet ska placeras så att det är tillgängligt för avfallslämnarna och hämtningspersonal. Vägen ska vara framkomlig och sikten ska vara god. Körning på gång- och cykelväg är inte tillåten. Väghållaren är ansvarig för vägens utformning, skyltning, skötsel och framkomlighet.

Hälsa och säkerhet

Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3 § miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i

allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet.

Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning.

Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i 14 kap. plan- och bygglagen.

Miljöfarlig verksamhet

Det finns ingen miljöfarlig verksamhet inom eller i närheten av planområdet.

Transporter av farligt gods

Planområdet är inte beläget inom påverkansområde för transportled för farligt gods.

Brandsäkerhet

I Umeåregionens brandförsvar finns det totalt tio brandstationer. På Umeå brandstation jobbar heltidsanställda brandmän. Övriga nio är deltidsstationer som bemannas av brandmän i beredskap, bland annat i Holmsund.

Närmaste sjukhus finns i Umeå (Norrlands universitetssjukhus), cirka 28 km söder om detaljplaneområdet.

Framkomligheten för ambulans och räddningstjänst till och från detaljplaneområdet bedöms vara god.

Buller

Buller från trafik och andra verksamheter kan påverka boendemiljön negativt. I en detaljplan ska hänsyn tas till gällande riktvärden för buller för att säkerställa en god ljudmiljö.

Planområdet bedöms inte vara bullerutsatt då Söderviksvägen är lågt trafikerad och det inte finns någon bullergenererande industri eller verksamhet i närheten av området. Buller från väg 364 bedöms inte heller påverka planområdet då ekvivalent ljudnivå från väg 364 ligger cirka 15 dBA under riktvärdena för bostäder över 35 m^2.

Ett genomförande av detaljplanen bedöms inte bidra till någon förändring avseende buller som kräver att bullerdämpande åtgärder behöver vidtas.

Elektromagnetiska fält

Inga elektromagnetiska fält finns i närheten av planområdet. Detaljplanen bedöms därmed inte kräva att några åtgärder vidtas.

Ljusförhållanden

Sol- och dagsljusförhållanden är en viktig miljöfaktor i ett övervägande kallt klimat och solvärmen är en god energitillgång under sommarhalvåret. Vid nybyggnation ställs krav på tillgång till dagsljus för rum eller avskiljbara delar av rum där människor vistas mer än tillfälligt.

Förorenad mark och vatten

Enligt kommunal kartering finns det inga kända föroreningar inom planområdet.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som finns naturligt i mark och grundvatten och som, beroende på markens genomsläpplighet och husgrundens täthet, kan sippra in i hus och skapa en ohälsosam inomhusmiljö. Eftersom förhöjda radonhalter inomhus är en olägenhet för människors hälsa så finns det gränsvärden som ska följas för nybyggda bostäder.

Enligt kommunal kartering utgör planområdet normalriskområde för markradon.

Risk för översvämning

Enligt kommunal kartering finns ingen risk för översvämning inom planområdet.

En detaljplan får inte medföra skador på tillkommande eller befintlig bebyggelse orsakade av översvämning som följd av detaljplanens genomförande. Dagvattnet i området hanteras ytligt och avleds från uppströms liggande områden mot Täftesträsket via diken och trummor under Söderviksvägen. Inom ramen för vatten-, avlopp och dagvattenutredningen (VA-utredningen) genomförd av Tyréns hösten år 2022, inventerades de trummor som avleder dagvattnet under Söderviksvägen för att beräkna deras teoretiska kapacitet. Samtliga trummor beräknades ha god

marginal att avleda regn med 10 års återkomsttid både vid torr och frusen eller mättad mark.

I VA-utredningen genomfördes en lågpunktsanalys för att identifiera eventuella områden där vatten riskerar att samlas och bli stående. Beräkningen visade att ingen av fastigheterna riskerar att få stående vatten inom tomten eller intill byggnaderna vid kraftiga regn, som följd av detaljplanens genomförande.

Tillkommande bebyggelse planeras på mark med medelhög till hög genomsläpplighet med goda möjligheter till infiltration.

Risk för ras, skred och erosion

Enligt kommunal kartering finns det ingen risk för skred inom planområdet eller i dess närhet.

Totalförsvaret

Försvarets intressen berörs inte av detaljplanen.

Förändringar och konsekvenser

Mark- och vattenområde

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för fler bostäder och att möjliggöra för en yta med förråd, sjöbod eller ställplats. Detaljplanen möjliggör för användningen bostäder samt användningen förråd, sjöbod eller ställplats. För att skapa förutsättningar för bostäder så möjliggör detaljplanen även en ny tillfartsgata.

Detaljplanen möjliggör även för område för anläggning för spillvattenrening för att möjliggöra för gemensam avloppshantering.

Inom planområdet finns två befintliga transformatorstationer och ett teknikhus vars lägen bekräftas.

Detaljplanen bekräftar delar av befintlig gata för att säkerställa yta för allmännyttiga ledningar.

Huvudmannaskapet är enskilt för all allmän platsmark, se rubriken *”Huvudmannaskap”* för redogörelse av val av huvudmannaskap.

Stads- och landskapsbild

Detaljplanen möjliggör avstyckning av upp till 20 bostadsfastigheter om minst 1700 m^2. Regleringarna medför uppförandet av fristående villor med en bruttoarea (BTA) upp till 180 m^2 per fastighet. Byggnadshöjden regleras till 4 meter för att överensstämma med befintlig bebyggelse i området. För att möjliggöra en högre invändig takhöjd och därigenom skapa bättre förutsättningar för permanent boende, medges en något brantare maximal takvinkel (37 grader) än vad som traditionellt

kännetecknar bebyggelsen i området (30 grader). Denna justering bedöms bidra till ökad boendekomfort och flexibilitet i byggnaders utformning, utan att påtagligt påverka områdets övergripande karaktär.

Reglerad exploatering för huvudbyggnader motsvarar ett bostadshus i ett till ett och ett halvt plan per fastighet.

Komplementbyggnader ges en lägre maximalt tillåten byggnadshöjd och en mindre byggrätt än huvudbyggnad för att komplementbyggnad ska vara tydligt underordnad huvudbyggnaden.

Exploateringen innebär att landskapsbilden påverkas då tillkommande bebyggelse (huvudbyggnad och komplementbyggnad) ges en större byggrätt än befintlig bebyggelse. Exploateringen bedöms dock inte generera påtagligt negativa konsekvenser avseende landskapsbilden med anledning av att byggnadshöjden överensstämmer med befintlig bebyggelse och att fastigheternas minsta storlek är stor i förhållande till medgiven byggrätt vilket skapar ett glest och mer öppet intryck.

Inom en yta i den västra delen av planområdet möjliggörs avstyckning av tomter med tillhörande byggrätt för uppförande av förråd, sjöbodar eller ställplats för båtar. För att säkerställa en enhetlig skala och en god anpassning till både befintlig och framtida bebyggelse tillåts förråd och sjöbodar uppföras med samma byggrätt som komplementbyggnader inom tillkommande bostadsområden, det vill säga maximalt 80 kvadratmeter byggnadsarea. Byggrätten har bedömts lämplig för att tillgodose funktionella behov samtidigt som den bidrar till att bevara en småskalig karaktär.

Vidare reglerar detaljplanen förgårdsmark mellan bebyggelse och allmän plats, i enlighet med omkringliggande bebyggelsestruktur.

Kulturmiljö

Detaljplanen tar hänsyn till Söderviks befintliga karaktär genom att reglera tillkommande bebyggelse vad gäller omfattning, placering och utformning. Syftet är att säkerställa att ny bebyggelse samspelar med den befintliga bebyggelsen och bidrar till att följa den struktur som kännetecknar området.

För att anpassa tillkommande bebyggelse till befintlig bebyggelse regleras samtliga bostadsfastigheter med bestämmelse om att fasad ska utgöras av trä, huvudbyggnad ska förses med sadeltak, största takvinkel samt att byggnad ska uppföras fristående. Att byggnader ska uppföras fristående innebär att rad- och kedjehus inte får uppföras och att byggnader, exempelvis enbostadshus och carport, inom respektive fastighet inte får sammanbyggas. Även förråd och sjöbodar ska anpassas till den befintliga kulturmiljön i linje med principerna för tillkommande bostadsbebyggelse. Förråd och sjöbodar ska utformas med träfasad, sadeltak, uppföras fristående och största tillåtna takvinkel regleras, vilket sammantaget bidrar till en traditionell och platsanpassad gestaltning. I kombination med begränsningen av byggrätten bedöms

dessa bestämmelser säkerställa att förråd och sjöbodar harmoniserar med den befintliga miljön och områdets kulturhistoriska värden.

Vid lokalisering av tillkommande fastigheter har släpp med naturmark bevarats för att värna om områdets enhetliga karaktär av grupperad placering med grönska som ges utrymme mellan bebyggelsen.

Fornlämningar

Planområdet omfattas inte av någon fornlämning.

Om en fast fornlämning som inte tidigare varit känd påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska utan dröjsmål anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

Natur

Detaljplanen har utformats med hänsyn till de utpekade naturvärdesobjekt som klassats som *prio 1* enligt figuren nedan. Ny bostadsbebyggelse har lokaliserats utanför dessa områden för att undvika negativ påverkan på naturvärdena. Område 2 i figuren nedan omfattar myrmark där orre observerats. Kanterna runt myren är viktiga för orrkycklingarna och i naturvärdesbedömningen föreslås att en kantzon på minst 20 meter med skogsvegetation bör lämnas runt området för att minimera störning för fågellivet på myren. Hänsyn till föreslagen åtgärd tas i detaljplanen genom att placera tillkommande bebyggelse utanför föreslagen skyddszon.

Stora delar av naturvärdesobjekt med klassning *prio 2* omfattas inte av detaljplanen men inom objektet möjliggörs för en spillvattenreningsanläggning som är av stor betydelse för planområdets östra del. Utöver spillvattenreningsanläggningen planläggs även för en byggrätt med sparsam utbredning för en bostad samt utrymme för att möjliggöra för förråd, garage eller ställplats som komplement till bostadsbebyggelsen i området.

För naturvärdesobjekt med klassning *prio 3* har detaljplanen utformats så att vissa delar av dessa objekt undantas från planläggning i syfte att bevara delar av naturvärdena. Samtidigt medges exploatering inom andra delar av samma områden, där påverkan bedöms vara begränsad och där bevarandeintresset är lägre. Denna avvägning har gjorts för att möjliggöra en utveckling med hänsyn till både naturvärden och planens syfte.

Figur 24 redovisar vilka delar av naturvärdesobjekten som ianspråktas av eventuell exploatering i enlighet med detaljplanen.

Figur 24. Naturvärdesobjekten i förhållande till föreslagen bebyggelse. Ungefärlig planområdesgräns markerad med grön linje

Detaljplanen tar hänsyn till de utpekade träd med bevarandevärden genom att i så stor utsträckning som möjligt exkludera dessa från planläggning för att öka incitamenten för att bevara träden. Fyra av de utpekade träden i den nordvästra delen av planområdet är belägna inom föreslagen kvartersmark för bostäder då dessa träd på grund av platsens förutsättningar inte kan stöttas med naturmark utan att strida mot intresset för bostäder.

Markområden avsedda för tillkommande bostäder ianspråktar naturmark som i dagsläget kan nyttjas för bland annat rekreation. Detaljplanen medför en försumbar påverkan på både närhet och tillgång till rekreation i skog och natur då planområdet angränsar till stora områden med naturmark.

Geotekniska förhållanden och grundvatten

För detaljplanen bedömdes inga geotekniska undersökningar vara nödvändiga för att säkerställa en god bebyggd miljö. En eller flera geotekniska undersökningar kan komma att krävas i bygglovsskedet.

I genomförd VA-utredning föreslås upp till 15 personer per hektar, vilket motsvarar ungefär 4 fastigheter per hektar, kunna försörjas med dricksvatten genom bergborrad brunn. För uttag större än 2 m^3 det vill säga planområdets beräknade grundvattentillgång i små magasin per dag och hektar, behöver grundvattentillgången utredas ytterligare.

I figur 25 redovisas unika fastigheter per hektar inklusive tillkommande fastigheter i enlighet med detaljplanen. Grundvattentillgången bedöms vara tillräcklig för att försörja samtliga fastigheter i området det vill säga befintliga och tillkommande fastigheter.

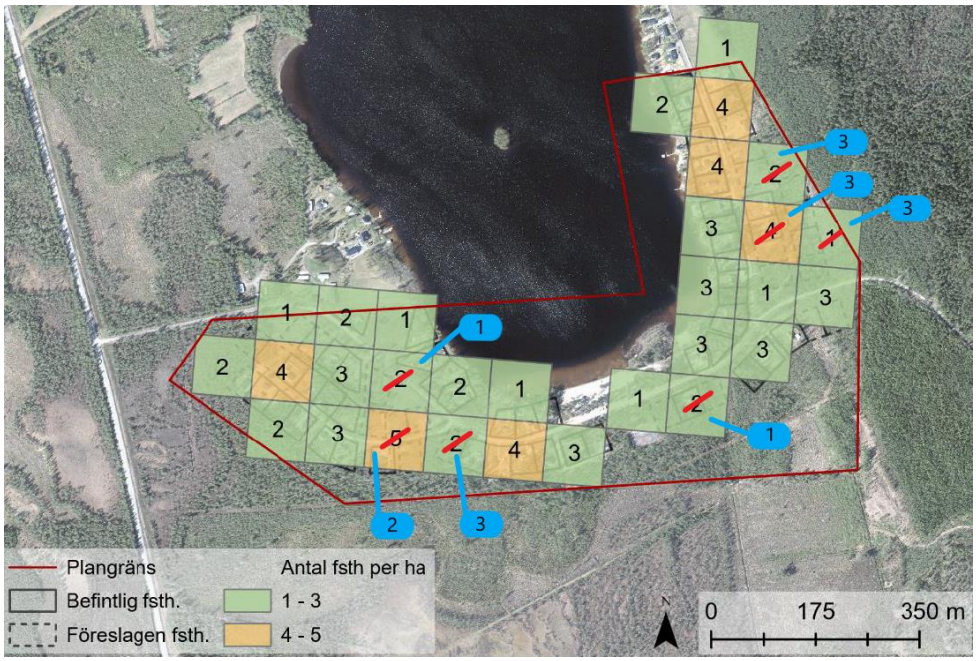

Figur 25. Antalet unika fastigheter per hektar. Observera att planförslaget har justerats sedan upprättandet av VA-utredningen där bilden är hämtad ifrån. Av den anledningen har bilden justerats med korrekt information angående antalet unika fastigheter per hektar. Siffra i blå markering motsvarar justerat antal unika fastigheter per markerad hektar. Grundvattentillgången bedöms fortsatt vara tillräcklig. Observera att plangräns (röd linje) har justerats sedan underlaget i figuren togs fram. (Tyréns)

Social miljö

Service

Detaljplanen medför ingen förändring avseende service.

Rekreation och friytor

Detaljplanen tillgodoser utrymme för friyta på respektive bostadsfastighet genom att begränsa maximal tillåten byggrätt i kombination med att reglera minsta tillåtna fastighetsstorlek.

Friytan ska ha ett skyddat läge, innehålla grönska samt ge en god rumsverkan och möjlighet för de boende att följa årstidsväxlingarna.

Barnperspektiv

Detaljplanen tillgodoser utrymme för friyta inom respektive bostadsfastighet vilket ger utrymme för miljöer för lek och utevistelse. Även utanför den enskilda bostadsfastigheten finns närhet till grönska i stor omfattning vilket utgör goda möjligheter till utevistelse och rekreation. I närhet till planområdet finns en badplats samt en tennisplan och en bouleplan.

Tillgänglighet, trygghet och jämställdhet

Planområdet är relativt flackt vilket skapar förutsättningar för god tillgänglighet till och från platsen. Fler bostäder i området kan höja känslan av trygghet, då det generellt skapar mer liv och rörelse till platsen. Fler bostäder innebär även fler ljuskällor, vilket även det gynnar den upplevda tryggheten.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafik

Detaljplanen medför inga förändrade förutsättningar för gång- och cykeltrafik.

Kollektivtrafik

Detaljplanen medför inga förändrade förutsättningar för kollektivtrafik.

Fordonstrafik

Detaljplanen medför att en vändplan i planområdets västra del och en tillfartsväg med vändplan i planområdets nordöstra del möjliggörs. Tillfartsvägen får ett vägområde om 10 meter för att säkerställa trafikflöden inklusive diken för dagvattenhantering. Båda vändplanerna ges ett mått på 21x21 meter vilket uppfyller kraven i Vakins avfallshanteringsanvisningar NOA18.

Vid genomförande av detaljplanen förväntas mängden biltrafik öka i området men inte i en sådan grad att den bedöms utgöra risk för störning.

Parkering, varumottagning och angöring

Parkeringsbehovet ska lösas inom den egna fastigheten. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen tillämpas. Planhandlingarna säkerställer endast att yta finns för att kunna tillämpa nu gällande parkeringsnorm.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Dricksvattenförsörjningen bedöms kunna tillgodoses genom uttag av grundvatten, se fördjupning i avsnitt *Grundvatten.* Dricksvattenförsörjningen för tillkommande fastigheter föreslås lösas genom flera mindre dricksvattentäkter som försörjer upp till 15 personer per hektar. För att det ska vara genomförbart kan borrning/uttag av grundvatten behöva ske koordinerat och/eller utanför den enskilda fastigheten. Exploatören ansvarar för att säkerställa åtgärder för anläggande av anläggningar för dricksvattenförsörjning i de fall dricksvattenförsörjning behöver ske utanför den enskilda fastigheten för att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar. Att säkerställa åtgärder innebär framför allt att möjliggöra för uttag av dricksvatten utanför den enskilda fastigheten.

Spillvattenhanteringen föreslås lösas gemensamt genom anslutning till ett mindre antal spillvattenreningsanläggningar med hög anslutningsgrad, men kan där kommunen bedömer det möjligt, lösas enskilt inom fastigheten.

Förutsättningarna för att uppnå en hållbar spillvattenhantering i planområdet skiljer sig något mellan den västra och den östra delen av planområdet. Den östra delen består av tätare bebyggelse med mindre fastigheter och fler befintliga dricksvattentäkter vilket medför att krav på säkerhetsavstånd mellan avlopp och dricksvattentäkt/brunn inte bedöms kunna uppnås genom enskilda spillvattenlösningar. I den västra delen av planområdet är fastigheterna något större med mer gles bebyggelse och med en större andel fastigheter anslutna till gemensamma dricksvattentäkter. I den västra delen av planområdet gör kommunen bedömningen, utifrån platsens förutsättningar, att spillvattenhanteringen kan lösas enskilt inom respektive fastighet.

Detaljplanen möjliggör för etablering av en gemensam spillvattenreningsanläggning. Föreslagen placering av anläggningen möjliggör att merparten av de tillkommande fastigheterna i öst kan leda spillvatten till anläggningen med självfall och att anläggningen inte utgör en risk för förorening av nerströms liggande dricksvattentäkter/brunnar. Användningsområdet är utformat för att klara de allmänna råd och skyddsavstånd för anläggning av enskilt avlopp i Umeå kommun.

Tillkommande fastigheter som är beroende av anslutning till gemensam spillvattenreningsanläggning, se orange markering i figur 26, regleras med bestämmelse om att startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning kommit till stånd. För eventuella fastigheter som inte kan anslutas med självfall kan ledning av spillvatten lösas genom LTA-system (Lätt Trycksatt Avlopp).

Figur 26. Föreslagen avloppshantering inom planområdet

Tillkommande fastigheter som bedöms kunna lösa spillvattenhanteringen genom enskilda anläggningar redovisas med grön markering i figuren ovan.

Inom område som regleras med användningen Y_1 – Förråd, sjöbod eller ställplats avses uppförande av byggnader vars funktion inte kräver avlopp för spillvatten då användningsområdet ligger i närhet till den gemensamma dricksvattentäkten Södervik GA:2.

Krav på rening och drift behandlas vid tillståndsansökan av Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Bedömningen görs då både utifrån miljöaspekter och hälsoskyddsaspekter.

Eftersom planområdet inte ingår i verksamhetsområde för dricksvatten eller spillvatten behövs en gemensamhetsanläggning för den gemensamma spillvattenreningsanläggningen, som sköts av en samfällighetsförening.

Dagvatten

Dagvattenhanteringen bedöms inte utgöra ett problem så länge inte befintliga förutsättningar i diken och trummor försämras samt att diken och trummor underhålls. Detaljplanen medför inga ändringar för befintliga vägar vilket medför att diken och trummor kan finnas kvar i ursprungligt läge och omfattning.

Dagvatten får inte avledas till närliggande fastigheter. Inför eventuell exploatering är det viktigt att säkerställa vattnets framkomlighet i diken och trummor.

Dagvattenhanteringen ska redovisas vid bygglovsprövning.

Snöhantering

Detaljplanen medför inga ändrade förutsättningar för snöhantering.

El, värme, fiber och tele

I den östra och västra delen av planområdet finns befintliga transformatorstationer vars lägen bekräftas i detaljplanen.

I den mittersta delen av planområdet finns ett befintligt teknikhus för fiber som bekräftas i detaljplanen.

Avfall

Tillkommande vägområden inom detaljplanen ges en bredd och utformning som följer Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning, NOA. Även för tillfartsväg i den nordöstra delen av planområdet möjliggörs för en vändplan som följer måtten i anvisningarna.

Hälsa och säkerhet

Brandsäkerhet

Brandvatten tas från sjön Täftesträsket som är belägen intill planområdet.

Byggnaders utformning och blåljuspersonals behov av åtkomst, framkomlighet till brandposter och brandvatten beaktas därutöver i samband med bygg- och markprojektering i enlighet med gällande regler.

Buller

Enligt kommunal övergripande kartläggning är planområdet utsatt för bullernivåer som med marginal understiger gällande riktvärden vid bostadsbebyggelse, varför ingen bullerutredning utförts.

Elektromagnetiska fält

Avståndet till närmsta elektromagnetiska fält är tillräckligt för att planerad bebyggelse inom planområdet inte kommer att påverkas av elektromagnetisk strålning i någon större utsträckning.

Ljusförhållanden

Då planområdet är stort och förhållandevis plant i kombination med fastigheternas storlek, antas inte ny bebyggelse i ett till ett och ett halvt plan riskera att skugga eller skuggas av befintlig bebyggelse.

Radon

Eftersom planområdet ligger inom ett område som är karterat som normalriskområde krävs ett radonskyddat utförande.

I samband med bygglovgivning fastställs grundläggningsmetod för att säkerställa att radonhalten i den färdiga byggnaden inte blir för hög.

Genomförandefrågor

Under detta avsnitt redovisas de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt. Även konsekvenserna av dessa åtgärder redovisas.

Organisatoriska frågor

Tidplan

Målsättningen är att detaljplanen ska antas under kvartal 4 år 2025. Den preliminära tidplanen baseras på att inga större förändringar sker under planprocessen. Vid ett överklagande kan tidpunkten för detaljplanens laga kraft förskjutas upp till två år framåt i tiden, vilket medför motsvarande förskjutning av genomförandet.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 60 månader från den dag planen får laga kraft.

En detaljplan får enligt 4 kap. 39 § plan- och bygglagen (2010:900) inte ersättas, ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det. Undantag kan göras om det behövs en ny detaljplan på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid den ursprungliga planläggningen. Undantag kan även ges för införande av bestämmelser om fastighetsindelning eller vissa rättigheter (exempelvis servitut). Om planen ersätts, ändras eller upphävs under genomförandetiden kan berörda fastighetsägare ha rätt till ersättning av kommunen.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad byggrätt i enlighet med detaljplanen. Efter genomförandetidens utgång kan kommunen ändra eller upphäva detaljplanen utan att fastighetsägare får någon ersättning för byggrätt som inte kan utnyttjas. I övrigt ligger detaljplanen fast och fortsätter gälla till dess att den ersätts, ändras eller upphävs.

Avtal

Planavtal

Planavtal har skrivits mellan sökande och Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Avtalet syftar till att reglera kostnader för arbetet med att upprätta en detaljplan.

Exploateringsavtal

Ett exploateringsavtal (enligt 6 kap. plan- och bygglagen) syftar till att reglera villkoren för genomförandet av detaljplanen. Åtgärderna som regleras i ett exploateringsavtal ska vara nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras. Innan kommunen antar detaljplanen ska exploateringsavtal vara beslutat/godkänt.

Umeå kommun avser att teckna exploateringsavtal.

Denna detaljplan avser ett område med enskilt huvudmannaskap vilket innebär att exploatören svarar för åtgärder inom såväl kvartersmark som allmän platsmark. I exploateringsavtalet behandlas bland annat:

- Anläggande av ny lokalgata.

- Vatten- och spillvattenhantering.

- Eventuella återställningsarbeten till följd av bygg- och anläggningsarbeten.

- Inrättande av gemensamhetsanläggningar samt drift och underhåll av gemensamhetsanläggningar.

- Anslutning av nya bostadsfastigheter till Södervik ga:1 (Söderviksvägen) och eventuellt Södervik ga:2 (dricksvattentäkt).

- Förrättningskostnader.

Huvudmannaskap

Huvudmannaskap för allmän plats

Alla allmänna platser ska ha en huvudman. Huvudmannen för de allmänna platserna är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, till exempel för att bygga ut och sköta gator. När kommunen är huvudman för allmänna platserna ska kommunen, efter hand som bebyggelsen färdigställs enligt detaljplanen, ordna de allmänna platserna så att de kan användas för avsett ändamål i enlighet med planen. Om kommunen anser att allmänhetens tillträde till platsen är viktig bör kommunen planlägga med kommunalt huvudmannaskap.

Om det finns särskilda skäl kan kommunen med en planbestämmelse reglera att huvudmannaskapet för de allmänna platserna ska vara enskilt. Kommunen behöver dock motivera varför huvudmannaskapet ska vara enskilt. Vid enskilt huvudmannaskap åligger ansvaret för allmän plats på fastighetsägarna gemensamt.

Huvudmannaskapet i planområdet är enskilt, vilket innebär att exploatören svarar för åtgärder inom såväl kvartersmark som allmän platsmark. Exploatören står för alla kostnader som berör utbyggnad såsom utbyggnad av vägar inklusive upprustning av befintlig väg samt drift innan eventuell samfällighet har bildats. Fördelning av driftkostnader och regler för skötsel kan fördelas mellan deltagande fastighetsägare genom samfällighetsförening eller i beslut om bildande av gemensamhetsanläggning.

Huvudmannaskapet är i dagsläget enskilt för all allmän plats inom planområdet. Som särskilt skäl för planläggning av enskilt huvudmannaskap på samtliga ytor som utgör allmän plats beaktas den omfattning allmänheten förväntas nyttja de allmänna platserna samt för att bevara en enhetlig förvaltning.

Huvudmannaskap för vatten, avlopp och dagvatten

Planområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten.

Dricksvattenförsörjningen kan hanteras gemensamt inom området genom nybildande av flertalet mindre gemensamhetsanläggningar.

För att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar kan anordnande av dricksvatten behöva ske samordnat och/eller utanför den enskilde fastigheten. Exploatören ansvarar för att säkerställa åtgärder för anläggande av anläggningar för dricksvattenförsörjning i de fall anläggningar behöver uppföras utanför den enskilde fastigheten för att dricksvattenförsörjningen ska vara genomförbar. Framtida fastighetsägare eller samfällighetsförening(ar) ansvarar för drift.

I de fall dricksvattenförsörjningen löses inom den enskilde fastigheten ansvarar fastighetsägaren för utbyggnad av enskilda lösningar och för drift.

I västra delen av planområdet finns en befintlig dricksvattentäkt med tillhörande gemensamhetsanläggning (Södervik GA:2), med tillräcklig kapacitet för att förse

samtliga tillkommande fastigheter väster om badplatsen med dricksvatten. Gemensamhetsanläggningen har gett sitt medgivande att tillåta fler anslutningar till dricksvattenanläggningen. Anslutning till Södervik GA:2 sker på den enskilde fastighetsägarens begäran.

För tillkommande fastigheter i den östra delen av planområdet, se figur 27, ska spillvatten hanteras gemensamt genom nybildande av gemensamhetsanläggning. Exploatören står för kostnader och ansvar för utbyggnad av spillvattenreningssanläggning med tillhörande ledningssystem och framtida GA ansvarar för drift. För västra delen av planområdet kan spillvattenhantering lösas enskilt inom respektive tillkommande fastighet.

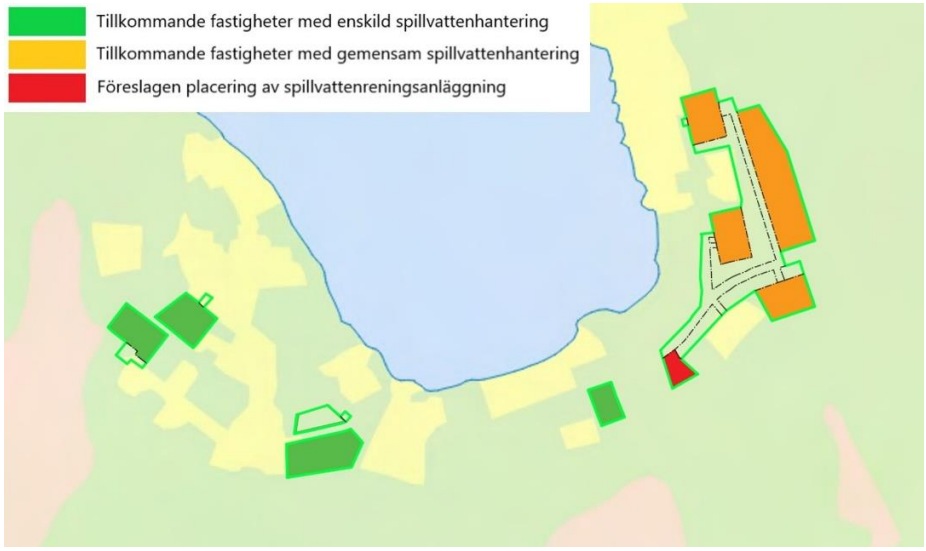

Figur 27. Tillkommande fastigheter som ska ansluta till gemensam spillvattenreningsanläggning. Röd markering motsvarar område avsatt för anläggningen och orange markering motsvarar berörda tillkommande fastigheter.

Lovplikt

Enligt 4 kap. 14–15 §§ plan- och bygglagen kan kommunen inom visa ramar besluta att minska eller utöka bygglovspliktens omfattning. En utökad bygglovsplikt kan vara lämpligt i vissa kulturmiljöer för att bevara nuvarande struktur och gestaltning. Lättnader i bygglovsplikten får emellertid inte beslutas om bygglov krävs för att tillvarata grannars intressen eller allmänna intressen. Detta gäller även riv- och marklov.

Det bedöms i aktuell detaljplan inte finns anledning att besluta om förändrad lovplikt.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Detaljplanen medför att nya bostadsfastigheter kan styckas av från fastigheten Södervik 1:7 och ska omfatta minst 1 700 m² i enlighet med plankarta. Detaljplanen

möjliggör även för avstyckning av tomter för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats. Fastighetsbildning sker efter ansökan om lantmäteriförrättning. Ansökan inlämnas till Umeå kommun, Lantmäterimyndigheten.

Fastighet	**Förändringar och konsekvenser**
Södervik 1:7	Avstyckning för fastigheter med friliggande villor eller för förråd, sjöbod eller ställplats. Bildande av samfällighet(er) för allmän platsmark kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för rening av spillvatten kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för dricksvatten kan bli aktuellt. Bildande av gemensamhetsanläggning för skötsel och underhåll av allmän plats kan bli aktuellt.

Gemensamhetsanläggning

En gemensamhetsanläggning är en anläggning som är gemensam för flera fastigheter, ofta vägar eller vatten- och avloppsledningar. I gemensamhetsanläggningen deltar flera fastigheter och de bekostar både anläggandet och driften enligt andelstal som fastställs av lantmäterimyndigheten.

En gemensamhetsanläggning kan, efter prövning av ansökan, bildas genom en så kallad anläggningsförrättning. Det kan bli aktuellt när det finns gemensamma behov hos flera fastigheter som behöver lösas i ett gemensamt sammanhang, exempelvis tillfartsvägar och avloppsledningar. I en lantmäteriförrättning bedöms vilka som ska ha behov av en gemensamhetsanläggning. Här kan exempelvis avstånd till anläggningen och möjligheten till andra lösningar ha en inverkan på behovet.

Fördelning av kostnader och regler för skötsel beslutas i förrättningen och fördelas på deltagande fastigheter. Vid bildande, omprövning eller upphävande av gemensamhetsanläggning kan det bli aktuellt med ersättningar till fastighetsägare som upplåter utrymme alternativt ersättning till deltagande fastigheter vars rättigheter påverkas. Lantmäterimyndigheten beslutar om den eventuella ersättningens storlek. Gemensamhetsanläggningar kan förvaltas av samfällighetsförening vilket bildas genom ansökan till lantmäterimyndigheten.

För att fördela kostnader och ansvar för den allmänna platsmarken vilket motsvarar befintliga vägområden inom fastigheten Södervik 1:7, bör en eller flera gemensamhetsanläggningar bildas och/eller omprövas. Skötsel och underhåll av grönområde närmst strandkanten hanteras av befintlig samfällighet Södervik S:2. Söderviksvägen som löper genom delar av planområdet består av befintlig

gemensamhetsanläggning Södervik GA:1. Eventuellt tillkommande fastigheter behöver ha del i Södervik GA:1.

I de fall dricksvattenförsörjning behöver lösas utanför den enskilde fastigheten kan servitutsavtal behöva bildas mellan fastigheten Södervik 1:7 och berörd fastighet. Gemensamhetsanläggning för dricksvattenanläggning kan bildas för tillkommande fastigheter.

Detaljplanen möjliggör för etablering av en vändplan i västra delen av planområdet och en ny tillfartsväg för tillkommande fastigheter i östra delen av planområdet samt en anläggning för gemensam spillvattenrening inom fastigheten Södervik 1:7. Gemensamhetsanläggning kan bildas för respektive anläggning och eventuellt tillkommande fastigheter som bedöms nyttja anläggningen bör anslutas när eller om gemensamhetsanläggning bildas.

Gemensamhetsanläggning	**Förändringar och konsekvenser**
Södervik GA:1	Inom gemensamhetsanläggningen inryms väg. Vid genomförande av detaljplanen kan GA:1 behöva omprövas. Nybildade fastigheter behöver ha del i GA:1.
Södervik GA:2	Inom gemensamhetsanläggningen inryms dricksvattentäkt med pumphus. Vid genomförande av detaljplanen kan GA:2 behöva omprövas. Nybildade fastigheter i västra delen av planområdet kan behöva ha del i GA:2.
Södervik S:1	Inom samfälligheten inryms skötsel och underhåll av väg. Samfälligheten påverkas inte av detaljplanen.
Södervik S:2	Inom samfälligheten inryms skötsel och underhåll av grönområde närmast strandkanten. Bildande av gemensamhetsanläggning för spillvattenreningsanläggning kan bli aktuellt för nybildade fastigheter i öst, berörda fastigheter redovisas i figur 28. Bildande av

Eventuella tillkommande gemensamhetsanläggningar inom Södervik 1:7	gemensamhetsanläggning för tillfartsväg i östra delen av planområdet kan bli aktuellt för nybildade fastigheter. Bildande av gemensamhetsanläggning(ar) för gemensamt dricksvatten kan bli aktuellt för nybildade fastigheter. Bildande av gemensamhetsanläggning för skötsel och underhåll av allmän plats kan bli aktuellt.

Figur 28. Tillkommande fastigheter markerade i orange föreslås bilda gemensamhetsanläggning för spillvattenreningsanläggningen (markerad i rött)

Ledningsrätt

Avloppsledningar förläggs i regel inom allmän platsmark, exempelvis inom naturmark eller gatumark, där tekniska och juridiska förutsättningar för ledningsdragning bedöms vara goda. Förläggning inom allmän plats kan medföra behov av att upprätta ledningsrätt eller annan form av nyttjanderätt, särskilt i de fall där ledningarna ska förvaltas av huvudman eller annan ansvarig aktör. Beroende på ledningarnas funktion och placering kan även servitut eller gemensamhetsanläggning aktualiseras.

Tekniska frågor

Tekniska åtgärder

För tillkommande fastigheter kan anläggning av nya tillfartsvägar behövas.

Etablering av teknisk anläggning och tillhörande ledningsnät krävs för bostadsfastigheter där spillvattenhantering ska lösas gemensamt.

Behov av ytterligare utredningar eller tillstånd

Inför exploatering kan särskilda utredningar eller tillstånd komma att krävas, till exempel tillstånd för vattenverksamhet vid uttag av dricksvatten.

Ekonomiska frågor

Ekonomiska konsekvenser för fastighetsägare

Kostnader som belastar berörda fastighetsägare och/eller exploatören:

- Projektering och anläggning av vatten och avlopp med tillhörande ledningsnät.
- Projektering och anläggning av lokalgator inom planområdet.
- Byggnation och åtgärder inom kvartersmark.
- Eventuella förrättningskostnader.
- Eventuell drift och underhåll av allmän platsmark, vatten, avlopp och dagvatten.
- Övriga kostnader vid uppförande av byggnad. Exempelvis lösning för uppvärmning.

Ekonomiska konsekvenser för övriga berörda

Respektive ledningsbolag får kostnader för utbyggnad av deras ledningsnät. De får intäkter genom anslutningsavgifter när fastighetsägarna ansluter till nätet och löpnade intäkter från årliga driftsavgifter.

Planavgift

Planavgift regleras i ett särskilt planavtal.

Upplysningar

Plankartan och dess bestämmelser är juridiskt bindande enligt plan- och bygglagen (PBL). Plankartan har tagits fram i AutoCAD med FocusDetaljplan 2022 och ”BFS_2021_10_14_bestammelsekatalog.”

Planbeskrivning är ett vägledande och förtydligande dokument till hur detaljplanen ska förstås och genomföras.

Grundkartan är ett underlag för detaljplanearbetet som redovisar topografi och fastighetsförhållanden inom planområdet och dess närmaste omgivning.

Fastighetsförteckningen utgör kommunens bedömning av vilka som ingår i samrådskretsen. Därför anger fastighetsförteckningen vilka fastigheter, fastighetsägare och andra rättighetsinnehavare som berörs av detaljplanen. Fastighetsförteckningen måste samordnas med grundkartan för att båda dokumenten redovisar samma uppdaterade fastighetsinformation. Under

detaljplaneprocessen används fastighetsförteckningen som en adresslista för att skicka ut underrättelse om när detaljplanen är på samråd eller granskning.

Samrådskrets

Detaljplanens samrådskrets består av närliggande fastighetsägare, rättighetsinnehavare, närboende och lokalhyresgäster som bedöms beröras direkt av ett genomförande av detaljplanen. I figuren nedan redovisas detaljplanens bedömda samrådskrets. Under planprocessens gång blir fastighetsägare och andra rättighetsägare som bedöms ingå i samrådskretsen underrättade genom brevutskick inför samråd och granskning. De som lämnat synpunkter under samråd och granskning blir underrättade om antagande.

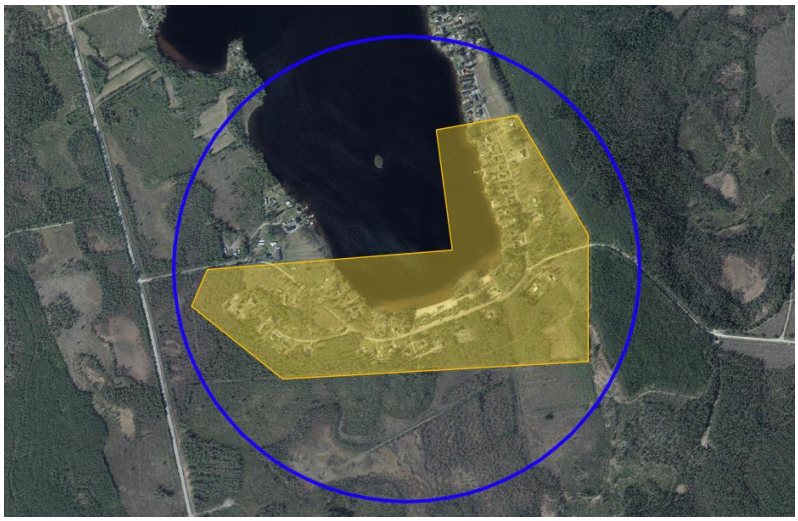

Figur 29. Den bedömda samrådskretsen är markerad med blå linje.

Medverkande

Deltagande kommunala verksamheter:

Detaljplanering

Lantmäteri

Mark och exploatering

Miljö- och hälsoskydd

Deltagande kommunala bolag:

Umeå Energi AB

Källor

Fotografier: Umeå kommun, om inte annat anges
Ortofoton: Lantmäteriet, om inte annat anges
Kartor och illustrationer: Umeå kommun, om inte annat anges

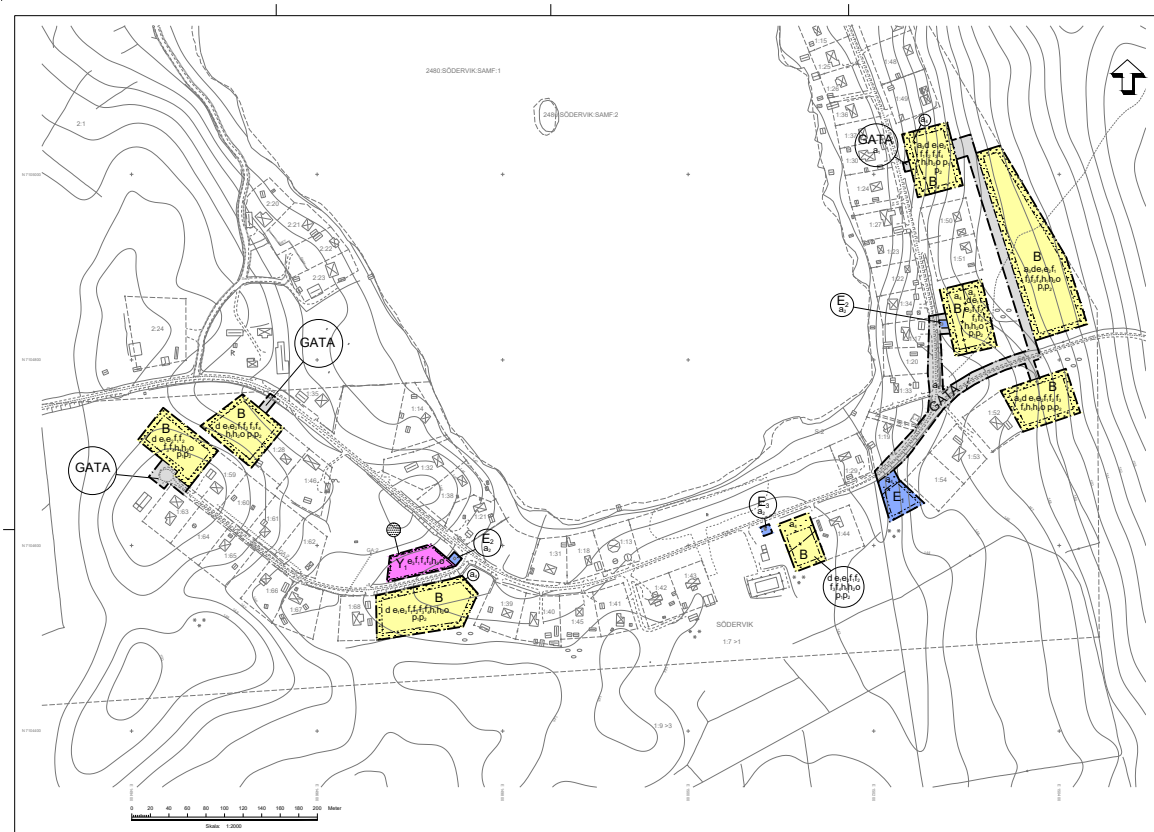

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom området med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns
- Sekundär egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

- GATA — Gata

Kvartersmark

- B — Bostäder
- E — Teknisk anläggning för spillvattenrening
- E$_t$ — Transformatorstation
- E$_v$ — Teknikhus
- Y — Förråd, sjöbod eller ställplats

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Upphävande av strandskydd

- a$_1$ — Strandskyddet är upphävt .

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALL ALLMÄN PLATS

Huvudmannaskap

Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad

Fastighetsstorlek

- d — Minsta fastighetsstorlek är 1700 m²

Höjd på byggnadsverk

- h$_1$ — Högsta byggnadshöjd för huvudbyggnad är 4 meter
- h$_2$ — Högsta byggnadshöjd för komplementbyggnad är 3 meter
- h$_3$ — Högsta byggnadshöjd är 3 meter

Placering

- p — Huvudbyggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns
- p$_2$ — Komplementbyggnad ska placeras minst 2 meter från fastighetsgräns

Takvinkel

- o — Största takvinkel är 37 grader

Upphävande av strandskydd

- a$_1$ — Strandskyddet är upphävt .
- a$_2$ — Strandskyddet är upphävt

Utformning

- f$_1$ — Fasad ska utgöras av trä
- f$_2$ — Huvudbyggnad ska förses med sadeltak
- f$_3$ — Endast en huvudbyggnad per fastighet
- f$_4$ — Byggnad ska uppföras fristående
- f$_5$ — Byggnad ska förses med sadeltak

Utnyttjandegrad

- e$_1$ — Största bruttoarea för huvudbyggnad är 180 kvadratmeter per fastighet
- e$_2$ — Största sammanlagda byggnadsarea för komplementbyggnad är 80 kvadratmeter per fastighet
- e$_3$ — Största byggnadsarea är 60 m² per fastighet

Villkor för startbesked

- a$_3$ — Startbesked får inte ges för bostadsbebyggelse förrän gemensam spillvattenreningsanläggning har kommit till stånd.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 60 månader över hela planområdet och börjar gälla fr o.m. laga kraft

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Upprättad: 2022-11-24 — Ärende-ID: 2022/21243
Reviderad: 2025-09-03, 2025-10-23 kartlogotyp justerad

Lantmäteri

Mätning: AKRMU
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Kartekvidistans enligt NMK: Primär terrängdatakvalitet för information har användarens - Grundkartans innehåll - Grundkartans användning - Grundkartans noggrannhet - Grundkartans användning med skala 1:5 000 (planområde) - Grundkartans innehåll: Visad processad kartinformation inom planområdet är kontrollerad och uppdaterad och på bästa angivna tillgängliga sätt
Koordinatsystem i plan och höjd: Gauss-Krüger SWEREF 99 15 00 enligt RH 2000
Höjdinformation: Höjdkurvor: genererade av kvarnkrka från 2019-2020.
Ursprung: Digital primärkarta
Fastighetsgränser: Fastighetsgränser ej på gmrundkartan
Planglobaser och planbestämmelser redovisas ej på grundkartan
Grundkarta av nedanstående kvalitet för upprättig:
Upplåtna till: Umeå kommun
Kartan är anpassad för skala: 1:2000

TECKENFÖRKLARING

- Fastighetsgräns
- Strukturgräns
- Byggnad, allanmark
- Gemensamhetsanläggning
- Ledningsrättsområde
- Fastighetsgräns, Ordensgränd
- Väg, gång- och cykelväg
- Stängsel
- Diket
- Vägbanna
- Bäg
- Elnät
- Fornlämning (sfa)
- Lövskog, barrskog

Översiktsbild

Antagandehandling
Till planen hör:
- Planbeskrivning

Beslut
Antagen:
Laga kraft:
Vidimeras:

Detaljplan för del av fastigheten
Södervik 1:7
inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län
Umeå kommun, Detaljplanering, november 2025

UMEÅ KOMMUN
BN-2019/01978

UMEÅ KOMMUN

Samrådsredogörelse

Diarienummer: BN-2019/01978
Datum: 2024-05-21
Handläggare: Villiam Brännström

Detaljplan för del av fastigheten
Södervik 1:7
inom Södervik i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Södervik 1:7 med flera har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att utöka byggrätter för befintliga fastigheter för att möjliggöra för permanent boende, samtidigt som områdets karaktär bevaras. Planförslaget medför att samtliga fastigheter inom planområdet får samma byggrätt. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning

Samråd
Planen handläggs med utökat förfarande och har varit föremål för samråd under tiden **6–27 oktober 2023**. Sakägare, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Följande skriftliga synpunkter har inkommit under samrådet:

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att det kvarstår oklarheter kring påverkan på status för miljökvalitetsnormer, vilket gör att det inte i nuläget går att utesluta att Länsstyrelsen kan komma att överpröva planen. Inför granskning behöver nedan beskrivna oklarheter avseende miljökvalitetsnormer tydliggöras i planhandlingarna.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Planbeskrivningen saknar en motivering till kommunens bedömning att genomförandet inte försämrar status samt möjlighet att följa MKN för Täftesträsket. För att klarlägga möjligheten att kunna följa MKN behövs bl. a. en bedömning av dag- och spillvattnets påverkan på Täftesträsket.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Länsstyrelsens synpunkter - råd enligt 2 kap. PBL

Dagvatten och spillvatten

Kommunen planerar inte några ytterligare system för dagvattenhantering utöver befintlig hanteringen i diken, trummor och avvattning till Täftesträsket. Det behövs en bedömning av dagvattnets påverkan på Täftesträsket för att klarlägga om dagvatten från planområdet riskerar att försämra status eller möjlighet att följa MKN i sjön. Sjöns ekologiska status är idag god, och en utökad exploatering får inte medföra en försämring av status eller möjlighet att följa MKN.

I SLU:s databas MVM finns mycket data från provtagning av vattenkemi i Täftesträsket. Det vore önskvärt att kommunen gör en bedömning av påverkan från dagvatten och spillvatten på halten av näringsämnen i sjön utifrån befintliga provtagningsdata.

Spillvatten och avloppslösningar

Syftet med detaljplanen är bl a utöka byggrätten för befintliga bostäder och därigenom möjliggöra för permanent boende. De tillkommande fastigheterna kan också förväntas att till stor del användas för permanent boende. Genomförandet av planen innebär en förtätning som - maximalt utbyggt - skulle kunna omfatta uppemot 70 bebyggda fastigheter.

En majoritet av planområdets fastigheter kan antas komma att använda sig av enskilda avloppslösningar, även om en del av tillkommande fastigheter i östra delen förutsätts ansluta till en gemensam spillvattenanläggning. Kommunen har inventerat elva av det 50-tal anläggningar som är belägna inom planområdet. Av övriga fastigheter har flertalet för närvarande enklare avloppslösningar utan ansluten vattentoalett, och där finns ett latent behov av förbättrade avloppslösningar. Det behövs en bedömning av den sammantagna påverkan från befintliga och tillkommande spillvattenanläggningar på Täftesträskets status och möjlighet att följa MKN. Beroende på den påverkan de enskilda avloppslösningarna kan tänkas ha, så kan det vara aktuellt att ställa krav på att fler fastigheter ansluts till gemensam spillvattenreningsanläggning. Detta kan exempelvis gälla fastigheter som idag inte har godkända avloppslösningar samt tillkommande fastigheter i den västra delen av planområdet

För närvarande finns sammanlagt minst åtta olika dricksvattentäkter inom planområdet samt en central belägen badplats. Att inrätta ytterligare enskilda avloppsanläggningar med åretruntbelastning av wc-vatten runt badplatsen eller i närhet till befintliga dricksvattentäkter innebär potentiella risker för hälsa och miljö.

Om inte spillvatten inom planområdet på annat sätt kan hanteras utan risk för människors hälsa och miljö, är det tänkbart att den planerade

förtätningen och den utökade byggrätten kan innebära att kriterierna enligt § 6 Lag om allmänna vattentjänster (2006:412) uppfylls. Det innebär att kommunen blir skyldig att tillgodose behoven genom en allmän anläggning.

Täftesträskets närområde och svämplan

Då planförslaget gäller exploatering nära Täftesträsket så kan sjöns närområde och svämplan påverkas. Dessa är kvalitetsfaktorer som ingår i klassningen av morfologiskt tillstånd i sjöar. Det behövs alltså även en bedömning av planförslagets påverkan på kvalitetsfaktorn i närområde Täftesträsket (från sjöns strandlinje till 30 meter i omkringliggande markområde) samt en bedömning av påverkan på kvalitetsfaktorn svämplan (det område längs strandlinjen som bildas genom återkommande översvämningar vid höga vattenstånd).

Naturvärden och strandskydd

Livsvillkor för djur- och växtliv i strandzonen kan komma att beröras på ett negativt sätt av planförslaget: De gröna släppen allra närmast Täfteåträsket bevaras, men den tillkommande kvartersmarken för bostäder i områdets sydvästra del förminskar ett befintligt grönt stråk i nord-sydlig riktning.

Det finns ett antal naturvårdsträd inom planområdet, men flertalet av dessa ser ut att kunna komma att påverkas av tillkommande byggrätter (ny kvartersmark för bostäder) samt breddning av väg.

Stenrösen i området omfattas eventuellt av det generella biotopskyddet för jordbruksmark, dispens söks hos länsstyrelsen.

Lupiner förekommer inom området. Massor som kan innehålla växtdelar eller frön från dessa får inte spridas utan bör - om de måste hanteras - läggas tillbaka på platsen eller köras till deponi.

Fornlämning

Den avgränsande arkeologiska förundersökning som företogs sommaren 2022 utgick ifrån förutsättningen att tre nya tomter skulle styckas av från Södervik 1:7. Nuvarande planförslag medger bl.a. ytterligare kvartersmark för bostäder, en breddning av vägen och nya byggnader/komplement till idrottsplatsen. Detta tillägg var inte utgångspunkt för den arkeologiska förundersökningen från 2022, och den nu föreslagna (utökade) exploateringen var heller inte känd för Länsstyrelsen när den avgränsande arkeologiska förundersökning företogs.

Eftersom förekomsten av fornlämningar kan påverka planens genomförbarhet finns det skäl att klara ut fornlämningsförekomsten i tidigt skede av planprocessen.

Resultatet från förundersökningen 2022 blev en viss avgränsning i anslutning till de då kända tomterna, men mark mellan boplats L1937:2732 och undersökningsområde 1 & 2 har inte undersökts på samma sätt. Nya ingrepp inom detta markområde kan kräva tillstånd enligt Kulturmiljölagen. Exempelvis har Idrottsplats R1 försetts med egenskapsbestämmelser h1 och h2 för att begränsa höjd på byggnadsverk, men tycks inte ha fått någon (på plankartan angiven) bestämmelse om maximal utnyttjandegrad. Att medge obegränsad byggnadsarea på mark som kan utgöra en del i fornlämning för boplats är inte lämpligt. Ytterligare undersökning krävs för att ta reda på om områdets fornlämning berörs.

Det saknas också en markering för boplatsen som ligger på stranden samman med den utlöpare som registrerades efter att förundersökningen genomfördes. Det finns en streckad linje som motsvarar den äldre utsträckningen av fornlämningen men den saknar (run-) R-markering och beskrivning. Vid ytterligare precisering av avgränsning för boplats bör streckad linje justeras.

Riksintresse för rennäringen

Planbeskrivningen bör kompletteras med redogörelse för hur riksintresset för rennäringen kan påverkas av planförslaget samt en tydlig motivering till varför planförslaget är förenligt med riksintresset. Rans sameby har störst kännedom om sina betesmarker och hur de använder området. Det är därför viktigt att Umeå kommun involverar samebyn och samråder med dem om hur rennäringen kan påverkas av planförslaget.

Kommentar

Miljökvalitetsnormer

Hösten 2024 genomfördes en utredning i syfte att bedöma planförslagets påverkan på Täftesträsket med hänsyn till möjligheten att följa MKN och vidta åtgärder för att undanröja risken att försämra statusen. Utredningen visade utifrån mätdata mellan perioden 2020 – 2023 att kvalitetsfaktorn näringsämnen (fosfor) är att betrakta som hög. Då ett genomförande av detaljplanen inte får försämra statusen ställer statusändringen höga krav på utformningen av avloppsanordningar och dagvattenhantering. Statusändringen medförde att de befintliga fastigheterna inte längre kan inkluderas i planförslaget, då en övergång till permanentboende skulle medföra att statusen för kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras.

Utredningen visar däremot att samtliga tillkommande fastigheter kan exploateras utan att planförslaget riskerar att försämra statusen eller påverka möjligheten att följa MKN. Genomförd beräkning visar att 24 fastigheter kan tillkomma i området utan att statusen förändras och utan att kvalitetsfaktorn näringsämnen försämras, om krav om hög skyddsnivå ställs på tillkommande avloppsanordningar.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen. Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera de tillkommande fastigheterna.

Dagvatten och spillvatten

I den reviderade VA-utredningen bedöms dagvattnet inte utgöra risk för försämring av status eller möjlighet att följa MKN i sjön.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande dagvattnets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.

Täftesträskets närområde och svämplan

Planområdet har justerats och inkluderar inte längre Täftesträskets närområde.

Planförslaget innebär inga nytillkomna fastigheter inom 30 meter från sjön. Det som inte är genomfört inom 30 meter från sjön inryms inom befintlig byggnadsplan och är till viss del småbåtshamnarna och en obebyggd fastighet, som eventuellt skulle innebära att ytterligare yta tas i anspråk. Status är i dagsläget god (8% för svämplan och 6% för närområde enligt modellering från 2019, Källa: VISS). Småbåtshamnarna och den obebyggda fastigheten innebär inte en ökning från 8% (svämplan) respektive 6 % (närområde) till över 15% vilket innebär att statusklassningen för svämplan och närområde kommer att vara densamma efter planens genomförande.

Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande Täfteträskets närområde och svämplan i enlighet med yttrandet.

Naturvärden och strandskydd

Söderviksvägen har inte för avsikt att breddas. Detaljplaneförslaget bekräftas befintlig vägbana med tillhörande vägområde till och med släntkrön.

Beskrivna naturvärdesträd är enligt ”standarddefinition” inte naturvärdesträd utan snarare träd med bevarandevärden. Flertalet av dessa träd inryms inom naturmark och avses att vara kvar. Vidare bekräftar planförslaget befintliga förhållanden i Täfteträskets närhet med släpp av natur mellan fastigheter. Föreslagna tillkommande fastigheter tar naturmark i anspråk men bedömningen är inte att naturmark med påtagliga värden tas i anspråk.

För kommunen kända stenrösen tas inte i anspråk i planförslaget utan inryms inom naturmark.

I enlighet med yttrandet ska förekomst av Lupin hanteras på ett säkert sätt för att undvika spridning. Hanteringen av dessa behandlas inte i planprocessen.

Planbeskrivningen har reviderats med förtydligande om att det inte är naturvärdesträd utan träd med bevarandevärden.

Fornlämning

Avgränsningen för den arkeologiska undersökningen stämdes av med arkeolog på Länsstyrelsen som endast pekade ut det undersökta området utifrån föreslagna tomtplaceringar.

Sedan samrådet har planområdet justerats vilket har resulterat i att fornlämningsområdet inte längre ingår i planförslaget och utgör därmed ingen påverkan på fornlämningen.

Inför granskning har grundkartan reviderats i plankartan med reviderad avgränsning och symbol inom fornlämningsområdet.

Rennäring

Planbeskrivningen har kompletterats avseende påverkan på rennäring. Kommunen har involverat Rans sameby för dialog gällande planförslaget vid flertalet tillfällen utan respons.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget

POSTNORD

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är Postnord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar Postnord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VATTENFALL

Inget att erinra.

LANTMÄTERI

Plankarta med bestämmelser

Södervik 1:28 får ingen anslutning till allmän plats Gata utan att servitut ska bildas över grannfastigheterna.

Södervik 1:36 har en areal på 1096 kvm kontra planbestämmelse d_2 om 1100 kvm.

Storleken på Naturmarken som ska vara enskilt kan bli svårt att motivera vid en anläggningsförrättning. Dvs vad har bostadsfastigheterna för användning av så mycket naturmark. Specifikt i sydöstrahörnet av planområdet samt allra längst västerut. Se planområdesgräns för byggadsplan.

Planbeskrivning

Inom området finns två ledningsrätter 2480K-04/172.19 och .43 som båda lokaliseras inom Södervik 1:33 och avser rätt till Tele. Ena ledningsrätter ger rätt att ha byggnad för teleanläggning vilket inte fysiskt finns på området idag. Om avsikt från förmånshavaren vill att rättigheten ska leva kvar bör E-område läggas i plankartan.

Delar av planen som bör förbättras

Plankarta med bestämmelser

Befintliga infarter till fastigheterna Södervik 1:32 och 1:38 har i byggnadsplan planlagts med väg. I samrådskartan har man istället lagt Natur och utformningen på området är lite märklig med spetsar. Se över detta.

Allmän plats Gata har lite märklig utformning vid Södervik 1:35. Enligt ortofotot ser området ut att vara anlagt med häck för bostadsfastigheten.

Nya byggrätters anslutning till befintliga vägar är inte riktigt konsekvent utlagda. Även viss inkonsekvens gällande utformningar av nya byggrätter t.ex. byggrätt väst om Södervik 1:44 kontra 1:42-1:44.

För att undvika att ange a_1 på samtlig allmän plats i plankartan bör man istället ange generellt. Likaså för strandskyddets upphävande.

Noggrannheten på planområdets nordöstra gräns är inte helt bra och kan komma påverka fastighetsbildningen. Bra här om man har lite marginal på bestämmelse d_1 och hur många fastigheter det möjligen skulle kunna bli inom byggrätten.

Svårt att se någon skillnad på prickmarksbestämmelser.

Planbeskrivning

Sida 52, bild 20 saknas.

Övrigt
I de frågor där planen enligt Lantmäterimyndighetens mening måste förbättras är Lantmäterimyndigheten berett att som ett särskilt uppdrag vara en diskussionspartner i detta arbete.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter i enlighet med yttrandet har därför utelämnats.

Planområdesgränsen har justerats för att minska mängden naturmark i enlighet med yttrandet.

Beskrivna ledningsrätter för Tele omfattar inaktivt nät och är inget som behöver säkras i detaljplan.

Kvartersmark för tillkommande bostadsfastighet i angränsning till Södervik 1:44 har som nämnt en avvikande form. Syftet med formen är att uppnå en fastighetsstorlek om minst 1700 m^2 i enlighet med samtliga tillkommande fastigheter.

Generella bestämmelser gäller inom hela planområdet och blir därför inte användbara för bestämmelser som endast kan gälla inom specifika områden.

Nordöstra fastighetsgränsens noggrannhet har justerats och ingår i grundkartan för granskningsförslaget.

Planbeskrivningen har kompletterats med bilden som saknats.

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VAKIN

AVFALL
Avfall och återvinning

Transportvägar, mått och anvisningar enligt gällande NOA ska efterlevas. Transportvägen ska vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering förekommer måste vägen vara bredare. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare, dock minst 3,5 meter bred. Längs hela transportvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4,7 meter, detta gäller för både sop - och slamtömning.

Träd, annan växtlighet och snövallar får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet.

Sopkärl ställs ut vid närmsta större väg som uppfyller anvisningarna i gällande NOA.

Vid anläggande av enskilt avlopp bör inte avståndet mellan uppställningsplatsen för slamtömningsfordonet och slamtömningspunkten överstiga 10 meter.

Genomfart eller vändmöjlighet för sop- och slambil ska finnas. Vändplan ska ha en diameter på minst 18 meter. Alternativ till detta kan vara en vändplats eller en trevägskorsning som möjliggör en T-vändning. Se gällande NOA för ytterligare anvisningar.

Från 2027-01-01 ställs krav på fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial. Det innebär att utöver plats för mat- och restavfall ska även plats insamlingsbehållare för förpackningsmaterial av plast, papper, färgat och ofärgat glas samt metall tas med i planeringen. Förpackningsmaterial ska samlas in i direkt anslutning till mat- och restavfall. För att möjliggöra tillräckliga utrymmen för avfallshantering och transportvägar är det viktigt att detta tas med i planeringen i ett tidigt skede.

VATTEN OCH AVLOPP

Inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

TEKNISKA NÄMNDEN

Trafik och gata

Inga synpunkter.

Drift och underhåll

Berörs ej.

Park och natur

Berörs ej.

MILJÖ OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser det positivt att strandskyddsområdet bibehålls som allmänrättsligt tillgängligt i en hög omfattning, samt att kvarvarande områden låts utgöras av naturmark. Kvarvarande naturmark inom strandskyddsområdet är positivt för att skapa kopplingar mellan sjön och omkringliggande naturområden.

Strandskyddsbestämmelserna bör inte upphävas inom område för planbestämmelsen Friluftsbad; alternativt bör detta område minskas ner i storlek. Om syftet är att få till stånd allmänna anordningar så som omklädningshytter bedömer nämnden att ett dispensförfarande enligt strandskyddslagstiftningen är en möjlig hantering av frågan. Allmänt tillgängliga anordningar kan ges dispens om de är allmänt tillgängliga. Ett upphävande strandskyddet inom friluftsbadet riskerar de värden som finns där.

Mer detaljerade bedömningar för hur miljökvalitetsnormerna påverkas av planförslaget behövs, särskild med hänseende till spillvatten och avloppslösningar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förordar att dricks- och spillvattenförsörjningen kan anordnas genom gemensamma lösningar. I synnerhet för de tillkommande fastigheterna. Gemensamma lösningar bidrar till att minimera riskerna för områdets dricksvattentäkter och för miljön i sjön.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter i enlighet med yttrandet har därför utelämnats.

Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

UMEÅ ENERGI

Inga synpunkter avseende bredbands- eller fjärrvärmeledningar.

För elledningar: Umeå Energi Elnät AB har en till befintlig nätstation inom planområdet som behöver skyddas med ett e-område för teknisk anläggning. Ett e-område 10*10m läggs ut i plankartan centrerat över nätstationen. Se kartbild för info.

I övrigt inget att erinra.

Kommentar

Plankartan har försetts med E-område om 10x10 meter enligt yttrandet.

Yttrandet bedöms kunna tillgodoses i planförslaget.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Museets synpunkter

Kulturvärdesbeskrivningen som Umeå kommun utfört innehåller ingen kulturhistorisk värdering. Avsaknaden av antikvarisk bedömning i ärendet gör det svårt att yttra sig i frågan. Den gör dock ett i stort sett tillfredsställande arbete med att karaktärisera området ur ett bebyggelse och landskapsperspektiv.

Ansatser görs för att bevara småskaligheten i området. Det bör dock påpekas att utöka bruttoarean till 180 m^2 innebär en fördubbling och därtill kommer komplementbyggnader i samma skala som befintliga huvudbyggnader. Begreppet småskaligt kan ifrågasättas.

Omvandling från fritidshus till bostadshus innebär också en påtaglig förändring av karaktären då dessa brukas på vitt skilda vis. Vid bostadsbebyggelse tillkommer flertalet anläggningar och ger således en ändrad bild. Det ska dock understrykas att bostadsändamålet i sig inte är problematiskt.

För att tillvarata karaktärsdragen finns det en rad andra åtgärder som kan regleras. Förhållandet mellan fönster- och fasadyta, färgsättning och tillbyggnader är några exempel. Det vore önskvärt att ta fram gestaltningsprinciper för området.

Rekommendation

Västerbottens museum motsätter sig inte planförslaget men belyser behovet av att ta fram genomtänkta gestaltningsprinciper för området.

Kommentar

Kulturvärdesbeskrivning

Kommunen gör bedömningen utifrån genomförd kulturvärdesbeskrivning att området inte utgör någon betydande eller värdefull kulturmiljö.

Småskalighet

Kommunen delar åsikten om att begreppet småskalighet kan bli missvisande och har därför tagits bort som motiv i planbeskrivningen. Kommunen gör bedömningen att det kommunala tillväxtmålet och syftet att möjliggöra för permanent boende väger tyngre än småskaligheten.

Karaktärsdrag

En detaljplan får inte göras mer detaljerad än vad som behövs med hänsyn till planens syfte. Att reglera förhållandet mellan fönster- och fasadyta, färgsättning och tillbyggnader i detta område vore således inte lämpligt.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN/BRANDFÖRSVAR

Inget att erinra.

YTTRANDE 1

Hej! Den preliminära detaljplanen för Södervik ser ut att öppna upp stora möjligheter för Södervik och kan utveckla byn i en positiv riktning. Men jag har funderingar i mitt fall kring den eventuella utökade byggytan samt den

prickade delen på fastigheten. Huset är ju färdigt och står ju där det står, så det är inte så mycket att göra åt. Men för att kunna bo kvar här är vi i behov att bygga garage och då föll det ju sig väldigt lägligt att detaljplanen för området väntar en förändring. För att kunna ta del av den föreslagna utökade byggytan och bygga garage måste vi kunna placera dessa kvm på garage nere på den prickade ytan på södra delen av tomten, givetvis med hänsyn med det generella avståndet på 4,5 meter från tomtgräns. Är det något ni tar hänsyn till i den nya förändringen av detaljplanen? Skickar gärna bilder på fastigheten som beskriver situationen.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 2

Hej! Vi ställer oss positiva till projektet i stort men har några åtsikter kopplade till projektet: 1) Vi är sju hushåll som har en dricksvattentäkt i det område där bostäder och väg skall dras. Ungefär här: https://maps.app.goo.gl/omrJJvKreG58tgsY8 Det finns dokumentation att denna vattentäkt togs i drift någon gång mellan 1968-1970. En tänkbar lösning är att som ersättning för vår vattentäkt så kopplas vi in till den nya vattentäkten med bibehållen kostnadsnivå som nu. 2) Det hade varit positivt ifall även befintliga fastigheter har möjlighet att ansluta sig till den nya avloppsanläggningen. 3) Stilmässig takvinkel i området ligger mellan 10-27 grader. Ett sadeltak på 10 grader skiljer sig väldigt mycket i karaktär mot ett sadeltak på 30 grader. Därför anser jag att man inte behöver begränsa sig till sadeltak, utan även tillåta pulpettak.

Planområdet omfattas i nuläget inte av strandskydd då befintlig byggnadsplan för området uppfördes före år 1975, och efter denna nya plan så kommer ju strandskyddet att avskaffas manuellt eftersom det automatiskt hade blivit aktiverat. Dvs. strandskyddet gäller fortsättningsvis inte efter denna nya plan har verkställts. Finns det några andra konsekvenser som automatiskt aktiveras i och med att det blir en ny plan som reducerar möjligheten att ersätta befintligt fritidshus med en åretruntvilla?

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till

länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Dricksvattentäkt

Planförslaget har justerats på så sätt att den tänkta tillfartsvägen samt kvartersmarken för bostäder har flyttats för att den befintliga dricksvattentäkten ska kunna finnas kvar. Det finns i dagsläget inga beslutade riktlinjer kring säkerhetsavstånd för dricksvattentäkter i förhållande till gata men i granskningsförslaget tillskapas ett avstånd på cirka 20 meter mellan täkten och den planerade tillfartsvägen men även minst 16 meter till närmsta bebyggelse. Detta medför en cirka 35 meters bebyggelsefri zon kring den befintliga vattentäkten.

Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA samt närliggande tillkommande kvartersmark för bostäder, flyttas cirka 20 meter från den befintliga dricksvattentäkten.

Gemensam spillvattenreningsanläggning
Befintliga fastigheter har möjlighet att ansluta till gemensam spillvattenreningsanläggning.

Takvinkel och pulpettak
I befintlig byggnadsplan regleras maximal tillåten takvinkel till 30 grader, skillnaden mellan byggnadsplanen och detaljplanen motsvarar därför endast 7 grader. Syftet med att detaljplanen tillåter en högre takvinkel än byggnadsplanen är för att skapa ytterligare förutsättningar för permanent boende genom en högre invändig takhöjd som ett brantare tak medför.

Pulpettak bedöms vara främmande i området då befintlig byggnadsplan reglerar att samtliga byggnader ska uppföras med sadeltak. Med hänsyn till befintlig kulturmiljö tillåts inte pulpettak.

Strandskydd
Planförslaget medför inga konsekvenser i likhet med strandskyddet som skulle medföra en reducerad möjlighet till att ersätta ett befintligt fritidshus med en åretruntvilla.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses.

YTTRANDE 3

Hej! Jag har två funderingar som jag önskar få svar på:

1) Den spillvattenreningsanläggning som enligt förslaget ska anläggas mot vår tomt: - blir det en byggnad ovan mark, annars vad kommer synas ovan mark? - Får man räkna med att lukt från anläggningen kommer upp mot vår tomt? - Hindrar placeringen av anläggningen ev framtida uppfart från

vägen till tomten? Skulle önska att anläggningen placerades en bit bortanför vår tomt.

2) Vattenfrågan: Vår stuga tar dricksvatten från en gemensam grävd brunn som ligger i det planerade tomtområdet "C". Vad händer med den brunnen, blir den kvar? Ifall den blir kvar känns det viktigt att föroreningar från byggnation, parkeringsplatser mm inte kontaminerar brunnen. Om brunnen måste stängas, får vi något annat alternativ? Nuvarande brunn som använts i säkert minst 40 år, har bra vatten till väldigt låg kostnad, enbart elen för pumpen, som vi delar med de andra stugorna.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Plankartan har reviderats genom att användningsområdet för E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening flyttas 4 meter från fastighetsgräns i enlighet med yttrandet.

Val av teknik för spillvattenreningsanläggningen regleras inte i planförslaget. Det finns i dagsläget alternativ för spillvattenreningsanläggningar ovan och under mark och det är upp till exploatören att välja lämplig anläggning. Gemensamt för respektive anläggning är det troligtvis tillkommer ett mindre teknikhus för anläggningen.

En anläggning som fungerar som den avses ska inte ge upphov till störande lukt med undantag vid eventuella driftstörningar.

I granskningsförslaget har användningsområdet flyttats 4 meter från den berörda bostadsfastigheten och 4 meter prickmark regleras inom användningsområdets ytterkanter vilket innebär att ingen byggnad får anläggas inom det prickade området. Ändringen medför att anläggningen flyttas åtminstone 8 meter bort från bostadsfastigheten jämfört med planförslaget som presenterades i samrådet.

Uppfart från Söderviksvägen

Anläggningen i sig hindrar inte en eventuell uppfart, däremot finns det inget planstöd i varken den befintliga byggnadsplanen eller detaljplaneförslaget att uppföra en tillfartsväg till fastigheten i enlighet med yttrandet.

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar under yttrande 2.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 4

Hej, Jag har tagit del i detaljplanen och har två synpunkter som jag vill delge.

1. Angående Södervik 1:12s Samfällighetsförening org nr 717907-5830 vill jag poängtera att vi sedan 2005 haft en väl fungerande förening där samtliga medlemmar har skött förvaltningen av S2 stranddelen på ett mycket bra sätt och inte haft ett enda ärende/incident sedan starten 2005.
Då förvärvade vi och köpte loss marken både för den gällande gamla vägen som styckades in i våra tomter och S2 som vi köpte av Holmen och bildade strandsamfälligheten för att underlätta access runt sjön som vi nu äger tillsammans. Vi vill naturligtvis fortsätta med detta precis som vanligt utan förändringar. Jag noterade att S2 inte var inritad i den karta som tillhör ärendet vilket bör vara fallet.

Vi har även ett förbättringsförslag gällande småbåtshamnen nedanför fastighet 1:29 som i praktiken aldrig har använts i detta syfte pga att nedsläppet mellan fastighet 1:29, 1:19 är på fel sida om bäcken och man behöver komma över den för att nå småbåtshamnen som även ligger en bra bit på sidan av nedsläppet. Dessutom ligger småbåtshamnen rak ner från fastighet 1:29 och som ägare så skulle det inte vara roligt att få många människor springande tätt nedanför tomten. Och som brukare av småbåtshamnen skulle det kännas konstigt att vara så nära tätt inpå en fastighet. Stranden är också mycket grund och opraktisk för ändamålet. Därför föreslår vi att flytta småbåtshamnen rakt nedanför nedsläppet till höger om bäcken från vägen sett samt minska området såsom det ser ut mellan fastighet 1:24 och 1:27.

Kommentar

Samfällighet Södervik S:2

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Samfälligheten Södervik S:2 ingår inte längre i planförslaget. Planförslaget medför ingen begränsning i samfällighetens möjlighet att fortsättningsvis förvalta området på samma sätt som i dagsläget.

Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:2.

Småbåtshamn

Områdena för småbåtshamn ingår inte längre i planförslaget och behandlas därav inte längre.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 5

1) I o m den ökade trafikmängden som planen, om den realiseras, kommer att innebära måste hastigheten längs Söderviksvägen (Gränsviksvägen?) begränsas till 30 km/h. I dag finns ett anvisningsmärke (märke för rekommenderad högsta hastighet) något hundratal meter in från väg 364 men denna bör ersättas med en hastighetsbegränsningsskylt.

2) Åsikt måste inhämtas från räddningstjänst/ambulans/polis om man anser att det skall införas ett parkeringsförbud på övre sidan av Söderviksvägen, vid stora badstranden, i syfte att säkerställa framkomlighet vid utryckning. Vid vackert väder sommartid parkeras det ofta på båda sidor av vägen och det blir emellanåt småtrångt på sträckan och omöjligt för två fordon att mötas. I o m byggplanen kommer trafikintensiteten att öka och därmed även risken för att vägen "korkar igen".

3) Säkerställ lättillgänglig åtkomst för allmänheten till gångstigen/motions-/skidspåret som i dag börjar vid korsningen Söderviksvägen/Täfteåvägen. Stigen, som korsar skoterspåret vid Södervik 1:7s östra gräns, ansluter bl a till den s k "Konststigen" som går norrut till Södervik 337/lilla badstranden och som varje år attraherar besökare av varierande ålder. Ett alternativ kan vara att bereda marken längs skoterspåret, från Täfteåvägen till korsningen med stigen, så att marken blir framkomlig till fots vilket den inte direkt är för närvarande.

4) I o m det förväntade tillskottet av permanentboende måste kollektivtrafikens turtäthet efter väg 364 utökas så att det blir möjligt att arbetspendla även under skollov. Föreslår att kommunen tar en dialog med Länstrafiken ang detta.

5) Den planerade ytan för en småbåtshamn vid Södervik 257 (Sv1:29) bör minskas och flyttas i nordöstlig riktning så att den blir tillgänglig för båtsläp längs "släppet" mellan fastigheterna Södervik 261 och 265. Med den nu inritade placeringen finns ingen möjlighet till transport av båtar med bil till hamnen.

Kommentar

Trafik och säkerhet

Berörd samfällighet/vägförening för Söderviksvägen hanterar frågor kring ansvar och drift för den enskilda vägen som omfattas av detaljplanen. Skyltning eller annan reglering på vägen är inget som kan säkerställas i detaljplan.

Stigen

Avseende gångstigen och även skoterleden är avsikten att dessa kan ges en ny sträckning som fungerar med planförslaget. Detta är en fråga för aktuell markägare. Sträckningen för stigen och skoterleden är inget som kan säkerställas i detaljplanen.

Kollektivtrafik
Gällande kollektivtrafik längs väg 364 har yttrandet förmedlats vidare. Bedömningen är att det i dagsläget inte är prioriterat att öka busstrafiken. Dock medför fler boenden, i och med detaljplanen, att underlag underbyggs för att i framtiden eventuellt omvärdera behovet.

Småbåtshamn

Se kommunens svar under yttrande 4.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 6

Angående småbåtshamn så har området aldrig använts som det. Det finns flera utmarkerade platser runt sjön för att ta kunna ta ner och förvara båtar i sjön. Platsen är olämplig att nyttja på det sättet av flera skäl som anges enligt nedan, bl a att den inte är kopplad till befintlig nerfart som ligger på andra sidan bäcken en bra bit från platsen, nära tomt 1:29 med stor påverkan samt att området är väldigt långgrunt. Jag stödjer det ändringsförslag som finns angivet nedan och som bygger på befintlig lösning med tydligt markerade nerfarter runt sjön för båtar.

1. Angående Södervik 1:12s Samfällighetsförening org nr 717907-5830 vill jag poängtera att vi sedan 2005 haft en väl fungerande förening där samtliga medlemmar har skött förvaltningen av S2 stranddelen på ett mycket bra sätt och inte haft ett enda ärende/incident sedan starten 2005. Då förvärvade vi och köpte loss marken både för den gällande gamla vägen som styckades in i våra tomter och S2 som vi köpte av Holmen och bildade strandsamfälligheten för att underlätta access runt sjön som vi nu äger tillsammans. Vi vill naturligtvis fortsätta med detta precis som vanligt utan förändringar. Jag noterade att S2 inte var inritad i den karta som tillhör ärendet vilket bör vara fallet.

2. Vi har även ett förbättringsförslag gällande småbåtshamnen nedanför fastighet 1:29 som i praktiken aldrig har använts i detta syfte pga att nedsläppet mellan fastighet 1:29, 1:19 är på fel sida om bäcken och man behöver komma över den för att nå småbåtshamnen som även ligger en bra bit på sidan av nedsläppet. Dessutom ligger småbåtshamnen rak ner från fastighet 1:29 och som ägare så skulle det inte vara roligt att få många människor springande tätt nedanför tomten. Och som brukare av småbåtshamnen skulle det kännas konstigt att vara så nära tätt inpå en fastighet. Stranden är också mycket grund och opraktisk för ändamålet. Därför föreslår vi att flytta småbåtshamnen rakt nedanför nedsläppet till höger om bäcken från vägen sett samt minska området såsom det ser ut mellan fastighet 1:24 och 1:27.

Kommentar

Småbåtshamn
Se kommunens svar under yttrande 4.

Samfällighet Södervik S:2
Se kommunens svar under yttrande 4.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 7

Samfällighet S:1 finns ej redovisad i förslaget för ny detaljplan Södervik 1:7. För att det inte ska bli några oklarheter framgent så bör samfällighet S:1 redovisas i förslaget för ny detaljplan.

Kommentar

Samfällighet Södervik S:1

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Samfälligheten Södervik S:1 ingår inte längre i planförslaget. Planförslaget medför ingen begränsning i samfällighetens möjlighet att fortsättningsvis förvalta området på samma sätt som i dagsläget.

Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:1.

Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande att samfälligheten Södervik S:1 inte påverkas av planförslaget.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 8

Jag har en egen borrad brunn med automatisk rening av dricksvattnet och en tank för toaletten och en tvåkammarbrunn för BDT. Jag har lite svårt att förstå om förslaget påverkar mig, men jag vill inte att något av det jag nämnt påverkas.

Kommentar

Ett genomförande av planförslaget kommer inte påverka er borrade brun eller avlopp.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 9

Hej! Vi anser att det nya sydöstra området för gata och bostäder ska utgå helt från planen pga det påverkar pågående markanvändning, naturvärden och oss befintliga fastighetsägare. Om det nya området inte stryks helt ska området enligt oss få samma karaktär (utformningen) som övriga områden inom planen.

Kommunen ersätter nu gällande plan pga att ni ändrar syftet. Ni anser att området ska förvandlas till ett bostadsområde än fast översiktsplanen säger att detta område är lämpligt att komplettera med enstaka tomter och gällande plan anser att det är ett fritidshusområde.

Idag är det 22 bebyggda fastigheter i den sydöstra delen, av de har 2 st de senaste 5 åren blivit permanent boende inom gällande plans gränser. Det är fortfarande ett fridishusområde enligt oss men vi förstår att fler vill bosätta sig här, en mindre ökning av byggrätterna bör därför tillåtas. För oss låter det ändå lite märkligt att ni har ”beaktat” karaktären i området när ni samtidigt dubblerar storleken på byggrätter och gör en helt ny gata för villor. Vi anser att detta är ett fritidshusområde och vi önskar att det får fortsätta att främst vara just det.

Det finns som ni vet en del vattentäkter nedströms det nya östra område. Ni tar hänsyn till dessa när ni föreslår gemensam spillanläggning men samtidigt ökar ni risken för att det sker utsläpp av förorenade ämnen. Ökad trafik och användning av fordon och maskiner mm. inom området medför ändå ökad risk för utsläpp. T.ex. i gällande plan ansåg man att det krävdes ett skyddsområde för den gemensamma vattentäkten men ni anser att den kan utgå och att befintliga och nya vattentäkter ej behöver skyddas?

Det finns också pågående markanvändning inom området. Vandringsleden/skidspåret ska väl även i framtiden rymmas inom planen och vara lättillgänglig för fastigheter i norr och söder? Skoterleden bör väl även den rymmas inom planen?

Vi har även fridlysta arter på och runt vår fastighet som ni missat. Vi anser att planen kan påverka deras övervintringslokal. Ni bör därför utreda och beskriva hur de påverkas samt ska Länsstyrelsen ge tillfälle att yttra sig om de accepterar konsekvensen som uppstår.

Vid utformning av det nya östra området har område för gata placerats i direkt anslutning till vår fastighetsgräns. Det ser ut som att ni gjort det på grund av att någon vill maximera antalet byggrätter. Riksintresset kan även det ha påverkat ert beslut men som ni beskriver så är några meter ”försumbart” med tanke på era egna krav. Utformningen tar däremot ingen hänsyn till hur den påverkar oss befintliga fastighetsägare.

Om det östra området ändå tillkommer anser vi att utformningen av den nya gatan ska följa gällande plans utformning. Med det menar vi att samtliga fastigheter har en fastighetsgräns som är en form av ”baksida” av fastigheten. Alla inom planen har endera sjö, skog eller minst en 7 m bred skiljeremsa av naturmark innan nästa område för gata eller bostäder. Om vägen placeras intill vår fastighetsgräns kommer vi och vår granne vara de enda befintliga fastighetsägare som inte haft möjligheten att placera våra byggnader utifrån hur väg och bebyggelse på granntomten hamnar. Vi blir väldigt orättvist behandlade inom denna plan om gata läggs i direkt anslutning till våra östra tomtgränser.

Ert förslag innebär ökad insyn, buller och damm från vägen som hamnar nära två av våra tre uteplatser. Ni avser även att ta bort den direktkontakt vi idag har med naturen. Vi vet att vi inte kan påpeka att detta skadar vår hälsa men det är dessa faktorer som ger oss bättre hälsa. De skapar ett enormt lugn och tystnad på vår fastighet, vilket vi behöver. Vidare kommer fastighetsvärdet att falla rätt mycket pga att dessa kriterier utgå. Vår stuga går från att vara en charmig liten röd stuga med skogen runt knuten till en felplacerad liten stuga i ett villakvarter. För oss blir den ekonomiska skadan stor för rimligen innebära den en värdeminskning på mer än 20%.

För att leder och skiljeremsa av naturområde ska rymmas samt för att behålla karaktären inom planen borde det östra området utformas mer som detta exempel. Om det medför för stor påverkan på vindkraftverksområdet kan de 3 längst österut placeras intill gatan.

Tills sist, man kan fortfarande kan skapa >50 nya byggrätter, i första och andra led mot sjön, med sjöutsikt, som ansluter till en befintlig väg utan att det påverkar befintliga fastigheter runt Täfteträsket. Varför ska ni då skapa dessa utan sjöutsikt?

Vi anser att planbeskrivningen ska kompletteras med följande:

Markanvändning

Det nya området påverkar en gammal vandringsled som av ”hävd” borde få vara kvar. Den nyttjas dagligen av boende och besökare i området. Idag ansluter även den nya konststigens södra del ca 200 m utanför plangräns. Den har enligt oss ett historiskt värde då den är gammal, väldigt fin och bred när man kommer upp inom och bortom området för dessa östra tomter. Den fanns här långt innan gällande plan skapades och enligt oss ska den få vara kvar. Ortofoto från 1960 resp. 2020. Fram tills år 2019 var även detta en skidspårsslinga som gick vidare ut på sjön. Det är en sträcka som då vi önskar att man drog upp igen för nu måste vi ta bilen till skidspåret.

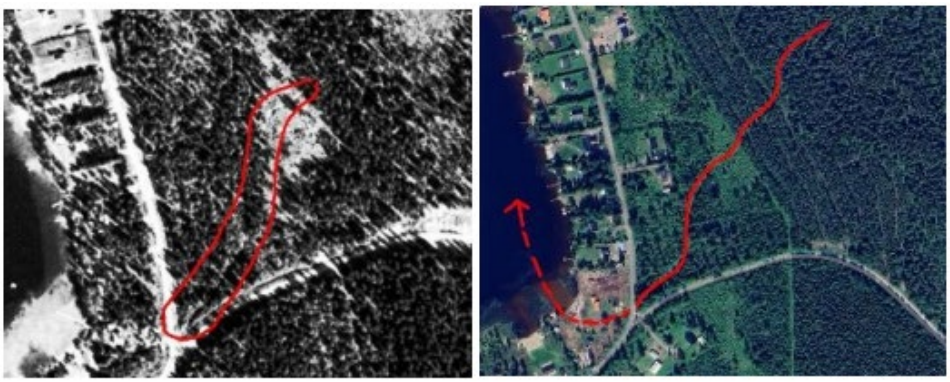

Så här ser leden ut strax utanför plangräns, en bred och fin vandringsled.

Vidare finns det en utmarkerade skoterled inom planen. Berörs inte den av det nya området? Det ser då ut som ni stänger den helt. Den ansluter till den större skoterleden söder om kartan och är troligen den enda utmarkerade leden som ansluter till sjön.

Landskapsbild

För oss låter det lite konstigt att ni ”beaktat” småskaligheten i området när ni anser att hela 180 +80 m2 ska tillåtas och samtidigt förtäta och skapa nya områden för permanenta bostäder. Hur har ni egentligen kommit fram till att ni beaktat småskaligheten med erat förslag. Vad ryms inom begreppet ”småskalig”?

Ni nämner ofta dessa siktlinjer som redan finns och de nya som nu skapas. Ibland låter det som att ni skapar fri sikt mot sjön i de ”gröna släppen”. När man läser beskrivningen kan man tro att det nya östra området får sjöutsikt men i själva verket är det väl bara en eller två av byggrätterna som får begränsad sjöutsikt? Än om det inte är ett krav så önskar vi att det framgår om de får sjöutsikt eller ej för vi tycker att ni skönmålar det nya östra området och ger de ett falskt värde för allmänheten. De flesta av de kommer enligt oss aldrig att se sjön och vi vill att ni utreder och beskriver vilka som egentligen får sjöutsikt. Vår tomt är t.ex. öppen nu pga att den avverkades för 8 år sedan. Träden är redan 4 m hög och snart står det rätt höga björkar, granar och tall på vår mark vilket gör att ingen fastighet öster om oss kommer se sjön.

Naturmiljö

Vi vill uppmärksamma er på att det finns håligheter i de två stora asparna som finns nedanför oss, de ni har med i planbeskrivningen och skriver att de får avverkas. De har vid flertal tillfällen varit boplats för större hackspetten. Det finns även spillkråka här än om vi bara sett den vid enstaka tillfälle, dvs den har troligen ingen boplats inom planen.

Eftersom vår tomt fortfarande är i direkt anslutning med relativt torr blockrik skogsmark finns det väldigt gott om skogsödlor men även kopparödla och orm i mindre omfattning. Vi vet att båda ödlorna nedan är skogsödlor än fast den ena är brun och den andra svart. Bruna är däremot vanligast förekommande och de kan man ofta se på och intill vår fastighet. Svarta är mer sällsynta för oss och vi har nästan bara sett de i dikeslänten intill vår östra fastighetsgräns. På bilden nedan satt en på vår vägg men vi ha även filmat en i dikesslänten. Detta är som ni vet fridlysta arter och vi har inte kunskapen om att bedöma var de har sina vinterlokaler. Vi anser däremot att ni är skyldiga att bedöma detta och även undersöka om det krävs dispens från artskyddsförordningen pga den nya exploateringen öster om oss. För oss är det trist om ni orsakar skador på deras vinterlokal och medför att vi får färre ödlor. Den nya vägen är t.ex. placerad i vår östra dikesslänt, dvs där vi oftast sett svarta skogsödlor.

Dricksvatten

Det är såklart bra för oss och andra med enskild/gemensam vattentäkt att ni inte tillåter nya spillvattenanläggningar uppströms våra vattentäkter. Men med det östra området ökar ni ändå risken för att grundvattnet kan förorenas av utsläpp samt kan t.ex. insaltning av väg också ha negativa konsekvenser på dricksvatten. Vår täkt (djupborrad brunn med pumphus inkl filteranläggning mm) finns i vårat sydöstra tomthörn. Den kommer hamna 2 m utanför gräns för ny gata. Finns det något krav på att det ska finnas ett säkerhetsavstånd mellan en ny enskild väg och en enskild vattentäkt?

Fråga om markanvändning enligt nya planen.

Ni klassar vägar ned till båtplatser som naturmark än fast det egentligen är en form av väg som årligen kräver underhåll och inte får blockeras. Är det rätt? Rent ”juridiskt”, betyder inte det att den enskilde huvudmannen bestämmer över ytan och kan låta den växa igen? För oss är vägar ned till båtplatser också någon form av yta som bör vara en gemensamhetsanläggning.

Om det östra området inte minskas eller stryks ur planen enligt vårat förslag vill vi ha följande ändringar.

Vi anser som sagt att det ska vara en minst 7 m bred skiljeremsa av naturområde mellan vår fastighet och område för gata i östra tomtgränsen, precis som det finns på andra ställen inom denna plan. Vi ser inte att riksintressen för vindkraftverk medför att den ytan ej kan skapas här. Om ni anser att den östra yttre gränsen ej får hamna närmre riksintresset kan den behållas. Byggrätter kan utföras ”bredare” men inte lika ”djupa” vilket medför att ev. en byggrätt utgår och övriga blir större än 1700 m2 . Om detta område på minst 7 m ej läggs in i planen kommer vi att överklaga att planförslaget fastställs.

Vidare anser vi att det ska fastställas/framgå vilken maxhöjd vägen får ha förbi vår fastighet. För att vi ska kunna skapa ett insynsskydd får den inte hamna för högt i förhållande till vår gräsmatta. Utan skiljeremsa ovan får den rimligen inte vara mer än 0,5 m ovan marknivån intill vår stuga, vilket i stort innebär att körbanan hamnar i befintlig nmarknivå men ev. något under när man passerar förbi våran vattentäkt. Med skiljeremsa bör vägens körbana hamna max 0,2 m ovan i befintlig marknivå. Av granskningshandling vill vi att detta krav framgår så att vi vet vilken ökad insyn vägen medför.

Ett permanent boden på vår fastighet kräver troligen en annan typ av avloppsanläggning. Om ni nu drar en ny spillvattenledning intill vår

fastighetsgräns är det därför bra om anläggningen dimensioneras för vår och grannens fastighet samt att man redan nu gör anslutningspunkter för oss. Vi ser med andra ord gärna att fastigheten har rätten men inte skyldigheten att kunna ansluta sig.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Småskalighet

Se kommunens kommentar under Västerbottens museums yttrande.

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar under yttrande 2.

Inom det i byggnadsplanen reglerade skyddsområdet för vattentäkt finns idag endast en vattentäkt och bedömningen är att den täkten kan finnas kvar med förutsättningen att tillkommande fastigheter inte får ha enskilda avlopp.

Stigen/skoterled

Se kommunens svar under yttrande 5.

Fridlysta arter

Skogsödlorna är fridlysta men vanliga i hela landet och förekommer i öppna, fuktiga miljöer. Det är förbjudet att ta bort eller skada ödlornas bon och ägg. Umeå kommun gör bedömningen att skogsödlorna vistas i diket för födosök då ödlornas boplatser utgörs av håligheter i mark, berg och stenrösen. Inom planområdet finns inga stora områden med öppna fuktiga miljöer som skulle vara av betydelse för skogsödlan. Det finns däremot miljöer med öppna sandmarker, våtmarker, samt gröna stråk med god konnektivitet som gynnar skogsödlan och gör det möjligt för dem att vistas i området. Bedömning är att det finns viktigare våtmarksområden i anslutning till planområdet och att planförslaget inte påverkar skogsödlans bevarandestatus

Naturvärden
Flertalet av de beskrivna träden med bevarandevärden ingår inte längre i planförslaget. Föreslagna tillkommande fastigheter tar naturmark i anspråk men bedömningen är inte att naturmark med påtagliga värden tas i anspråk.

”Östra områdets” utformning

Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA, flyttas mellan 15-18 meter från den i yttrandet berörda bostadsfastigheten, i enlighet med yttrandet.

I granskningsförslaget tillskapas ett område med NATUR mellan fastigheten och GATA för att tillfartsvägen inte ska ligga i direkt anslutning till fastigheten. Avståndet mellan fastigheten och den planerade tillfartsvägen är i granskningsförslaget som minst 15 meter.

Siktlinjer/släppen

Att bevara ett antal släpp med regleringen NATUR mellan bebyggelse säkerställer allmänhetens tillgång till närliggande naturmark. Användningen NATUR kräver ingen omfattande skötsel utöver eventuell befintlig skötselplan men kan röjas och avverkas. Det kan självklart vara så att röjning och avverkning krävs för att skapa tydliga siktlinjer, men det kan inte regleras detaljplanen utan ansvaret ligger hos den berörda fastighetsägaren. I planförslaget skapar vi förutsättningar siktlinjer och allmänhetens tillgång till närliggande naturmark.

Aspar

Närområdena till träd med bevarandevärden har i så stor utsträckning som möjligt reglerats med NATUR eller inte planlagts för att öka incitamenten för att bevara träden. Det ligger inom fastighetsägarens rätt att besluta om hur träden hanteras.

Väg till småbåtshamn/Gemensamhetsanläggning

Områdena närmast Täftesträsket ingår inte längre i planförslaget.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Se kommunens svar under yttrande 2.

Yttrandet bedöms delvis kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 10

Hejsan
Vad kul, hoppas denna detaljplan går igenom, väldigt seriöst och väl genomfört. Jag m. familj ser väldigt positivt på detta. Har varit i kontakt med fastighetsägaren och hört att det finns ett område på den västra delen av detaljplanen (GA2) där det finns ett förslag på bebyggelse av eventuella

garage eller förrådsbyggnader. Då i princip samtliga fastighetsägare har båt och/eller brygga som behöver förvaras och samt i vissa fall traktor m. redskap och andra typer av maskiner som används för att sköta våra gårdar och ta hand om byns vägar och snöröjning så anser jag att det vore lämpligt att den möjligheten att få bygga enskilt eller gemensamt med de fastighetsägare som har behov av garage eller förrådsbyggnader. Tror det skulle gynna bygden positivt.

Kommentar

Förrådsbyggnader

Önskemål om förrådsbyggnader tillgodoses i det reviderade planförslaget.

Plankartan har reviderats med område avsatt för förrådsbyggnader/garage/ställplats i enlighet med yttrandet.

Planbeskrivningen har reviderats för att överensstämma med justeringen i plankartan.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 11

Hej Ser väldigt positivt till den nya detaljplanen i området. Har haft en dialog med fastighets ägare i området som är berörda för detaljplanen, bla. några som funderar på att bygga om befintlig byggnad och nybyggnation. Tycker att byggnadshöjden kunde vara högre än 4m alternativt justera taklutning mer än dom 37 grader som är föreskrivna.

Kommentar

Sedan samrådet har planförslaget reviderats och inkluderar inte längre befintliga fastigheter. Se kommunens motiv till revideringen under svar till länsstyrelsens yttrande ovan. Eventuella förslag på justeringar som rör befintliga fastigheter kommer därav inte bemötas.

Byggnadshöjd
För att värna om befintlig kulturmiljö och siktlinjer bedöms det inte lämpligt med en byggnadshöjd för huvudbyggnad som överskrider 4 meter.

Takvinkel
Se svar för yttrande 2

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 12

Har i det stora hela inga invändningar till detaljplanen. Bra att tomterna är stora så karaktären på området behålls. Det som berör vår fastighet och sex andra (varav en är samlingslokalen Myrstacken) är att vi har en vattentäkt som kommer att påverkas. Har dokument som kan visa på att den har funnits i mer än 50 år. Att vi kompenseras på något sätt genom att anslutas till den gemensamma vattenlösningen för de nya fastigheterna. Ser med viss oro att projektet startas och vi blir av med vattentäkt och få tomter säljs. Att vattenlösningen måste vara klar innan vattentäkten försvinner. Tycker också att i planering av avloppen till de nya fastigheterna tas hänsyn till att äldre fastigheter i framtiden kan ges möjlighet att ansluta sig till gemensamma lösningar.

Kommentar

Dricksvattentäkt

Se kommunens svar i yttrande 2.

Gemensam spillvattenreningsanläggning

Se kommunens svar i yttrande 2.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i planförslaget.

YTTRANDE 13

Om man tar en helhets bild kring hur geografin ser ut runt Täfteträsk, så ser man att det finns en mängd olika nedfarter mot vattnet eller det Ni kallar ”Släpp”. Det råder ingen brist på antalet anser vi.

Tillgängligheten och genomförande möjligheten bör vara något som man bör ta i beaktan vid förslagsritningar. Vi anser att det absolut minsta mark & miljöåverkan torde vara som vi markerat i bifogad ritning. Dvs i direkt / nära anslutning till den befintliga badplatsen. Dels att med bilar o evt båttrailers finns väg tillgång där samt OM man beslutar sig för att göra en korrekt urförd båtplats/ brygga där så behövs det ingen muddring av stranden då ett djup uppnås i klar närhet till den plats som finns där att ta i anspråk. De förslag som inlämnats från Ovan person innebär att det är ca 30-40 meter ett vattendjup som ej överstiger 40 cm och man behöver då åsamka rejäl bottenförändring om man skulle försöka uppnå en funktionell båtplats/ båtbrygga utan att båtarna ”suger fast” i sanden.

Vår ambition är att dess eventuella framtida placering av ngn småbåtsanläggning bör ske så miljö vänligt/ funktionsmässigt / tillgänglighetsmässigt som möjligt & de förslag vi sett hitentills inte är det optimala förslagen enligt vår mening. Vi tar gärna ett möte gällande detta med

Strandsamfälligheten, då de inte verkar vilja bjuda in så gör vi det istället. Då kommer vi säkert fram till en bra lösning för ALLA berörda parter.

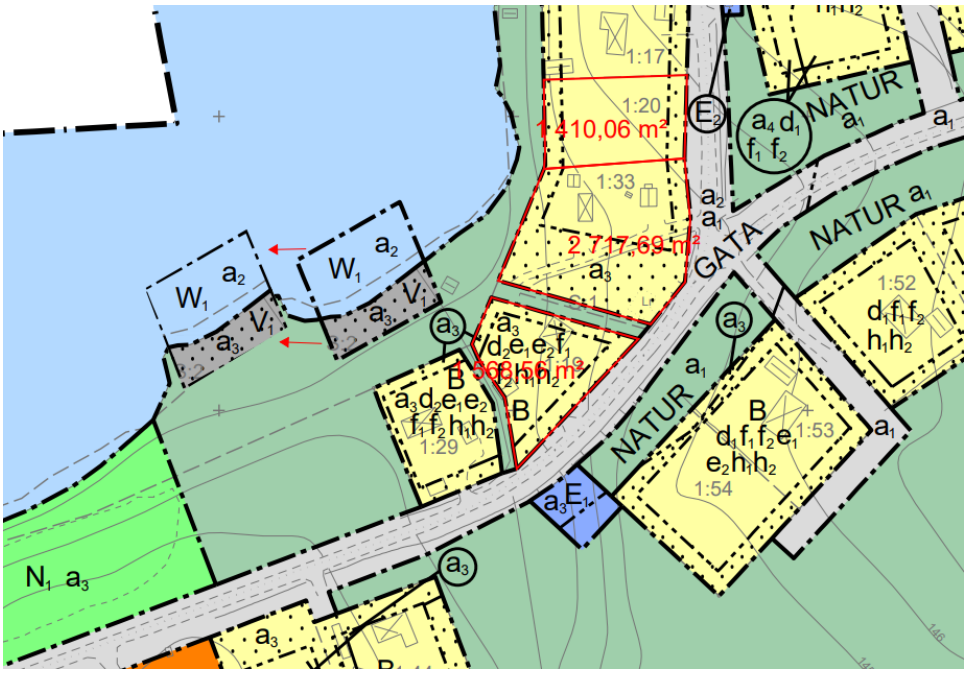

Kommentar

Småbåtshamn
Se kommunens svar under yttrande 4

Kommunen vill även uppmärksamma att muddring kan innebära vattenverksamhet och kräva tillstånd.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 14

Vi har noterat att detaljplanen inte tagit hänsyn till den befintliga kärrvägen från Österåkerskorsningen över Nyverksbrånet till Nyverket. Kärrvägen måste betraktas vara av kulturhistorisk värde. Den är t ex utmärkt på Ekonomisk karta från 1959, se bif utdrag från kartan. Kärrvägen har bevarats som kulturminne av Holmen Skog vid deras senaste avverkning. Kärrvägen nyttjas idag frekvent av sommarstugeägare och gäster som promenad- och jogging stråk, cykelväg, och vintertid för skidspår och snöskoterväg. Den är även en naturlig väg in till naturen för den som är intresserad av skogsvandring och bäreller svampplockning, samt kulturupplevelse av mina konst-alster. Enligt detalplanförslaget kommer det inte att finnas någon enkel och naturlig access till Kärrvägen (som vi kallar Blåbärsstigen för den är blå-snitslad; och inritad i vår orienteringskarta) då den kommer att blockeras av tomtmark och bebyggelse.

Jag vill skicka bilder för att visa min konst som finns längs omtalade stig (och även överallt för övrigt i skogen). Tyvärr är de målade figurerna intagna för vinterförvaring. Familjer uttrycker stor glädje och blir fyllda med egen fantasi! Stigen måste få vara kvar orörd och som nu lätt-tillgänglig

Kommentar

Stigen
Se kommunens svar under yttrande 5.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

YTTRANDE 15

Vi har noterat att detaljplanen inte tagit hänsyn till den befintliga kärrvägen från Österåkerskorsningen över Nyverksbrånet till Nyverket. Kärrvägen måste betraktas vara av kulturhistorisk värde. Den är t ex utmärkt på Ekonomisk karta från 1959. Kärrvägen har bevarats som kulturminne av Holmen Skog vid senaste avverkning. Kärrvägen nyttjas idag frekvent av sommarstugeägare och gäster som promenad- och jogging stråk, cykelväg, och vintertid för skidspår och snöskoterväg. Den är även en naturlig väg in till naturen för den som är intresserad av skogsvandring och bär- eller svampplockning. Enligt detalplaneförslaget kommer det inte att finnas någon enkel och naturlig access till kärrvägen då den kommer att blockeras av tomtmark med bebyggelse. Vi föreslår att kärrvägen bevaras inom planområdet på sånt sätt att den fortsatt kan komma att nyttjas på samma sätt som idag. Vi noterar att det på sidan 36 under Fordonstrafik nämns att Söderviksvägen leder runt Täftesträsket för att sedan återansluta till väg 364 i Kroksjö. Det senare är inte korrekt. Söderviksvägen slutar vid Täfteträskets

norra ände. De vägar som leder vidare mot Kroksjö är skogsbilvägar och därmed inte ämnade för allmän trafik.

Kommentar

Stigen
Se kommunens svar under yttrande 5.

Planbeskrivningen har reviderats avseende Söderviksvägens dragning.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses i planförslaget.

Ändringar efter samråd

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera dem tillkommande fastigheterna.
- Fornlämningens avgränsning och symbol har kompletterats i grundkartan.
- Planområdesgränsen har justerats för att minska mängden naturmark.
- Plankartan har försetts med E-område om 10x10 meter för befintlig nätstation.
- Plankartan har justerats så att den planerade tillfartsvägen reglerad GATA samt närliggande tillkommande kvartersmark för bostäder, flyttas cirka 20 meter från den befintliga dricksvattentäkten.
- Användningsområdet för E_1 – Teknisk anläggning för spillvattenrening har justerats och flyttats 4 meter från närliggande bostadsfastighet. Längs användningsgränsen skapas en buffert med 4 meter prickmark.
- Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:2.
- Grundkartan i plankartan har reviderats inför granskningen med information kring samfälligheten Södervik S:1.
- Plankartan har reviderats med område avsatt för förrådsbyggnader/ställplats

Planbeskrivningen

- Beskrivning av Täfteträskets närområde och svämplan har lagts till.
- Planbeskrivningen har reviderats med motivering gällande planförslagets påverkan på möjligheten att följa MKN och påverkan på statusen.
- Planförslaget har reviderats genom att endast inkludera de tillkommande fastigheterna. Planbeskrivningen revideras för att överensstämma med ändringen.
- Formulering av träd med bevarandevärden har ändrats.
- Beskrivning av bedömning av påverkan för rennäring har lagts till.
- Planförslaget har reviderats genom att GATA har flyttats på grund av dricksvattentäkt. Planbeskrivningen revideras för att överensstämma med ändringen.
- Saknad bild på sidan 52 i enlighet med yttrandet har lagts till. I och med justeringar i planbeskrivningen finns nu bilden på sida 58.

- Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande att samfälligheterna Södervik S:1 och Södervik S:2 inte påverkas av planförslaget
- Planbeskrivningen har kompletterats med information gällande område avsatt för förrådsbyggnader/garage/ställplats.
- Beskrivning av Söderviksvägens dragning har reviderats.

Tillkommande/reviderade utredningar efter samrådet

- VA- och dagvattenutredning

Detaljplanering, Umeå kommun, september 2025

Denna handling har godkänts av planchef Johanna Söderholm med planarkitekt Villiam Brännström som handläggare. Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-12-10

§ 286

Södervik 1:7

Diarienr: BN-2019/01978

Detaljplan för del av Södervik 1:7

Beslut

1. **Byggnadsnämnden godkänner detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7.**

2. **Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).**

Syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering den 29 mars 2022. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då planen innebär mindre avsteg från översiktsplanen vilket redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Totalt möjliggör detaljplanen för 20 bostäder i form av småhus. Detaljplanen möjliggör för 3 600 m^2 bruttoarea för bostäder. Planförslaget skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation, teknikhus samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas. Planförslaget skapar även förutsättningar för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats.

Övriga frågeställningar som har haft betydande inverkan på detaljplanens utformning är planförslagets påverkan på närliggande sjö Täfteträsket kopplat till miljökvalitetsnormer för vatten, MKN vatten.

Detaljplanen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan.

Samråd/granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.

Samråd hölls under perioden 6 – 27 oktober 2023. Granskning hölls under perioden 16 september – 7 oktober 2025.

Av de synpunkter som har inkommit under samråds- och granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Planförslaget har efter granskning, utöver redaktionella ändringar och förtydliganden, reviderats på följande punkter:

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.
- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Byggnadsnämnden 2025-12-10

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Inkomna synpunkter från sakägare har främst berört byggrättens omfattning och storlek, man har lyft önskemål om en utökad byggrätt även för befintliga fastigheter utanför planområdet, så som planförslaget var utformat under samrådet. Planområdet justerades efter samrådet till granskningen till att enbart omfatta tillkommande tomter i området på grund av påverkan på MKN vatten. Det har även inkommit synpunkter gällande kulturmiljöns betydelse, frågor gällande vatten och avlopp samt trafik. Se bemötande av inkomna synpunkter i granskningsutlåtandet.

Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-21
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat november 2025
- Samrådsredogörelse daterad maj 2025

Beredningsansvariga

Villiam Brännström, planarkitekt
Anne Friedrich, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Anne Friedrich, planarkitekt

Beslutsordning

Ordföranden finner att byggnadsnämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-12-10

Beslutet med handlingar ska skickas till
Kommunfullmäktige, Umeå kommun

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 16

Diarienr: KS-2025/01115

Antagande: Detaljplan för del av Södervik 1:7

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då planen innebär mindre avsteg från översiktsplanen vilket redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Totalt möjliggör detaljplanen för 20 bostäder i form av småhus. Detaljplanen möjliggör för 3600 m^2 bruttoarea för bostäder. Planförslaget skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation, teknikhus samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas. Planförslaget skapar även förutsättningar för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats.

Övriga frågeställningar som har haft betydande inverkan på detaljplanens utformning är planförslagets påverkan på närliggande sjö Täfteträsket kopplat till MKN vatten.

Detaljplanen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan.

Samråd/granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.

Samråd hölls under perioden 2023-10-06 till 2023-10-27. Granskning hölls under perioden 2025-09-16 – 2025-10-07.

Av de synpunkter som har inkommit under samråds- och granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Planförslaget har efter granskning, utöver redaktionella ändringar och förtydliganden, reviderats på följande punkter:

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.
- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Inkomna synpunkter från sakägare har främst berört byggrättens omfattning och storlek, man har lyft önskemål om en utökad byggrätt även för befintliga fastigheter utanför planområdet, så som planförslaget var utformat under samrådet. Planområdet justerades efter samrådet till granskningen till att enbart omfatta tillkommande tomter i området på grund av påverkan på MKN vatten. Det har även inkommit synpunkter gällande kulturmiljöns betydelse, frågor gällande vatten och avlopp samt trafik. Se bemötande av inkomna synpunkter i granskningsutlåtandet.

Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 286 - godkändplan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat november 2025
- Samrådsredogörelse daterad maj 2025

Beredningsansvariga

Villiam Brännström, planarkitekt
Anne Friedrich, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef
Föredragande i planeringsutskottet Anne Friedrich, planarkitekt

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktiges beslut skickas till
detaljplanering@umea.se

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen 2026-01-13

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Länsstyrelsen
- Sakägare som har yttrat sig

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2026-01-07

§ 3

Diarienr: KS-2025/01115

Antagande: Detaljplan för del av Södervik 1:7

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för del av fastigheten Södervik 1:7 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte

Syftet med detaljplanen är att skapa planmässiga förutsättningar för förtätning i form av avstyckning av upp till 20 tillkommande fastigheter för bostadsändamål. Tillkommande bostäder anpassas till den befintliga bebyggelsen avseende höjd, placering och utformning. Syftet är också att säkerställa en hållbar vatten- och avloppslösning för fastigheterna och möjliggöra för uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning. Vidare är syftet att möjliggöra en yta för förråd, sjöbod eller ställplats.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2022-03-29. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande då planen innebär mindre avsteg från översiktsplanen vilket redovisas och motiveras i planbeskrivningen.

Totalt möjliggör detaljplanen för 20 bostäder i form av småhus. Detaljplanen möjliggör för 3600 m^2 bruttoarea för bostäder. Planförslaget skapar förutsättningar för en hållbar avloppshantering genom möjlighet till uppförande av gemensam spillvattenreningsanläggning.

Planområdet omfattas av strandskydd. För delar av området avsett för spillvattenreningsanläggning, transformatorstation, teknikhus samt för bostadsändamål belägna söder och öster om Söderviksvägen föreslås strandskyddet upphävas. Planförslaget skapar även förutsättningar för uppförande av förråd, sjöbod eller ställplats.

Övriga frågeställningar som har haft betydande inverkan på detaljplanens utformning är planförslagets påverkan på närliggande sjö Täfteträsket kopplat till MKN vatten.

Detaljplanen bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan.

Samråd/granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.

Samråd hölls under perioden 2023-10-06 till 2023-10-27. Granskning hölls under perioden 2025-09-16 – 2025-10-07.

Av de synpunkter som har inkommit under samråds- och granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Planförslaget har efter granskning, utöver redaktionella ändringar och förtydliganden, reviderats på följande punkter:

- Befintligt E-område för transformatorstation i plankartans västra del har utökats och plankartan har kompletterats med bestämmelse **[E_3]** – Teknikhus.
- Naturmark – har utgått från planförslaget då användningen i huvudsak syftade till att bekräfta befintlig markanvändning vilket inte bedöms vara nödvändig för planens syfte och genomförande.
- Kvartersmark **[B]** - bostäder med korsmark har ersatts med **[Y_1]** - förråd, sjöbod eller ställplats, regleringen och markanvändningen har samma syfte som i granskningen men användningen har justerats för att säkerställa att detaljplanen är juridiskt och tekniskt genomförbar vid dess genomförande.
- Egenskapsbestämmelser för **[Y_1]** har lagts till för att reglera utformning, begränsning av markens utnyttjande, höjd och utnyttjandegrad.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-01-07

Inkomna synpunkter från sakägare har främst berört byggrättens omfattning och storlek, man har lyft önskemål om en utökad byggrätt även för befintliga fastigheter utanför planområdet, så som planförslaget var utformat under samrådet. Planområdet justerades efter samrådet till granskningen till att enbart omfatta tillkommande tomter i området på grund av påverkan på MKN vatten. Det har även inkommit synpunkter gällande kulturmiljöns betydelse, frågor gällande vatten och avlopp samt trafik. Se bemötande av inkomna synpunkter i granskningsutlåtandet.

Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 286 - godkändplan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat november 2025
- Samrådsredogörelse daterad maj 2025

Föredragande

Anne Friedrich, planarkitekt

Beredningsansvariga

Villiam Brännström, planarkitekt
Anne Friedrich, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktiges beslut skickas till
detaljplanering@umea.se

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-01-07

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Länsstyrelsen
- Sakägare som har yttrat sig

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-01-07

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-16

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/01128

Detaljplan för Holmsund 2:65 med flera - Umeå hamn (etapp 2)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige antar detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn - etapp 2. enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte
Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Ärendebeskrivning
Arbetet med att upprätta detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn etapp 2, påbörjades av Umeå kommun detaljplanering i maj 2022. Byggnadsnämnden godkände, 2022-05-18 § 129, delning av detaljplanen i en första och andra etapp, där etapp två har hanterats i den här detaljplanen.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar för etapp 2.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Samråd/Granskning
Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden 2022-03-04 – 2022-04-03 samt förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Av de synpunkter som har inkommit under tiden för den förnyade granskningen har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att plankartan kompletterats

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01128

med genomförandetid och egenskapsbestämmelser samt att planbeskrivningen kompletterats och reviderats med anledning av inkomna yttranden.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan. Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen är av stor betydelse för kommunen samt handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 287 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Utlåtande förnyad granskning daterat november 2025
- Granskningsutlåtande nr. 2 daterat november 2022
- MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl., etapp 2, daterad november 2025

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

UMEÅ KOMMUN

Utlåtande förnyad granskning

Diarienummer: BN-2022/01126
Datum: 2025-11-21

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 2
inom Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Samråd och granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden 2022-03-04 – 2022-04-03 samt **förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15**. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Nedan görs en sammanfattning av inkomna synpunkter under den förnyade granskningen, vilka kan begäras ut i sin helhet.

LÄNSSTYRELSEN

Har inkommit med ett yttrande som redovisas i sin helhet nedan.

Beskrivning av ärendet

Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för granskning i enlighet med 5 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Enligt 5 kap. 22 § PBL ska Länsstyrelsen under granskningstiden yttra sig över planförslaget, om planförslaget enligt Länsstyrelsens bedömning innebär att någon av överprövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL inte följs eller tillgodoses.

Syftet med detaljplanen

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen
Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer - med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden - att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas under förutsättning att kommunen beaktar Länsstyrelsens synpunkter nedan samt utvecklar/justerar i enlighet med vad som anges i avsnittet Miljökvalitetsnormer för vatten i detta yttrande.

Miljökvalitetsnorm Vatten
Länsstyrelsen kan utifrån nuvarande underlag inte bedöma hur detaljplanens genomförande skulle påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Med anledning av påverkan på MKN för vatten konstaterar kommunen att dagvattenhantering måste planeras och byggas ut i ett sammanhang, vilket Länsstyrelsen håller med om. Länsstyrelsen delar dock inte kommunens bedömning av hur detta ska säkerställas. Kommunen skriver att:
”Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom hamnområdet vilar på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna (företrädesvis Umeå hamn AB) ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.”
Detta stämmer förvisso, men är inte tillräckligt för att i samband med detaljplanens antagande kunna bedöma att miljökvalitetsnormerna för vatten kommer kunna följas vid ett genomförande av detaljplanen. Det är viktigt att få till en dagvattenhantering som planeras och byggs ut i ett sammanhang med en optimering av olika reningsanläggningar, vilket också tas upp i planbeskrivningen (sid 90). Om planförslaget antas i nuvarande form - samt innan en tydlig handlingsplan finns på plats - så riskerar dagvattenlösningarna bli avgjorda i bygglovsskedet och därmed inte tillräckligt effektiva eller kostnadseffektiva sett till hela områdets reningsbehov. Innan detaljplanen antas behöver det tydligt framgå hur kommunen avser säkerställa att nödvändiga dagvattenrenande åtgärder kommer att genomföras.

Länsstyrelsen framför i en separat bilaga (Bilaga 1, Miljökvalitetsnormer för vatten samt dagvattenfrågor) detaljsynpunkter på hur bedömningar genomförts samt vilka slutsatser som dragits från dessa.

Miljökvalitetsnorm Luft
Kommunen har i planhandlingarna visat hur man genomfört bedömningen om hur detaljplanen kan komma att påverka luftkvaliteten i området. Bedömningen är gjord genom objektiv skattning vilket är acceptabelt för detta område och de förutsättningar som gäller. Bedömningen baserat på

beräkningarna är att påverkan på luftkvalitet blir mycket liten. Länsstyrelsen har inget att erinra.

Hälsa och säkerhet - Buller
Planbeskrivningen redogör, så långt det är möjligt, för hur bullerfrågan ska hanteras i planområdet framöver, både för trafiken, tillståndspliktiga verksamheter och icke tillståndspliktiga verksamheter. Det är exempelvis bra att plankartan har försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Det ses också som positivt att kommunen i planbeskrivningen anger att Kommunstyrelsens generella försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att inte tillåta ny bostadsbebyggelse som riskerar att begränsa fullt utnyttjande av hamnen. Länsstyrelsen bedömer att bullerproblematiken är beskriven på ett tillräckligt sätt.

Hälsa och säkerhet - Förorenade områden
Som Länsstyrelsen även konstaterat i yttrandet från föregående etapp är utgångspunkten att föroreningssituationen ska vara tillräckligt utredd för att kunna bedöma om platsen är lämplig för ändamålet. Innan detaljplanen antas bör man även i en åtgärdsutredning ha utrett hur föroreningen ska åtgärdas.

Kommunen har motsatt sig ytterligare utredningar och menar att det inte är kostnadsmässigt motiverat att ta fram ytterligare underlag till detaljplanen. Kommunen har sammanställt status på de olika (kända) förorenade områdena inom planområdet och har tagit fram en åtgärdsutredning som underlag till detaljplanen. Utifrån informationen i de kända förorenade platserna bedöms inte situationen vara så allvarlig att marken skulle anses som olämplig. Planbeskrivningen bör också fastslå att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark.

Kommunen vill alltså frångå det normala förfarandet att föroreningsfrågan ska vara helt utredd till detaljplanen. Utifrån kommunens underlag synes huvudparten av de förorenade områdena vara identifierade och delvis under kontroll. Undersökningar ska i stället utföras löpande och i tät dialog med kommunens miljö- och hälsoskydd. Även om samtliga områden inte är undersökta så bedömer Länsstyrelsen att kommunen har en tillräcklig kontroll på situationen för att i alla fall kunna göra bedömningen att platsen inte kan sägas vara direkt olämplig. Att skjuta fram provtagningar ställer högre krav på dialogen och tillsynsmyndigheten. Då miljö- och hälsoskydd har tillsynen över verksamheterna inom området och har bäst inblick i föroreningssituationen är deras synpunkter viktiga.

<u>PFAS</u>
Gällande PFOS som nämns så får man antas att det är PFAS som grupp som avses, och att kompletterande provtagning då minst bör gälla PFAS 11 (helst PFAS 21). Utöver brandskumsplatser så är flera av objekten sådana

som på branschnivå associeras med PFAS, som exempel avfallsverksamheter och oljedepåer. Detta gäller även Hillskär. Då PFAS-frågan är relativt ny har troligen ingen provtagning skett om de flesta av undersökningarna.

Fiberbank

Det framgår att fiberbanken samt påverkan på denna från båttrafiken är väl känd. SCA Obbola utför under 2025 en bedömning kring själva fiberbankens risker. Detaljplanen medför sannolikt inte något nämnvärd ökad risk för fiberbanken, men om inte SCA Obbola redan varit delaktiga i processen så bör de ges möjlighet till synpunkter.

Övrigt

Vattenverksamhet

Utfyllnaderna kommer att behöva prövas i mark- och miljödomstolen innan de görs. Mer detaljerat underlag kommer då att behöva tas fram. Det är positivt att kommunen redan nu har identifierat att ytterligare naturinventeringar och sedimentundersökningar behöver göras innan vattenverksamheten prövas.

Artskyddsfrågor

Planförslaget innebär att vattenansamlingarna som hyser fridlysta arter kommer fyllas igen. Dispens från artskyddsförordningen och tillstånd till igenfyllnaden har medgivits av Mark och miljödomstolen (M 3612-20) och är således tillåtligt. Länsstyrelsen har inget att tillägga gällande detta.

Totalförsvarets civila intressen

I stycket gällande totalförsvarets civila intressen kan tilläggas att hamnar är viktiga transportnoder för Sveriges försörjningsberedskap. Vid krig kan hamnen utgöra ett troligt mål för bekämpning av främmande makt.
Det bör förtydligas i planbeskrivningen huruvida nuvarande räckvidd av ljudsändarna för utomhusvarning är tillräcklig för att varna hela detaljplaneområdet. Om detta anses otillräckligt bör åtgärder föreslås. (Se bilaga 2, Ljudsändare och skyddsrum)

Det bör även förtydligas huruvida antalet och placering av skyddsrum antas vara tillräckliga för att skydda civilbefolkning som vistas i detaljplaneområdet vid höjd beredskap. Om det anses otillräckligt bör åtgärder föreslås (Se bilaga 2 Ljudsändare och skyddsrum)

Kommentar

Efter den förnyade granskningen har en handlingsplan för dagvattenhantering inom Umeå hamn tagits fram. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen.

Det beskrivs också att i hamnverksamhetens tillstånd ingår ett kontrollprogram för vatten och i genomförandet av detta ingår kontinuerliga samråd med miljö- och hälsoskydd på kommunen.

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från handlingsplanen för dagvatten. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

Vad gäller beskrivningen av förändringar inom förorenad mark och vatten kompletteras planbeskrivningen med att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta till att nivåerna understiger riktvärden för mindre känslig markanvändning.

SCA Obbola har getts möjlighet under planprocessen att lämna synpunkter på förslaget.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har det övergripande ansvaret för landets skyddsrum. Ytterst är det riksdag och regering som beslutar om skyddsrummen. MSB ansvarar inriktar och håller samman arbetet med att utveckla befolkningsskydd med varningssystem, skyddsrum och utrymning och inkvartering. MSB kontrollerar bland annat att mängden skyddsrum bevaras.

Skyddsrum och ljudsändare regleras inte i detaljplanen och kommunen gör ingen bedömning av behovet inom ramen för planarbetet. Kommunen bedömer att detaljplanen inte utgör något hinder om behov finns att utöka befolkningsskyddet med t.ex. skyddsrum och varningssystem inom planområdet. Fastighetsägaren ansvarar för befintliga skyddsrum och ljudsändare.

Planbeskrivningen kompletteras i enlighet med yttrandet vad gäller upplysningar kring hamnens betydelse och behovet av befolkningsskydd.

TRAFIKVERKET

På sid 35 i planbeskrivningen står "Längs den östra sidan av hamnen, där ny gång- och cykelväg planeras längs väg E12." Trafikverket vill förtydliga att Trafikverket inte planerar någon gång- och cykelväg på aktuell sträcka. I de fall kommunen avser bygga en gc-väg längs E12 kommer det att krävas tillstånd och avtal för arbete i vägområdet eller dess närhet.

Kommentar

Planbeskrivningen revideras i skrivningen på sid 35.

SWEDAVIA

Nuvarande planförslag bedöms inte innebära någon negativ påverkan på Umeå Airport.

Swedavia önskar dock att framföra följande:

- Swedavia ser positivt på att MSA-ytan lyfts i planbeskrivningen. Vi föreslår dock att information om specifika höjder stryks ur texten på s.24-25 som beskriver flygplatsens riksintresse. Detta eftersom flygprocedurerna för Umeå Airport är under revidering vilket kan innebära att dessa kan komma att förändras i närtid. Planförslaget kommer även efter revidering av dessa inte innebära någon risk för genomträngning av flygplatsens hinderytor. Det är för den här planen tillräckligt att redogöra att planområdet är inom flygplatsens MSA-yta och att objekt som väsentligt överstiger reglerade höjder i plankartan ska samrådas med flygplatsen.

Utöver ovan har Swedavia inga övriga synpunkter i denna granskning.

Kommentar

Planbeskrivningen revideras i enlighet med yttrandet.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten bedömer att planförslaget i sin nuvarande utformning inte riskerar medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Yttrande

Miljö- och hälsoskydd ser positivt på en utveckling av riksintresset Umeå hamn. Det finns dock delar av planen som behöver kompletteras och förtydligas. Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar i huvudsak följande synpunkter på planhandlingen:

Det behöver förtydligas hur planen säkerställer att negativa konsekvenser av buller inte uppstår eller ökar för fastighetsägare/närboende i anslutning till planområdet. Redan vid befintlig utbyggnad överskrids riktvärden för industribuller samt väg- och spårtrafik vid ett antal fastigheter/bostäder i anslutning till planområdet.

Det bör förtydligas vilka markområden inom planområdet som överskrider halter för mindre känslig markanvändning (MKM) enligt Naturvårdsverkets

riktvärden för förorenad mark. Områden med markföroreningar som överskrider MKM bör villkoras så att framtida bygglov kan medges först efter sanering ner till MKM.

Det behöver kompletteras med en kvalitativ bedömning av potentiell påverkan på miljökvalitetsnormen (MKN) för berörda ytvattenrecipienter. Det saknas uppgifter om hur dagvatten hanteras inom planområdet samt hur detaljplanen förhåller sig till gränsvärden för MKN vatten.

Artskyddsutredningen behöver kompletteras med vilken påverkan planen har på arters bevarandestatus samt vilka arter som är minskande. Häckfågelinventeringen behöver kompletteras med tidigare inventeringsperioder från isens brytning fram till juni/juli för att klargöra påverkan på skyddade arter.

Kommentar

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt.

Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

Mot bakgrund av föroreningssituationen vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, bland annat miljöbalken och förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta innebär bland annat att underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan alltid sker vid påträffande av förorening. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker och ska fortsatt ske i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Planbeskrivningen kompletteras med att försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev.

markföroreningar är avhjälpta till att nivåerna understiger riktvärden för mindre känslig markanvändning.

Efter den förnyade granskningen har en handlingsplan för dagvattenhantering inom Umeå hamn tagits fram. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen. Det beskrivs också att i hamnverksamhetens tillstånd ingår ett kontrollprogram för vatten och i genomförandet av detta ingår kontinuerliga samråd med miljö- och hälsoskydd på kommunen.

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från handlingsplanen för dagvatten. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

Del av befintliga vattenområden inom hamnområdet kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade utfyllnader inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Frågan hanteras i kommande tillståndsprocesser. Dispens från artskyddsförordningen och tillstånd till igenfyllnaden har medgivits av Mark och miljödomstolen (M 3612-20) och är således tillåtligt.

En artskyddsutredning har i flera steg tagits fram under planprocessen i vilken berörda arter identifierades. Utredningar hur det är möjligt att undvika negativ påverkan, eventuella skyddsåtgärder och behov om att söka dispens från artskyddsförordningen har också skett parallellt med detaljplanearbetet. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade förändringar inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Artskyddsfrågan hanteras även i kommande tillståndsprocesser. Om arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen påträffas under exploatering ska samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

TEKNISKA NÄMNDEN/GATOR OCH PARKER

Den PARK-yta som vi tidigare lämnade kommentar om att övergå till fastighetsmark och prickmark har utgått ur planområdet.

Ytan som i samrådsskedet föreslogs som NATUR med dike och dagvattenfördröjning har övergått till fastighetsmark och prickmark. I tidigare yttrande kommenterade vi att ytan var för begränsad för att kunna hantera större flöden. Behovet att hantera tillkommande dagvatten uppströms

kvarstår. Så det blir viktigt att säkerställa att rinnvägar säkerställs i samband med kommande projektering.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med en tydligare beskrivning kring hur dagvatten är tänkt att hanteras inom hamnområdet.

UMEÅ ENERGI AB

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme-, fjärrkyla-, el- eller bredbandsledningar

VAKIN, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB

Vatten och avlopp

I planbeskrivningen framgår det att VA-huvudmannen i dagsläget inte har möjlighet att ta emot ökade volymer spillvatten. Vakin vill understryka att de beräknade ökade spillvattenflödena som tillkommer i samband med en utökning av hamnens verksamhet kan tas emot i det allmänna spillvattennätet, förutsatt att rätt åtgärder vidtas. Genom att anlägga fördröjningsanläggningar för spillvatten inom planområdet, och styra tömningen av dessa så att den inte sker vid tider då det kommunala spillvattennätet är högt belastat – vilket vanligtvis inträffar vid ett fåtal tillfällen per år i samband med kraftiga regnhändelser – är det möjligt att hantera de ökade volymerna på ett hållbart sätt. För att möjliggöra dessa åtgärder behöver gällande avtal som reglerar spillvattenhanteringen revideras.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) tas det inte hänsyn till att det planeras att bygga ett nytt reningsverk inom hamnområdet för att hantera områdets spillvatten. Detta ligger normalt utanför Vakins bevakningsområde, då området inte omfattas av verksamhetsområdet för spillvatten. Vakin vill dock uppmärksamma att ett nytt reningsverk kan påverka bedömningen av miljöpåverkan i relation till gällande miljökvalitetsnormer (MKN) för mottagande recipienter, och anser därför att detta bör belysas i MKB:n.

Avfall och återvinning

Från och med den 1 januari 2024 ska verksamheter lämna sitt utsorterade förpackningsavfall till ett insamlingssystem för verksamheters förpackningsavfall.

Säkerställ att transportvägar och uppställningsplats för bilen uppfyller Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning. Transportvägen ska vara minst 5,5 meter bred om körning i båda riktningarna förekommer, om parkering förekommer måste vägen vara bredare. Om vägen är mötesfri och det inte finns parkerade fordon kan vägen vara smalare, dock minst 3,5 meter bred. Träd och annan växtlighet får inte inkräkta på vägens bredd eller den fria höjden. Snövallar får inte inkräkta på transportvägens bredd

och transportvägen ska vara halkbekämpad vintertid. Längs hela transportvägen, fram till hämtningsfordonets uppställningsplats, ska det vara fri höjd på minst 4,7 meter.

Genomfart eller tömning ska av säkerhetsskäl inte ske utanför entréer. Vid transport, tömning och eventuell vändning ska det vara fri sikt och god framkomlighet.

Om hämtningspersonalen drar eller skjuter tunnan från uppställningsplatsen fram till sopbilen ställer detta krav på jämna hårdgjorda ytor utan kanter som snöröjs och halkbekämpas vintertid Det får inte finnas trottoarkanter, trösklar eller andra ojämnheter som kan påverka avfallshämtarnas arbetsmiljö. Ur arbetsmiljösynpunkt är dragvägar problematiska och bör undvikas.

I övrigt förutsätter vi att Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning följs.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med underlag och beskrivningar från den handlingsplan för dagvatten som tagits fram för området, se också kommentar till länsstyrelsens yttrande. Planbeskrivningen kompletteras med uppgifter från Vakins yttrande vad gäller vatten och avlopp.

Detaljplanen innebär inga planerade förändringar när det kommer till hantering av avfall. VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid ny- och ombyggnad. Beskrivningen kring vatten och avlopp samt avfall i planbeskrivningen kompletteras.

LANTMÄTERI

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras;

Plankarta

- Genomförandetid saknas på plankartan

Planbeskrivning

- Det saknas konsekvenser för hur rättigheterna påverkas av genomförandet av detaljplanen i konsekvenstabellen (sidan 97). Idag nämns vilka fastigheter som berörs men rättigheterna är inte kompletta. ”Fastigheter” bör tas bort och ersättas med ”rättighetsbeteckning”. Konsekvenserna för rättigheterna efter genomförandet saknas helt. Ledningshavare saknas också i tabellen, bör bytas ut mot rubriken lagfaren ägare.
- Det måste framgå vem som ska ansöka om att rättigheterna (x och z) bildas genom lantmäteriförrättning.
- Stycket nedanför konsekvenstabellen gällande ledningar och ledningsrätter bör förtydligas (sidan 97). Vad är syftet med formuleringen? Är det endast en upplysning kan det strykas.

- Sista meningen i konsekvenstabellen gällande Holmsund 2:1 (sidan 93) bör strykas helt. Bedömning görs senare under handläggningen av förrättningen.
- Planens konsekvenser i stort bör utvecklas.

Kommentar

Plankartan kompletteras med genomförandetid.
Planbeskrivningen kompletteras och revideras i enlighet med yttrandet.

YTTRANDE 1

Skrivningarna om buller behöver fördjupas så att det tydliggörs att även hantering av metallskrot är sådan verksamhet som omfattas av Naturvårdsverkets rekommendation om att accepterade ljudnivåer ska sänkas med 5 dB. Vidare saknas en avvägning mot folkhälsan och att WHO rekommenderar lägre accepterade nivåer än Naturvårdsverket. En utbyggnad av hamnens verksamhet behöver ske i linje med att folkhälsan ska bevaras och att Holmsund och Obbola-området även fortsättningsvis ska vara attraktiva bostads och rekreationsområden.

Kommentar

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt.

Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

YTTRANDE 2

Den bullerutredning som gjorts har inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till den sammanlagda bullereffekten av denna detaljplaneändring med de som gjorts i samband med expansionen av fabriksområdet vid SCA Obbola. SCA fabriken och dess ljudnivå utgör en bas för den sammanlagda bullernivå som hamnområdet kommer bidra till.

Effekten av den ökade bullernivån från denna detaljplaneändring innebär för de bostäder som ligger på Obbola-sidan kommer därmed sannolikt ligga över de gränsvärden som ställts upp när helheten beaktas. Att på detta sätt

beakta varje bullerkälla separat inför varje separat detaljplaneändring skulle innebära att den ackumulerade effekten för boendemiljön tillåts gå långt över riktvärdena. En fördjupad bullerutredning för boende som påverkas av denna kombinerade bullermiljö behövs, där hamnområdet inte beaktas isolerat, utan utifrån dess bidrag till en total ackumulerad bullernivå. Därtill behövs ytterligare utredning av ytterligare potentiella kompensatoriska åtgärder i syfte att minska den totala bullernivå som denna detaljplaneändring skulle bidra till.

Kommentar

I detaljplanen för hamnen beskrivs konsekvenserna av de förändringar som planen medger med syfte att visa på hur detaljplanens genomförande kan påverka omgivningen. I den bullerutredning som utgör underlag för planen redovisas beräknade ljudnivåer från verksamheter i Umeå hamn samt från transporter på de vägar som används till och från hamnen. Utredningen redovisar dagens bullersituation, bullersituationen med gällande detaljplaner (”nollalternativet”) samt bullersituation med ny detaljplan (prognos 2050). SCA Obbola är en verksamhet som har tillstånd enligt miljöbalken som innehåller villkor om buller.
I övrigt se kommentar till yttrande 1.

YTTRANDE 3

Synpunkten gäller framför allt buller i samband med den kommande utbyggnaden samt det buller som en full utbyggnad kommer att skapa. Som jag förstår det så ligger ljudnivåerna i mitt område nära den gräns som kan ses som acceptabelt redan idag en ökning är inte önskvärd. Hur kan ni garantera att dessa nivåer som kalkylerats fram är tillförlitliga och att dessa inte överskrids under projektets gång och i framtiden? Har noterat att efter att projektet med utbyggnaden av den nya fabriken i Obbola så har bullret ökat markant ifrån vissa delar av anläggningen min oro är att detta även kommer att ske ifrån er anläggning när den står klar. Vilka krav ställs på de verksamheter och anläggningar som är direkt beroende av er anläggning för ut och inlastning att begränsa totala bullret ifrån området i samband med er expansion kan tycka att man skall åtgärda dessa innan man ökar kapaciteten ytterligare för hamnområdet.

Kommentar

Se kommentar till yttrande 1.

SAMMANFATTNING

Ändringar efter granskning

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- kompletteras med genomförandetid
- egenskapsbestämmelse införs för att tillgodose att ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd
- egenskapsbestämmelse införs för att säkerställa efterbehandling av förorenad mark

Planbeskrivningen

- kompletteras med en tydligare beskrivning kring hur dagvatten är tänkt att hanteras inom hamnområdet
- beskrivningen av förändringar inom förorenad mark och vatten kompletteras
- kompletteras med upplysningar kring hamnens betydelse och behovet av befolkningsskydd
- kompletteras efter yttrande från lantmäteri
- skrivningar revideras i enlighet med Trafikverkets och Swedavias yttranden
- beskrivningen kring vatten och avlopp samt avfall kompletteras

Byggnadsnämnden föreslås godkänna detaljplanen och lämna över den till kommunfullmäktige för antagande.

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2025

Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Aktnummer: 2480K-P2024/10
Laga kraft: 2024-06-17

UMEÅ KOMMUN

Granskningsutlåtande nr.2

Diarienummer: BN-2020/02148

Datum: 2022-10-26

Handläggare: Johanna Söderholm

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 – etapp 1
inom Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Planförslaget följer inriktning och intentioner i översiktsplanen.

Sakägare, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Inkomna yttranden redovisas och besvaras nedan. Yttranden finns i sin helhet som offentlig handling hos Detaljplanering, Umeå kommun.

PLANPROCESSEN

Byggnadsnämnden beslutade 17 februari 2021 (BN §46) att byggnadsnämnden inleder planläggning av Holmsund 2:65 med flera.

Byggnadsnämnden beslutade 18 maj 2022 (BN §129) att

1. Byggnadsnämnden godkänner delning av detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn) i två delar där etapp 1 fortsatt hanteras i ärende BN-2020/02148.
2. Byggnadsnämnden fortsätter planläggning av resterande del av Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn), etapp 2 i ett nytt ärende.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten. Åtgärderna vid Norra och Södra kajen samt Energipiren i hamnens nordvästra del är i huvudsak begränsade till åtgärder i vattenområde och kräver en ny detaljplan endast avseende det vattenområde som får överbyggas. Mot denna bakgrund behöver planområdet avgränsas till området för aktuell tillståndsansökan. Parallellt med detta avses återstående delar hanteras i en egen detaljplan. Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar.

Planen handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Förfarandets olika steg redovisas nedan:

Samråd. Dialog med länsstyrelsen, berörda myndigheter, berörda kommuner, kända sakägare och boende, föreningar, allmänhet med flera. Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Samråd hölls mellan 2021-10-04 och 2021-10-24.

Samrådsredogörelse. Efter samrådet sammanställs inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse och handlingarna revideras då det bedöms vara relevant (detta skede ingår formellt inte i processen men det förenklar och förtydligar inför granskningsskedet).

Granskning nr.1. Innan planen antas ska kommunen låta förslaget till detaljplan granskas. Den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra detta skriftligen.

Granskning hölls mellan 2022-03-04 och 2022-04-03.

Granskningsutlåtande nr.1. Efter granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande. Handlingarna revideras då det bedöms vara relevant.

Granskning nr.2. Eftersom planförslaget ändrats väsentligt efter granskningen genomförs en ny granskning.

Granskning hölls mellan 2022-08-29 och 2022-09-28.

Granskningsutlåtande nr.2. Efter granskningstiden sammanställs inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande. Handlingarna revideras då det bedöms vara relevant.

Antagande. Detaljplanen antas av kommunstyrelsen.

Laga kraft. Om inget överklagande inkommit tre veckor efter antagandet vinner detaljplanen laga kraft. Bygglov med mera kan därefter medges.

Planprocessen vid utökat planförfarande

LÄNSSTYRELSEN

Inkom 2022-09-28

Överprövningsgrunder enligt 11 kap PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap 10 § PBL och nu kända förhållanden att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas. Detta förutsätter dock att planen förtydligas och kompletteras i enlighet med vad som anges i yttrandet nedan.

Riksintresse

Länsstyrelsen bedömer i likhet med kommunen att det riksintresse som kan komma att påverkas av planförslagets genomförande är riksintresset för yrkesfiske.

Av handlingarna framgår följande bedömning: ”Då farleden redan idag trafikeras av ett relativt stort antal fartyg bedöms det som osannolikt att fiske förekommer så pass nära att det skulle störas även om antalet fartyg blir fler. Konsekvensen för yrkesfisket bedöms som liten”.

Ovanstående bedömning har inte tagit hänsyn till fisket med fasta redskap som framför allt används för laxfisket, men även för sik. Dessa redskap består av ett så kallat fiskhus och dit leds fisken genom ibland flera hundra meter långa ledarmar av grovmaskigt nät. Redan idag kommer signaler från bl.a. Sjöfartsverket om att dessa redskap kan komma i konflikt med fartygstrafiken, då redskapen kan sträcka sig ut till närhet av farleden. I ett scenario med större och fler fartyg är det inte osannolikt att detta kan innebära negativa konsekvenser för bedrivandet av det betydelsefulla fisket med fasta redskap. Det nämns också i samma text att ”fler och större fartyg innebär att även ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik”.

Med utgångspunkt från att farleden inte breddas och därmed tar mer utrymme i anspråk, ser inte Länsstyrelsen att riksintresset för yrkesfisket kan lida påtaglig skada utifrån dagens bedrivande. Planbeskrivningen bör förtydliga huruvida breddning av farleden kommer att bli aktuellt och i så fall utreda och beskriva hur det kan komma att påverka riksintresset.

Ume/Vindelälvens mynningsområde är vidare en viktig vandringsled för lax.

Ovanstående mening bör kompletteras med sik och havsöring.

Kommentar

Sjöfartsverket ansvarar för farleden och eventuella förändringar och dess konsekvenser hanteras separat från detaljplanen. Sjöfartsverket har remissats detaljplanen under hela processen men har inte yttrat sig.

Miljökonsekvensbeskrivningen har setts över kring vilka bedömda konsekvenser en eventuell förändring av farleden skulle kunna innebära på riksintresset.

Nämnd synpunkt Ume/Vindelälvens mynningsområde har kompletterats planhandlingarna.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Buller

Närliggande bostadsområden till Umeå hamn är idag bullerutsatta med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden. Detta gäller inte minst längs E12 avseende trafikbuller. Jämfört med nuläge är beräknade ekvivalenta ljudnivåer dessutom 3 dBA högre i Prognos 2050. Detaljplanens bullerutredning konstaterar att en utbyggnad av hamnen sannolikt kommer att innebära att bullerriktvärden kommer att överskridas. Lösningen på denna problematik sammanfattas kortfattat i planen genom ett konstaterande att det för att nå riktvärdena troligtvis kan komma att krävas kompletterande bullerskyddsåtgärder. Länsstyrelsen förutsätter att kommunen följer upp och vid behov genomför bullerskyddsåtgärder.

Kommentar

I Umeå kommun pågår under 2022 bullerkartläggning enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Kartläggningen ska vara klar under hösten och innefatta buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet, vilket innebär att såväl hamnen med dess olika verksamheter och vägar som exempelvis Holmsundsvägen och E12 ingår. Utifrån resultatet av kartläggningen ska Umeå kommun under 2023 ta fram ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen. Som en del av detta arbete och med tanke på hamnens utveckling på kort och lång sikt diskuterar kommunen en fördjupad åtgärdsutredning för Holmsund/Obbola och för Umeå hamn specifikt. I en sådan fördjupning kan förslag till konkreta åtgärder presenteras utifrån behov och lämplighet, exempelvis hastighetssänkningar och bullerplank i valda lägen. Arbetet med åtgärdsprogrammet kommer att redovisas mer i detalj i nästa detaljplaneetapp av Umeå hamn (etapp 2).

Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

Förorenad mark

Länsstyrelsen anser att föroreningssituationen inom ett planområde ska vara tillräckligt utredd för att det ska gå att avgöra om den planerade markanvändningen är lämplig innan en detaljplan antas. Trots att det planeras för fortsatt industrimark (mindre känslig markanvändning) ska föroreningssituationen undersökas och en bedömning göras om föroreningsnivån är sådan att den kan innebära en risk för människors hälsa och miljö utifrån planerad markanvändning, och om det föreligger behov av åtgärder eller ej.

Umeå kommun har på grund av kostnadsmässiga skäl valt att inte göra mer utredningar som underlag till detaljplanen utan väljer i stället att fastslå i planbeskrivningen att utredningar av jord- och grundvatten ska utföras inom områden som inte har utretts tidigare, i enlighet med 26 kap. 22 § miljöbalken. Det specificeras inte i planhandlingarna i vilken omfattning undersökningar kommer utföras inom aktuellt planområde. Det behöver klargöras och skrivas in i planhandlingarna.

Det ska tydligt framgå inom vilka områden brandsläckningsskum har hanterats (för analyser av PFOS vid markundersökning) samt att PFOS-analyser av grundvatten ska utföras inom hela planområdet, enligt rekommendationerna i miljökonsekvensbeskrivningen. Vid åtgärder är det krav på §28-anmälan till tillsynsmyndigheten vid arbeten som kan innebära en risk för spridning eller exponering av föroreningar. Ovanstående behöver införas i detaljplanen innan antagande.

Kommentar

Hela planområdet är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i planförslaget. Markanvändningen inom planområdet är därför av typen mindre känslig markanvändning (MKM).

Utöver hamnverksamhet bedrivs även många andra typer av verksamheter inom hamnområdet. Här finns exempelvis stora olje-, bitumen- och avfallsverksamheter, tull och kustbevakning samt ett antal andra företag som inte ingår i hamnens verksamhet. Dessa bolag arrenderar mark eller hyr lokaler av hamnen och har vid behov egna tillstånd enligt miljöbalken. Bolagen ansvarar också för eventuella mark- eller grundvattenföroreningar som uppkommit inom deras verksamhetsområde, genom den egna eller tidigare verksamhet.

De flesta av de enligt miljöprövningsförordningen tillståndspliktiga verksamheterna har gjort egna miljötekniska utredningar av mark och grundvatten, dels genom så kallade MIFO Fas 2-utredningar, dels genom statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar. MIFO Fas 2 omfattar en översiktlig undersökning av mark och grundvatten och riskklassning. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. De bolag som genomfört MIFO Fas 2-utredningar är Nynäs AB, Preem Raffinaderi AB (finns inte längre kvar i hamnen), RagnSells AB, SAKAB (idag RagnSells depå 10), Svenska Statoil AB (idag Cirkle K AB), Norsk Hydro Olje AB (idag Cirkle K), Umeå Tank & Miljö (idag Stena Recycling AB) och Umeå hamn (idag Kvarkenhamnar). Information om dessa utredningar och riskklasser finns i länsstyrelsens Ebh-databas och har också redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen.

En stor del av planområdet där det finns eller funnits verksamheter som kan gett upphov till föroreningar i mark eller grundvatten har undersökts. Utredningarna har visat att det fö-

rekommer föroreningar i mark och grundvatten hos vissa av dessa verksamheter. Föroreningarna utgörs i första hand av aromater och alifater som härrör från hantering av petroleumprodukter men även tungmetaller och PAH har påvisats. I de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att det finns risk för hälsa eller miljö eller spridning av förorening har kontrollprogram upprättats med krav på grundvattenprovtagning med syfte att se om det finns behov av efterbehandlingsåtgärd eller inte. Det har även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckts i samband med schaktning eller liknande aktiviteter. Som exempel på stora saneringsprojekt kan nämnas sanering av den före detta träimpregneringsanläggning i Holmsund (arsenik, zink, PAH med mera) och sanering av Hillskär (olja och tungmetaller) och som utförts av Umeå kommun. Även dessa redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Flera saneringar och delsaneringar, såväl mindre som större, har också genomförts av bolag som arrenderar mark av Umeå hamn. Saneringarna har genomförts huvudsakligen som schaktsaneringar där förorenade massorna körts på godkänd deponi men även behandling av massor in-situ har förekommit. De har genomförts i nära samråd med tillsynsmyndigheten som lämnat synpunkter på upplägg av åtgärder och förelagt om försiktighetsåtgärder.

Hamnområdet är stort till ytan och det har bedrivits många olika miljöfarliga verksamheter inom området under lång tid. Flertalet av de områden där det bedrivits verksamhet som kan misstänkas ha gett upphov till föroreningar i mark och vatten har som nämnts undersökts. Områden där ingen verksamhet bedrivits kan inte förutsättas vara förorenade även om delar av hamnområdet skapats av fyllnadsmassor. Det är av denna anledning inte rimligt att i förväg utreda och redovisa vilka områden som kan vara förorenade eller inte. En sådan utredning kräver omfattande provtagning och därmed orimligt stora resurser.

Kommunen bedömer att det inte är kostnadsmässigt motiverat att göra fler utredningar som underlag till detaljplanen. Det finns i nuläget inget samlat register över vilka utredningar och saneringar som genomförts i planområdet. En åtgärdsutredning har dock tagits fram som underlag till detaljplanen med syfte att redovisa resultat från kända miljötekniska utredningar som gjorts inom planområdet.

Mot bakgrund av ovanstående vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, det vill säga underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening

och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Det är, som ovan nämnt, reglerat i lagstiftningen hur påträffade föroreningar ska hanteras och det pågår och har pågått efterbehandlingsarbete av föroreningar löpande på samma sätt som på andra platser i kommunen. Därutöver upprättas statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar i samband med omprövning av vissa av de miljöfarliga verksamheterna i hamnområdet (IED-anläggningar) enligt industriutsläppsförordningen (IUF).

Markarbeten som kan innebära risk för spridning eller exponering av föroreningar kommer att anmälas och utföras i enlighet med gällande krav i lagar och förordningar. Vid behov kommer provtagning att genomföras och om förorening påträffas tas beslut om lämplig åtgärd. Detta regleras i miljöbalken och i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Att reglera ytterligare krav i detaljplanen är därmed inte aktuellt.

Större delen av området används för samma syfte som ny detaljplan möjliggör. Detaljplanen bedöms vara genomförbar och det finns ingen anledning att misstänka att marken inte skulle vara lämplig för ändamålet.

Brandsläckningsskum har enligt Brandförsvaret använts i slutna cisterner vid Fodercentralen på Hillskär och vid Foderfabriken i inre hamnen samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen. Skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet. Planbeskrivningen har kompletterats med denna information och Åtgärdsutredningen har kompletterats med en karta som visar inom vilka områden brandsläckningsskum har hanterats (som underlag för analyser av PFOS vid markundersökning).

Miljökvalitetsnormer

Vattenförekomsten Österfjärden har redan idag ett åtgärdsbehov för fosfor, metaller, icke dioxinlika PCB:er och PAH:er, och dagvattenåtgärder rekommenderas för aktuellt område i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Utsläppen via dagvattnet behöver minska jämfört med i dag även efter genomförd detaljplan.

Principiell dagvattenhantering

I den nya dagvattenplanen för detaljplan för etapp 1 har en principiell dagvattenhantering föreslagits, vilket är ett steg längre jämfört med tidigare

dagvattenplan som endast tog upp möjlig hantering för olika typer av ytor. Med föreslagen lösning, med en kombination av oljeavskiljare och avsättningsmagasin samt diken vid vägar, finns det en teoretisk möjlighet att skapa den rening som behövs. Mängdutsläppen skulle minska för samtliga metaller med undantag från nickel och arsenik som skulle ha samma nivå som idag. Även fosfor skulle ligga på samma nivå som idag medan utsläppen av suspenderat material och olja skulle minska. Uppgifter saknas för icke dioxinlika PCB:er som ofta förekommer i förhöjda halter där olja lagras, detta behöver kompletteras handlingarna innan antagande.

På sidan 27 i dagvattenutredningen framgår det dock att för redan utbyggda ledningssystem med bristande rening kan det vara aktuellt med slamavskiljare i kombination med oljeavskiljare. Ifall effekten av slamavskiljare är lägre jämfört med avsättningsmagasin kan tabell 9 behöva kompletteras med sådan information för ”Efterläge med rening”. Kommunen behöver bedöma ifall samma slutsats kring utsläppen i efterläge i så fall fortfarande gäller och att planen inte riskerar att försämra statusen eller möjligheterna att följa MKN. Lösningen på de befintliga ytorna är en viktig planeringsförutsättning, och de nya ytorna kan behöva andra lösningar ifall de inte är tillräckligt bra, för att det totala utsläppet inte ska öka.

Kommentar

Beräkningsprogrammet StormTac slår ihop PCB:er som en samlingsgrupp och det finns ingen enskild schablon för icke-dioxinlika PCB:er. Att skapa en egen schablon skulle innebära orimligt stor osäkerhet. Ingen provtagning gällande PCB:er har skett inom området i samband med detaljplanens framtagande. Om en god oljeavskiljning tillskapas bör halterna av PCB:er som når recipienten minska i samma omfattning som oljehalterna. Detta har kompletterats dagvattenutredningen.

Dagvattenutredningen redogör för möjligheterna att följa MKN. Detaljplanen säkerställer det vill säga att och vilka åtgärder som *kan/bör* vidtas i genomförandet så att MKN inte riskerar att överskridas. Exakta lösningar hanteras därefter tillstånd enligt miljöbalken (utifrån fastighetsägarens ansvar enligt LAV).

Länsstyrelsen anser att det behövs en planbestämmelse med villkor för lov. Bestämmelsen med villkor för lov ska säkerställa att bygglov inte får ges för byggnader förrän godtagbara dagvattenlösningar har redovisats. Detta kan säkerställa att verksamheter som inte är tillståndspliktiga utreder sin dagvattenhantering. Dagvattenplanen och planbeskrivningen konstaterar att Umeå kommun behöver ta ett stort ansvar i bygglovshanteringen för att tillse att erforderlig dagvattenhantering byggs ut i samband med lovgivning och en sådan planbestämmelse kan tillse att det sker.

Kommentar

Umeå hamn är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt

att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda. För detaljplaneområden som ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten regleras inte ansvarsförhållandena genom reglerna i LAV. Då gäller miljöbalkens regler vilket innebär att den enskilde fastighetsägaren ansvarar för den verksamhet som denne bedriver inom fastigheten och den miljöpåverkan eller de risker verksamheten medför. Enligt miljöbalken räknas (förorenat) dagvatten inom detaljplanelagt område som avloppsvatten. Hantering av avloppsvatten utgör miljöfarlig verksamhet och lagen ställer därmed särskilda krav på den som är verksamhetsutövare. Avloppsvatten ska enligt miljöbalken avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom kvartersmark (hela hamnområdet) vilar därmed på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.

Att införa en bestämmelse på plankartan med villkor för lov med syfte att säkerställa godtagbara dagvattenlösningar i samband med bygglov (enligt 4 kap. 14§ plan och bygglagen) bedöms utgöra en ”dubbelreglering”, det vill säga krav på något som redan regleras i lag. Sådan bestämmelse skulle även innebära problem ifall hamnområdet i framtiden inkluderas i kommunens verksamhetsområde och detaljplanen fortfarande gäller (eftersom regleringen endast är möjlig när kommunen inte är huvudman).

Umeå hamn AB arbetar för närvarande med att skapa sig en helhetsbild av dagvattenhanteringen i området. När förutsättningarna är utredda behöver arbetet tas vidare för att planera för framtiden. En handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen kommer att tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs på olika nivåer. Syftet med handlingsplanen är att skapa en helhetsbild av dagvattenhanteringen inom hela hamnområdet. Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Arbetet med handlingsplanen för dagvatten kommer att initieras av kommunen under hösten 2022/våren 2023 parallellt med detaljplanearbetet av etapp 2.

Övrigt

Vattenverksamhet

Länsstyrelsen bedömer att det finns förutsättningar för framtida vattenverksamheter inom det förslagna detaljplaneområdet förutsatt att det är lämpligt utifrån miljökvalitetsnormerna och artskyddet.

Framtida vattenverksamheter kommer att prövas enligt 11 kap. 9 § och vissa mindre åtgärder skulle eventuellt kunna hanteras inom en anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. 9a §.

Kommentar

Synpunkten noteras.

Buller i planeringen

Kommunstyrelsen har enligt uppgift fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115), vilket är en bra ansats. Det är dock olyckligt att kommunen inte tillämpat de riktlinjer man själv tagit fram vid bygglovsprövningar. Umeå kommun har under senare år, trots ovanstående försiktighetsprincip, beviljat bygglov för bostäder i närområdet (Holmen). Mot bakgrund av den beräknade ökningen av ekvivalent buller från såväl verksamheten som trafiken till och från hamnen jämfört med nuläget finns risk för att fler bostäder utsätts för bullerstörningar och därför är det särskilt viktigt att kommunen har ett långsiktigt perspektiv vid bygglovsprövningar för att inte försvåra utbyggnad av hamnen.

Kommentar

Synpunkten noteras. Kommunen tar åt sig av kritiken och kommer även att behandla frågan i kommande fördjupning av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

MKN och dagvatten

I kommande detaljplan för etapp 2 är det viktigt att belysa de kumulativa effekterna för dagvattnet i MKB:n då etapp 1 endast behandlar ytor inom detaljplanens gräns. Länsstyrelsen noterar att zink får en minskning i halt från 84 µg/l till 69 µg/l för nuläge före och efter rening (tabell 6 i dagvattenutredningen), vilket är något förvånande med tanke på att befintlig rening främst är via oljeavskiljare.

Även om depåerna i södra delen av planområdet inte ingår i planområdet kan kommunen behöva fundera på om det behövs några skyddsområden inom planområdet för etapp 1 närmast depåerna. Även om planen har som mål att vara flexibel kan skyddsområden kanske behövas utifrån en säkerhetssynpunkt.

I dagvattenplanen står det att Umeå hamn AB tillsammans med Umeå kommun fört en dialog kring upprättande av en handlingsplan för dagvatten.

I planbeskrivningen står det att en handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen behöver tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs. Genom uppdelningen i två etapper för detaljplanerna skulle handlingsplanen kunna fokusera på planeringen av dagvattenhanteringen på de tillkommande ytorna, eftersom mer uppgifter om befintliga lösningar då kommer att finnas. Resultaten från pågående utredningar och beslutade åtgärder efter tillståndsprövningen av hamnens verksamhet behöver dock ingå som underlag i planen då det är viktiga planeringsförutsättningar. Eftersom de totala utsläppen inte får öka utan helst ska minska behöver detta underlag finnas för att planera lösningarna för hela området. Det skulle också ge en helhetsbild över hela hamnområdets dagvattenhantering.

Kommunen bör i handlingsplanen även beskriva behov av översyn utöver det som sker vid hamnen, exempelvis åtgärder vid befintliga verksamheter för väg, järnväg och parkeringar då detta inte hanteras inom ramen för prövningar. Ansvar för framtagande och genomförande av planen behöver förtydligas redan i planbeskrivningen för etapp 1. I planbeskrivningen verkar det som om kommunen anser att arbetet med handlingsplanen är en del av fastighetsägarens ansvar. Länsstyrelsen anser att det är kommunen som ska ansvara. Även för utbyggnad av industriområdet på Näsudden ska en handlingsplan tas fram och kommunen kommer att ansvara. Att planera dagvattensystemet i området är ett kommunalt ansvar och det blir extra viktigt i detta område med speciella förutsättningar i form av korta rinnvägar och konkurrens om yta mellan verksamheter och dagvattenhantering. Handlingsplanen behöver förutom att redogöra för ansvariga instanser och verksamheter och uppföljning av kvalitet och belastning beskriva hur hanteringen av dagvatten på tillkommande ytor ska planeras fysiskt.

Dagvattenutredningen rekommenderar en sammanhängande planering och länsstyrelsen instämmer i rekommendationen. En sammanhängande planering kan underlätta valet av anläggningar och tillse att LOD sker samtidigt som hela områdets belastning till recipienten/erna inte blir för stort. Det kan också underlätta i kommande tillståndsprövningar, som måste ta hänsyn till dagvattnets kumulativa påverkan från flera verksamhetsutövare, och visa hur icke tillståndspliktiga verksamheter ska införlivas i dagvattensystemet.

Länsstyrelsen har också noterat att hamnen i sin ansökan om nytt tillstånd vill ha en prövotid för dagvattnet (där de ska utreda ytterligare rening) under 5 år. Hur det ska överensstämma med handlingsplanen för dagvatten är oklart, då lösningarna vid befintliga områden är en viktig planeringsförutsättning för de nya områdena. I ansökan om tillstånd för hamnen anges också att planen från hamnens håll främst är att ansluta de nya ytorna till befintligt dagvattensystem och leda det antingen direkt till recipient eller via oljeavskiljare. Detta stämmer inte med beskrivningen i planen. Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att de uppgifter som framkommer i tillståndsansökan respektive handlingsplan överensstämmer.

Kommentar

Av dagvattenutredningen till detaljplanen framgår att det är möjligt att inom området hantera dagvattnet så att statusen i recipienten inte försämras. Detaljplanens genomförande bedöms inte riskera möjligheten att uppnå MKN för vare sig Ös-

terfjärden eller Fjärdgrundsområdet under förutsättning att erforderlig rening av dagvattnet sker. Dagvattenutredningen föreslår åtgärder som om de vidtas kommer att innebära att totalbelastningen till recipient kommer att minska eller för något ämne ligga i nivå med dagens.

Ett första steg för att upprätta en handlingsplan för dagvatten inom hela fastigheten Holmsund 2:65 (detaljplaneområdet för etapp 1 och 2) har tagits genom dialog mellan Umeå hamn AB och Umeå kommun. Syftet med handlingsplanen är att skapa en helhetsbild av dagvattenhanteringen inom hela hamnområdet. Det fortsatta arbetet kommer att initieras av kommunen under hösten 2022/våren 2023 parallellt med detaljplanearbetet av etapp 2. Processen med handlingsplanen har förtydligats i planbeskrivningen.

Aktuell detaljplan omfattar hela fastigheten Holmsund 2:65 och samtliga de verksamheter som bedrivs inom den. Området benämns ofta som ett enhetligt ”Hamnen” men Kommunen vill tydliggöra att ”Hamnen” utgörs av många olika verksamheter där Umeå hamn AB är fastighetsägare. Flera av dem är har egna tillstånd där dagvatten från den egna verksamheten regleras i villkor som vid behov och över tid kan justeras och ändras. Kvarkenhamnar AB bedriver hamnverksamhet och söker nytt tillstånd för sin verksamhet, som enbart är en del av Umeå hamns markområde, vilket innebär att den önskade prövotiden enbart gäller för Kvarkenhamnars dagvatten. Den aktuella detaljplanen för Umeå hamn AB berör hela hamnområdet med många olika verksamheter. Kommunen delar synpunkten om att det är nödvändigt att uppgifterna i Kvarkenhamnars tillståndsansökan och Umeå hamns handlingsplan överensstämmer. Umeå hamn AB äger hela fastigheten och har som fastighetsägare ett övergripande ansvar för dagvattenhanteringen Kommunen ser ingen motsättning mellan framtagande av en långsiktig handlingsplan för dagvattnet och Kvarkenhamnars prövotidsutredning, även om den sträcker sig över en längre tidsperiod än framtagande av handlingsplanen. En väl genomarbetad handlingsplan för hela planområdet bör snarare underlätta möjligheterna för såväl Kvarkenhamnar som andra verksamhetsutövare att inte öka utan förhoppningsvis minska belastningen till recipient.

Artskyddsförordningen

Inom det aktuella planområdet har, som det förstås, inga skyddade arter påträffats. Om sådana ändå skulle upptäckas så är det nödvändigt att visa hur påverkan på dem ska kunna undvikas, och vilka skyddsåtgärder som kan vidtas. Lämpliga skyddsåtgärder skulle kunna vara flexibilitet när det gäller utfyllnad av vattenytor, samt i gestaltningen av landområdet, så att attraktiva gröna delar/miljöer kan ingå i planläggningen.

Kommentar

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen. Inga groddjur eller kärlväxter som är skyddade enligt artskyddförordnigen har påträffats inom eller i direkt anslutning till detaljplaneområdet.

Vid inventeringstillfällena noterades 26 fågelarter i den norra delen av hamnen där detaljplaneområdet ingår. Av de arter som bedömdes häcka i detta område är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). En kompletterande artskyddsutredning genomfördes med anledning av detta med syfte att tydliggöra om artskyddsdispens behövs (enligt Artskyddsförordningen, 2007:845) för någon eller några av de påträffade arterna samt bedömning om dispens skulle kunna ges och om så vad som krävs, exempelvis skyddsåtgärder. Utifrån de åtgärder detaljplanen syftar till och medger berörs sammanfattningsvis inga fågelarter som leder till behov av dispens från Artskyddsförordningen. Inga arter har sina fortplantningsområden på pirar, kajer eller vid befintlig pumpanläggning. Om ytterligare arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen påträffas under exploatering kommer dock samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

Totalförsvar

I planförslaget omnämns bland annat att hänsyn behöver tas till totalförsvarets intressen. En generell spegling av vad detta kan innebära lämnas i planförslaget men preciseras inte. Denna fråga behöver därför hanteras vidare när planförslaget omsätts och genomförandet sker. I det skedet är det viktigt att kontakter sker med främst Försvarsmakten men även med Länsstyrelsen och med kommunens säkerhetsenhet för att totalförsvarets intressen inte ska gå förlorade i planerings- och genomförandedelen av hamnens utbyggnad.

Kommentar

Synpunkten noteras. Detaljplanen har under planprocessen remitterats Försvarsmakten.

Exploateringsgrad

Detaljplanens nuvarande utformning medger exploatering och hårdgörande av hela planområdets markyta. För att exempelvis lämplig markanvändning och dagvattenhantering ska kunna anordnas bör begränsning av exploateringsmöjligheter införas på plankartan. Likaså bör kommunen överväga att ange största totala byggnadsarea inom egenskapsområdet.

Kommentar

Kommunen har övervägt att reglera byggrätten i detaljplanen med har landat i att sådan reglering är praktiskt svår att kontrollera i genomförandeskedet (vid bygglov). Detta eftersom hamnområdet totalt sett är väldigt stort. Aktuell del (etapp 1) måste det vill säga ses som en del av hela hamnområdet. Behoven att reglera byggrätten bedöms heller inte vara stora då hamnområdet är väl avskilt från övrig bebyggelse samt att det ligger i verksamhetsutövarens intresse att bebygga marken på ett sätt som bäst fungerar för verksamheten.

Umeå hamn AB arbetar för närvarande med att skapa sig en helhetsbild av dagvattenhanteringen i området. När förutsättningarna är utredda behöver arbetet tas vidare för att planera för framtiden. En handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen kommer att tas fram där dagvattenhanteringen säkerställs på olika nivåer (och i enlighet med länsstyrelsens tidigare synpunkter). Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Handlingsplanen avses starta upp parallellt med detaljplanen för etapp 2.

Sammanfattande kommentar

Yttrandet har föranlett mindre förändringar av detaljplanehandlingarna:

- Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med ett kortare resonemang kring vilka bedömda konsekvenser en eventuell förändring av farleden skulle kunna innebära på riksintresset.
- Att Ume/Vindelälvens mynningsområde är en viktig vandringsled för *lax* har kompletterats planbeskrivningen.
- Information om var brandsläckningsskum har använts har kompletterats planbeskrivningen och Åtgärdsutredningen har kompletterats med en karta.
- Dagvattenutredningen har setts över utifrån synpunkterna.

- Processen med handlingsplanen för dagvatten har förtydligats i planbeskrivningen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplanen.

TRAFIKVERKET

Inkom 2022-09-15

Trafikverket har inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

STATENS FASTIGHETSVERK (SFV)

Inkom 2022-09-27

De av SFV framförda synpunkterna från granskning nr 1 har tagits omhand av kommunen inför granskning nr 2 av den uppdelade detaljplanen.

SFV har i övrigt inga synpunkter på utformningen av planförslaget i sig.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Inkom 2022-10-05

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inga synpunkter på planförslaget.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

TEKNISKA NÄMNDEN/GATOR OCH PARKER

Inkom 2022-09-28

Trafik och gata

Inga synpunkter

Drift och underhåll

Inga synpunkter

Park och natur

Inga synpunkter.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

LANTMÄTERIMYNDIGHETEN

Inkom 2022-09-28

Plankarta

Längst i norr i kartbilden gör plangränsen ett ”mjukt hörn” mot kyrkogården. Troligen stämmer inte fastighetsgränsen i grundkartan här.

Fastighetsrättsliga frågor

I konsekvenstabellen:

Kommunens gatu-, järnväg och exploateringsfastighet Holmsund 2:1s berörs av planen endast med ett mindre område längst i norr. Fastigheten har ett blandat ändamål men utgör till stora delar av planlagda allmän platsområden. Inom den nya planen landar fastighetens användning i kvartersmark Trafik. Lämpligen bör Umeå kommun se över fastighetens utbredning i ett senare skede för att få den planenlig. Denna detaljplan innebär ingen direkt nödvändig fastighetsbildning för Holmsund 2:1.

Holmsund 2:65. Ange akten för vilken den gällande detaljplanen är.

Holmsund 4:7. Även om inga planerade förändringar är tänkta så innebär planen att området a1 ska överföras till Holmsund 2:65. Det finns ingen annan fastighet att stoppa området till. Även vattenområdet som planläggs bör övergå till Holmsund 2:65 då överbyggnaden lär höra till byggnationer till Hamnen.

För Umeå Hamn 2:3 och 2:5 ange istället att detaljplanen inte kräver någon fastighetsbildning.

Servitut och ledningsrätter:

Här kan texten missuppfattas kring meningarna ” Eftersom verksamheten kräver flexibilitet har inga ledningsområden för allmänna underjordiska ledningar (så kallade u-områden) reserveras särskilt på plankartan. Istället kommer ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal bli aktuellt för de

ledningar som behöver särskilt skydd i området" (Se även sida 86). Om ett område avsätts med markreservat för underjordiska ledningar (u-område) innebär det inte någon rättighet för ledningshavare att lägga ner ledningar där. Det klargör var det är lämpligt att lägga ledningar och upprätta rättigheter för dom. Byggherren kan med u-område förvänta sig att övrig mark inte kommer belastas av allmänna ledningar. Denna plan lägger inte ut några u-områden. Prövningen om ledningsrätt för allmänna ledningar är möjlig att lägga inom kvartersmark med byggrätt får skötas av lantmäterimyndigheten.

Kommentar

Detaljplanehandlingarna har setts över i enlighet med yttrandet i samråd med Lantmäterimyndigheten.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

UMEÅREGIONENS BRANDFÖRSVAR

Inkom 2022-09-28

De underliggande riskbedömningarna* är otydliga kring vilka delar av järnvägen som ingår i/omfattas av riskbedömningarna. Därför efterfrågades ett förtydligande från WSP vilket gjorde gällande att järnvägsavsnitt enligt karta nedan ingår (rosa/röd ingår, turkos-streckat ingår ej).

Umeåregionens brandförsvar anser därmed att det i norra/nordöstra delen av planområdet behövs egenskapsbestämmelse avseende Skydd mot störningar, Skyddsåtgärder i närhet till

farligt gods-led, och prickad mark för att säkerställa riskreducerande åtgärder och skyddsavstånd från industrispåret i enlighet med riskbedömningarna*.

Det har efterfrågats ett förtydligande från WSP kring hur kommunen bör förhålla sig till möjligheten till uppsamling av brandfarlig vätska längs med aktuella farligt gods-leder. Det framgår inte hur vall och dike påverkar risknivån. Detta har ännu inte förtydligats.

Då riskbedömningarna inte omfattar den sista delen av industri-/stickspåret, vill brandförsvaret göra ett medskick om vikten av att riskerna med spåret adresseras och hanteras. Ett ställe är miljötillstånden. Vem som äger risken i vilket skede behöver vara reglerat i avtal mellan Hamnen, Kvarken Ports och järnvägsföretagen som transporterar gods.

I järnvägslagstiftningen, TSFS 2022:39, finns krav på infrastrukturförvaltaren av järnvägen och järnvägsföretagen att ha ett Säkerhetsstyrningssystem i syfte att minska risken för olyckor.

** Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2020-12-15 samt Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07*

Kommentar

Riskutredningen har setts över i samråd med Brandförsvaret. Detaljplanehandlingarna har utvecklats i enlighet med den reviderade riskutredningen.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

UMEÅ ENERGI AB

Inkom 2022-09-28

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme- eller bredbandsledningar.

Umeå Energi Elnät:

Då vi inte får gehör för våran önskan om E och U-områden i planen så har vi vidtagit åtgärder att trygga ledningar och anläggningar med avtalsservitut.

Då vissa fastighetsägare ännu inte har medgivit dessa avtal så ämnar vi att överklaga detaljplanen om inte överenskommelse sker inom överklagande tid eller om beslut för godkännande av detaljplanen flyttas fram till överenskommelse har skett.

Inkom 2022-09-29

Uppdaterat remissvar:

Umeå Energi har inget att erinra avseende fjärrvärme-, el- (Elnäts) eller bredbandsledningar.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

VAKIN, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB

Vakin vatten och avlopp

Inkom 2022-09-27

Vatten och avlopp

Inget att erinra.

Kommentar

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Inkom 2022-09-28

Västerbottens museum har tagit del av granskningshandlingarna och granskningsutlåtandet. Vårt yttrande i den första granskningsomgången har inte föranlett några förändringar av planhandlingarna, men våra tidigare anförda synpunkter* kvarstår.

**Kommunen bör avvakta revideringen av riksintresset Västerbacken Holmsund (AC7).*

Kommentar

Området för Kamratvallen, som ägs av SCA, är av stor vikt för hamnens fortsatta utveckling varför det inte är aktuellt att avvakta planläggningen till en revidering av riksintresset för kulturmiljövård har kommit till stånd och beslutats. Fastighetsägaren (SCA) har sagt upp avtalet för Kamratvallen. Planmässiga förutsättningar till ny plats för idrottsändamål finns i Holmsund.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

SKANOVA

Inkom 2022-09-05

Skanova har luft och markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova har även en telestation för datatrafik inom detaljplansområdet.

Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Kompletterande yttrande inkommet 2022-09-27

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta https://www.ledningskollen.se

Kabelanvisning beställs via https://www.ledningskollen.se.

För ledningssamordning kontakta Skanova-Remisser-Nord@teliacompany.com

Kommentar

Yttrandet noteras. Hänsyn till Skanovas ledningar har tagits under planprocessen (via underlag från ledningskollen).

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms vara tillgodosett i detaljplaneförslaget.

HOLMENS SAMFÄLLIGHETSFÖRENING

Inkom 2022-09-28

Vi ser i stort en utbyggnad av hamnen som något positivt för hela länet och i synnerhet för Umeå kommun. Men som boende inom det planerade området har vi ändå några synpunkter på Detaljplanen men också på själva utredningen. Utredningen fokuseras kring hamnen, vilket är fullt naturligt då det är där de stora förändringarna kommer att ske. Men utredningen saknar effekter för omgivande områden som direkt berörs av förändringen. Vi hittar därför få hänsyn tagna till befolkningen. Det har tagits hänsyn till allt från miljö- och vatten till effekter för viktiga bioisotoper. Men det finns en stor avsaknad på effekter för de boende i samhället. Hänsyn till effekter för äldre, barn och människor som alla vistas och bor i området saknas i utredningsunderlaget. Vi har därför som direkt påverkade av effekter från ökad

trafik via E12 och Holmsund- och Obbola bron lyft fram några viktiga synpunkter. Inom vilka vi vill få klargörande för hur kommunen tänkt.

1 Ökad trafik över bron och genom samhället både via båda E12:orna och järnvägen

Utredningen slår fast att; ”*Sammantaget antas genomförande av detaljplanen leda till en ökning av mängd hanterat gods med 85 % till 2050. Trafikmängderna på vägnätet i anslutning till hamnen väntas öka i samma takt som mängden hanterat gods, det vill säga med 85 % till 2050. Denna prognos för trafikökningen innefattar även förväntad trafikökning till följd av andra faktorer såsom utbyggnad av bostäder och verksamheter i Holmsund. Antagandet om ökning med 85 % gäller även tågtrafiken. Av sammanlagd tung trafik på Holmsundsvägen plus väg E12 antas 90 % ha destination hamnen.”* (Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl. s.51) I utredningen framkommer ytterligare att: ”*Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3§ miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet. Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning. Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygg/agens 14:e kapitel. Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i plan- och bygg/agens 14:e kapitel.”* (s.58)

Kommentarer

E12 an över Holmsund- och Obbolabron är redan idag starkt trafikerad genom SCA Obbolas expansion och tillkomsten av den nya färjan till Finland. Bron är så undermålig att hastigheten tillfälligt nedsatts till SO km på grund av stora "potthål" som i delar grävts sig ner till betongfundamentet bron vilar på och all asfalt är i dessa borta. Bilar kör idag slalom mellan hålen i vägen och stundtals väljer bilister att köra på fel sida om vägen för att inte

slå sönder sina bilar. Bron är inte enbart en transportled för gods. Den fungerar även som en viktig länk mellan två samhällen. Det innebär att det under stora delar av året cyklar personal mellan bostad och arbetsplats, barn som valt skolor cyklar mellan hemmen och skolan, barn cyklar mellan olika träningsplaner etc.

Hastigheten är i normalfallet satt till 70 km och det finns idag inget skyddsräcke mellan cykelbana och trafik. Med den ökning av trafik som beräknas ske måste ett krafttag tas för att underlätta för vanligt folk att använda bron. Underhållet måsta avsevärt förbättras och inte lappa och laga som nu är fallet. Vi ställer oss också frågande till om bron verkligen är dimensionerad för den ökning av tung trafik som nu sker. Kommer bron att hålla det ökade tonage som nu planeras? Av detta finns ingenting i utredningen.

2 Buller

Utredningen lyfter fram att; ”*Enligt de riktlinjer som presenteras bör ett riskhanteringsavstånd från transportled för farligt gods på 150 meter tilllämpas. Om detta inte är möjligt behövs en riskbedömning med syfte att avgöra behov av skyddsavstånd eller säkerhetshöjande åtgärder*.”

Därefter lyfts fyra olika zoner fram, zon a, b, c och d. Här fokuserar vi på zon D.

Rörande zon D (känslig verksamhet) lyfts följande fram. "Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet ex. barn vårdbehövande).”

- Bostäder (flerfamiljshus)
- Vård
- Skola
- Tillfällig vistelse (hotell eller konferens)
- Besöksanläggning med betydande åskådarplats (s. 63)

Kommentarer

Järnvägen och Holmsundsvägen passerar på den östliga sidan flera flerfamiljshus, en bensinmack, en för- och grundskola och alla ligger inom endast 10 meters avstånd. Rörande E12 (via Obbola) passerar den på den östliga sidan både ett äldreboende och en hälsocentral med endast 100 meters avstånd. Det finns ingen hälsocentral i Obbola, vilket betyder att medborgare använder E:12 för att ta sig dit. Ingenting av detta framkommer i utredningen, då den enbart fokuserar på hamnområdet. Det man från utredningen enbart verkar tagit hänsyn här är att man planerar att ta bort Kamratvallen (fotbollsarena). Utifrån detta anser vi utredningsunderlaget vara mycket bristande. Utredningen tar endast ansvar för risker som kan ske inom hamnområdet. Vi ställer oss frågande till öm inte en lastbil eller en tågtransport kan riskera att gå sönder, explodera eller förolyckas på väg till eller från hamnområdet? Vad finns det för riskmedvetenhet då?

Yrkande:

Den ökade trafiken av transporter har också lett till ökat buller för våra medlemmar, och då särskilt för de boende nära bron. Dessa har redan märkt av ökat buller och andra oegentligheter från trafiken. Här efterfrågar vi en or-

dentlig genomlysning av på vilket sätt boende inom Holmens samfällighet kan kompenseras i form av bullerplank eller liknande. Utredningen slår fast att ”*Det är önskvärt att inom hamnområdet separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området.”* (s.55) Denna önskan är precis lika angelägen utanför hamnområdet och efter båda de E12:or som berörs samt passager över järnvägen.

- Vi vill därför att kommunen och Trafikverket ser över flöden av trafik, fotgängare, cyklister och trafik i hela det nu planerade området med två E12:or och en järnväg som passerar genom samhället. Särskilt med tanke på att många barn trafikerar stora delar av dessa områden.

- Vi vill att kommunen snarast tar fram en plan som visar på vilket sätt man planerar för ett riskhanteringsavstånd för alla de berörda verksamheter som ligger inom ramen för zon D. Vi förväntar oss också att kommunen verkar för det tas en riskhanteringsplanering för den ökade trafik som kommer att passera över bron och genom Obbola och Holmsund.

- Vi vill att kommunen genast tillsätter en utredning om hur man tänker kompensera boende i närheten av bron beträffande bullerplank eller utröner om det genom trafiken för de boende också uppstått planskada. Vi ser det som mycket angeläget att värna om våra medlemmars bästa och med hänvisning till Lag (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

  19§ Föreningen skall vid förvaltningen tillgodose medlemmarnas gemensamma bästa. Varje medlems enskilda intressen skall även beaktas i skälig omfattning. I utredningen framgår ”*Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygg/agen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning. Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En 53 {97) planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygg/agens 14:e kapitel.*”

- Vi vill även se en utredning på om bron kommer att klara av det ökade tonnage som nu planeras och på vilket sätt man planerar att

risksäkra för all övrig trafik som använder bron som pendlingsled till och från hem och annan verksamhet.

Kommentar

De miljöfrågor som detaljplanens genomförande kan ge upphov till har hanterats i särskilda utredningar samt i MKB (miljökonsekvensbeskrivning) och planbeskrivning. Vissa frågor har avgränsats utifrån vad som lämpligt och juridiskt möjligt att hantera i detaljplanen. För att säkerställa att verksamheter inte påverkar sin omgivning mer än acceptabelt tillståndsprövas de därutöver specifikt enligt miljöbalken.

Detaljplanehandlingarna med tillhörande utredningar har bearbetats under planprocessen utifrån inkomna yttranden (se *Samrådsredogörelse, 2022-03-02* samt *Granskningsutlåtande nr.1, 2022-08-15)*. I bearbetningarna redovisas bland annat en framtida samlad bullerbild i Holmsund/Obbola.

En transportutredning har tagits fram som underlag till detaljplanen (och bullerutredning) med syfte att sammanställa transportsiffror och *prognoser* för nuvarande och framtida transportmängder till och från hela hamnområdet. I transportutredningen har persontrafiken räknats upp (utifrån dagens trafikmängder) på samma sätt som godstrafiken, det vill säga med 50% för nollalternativet (om utvecklingen av hamnen sker i enlighet med gällande detaljplaner) respektive 100% (en dubblering) för prognosår 2050, det vill säga utvecklingen av hamnen i enlighet med ny detaljplan. Genom att dubblera persontrafikflödena bedöms trafikökningen grovt inkludera planerad befolkningsökning och övrig utveckling i Holmsund. Transportutredningen bygger på bedömningar och tidigare underlag och samlade erfarenheter och osäkerheter förekommer därmed. En samlad bedömning av framtida trafikflöden kommer därutöver att göras i den kommande fördjupningen av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

Störningar från buller har, utifrån vad som är möjligt i detaljplaneskedet, utretts och redovisats relativt grundligt. I bullerutredningen redovisas *beräkning* av dagens bullernivåer som jämförs med *beräkning* av framtida bullernivåer, när planen är genomförd i sin helhet.

Hur mycket hamnen som helhet respektive kommande verksamheter ”får” bullra kan endast delvis regleras i detaljplanen. Detaljplanen tillåter plank som skydd mot bullerstörningar inom planområdet och byggnader tillåts placeras så att bullerdämpning kan ske åt olika håll. För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. Naturvårdsverkets riktvärden för externt industribuller och trafikbuller gäller alltid. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som inte tillståndsprövas enligt miljöbalken försågs

plankartan efter den första granskningen med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller.

I Umeå kommun pågår under 2022 bullerkartläggning enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Kartläggningen ska vara klar under hösten och innefatta buller från vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och viss industriell verksamhet, vilket innebär att såväl hamnen med dess olika verksamheter och vägar som exempelvis Holmsundsvägen och E12 ingår. Utifrån resultatet av kartläggningen ska Umeå kommun under 2023 ta fram ett nytt reviderat åtgärdsprogram för buller. Syftet med åtgärdsprogrammet är att förbättra ljudmiljön och minska antalet boende som är exponerade av buller genom att vidta åtgärder som leder till att ljudmiljön förbättras Syftet är också att vidareutveckla former för ett strukturerat och kontinuerligt arbete med ljud- och bullerfrågor i kommunen. Som en del av detta arbete och med tanke på hamnens utveckling på kort och lång sikt diskuterar kommunen en fördjupad åtgärdsutredning för Holmsund/Obbola och för Umeå hamn specifikt. I en sådan fördjupning kan förslag till konkreta åtgärder presenteras utifrån behov och lämplighet, exempelvis hastighetssänkningar och bullerplank i valda lägen. Arbetet med åtgärdsprogrammet kommer att redovisas mer i detalj i nästa detaljplaneetapp av Umeå hamn (etapp 2).

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs sina vägar, däribland väg E12 och Obbolabron. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor. Klagomål avseende väg E12 och Obbolabron tas med Trafikverket.

I en detaljplan utreds normalt endast risker inom detaljplaneområdet. Befintliga verksamheter inom området hanteras dock inte i detaljplanen (genom plan och bygglagen) utan i tillstånd enligt miljöbalken. Risker knutet till farligt gods längs utpekade farligt gods leder regleras i separat lagstiftning för farligt gods[1]. Detta regelverk är komplext. Ingen aktör har ensam ansvaret för riskerna med farligt gods på våra vägar och järnvägar. Ansvaret ligger hos flera aktörer och flera myndigheter. MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) är transportmyndighet för transport av farligt gods på väg och järnväg medan Transportstyrelsen är det för sjö- och lufttransporter. Dessa myndigheter ansvarar bland annat för respektive regelverk. Ansvaret för tillsyn är också uppdelat på ett flertal

[1] Lag (2006:263) om transport av farligt gods samt Förordning (2006:311) om transport av farligt gods samt ADR-S respek-tive RID-S föreskrifterna:
MSBFS 2020:9 föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S)
MSBFS 2020:10 föreskrifter om transport av farligt gods på järnväg (RID-S)

myndigheter. MSB är tillsynsmyndighet för bland annat säkerhetsrådgivare för samtliga transportslag, Polismyndigheten är tillsynsmyndighet för landtransporter av farligt gods, undantaget järnvägstransporter. Transportstyrelsen är ansvarig för tillsynen över järnvägstransporter, men även över transport av farligt gods på sjö och i luft. Tillsynsmyndighet för farligt gods i hamnars landområden är Kustbevakningen, som också på Transportstyrelsens begäran kan utföra tillsyn över transport av farligt gods på sjön. För tillsyn av radioaktiva ämnen ansvarar Strålsäkerhetsmyndigheten, oavsett om det gäller väg, järnväg, sjö eller flyg. Det är sammanfattat svårt att begränsa den typ och mängd farligt gods som transporteras på rekommenderade transportvägar under förutsättning att transportören uppfyller kraven i lagstiftningen. Samtidigt kan det vara tryggt att känna till att det både finns lagstiftning som reglerar och tillsynsmyndigheter och ansvarar för frågorna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillsyn enligt miljöbalken på Kvarkenhamnar och övriga verksamheter inom hamnområdet. Nämnden har även tillsyn på väg- och järnvägstrafik (buller) genom Holmsund. Länsstyrelsen har tillsynen över SCA Obbola. Respektive tillsynsmyndighet hanterar klagomål på störningar som deras verksamhet ger upphov till.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 1

Inkom 2022-09-02

Jag anser att detaljplanen av bullerskäl inte ska antas, då bostadsområden i närheten enligt bullerutredning redan idag är ”bullerutsatt med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden.”

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening*.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 2

Inkom 2022-09-05

Jag har under samrådet skickat in mina synpunkter och ser inte att de tillvaratagits i tillräcklig utsträckning i de reviderade underlagen. Mina synpunkter* är således desamma.

Vill dock komplettera med det faktum att Umeå Hamn av Mark- och Miljödomstolen och MÖD är ålagda att genomföra en fördjupad utredning av bullersituationen på min fastighet, för att kontrollera beräknade ljudnivåer. Innan denna utredning är gjord kan inga beslut tas baserade på befintliga uppgifter.

**Yttrande 1, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför att om störningar och risker, främst buller.

Beslut om detaljplanen tas separat från enskilda tillsynsärenden. Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 3

Inkom 2022-09-19

Efter att ha läst er bullerutredning blir jag orolig. Om det ska byggas ut anser jag att det måste åtgärdas en hel del. Med tanke på att det redan nu är mycket mer trafik och ljud dag som natt från hamnen än när vi flyttade hit för 18 år sedan, nu går ju även godstågen som ska ut till hamnen, som gnisslar och skriker. För oss kommer utbyggnaden innebära en ännu sämre inne/utemiljö, känns inte acceptabelt. Det är väldigt uttröttande med alla dessa bakgrundsljud.

Som det är nu finns det ingenting som fångar upp ljud bara några glest planterade björkar.

Tycker att det är väldigt konstigt att det inte redan nu finns bullerskydd, har påpekat detta tidigare.

Önskar att ni vill tänka på oss som redan bor och trivs med närheten till havet, även miljömässigt blir det en försämring, både kosmetiskt och en försämrad luft av ökad trafik mm.

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 4

Inkom 2022-09-21

Vi har i samrådsfasen lämnat synpunkter* som inte hanterats på tillräckligt sätt i de reviderade underlagen. Jag har således även gällande etapp 1 samma synpunkter som innan och hänvisar till redan inskickade kommentarer.

Vill dessutom understryka problematiken med E12 som under inga omständigheter ens klarar dagens trafik. Detta måste lösas långsiktigt. Dagens årliga reparationer av bron, som huvudsakligen orsakas av den tunga trafiken, klarar inte påfrestningarna och varje sommar uppstår stora gropar som bidrar till både ökat buller och till ökad risk för olyckor då trafiken frekvent kör i motsatt körfält. Detta måste hanteras INNAN ny detaljplan antas.

**Yttrande 3, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför att om bullerstörningar från hamnområdet och anslutande infrastruktur samt buller från övriga verksamheter i anslutning till hamnområdet, det vill säga totalt (kumulativt) buller i området. Även negativ påverkan från utsläpp till i luft och vatten nämns.

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening*.

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

YTTRANDE 5

Inkom 2022-09-23

Det är svårt att bedöma den inre kajen och de andra kajerna, vägar, tåg går bättre.

Väg som måste komma ner i hastighet framför allt lastbilar. Framöver så kommer Fama att köra dygnet runt och oljebolagen 03.00-24.00 sedan all trafik från Finlandsfärjan som medför mycket tung trafik.

Det har visat sig att ingen lastbil kör efter den stipulerade hastigheten 40/60 utan det går betydligt fortare varpå däckljudet hörs betydligt mer än när hastigheten hålls. Det pågår även provkörningar när bilar trimmas som för ett väldigt oväsen, startar vid 60 skylten sedan ut mot färjeläget.

Från E12 till hamnen, norra grinden blandas trafik till återvinningsstationen, bilar och cyklar med släp, gående med skottkärror samt tung trafik in till hamnen ofta är kön ända ut på E12-an. Blandad kompott av fordon som upplevs väldigt riskabel.

Vi vill ha bullerplank och fartkameror samt plexiglas under avkörnings-skydd liknande det på Kolbäcksbron.

Ser fram emot åtgärder så vi får lugnare boendemiljö.

Vi boende på Patholmsvägen, Skottesvägen samt Villagatan.

Kommentar

Väg E12 och återvinningsstationen ligger utanför detaljplanen för etapp 1, men separering av trafikslag kommer att hanteras i kommande etapp (2). Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplane-handlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detalj-planen.

YTTRANDE 6

Inkom 2022-09-28

Vi har bott intill Holmsundsvägen i många år.

Trafiken längs vägen har ökat, inte minst den tunga trafiken.

Bullret från trafiken är tidvis så hög att det inte går att föra ett samtal när man sitter ute på altanen.

Vi bor där bilarna (ssk lastbilarna) accelererar i en uppförsbacke efter att ha svängt in på Holmsundsvägen från E12:an.

De beräkningar av bullernivån som presenteras i utredningen motsvarar inte den faktiskt upplevda.

Den utbyggnad av verksamheten som presenteras i utredningen beräknas även medföra ökning av trafikbuller.

Vi saknar förslag till åtgärder som kan begränsa trafikbuller för oss boende längs Holmsundsvägen.

Kommentar

Se kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplane-handlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detalj-planen.

YTTRANDE 7

Inkom 2022-09-28

Ref tidigare lämnade synpunkter 20 oktober 2021* har inget väsentligt förändras i de senaste reviderade skrivningarna daterade 10 februari 2022 och 30 juni 2022 avseende buller och transporter.

Redan utförda miljöåtgärder under hamnens omstrukturering mellan 2004 till 2021 sammanfattas och bifogas i en åtgärdsutredning. För utvecklingen fram till 2050 säger man att den inte kan förutses. I stället för kontrollpunkter hänvisar man till att det finns ett åtgärdsprogram med kommentaren ”om riktvärdena skulle förändras”. Åtgärdsprogrammet saknas dock i handlingarna.

Fortsatt är uppgifterna för volymen ÅDT för tung trafik osäkra. I SCAs MKB anger konsulten, Ångpanneföreningen, tydligt att ökningen gäller fordonsrörelser dvs tur o retur mellan bruket i Obbola och Umeå Hamn. Hur uppgifterna räknats fram är särskilt viktiga då hamnens volymökning till största delen och under många år kommer att utgöras av SCAs ökade produktionsvolym.

Målbilden och därmed förutsättningarna för Umeå Hamns ut och ombyggnadsprojekt, där Ryssland och Kina skulle förmås att föra över sina världshandelsvolymer till transportleden Nordic Logistic Corridor (NLC) existerar inte längre. Därmed faller också hela detaljplanen.

**Yttrande 7, Samrådsredogörelse, 2022-03-02*

Kommentar

Tidigare inlämnat yttrande handlar framför allt om transporter och buller.

Åtgärdsutrednigen är en samling av genomförda utredningar och åtgärder avseende föroreningar inom hamnområdet. Hur föroreningar fortsatt hanteras beskrivs i planbeskrivningen, se även kommentar under *Länsstyrelsen* (rubriken *Förorenad mark*).

Det finns många anledningar som motiverar om- och utbyggnaden av Umeå hamn och som därmed föranleder pågående detaljplan. Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T-nätverket (Trans-European Transport Network) samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige. Umeå hamn har en stor betydelse för regionens näringsliv och just nu pågår en enorm utveckling av industrin i norra Sverige. SCA investerar bland annat i världens största pappersmaskin vilken i sig kommer att generera betydande nya volymer till hamnen. Sjöfarten utvecklas mot större och mer djupgående fartyg och hanteringen av sjöfartens gods blir alltmer containeriserad. Umeå hamn har en strategisk position i EUs nätverk och Umeå kommun arbetar långsiktigt med att stärka den öst-västliga kopplingen över Kvarken. Både EU och staten är överens om att sjöfarten och hamnarna har en

viktig roll i den gröna omställning som pågår. Samtidigt har en central del av infrastrukturen i hamnen nått sin livslängd och är i behov av reinvestering.

Se i övrigt kommentarer under *Holmens samfällighetsförening.*

Yttrandet har inte föranlett några förändringar av detaljplanehandlingarna.

Yttrandet bedöms inte kunna tillgodoses (ytterligare) i detaljplanen.

ÄNDRINGAR EFTER GRANSKNING NR.2

Detaljplanehandlingarna har setts över i enlighet med inkomna yttranden och diskussioner under granskningstiden.

Plankartan har för aktuellt detaljplaneområde (etapp 1) ändrats avseende:

- Grundkartan har uppdaterats enligt Lantmäteriets yttrande.

Planbeskrivningen har för aktuellt detaljplaneområde (etapp 1) ändrats avseende:

- att Ume/Vindelälvens mynningsområde är en viktig vandringsled för *lax*.
- var brandsläckningsskum har använts.
- processen med handlingsplanen för dagvatten.
- Lantmäterimyndighetens synpunkter.

Reviderade utredningar:

- MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2022-10-18
- Utredningar (bilaga nr.):
    - 4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn – etapp 1, Sweco Sverige AB, 2022-10-19.
    - 5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2022-10-13.
    - 9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28. Utredningen har kompletterats med en karta/bilaga avseende var brandsläckningsskum har använts inom hamnområdet.

Utredningarna sammanfattas i planbeskrivningen.

Kvarstående synpunkter

Nedan listas berörda och sakägare med kvarstående synpunkter vilka ges underrättelse med besvärshänvisning.

Privatpersoner benämns [YTTRANDE 1, osv]. En förteckning över vilka som har lämnat in synpunkter hanteras av Umeå kommun, detta med hänsyn till GDPR.

Kvarstående synpunkter från granskningsskede nr.2

- Västerbottens museum
- Holmens samfällighetsförening
- Yttrande 1
- Yttrande 2
- Yttrande 3
- Yttrande 4
- Yttrande 5
- Yttrande 6
- Yttrande 7
-

Detaljplanering, Umeå kommun, november 2022

Denna handling har godkänts av planchef Clara Ganslandt med planarkitekt Johanna Söderholm som handläggare. Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Johanna Söderholm	**Clara Ganslandt**
planarkitekt	Planchef

MKB FÖR DETALJPLAN HOLMSUND 2:65 M FL, ETAPP 2

Slutrapport

2025-11-17

Uppdrag:	314066, MKB för detaljplan Holmsund 2:65 mfl,
Titel på rapport:	MKB FÖR DETALJPLAN HOLMSUND 2:65 M FL, ETAPP 2
Status:	Slutrapport
Datum:	2025-11-17

Endast begränsade revideringar har gjorts efter föregående version daterad 2025-06-10

Medverkande

Beställare:	Umeå kommun
Kontaktperson:	Magdalena Blomquist
Konsult:	Tyréns
Uppdragsansvarig:	Johanna Thurdin
Kvalitetsgranskare:	Cristiano Piga

Revideringar

Revideringsdatum:	2025-11-17
Version:	Version.
Initialer	Initialer.

Förord till MKB version 2025-11-17

Detta MKB-dokument är huvudsakligen framtaget under 2023 och därefter delvis reviderat under våren 2025 inför förnyad granskning av detaljplanen, vilken pågick 17 juni - 15 augusti 2025. I aktuell version daterad 2025-11-17 har begränsade revideringar gjorts i texter som berör dagvatten i sammanfattningen samt i avsnitt 6.7, 7.1, 7.2 och 7.3.1. Vidare har begränsad revidering av texter som berör förorenade områden gjorts i sammanfattningen samt i avsnitt 6.8 och 7.1.

Icke-teknik sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tillhör förslaget till ny detaljplan för del av fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., i Umeå kommun. MKB:n är en del i miljöbedömningen som syftar till att lyfta fram väsentliga miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas.

Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i samband med framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn. Umeå kommun beslutade under våren 2022 att dela upp detaljplanearbetet för hamnen i två etapper. Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1, antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§206) och vann laga kraft 2024-06-17. Aktuellt detaljplanerärende, gäller den södra och nordöstra delen av hamnen, vilket hädanefter kallas etapp 2. Det huvudsakliga syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Planförslaget

Planförslaget ger ökade förutsättningar för att bygga ut hamnområdets markyta, genom att planen markerar ytor, som idag är vattenområden, vilka kan fyllas ut och bebyggas. Ett större område söder om befintligt hamnområde markeras som kvartersmark i planförslaget, vilket betyder att ett område som förut var tänkt att vara vattenområde nu kan fyllas ut och bebyggas. Markanvändningen blir också mer flexibel genom att planen bl.a. medger hamn och industriändamål i en övervägande del av planområdet. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter.

Nollalternativ

I planens nollalternativ, det vill säga den utveckling som skulle ske i området om den nya detaljplanen inte antas, fortsätter de befintliga detaljplanerna att gälla då de inte är tidsbegränsade. Eftersom dessa inte ger stöd för planerad utbyggnad i vatten-området skulle utvecklingen i området begränsas till en lägre nivå av expansion och hamnens möjlighet att tillgodose näringslivets behov av sjötransporter minska.

Miljökonsekvenser

Riksintressen

De riksintressen som förväntas påverkas av den nya planen är riksintresse för yrkesfiske samt kulturmiljövård. Yrkesfisket kan påverkas exempelvis genom att fiskar störs av grumligt vatten från muddring och byggarbeten, eller fiskeredskap slammas igen. En indirekt effekt av planförslaget är att det nu även pågår planering för en utvidgning och fördjupning av delar av farleden in till hamnen. Sammanvägt bedöms planförslaget ge små-måttliga konsekvenser för yrkesfisket. Inte heller riksintressena väg, järnväg eller flyg, som också berörs av planen, väntas påverkas av planen. För riksintresset hamn medför planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Kulturmiljö

Inom hamnområdet ligger riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7], en industrimiljö från 1850-talet. Genomförande av planförslaget bedöms medföra en liten och begränsad påverkan på riksintresset.Naturmiljö

En naturvärdesinventering har gjorts inom planområdet. En större damm inom aktuellt detaljplaneområde bedöms ha påtagligt naturvärde. I området finns även några små vattensamlingar där groddjur har påträffats. Många olika fågelarter har noterats i områdets södra del, både häckande och rastande. Flera av dessa arter är rödlistade.

Utveckling och utökning av hamnområdet enligt planförslaget innebär att alla vattensamlingar samt betydande områden kring lagunen i södra delen av planområdet kan fyllas igen. En fullständig utfyllnad enligt planförslaget skulle innebära att viktiga livsmiljöer för bland annat groddjuren försvinner, vilket skulle kräva dispens från artskyddsförordnigen. Om den utfyllnad som ryms inom planförslaget genomförs, bedöms det medföra stora negativa konsekvenser för de groddjur och fåglar som idag finns på platser som får en ändrad markanvändning.

Då de berörda vattenområdena är planlagda som industriområde både i befintliga planer och i det nya planförslaget, bedöms planförslaget endast medföra små negativa konsekvenser jämfört med nollalternativet.

Naturmiljö Brackvatten

Planförslaget innebär att det blir möjligt att tillskapa ny mark genom att fylla ut i nuvarande vattenområde. Konsekvensen av att bottenytor försvinner har värderats i denna MKB. De vattenområden som planeras fyllas igen bedöms hysa övervägande låga naturvärden men det finns potential för förekomst av högre naturvärden på platsen. Planförslaget innebär att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms bli små till måttligt negativa.

Miljökvalitetsnormer ytvatten

Miljökvalitetsnormer (MKN) är mål som bestäms av vattenmyndigheterna, vilka syftar till att förbättra miljöförhållandena i alla vattenförekomster. Bedömningen av MKN för ytvatten har avgränsats till att gälla det fysiska ianspråktagandet av mark. Planförslaget bedöms medföra små negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för ytvatten. Ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå och konsekvensen bedöms därför som liten negativ. Utfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status.

Dagvatten

En stor del av området avvattnas idag via ledningsburna dagvattensystem men det finns även områden där dagvatten avrinner diffust via markytan till recipient. Om utvecklingen av området sker enligt planförslaget förväntas mängden dagvatten och koncentrationen av föroreningar i obehandlat dagvattnet öka mer än i nollalternativet. Beräkningar visar att det är möjligt att rena alla studerade ämnen till samma nivå som i nuläget, eller lägre.

Planen innehåller ett krav på dagvattenhantering för att få startbesked för byggnader. Det ger goda förutsättningar för att såväl uppsamling som rening av dagvatten kommer till stånd inom en stor del av hamnområdet, parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

Förorenade områden

Större delen av området är planlagt för hamn- och industriverksamhet och anses därmed utgöra mindre känslig markanvändning. Planförslaget möjliggör expansion av hamnverksamheten, främst genom utfyllnad i vattenområdet. Det kan även bli aktuellt med uppförande av nya byggnader eller andra anläggningar på de ytor som idag är fast mark. Planen innehåller en bestämmelse som innebär att markföroreningar måste åtgärdas innan man får uppföra nya byggnader. Därmed bedöms den ökade mängden markarbeten endast medföra små konsekvenser kopplat till förorenad mark.

Risk och säkerhet

Då planförslaget genomförs bedöms verksamheten i området och därmed även riskerna för olyckor öka mer än vid nollalternativet. Verksamheter som medför särskilda risker hanterar dessa i sina respektive verksamhetstillstånd. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter. Konsekvenserna för aspekten risk och säkerhet bedöms sammantaget som liten.

Buller boendemiljö

Genomförandet av planförslaget innebär en ökad verksamhet inom hamnområdet och en utbyggnad av hamnområdet söderut. Bullerberäkningar har utförts för att visa vilka bullernivåer som kan uppstå i omgivningen när antalet bullerkällor inom hamnområdet blir fler och när bullerkällor även kommer att finnas på de nya områden som kan byggas ut. Beräkningarna är utförda som en prognos för år 2050 och tar i beaktande den totala utveckling av Umeå hamn som förväntas vara genomförd då. Resultatet visar att bullernivåerna vid närliggande bostäder runt planområdet ökar någon eller några dBA, mest i söder. Beräkningarna visar att gällande riktvärde 50 dBA ekvivalent ljudnivå för verksamhetsbuller dagtid överskrids för några få bostäder såväl i dagsläget som i nollalternativet och med planförslaget. Beräkningar har utförts för full verksamhet under dagtid, normalt är det mindre verksamhet under kväll och natt då det även är lägre riktvärden.

Trafikbullret kring väg E12 är redan idag högt och beräknas öka både om planförslaget genomförs och i nollalternativet, om planen inte antas. Beräkningarna utgår från en trafikprognos som har beräknats med marginal för att omfatta ” värsta fallet” (worst case scenario) och innefattar buller från E12, Holmsundsvägen och järnvägen. Ljudnivåerna beräknas bli 3 dBA

(ekvivalent nivå) högre än i dagsläget för de bostäder som ligger närmast berörda vägar. Jämfört med nollalternativet beräknas planförslaget leda till en ökad bullernivå på 1-2 dBA.

Riktvärdena för trafikbuller är olika för olika hus och beror på när husen är byggda. Beräknade ljudnivåer 2050 vid de hus som ligger närmaste E12 är under riktvärden för befintlig miljö för bostäder byggda före 1997, men över riktvärden för bostäder byggda mellan 1997 och 2015. Konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget bli måttligt negativ för buller jämfört med nollalternativet.

Luft

Både planförslaget och nollalternativet förväntas medföra ökat antal transporter i området. Utförd beräkning av luftföroreningar har visat att den ökade trafiken inte medför överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Rekreation

Planförslagets påverkan på fågellivet i området gör även platsen mindre attraktiv för fågelskådare. Tillgängligheten inom området är idag begränsad på grund av säkerhetsskäl och kommer begränsas ytterligare med planförslaget. Planförslaget bedöms sammantaget medföra måttliga negativa konsekvenser i form av minskade rekreativa upplevelsevärden.

Skillnaden mellan nollalternativ och planförslag avseende konsekvenser för rekreation bedöms vara liten.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms genomförandet av planen ge acceptabla miljökonsekvenser och planen bedöms som tillåtlig enligt miljöbalken.

Innehållsförteckning

1 Inledning 12
1.1 Bakgrund och syfte 12

2 Nuläget 14
2.1 Områdesbeskrivning 14
2.2 Riksintressen 17
2.2.1 Riksintressen för kommunikationer 17
2.2.2 Riksintresse för kulturmiljövården 19
2.2.3 Riksintresse för yrkesfiske 20
2.3 Kommunala planer 21
2.3.1 Översiktsplan 21
2.3.2 Gällande detaljplaner 21
2.4 Strandskydd 21
2.5 Trafikmängder 23

3 Miljöbedömning 24
3.1 Syfte och process 24
3.2 Betydande miljöpåverkan 25
3.3 Avgränsning 25
3.3.1 Avgränsning av miljöaspekter 25
3.3.2 Geografisk avgränsning 26
3.3.3 Avgränsning i tid 26
3.4 Metod 26
3.5 Osäkerheter 27

4 Planförslag 28
4.1 Trafikflöden 30
4.1.1 Etapp 1 30
4.1.2 Etapp 2 31
4.1.3 Nollalternativ 31

5 Alternativ 31
5.1 Nollalternativ 31
5.2 Alternativ lokalisering 32
5.3 Alternativa utformningar 32

6 Miljökonsekvenser 33

6.1 Riksintressen Kommunikation 33
6.1.1 Förutsättningar 33
6.1.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget 33
6.1.3 Konsekvenser av nollalternativet 33
6.1.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 34
6.2 Riksintresse Yrkesfiske 34
6.2.1 Förutsättningar 34
6.2.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget 34
6.2.3 Konsekvenser av nollalternativet 36
6.2.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 36
6.3 Riksintresse Kulturmiljö 37
6.3.1 Bedömningsgrunder 37
6.3.2 Förutsättningar 37
6.3.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 39
6.3.4 Konsekvenser av nollalternativet 40
6.3.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 41
6.4 Naturmiljö 41
6.4.1 Bedömningsgrunder 41
6.4.2 Förutsättningar 41
6.4.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 46
6.4.4 Konsekvenser av nollalternativet 47
6.4.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 48
6.4.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 48
6.5 Naturmiljö brackvatten 49
6.5.1 Bedömningsgrunder 49
6.5.2 Förutsättningar 49
6.5.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget 50
6.5.4 Konsekvenser av nollalternativet 51
6.5.5 Jämförelse av Planförslaget mot nollalternativet 51
6.5.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 51
6.6 Ytvatten 51
6.6.1 Bedömningsgrunder 51
6.6.2 Förutsättningar 52
6.6.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 55
6.6.4 Konsekvenser av nollalternativet 55
6.6.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet 56
6.6.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete 56
6.7 Dagvatten 56
6.7.1 Bedömningsgrunder 56
6.7.2 Förutsättningar 57
6.7.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget 58
6.7.4 Konsekvenser av nollalternativet 59

6.7.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....59
6.7.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete....60
6.8 Förorenade områden....61
6.8.1 Bedömningsgrunder....61
6.8.2 Förutsättningar....62
6.8.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....66
6.8.4 Konsekvenser av nollalternativet....66
6.8.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....66
6.8.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete....67
6.9 Säkerhet....67
6.9.1 Förutsättningar....67
6.9.2 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....68
6.9.3 Konsekvenser av nollalternativet....68
6.9.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....69
6.10 Boendemiljö och buller....69
6.10.1 Bedömningsgrunder....69
6.10.2 Förutsättningar....69
6.10.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget....70
6.10.4 Konsekvenser av nollalternativet....73
6.10.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....74
6.11 Luft....75
6.11.1 Bedömningsgrunder....75
6.11.2 Förutsättningar....75
6.11.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget....75
6.11.4 Konsekvenser av nollalternativet....76
6.12 Rekreation....76
6.12.1 Förutsättningar....77
6.12.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget....77
6.12.3 Konsekvenser av nollalternativet....78
6.12.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet....78

7 Samlad bedömning....79
7.1 Miljökonsekvenser....79
7.2 Miljömål....81
7.3 Miljökvalitetsnormer....82
7.3.1 MKN Vatten....82
7.3.2 MKN Luft....82
7.3.3 MKN Buller....82
7.4 Uppföljning....83

8 Medverkande....84

9 Referenser 85

Bilagor

Följande bilagor är gemensamma för planhandlingarna.

1. Riksintresseanalys, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04
2. Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08
3. Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster, Tyréns Sverige AB, 2025-02-24
4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn etapp 2, Sweco Sverige AB, 2021-09-01 reviderad 2023-03-06
5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2021-12-15 reviderad 2022-10-13. Bilaga: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07
6. Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10
7. Transportutredning till detaljplan Holmsund 2:65 – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2023-07-03
8. Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn, WSP 2022-01-26
9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28.
10. Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2022-06-14

1 Inledning

Detta dokument utgör miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. miljöbalken för förslaget till ny detaljplan för del av fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., i Umeå kommun i Västerbottens län.

Miljökonsekvensbeskrivningen är en del i miljöbedömningen som syftar till att lyfta fram väsentliga miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas. Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i samband med framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn. Umeå kommun beslutade under våren 2022 att dela upp detaljplanearbetet för hamnen i två etapper. Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1, antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§206) och vann laga kraft 2024-06-17. Aktuellt detaljplanerärende, där denna MKB ingår, gäller den södra och nordöstra delen av hamnen, vilket hädanefter kallas etapp 2.

1.1 Bakgrund och syfte

Umeå hamn består idag av olika geografiska delar, var och en med fokus på en viss typ av gods och hantering. Europaväg E12 och järnväg ansluter till hamnen och i hamnområdet finns ett omfattande nät av transportvägar. Driften av Umeå hamn sköts av bolaget Kvarken Ports ltd.

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov, men flera av de åtgärder som planeras strider mot gällande detaljplaner. Hamnområdet regleras idag genom flera olika detaljplaner framtagna från 1964-talet och framåt. Arbetet med etapp 2 möjliggör att den utvecklingsprocess som hamnen står inför kan påbörjas och ses som ett viktigt steg på vägen att till att utveckla hamnen mot målbild 2050. Ny detaljplan planeras ersätta alla gällande detaljplaner inom aktuellt området samt utöka hamnområdet söderut.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

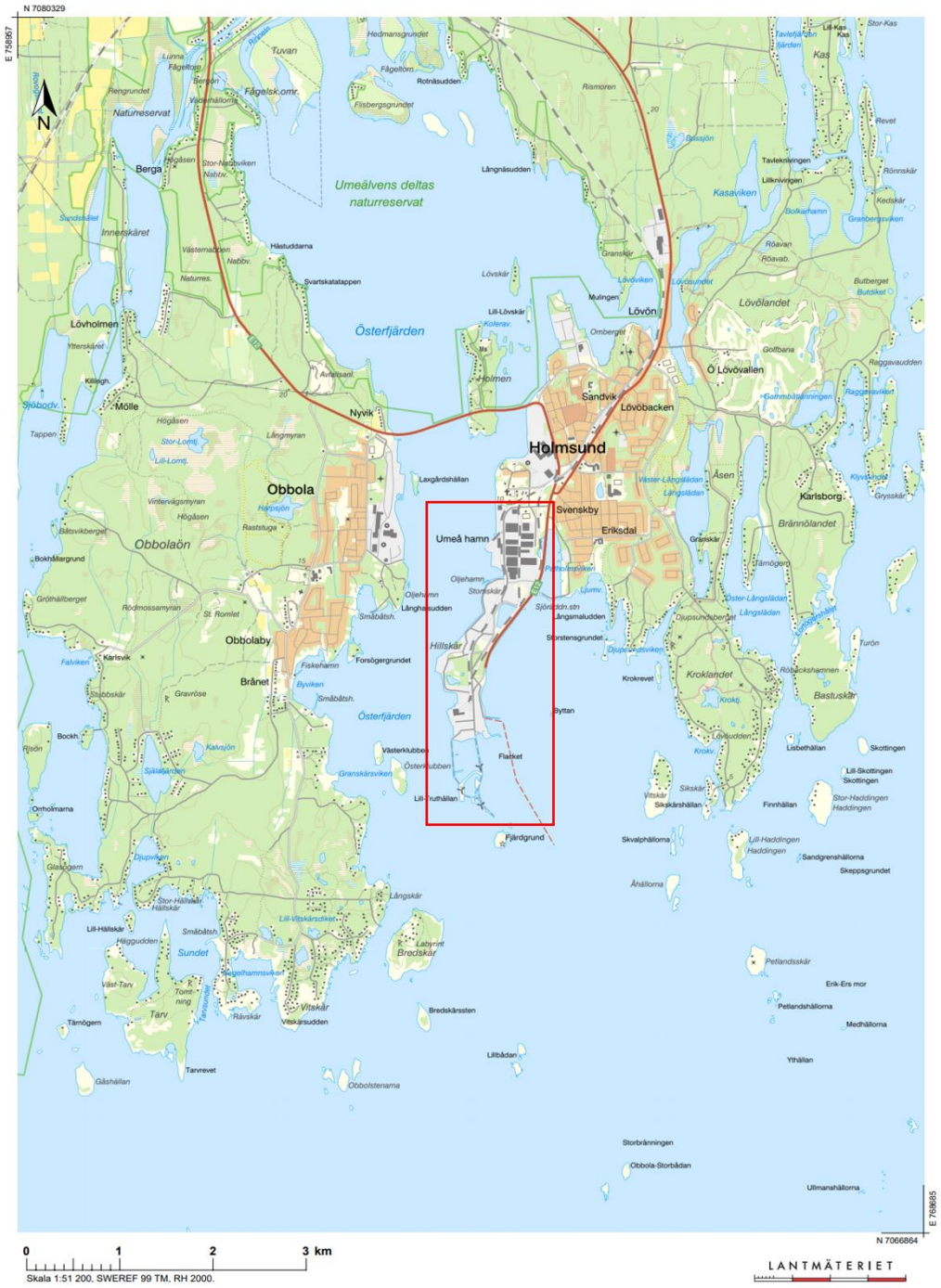

Figur 1. Umeå hamn vid Holmsund utanför Umeå, ungefärligt detaljplaneområde markerat i röd ruta. Källa: Lantmäteriet.

2 Nuläget

2.1 Områdesbeskrivning

Umeå hamn ligger i Holmsund vid Umeälvens utlopp i Bottenhavet. I området finns många olika verksamheter, både hamnanknutna och fristående. De flesta har kopplingar till sjötransporter men det finns också verksamheter med helt landbaserade transporter. Huvudverksamheterna utgörs av skogs- och petroleumprodukter, enhetsgods på trailer och container samt färjetrafik Umeå-Vasa. I Umeå hamn bedrivs en omfattande terminalverksamhet med lagring, montering och vidareförädling. Verksamheten pågår dygnet runt.

Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är Europaväg 12, men vissa transporter går Holmsundsvägen (Figur 2). Även järnvägsspår ansluter till Umeå hamn.

Det finns mycket få registrerade natur- och kulturvärden i närområdet. Norr om Holmsund ligger naturreservatet Umeälvens delta (Figur 1 och Figur 3). Närmaste registrerade fornlämning finns på andra sidan älvmynningen, söder om Obbola.

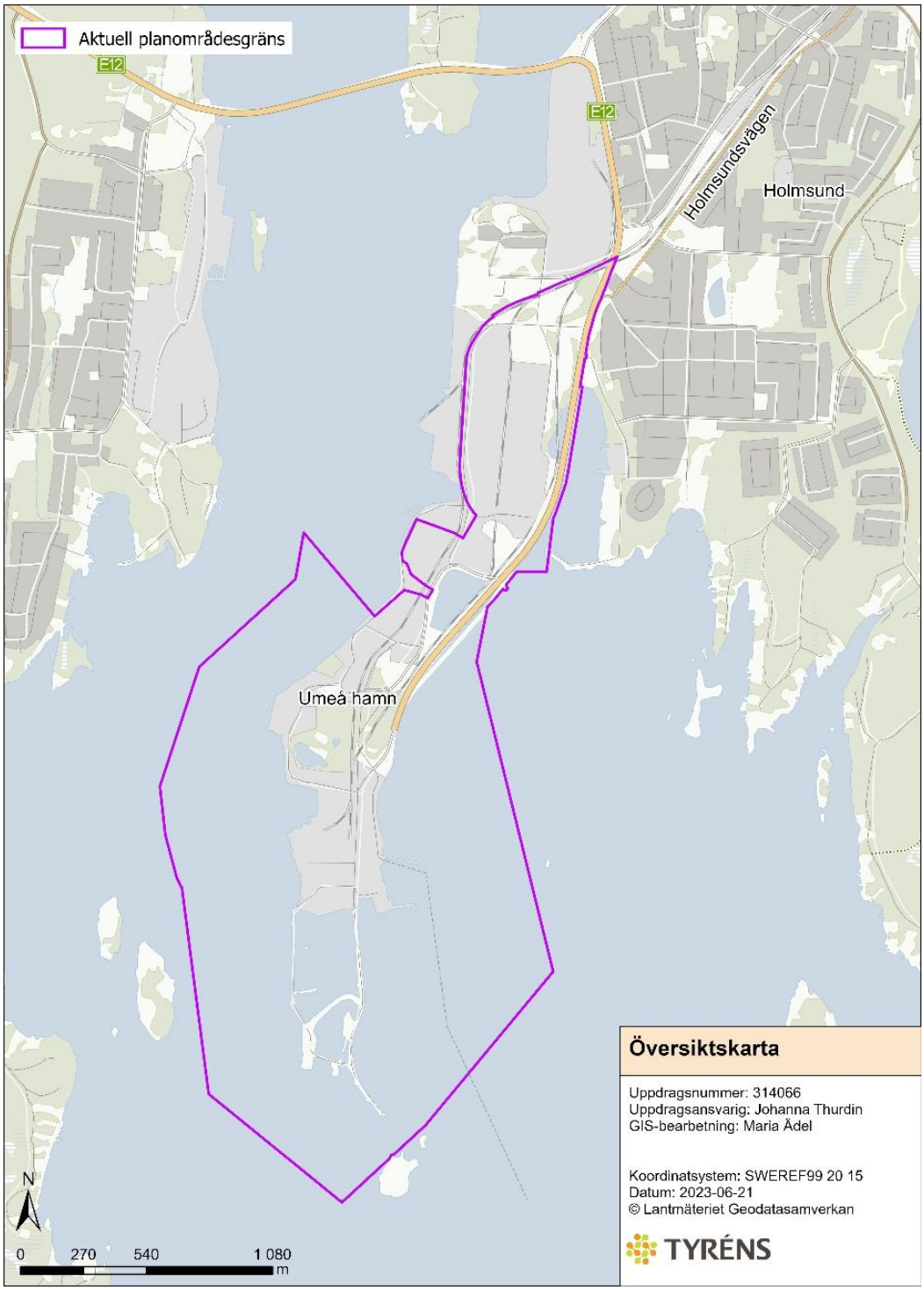

Figur 2. Översiktskarta Umeå hamn med väganslutningar.

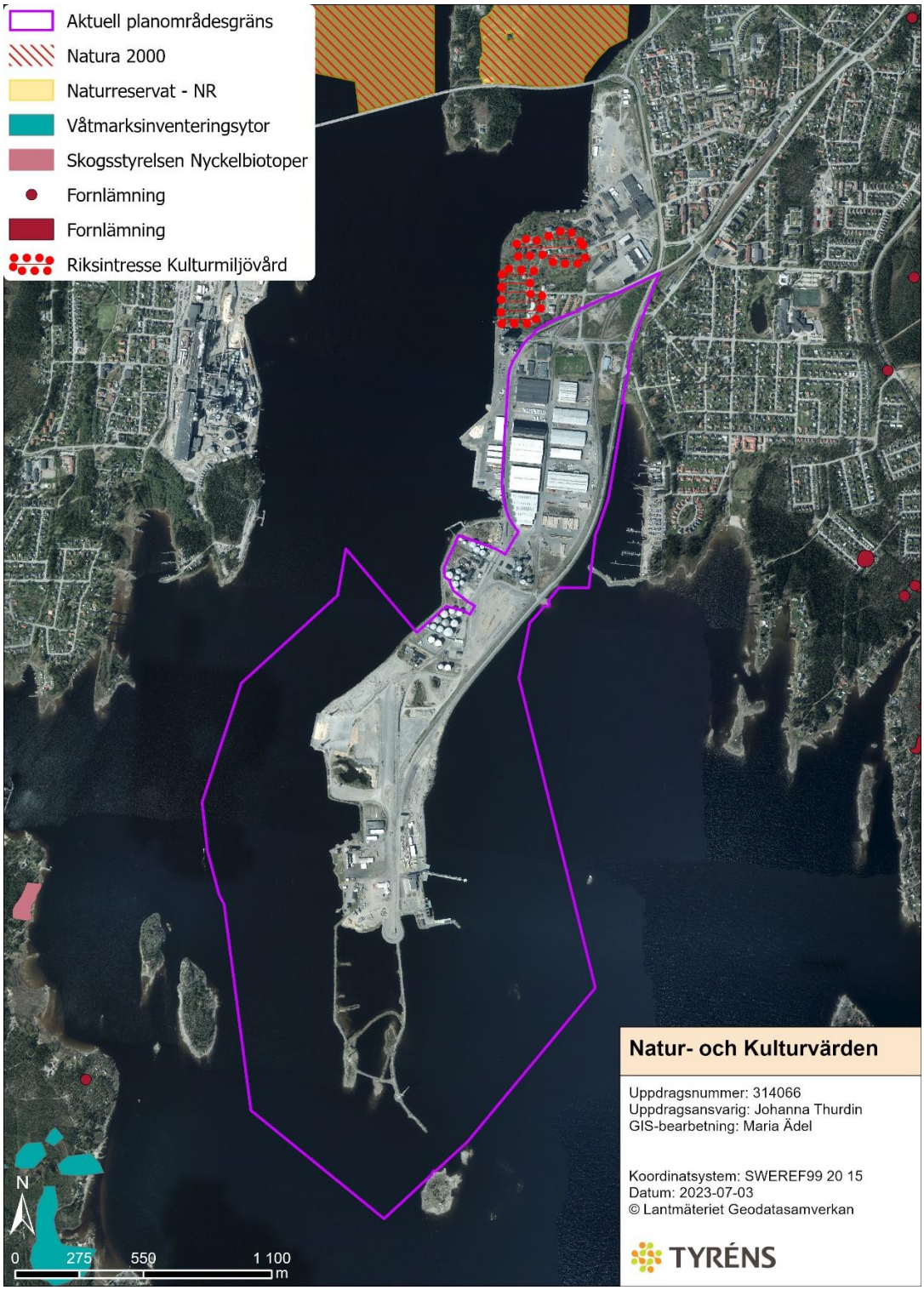

Figur 3. Natur- och kulturvärden inom och kring planområdet.

2.2 Riksintressen

Områden som har så speciella värden eller förutsättningar att de bedömts vara av nationellt intresse kan klassas som riksintresse. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden som legat till grund för utpekandet. Riksintressen ska även prioriteras framför andra intressen i fysisk planering. Vid konflikt mellan intressen som utgör riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt, enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.

Planläggningen av hamnen berör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 §, riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § och riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 §, se Figur 4.

2.2.1 Riksintressen för kommunikationer

Inom planområdet finns flera områden av riksintresse för kommunikationer, enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Trafikverket avgör vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar (väg, järnväg, luftfart och sjöfart). Inom planområdet finns riksintresse för (befintlig) väg (väg E12), (befintlig) järnväg, (befintlig) farled inkl. buffertzoner, MSA-yta/hinderyta för Umeå Airport samt (befintlig) hamn.

Riksintresse för hamn

Allmän hamn utpekas efter prövning och beslut från Trafikverket som hamn av riksintresse för sjöfarten i det fall hamnen antingen ingår i TEN-T-nätverket (Trans European Transport Network), omsätter en godsmängd överstigande 100 000 ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod eller på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn. Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T, att hamnen årligen omsätter en godsmängd på 2,4 miljoner ton samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige. Riksintresset för Umeå hamn är ännu inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen geografisk avgränsning. Ett arbete pågår för en precisering av riksintresset.

Riksintresse väg

Väg E12, Umeå – Riksgränsen ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse och är därför utpekat som riksintresse. Vägen börjar i Umeå hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen. Vägen ansluter till hamnen och flygplatsen i Umeå vilka också är utpekade som riksintressen. Väg E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter (rekommenderad väg för transporter med farligt gods) mellan kust och inland och är en viktig länk mot Norge, samt för arbetspendling mellan Holmsund-Umeå och vidare västerut.

Riksintresse järnväg

Järnvägen Umeå – Holmsund är av interregional betydelse samt av betydelse för den regionala utvecklingen. Av denna anledning är banan utpekad som riksintresse. Funktionen av riksintresseanspråket är att säkerställa för transporter med järnväg till/från Umeå hamn. Inom Umeå hamn trafikeras aktuell del av banan idag enbart av godstrafik.

Riksintresse för sjöfart

Planområdet omges av flera farleder utpekade som riksintressen som leder in till Umeå hamn:

- Måsungen/Orions grund – Umeå hamn
- Gamla Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Nya Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Stygnet - Bredskärssund
- Trehövda - S Fjärdgrund (Petlandsleden)

Dessa är delvis också del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Riksintresse MSA-yta för Umeå Airport

Planområdet innefattas i sin helhet i MSA-yta (minimum safety altitude) för Umeå flygplats (civilflyget) vilken sträcker sig med en radie om 55 kilometer kring flygplatsen. MSA-område utgör den yta inom vilket det finns fastställda höjder för högsta tillåtna objekt som kan tillkomma i området runt en flygplats.

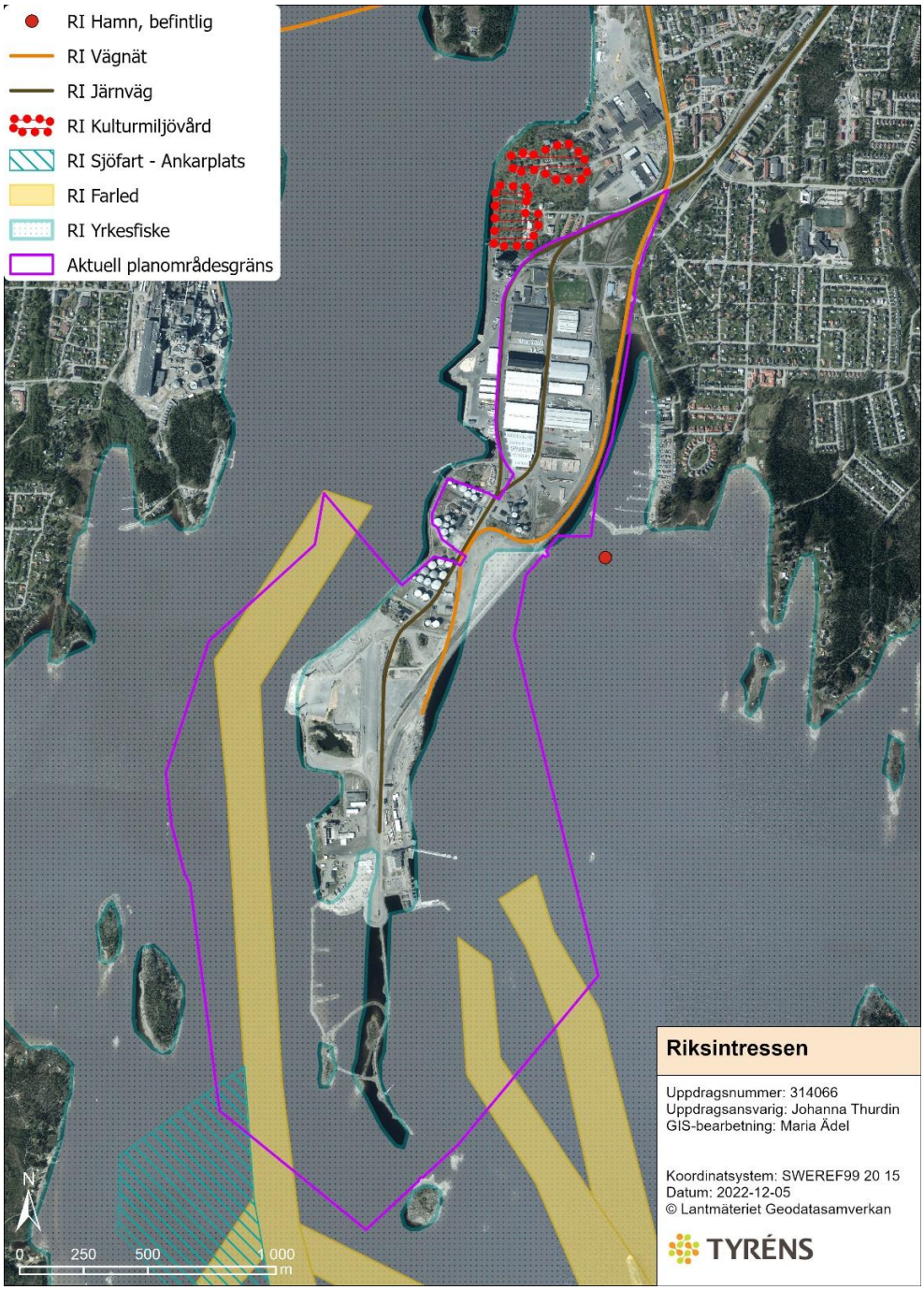

Figur 4. Riksintressen som berörs av planområdet.

2.2.2 Riksintresse för kulturmiljövården

I norra delen av hamnområdet ligger området Västerbacken – Holmsund [AC 7], vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård enligt 3

kap. 6 § miljöbalken. Riksintresset beskrivs och planförslagets effekter och konsekvenser för riksintresset bedöms i avsnitt 6.1 Kulturmiljö.

2.2.3 Riksintresse för yrkesfiske

Enligt 3 kap. 5 § miljöbalken är Umeå skärgård, Täftefjärden, utpekat område för riksintresse för yrkesfiske. Motiv för intresset är fångstområde (Havs- och vattenmyndigheten, 2020), se Figur 5.

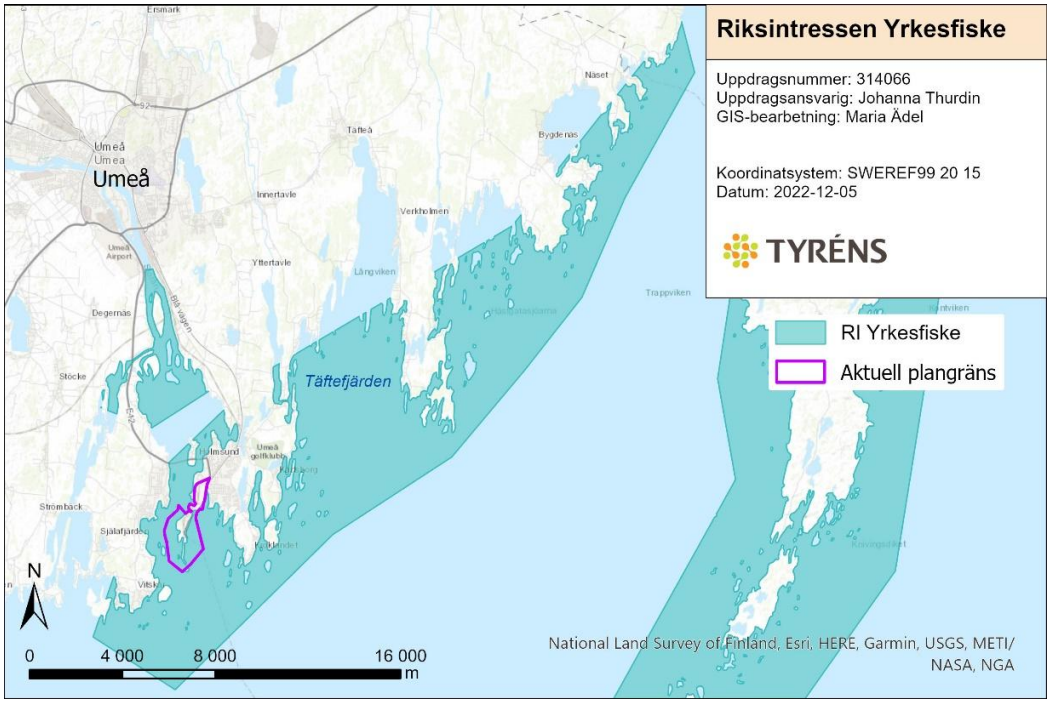

Figur 5. Riksintressen för yrkesfiske i anslutning till planområdet.

Fisket utmed Umeås kust har historiskt sett varit en viktig närings- och inkomstkälla även om det i modern tid inte utgjort någon stor näring. Umeälvens mynningsområde samt Holmön är klassade som riksintressen för yrkesfisket då mynningsområdet är en viktig vandringsväg för lax, sik och havsöring. Skärgården utanför Umeå/Holmsund samt kring Holmön/Ängesön, är också av riksintresse till följd av betydelsefulla fångstområden för främst lax och sik men också andra sötvattensarter. Lekområden för sik, siklöja, strömming och andra arter som fångas kommersiellt finns överallt i Umeås skärgård och innerfjärdar. Det saknas dock underlag för att avgränsa de viktigaste av dessa som riksintresse men områdena är skyddsvärda. Fiskarter viktiga för näringen är främst lax, sik, strömming, abborre och siklöja. (Umeå kommun, 2013)

2.3 Kommunala planer

2.3.1 Översiktsplan

Umeå kommuns översiktsplan består av ett flertal dokument. Dokumentet Översiktsplan Umeå kommun (2018) håller ihop översiktsplanens olika dokument och lotsar till de olika delarna, det vill säga fördjupningar av olika geografiska områden samt tematiska tillägg. För aktuellt planområde, Umeå hamn, hänvisas till dokumentet *Fördjupning för Umeå* (antagen av kommunfullmäktige 2011, aktualitetsförklaring Umeå kommun, 2024). I fördjupningen redovisas att hamnen i framtiden om möjligt kan utökas söderut och omfatta även Fjärdgrundet. Oljehamnen och depåområdet är avsett för verksamheter med brandfarliga varor där skyddsområde till annan verksamhet eller bebyggelse gäller om minst 100 meter. Genomförd rätning av väg E12 och tvärbanan nämns samt en förlängning av järnvägen till färjeterminalen. Den långsiktiga visionen är vidare en fast förbindelse över Kvarken.

2.3.2 Gällande detaljplaner

Hamnområdet regleras idag genom flera olika detaljplaner framtagna från 1964 och framåt, se Figur 6. Den senaste detaljplanen antogs år 2020 avseende hamnområdets sydöstra del (färjeterminalen). Två av detaljplanerna har genomförandetid kvar. Gällande planerna redovisar markanvändning hamn, upplag, industri, natur, väg, järnväg och vattenområde. I planbeskrivningen sammanställs befintliga detaljplanern.

2.4 Strandskydd

För stor del av den detaljplanelagda hamnen gäller idag inget strandskydd. När en ny detaljplan upprättas återinträder dock strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken). För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom större delen av området. Som särskilda skäl för upphävande av strandskyddet för vattenområdet åberopas 7 kap. 18 c § (punkt 1,3,4) vilket innebär att området:

- (1) redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
- (3) behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området samt
- (4) behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

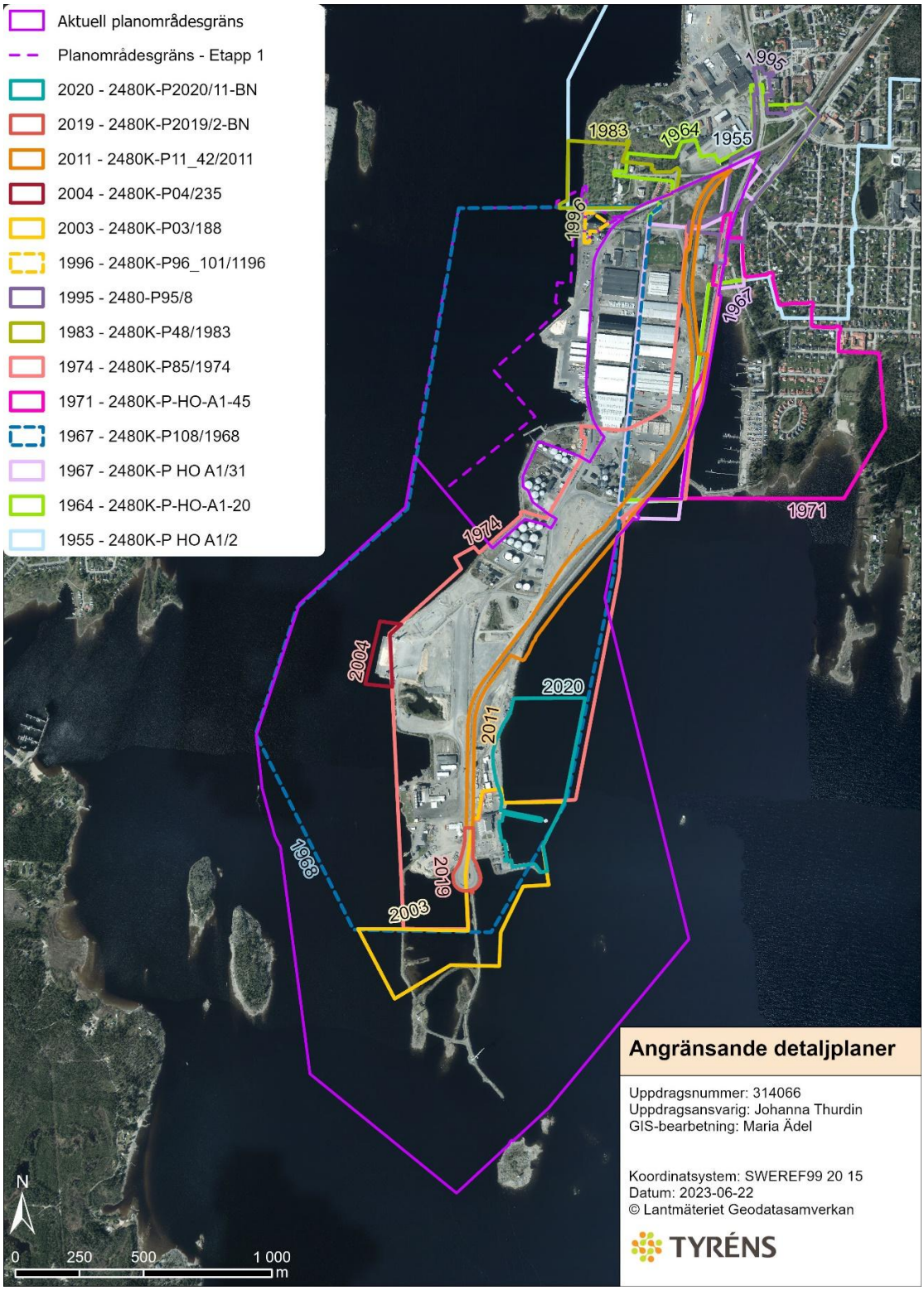

Figur 6. Befintliga och angränsande detaljplaner. Detaljplan för Etapp 1 antogs av kommunfullmäktige den 28 september 2022 och vann laga kraft 2024-06-17.

2.5 Trafikmängder

Som underlag för bedömning av miljökonsekvenser relaterade till trafik har en sammanställning av trafikmängder gjorts inför MKB-arbetet (**Bilaga 7**, Transportutredning).

Trafikmätningar från Trafikverket för E12 på Obbolabron och E12 söder om infarten till hamnens huvudentré samt trafikdata från Trafikia.se för Holmsundsvägen har använts tillsammans med uppgifter från Umeå kommun om antal tågrörelser.

I dagsläget beräknas i genomsnitt cirka 670 tunga fordon per dag anlända till eller utgå från hamnen via någon av vägarna. Av dessa använder cirka 300 den norra huvudentrén och cirka 360 åker in antingen genom infarten mitt på hamnområdet, eller i den sydligaste delen nere vid färjeterminalen. Transporterna till hamnen anländer huvudsakligen via E12, men vissa kommer även österifrån på Holmsundsvägen.

E12 genom Holmsund förbi Sjöstaden har idag en trafikbelastning på cirka 4 400 fordon per dag (ÅDT), varav cirka 600 utgörs av tunga fordon.

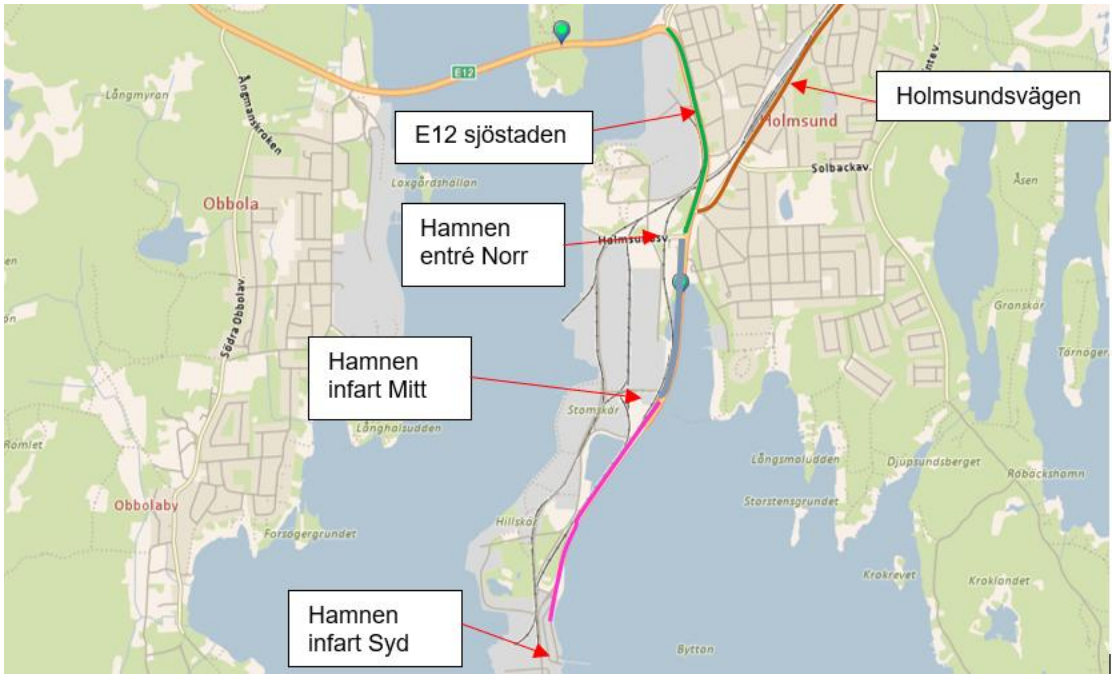

Figur 7. Vägavsnitt vars trafikflöden redovisas i Bilaga 7.

3 Miljöbedömning

3.1 Syfte och process

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Enligt 6 kapitlet 3 § miljöbalken (MB) ska en strategisk miljöbedömning göras när en plan ska upprättas eller ändras, om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Den aktuella planen har bedömts kunna medföra en betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning genomförs därför parallellt med framtagandet av planen enligt lagstiftningen i 6 kap. miljöbalken. Den strategiska miljöbedömningen innehåller ett antal processteg. Dessa är:

- Avgränsning med samråd
- Integrering av miljöaspekter och framtagande av miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
- Inarbetande av synpunkter
- Uppföljning

En del av miljöbedömningen innebär utöver att integrera miljöaspekter i planeringen att ta fram en MKB vilken ska ingå som beslutsunderlag till planen (6 kap. 1 § MB). Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är att möjliggöra en samlad bedömning av påverkan på människors hälsa och miljön till följd av planens genomförande.

MKB:n ska även ange hur planen påverkar möjligheten att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen. I miljökonsekvensbeskrivningen lämnas förslag på åtgärder för att förhindra eller minimera negativa miljöeffekter av föreslagna inriktningar och åtgärder i planen.

Denna MKB bygger på det tidigare arbete som gjorts i framtagandet av en ny detaljplan för hela Umeå hamn (Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl.). I den processen som föregick beslutet att dela upp Umeå hamn i två detaljplaner (etapp 1 & 2) genomfördes samråd och granskning för detaljplanen för hela hamnområdet. Föreliggande MKB har reviderats och anpassats för att särskilt beskriva de miljökonsekvenser som planförslaget för etapp 2 kan ge upphov till.

3.2 Betydande miljöpåverkan

Innan en ny detaljplan upprättas ska kommunen bedöma om genomförandet av detaljplanen kan antas leda till betydande miljöpåverkan.

Umeå kommun bedömer att detaljplanens genomförande kan komma att medföra betydande miljöpåverkan avseende påverkan på den befintliga miljöns känslighet, kulturmiljö (riksintresse för kulturmiljövård), naturmiljö (land och vatten), påverkan på ekosystemtjänster (matproduktion), genom påverkan på riksintresse för yrkesfiske samt rekreationsmöjligheter (genom fågelskådning), miljökvalitetsnormer för ytvatten, och förorenade områden. Därmed ska en strategisk miljöbedömning utföras och en MKB tas fram.

Bedömningen och avgränsningen av MKB:n togs fram genom det avgränsningssamråd som hölls med länsstyrelsen våren 2021 för detaljplanen för hela Umeå hamn. Länsstyrelsen bedömde då att de miljö- och hälsoaspekter som kommunen lyft fram i underlaget var väsentliga och att de behövde hanteras i MKB:n. För att inget ska missas kommer alla aspekter som tagits med i avgränsningssamrådet finnas med i denna MKB.

3.3 Avgränsning

3.3.1 Avgränsning av miljöaspekter

Miljökonsekvensbeskrivningen ska beskriva den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. Vilka miljöaspekter som bedömts vara betydande har utretts och redovisats i undersökningen om betydande miljöpåverkan och bekräftats i avgränsningssamrådet..

I denna MKB-rapport redovisas de betydande miljöaspekterna och betydande typer av miljöpåverkan i kapitel 6 under rubrikerna; riksintressen, kulturmiljö, naturmiljö, naturmiljö brackvatten, miljökvalitetsnormer ytvatten, dagvatten, förorenade områden, risk och säkerhet, buller, boendemiljö, luft samt rekreation.

För de miljöaspekter som kan utredas och bedömas bättre i samband med prövningen av tillstånd för planlagda verksamheter eller åtgärder, görs endast en kortfattad beskrivning i enlighet med miljöbalkens 6 kap. 12 §. Detta gäller exempelvis direkta konsekvenser och behov av skyddsåtgärder vid arbeten i vattenområde, såsom grumling, buller och föroreningsspridning från muddring. Sådana arbeten måste alltid tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen eller anmälas till länsstyrelsen.

Vidare bedöms inte störningar som exempelvis ljud, ljus, lukt och risker vid hantering av farliga ämnen från eventuella framtida tillkommande verksamheter, då miljöfarlig verksamhet alltid behöver anmälas eller tillståndsprövas enligt miljöprövnings-förordningen. Dock har framtida tillkommande verksamheter beaktats i trafikprognoser och bullerberäkningar i denna MKB.

I kustvattenområden överlappar vattenförvaltningen och havsmiljö-förvaltningen. Föreliggande område ingår i förvaltningsområde Östersjön enligt havsmiljö-förvaltningen (HVMFS 2012:18). Föreliggande kustvattenområde är främst relevant att beskriva och bedöma utifrån vattenförvaltningens kvalitetsfaktorer och miljökvalitetsnormer, vilket även tydliggörs i havsmiljöförvaltningen där relevanta miljökvalitetsnormer för kustvattenmiljöer hänvisas till vattenförvaltningens kvalitetsfaktorer. Någon bedömning utifrån havsförvaltningens indikatorer görs således inte i denna MKB.

3.3.2 Geografisk avgränsning

Miljöaspekterna avgränsas till planförslaget och dess närmaste omgivningar, inklusive vägtransporter genom Holmsund. Övrig trafik, inklusive fartyg utanför hamnområdet bedöms inte utgöra risk för betydande miljöpåverkan, alternativt behandlas bättre i andra planer eller MKB:er.

I denna MKB ingår inte någon diskussion av utformning och disposition av hamnområdet, då detta inte bedöms påverka miljökonsekvenserna på ett avgörande sätt. När det gäller framtida möjligheter att överbygga vattenområde har de totala ytorna samt förekomst av grunda bottnar beskrivits och bedömts.

3.3.3 Avgränsning i tid

Horisontåret för bedömning av miljöeffekterna är omkring år 2050. Det är det år då planförslaget antas vara fullt utbyggt och då de huvudsakliga konsekvenserna av planförslaget antas ha uppstått.

3.4 Metod

Till grund för konsekvensbedömningar ligger riktvärden, miljömål, miljökvalitets-normer och övriga riktlinjer eller mål som är framtagna av statliga eller kommunala myndigheter. Platsspecifika förutsättningar och

bedömningsgrunder för varje miljöaspekt beskrivs närmare under respektive avsnitt i kapitel 6 .

Bedömning av konsekvenserna för varje miljöaspekt görs genom en sammanvägning mellan platsens värden och effekten av den påverkan som planförslaget leder till.

Värdet kan bland annat grunda sig på om ett område har betydelse på en nationell, regional eller lokal nivå i form av till exempel riksintressen och naturreservat. Naturvärden bedöms utifrån livsmiljöers eller arters hotbild, sällsynthet eller funktion för ekosystemet.

Påverkan avser de aktiviteter eller faktorer som orsakar förändringar i miljön.

Effekt syftar på de förändringar som uppstår till följd av påverkan. Effekterna bedöms utifrån störningens omfattning samt hur allvarlig påverkan blir. Effekter kan vara positiva eller negativa, direkta eller indirekta, läkbara eller irreparabla, kortsiktiga eller långsiktiga. Påverkan som sker under en begränsad tid kan få irreparabla, långsiktiga effekter. Samtidigt kan påtaglig påverkan som sker under mycket begränsad tid ha en liten effekt om området kan återhämta sig relativt snabbt.

3.5 Osäkerheter

De beräkningar som ligger till grund för bedömningarna av påverkan på vattenförvaltningens hydromorfologiska kvalitetsfaktorer är uppskattningar baserade på kartor av påverkanszoner per parameter. För att kunna göra mer exakta beräkningar krävs tillgång till de underliggande GIS-skikten som vattenmyndighetens beräkningar grundar sig på. Dessa kan dock inte lämnas ut i dagsläget av sekretesskäl. De beräkningar som är gjorda bedöms trots detta vara tillräckligt representativa för bedömningen att statusklasser på kvalitetsfaktornivå ej försämras.

Bedömningarna av påverkan på naturmiljö i denna MKB utgår huvudsakligen från naturinventeringen, **Bilaga 2**. Den groddjursinventering som ingår redovisar fynd av grodrom (ägg) i ett par vattensamlingar inom planområdet. Vilken art av groda som lämnat romsamlingarna redovisas dock inte, vilket utgör en osäkerhet då vanlig groda har skydd enligt artskyddsförordningens 6 §, medan åkergroda har juridiskt mer omfattande skydd enligt artskyddsförordningens 4 §. I en tredje vattensamling (4b i **Bilaga 2**) bedöms det finnas förutsättningar för groddjur att leka, men den vattensamlingen har inte inventerats.

Naturvärdesinventering och kärlväxtinventering som genomförts redovisar inte i detalj var de olika arterna observerats, vilket innebär en osäkerhet kopplad till var inom området olika arter har påträffats.

Vid bedömning av konsekvenser av buller finns en osäkerhet i att bullerberäkningarna är utförda för befintliga och framtida verksamheter inom planområdet samt för samtlig trafik på aktuella vägar. Andra verksamheter utanför planområdet som kan generera buller har däremot inte kunnat inkluderas i beräkningen, varför verkliga bullernivåer i vissa fall skulle kunna bli högre än de beräknade.

4 Planförslag

Förslaget till ny detaljplan redovisas i sin helhet i plankartan och planbeskrivningen.

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge och kopplingen mellan hamnen och Holmsund avseende kommunikationer. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Detaljplanen möjliggör företrädesvis för hamn, industri, verksamheter och trafikändamål. Syftet är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen som tillåter ett ökat antal anlöp av fartyg och hantering av större mängder gods, såväl som etablering av olika verksamheter inom hamnområdet.

Hamnområdet blir större i den nya planen, se Figur 8. Planförslaget ger också ökade förutsättningar för att bygga ut hamnområdets markyta, genom att planen markerar ytor som idag är vattenområden, vilka ska fyllas ut och bebyggas. De ytor där det möjliggörs ny utbyggnad i vatten markeras som *Ny kvartersmark* i Figur 8. Dessa ytor är lokaliserade främst i den södra delen av planområdet, kring det område som här benämns södra lagunen.

Planförslaget innebär att markanvändningen blir mer flexibel genom att planen medger hamn och industriändamål i en övervägande del av planområdet, där tidigare planer har begränsat ändamålen till specifika verksamheter. I hamnområdets nordöstra delar, närmast bostadsbebyggelsen i Holmsund, tillåts endast mindre störande verksamheter.

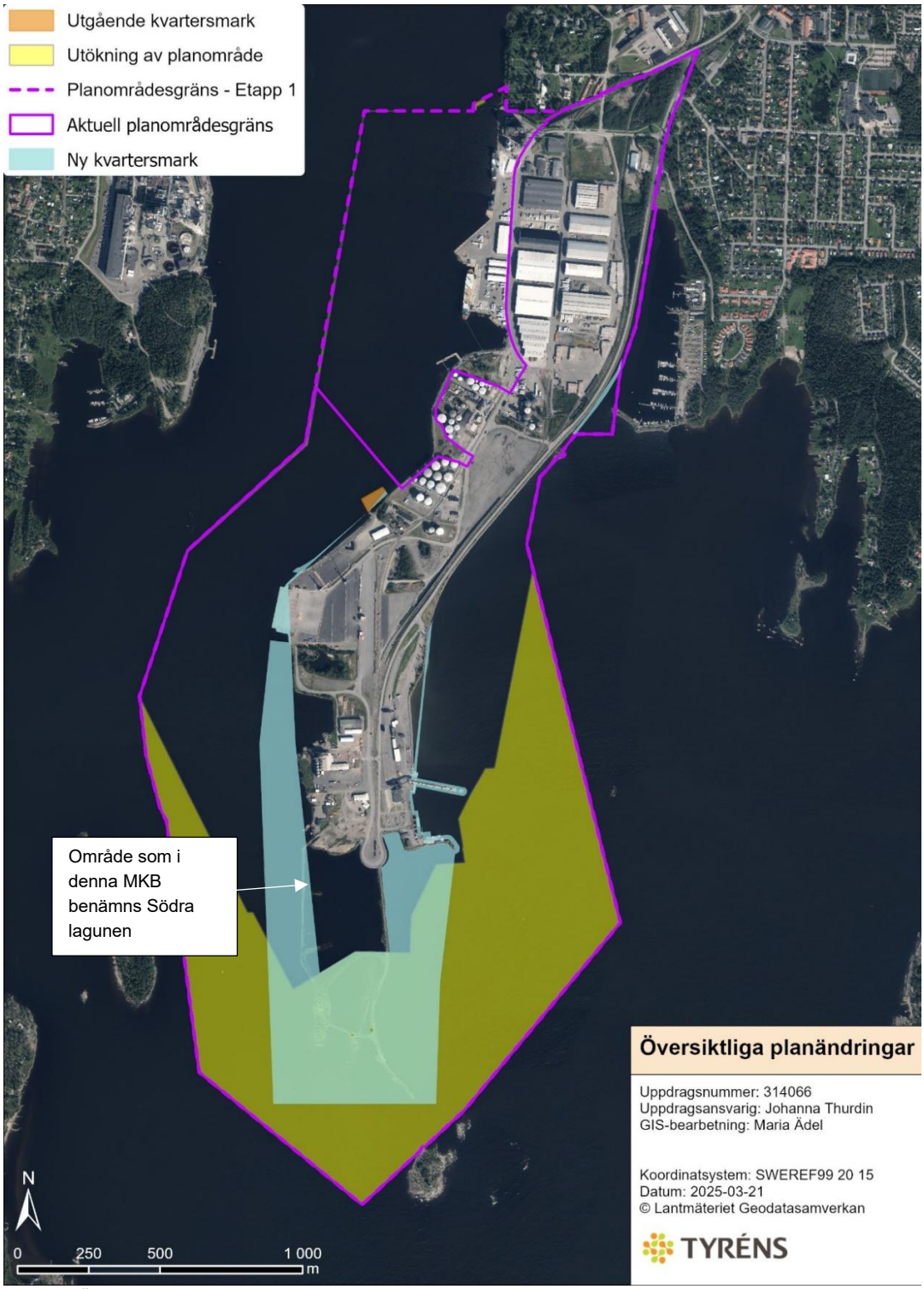

Figur 8. Översiktliga planändringar. I området i mitten som inte är färgmarkerat finns gällande detaljplaner som medger kvartersmark. Detaljplan för Etapp 1 antogs av kommunfullmäktige den 28 september 2022 (§ 206). Detaljplanen överklagades och fick därefter laga kraft 2024-06-17.

Planbestämmelserna för järnvägsspår inom hamnen ändras något, men redovisas inte vidare här då det inte har betydelse för någon miljökonsekvens.

En entréfunktion placeras i anslutning till väg E12 för att kunna hantera ett ökat antal transporter. I områdets nordöstra del, vid infarten till hamnen, möjliggörs för parkering, tankning och viss service för fordon och förare med målpunkt Umeå hamn. Väg E12 och infarten till hamnområdet (del av Holmsundsvägen) regleras som allmän platsmark.

4.1 Trafikflöden

Som underlag för konsekvensbedömningarna har prognoser för nollalternativet samt för trafikflöden 2050 tagits fram. Prognoserna inkluderar framtida transportmängder både för utbyggd etapp 1 och för fullt utbyggd verksamhet när även etapp 2 har genomförts, för att ge en samlad bild.

Prognoserna utgår från antagandet att trafikmängderna kommer att fördubblas på alla berörda vägar fram till 2050, om både etapp 1 och 2 genomförs. Bakgrunden till prognosen är att Kvarken Ports planerar en fördubbling av mängden hanterat gods. Förutom lastbilar och tåg för transport av ökade godsmängder tillkommer personbilar till arbetsplatser i hamnområdet. Även allmän trafikökning och befolkningsökning innefattas i prognosen. Antagandet om ökning med 100 % gäller även tågtrafiken.

Framtidsspaningar är alltid behäftade med osäkerheter. Umeå kommun har valt att för trafikprognoserna göra antaganden i överkant, för att säkerställa att bullerberäkningar och övriga miljökonsekvenser utgår från ett ”värsta fall” (worst case scenario). Det bedöms som mer troligt att prognoserna är överskattade än underskattade.

Enligt prognosen beräknas antalet tunga transporter till och från hamnen öka från cirka 670 till cirka 1 340 per dag 2050 och den totala trafikmängden på E12 genom Holmsund beräknas öka från cirka 4 420 till cirka 8 840 fordon per dag (ÅDT). Ytterligare siffror finns sammanställda i transportutredningen, **Bilaga 7**.

4.1.1 Etapp 1

Den största delen av den samlade ökningen tros uppstå om detaljplanen för etapp 1 genomförs, då planen möjliggör utbyggnad av ny mark i vattenområdet i hamnens nordvästra del. Det innebär att planerade nya kajer; Norra kajen, Södra kajen och Energipiren blir förenliga med

detaljplanen. Detta bedöms möjliggöra en stark ökning av mängden hanterat gods.

4.1.2 Etapp 2

Etapp 2 avser full utbyggnad av Umeå hamn i enlighet med den målbild som finns för hamnen år 2050 samt pågående tillståndsprocess med utökning av hamntillståndet. Genomförande av etapp 2 förutsätter godkännande både av ny detaljplan för etapp 1 och ny detaljplan för resterade del av hamnområdet, inklusive utfyllnad av nya områden i södra lagunen. När ny detaljplan för både etapp 1 och etapp 2 är fullt genomförda år 2040 antas att hamnen hanterar 5 miljoner ton gods per år, vilket antas ge en fördubbling (+100%) av trafikmängderna på alla berörda vägar samt för tågtrafiken fram till 2050.

Framtidsspaningar är alltid behäftade med osäkerheter. Umeå kommun har valt att för dessa trafikprognoser göra antaganden i överkant, för att säkerställa att bullerberäkningar och övriga miljökonsekvenser utgår från ett ”värsta fall” (worst case scenario). Det bedöms som mer troligt att prognoserna är överskattade än underskattade.

4.1.3 Nollalternativ

Prognosen för nollalternativet (se kapitel 5) utgår från antagandet att trafikmängderna ökar med 50% på alla berörda vägar. Den planerade utökningen av mängden gods och den trafikökning sin följer av den, pekar mot en uppgång oavsett om detaljplanen antas eller ej.

5 Alternativ

5.1 Nollalternativ

Nollalternativet representerar den utveckling som skulle ske i hamnområdet om den nya detaljplanen inte skulle antas. I nollalternativet upphävs inte de befintliga detaljplanerna, utan de fortsätter gälla eftersom de inte är tidsbegränsade.

I stora delar av hamnområdet medger befintliga detaljplaner en utökad verksamhet och nya företag kan etableras utan hinder av att den nya planen inte har antagits. I andra delar av planområdet medger de befintliga planerna endast ”upplag" och "lagerbyggnader”, vilket gör att en exploatering för industri- och hamnändamål blir begränsad. I södra delen av området kommer utfyllnad av 2/3 av lagunen att kunna genomföras med

stöd av befintliga planer medan den sydligaste tredjedelen kommer att förbli obebyggd. Vidare begränsas kajernas funktion då den flexibilitet som det utökade området med kvartersmark erbjuder, inte kommer att finnas. Det blir således inte lika lätt att bygga ut nya kajer eller installationer utanför kajkant, vilket bedöms begränsa hamnens konkurrenskraft.

Det finns idag en efterfrågan på ökad hamnkapacitet från såväl lokala som regionala företag och verksamheter vilket bedöms leda till en expansion av verksamheten i hamnen även i nollalternativet, utan ny detaljplan. Företag som planerar omfattande nyetableringar kommer dock troligtvis i högre utsträckning välja andra orter. De nuvarande begränsningarna i markanvändning samt den uteblivna möjligheten till utfyllnad i vattenområdet bedöms medföra att expansionen fram till 2050 begränsas till 50 % av den planerade expansionen enligt planförslaget.

Nollalternativet skulle sammanfattningsvis innebära att hamnen inte kommer kunna tillgodose näringslivets behov av sjötransporter. Effekter och konsekvenser av nollalternativet redovisas för respektive miljöaspekt i kapitel 6 .

5.2 Alternativ lokalisering

Anledningen till att Umeås hamn ligger i Holmsund, på norra sidan om Umeälvens mynning beror på att den hamnanläggning som under äldre tider låg nära Umeå centrum blev för grund på grund av landhöjningen. Hamnområdet i Holmsund har utvecklats och fyllts ut undan för undan från 1963 fram till idag.

Det bedöms inte relevant att utreda möjliga alternativa lokaliseringar till en stor hamn inom Umeå kommun. Det realistiska alternativet för de företag som idag nyttjar hamnen och planerar för ökad användning av hamnen, är att istället köra godset med lastbil eller tåg till andra hamnar. De närmaste stora industrihamnarna är Husum och Örnsköldsvik söderut och Skellefteå åt norr.

5.3 Alternativa utformningar

Utformningen av planområdet har gjorts med syfte att möjliggöra expansion av hamnverksamheten. Det föreliggande planförslaget medger hög flexibilitet för planering av nya verksamheter, kajer och anläggningar, vilket har efterfrågats av verksamhetsutövare i hamnen. Flera olika varianter av nya planförslag har tagits fram och diskuterats mellan hamnen och kommunen under planprocessen 2021-2025. Planområdets utbredning har

anpassats efter genomförda samråd och delats upp i etapperna 1 och 2. Vid framtagande av planen har alternativ omfattning av ny kvartersmark i nuvarande vattenområde diskuterats och miljöbedömts översiktligt.

6 Miljökonsekvenser

6.1 Riksintressen Kommunikation

6.1.1 Förutsättningar

De riksintressen som enligt undersökningssamrådet bedömdes kunna påverkas av den nya planen är riksintresse yrkesfiske samt riksintresse kulturmiljövård (se avsnitt 6.2 samt 6.3).

Utöver dessa riksintressen finns riksintressen för hamn, väg, järnväg och flyg (MSA-yta) inom planområdet. Då planen inte ansågs medföra betydande miljöpåverkan för dessa riksintressen i undersökningssamrådet, bedöms de mycket kortfattat i detta kapitel. Beskrivningar av riksintressena finns i avsnitt 2.2 .

6.1.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Riksintresset för hamn påverkas positivt av planförslaget eftersom hamnverksamheten bedöms gynnas av den nya planen. Transporterna på både väg E12 och på järnvägen förväntas öka, men det bedöms inte innebära någon påverkan på transportlederna som riksintressen. Den planerade nya hamnentrén har positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn, som är en hamn av riksintresse (se Riksintresseanalys i **Bilaga 1**).

Riksintresset kopplat till Umeå Airport handlar om att det inte får byggas höga byggnader eller anläggningar som berör flygplatsens MSA-yta. Vid bygge av installationer som överstiger 45 meter, exempelvis vindkraftverk, kranar och master, krävs att flyghinderanmälan görs till Försvarsmakten.

6.1.3 Konsekvenser av nollalternativet

Riksintressen för infrastruktur bedöms inte påverkas i nollalternativet. Ingen konsekvens.

6.1.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Varken nollalternativet eller planförslaget bedöms ge några konsekvenser för väg, järnväg och flyg. För riksintresset hamn innebär planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

6.2 Riksintresse Yrkesfiske

6.2.1 Förutsättningar

I Umeälvens mynning finns ett antal fasta fiskeredskap (däribland fiskfällor). Viktiga platser för fasta redskap och fiskelokaler har identifierats i samband med pågående tillståndsprocess för om- och utbyggnation av Umeå hamn, se figur 9 (Afry 2020). Fiske sker även med nät och till mindre del med mjärdar (Pelagia, 2020). Fiske bedrivs i stort sett från början av juni då laxfällorna sätts i, fram till mitten av oktober då sikfisket avslutas. Under augusti-oktober bedrivs också nätfiske i området (Afry, 2020). År 2019 var det fem verksamhetsutövare som hade fiskelicenser i Holmsund.

6.2.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Påverkan från genomförandet av detaljplanen på yrkesfisket kan ske genom att grumling från muddring och byggarbeten skulle kunna störa fiskar eller leda till igenslamning av fiskeredskap. Delar av området i den södra lagunen som planeras att fyllas igen har potential att utgöra rekryteringsmiljöer för harr och sik, mer information om detta i kapitel 6.5 Naturmiljö brackvatten.

En separat tillståndsprocess för fördjupning av delar av farleden har påbörjats. Umeå hamn undersöker möjligheten att fördjupa vissa delar av farleden för att möjliggöra för utökade maxmått för fartyg. Detta skulle eventuellt innebära att ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik med fler och större fartyg.

Muddring av farleden kan komma att resultera i indirekta konsekvenser som att habitat och bottenfaunasamhällen försvinner, vilket kan påverka exempelvis födotillgången för fisk. Påverkan på naturmiljön i vattenförekomsten skulle kunna medföra konsekvenser för fiskens reproduktion. Konsekvenser relaterade till naturmiljö i vattenförekomsten tas upp i kapitel 6.5 . Om risk finns för att föroreningar frisläpps kan det dock ha betydligt större effekter på fisk och därmed även fiske. Fiberbankar bör vid behov beaktas i tillståndsprocessen för fördjupning av delar av farleden, se utbredning i Figur 16.

Konsekvenser av muddring av farleden tas upp i separat tillståndsprocess för vattenverksamhet. Vilka skyddsåtgärder som föreskrivs samt hur och när på året muddringen utförs har betydelse för i vilken utsträckning som fisket kan komma att påverkas.

Påverkan från muddring har framförallt en effekt när arbetena utförs och en tid därefter men om det utförs med erforderliga skyddsåtgärder går det troligtvis att undvika långsiktigt negativa effekter på fiskbeståndet och därigenom det långsiktiga fisket i närområdet.

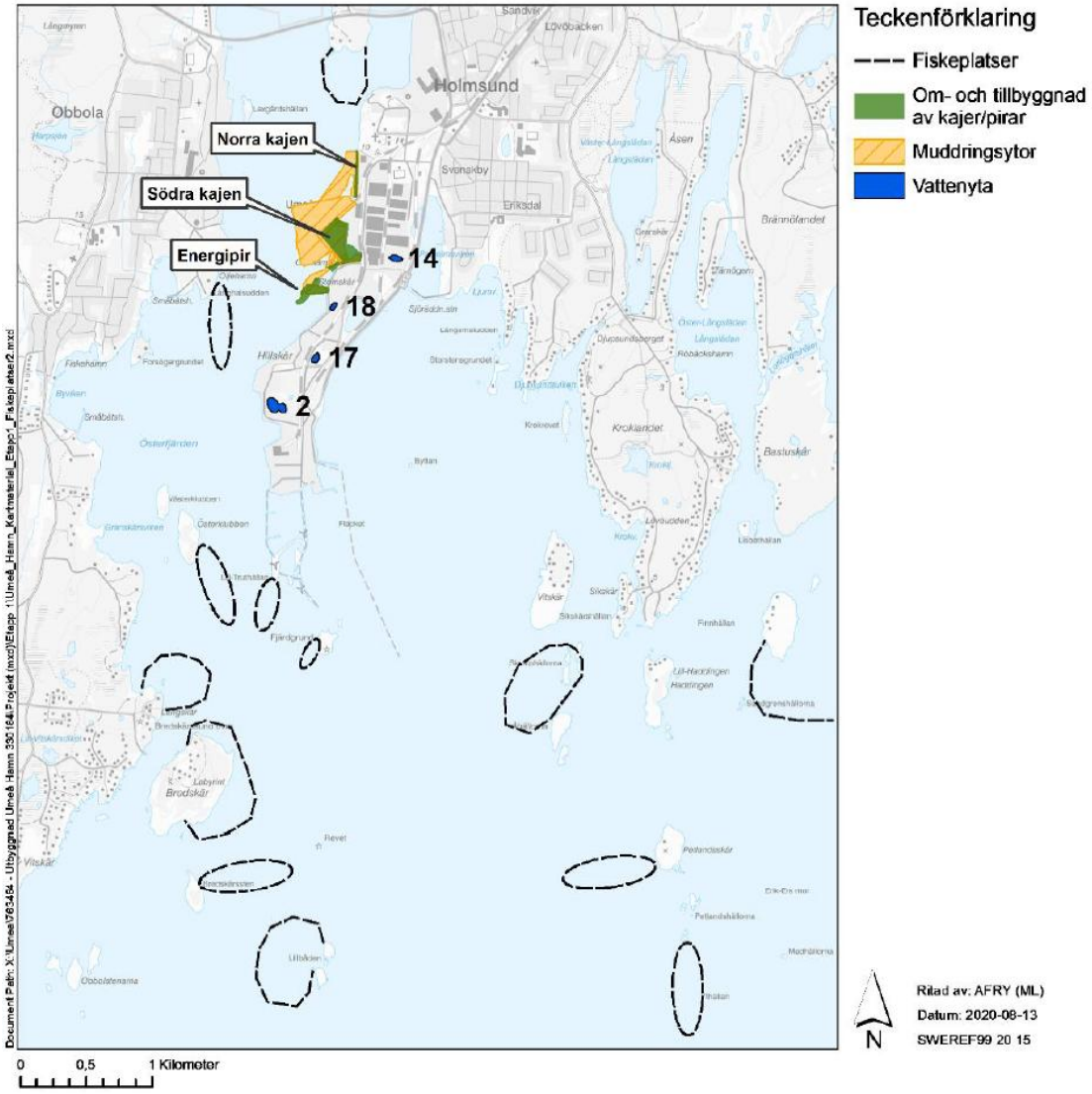

Figur 9 Områden som pekats ut som viktiga fiskeplatser av licensfiskare i hamnens närområde (Afry, 2020).

Effekten av en bredare och djupare farled samt en ökad mängd fartyg kan leda till ytterligare begränsningar i framkomligheten i farledsområdet för yrkesfiske eller att befintliga fasta fiskeredskap kan behöva flyttas. Detta är en mer permanent störning. Om potentiella rekryteringsmiljöer försvinner innebär även det en bestående negativ effekt.

En fördjupning av delar av farleden skulle kunna innebära negativa konsekvenser för riksintresse yrkesfiske vilket beaktas i Kvarken Ports tillståndsprövning för hamnverksamhet.

Påverkan på strömningsförhållanden har inte utretts i planärendet. Byggnationer som möjliggörs av planen skulle potentiellt kunna påverka strömförhållanden även utanför planområdet, men sannolikheten för en påtaglig påverkan bedöms som mycket liten eftersom strömmen i området styrs av Umeälven och troligen inte påverkas av de i detta sammanhang relativt små utbyggnaderna i vattenområdet.

Planförslaget bedöms ge liten-måttlig konsekvens för yrkesfisket.

6.2.3 Konsekvenser av nollalternativet

Verksamheten i hamnområdet förväntas öka även i nollalternativet och gällande detaljplaner tillåter en viss utfyllnad av den södra lagunen, se Figur 6 . Konsekvensen för yrkesfisket bedöms sammantaget som liten.

6.2.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Skillnaden mellan planförslaget och nollalternativet är främst påverkan från muddring och grumling som uteblir i nollalternativet. Det område som bedömts ha potential som rekryteringsmiljö kommer inte att fyllas ut i nollalternativet.

Båttrafik pågår dagligen i nuläget och förväntas öka även i nollalternativet vilket gör att förutsättningarna för fiske är påtagligt begränsat i hamnens absoluta närhet även i nollalternativet. En indirekt konsekvens av planförslaget blir behovet av en fördjupad farled vilket medföra större konsekvenser än nollalternativet.

6.3 Riksintresse Kulturmiljö

6.3.1 Bedömningsgrunder

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § miljöbalken.
Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värde. I sin planering är kommunen skyldig att beakta riksintresset och länsstyrelsen ska pröva kommunens detaljplan om det kan befaras att denna innebär att riksintresset inte tillgodoses. På motsvarande sätt ska riksintresset beaktas vid prövningar enligt miljöbalken.

I norra delen av hamnområdet ligger området Västerbacken - Holmsund [AC 7], vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsen Västerbotten har tidigare haft planer på att utöka området som omfattas av riksintresse till att bland annat inkludera idrottsplatsen Kamratvallen men denna ändring är inte längre aktuell.

Påverkan på riksintressen i relation till ny detaljplan har utretts i en riksintresseanalys (**Bilaga 1**), som togs fram i samband med samråd för detaljplanen för hela Umeå hamn. Denna analys används som underlag även för konsekvensbedömningen i denna MKB.

6.3.2 Förutsättningar

Riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7] utgörs enligt riksintressebeskrivningen av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset utrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen.

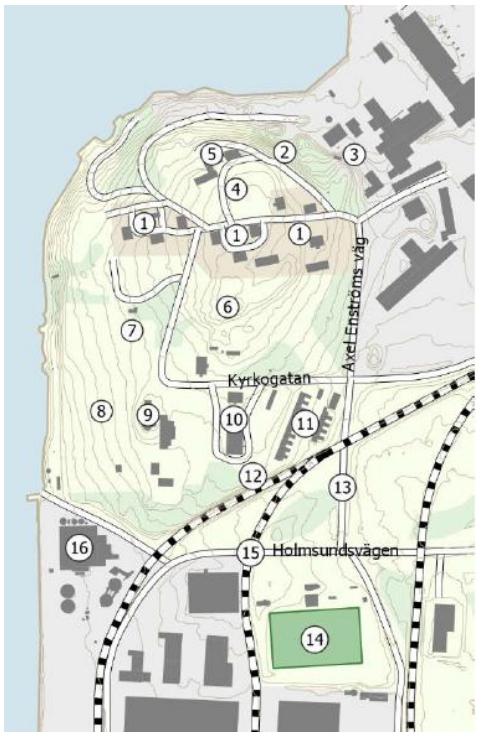

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Radhus
12. Barriär
13. Industrimark
14. Idrottsplats
15. Hamnentré
16. Foderfabrik

Figur 10. Byggnader och miljöer inom Västerbacken. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Beskrivning av området

Västerbacken ligger på en liten höjd som sluttar ned mot Österfjärden, se Figur 10. Området avgränsas i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt (2). I söder avgränsas området av barriärer i form av järnväg (12), järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. Söder om järnvägen är marken flackare än på Västerbacken. På båda sidor Holmsundsvägen finns delvis bevuxna upplagsytor. Dessa ytor är planlagda för storindustriändamål i gällande detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1955). Holmsundsvägen slutar vid hamnens Huvudentré (15). Den tidigare idrottsplatsen Kamratvallen (14) från 1920-talet, finns inte kvar längre. Flera byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

Avvägning riksintressen

Riksintresset för Umeå hamn är inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen fysisk avgränsning. En precisering av riksintresset pågår.

Hamnen har uttryckt behov av att utöka sin verksamhet med en ny hamnentré och parkeringar. Detta för att anpassa entrén till ökade krav på skalskydd kring hamnen. Parkering för bil och lastbil får inte anläggas

innanför skalskyddet, varför denna funktion behöver anläggas i anslutning till entrén.

Hamnändamål bedöms vara den verksamhet som är lämpligast inom planområdet och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Den planerade nya hamnentrén skulle ha en positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn.

Bedömning av planförslagets inverkan på riksintresseområdet görs enligt gällande avgränsning samt Riksantikvarieämbetets beslut, RAÄ 1997-11-17.

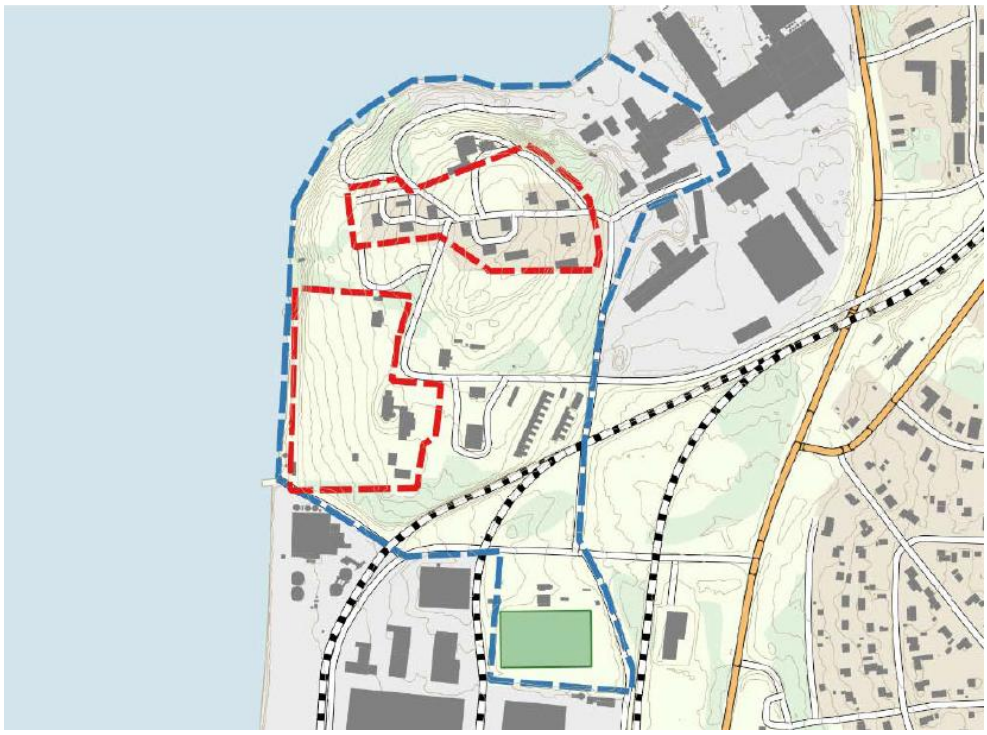

Figur 11. Avgränsning för riksintresse för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Tidigare förslag till ny avgränsning 2017.(Umeå kommun, 2021). Förslag enligt blå linje är inte längre aktuellt.

6.3.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Området av riksintresse för kulturmiljö upplevs relativt avgränsat från hamnen och riksintressets läsbarhet bedöms inte påverkas av den nya detaljplanens genomförande. Eftersom hamnen förändrats under hela dess historia bedöms detta inte skada riksintresset Västerbacken då riksintressets värden har ursprung i hamnens lokalisering.

Planförslagets genomförande bedöms medföra en liten negativ påverkan på riksintresset. Påverkan är dock av begränsad art (**Bilaga 1**).

Planförslaget bedöms inte påverka utpekade värdekärnor eller identifierade värdebärare för riksintresset. Planförslaget bedöms inte heller påverka bebyggelse som är skyddad genom lag.

Siktlinjer och vyer söderut, från framför allt den södra delen av riksintresseområdet, kommer sannolikt att förändras. Inga enskilda kulturhistoriskt värdefulla objekt eller strukturer som har betydelse av läsbarheten av riksintressets kärnområden förväntas dock påverkas på ett betydande negativt sätt. Nya byggnader inom hamnområdet kan innebära ett storskaligt intryck i jämförelse

den lägre bebyggelsen inom Västerbacken. Då foderfabriken inom hamnområdet redan ger ett sådant intryck bedöms inte kyrkan och kyrkogården (del av riksintressets kärnområde) påverkas mer än idag. I övrigt ligger Västerbacken på en höjd vilket förmildrar upplevelsen av storskalighet. Planförslagets genomförande påverkar inga viktiga siktlinjer.

Fastighetsstorlekarna inom kärnområdet har en stor variation. Byggnader är till största del småskaliga och bebyggelsen omges av stora grönytor. Hamnområdets bebyggelsestruktur är idag av en helt annan omfattning och skala. Nytillkommen bebyggelse kommer följa den redan befintliga skalan i hamnområdet. Då Västerbacken och hamnområdet redan idag är tydligt uppdelade områden (genom olika marknivåer och järnvägen som skapar en barriär) bedöms utveckling enligt planförslaget inte påverka riksintresset för kulturmiljövård vad gäller de avvikande skalorna.

De idag öppna eller bevuxna ytorna i hamnens norra del kommer att ianspråktas för verksamheter i samband med detaljplanens genomförande. Detta innebär att Västerbackens område inte kommer att bli lika synlig sett från söder (inifrån hamnområdet).

Kommunikationsstråket (Axel Enströms väg) mellan hamnområdet och Västerbacken kommer att stängas för allmänheten. Detta påverkar dock inte möjligheten att bruka, förvalta och röra sig inom riksintressemiljön.

För en mer utförlig beskrivning av planförslagets bedömda påverkan på riksintresset för kulturmiljövård, se **Bilaga 1.**

6.3.4 Konsekvenser av nollalternativet

I stora delar av hamnområdet medger den redan befintliga detaljplaner en utökad verksamhet och att nya företag kan etableras. Även i nollalternativet har hamnen ett behov av att utveckla sin hamnentré med syfte att anpassa verksamheten till ökade krav på skalskydd kring hamnen.

Befintliga planer medger ökad andel industrier och utbyggnad inom hamnen vilket innebär att även nollalternativet bedöms kunna medföra små negativa effekter och konsekvenser på riksintresset för kulturmiljövård.

6.3.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Planförslagets och nollalternativets genomförande bedöms medföra likartade små negativa effekter och konsekvenser på riksintresset.

6.4 Naturmiljö

6.4.1 Bedömningsgrunder

Miljöbalken reglerar bestämmelser till skydd för arter och livsmiljöer, exempelvis kap. 7 Skydd av områden och kap. 8 Bestämmelser om skydd för biologisk mångfald.

Artskyddet är en precisering av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken vilket betyder att hänsyn alltid ska tas till arter som förekommer i ett område som planeras exploateras. Vissa arter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845), vilket innebär att de har ett extra starkt skydd. Förordningen omfattar arter upptagna i fågeldirektivet, habitatdirektivet samt arter som är nationellt fridlysta. En verksamhet får inte försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för en art i dess naturliga utbredningsområde. Bevarandestatusen får inte påverkas negativt för vare sig den lokala eller nationella populationen, eller i artens naturliga utbredningsområde.

Behov av dispenser från artskyddsförordningen kopplade till utfyllnad i vatten har hanterats i separat tillstånd för vattenverksamhet.

6.4.2 Förutsättningar

Inom planområdet finns ingen skyddad natur enligt 7 kap. miljöbalken.

Genomförda inventeringar

En naturvärdesinventering har genomförts i området (**Bilaga 2**) och relevanta artgrupper har inventerats specifikt. Den riktade artinventeringen omfattade groddjur, häckfågel och kärlväxter. Inventeringen utfördes på uppdrag av Umeå Hamn AB i samband med tillståndsansökan för vattenverksamheter som bland annat inkluderar utfyllnad av vattensamlingar inom planområdet.

Inventeringarna utfördes 2019 i den södra delen och 2021 i den norra delen av planområdet. Inventeringarna omfattar planområdets landområden inklusive dammar. Inga inventeringar eller observationer har gjorts i omgivande vattenområden utanför planområdet. Planområdets betydelse för rastande fågel har studerats i en skrivbordsstudie (**Bilaga 2**).

En artskyddsutredning genomfördes 2021 på uppdrag av Umeå Hamn AB. Artskyddsutredningen behandlade förekomst av groddjur, fåglar och kärlväxter inom den terrestra delen inklusive dammar i aktuellt område **(Bilaga 10).** En kompensationsutredning avseende åkergroda och grönbena genomfördes 2022. Dessa utredningar låg till grund för prövning av tillstånd att fylla igen vattensamlingar samt dispens från artskyddsförordningen. Miljödomstolen beslutade 2024-06-26 att ge tillstånd för utfyllnaderna (Östersunds tingsrätt, M 3612-20).

Naturvärden

Naturvärdesinventeringen (**Bilaga 2**) har identifierat två områden som bedöms ha *Påtagligt naturvärde* (naturvärdesklass 3). Det ena området utgörs av en örtrik sluttning vid järnvägsspåret i norra delen av hamnområdet och ligger således utanför detaljplaneområdet för etapp 2. Det andra området utgörs av en större damm som omgärdas av träd och buskar i södra delen av detaljplaneområdet, nr 2 i Figur 12.

Den vattensamling som har bedömts ha påtagligt naturvärde (nr 2 i Figur 12) är relativt grund och omges av lövträd som skapar en lummig barriär mot omgivande hamnområde. Vattensamlingen tillsammans med träd- och buskskikt fungerar som en grön ö i det omgivande industriella landskapet. Grönbena (listad i bilaga 1 i artskyddsförordningen) och sävsparv (rödlistad i kategorin nära hotad, NT) noterades häcka här vid inventering. Dessutom fanns lekande åkergroda och padda i vattensamlingen, se beskrivning nedan.

Inom planområdet förekommer ett hundratal arter av kärlväxter, dock inga rödlistade, fridlysta eller växtarter listade i artskyddsförordningen.

Groddjur

Inom planområdet finns nio identifierade vattensamlingar som potentiellt skulle kunna hysa groddjur, se Figur 12. Åtta av dessa har inventerats med avseende på vuxna individer, äggsamlingar och/eller larver (**Bilaga 2**). Vid inventeringen noterades groddjur endast inom vattensamling 2, samt äggsamlingar i anslutning till vattensamling 2 samt 17a. Vattensamling 4b bedömdes inte vara aktuell för inventering då tillstånd beviljats för utfyllnad.

Vattensamling 14 och 18 bedömdes vid inventeringen inte vara lämpliga lokaler för groddjur (dyigt/lerigt och förorenat vatten) och inventerades endast efter grodlarver. En kompletterande sökning i Artportalen visar att även vanlig groda finns rapporterad 2014 i en eventuell övervintringsmiljö.

Figur 12. Översikt över inventerade vattensamlingar. Källa: Pelagia, 2021.

Förekommande groddjur i området som är skyddade enligt artskyddsförordningen (AF).

Art	**Skyddsstatus**
Vanlig padda	Fridlyst enl 6 § AF
Åkergroda	Strikt skydd enligt 4 § AF

Fåglar

Häckande eller potentiellt häckande fågelarter inventerades i södra delen av planområdet år 2019 och i norra delen år 2021. I södra delen noterades 46 fågelarter varav 27 arter bedömdes häcka eller troligen häcka, och 19 arter bedömdes nyttja området för födosök/vila/övernattning eller tillfälligt besök (se Tabell 1). Av de arter som bedömdes häcka inom södra delen av planområdet är en art (hussvala) rödlistad i kategorin sårbar (VU) medan åtta arter (björktrast, drillsnäppa, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast, skrattmås, strandskata och sävsparv) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). Av rödlistade, häckande fågelarter i södra delen bedömdes samtliga häcka med 1 eller 2 par förutom hussvala (cirka 5 par) samt gulsparv där minst 2 par bedömdes häcka.

En art (grönbena) är listad i bilaga 1 artskyddsförordningen. Ett par av grönbena bedömdes häcka i en vattensamling. Arter i södra området är generellt knutna antingen till biotoper med busk- och trädbeklädda eller öppna ytor, till byggnader/konstruktioner eller till den nedre södra lagunen.

I norra delen av planområdet noterades 26 fågelarter vid inventeringstillfällena (Tabell 2). Av dessa arter bedömdes 19 arter häcka eller troligen häcka i området medan sju arter bedömdes nyttja området enbart för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök av området. Av de arter som bedömdes häcka inom norra delen av planområdet är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmås, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT).

Flera arter bedöms häcka i anslutning till befintliga byggnader eller öppna ytor. Tio arter bedömdes häcka i anknytning till en fodercentral som har en sida mot Öster fjärden med frodiga inslag av buskar och örter.

Inom den södra lagunen bedömdes tio arter häcka; fiskmås, skrattmås, drillsnäppa, och sävsparv som samtliga är rödlistade i kategorin nära hotad (NT), samt gräsand, vigg, grågås, större strandpipare, sädesärla och ängspiplärka.

Tabell 1. Fåglar som noterats i södra området under inventering 2019 (**Bilaga 2**). Status anger H=häckande och H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges skattat antal par. Avsaknad av markering i kolumn Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rosenfink		
Blåmes	H (2 par)		Rödhake		
Bofink	H (1 par)		Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Silvertärna		
Dvärgmås			Skata		
Fiskmås	H (1-2 par)	NT	Skrattmås	H (1-2 par)	NT
Grågås	H (3-5 par)		Småskrake		
Gråsparv	H (2-? par)		Stare		
Gråtrut			Steglits		
Gräsand	H (1-3 par)		Stenskvätta	H (5 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Storskrake		
Grönfink			Strandskata	H (1 par)	NT
Gulsparv	H (2-? par)	NT	Större strandpipare	H? (1 par)	

Hussvala	H (5 par)	VU	Svärta		
Hämpling			Sädesärla	H (4 par)	
Kaja	H (10 par?)		Sävsparv	H (2 par)	NT
Knipa	H (2 par)		Sävsångare	H (1 par)	
Knölsvan			Tamduva	H (10 par?)	
Koltrast			Trädgårdssångare	H (1 par)	
Kricka			Törnsångare		
Kråka			Vigg	H (1-2 par)	
Ladusvala	H (5 par)		Ängspiplärka	H (6 par)	
Lövsångare	H (5 par)		Ärtsångare		NT

Tabell 2. Fåglar som noterats i norra området under inventering 2021, kompletterat med arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) (**Bilaga 2**). Status anger H=häckande och H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges skattat antal par. Avsaknad av markering i kolumnen Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/vila/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom inventeringsområdet.

Artnamn	**Status**	**Kategori**	**Artnamn**	**Status**	**Kategori**
Björktrast	H?	NT	Rödvingetrast	H?	NT
Blåmes	H?		Silvertärna		
Bofink	H?		Skrattmås		
Busksångare			*Småskrake*		
Drillsnäppa			Stare	H?	VU
Fiskmås	H	NT	Steglits		
Gråsparv	H		Stenskvätta	H	
Gräsand			*Storskrake*		
Grönsiska			Strandskata	H	
Gulsparv	H	NT	*Större hackspett*		
Hussvala	H	VU	*Svarthätta*	H?	
Kaja	H		*Svartvit flugsnappare*		
Knipa			*Svärta*		
Knölsvan			Sädesärla	H	
Koltrast			Talgoxe		

Kråka			Tamduva	H	
Kärrsångare			*Trädgårdssångare*	H	
Ladusvala	H		*Törnskata*		
Lövsångare	H		Törnsångare	H	
Näktergal			*Vigg*		
Nötväcka			*Vitkindad gås*		
Rödhake			*Vitnackad svärta*		
Rödstjärt	H		Ängspiplärka	H	

Som rastlokal bedöms Umeå hamn med omnejd inte vara unik men utgör en första anhalt för fåglar som flyttar längs kusten eller över Kvarken på sin färd vidare inåt landet (**Bilaga 2**). Den största betydelsen Umeå hamn med omnejd har som rastlokal är att det tidigt under våren finns öppet vatten i och med att farleden till färjeterminalen och godsterminalen bryts på is. Även de stora öppna ytorna inom detaljplanerat område, som ofta snabbt blir snöfria, attraherar vissa arter som lappsparv (få individer men frekvent förekommande), sånglärka och ängspiplärka.

6.4.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att exploateringsgraden och hamn-/industriverksamhet inom planområdet ökar. Alla vattensamlingar och befintliga gröna ytor planläggs som mark för industri eller verksamheter. Den örtrika sluttningen ingår inte i detaljplanen och bevaras som naturmark. Indirekt kan insektsarter som idag förekommer i sluttningen påverkas negativt av tillkommande hårdgjorda ytor och planerad verksamhet i omgivningen.

Vattensamling nr 2 (Figur 12), är den vattensamling som har högst naturvärde, naturvärdesklass 3. I planförslaget ligger den inom hårdgjord mark, vilket innebär att de natur- och artvärden som finns där idag kommer att gå förlorade. Planförslaget bedöms ge negativa effekter och konsekvenser för de arter som är knutna till denna naturtyp och en lokal förlust av biologisk mångfald.

Groddjur

Planförslaget innebär att de vattensamlingar som finns inom planområdet läggs igen, vilket medför att livsmiljöer och potentiella livsmiljöer för groddjur försvinner.

Enligt beslut 2024-06-26 från Mark- och miljödomstolen (M 3612-20) medges dispens från artskyddsförordningens förbud gällande åkergroda och vanlig padda. Därmed kan åtgärderna genomföras trots risk för påverkan.

Fåglar

För de arter av fåglar som idag häckar eller bedöms häcka inom befintligt industri- och verksamhetsområde bedöms planförslaget kunna medföra viss negativ effekt genom att hamnområdet utvecklas och expanderar. Dessa arter antas ha viss tolerans mot denna påverkan, som t.ex. buller och trafikrörelser, eftersom de redan är etablerade inom området idag. Hussvalan som är listad som sårbar (VU) häckar i anslutning till byggnader i det centrala delområdet med cirka fem par, och kan komma att påverkas om verksamheternas omfattning och/eller berörda byggnader i området förändras.

För de fågelarter som häckar eller bedöms häcka inom de områden som idag utgörs av naturmark inom planområdet, bedöms planförslaget medföra negativa effekter då dessa områden blir hårdgjord mark. Stare som är rödlistad som sårbar (VU) är knuten till dessa miljöer, och häckar eventuellt inom planområdet. Grönbenan som noterats häcka vid en vattensamling är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen.

Om Södra lagunen fylls igen enligt planförslaget förlorar området sin funktion som häckmiljö och rastplats. Det innebär en viss förlust av livsmiljö för flera fågelarter, framför allt häckande, varav en del rödlistade arter. Den föreslagna verksamheten bedöms försämra fåglars möjligheter till häckning eller vila (till exempel under sträck/flyttning) i området. Förekommande fågelarter inom detta område bedöms dock kunna finna lämpliga habitat i närliggande områden vilket innebär att populationerna bedöms kunna bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Under förutsättning att fåglar inte störs under häckningsperioden så bedöms planerade åtgärder inte komma i konflikt med artskyddsförordningen.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för naturvärdena som små till måttligt negativa.

6.4.4 Konsekvenser av nollalternativet

Vattensamlingarna inom hamnområdet (Figur 12) är idag planlagda som kvartersmark i befintliga planer, vilket möjliggör utfyllnad även i

nollalternativet. Även utfyllnad av 2/3 av södra lagunen kan genomföras, förutsatt att tillstånd för vattenverksamhet erhålls.

Om vattensamlingar och en del av lagunen fylls igen innebär det att dessa ytor förlorar sin funktion som häckmiljö för fåglar och potentiell livsmiljö för grodor. Eftersom artskyddsdispens för grodor har medgivits i vattendom, är åtgärderna möjliga att genomföra trots påverkan på grodornas livsmiljöer.

För de fågelarter som idag är knutna till byggnader eller vattensamlingar inom hamnområdet bedöms vissa negativa effekter kunna uppstå då befintliga planer medger utbyggnad inom fåglars befintliga viloplatser och häckningsområden. Om planerade åtgärder utförs utanför fåglarnas häckningstid bedöms dock negativa konsekvenser inte bli så stora att arternas bevarandestatus för de lokala populationerna försämras då samtliga arter bedöms kunna vila och häcka inom likvärdiga habitat utanför planområdet. Konsekvenserna för naturvärdena bedöms som små negativa.

6.4.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Då de små vattenområdena idag är planlagda som industriområde både i befintliga planer och i det nya planförslaget, bedöms skillnaden mellan nollalternativ och planförslag avseende konsekvenser för groddjur vara liten. Även för fåglar som idag häckar inom befintlig industrimark bedöms skillnaden mellan planförslaget och nollalternativ bli liten. I båda alternativen ökar verksamheten inom området.

I nollalternativet påverkas en mindre yta av södra lagunen jämfört med planförslaget. I båda alternativen finns risk för negativ konsekvens för fåglar, men planförslaget medför att området helt förlorar sin funktion som häckmiljö i området. Förekommande fågelarter bedöms kunna flytta sig och hitta lämpliga habitat i närområdet i stället. Om planerade åtgärder utförs utanför fåglarnas häckningstid bedöms de negativa konsekvenserna inte bli så stora att arternas bevarandestatus för de lokala populationerna försämras.

6.4.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Eftersom dispens från artskyddsförordningens förbud gällande åkergroda och vanlig padda medges enligt beslut 2024-06-26 från Mark- och miljödomstolen (M 3612-20) kopplat till utfyllnad av vattensamlingarna 2, 4, 17 och 18, kan planen genomföras utan behov av ytterligare åtgärder för att skydda grodor och paddor.

Utfyllnad av övriga vattensamlingar bedöms inte kräva dispens eller skyddsåtgärder eftersom skyddade arter inte har identifierats i dessa. Inga ytterligare åtgärder föreslås.

6.5 Naturmiljö brackvatten

6.5.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av konsekvenser för naturmiljön i havet avgränsas till påverkan av själva ianspråktagandet av ny mark och därmed förlust av bottenyta. Miljöeffekter som uppstår i byggskedet av denna markyta eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, se avgränsningar, avsnitt 3.3 .

6.5.2 Förutsättningar

Inför arbetet med ny detaljplan för hela Umeå hamn undersöktes påverkan på havsrelaterade naturmiljövärden inom de områden som var aktuella för igenfyllnad (**Bilaga 3**). Havsbottnarna i delområde 2-4 (Figur 13) som planeras att fyllas igen enligt denna detaljplan, etapp 2, bedöms hysa övervägande låga naturvärden. På hårda bottnar växer fintrådiga algsamhällen, vilka utgör relativt triviala förekomster av bottenlevande djur och växter. Förekommande mjuka bottnar bedöms inte hysa några täta bestånd av kransalger eller kärlväxter som vanligtvis förknippas med höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. Alla tre delområden bedöms dock ha potential att hysa högre naturvärden. I delområde 2 finns sten och blockbottnar som potentiellt kan utgöra rekryteringsmiljöer för harr och sik. Delområde 3 och 4 kan hysa värdefulla samhällen av växter och alger. Se **Bilaga 3** för mer utförlig beskrivning av värden kopplat till respektive delområde i Figur 13. Bedömningarna i bilaga 3 genomfördes 2021 för då aktuellt planförslag för etapp 2. Nu aktuellt planförslag omfattar ytterligare cirka 18 hektar kvartersmark jämfört med förslaget från 2021. Beskrivningar, bedömningar och slutsatser i bilaga 3 bedöms kunna tillämpas även på det nya planförslaget, då tillkommande kvartersmark ligger i anslutning till det tidigare planförslaget och förhållandena bedöms likvärdiga.

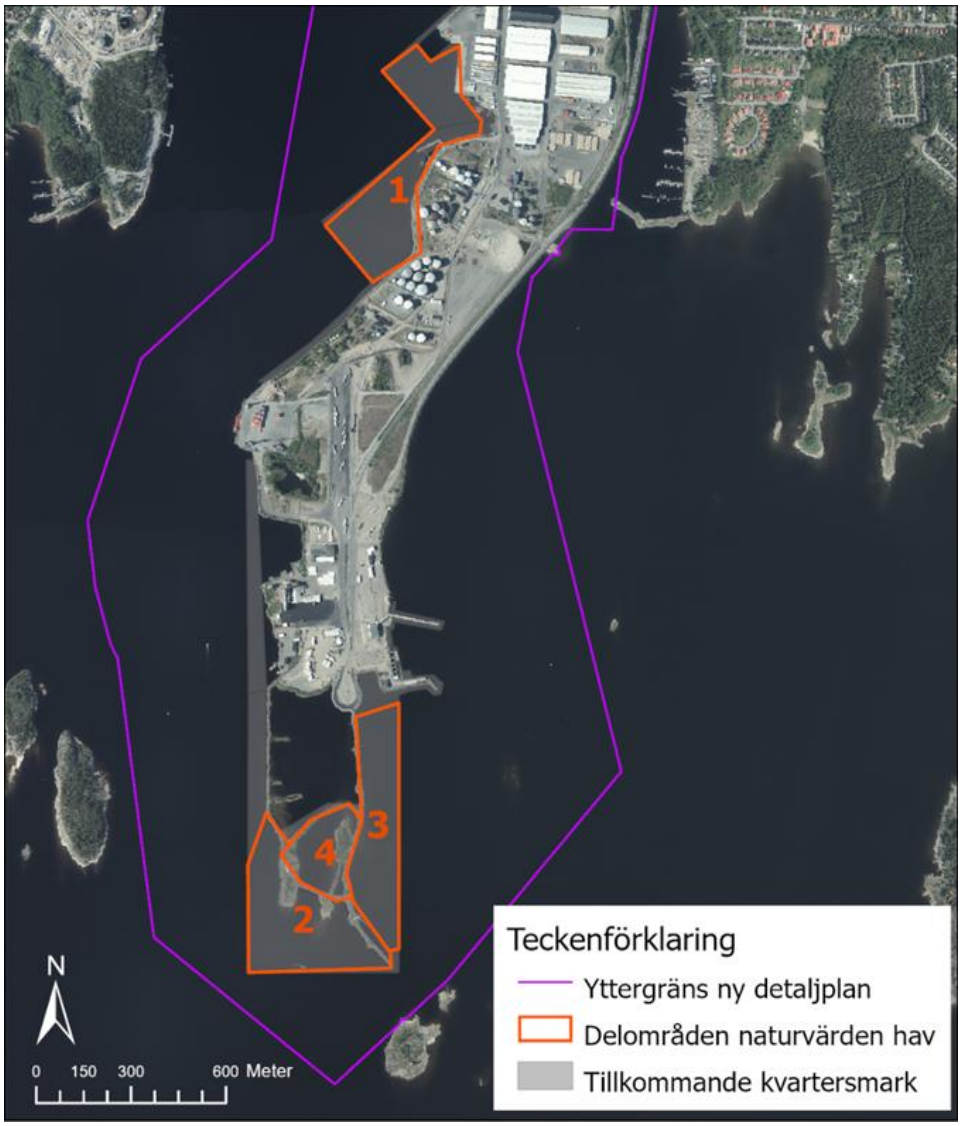

Figur 13. Tillkommande kvartersmark i tidigare planförslag från 2021 samt delområden för beskrivning och bedömning av naturvärden (**Bilaga 3**). För etapp 2 är det enbart delområde 2-4 som är aktuellt.

6.5.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Igenfyllnad av bottenyta enligt planförslaget gör att livsmiljöer knutna till mjukbotten och hårdbotten på dessa ytor försvinner. Då dessa typer av livsmiljöer finns i stor omfattning och med högre naturvärden i omgivande havsområde bedöms konsekvensen som måttlig. I delområde 3 och 4 (Figur 13) finns potentiellt måttliga värden knutna till förekomst av täta vegetationssamhällen, se **Bilaga 3.** Arealen av dessa ytor är dock begränsad vilket gör att konsekvenserna för förekommande arter och livsmiljöer bedöms som små negativa.

Naturvärden kopplat till områden som ska fyllas igen är små till måttliga och effekterna bedöms som små negativa. Konsekvenserna bedöms därmed sammantaget som små till måttliga.

6.5.4 Konsekvenser av nollalternativet

Viss utbyggnad i vattenområdet medges visserligen redan i befintliga planer, men arean är inte så stor, konsekvenserna bedöm som små.

6.5.5 Jämförelse av Planförslaget mot nollalternativet

Planförslaget medger att betydligt större arealer kan fyllas ut i vattenområde jämfört med nollalternativet, se Figur 6. Planalternativet innebär således att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. De negativa konsekvenserna blir därmed större med planalternativet jämfört med nollalternativet för denna aspekt.

6.5.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Inför kommande prövningar inom ramen för utbyggnaden av industriområdet bör naturvärden inom delområde 2, 3 och 4 inventeras för att utreda lämpliga anpassningar eller skyddsåtgärder med syfte att ta så stor hänsyn som möjligt.

6.6 Ytvatten

Vattenförvaltning är ett samlande begrepp för det arbete som bedrivs av svenska myndigheter och kommuner för att förbättra våra vatten och skapa en hållbar förvaltning av dem. Vattenförvaltningens utgångspunkt är EU:s vattendirektiv. Inom vattenförvaltningen delas grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten in i så kallade vattenförekomster. För dessa vattenförekomster finns beslutade miljömål, så kallade miljökvalitetsnormer (MKN), som ska uppnås till ett visst år.

6.6.1 Bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för ytvatten utgörs av status och miljökvalitetsnormer (MKN) för ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) och Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590), se Figur 14.

MKN anger en status som ska uppnås och bibehållas. Vattenförekomstens status på kvalitetsfaktornivå får inte försämras så att en klassgräns överskrids och möjligheten att uppnå MKN försämras till följd av

verksamheten, 5 kap. 4 § miljöbalken. Status och MKN utgör således inte några värden utan utgör underlag för bedömning av tillståndet och avspeglar miljömål som måste uppfyllas. Påverkan uttrycks genom antingen, ”ingen påverkan” eller ”påverkan” på kemisk eller ekologisk status. ”Påverkan” innebär att verksamheten bedöms försämra status för en kvalitetsfaktor eller parameter under ekologisk status. Parametrarnas status bedöms utifrån gränsvärden enligt HVMFS (2019:25). Bedömningen ”stor påverkan” innefattar även ett scenario där verksamheten innebär att möjligheterna att uppnå MKN äventyras.

6.6.2 Förutsättningar

Det aktuella området gränsar till de två ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) och Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590) (VISS, 2021a och 2021b, **Bilaga 3**). Österfjärden är en fjärd som sträcker sig från hamnområdets västra sida och in mot Umeälvens mynningsområde. Fjärdgrundsområdet sek namn är ett skärgårdsområde som sträcker sig från hamnområdets södra och östra sida och ut mot Kvarkens kustvatten, se Figur 14.

Enligt vattenmyndighetens påverkansanalys utgörs påverkanskällor av punktkällor i form av olika typer av industrier, förorenade områden och avloppsreningsverk. Dessa kan kopplas till utsläpp av dels metaller och miljögifter, dels till närsalter vilket bidrar till övergödning. Dessutom finns flera typer av diffusa källor, så som urban markanvändning, jordbruk, transport och infrastruktur, förorenad mark/gammal industrimark och atmosfärisk deposition. Hydromorfologiska påverkanskällor utgörs av förändrad konnektivitet genom bl.a. barriärer uppförda till industri, sjöfart, turism och rekreation, samt förändringar i hydrologisk regim till följd av bl.a. sjöfart (t.ex. muddring, utfyllnad, kajer, pirar, invallningar och erosion).

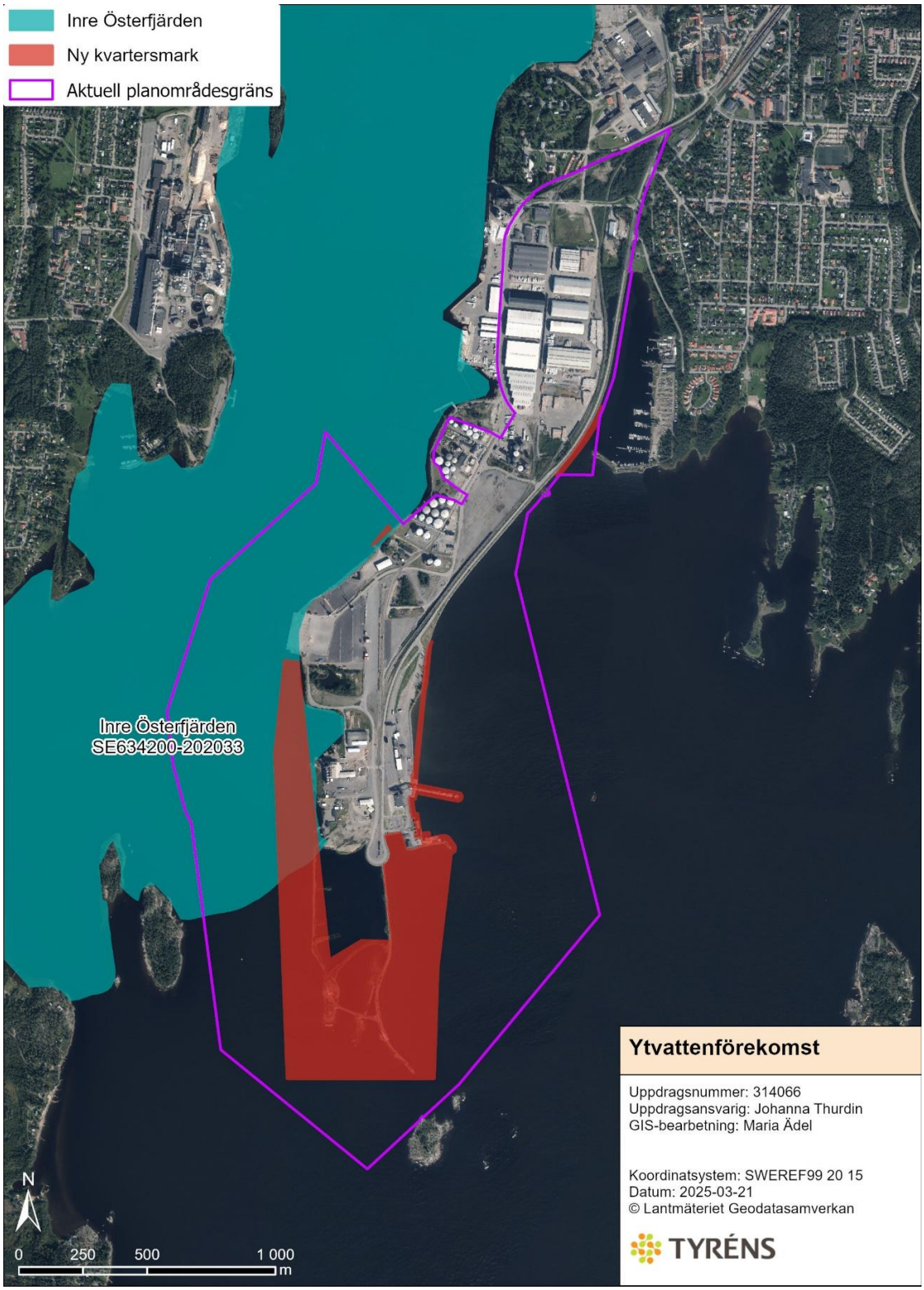

Figur 14. Ytvattenförekomster i anslutning till planområdet.

Österfjärden

Den ekologiska statusen i Österfjärden bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseras på den biologiska kvalitetsfaktorn växtplankton och den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen. Utöver dessa tillkommer hydromorfologiska kvalitetsfaktorer som är måttliga.

Miljökvalitetsnormen för Österfjärden är God ekologisk status till år 2027 (VISS, 2021a). Tidsfristen till år 2027 beror på bristande kunskap om de främmande arterna vattenpests och nyzeeländsk tusensnäckas utbredning, samt att gränsvärdena för de särskilt förorenande ämnena arsenik och zink överskrids i vattenfas. Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status till år 2039. Enligt detta arbetsmaterial bedöms det som ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta genom påverkan från industri, sjöfart, jordbruk, reningsverk, förorenade områden, turism, rekreation och urban markanvändning.

Österfjärden uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena antracen, bromerade difenyletrar, kvicksilver och kvicksilverföreningar, dioxiner och dioxinlika föreningar, benso(a)pyrene, benso(g,h,i)perylen och tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Avseende kemisk ytvattenstatus är den beslutade miljökvalitetsnormen God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för Bromerade difenyletrar och Kvicksilver och kvicksilverföreningar. Undantag med tidsfrist till 2027 gäller föreningar av tributyltenn. Enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta på grund av atmosfärisk deposition, påverkan från dagvatten, utsläpp från industrier, depåverksamhet, hamn, förorenade områden och fiberbankar.

Fjärdgrundsområdet

Den ekologiska statusen i Fjärdgrundsområdet bedöms idag till måttlig. Denna bedömning baseras på den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn särskilt förorenande ämnen. Utöver dessa tillkommer hydromorfologiska kvalitetsfaktorer som är måttliga.

Miljökvalitetsnormen för Fjärdgrundsområdet är God ekologisk status till år 2021 (VISS, 2021b). Förslaget enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är God ekologisk status till år 2027. Enligt detta arbetsmaterial är det ”tekniskt omöjligt” att uppnå god ekologisk status i

vattenförekomsten baserat på flera kvalitetsfaktorer. Detta på grund av påverkan från förorenade områden, industri och sjöfart.

Fjärdgrundsområdet uppnår ej god kemisk status. Detta då ämnena antracen, bromerade difenyletrar, kvicksilver och kvicksilverföreningar, dioxiner och dioxinlika föreningar, fluoranten, benso(a)pyren, benso(g,h,i)perylen och tributyltennföreningar ej uppnår god status.

Miljökvalitetsnormen för kemisk status är God kemisk ytvattenstatus med undantag (med mindre stränga krav) för bromerade difenyletrar och kvicksilver och kvicksilverföreningar. Enligt länsstyrelsens arbetsmaterial för förvaltningscykel 3 är förslaget också God kemisk ytvattenstatus. Även här finns flera undantag. Gränsvärden överskrids för t.ex. dioxiner, bromerade difenyletrar, kvicksilver, benso(a)pyren, tributyltenn, antracen och benso(ghi)perylen. Detta på grund av atmosfärisk deposition och förorenade områden.

6.6.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Igenfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status. En viss försämring sker av hydromorfologisk status inom en statusklass, dvs den procentuella andelen påverkad yta för en kvalitetsfaktor ökar (se **Bilaga 3**). Då de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna endast kan försämra den ekologiska statusen från hög till god (HVMFS 2019:25) kommer den inte kunna påverka MKN, då den är god i båda berörda vattenförekomster. Se **Bilaga 3** för mer utförlig beskrivning. Då ingen påverkan på status bedöms ske och åtgärderna inte bedöms försvåra för MKN att uppnås, bedöms konsekvensen som liten negativ. Denna bedömning avser endast påverkan i form av ianspråktagande av ny mark och därmed förlust av bottenyta.

6.6.4 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet medger de nu gällande detaljplanerna viss utbyggnad av ny industrimark på plats som idag är vattenområde. I Figur 6 kan man se att det finns vattenytor inom den yta som omfattas av befintliga planer. Tillstånd har erhållits för att fylla ut dessa ytor. Utbyggnaden bedöms inte påverka status eller försvåra för någon MKN att uppnås, därmed bedöms konsekvensen som mycket liten.

6.6.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Planförslaget innebär att betydligt större arealer kan utfyllas jämfört med nollalternativet, se Figur 6. Påverkan på MKN blir i stort sett densamma för både planförslag och nollalternativ.

6.6.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Vid framtida arbete i vatten kopplat till kommande vattenverksamheter som till exempel muddring, finns risk för spridning av föroreningar som finns i bottensedimenten. Utöver förorenade fibersediment (se utbredning i Figur 16) är bottensedimenten kring hamnen potentiellt förorenade då de under lång tid kontaminerats av bland annat hamnverksamhet och annan industriell verksamhet. Föroreningar som, genom arbete i botten, återgår till vattenmassan kan potentiellt påverka parametrar inom särskilda förorenande ämnen (ekologisk status) och prioriterade ämnen (kemisk status) negativt. För att undvika sådana negativa konsekvenser måste sedimenten undersökas och lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Skyddsåtgärder och villkor har beslutats i tillståndsprocessen för vattenverksamhet.

6.7 Dagvatten

6.7.1 Bedömningsgrunder

En dagvattenutredning för Umeå hamn har genomförts med syfte att utgöra underlag till detaljplanen och MKB:n (Sweco, 2023, **Bilaga 4**).

I januari 2022 antog Umeå kommun ett dagvattenprogram. Programmet fastslår bland annat hur kommunen ska arbeta med dagvattenfrågor och innehåller riktlinjer för att uppnå mål om en förbättrad vattenkvalitet. Det innehåller dock inga fastställda riktvärden.

Dagvattenutredningen har tagit programmet i beaktning men har använt Riktvärdesgruppens riktvärde för Nivå 1 med utsläppspunkt till havsvik, som bedömningsgrund (Sweco, 2023, **Bilaga 4**).

Med anledning av de osäkerheter som finns i underlaget för dagvattenhantering i nuläget samt osäkerhet i exakt markanvändning med planförslaget vid horisontåret 2050, beräknas föroreningsmängder och halter utan rening för både nuläge, planförslag och nollalternativ. Eftersom beräknade halter i utredningen bygger på förenklade antaganden bedöms konsekvenser i denna MKB på en översiktlig nivå.

6.7.2 Förutsättningar

Planområdet är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. I vissa delar av hamnområdet finns dagvattenbrunnar med ledningar till utsläppspunkter. Umeå Hamn AB är ägare av stora delar av det befintliga ledningsnätet. En del verksamheter har egna dagvattensystem och vissa är sammankopplade med Umeå Hamn AB:s dagvattensystem.

Dagvattenutredningen har utgått från antaganden om att dagvatten avleds ytligt och att det går en vattendelare i nord-sydlig riktning genom hela hamnområdet. Dagvatten som uppkommer på västra området avrinner mot Österfjärden medan dagvatten som uppkommer på östra området avrinner mot Fjärdgrundsområdet. Inom området finns flera utloppspunkter som ingår i ledningssystem med större och mindre avvattningsområden från hårdgjorda ytor samt från dikessystem. I anslutning till dessa finns även provtagningspunkter.

Utöver detta har det identifierats diffusa utlopp för dagvatten runt om i planområdet. Dessa utlopp sker främst från markytor som inte nyttjas i specifika verksamheter och naturmarksområden där avrinningen sker via markytan. Det förekommer även ett antal hårdgjorda ytor där dagvattnet avleds via markytan till recipienten.

För en del av de större hårdgjorda ytorna som är hårdare trafikerade finns det oljeavskiljare kopplade till dagvattensystemet, varav vissa har en större föregående slamavskiljare. Det finns även delar av planområdet där ombyggnationer pågår där ytterligare oljeavskiljare planeras eller precis har installerats. Inom delar av området finns det OFA-system för hantering av oljeförorenat avloppsvatten.

Enligt dagvattenutredningen (**Bilaga 4**) saknas fullständig dokumentation av var det finns uppsamlingssystem och var brunnar, ledningar och utsläppspunkter är belägna.

Föroreningsberäkningar för nuläget baseras i dagvattenutredningen på tolkad markanvändning utifrån tillgängliga underlag från verksamheter samt ortofoto. Beräkningarna visar på att utan rening överskrids riktvärden för fosfor, bly, koppar, zink, suspenderat material och olja i det dagvatten som uppkommer i både det västra och det östra området. För det västra området överskrids även riktvärdet för Benso(a)pyren (BaP) i nuläget.

6.7.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär dels en möjlighet att bygga ut hamnområdet genom utfyllnad av nuvarande vattenområden, dels en ökning av mängden hanterat gods, vilket kan leda till ökat antal byggnader, ökad verksamhet med kranar, lastmaskiner och truckar samt ökade transporter med såväl fartyg som tåg och lastbilar.

Dagvattenutredningen (Bilaga 4) utgår från att befintliga verksamheter till övervägande del finns kvar med planförslaget samt att tillkommande verksamhet liknar den fördelning som finns idag relaterat markanvändning ur dagvattenhänseende. Att ytan av hamnområdet ökar leder till att en större mängd dagvatten totalt sett kommer att genereras och avrinna till recipient.

Vanliga föroreningar i dagvatten från trafikerade ytor är metaller, PAH och olja av olika slag. Föroreningarna kan antingen vara lösta i vattnet eller bundna till partiklar. Lagring av organiskt material, som trä, papper eller djurfoder, kan ge ett dagvatten med förhöjt innehåll av organiskt kol samt näringsämnen. Vid lagring av andra varor beror innehållet i dagvattnet på vad det är som lagras.

I Energihamnen där olja lossas och lagras finns oljeavskiljare anslutna till dagvattensystemet. För den nya energipiren planerar Kvarken Ports att ytor med risk för spill eller läckage ska anslutas till den befintliga OFA-anläggningen, alternativt anslutas till en oljeavskiljare med separat utsläppspunkt.

Planförslaget innebär större andel hårdgjord yta vilket ökar mängden dagvatten. För både det västra och det östra avrinningsområdet skulle den totala föroreningsbelastningen till recipient öka vid genomförandet av planförslaget, om inte reningsåtgärder vidtas. Beräkningarna visar på att utan rening överskrids riktvärden för fosfor, bly, koppar, zink, suspenderat material och olja. I ett större perspektiv bidrar föroreningar i dagvatten från infrastruktur och industriområden med en inte oväsentlig del av de miljögifter som når Bottenhavet totalt sett.

I aktuell plankarta till antagandehandlingen har en ny planbestämmelse lagts till efter granskningsskedet, vilken innebär att startbesked inte får ges för byggnader förrän en anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

De ytvattenförekomster som är recipienter för allt dagvatten från hamnområdet har idag måttlig status, se avsnitt 6.6.1 , bland annat kopplat till särskilt förorenande ämnen. I Österfjärden finns problem med förhöjda

halter av arsenik och zink och bland påverkansfaktorerna nämns industri, sjöfart och urban markanvändning. Befintlig dagvattenutredning är gjord på en översiktlig nivå baserat på schablonvärden, men mer exakta kvantitativa beräkningar bedöms inte möjliga att genomföra i nuläget, på grund av osäkerhet om framtida verksamheter

Den nya planbestämmelse som ställer krav på dagvattenhantering för att få startbesked, ger goda förutsättningar för att såväl uppsamling som rening av dagvatten kommer till stånd inom en stor del av hamnområdet, parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten och andra verksamheter. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

6.7.4 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär att den planerade expansion av hamnområdet med nya kajer kommer att avstanna eller utebli. De ytor som genererar dagvatten kommer därmed fortsatt vara ungefär samma som idag. Dock förväntas verksamheten i hamnområdet öka även i nollalternativet, med fler anlöp av fartyg, ökade mängder gods och ökat antal transporter.

Liksom i planförslaget förväntas dagvattnet, även i nollalternativet, innehålla mer föroreningar i framtiden. I nollalternativet finns inga uttryckliga krav på dagvattenrening, varför de ökade mängderna förorenat dagvatten bedöms ge negativa effekter för recipienten, genom att de bidrar till belastningen av miljögifter i Bottenhavet och Östersjön. Det bedöms föreligga risk för att uppnåendet av MKN försvåras eller äventyras.

6.7.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

I dagvattenutredningen konstateras att de främsta skillnaderna mellan befintliga detaljplaners tillåtna markanvändning och markanvändning i planförslaget är att planförslaget medför en något högre hårdgörandegrad då färre ytor utgör markanvändningar där grönytor ingår. Ny tillåten markanvändning utgör även ett större landområde då planen tillåter att ett större vattenområde fylls ut. Det innebär att den totala avrinningen från området förväntas öka i framtiden jämfört med full utbyggnad enligt befintliga detaljplaner.

I tillägg till att mängden dagvatten ökar är det även troligt att koncentrationen av föroreningar i dagvattnet ökar betydligt mer med planförslaget än i nollalternativet. Detta beror på att planförslaget möjliggör en ytterligare expandering av verksamheten med större volymer gods och framförallt mer trafik (se kap 4.1 Trafikflöden).

Den nya planbestämmelsen i antagandehandlingen förväntas leda till att system för uppsamling och rening av dagvatten byggs ut parallellt med utbyggnaden av hamnverksamheten.

Tack vare den nya planbestämmelsen med ökade krav på hantering av dagvatten, bedöms planförslaget ge klart bättre förutsättningar för att uppnå MKN än i nollalternativet, trots större ytor och större mängd föroreningar som förväntas nå dagvattnet.

6.7.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Dagvattenutredningen (**Bilaga 4**) har utifrån analys av markanvändningen analyserat flöden, platser med översvämningsrisk vid skyfall samt uppskattat föroreningsbelastning på recipienterna. En slutsats är att recipienten är så stor att det inte finns någon anledning att fördröja flöden för att hindra översvämning. Däremot bedöms det finnas behov av rening av dagvattnet, med fokus på att rena främst partikulärt material, metaller, fosfor och olja. Från recipientperspektiv är det främst tungmetaller som måste beaktas. Som exempel på möjliga reningstekniker beskriver dagvattenutredningen makadamdiken/biodiken och oljeavskiljare i kombination med avsättningsmagasin.

Oljeavskiljare skulle vara lämpligt för ytor med förhöjd risk för oljeförorening, t ex där olja förvaras och hanteras. I dagvattenutredningen anges i enlighet med Boverkets byggregler BBR 12, 6:642 att oljeavskiljare bör anordnas om dagvatten kan innehålla mer än obetydliga mängder petroleumkolväten, slam eller fasta partiklar.

För dagvatten från trafikerade ytor poängteras i dagvattenutredningen att:

”trafik är en av de absolut största källorna till många föroreningar i dagvatten. PAH:er återfinns t.ex. i avgaser och vägbeläggningar, medan bildäck och bromsbelägg är stora källor till zink- och kopparföroreningar. Dagvatten som uppkommer på eller leds via trafikerade ytor rekommenderas därför att passera reningsanläggningar för att säkerställa tillräcklig rening.”

När det gäller upplag av olika slags material anger dagvattenutredningen att lager utan nederbördsskydd kan medföra läckage från materialet även vid längre, ihållande regn. Från andra ytor brukar föroreningarna koncentreras till den del av flödet som först sköljer över en yta, ”first flush”, men det gäller inte för dagvatten från gods som lagras under bar himmel.

För att visa att det är tekniskt möjligt att skapa den rening som krävs inom planförslaget har beräkningar gjorts för ett exempelområde som inkluderar

dagvattenrenande anläggningar (Bilaga 4). Beräkningarna visar att det är möjligt att rena alla studerade ämnen till samma nivå som i nuläget, eller lägre.

Hamnen har startat arbetet med en handlingsplan för dagvattenhantering. Denna plan behöver färdigställas.

6.8 Förorenade områden

6.8.1 Bedömningsgrunder

Hela planområdet är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i planförslaget. Markanvändningen inom planområdet är därmed av typen mindre känslig markanvändning (MKM). För föroreningar som förekommer i mark bedöms Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (RV_{MKM}) vara tillämpbara i översiktliga bedömningar. Vid riskbedömning av förorenad mark bör dock alltid tillämpbarheten av riktvärden utvärderas och platsspecifika riktvärden tas fram vid behov. Exempelvis kan närheten till ytvatten, eller avsaknad av markmiljö på större djup, vara aspekter som utgör skäl att ta fram platsspecifika riktvärden.

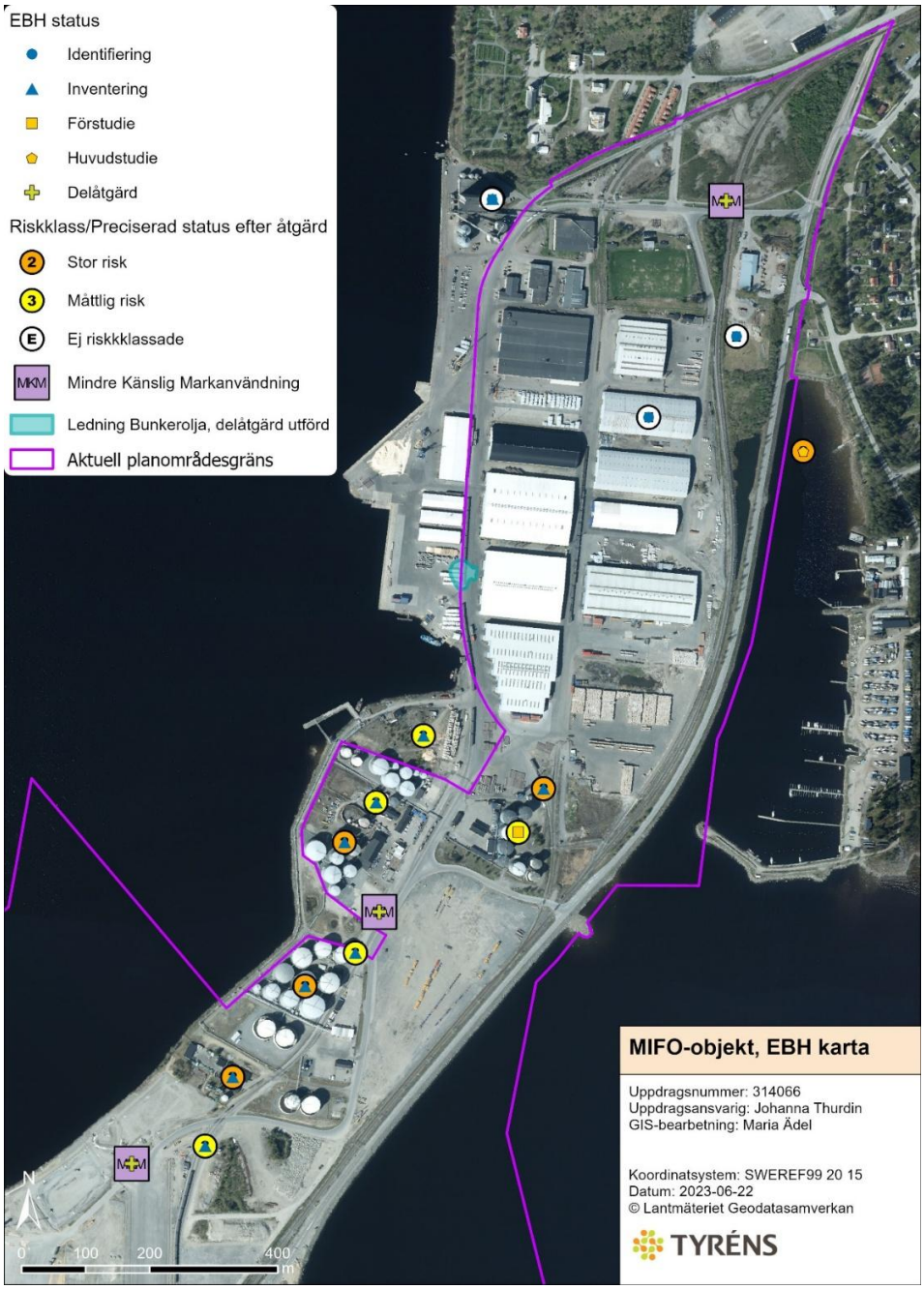

Figur 15. Registrerade MIFO-objekt i länsstyrelsernas EBH-databas. Modifierad efter EBH-kartan (www.ext-geoportal.lansstyrelsen.se).

6.8.2 Förutsättningar

Planområdet har under lång tid använts för olika typer av industriverksamheter med miljöfarlig verksamhet. De större verksamheterna på området, i ett historiskt perspektiv, utgörs av hamnverksamhet och träimpregnering. Hamnverksamheten har bedrivits

sedan 1900-talets början. Träimpregneringen var verksam mellan åren 1944 och 1981. Utöver detta har ett antal mindre verksamheter förekommit eller förekommer, såsom exempelvis mellanlagring av avfall. På södra delen av planområdet (området Hillskär), finns ett område där destruktion av olja tidigare skett. Oljedestruktionsområdet har efterbehandlats (sanerats) (Tyréns, 2019). En redovisning av föroreningssituationen inom olika delar av hamnområdet finns även i **bilaga 9**.

Idag finns det 13 MIFO-objekt[1] belägna inom området (Figur 15), varav två objekt är sanerade; oljedestruktionsområdet (Tyréns, 2019) och träimpregneringsområdet (WSP, 2013). Det finns ytterligare ett objekt, en ledning för bunkerolja, som saknar MIFO-förteckning. Denna förorening undersöktes år 2010 genom jord- och grundvattenprovtagning (Golder, 2010). Information om objekten sammanfattas i Tabell 3.

Tabell 3. Information om MIFO-objekt belägna inom planområdet. Status delåtgärd innebär att en sanering är utförd men att restförorening i någon form är kvarlämnad enligt länsstyrelsens bedömning.

Objekt-ID	Status	Risk-klass	Primärbransch	Kommentar
139315	Inventering	3	Anläggning för farligt avfall	
139312	Inventering	3	Anläggning för farligt avfall	
139318	Delåtgärd		Hamnar - handelstrafik med miljöfarliga varor	Oljedestruktions-området Hillskär, sanerat till åtgärdsmål
183012	Delåtgärd		Järnvägstrafik	
139316	Inventering	2	Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139321	Inventering	3	Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139275	Identifiering		Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139091	Identifiering		Mellanlagring och sorteringsstation avfall	
139314	Inventering	2	Oljedepå	

[1] MIFO=metodik för inventering av förorenade områden. Enligt metodik framtagen av Naturvårdsverket (1999) har alla potentiellt förorenande verksamheter (nedlagda och pågående) i Sverige kartlagts och inventerats i olika grad (arbete pågår fortfarande). En inventering enligt MIFO inkluderar en riskklassning 1-4, där 1 utgör högst risk och 4 lägst risk för varje klassat objekt.

139313	Inventering	2	Oljedepå	
139309	Förstudie	3	Oljedepå	
139311	Inventering	2	Inventering	
190129	Huvudstudie	2	Träimpregnering	
138742	Delåtgärd		Träimpregnering	Restförorening kvarlämnad i anslutning till infrastruktur.
Saknar MIFO-förteckning			Järnvägstrafik	Ledning Bunkerolja. Golder (2010) bedömde att efterbehandlings-åtgärder inte behövde vidtas.

Brandsläckningsskum har använts inom hamnområdet ett antal gånger sedan slutet av 1970-talet (se Åtgärdsutredning Umeå Hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28, bilaga 9).

Brandsläckningsskum har använts vid brand i en sluten cistern vid Fodercentralen på Hillskär samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten var detta en asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen och skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet.

Utöver verksamheter som kan ha gett upphov till förorenade områden inom planområdet är området i sig utfyllt etappvis under hela 1900-talet. Utfyllnad av hamnens ytterdelar skedde huvudsakligen under 1960–1970-talen. Vilken typ av fyllnadsmassor som användes för utfyllnad av området är till viss del okänt men enligt miljötillståndsansökan för fortsatt och utökat tillstånd som Umeå Hamn AB erhöll tillstånd för 2000-12-19 skedde markutfyllnaden genom att anlägga stenpirar mellan de skär som tidigare fanns där. Utrymmet mellan skären fylldes därefter ut med muddermassor från farleder samt överskottsmassor från vägbyggnationer och liknande (Länsstyrelsen Västerbottens län, beslut 2000-12-19).

På många håll längs Norrlandskusten finns områden med fibersediment på havsbotten i närheten av platser där det har funnits trä- eller pappersmassaindustri. Fibersedimenten kan ofta innehålla föroreningar i form av tungmetaller. Figur 16 visar de områden i planområdets närhet där fibersediment har identifierats.

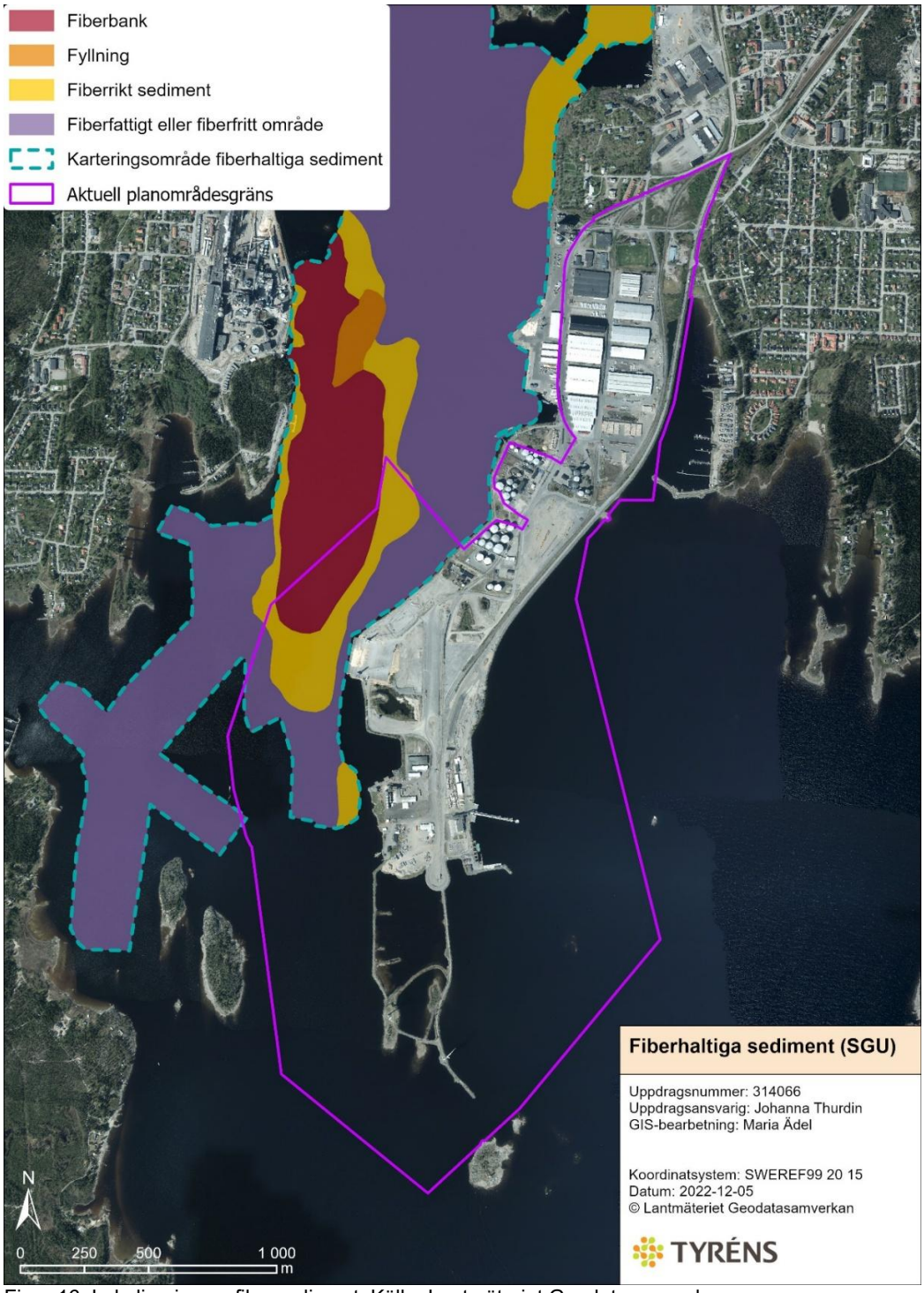

Figur 16. Lokalisering av fibersediment, Källa: Lantmäteriet Geodatasamverkan.

6.8.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Planförslagets syfte är att möjliggöra expansion av hamnverksamheten. Detta kommer sannolikt innebära uppförande av nya byggnader och anläggningar. En effekt av planförslaget är en ökad frekvens av markarbeten med risk att påträffa föroreningar i marken. Alla aktiviteter som medför markarbeten inom området är förknippade med en risk att påträffa förorenad jord, grundvatten och sediment. Detta gäller särskilt inom de områden där verksamheter länge varit belägna och där spill av olika slag kan misstänkas förekomma i kombination med ditförda massor med okänt innehåll. När föroreningar påträffas kan det leda till positiva konsekvenser om saneringsåtgärder därmed förverkligas. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.

En ytterligare aspekt att beakta vid framtida markarbeten inom planområdet är att det vid oljedepåer genomförs brandövningar med jämna mellanrum. Enligt Miljökontoret (möte, Umeå kommun 2021-05-19) har det enligt deras kännedom inte använts brandskum inom planområdet under de senaste tio åren, men det går inte att utesluta att brandskum har använts vid tillfällen som miljökontoret inte känner till.

Vid arbete i vattenområdet kan det finnas risk för spridning av föroreningar från fibersediment. Utifrån fibersedimentens lokalisering (Figur 16) kan dock konstateras att det den tillkommande kvartersmarken (Figur 8) i huvudsak inte berör identifierade fiberbankar.

I aktuell plankarta till antagandehandlingen har en ny planbestämmelse lagts till efter granskningsskedet, vilken innebär att startbesked inte får ges för byggnad förrän markförorening är avhjälpt. Denna planbestämmelse bedöms minska risken för att markarbeten bidrar till spridning av föroreningar. Konsekvenserna bedöms sammantaget som små.

6.8.4 Konsekvenser av nollalternativet

Även i nollalternativet förväntas en utbyggnad av hamnverksamheten inom befintliga planer, med liknande konsekvenser som beskrivits för planförslaget. I nollalternativet saknas dock uttryckliga krav i gällande detaljplaner, på avhjälpande åtgärder vid byggnation på förorenad mark. Fiberbankarna berörs inte alls i nollalternativet.

6.8.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Både planförslaget och nollalternativet förväntas innebära markarbeten med tillhörande krav på undersökning och sanering av eventuella

föroreningar. Planförslaget bedöms lite mer fördelaktigt jämfört med nollalternativet, genom att ett uttryckligt krav på avhjälpande åtgärder införs som en planbestämmelse.

6.8.6 Åtgärder och förslag till fortsatt arbete

Potentiellt förekommande föroreningar i mark inom planområdet kommer att hanteras löpande genom anmälningsplikt för efterbehandlingsåtgärder samt ordinarie tillsynsarbete vid planerade markarbeten eller förändrad markanvändning. Vid undersökningar i anslutning till oljedepåer samt vid undersökning av grundvatten över hela området bör analys av PFOS ingå, utifrån tidigare användning av brandskum.

För att negativa konsekvenser ska undvikas måste muddrings- och schaktarbeten i vattnet planeras noga och skyddsåtgärder anpassas efter risken för föroreningsspridning. Alla arbeten som innebär arbete på havsbotten kräver anmälan eller tillstånd för vattenverksamhet. Skyddsåtgärder och eventuella villkor beslutas i den tillståndsprocessen och konsekvensbedömning görs därför inte i MKB för detaljplanen (se avgränsning, kapitel 3.3).

Ytterligare utredningar eller andra åtgärder anses inte motiverat i nuläget. Planerad markanvändning föranleder inte något efterbehandlingsbehov innan planen kan antas.

6.9 Säkerhet

6.9.1 Förutsättningar

Risker kopplade till hamnverksamheten kan vara spill och läckage av flytande kemikalier, trafikolyckor, brand och eventuellt explosion eller gasbildning om det förekommer kemiska ämnen med sådana egenskaper.

PS Group har utfört en riskbedömning för Umeå hamn, vilken indikerar att det inte bedöms föreligga någon överhängande risk för olyckor med miljöpåverkan inom hamnens verksamhetsområde. Bedömningen har även inkluderat andra verksamheter än hamnverksamheten, utifrån risk att en olycka i en annan verksamhet skulle kunna eskalera och påverkar omgivningen (Umeå Hamn, PS Group, 2019).

Den största risken utgörs av hantering av brandfarliga varor i oljehamnen och verkstaden. Vidare finns risker för trafikolyckor i de allmänna delarna av hamnområdet och risk för intrång i området. Det finns även risker kopplade till verksamheter inom hamnen, där brand och utsläpp kan ske.

För att minska risker för större olyckor finns skyddsåtgärder för att minska konsekvenserna av oönskade händelser. Exempel på skyddsåtgärder är förebyggande underhåll och besiktning av rörledningar, uppdaterade krishanteringsplaner och övningar. Ytterligare skyddsåtgärder som tillämpas är brandgator mellan verksamheter, samordnad krishantering och samverkansmöten.

6.9.2 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att den sammanlagda ytan av hamnområdet tillåts öka, att mängden gods som hanteras i hamnen ökar och att nya verksamheter kan etableras.

Generellt bedöms riskerna i framtiden komma att bestå av samma typer av händelser som idag, men frekvensen kan öka med ökad omfattning på verksamheterna. Framförallt risker kopplade till trafik kan komma att öka om vägar inte fullt ut dimensioneras för förekommande trafik.

Om verksamheter som klassas som miljöfarliga verksamheter ska etableras inom området kommer de att genomgå en anmälnings- eller tillståndsprocess innan de kan starta sin verksamhet. I denna process säkerställs att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats. Detaljplanen innehåller även planbestämmelser som reglerar skyddsavstånd längs väg E12 och järnvägen inom detaljplaneområdet. Inom detta område kan känslig verksamhet/Zon A-verksamheter ej placeras utan riskreducerande åtgärder, för mer info se planbeskrivning.

En beskrivning av hur riskbilden för befintlig bebyggelse i Holmsund påverkas av ökade transporter av farligt gods till och från hamnen, samt skyddsåtgärder kopplade till farligt gods presenteras i **Bilaga 5**, *Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg*.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av aspekten risk och säkerhet som liten.

6.9.3 Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet förväntas en viss ökad verksamhet, anpassad till gällande detaljplaner. Precis som i planalternativet bedöms risker kopplade till trafikolyckor öka, medan risker kopplade till miljöfarlig verksamhet förutsätts säkerställas i respektive tillståndsprövning. Sammantaget bedöms konsekvensen av aspekten risk som liten.

6.9.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Verksamheten inom planområdet bedöms öka mer i planförslaget än i nollalternativet och därmed ge en ökad frekvens av incidenter om ytterligare skyddsåtgärder inte genomförs.

6.10 Boendemiljö och buller

6.10.1 Bedömningsgrunder

För buller gäller olika riktvärden för buller som uppkommer i en verksamhet och buller från vägtrafik. För buller från hamnverksamhet och andra verksamheter inom hamnområdet gäller riktvärden enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller. När det gäller buller från vägtrafik bedöms bullernivåerna mot olika riktvärden beroende på när de bostäder som utsätts för bullret är byggda. Aktuella riktvärden är sammanställda i en bullerutredning, se **Bilaga 6**.

Bullerutredningen utfördes för ett planförslag 2023. Efter att mindre justeringar av planförslaget gjorts 2024 har bullerkonsulten gjort bedömningen att beräkningar och slutsatser från 2023 inte behöver uppdateras utan bedöms gälla även för nu gällande planförslag.

6.10.2 Förutsättningar

En bullerutredning har utförts för att beräkna effekter med avseende på det buller som kan uppstå vid full utbyggnad av hela Umeå hamn, dvs att både etapp 1 & 2 genomförs. Det har inte gjorts specifika bullerberäkningar för en ökad verksamhet enbart inom aktuellt planområde etapp 2 eftersom bullerstörningen bör bedömas utifrån de kumulativa effekter som full utbyggnad kan bidra med. Syftet med bullerutredningen är alltså att ringa in hela påverkan från hamnområdet enligt de tillståndsansökningar som pågår och de framtidsvisioner som hamnen har idag.

I bullerutredningen redovisas beräkningar av verksamhetsbuller från hamnområdet och trafikbuller från E12 i ett antal beräkningspunkter vid bostäder runt hamnområdet. De bullernivåer som anges är utomhus vid den vägg på bostadshuset som ligger närmast bullerkällorna. Bullerutbredningen redovisas även på kartor i **Bilaga 6**.

Inom planområdet regleras buller från de flesta verksamheter genom tillstånd eller andra typer av beslut med stöd i miljöbalken. Tillfälliga åtgärder som byggen och markarbeten regleras av Naturvårdsverket allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15.

I gällande tillstånd för Kvarken Ports finns bullervillkor med riktvärden som ska följas för hamnverksamheten.

Närliggande bostadsområden till Umeå hamn är idag bullerutsatt med ljudnivåer som tangerar eller överstiger riktvärden. Detta gäller till exempel vid bostäder norr om Umeå hamn med avseende på verksamhetsbuller och längs E12 med avseende på trafikbuller. Den sammanslagna ljudnivån där verksamhetsbuller läggs ihop med trafikbuller för nuläget redovisas i Figur 17.

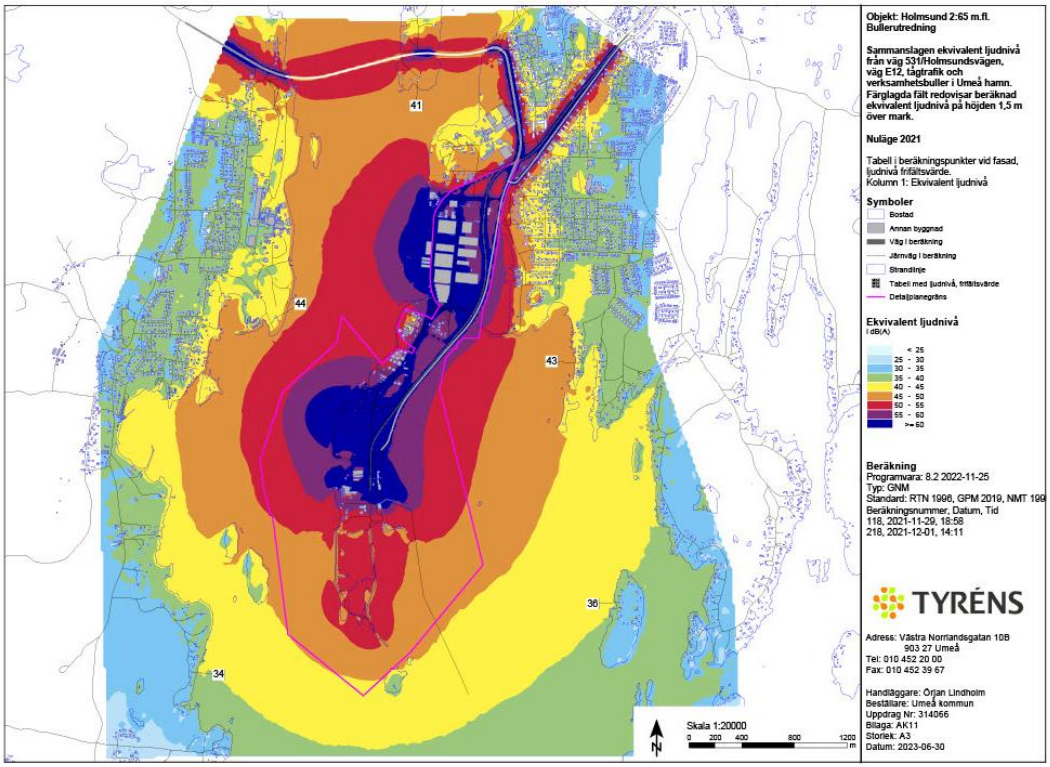

Figur 17 Sammanslagen ekvivalent ljudnivå i nuläget för verksamhetsbuller och trafikbuller. Större bullerkartor samt information om metod mm finns i Bilaga 6.

Buller från fartyg i farleden kommer inte att behandlas i denna MKB, enligt avgränsningen i avsnitt 3.3 . Däremot ingår fartyg som ligger vid kaj i bullerberäkningarna för verksamhetsbuller.

6.10.3 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget förväntas medföra en ökad aktivitet inom hela hamnområdet, genom att utbyggnad och expansion möjliggörs. De ökade godsmängder som Kvarken Ports planerar för kommer att generera en mer intensiv

verksamhet med lastning, lossning och hantering av godset. Dessutom kommer en stor del av godset att behöva transporteras till eller från hamnen med lastbil eller på järnväg. Slutligen innebär planförslaget att hamnens yta tillåts öka genom utfyllnad i vattenområdet söderut (Figur 8).

Ekvivalent buller från verksamheter i hamnområdet beräknas bli cirka 2 dBA högre för prognos år 2050, jämfört med nuläge vid beräkningspunkter placerade norr om hamnområdet. Sydväst och sydöst om hamnområdet beräknas buller från hamnverksamheten öka med mellan 3-5 dBA ekvivalent nivå.

Beräkningarna visar att gällande riktvärde för dagtid, 50 dBA ekvivalent ljudnivå, överskrids för några få bostäder såväl i dagsläget som i nollalternativet och med planförslaget. Beräkningar har utförts för full verksamhet dagtid. Normalt är det mindre verksamhet under kväll och natt då det även är lägre riktvärden. Beräkningarna för prognos 2050 ger ingen stor skillnad för dessa bostäder jämfört med idag, då de ökade bullernivåerna till följd av utbyggnaden främst påverkar väster och söder om hamnområdet.

Figur 19 visar en bullerkarta för beräknade ekvivalenta ljudnivåer vid full verksamhet år 2050 (etapp 1 & 2). De verkliga bullernivåerna kan i vissa fall bli högre på grund av att buller från andra verksamheter utanför hamnområdet tillkommer.

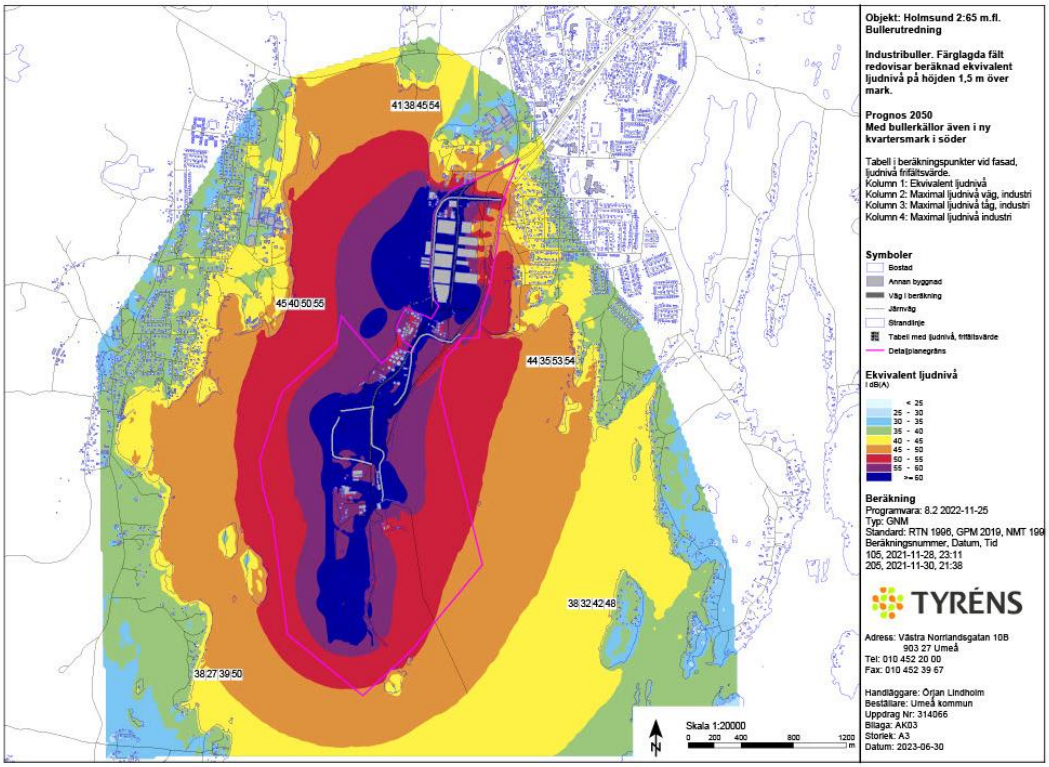

Figur 18. Bullerutbredning verksamhetsbuller med planförslaget, Prognos 2050. Större bullerkartor samt information om metod mm finns i **Bilaga 6**.

En karta med utbredning av trafikbuller längs väg E12, Holmsundsvägen och järnvägen redovisas i Figur 19. För de hus som ligger närmast E12 beräknas ekvivalent ljudnivå öka från 61 i nuläget till 64 dBA i prognosen för 2050. För det hus som ligger närmast Holmsundsvägen beräknas vägbullernivån öka från 54 till 57 dBA. De bullernivåer som anges är utomhus vid den vägg som ligger närmast vägen.

Riktvärdena för trafikbuller är olika för olika hus och beror på när husen är byggda. Beräknade ljudnivåer vid det närmaste huset från trafiken på E12 ligger under riktvärden för befintlig miljö för bostäder byggda före 1997, men över riktvärden för bostäder byggda mellan 1997 och 2015.

Det finns risk för överskridande av riktvärden vid bostadshus både i nuläget och i framtiden. Konsekvenserna av planförslaget etapp 2 bedöms sammantaget bli måttliga negativa för buller.

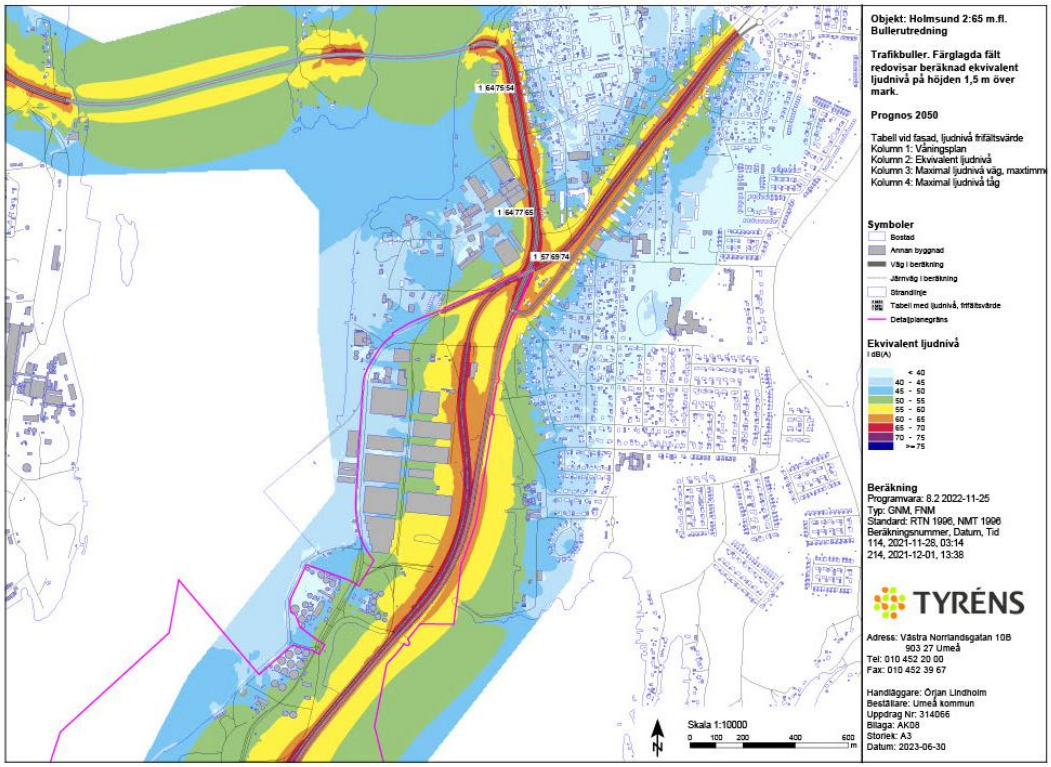

Figur 19. Bullerutbredning ekvivalent trafikbuller med planförslaget, prognos för 2050. Större bullerkartor samt metod mm finns i **Bilaga 6.**

6.10.4 Konsekvenser av nollalternativet

I **Bilaga 6** redovisas beräkningar av buller i nollalternativet för år 2050.

Beräkningen av industribuller i nollalternativet baseras på de bullerkällor som förväntas tillkomma fram till 2050 även om planförslaget inte antas. Nollalternativet 2050 antas ge samma bullerpåverkan som nuläget, med undantag för planområdets södra ände, där fler bullerkällor tillkommer. Detta område är planlagt för utbyggnad redan i befintliga detaljplaner så därför antas att området byggs ut även i nollalternativet. Bullernivåerna beräknas öka med mellan 0 och 3 dBA i nollalternativet jämfört med nuläget. De bostadshus som redan idag beräknas få bullernivåer över Naturvårdsverkets riktvärden, beräknas få ungefär samma nivå i nollalternativet.

Trafikbullret förväntas öka även i nollalternativet, eftersom mängden gods som hanteras i hamnen förväntas öka även om den nya planen inte skulle antas. Förväntad trafikökning redovisas i **Bilaga 7**, transportutredning. I

Figur 20 illustreras beräknad bullerutbredning kring E12, Holmsundsvägen och järnvägen i nollalternativet 2050.

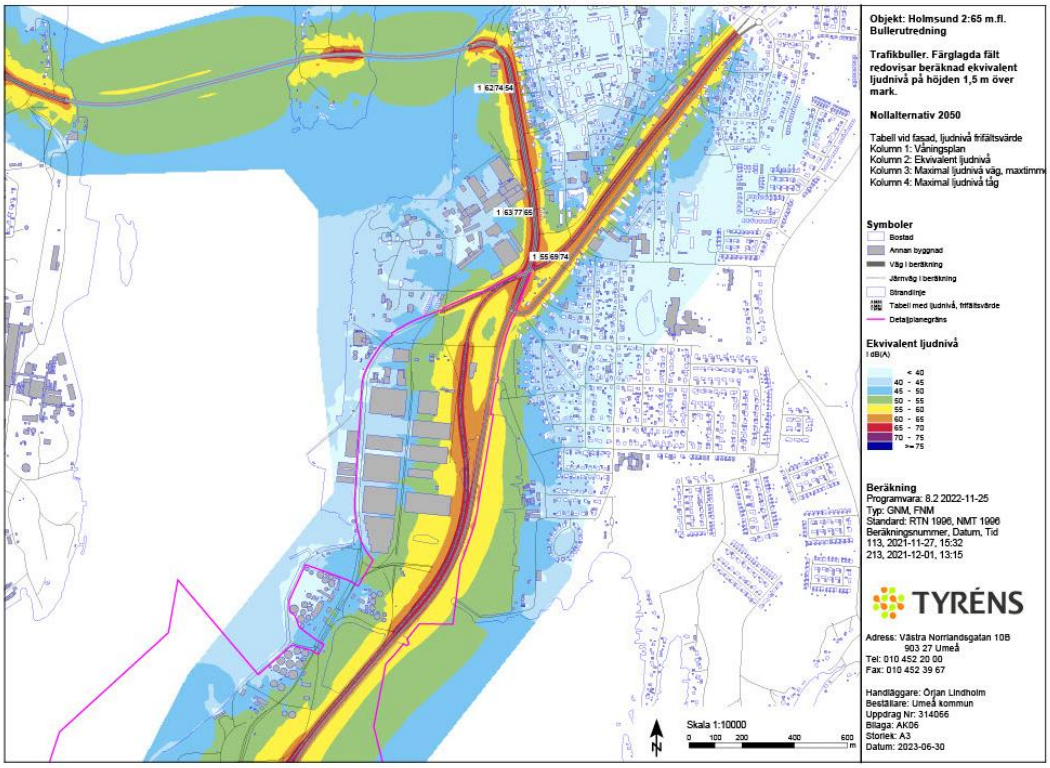

Figur 20. Bullerutbredning ekvivalent trafikbuller i nollalternativ 2050. Se vidare **Bilaga 6**

6.10.5 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

Bullernivån från verksamheter i hamnområdet beräknas bli mellan 1-2 dBA högre i prognosen för 2050, jämfört med nollalternativet i alla beräkningspunkterna.

Några fler bostadshus ligger inom det orangea området (45-50 dBA) på bullerutbredningskartan för prognos 2050 än på motsvarande karta för nollalternativet. Det innebär att bostäderna riskerar att få buller över Naturvårdsverkets riktvärden för kväll, förutsatt att bullerkällor är i gång kvällstid. I övrigt beräknas planförslaget inte medföra bullernivåer över riktvärdena för fler bostäder än de som redan är utsatta i nuläget.

Trafikbuller från E12, Holmsundsvägen och järnvägen beräknas bidra med ökad ekvivalent ljudnivå på 1-2 dBA i prognos 2050 jämfört med nollalternativet, vid de bostäder som ligger närmast vägarna.

6.11 Luft

6.11.1 Bedömningsgrunder

Som bedömningsgrund för luftföroreningar används Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft, vilka finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477) och är bindande nationella föreskrifter baserade på EU-direktiv 2008/50EG. Normvärdena ska spegla den lägsta godtagbara miljökvaliteten som människa och miljö kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10). Den mindre fraktionen PM2,5 är i regel inte på samma sätt problematisk i relation till normerna, varför bedömningen fokuserar på NO_2 och PM10.

6.11.2 Förutsättningar

Umeå kommun har ett program för mätning av luftkvalitet i stadskärnan. Resultat från mätningar vid Västra Esplanaden och Östra kyrkogatan sammanställs årligen i rapporter om luftmiljön i Umeå. I stadskärnan sker återkommande överskridanden av miljökvalitetsnormens timmedelvärde för kvävedioxid under vintermånaderna. Det finns också en miljökvalitetsnorm för årsmedelvärde kvävedioxid, vilken inte har överskridits sedan 2012. Även partiklar (PM10) mäts och ligger numera under miljökvalitetsnormen, efter att tidigare ha legat högt. Halten finpartiklar (PM2,5) ligger långt under miljökvalitetsnormen. För övriga föroreningar som omfattas av MKN för luft har inga mätningar utförts, eftersom Umeå kommun har bedömt att dessa halter är mycket låga i kommunen (Umeå kommun, 2019a).

6.11.3 Effekter och Konsekvenser av planförslaget

SMHI:s verktyg *VOSS – verktyg för objektiv skattning med spridningsmodellering* har använts för att beräkna luftkvaliteten kring väg E12 med trafikmängder enligt prognos för 2050. Beräkningen utgår från scenariot att Umeå hamn byggs ut fullt ut, det vill säga både etapp 1 och 2 realiseras, för att ringa in största tänkbara påverkan. Faktorer som påverkar spridningsberäkningarna är bland annat gaturumsbredd och hushöjd. Väg E12 genom Holmsund karaktäriseras av öppet gaturum och låga byggnader. Beräkningen har utförts för ett läge i höjd med infarten till Industrigatan, vilket är den del av E12 där gaturumsbredd och hushöjd är minst fördelaktiga ur ett luftkvalitetsperspektiv.

I Tabell 4 redovisas indata som användes vid beräkningen.

Tabell 4 Indata till VOSS vid beräkning, hämtat från Google maps samt trafikmängd enligt prognos i avsnitt 4.1

Kommun	**Umeå**
ÅDT [fordon/dygn]	8840
Gaturumsbredd [m]	70
Hushöjd [m]	9
Sandning	Ja
Hastighet [km/h]	60
Andel tung trafik [%]	14

Erhållet resultat från VOSS visar att halterna av både NO_2 och PM10 underskrider nedre utvärderingströskeln för miljökvalitetsnormen. Den nedre utvärderingströskeln anger omfattningen av kontrollen för en miljökvalitetsnorm, till exempel om kontrollen ska ske genom mätning, modellberäkning eller objektiv skattning. När den nedre utvärderingströskeln innehålls räcker objektiv skattning. Även en gata med tio meter gaturumsbredd skulle enligt VOSS erhålla halter för PM10 och NO_2 under den nedre utvärderingströskeln för miljökvalitetsnormen med samma trafiksituation.

Utförd beräkning av luftföroreningar har visat att den ökade trafiken inte medför överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Utsläpp från fartygen omfattas inte av denna MKB enligt avgränsningen, avsnitt 3.3.

6.11.4 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet förväntas medföra ett ökat antal transporter, men ökningen blir lägre än i planförslaget. Slutsatsen avseende konsekvens är densamma för nollalternativet som för planförslaget, det vill säga en mycket liten konsekvens för luftmiljön.

6.12 Rekreation

1.1.1 BEDÖMNINGSGRUNDER

Planförslaget berör inga riksintressen av betydelse för friluftsliv, eller andra områdesskydd av avseende friluftsliv eller rekreation.

Strandskyddet gäller generellt vid alla kuster, sjöar och vattendrag och omfattar land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Strandskyddet inom planområdet är idag upphävt i befintliga detaljplaner. När en ny detaljplan upprättas återinträder strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken).

6.12.1 Förutsättningar

Hamnområdet utgör idag en attraktiv rastplats för flera fågelarter vilket gör området populärt för fågelskådning. Tillgängligheten till delar av hamnområdet är begränsad av säkerhetsskäl. Den östra sidan av hamnen, vid läget för färjeterminalen samt vid pirarna mot södra lagunen nyttjas som observationsplatser av fågelskådare. I Artportalen finns ett par tusen individuella artobservationer registrerade under perioden 2016–2021 (Artportalen, 2021). Platsens förutsättningar med tidigt öppet vatten samt tidigt snöfria ytor under våren attraherar tidiga flyttfåglar, vilket gör hamnen till en av de viktigaste fågelskådarlokalerna i Västerbotten under den tidiga våren.

Platsen lockar i ett regionalt perspektiv men tillgängligheten till och mellan områden är delvis begränsad och området är stört av buller. Sammantaget bedöms lågt till måttligt värde för värden kopplat till rekreation.

6.12.2 Effekter och konsekvenser av planförslaget

Planförslaget bedöms medföra att förutsättningarna för en stor del av de fågelarter som häckar inom området idag försämras på platsen. Om områdets kvalitet som rastlokal för fåglar minskar så blir platsen även mindre attraktiv för fågelskådare. Tillgängligheten till området för allmänheten bedöms minska vilket gör platsen som lokal för fågelskådning mer svårtillgänglig, även om tillgängligheten redan idag är begränsad av omgivande verksamhet.

För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom större delen av området. Som särskilda skäl för upphävande av strandskyddet för vattenområdet åberopas att området (1) redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften, (3) behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området

samt (4) behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.

Enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska ett beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Fri passage är inte aktuellt för delar av hamnområdet på grund av säkerheten inom hamnen.

Effekten på de specifika värdena för rekreation bedöms bli stor negativ, då planförslaget medför att värdena på platsen försvinner. Värdet av rekreationsmiljön bedöms som lågt till måttligt eftersom det redan är ett relativt svårtillgängligt industriområde. Sammantaget bedöms planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser i form av minskade rekreativa upplevelsevärden.

6.12.3 Konsekvenser av nollalternativet

Även nollalternativet medför att de livsmiljöer som idag finns inom planområdet för fåglar till stor del påverkas negativt eller försvinner och möjligheterna till fågelskådning bedöms minska. Tillgängligheten till området för allmänheten bedöms minska även i nollalternativet.

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra måttliga negativa konsekvenser.

6.12.4 Jämförelse av planförslaget mot nollalternativet

I planförslaget såväl som nollalternativet riskerar livsmiljöer för häckande fåglar att försvinna och områdets kvalitet som rastlokal för fåglar kan minska. Planområdets attraktivitet samt tillgänglighet för fågelskådare bedöms minska i båda alternativen.

Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra samma negativa konsekvenser.

7 Samlad bedömning

7.1 Miljökonsekvenser

Bedömda konsekvenser i kapitel 6 sammanfattas i Tabell 5 nedan. Sammantaget bedöms genomförandet av planen ge acceptabla miljökonsekvenser och planen bedöms som tillåtlig enligt miljöbalken.

Tabell 5. Sammanfattning av bedömningar för miljökonsekvenser.

Miljöaspekt	**Samlad bedömning**
Riksintressen (exklusive kulturmiljö och yrkesfiske)	Planförslaget bedöms inte ge några negativa konsekvenser för väg, järnväg och flyg. För riksintresset hamn innebär planförslaget positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.
Yrkesfiske	Skillnaden mellan planförslaget och nollalternativet är främst att påverkan från muddring och grumling uteblir i nollalternativet. Planförslaget bedöms ge liten-måttlig påverkan på yrkesfisket.
Kulturmiljö	Planförslaget bedöms ge små negativa konsekvenser på riksintresset för kulturmiljövård. Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget inte medföra någon skillnad i konsekvens.
Naturmiljö	Jämfört med nuläget bedöms planförslaget medföra små till måttligt negativa konsekvenser framförallt kopplat till fåglar. Skillnaden i konsekvens mellan planförslag och nollalternativ blir liten eftersom en stor del av de vattenytor som planeras fyllas igen redan är planlagda som kvartersmark i befintliga planer.
Naturmiljö brackvatten	Planalternativet innebär att större arealer av livsmiljöer förknippade med grunda hård- och mjukbottnar försvinner jämfört med nollalternativet. Konsekvenserna bedöms bli små till måttligt negativa för planförslaget.
Miljökvalitetsnormer ytvatten	Bedömningen avser det fysiska ianspråktagandet av mark. Planförslaget bedöms medföra små negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer för ytvatten. Då ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå bedöms konsekvensen som liten negativ. Utfyllnaden som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status.

Dagvatten	Planförslaget medför ökade mängder dagvatten samt högre koncentrationer av föroreningar i obehandlat dagvattnet. I nollalternativet finns inga uttryckliga krav på dagvattenrening, varför de ökade mängderna förorenat dagvatten bedöms ge negativa effekter för recipienten och det finns risk för att uppnåendet av MKN försvåras eller äventyras. Planens krav på dagvattenhantering för nya byggnader förväntas leda till förbättrad uppsamling och rening. Därmed bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.
Förorenade områden	Planförslaget medför större risk att påträffa föroreningar i marken, vilket kan ge positiva konsekvenser om saneringsåtgärder därmed förverkligas. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk. Planbestämmelsen som innebär krav på avhjälpande av förorening innan startbesked lämnas, bedöms minska risken för spridning av föroreningar, jämfört med i nollalternativet. Konsekvenserna bedöms sammantaget som små.
Risk och säkerhet	Planförslaget medför en något större risk för olyckor vid ökad verksamhet. De verksamheter som medför speciella risker hanterar dessa i respektive verksamhetstillstånd när det blir aktuellt. Sammantaget bedöms konsekvenserna av aspekten risk och säkerhet som liten.
Buller	Verksamhetsbullret beräknas öka med mellan 1-2 dBA (ekvivalent nivå) jämfört med nollalternativet vid närliggande bostäder. Verksamhetsbullret beräknas innebära överskridande av riktvärden för några få bostäder i såväl nuläge som nollalternativ och för planförslaget. Trafikbullret från E12, Holmsundsvägen och järnvägen beräknas öka med 2 dBA jämfört med nollalternativet vid de bostäder som ligger närmast vägarna. För trafikbullret beror riktvärdena av husens byggår och det finns risk för överskridanden både i dagsläget och i framtiden. Konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget som måttligt negativ avseende buller, jämfört med nollalternativet.
Luft	Planförslagets konsekvensen för luftmiljön bedöms bli mycket liten.

Rekreation	Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra små till måttliga negativa konsekvenser för rekreationsvärden inom planområdet, då möjlighet till fågelskådning försvinner.

7.2 Miljömål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Målen ska nås inom en generation, det vill säga till år 2020 (2050 då det gäller klimatmålet). Av dessa bedöms sex mål vara relevanta för planförslaget.

Tabell 6. Överensstämmelse med miljömål.

Mål	**Positivt (+), negativt (-) neutralt (0)**	**Kommentar**
Begränsad klimatpåverkan	+/-	Planen möjliggör utökad byggnation vilket i sig medför utsläpp av växthusgaser. Utbyggnaden syftar till att utöka transporter på vatten vilket eventuellt kan ersätta transporter med större koldioxidutsläpp. Om utbyggnaden av hamnen leder till en sammanlagd ökning av antalet långväga transporter bedöms den sammanlagda klimatpåverkan bli negativ.
God bebyggd miljö	0 - -	Hamn- och industriverksamheten är etablerad inom området idag. Det bedöms som god hushållning med mark att utöka inom befintligt område men planförslaget i sig varken motverkar eller främjar målet. Bullernivån från verksamheter ökar men ligger under riktvärden med några få undantag. Buller från vägtrafik ligger över riktvärden för vissa bostäder redan idag och beräknas öka med upp till 2 dBA vilket gör att planförslaget motverkar målet gällande ljudnivåer kopplat till hälsa.
Ett rikt växt- och djurliv	-	Planförslaget medför intrång i livsmiljöer och arter inom området bedöms påverkas negativt.
Hav i balans samt levande kust och skärgård	0	Planförslaget medför ökad mängd dagvatten, men ställer också krav på förbättrad dagvattenhantering vid nya byggnader.

Ingen övergödning	0	Planförslaget bedöms inte påverka målet eftersom planen inte bedöms medföra ökade utsläpp av näringsämnen.
Giftfri miljö	-	Planförslaget medför större risk att påträffa föroreningar i marken. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.

7.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) regleras i 5 kap. miljöbalken. Utgångspunkten för en miljökvalitetsnorm, MKN, är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. Det finns idag MKN för vattenkvalitet, luft och buller.

7.3.1 MKN Vatten

Det fysiska ianspråktagandet av mark som planen medger bedöms inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen God status för ytvattenförekomsterna Österfjärden (SE634200-202033) eller Fjärdgrundsområdet sek namn (SE636570-203590).

Avseende påverkan på kemisk och ekologisk status bedöms planen inte riskera att försämra statusen i någon vattenförekomst och uppnåendet av MKN bedöms inte äventyras.

7.3.2 MKN Luft

Förhållandena i Umeå hamn och Holmsund är sådana att det inte beräknas finnas någon risk för överskridande av MKN för luftkvalitet vare sig nu eller vid genomförande av planförslaget, se även kapitel 6.11 .

7.3.3 MKN Buller

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 genom förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en målsättningsnorm, som följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller. Det är kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs.

Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med planprocesser och tillståndsprocesser. I bullerutredningen

för aktuellt planförslag har beräkningar av verksamhetsbuller från hamnen samt trafikbuller från väg E12, Holmsundsvägen och järnvägen genomförts (**Bilaga 6**). Resultaten visar att planförslaget beräknas medföra 1-2 dBA högre bullernivåer än nollalternativet för de bostäder som utgjort beräkningspunkter.

Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för 2019-2023 (Umeå kommun, 2019b). Det långsiktiga målet för boendemiljöer är enligt programmet att boende inomhus i bostadsrum inte utsätts för nivåer som överskrider riktvärdet 30 dBA dygnsekvivalent ljudnivå och 45 dBA maximalljudnivå nattetid.

För att Umeå kommun ska lyckas med detta mål kommer kompletterande bullerskyddsåtgärder troligtvis att krävas om godsmängder, verksamheter och transporter ökar enligt vad som förutses i planförslaget.

7.4 Uppföljning

De tillståndspliktiga verksamheter som finns inom hamnområdet, bland andra Kvarken Ports, genomför kontroll enligt de kontrollprogram som finns för respektive verksamhet. Miljökontrollen redovisas även i miljörapporter. För utfyllnad och andra arbeten i vattenområden ställs krav avseende kontrollprogram i tillstånd för vattenverksamhet. Utöver krav i villkor gäller alltid de krav som finns i egenkontrollförordningen.

8 Medverkande

Namn	Roll	Utbildning och erfarenhet
Johanna Thurdin	Uppdrags-ansvarig	Civilingenjör i samhällsbyggnadsteknik med inriktning teknisk miljövård. Har arbetat i över 20 år som miljökonsult; främst med tillstånd, MKB, planer, vattenverksamheter, vindkraft, miljöjuridisk rådgivning samt avfall och förorenad mark.
Elin Norman	MKB-handläggare	Civilingenjör i samhällsbyggnad med inriktning miljöteknik och hållbar infrastruktur. Har 5 års erfarenhet av MKB för översiktsplaner, detaljplaner och infrastrukturprojekt.
Maria Räntilä	MKB-handläggare	Miljövetare med en tvärvetenskaplig förståelse för miljöfrågor. Har 2 års erfarenhet inom MKB och miljöutredningar.
Anja Eliasson	MKB-handläggare	Miljövetare med en master by research inom miljövetenskap. Har drygt ett års erfarenhet inom MKB och miljöutredningar och erfarenhet som miljöskyddshandläggare vid länsstyrelsen.
Anna Engdahl	Specialist ytvatten	Magisterexamen i biologi, inriktning akvatisk ekologi. 10 års erfarenhet av inventeringar, karteringar, naturvärdesbedömningar och miljökvalitetsnormer för ytvatten.
Anders Wallin	Specialist brackvatten	Filosofie Licentiatexamen inom marin ekologi. 15 års erfarenhet av arbete med kvalificerade utredningar i akvatiska system (hav, sjöar och vattendrag) i hela Sverige.
Frida Snell	Specialist naturmiljö	Jägmästare med inriktning biologi, med över 8 års erfarenhet. Naturinventeringar samt utredningar kopplade till naturmiljö, artskyddsfrågor, ekologisk kompensation mm.
Erik Zachariassen	Specialist naturmiljö	Ekolog med mastersexamen i GIS, Fjärranalys och Kartografi. 8 års erfarenhet och särskild kompetens inom grön infrastruktur och skyddsåtgärder kopplade till groddjur.
Jorunn Falkenhaug	Specialist förorenade områden	Mastersexamen i Uthållig mark och vattenanvändning. Miljöutredare riskbedömning av förorenade områden.
Julia Hjalmarsson	GIS-ansvarig	Mastersexamen inom geografi och GIS med 20 års erfarenhet av GIS.
Cristiano Piga	Granskning	Landskapsarkitekt LAR/MSA med drygt 20 års erfarenhet av främst MKB och utredningar.

9 Referenser

AFRY, 2020, Miljökonsekvensbeskrivning för om- och utbyggnad av Umeå hamn: Etapp 1-2. 2020-11-20

Golder, 2010, *Kompletterande miljöteknisk undersökning, riskbedömning och åtgärdsutredning. Holmsund 2:65, Umeå Hamn.* KF Fastigheter AB, Preem AB. 2010-05-11

Havs- och vattenmyndigheten, 2020, *Förteckning över områden av riksintresse för yrkesfiske enligt Miljöbalkens 3 kapitel och 5 §. Områden i havet, inlandsvatten och fiskehamnar.*

HVMFS 2012:18, *Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.*

HVMFS 2019:25, *Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten.*

Länsstyrelsen Västerbottens län, 2000, *Tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt och utökad verksamhet vid Umeå hamn inom fastigheten Holmsund 2:65, Umeå kommun. Beslut 2000-12-19.* 2410-11196/99

Tyréns, 2019, *Slutrapport sanering, terminal Hillskär. PM Miljöteknik*. NCC Construction AB. 2019-01-24.

Umeå kommun, 2013, *Översiktsplan Umeå kommun Fördjupning för kusten*

Umeå kommun, 2018, *Översiktsplan Umeå kommun, Fördjupning för Umeå, Umeås framtida tillväxtområde.* Antagandehandling augusti 2018 (Tidigare antagen av kommunfullmäktige 29 augusti 2011)

Umeå kommun, 2019a, *Luften i Umeå*

Umeå kommun, 2019b, *Umeå kommun, Åtgärdsprogram mot buller 2019-2023*.

Umeå kommun, 2020, *Avvägning av riksintressen, Holmsund*

Umeå kommun, 2021, Möte med miljökontoret, Roger Westman, 2021-05-19

Umeå hamn, PS Group, 2019, *Riskbedömning Kvarken Ports, 2019-02-01*

VISS, 2021a, *Vatteninformationssystem Sverige. Österfjärden - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för*

VISS, 2021b, *Vatteninformationssystem Sverige. Fjärdgrundsområdet sek namn - Kust - VISS - VattenInformationsSystem för Sverige (lansstyrelsen.se).* Uttag 26 maj 2021.

WSP, 2013, *Holmsund Sanering. Rapport efter utförda saneringsarbeten. Fastighet Holmsund 2:1, 2:52, 2:53 och 2:55, Umeå kommun.* 2013-05-29.

Detaljplan för fastigheten Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn – etapp 2, Holmsund i Umeå kommun, Västerbottens län

Planbeskrivning-Antagandehandling			Aktnummer: 4	Diarienummer: **BN-2022/01126**
Gällande lagstiftning: PBL 2010:900 BFS 2020:5 BFS 2020:6 BFS 2020:8	Planbesked: BN § 129 2022-05-18	Detaljplan påbörjad: 2022-05-18	Antagen:	Laga kraft:

Detaljplaneprocessen

Om detaljplaner

En detaljplan reglerar hur mark och vatten får användas och hur bebyggelse och byggnadsverk får se ut. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter. Plankartan är bindande vid prövning av exempelvis bygglov. Planbeskrivningen beskriver detaljplanens syfte och hur plankartan ska tolkas.

Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till hur marken får användas, utifrån en avvägning av allmänna och enskilda intressen. En detaljplan handläggs med begränsat förfarande, standardförfarande eller utökat förfarande. Denna detaljplan handläggs med ett utökat förfarande, processen beskrivs nedan.

Kungörelse

Vid utökat förfarande ska kommunen inför samrådet kungöra förslaget till detaljplan. Kungörelsen ska göras i en ortstidning och anslås på kommunens anslagstavla.

Samråd

Planförslaget samråds med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och andra berörda. Syftet med samrådet är att samla in information och synpunkter, förankra förslaget och få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. De skriftliga synpunkter som inkommit under samrådstiden redovisas och bemöts i en samrådsredogörelse. Därefter justeras förslaget utifrån inkomna synpunkter.

Granskning

Planförslaget ska därefter tillgängliggöras för granskning i minst tre veckor. Om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan gäller minst 30 dagar. Granskningen är ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Antagande

Detaljplanen antas genom ett politiskt beslut av kommunfullmäktige.

Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas får beslutet att anta detaljplanen laga kraft, vilket innebär att detaljplanen får rättsverkan. Därefter kan genomförandet av detaljplanen påbörjas.

Innehållsförteckning

Planens huvuddrag 6
Planhandlingar 7
Upplysningar 7
Underlag och utredningar 7
Planens syfte 8
Plandata 8
Markägoförhållanden 9
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden 10
Umeå hamn 10
Historia 10
Hamnen idag 10
Planerade åtgärder i närtid 13
Hamnen i framtiden 15
Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg 16
Detaljplaner och områdesbestämmelser 17
Pågående planprocesser 21
Masterplan Umeå hamn 21
Riksintressen 21
Riksintresse för kommunikationer 22
Riksintresse för yrkesfisket 25
Riksintresse för kulturmiljövård 27
Avvägning riksintressen 32
Förändringar och konsekvenser 33
Strandskydd 34
Allmänt om strandskydd 34
Förändringar och konsekvenser 34
Andra särskilda områdesskydd 35
Natura2000 35
Biosfärsområde 35
Undersökning av betydande miljöpåverkan 36
Kommunala beslut 37
Delad detaljplan 37
Planförfarande 37
Samrådskrets 37

Förutsättningar och förändringar 38
Mark- och vattenanvändning 38
Förändringar och konsekvenser 38
Stads- och landskapsbild 42
Förändringar och konsekvenser 42
Kulturmiljö 43
Förändringar och konsekvenser 43
Fornlämningar 43
Förändringar och konsekvenser 43
Naturmiljö 44
Förändringar och konsekvenser 47
Rekreation och friyta 47
Förändringar och konsekvenser 47
Service 47
Förändringar och konsekvenser 47
Tillgänglighet och trygghet 48
Förändringar och konsekvenser 48
Kommunikationer 48
Gator och fordonstrafik 48
Järnväg och transporter i hamnen 51
Parkering, varumottagning och angöring 52
Gång- och cykeltrafik 53
Kollektivtrafik 54
Geotekniska förhållanden 54
Förändringar och konsekvenser 55
Risker och störningar 56
Miljöfarlig verksamhet 57
Närhet till väg E12 58
Transporter av farligt gods 59
Totalförsvaret 62
Framkomlighet för utryckningsfordon 63
Buller 63
Vibrationer 68
Elektromagnetiska fält 70
Lukt och damning 70
Förorenad mark och vatten 71

Radon ... 74
Risk för översvämning ... 75
Risk för ras, skred och erosion ... 77
Barlastvatten ... 77
Teknisk försörjning ... 78
Markledningar ... 78
El och bredband ... 78
Vatten och avlopp ... 79
Dagvatten ... 80
Snöhantering ... 84
Avfall ... 85
Miljömål ... 86
Miljökvalitetsnormer ... 87
MKN för utomhusluft ... 88
MKN för omgivningsbuller ... 88
MKN för vattenförekomster ... 90
Genomförandefrågor ... 93
Organisatoriska frågor ... 93
Huvudmannaskap för allmän plats ... 93
Huvudman för vatten och avlopp ... 93
Genomförandetid ... 94
Avtal ... 94
Tidplan ... 94
Fastighetsrättsliga frågor ... 94
Fastighetsbildning ... 94
Gemensamhetsanläggningar ... 98
Servitut och ledningsrätter ... 98
Ekonomiska frågor ... 99
Planavgift ... 100
Tekniska frågor ... 100
Medverkande ... 100
Källor ... 100
Bilaga ... 101
Planbestämmelser med lagstöd ... 101

Planens huvuddrag

Umeå hamn behöver utvecklas för att möta framtidens behov. Därav behöver flertalet åtgärder göras, varav vissa inte är förenliga med gällande detaljplaner. Avsikten med detaljplanen är att göra en översyn av hamnområdet och ta ett helhetsgrepp för den utveckling som behöver ske i hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050.

I enlighet med Sveriges klimatmål och regeringens nationella godstransportstrategi behöver utsläppen från transportsektorn minska. Ett sätt att minska utsläppen från transporter är att flytta över gods från vägtransporter till järnväg och sjöfart som har lägre klimatpåverkan. Utbyggnaden av Umeå hamn, i enlighet med denna detaljplan, möjliggör en ökad kapacitet för intermodala järnvägs- och sjöfartstransporter, vilket i sin tur skapar förutsättningar för att en större mängd gods kan flyttas över från vägtrafiken.

Detaljplanen möjliggör främst för hamn [**V**], industri [**J**], trafikändamål [**T**], verksamheter [**Z**] och tekniska anläggningar [**E**] samt för parkering [**P**] och drivmedel [**G**] på vissa platser. Avsikten är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen för framtida behov. Föreslagna användningar och avgränsningar av dessa bedöms lämpliga med hänsyn till hamnens och berörda intressen.

Detaljplanen medger att bebyggelse och anläggningar inom området kan anpassas till olika verksamheter och behov. Byggrätten regleras i utbredning och höjd.

Hamnen är en verksamhet som innebär möjlighet till etablering av miljöfarlig verksamhet som kan innebära störningar för närområdet av exempelvis buller. Frågorna beskrivs i detaljplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning och utredningar. Vissa miljöfarliga verksamheter, som detaljplanen möjliggör för, ska därefter tillståndsprövas enligt miljöbalken. Vid en sådan prövning prövas den enskilda specifika verksamheten med dess risker och störningar till omgivningen. I tillståndsprocessen säkerställs också att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats.

Området berörs av flera riksintresseanspråk. Riksintressena för kommunikationer bedöms komplettera och stärka varandra. Riksintresseområdena för kulturmiljövården respektive kommunikationer utgör en viss intressekonflikt. Hamnändamålet bedöms vara den verksamhet som är lämpligast på platsen och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan.

Planhandlingar

- Plankarta
- Planbeskrivning

Upplysningar

Detaljplanen har tagits fram i enlighet med Boverkets föreskrifter om detaljplan (BFS 2020:5) och allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan (BFS 2020:6). Plankartan har ritats i AutoCAD med Focus detaljplan 2019 och BFS_2020_10_01_Bestämmelsekatalog.xml.

Underlag och utredningar

- Undersökning BMP, 2021-03-17
- MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. etapp 2, Tyréns Sverige AB, 2025-06-10.
- Utredningar (bilaga nr.):
    1. Riksintresseanalys, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04
    2. Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter för förslag till detaljplan Umeå hamn, 2019 och 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08
    3. Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster, Tyréns Sverige AB, 2025-02-24
    4. Dagvattenutredning DP Umeå hamn – etapp 2, Sweco Sverige AB, 2021-09-15 reviderad 2023-03-06
    5. Detaljerad riskbedömning – Transport av farligt gods på väg och järnväg, WSP, 2020-12-15, reviderad 2022-10-13. Bilaga: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07
    6. Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10
    7. Transportutredning detaljplan Holmsund 2:65 – etapp 1, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2023-07-03
    8. Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn, WSP 2022-01-26
    9. Åtgärdsutredning Umeå hamn, WSP Sverige AB, 2022-02-28
    10. Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, 2021, Pelagia Nature & Environment AB, 2022-06-14
    11. Handlingsplan dagvatten, 2025, Umeå Hamn
- Grundkarta upprättad 2021-03-03, reviderad 2025-05-27
- Fastighetsförteckning upprättad 2021-09-13, reviderad 2025-05-12

Planens syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Plandata

Detaljplaneområdet är cirka 380 ha (3808323 m^2) stort varav cirka hälften utgörs av vattenområden som delvis kan omvandlas till landområden i framtiden, se Figur 1.

Detaljplaneområdet (Umeå hamn) ligger i Holmsund, cirka 16 km söder om centrala Umeå.

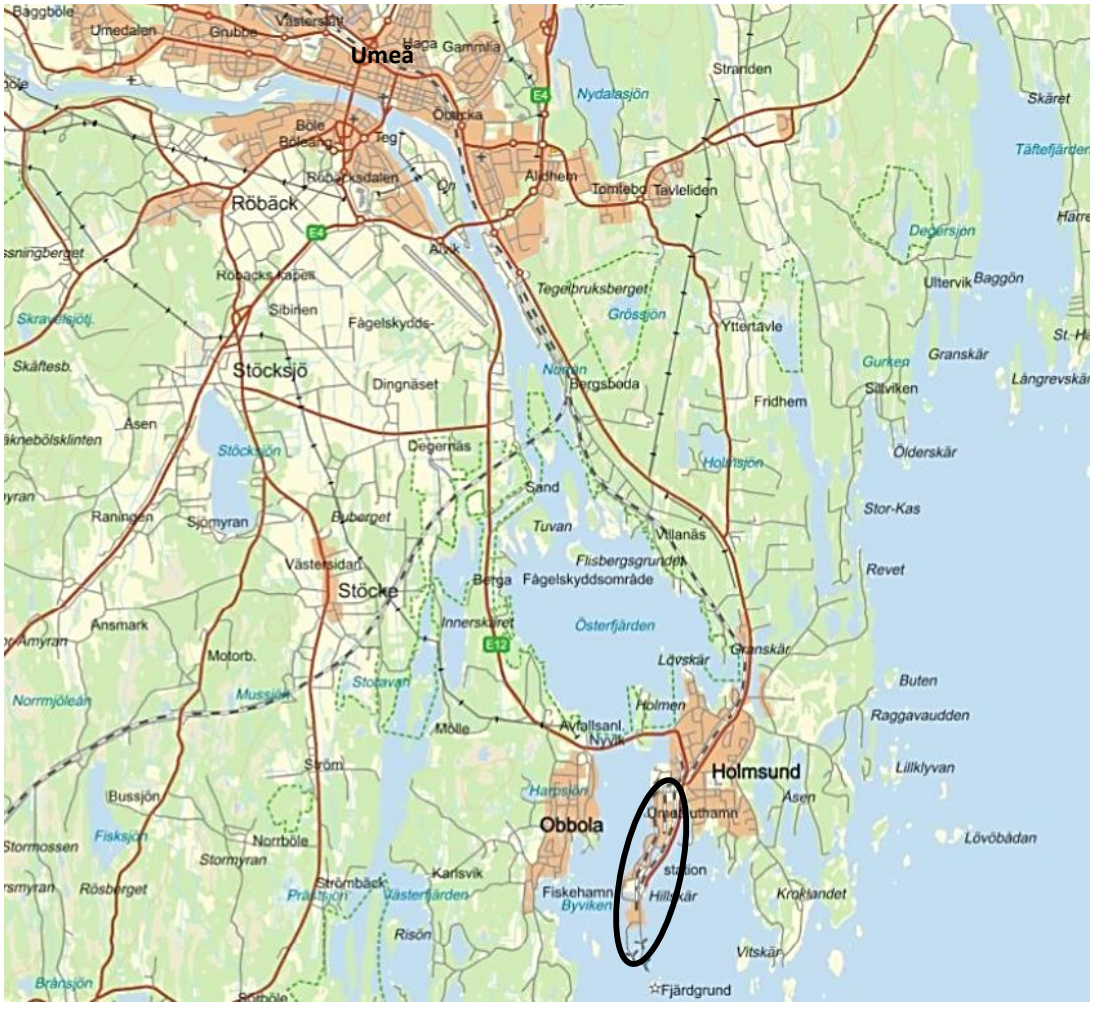

Figur 1 Översiktskarta. Detaljplaneområdet markeras ungefärligt med svart ring.

Markägoförhållanden

Detaljplaneområdet utgörs till största del av fastigheten Holmsund 2:65. Inom området finns ett mindre antal avstyckade fastigheter. Större delen ägs av Umeå hamn AB. Umeå kommun eller andra kommunägda företag äger angränsande mark samt större delen av järnvägsspåren i området. Del av fastigheter och byggnader inom området har upplåtits genom olika former av arrende eller hyra.

För mer information, se rubrik *Fastighetsbildning*.

Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden

Umeå hamn

Historia

Umeå hamn har historiskt förändrats över tid. Hamnen, som från början låg inne i Umeå, flyttades ut till Holmsund i mitten av 1800-talet på grund av att landhöjningen gjorde älven svårare att ta sig fram på. I Holmsund låg hamnområdet på norra och västra sidan av Holmsund samhälle där också sågverksindustrierna låg. Med tiden uppstod behov av en hamn med bättre djupförhållanden och Umeå uthamn skapades på aktuell plats i början av 1900-talet.

Med åren har vikar och sund fyllts ut så att de tidigare fristående öarna har bundits samman till en udde. Kartor och ortofoton nedan, Figur 2, visar hur hamnen utvecklats över tid.

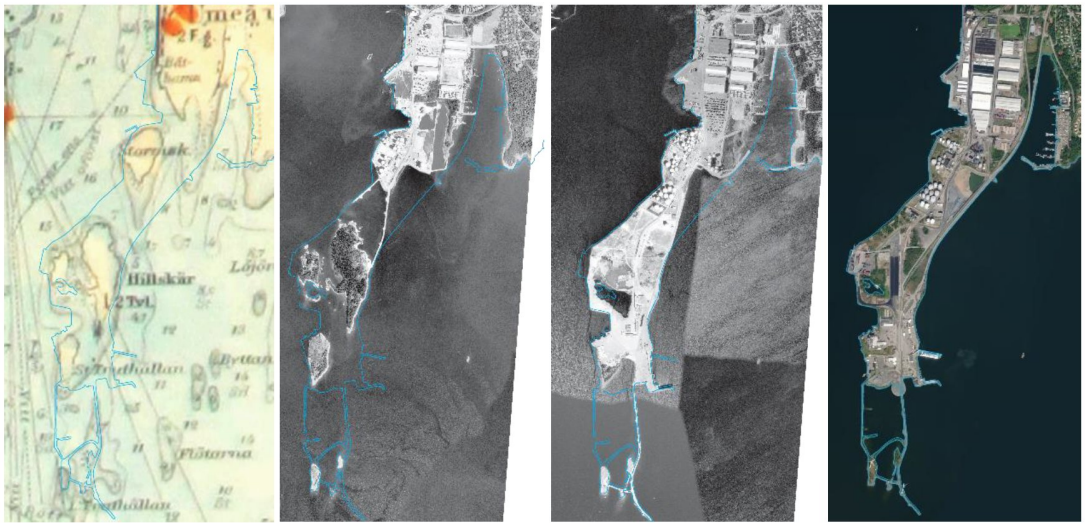

Figur 2 Kartbilder från vänster till höger. 1.Sjökort från 1949 med rättningar till 1957, 2.Ortofoto från 1963, 3.Ortofoto från 1975, 4.Ortofoto från 2020. Källa: Masterplan.

Hamnen idag

Umeå hamn är idag en strategisk logistiknod som sedan 2015 drivs av hamnbolaget Kvarken Ports Ltd. Bolaget ägs av Umeå Hamn AB, och syftar till att stärka hamnens marknadsposition och transportstråk. Umeå Hamn AB äger hamnens fasta anläggningar, kajer, järnvägsspår med mera.

I området finns flertalet olika verksamheter, Figur 3, - hamnanknutna respektive fristående. De flesta har kopplingar till sjötransporter, men det finns också verksamheter med helt landbaserade transporter. Huvudverksamheterna utgörs av skogs- och petroleumprodukter, enhetsgods på trailer och container samt färjetrafik Umeå-Vasa. I Umeå Hamn bedrivs också en omfattande terminalverksamhet med lagring, montering och vidareförädling. Verksamheten pågår dygnet runt.

Umeå Hamns upptagningsområde sträcker sig från Kiruna i norr till Sundsvall i söder och Mo i Rana i väster. Färjetrafiken Umeå-Vasa tjänar som en länk över havet för väg E12 genom Finland, Sverige och Norge. Färjan hanterar både gods och passagerartransporter.

Umeå hamn är en internationell hamn med tät linjetrafik till och från kontinenten och den hamn med flest anlöp i norra Sverige. Hamnen har ett gynnsamt strategiskt läge, där de stora Europavägarna E4 i nordsydlig riktning och E12 i östvästlig riktning möts. E12-stråket, som är det största godsstråket i östvästlig riktning i Västerbotten, går från väg E6 i Mo i Rana via Umeå hamn över till Vasa i Finland och vidare mot sydost. Färjeförbindelsen till Vasa är den enda färjeförbindelsen mot Finland norr om Stockholm. Umeå hamn är därmed så kallad brohamn och en viktig länk i E12-stråket.

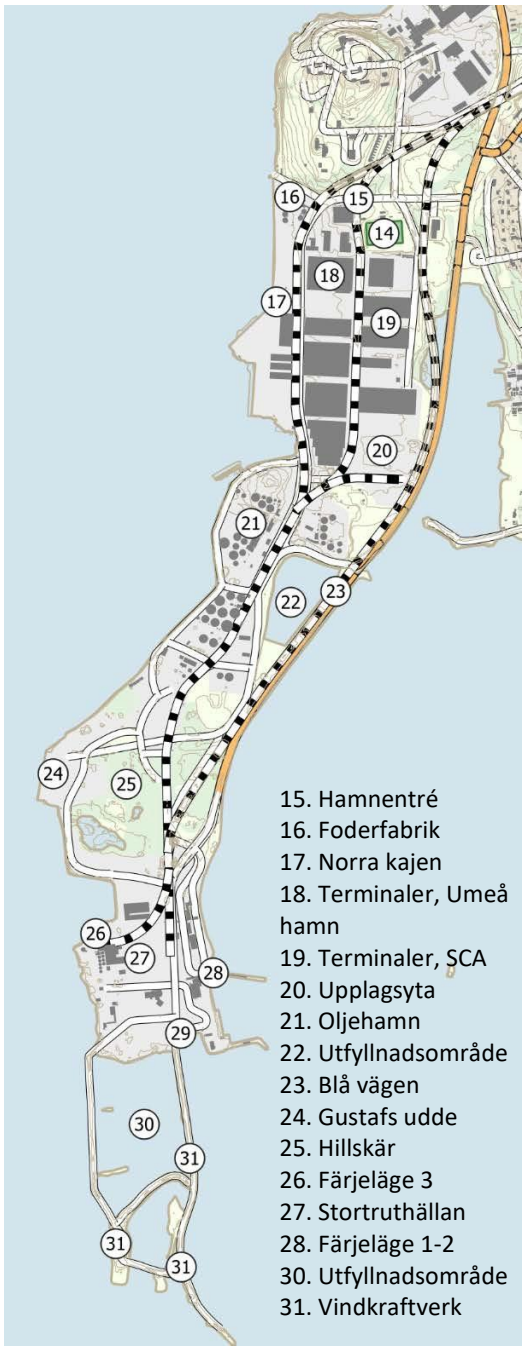

Figur 3 Hamnens fuktioner. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Väg E12, järnväg och anslutning mot öster (färja) ansluter hamnen och i hamnområdet finns ett omfattande nät av transportvägar (på väg och järnväg).

Holmsundsvägen slutar vid hamnens Huvudentré (**15**). Rakt västerut från entrén reser sig Lantmännens foderfabrik (**16**) och söder om denna finns Norra kajen (**17**) samt Umeå hamns och SCA:s terminalbyggnader (**18, 19**). Längst ned på SCA:s industrimark finns en uppläggningsyta för returpapper (**20**). På Stormskär ligger oljehamnen (**21**), med kaj och ett stort antal cisterner. På andra sidan järnvägen ligger Nynäs AB:s bitumendepå. Utfyllnadsarbete pågår mellan Stormskär och den nya väg- och järnvägssträckningen mot Hillskär (**22**). Hillskär (**25**) är till del skogbevuxet och utgör disponibel yta för framtida etableringar. Längst västerut på Hillskär ligger kajen *Gustafs udde* (**24**), där containergods hanteras. På Stortruthällan (**27**) finns flera verksamheter etablerade, bland annat Fodercentralen, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och Västerbottens Fisk AB. Från färjeterminalen (**28**) avgår färjan till Vasa,

Finland. På pirerna ut till Lilltruthällan finns ett antal vindkraftverk (**31**) och mellan dessa ett framtida utfyllnadsområde (**30**). Nummer 14 och 29 i kartbilden ovan finns inte kvar längre (maj 2025).

Figur 4 Flygfoton från hamnen. Källa: Masterplan

Karantänshamn

I Sverige finns åtta karantänshamnar, varav Umeå hamn är en av dessa. Syftet med en karantänshamn är enligt Folkhälsomyndigheten att ”[…] upptäcka och hantera internationella hot mot människors hälsa.” Hanteringen av upptäckter av internationella hot mot människor regleras av *lag (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa*. Det är regering alternativt ett av regeringen utsett organ som tillsammans med kommuner och regioner beslutar om vilka hamnar som ska fungera som karantänshamnar. De uppgifter som omfattas av karantänshamnar är bland annat att diagnostisera samt vårda sjuka resenärer, säkerställa avskilda lokaler för djur och människor för undersökning och karantän samt tillhandahålla utbildad personal för inspektion av fartyg. Det är regeringen eller en annan av regeringen utsedd myndighet som får besluta om vad karantänshamnar ska tillhandahålla. Det är i sin tur kommunerna och regionerna som tillgodoser sådana resurser.

Planerade åtgärder i närtid

De hanterade godsvolymerna i hamnen har vuxit år från år och möjligheterna att vidareutveckla verksamheten är goda med stora ytor att tillgå. För att behålla och öka Umeå Hamns regionala, nationella och internationella betydelse planeras utbyggnad av verksamheten i form av kajer, lagrings- och hanteringsytor, väg och järnväg, se Figur 5, nedan.

Ut- och ombyggnationerna avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks fristående. För etapp Öster (färjeterminalen) erhölls dom den 26 juni 2020 i mål M 2004-19. För etapp 1 och 2, för bland annat åtgärder i vid Norra och Södra kajen samt Energipiren (se nedan) erhölls dom den 29 april 2025 i mål M 2242-24.

Figur 5 Översiktsbild som visar vart olika åtgärder avses genomföras i hamnområdet inom de närmsta åren. Källa: Masterplan

1. **Hamnentré**

Ny hamnentré avses anläggas vilket innebär behov av omläggning av väg och delvis järnväg. Nya parkeringsytor behövs som innefattar lastbilsuppställning med tillhörande servicebyggnad och tankstation. Området lämpar sig väl för servicefunktioner riktade mot vägtransporrter.

2. Norra kajen

Norra kajen, som är den äldsta delen av hamnen, fyller idag primärt en funktion som inlastning till Lantmännens och Cementas verksamheter i hamnen. Kajen är i behov av upprustning genom att befintlig kaj rätas ut och kajlinjen flyttas ut cirka 7 - 10 meter från befintlig linje. Genom de planerade åtgärderna ökas djupet i hamnbassängen med 2 meter till att klara 8,8 meter djupgående. En rak 350 meter lång kaj ersätter därmed den nuvarande som har ett veck på mitten. RoRo-kajen i södra änden utökas samtidigt och i den norra delen avses en kaj för hamnens verksamhetsbåtar anläggas.

3. Södra kajen

Södra kajen nyttjas för Umeå hamns stora, över tid stabila flöden bestående av RoRo-hanterad kraftliner från SCA:s anläggningar i Obbola och Munksund samt för containerhantering. Kajen hyser idag två kajer med begränsade längder - ”Piren” 170 meter lång med djup om 8,8 meter och ”Södra kajen” 160 meter lång med djup om 10,0 meter. Hanteringsytorna i anslutning till dessa är begränsade.

Södra kajen avses byggas ut och få en ny kajlinje om totalt cirka 600 meter. Djupet ökas samtidigt. Samtliga kajlägen vid Södra kajen kan på så sätt ta emot större fartyg. Utformning innefattar två RoRo-lägen som samtidigt medger containerhantering med kran.

Genom de föreslagna åtgärderna kommer ytorna att öka rejält, samtidigt som kajerna öppnar för en mer flexibel hantering.

4. Energipiren

För att bereda plats för utvecklingen vid Södra kajen och möjliggöra större tonnage (last) på tankbåtarna byggs en ny oljepir ett par hundra meter söder om den nuvarande. Ny energipir kommer att anläggas cirka 100 meter ut i vattnet med en brygga på cirka 200 meter. Dykdalber (bottenfast sammanbundet pålknippe för förtöjning) kommer även att behöva anläggas.

5. Väg E12 Pölen

Inom området avses verksamhetsyta anläggas för uppställning av projektlaster. Ytan kan även innehålla en sidoentré till hamnen.

6. Gustavs udde

I Gustafs uddes närhet finns stora ytor som passar för lagring av projektlaster. Genom att uppföra nya magasin (höglager) för bland annat virkeslagring kan området bli en naturlig plats för hantering av virke som ska skeppas utan att vara lastat i container. I området planeras även för hantering och upplag av förorenade massor.

Kajen vid Gustavs udde är idag 147,5 meter lång. Hamndjupet innebär att förutsättningar finns för att förlänga kajen både norrut och söderut om behov uppstår.

7. Hillskär

Inom området finns livsmedelshantering i form av spannmål/foder och ska fortsatt möjliggöra olika typer av lagring (höglager). I området finns idag möjlighet att lasta och lossa mindre fartyg, men det är idag ingen sammanhängande kaj och djupet är begränsat.

8. Färjeläge

Arbeten pågår för närvarande med att bygga kajer, ramper och uppställningsytor anpassade för ny färja som tagits i bruk under 2021. Färjeläget har anpassats så att lastning och lossning kan ske snabbt och landströmsanslutning möjliggörs till färjan. Åtgärderna genomförs bland annat med stöd av nyligen lagakraftvunnen detaljplan för området.

9. Lagunen

Det finns goda förutsättningar för att i framtiden anlägga kajer i detta område samt att muddra hamnlägen in i lagunen. Området ligger längst bort från bostadsbebyggelse och kan därför vara väl lämpat att reservera för en eventuell framtida torrbulkshantering, exempelvis om nya gruvetableringar i Västerbotten skapar behov av malmtransporter med mera.

Muddring av farled

Utöver förändringar på land behöver farleden (vattenområden som sjöfarten använder) in till Umeå hamn fördjupas och breddas för att klara av större fartyg. Den nuvarande Umeå-max är 215 meter långt, 33 meter brett med ett djupgående på 10,2 meter (i mörker 9 - 9,2 meter). Ytterligare begränsningar finns utifrån andra yttre omständigheter som strömförhållanden, vind med mera.

Ny Umeå-max avses bli 245 meter långt, 35 meter brett och 11 meter djupgående. Detta innebär drygt 30% större tonnage (lastförmåga) dagtid, och nästan 50% större i mörker, vilket ger lägre kostnader per transporterat ton.

Muddring i hamnområdet och anpassning av kajer med mera möjliggörs genom detaljplanen. Farleden och dess muddring och eventuell breddning hanteras inte i detaljplanen utan i särskilt tillstånd enligt miljöbalken.

Hamnen i framtiden

Med tanke på att hamnanläggningar byggs för en livslängd på cirka 70-100 år är det svårt att förutspå hur hamnverksamheten kommer se ut mot slutet av perioden. Fartygsstorlekar, hanteringsutrustning, miljöregler och arbetsmiljöregler har förändrats kraftig under hamnens livslängd och liknande förändringar kommer troligen ske framåt i tiden också, fast kanske även på andra områden.

Enligt Kvarken Ports prognos kommer godsvolymen i Umeå hamn (inklusive terminalgods) att öka från 2,5 miljoner ton år 2024 till 5 miljoner ton år 2040 respektive till 5,1 miljoner ton är 2050.

Stora volymökningar, 5 - 7 procent per år, förväntas för färjegods 2021 - 2026, kopplat till att den nya färjan togs i drift 2021. Därtill väntas stora volymökningar för

papper (kraftliner) 2023 - 2024 (15 procent per år) och returfiber 2023 - 2026 (10 - 15 procent per år), vilket hänger samman med SCA Obbolas utbyggnad. Även trävaror förväntas öka starkt 2021 - 2025, med fem till sex procent per år. Övrigt gods (inklusive terminalgods) prognoseras öka med två procent per år fram till 2050. Energiprodukter väntas ha en mer måttlig ökning med en procent per år under hela prognosperioden.

Som ett led av ovanstående behöver planmässiga förutsättningar ses över för en, så långt det är möjligt, flexibel hamnverksamhet.

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Översiktsplanen beskriver hur kommunen önskar använda kommunens mark och vatten och hur bebyggelsen bör utvecklas i ett långsiktigt perspektiv.

Umeå kommuns översiktsplan består av ett stort antal dokument. Dokumentet *Översiktsplan Umeå kommun* (2018) håller ihop översiktsplanens olika dokument och lotsar till de olika delarna, det vill säga fördjupningar av olika geografiska områden samt tematiska tillägg. För aktuellt planområde, Umeå hamn, hänvisas till *Fördjupning för Umeå* (antagen av kommunfullmäktige 2011, aktualitetsförklaring 2024).

I fördjupning för Umeå redovisas att hamnen i framtiden om möjligt kan utökas söderut mot och kan även omfatta Fjärdgrundet. Oljehamnen och depåområdet avses för verksamheter med brandfarliga varor där skyddsområde till annan verksamhet eller bebyggelse gäller om minst 100 meter. Genomförd rätning av väg E12 och tvärbanan nämns samt en förlängning av järnvägen till färjeterminalen. Den långsiktiga visionen är en fast förbindelse över Kvarken. Ett antal alternativ, via korridorer för en fast förbindelse, är studerade. Samtliga av dessa angör land i Umeå hamn för vidare anslutning till väg E12, Figur 6. Dessa korridorer får ses som reservat i FÖP och bör beaktas i fortsatt planeringsarbete.

Holmsund och hamnen ingår inte i översiktsplan, *Fördjupning för kusten* (antagen av kommunfullmäktige 2013), men Holmsunds framtida behov av expansionsområden beskriv dock inom ramen för ”delområde 6 Holmsund”. I övrigt hänvisas till kommande fördjupning för Holmsund och Obbola som är under framtagande.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan.

För berörda riksintressen, se rubrik *Riksintressen*.

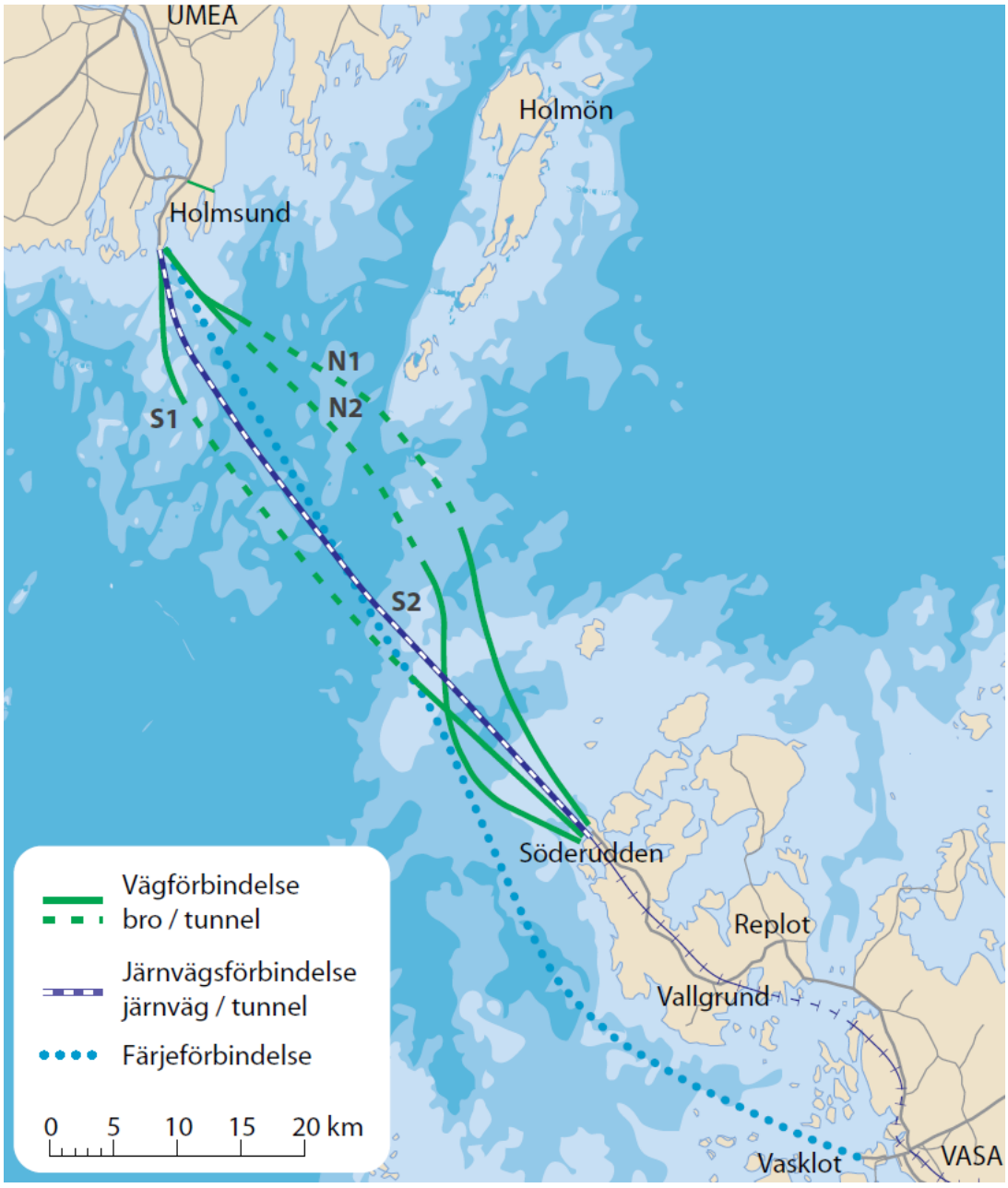

Figur 6 Alternativ för en fast förbindelse mellan Umeå och Vasa. Karta: ÅF Infraplan 2010, FÖP för Umeå.

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Hamnområdet regleras idag genom flertalet detaljplaner framtagna från 1964 och framåt. Den senaste detaljplanen antogs år 2020 avseende hamnområdets sydöstra del (färjeterminalen). Två av detaljplanerna har genomförandetid kvar, men ingen förändring sker i reglering/användning av dessa.

I gällande detaljplaner regleras byggrätten företrädesvis genom reglering med mark som inte får bebyggas. Byggnadshöjder regleras till upp till mellan 3,5 - 15 meter samt upp till 52 meter i områdets nordvästra del (Lantmännens foderfabrik). I de flesta fall får taklutning inte överstiga 30 grader.

Gällande detaljplaner redovisas nedan, Figur 7 och Tabell 1.

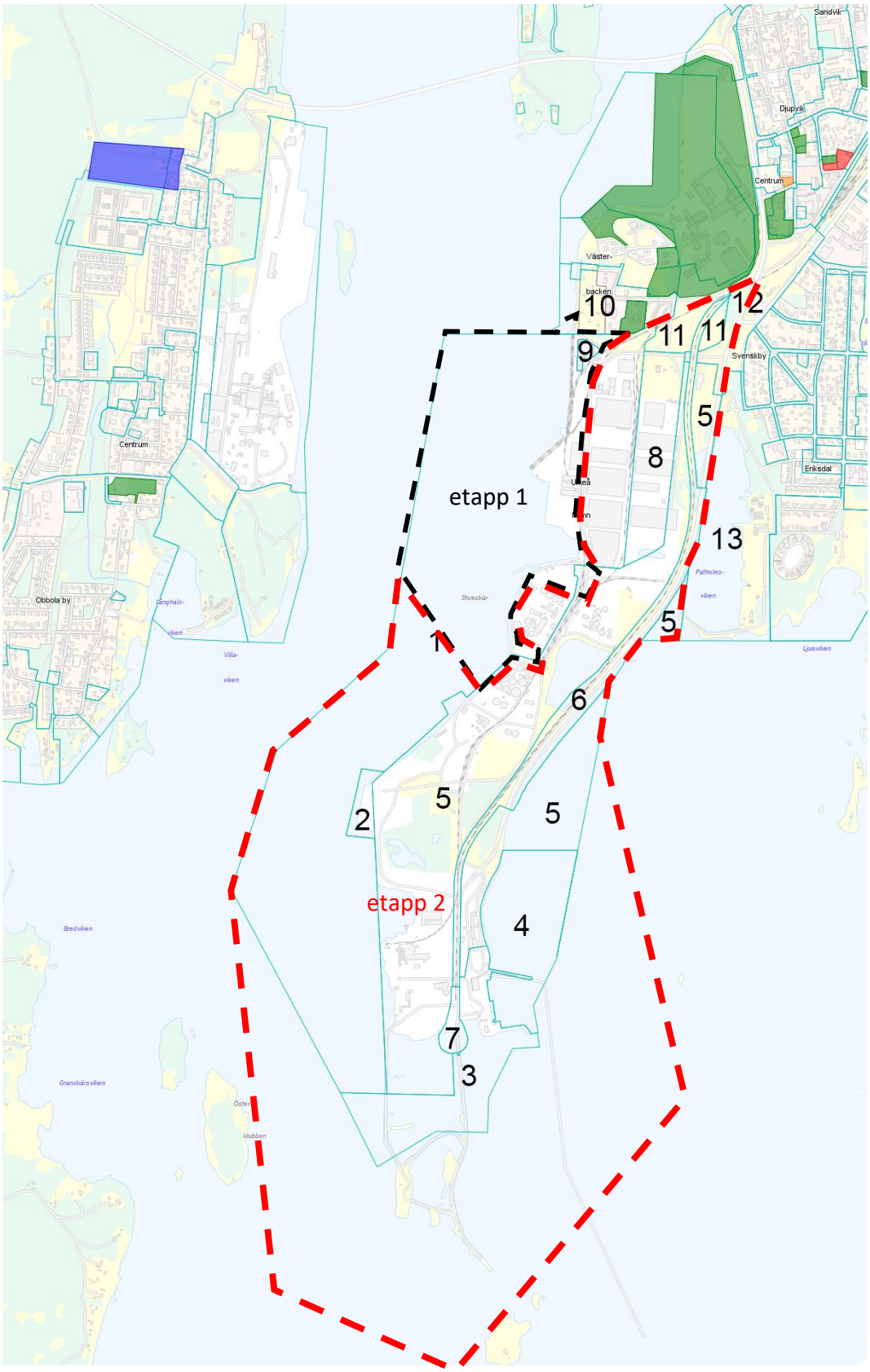

Figur 7 Gällande detaljplaner (avgränsas med blå linjer). Aktuellt planområde (etapp 2) markeras ungefärligt med röd streckad linje. Etapp 1 markeras ungefärligt med svart streckad linje.

Tabell 1 Gällande detaljplaner inom planområdet

Laga kraft datum (*genomförandetid*)	**Nr. på karta**	**Namn (planbeteckning / diarienummer)**	**Huvudsaklig markanvändning**
			Byggrätt (inom gällande del)
1964-05-13	11	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet samt järnvägsområdet (2480K-P-HO-A1-20)	storindustri
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan).
1967-10-16	8	Detaljplan (stadsplan) för industriområdet (2480K-P-HO-A1-31)	storindustri, allmänt ändamål, park
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1967-12-11	1	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (2480K-P108-1968)	hamn, upplag, vattenområde, järnväg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 6-15 meter samt en taklutning om max 30 grader.
1971-07-26	13	Detaljplan (stadsplan) för området mellan Patholmsviken och Ljumviken (2480K-P-HO-A1-45)	vattenområde (småtbåts-)hamn
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
1974-05-13	5	Detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde samt södra delen av industriområdet (2480K-P85-1974)	allmänt ändamål, industri, vatten
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Inom område för hamnändamål får endast mindre byggnader uppföras och placeras så att de inte förhindrar eller försvårar för hamntrafiken eller underhåll av underjordiska allmänna ledningar. Byggnaders (byggnads-)höjd regleras till max 3,5-21 meter samt en taklutning om max 30 grader. Inom område för allmänt ändamål får byggnader uppföras med två våningar.

1983-03-23	10	Detaljplan (stadsplan) för kyrkogårdsområdet m.m. (2480K-P48-1983)	kyrka, begravning, allmänt ändamål, bostäder, samlingslokaler samt vattenområde som får överbyggas
			Vattenområdet får överbyggas med mindre bryggor och liknande. Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet för etapp 2.
1995-04-13	12	Detaljplan för ny E12/Sågverksgatan (2480K-P-95-8 / PLA 94-24)	natur, vägar
			Området ligger utanför/i anslutning till hamnområdet.
2003-06-04	3	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl (2480K-P03-188 / PLA 01-33)	hamn, öppet vattenområde
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter. Undantag gäller för skorstenar, master och liknande.
2004-11-16	2	Detaljplan för del av Holmsund 2:65 (2480K-P04-235 / PLA 04-15)	hamn
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.
2011-10-26	6	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (2480K-P11-42 / PLA 10-53)	järnväg, väg
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)/mark som ska vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.
2019-01-14 (2024-01-14)	7	Detaljplan för Holmsund 2:65 och del av 2:1 2480K-P2019-2 / BN-2017/01930)	hamn, trafik
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan)
2020-07-22 (2025-07-22)	4	Detaljplan för del av Holmsund 2:65 (2480K-P2020-11 / BN-2018/02233)	hamn (på land och vatten)
			Byggnader får uppföras med en (byggnads-)höjd om max 15 meter.
2024-06-17 (2029-06-17)	etapp 1	Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1	hamn (på land och vatten), industri, verksamheter, trafik, tekniska anläggningar
			Byggrätten regleras med mark som inte får bebyggas (prickad mark på plankartan). Byggnader får uppföras med en nockhöjd på 50 resp. 52 meter.

Detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl. (Umeå hamn) – etapp 1 har tagits fram och antogs av kommunfullmäktige den 28 november 2022 (§ 206). Detaljplanen överklagades upp till mark- och miljööverdomstolen. Detaljplanen fick därefter laga kraft från och med 2024-06-17.

Pågående planprocesser

Arbete pågår med en FÖP (fördjupad översiktsplan) för Holmsund och Obbola. FÖP:ens syfte är att beskriva hur Holmsund och Obbola bäst utvecklas enligt kommunens strategi för hållbar tillväxt och bidrar till att nå visionen om 200 000 Umeåbor. Scenariot är att Holmsund och Obbola ska växa hållbart med cirka 5 000 personer till år 2050. Arbetet kan följas på kommunens hemsida.

Masterplan Umeå hamn

En utvecklingsplan eller ”masterplan” för Umeå hamn är under framtagande (Afry, 2020) som beskriver hamnens utveckling historiskt och framtida utvecklingsbehov. Masterplanen bedöms, när den är klar, ha många olika målgrupper och har därmed lite olika syften. Det gemensamma är att planen ska vara en samlad kunskapsbank som skapar den förståelse som respektive målgrupp behöver för att på bästa sätt bidra till den nytta hamnen innebär för samhället och de företag som verkar där. Identifierade målgrupper är:

- hamnen internt
- beslutande och tillståndsgivande organ.
- planeringsfunktioner
- allmänheten

I masterplanen lyfts att det i planläggningssammanhang är viktigt att ta höjd för möjlig utveckling av hamnen. För trafikinfrastruktur, där kraven förändras över tid, är det särskilt viktigt att i planarbete tar höjd för denna utveckling. Hamnen är en sådan infrastruktur där beredskap måste finnas för relativt snabba förändringar av flödesmönster och behov.

Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som på grund av sina speciella förutsättningar är av nationellt intresse. Områdena avser såväl olika bevarandeintressen som områden som är viktiga för exploatering för ett visst ändamål. Bestämmelserna om riksintressen finns i 3–4 kapitlen miljöbalken. Utpekade områden som bedöms ha sådan betydelse för olika samhällsintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dessa för avsett ändamål.

Detaljplaneområdet omfattas/berörs av riksintresse för:

- kommunikationer – befintlig väg, E12, enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig järnväg enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig farled inkl. buffertzoner enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- kommunikationer – befintlig hamn enligt 3 kap. 8§ miljöbalken.
- yrkesfisket (Umeå skärgård Täftefjärden) enligt 3 kap. 5§ miljöbalken

Detaljplaneområdet gränsar även i norr till riksintresseområde för kulturmiljövård (Västerbacken Holmsund) enligt 3 kap. 6§ miljöbalken.

Riksintresse för kommunikationer

Trafikverket avgör vilka områden som är av riksintresse för trafikslagens anläggningar, vilka är väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

Detaljplaneområdet berörs av riksintresse för befintlig väg (väg E12), befintlig järnväg, befintlig farled inkl. buffertzoner, msa-yta för Umeå Airport samt befintlig hamn, se Figur 8.

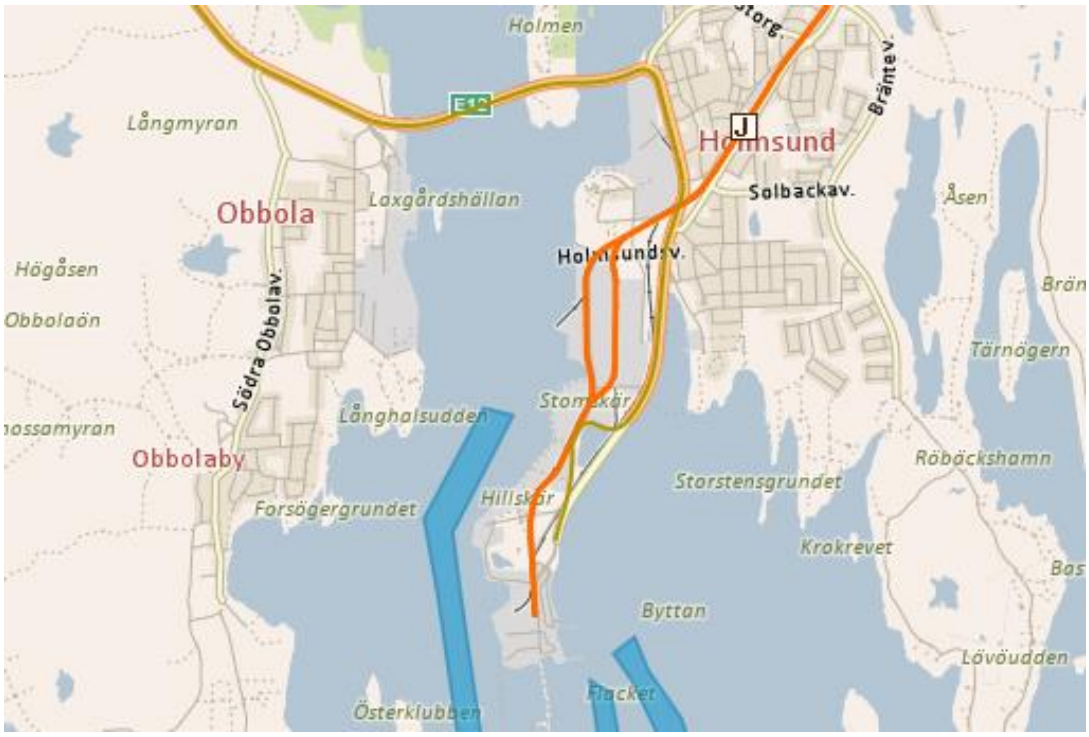

Figur 8 Riksintressen för kommunikationer – riksintresse farled (blå områden), riksintresse järnväg (orange linje) och riksintresse väg (gul linje). Källa: Trafikverket (riksintressekartor)

Trafikverket arbetar för närvarande med en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse. Trafikverkets arbete med revidering av riksintresseanspråk samt uppdatering av geometrier pågår. I väntan på reviderat kartmaterial är det viktigt att säkerställa riksintressenas funktion och möjligheten till godstransporter på järnväg samt gods- och persontransporter på väg E12 till och från hamnen. Riksintresset ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningarna.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig hamn

Allmän hamn utpekas efter prövning och beslut från Trafikverket som hamn av riksintresse för sjöfarten. Detta i det fall hamnen antingen ingår i TEN-T-nätverket (Trans-European Transport Network), omsätter en godsmängd överstigande 100 000

ton per år eller 200 000 passagerare per år över en femårsperiod eller på annat sätt är så väsentlig för landets beredskap, försörjning, energiförsörjning eller godshantering att den inte utan olägenhet för det allmänna intresset kan ersättas med annat trafikslag eller annan hamn.

Umeå hamn är utpekat som riksintresse (enligt beslut av Trafikverket 2013-02-20, TRV 2013/10869) med motiveringen att hamnen ingår i TEN-T, att hamnen årligen omsätter en godsmängd på 2,4 miljoner ton samt har stor betydelse för godshanteringen i norra Sverige.

Riksintresset för Umeå Hamn är ännu inte preciserat av Trafikverket och har därför ingen fysisk avgränsning.

Syftet med detaljplanen är bland annat att inom området skapa planmässiga förutsättningar för utvecklad hamnverksamhet och säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnen och därmed riksintressets värden även på lång sikt.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig farled

Detaljplaneområdet omges av flera farleder utpekade som riksintressen som leder in till Umeå hamn:

- Måsungen/Orions grund - Umeå hamn
- Gamla Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Nya Finlandsfärjeleden - Umeå hamn
- Stygnet – Bredskärssund
- Trehövda - S Fjärdgrund (Petlandsleden)

Dessa är delvis också del av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), det vill säga viktiga transportstråk inom Europeiska unionen.

Syftet med detaljplanen är bland annat att inom området skapa planmässiga förutsättningar för utvecklad hamnverksamhet och säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Detaljplanens genomförande bedöms säkerställa hamnens funktion och därmed värdena för riksintresset befintlig farled även på lång sikt.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig järnväg

Järnvägen Umeå – Holmsund är av interregional betydelse samt av betydelse för den regionala utvecklingen. Av denna anledning är banan utpekad som riksintresse. Funktionen av riksintresseanspråket är att säkerställa för transporter med järnväg till/från Umeå hamn.

Aktuell del av banan (inom Umeå hamn) trafikeras idag enbart av godstrafik.

Det östra järnvägsstråket, som löper parallellt med väg E12, reserveras som järnväg [**T_1**] i detaljplanen. Övriga järnvägsspår ingår som del av kvartersmarken för hamn (se rubrik *Förutsättningar och förändringar - Mark- och vattenanvändning*). Syftet att inte reglera de senare särskilt är att järnvägsspåren vid behov ska kunna flyttas i samband med utveckling av hamnen för att passa verksamheten och logistiken inom hamnområdet. På detta sätt bedöms att funktionen kvarstå och tillgodoses från den

statliga anläggningen via den kommunala ut i hamnområdet. Riksintressets värden bedöms inte skadas av genomförandet av aktuell detaljplan. Riksintressets geografiska avgränsning bör dock ses över vilket åligger Trafikverket.

Riksintresse för kommunikationer – befintlig väg, E12

Väg E12, Umeå – Riksgränsen ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse och är därför utpekat som riksintresse. Vägen börjar i Umeå Hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen, öster om Mo i Rana. Vägen ansluter till hamnen och flygplatsen i Umeå vilka också är utpekade som riksintressen.

Väg E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter (rekommenderad väg för transporter med farligt gods) mellan kust och inland och är en viktig länk mot Norge, samt för arbetspendling mellan Holmsund-Umeå och vidare västerut.

Under 2019 förändrades Trafikverkets väghållaransvar för del av vägsträckningen av väg E12. Enligt avtal ansvarar numera Umeå kommun för de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn.

Väg E12 reserveras som väg [**VÄG**] i detaljplanen och riksintressets värden bedöms därmed säkras i genomförandet av aktuell detaljplan.

Riksintresse för kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport

Trafikverket har pekat ut Umeå flygplats som riksintresse utifrån Umeås strategiska läge i norra Sverige. Riksintresset för Umeå flygplats omfattar riksintresseområdet i markplan samt flygplatsens så kallade influensområden. Riksintresseområdet utgör en markyta runt flygplatsen (1500x500 meter) vilket skyddar merparten av den luftfartsanknutna utrustning som krävs för att skydda flygplatsen funktion såväl idag som i framtiden. Riksintresseområdet utgör en kritisk zon vid start och landning och innebär att icke luftfartsanknutna etableringar inom denna zon ska behandlas ytterst restriktivt. Nya etableringar inom detta område kan endast göras utifrån bedömning av påverkan på riksintresset.

Influensområdena utgörs av markområden utanför riksintresseområdet inom vilka tillkomsten av höga anläggningar, bullerkänslig bebyggelse eller anläggningar som orsakar elektromagnetisk störning kan leda till restriktioner på flygverksamheten. Det i sin tur kan påtagligt försvåra eller omöjliggöra utnyttjandet av flygplatsen. Det finns tre typer av influensområden runt en flygplats:

- Influensområde med hänsyn till flyghinder
- Influensområde med hänsyn till flygbuller
- Influensområde med hänsyn till elektromagnetisk störning

Flygplatsens hinderyta innebär begränsning i högsta totalhöjd av höga anläggningar såsom vindkraftverk, master, torn och andra byggnader (även ventilationshuvar, master, hisstoppar på byggnader etc.) vilka kan innebära fysiska hinder för luftfarten. Hinderytan gäller inom centralorten och cirka 4 km runt flygplatsen. Denna

flyghinderyta gäller därmed inte i Umeå hamn och Holmsund. Flygplatsens influensområde med hänsyn till flygbuller och elektromagnetisk störning berör heller inte Holmsund och Umeå hamn.

Detaljplaneområdet innefattas i msa-yta (inflygningsyta till en instrumentflygplats) för Umeå flygplats (civilflyget) vilken sträcker sig med en radie om 55 km kring flygplatsen. Tillkommande anläggningar och bebyggelse inom detaljplaneområdet riskerar inte att generera en negativ inverkan på flygplatsens inflygningsyta.

Riksintresse för yrkesfisket

Vattenområdena kring hamnen berörs av riksintresse för yrkesfisket, se Figur 9. Riksintressanta områden för yrkesfisket är av Havs- och vattenmyndigheten utpekade inom havsområde, sjöar och vattendrag samt för fiskehamnar. Tillämpningen av miljöbalken innebär att planeringen för användning av mark- och vattenområden ska säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden i både havet och inlandsvatten. Det är också avgörande att planeringen säkerställer nödvändig infrastruktur av hamnar med service för fiskefartygen och som erbjuder lämpliga möjligheter för landning av fångsten.

De områden som anges som riksintresse för yrkesfiske uppfyller sammantaget dessa kriterier:

- området hyser värden av stor nationell vikt
- området behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden eller
- området behövs för att genomföra eller upprätthålla nationellt viktiga strukturer.

Fisket i Bottenviken domineras av siklöja, sik och lax. Värdet av detta fiske är här högre än inom andra områden inom svensk ekonomisk zon. I aktuellt vatten, i skärgården utanför Umeå/Holmsund samt kring Holmön/Ängesön, finns betydelsefulla fångstområden för främst lax och sik men också andra sötvattensarter, se Figur 10. Ume/Vindelälvens mynningsområde är vidare en viktig vandringsväg för lax, sik och havsöring. Lekområden för sik, siklöja, strömming och andra arter som fångas kommersiellt finns överallt i skärgårdarna och innerfjärdarna av Bottenviken.

Ingen riksintressant hamn för yrkesfisket finns utpekad i närområdet.

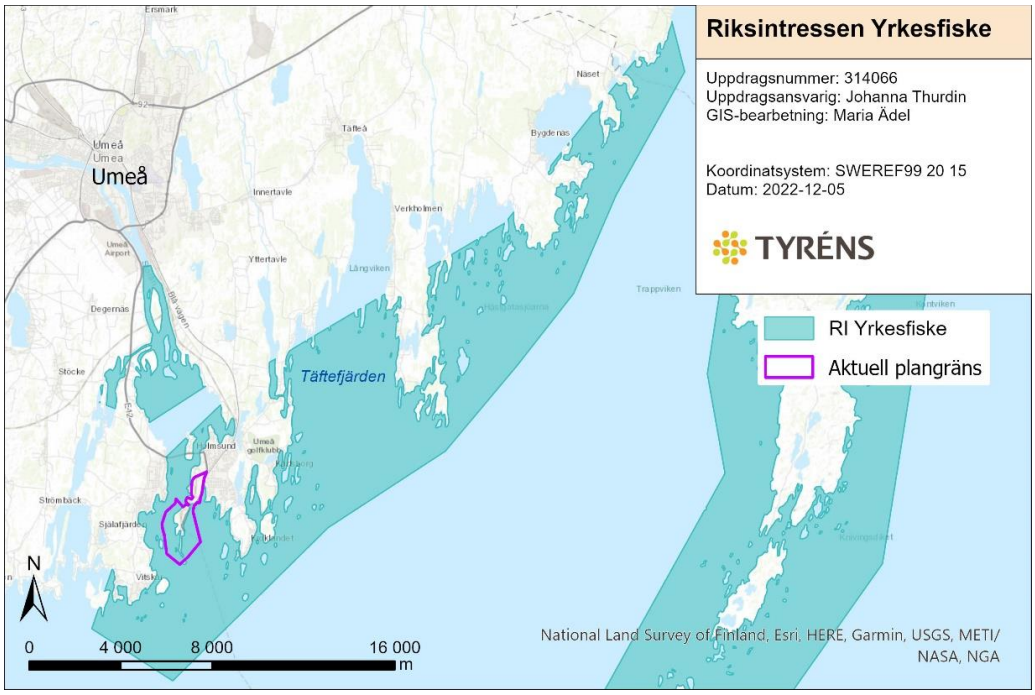

Figur 9 Riksintresseområde för yrkesfisket. Planområdet markeras ungefärligt i lila. Källa: MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2, 2022-03-24.

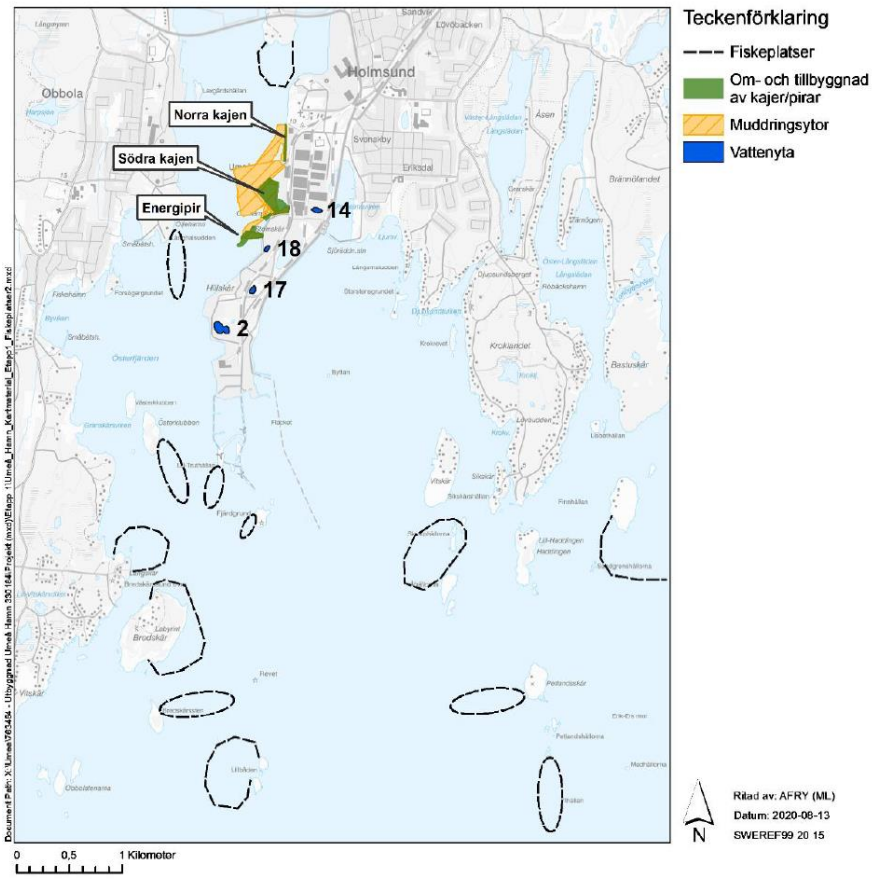

Figur 10 Områden som pekats ut som viktiga fiskeplatser av licensfiskare i Umeå hamns närområde (Afry 2020). Källa: MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2, 2022-03-24.

Påverkan från genomförandet av detaljplanen på yrkesfisket kan ske genom att grumlig från muddring och byggarbeten skulle kunna störa fiskar eller leda till igenslamning av fiskeredskap. Byggnationer som möjliggörs av detaljplanen skulle potentiellt kunna påverka strömförhållanden även utanför detaljplaneområdet. Fler och större fartyg innebär även att ett större geografiskt område tas i anspråk för fartygstrafik i farleden.

Grumling till följd av muddring och byggnation behöver tillståndsprövas som vattenverksamhet, varvid skyddsåtgärder såsom siltgardiner eller andra grumlingsskydd kan föreskrivas av mark- och miljödomstolen. Påverkan på strömningsförhållanden har inte utretts i detaljplaneärendet, men sannolikheten för en påtaglig påverkan bedöms som liten. Detta eftersom strömmen i området styrs av Umeälven som troligen inte påverkas av de i detta sammanhang relativt små utbyggnaderna i vattenområdet.

Då farleden redan idag trafikeras av ett relativt stort antal fartyg bedöms det mindre sannolikt att fiske förekommer så pass nära att de skulle störas även om antalet fartyg blir fler. En indirekt effekt av planförslaget är att det kan bli aktuellt med utökning av farleden. Eventuella konsekvenser av detta behöver hanteras vid en framtida tillståndsprövning. Sammanvägt bedöms planförslaget innebära liten eller mycket liten påverkan för yrkesfisket.

Genomförandet av detaljplanen bedöms sammanfattningsvis inte innebära en betydande negativ påverkan på värdena av riksintresse för yrkesfisket.

Riksintresse för kulturmiljövård

I den norra delen av hamnområdet, angränsande till riksintresse för hamnen, ligger området Västerbacken, vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård (enligt beslut av Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17), Figur 11. Riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7] utgörs enligt motiveringen i riksintressebeskrivningen av en industrimiljö från 1850-talet vid Baggböle sågverks dåvarande lastageplats. Riksintresset uttrycks genom att det i området finns ett tiotal väl bibehållna timrade arbetarbostäder från 1850-talet med senare uppförda uthuslängor. Kyrkan och prästgården uppfördes av företaget under 1860-1880-talen.

Länsstyrelsen Västerbotten lade 2017 fram ett förslag till revidering av riksintresset där motivering och gränsdragning utvidgats. Detta är ett arbetsmaterial som inte ännu inlämnats för formellt beslut till Riksantikvarieämbetet. Gränsen för riksintresseområdet föreslås utvidgas för att inkludera SCA:s f.d. huvudkontor (1952–53), den närmaste äldre industribebyggelsen, skolhuset, ”Kyrkskolan” med gymnastikhuset som uppfördes av Holmsunds bolag i början av 1900-talet, lärarbostaden (ursprungligen som skola, byggd 1885 av bolaget), arbetarbostäder i Kv. Spiken från 1947 samt idrottsplatsen Kamratvallen och byggnader på industriområdet. Motiveringen till riksintresset föreslås utvecklas med beskrivningen ”*Miljön speglar industrisamhällets etablering och framväxt med dess ekonomiska, sociala, religiösa och estetiska utveckling - från de patriarkala idealen vid skogsindustrins framväxt under 1800-talets andra hälft till folkbildningsidealen under*

första hälften av 1900-talet." Uttrycket för riksintresset föreslås också utvecklas med beskrivningen: *"Kuperat område i höjdläge med utblickar mot havet. Medvetet planlagd och grupperad bebyggelsestruktur med lummiga öppna ytor där emellan. Nio timrade och rödfärgade bostadshus i två våningar för arbetare och förmän, uppförda på 1850-talet samt senare uppförda uthuslängor. Inga tomtavgränsningar eller trädgårdsanläggningar. Kyrka uppförd 1860–63, gravkapell och prästgård i ljus oljefärg samt kyrkogård. Skola från 1900-talets början med gymnastikbyggnad i ljus oljefärg och lärarbostad med uthus. F.d. kontorsanläggning uppförd 1952–53 som huvudkontor för SCA. Idrottsplatsen Kamratvallen. Radhuslägenheter i Kv. Spiken, byggt 1947 för Holmsunds AB. På industriområdet ställverk från 1885 respektive mitten av 1900-talet, såghus från 1939 och verkstadsbyggnad från 1948."*

Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning från 1997 är den som har juridisk status.

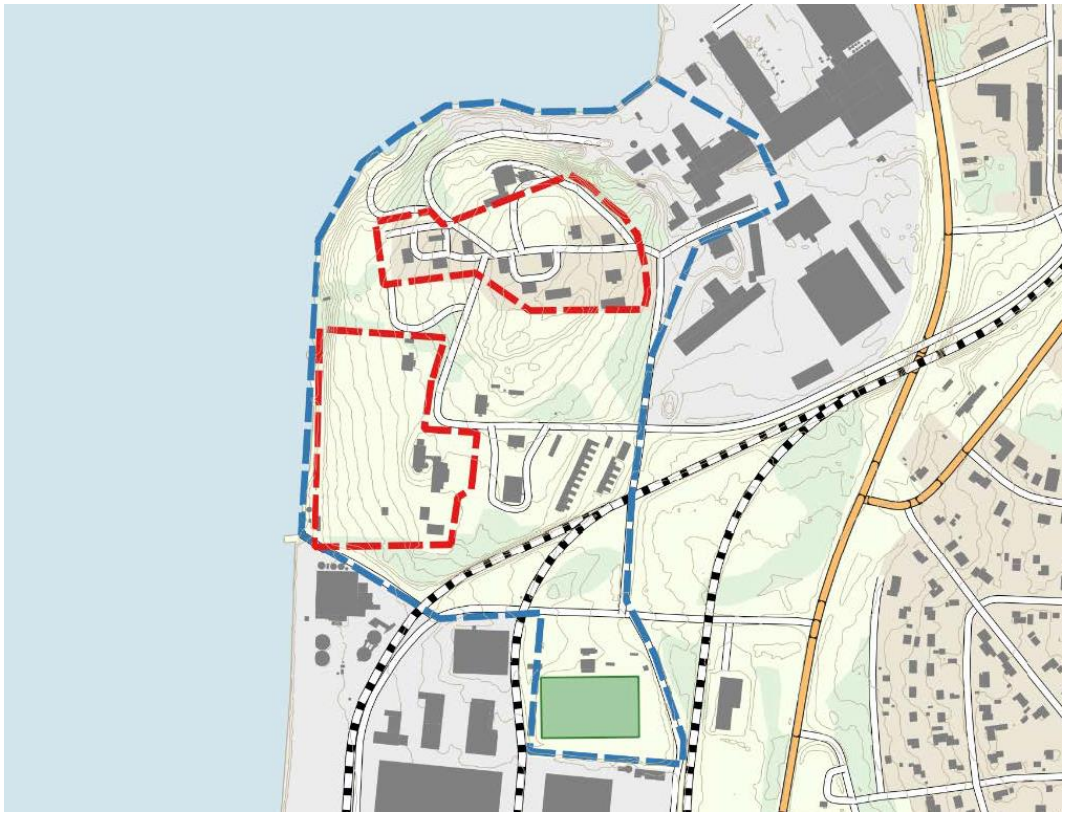

Figur 11 Avgränsning för riksintresse för kulturmiljö. Röd linje: Avgränsning 1997. Blå linje: Förslag till ny avgränsning 2017.

Beskrivning av området

Västerbacken ligger på en liten höjd som sluttar ned mot Österfjärden, Figur 12. Området avgränsas i öster av Axel Enströms väg och i norr av en brant, tätbevuxen slänt (**2**). Nedanför slänten ligger ett antal sågverksbyggnader från början av 1900-talet (**3**), vars tak och skorstenar är synliga från området. På området finns ett tiotal timrade arbetarbostäder (**1**) från 1850-talet, inordnade i en planlagd bebyggelsestruktur med tydliga gårdsbildningar. Husen innehåller idag hyreslägenheter, förutom ett, som inhyser ett museum för sågverksepoken. På en

gräsyta vid arbetarbostäderna finns skulpturen Stabbläggaren (**4**), utförd i armerad betong av studenter vid ABF:s konstskola 1981. Längst norrut på området ligger en konferensanläggning (**5**) som tidigare var kontorsbyggnad för sågverksbolaget. Byggnaden uppfördes på 1950-talet, men dess tidstypiska uttryck har försvagats i och med tillbyggnader på 70- och 80-talen i avvikande skala, tegelformat och takbeklädnad. Söder om arbetarbostäderna finns en kuperad naturyta (**6**) som karaktäriseras av nakna berghällar högt gräs. Västerut ligger Holmsunds kyrka (**9**), byggd 1860-tal, med tillhörande prästgård (**7**), kyrkogård (**8**) och gravkapell. Kyrkan har en tillbyggd församlingsgård från 1985. I bakgrunden reser sig Lantmännens foderfabrik (**16**) inom hamnområdet. Bredvid kyrkan finns två skolbyggnader (**10**) från början på 1900-talet, båda i relativt dåligt skick. Direkt norr om dessa skolbyggnader finns ytterligare en gammal skolbyggnad från 1885 som idag nyttjas som bostad (**17**). Längst sydost på området ligger kv. Spiken (**11**) med två radhuslängor från 1940-talet. Västerbacken avgränsas i söder av kraftiga barriärer (**12**) i form av järnväg, brant järnvägsvall, stängsel och tät växtlighet. Söder om järnvägen är marken betydligt flackare än på Västerbacken. Här finns en förbindelseväg (Axel Enströms väg) mellan Kyrkogatan och Holmsundsvägen (**13**). På båda sidor av vägen finns tomma, delvis bevuxna upplagsytor. Dessa ytor är planlagda för storindustriändamål i gällande detaljplan (stadsplan) för Umeå uthamnsområde (1955). Holmsundsvägen slutar vid hamnens huvudentré (**15**). Idrottsplatsen *Kamratvallen* (**14**) från 1920-talet, med naturgräsplan och tillhörande publikläktare, avbytarbås, biljettbås med mera från mitten av 1900-talet är nu riven. Flertalet byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

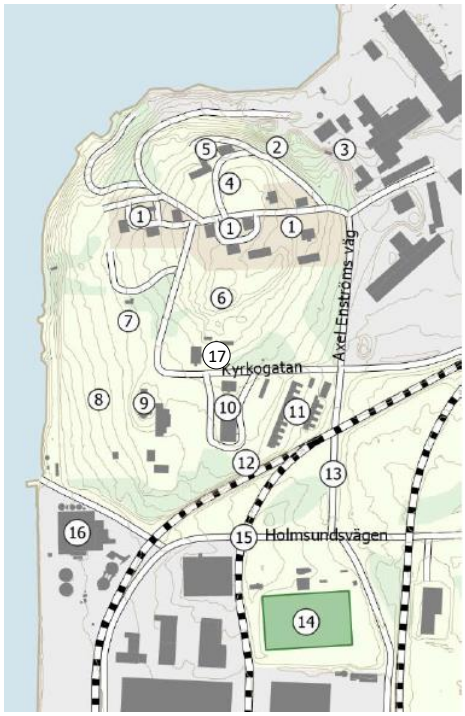

1. Arbetarbostäder
2. Barriär
3. Sågverksbyggnader
4. Konstverk
5. f.d. huvudkontor
6. Naturområde
7. Prästgård
8. Kyrkogård
9. Kyrka
10. Skolbyggnader
11. Radhus
12. Barriär
13. Industrimark
14. ~~Idrottsplats~~
15. Hamnentré
16. Foderfabrik
17. Bostäder (f.d. skola)

Figur 12 Byggnader och miljöer inom Västerbacken. Källa: Avvägning av riksintressen, Holmsund (Umeå kommun, 2020).

Tv: Västerbacken sedd från Axel Enströms väg (1). Th: Arbetarbostäder (1).

Tv: Sågverksbyggnad (3), sedd från Västerbacken. Th: Konstverk ”Stabbläggaren” (4)

Tv: Huvudkontor, f.d. konferensanläggning (5). Th: Naturyta (6).

Tv: Holmsunds kyrka (9) med foderfabriken i bakgrunden (16). Th: Prästgården (7) samt kyrkogården (8)

Skolbyggnader (10)

Tv: Radhus, kv. Spiken (11). Th: Järnvägskorsning vid Axel Enströms väg. Till höger kv. Spiken (11). Till vänster industrimark (13).

Bostäder (17)

Tv: Västerbacken sedd från industriområdet söder om järnvägen (13). Räls, dubbla stängsel och järnvägsvall utgör kraftiga barriärer (12). Th: Hamnentré (15).

Avvägning riksintressen

Enligt tredje kapitlet miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt bland annat på grund av) deras kulturvärden så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Även mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för bland annat anläggningar för industriell produktion och kommunikationer ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Om ett område berörs av flera riksintresseanspråk ska en avvägning göras mellan oförenliga riksintressen. Företräde ska då ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

I aktuellt fall berörs flera riksintresseanspråk. Riksintressena för kommunikationer är inte oförenliga, utan bedöms komplettera och stärka varandra. Riksintresseområdena för kulturmiljövården respektive kommunikationer (Umeå hamn och befintlig järnväg) utgör två skilda områden enligt Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivning. Den intressekonflikt, för idrottsplatsen Kamratvallen, som beskrivs i underlaget är inte aktuell längre då idrottsplatsen är riven.

Hamnändamålet bedöms vara den verksamhet som är lämpligast på platsen och som bäst främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Den planerade nya hamnentrén skulle ha en positiv inverkan på den väg- och rälsburna logistiken till och från Umeå hamn. Att behålla idrottsplatsen Kamratvallen på aktuell plats bedöms påtagligt försvåra utvecklingen och nyttjandet av hamnen. Det är sannolikt också mycket svårt att kombinera idrottsverksamhet för allmänheten med hamnens behov på ett säkert sätt. Kamratvallens immateriella kulturmiljövärde föreslås dock att dokumenteras och lyftas fram informationstavlor i anslutning till riksintresseområdets bebyggelsemiljö.

Se utförligare beskrivning och resonemang i *Riksintresseanalys - bedömning av detaljplanens påverkan på riksintressen − Bilaga till PLANBESKRIVNING och MKB*, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2025-06-10.

Fastighetsägaren (SCA) har som ett led av planerad utveckling sagt upp avtalet med föreningen för Kamratvallen. Förutsättningar att bygga upp verksamheten finns om behovet uppstår i detaljplan för vid Bräntevägen, öster om Holmsund.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanens genomförande bedöms inte innebära påtaglig skada på riksintresset Västerbacken - Holmsund [AC 7]. En genomgång av påverkansfaktorer har gjorts i *Riksintresseanalys - bedömning av detaljplanens påverkan på riksintressen − Bilaga till PLANBESKRIVNING och MKB*, Umeå kommun, 2021-09-24 reviderad 2021-11-18 samt 2022-07-04. Detaljplanens inverkan på riksintresset bedöms i huvudsak bli liten och begränsad. Hänsyn till att minska den visuella påverkan inifrån och utifrån riksintresset behöver tas i detaljplanen. Detta har hanterats genom att byggrätterna i möjligaste mån har begränsats i riksintresseområdets närhet.

Strandskydd

Allmänt om strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddet gäller generellt vid alla kuster, sjöar och vattendrag och omfattar land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. I aktuellt område råder inget utökat strandskydd.

Förändringar och konsekvenser

För stor del av den detaljplanelagda hamnen råder inget strandskydd idag. När en ny detaljplan upprättas återinträder dock strandskyddet (enligt 7 kap. 18 g § miljöbalken). För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom detaljplaneområdet.

Strandskyddet behöver upphävas inom hela detaljplaneområdets kvartersmark samt allmän platsmark (väg och gång- och cykelväg) för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot planerad utveckling med nya byggnader, anläggningar med mera. Strandskyddet behöver även upphävas inom detaljplaneområdets alla vattenområden för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot behövliga åtgärder och anläggningar i vattenområdena och att verksamheten avhåller allmänheten och till viss del djur- och växtliv från dessa områden.

För anspråken mark med allmän platsmark, verksamheter samt berörda vattenområden åberopas (1) att området redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften. För nya områden i söder samt gång- och cykelväg längs väg E12 åberopas att (4) området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området. För de obebyggda områdena i den nordöstra delen av detaljplaneområdet, som inte är beroende av vattenläge, åberopas att (2) området genom en väg och järnväg är väl avskilt från området närmast strandlinjen.

Strandskyddet inom kvartersmark upphävs enligt ovan genom en generell bestämmelse på plankartan.

Strandskyddet inom allmän platsmark upphävs enligt ovan genom en generell bestämmelse på plankartan.

Strandskyddet inom vattenområden upphävs enligt ovan genom bestämmelse [**a_3**].

Enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska ett beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Fri passage är inte aktuellt i hamnområdet på grund av

säkerheten inom hamnen. Längs den östra sidan av hamnen, där gång- och cykelväg möjliggörs längs väg E12, kommer dock fri passage för allmänheten råda ner till färjeterminalen.

Djur- och växtlivet i området och allmänhetens tillgång till strandområden bedöms inte påverkas på ett oacceptabelt sätt av beslutet.

Andra särskilda områdesskydd

Inom detaljplaneområdet finns inga kända värdefulla eller enligt lag skyddade naturområden eller objekt.

Natura2000

Umeälvens delta och område, cirka 1 km norr om hamnen, är utpekat som Natura2000 område (enligt habitat och fågeldirektivet) samt som Ramsarområde och naturreservat. Deltat är uppbyggt av sediment från Umeälven och de grunda områdena är bland annat viktiga reproduktionsområden för fisk och vattenområdena är även viktiga häcknings- och rastområden för fåglar.

En stor hamn har påverkan på sin omgivning. Med en utbyggnad skapas bland annat förutsättningar för större och fler fartyg att angöra hamnen. Utökad areal industrimark ger också förutsättningar för fler verksamheter som kan påverka vattenförekomsterna genom utsläpp till vatten och fysisk påverkan av vattenområdet. Påverkan sett ur ett detaljplaneperspektiv utgörs framför allt av miljöeffekter som ett led av byggnationer (skapandet av nya landområden). De verksamheter som i senare skede tar plats inom industriområdet är inte möjligt att bedöma i detaljplaneskedet, utan utreds och bedöms i tillståndsprocessen (enligt miljöbalken) för respektive verksamhet.

Då bedömningen i detaljplaneskedet endast kan hantera själva ianspråktagandet av havsbotten har det inte bedömts aktuellt att bedöma påverkan på skyddade områden inom Umeälvens delta då dessa ligger utanför detaljplaneområdet (*Påverkan på Naturmiljö brackvatten & MKN ytvattenförekomster*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24).

Biosfärsområde

Området (Umeå hamn) ingår i av Unesco utsett biosfärsområde, Vindelälven-Juhtatdahka. Biosfärområden är områden som uppvisar goda exempel på hur nyttjande och bevarande kan gå hand i hand. Dessa områden är pilotområden där nya metoder och ny kunskap testas för att nå en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Biosfärprogrammets vision är att samhället säkerställer basen för mänsklig välfärd genom bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster. Biosfärsområdet Vindelälven-Juhtatdahka sträcker sig längs Vindelälven från norska gränsen i nordväst till Holmsund och Norra Kvarken i öster och är cirka 1,3 miljoner hektar stort. Området har ett unikt landskap med höga natur- och kulturvärden.

Fortsatt utveckling av hamnen, inom ramen för gällande lagstiftning, bedöms vara förenlig med biosfärsområdets syften.

Undersökning av betydande miljöpåverkan

När en detaljplan upprättas eller ändras ska kommunen ta ställning till om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. För att ta reda på det ska detaljplaneförslaget genomgå en undersökning. Om undersökningen resulterar i att en betydande miljöpåverkan kan antas ska detaljplaneförslaget miljöbedömas. En MKB (miljökonsekvensbeskrivning) ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få.

Enligt kommunens bedömning, vilken gjordes i inledningen av planarbetet (se rubrik *Delad detaljplan* nedan), kan detaljplanens genomförande antas innebära en betydande miljöpåverkan, varför en strategisk MKB har upprättats enligt 6 kap. miljöbalken. Enligt genomgången finns det för faktorer anledning att anta att det finns risk för betydande miljöpåverkan och planen kan därför antas medföra betydande miljöpåverkan.

- Det finns anledning att anta att planen medför negativ påverkan på riksintresse för yrkesfiske och kulturmiljövård.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför betydande påverkan på Natura 2000-område.
- Det finns inte anledning att anta att planen medför att miljökvalitetsnorm kommer att överskridas.
- Det finns anledning att anta att planen äventyrar eller hindrar uppfyllande av kvalitetskraven för någon vattenförekomst.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen innebär betydande miljöpåverkan. Beslutet har offentliggjorts på kommunens anslagstavla från den 24 mars till den 14 april år 2021.

Vissa av planerade åtgärder som detaljplanen ska möjliggöra inom hamnen kräver tillstånd enligt miljöbalken. En eller flera miljöbedömningar kommer därmed även att krävas för åtgärderna. Eftersom dessa är specifika och inte berör hela detaljplaneområdet har det bedömts att miljöbedömningarna för detaljplanen respektive åtgärderna inte kan samordnas (enligt 6 kap. 46§ miljöbalken). Dock har flertalet utredningar för åtgärderna legat till underlag för den miljöbedömningen av detaljplanen.

Kommunala beslut

Byggnadsnämnden beslutade 17 februari 2021 (BN §46) att inleda planläggning av Holmsund 2:65 med flera.

Delad detaljplan

Byggnadsnämnden beslutade 18 maj 2022 (BN §129) att

1. Byggnadsnämnden godkänner delning av detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn) i två delar där etapp 1 fortsatt hanteras i ärende BN-2020/02148.
2. Byggnadsnämnden fortsätter planläggning av resterande del av Holmsund 2:65 med flera (Umeå hamn), etapp 2 i ett nytt ärende.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten. Åtgärderna vid Norra och Södra kajen samt Energipiren i hamnens nordvästra del är i huvudsak begränsade till åtgärder i vattenområde och kräver en ändring av gällande detaljplan endast avseende det vattenområde som får överbyggas. Mot denna bakgrund behöver detaljplaneområdet avgränsas till området för aktuell tillståndsansökan. Parallellt med detta avses återstående delar hanteras i en egen detaljplan.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar.

Planförfarande

Planen handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Samrådskrets

Detaljplanens samrådskrets består av alla verksamhetsutövare inom och i direkt anslutning till hamnen, närliggande fastighetsägare samt andra aktörer som bedöms beröras direkt av ett genomförande av detaljplanen.

Kända sakägare ska meddelas under planprocessens skeden. Eftersom detaljplaneområdet är stort och berör många kommer detaljplanen kungöras både under samråd och granskning. Meddelande skickas även ut särskilt till de fastigheter som ligger närmast angränsande detaljplaneområdet. De som inte meddelas särskilt bedöms ha meddelats genom annonsering (kungörelse).

Förutsättningar och förändringar

Under respektive rubrik i detta avsnitt beskrivs och motiveras planens utformning mot bakgrund av rådande planeringsförutsättningar. Först beskrivs förutsättningarna och därefter förändringar och konsekvenser till följd av detaljplanens genomförande.

Mark- och vattenanvändning

Detaljplaneområdet Umeå hamn, är i huvudsak ianspråktaget för hamnverksamhet både på land och vatten. Inom området finns mindre grönytor som till del avses tas i anspråk för verksamheter i samband med hamnens utveckling, exempelvis utfyllnader i vattenområden.

Inom hamnområdet finns äldre bergrum som inte längre nyttjas. Vissa är sedan tidigare avslutade och plomberade medan andra är tomma och sanering pågår.

Hamnområdet regleras idag genom flertalet detaljplaner framtagna från 1960-talet och framåt med markanvändning som avser framför allt hamn (på land och vatten), industri, upplag samt trafikändamål som väg och järnväg.

Området består till stor del av utfylld mark mellan mindre öar och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 meter över havet (m.ö.h.). Området är relativt plant.

Se även under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden - Umeå hamn*.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen möjliggör för hamn [**V**], industri [**J**], trafikändamål [**T**], verksamheter [**Z**] och tekniska anläggningar [**E**]. Syftet är att möjliggöra en flexibel användning av hamnen då framtida behov inte fullständigt säkerställts. Föreslagna användningar och avgränsningar av dessa, Figur 15, bedöms lämpliga med hänsyn till hamnens och berörda intressen.

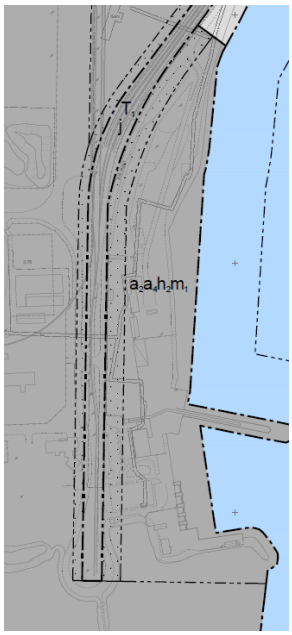

Järnvägsspåren som leder in mot hamnen fastslås delvis för järnväg [**T₁**]. Järnvägsspåret i öster, som går parallellt med väg E12 och ner till färjeterminalen, ligger fast och användningen är därmed låst till järnväg. Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster. För att möjliggöra en förlängning av järnvägen söderut, bland annat utifrån en långsiktig visionen om en fast förbindelse över Kvarken, får mark inte förses med byggnad [*prickad mark*] i hamnens södra del. Övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet kan på sikt behöva justeras beroende av verksamheten varför trafikändamål [**T**], där järnvägsändamål ingår, möjliggörs inom hela hamnområdet, även entréområdet.

Figur 13 Järnvägsområde med kringområden

I hamnområdets nordöstra delar, närmast bebyggelsen inom Holmsunds samhälle, regleras mindre störande verksamheter [**Z**]. Vakins/Umevas befintliga återvinningscentral, befintliga transformatorstationer inom hamnområdet och behov av eventuella andra tekniska anläggningar som idag inte är kända säkerställs genom bestämmelse [**E**].

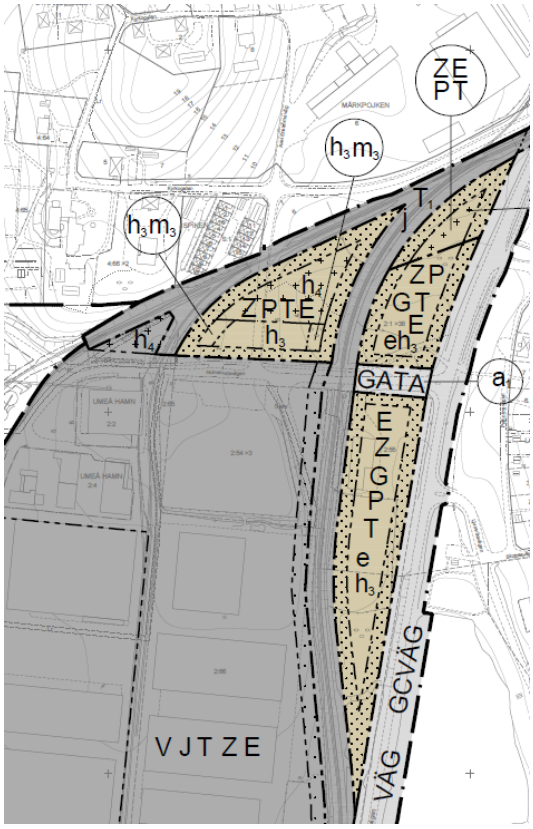

Umeå hamn har många återkommande transporter där både fordon och chaufförer är kända och har passerkort till hamnen. I takt med att verksamheten utvecklas kommer allt fler tillfälliga fordon/förare att leverera gods till eller från hamnen. För att hanteringen vid infarterna ska bli så smidig som möjligt behövs ett system för incheckning som inte hindrar efterkommande fordon om inpassage dröjer, exempelvis då handlingar saknas eller behöver kompletteras. Med fler långväga ekipage ökar också behovet av service och med en entréfunktion placerad i anslutning till väg E12. I områdets nordöstra del, vid infarten till hamnen, möjliggörs därmed för uppställning (parkering) [**P**] och tankning av fordon genom försäljning av drivmedel [**G**] med målpunkt Umeå hamn.

Figur 14 Detaljplanens reglering i hamnområdets nordöstra delar.

I området avses exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch, enklare restaurang samt en trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila. Området ligger minst 100 meter från närmaste bostad i öster varför eventuella risker med hänsyn till hälsa och säkerhet bedöms bli små. Mot norr gränsar järnvägen som skapar en barriär mot bebyggelsen på Västerbacken samt utvecklingsområde för bostäder (fastigheten Märkpojken 6 m.fl.). Ingen anläggning för drivmedel eller annat än komplementbyggnader (korsmarkerad mark) får placeras inom 100 meter från fastigheten Märkpojken 6. Närmast järnvägen får inga byggnader uppföras [*prickad mark*].

Väg E12, längs hamnens östa sida, regleras som allmän platsmark, väg [**VÄG$_1$**]. Inom detta område inryms även gång- och cykelväg [**GCVÄG**] hela vägen ut till färjeterminalen. I den norra delen av planområdet, där väg och gång- och cykelväg passerar under en järnvägsbro, har användningen specificerats till väg som får överbyggas med järnväg [**VÄG$_2$**].

Vattenområdena avses till största del nyttjas för hamntrafiken och hamnens verksamheter [**W$_1$**]. I detaljplaneområdets östra del ska vattenområdets hållas öppet [**W**] för åtkomst till småbåtshamnen Patholmsviken.

Hamn [**V**]

Användningen hamn ska tillämpas för områden för hamnverksamhet och sjötrafik med kompletterande handel och service. Även komplement till verksamheten hamn ingår i användningen. Eftersom en liten del av småbåtshamnen i öster berörs av aktuell detaljplan regleras denna del som småbåtshamn [$\mathbf{V_1}$].

Industri [**J**]

Användningen industri ska tillämpas för områden för produktion, lager, partihandel och annan jämförlig verksamhet. Även komplement till verksamheten industri ingår i användningen.

Verksamheter [**Z**]

Användningen verksamheter ska tillämpas för områden för service, lager, tillverkning med tillhörande försäljning, partihandel och annan jämförlig verksamhet med begränsad omgivningspåverkan. Även komplement till verksamheten ingår i användningen.

Trafik [**T**]

Användningen trafik ska tillämpas för områden för väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar samt vägreservat. Här ingår spårområden och liknande anläggningar samt stations- och servicebyggnader. Även komplement till verksamheten trafik ingår i användningen. I området specificeras ändamålet delvis till endast järnväg [$\mathbf{T_1}$].

Tekniska anläggningar [**E**]

Användningen tekniska anläggningar ska tillämpas för områden för tekniskt ändamål. Även komplement till verksamheten tekniska anläggningar ingår i användningen.

Drivmedel [**G**]

Användningen drivmedel ska tillämpas för områden för hantering och försäljning av drivmedel och kompletterande handel och service i mindre omfattning. Även komplement till verksamheten drivmedel ingår i användningen.

Parkering [**P**]

Användningen parkering ska tillämpas för områden för parkeringsanläggningar. Även komplement till verksamheten parkering ingår i användningen.

Vattenområde [**W**]

Vattenområde ska endast tillämpas för öppet vatten och vatten med mindre anläggningar där karaktären av öppet vatten avses bibehållas. I området specificeras ändamålet till att avse hamn [$\mathbf{W_1}$].

Väg [**VÄG**]

Användningen väg ska tillämpas för områden avsedda främst för trafik till, från och genom en ort samt mellan olika områden inom en ort. I användningen ingår även komplement som behövs för vägens funktion.

Gång- och cykelväg [**GCVÄG**]

Användningen gång- och cykelväg ska tillämpas för områden avsedda för gång-, cykel- och mopedtrafik. I användningen ingår även komplement som behövs för vägens funktion. I nordost specificeras ändamålet till gång- och cykelvägväg som får överbyggas med järnväg [**GCVÄG**].

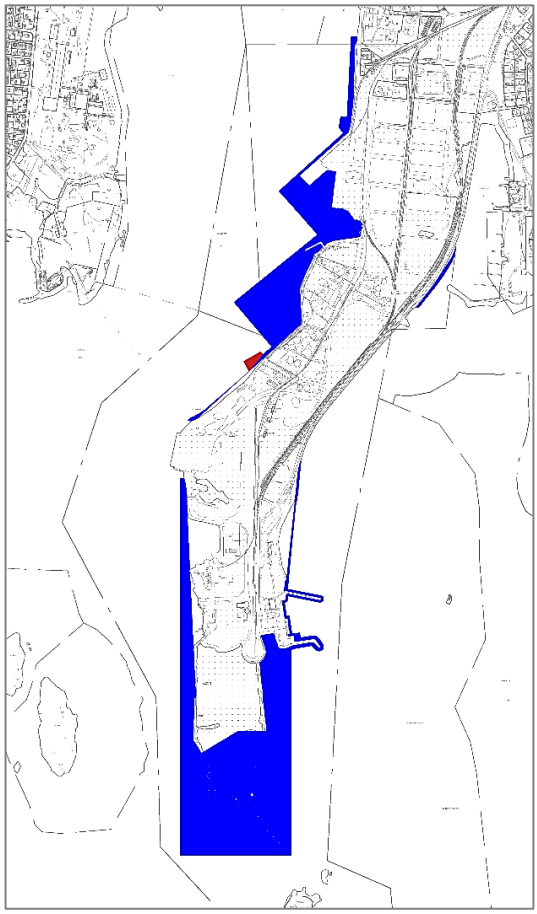

Figur 15 Illustration (etapp 1 och 2) av tillkommande kvartersmark (blå ytor) respektive utgående kvartersmark (röd yta) för hamnverksamhet jämfört med gällande detaljplaner. Alla erosionsskydd i vatten utanför kajkanter etc. ska placeras inom kvartersmarken.

Då bergrum redan finns i området är avsikten att, om behov skulle uppstå och det är möjligt, ta dessa i drift igen. Ett bergrum kan exempelvis användas för lagring av olja och flytande naturgas.

Stads- och landskapsbild

Hamnens byggnader har tillkommit under en period på drygt 70 år, från 1949 fram till idag. Underhåll, ombyggnationer och andra modifieringar har utförts under åren, men byggåret ger en indikation på dess status.

Se mer utförlig beskrivning av hamnens olika verksamheter under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden – Umeå hamn*.

Förändringar och konsekvenser

Byggrätt

Detaljplanen medger att bebyggelse och anläggningar inom området kan anpassas till olika verksamheter och behov.

Byggrätten i aktuell detaljplan regleras, så som tidigare gjorts i hamnområdet, med mark som inte får bebyggas [*prickad mark*]. Kvarvarande markytor får bebyggas upp till 30% BYA (byggnadsarea) av fastighetsarean inom aktuellt användningsområde [**e**]. Syftet med det är att bibehålla viss luftighet i byggnationerna närmast omkringliggande bebyggelse. Det bedöms i övrigt ligga i verksamhetsutövarens intresse att bebygga marken på ett sätt som bäst fungerar för verksamheten.

Begränsning av byggrätten har, förutom hänsyn till landskapsbilden, till syfte att säkerställa viktiga kommunikationsspråk inom hamnområdet samt för att skapa säkerhetsavstånd mellan byggnader och kommunikationsstråk. I de östra delarna får marken inte bebyggas närmare än 30 meter från väg E12 [**VÄG**] och järnväg [$\mathbf{T_1}$] av säkerhetsskäl. Se mer om detta under rubriken *Förutsättningar och förändringar – Kommunikationer – Gator och trafik – Väg E12*. Inom riskzon avseende farligt gods längs järnvägen [$\mathbf{T_1}$] ligger bland annat byggnad för befintlig återvinningscentral. Befintliga byggnader kan tills vidare stå kvar inom område som inte får förses med byggnadsverk [*prickad mark*] och får underhållas [**s**], men eventuell ny byggnad inom detta område måste placeras utanför prickmarksområdet, längre från farligt gods-led.

Byggnaders och konstruktioners höjder

Högsta nockhöjd på byggnader begränsas i den östra delen av hamnområdet till 25 meter [$\mathbf{h_2}$]. Höjden är anpassad till tidigare reglering, som föreskrev 15 meter byggnadshöjd med tak om 30 graders lutning, med ett tillägg på 5 meter. I den västra delen tillåts upp till 50 meter nockhöjd [$\mathbf{h_1}$] med syfte att möjliggöra behövliga höglager (cirka 40 meter höga) inklusive viss handlingsfrihet i höjd inför framtiden.

Närmast omgivande bebyggelse i nord/nordost begränsas högsta nockhöjd till 15 meter [$\mathbf{h_3}$] då det i dessa delar krävs större hänsyn till omgivningen. Här begränsas också byggrätten med mark som inte får bebyggas [*prickad mark*] och områden som endast får bebyggas med komplementbyggnader [*korsmarkerad mark*] med nockhöjd om max 5 meter [$\mathbf{h_4}$].

Ingen totalhöjd regleras vilket innebär att andra anläggningar inte begränsas i höjd förutom att hänsyn måste tas till Umeå flygplats i msa-yta (inflygningsyta). Inom

MSA-ytan regleras lägsta flyghöjd, i aktuellt läge 183 meter över havet. Tillkommande anläggningar inom detaljplaneområdet bedöms inte riskera att generera en negativ inverkan på flygplatsens inflygningsyta. Om tveksamhet råder ska samråd ske med Trafikverket. Se även rubrik *Riksintressen, Riksintresse för kommunikationer – msa-yta för Umeå Airport*.

Ändrad lovplikt

För att underlätta för en föränderlig verksamhet har lovplikten undantagits för upplag och materialgårdar under hela den tid detaljplanen gäller [**a_2**]. Detta innebär att inget bygglov krävs för upplag eller exempelvis container som används för material vid industri eller avfall.

Kulturmiljö

Ingen utpekad kulturmiljö, så som byggnadsminnen och andra värdefulla byggnader eller bebyggelseområden, finns inom planområdet.

I den norra delen av hamnområdet, angränsande till riksintresse för hamnen, ligger området Västerbacken, vilket är ett utpekat riksintresseområde för kulturmiljövård [AC 7] enligt beslut av Riksantikvarieämbetet, RAÄ 1997-11-17. För utförlig beskrivning se under rubrik *Riksintresse kulturmiljövård.*

Flertalet byggnader inom den norra delen av riksintresseområdet är skyddade som byggnadsminnen.

Förändringar och konsekvenser

Se under rubrik *Riksintresse kulturmiljövård.*

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av kulturminneslagen (SFS 1988:950).

Det finns inga kända fornlämningar i detaljplaneområdet eller dess närhet.

Förändringar och konsekvenser

Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas. Den som leder arbetet ska skyndsamt anmäla förhållandet till länsstyrelsen.

Naturmiljö

Detaljplaneområdet berörs inte av några kända värdefulla eller enligt lag skyddade naturområden. Växtligheten i området är till stor del påverkad av pågående verksamheter.

Landrelaterad naturmiljö

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen (*Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter inom detaljplanerat område av Umeå Hamn, 2019 och 2021*, Pelagia Nature & environment AB, 2021-08-31 reviderad 2021-12-08 avseende två felaktiga växtnamn).

Naturvärdesinventeringen resulterade i att två områden, Figur 16, bedömdes ha påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Det ena området utgörs av en örtrik sluttning i anslutning till järnvägsspåret i norra delen av hamnområdet (markerat med 1 på kartan nedan). Det andra området utgörs av en vattensamling, det vill säga en större damm som omgärdas av träd och buskar i södra delen av hamnområdet (markerat med 2 på efterföljande karta). Endast vattensamlingen berörs/ingår i detaljplaneområdet för etapp 2.

Aktuella vattenområden, med undantag av del av lagunen längst ner i söder, kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner och även när aktuell detaljplan får laga kraft.

Figur 16 Tv: Två områden (1 och 2 i flygbilden) bedömdes ha Påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Th ovan: En sydsluttning (inom röd linje i flygfotot) med en karaktär av örtrik äng och i viss mån torräng. Th nedan: Vattensamling tillsammans med omgivande träd- och buskskikt (inom röd linje i flygfotot).

1. Örtrik sluttning intill järnvägsspår

Beskrivning: Järnvägsspåret har delvis skurits genom berggrunden i söder varför den södra delen av sluttningen är torrare jämfört med den norra delen. Området saknar träd och buskarna är låga vilket ger intryck av att området motsvarar en ängsmark. Ett flertal örter växer i sluttningen, dock ingen sällsynt eller hotad art. Däremot förekommer ett flertal arter förknippade med öppna marker och/eller ängsmarker som till exempel backskärvfrö, bergsyra, fårsvingel, gråfibbla, liten blåklocka, prästkrage, vanlig smörblomma och vanlig ögontröst. De många blommande arterna tilldrog sig vid inventeringstillfället ett större antal insekter däribland bin och humlor.

Bedömning: Sluttningen har en karaktär som påminner om äng och i vissa delar som näringsfattig torräng även om ingen egentligen slåtter existerar. Området präglas det vill säga av örtrik markvegetation som liknar ogödslade hävdade ängs- och gräsmarker, vilka under en lång följd av år minskat arealsmässigt (Naturvårdsverket 2021). Av denna anledning bedöms sluttningen ha påtagligt biotopvärde i och med att den representerar en mindre vanlig biotop. Då mer eller mindre vanliga arter och inga sällsynta, rödlistade arter eller arter upptagna i Artskyddsförordningen finns i sluttningen bedöms denna ha obetydligt artvärde. Sammantaget bedöms sluttningen ha påtagligt naturvärde (naturvärdsklass 3).

2. Vattensamling

Beskrivning: Vattensamlingen som är relativt grund omges av lövbärande arter som jolster, gråal, björk och diverse viden som skapar en lummig barriär mot omgivande verksamhetsområde i Umeå hamn. Vattensamlingen tillsammans med träd- och buskskiktet fungerar som en grön ö i det omgivande landskapet och utgjorde häckningsplats för grönbena (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och sävsparv (rödlistad i kategorin nära hotad, NT). Dessutom fanns lekande åkergroda (listad i bilaga 1 i Artskyddsförordningen) och padda (fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen) i vattensamlingen. Inom området växte den i Västerbotten ovanliga arten tiggarranunkel.

Bedömning: I och med förekomsten av grönbena, sävsparv, åkergroda, padda och den i Västerbotten ovanliga tiggarranunkeln bedöms området ha visst artvärde. Även om området är litet till ytan (cirka 3 ha) så fungerar vattensamlingen tillsammans med det omgivande träd- och buskskiktet som en grön ö i ett öppet landskap och bidrar till den biologiska mångfalden varför området bedöms ha påtagligt biotopvärde. Sammantaget bedöms området ha Påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3).

Havsrelaterad naturmiljö

Havsbottnarna i aktuellt område bedöms hysa låga naturvärden. Botten utgörs främst av mjukt substrat som inte bedöms hysa några täta bestånd av kransalger eller kärlväxter som vanligtvis förknippas med höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. På hårda bottnar som främst förekommer i strandnära lägen växer troligen fintrådiga algsamhällen, vilka utgör livsmiljöer med förekomst av relativt triviala bottenlevande djur och växter.

Artskydd

Under perioden 2010-2020 har flertalet observationer av rödlistade arter gjorts i området och rapporterats in till Artportalen. Framför allt rör det sig om fågelarter, exempelvis havsörn som är nära hotad och Ejder som är starkt hotad. Därutöver har några nära hotade däggdjursarter observerats i området (utter, skogshare och igelkott) samt två arter av nära hotade kärlväxter (Höstlåsbräken och Klofibbla). Ingen art är akut hotad.

En naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter har gjorts som underlag till detaljplanen (*Naturvärdesinventering samt riktad inventering av groddjur, häckfågel och kärlväxter inom detaljplanerat område av Umeå Hamn, 2019 och 2021*, Pelagia Nature & environment AB, 2021-08-31, reviderad 2021-12-08 avseende två felaktiga växtnamn). Därutöver har en kompletterande artskyddsutredning gjorts (*Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, Umeå kommun - år 2021,* Pelagia Nature & environment AB, 2022-06-14).

Figur 17 Undersökta vattensamlingar

Vid inventeringstillfällena har grodor och paddor påträffats inom vattensamling 2, se Figur 17. Äggsamlingar har påträffats i ett dike i anslutning till vattensamling 2 samt vid vattensamling 17a. Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6§ i Artskyddsförordningen (Svensk författningssamling 2007). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i Artskyddsförordningen och behöver noggrant skydd.

Vid inventeringstillfällena noterades 59 fågelarter förekomma inom hamnområdet, varav 28 arter bedömdes häcka och tre arter bedömdes som troligen häckande. Övriga arter bedömdes inte häcka inom området utan har endast nyttjat detta för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök.

Vid inventeringstillfällena noterades 164 arter av kärlväxter inom hamnområdet. Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i artskyddsförordningen.

Förändringar och konsekvenser

Den identifierade örtrika sluttningen (1) i norra delen av hamnområdet regleras i detaljplan för etapp 1 och omfattas inte av aktuell plan.

Detaljplanen medger omvandling av vattenområden till nya landområden, nya kajer med mera, vilket innebär förlust av havsbottenyta. Specifika miljöeffekter som uppstår i det framtida byggskedet eller av de verksamheter som i senare skede tar plats inom hamnområdet hanteras i kommande tillståndsprocesser för respektive verksamhet.

Del av befintliga vattenområden inom hamnområdet kan idag fyllas igen med stöd av gällande detaljplaner. Utredningar hur det är möjligt att undvika negativ påverkan, eventuella skyddsåtgärder och behov om att söka dispens från artskyddsförordningen sker parallellt med detaljplanearbetet. Med skadelindrande åtgärder för aktuella arter bedöms i detta skede planerade utfyllnader inte omfattas av förbuden i artskyddsförordningen. Frågan hanteras i kommande tillståndsprocesser.

Om arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen påträffas under exploatering ska samråd hållas med länsstyrelsen avseende vidare hantering för att säkerställa att bevarandestatusen för arterna inte påverkas och för att reda ut om dispens från förordningen krävs.

Rekreation och friyta

Detaljplaneområdet innehåller inga lämpliga ytor för rekreation. Området är heller inte lämpligt för utevistelse på sådant sätt.

Landmiljön har betydelse för fågellivet, främst som rastlokal och området är ett populärt utflyktsmål för bland annat ornitologer, även om tillgängligheten till området är begränsad av säkerhetsskäl.

Förändringar och konsekvenser

Tillgängligheten till området kommer sannolikt bli mer är begränsad för fågelskådning av säkerhetsskäl. Ytor för fåglar kommer även på sikt att försvinna.

Miljöer lämpliga för utevistelse kring arbetsplatser behöver anordnas i lämplig omfattning.

Service

Offentlig och kommersiell finns närmast i Holmsund, Obbola och Umeå centrum.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanens genomförande innebär ingen förändring avseende service.

Tillgänglighet och trygghet

Området består till stor del av utfylld mark (mellan mindre öar) och är relativt plant. Området har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. (meter över havet).

Förändringar och konsekvenser

Tillgängligheten kommer att säkerställs i kommande bygglovsskede.

För att säkerställa att obehöriga inte kommer in i verksamhetsområdet och till exempel skadar sig eller saboterar omgärdas hamnområdet av stängsel/yttre skalskydd. Detta kommer att kvarstå och utvecklas i och med att hamnen växer. Skalskydd kan kombineras med skydd mot buller, insyn, ljus och så vidare. Skalskyddet innebär lämplig typ av hägnad samt bevakade in- och utfarter. Plank/stängsel för skydd mot störningar och intrång får uppföras vid behov inom all kvartersmark i hela detaljplaneområdet [*generell bestämmelse*].

Kommunikationer

Gator och fordonstrafik

Väg E12 börjar i Helsingfors och går via Vasa över till Umeå hamn och sträcker sig längs hamnens östra sida strax norr om färjeterminalen och följer Umeälven upp till svensk-norska gränsen, öster om Mo i Rana. Vägen är utpekad som riksintresse. Se mer om det under rubrik *Riksintressen*.

Väg E12 är en viktig länk österut mot Finland med färjeförbindelsen till Vasa och västerut till Mo i Rana i Norge. E12 utgör ett viktigt stråk för godstransporter och är rekommenderad väg för transporter med farligt gods samt för arbetspendling.

Under 2019 förändrades Trafikverkets väghållaransvar för del av vägsträckningen av väg E12. Enligt avtal ansvarar numera Umeå kommun för de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn.

Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är väg E12, men även Holmsundsvägen nyttjas. Trafikverket ansvarar för hastighetsbegränsningen, skicket och slitaget på väg E12 och Obbolabron.

Huvudinfarten till Umeå hamn utgörs av Holmsundsvägen, Figur 18. Från Holmsundsvägen, strax innan järnväg och bommar in mot hamnområdet, knyter Axel Enströms väg norrut till Kyrkogatan/Centralgatan och området Västerbacken. Via Centralgatan österut, samt via Holmsundsvägen, nås Holmsunds samhälle. För dessa vägar är kommunen huvudman, Figur 19. För övriga vägar inom hamnområdet är Umeå hamn AB enskild väghållare .

Ytterligare in-/utfarter till hamnområdet/väg E12 finns längre söderut, bland annat vid oljehamnen.

Figur 18 Vy mot söder väg E12 korsning Holmsundsvägen (entré till hamnen). Källa: Google maps.

Figur 19 Karta vägar.

Längs berörd vägsträcka av väg E12 begränsas hastigheten till 60 km/h fram till Holmsundsvägen, delen som leder mot nordost. Här uppgår trafikflödena mellan 4000 – 5000 ÅDT. Söder om denna korsning minskar trafikflödena ner till 1000 – 2000 fordon ÅDT. Hastigheten begränsas till 40 km/h ett par hundra meter före och efter korsningen väg E12-Holmsundsvägen in mot hamnen. Även Holmsundsvägen hastighetsbegränsas till 40 km/h. Av sammanlagd tung trafik på Holmsundsvägen plus väg E12 antas 90 % ha destination hamnen.

Längs Holmsundsvägen, från väg E12 in mot hamnområdet, finns en separerad gång- och cykelväg.

Axel Enströms väg är relativt smal med trottoar på den östra sidan. Vägen passerar järnvägen in mot hamnområdet i plan, utan bommar och signaler. Axel Enströms väg är idag den enda tillfarten som klarar skrymmande transporter in till hamnområdet.

En transportutredning har tagits fram som underlag till detaljplanen (*Transportutredning till detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-08-30 reviderad 2022-02-10 samt 2022-06-30). Utredningen syftar till att sammanställa transportsiffror och prognoser för nuvarande och framtida transportmängder. Transportsiffrorna utgör bland annat underlag för bedömning av konsekvenser av trafikens påverkan på luftföroreningar och buller. I transportutredningen har persontrafiken (utifrån dagens trafikmängder) räknats upp/beräknats på samma sätt som godstrafiken, det vill säga med 50% för nollalternativet (om utvecklingen av hamnen sker i enlighet med gällande detaljplaner) respektive 100% (en dubblering) för prognosår 2040, det vill säga utvecklingen av hamnen i enlighet med ny detaljplan. Genom att dubblera persontrafikflödena bedöms trafikökningen grovt inkludera planerad befolkningsökning och övrig utveckling i Holmsund. Den samlade bedömningen av framtida trafikflöden kommer dock att göras i den kommande fördjupningen av översiktsplanen för Holmsund/Obbola.

Förändringar och konsekvenser

Det är viktigt att ta höjd för möjlig utveckling av hamnen, exempelvis kan behov och krav för trafikinfrastrukturen förändras över tid och beredskap måste finnas för relativt snabba förändringar av flödesmönster och behov. Av denna anledning har detaljplanen utformats flexibelt. Användningen trafik [**T**], där väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar ingår, möjliggörs därför inom all kvartersmark.

Väg E12 reserveras till största del som allmän platsmark, väg [**VÄG**] i detaljplanen. I den norra delen, där väg och gång- och cykelväg passerar under en järnvägsbro [$\mathbf{T_1}$] säkerställs allmännyttig passage med markreservat för allmännyttig körtrafik [**z**] samt allmännyttig gång- och cykeltrafik [**x**]. Närmast färjeterminalen i söder är vägområdet flexibelt genom användningen trafik [**T**]. Här säkerställs också en framtida förlängning av vägen söderut genom mark som inte får bebyggas [*prickad mark*]. För att säkra hamnens långsiktiga tillgänglighet och konkurrenskraft är ambitionen att hinder längs väg E12 successivt arbetas bort så att väg E12 kan nyttjas hela vägen även för skrymmande transporter. Detta kan dock inte hanteras i detaljplanen.

Axel Enströms väg, Figur 20, och del av Holmsundsvägen, delen söder om Västerbacken, inkluderas i hamnområdet och överförs till kvartersmark för hamnen. Syftet med regleringen är hamnens markanspråk och möjlighet till utveckling som tidigare beskrivits, bland annat behov av skalskydd och uppställning (parkering) och tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn. Del av Holmsundsvägen som är huvudinfart till hamnen kvarstår som gata [**GATA**], men ges ett enskilt huvudmannaskap [$\mathbf{a_1}$]. Skälet till det enskilda huvudmannaskapet i det här fallet är att gatan ska kunna ingå i hamnens område och därmed få en enhetlig förvaltning. Axel Enströms väg norr om järnvägen förblir tills vidare kommunal gata för att

osäkerheter råder kring framtida markanvändning av vägavsnittet/marken fram till korsningen Centralgatan.

Utöver huvudinfart till hamnen i norr finns ytterligare in-/utfarter till hamnområdet via väg E12 längre söderut. För att möjliggöra en funktionell lösning för större fordon planeras korsningen i höjd med energihamnen att ses över och kompletteras med en parallellväg längs väg E12 söderut. Utrymmesbehov för detta, inklusive behövliga erosionsskydd i vattenområdet, säkerställs i detaljplanen. För nya anslutningar till väg E12 krävs tillstånd enligt väglagen. In- och utfarter för väg kan göras över och under järnvägsområdet [**T_1**] [**j**].

Personbilsflödena till och från färjeterminalen förväntas öka något mer än den allmänna trafiktillväxten. I anslutning till färjans ankomst respektive avgång förekommer flödestoppar som gör att det kan uppstå svårigheter för den tunga trafiken att ta sig ut från hamnen. Detta kan lösas med trafikljus eller att viss trafik styrs till planskildheter. Detaljplanen motverkar inte sådana lösningar.

Arbetsplatser genererar persontrafik till och från hamnen, både gång- och cykeltrafik och biltrafik. Det är önskvärt att inom hamnområdet separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området. Förbestämda trafikstråk med tydlig uppmärkning av körvägar och körriktningar är nödvändigt. Exempelvis behövs skyltning som går att begripa även för de som inte kan svenska eller engelska. Belysning och färgsättning ökar orienterbarheten. Utformningen regleras inte i detaljplanen då den behöver anpassas till pågående verksamhet. Detta bedöms vara i verksamhetsutövarens intresse.

Järnväg och transporter i hamnen

I hamnområdet finns ett omfattande nät av vägar och järnvägsspår.

Transporterna till och från hamnen via järnväg förväntas öka i framtiden och det är värdefullt med en nära koppling mellan spår och kaj. Samtidigt är hanteringen av tågsätt inne i hamnområdet problematisk på grund av de barriäreffekter det medför för andra flöden. Spåren i sig utsätts också för stora påfrestningar och slitage på grund av annan trafik.

Bangårdsfunktioner som idag finns vid Holmsunds station är under utredning och det finns anledning att se över vilken funktionalitet som ska finnas, var den ska lokaliseras och framför allt att se över arbetssättet och hur kopplingen mellan järnväg och fartyg kan bli snabb och effektiv. Vissa delar av järnvägsnätet kan behöva modifieras och andra delar kan eventuellt utgå.

Figur 20 Järnvägskorsning vid Axel Enströms väg.

Förändringar och konsekvenser

Kopplingen mellan land- och vattentransporter blir allt viktigare ju större upptagningsområde hamnen når. Det bedöms inte vara nödvändigt, eller på sikt hållbart, att i detaljplanen reglera annat än de östra järnvägsspåren [**T_1**] och Väg E12 [**VÄG**] i området. Detta eftersom verksamheten är föränderlig över tid och detaljplanens syfte är att möjliggöra hamnens utveckling.

Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster. Övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet kan på sikt behöva justeras beroende av verksamheten, varför trafikändamål [**T**], där väg- och spårtrafik med tillhörande anläggningar ingår, möjliggörs i större delen av hamnområdet.

Parkering, varumottagning och angöring

Umeå hamn har idag en huvudentré, Figur 21, och flera grindar in till området. Fler in- och utfarter finns längre söderut via väg E12. I läge med järnvägsspåren vid huvudentrén finns en mindre kur för anmälan vid inpassage. Här finns i övrigt bara en bom, vilket inte räcker för att skydda anläggningen i perioder av höjd beredskap.

Servicefunktioner för tung trafik i form av mat, bränsle och uppställningsplatser vid behov av paus eller dygnsvila saknas. Incheckningsservicen och skyltning med mera är otydlig.

Personalparkering sker idag i anslutning till verksamheterna.

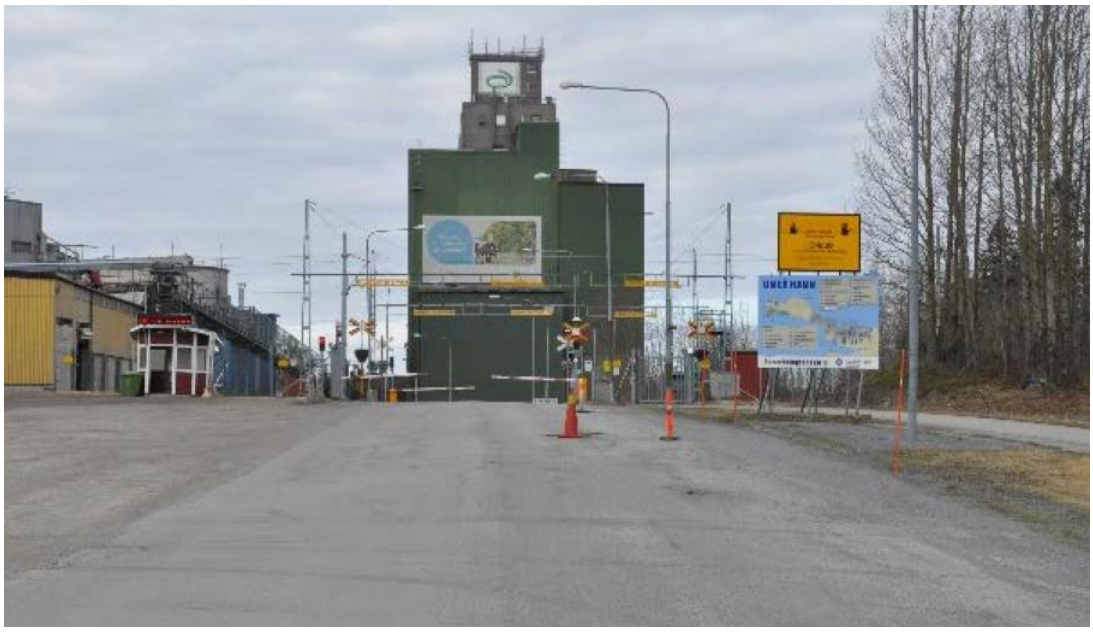

Figur 21 Hamnentré (vy mot väster, Holmsundsvägen).

Förändringar och konsekvenser

Umeå hamn har många återkommande transporter där både fordon och chaufförer är kända och har passerkort till hamnen. I takt med att verksamheten utvecklas kommer allt fler tillfälliga fordon/förare att leverera gods till eller från hamnen. För att hanteringen vid infarterna ska bli smidig som möjligt behövs ett system för incheckning som inte hindrar efterkommande fordon om inpassage dröjer, exempelvis då handlingar saknas eller behöver kompletteras. Med fler långväga ekipage ökar också behovet av service och med en entréfunktion placerad i anslutning till väg E12. I områdets nordöstra del, vid befintlighuvudentré till hamnen, möjliggörs därmed för uppställning (parkering) och tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn [**Z**, **P** och **G**]. I området avses exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch, enklare restaurang samt en trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila. I övrigt måste entrén tydliggöras och skalskyddet behöver stärkas.

Placering av personalparkeringar behöver utredas och säkerheten måste öka. Parkeringsbehovet ska fortsatt möjliggöras i anslutning till den egna fastigheten/verksamheten. Hur parkeringsbehovet ska lösas redovisas vid ansökan om bygglov, där den vid tidpunkten gällande parkeringsnormen/behovet tillämpas.

Gång- och cykeltrafik

Separerade gång- och cykelvägar finns idag längs väg E12:s östra sidan fram till korsningen väg E12-Holmsundsvägen samt längs Holmsundsvägen, där entrén till hamnen ligger. Inom hamnområdet finns inga utmärkta gång- och cykelvägar.

Förändringar och konsekvenser

En utbyggnad av gång- och cykelväg längs väg E12, hela vägen ner till färjeterminalen, möjliggörs genom att detaljplanen reglerar [**GCVÄG**]. För att

inrymma gång- och cykelväg behöver vägområdet breddas åt öster. Behövliga erosionsskydd inryms därför i tilltaget vägområde. Plats finns därutöver att inom hamnområdet anordna gång- och cykelvägar. Förslagsvis bör sådana anläggas från entréområdet i ett huvudstråk i nord-sydlig riktning.

Arbetsplatser genererar persontrafik till och från hamnen, både gång- och cykeltrafik och biltrafik. Det är önskvärt att separera flöden och undvika blandning av cyklister, fotgängare och personbilar bland de tunga fordon och maskiner som trafikerar området. Detaljplanen medger ytor för detta ändamål både längs nuvarande Holmsundsvägen, men också längs väg E12 ända ner till färjeterminalen.

Kollektivtrafik

Holmsund trafikeras med flera lokala busslinjer, flera turer i timmen med ett antal busshållplatser inom 500 meter från hamnens entré. Vid regionala resor krävs åtminstone ett byte.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen innebär ingen förändring i kollektivtrafikförsörjningen. Kompletterande busshållplats närmare hamnen skulle stärka arbetspendlingen på sikt.

Geotekniska förhållanden

Umeå hamn består till stor del av utfylld mark (mellan mindre öar) och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. Större delen av området är plan mark, men i norra delen finns en låg höjdsträckning bestående av morän.

Området närmast oljepiren och oljeterminalen utgörs av den tidigare ön Stormskär, därmarken sticker cirka 5 meter över omgivningen och berget går i dagen. Cisternerna på Stormskär står på berg och under mark finns äldre, numera nedlagda, bergrum för beredskapslagring av oljeprodukter.

Hamnområdes berggrund omfattas mestadels av paragnejs med inslag av basalt-andesit och granodiorit-granit. I avseendet jordarter består hamnområdet av fyllnadsmassor med undantag i söder där det förekommer svallsediment samt grus och block, Figur 22. Fyllnadsmassorna har skiftande innehåll men kommer främst från muddringar i älven samt byggmaterial.

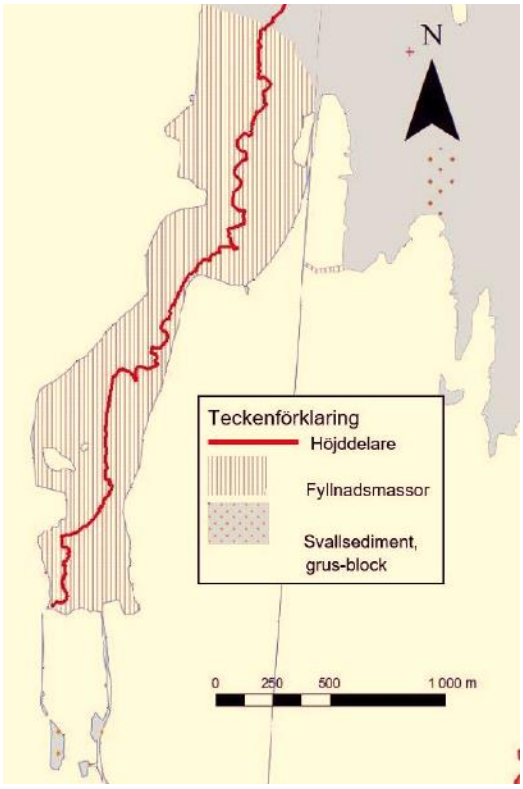

Figur 22 Geotekniska förutsättningar för Umeå hamn. Detaljplanområdet markeras ungefärligt med en svart ring

Hamnens vattenområden har varierande djup. Utanför kajerna i norra hamnen, södra hamnen och vid oljepiren har det muddrats. Utanför Gustafs udde är det naturliga djupet större och botten sluttar undan snabbt.

Vattenståndet i havet har inverkan på grundvattennivån i hamnområdet särskilt i de delar som närmast gränsar mot havet. De geotekniska undersökningar som utförts visar att grundvattennivån mestadels ligger på nivåer mellan +0 och cirka +1 (i höjdsystemet RH2000) med ställvis högre nivåer strax under markytan. Grundvattennivån varierar med årstid och nederbörd.

Genom åren har ett stort antal geotekniska utredningar gjorts i hamnen, både på land och i vattnet.

En sammanställning med syfte att översiktligt redogöra för de geotekniska och geologiska förutsättningarna för detaljplaneområdet har tagits fram (*Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn*, WSP 2022-01-26). I utredningen beskrivs de geotekniska förhållandena översiktligt tillsammans med grundläggningsrekommendationer för olika delområden av detaljplaneområdet.

Förändringar och konsekvenser

I utredningen har olika tänkbara scenarier som kan påverkas av de geotekniska förhållandena identifierats. Dessa scenarier kan exempelvis vara vid uppfyllnader och uppförande av byggnader på områden med lös jord, nybyggnad av kajer/utfyllnader i vatten, ökad belastning på mark på grund av påbyggnad av befintliga byggnader samt belastning av slänter nära vattnet.

Stabilitetsförhållanden i området ska, enligt utredningen, särskilt kontrolleras i följande fall:

- Då mark närmast strandlinjen/slänter mot vattnet belastas med byggnader, tung trafik eller uppfyllnad.

- Då områden med lösa sediment fylls ut eller belastas.
- Då nya utfyllnader i vattnet sker.
- Då uppfyllnad på befintliga vallar i Lagunen utförs.
- Vid utfyllnad av Lagunen.
- Då schaktning utförs under grundvattenytan eller mot befintlig byggnad/anläggning.

Sulfidjord förekommer på djupet inom delar av hamnområdet. Uppschaktad sulfidjord ska återplaceras under grundvattenytan eller omhändertas enligt gällande miljölagstiftning och kommunala anvisningar.

Inom de områden där lösa finkorniga sediment finns (muddrade som naturliga) uppstår sättningar om marken belastas med fyllning, nyttiga laster eller last från byggnad. Grundläggning i dessa områden måste därför ske med hänsyn tagen till dessa sättningar.

Inga ytterligare utredningar än vad som tidigare gjorts har genomförts som underlag till detaljplanen. Kommunen bedömer det inte kostnadsmässigt motiverat att göra mer utredningar eller att redovisa de geotekniska förutsättningarna ytterligare i detaljplanen. De geotekniska förutsättningarna har inte utgjort några anmärkningsvärda problem i samband med anläggande av de verksamheter som bedrivs i området idag, exempelvis stora cisterner för bränsle, farligt avfall och bitumen. Eftersom stor del av nuvarande hamnområde utgörs av utfylld mark mellan öar finns det därmed ingen anledning att misstänka att tillkommande områden inte skulle vara lämplig för ändamålet. Detaljerade utredningar ska dock vid behov genomföras inför kommande projekteringar i kommande tillståndsprocesser för utfyllnad i vattenområden med mera.

Risker och störningar

Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3§ miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet.

Kommunen har skyldighet att betala ersättning för skador (exempelvis värdeminskning av fastigheter) som uppkommer till följd av beslut enligt plan- och bygglagen. Bedömning sker från fall till fall enligt lag och rättspraxis. En viktig utgångspunkt för lagstiftningen är att samhället har förbehållit sig rätten att besluta om ändrad markanvändning.

Två begrepp som är viktiga att känna till är planskada och plannytta. Begreppen finns inte definierade i lag, men med planskada menas värdeminskning och andra kostnader till följd av en detaljplan och med plannytta menas följaktligen värdeökning till följd av en detaljplan. Utgångspunkten i lagen är att en planskada får tålas och att en plannytta tillfaller fastighetsägaren. En planskada ska beaktas vid den intresseprövning som görs när en detaljplan antas. Om planskadan blir alltför stor kan detaljplanen inte antas. De undantag som finns från denna grundprincip, det vill säga de planskador som ska ersättas, anges uttömmande i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i plan- och bygglagens 14:e kapitel.

Miljöfarlig verksamhet

Hamnen är en verksamhet som kan innebära störningar för närområdet av exempelvis buller, lukt och störande belysning av bland annat anslutande landtransporter på väg, järnväg och vatten. Verksamheten pågår dygnet runt, något som kan bli ännu viktigare i framtiden om sjötransporter ska kunna konkurrera med landtransporter och bidra till mer hållbara transporter. Landvägen finns särskilda behov avseende tunga eller skrymmande transporter. Detta medför att hänsyn behöver tas i utformning av korsningar, exempelvis avseende ökat utrymme. Idag är de längsta ekipagen för vindkraftvingar 94 meter långa och transformatorer för vattenkraft och andra stora elproducerande anläggningar väger flera hundra ton.

Detaljplanen möjliggör för miljöfarlig verksamhet som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Detta kan vara verksamheter som exempelvis bullrar, alstrar miljöfarligt avfall, föroreningar, lukt samt risk för miljö och hälsa. Vissa av de aktuella åtgärderna som detaljplanen ska möjliggöra kräver därmed tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken. Eftersom dessa är specifika och inte berör hela detaljplaneområdet har det bedömts att miljöbedömningarna för detaljplanen respektive åtgärderna inte kan samordnas enligt 6 kap. 46§ miljöbalken.

Kvarken Portens har låtit upprätta en övergripande riskbedömning för sin verksamhet inom Umeå hamn. Riskanalysen inkluderar de ombyggnationer som verksamhetsutövaren nu planerar i hamnen och syftar till att kartlägga vilka olika skadehändelser som kan inträffa, bedöma hur sannolika dessa händelser är och vilka konsekvenser de medför om de inträffar. Övergripande risker kopplade till hamnverksamheten kan vara spill och läckage av flytande kemikalier, trafikolyckor, brand samt och eventuellt explosion eller gasbildning om det förekommer kemiska ämnen med sådana egenskaper.

Enligt genomförd riskbedömning bedöms det inte föreligga någon generell och överhängande risk för olycksfall eller miljöpåverkan inom hamnens verksamhetsområde. Den största risken återfinns kring hantering av brandfarliga varor i oljehamnen och verkstaden. Vidare finns risker för trafikolyckor i de allmänna

delarna av hamnområdet och risk för intrång i området. Det finns även risker kopplade till verksamheter inom hamnen, där brand och utsläpp kan ske.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen möjliggör för att mängden gods som hanteras i hamnen ökar och att nya verksamheter kan etableras.

Generellt bedöms riskerna i framtiden komma att bestå av samma typer av händelser som idag, men frekvensen kan öka med ökad omfattning på verksamheterna. Framför allt risker kopplade till trafik kan komma att öka om vägar inte fullt ut dimensioneras för förekommande trafik.

Om verksamheter som klassas som miljöfarliga verksamheter ska etableras inom området kommer de att genomgå en anmälnings- eller tillståndsprocess enligt miljöbalken innan de kan starta sin verksamhet. I denna process säkerställs att erforderliga skyddsåtgärder finns på plats. Det bedöms därmed inte finnas behov av särskilda föreskrifter i detaljplanen kopplat till risker i verksamheter som prövas enligt miljöprövningsförordningen.

Skydd mot störningar

Nödvändiga plank och stängsel får uppföras inom all kvartersmark i hela detaljplaneområdet vid behov [*generell bestämmelse*]. Syftet är att möjliggöra skydd mot omgivningen mot buller och andra störningar samt som säkerhet mot intrång (skalskydd).

Närhet till väg E12

Vägens sidoområde behöver generellt utformas så att risken för svåra personskador vid avkörningsolyckor förebyggs. Normalt ska det finnas en så kallad säkerhetszon längs vägen, en zon med jämnt underlag, flack lutning och fri från oeftergivliga hinder (högre än 0,1 meter ovan marknivån), stup och djupt vatten (≥ 0,5 meter). Säkerhetszonens bredd är beroende av bland annat högsta tillåten hastighet och trafikflöde årsmedeldygnstrafik (ÅDT). Det finns också andra skäl till att det behövs ett fritt utrymme längs vägar, bland annat för snöupplag och för att få plats med vägmärken och belysning.

Säkerhetszon längs hela sträckan uppgår till mellan 2-3 meter mellan vägbanekant (avseende övergripande huvudväg/tätortsgenomfart med flack släntutformning) och närmaste hinder. Enligt § 47 väglagen (1971:948) om tillståndspliktig zon får därutöver inte, utan länsstyrelsens tillstånd, uppföras byggnader, tillbyggnader eller andra anläggningar som menligt kan inverka på trafiksäkerheten. Tillståndsplikten gäller inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde (körbana inklusive diken och slänter). Länsstyrelsen kan, om det är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet utökas upp till 50 meter. Längs väg E12 (Holmsund-riksgränsen vid Umbukta) gäller utökad tillståndsplikt med krav på bebyggelsefritt avstånd om 30 meter från vägområdet. Särskild utredning kan dock motivera kortare säkerhetsavstånd. Detta kan medges med särskilt tillstånd, eller genom reglering i detaljplan.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen tillåter ingen bebyggelse eller område för stadigvarande vistelse närmare vägområdet än 15 meter. Mellan körbanan och område som kan bebyggas är det som minst cirka 20 meter. I detta område finns dike för avvattning av vägen.

På grund av avståndet bedöms exploateringen inte hamna i konflikt med trafikanläggningen avseende säkerhet, drift med mera.

Transporter av farligt gods

Vägtrafiksystemet i anslutning till Umeå hamn passerar genom samhället Holmsund. Huvudstråket är väg E12, men även Holmsundsvägen nyttjas. Båda vägarna är primär rekommenderad väg för farligt gods. Farligt gods transporteras även längs järnvägen.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet vid riskidentifiering i den kommunala planprocessen och har tagit fram regionala riktlinjer för skyddsavstånd till transportleder för farligt gods (*Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län*, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019). Enligt de riktlinjer som presenteras bör ett riskhanteringsavstånd från transportled för farligt gods på 150 meter tillämpas. Om detta inte är möjligt behövs en riskbedömning med syfte att avgöra behov av skyddsavstånd eller säkerhetshöjande åtgärder.

En riskutredning i enlighet med i länsstyrelsens riktlinjer har genomförts för den utveckling som planeras i hamnen (*Detaljerad riskbedömning, transport av farligt gods på väg och järnväg*, WSP, 2021-12-15, reviderad 2022-10-13). Syftet med utredningen har varit att redovisa om åtgärder krävs inom hamnområdet så att hamnens expansion kan ske med tillräcklig hänsyn till risker från ökade transporter av farligt gods på väg och järnväg. Riskbedömningen hanterar endast transporter till och från hamnen via väg E12, Holmsundvägen och järnvägen. Ökning av antalet transporter med farligt gods förutsätts öka proportionerligt mot mängden hanterat gods i hamnen.

Risker förknippade med verksamheterna i hamnen har inte utretts. Nya verksamheter, eller ändring av befintliga verksamheter, som innebär förändring av olycksrisker hanteras i respektive tillstånd enligt miljöbalken.

En liknande riskutredning har tidigare även tagits fram, Figur 23, för detaljplaneprogram för fastigheterna Märkpojken 1 och 6 norr om Umeå hamn (*Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6,* WSP, 2020-12-07). Slutsatserna i denna utredning bedöms delvis kunna tillämpas för aktuell detaljplan då Umeå hamn, söder om programområdet, är målpunkt för transporter med farligt gods via väg- och spårtrafik.

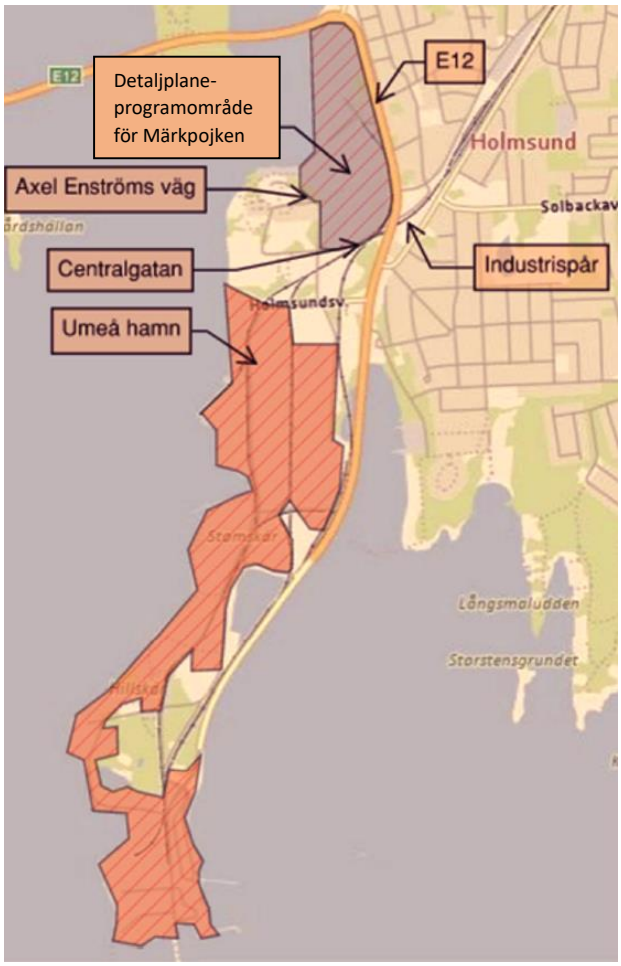

Figur 23 Schematisk bild över området för planprogram i relation till hamnen. Källa: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07.

Förändringar och konsekvenser

Baserat på förutsättningarna i riskutredningen bedöms relevanta åtgärder i första hand utgöras av skyddsavstånd tillsammans med hantering av brandfarlig vätska.

Enligt utredningen behöver skyddsavstånd om 30 meter säkerställas längs väg E12 och järnvägen inom detaljplaneområdet. Inom detta område kan ej känslig verksamhet/Zon A-verksamheter (se tabell nedan) placeras utan riskreducerande åtgärder.

I detaljerad riskbedömning för detaljplaneprogramområdet Märkpojken redovisas skyddsavstånd och förslag på lämplig markanvändning på olika avstånd vilket också kan appliceras inom hamnområdet, se Tabell 2 Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner. Källa: Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019. Tabell 3 nedan.

Tabell 2 Kategorisering av markanvändning i bebyggelsezoner. Källa: Riktlinjer för fysisk planering - Skyddsavstånd till transportleder för farlig gods i Norrbotten Västerbottens län, Länsstyrelsen Norrbotten och Västerbotten, november 2019.

Zon A (Ej känslig verksamhet)	**Zon B (mindre känslig verksamhet)**
Alldeles intill transportleden för farligt gods kan ej känslig verksamhet placeras. Ej känslig verksamhet är sådan markanvändning som omfattar ett fåtal människor vilka inte upprätthåller sig stadigvarande på platsen: • Parkering (ytparkering) • Trafik • Odling • Friluftsområde • Tekniska anläggningar	Mindre känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar få och vakna personer: • Detaljhandel (< 3000 m²) • Industri • Drivmedelsförsäljning • Lager • Parkering (parkeringshus) • Verksamhetsområde
Zon C (normalkänslig verksamhet)	**Zon D (känslig verksamhet)**
Normalkänslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar färre personer än känslig verksamhet, samtidigt som personerna får vara sovande, givet att de har god lokalkännedom: • Bostäder (småhusbebyggelse) • Detaljhandel • Kontor • Tillfällig vistelse (mindre hotell/camping) • Besöksanläggning utan betydande åskådarplats • Centrumverksamhet	Känslig verksamhet avser sådan markanvändning som omfattar många eller särskilt känsliga personer (personer med nedsatt förmåga att själva inse fara och påverka sin säkerhet t.ex. vårdbehövande eller barn): • Bostäder (flerbostadshus) • Vård • Skola • Tillfällig vistelse (större hotell/konferens) • Besöksanläggning med betydande åskådarplats

Tabell 3 Tabell som visar krav på riskreducerande åtgärder för etablering inom 15 – 30 meter från farligt godsleder i området. Åtgärder för zon D, Känslig verksamhet, redovisas inte då någon sådan verksamhet inte tillåts inom hamnen. Källa: Detaljerad riskbedömning för planprogram Umeå kommun – Märkpojken 1 & 6, WSP, 2020-12-07.

Zon A – Ej känslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Skyddsavstånd. Marken kan exempelvis utgöras av grönområden eller cykelväg eller jordvall. Dike/invallning krävs för att inte utsläpp ska nå närmare planområdet
15 - 150	Inga riskreducerande åtgärder krävs för etablering av zon A.
Zon B och C – mindre känslig verksamhet och normalkänslig verksamhet	
Avstånd [m]	**Riskreducerande åtgärder**
0 - 15	Ingen etablering.
15 - 30	Etablering av zon B och zon C möjlig om följande riskreducerande åtgärder vidtas: ▪ Byggnadstekniskt brandskydd (se avsnitt 5.1.2) ▪ Ej oskyddad stadigvarande vistelse utomhus (se avsnitt 5.1.2) ▪ Säker utrymningsväg (se avsnitt 5.1.3) ▪ Placering av friskluftsintag och ev. nödstopp (se avsnitt 5.1.5)
30 - 150	Överväg placering av friskluftsintag och att förse mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter. Inga övriga riskreducerande åtgärder bedöms nödvändiga.

I aktuell detaljplan medges endast kategori A - ej känslig verksamhet, 0-15 meter från farligt godsled [**m_2**].

Inom riskzon avseende farligt gods längs järnvägen [**T_1**] ligger bland annat byggnad för befintlig återvinningscentral. Befintliga byggnader kan tills vidare stå kvar inom område som inte får förses med byggnadsverk [*prickad mark*] och får underhållas, men eventuell ny byggnad inom detta område måste placeras längre från farligt gods-led.

Möjligheten till uppsamling av brandfarlig vätska längs med aktuella farligt gods-leder bör därutöver övervägas för att ytterligare reducera risknivåerna. Diken bör anordnas med syfte att samla upp utsläpp. Åtgärden kan med fördel kombineras med vall med syfte att tjäna som en fysisk barriär mellan farligt gods-led och verksamheter. Dikens djup och bredd och vallars höjd och utbredning bör utredas i detalj för att anpassa den riskreducerande effekten. Inom ett område upp till 150 meter från farligt gods-led bör också friskluftsintag generellt vändas bort från farligt godsled och förses mekanisk ventilation med nödstopp för personintensiva verksamheter.

Sammanfattningsvis bedöms att genomförande av detaljplanen kan göras med en risknivå som är acceptabel avseende farligt gods.

Påverkan från farligt gods genom Holmsund hanteras inte särskilt i denna detaljplan då farligt gods fortsatt ska ledas på vägar som är rekommenderade för farligt gods och tillstånd krävs för miljöfarlig verksamhet som etablerar sig inom hamnområdet. För nyetablering inom Holmsundområdet bör skyddsavstånd och förslag på lämplig markanvändning på olika avstånd som beskrivs i detaljerad riskbedömning för detaljplaneprogramområdet Märkpojken följas.

Totalförsvaret

Hänsyn till totalförsvarets intressen behöver tas i planeringen (enligt 3 kap. 9§ miljöbalken), exempelvis skyddsobjekt, utrymningsvägar och skyddsrum, tillgänglighet för utryckningsfordon och militär transport samt skydd av objekt och mark- samt vattenområden som är av betydelse för totalförsvaret. Hamnar är viktiga transportnoder för Sveriges försörjningsberedskap. Vid krig kan hamnen utgöra ett troligt mål för bekämpning av främmande makt.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har det övergripande ansvaret för landets skyddsrum. Ytterst är det riksdag och regering som beslutar om skyddsrummen. MSB ansvarar inriktar och håller samman arbetet med att utveckla befolkningsskydd med varningssystem, skyddsrum och utrymning och inkvartering. MSB kontrollerar bland annat att mängden skyddsrum bevaras.

Förändringar och konsekvenser

Eftersom detaljplanen bland annat medger objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse, berör europaväg och tillståndspliktig hamn har detaljplanen remitterats Försvarsmakten.

Detaljplanen berör inga riksintressen eller andra kända intressen för totalförsvaret.

Inom detaljplaneområdet finns flertal registrerade skyddsrum som inrymmer cirka 300 personer. Skyddsrum och ljudsändare regleras inte i detaljplanen och kommunen gör ingen bedömning av behovet inom ramen för planarbetet. Kommunen bedömer att detaljplanen inte utgör något hinder om behov finns att utöka befolkningsskyddet med t.ex. skyddsrum och varningssystem inom planområdet. Fastighetsägaren ansvarar för befintliga skyddsrum och ljudsändare.

Skyddsrum finns i övrigt i både Holmsund och Obbola samhällen.

Framkomlighet för utryckningsfordon

I Umeåregionens brandförsvar finns det totalt tio brandstationer. På Umeå brandstation jobbar heltidsanställda brandmän. Övriga nio är deltidsstationer som bemannas av brandmän i beredskap, bland annat i Holmsund.

Närmaste sjukhus finns i Umeå (Norrlands universitetssjukhus), cirka 15 km norr om Umeå hamn.

Förändringar och konsekvenser

Framkomligheten för ambulans och räddningstjänst till och från detaljplaneområdet bedöms vara god. Flera infarter finns därtill in till hamnområdet samt parallellvägar ifall exempelvis väg E12 skulle bli blockerad.

Brandposter ska vid behov anordnas på lämpliga ställen i hamnområdet.

Byggnaders utformning och blåljuspersonals behov av åtkomst, framkomlighet till brandposter och släckvatten beaktas därutöver i samband med bygg- och markprojektering i enlighet med gällande regler.

Buller

Buller är oönskat ljud, vilket är ett stort folkhälsoproblem. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag. Därutöver anses buller också orsaka bland annat stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

Inom detaljplaneområdet medges och finns det verksamheter som leder till bullerstörningar, både i och från området, men även längs transportleder som till och från hamnområdet. Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med detaljplane- och tillståndsprocesser.

Nedan redovisas buller sammanfattat utifrån olika bullerkällor. För fördjupad information om riktvärden och beräkningar för detaljplaneområdet, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Industri- och verksamhetsbuller

Boverket har tagit fram allmänna råd och vägledning för omgivningsbuller utomhus från industriell och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär (BFS 2020:2), exempelvis rangerbangårdar, vid godshantering, fordonsrörelser med anknytning till verksamheter inom verksamhetsområden, hamnar och färjelägen.

Vägledningen, Tabell 4 och

Tabell 5, utgår från tre olika zoner (A, B och C) som bör användas vid planläggning för bostadsbebyggelse i områden som är utsatta för industri- eller verksamhetsbuller.

Tabell 4 Boverkets riktvärden för buller från industrier och andra verksamheter vid bostadsbyggnads fasad.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06
Zon A. Bostadsbyggnader bör kunna accepteras upp till angivna bullernivåer utan bulleranpassad utformning av bebyggelsen.	**50 dBA**	**45 dBA**	**45 dBA**
Zon B. Bostadsbyggnader bör kunna accepteras upp till angivna bullernivåer förutsatt att tillgång till ljuddämpad sida finns och att byggnaderna bulleranpassas.	**60 dBA**	**55 dBA**	**50 dBA**
Zon C. Bostadsbyggnader bör inte medges över angivna nivåer.	**> 60 dBA**	**> 55 dBA**	**> 50 dBA**

Tabell 5 Boverkets riktvärden för buller från industrier och annan verksamhet vid ljuddämpad sida på bostadsbyggnad.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06
Högsta bullernivå vid ljuddämpad sida och vid uteplats om sådan anordnas	**45 dBA**	**45 dBA**	**40 dBA**

Utöver ovan angivet gäller att maximala ljudnivåer från industri eller annan verksamhet som överskrider riktvärdet 55 dBA vid bostadsfasad inte bör förekomma nattetid (kl. 22-06) annat än vid enstaka tillfällen.

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning, Tabell 6, om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538, april 2015) med riktvärden för bedömning enligt miljöbalkens hänsynsregler. Vägledningen syftar till att vara ett stöd för tillsyns- och prövningsmyndigheter och stämmer i stort överens med Boverkets allmänna råd för etablering av nya bostäder.

Tabell 6.Naturvårdsverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet, frifältsvärde utomhus.

	Ekvivalent ljudnivå dagtid kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå kvällstid kl. 18-22 samt helgdag kl. 06-18	Ekvivalent ljudnivå nattetid kl. 22-06	Maximal ljudnivå
Utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler (utomhus vid fasad och vid uteplatser och andra ytor för utevistelse i bostadens närhet).	**50 dBA**	**45 dBA**	**40 dBA**	**55 dBA**
Friluftsområde[1]	**40 dBA**	**35 dBA**	**35 dBA**	**50 dBA**

1) Med friluftsområden avses i det här sammanhanget ett område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet, eller andra områden som nyttjas mer frekventför friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Inom hamnområdet regleras buller från de flesta verksamheter genom tillstånd eller andra typer av beslut med stöd i miljöbalken. Även tillfälliga åtgärder som byggen och markarbeten får ofta gränsvärden för buller genom beslut av en tillsynsmyndighet.

I gällande tillstånd (2000-12-19) för att bedriva verksamhet vid Umeå hamn, finns bullervillkor. Buller från verksamheten inklusive transporter inom hamnområdet får utomhus vid bostadsbebyggelse inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå än följande riktvärden:

- 50 dBA dagtid vardagar kl. 07-18
- 45 dBA kvällstid kl. 18-22 och dagtid sön- och helgdag kl. 07-18
- 40 dBA nattetid kl. 22-07.
- Nattetid kl. 22-07 får den maximala ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiga 55 dBA som riktvärde.

Särskilt störande ljudkaraktärer

När buller från industriell verksamhet karaktäriseras av ofta återkommande impulser eller av ljud med tydligt hörbara tonkomponenter, bör värdena i Naturvårdsverkets tabell sänkas med 5 dBA.

Lågfrekvent ljud

Betydande förekomst av lågfrekvent ljud kan bedömas som särskilt störande. Lågfrekvent ljud bör därför beaktas vid lokalisering, placering och utformning av bostadsbyggnader.

Buller från väg- och spårtrafik

I *Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader* (SFS 2015:2016), vilken tar stöd i 9 kap. 12§ miljöbalken (skydd mot olägenheter för människors hälsa), innehåller bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid *nya* bostadsbyggnader. Bestämmelserna ska tillämpas vid bedömningen av om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i plan- och bygglagen är uppfyllt i planläggning, bygglov och förhandsbesked. Vid beräkning av bullervärden vid en bostadsbyggnad ska hänsyn tas till framtida trafik som har betydelse för bullersituationen.

Buller från spårtrafik och vägar bör enligt förordningen inte överskrida:

- 60 dBA ekvivalentnivå (medelljudnivå under en given tidsperiod) vid fasad respektive 65 dBA ekvivalentnivå för en bostad om högst 35 m^2
- 50 dBA ekvivalentnivå vid uteplats i anslutning till bostad
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

Om ljudnivån som anges i punkt 1 ändå överskrids vid en bostadsbyggnads fasad bör:

- minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en sida där 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasaden, och
- minst hälften av bostadsrummen vara vända mot en sida där 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl. 22.00 och 06.00 vid fasaden.

Om ljudnivå 70 dBA maximal ljudnivå vid uteplats överskrids, bör nivån inte överskrida med mer än 10 dBA maximal ljudnivå fem gånger per timme mellan kl. 06.00 och 22.00.

Dubbdäck kan öka ljudnivån från vägtrafik, men riktvärden, beräkningar och mätningar gäller för odubbade däck och torr vägbana.

Tabell 7 Ljudnivåer för att i normalfallet avgöra när skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått behöver övervägas för befintliga bostäder vid trafikbuller (frifältsvärden utomhus).

	1997 – 2015 ”nyare befintlig miljö”	Före 1997 ”äldre befintlig miljö”
Buller från väg, vid fasad	**55 dBA Leq**	**65 dBA Leq**
Buller från spår, vid fasad	**60 dBA Leq**	**55 dBA[1] Lmax inomhus under natt**
Buller från väg och spår, uteplats	**55 dBA[2] Leq**	**-**
	70 dBA[3] Lmax	

1) Värdet får överskridas maximalt 5 ggr/årsmedelnatt i rum för sömn och vila (sovrum), kl. 22-06.

2) Varken infrastrukturpropositionen eller praxis har någon tydlig angivelse för vägbuller vid uteplats. Enligt Naturvårdsverket är en tänkbar nivå för att nå en god miljökvalitet 55 dBA Leq, det vill säga samma som för buller från spår.

3) Tidsvägning Fast. Får överskridas maximalt 5 ggr/genomsnittlig maxtimme under dag och kväll, kl. 06-22.

Förändringar och konsekvenser

En bullerutredning har tagits fram som underlag för detaljplanen (*Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10) med syfte att visa på hur detaljplanens genomförande påverkar omgivningen. I utredningen redovisas beräknade ljudnivåer från verksamheter i Umeå hamn samt från transporter på de vägar som används till och från hamnen. Prognosåret har satts till 2050 där hela hamnområdet enligt detaljplanen har ianspråktagits. Utredningen redovisar dagens bullersituation, bullersituationen med gällande detaljplaner (”nollalternativet”) samt bullersituation med ny detaljplan (prognos 2050).

Verksamhetsbuller

Nollalternativet, det vill säga om hamnen byggs ut i enlighet med gällande detaljplaner, beräknas innebära i stort sett samma bullerpåverkan på närliggande bostäder från verksamheterna som nuläget (år 2021). Detta eftersom stor del av hamnen närmast befintliga bostäder redan är ianspråktagen. Skillnad uppstår framför allt i detaljplaneområdets södra del, där ny kvartersmark och därmed fler bullerkällor tillkommer. Detta buller påverkar befintliga bostäder i mindre grad.

Utifrån antaganden om hur mycket verksamheterna förväntas öka fram till 2050 med ny detaljplan beräknas bullernivåerna öka något vid befintliga bostäder jämfört med nollalternativet. Naturvårdsverkets riktvärden för ljudnivå från industri/verksamhet beräknas dock inte överskridas i dessa lägen under vardagar (kl. 06-18). Risk finns dock att ljudnivåer kan överstiga riktvärdena kvällar, helger och nätter för de bostäder som ligger absolut närmast hamnområdet och om alla verksamheter i hamnen är i gång samtidigt (värsta fall scenario).

För fördjupad information och illustrerande kartor, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Trafikbuller

Bullerberäkningar har utförts för trafik på järnväg och de vägar som används för transporter till och från hamnen (väg E12 och Holmsundsvägen). Nollalternativet, det vill säga om hamnen byggs ut i enlighet med gällande detaljplaner, beräknas innebära i stort sett samma bullerpåverkan vid närliggande bostäder som idag (år 2021). Enligt beräkningarna blir ekvivalent ljudnivå upp till 2 dBA högre för prognos 2050 jämfört med nollalternativet på grund av den ökade mängden gods som planeras att hanteras. De maximala nivåerna avseende tåg förblir oförändrade medan de maximala nivåerna för väg (maxtimme) ökar med upp till 1 dBA.

När hamnen är fullt utbyggd enligt detaljplanen beräknas bullernivåerna längs järnvägen, väg E12 och Holmsundsvägen vid närmaste bostäder (bottenplan) sammanfattningsvis leda till ekvivalenta nivåer upp till 64 dBA respektive maximala nivåer upp till 77 dBA. De högsta nivåerna berör de bostäder som ligger norr om

hamnen, relativt nära väg E12 och järnvägen. Riktvärdena i förordning om trafikbuller (SFS 2015:2016) riskerar därmed att överskridas för vissa bostäder i utsatta lägen. Riktvärdena överskrids i dessa lägen även idag. Eftersom denna förordning endast tillämpas på ny bebyggelse (uppförd efter år 2015) behöver nivåerna för respektive bostad jämföras med äldre riktvärden för befintlig miljö beroende av när bostaden är uppförd (se Naturvårdsverkets sammanställning ovan).

För fördjupad information och illustrerande kartor, se *Bullerutredning för detaljplan Holmsund 2:65*, Tyréns Sverige AB, 2021-09-24 reviderad 2022-02-10.

Åtgärder

För att nå acceptabla bullernivåer i utsatta lägen kan kompletterande bullerskyddsåtgärder komma att krävas om transporter, godsmängder och verksamheter ökar enligt vad som detaljplanen möjliggör. Detaljplanen tillåter plank som skydd mot bullerstörningar inom detaljplaneområdet och byggnader tillåts placeras så att bullerdämpning kan ske åt olika håll. Ljudnivåer bör med fördel sänkas vid källan, exempelvis genom användande av eldrivna fordon, ansluta fartyg till landström.

Om det finns särskilda skäl får kommunen i detaljplan bestämma högsta tillåtna värden för störningar som omfattas av 9 kap. miljöbalken. En förutsättning för en sådan reglering är att störningarna ska ha en viss varaktighet. Ett särskilt skäl kan vara att detaljplaneområdets lokalisering innebär att kommunen behöver ange en gränsnivå för den framtida miljöbelastningen. Syftet med bestämmelserna är att garantera att lokaliseringen även på sikt förblir lämplig. Bestämmelser om högsta tillåtna värden för störningar syftar dock inte till att minska befintliga störningar eller störningar i enlighet med tillstånd enligt miljöbalken.

För många verksamheter i hamnområdet (befintliga och nya) hanteras störningar i de miljötillstånd som krävs för verksamheten. För att säkerställa att riktvärden för buller hålls för verksamheter som *inte* tillståndsprövas enligt miljöbalken har plankartan försetts med bestämmelse som säkerställer gällande riktvärden för buller för de verksamheter som inte kräver tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelsen har bedömts vara nödvändig för att hamnens lokalisering ska vara lämplig avseende bullerstörningar på omgivningen även på sikt. Nya bostäder eller annan störningskänslig verksamhet ska samtidigt undvikas i lägen som utsätts för störningar från hamnen idag och i framtiden. Kommunstyrelsen har bland annat fastslagit att en generell försiktighetsprincip bör tillämpas i fråga om att tillåta ny bostadsbebyggelse inom hamnverksamhetens influensområden för att inte förhindra eller försvåra ett fullt utnyttjande av hamnen (KS-2015/00691 § 115).

För mer information, se rubrik *Miljökvalitetsnormer – MKN för omgivningsbuller.*

Vibrationer

Risk för störande vibrationer från exempelvis järnvägstrafik och tunga transporter föreligger framför allt i områden där både järnväg och närliggande bebyggelse är grundlagda på vibrationskänsliga jordar, det vill säga lösa finkorniga sediment av lera

och silt. Vid byggande på finkorniga sediment krävs i allmänhet förstärkningsåtgärder för att uppnå stabilitet och jämnhet. Grundförstärkningsåtgärder bidrar till att minska vibrationsstörningar och kan helt förhindra att problem uppstår om exempelvis pålning eller urgrävning väljs. Vid byggande på sådana jordar ska projektering även ske ur vibrationssynpunkt.

Umeå hamn består till stor del av utfyllnadsområden mellan ett antal mindre öar. Större delen av området är plan mark, men i norra delen finns en låg höjdsträckning bestående av morän. På vissa områden går berg i dagen.

Förändringar och konsekvenser

Området består inte av sådana jordar som är känsliga för vibrationer. Några särskilda åtgärder har därmed inte tagits i detaljplanen.

Elektromagnetiska fält

Kraftledningar och elektriska anläggningar kan ge upphov till elektromagnetisk strålning. Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att magnetfält upp till 0,2 µT i årsmedelvärde är normala för miljöer där människor varaktigt vistas (bostäder, skolor, förskolor, arbetsplatser m.m.).

Elanläggningar och vissa (elektrifierade) järnvägsspår inom detaljplaneområdet omges av elektriska och magnetiska fält.

Förändringar och konsekvenser

Ytterligare transformator-/fördelningsstationer kan behövas inom detaljplaneområdet samt en större fördelningsstation i område kring färjeläget. På grund av osäkerheten var dessa kan behöva uppföras och om befintliga stationer behöver flyttas, byggas om eller dylikt, har detta inte reglerats särskilt på plankartan. I reglerade användningar (se rubrik *Mark- och vattenanvändning*) ingår även de komplement som behövs för användningens funktion utan att det särskilt behöver anges i planen. Komplement kan utgöras av exempelvis transformator- och fördelningsstationer. Användningen tekniska anläggningar [**E**] möjliggörs även inom all kvartersmark för att garantera olika typer av anläggningar som behövs för verksamheten. Eftersom kraven på anläggningarna kan vara olika beroende av ändamål har denna typ av anläggning inte specificerats.

På 30 meters håll är påverkan från järnvägen svagare än det som förekommer i ett vanligt svenskt hem. Något skyddsområde har inte reglerats på plankartan. Områden närmast järnvägen bör dock nyttjas för funktioner där inte människor vistas mer än tillfälligt.

Det bedöms vara i verksamhetens intresse att anläggningarna utformas och placeras på sådant sätt att det fungerar för ändamålet och för användningen av området som helhet. Detta inkluderar tillräckligt avstånd till områden där människor vistas mer än tillfälligt i avseende av påverkan från elektriska och magnetiska fält.

Lukt och damning

Detaljplanen tillåter lagring och hantering av ämnen som kan innebära lukt och damning.

Lukt är en svår störning att mäta och är många gånger individuell. Om lukten kan bedömas vara påtaglig kan en så kallad organoleptisk bedömning utföras. Detta innebär att lukten värderas av det mänskliga luktsinnet. Ämnets lukttröskel bestäms först vilket innebär den koncentration vid vilken det mänskliga sinnet nätt och jämt kan förnimma lukt. Luktstyrkan (uttrycks i luktenheter) bestäms sedan genom hur många gånger ämnet måste spädas för att lukttröskeln ska underskridas. Med luktfrekvens beskrivs därefter den del av den totala tiden (angiven i procent) som lukttröskeln överskrids. Klagomål på lukt kan redan förekomma om lukttröskeln överskrids ett par procent av tiden och åtgärder kan då krävas.

Förändringar och konsekvenser

Det är viktigt att lagring av material som kan ge upphov till lukt och damning lokaliseras på ytor där påverkan för omgivningen minimeras. När skyddsåtgärder, exempelvis att materialet byggs in, och bästa möjliga teknik tillämpas bedöms att risken för betydande störningar kan minimeras.

Om verksamheter anläggs inom detaljplaneområdet som innebär att riktlinjer för partiklar i luft överskrids krävs omedelbara åtgärder (MKN för partiklar i luft gäller).

Förorenad mark och vatten

Hamnområdet har under lång tid använts för olika typer av verksamheter med miljöfarlig verksamhet. De större verksamheterna har utgjorts av hamnverksamhet och träimpregnering. Hamnverksamheten har bedrivits sedan 1900-talets början. Träimpregneringen var verksam mellan åren 1944 och 1981.

Hamnen är utpekat som industriområde, både i nuvarande detaljplaner och i denna detaljplan. Denna detaljplanen möjliggör även en expansion av hamnverksamheten söderut. Markanvändningen inom detaljplaneområdet är av typen mindre känslig markanvändning (MKM).

Utöver hamnverksamhet bedrivs även många andra typer av verksamheter inom hamnområdet. Här finns exempelvis stora olje-, bitumen- och avfallsverksamheter, tull och kustbevakning samt ett antal andra företag som inte ingår i hamnens verksamhet. Dessa bolag arrenderar mark eller hyr lokaler av hamnen och har vid behov egna tillstånd enligt miljöbalken. Bolagen ansvarar också för eventuella mark- eller grundvattenföroreningar som uppkommit inom deras verksamhetsområde, genom den egna eller tidigare verksamhet.

De flesta av de enligt miljöprövningsförordningen tillståndspliktiga verksamheterna har gjort egna miljötekniska utredningar av mark och grundvatten, dels genom så kallade MIFO Fas 2-utredningar, dels genom statusrapporter med mark- och grundvattenutredningar. MIFO Fas 2 omfattar en översiktlig undersökning av mark och grundvatten och riskklassning. I och med riskklassningen görs en översiktlig bedömning av de risker för människors hälsa och miljön som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. De bolag som genomfört MIFO Fas 2-utredningar är Nynäs AB, Preem Raffinaderi AB (finns inte längre kvar i hamnen), RagnSells AB, SAKAB (idag RagnSells depå 10), Svenska Statoil AB (idag Cirkle K AB), Norsk Hydro Olje AB (idag Cirkle K), Umeå Tank & Miljö (idag Stena Recycling AB) och Umeå hamn (idag Kvarkenhamnar). Information om dessa utredningar och riskklasser finns i länsstyrelsens Ebh-databas.

Idag finns det 17 MIFO-objekt (områden som Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden) inom planområdet, Figur 24, varav två objekt är sanerade; oljedestruktionsområdet och träimpregneringsområdet. Vid ytterligare ett objekt, en ledning för bunkerolja, har delåtgärd skett.

Figur 24 Karta med de område Länsstyrelsen riskklassat som potentiellt förorenade områden. Källa: VISS.

En stor del av hamnområdet där det finns eller funnits verksamheter som kan gett upphov till föroreningar i mark eller grundvatten har undersökts. Utredningarna har visat att det förekommer föroreningar i mark och grundvatten hos vissa av dessa verksamheter. Föroreningar förekommer även i sediment utanför hamnen, bland annat områden som avses muddras eller fyllas igen, vilket hanteras i tillståndsansökan för vattenverksamhet. Föroreningarna utgörs i första hand av aromater och alifater som härrör från hantering av petroleumprodukter men även tungmetaller och PAH har påvisats. I de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att det finns risk för hälsa eller miljö eller spridning av förorening har kontrollprogram upprättats med krav på grundvattenprovtagning med syfte att se om det finns behov av efterbehandlingsåtgärd eller inte. Det har även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckts i samband med schaktning eller liknande aktiviteter. Exempel på stora saneringsprojekt är, som ovan nämnt, sanering av den före detta träimpregneringsanläggning i Holmsund (arsenik, zink, PAH med mera) och sanering

av Hillskär (olja och tungmetaller) och som utförts av Umeå kommun. Flera saneringar och delsaneringar, såväl mindre som större, har också genomförts av bolag som arrenderar mark av Umeå hamn. Saneringarna har genomförts huvudsakligen som schaktsaneringar där förorenade massorna körts på godkänd deponi men även behandling av massor in-situ har förekommit. De har genomförts i nära samråd med tillsynsmyndigheten som lämnat synpunkter på upplägg av åtgärder och förelagt om försiktighetsåtgärder.

Utöver verksamheter som kan ha gett upphov till förorenade områden inom detaljplaneområdet är området i sig utfyllt etappvis under hela 1900-talet. Utfyllnad av hamnens ytterdelar skedde huvudsakligen under 1960–1970-talen. Vilken typ av fyllnadsmassor som användes för utfyllnad av området är till viss del okänt men enligt miljötillståndsansökan för fortsatt och utökat tillstånd (som Umeå Hamn AB erhöll tillstånd för 2000-12-19) skedde markutfyllnaden genom att anlägga stenpirar mellan de skär som tidigare fanns där. Utrymmet mellan skären fylldes därefter ut med muddermassor från farleder samt överskottsmassor från vägbyggnationer och liknande.

Brandsläckningsskum har använts i slutna cisterner vid Fodercentralen på Hillskär och vid Foderfabriken i inre hamnen samt vid utlastningen vid Circle K (vid tidpunkten asfalterad yta med brunnar ut i havet). År 1978 brann det i en magasinsbyggnad närmast Kamratvallen. Skum användes då i ett hörn av byggnaden. Ett nytt magasin står här idag. Ett antal bilbränder har också skett inom hamnområdet genom åren, bland annat vid färjeterminalen, då begränsade mängder skum använts. Även bränder i fartyg har förekommit, men då har skum endast använts på själva fartygen. Övningsskum har till sist använts på älven/ute i vattnet.

Det är som ovan nämnt konstaterat att föroreningar finns inom hamnområdet och det finns en relativt stor mängd utredningar som beskriver föroreningssituationen. Det har, som tidigare nämnt, även genomförts ett antal saneringar under åren, både av kända föroreningar och av sådana som inte tidigare varit kända och som upptäckt i samband med exempelvis schaktning. Det finns dock inget samlat/fullständigt register över vilka utredningar och saneringar som genomförts. En åtgärdsutredning har dock tagits fram om underlag till detaljplanen (*Åtgärdsutredning Umeå hamn*, WSP Sverige AB, 2022-02-28) med syfte att redovisa resultat från kända miljötekniska utredningar som har gjorts inom Umeå hamn. I utredningen har åtgärder föreslagits för områden med påträffade föroreningar över riktvärden för aktuell/föreslagen markanvändning. För övriga områden har åtgärder inte bedömts vara nödvändiga. I de delar där utredningar inte har genomförts fastslås att utredning av jord och grundvatten ska göras innan aktuellt område exploateras i enlighet med gällande lagstiftning i 26 kap. 22 § miljöbalken.

För viss sorts verksamhet med hantering och lagring av farliga ämnen finns krav på invallning av motsvarande volymer ifall ett oavsiktligt läckage skulle inträffa, exempelvis för lagring av vissa kemikalier och petroleumprodukter. Många dagvattenanläggningar är strategiskt viktiga ur katastrofhänseende för skydd av

recipienten i anslutning till en eventuell olycka, exempelvis brand eller spill/läckage, då dagvattensystemet oftast utgör lågstråk eller lågpunkter inom området.

Förändringar och konsekvenser

Mot bakgrund av föroreningssituationen vidtas idag försiktighetsåtgärder vid alla grävningar och åtgärder inom hamnområdet. Påträffade föroreningar hanterats i enlighet med gällande lagstiftning, bland annat miljöbalken och förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta innebär bland annat att underrättelse till tillsynsmyndigheten och upprättande av saneringsanmälan alltid sker vid påträffande av förorening. Processen inkluderar miljötekniska markundersökningar för att avgränsa förorening och minimera risk för spridning i samband med efterbehandling. Arbetet sker och ska fortsatt ske i nära samarbete med tillsynsmyndigheten.

Kommunen bedömer det inte kostnadsmässigt motiverat att göra mer utredningar eller att redovisa föroreningssituationen ytterligare som underlag till detaljplanen. Hamnområdet är stort till ytan och det har här bedrivits många olika miljöfarliga verksamheter under lång tid. Det är därför inte rimligt att ytterligare utreda och redovisa exakt vilka områden som kan vara förorenade eller inte. Större delen av området används för samma syfte som ny detaljplan möjliggör. Detaljplanen bedöms vara genomförbar och det finns ingen anledning att misstänka att marken inte skulle vara lämplig för ändamålet.

En effekt av detaljpanen bedöms vara en ökad frekvens av markarbeten med risk att påträffa föroreningar i marken. Konsekvenserna av detta kan både vara positiv och negativ. En positiv konsekvens är att hittills okända föroreningar identifieras och åtgärdas, vilket i förlängningen ger en positiv inverkan på miljömålet giftfri miljö. En negativ konsekvens kan uppstå om markarbeten bidrar till spridning i miljön av föroreningar som i dagsläget är relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk. Den sammanvägda bedömningen är att en ökad expansion kommer att skynda på efterbehandlingstakten inom området vilket är positivt. Försiktighetsåtgärder och jord- och grundvattenundersökningar ska ske vid alla grävarbeten och åtgärder inom hamnen i tidigare ej undersökt mark. För att säkerställa att så sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta till en nivå för riktvärden för mindre känslig markanvändning [$\mathbf{a_5}$].

Det är av stor vikt att dagvattensystemet anpassas för att på ett bra sätt kunna uppsamla släckvatten och spill vid händelse av en olycka. In och utlopp bör om möjligt förses med möjlighet till snabb avstängning för att kunna fungera som katastrofskydd vilket då samlar spillet eller det mycket kraftigt förorenade vattnet vilket ger bra förutsättningar för en smidigare sanering.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som finns naturligt i mark och grundvatten och som, beroende på markens genomsläpplighet och husgrundens täthet, kan sippra in i

huset och skapa en ohälsosam inomhusmiljö. Eftersom förhöjda radonhalter inomhus är en olägenhet för människors hälsa så finns det gränsvärden som ska följas för nybyggda bostäder.

Förekomsten av markradon har inte undersökts inom området specifikt i samband med framtagande av planhandlingarna. Eftersom det genom åren har gjorts ett stort antal geotekniska utredningar finns sannolikt uppgifter om risk för radon i hamnområdet.

Förändringar och konsekvenser
Frågan om radon ska hanteras i samband med bygglovgivning då grundläggningsmetod fastställs för att säkerställa att radonhalten i den färdiga byggnaden inte blir för hög.

Risk för översvämning

Området består till stor del av utfylld mark mellan mindre öar och har idag en nivåskillnad från cirka +2-3 m.ö.h. Området är relativt plant.

Havsytans nivå varierar mellan -1,17 och +1,47 i höjdsystemet RH2000, enligt SMHI:s vattenståndsuppgifter för mätstation Ratan:

Högsta högvattenstånd, HHW +1, 47
Medelhögvattenstånd, MHW +0, 85
Lägsta högvattenstånd, LHW +0, 41
Medelvattenstånd, MW +0, 05
Högsta lågvattenstånd, HLW -0, 22
Medellågvattenstånd, MLW -0, 65
Lägsta lågvattenstånd, LLW -1, 17

Risk finns att havet stiger som ett led av global uppvärmning. Hur mycket havet riskerar att stiga skiljer sig åt i landet och i världen. Detta beror i Sverige exempelvis på landhöjningen, vilken i vissa delar kompenserar för havsnivåhöjningen. Längs aktuell kust är landhöjningen cirka 9 mm per år.

Hur mycket havet riskerar att stiga är inte möjligt att ange då olika faktorer spelar in. För att kunna planera för stigande hav finns intervaller framtagna på framtida medelvattenstånd utifrån olika flera framtida utsläpps-scenarier. Enligt beräknad framtida höjning av det globala medelvattenståndet kan havsnivån höjas upp till 1 meter till år 2100 i värsta fall. Under denna period innebär landhöjningen att aktuell kust höjer sig cirka 70 cm.

Risken med höjda havsnivåer är förutom översvämningar även exempelvis ökad erosion, att kvaliteten på dricksvatten i brunnar och vattentäkter i närheten av havet försämras om saltvatten läcker in och att grundvattennivåer påverkas.

Utöver höjda havsnivåer kan skyfall ställa till stora skador i form av översvämningar. Klimatförändringarna med höjda temperaturer väntas leda till allt fler och mer intensiva skyfall i framtiden. SMHI:s definition av skyfall är minst 50 mm nederbörd

på 1 timme eller minst 1 mm på en minut. I ett förändrat klimat kan skyfallen bli vanligare och mer intensiva vilket ökar risken för översvämningar. Förutom att översvämningar kan ha stor påverkan på samhällsviktiga funktioner kan de även innebära stora kostnader på grund av skador på fastigheter och infrastruktur.

Länsstyrelsens skyfallskartering (2017), Figur 25, visar att det finns risk för höga vattennivåer på många platser inom hela hamnområdet vid 100-års regn, företrädesvis mellan 10-30 cm. På några fåtal platser finns risk för höga vattennivåer upp till 0,5-1 meter.

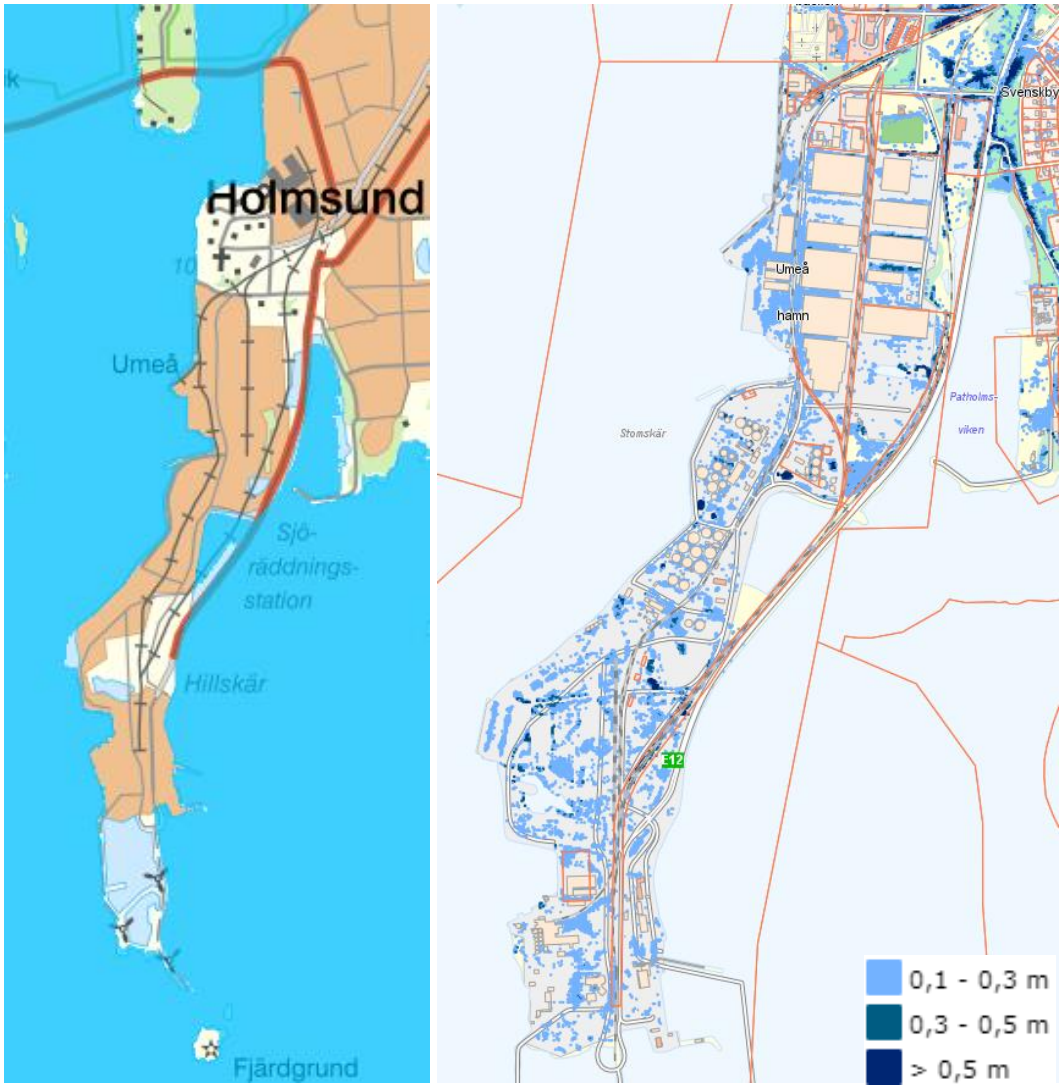

Figur 25 TV: Illustration av 1 meter högre havsnivå (Källa: MSB – Översvämningsportalen). TH: Maxdjup vid framtida 100-årsregn (utdrag från Länsstyrelsens skyfallskartering, 2017).

Förändringar och konsekvenser

Värsta fall scenariot med höjda havsnivåer till år 2100 skulle inte påverka detaljplanens genomförande i någon större utsträckning. Kajer med mera kan dock behöva justeras. Eftersom detaljplanen inte reglerar höjdsättningen medger detaljplanen anpassning utifrån höjd havsnivå. Detaljplanen möjliggör även anläggande av erosionsskydd.

En genomtänkt markplanering och dagvattenhantering krävs för hela hamnområdet. Umeå hamn AB / Kvarken Ports Ltd ansvarar för den övergripande planeringen och dagvattenhanteringen inom detaljplaneområdet. Respektive verksamhet/fastighetsägare ansvarar för sin planering och dagvattenhantering. Ytterligare utredningar krävs i samband med att verksamheten förändras för att långsiktigt säkra en hållbar utveckling som bland annat kan hantera höga vattenflöden. Se även rubrik *Teknisk försörjning – Dagvatten*.

Risk för ras, skred och erosion

Umeå hamn har i Statens geotekniska institut (SGI) kartunderlag redovisats som aktsamhetsområde med förutsättningar för sked i finkorning jordart i strandnära områden. Området bedöms dock ha låg eroderbarhet. Underlaget kommer från Statens geologiska institut (SGU).

En sammanställning med syfte att översiktligt redogöra för de geotekniska och geologiska förutsättningarna för hamnområdet har tagits fram (*Sammanställning geotekniska utredningar Umeå hamn*, WSP 2022-01-26). I utredningen beskrivs bland annat stabilitetsförhållandena för området. Eftersom de befintliga hamnytorna byggts upp med fyllning av god kvalitet som täcker de lösa sedimenten på djupet bedöms inga stabilitetsproblem föreligga. Risk för stabilitetsproblem finns dock i strandzonen på de ställen där lösa sediment finns på djupet under fyllningen, särskilt om dess partier belastas. Vidare finns risk för stabilitetsproblem i Lagunen där lösa sediment förekommer i samband med att utfyllnad sker. Stabilitetsproblem kan även uppstå i gränsområdet mot de ytor i vattenområdena som muddras.

Förändringar och konsekvenser

Ingen större risk för ras, skred eller erosion bedöms finnas utifrån terrängens lutning och aktuella förhållanden. Erosionsskydd behövs dock för anläggande av kajer och andra utfyllnader i vattenområdet, exempelvis väg/gång-och cykelväg i öster.

Erosionsskydd ska placeras inom kvartersmark på plankartan genom bestämmelse [**m_1**] och får inte placeras i vattenområdet utanför kajer och liknande. Inom område för väg E12 [**VÄG**, **GCVÄG**] bedöms att erosionsskydd inryms inom den allmänna platsmarken och behöver således inte placeras inom vattenområdet. Syftet med regleringen är att på ett tydligt sätt avgränsa vattenområdet som ska hållas fritt från sådana ingrepp.

Barlastvatten

Ett av de främsta hoten mot den biologiska mångfalden i Östersjöområdet är spridning av främmande organismer genom tömning av barlastvatten. Beroende på barlastvattnets ursprung kan det innehålla ett flertal för Östersjön främmande arter som riskerar att försämra förutsättningarna för eller konkurrera ut ursprungsarter.

Förändringar och konsekvenser
Detaljplanen innebär inga förändringar när det kommer till hantering av barlastvatten.

Teknisk försörjning

Markledningar

Området för hamnen har ett omfattande ledningsnät under mark, bland annat el, opto/fiberledningar , vatten- och avloppssystem; dricksvatten, spillvatten och dagvattensystem. Systemen ska klara skiftande flöden och kraven blir allt större i takt med att fartyg ska kunna landanslutas, bland annat med el och olika typer av avloppsvatten kunna omhändertas.

Ledningssystemen i området har byggts i flera etapper under många år. De äldsta delarna kan redan ha passerat sin tekniska livslängd och behöver eventuellt bytas ut. Det pågår för närvarande en inventering av ledningssystemens status. I samband med inventeringen har det bland annat framkommit att markledningar inte följer de reservat som finns i gällande detaljplaner. För vissa ledningsstråk har ledningsrätt inrättats, men i vissa fall ligger inte ledningarna inom rättighetsområdet. För vissa ledningar finns servitut, men för andra saknas skydd.

Belastningar på ytorna i hamnen medför stora påfrestningar för ledningssystem i mark. Tunga transportutrustningar ger återverkningar långt ner i marken. En Reachstacker har exempelvis axellaster på 130 till 145 ton, motsvarande en jumbojet. Kranar har stora punktlaster på sina stödben.

Det finns markledningar längs efter järnvägen i hamnområdets östra del, efter väg E12 och på vissa ställen korsar ledningarna under rälsen. Byte av ledningar kan ske utan ingrepp i rälsområdet eftersom avståndet mellan räls och ledningsgrav är tillräckligt samt att ledningarna är placerade i korsande rör under järnvägen.

Förändringar och konsekvenser
Verksamheterna inom hamnområdet är föränderliga. Av denna anledning kan ledningar behöva flyttas och/eller kompletteras beroende av aktuell verksamhet. Eftersom verksamheten kräver flexibilitet har inga ledningsområden för allmänna underjordiska ledningar reserverats i planen. Istället avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal bli aktuellt för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

El och bredband

Umeå Energi har ett stort nät av el- och opto/fiberledningarinom hamnområdet och Trafikverket Infrasystem (avdelning Vägsystem/enheterna Infrateknik och IT) har ledningar och elektrisk vägutrustning i anslutning till väg E12.

Hamnen matas med el från tre olika håll från Holmsunds fördelningsstation. De befintliga vindkraftverken ute vid lagunen förser också området med el. Det pågår för närvarande ett projekt om att reservera huvudstråk för elledningar i hamnområdet.

Den nya färjan är redo för landanslutning av el. Lagstadgade miljökrav kan komma att medföra krav på landanslutning också av andra fartyg. Sjöfartens egen strävan att bli mer miljöanpassad gör också att landanslutning kommer vara viktigt. Vissa fartyg börjar dessutom redan idag att åtminstone delvis drivas av batterier. Även en framtida kusttrafik kan komma att ha hybridsystem. Övriga hamndelar behöver därför åtminstone förberedas för landanslutning och det är viktigt att identifiera strategiska punkter för anslutningsutrustningar och ha med kanalisation fram till dessa vid projektering av nya kajer och hamnplaner.

Umeå energi innehar ledningsrätt eller avtalsservitut för vissa ledningar. Skydd saknas helt för vissa ledningar och nätstationer och en del ledningar ligger fysiskt utanför ledningsrättsområdet.

Förändringar och konsekvenser

Det pågår för närvarande ett projekt för att reservera huvudstråk för elledningar i hamnområdet. På grund av osäkerheten kring var detta ska ligga har något sådant område inte reservats i planen Det bedöms vara i verksamhetens intresse att stråken undantas från byggnader etc.

Ytterligare transformator-/fördelningsstationer kan behövas inom detaljplaneområdet. Det krävs normalt bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra denna typ av anläggning. På grund av osäkerheten var dessa kan behöva uppföras och om befintliga stationer kan behöva flyttas, byggas om eller dylikt, har detta inte reglerats särskilt på plankartan. I reglerade användningar (se rubrik *Mark- och vattenanvändning*) ingår även de komplement som behövs för användningens funktion utan att det särskilt behöver anges i detaljplanen. Användningen tekniska anläggningar [**E**] möjliggörs också inom all kvartersmark för att garantera olika typer av tekniska anläggningar som behövs för verksamheten. I bygglovsskedet ska därmed denna typ av teknisk anläggning kunna uppföras i enlighet med detaljplanens bestämmelser. Eftersom kraven på anläggningarna kan vara olika beroende av ändamål har inte heller denna typ av anläggning reglerats på annat sätt i detaljplanen. Det bedöms vara i verksamhetens intresse att anläggningarna utformas och placeras på sådant sätt att det fungerar för ändamålet och för användningen av området som helhet.

För kommande ledningsnät för el och opto/fiberledningar avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

Vatten och avlopp

I hamnområdet finns ledningsnät för vatten- och avlopp och det pågår för närvarande en inventering av rörsystemens status. Sammanställning av ritningar har gjorts och en planering för filmning och andra undersökningar pågår.

Vatten och avloppssystem i hamnområdet ägs idag av Umeå hamn. VA-huvudmannen (Vakin) sköter dock systemen vilket regleras med avtal. Ägande och skötsel av sådana system hör dock inte till hamnens kärnverksamhet, varför målet har varit att på sikt införliva området i kommunens verksamhetsområde för vatten- och avlopp samt dagvatten. Frågan om Umeå hamn ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten är dock komplex och det finns för närvarande inga planer för det. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Förändringar och konsekvenser

I samband med Umeå hamns planer på utökad verksamhet blir frågan om hamnens framtida vatten- och spillvattenförsörjning aktuell. Enligt gällande avtal tillgodoser VA-huvudmannen (Vakin) vatten och tar emot spillvatten. Eftersom avtalet inte tillåter att fler kunder nyttjar vattentjänsterna utan VA-huvudmannens godkännande krävs en översyn av avtalet. Leverans av vatten i syfte för hushållsändamål kan ske till utökad hamnverksamhet, men det förutsätter att inga vattenförbrukande verksamheter etablerar sig som kraftigt avviker som hushållsnormen. Vid behov av stora flöden kan det vara nödvändigt att anlägga en reservoar för att tillskapa erforderlig volym då det allmänna vattennätet idag har en begränsad kapacitet.

Avtal för att säkerställa att hamnens verksamhet även i framtiden kan försörjas med vatten hanteras separat från detaljplaneprocessen.

De beräknade ökade spillvattenflödena som tillkommer i samband med en utökning av hamnens verksamhet kan tas emot i det allmänna spillvattennätet, förutsatt att rätt åtgärder vidtas. Genom att anlägga fördröjningsanläggningar för spillvatten inom planområdet, och styra tömningen av dessa så att den inte sker vid tider då det kommunala spillvattennätet är högt belastat – vilket vanligtvis inträffar vid ett fåtal tillfällen per år i samband med kraftiga regnhändelser – är det möjligt att hantera de ökade volymerna på ett hållbart sätt. För att möjliggöra dessa åtgärder behöver gällande avtal som reglerar spillvattenhanteringen revideras. Av denna anledning behövs i framtiden en enskild hantering av områdets spillvatten via ett uppförande av ett lokalt reningsverk med egen utsläppspunkt till recipient. Huvudmannaskap för detta reningsverk bör vara enskilt. Lokalt reningsverk kan uppföras på lämplig plats i hamnområdet i enlighet med reglerade användningar på plankartan [**E**].

För kommande ledningsnät och anläggningar för vatten och avlopp avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar och anläggningar som behöver särskilt skydd i området.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. I takt med att staden förtätas och tidigare oexploaterade ytor bebyggs och hårdgörs minskar möjligheterna till naturlig infiltration i marken och dagvattnet

avleds direkt till vattendrag. Detta ställer krav på en robust och långsiktigt hållbar dagvattenhantering.

En dagvattenutredning har tagits fram som underlag till detaljplan med MKB (*Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-01, reviderad 2023-03-06). Syftet med utredningen har varit att beskriva den befintliga dagvattensituationen samt redovisa förslag på hur dagvattenhanteringen inom hamnområdet kan utformas efter den exploatering som detaljplanen medger. I utredningen har flöden för nuläget och efterläget beräknats tillsammans med uppskattning av föroreningsbelastningen inom området. I utredningen ges lämpliga principer för den framtida dagvattenhanteringen som utformas så att vattnet kan släppas till recipient med hänsyn till MKN (miljökvalitetsnormerna). I utredningen ges också förslag på vilka typer av ytor som bör omfattas av dagvattenfördröjning/-rening och vilka typer av ytor som eventuellt kan undantas från uppsamling.

Detaljplaneområdet är tämligen flackt med mindre nivåskillnader. Genom området går en diffus höjdrygg som delar in hamnen i två huvudavrinningsområden (västra och östra). Rinnvägarna är korta med många mindre avrinningsområden. Dagvatten som uppkommer på västra området avrinner mot Österfjärden medan dagvatten som uppkommer på östra området avrinner mot Fjärdgrundsområdet

Detaljplaneområdet är inte en del av kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Umeå Hamn AB är äger större delen av det befintliga ledningsnätet. Därutöver har vissa av de verksamheter som är aktiva inom hamnen egna dagvattensystem, medan andra är sammankopplade med Umeå Hamn AB:s dagvattensystem. Ledningsnätet har under åren byggts ut och byggts om och ledningar har tagits ur drift. Även om mycket är känt, finns inget fullständigt material som redovisar hur dagvattnet tas omhand i hela hamnområdet. För att förbättra kunskapen och dokumentationen av ledningsnätet driver Umeå Hamn AB en utredning. Dagvattenutredningen har av denna anledning utgått från det material som funnits tillgängligt kompletterat med vissa antaganden. För fördjupad information om förutsättningarna, se *Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-01 reviderad 2023-03-06.

I aktuellt fall finns för närvarande inga planer att detaljplaneområdet ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dagvatten eftersom frågan är komplex. Kommunen (via VA-huvudmannen) har bedömt att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Förändringar och konsekvenser

Den totala avrinningen från området kommer att öka i och med att hårdgjorda ytor tillkommer. Även förändringar i klimatet kommer att öka avrinningen från området i och med att nederbördsintensiteten förväntas öka med upp till 30 %. Med havet som mottagande recipient är flödesfördröjning inte avgörande, för hamnområdet kommer i stället dagvattenrenande åtgärder att vara prioriterande.

För att möjliggöra genomförandet av detaljplanen föreligger det ett visst reningsbehov av dagvattnet inom området. Flödesfördröjning är sekundärt på grund av närheten till havet och den relativt begränsade översvämningsrisk som finns inom området. De föroreningsberäkningar som gjorts för den principiella dagvatten-hanteringen visar att det teoretiskt sett är möjligt att inom hamnområdet hantera dagvattnet på sådant vis att erforderlig rening kan ske i den utsträckning som krävs för att inte försämra statusen i recipienterna. Aktuell detaljplan (etapp 2) bedöms därmed inte riskera möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för vare sig Österfjärden eller Fjärdgrundsområdet. Genom att kombinera olika reningsmetoder och anpassa dessa till de förutsättningar som finns inom olika delområden kommer totalbelastningen av föroreningar till respektive recipient att minska.

För efterläget ökar halterna för samtliga analyserade föroreningar både för det västra och östra området. Främst koppar, krom, zink, arsenik, PAH:er och PCB:er. För att inte försämra recipientens status och MKN kopplat till recipienterna måste förorenat dagvatten tas om hand på olika sätt beroende på vilka ytor som vattnet uppkommer på och leds via. En stor källa till spridning av tungmetaller är material från till exempel takbeläggningar, trafikerade vägar och parkeringar.

Eftersom markanvändningen och de framtida verksamheterna inte exakt är fastlagda och kan förändras på sikt har lösningar för hantering av dagvatten angetts på ett övergripande plan med principiella åtgärder tillämpbara inom detaljplaneområdet. En viktig aspekt för dagvattenhanteringen inom området är att det första flödet från ytorna inom hamnområdet omhändertas för dagvattenrening då de största koncentrationerna av föroreningar återfinns i detta flöde. Det är även viktigt att avspolade ”rena” ytor exempelvis tak sedan förbileds, då utspädning kan försvåra avskiljningen av dagvattenföroreningar. Ytor där dagvattenförorenande ämnen uppkommer kontinuerligt under hela regnhändelsen behöver hanteras så att dagvattenrening kan ske för hela det dimensionerande regnet.

Dagvattenhantering till utloppspunkter i Patholmsviken behöver tillse att uppvirvling minimeras, vilket bedöms som möjligt antingen genom flödesbegränsning och eller speciell utformning av utloppspunkten. I och med utfyllnaden och utbyggnaden av vattenområdena kommer grunda strandzoner att försvinna. Dagvattenutlopp på djupt vatten minskar riskerna för grumling.

En utökning i verksamheterna inom hamnområdet medför att hårdgörandegraden kommer att öka och likaså dagvattenföroreningarna jämfört med nuläget. Därav är det viktigt att dagvattenrening tillskapas för nya och tillkommande verksamheter och att en översyn görs av det befintliga dagvattensystemet. Det finns fördelar att se över det befintliga systemet också och i detta göra riktade punktinsatser för att totalt sett inom hamnområdet uppnå en så god och kostnadseffektiv dagvattenrening som möjligt. För fördjupad information om lämplig dagvattenhantering inom detaljplaneområdet, se *Dagvattenutredning DP Umeå hamn*, Sweco Sverige AB, 2021-09-15 reviderad 2023-03-06.

Dagvattenutredningen visar sammanfattningsvis att det teoretiskt är möjligt att rena majoriteten av ämnena till godkända nivåer inom planområdet. Rening kan och bör

ske i olika nivå beroende av vilka typer av föroreningar aktuellt dagvatten riskerar att föra med sig till recipienten. Rening kan också genomföras på olika sätt beroende av teknisk lösning vilken behöver anpassas utifrån vilken föroreningssamansättning dagvattnet har.

I Kvarken Ports verksamhetstillstånd som beviljades av Mark och miljödomstolen 2024, ingår en dagvattenutredning inklusive ett kontrollprogram för vatten. Provtagning enligt programmet är påbörjad och kommer att pågå i tre år, fram till 2028. Detta är reglerat i ett prövotidsvillkor i det hamntillstånd som erhållits. Kvarken Ports har kontinuerliga samrådsmöten med miljö- och hälsoskydd för att fånga aktuella frågor kring vattenkvaliteten. Efter att prövotiden är slut ska Kvarken Ports göra en slutrapport med förslag till åtgärder om så krävs.

Ett förslag till handlingsplan för fortsatt utbyggnad av hamnen har tagits fram där dagvattenhanteringen föreslås säkerställas på olika nivåer. Arbetet bedöms vara en del för att uppnå miljöbalkens krav på fastighetsägaren så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. I handlingsplanen beskrivs att åtgärder och underhåll ska säkerställas, system och anläggningar dokumenteras, kontrollprogram ska fullföljas samt att planförslaget uppdateras. I handlingsplanen beskrivs också exempel på tillämpning av planen.

- Utifrån resultaten i genomförd genomgång av befintligt dagvattensystem görs en sammanställning av åtgärds/underhållsbehov under de kommande 10 åren. (2026-2027)
- Systemet inklusive anläggningar dokumenteras i GIS. (2026-2030)
- Kontrollprogrammet för vatten fullföljs enligt villkor i verksamhetstillstånd. (2026-2028)

Den handlingsplan som tas fram bör vara ett levande dokument där Umeå hamn AB tillsammans med Umeå kommun sammanställer en gemensam arbetsgång för hur dagvattenfrågorna i framtiden ska hanteras inom hela hamnområdet. Till detta arbete bör även övriga aktörer som är verksamma inom hamnområdet vara delaktiga och ha insyn då den kommer att beröra även dem, direkt eller indirekt.

Det är av stor vikt att dagvattenhanteringen säkerställas i bygglovskedet för att tillse att erforderlig dagvattenhantering byggs ut i samband med lovgivning. För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd [$\mathbf{a_4}$].

För befintligt och kommande ledningsnät och anläggningar för dagvatten avses ledningsrätt, servitut eller andra typer av avtal för de ledningar som behöver särskilt skydd i området.

Snöhantering

Umeå hamn AB / Kvarken Ports Ltd ansvarar för den övergripande snöhanteringen inom hamnområdet. Respektive verksamhet ansvarar för sin snöhantering. Ett tiotal platser nyttjas för snöupplag idag, Figur 26.

Figur 26 Platser som nyttjas för snöupplag inom hamnområdet idag (markeras med rött)

Förändringar och konsekvenser

En genomtänkt snöhanteringen är viktig för att inte förorenad snö blandas med ej förorenad snö. Snö kan innehålla stora mängder föroreningar som ansamlats under vintermånaderna från vägar och verksamheter, för att sedan följa med det smältvatten som bildas på våren.

Renings- och fördröjningsmetoder för snö ska fortsatt ta hänsyn till avrinning från tjälad mark och den snöhantering som förväntas i kallt klimat. Det är relevant att placera snön så att rening av den förorenade snön är enkel samt närliggande och att den snö som ej är förorenad kan avrinna separat. Det är även önskvärt att snöhanteringen sker inom området så att transporter från och till området minskas. Snöupplag föreslås placeras uppströms planerade dagvattenlösningar för att dessa ska kunna omhänderta föroreningarna i smältvattnet. Smältvattenflöden är inte dimensionerande för dagvattenanläggningar.

Hamnområdet är stort varför behövliga och lämpliga ytor för snöhantering bedöms finnas inom detaljplaneområdet. Snöhanteringen kan komma att förändras i och med att verksamheten utvecklas varför inga specifika ytor har reglerats på plankartan.

Avfall

Ytor för utsortering av samtliga fraktioner av avfall som uppkommer ska finnas. Det innebär att det ska finnas plats för hushållsavfall (restavfall och matavfall), förpackningar och eventuellt verksamhetsavfall. Från och med den 1 januari 2024 ska verksamheter lämna sitt utsorterade förpackningsavfall till ett insamlingssystem för verksamheters förpackningsavfall. Det ska säkerställas att transportvägar och uppställningsplats för bilen uppfyller Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning.

VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen innebär inga planerade förändringar när det kommer till hantering av avfall. VAKINs gällande anvisningar för ny- och ombyggnationer av plats för avfallshämtning (NOA) ska följas vid ny- och ombyggnad.

Miljömål

Syftet med de miljöpolitiska målen (prop. 2004/05:150), totalt 16 stycken (redovisas i tabellen nedan) är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Detta ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Länsstyrelsen har uppdraget att samordna det regionala arbetet för att uppnå de svenska miljömålen. Arbetet sker i samarbete med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre. Länsstyrelsen följer också upp hur miljöarbetet går. Aktuellt läge går att läsa på miljömålsportalen (www.miljomal.nu).

Västerbottens läns miljömål (2014-2020) motsvarar i stort de nationella miljökvalitetsmålen med preciseringar, förutom etappmålen om utsläpp av växthusgaser. De har anpassats regionalt med ett övergripande utsläppsmål samt sex sektorsspecifika utsläppsmål för samhällssektorerna transporter, energiförsörjning, industriprocesser, jordbruket, arbetsmaskiner samt avfall och avlopp.

Enligt den regionala årliga uppföljningen för Västerbottens län 2021 indikerar utvecklingen de senaste åren en samhällsomställning på rätt väg för delar av generationsmålet medan inriktningen för ekosystemtjänster, natur- och kulturmiljön inte är det. Trots de många åtgärder som pågår i länet behöver det göras mer för att miljömålen ska nås och för att undvika och kompensera skador på miljön samt tid för naturens återhämtning. Inget av de miljömål som bedöms på regional nivå kommer att nås till 2030. Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö bedöms som nära att nås. En positiv utveckling ses för God bebyggd miljö, Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag. Det rör kommuners arbete med strategisk samhällsplanering, ökad kunskap om, och skydd av länets grundvattentäkter samt fysisk återställning i värdefulla vattendrag.

Tabell 8 Samtliga miljömål och planens bedömda inverkan på dessa:

Miljömål	Planens inverkan	Kommentar
1 Begränsad klimatpåverkan	+ / -	Detaljplanen möjliggör utökad byggnation vilket i sig medför utsläpp av växthusgaser. Utbyggnaden syftar till att utöka transporter på vatten vilket eventuellt kan ersätta transporter med större koldioxidutsläpp.
2 Frisk luft	+ / -	Detaljplanens genomförande kan leda till ytterligare utsläpp av luftföroreningar men bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas.
3 Bara naturlig försurning	x	
4 Giftfri miljö	+ / -	Idag okända föroreningar kan identifieras och åtgärdas vilket är positivt i längden. Markarbeten kan dock bidra till spridning av föroreningar som i dagsläget är

			relativt orörliga i marken och därmed inte utgör någon risk.
5	Skyddande ozonskikt	x	
6	Säker strålmiljö	x	
7	Ingen övergödning	-	Detaljplanens genomförande motverkar målet något genom ökad bebyggelse och utsläpp av dagvatten.
8	Levande sjöar och vattendrag	x	
9	Grundvatten av god kvalitet	x	
10	Hav i balans samt levande kust och skärgård	-	Detaljplanens genomförande motverkar målet något genom ökad bebyggelse och utsläpp av dagvatten.
11	Myllrande våtmarker	x	
12	Levande skogar	x	
13	Ett rikt odlingslandskap	x	
14	Storslagen fjällmiljö	x	
15	God bebyggd miljö	+ / -	Hamn- och industriverksamheten är etablerad inom området idag. God hushållning med mark att utöka verksamheten inom befintligt område men planförslaget i sig varken motverkar eller främjar målet. Störningar kan delvis öka.
16	Ett rikt växt- och djurliv	-	Detaljplanens genomförande medför intrång i livsmiljöer och arter inom området bedöms påverkas negativt.

Förklaringar

+ positiv påverkan
++ mycket positiv påverkan
- negativ påverkan
- - mycket negativ påverkan
+ / - obetydlig positiv eller negativ påverkan
x ingen påverkan

Detaljplanens genomförande bedöms sammanfattningsvis inte påverka något av miljömålen på ett betydande negativt sätt.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel, vars syfte är att komma tillrätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. En MKN kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Normen ska avspegla den lägst godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas.

MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. Det finns idag MKN för olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477), olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660), olika parametrar i havsmiljön (SFS 2010:1341) olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) samt för omgivningsbuller (SFS 2004:675).

MKN för utomhusluft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön genom att ange föroreningsnivåer som inte får överskridas (gränsvärden) och nivåer som inte bör överstigas (riktvärden) och dessa regleras i luftkvalitets-förordningen (2010:477).

Det finns svenska MKN för den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly.

Luftkvalitetsproblem i svenska städer i relation till normer är främst kopplat till trafiken och då i form av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM10).

SMHI:s verktyg *VOSS – verktyg för objektiv skattning med spridningsmodellering* har använts för att beräkna luftkvaliteten kring väg E12 med trafikmängder enligt prognos för 2050. Beräkningen utgår från scenariot att Umeå hamn byggs ut fullt ut, det vill säga både etapp 1 och 2 realiseras, för att ringa in största tänkbara påverkan. Faktorer som påverkar spridningsberäkningarna är bland annat gaturumsbredd och hushöjd. Väg E12 genom Holmsund karaktäriseras av öppet gaturum och låga byggnader. Beräkningen har utförts för ett läge i höjd med infarten till Industrigatan, vilket är den del av E12 där gaturumsbredd och hushöjd är minst fördelaktiga ur ett luftkvalitetsperspektiv.

Detaljplanens genomförande kan sammanfattningsvis leda till ytterligare utsläpp av luftföroreningar men bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas. Ifall gränsvärdena för luftföroreningar överskrids måste åtgärdsprogram tas fram med syftet att uppfylla miljökvalitetsnormerna som anger lägsta godtagbara miljökvalitet.

Kommunen ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna och eventuellt åtgärdsprogram. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av miljökvalitetsnormerna för kväveoxider och svaveldioxid i regional bakgrund (landsbygd) samt miljökvalitetsnormerna för marknära ozon.

MKN för omgivningsbuller

MKN för buller bygger på ett EG-direktiv för buller som infördes i svensk lagstiftning i *Förordning om omgivningsbuller* (2004:675). Enligt förordningen ska omgivningsbuller kartläggas och åtgärdsprogram upprättas för vägar och järnvägar inom kommuner med fler än 100 000 invånare eller från vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år. Därtill ska strategiska bullerkartor tas fram som visar bullersituationen under det närmast föregående kalenderåret. Även de kommuner som inte berörs av bullerförordningen bör redovisa i översiktsplanen var infrastrukturen innebär problem med buller. På detta sätt ges tidiga signaler kring var det krävs varsamhet eller särskilda åtgärder i detaljplaneringen. Med förordningen infördes även en miljökvalitetsnorm för buller. Målet är att sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Kommunen och myndigheter ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs, men det fråntar inte verksamhetsutövare att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar. Som en del i arbetet med att uppnå MKN för buller har Umeå kommun antagit ett åtgärdsprogram mot buller för 2019-2023. Det långsiktiga målet för boendemiljöer är enligt programmet att boende inomhus i bostadsrum inte utsätts för nivåer som överskrider riktvärdet 30 dBA dygnsekvivalent ljudnivå och 45 dBA maximalljudnivå nattetid.

Bullerpåverkan i området runt Umeå hamn har utretts vid flera tillfällen i samband med detaljplane- och tillståndsprocesser. I en ny bullerutredning för aktuell detaljplan visar resultaten en till två dBA högre bullernivåer när detaljplanen genomförts i sin helhet. För att nå riktvärdena kommer kompletterande bullerskyddsåtgärder troligtvis att krävas om godsmängder, verksamheter och transporter ökar enligt vad som förutses i planförslaget.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och broar, exempelvis dimensionering, hastighetsbegränsning, skick, slitage och bullerskyddsåtgärder på och längs statliga vägar, däribland väg E12 och Obbolabron. Trafikverket ska, på samma sätt som kommunen enligt kraven i Förordning om omgivningsbuller (2004:675), kartlägga omgivningsbuller från vissa vägar. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Trafikverket i dessa frågor.

För mer information, se rubrik *Risker och störningar – Buller.*

MKN för vattenförekomster

Bottenvikens vattendistrikt är Sveriges nordligaste vattendistrikt och omfattar hela Norrbottens län samt större delen av Västerbottens län. Länsstyrelsen i Norrbottens län har utsetts till vattenmyndighet i distriktet. Vattendistriktet beslutade i december 2016 om (nya) MKN, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för åren 2016-2021. Beslutande MKN innebär kortfattat att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller behålla hög eller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus samt att alla grundvattenförekomster ska uppnå eller behålla god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus (om inte undantag har meddelats). Yt- och grundvattenstatusen får generellt inte försämras.

Inget av distriktets vatten uppnår god kemisk status till följd av storskalig och långväga spridning av kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE, används bland annat som flamskyddsmedel), vilka sprids till miljön via läckage från varor, avfallsupplag med mera. Bortsett från dessa är det ett femtiotal vattendrag, sjöar och kustvatten som inte uppnår god kemisk status på grund av påverkan från olika tungmetaller och tributyltenn (TBT).

Vattenkvaliteten är överlag god inom distriktet, men vissa utmaningar finns att särskilt ta hänsyn till i samband med samhällsutvecklingen:

- Fysiska förändringar, exempelvis utvinning av energi, vägar, ökad produktionen inom jord- och skogsbruk som påverkar vattnen negativt. Fysisk påverkan är den vanligaste orsaken till att god ekologisk status inte nås i distriktet.
- Läckage av metaller och sura ämnen från sulfidjordar i kustområden, beroende av bland annat bearbetning och dikning.
- Storskalig påverkan från areella näringar, exempelvis genom gödsling, utdikning, ökad instrålning vid avverkning samt effekter från körskador i marken.
- Läckage av metaller från avslutad och pågående gruvverksamhet.
- Vattentäkter som saknar vattenskyddsområde eller där föreskrifter och skyddsområdets avgränsningar behöver revideras. I Bottenvikens vattendistrikt är det bara drygt 10 % av de allmänna vattentäkterna som har fullgott skydd.

Nuvarande status och MKN för berörda vattenförekomster redovisas i tabell nedan (www.viss.lansstyrelsen.se, 2021-02-18).

Vattenföre-komst	EU-CD	Ekologisk status/ potential	Kemisk status	MKN Ekologisk status	MKN Kemisk status	Miljöproblem
Ytvatten-förekomst (kustvatten): Österfjärden	SE634200-202033	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027 (2039)	God kemisk ytvattenstatus med undantag av kvicksilver/kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter.	Miljögifter från reningsverk, industri/ förorenade områden, påverkan från transport och infrastruktur, sjöfart, urban markanvänd-ning, jordbruk m.m.
Ytvatten-förekomst (kustvatten): Fjärdingsgrundet	SE636570-203590	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2021 (2027)	God kemisk ytvattenstatus med undantag av kvicksilver/kvicksilverföreningar och bromerad difenyleter.	Miljögifter från industri/ förorenade områden, påverkan från transport och infrastruktur, sjöfart m.m.
Inom detaljplaneområdet finns ingen grundvattenförekomst eller övrigt vatten registrerat i VISS.* ** VISS är en databas som utvecklats av Vattenmyndigheterna och Länsstyrelserna i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten. VISS innehåller information om Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.*						

Under förutsättning att hänsyn tas till förorenad mark och sediment utanför hamnen (vilket hanteras tillståndsansökan för vattenverksamhet) bedöms muddring och igenfyllnad av vatten som detaljplanen medger inte orsaka någon försämring av någon statusklassning på kvalitetsfaktornivå och inte heller försämra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen *God status.*

En viss försämring sker av hydromorfologisk status inom en statusklass, det vill säga den procentuella andelen påverkad yta för en kvalitetsfaktor ökar. Då de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna endast kan försämra den ekologiska statusen från hög till god (HVMFS 2019:25) påverkar den inte MKN, då den är god i båda berörda vattenförekomster. Då ingen påverkan på status eller MKN bedöms uppstå blir konsekvensen liten. För mer information, se *MKB (strategisk miljökonsekvensbeskrivning) för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl. – etapp 2,* Tyréns Sverige AB, 2025-03-24.

Beräkningarna i dagvattenutredningen visar att det är möjligt att rena belastande ämnen i dagvatten som uppkommer inom detaljplaneområdet ner till nulägesbelastningen eller ännu lägre. I dagvattenutrednigen redovisas olika lämpliga

lösningar för hantering av dagvatten för olika typer av markanvändning inom detaljplaneområdet. Dagvattenhanteringen måste dock planeras och byggas ut i ett sammanhang för att uppnå en hållbar, kostnadseffektiv och driftsäker dagvattenhantering. Kombinationen av dagvattenrenande anläggningar kan då optimeras. Ansvaret för avvattning och rening av dagvatten inom hamnområdet vilar på de enskilda fastighetsägarna. Fastighetsägarna (företrädesvis Umeå hamn AB) ansvarar med detta för att ordna de tekniska installationer som behövs för rening till acceptabel nivå. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun ansvarar för att tillsynen av detta sker på ett tillfredsställande sätt.

Genomförandefrågor

Under detta avsnitt redovisas de organisatoriska-, fastighetsrättsliga-, ekonomiska- och tekniska frågorna samt de åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt. Även konsekvenserna av dessa åtgärder redovisas.

Organisatoriska frågor

Huvudmannaskap för allmän plats

Kommunen är huvudman för större delen av allmän plats inom detaljplaneområdet. Trafikverket är väghållare för väg E12 men undantag av de sista 900 metrarna av vägen fram till färjeterminalen inom Umeå hamn där kommunen ansvarar.

Del av Holmsundsvägen, söder om Västerbacken (som idag har kommunalt huvudmannaskap), inkluderas i hamnområdet och överförs till kvartersmark för hamnen. Resterande del (cirka 100 meter av infarten från väg E12) kvarstår som gata [**GATA**], men ges ett enskilt huvudmannaskap [$\mathbf{a_1}$]. Syftet med att behålla en del som allmän platsmark är att säkerställa infart till kvartersmarken öster om järnvägen (längs väg E12) om dessa områden inte bara nyttjas av hamnens verksamhet. Allmänhetens behov av att nyttja gatan bedöms på sikt minska eller försvinna då kvartersmarken som anknyter till gatan tas i anspråk av hamnens verksamheter. Att gatan får ett enskilt huvudmannaskap innebär att hamnen tar över ansvaret för drift och underhåll. Syftet är att få en enhetlig förvaltning av infarten till hamnen samt möjlighet att stängsla hamnområdet efter behov.

Huvudman för vatten och avlopp

Detaljplaneområdet ingår inte i kommunalt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten.

Frågan om Umeå hamn ska införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten är komplex och det finns för närvarande inga planer för det. Kommunen (via VA-huvudmannen) bedömer att förutsättningarna för verksamhetsområde enligt 6 § LAV (lag om allmänna vattentjänster, 2006:412) inte är uppfyllda i dagsläget.

Avtal för att säkerställa att hamnens verksamhet även i framtiden kan försörjas med vatten och avlopp hanteras separat från detaljplaneprocessen. I nytt avtal kommer bland annat kapaciteten att säkerställas på sikt.

Genomförandetid

Planens genomförandetid är fem år från det datum som beslut om antagande av detaljplanen har fått laga kraft.

Två av de gällande detaljplanerna för aktuellt planområde har genomförandetid kvar. Dessa detaljplaner ersätts med ny detaljplan men ingen förändring sker i reglering/användning.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad byggrätt enligt detaljplanen. Kommunen kan efter genomförandetidens utgång ändra eller upphäva detaljplanen, utan att fastighetsägare får någon ersättning för eventuell byggrätt som då inte kan utnyttjas. Efter genomförandetidens utgång fortsätter detaljplanen att gälla till dess att den ändras eller upphävs.

Avtal

Flertalet avtal kommer att bli aktuella för planens genomförande. Exempelvis avtal om rättigheter, avtal om vatten och avlopp, avtal om markförvärv och optioner och eller liknande avtal/beslut.

Tidplan

Planen möjliggör för utveckling av hamnen inom de närmsta åren med målbild 2050. Flera åtgärder planeras dock i närtid, men sker etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks i fristående. För etapp Öster (färjeterminalen) erhölls dom den 26 juni 2020 i mål M 2004-19. För etapp 1 och 2, för bland annat åtgärder i vid Norra och Södra kajen samt Energipiren erhölls dom den 29 april 2025 i mål M 2242-24. Se mer under rubriken *Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden – Planerade åtgärder i närtid*.

Detaljplanen planeras antas i januari 2026.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Detaljplaneområdet utgörs till största del av fastigheten Holmsund 2:65. Inom området finns ett mindre antal avstyckade fastigheter. Större delen ägs av Umeå hamn AB. Umeå kommun eller andra kommunägda företag äger angränsande mark samt större delen av järnvägsspåren i området. Del av fastigheter och byggnader inom området har upplåtits genom olika former av arrende eller hyra.

För mark utlagd som allmän platsmark gäller att kommunen har en ovillkorlig rätt och en ovillkorlig skyldighet att lösa in marken på fastighetsägarens begäran.

Fastighetsbildning sker efter prövning av ansökan om lantmäteriförrättning. Ansökan inlämnas till Umeå kommun, Lantmäterimyndigheten.

Fastighet	Förändringar och konsekvenser	Lagfaren ägare
Holmsund 2:1 (38)	Kommunens gatu-, järnvägs och exploateringsfastighet (gråmarkerad på efterföljande karta). Fastigheten har ett blandat ändamål men utgör till stora delar av planlagda allmän plats-områden. Fastigheten berör delar om det norra hamnområdet, delar av järnvägsnätet i hamnen samt gatunätet inom stora delar av Holmsunds samhälle. Marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet eller avstyckning av del av fastigheten Holmsund 2:1 (38) kan eventuellt bli aktuellt då området bland annat ska införlivas i hamnområdets entréområde. Del av Holmsundsvägen (huvudinfart till hamnen) kvarstår som allmän plats, gata [GATA], men ges ett enskilt huvudmannaskap [a_1]. Gatan kan vid behov inrättas som gemensamhetsanläggning avseende infart. Umeå kommunen har tecknat nyttjanderätt för del av fastigheten Umeå Holmsund 2:1 (i norra delen av hamnområdet) där kommunen upplåter mark för att hamnen ska kunna uppföra en vaktkur. Ett ärende om marköverföring pågår mellan två kommunala bolag avseende att överföra del av fastigheten Holmsund 2:65 till Holmsund 2:1 (38). Bakgrunden till marköverföringen är att kommunen äger terminalen men inte marken den står på. Ärendet är vilande och inväntar aktuell detaljplan för att förrättningen ska kunna genomföras.	Umeå kommun
Holmsund 2:54 (3)	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring	Svenska Cellulosa AB, SCA
Holmsund 2:55	En cirka 7 meter bred remsa längs väg E12 kan överföras till allmän platsmark (väg E12) och kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Umeå vatten och avfall AB
Holmsund 2:65 (1-3)	Umeå hamn består till största delen av denna fastighet. Vägområde för väg E12 kan överföras till kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38). Avstyckning eller marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet kan eventuellt bli aktuellt.	Umeå hamn AB
Holmsund 2:66	En cirka 7 meter bred remsa längs väg E12 kan överföras till allmän platsmark (väg E12) och kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Kommanditbolaget Holmsund 2:66 c/o

	Avstyckning eller marköverföring till någon av fastigheterna inom hamnområdet samt marköverföring av del av fastigheten Holmsund 2:66 till järnvägsområdet inom hamnen kan bli aktuellt.	Interforest terminal Umeå
Holmsund 2:75	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: AB Västerbottens Fodercentral*
Holmsund 3:1 (4)	Del av järnvägen (bro över väg E12) i detaljplaneområdets norra del. Ingen planerad förändring.	Staten - Trafikverket
Holmsund S:17	Vattenområde/del av väg E12 i detaljplaneområdets nordöstra del. Vägområde för väg E12 kan överföras till kommunens fastighet Holmsund 2:1 (38).	Förvaltande förening: Lövö bys samfällighetsförening
Obbola 23:330	Vattenområde kring Österklubben. Ingen planerad förändring.	Staten - Fortifikationsverket
Obbola S:50 (1)	Vattenområde i sydväst. Ingen planerad förändring.	Förvaltande förening: Obbola bys samfällighetsförening
Umeå hamn 2:2	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Lantmännen ek AB*
Umeå hamn 2:4	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: SCA Logistics AB*
Umeå hamn 2:6	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Nynäs AB*
Umeå hamn 2:7	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Nynäs AB*
Umeå hamn 2:8 (1-3)	Fastighet inom hamnområdet. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Preem AB*

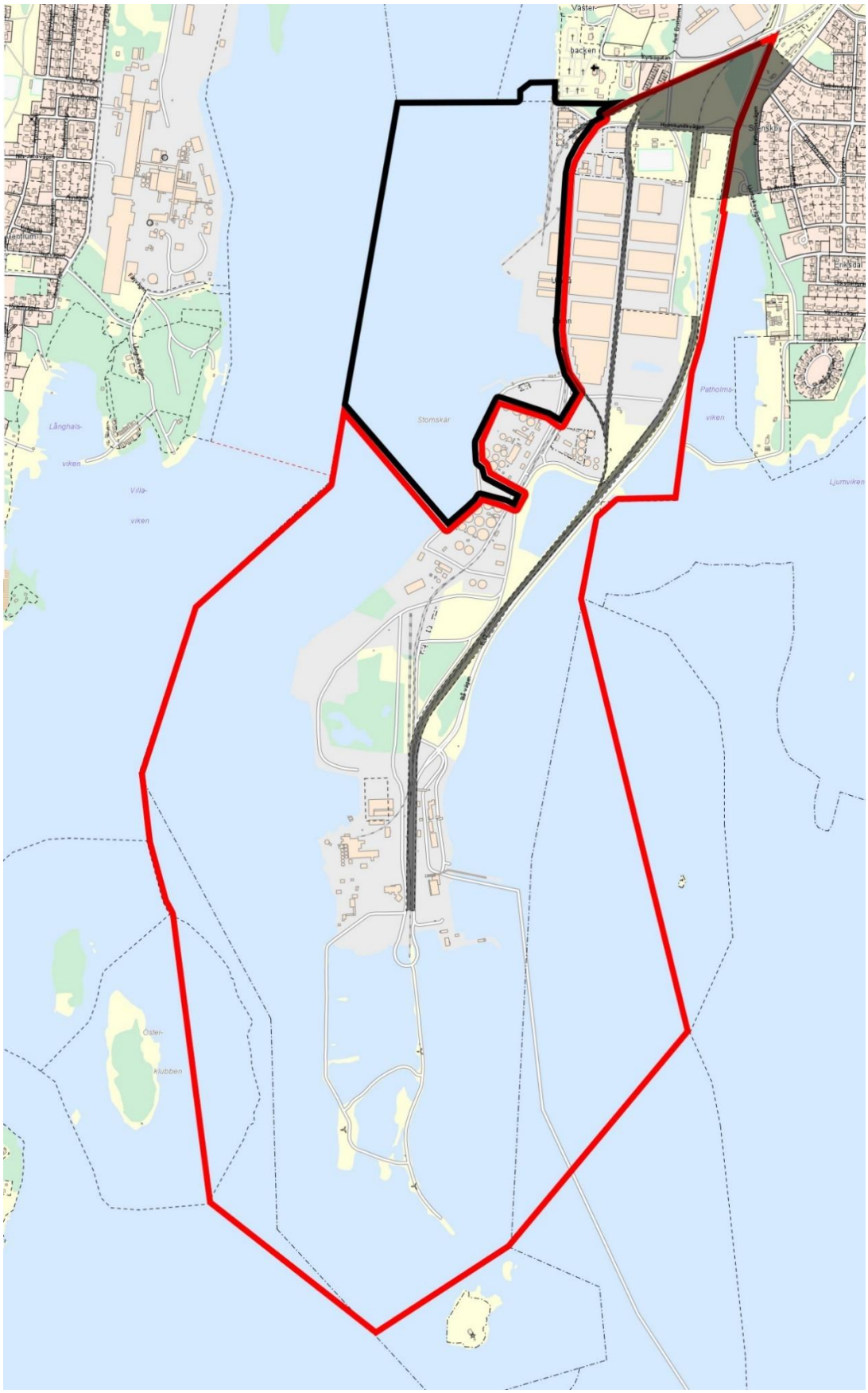

Kartbild över fastigheter. Detaljplan etapp 2 – röd linje, detaljplan etapp 1 – svart linje, kommunens fastigheter – mörkgrå ytor.

Gemensamhetsanläggningar

En gemensamhetsanläggning kan, efter prövning av ansökan, bildas genom en så kallad anläggningsförrättning. Det kan bli aktuellt när det finns gemensamma behov hos flera fastigheter som behöver lösas i ett gemensamt sammanhang, exempelvis tillfartsvägar, avloppsledningar etc.

Inga gemensamhetsanläggningar berörs av detaljplanen.

Detaljplanen *kan* medföra ett behov av gemensamhetsanläggningar, exempelvis för gemensamma dagvattenlösningar eller gemensamhetsanläggning för den allmänna platsmarken/infarten [GATA] i områdets nordöstra del.

En ansökan om bildande av gemensamhetsanläggning lämnas till Lantmäterimyndigheten i Umeå kommun. Fördelning av kostnader och regler för skötsel beslutas i förrättningen och fördelas på deltagande fastigheter.

Servitut och ledningsrätter

Servitut är en rätt för ägaren av en fastighet att på ett visst bestämt sätt använda en annan fastighet. Det kan till exempel röra sig om rätten att ta väg eller nyttja en brunn på annans fastighet. Det finns två huvudtyper av servitut; avtalsservitut och officialservitut.

Ett officialservitut bildas genom lantmäteriförrättning, en så kallad fastighetsreglering. Servitutet redovisas i fastighetsregistret som text och karta och är knutet till fastigheten och gäller oavsett vem som äger den. Bildandet av officialservitut bekostas av berörda fastighetsägare.

Ett avtalsservitut bildas genom avtal mellan de två berörda fastighetsägarna. Avtalet måste innehålla vissa moment som framgår av 14 kap. jordabalken. Servitutet gäller tills rättighetshavaren bestämmer att det ska tas bort. Ett avtalsservitut kan skrivas in i fastighetsregistret, för att även gälla mot en eventuell ny ägare till den tjänande fastigheten. Inskrivning sker genom en skriftlig ansökan till Fastighetsinskrivningen och omfattas av en expeditionsavgift.

Ledningsrätt är en servitutsliknande rättighet att använda någon annans mark för ledningsändamål. Ledningsrätt kan upplåtas för ledningar för allmänna ändamål såsom vatten och avlopp, data och telekommunikationsledningar. Ledningsrätt kan endast inrättas av lantmäterimyndigheten.

Flertalet servitut och ledningsrätter finns inom detaljplaneområdet vilka beskrivs i tabellen nedan (i övrigt hänvisas till fastighetsförteckningen).

Fastighetsbeteckning	Rättighet och konsekvenser	Lagfaren ägare
Holmsund 2:1 (38)	Inom fastigheten finns två ledningsrätter avseende el, vatten och avlopp samt sju avtalsservitut avseende ledningar och vägar. Om några av de förändringar som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga rättigheter och servitut behöva ses över.	Umeå kommun
Holmsund 2:54 (3)	Inom fastigheten finns två avtalsservitut avseende ledningar för el och avlopp samt ett officialservitut avseende väg. Ingen planerad förändring.	Svenska Cellulosa AB, SCA
Holmsund 2:55	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende elledning. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga servitut behöva ses över.	Umeå vatten och avfall AB
Holmsund 2:65 (1-3)	Inom fastigheten finns sju avtalsservitut avseende elledningar, bergrum och utsläpp av avfallslut med mera samt tre officialservitut avseende elledning och oljelagring. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintliga servitut behöva ses över.	Umeå hamn AB
Holmsund 2:66	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende elledning. Om förändringen som beskrivs för fastigheten i tabell på s. 93 genomförs kan befintligt servitut behöva ses över.	Kommanditbolaget Holmsund 2:66 c/o Interforest terminal Umeå
Umeå hamn 2:2	Inom fastigheten finns ett avtalsservitut avseende spillvattenledning. Ingen planerad förändring.	Umeå hamn AB *Tomträttsinnehavare: Lantmännen ek AB*

Umeå energi innehar ledningsrätt eller avtalsservitut för vissa ledningar. Skydd saknas helt för vissa ledningar och nätstationer och en del ledningar ligger fysiskt utanför ledningsrättsområdet.

Ekonomiska frågor

Alla kostnader för detaljplanens framtagande och genomförande bekostas av exploatören/fastighetsägaren/tomträttsinnehavare/aktuell verksamhet som även står för kommande projekteringskostnader, byggnationer och anläggningsarbeten. Detta inkluderar kostnader för eventuella flyttningar av markledningar och

ombyggnadsåtgärder i angränsande ytor, vilka härrör från exploateringen samt kostnader för fastighetsbildningsåtgärder.

Utbyggnaden av hamnen kommer att leda till kostnader av olika typer, exempelvis utfyllnader i vattenområden i form av anläggande av nya kajer och utbyggnad av teknisk infrastruktur. Hamnens entré kommer också att ses över vilket sannolikt innebär förändringar i kommunikationsspråk och förändrat ägande av hela eller delar av fastigheter.

Genomförandet av detaljplanen ska inte belasta kommunen med några kostnader.

Planavgift

Planavgift hanteras i planavtalet.

Tekniska frågor

Inför exploatering kommer särskilda utredningar och tillstånd att krävas, till exempel detaljerade projekteringar av anläggningar, byggnader och ledningsnät samt tillstånd enligt miljöbalken eller andra lagrum för de verksamheter som kräver det.

Medverkande

Detaljplanering

Miljö och hälsoskydd

Umeå hamn AB

INAB

Tyréns, MKB

I övrigt har flertalet verksamheter, konsulter och personer bidragit i detaljplaneprocessen.

Källor

Fotografier: Umeå kommun, om inte annat anges
Ortofoton: Lantmäteriet, om inte annat anges
Kartor och illustrationer: Umeå kommun, om inte annat anges

Handlingen är godkänd i kommunens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilaga

Planbestämmelser med lagstöd

Planbestämmelse	Syfte	Lagstöd
Allmän plats		
GATA	Del av Holmsundsvägen är huvudinfart till hamnen planläggs som gata med enskilt huvudmannaskap för att kunna ingå i hamnens område.	4 kap. § 6 PBL
GCVÄG	En utbyggnad av gång- och cykelväg längs väg E12 möjliggörs, hela vägen ner till färjeterminalen.	4 kap. § 6 PBL
VÄG	Den del av väg E12 som säkerställs som allmän platsmark med Trafikverket som väghållare.	4 kap. § 6 PBL
VÄG$_1$	Den del av väg E12 säkerställs som allmän platsmark med Trafikverket som väghållare. Den här delen går under järnvägen och får enligt bestämmelsen överbyggas med järnväg.	4 kap. § 6 PBL
Kvartersmark		
E	Användningen tekniska anläggningar möjliggörs inom all kvartersmark för att garantera att olika typer av tekniska anläggningar som behövs för verksamheten kan anläggas. Vakins/Umevas befintliga återvinningscentral, befintliga transformatorstationer inom hamnområdet och behov av eventuella andra tekniska anläggningar som idag inte är kända säkerställs genom bestämmelsen. Lokalt reningsverk kan uppföras på lämplig plats i hamnområdet i enlighet med reglerade användningar på plankartan.	4 kap. 5 § PBL
G	I områdets nordöstra del, vid befintlig huvudentré till hamnen, möjliggörs för tankning av fordon med målpunkt Umeå hamn.	4 kap. 5 § PBL
J	Användningen industri ska tillämpas för områden för produktion, lager, partihandel och annan jämförlig verksamhet. Även komplement till verksamheten industri ingår i användningen. Syftet är att möjliggöra en	4 kap. 5 § PBL

	flexibel användning av hamnen då framtida behov inte fullständigt säkerställts.	
P	I områdets nordöstra del, vid befintlig huvudentré till hamnen, möjliggörs för uppställning (parkering) av fordon med målpunkt Umeå hamn. En trygg uppställningsplats för paus eller dygnsvila.	4 kap. 13 § PBL
T	Användningen avser övriga järnvägsspår och vägar i hamnområdet som på sikt kan behöva justeras beroende av verksamheten varför trafikändamål där järnvägsändamål ingår, möjliggörs inom hela hamnområdet, även entréområdet.	4 kap. 5 § PBL
T_1	Regleringen avser de järnvägsspåren som leder in mot hamnen. Järnvägsspåret i öster, som går parallellt med väg E12 och ner till färjeterminalen, ligger fast och användningen är därmed låst till järnväg. Inom detta område inryms kompletterande spår åt väster.	4 kap. 5 § PBL
V	Användningen hamn ska tillämpas för områden för hamnverksamhet och sjötrafik med kompletterande handel och service. Även komplement till verksamheten hamn ingår i användningen.	4 kap. 5 § PBL
V_1	En liten del av småbåtshamnen i öster berörs av aktuell detaljplan och regleras därför som småbåtshamn	4 kap. 5 § PBL
Z	I områdets nordöstra del, närmast bebyggelsen inom Holmsunds samhälle och vid befintlig huvudentré till hamnen, regleras mindre störande verksamheter. Området avses för exempelvis service med incheckning, fordonsvåg, WC och dusch samt enklare restaurang.	4 kap. 5 § PBL
Vattenområde		
W	I detaljplaneområdets östra del ska vattenområdets hållas öppet för åtkomst till småbåtshamnen Patholmsviken.	4 kap. 5 § PBL
W_1	Vattenområdena avses till största del nyttjas för hamntrafiken och hamnens verksamheter.	4 kap. 5 § PBL
Egenskapsbestämmelser för allmän plats		
a_1	Del av infarten till hamnen från väg E12 planläggs som gata men ges ett enskilt huvudmannaskap. Syftet är att behålla den här	4 kap. 7 § PBL

	delen som allmän platsmark är att säkerställa infart till kvartersmarken öster om järnvägen (längs väg E12) om dessa områden inte bara nyttjas av hamnens verksamhet.	
generell bestämmelse	Strandskyddet är upphävt inom allmän platsmark för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot planerad utveckling med nya byggnader, anläggningar med mera.	4 kap. 17 § PBL
Egenskapsbestämmelser för kvartersmark		
h_1	Högsta nockhöjd är 50 meter. I den västra delen tillåts upp till 50 meter nockhöjd med syfte att möjliggöra behövliga höglager (cirka 40 meter höga) inklusive viss handlingsfrihet i höjd inför framtiden.	4 kap. 11 § PBL
h_2	Högsta nockhöjd är 25 meter. Högsta nockhöjd på byggnader begränsas i den östra delen av hamnområdet till 25 meter, vilket kan jämföras med tidigare reglering av 15 meter byggnadshöjd med tak om 30 graders lutning plus 5 meter.	4 kap. 11 § PBL
h_3	Högsta nockhöjd är 15 meter. Närmast omgivande bebyggelse i nord/nordost begränsas högsta nockhöjd till 15 meter då det i dessa delar krävs större hänsyn till omgivningen.	4 kap. 11 § PBL
h_4	Högsta nockhöjd är 5 meter. Regleringen gäller inom områden som endast får bebyggas med komplementbyggnader där nockhöjd begränsas till max 5 meter.	4 kap. 11 § PBL
m_1	Erosionsskydd utanför kajkant ska placeras inom kvartersmark. Erosionsskydd ska placeras inom kvartersmark och får inte placeras i vattenområdet utanför kajer och liknande. Syftet med regleringen är att på ett tydligt sätt avgränsa vattenområdet som ska hållas fritt från sådana ingrepp.	4 kap. 12 § PBL
m_2	Endast etablering av ej känslig verksamhet. I detaljplanen medges endast kategori A - ej känslig verksamhet, 0-15 meter från farligt godsled.	4 kap. 12 § PBL
m_3	Skyddsåtgärder krävs i närhet till farligt gods-led vid etablering av mindre- och normalkänslig verksamhet.	4 kap. 12 § PBL

j	In- och utfarter får anordnas över och under järnvägsområdet. Regleras för att möjliggöra för framtida kopplingar till hamnområdet.	4 kap 9 § PBL
e	Största byggnadsarea är 30% av fastighetsarea inom användningsområdet. Syftet med det är att bibehålla viss luftighet i byggnationerna närmast omkringliggande bebyggelse.	4 kap. 11 § PBL
a_2	För att underlätta för en föränderlig verksamhet har lovplikten undantagits för upplag och materialgårdar under hela den tid detaljplanen gäller. Detta innebär att inget bygglov krävs för upplag eller exempelvis container som används för material vid industri eller avfall.	4 kap. 11 § PBL
a_3	Strandskyddet behöver upphävas inom vattenområden för att reglerna om strandskydd inte ska strida mot behövliga åtgärder och anläggningar i vattenområdena och att verksamheten avhåller allmänheten och till viss del djur- och växtliv från dessa områden.	4 kap. 17 § PBL
a_4	För att säkerställa att en ändamålsenlig hantering av dagvatten kommer till stånd inom hamnområdet, som ett komplement till handlingsplanen, regleras genom egenskapsbestämmelse att startbesked för byggnad inte får ges förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd	4 kap. 14 § pkt 1 PBL
a_5	För att säkerställa att efterbehandling av förorenad mark sker regleras med egenskapsbestämmelse för de aktuella områdena att startbesked inte får ges för byggnad förrän ev. markföroreningar är avhjälpta.	4 kap. 14 § pkt 4 PBL

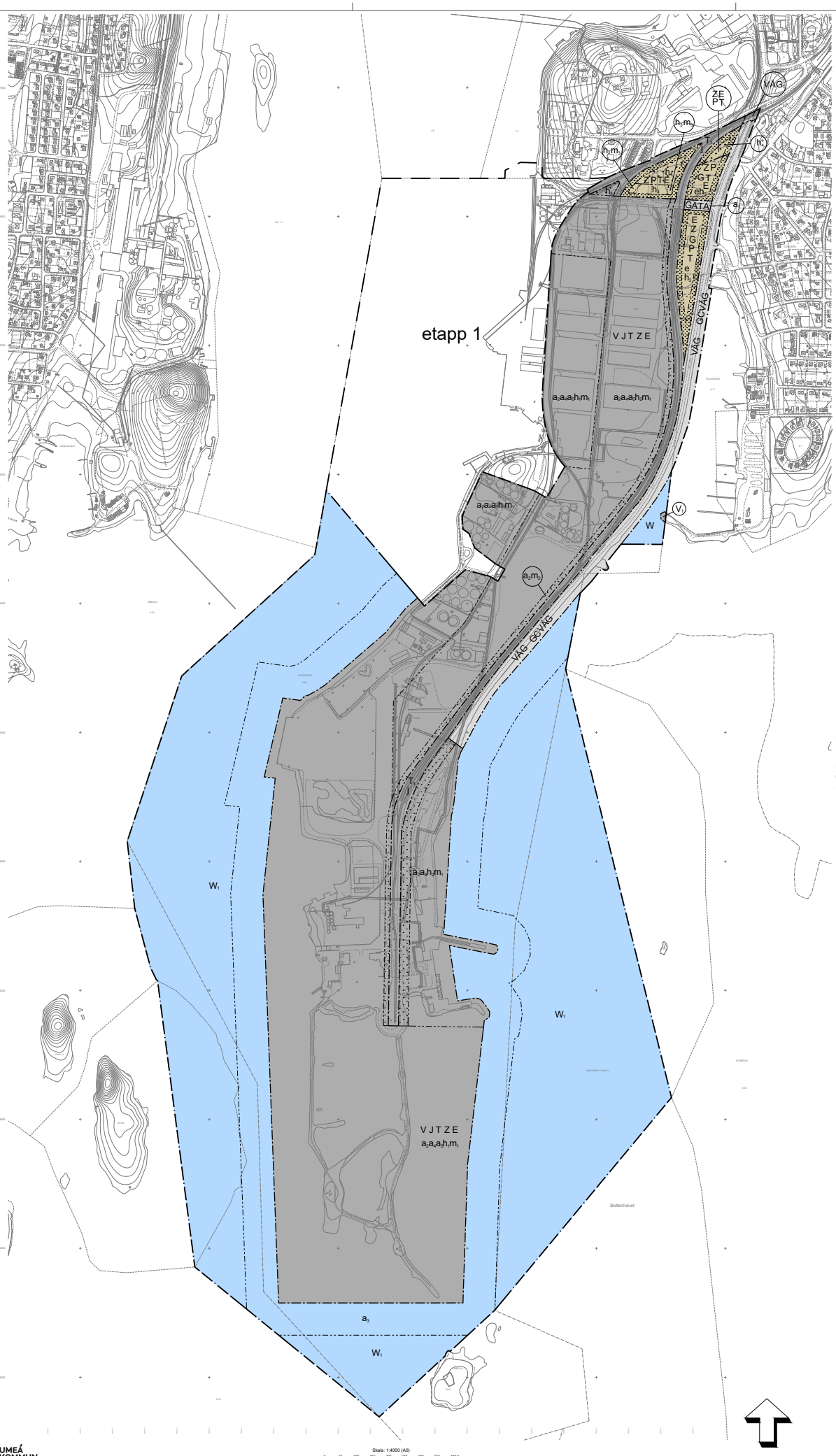

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA	Gata
GCVÄG	Gång- och cykelväg
VÄG	Väg
VÄG$_1$	Väg som får överbyggas med järnväg

Kvartersmark

E	Tekniska anläggningar
G	Drivmedel
J	Industri
P	Parkering
T	Trafik
T$_1$	Järnväg
V	Hamn
V$_1$	Småbåtshamn
Z	Verksamheter

Vattenområde

W	Vattenområde
W$_1$	Hamn

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Huvudmannaskap

a_1 Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen.

Upphävande av strandskydd

Strandskyddet är upphävt inom allmän platsmark

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad
- Marken får endast förses med komplementbyggnad

Höjd på byggnadsverk

h_1	Högsta nockhöjd är 50 meter
h_2	Högsta nockhöjd är 25 meter
h_3	Högsta nockhöjd är 15 meter
h_4	Högsta nockhöjd är 5 meter

Skydd mot störningar

m_1	Erosionsskydd utanför kajkant ska placeras inom kvartersmark
m_2	Endast etablering av ej känslig verksamhet
m_3	Skyddsåtgärder krävs i närhet till farligt gods-led vid etablering av mindre- och normalkänslig verksamhet.

De vid prövningstillfället gällande riktvärdena beträffande buller får inte överskridas för verksamheter som inte kräver särskilt tillstånd enligt miljöbalken

Plank/stängsel för skydd mot störningar och inträng får uppföras i stöd mot annan reglering

Stängsel, utfart och annan utgång

j In- och utfarter får anordnas över och under järnvägsområdet

Upphävande av strandskydd

Strandskyddet är upphävt inom kvartersmark

Utnyttjandegrad

e Största byggnadsarea är 30 % av fastighetsarean inom användningsområdet

Villkor för startbesked

a_4 Startbesked får inte ges för byggnad förrän anläggning för hantering av dagvatten har kommit till stånd.

a_5 Startbesked får inte ges för byggnad förrän mark/förorening är avhjälpt till att risknivå understiger riktvärden för mindre känslig markanvändning.

Ändrad lovplikt

a_6 Bygglov krävs inte för upplag och materialgårdar. Bestämmelsen gäller under den tid detaljplanen gäller.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

Upphävande av strandskydd

a_5 Strandskyddet är upphävt

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år och börjar gälla r.r.o.m laga kraft

ILLUSTRATION

- Gräns för detaljplan etapp 1

INFORMATION

Detaljplaneområdet medger verksamheter som kan innebära risker och störningar. Krav på att lämpliga åtgärder vidtas för att minimera risker och störningar måste ställas vid kommande lovgivning/tillstånd i enlighet med gällande lagstiftning.

TECKENFÖRKLARING

Fastighetsgräns
Kvartersmarksgräns
Trädgräns
Tillhörighetsgräns
Fastighetsbeteckning
Gemensamhetsanl. (linjeobj)
Gemensamhetsanl. (punkt)
Officialitetsgräns (linjeobj)
Officialitetsgräns (punkt)
Höjdkurva
Väg
Vägkant
Dike
Damm
Vägbarriär
Stängsel
Mur
Stödvall/Pank
Mast
Luftledning
Belysningsstolpe
Vindkraftverk

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Upprättad: 2021-02-03 BN-2021/00262
Reviderad: 2025-05-27

Mätning: AKR, SS & JÖ
Kartkonstruktion: AKR & JÖ

Kartstandard enligt HMK
- Innehållsstandard: Mindre betydelserikt information har utelämnats
- Lägesnoggrannhet: Objekten är digitaliserade (Ortofotomärke)
- Aktualitetsstandard: Visst precisenat kartinnehåll inom planområdet är kontrollerat och aktualitet vid på kartan angiven tidpunkt

Koordinatsystem i plan och höjd: Sweref 99 20 15 resp RH 2000
Höjdinformation: Höjdkurvor genererade av laserdata från 2018-2020.
Omgivning: Digital primärkarta
Underjordiska ledningar och avtalsenligt redovisas ej på grundkartan
Plangränser och planbestämmelser redovisas ej på grundkartan
Godkänd ur sakinnehållsynpunkt för upprättning
Upphovsrätt: Umeå kommun
Kartan är anpassad för skala 1:4000

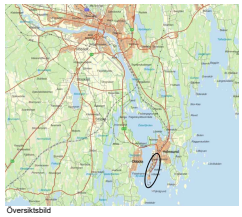

Översiktsbild

Antagandehandling	Beslut
Till planen hör:	Antagen:
- Planbeskrivning	Laga kraft:
	Vidimeras:

Detaljplan för fastigheten
Holmsund 2:65 m.fl. Umeå hamn - etapp 2
inom Holmsund, Umeå kommun, Västerbottens län
Umeå kommun, Detaljplanering, november 2025

UMEÅ KOMMUN
BN-2022/01126

Skala: 1:4000 (A0)
0 50 100 150 200 250 300 350 400 m

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-12-10

§ 287

Holmsund 2:65, Holmsund S:1 och Holmsund 4:7

Diarienr: BN-2022/01126

Detaljplan för Holmsund 2:65 med flera (etapp 2)

Beslut

1. **Byggnadsnämnden godkänner detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn, etapp 2.**

2. **Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn, etapp 2 enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).**

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplan för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn, etapp 2, påbörjades av Umeå kommun detaljplanering i maj 2022. Byggnadsnämnden godkände, 2022-05-18 § 129, delning av detaljplanen i en första och andra etapp, där etapp två har hanterats i den här detaljplanen.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar för etapp 2.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-12-10

Samråd/Granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 4 – 24 oktober 2021 samt granskning under tiden 4 mars – 3 april 2022 samt förnyad granskning under tiden 17 juni – 15 augusti 2025. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar med flera har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Av de synpunkter som har inkommit under tiden för den förnyade granskningen har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bland annat att plankartan kompletterats med genomförandetid och egenskapsbestämmelser samt att planbeskrivningen kompletterats och reviderats med anledning av inkomna yttranden.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan. Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen är av stor betydelse för kommunen samt handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-11-21
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Utlåtande förnyad granskning daterat november 2025
- Granskningsutlåtande nr. 2 daterat november 2022
- MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl., etapp 2, daterad november 2025

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2025-12-10

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Beslutsordning

Ordföranden finner att byggnadsnämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutet med handlingar ska skickas till
Kommunfullmäktige, Umeå kommun

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 17

Diarienr: KS-2025/01128

Antagande: Detaljplan för Holmsund 2:65 med flera - Umeå hamn (etapp 2)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn - etapp 2. enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Jäv - Ellen Ström (V) deltar inte i handläggning eller beslut på grund av jäv.

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn etapp 2, påbörjades av Umeå kommun detaljplanering i maj 2022. Byggnadsnämnden godkände, 2022-05-18 § 129, delning av detaljplanen i en första och andra etapp, där etapp två har hanterats i den här detaljplanen.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar för etapp 2.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Samråd/Granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden 2022-03-04 – 2022-04-03 samt förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Av de synpunkter som har inkommit under tiden för den förnyade granskningen har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att plankartan kompletterats med genomförandetid och egenskapsbestämmelser samt att planbeskrivningen kompletterats och reviderats med anledning av inkomna yttranden.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan. Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen är av stor betydelse för kommunen samt handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 287 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Utlåtande förnyad granskning daterat november 2025
- Granskningsutlåtande nr. 2 daterat november 2022
- MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl., etapp 2, daterad november 2025

Umeå kommun | **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen | 2026-01-13

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Ellen Ström (V) deltar inte i handläggning eller beslut på grund av jäv.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag.

Ellen Ström (V) deltar inte i handläggning eller beslut på grund av jäv.

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2026-01-07

§ 4

Diarienr: KS-2025/01128

Antagande: Detaljplan för Holmsund 2:65 med flera - Umeå hamn (etapp 2)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för Holmsund 2:65 med flera, Umeå hamn - etapp 2. enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Ellen Ström (V) deltar inte i handläggning eller beslut på grund av jäv.

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för en utvecklad hamnverksamhet och nödvändiga skydds- och säkerhetsåtgärder samt att säkerställa allmänhetens tillgång till färjeläge. Syftet är också att säkerställa berörda riksintressen så att dessa inte blir påtagligt skadade.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplan för Holmsund 2:65 m.fl., Umeå hamn etapp 2, påbörjades av Umeå kommun detaljplanering i maj 2022. Byggnadsnämnden godkände, 2022-05-18 § 129, delning av detaljplanen i en första och andra etapp, där etapp två har hanterats i den här detaljplanen.

Underlag och utredningar har arbetats om i enlighet med gjorda avgränsningar för etapp 2.

Planerade ut- och ombyggnationer i hamnen avses ske etappvis och tillstånd enligt miljöbalken söks för både åtgärder i vattenområdet (vattenverksamhet) och hamnverksamheten.

Samråd/Granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2021-10-04 – 2021-10-24 samt granskning under tiden 2022-03-04 – 2022-04-03 samt förnyad granskning under tiden 2025-06-17 – 2025-08-15. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Av de synpunkter som har inkommit under tiden för den förnyade granskningen har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att plankartan kompletterats med genomförandetid och egenskapsbestämmelser samt att planbeskrivningen kompletterats och reviderats med anledning av inkomna yttranden.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Detaljplanen bedöms stämma överens med och bidra till att förverkliga intentionerna i kommunens översiktsplan. Antagande av detaljplanen överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att detaljplanen är av stor betydelse för kommunen samt handläggs med utökat planförfarande eftersom genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2025-12-16
Protokollsutdrag BN 2025-12-10, BN § 287 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad november 2025
- Planbeskrivning daterad november 2025

Övriga handlingar

- Utlåtande förnyad granskning daterat november 2025
- Granskningsutlåtande nr. 2 daterat november 2022
- MKB för detaljplan Holmsund 2:65 m.fl., etapp 2, daterad november 2025

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-01-07

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Ellen Ström (V) deltar inte i handläggning eller beslut på grund av jäv.

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-09

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/00946

Svar på remiss: Ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige anser inte att ansökan uppfyller kraven på bestående fördel eller synnerliga skäl och motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Umeå kommun ser dock positivt på fortsatt samverkan med Robertsfors kommun, inte minst via Umeåregionen till gagn för medborgare som lever, bor och verkar oaktat kommungränser i vår gemensamma region.

Ärendebeskrivning

Kammarkollegiet önskar få Umeå kommuns synpunkter på en ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun (Kammarkollegiets ärende Dnr 8.2-12583-2025 ”Ansökan rörande justering av kommungräns” och Umeå kommuns ärende KS-2025/00946). Yttrandet ska tas av kommunfullmäktige, remitteras även Robertsfors kommun. Umeå kommun har beviljats anstånd att svara till och med 16 februari 2025.

Umeå kommun motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Bakgrund

En ansökan om att ändra gräns mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun har inkommit till Kammarkollegiet och innebär att ett område i Robertsfors kommun med byarna Norum och Bölesbäcken föreslås överföras till Umeå kommun. Förslaget är väckt av några familjer som är boende i berörda byar. Se bilaga.

Indelningslagen

Enligt 1 kap 1 § i Lag (1974:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner får regeringen besluta om ändring i kommunindelningen om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till berörda kommuners

synpunkter. Om en kommun motsätter sig ändringen krävs synnerliga skäl. Särskilda skäl ska även tas till befolkningens önskemål och synpunkter. Om de kommuner som berörs är ense om denna och ändringen avser kommuner i samma län får Länsstyrelsen besluta om ändringen.

Umeå kommun anser att skäl att genomföra ändring inte föreligger.

Resonemang om möjliga konsekvenser

Samhällsplanering och Umeåregionen

När det gäller fysisk planering, och i ett scenario där aktuellt område ingick i Umeå kommun, är en bedömning att det planeringsmässigt skulle råda liknande förutsättningar som idag. Befolkningstillväxten är i Umeå kommuns nordligaste delar relativt svag och Norum ligger ytterligare längre från Umeå tätort. Det blir ”Sävarstråket” från Tavleliden via Sävar och vidare till byar uppströms Sävarån, som utgör det närmsta ”byar i tillväxtstråk”, stråk som uppvisat en stark bebyggelseutveckling och där det i regel finns tillgång till regional kollektivtrafik. Också när det gäller kustnära områden finns likheter. Både Umeå och Robertsfors kommuner lyfter i sin översiktsplanering dessa attraktiva områden.

När det kommer till landsbygdsutveckling har Umeå kommun en hög ambition och arbetar målmedvetet med att stötta initiativ som bidrar till att utveckla bygder och platser. En del av arbetet sker tillsammans med Robertsfors kommun, inte minst via Leadersamarbete. En viktig grund finns i att kommunerna inom Umeåregionen har en gemensam landsbygdsstrategi där arbete kommunerna emellan sker gränsöverskridande men även i samverkansform och inom båda kommunerna har byar möjligheter att få stöttning för lokala initiativ och föreningar som vill bedriva utvecklingsarbeten.

Gällande Umeåregionen startades samarbetet just för att underlätta och skapa nytta för medborgare som bor, verkar och lever oaktat kommungränser inom den gemensamma arbetsmarknadsregionen. Samverkan sker inom ett stort antal områden. Bland annat finns en arbetsgrupp för skolfrågor. Till exempel har skolskjutsfrågor varit aktuellt och möjligheter finns alltjämt att fortsätta, eller lyfta nya, diskussioner och möjligheter.

För- och grundskola
I dagsläget finns ett överskott av platser inom Sävars förskolor och skolors upptagningsområde. Platserna fylls till stor del av barn och elever från Robertsfors kommun, framför allt inom förskoleverksamheten. Hur ett

införlivande skulle påverka det framtida elevunderlaget är dock svårt att bedöma, då tillgång till relevanta underlag för det föreslagna området saknas. Umeå kommun tar i dag emot elever från det föreslagna området som önskar gå i Sävar, i mån av tillgång på platser. Ett införlivande innebär att kommunen formellt får ett utökat ansvar för placering, planering och skolskjuts för dessa barn och elever. Umeå kommun arbetar för att på ett hållbart sätt erbjuda plats för kommunens barn och elever. Utifrån den demografiska utvecklingen i Sävars nuvarande upptagningsområde finns framtida kapacitetsutmaningar, och att utvidga kommunens gräns eller inkludera ytterligare områden i upptagningsområdet kan på lång sikt – trots dagens överskott – försvåra möjligheten att erbjuda barn plats vid närliggande förskolor samt att ge elever sina förstahandsval vid antagning till förskoleklass och årskurs 7. Vid ett införlivande skulle Umeå kommun även bära kostnaden för skolskjuts för elever inom det föreslagna området då avståndet till byarna i området överstiger fyra kilometer. Sammantaget innebär detta såväl organisatoriska svårigheter som ökade kostnader för för- och grundskolenämnden. Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att ansökan om flytt av kommungräns bör avslås.

Äldreomsorg
Enligt socialtjänstlagen har den enskilde rätt att ansöka om äldreomsorg i valfri kommun. Umeå kommun är därmed skyldig att pröva ansökningar om plats på vård- och omsorgsboende på samma sätt som för personer som är folkbokförda i kommunen. Förvaltningen bedömer därför att en förändring av kommungränsen inte är nödvändig för att tillgodose den enskildes behov. Vidare vill förvaltningen uppmärksamma de utmaningar som redan finns kopplade till kompetensförsörjning inom äldreomsorgen, särskilt i kommunens norra delar. En förändring av kommungränsen enligt det aktuella förslaget skulle riskera att ytterligare försvåra denna kompetensförsörjning och äldreomsorgsförvaltningen föreslår att förslaget om att ändra kommungräns bör avslås.

Kollektivtrafik
Idag finns kollektivtrafik som startar i Gryssjön och går via Norum till Sävar, linjen samfinansieras mellan Robertsfors och Umeå kommuner. Linjen består av en morgontur och två eftermiddagsturer med anslutningsmöjligheter i Sävar för resa till/från Umeå. Samtal har förts vid några tillfällen mellan kommunerna om förbättring av resmöjligheten i området utan att några beslut fattats. Vid en flytt av kommungränsen kommer kostnader för kollektivtrafik för Umeå kommun att öka. Kostnad för skolskjutsar kommer också ökas när skolskjutsskyldighet hamnar på Umeå kommun. Sammanfattningsvis skulle en förändring ge ökade

kostnader för kollektivtrafiken och framför allt skolskjutsar samt att resmöjligheterna troligen inte skulle komma att utökas.

Vakin
VA-huvudmannen lyfter att det berörda området ligger på betydande avstånd från befintligt kommunalt VA-nät inom Umeå kommun. Om frågan om kommunal VA-anslutning skulle aktualiseras i framtiden understryks att det finns flera praktiska och ekonomiska svårigheter kopplade till detta. En utbyggnad av VA-infrastruktur i området skulle kräva omfattande investeringar i form av långa ledningssträckor, flertalet pumpstationer samt nödvändiga anpassningar för att säkerställa en robust och driftsäker lösning. Därtill tillkommer långsiktiga drift- och underhållskostnader som skulle påverka VA-verksamhetens ekonomi. Sammantaget ser Vakin att avståndet och den övergripande kostnadsbilden ger att en framtida kommunal VA-anslutning skulle vara förknippad med betydande utmaningar.

Umeå energi - elnät
När det gäller elnät finns ett gällande koncessionsområde med beslutad gräns mot Skellefteå kraft. Nätområdet är alltså inte bestämt utifrån kommungräns. Umenet bedriver redan en konkurrensutsatt verksamhet för sin bredbandsverksamhet och för det område som kan komma i fråga så är boende i dessa byar redan anslutna mot internet via ett eget byanät via Robertsfors kommun, och kan så få vara framöver. En konsekvens av en ändrad gräns skulle bli att bygglov/tillstånd skulle sökas i egen istället för annan kommun för om- och nybyggnad av nätdelar som i dagsläget ligger i Robertsfors kommun och berör området kring färjeläget.
Sammanfattningsvis ser Umeå energi inte att ett beslut om ändrad gräns skulle innebära särskilda konsekvenser.

Brandförsvar
Umeåregionens brandförsvar bedriver redan idag ett gränsöverskridande arbete i samarbete med Robertsfors kommun som täcker de områden som förslaget omfattar. Umeåregionens brandförsvars arbete i området utgörs redan i dag av både förebyggande och operativ verksamhet i frågor så som tillsyn, tillståndshantering för brandfarlig vara och insats vid olycka. En ny gränsdragning bedöms mot bakgrund av detta inte leda till någon förändring för de boende i Norum gällande räddningstjänstens arbete eller förmåga i området.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00946

Framtagande av yttrande

Yttrandet är upprättat av Strategisk utveckling tillsammans med För- och grundskoleförvaltningen, Äldreomsorgsförvaltningen, UKF kollektivtrafik, Vakin, Umeå energi, Umeåregionens brandförsvar, Mark och exploatering, Ledning och styrning samt Lantmäteri.

Beslutsunderlag

Remiss av ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun
Anstånd att svara till 2026 02 16

Beredningsansvariga

Pernilla Helmersson, samhällsplanerare
Mattias Lönn, processledare

Beslutet ska skickas till

Kammarkollegiet, Förvaltningsenheten, registratur@kammarkollegiet.se, Dnr 8.2-12583-2025. Sara Thelin; sara.thelin@kammarkollegiet.se 08-700 07 82.

Robertsfors kommun, kommun@robertsfors.se

Mikael Brändström
utvecklingsdirektör

Pernilla Helmersson
samhällsplanerare

KAMMARKOLLEGIET

2025-10-14

Dnr 8.2-12583-2025

Förvaltningsenheten
Sara Thelin
Sara.Thelin@Kammarkollegiet.se
08-700 07 82

Umeå kommun
umea.kommun@umea.se

Remiss av ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun

Kammarkollegiet önskar få Umeå kommuns synpunkter på en ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun, se nedan.

Bakgrund

Till Kammarkollegiet har inkommit en ansökan om att gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun ändras på så sätt att ett område i Robertsfors kommun omfattande byarna Norum och Bölesbäcken förs över till Umeå kommun.

Den föreslagna gränsändringen och skälen för ansökan framgår av handlingarna i Kammarkollegiets akt som skickas med (i relevanta delar) till Umeå kommun.

Kammarkollegiet handlägger ärenden som rör ändringar i den kommunala indelningen, se 20 § och 21 § lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner (indelningslagen).

Enligt 1 kap. 1 § indelningslagen får regeringen besluta om en ändring i indelningen i kommuner, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn ska också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.

Kammarkollegiet får enligt 1 kap. 3 § indelningslagen besluta om en indelningsändring som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och som inte föranleder ekonomisk reglering mellan kommuner. Om de kommuner som närmast berörs av en sådan ändring är ense om denna och ändringen avser kommuner i samma län får länsstyrelsen besluta om ändringen.

Enligt förarbetena (prop. 1978/79:157 s. 55-57 och s. 103) är bestämmelsen i 1 kap. 3 § indelningslagen avsedd att tillämpas vid mindre omfattande gränsändringar som till exempel gränsregleringar och undanröjande av enklavförhållanden. De ärenden Kammarkollegiet kan besluta om kan avse områden med enstaka fastigheter eller delar av fastigheter. Kammarkollegiet är inte bunden av de förutsättningar som anges i 1 kap. 1 § indelningslagen även om kommunerna alltid bör ges tillfälle att yttra sig innan frågan avgörs (s. 103 i propositionen).

En beskrivning av regelverket och processen vid ändring i kommunindelningen finns i Kommunutredningens slutbetänkande Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8) s. 439 ff.

Remiss

Ärendet remitteras till kommunfullmäktige i Umeå kommun för yttrande. Av yttrandet ska det framgå om kommunen tillstyrker eller motsätter sig den föreslagna indelningsändringen och skälen för kommunens inställning.

Yttrandet bör ha kommit in till Kammarkollegiet senast **den 16 januari 2026**.

Ärendet remitteras även till Robertsfors kommun.

Sara Thelin
Advokatfiskal

Bilaga
Akten i ärendet (i relevanta delar)

Kopia till
Sandra Qvarnström, qvarnstromsandra@gmail.com

Ansökan rörande justering av kommungräns

Vi boende i byarna Norum och Bölesbäcken, föreslår att vår del av Robertsfors kommun överförs till Umeå kommun.

När flera av oss valde att bosätta oss här var det bland annat för att ta del av de fördelar som en mindre kommun ofta innebär – närhet till beslutsfattare, större möjlighet till lokal påverkan och en levande landsbygd.

Tyvärr har dessa fördelar successivt försvunnit. Ett tydligt exempel är nedläggningen av den lokala barnomsorgen, ett beslut som kraftigt påverkat vår vardag. Många av oss har därför tvingats söka barnomsorg i Sävar, inom Umeå kommun. Detta för att slippa backpendla norrut till Djäkneboda, innan vi kan köra söderut till våra arbeten i Umeå. Under lov ibland så långt som till Robertsfors, vilket gör att vi får över 20 mils pendling per dag. Detta är en tidskrävande, kostsamt och miljömässigt ineffektiv lösning. För våra barn som går skola i Umeå kommun skapar detta en otrygg situation, eftersom vi varje läsår måste ansöka om dispens för att de ska få gå kvar i sin skola i Sävar tillsammans med sina vänner.

Vi upplever att vi bor i en kommun där politikerna struntar i vad vi invånare i södra kommundelen har för behov. Vi upplever också att vi bor i en kommun där skola och trygghet inte är prioriterad för våra barn, vilket borde vara en självklarhet. Vi har försökt föra dialog kring både barnomsorg och annan service, men känner att våra behov i den södra delen av kommunen ständigt lämnas obeaktad.

Den bristande infrastrukturen – med mycket begränsad kollektivtrafik – tillsammans med nedlagd barnomsorg minskar attraktiviteten för både inflyttning och kvarboende. Det påverkar i förlängningen även fastighetsvärdena i området.

Som skattebetalare till Robertsfors kommun förväntar vi oss mer än vad dom kan erbjuda. Då vi nyttjar i princip alla samhällstjänster, så som utbildning, barn-, sjuk-, och äldrevård i Umeå kommun känns det inte mer än rätt att även våra skattepengar går till Umeå kommun och vi får möjlighet att vara med och tycka till om vår och våra barns framtid.

Vi som undertecknar detta är till stor del barnfamiljer och ser tydligt hur våra barns vardag skulle förenklas med en kommungräns som speglar hur vi faktiskt lever. Med en mindre justering av kommungränsen skulle våra barn få närhetsprincipen till skolan tillgodosedd, och vi vuxna skulle få en mer fungerande vardag. Det skulle också kunna öppna för framtida satsningar på kollektivtrafik, nybyggnation och en växande landsbygd.

Mot denna bakgrund skickar vi därmed in en formell ansökan om att Norum och Bölesbäcken ska föras över till Umeå kommun med förhoppning om bättre förutsättningar för våra barn, våra familjer och vår bygd.

Vänligen,

Sandra och Oskar Qvarnström, Jenny och Mattias Haritz, Helena Lindén och Anton Ahlström, Karin Johansson och Ove Cidrén samt Annelie Hällqvist och Niklas Andersson

Vinsjön
Grytan
Oxtjärnen
Lill-
Trysjön
Stor-
Trysjön
Norum
Annsjön
Kummelsj.
Gunnilsj.
Rött område = förslag på
ny kommungräns
Gorjmyrsjön
Streckat område = ber.
kommungräns
Fjärdbrofj.
Missemyrj.
Väster-
Klapparsjön
Krönmyrsjön
grundsj.
Lamptj.
Bomyrsjön
Trehörningssjön
Stamsjön

Från: Sara Thelin <Sara.Thelin@Kammarkollegiet.se>
Skickat: den 27 oktober 2025 13:16
Till: Umeå kommun <umea.kommun@umea.se>
Ämne: Angående begäran om anstånd i Kammarkollegiets ärende med dnr 8.2-12583-2025 (ert dnr KS-2025/00946)

Du får inte ofta e-post från sara.thelin@kammarkollegiet.se. Läs om varför det här är viktigt

Angående begäran om anstånd

Kammarkollegiet har tagit emot Umeå kommuns begäran om anstånd med att yttra sig över ansökan om ändring av kommungräns i Kammarkollegiets ärende med dnr 8.2-12583-2025 (ert dnr KS-2025/00946).

Umeå kommun beviljas begärt anstånd till och med **den 16 februari 2025**.

Med vänlig hälsning

Sara Thelin

Advokatfiskal

Kammarkollegiet
Förvaltningsrättsliga avdelningen

Förvaltningsenheten

Direktnummer: 08-700 07 82

Växel: 08-700 08 00

Postadress: Box 2218, 103 15 Stockholm

Besöksadress: Slottsbacken 6, 111 30 Stockholm

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 18

Diarienr: KS-2025/00946

Svar på remiss: Ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att Umeå kommun anser att ansökan inte uppfyller kraven på bestående fördel eller synnerliga skäl och motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Umeå kommun ser dock positivt på fortsatt samverkan med Robertsfors kommun, inte minst via Umeåregionen till gagn för medborgare som lever, bor och verkar oaktat kommungränser i vår gemensamma region.

Ärendebeskrivning

Kammarkollegiet önskar få Umeå kommuns synpunkter på en ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun (Kammarkollegiets ärende Dnr 8.2-12583-2025 ”Ansökan rörande justering av kommungräns” och Umeå kommuns ärende KS-2025/00946). Yttrandet ska tas av kommunfullmäktige, remitteras även Robertsfors kommun. Umeå kommun har beviljats anstånd att svara till och med 16 februari 2025.

Umeå kommun motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Bakgrund

En ansökan om att ändra gräns mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun har inkommit till Kammarkollegiet och innebär att ett område i Robertsfors kommun med byarna Norum och Bölesbäcken föreslås överföras till Umeå kommun. Förslaget är väckt av några familjer som är boende i berörda byar. Se bilaga.

Indelningslagen

Enligt 1 kap 1 § i Lag (1974:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner får regeringen besluta om ändring i kommunindelningen om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till berörda kommuners synpunkter. Om en kommun motsätter sig ändringen krävs synnerliga skäl. Särskilda skäl ska även tas till befolkningens önskemål och synpunkter. Om de kommuner som berörs är ense om denna och ändringen avser kommuner i samma län får Länsstyrelsen besluta om ändringen.

Umeå kommun anser att skäl att genomföra ändring inte föreligger.

Resonemang om möjliga konsekvenser
Samhällsplanering och Umeåregionen
När det gäller fysisk planering, och i ett scenario där aktuellt område ingick i Umeå kommun, är en bedömning att det planeringsmässigt skulle råda liknande förutsättningar som idag. Befolkningstillväxten är i Umeå kommuns nordligaste delar relativt svag och Norum ligger ytterligare längre från Umeå tätort. Det blir ”Sävarstråket” från Tavleliden via Sävar och vidare till byar uppströms Sävarån, som utgör det närmsta ”byar i tillväxtstråk”, stråk som uppvisat en stark bebyggelseutveckling och där det i regel finns tillgång till regional kollektivtrafik. Också när det gäller kustnära områden finns likheter. Både Umeå och Robertsfors kommuner lyfter i sin översiktsplanering dessa attraktiva områden.

När det kommer till landsbygdsutveckling har Umeå kommun en hög ambition och arbetar målmedvetet med att stötta initiativ som bidrar till att utveckla bygder och platser. En del av arbetet sker tillsammans med Robertsfors kommun, inte minst via Leadersamarbete. En viktig grund finns i att kommunerna inom Umeåregionen har en gemensam landsbygdsstrategi där arbete kommunerna emellan sker gränsöverskridande men även i samverkansform och inom båda kommunerna har byar möjligheter att få stöttning för lokala initiativ och föreningar som vill bedriva utvecklingsarbeten.

Gällande Umeåregionen startades samarbetet just för att underlätta och skapa nytta för medborgare som bor, verkar och lever oaktat kommungränser inom den gemensamma arbetsmarknadsregionen. Samverkan sker inom ett stort antal områden. Bland annat finns en arbetsgrupp för skolfrågor. Till exempel har skolskjutsfrågor varit aktuellt och möjligheter finns alltjämt att fortsätta, eller lyfta nya, diskussioner och möjligheter.

För- och grundskola
I dagsläget finns ett överskott av platser inom Sävars förskolor och skolors upptagningsområde. Platserna fylls till stor del av barn och elever från Robertsfors kommun, framför allt inom förskoleverksamheten. Hur ett införlivande skulle påverka det framtida elevunderlaget är dock svårt att bedöma, då tillgång till relevanta underlag för det föreslagna området saknas. Umeå kommun tar i dag emot elever från det föreslagna området som önskar gå i Sävar, i mån av tillgång på platser. Ett införlivande innebär att kommunen formellt får ett utökat ansvar för placering, planering och skolskjuts för dessa barn och elever. Umeå kommun arbetar för att på ett hållbart sätt erbjuda plats för kommunens barn och elever. Utifrån den demografiska utvecklingen i Sävars nuvarande upptagningsområde finns framtida kapacitetsutmaningar, och att utvidga kommunens gräns eller inkludera ytterligare områden i upptagningsområdet kan på lång sikt – trots dagens överskott – försvåra möjligheten att erbjuda barn plats vid närliggande förskolor samt att ge elever sina förstahandsval vid antagning till förskoleklass och årskurs 7. Vid ett införlivande skulle Umeå kommun även bära kostnaden för skolskjuts för elever inom det föreslagna området då avståndet till byarna i området överstiger fyra kilometer. Sammantaget innebär detta såväl organisatoriska svårigheter som ökade kostnader för för- och grundskolenämnden. Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att ansökan om flytt av kommungräns bör avslås.

Äldreomsorg
Enligt socialtjänstlagen har den enskilde rätt att ansöka om äldreomsorg i valfri kommun. Umeå kommun är därmed skyldig att pröva ansökningar om plats på vård- och omsorgsboende på samma sätt som för personer som är folkbokförda i kommunen. Förvaltningen bedömer därför att en förändring av kommungränsen inte är nödvändig för att tillgodose den

enskildes behov. Vidare vill förvaltningen uppmärksamma de utmaningar som redan finns kopplade till kompetensförsörjning inom äldreomsorgen, särskilt i kommunens norra delar. En förändring av kommungränsen enligt det aktuella förslaget skulle riskera att ytterligare försvåra denna kompetensförsörjning och äldreomsorgsförvaltningen föreslår att förslaget om att ändra kommungräns bör avslås.

Kollektivtrafik
Idag finns kollektivtrafik som startar i Gryssjön och går via Norum till Sävar, linjen samfinansieras mellan Robertsfors och Umeå kommuner. Linjen består av en morgontur och två eftermiddagsturer med anslutningsmöjligheter i Sävar för resa till/från Umeå. Samtal har förts vid några tillfällen mellan kommunerna om förbättring av resmöjligheten i området utan att några beslut fattats. Vid en flytt av kommungränsen kommer kostnader för kollektivtrafik för Umeå kommun att öka. Kostnad för skolskjutsar kommer också ökas när skolskjutsskyldighet hamnar på Umeå kommun. Sammanfattningsvis skulle en förändring ge ökade kostnader för kollektivtrafiken och framför allt skolskjutsar samt att resmöjligheterna troligen inte skulle komma att utökas.

Vakin
VA-huvudmannen lyfter att det berörda området ligger på betydande avstånd från befintligt kommunalt VA-nät inom Umeå kommun. Om frågan om kommunal VA-anslutning skulle aktualiseras i framtiden understryks att det finns flera praktiska och ekonomiska svårigheter kopplade till detta. En utbyggnad av VA-infrastruktur i området skulle kräva omfattande investeringar i form av långa ledningssträckor, flertalet pumpstationer samt nödvändiga anpassningar för att säkerställa en robust och driftsäker lösning. Därtill tillkommer långsiktiga drift- och underhållskostnader som skulle påverka VA-verksamhetens ekonomi. Sammantaget ser Vakin att avståndet och den övergripande kostnadsbilden ger att en framtida kommunal VA-anslutning skulle vara förknippad med betydande utmaningar.

Umeå energi - elnät
När det gäller elnät finns ett gällande koncessionsområde med beslutad gräns mot Skellefteå kraft. Nätområdet är alltså inte bestämt utifrån kommungräns. Umenet bedriver redan en konkurrensutsatt verksamhet

för sin bredbandsverksamhet och för det område som kan komma i fråga så är boende i dessa byar redan anslutna mot internet via ett eget byanät via Robertsfors kommun, och kan så få vara framöver. En konsekvens av en ändrad gräns skulle bli att bygglov/tillstånd skulle sökas i egen istället för annan kommun för om- och nybyggnad av nätdelar som i dagsläget ligger i Robertsfors kommun och berör området kring färjeläget. Sammanfattningsvis ser Umeå energi inte att ett beslut om ändrad gräns skulle innebära särskilda konsekvenser.

Brandförsvar
Umeåregionens brandförsvar bedriver redan idag ett gränsöverskridande arbete i samarbete med Robertsfors kommun som täcker de områden som förslaget omfattar. Umeåregionens brandförsvars arbete i området utgörs redan i dag av både förebyggande och operativ verksamhet i frågor så som tillsyn, tillståndshantering för brandfarlig vara och insats vid olycka. En ny gränsdragning bedöms mot bakgrund av detta inte leda till någon förändring för de boende i Norum gällande räddningstjänstens arbete eller förmåga i området.

Framtagande av yttrande

Yttrandet är upprättat av Strategisk utveckling tillsammans med För- och grundskoleförvaltningen, Äldreomsorgsförvaltningen, UKF kollektivtrafik, Vakin, Umeå energi, Umeåregionens brandförsvar, Mark och exploatering, Ledning och styrning samt Lantmäteri.

Beslutsunderlag
Remiss av ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun
Anstånd att svara till 2026 02 16

Beredningsansvariga
Pernilla Helmersson, samhällsplanerare
Mattias Lönn, processledare

Planeringsutskottets beslutsordning
Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

Kommunstyrelsen beslutar enligt planeringsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till
Kammarkollegiet, Förvaltningsenheten, registratur@kammarkollegiet.se,
Dnr 8.2-12583-2025. Sara Thelin; sara.thelin@kammarkollegiet.se.

Robertsfors kommun, kommun@robertsfors.se

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2026-01-07

§ 5

Diarienr: KS-2025/00946

Svar på remiss: Ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun

Beslut

Kommunfullmäktige anser inte att ansökan uppfyller kraven på bestående fördel eller synnerliga skäl och motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Umeå kommun ser dock positivt på fortsatt samverkan med Robertsfors kommun, inte minst via Umeåregionen till gagn för medborgare som lever, bor och verkar oaktat kommungränser i vår gemensamma region.

Ärendebeskrivning

Kammarkollegiet önskar få Umeå kommuns synpunkter på en ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun (Kammarkollegiets ärende Dnr 8.2-12583-2025 ”Ansökan rörande justering av kommungräns” och Umeå kommuns ärende KS-2025/00946). Yttrandet ska tas av kommunfullmäktige, remitteras även Robertsfors kommun. Umeå kommun har beviljats anstånd att svara till och med 16 februari 2025.

Umeå kommun motsätter sig föreslagen indelningsändring.

Bakgrund

En ansökan om att ändra gräns mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun har inkommit till Kammarkollegiet och innebär att ett område i Robertsfors kommun med byarna Norum och Bölesbäcken föreslås överföras till Umeå kommun. Förslaget är väckt av några familjer som är boende i berörda byar. Se bilaga.

Indelningslagen

Enligt 1 kap 1 § i Lag (1974:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner får regeringen besluta om ändring i kommunindelningen om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till berörda kommuners synpunkter. Om en kommun motsätter sig ändringen krävs synnerliga skäl. Särskilda skäl ska även tas till befolkningens önskemål och synpunkter. Om de kommuner som berörs är ense om denna och ändringen avser kommuner i samma län får Länsstyrelsen besluta om ändringen.

Umeå kommun anser att skäl att genomföra ändring inte föreligger.

Resonemang om möjliga konsekvenser

Samhällsplanering och Umeåregionen
När det gäller fysisk planering, och i ett scenario där aktuellt område ingick i Umeå kommun, är en bedömning att det planeringsmässigt skulle råda liknande förutsättningar som idag. Befolkningstillväxten är i Umeå kommuns nordligaste delar relativt svag och Norum ligger ytterligare längre från Umeå tätort. Det blir ”Sävarstråket” från Tavleliden via Sävar och vidare till byar uppströms Sävarån, som utgör det närmsta ”byar i tillväxtstråk”, stråk som uppvisat en stark bebyggelseutveckling och där det i regel finns tillgång till regional kollektivtrafik. Också när det gäller kustnära områden finns likheter. Både Umeå och Robertsfors kommuner lyfter i sin översiktsplanering dessa attraktiva områden.

När det kommer till landsbygdsutveckling har Umeå kommun en hög ambition och arbetar målmedvetet med att stötta initiativ som bidrar till att utveckla bygder och platser. En del av arbetet sker tillsammans med Robertsfors kommun, inte minst via Leadersamarbete. En viktig grund finns i att kommunerna inom Umeåregionen har en gemensam landsbygdsstrategi där arbete kommunerna emellan sker gränsöverskridande men även i samverkansform och inom båda kommunerna har byar möjligheter att få stöttning för lokala initiativ och föreningar som vill bedriva utvecklingsarbeten.

Gällande Umeåregionen startades samarbetet just för att underlätta och skapa nytta för medborgare som bor, verkar och lever oaktat kommungränser inom den gemensamma arbetsmarknadsregionen. Samverkan sker inom ett stort antal områden. Bland annat finns en arbetsgrupp för skolfrågor. Till exempel har skolskjutsfrågor varit aktuellt och möjligheter finns alltjämt att fortsätta, eller lyfta nya, diskussioner och möjligheter.

För- och grundskola
I dagsläget finns ett överskott av platser inom Sävars förskolor och skolors upptagningsområde. Platserna fylls till stor del av barn och elever från Robertsfors kommun, framför allt inom förskoleverksamheten. Hur ett införlivande skulle påverka det framtida elevunderlaget är dock svårt att bedöma, då tillgång till relevanta underlag för det föreslagna området saknas. Umeå kommun tar i dag emot elever från det föreslagna området som önskar gå i Sävar, i mån av tillgång på platser. Ett införlivande innebär att kommunen formellt får ett utökat ansvar för placering, planering och skolskjuts för dessa barn och elever. Umeå kommun arbetar för att på ett hållbart sätt erbjuda plats för kommunens barn och elever. Utifrån den demografiska utvecklingen i Sävars nuvarande upptagningsområde finns framtida kapacitetsutmaningar, och att utvidga kommunens gräns eller inkludera ytterligare områden i upptagningsområdet kan på lång sikt – trots dagens överskott – försvåra möjligheten att erbjuda barn plats vid närliggande förskolor samt att ge elever sina förstahandsval vid antagning till förskoleklass och årskurs 7. Vid ett införlivande skulle Umeå kommun även bära kostnaden för skolskjuts för elever inom det föreslagna området då avståndet till byarna i området överstiger fyra kilometer. Sammantaget innebär detta såväl organisatoriska svårigheter som ökade kostnader för för- och grundskolenämnden. Mot denna bakgrund föreslår förvaltningen att ansökan om flytt av kommungräns bör avslås.

Äldreomsorg
Enligt socialtjänstlagen har den enskilde rätt att ansöka om äldreomsorg i valfri kommun. Umeå kommun är därmed skyldig att pröva ansökningar om plats på vård- och omsorgsboende på samma sätt som för personer som är folkbokförda i kommunen. Förvaltningen bedömer därför att en

förändring av kommungränsen inte är nödvändig för att tillgodose den enskildes behov. Vidare vill förvaltningen uppmärksamma de utmaningar som redan finns kopplade till kompetensförsörjning inom äldreomsorgen, särskilt i kommunens norra delar. En förändring av kommungränsen enligt det aktuella förslaget skulle riskera att ytterligare försvåra denna kompetensförsörjning och äldreomsorgsförvaltningen föreslår att förslaget om att ändra kommungräns bör avslås.

Kollektivtrafik
Idag finns kollektivtrafik som startar i Gryssjön och går via Norum till Sävar, linjen samfinansieras mellan Robertsfors och Umeå kommuner. Linjen består av en morgontur och två eftermiddagsturer med anslutningsmöjligheter i Sävar för resa till/från Umeå. Samtal har förts vid några tillfällen mellan kommunerna om förbättring av resmöjligheten i området utan att några beslut fattats. Vid en flytt av kommungränsen kommer kostnader för kollektivtrafik för Umeå kommun att öka. Kostnad för skolskjutsar kommer också ökas när skolskjutsskyldighet hamnar på Umeå kommun. Sammanfattningsvis skulle en förändring ge ökade kostnader för kollektivtrafiken och framför allt skolskjutsar samt att resmöjligheterna troligen inte skulle komma att utökas.

Vakin
VA-huvudmannen lyfter att det berörda området ligger på betydande avstånd från befintligt kommunalt VA-nät inom Umeå kommun. Om frågan om kommunal VA-anslutning skulle aktualiseras i framtiden understryks att det finns flera praktiska och ekonomiska svårigheter kopplade till detta. En utbyggnad av VA-infrastruktur i området skulle kräva omfattande investeringar i form av långa ledningssträckor, flertalet pumpstationer samt nödvändiga anpassningar för att säkerställa en robust och driftsäker lösning. Därtill tillkommer långsiktiga drift- och underhållskostnader som skulle påverka VA-verksamhetens ekonomi. Sammantaget ser Vakin att avståndet och den övergripande kostnadsbilden ger att en framtida kommunal VA-anslutning skulle vara förknippad med betydande utmaningar.

Umeå energi - elnät
När det gäller elnät finns ett gällande koncessionsområde med beslutad gräns mot Skellefteå kraft. Nätområdet är alltså inte bestämt utifrån kommungräns. Umenet bedriver redan en konkurrensutsatt verksamhet för sin bredbandsverksamhet och för det område som kan komma i fråga så är boende i dessa byar redan anslutna mot internet via ett eget byanät via Robertsfors kommun, och kan så få vara framöver. En konsekvens av en ändrad gräns skulle bli att bygglov/tillstånd skulle sökas i egen istället för annan kommun för om- och nybyggnad av nätdelar som i dagsläget ligger i Robertsfors kommun och berör området kring färjeläget. Sammanfattningsvis ser Umeå energi inte att ett beslut om ändrad gräns skulle innebära särskilda konsekvenser.

Brandförsvar
Umeåregionens brandförsvar bedriver redan idag ett gränsöverskridande arbete i samarbete med Robertsfors kommun som täcker de områden som förslaget omfattar. Umeåregionens brandförsvars arbete i området utgörs redan i dag av både förebyggande och operativ verksamhet i frågor så som tillsyn, tillståndshantering för brandfarlig vara och insats vid olycka. En ny gränsdragning bedöms mot bakgrund av detta inte leda till någon förändring för de boende i Norum gällande räddningstjänstens arbete eller förmåga i området.

Framtagande av yttrande

Yttrandet är upprättat av Strategisk utveckling tillsammans med För- och grundskoleförvaltningen, Äldreomsorgsförvaltningen, UKF kollektivtrafik, Vakin, Umeå energi, Umeåregionens brandförsvar, Mark och exploatering, Ledning och styrning samt Lantmäteri.

Beslutsunderlag

Remiss av ansökan om ändring av gränsen mellan Robertsfors kommun och Umeå kommun
Anstånd att svara till 2026 02 16

Beredningsansvariga

Pernilla Helmersson, samhällsplanerare
Mattias Lönn, processledare

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till

Kammarkollegiet, Förvaltningsenheten, registratur@kammarkollegiet.se, Dnr 8.2-12583-2025. Sara Thelin; sara.thelin@kammarkollegiet.se 08-700 07 82.

Robertsfors kommun, kommun@robertsfors.se

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-16

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2024/00500

Finansiella mål och riskindikatorer

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta

Att komplettera riktlinje för god ekonomisk hushållning med avsnitt om finansiella mål och riskindikatorer i enlighet med förslag i bilaga 1.

Att i riktlinje för god ekonomisk hushållning komplettera avsnittet regler för god ekonomisk hushållning med punkten *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen gav inför 2022 Stadsledningskontoret i uppdrag att upprätta *förslag till finansiella mål.*

Parallellt med uppdraget att upparbeta förslag till finansiella mål fick kommunstyrelsen i uppdrag av kommunfullmäktige att upprätta *långsiktig finansiell analys (uppdrag 2022:26)*. Modell för långsiktig finansiell analys upparbetades under 2023 och den första långsiktiga finansiella analysen presenterades för kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott i september 2023.

I samband med att årsredovisning för 2023 hanterades i kommunfullmäktige (29 april 2024 §75) fick kommunstyrelsen i uppdrag att: *ta fram nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning, inklusive regelverk för resultatreserv (RER) och att i detta göra en omvärldsbevakning med andra jämförbara kommuner hur ekonomistyrning tillämpas och där kommuner med god följsamhet till regelverket särskilt prioriteras*

Reviderad riktlinje för god ekonomisk hushållning fastställdes i kommunfullmäktige 20 dec 2024. Arbetet med beredning av förslag till finansiella mål har utgått från de principer kommunfullmäktige slog fast i den reviderade riktlinjen för god ekonomisk hushållning.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/00500

Under beredningen av förslaget till finansiella mål har information och samråd skett i kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott per 19 aug och 23 sept 2025.

En förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi är att de finansiella målen och de ekonomiska förutsättningarna är tydliga så att verksamhetsmål och ambitioner i god tid anpassas efter de ekonomiska förutsättningar som antas råda på såväl kort som lång sikt.

Med utgångspunkt i de principer som kommunfullmäktige lagt fast i riktlinje för god ekonomisk hushållning föreslås ett kortsiktigt finansiellt mål och ett långsiktigt.

Det kortsiktiga målet utgörs av befintligt resultatmål och syftar till att tillgodose behov av självfinansiering av reinvesteringar för att bibehålla funktion i befintliga tillgångar för framtida generationer och samtidigt minska upplåning för investeringar i nya anläggningar.

Förslag till långsiktigt finansiellt mål är utformat för att säkra att kommunen över tid tillgodoser krav på god finansiell ställning (god soliditet).

Det långsiktiga finansiella målet kompletteras av två riskindikatorer. Den första indikatorn visar på risk för att kommunen över tid hamnar i en situation där ränte- och avskrivningskostnader riskerar ge negativa undanträngningseffekter för finansieringen av kommunens verksamheter. Den andra indikatorn visar på risk för att generationsprincipen sätts ur spel genom att nuvarande generation genom lån riskerar att hänskjuta egna kostnader till kommande generationer.

Båda indikatorerna är utvalda för att de ger indikation om ökad risk på lång sikt. Förslag till värdesättning av de två indikatorerna utgår från kommunens nuvarande ekonomiska ställning samt känd planering fastställd av kommunfullmäktige. Underlag för värdesättning utgörs av långsiktig finansiell analys (LFA) samt simulering av effekter/konsekvenser ur ett riskhänseende.

Förslag till komplettering av avsnittet regler för god ekonomisk hushållning
För att tillgodose kommunallagens balanskrav och tillgodose god budgetdisciplin i kommunens nämnder föreslås att nuvarande regel för underskottshantering i kommunens nämnder infogas i Riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Nuvarande regel (antagen av kommunfullmäktige årligen i respektive års planeringsdirektiv fram till och med 2025) lyder:

> *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2024/00500

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Förslag till komplettering av Riktlinje för God ekonomisk hushållning
Bilaga 2 – Förklaring till och motiv för föreslagna mål och indikatorer
Bilaga 3 – Nuvarande riktlinje för God ekonomisk hushållning (KF 2024-12-16, § 220)

Beredningsansvariga

Lena Höök Gustafsson
Urban Blomdahl
Dan Gideonsson

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Stadsledningskontoret – Ekonomi & Styrning
19 dec 2025

Bilaga 1 – Förslag till komplettering av Riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Nedanstående avsnitt föreslås infogas i av kommunfullmäktige fastställd riktlinje för God ekonomisk hushållning (KF 2024-12-20 §).

Finansiella mål och riskindikatorer

Ovanstående principer för god ekonomisk hushållning omsätts i regler för god ekonomisk hushållning, i finansiella mål på kort och lång sikt samt i indikatorer som påvisar kommunens risktagande.

En förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi är att de finansiella målen och de ekonomiska förutsättningarna är tydliga så att verksamhetsmål och ambitioner i god tid anpassas efter de ekonomiska förutsättningar som antas råda på såväl kort som lång sikt.

För att möjliggöra detta ska Umeå kommun återkommande genomföra långsiktiga finansiella och ekonomiska analyser som ger underlag för långsiktigt hållbara vägval och beslut.

Med grund i kommunens ekonomiska ställning ska kommunstyrelsen årligen göra en bedömning av kommunens förutsättningar att uppnå de finansiella målen på kort och lång sikt. Framåtsyftande bedömning av prognos för måluppfyllelse och riskindikatorernas utveckling ska medfölja förslag till planeringsdirektiv, uppföljning av finansiella mål och riskindikatorer ska ingå i Umeå kommuns delårs- och årsredovisning.

Nedanstående finansiella mål och riskindikatorer ska beaktas politiskt i samband med varje års planerings- och budgetprocess, avsteg från nedanstående ska motiveras och plan för återställande ska beskrivas i planeringsdirektiv.

Finansiella mål

Ekonomiskt resultat (kort sikt)
För att skapa stabilitet, minimera behov av ny upplåning och ha förmåga att hantera tillfälliga förändringar ska resultatet vara på en nivå som innebär att kommunen självfinansierar reinvesteringar och ger hög självfinansiering av nyinvesteringar.

> *Kommunens resultat ska därför uppgå till minst 2 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning.*

Om resultatmålet ej uppnås är det viktigt att kommunen över tid genererar tillräckliga överskott för att inte riskera minskad handlingsfrihet om de ekonomiska förutsättningarna förändras. Sådana undantag innebär då att resultatet under enskilda år ska vara högre för att målet ska tillgodoses.

Soliditet (lång sikt)
Soliditeten visar kommunens långsiktiga betalningsförmåga genom att visa hur stor del av de totala tillgångarna som är finansierade med eget kapital. I måttet ingår även finansiell leasing samt den pensionsförpliktelse som ligger utanför kommunens balansräkning, syftet att ta med finansiell leasing och pensionsförpliktelsen är att visa kommunens handlingsutrymme på lång sikt.

> *Soliditeten ska uppgå till minst 31% och bibehållas eller stärkas över kommande 10 års period.*

Riskindikatorer

Utöver den styrning som utgår genom ovanstående finansiella mål sker även styrning genom två riskindikatorer som visar risk för undanträngningseffekter samt risk för att generationsprincipen ej efterlevs på lång sikt. Dessa indikatorer bedöms ligga väl i linje med de principer som fastställts i denna riktlinje.

Riskindikatorerna följs upp och återrapporteras i anslutning till uppföljning av finansiella mål.

Risk för undanträngningseffekter
För att undvika en väsentlig risk för undanträngningseffekter där verksamheten ej kan upprätthållas på nuvarande nivå behöver kommunen säkra att andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ej blir för hög.

> *Andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ska ej överskrida 9 %*

Detta innebär att år med tillfälligt höjda investeringsnivåer behöver kompenseras genom lägre investeringsnivåer efterföljande år.

Risk för att generationsprincipen ej tillgodoses
För att tillgodose generationsprincipen ska varje generation bära sina kostnader utan att överföra kostnader till nästa generation. Därför ska kommunens anskaffning av varaktiga tillgångar självfinansieras i hög utsträckning. I detta mått ingår finansiell leasing.

> *Andelen låneskuld genom tillgångar ska ej överstiga 40%*

Övriga indikatorer
Utöver riskindikatorer kan den finansiella utvecklingen följas via andra finansiella indikatorer. Centralt är att identifiera, följa och analysera finansiella risker på kort och lång sikt. Utifrån aktuella

ekonomiska förutsättningar och förändringar i omvärld kan ytterligare finansiella mått vid behov lyftas in i ekonomistyrningen.

Regler för god ekonomisk hushållning

Avsnittet regler för god ekonomisk hushållning föreslås kompletteras med punkten:

- *Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans*

Stadsledningskontoret – Ekonomi & Styrning
19 dec 2025

Bilaga 2 – Förklaring och motiv till föreslagna mål och riskindikatorer

Under perioden 2011-2019 ökade Umeå kommuns låneskuld kraftigt. En orsak till låneskuldens kraftiga utveckling var avsaknad av långsiktig styrning. Något som innebar att kommunen riskerade hamna i en riskfylld ekonomisk ställning.

I samband med pandemin och de extraordinära resultatnivåer som uppstod under pandemiåren minskade låneskulden kraftigt. Umeå kommun bedöms idag ha en relativt god ekonomisk ställning, avsaknad av långsiktig styrning kan dock innebära att kommunen utsätter sig för risker på längre sikt och att kommunens goda ekonomiska ställning urholkas.

Den långsiktiga styrningen bör utformas så att styrningen ger kommunens förtroendevalda goda förutsättningar att fatta medvetna beslut som undviker omedvetet risktagande.

Stadsledningskontorets förslag till finansiella mål och riskindikatorer är upparbetade för att möjliggöra sådan långsiktig styrning och bedöms minska kommunens risk över tid genom ökad medvetenhet om de risker beslut idag kan innebära i framtiden.

Resultatmålet (kort sikt)
För att skapa stabilitet, minimera behov av ny upplåning och ha förmåga att hantera tillfälliga förändringar ska resultatet vara på en nivå som innebär att kommunen självfinansierar reinvesteringar och ger hög självfinansiering av nyinvesteringar.

Förslag till mål: *Kommunens resultat ska därför uppgå till minst 2 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning.*

Enligt förslaget kan undantag göras enskilda år för att parera plötsliga kostnads- eller intäktsförändringar. Om sådana undantag görs är det viktigt att kommunen över tid genererar tillräckliga överskott för att inte riskera minskad handlingsfrihet om de ekonomiska förutsättningarna förändras. Sådana undantag innebär då att resultatet under enskilda år ska vara högre för att målet ska tillgodoses.

Nuläge: I planeringsdirektivet för 2025 respektive 2026 har det budgeterats med ett resultat på 2%. Kommunens resultat har under perioden 2021-2024 i genomsnitt uppgått till 5,2% per år. Under denna period ingår dock de extraordinära resultat som uppstod till följd av pandemin samt den kraftiga resultatpåverkan intäkter från krafthandeln medförde 2022.

Soliditetsmålet (lång sikt)
Soliditeten visar kommunens långsiktiga betalningsförmåga genom att visa hur stor del av de totala tillgångarna som är finansierade med eget kapital. I måttet ingår även finansiell leasing samt den pensionsförpliktelse som ligger utanför kommunens balansräkning, syftet att ta med finansiell leasing och pensionsförpliktelsen är att visa kommunens handlingsutrymme på lång sikt.

Förslag till mål: *Soliditeten ska uppgå till minst 31% och bibehållas eller stärkas över kommande 10 års period.*

Nivån 31% är föreslagen för att bibehålla kommunens nuvarande nivå över tid.

Nuläge: I årsbokslutet för 2024 var soliditeten 31%. Kommunens soliditet har under perioden 2021-2024 uppgått till i genomsnitt 30,3% per år.

Förslag till riskindikatorer

För att minska risk för att kommunen ej upprätthåller de principer kommunfullmäktige fastställt i riktlinje för god ekonomisk hushållning föreslås de finansiella målen kompletteras med indikatorer som påvisar risknivå i olika hänseenden.

Utöver de två finansiella målen har det därför upparbetats förslag till två riskindikatorer som visar risk för undanträngningseffekter samt risk för att generationsprincipen ej efterlevs på lång sikt. Dessa indikatorer bedöms ligga väl i linje med de principer som fastställts av kommunfullmäktige i Riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Riskindikatorerna följs upp och återrapporteras i anslutning till uppföljning av finansiella mål.

I siffersättning av indikatorerna har hänsyn tagits till beslutad plan för 2026-2029.

Risk för undanträngningseffekter (lång sikt)
För att undvika en väsentlig risk för undanträngningseffekter där verksamheten ej kan upprätthållas på nuvarande nivå behöver kommunen säkra att andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ej blir för hög. I detta mått ingår finansiell leasing.

Förslag till indikator: *Andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ska ej överskrida 9 %*

Detta innebär att år med tillfälligt höjda investeringsnivåer behöver kompenseras genom lägre investeringsnivåer efterföljande år.

Nuläge: Nuvarande nivå (budget 2025) på denna indikator uppgår till 8,7%. En förskjutning av värdet med 1% innebär ca 100 mnkr mindre/mer till verksamhet i förhållande till dagens nivå på skatter och bidrag. Enligt beslutat planeringsdirektiv för perioden 2026-2029 kommer nivån att uppgå till 9,0% vid utgången av 2029. Förslaget är att indikatorn sätts till 9,0 för att bibehålla den nivån och ej riskera negativa undanträngningseffekter.

Risk för att generationsprincipen sätts ur spel (lång sikt)
För att tillgodose generationsprincipen ska varje generation bära sina kostnader utan att överföra kostnader till nästa generation. Därför ska kommunens anskaffning av varaktiga tillgångar självfinansieras i hög utsträckning. I detta mått ingår finansiell leasing.

Förslag till indikator: *Andelen låneskuld genom tillgångar ska ej överstiga 40%*

Nuläge: Nuvarande nivå uppgår till 31% (prognos för 2025). Orsak till nuvarande nivå står att finna i de höga resultat och låga investeringsnivåer som följde i pandemins spår. Enligt beslutat planeringsdirektiv för perioden 2026-2029 kommer nivån att uppgå till ca 40 % i slutet av planperioden (2029). Förslaget är att indikatorn sätts till 40% i syfte att bibehålla den nivån och ej riskera att generationsprincipen sätts ur spel. För att över tid undvika att överskrida nivån 40% förutsätts en hög självfinansieringsgrad (ca 75% kommande 10 år).

Konsekvenser av ovanstående mål och indikatorer
Förutsatt ett resultat på 2 procent är bedömningen att nivåerna på ovanstående riskindikatorer medger en investeringsnivå (inkl finansiell leasing) på ca 1,3 mdr årligen, vilket är i nivå med

genomsnittligt utfall för åren 2022-2025. Med dessa nivåer kommer också målet om bibehållen/stärkt soliditet att uppfyllas.

UMEÅ KOMMUN

Riktlinje för God ekonomisk hushållning

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Diarienummer:
KS 2024/00500

Datum och paragraf för beslutet: 2024-12-16, § 220

Dokumenttyp:
Riktlinje

Giltighetstid:
Tills vidare

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret
Ekonomi & styrning

Bakgrund

I enlighet med kommunallagen ska kommunfullmäktige fastställa riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

Syfte

Syftet med riktlinje för God ekonomisk hushållning är att tydliggöra grundläggande principer, definiera vad som avses med god ekonomisk hushållning samt ange riktlinjer för kommunens samlade arbete för att uppnå god ekonomisk hushållning.

Lagar och andra krav

Krav på att kommuner ska ha god ekonomisk hushållning återfinns i kommunallagen samt lag om kommunal bokföring och redovisning, dessa krav sammanfattas nedan:

Kommunallagen (KL)

- Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet oavsett om den bedrivs i förvaltning eller i annan juridisk form.
- Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning.
- Riktlinjerna ska ha ett långsiktigt, strategiskt perspektiv och tydliggöra kommunens tolkning av god ekonomisk hushållning baserad på de egna förutsättningarna.
- Budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, det s.k. balanskravet.
- I de fall balanskravsresultatet är negativt ska det regleras under de närmast följande tre åren.

Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)

- Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts.

Lagstiftaren har med hänvisning till det kommunala självstyret gett de enskilda kommunerna stort utrymme och ansvar att utifrån kommunens förutsättningar definiera vad som utgör god ekonomisk hushållning.

Vilka berörs av riktlinjen

Enligt kommunallagen ska kommunerna ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

Riktlinje för god ekonomisk hushållning gäller för samtlig kommunal verksamhet, inklusive verksamhet som bedrivs i aktiebolag, ekonomisk förening eller stiftelse som kommunen har ett betydande inflytande över.

Principer för god ekonomisk hushållning

Nedanstående principer ska beaktas politiskt i samband med varje års planerings- och budgetprocess, integreras i fysisk och verksamhetsmässig planering, i kommunens övriga finansiella och ekonomiska styrning samt i intern kontroll, uppsiktsplikt och ägarstyrning.

Generationsprincipen - utgångspunkten för arbetet med god ekonomisk hushållning

Varje generation av invånare ska bära kostnaden för den kommunala service och de tillgångar de nyttjar. Dagens generation kan inte förbruka mer resurser än vad de själva bidrar med. Kostnader från en generation ska därmed inte skjutas över till kommande generationer.

Dagens generation kan inte heller avstå från kommunala åtaganden och ansvar som innebär att kommande generationer får väsentliga merkostnader. De ambitionsnivåer och krav som styr verksamhetens omfattning och utformning idag ska vara möjliga att upprätthålla över tid. Både för hög ambitionsnivå och för låg ambitionsnivå kan orsaka merkostnader för framtida generationer.

Om kommunen förvärvar tillgångar som nyttjas av flera generationer ska varje generation bära kostnaden för sin del av nyttjandet. Tillgångar som nyttjas av både nuvarande och kommande generationer ska vårdas och underhållas så att kommande generationer kan nyttja tillgången på avsett sätt och utan andra kostnader än de som de själva är skyldiga till.

För att tillgodose generationsprincipen måste kommunens verksamhet bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt samtidigt som kommunen upprätthåller en god finansiell ställning.

Principen om ändamålsenlig och effektiv verksamhet

De resurser och tillgångar som kommunen förfogar över ska användas till rätt ändamål (dvs ändamålsenligt) och de ska användas på ett effektivt sätt. Kommunfullmäktige fastställer i reglemente och ägardirektiv grunduppdrag för kommunens nämnder och bolag. Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden/bolaget samt nämndens/bolagets ansvar och mandat. Kommunfullmäktige fastställer även riktlinjer för finansiering för kommunens bolag samt medelstilldelning för kommunens nämnder. På detta sätt anger kommunfullmäktige ändamål med kommunens nämnder och bolag samt de resurser och tillgångar som nämnder/bolag får nyttja för att tillgodose detta ändamål.

Vid konflikt mellan ändamål och medel gäller medlen. Det innebär att tillgängliga medel utgör den yttersta gränsen för det kommunala åtagandet och den kommunala verksamhetens bredd och djup (omfattning).

Om tillgängliga medel inte räcker för att tillgodose ändamål, ambition och inriktning finns tre möjliga åtgärder:

- Öka mängden tillgängliga medel på ett sätt som inte riskerar medföra merkostnader för kommande generationer (eg ökat skatteuttag/ökat lönsamhetskrav).
- Effektivisera hela eller delar av den kommunala verksamheten
- Sänka ambition i hela eller delar av den kommunala verksamheten.

Dessa tre åtgärder kan nyttjas samtidigt.

Principen om god finansiell ställning i både kort och långt perspektiv

För att tillgodose generationsprincipen behöver kommunen upprätthålla en god finansiell ställning i både kort och långt perspektiv.

Detta innebär att kommunen ska

- ha balans mellan intäkter och kostnader

Och att kommunen inte får

- använda förmögenheten till att täcka löpande behov
- finansiera löpande driftkostnader med externa lån

En god ekonomisk hushållning innebär inte enbart att räkenskaperna går ihop, utan innefattar även ett krav på att pengarna används till rätt saker och att de nyttjas på ett effektivt sätt på såväl kort som lång sikt.

Definitioner

Umeå kommun definierar ändamålsenlig och effektiv verksamhet enligt följande:

- Respektive nämnds och bolags ändamål (grunduppdrag) är tillgodosett
- inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett.

Umeå kommun definierar god/stark finansiell ställning enligt följande:

- Kommunens tillgångar är i hög grad självfinansierade.

God ekonomisk hushållning definieras som en följd av ovanstående som att:

- respektive nämnds och bolags ändamål (grunduppdrag) är tillgodosett
- inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett
- och kommunens finansiella ställning är god

Regler för god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning innebär att under given tidsperiod är respektive nämnds och bolags ändamål/grunduppdrag tillgodosett, inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett och kommunens finansiella ställning är god.

Principerna för god ekonomisk hushållning omsätts i praktik genom att kommunen ska:

- Beakta principerna för god ekonomisk hushållning i årlig planerings- och budgetprocess
- Bedriva den kommunala verksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.
- Upprätthålla en effektiv och ändamålsenlig organisation.
- Ha en god finansiell ställning i både kort (1 årigt) och långt (10 årigt) perspektiv.
- Vårda och underhålla fastigheter och andra tillgångar väl
- Ha ett proaktivt förhållningsätt och förmåga att i tid identifiera och genomföra nödvändiga åtgärder.
- Ha förmåga att identifiera och bedöma risker och konsekvenser som blir en följd av prioritering och vägval.
- Ha förmåga att genomföra prioriteringar och vägval som är nödvändiga för att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom de ekonomiska och finansiella ramar som kommunfullmäktige angett.
- Ha god kostnadskontroll och förmåga att hantera kostnadsmässiga avvikelser.

Resultatutjämningsreserv (RUR)

Efter förändring av kommunallagen from 1 jan 2024 ersätts möjligheten för kommuner att reservera medel till en resultatutjämningsreserv (RUR) med en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER).

Ytterligare medel kan därför ej reserveras i Kommunens resultatutjämningsreserv (RUR) efter 1 januari 2024.

Umeå kommuns resultatutjämningsreserv finns tillgänglig att nyttja fram till 2033 utifrån tidigare regelverk.

RUR i Umeå Kommun är avsedd att utjämna normala svängningar i intäkterna över konjunkturcyklerna, med syfte att täcka sviktande skatteunderlag vid befarad eller konstaterad konjunkturnedgång.

Syftet med utjämningen är att åstadkomma en stabil verksamhet över en konjunkturcykel. Bedömning av när det är högkonjunktur eller lågkonjunktur avgörs genom att väga skatteunderlagsutvecklingen för budgetåret/bokslutsåret mot det genomsnittliga utfallet för de senaste 10 åren. Är utfallet för året under genomsnittet ska det ses som lågkonjunktur och är det över genomsnittet är det högkonjunktur.

- RUR utgör en del av kommunens egna kapital.
- Beslut om att använda medel från RUR ska fattas i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget, men kan vid behov revideras i samband med bokslut. Vid disposition av reserven bör en bedömning göras av när konjunkturen återhämtar sig.
- I budgetbeslutet för kommande års budget är ianspråktagande av RUR maximerad till 5 procent av summan av budgeterade skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag. Ianspråktagande belopp kan inte överstiga det som redan är reserverat i tidigare års bokslut.
- Kommunfullmäktige ska alltid fatta beslut vid förändring av RUR.

Relaterade styrdokument

Riktlinje för planeringsprocess

Riktlinje för aktiverande styrning

Riktlinje för ägarstyrning

Riktlinje för styrning och uppföljning av externa utförare

Riktlinje för intern styrning och kontroll

Finanspolicy och tillhörande riktlinje

Policy och riktlinje för markanvisning

Riktlinjer för exploateringsavtal

Översiktsplan

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 19

Diarienr: KS-2024/00500

Finansiella mål

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att komplettera riktlinje för god ekonomisk hushållning med avsnitt om finansiella mål och riskindikatorer i enlighet med förslag i bilaga 1.

att i riktlinje för god ekonomisk hushållning komplettera avsnittet regler för god ekonomisk hushållning med punkten *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Reservation
Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande (se skriftlig reservation under kommunstyrelsens beslutsordning.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen gav inför 2022 Stadsledningskontoret i uppdrag att upprätta *förslag till finansiella mål.*

Parallellt med uppdraget att upparbeta förslag till finansiella mål fick kommunstyrelsen i uppdrag av kommunfullmäktige att upprätta *långsiktig finansiell analys (uppdrag 2022:26)*. Modell för långsiktig finansiell analys upparbetades under 2023 och den första långsiktiga finansiella analysen presenterades för kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott i september 2023.

I samband med att årsredovisning för 2023 hanterades i kommunfullmäktige (29 april 2024 §75) fick kommunstyrelsen i uppdrag

att: *ta fram nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning, inklusive regelverk för resultatreserv (RER) och att i detta göra en omvärldsbevakning med andra jämförbara kommuner hur ekonomistyrning tillämpas och där kommuner med god följsamhet till regelverket särskilt prioriteras*

Reviderad riktlinje för god ekonomisk hushållning fastställdes i kommunfullmäktige 20 dec 2024. Arbetet med beredning av förslag till finansiella mål har utgått från de principer kommunfullmäktige slog fast i den reviderade riktlinjen för god ekonomisk hushållning.

Under beredningen av förslaget till finansiella mål har information och samråd skett i kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott per 19 aug och 23 sep 2025.

En förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi är att de finansiella målen och de ekonomiska förutsättningarna är tydliga så att verksamhetsmål och ambitioner i god tid anpassas efter de ekonomiska förutsättningar som antas råda på såväl kort som lång sikt.

Med utgångspunkt i de principer som kommunfullmäktige lagt fast i riktlinje för god ekonomisk hushållning föreslås ett kortsiktigt finansiellt mål och ett långsiktigt.

Det kortsiktiga målet utgörs av befintligt resultatmål och syftar till att tillgodose behov av självfinansiering av reinvesteringar för att bibehålla funktion i befintliga tillgångar för framtida generationer och samtidigt minska upplåning för investeringar i nya anläggningar.

Förslag till långsiktigt finansiellt mål är utformat för att säkra att kommunen över tid tillgodoser krav på god finansiell ställning (god soliditet).

Det långsiktiga finansiella målet kompletteras av två riskindikatorer. Den första indikatorn visar på risk för att kommunen över tid hamnar i en situation där ränte- och avskrivningskostnader riskerar ge negativa undanträngningseffekter för finansieringen av kommunens verksamheter. Den andra indikatorn visar på risk för att generationsprincipen sätts ur

spel genom att nuvarande generation genom lån riskerar att hänskjuta egna kostnader till kommande generationer.

Båda indikatorerna är utvalda för att de ger indikation om ökad risk på lång sikt. Förslag till värdesättning av de två indikatorerna utgår från kommunens nuvarande ekonomiska ställning samt känd planering fastställd av kommunfullmäktige. Underlag för värdesättning utgörs av långsiktig finansiell analys (LFA) samt simulering av effekter/konsekvenser ur ett riskhänseende.

Förslag till komplettering av avsnittet regler för god ekonomisk hushållning
För att tillgodose kommunallagens balanskrav och tillgodose god budgetdisciplin i kommunens nämnder föreslås att nuvarande regel för underskottshantering i kommunens nämnder infogas i Riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Nuvarande regel (antagen av kommunfullmäktige årligen i respektive års planeringsdirektiv fram till och med 2025) lyder:

> *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Förslag till komplettering av Riktlinje för God ekonomisk hushållning
Bilaga 2 – Förklaring till och motiv för föreslagna mål och indikatorer
Bilaga 3 – Nuvarande riktlinje för God ekonomisk hushållning (KF 2024-12-16, § 220)

Beredningsansvariga

Lena Höök Gustafsson
Urban Blomdahl
Dan Gideonsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen 2026-01-13

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Bore Sköld (V) - att det första finansiella målet ändras till *Kommunens resultat ska därför uppgå till 1% procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning över tid*.
att det andra finansiella målet om soliditet istället ska betraktas som en riskindikator, inte ett långsiktigt mål.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag *mot* Bore Skölds (V) förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande. Eftersom kommunernas - däribland Umeås - resultat varierar över åren i en osäker omvärld menar Vänsterpartiet att det vore bättre med ekonomiska mål över tid, inte minst vad gäller just överskottsmålet. Över tid bör det vara 1% för att klara löpande investeringar, men ska såklart tillåtas variera mellan åren, vilket det i realiteten redan gör.
Soliditeten hos Umeå kommun är väldigt god, inte minst när de kommunala bolagen räknas in. I dessa riktlinjer är bolagen exkluderade och därför förefaller allt över 25% för kommunen högt med tanke på de investeringar en växande kommun kan behöva göra. Vänsterpartiet menar att soliditetsmåttet för primärkommunen Umeå kan vara en rimlig indikator att följa i likhet med de för skatte/räntemål eller låneskuld.

Beslutet ska skickas till

Ekonomidirektör

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-07

§ 16

Diarienr: KS-2024/00500

Finansiella mål

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att komplettera riktlinje för god ekonomisk hushållning med avsnitt om finansiella mål och riskindikatorer i enlighet med förslag i bilaga 1.

att i riktlinje för god ekonomisk hushållning komplettera avsnittet regler för god ekonomisk hushållning med punkten *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen gav inför 2022 Stadsledningskontoret i uppdrag att upprätta *förslag till finansiella mål.*

Parallellt med uppdraget att upparbeta förslag till finansiella mål fick kommunstyrelsen i uppdrag av kommunfullmäktige att upprätta *långsiktig finansiell analys (uppdrag 2022:26)*. Modell för långsiktig finansiell analys upparbetades under 2023 och den första långsiktiga finansiella analysen presenterades för kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott i september 2023.

I samband med att årsredovisning för 2023 hanterades i kommunfullmäktige (29 april 2024 §75) fick kommunstyrelsen i uppdrag att: *ta fram nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning, inklusive regelverk för resultatreserv (RER) och att i detta göra en omvärldsbevakning med andra jämförbara kommuner hur*

ekonomistyrning tillämpas och där kommuner med god följsamhet till regelverket särskilt prioriteras

Reviderad riktlinje för god ekonomisk hushållning fastställdes i kommunfullmäktige 20 dec 2024. Arbetet med beredning av förslag till finansiella mål har utgått från de principer kommunfullmäktige slog fast i den reviderade riktlinjen för god ekonomisk hushållning.

Under beredningen av förslaget till finansiella mål har information och samråd skett i kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott per 19 aug och 23 sept 2025.

En förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi är att de finansiella målen och de ekonomiska förutsättningarna är tydliga så att verksamhetsmål och ambitioner i god tid anpassas efter de ekonomiska förutsättningar som antas råda på såväl kort som lång sikt.

Med utgångspunkt i de principer som kommunfullmäktige lagt fast i riktlinje för god ekonomisk hushållning föreslås ett kortsiktigt finansiellt mål och ett långsiktigt.

Det kortsiktiga målet utgörs av befintligt resultatmål och syftar till att tillgodose behov av självfinansiering av reinvesteringar för att bibehålla funktion i befintliga tillgångar för framtida generationer och samtidigt minska upplåning för investeringar i nya anläggningar.

Förslag till långsiktigt finansiellt mål är utformat för att säkra att kommunen över tid tillgodoser krav på god finansiell ställning (god soliditet).

Det långsiktiga finansiella målet kompletteras av två riskindikatorer. Den första indikatorn visar på risk för att kommunen över tid hamnar i en situation där ränte- och avskrivningskostnader riskerar ge negativa undanträngningseffekter för finansieringen av kommunens verksamheter. Den andra indikatorn visar på risk för att generationsprincipen sätts ur spel genom att nuvarande generation genom lån riskerar att hänskjuta egna kostnader till kommande generationer.

Båda indikatorerna är utvalda för att de ger indikation om ökad risk på lång sikt. Förslag till värdesättning av de två indikatorerna utgår från kommunens nuvarande ekonomiska ställning samt känd planering fastställd av kommunfullmäktige. Underlag för värdesättning utgörs av långsiktig finansiell analys (LFA) samt simulering av effekter/konsekvenser ur ett riskhänseende.

Förslag till komplettering av avsnittet regler för god ekonomisk hushållning
För att tillgodose kommunallagens balanskrav och tillgodose god budgetdisciplin i kommunens nämnder föreslås att nuvarande regel för underskottshantering i kommunens nämnder infogas i Riktlinje för god ekonomisk hushållning.

Nuvarande regel (antagen av kommunfullmäktige årligen i respektive års planeringsdirektiv fram till och med 2025) lyder:

> *”Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans”*

Beslutsunderlag

Bilaga 1 – Förslag till komplettering av Riktlinje för God ekonomisk hushållning
Bilaga 2 – Förklaring till och motiv för föreslagna mål och indikatorer
Bilaga 3 – Nuvarande riktlinje för God ekonomisk hushållning (KF 2024-12-16, § 220)

Beredningsansvariga

Lena Höök Gustafsson
Urban Blomdahl
Dan Gideonsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till
-

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-01-07

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2025-12-05

Kommunstyrelsen

Diarienr: KS-2025/01111

Avfallstaxa 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta *Avfallstaxan* enligt bilaga för Umeå kommun

att taxan gäller från 2026-02-01 och tills vidare. Avgiften ska erläggas till Umeå vatten och avfall AB.

Ärendebeskrivning

Umeå Kommunföretag AB:s styrelse beslutade 2025-12-01 att överlämna förslag från Umeva om att anta avfallstaxa 2026.

Förslaget innebär inga höjningar av avgifter i taxan.

Gränsen för grundavgiften för små lägenheter föreslås vara 25 m2 istället för 40 m2. Detta för att harmonisera med VA-taxan, vilket är pedagogiskt gentemot kund och förenklar kundservice.

Möjlighet att dela soptunna med grannen för fritidshus tas bort. Antingen får kunden välja egen tunna eller använda sig av någon av de gemensamma platserna för avfallshantering som finns tillgängliga för fritidshusägare. Närboende i småhus får fortsättningsvis dela tunna, men med skillnaden att den som har tunnan på sin fastighet står för såväl avgiften för tunnan som viktavgifterna. Tidigare enbart viktavgiften.

Ett förtydligande kring hämtning av fosforfilter har också gjorts. Verksamheter kommer att kunna lämna avfall på vissa återvinningscentraler. Avgiften per besök blir 800 kr exklusive moms.

Beslutsunderlag

Avfallstaxan.
Umeå Kommunföretag AB:s styrelseprotokoll 2025-12-01 nr 294
Umeva Styrelseprotokoll 2025-10-17.
Vakin tjänsteskrivelse 2025-10-07.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01111

Beslutet ska skickas till
Vakin

Elin Pietroni
stadsdirektör

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

Tjänsteskrivelse

Datum

Dnr:

Mottagare

Bakgrund

Genomförande

Resultat och diskussion

Förslag till beslut

Ansvarig, avdelning

Avfallstaxa för Umeå kommun

Avgifter för fastigheter och verksamheter i Umeå kommun

Innehållsförteckning

Avfallstaxa för Umeå kommun 1
Allmänna bestämmelser 2
Avgifter för flerfamiljshus och samfälligheter 4
Avgifter för boende i villa 8
Avgifter för fritidsboende 9
Tilläggstjänster och tilläggsavgifter för alla typer av hushåll och verksamheter 10
Företag och verksamheter 13
Fettavskiljare och kvarnat matavfall till tank 17
Säsongsverksamheter 18
Återvinningscentral för verksamheter 19
Evenemang/tillfälliga verksamheter 20
Slamtömning av enskilda avlopp 21

Regler och taxor

Avfallshanteringen regleras i miljöbalken och avfallsförordningen samt i Umeå kommuns egen renhållningsordning som kommunfullmäktige fastställer.

Avfallstaxan för Umeå kommun är antagen av Kommunfullmäktige i Umeå kommun 2025-xx-xx § xxx och träder i kraft 2026-01-01.

I alla priser som anges ingår moms. Priser inom (xx) är pris exklusive moms.

Allmänna bestämmelser

1.1 Definitioner

Med avfall enligt denna taxa avses avfall som uppkommer från hushåll och därmed jämförligt avfall från annan verksamhet, kommunalt avfall och avfall med kommunalt ansvar enligt 15 kap. Miljöbalken. Slamavskiljare och tankar dimensionerade för mer än 25 personekvivalenter faller inte under kommunalt ansvar. Från och med 2022-01-01 innefattas returpapper i begreppet kommunalt avfall och från och med 2024-01-01 innefattas även förpackningar i begreppet.

Med fastighetsinnehavarare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:152) ska anses som fastighetsägare.

Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

1.2 Avgiftsskyldighet

Fastighetsinnehavaren till fastighet där avfall uppkommer, är avgiftsskyldig och ska teckna abonnemang för aktuella avfallsslag.
Fastighetsinnehavare är skyldig att betala avgifter enligt denna avfallstaxa.

Ändring av ägandeförhållanden, avfallsmängder, behållares placering eller annan ändring som berör abonnemang eller avfallshanteringen ska omgående anmälas till Vakin.

1.3 Betalning

Betalning av avgifter enligt denna taxa ska ske till Umeå Vatten och Avfall AB. Faktura skickas ut av Vakin (Vatten- och avfallskompetens i norr AB) på uppdrag av Umeå Vatten och Avfall AB.
Debitering av abonnent med renhållningsabonnemang sker vanligen en till fyra gånger per år. Verksamheter och ägare av flerfamiljshus har möjlighet att välja månadsdebitering. Övriga kunder har denna möjlighet under förutsättning att e-faktura valts.
Abonnent med enbart grundavgift debiteras en gång per år. Ändring av antalet debiteringar per år beslutas av Vakin.
Vid delade tjänster t.ex. gemensam tunna och gemensam slamavskiljare, får en av fastighetsägarna kostnaden för behållare och vikter.
I de fall denna taxa saknar uppgift om hur avgift ska beräknas får Vakin besluta om avgiftens storlek.

1.4 Avgifter

För att räkna ut den totala avgiften ska grundavgiften läggas ihop med avgifterna för tunnor och viktavgifterna för valda abonnemang.

Grundavgifter betalas för alla hushåll, inklusive fritidshus, och verksamheter.

I grundavgiften för hushåll (småhus, fritidshus samt flerfamiljshushåll) ingår möjligheten att nyttja återvinningscentralen, med dess möjligheter att lämna den del av avfallet som är grovavfall och farligt avfall och som uppkommer vid normalt boende. Dessutom finansierar grundavgiften administration, fakturering, information och planering.

I grundavgiften för verksamheter ingår administration, fakturering, information och planering.

Grundavgift finns för följande kundkategorier; småhus, lägenheter mindre än eller lika med 25 m2, lägenheter större än 25 m2, fritidshus och verksamheter.

I avgiften för tunnor ingår hämtning, hyra av tunnan samt viss behandling av avfallet.
I viktavgiften ingår del av behandlingskostnaden för mat- och restavfall. Nivån på avgiften beror på val av abonnemang, behållarstorlek och hämtningsintervall.

Priserna avser kr/år om inget annat anges.

Försvårad hämtning
För hämtning med andra metoder än de som är beskrivna i denna avfallstaxa eller där förhållandena väsentligt avviker från vad som är normalt, exempelvis om anläggningens utformning försvårar tömningsarbetet får Vakin besluta om särskilda avgifter i enlighet med grunderna för denna avfallstaxa och de grunder som anges i 27 kapitlet 5§ miljöbalken.

Där väg inte uppfyller kraven enligt 24 § i föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun för de hämtningsfordon som normalt används, men där hämtning kan ske med specialfordon, debiteras en avgift för specialfordon, utöver ordinarie avgift enligt den tjänst som utförs.

Viktberäkning om vägning ej kan ske
Om vågutrustningen är ur funktion vid en tömning träder en reservavgift in. Då beräknas ett medelvärde utifrån de tio senaste viktvärdena hos abonnenten. Därefter debiteras kostnaden för detta medelvärde.

Felsorteringsavgift
Om otillåtet avfall läggs i behållare avsedda för annat avfall har Vakin rätt att ta ut en felsorteringsavgift. Otillåtet avfall kan vara brännbart avfall i matavfallstunnan eller farligt avfall, el- avfall, grovavfall i tunnan för brännbart. Vid upprepad felsortering eller överfyllda tunnor har Vakin rätt att ändra abonnemangsvillkoren.

1.5 Avgifter vid undantag från kommunens renhållning

Vid undantag från bestämmelserna i kommunens avfallsföreskrifter debiteras avgift enligt följande:

Uppehåll eller totalbefrielse från hämtningen
För fastighetsinnehavare som medgivits uppehåll eller totalbefrielse från hämtning av avfall reduceras avgiften för tunnor motsvarande tid som uppehållet/befrielsen varar.

Grundavgift tas ut vid uppehåll/totalbefrielse.

Delad/gemensam tunna
Två närboende innehavare av småhus och som delar tunna betalar en grundavgift per hushåll. Fastighetsinnehavaren på den fastighet där tunnan står är ansvarig gentemot kommunen för skötsel av tunnor och hämtningsvägar samt står för kostnaden tunnan och för viktavgifterna.
~~Två fastigheter kan dela på en 140L respektive en 190L tunna med 14-dagars hämtning.~~
Gemensam behållare kan medges för tre eller fler fastighetsägare under förutsättning att hämtning sker från en gemensam hämtplats och där transporter kan minskas.

Avgifter för flerfamiljshus och samfälligheter

Grundavgifter per hushåll

Lägenheter större än 25 m^2	740 kr per år
Lägenheter 25 m^2 eller mindre	600 kr per år
Småhus i samfälligheter	1 400 kr per år

Matavfall
Minst 60 procent av matavfallet i fastigheten ska sorteras ut och renheten på matavfallet ska vara minst 98 procent. När behållare för matavfall innehåller annat avfall får kommunen klassa om avfallet till restavfall och avgift för aktuell hämtning tas ut som motsvarande hämtning av restavfall.

Vakin och dess anlitade entreprenörer har rätt att utföra kontroller i matavfallstunnan för att säkerställa kvaliteten av avfallet.

Förpackningar och returpapper
Förpackningar och returpapper är kommunalt ansvar. Fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper kan utföras av auktoriserade aktörer på marknaden som utför dessa tjänster och avtalas direkt med dessa. Lista på auktoriserade aktörer finns på www.vakin.se.

Den avgift som får tas ut av aktuell entreprenör för hämtning av förpackningar och returpapper får inte överstiga 150 kr/tömning för behållare upp till och med 660 liter. För behållare överstigande 660 liter per behållare för får avgiften som tas ut inte överstiga 1 500 kr/tömning.

Bidrag från Vakin utbetalas per hushåll i lägenhet i flerbostadshus/samlokaliserad verksamhet som har fastighetsnära insamling av de förpackningsslag i enlighet med gällande Naturvårdsverkets föreskrifter om ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall som omfattas av producentansvar 2023:1.

I de fall avtal saknas för fastighetsnära insamling hänvisas boende till återvinningsstationer i kommunen.

Avgift för tunnor och viktavgift

14-dagarshämtning

Avgift för tunna och dragväg	**140 L brunt**	**190 L grönt**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
Avgift kr/år	340	430	835	1 440
Viktavgift, kr per kilo	1,15	3,65	3,40	2,80
Tillägg för dragväg upp till 7 m kr/år	155	155	210	265
Tillägg för dragväg 7,1–21 m kr/år	430	430	500	575
Tillägg för dragväg 21,1-30 m kr/år	720	720	970	1 225

Tillägg för dragväg mer än 30 m kr/år	1 425	1 425	1 935	2 425

Veckohämtning

Avgift för tunna och dragväg	**140 L brunt**	**190 L grönt**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
Avgift kr/år	740	935	1 745	3 515
Viktavgift, kr per kilo	1,15	3,65	3,40	2,80
Tillägg för dragväg upp till 7 m kr/år	340	340	455	715
Tillägg för dragväg 7,1–21 m kr/år	890	890	1 035	1 480
Tillägg för dragväg 21,1-30 m kr/år	1 505	1 505	2 015	3 150
Tillägg för dragväg mer än 30 m kr/år	3 005	3 005	4 010	6 260

Dragväg för tunna uppmätt längd i meter från tunna till hämtningsfordon.
Öppning av port/dörr tillägg 3 meter per tunna.
Om hämtfordon kör in på fastighet tillägg 3 meter per tunna.
Hiss eller lyftbord tillägg 18 meter per tunna.

Hämtning flera gånger per vecka
Erbjuds till befintliga hämtställen vid platsbrist. Vakin avgör om det erbjuds.
Erbjuds inte vid nyetablering, Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning ska följas.

Avgift kr/år	**140 L brunt**	**190 L grön**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
2 ggr/vecka	1 625	2 065	3 860	7 795
3 ggr/vecka	2 490	3 150	6 485	12 570
4 ggr/vecka	3 430			16 755
5 ggr/vecka	4 150			20 950

Viktavgift samma som för veckohämtning.
Dragväg betalas som antal hämtningar/vecka x beloppet för dragväg veckohämtning.

Underjordsbehållare, djupbehållare eller markbehållare
Behållaren ägs av kund. Innersäck ingår inte i avgiften.
Restavfall hämtas i upp till 6 m^3 behållare
Matavfall hämtas i upp till 3 m^3 behållare
Viktavgift för restavfall 2,80 kr per kilo tillkommer.
Viktavgift för matavfall 1,15 kr/kg.

Tömnings-avgift kr/år	Hämtning 1 ggr/mån	Hämtning var 14-dag	Hämtning 1 ggr/vecka	Hämtning 2ggr/vecka
Max 2 m^3	2 655	6 320	13 525	45 785
2 – 4,0 m^3	3 050	6 765	20 290	47 615
4,1 – 6 m^3	5 370	9 920	22 540	49 305

Hämtning en gång per månad avser endast behållare med restavfall.

Avgifter för boende i villa

Fast kostnad för hushåll

Villor 1 400 kr/år

Avgift för tunnor och viktavgift
I normalfallet erbjuds hämtning av avfall var 14e dag. Veckohämning erbjuds inom det område som anges i Föreskrifter om avfallshantering och renhållning.

14-dagarshämtning:			
Avgift per tunna	140 L brunt	190 L grönt	370 L grönt
Avgift/år	340	430	835
Rörlig viktavgift, per kilo	1,15	3,65	3,40
Veckohämtning: Kan ej nytecknas			
Avgift per tunna	140 L brunt	190 L grönt	370 L grönt
Avgift/år	740	935	1 745
Rörlig viktavgift, per kilo	1,15	3,65 (3,25)	3,40 (3,00)

Matavfall
Allt matavfall som uppstår i hushållet ska läggas i matavfallstunnan. När tunnan för matavfall innehåller annat avfall får kommunen klassa om avfallet till restavfall och avgift för aktuell hämtning tas ut som motsvarande hämtning av restavfall.

Vakin och dess anlitade entreprenörer har rätt att utföra kontroller i matavfallstunnan för att säkerställa kvaliteten på avfallet.

Förpackningar och tidningar
Förpackningar och tidningar är ett kommunalt ansvar. Förpackningar och tidningar ska lämnas på återvinningsstationer i kommunen.

Volymabonnemang, gäller enbart Holmön
Säckar max 240 liter, max 15 kg, volymavgift, fastboende, inkl dragväg.

14-dagarshämtning:

säck	1 540 kr/år
säck	1 720 kr/år
Behållare matavfall	375 kr/år
Behållare matavfall	525 kr/år
Extra säck vid ordinarie tur (säckställ)	155 kr

Avgifter för fritidsboende

Fritidshusägare kan lämna rest- och matavfall vid uppställningsplats för gemensamma soptunnor eller ha egen/egna tunnor som placeras vid samma plats som för helårsboende. För fritidshus som uppförts på öar gäller dock att avfallet får lämnas vid närmaste uppsamlingsplats för gemensamma soptunnor på fastlandet. På Holmön finns gemensamma uppställningsplatser för behållare där fritidshusägare kan lämna mat- och restavfall.

Mat- och restavfall från fritidshus får lämnas under tiden 15 maj–15 oktober. För hämtning andra delar av året kan abonnemang för permanentboende tecknas för fastigheten. Avgiften utgörs av grundavgift och avgift för tunna.

Grundavgift, fritidshus	1 035 kr per säsong
Vid farbar väg för sopbil:	
Gemensamma tunnor eller container, restavfall och matavfall	600 kr per säsong
Egen tunna 140 L, 14-dagarshämtning	360 kr per säsong
Egen tunna 190 L, 14-dagarshämtning	660 kr per säsong
Egen tunna 190 L + hemkompost	660 kr per säsong
2 fastigheter delar på tunna 140 L, 14-dagarshämtning	180 kr/säsong
2 fastigheter delar på tunna 190 L, 14-dagarshämtning	330 kr/säsong

Tilläggstjänster och tilläggsavgifter för alla typer av hushåll och verksamheter

Säck hämtning vid ordinarie tömning

Säck tillhandahålls av kund Max 15 kg, max 240 liter Enbart restavfall Beställning minst två vardagar innan	65 kr/säck + ordinarie viktavgift

Extra tömning

Hämtning inom 2 vardagar efter beställning
Framkörning + tömningsavgift per behållare. Viktavgift tillkommer

Framkörningsavgift	310 kr/tillfälle
Tömning av tunna 140/190/370 liter	85 kr/tillfälle
Tömning av tunna 660 liter	165 kr/tillfälle
Tömning av container	790 kr/container
Tömning av underjordsbehållare	745 kr/behållare
Tömning av komprimerad container	2 805 kr/container

Ändring av abonnemang och byte behållare

Ändring av abonnemang inom 1 år	300 kr
Byte av tunna 140/190/370 liter	415 kr/tunna/tillfälle
Byte av tunna 660 liter	810 kr/tunna/tillfälle
Utkörning, byte av container eller hemtag	1 945 kr/container/tillfälle

Förstörd/bortkommen tunna orsakat av abonnent

140 liter	765 kr/st
190 liter	765 kr/st
370 liter	1 525 kr/st
660 liter	2 865 kr/st
Lock	190 kr/st

Felsorteringsavgift kr/tunna/tillfälle: 500 kr

Returpapper
Denna tjänst avser endast villahushåll.
Säck/Påse, max 15 kg
Max 4 kolli per tillfälle.
Hämtning sker inom 10 dagar
Avfallet skall vid hämtningstillfället vara placerat i tomtgräns vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Framkörningsavgift	725 kr/tillfälle
Rörlig avgift	+60 kr/kolli

Grovavfall

Grovavfall är skrymmande avfall (över 80 cm), till exempel möbler, cyklar, barnvagnar som normalt uppkommer i ett hushåll.
Fastighetsägare får göra beställning
Max 10 kolli per tillfälle.
Avfallet skall vid hämtningstillfället vara placerat i tomtgräns vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Hämtning inom 3 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	910 kr/tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.
Hämtning inom 10 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	630 kr per tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.
Hämtning inom 17 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	310 kr per tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.

Det finns också möjlighet att schemalägga grovavfallshämtning i flerfamiljsfastigheter.

Trädgårdsavfall
Avfall från normal trädgårdsskötsel inom tomt
Buntat ris/grenar, max 1 m långt, max 15 kg
Säck, max 15 kg, max 240 liter
Max 10 kolli per tillfälle.
Fastighetsägare får göra beställning.
Avfallet skall vid hämtningstillfället vara placerat i tomtgräns vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Hämtning inom 3 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	910 kr/tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.
Hämtning inom 10 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	630 kr per tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.
Hämtning inom 17 arbetsdagar efter beställning	
Framkörningsavgift	310 kr per tillfälle
Rörlig avgift	+ 185 kr per m^3.

Container för grovavfall och trädgårdsavfall
För grovavfall gäller att det endast är brännbart material som får kastas i container. För trädgårdsavfall gäller att det är avfall från normal trädgårdsskötsel inom tomt.
Priser inkluderar utsättning, hemtagning, en tömning och behandling.
Fastighetsägare kan göra beställning.

Pris per påbörjad 7-dagarsperiod	
Container 4m^3 (Grovavfall, sorterat brännbart)	5 225 kr per tillfälle
Container 8m^3 (Grovavfall, sorterat brännbart)	7 320 kr per tillfälle
Container 4m^3 (Trädgårdsavfall)	3 825 kr per tillfälle
Container 8m^3 (Trädgårdsavfall)	4 500 kr per tillfälle
Felsorteringsavgift	6 355 kr per tillfälle

Företag och verksamheter

Gäller hämtning av mat- och restavfall och därmed jämförbart avfall.
Grovavfall, farligt avfall, förpackningar, vitvaror, el-avfall, övrigt avfall som omfattas av producentansvar, metall och annat branschspecifikt avfall hämtas inte.
Priser inom parantes är exkl. moms

Fast kostnad
Alla företag/verksamheter betalar en grundavgift som bekostar administration och information.

Grundavgift	740 kr/år

Kärlavgift och viktavgift

14-dagarshämtning

Avgift för behållare och dragväg	**140 L brunt**	**190 L grönt**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
Kärlavgift kr/år	340	430	835	1 440
Viktavgift, kr per kilo	1,15	3,65	3,40	2,80
Tillägg för dragväg upp till 7 m kr/år	155	155	210	265
Tillägg för dragväg 7,1–21 m kr/år	430	430	500	575
Tillägg för dragväg 21,1-30 m kr/år	720	720	970	1 225
Tillägg för dragväg mer än 30 m kr/år	1 425	1 425	1 935	2 425

Veckohämtning

Avgift för behållare och dragväg	**140 L brunt**	**190 L grönt**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
Kärlavgift kr/år	740	935	1 745	3 515
Viktavgift, kr per kilo	1,15	3,65	3,40	2,80
Tillägg för dragväg upp till 7 m kr/år	340	340	455	715
Tillägg för dragväg 7,1–21 m kr/år	890	890	1 035	1 480
Tillägg för dragväg 21,1-30 m kr/år	1 505	1 505	2 015	3 150
Tillägg för dragväg mer än 30 m kr/år	3 005	3 005	4 010	6 260

Dragväg för kärl uppmätt längd i meter från kärl till hämtningsfordon.
Öppning av port/dörr tillägg 3 meter per kärl.
Om hämtfordon kör in på fastighet tillägg 3 meter per kärl.
Hiss eller lyftbord tillägg 18 meter per kärl.

Hämtning flera gånger per vecka
Erbjuds till befintliga hämtställen vid platsbrist. Vakin avgör om det erbjuds.
Erbjuds inte vid nyetablering, Vakins anvisningar för avfallshantering och återvinning ska följas.

Kärlavgift kr/år	**140 L brunt**	**190 L grön**	**370 L grönt**	**660 L grönt**
2 ggr/vecka	1 625	2 065	3 860	7 795
3 ggr/vecka	2 490	3 150	6 485	12 570
4 ggr/vecka	3 430			16 755
5 ggr/vecka	4 150			20 950

Viktavgift samma som för veckohämtning.
Dragväg betalas som antal hämtningar/vecka x beloppet för dragväg veckohämtning.

Matavfall i tunna hos livsmedelsbutiker

ABP-lagstiftning är en EU-lagstiftning som reglerar hantering av animaliska biprodukter. Lagstiftningen reglerar hur insamling och transport ska ske.

Avgift för tunna per år	**140 L**
Varannan vecka	1 170
Varje vecka	2 340
2 ggr/vecka	4 680
3 gånger per vecka	7 020
4 gånger per vecka	9 360
5 gånger per vecka	11 700
Viktavgift	1,48 kr/kg

Underjordsbehållare, djupbehållare eller markbehållare
Behållaren ägs av kund. Innersäck ingår inte i avgiften.
Restavfall hämtas i upp till 6 m^3 behållare
Matavfall hämtas i upp till 3 m^3 behållare
Viktavgift för restavfall 2,80 kr per kilo tillkommer.
Viktavgift för matavfall 1,15 kr/kg.

Tömnings-avgift kr/år	Hämtning 1 ggr/mån	Hämtning var 14-dag	Hämtning 1 ggr/vecka	Hämtning 2ggr/vecka
Max 2 m^3	2 655	6 320	13 525	45 785
2 – 4,0 m^3	3 050	6 765	20 290	47 615
4,1 – 6 m^3	5 370	9 920	22 540	49 305

Hämtning en gång per månad avser endast behållare med restavfall.

Avgifter för container – helårsabonnemang restavfall
Avgiften för helårsabonnemang (kr/år) är beroende på containerstorlek och hämtningsintervall.
Viktavgift på 2,80 kr per kilo tillkommer.

Storlek	Hämtning var 14-dag	Hämtning 1 ggr/vecka	Hämtning 2 ggr/ vecka	Hämtning 3 ggr/vecka
4 m3	12 390			
8 m3	22 210	45 075	93 460	153 910

Container med komprimerat restavfall
Komprimator max 20 m^3 som ägs av kund.
Viktavgift för restavfall på 2,80 kr per kilo tillkommer.

Tömning:

9 ggr/år	16 875 kr/år
13 ggr/år	24 375 kr/år
17 ggr/år	31 875 kr/år
26 ggr/år	48 750 kr/år
52 ggr/år	97 500 kr/år
104 ggr/år	195 000 kr/år
260 ggr/år	487 500 kr/år

Påsar för matavfall (endast verksamheter)

22 liter, bunt om 100 påsar.	375 kr/bunt
45 liter, bunt om 20 säckar.	250 kr/bunt
Ställ till 22 literspåse, minsta beställning 10 st	45 kr/st
Utkörning, kr/beställning	310 kr per beställning

Returpapper
Returpapper är kommunalt ansvar. Fastighetsnära insamling returpapper kan utföras av auktoriserade aktörer på marknaden som utför dessa tjänster och avtalas direkt med dessa. Lista på auktoriserade aktörer finns på www.vakin.se.

Den avgift som får tas ut av aktuell entreprenör för hämtning av returpapper får inte överstiga 150 kr/tömning för behållare upp till och med 660 liter. För behållare överstigande 660 liter per behållare för får avgiften som tas ut inte överstiga 1 500 kr/tömning.

Fettavskiljare och kvarnat matavfall till tank

Schemalagd tömning och behandling	
I tömningsavgifterna ingår slangdragning upp till 20 meter.	
Upp till 3 m^3	3 625 kr/tillfälle
3 till 6 m^3	5 235 kr/ tillfälle
Större än 6 m^3	6 440 kr/ tillfälle
Kvarnat matavfall från livsmedelsbutiker	
Upp till 3 m^3	5 625 kr/tillfälle
3 till 6 m^3	7 235 kr/ tillfälle
Större än 6 m^3	8 440 kr/ tillfälle

Tillägg fettavskiljare och matavfallstankar	
Budad hämtning inom 48 tim	1 410 kr/ tillfälle
Budad hämtning inom 8 dygn	730 kr/ tillfälle
Framkörningsavgift, ej tömt	730 kr/ tillfälle
Extra slang 21–34 m	240 kr/ tillfälle
Extra slang 35–50 m	400 kr/ tillfälle
Extra slang över 50 m	1 905 kr/ tillfälle
Specificerad tömningstid under normal hämttid	730 kr/ tillfälle
Spec. tömningstid utanför normal hämttid vardagar	7 670 kr/ tillfälle
Tömning helger	7 670 kr/ tillfälle
Extra arbeten t.ex. spolning/losstagning av fettkaka	1 925 kr/ tillfälle
Svåråtkomlig anläggning vilket kräver 2 personal	1 925 kr/ tillfälle
Silikontätning av max 2 lock	730 kr/ tillfälle

Flytande matavfall i fat från livsmedelsbutiker
Framkörningsavgift: 500 kr/tillfälle
Tömningspris: 150 kr/fat/tillfälle

Flytande matavfall i fat från övriga livsmedelsverksamheter
Framkörningsavgift: 500 kr/tillfälle
Tömningspris: 50 kr/fat/tillfälle

Holmön verksamheter

Volymtaxa, på Holmön där avfallet inte vägs.
På Holmön avser det mat- och restavfall som hämtas vid fastighet.

Hämtning varannan vecka kr	6 490 kr/år
Hämtning varje vecka kr	13 740 kr/år

Säsongsverksamheter

Dessa abonnemang kan även tecknas av åretruntverksamheter som komplement till ordinarie avfallsabonnemang. Sopkärlen står hos kund hela året, töms under beställd period, minst en tioveckorsperiod. Utanför perioden kan extra hämtning beställas. Dragvägstillägg se flerfamiljshus.

Fast avgift
Denna avgift för säsongsverksamheter omfattar administration och information.
Grundavgift 740 kr/säsong

Avgift för tunna, kr/vecka	140 L	190 L	370 L	660 L
14-dagarshämtning	17,50kr	21 kr	42 kr	70 kr
Veckohämtning	35 kr	42 kr	84 kr	140 kr
Viktavgift, per kilo	1,15	3,65	3,40	2,80

Holmön / Norrbyskär säsongsverksamheter

Volymtaxa på öar där avfallet inte vägs.
På Norrbyskär avser det mat- och restavfall som läggs i gemensamma tunnor vid Norrby hamn.
På Holmön avser det mat- och restavfall som hämtas vid fastighet

Norrbyskär
Hämtning varje vecka 5 155 kr/säsong

Holmön
Hämtning varannan vecka kr 2 755 kr/säsong
Hämtning varje vecka kr 5 835 kr/säsong

Återvinningscentral för verksamheter

Avfall från företag och verksamheter kan lämnas på ett antal av återvinningscentralerna i kommunen. För information om var verksamheter är välkomna med avfall, se vakin.se.

Allt avfall ska vara sorterat. Farligt avfall, däck samt förpackningsmaterial från företag och verksamheter får inte lämnas. Avfall får lämnas med fordon max 3,5 ton (personbil och lätt lastbil).

Avgift för företag och verksamheter är 800 kr exkl. moms per besök.

Betalningsskyldig är det företag som äger fordonet som kommer med avfall. Fakturering av verksamheters besök på ÅVC hanteras av extern aktör på uppdrag av Vakin.

Evenemang/tillfälliga verksamheter

I avgiften ingår utkörning av tunnor, hyra av tunnor max 15 dagar, återtag av tunnor, tömning i samband med återtag och tvättning av tunnor samt rådgivning och information. Viktavgift för tillkommer.

Behövs tömningar under pågående på vardagar gäller taxan för extra hämtning.
För andra lösningar kontakta Vakin för prisuppgift.

Behållare.	Kr/behållare
140 L	465
190 L	465
370 L	770
660 L	1 075
Säck, pris per säck restavfall (Gäller endast Holmön)	295
Matavfallshink, pris/hink, gäller endast Holmön	225
Container 4 m3 (restavfall, pris per påbörjad 7-dagarsperiod)	5 295
Container 8 m3 (restavfall, pris per påbörjad 7-dagarsperiod)	7 415

Insamling av matfettsavfall
Entreprenören har inte rätt att debitera verksamheterna en högre avgift
för insamling, av upp till 4 fat, än 2000 kr exklusive moms /hämtningstillfälle.

Slamtömning av enskilda avlopp

Schemalagd tömning av avloppsanläggning sker områdesvis. Vakin bestämmer ordning. En slamtömning är maximalt 20 m3. I tömningsavgifterna ingår slangdragning upp till 20 meter.
Slanglängd räknas från bilens uppställningsplats till brunnens botten.
För slang från 21 meter tillkommer ytterligare avgift. Volymavgift per påbörjad m3.
Volymavgift räknas per påbörjad m^3.
För **Norrbyskär** är endast schemalagd heltömning möjlig. Inga budningstjänster kan tillhandahållas.
För **Holmön** gäller endast budning inom 8 dagar med reservation att budningstiden kan komma att förlängas beroende på möjligheter att transportera tömningsfordon på färja.

Anläggning med wc ansluten som är högst 4 m^3, ej schemalagd	**Kr/tillfälle**
Avvattnande teknik Slamtömning sker inom 8 dygn efter beställning. Kan endast beställas under maj-november.	1 830 kr
Heltömning Slamtömning sker inom 8 dygn efter beställning.	2 480 kr
Det är kundens ansvar att beställa tömning inom det intervall som avfallsföreskrifterna föreskriver.	
Anläggning med wc ansluten som är högst 4 m^3, schemalagd	**Kr/tillfälle**
Avvattnande teknik, schemalagd	1 390 kr
Heltömning, schemalagd	2 040 kr
Anläggning med wc ansluten som är över 4 m^3, schemalagd	
Framkörningsavgift	735 kr
Volymavgift per m^3	+340 kr/m3
Slamavskiljare för bad-, disk- och tvättavloppsvatten, schemalagd	
Tömning av max 2 m^3	1 135 kr
Volymavgift för överstigande kubik, kr per m^3	+340 kr/m3
Schemalagda tömningar sker områdesvis, Vakin bestämmer ordning	
Sluten tank max 4 m^3	
Tömning sker inom 8 dygn efter beställning. Schemaläggs inte.	
Tömning	2 040 kr
Sluten tank över 4 m^3	
Tömning sker inom 8 dygn efter beställning. Schemaläggs inte.	
Framkörningsavgift	735 kr
Volymavgift per m^3	+340 kr/m3
Framkörningsavgift samt avgift för slanglängd	

Framkörningsavgift om tömning inte kunnat ske	1 120 kr/tillfälle
Slang 21–35 m	210 kr/tillfälle
Slang 36-50 m	355 kr/tillfälle
Slang över 50 m	1 680 kr/tillfälle
Slanglängd räknas från bilens uppställningsplats till brunnens botten	
Övriga tjänster och avgifter (utöver tömningsavgift)*	
Tömning inom 8 dygn	440 kr/tillfälle
Tömning inom 24 timmar på vardagar	1 100 kr/tillfälle
Tömning samma vardag, beställt före kl.14.00	1 400 kr/tillfälle
* Tömning avser max 4 m3, därefter tillägg volymavgift.	
Krav på närvaro vid tömning/specificerad tömningstid, (ska förbeställas minst 8 dygn innan tömning)	735 kr/tillfälle
Spolning i samband med tömning	1 945 kr/tillfälle
Timtaxa vid extraordinära problem vid tömning	1 615 kr/timme
Tömning utöver ordinarie anläggning	
Exempelvis fördelningsbrunn eller spolbrunn, max 4 m3 med samma tömningsteknik som ordinarie tömning och vid samma tillfälle. Bilen ska kunna stå på samma uppställningsplats som vid ordinarie tömning. I de fall dess villkor inte uppfylls utgår ordinarie tömningspris.	+340 kr/m3
Akut tömning*	
Akut tömning vardag kvällstid. Avfärd inom en timme, beställning till entreprenör efter kl 14.00	4 410 kr/tillfälle (totalkostnad)
Akut tömning helg. Avfärd inom en timme, beställning till entreprenör 6.00-22.00 helger.	5 145 kr/tillfälle (totalkostnad)
* Tömning avser max 4 m3, därefter tillägg volymavgift.	
Fosforfilter	
Tömning sker inom 8 dygn efter beställning. Schemaläggs inte.	
Tömning och behandling av en säck, torr filtermassa med vikt t.o.m. 500 kg	3 750 kr/tillfälle
Tömning och behandling av en säck, torr filtermassa med vikt över 500 kg	4 200 kr/tillfälle
Tillägg, pris/säck utöver första säcken, max fem säckar totalt	1 200 kr/säck
Säck ska vara placerad vid farbar väg lättåtkomlig för lyft med kranbil.	

Slamtömning toalettvagnar, torrdass och latrin	
Ordinarie tömning sker områdesvis, schemalagt.	
Tömning av toalettvagn max 2 m^3 med spolning, vardag	2 340 kr/tillfälle
Tömning av toalettvagn max 2 m^3 med spolning, helg	4 900 kr/tillfälle

Latrintunna på 37 liter och 23 liter	500 kr/st
finns att köpa på alla återvinningscentraler I priset ingår tunna, mottagning och behandling. Endast Vakins tunna är godkända för inlämning på återvinningscentralerna och tunnan får inte innehålla plastsäckar eller liknade.	
Hämtning godkänt latrintunna, max 15 kg/Tunna Hämtning sker inom 17 dagar vid fastigheten.	530 kr/st
Hantering av icke godkända latrintunna	700 kr/st
Inlämning på särskilt ställe, anvisat av Vakin. I priset ingår mottagning och behandling.	

TeamEngine E-Signing

Styrelseprotokoll nr 202515946
Dnr: 216

Styrelseprotokoll

Ärende: Styrelsemöte i Umeå Vatten och Avfall AB
Plats: Konferenslokal Kobben, Övägen 37, Ön
Datum: 2025-10-17 kl 09:00-12:00

Deltagare:		**Övriga närvarande:**		
Per-Erik Johansson	Ordförande	Robert Hansson	VD	Vakin
Edward Riedl	Vice ordförande	Mikael Bergström	Ekonomichef	
Kjerstin Widman	Ledamot	Mikael Lundin	VA-chef	
Lennart Frostesjö	Ledamot	Johnny Drotz	Sektionschef	
Ingela Wallrud	Ledamot	Olle Hagberg	Verksamhetscontroller	
Robert Horvath	Ledamot	Petra Olofsson	Vd-administratör	
		Hannes Ölander	Markförhandlare	

Frånv. Berit Edvardsson, ledamot

§1 Sammanträdets öppnande
Ordförande Per-Erik Johansson förklarade mötet öppnat.

1:1 Fastställande av föredragningslista och anmälan om ev. jäv
Föredragningslistan godkändes, ingen anmälan av jäv framfördes.

§2 Val av protokolljusterare
Beslutades att protokollet ska justeras av Edward Riedl tillsammans med Per-Erik Johansson.

§3 Protokoll

3:1 Styrelsens sammanträde 2025-09-19
Inga synpunkter på protokollet som läggs till handlingarna.

§4 Särskilda ärenden av policykaraktär
4:1 Delårsrapport T2 2025
Mikael Bergström var föredragande för punkten. Han presenterade internt resultat, differensanalys för vatten och avlopp samt avfall och återvinning, som visade på ett bra resultat. Vidare visades en översikt över investeringar för 2025 T2 samt 2025-2029.

Beslutades att godkänna Umevas delårsrapport T2, 2025.

4:2 Avfallstaxa 2026 och verksamheter på ÅVC
Olle Hagberg var föredragande för punkten. Vi föreslår inga höjningar av taxan men vill harmonisera lägenhetsstorlekar med VA-taxa (istället för 40 kvm som gräns för små lägenheter föreslås 25 kvm), möjlighet att dela kärl för fritidshus tas bort och när småhus delar kärl får de själva fördela behållar- och viktavgift sinsemellan, tidigare gällde det bara viktavgiften.

Avgift för företag/verksamheter på återvinningscentral på Gimonäs och Klockarbäcken införs i slutet av 2025/början 2026 i samarbete med Optidata. Avgiften föreslås vara 800 kr ex moms/besök enligt de förutsättningar som beskrivs enligt bifogad avfallstaxa.

Beslutades att föreslå att Kommunfullmäktige beslutar att anta avfallstaxan enligt bilaga för Umeå kommun från och med 2026-01-01 och tills vidare. Avgiften ska erläggas till Umeå vatten och avfall AB.

TeamEngine Document E-Sign ID: A3D55519-6E53-42A4-857D-7655B3CF57D3. Page 1 of 4.

TeamEngine E-Signing

4:3 VA-taxa 2026
Mikael Lundin var föredragande för punkten. Han beskrev först bakgrunden till hur taxan är uppbyggd och vad den ska täcka för kostnader, såsom underhåll av ledningsnät, omhändertagande av dagvatten mm.

Han redovisade hur kostnaderna för 2026 förväntas utvecklas. För att möta de ökade kostnaderna föreslås en höjning av brukningsavgifterna med 4 % för att möjliggöra nödvändiga investeringar de kommande åren. Anläggningsavgifterna indexregleras med 3 % för 2026. Vidare visade han hur brukningsavgifter/anläggningsavgifter förhåller sig i jämförelse med övriga svenska andra kommuner.

Beslutades att anta en höjning av brukningstaxan med 4 % för 2026 och att indexreglera anläggningsavgifterna i VA-taxan Umeå (§§ 5-7) med 3 % med start 2026-01-01.

4:4 Köp av mark på fastighet Hemmesmark 1:4
Hannes Ölander var föredragande för punkten. Det finns ett behov av att renovera vattenverket i Hemmesmark som är lokaliserat på privatägd mark. I dagsläget finns ett avtalsservitut för vattenverket men det ger inte full rådighet för det arbete på och intill vattenverket som planeras.

Beslutades att godkänna köp av del av fastigheten Umeå Hemmesmark 1:4, till en köpeskilling av maximalt 50 000 kr.

Beslutades att ge bolagets VD i uppdrag att genomföra förvärvet för en köpeskilling av maximalt 50 000 kr.

4:5 Kostnadsöversikt Tavelsjö ÅVC
Johnny Drotz beskrev de tre olika alternativen; 1) ÅVC+ på befintlig lokalisering, ny stödmur samt markberedning, 2) enklare renovering av befintlig ÅVC med enklare markarbeten och ombyggnation av ramp och 3) ny ÅVC+ med ny lokalisering .

Beslutades att ge VD i uppdrag att genomföra nödvändiga utredningar för att ta fram ett fullständigt beslutsunderlag för utvecklingen av Tavelsjö ÅVC.

4:6 Omdefinition av åtgärd avseende investeringsfond för ”Hållbar vattenförsörjning”
Mikael Bergström var föredragande. I dialog med EY har vi fått godkänt att lösa upp investeringsfonden mot ombyggnationen av Forslunda Vattenverk eftersom åtgärden fyller ett likartat syfte. Start upplösning sker senast i november 2025 och det minskar avskrivningarna med i genomsnitt ca 7 mkr/år.

Beslutades att upplösa investeringsfonden avseende ”Hållbar vattenförsörjning” mot de avskrivningar som uppkommer av ombyggnationen och därmed kapacitetshöjningen av Forslunda vattenverk.

§5 Rapporter/Lägesorientering
5:1 Lägesrapport oktober 2025
Inga särskilda synpunkter framkom gällande lägesrapport, för oktober, som skickades ut innan mötet.

Beslutades att godkänna och lägga informationen till handlingarna.

TeamEngine Document E-Sign ID: A3D55519-6E53-42A4-857D-7655B3CF57D3. Page 2 of 4.

TeamEngine E-Signing

5:2 FNI nuläge
Robert Hansson var föredragande. Fortsatt trög utveckling på utbyggnad av förpackningsinsamling hos flerbostadshusen. Vad gäller återvinningsstationerna så är det stabilt inflöde av förpackningsmaterial.

Vad gäller insamling av glas- och metallförpackningar från småhusen så hänvisas de till återvinnings-stationerna till dess att vi har tagit ställning till annan lösning. Småhuskunder med behov av egna tunnor får det. Synkat arbete med övriga kommuner i Umeregionen.

Avfallsföreskrifterna behöver uppdateras och anpassas till fastighetsnära insamling av förpackningar. Intervall för restavfallshämtning förändras och de behöver även uppdateras utifrån andra lagstiftningsförändringar tex textil.

5:3 Taxa inför FNI
Robert Hansson var föredragande. Förslag är att nästa uppdatering av avfallstaxa börjar gälla 1 oktober 2026 och gäller för 2027, taxan behöver förändras med fler abonnemangsalternativ för småhus samt taxor för de extra tjänster som uppstår gällande förpackningsinsamling när FNI startas upp.

Planen är att ta beslut i styrelsen i mars 2026 och lyfta på KS och KF innan sommaren 2026.

§6 Övriga frågor
6:1 Mötesplan 2026
Strategidag flyttas från september 2026 till 16 mars 2026.

6:2 Kranvattentävling
Umeås vatten gick vidare till riksfinal. ”Ett POWER-vatten med identitet. Karaktärsfullt med längd och fräschör.” Den 12 november genomförs Kranvattentävlingens riksfinal i Stockholm.

§7 Nästa sammanträde
7:1 Nästa sammanträde 2025-12-12 kl 09.00-12.00

§8 Sammanträdets avslutning
Sammanträdet avslutades av ordförande Per-Erik Johansson.

Vid protokollet
Petra Olofsson

Justeras
Per-Erik Johansson

Justeras
Edward Riedl

TeamEngine Document E-Sign ID: A3D55519-6E53-42A4-857D-7655B3CF57D3. Page 3 of 4.

Signatures for document with ID: A3D55519-6E53-42A4-857D-7655B3CF57D3.

Petra Olofsson
Petra Olofsson
Date: 2025-10-20 11:22 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Vd-administratör
Signed via account: petra.olofsson@vakin.se

Per-Erik Johansson
Per-Erik Johansson
Date: 2025-10-20 11:34 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Styrelseordförande
Signed via account: per-erik.johansson@ifmetall.se

Edward Riedl
Edward Riedl
Date: 2025-10-21 13:16 CEST
Signed with Swedish BankID
Role: Vice ordförande, justerare
Signed via account: edward.riedl@moderaterna.se

TeamEngine E-Signing

Styrelseprotokoll nr **294**

PROTOKOLL fört vid sammanträde med styrelsen för Umeå Kommunföretag AB
Den 1 december 2025. 13:15 – 15:00.

Beslutande: Hans Lindberg
Anders Ågren
Janet Ågren
Mattias Larsson
Bore Sköld
Tomas Wennström
Elmer Eriksson

Ej närvarande:

Övriga närvarande: Fredrik Lundberg
Fredrik Forsell

§ 1 **Sammanträdets öppnande**

Förklarade ordföranden Hans Lindberg sammanträdet öppnat varefter föredragningslistan fastställdes.

§ 2 **Val av protokolljusterare**

Beslöts att dagens protokoll skall justeras av Hans Lindberg och Anders Ågren.

§ 3 **Protokoll**

3:1 **Styrelseprotokoll**

Beslöts att lägga protokoll från styrelsens sammanträde 2025-11-03 (nr 293) till handlingarna.

TeamEngine E-Signing

§ 4 Lägesorientering koncernen

4:1 Information - Bolagspresentation

Bolagspresentation utgår som en del av detta styrelsemöte.

Beslöts att lägga informationen till handlingarna.

4:2 Kollektivtrafik

4:2:1 Allmän information om kollektivtrafiken

Styrelsen informerades om:

- Svaret från Region Västerbotten avseende det nya betalsystemet.
- Status nytt betalsystem.
- Utfall upphandling anslutningstrafik Wasaline.
- Konsekvenser av halkan föregående vecka.
- Status sommarlovskort.
- Digital mognad hos olika resenärskategorier.

Beslöts att lägga informationen till handlingarna.

4:2:2 Resandestatistik

Bra intäkter men resandet viker jämfört med utfallet innan det nya betalsystemet implementerades. Vissa uppgraderingar i betalsystemet kommer att hantera vissa uppmärksammade ”buggar” vilket kommer att påverka statistiken.

Beslöts att lägga informationen till handlingarna.

4:3 Beslut – Budget och verksamhetsplan 2026

Efter diskussion i styrelsen beslutades att komplettera handlingarna med att:

- Tillväxten i Umeå ska vara hållbar.
- Redovisad detaljbudget ska revideras så att det tydligare framgår att det operativa resultatet är minus 3,9 Mkr och ersättningen för tillväxtskapande event uppgår till 12 Mkr.

UKF:s styrelse beslutar:
Att fastställa förslag till budget och verksamhetsplan 2026.

TeamEngine E-Signing

4:4 **Beslut – Internkontrollplan**

UKF:s styrelse beslutar:
Att fastställa internkontrollplan för Umeå kommunföretag AB.

4:5 **Beslut – Arbetsordning för styrelsen**

UKF:s styrelse beslutar:
Att fastställa arbetsordning för styrelsen.

4:6 **Beslut – VD-instruktion**

UKF:s styrelse beslutar:
Att fastställa VD-instruktion.

4:7 **Beslut – Uppförande av gemensamt kontor**

UKF:s styrelse beslutar:
Att uppdra åt VD UKF att tillsammans med VD-gruppen ta fram ett beslutsunderlag för ett gemensamt bolagshus.

Att innan beslut om ett gemensamt bolagshus genomföra en dialog med presidierna i bolagen.

4:8 **Beslut vidare till KS/KF – Ny avfallstaxa**

UKF:s styrelse beslutar att föreslå att kommunfullmäktige beslutar:
Att anta Avfallstaxan enligt bilaga för Umeå kommun från och med 2026-01-01 och tills vidare. Avgiften ska erläggas Umeå vatten och avfall AB.

4:9 **Information – Strategiresa 14-16 januari 2026**

Strategidagarna kommer att genomföras i Stockholm/Linköping med fokus på hur andra orter arbetar med bostadsbyggandet.

Beslöts att lägga informationen till handlingarna.

4:10 **Rapport från VD**

VD gick igenom den VD-rapport som medföljde styrelsehandlingarna. Utöver denna information informerades om status vad gäller Eco Industrial Park och arbetet med att peka ut Umeå Hamn som en strategisk hamn.

Styrelsen önskade därutöver att styrelsemötet den 9 mars skall hållas på

TeamEngine E-Signing

Ume Eco Industrial Park.

Beslöts att lägga informationen till handlingarna.

§ 5 Övriga frågor

5:1 Nästa sammanträde 2026-02-02 kl 1315

§6 Sammanträdets avslutning

Vid protokollet

Fredrik Lundberg

Justeras

Hans Lindberg Anders Ågren

Signatures for document with ID: 4A54AD44-E391-4824-ADF3-083785C556BD.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

§ 21

Diarienr: KS-2025/01111

Avfallstaxa 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta *Avfallstaxan* enligt bilaga för Umeå kommun

att taxan gäller från 2026-02-01 och tills vidare. Avgiften ska erläggas till Umeå vatten och avfall AB.

Ärendebeskrivning

Umeå Kommunföretag AB:s styrelse beslutade 2025-12-01 att överlämna förslag från Umeva om att anta avfallstaxa 2026.

Förslaget innebär inga höjningar av avgifter i taxan.

Gränsen för grundavgiften för små lägenheter föreslås vara 25 m2 istället för 40 m2. Detta för att harmonisera med VA-taxan, vilket är pedagogiskt gentemot kund och förenklar kundservice.

Möjlighet att dela soptunna med grannen för fritidshus tas bort. Antingen får kunden välja egen tunna eller använda sig av någon av de gemensamma platserna för avfallshantering som finns tillgängliga för fritidshusägare. Närboende i småhus får fortsättningsvis dela tunna, men med skillnaden att den som har tunnan på sin fastighet står för såväl avgiften för tunnan som viktavgifterna. Tidigare enbart viktavgiften.

Ett förtydligande kring hämtning av fosforfilter har också gjorts. Verksamheter kommer att kunna lämna avfall på vissa återvinningscentraler. Avgiften per besök blir 800 kr exklusive moms.

Beslutsunderlag

Avfallstaxan.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-01-13

Umeå Kommunföretag AB:s styrelseprotokoll 2025-12-01 nr 294
Umeva Styrelseprotokoll 2025-10-17.
Vakin tjänsteskrivelse 2025-10-07.

Beslutet ska skickas till
Vakin

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-15

Kommunfullmäktiges valberedning

Diarienr: KS-2025/01157

Avsägelse; ersättare i kommunfullmäktige; Philip Westin (MP)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att bevilja Philip Westin (MP) begärt entledigande från uppdraget som ersättare i kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning
Philip Westin (MP) avsäger sig uppdraget som ersättare i kommunfullmäktige.

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Philip Westin
Länsstyrelsen
Lönesupport, Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-01-23
Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00115

Avsägelse; ledamot i kulturnämnden; Sofia Wiesler (MP)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att bevilja Sofia Wiesler (MP) begärt entledigande från uppdraget som ledamot i kulturnämnden.

Ärendebeskrivning
Sofia Wiesler (MP) avsäger sig uppdraget som ledamot i kulturnämnden.

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Sofia Wiesler
Kulturnämnden
Lönesupport
Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-12-17

Kommunfullmäktiges valberedning

Diarienr: KS-2025/01165

Avsägelse; ersättare i för- och grundskolenämnden; Philip Swärd (M)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att bevilja Philip Swärd (M) begärt entledigande från uppdraget som ersättare i för- och grundskolenämnden.

Kommunfullmäktige beslutar efter förslag från valberedningen

Att utse Tomas Strandman (M) till ersättare i för- och grundskolenämnden.

Ärendebeskrivning
Philip Swärd (M) avsäger sig uppdraget som ersättare i för- och grundskolenämnden.

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Philip Swärd
Tomas Strandman
FGN
Lönesupport, Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

Umeå kommun
Kommunfullmäktiges valberedning

Protokollsutdrag
2026-01-26

Avsägelse; ersättare i för- och grundskolenämnden; Philip Swärd (M)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att bevilja Philip Swärd (M) begärt entledigande från uppdraget som ersättare i för- och grundskolenämnden.

Kommunfullmäktige beslutar efter förslag från valberedningen

Att utse Tomas Strandman (M) till ersättare i för- och grundskolenämnden.

Ärendebeskrivning

Philip Swärd (M) avsäger sig uppdraget som ersättare i för- och grundskolenämnden.

Beredningsansvariga

Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Philip Swärd
Tomas Strandman
FGN
Lönesupport, Troman

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2025-11-20

Kommunfullmäktiges valberedning

Diarienr: KS-2023/00078

Valärende; Ordförande och vice ordförande, Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster ITKN, 2026

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar enligt förslag från valberedningen

att till ordförande i nämnden för IT-kapacitetstjänster utse Anna Frej (S), Vännäs kommun för 2026.

att till vice ordförande i nämnden för IT-kapacitetstjänster utse Janeth Ågren (S), Umeå kommun för 2026.

Ärendebeskrivning
I nämndens reglemente framgår att Umeå kommunfullmäktige som värdkommun väljer ordförande och vice ordförande som årligen ska nomineras av en av de deltagande kommunerna så att ordförandeposten innehas av alla kommuner i tur och ordning.

Följande princip har använts:

År / Ordförande / Vice ordförande
2023 Vännäs Umeå
2024 Umeå Skellefteå
2025 Skellefteå Vännäs
2026 Vännäs Umeå

Beslutsunderlag
Protokoll ITKN 2025-11-10
Nominering Vännäs kommun

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Vännäs kommun

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2023/00078

Skellefteå kommun
Ann Siklund, Gator och parker
Lönesupport
Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

vännäs
Kommunstyrelsens arbetsutskott

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
2025-12-16

Plats och tid Sessionssalen, Medborgarhuset, Vännäs
Tisdagen den 16 december, 2025 kl. 08:30-12.15

Beslutande

Ledamöter Anders Nilsson C, 1:e vice ordförande
Leif Andersson S
Viktoria Lapinniemi V

Tjänstgörande ersättare Ulla-Britt Andersson M
Bengt-Erik Näslund V

Övriga närvarande

Övriga Susanna Siljetun, kommunsekreterare
Karolina Johansson, kommunchef
Anna Wallgren, HR-chef, § 114–115
Henrik Olofsson, ekonomichef, § 115, 121
Marie Jonsson, infrastrukturchef, § 122
Anneli Björklund, verksamhetsutvecklare, § 123–124
Sofia Carlström, kommunikatör, § 128

Utses att justera Leif Andersson, S

Justeringens plats och dag Digital justering, 2025-12-18 Paragrafer § 114–131

Signerat av **Sekreterare** Susanna Siljetun

Ordförande Anders Nilsson

Justerare Leif Andersson

BEVIS OM ANSLAG

Protokoll för Kommunstyrelsens arbetsutskott har justerats och anslagits på kommunens anslagstavla.

Sammanträdesdatum 2025-12-16

Anslaget sätts upp 2025-12-19 **Anslaget tas ned** 2026-01-09

Förvaringsplats för protokollet Ledningskansliet, kommunhuset

Signerat av Susanna Siljetun

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/32c0eb68-d875-4a75-b00c-43ad45785c14
visma sign
www.vismasign.com

KSAU § 130 Dnr 2025/000275 1.2.5

Nominering ordförande ITK-nämnden 2026

Ärende

Vännäs kommun ingår i en gemensam nämnd för IT-kapacitetstjänster tillsammans med Umeå och Skellefteå kommun. Enligt reglementet för nämnden har varje kommun två ledamöter samt två ersättare i nämnden. Vidare säger reglementet att ordförandeskapet roterar mellan ledamöterna från de tre medlemskommunerna. Ordförandeposten är ett kalenderår i taget. På samma sätt roterar vice ordförandeposten.

Värdkommunen, i detta fall Umeå kommun, beslutar om ordförande och vice ordförande. Den kommun som ska ha det uppdraget nominerar någon av sina förtroendevalda till uppdraget.

2026 har Vännäs kommun rollen som ordförande i nämnden.

Anna Frej, S och Anders Nilsson, C, är kommunens ledamöter i nämnden.

På grund av tidsbrist för detta hinner ärendet inte behandlas i kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige. Umeå kommun har meddelat att det inte spelar någon roll för dem vilken instans i Vännäs som tar beslutet.

Beslutsunderlag

Reglemente ITK-nämnden

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Anna Frej, S, nomineras som ordförande till ITK-nämnden för 2026.

———

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/sv/document-check/32c0eb68-d875-4a75-b00c-43ad45785c14

visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 20 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 20 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 20 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 20 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 20 sider før denne side

SUSANNA MARIA SILJETUN
Vännäs kommun, SE212000284101, Vännäs kommun, 91181, VÄNNÄS
83617119-bbf1-4757-9af4-d90c4e1c822c - 2025-12-18 21:49:10 UTC +02:00
BankID / Freja eID - 1800a979-257b-43be-a8a8-221c3dcb5036 - SE
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

LEIF SUNE DONALD ANDERSSON
d9e5e9f0-3bdc-4e6d-beea-b2acbf45a5c4 - 2025-12-19 00:52:52 UTC +02:00
BankID / Freja eID - 1dd5d96b-55c8-40ee-a57d-056aa2c6e307 - SE

Anders Nilsson
1290605c-fb85-44bc-b3c8-b49ed4589b9d - 2025-12-19 09:29:45 UTC +02:00
BankID / Freja eID - ea5b9bdb-6f7a-439d-bbcb-40dcbb5da51e - SE

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster 2025-11-10

§ 10

Diarienr: ITKN-2017/00005

Val av ordförande och vice ordförande 2026

Beslut

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster beslutar

att föreslå Umeå kommunfullmäktige att välja representant från Vännäs kommun till ordförande i nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster för 2026.

att föreslå Umeå kommunfullmäktige att välja representant från Umeå kommun till vice ordförande i nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster för 2026.

Ärendebeskrivning

I nämndens reglemente framgår att Umeå kommunfullmäktige som värdkommun väljer ordförande som årligen ska nomineras av en av de deltagande kommunerna så att ordförandeposten innehas av alla kommuner i tur och ordning.

Följande princip har använts:

År	Ordförande	Vice ordförande
2020	Vännäs	Umeå
2021	Umeå	Skellefteå
2022	Skellefteå	Vännäs
2023	Vännäs	Umeå
2024	Umeå	Skellefteå
2025	Skellefteå	Vännäs
2026	Vännäs	Umeå

Beredningsansvariga

Ann Siklund, handläggare

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster 2025-11-10

Beslutet ska skickas till

Umeå kommun - KS diarium

Skellefteå kommun

Vännäs kommun

Umeå kommun
Kommunfullmäktiges valberedning

Protokollsutdrag
2026-01-26

§ 2
Diarienr: KS-2023/00078

Valärende; Ordförande och vice ordförande i Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster ITKN

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt förslag från valberedningen

att till ordförande i nämnden för IT-kapacitetstjänster utse Anna Frej (S), Vännäs kommun för 2026.

att till vice ordförande i nämnden för IT-kapacitetstjänster utse Janeth Ågren (S), Umeå kommun för 2026.

Ärendebeskrivning

I nämndens reglemente framgår att Umeå kommunfullmäktige som värdkommun väljer ordförande och vice ordförande som årligen ska nomineras av en av de deltagande kommunerna så att ordförandeposten innehas av alla kommuner i tur och ordning.

Följande princip har använts:

År / Ordförande / Vice ordförande
2023 Vännäs Umeå
2024 Umeå Skellefteå
2025 Skellefteå Vännäs
2026 Vännäs Umeå

Beslutsunderlag

Protokoll ITKN 2025-11-10
Nominering Vännäs kommun

Beredningsansvariga

Sofia Gustafsson

Umeå kommun **Protokollsutdrag**

Kommunfullmäktiges valberedning 2026-01-26

Beslutet ska skickas till

Vännäs kommun

Skellefteå kommun

Ann Siklund, Gator och parker

Lönesupport

Troman

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2026-01-12

Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00021

Anmälningsärenden 2026-01-26

Motioner

Motion 1/2026: Prioritera närproducerade livsmedel i Umeå kommuns upphandling, Stefan Nordström (M)
Diarienummer KS-2026/00116

Beslut om efterträdarval i kommunfullmäktige

Kommun: Umeå kommun
Parti: Vänsterpartiet
Ny ledamot: Johan Stål
Avgången ledamot: Rebecca Sellstedt
Ny ersättare: Susanne Yttergren
Diarienummer: KS-2025/01104

Ej verkställda beslut

Äldrenämnden SoL
Individ- och familjenämnden LSS
Individ- och familjenämnden SoL
Diarienummer: KS-2025/00027

Nämndernas verksamhetsplaner 2026

Byggnadsnämnden Verksamhetsplan 2026
Fritidsnämnden Verksamhetsplan 2026
För- och grundskolenämnden Verksamhetsplan 2026
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden Verksamhetsplan 2026
Individ- och familjenämnden Verksamhetsplan 2026
IT- och kapacitetsnämnden Verksamhetsplan 2026
Kommunstyrelsen Verksamhetsplan 2026
Kulturnämnden Verksamhetsplan 2026
Miljö- och hälsoskyddsnämnden Verksamhetsplan 2026
PA-nämnden Verksamhetsplan 2026
Personalnämnden Verksamhetsplan 2026
Tekniska nämnden Verksamhetsplan 2026
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd Verksamhetsplan 2026
Valnämnden Verksamhetsplan 2026
Äldrenämnden Verksamhetsplan 2026
Överförmyndarnämnden Verksamhetsplan 2026
Diarienummer: KS-2025/00240

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00021

Motion till Umeå kommunfullmäktige

Prioritera närproducerade livsmedel i Umeå kommuns upphandling

För att öka livsmedelsproduktionen i Sverige krävs en starkare efterfrågan på svenska livsmedel. Här har kommunen en viktig och aktiv roll att spela. När Umeå kommun köper in mer närproducerade livsmedel stärks det lokala näringslivet, samtidigt som det bidrar till att hålla landsbygden levande.

Lokala livsmedelskedjor är dessutom av stor betydelse för kommunens och landets beredskap. Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel uppgår i dag till omkring 50 procent, vilket är lågt. En högre självförsörjningsgrad skulle göra Sverige mer robust och bättre rustat att hantera olika typer av kriser.

Ur ett klimat- och miljöperspektiv är det också angeläget att öka produktionen av svenskproducerade livsmedel. Svenskt jordbruk kännetecknas av god djuromsorg, låg antibiotikaanvändning och generellt sett lägre miljöpåverkan än jordbruk i många andra länder. En ökad produktion av livsmedel i Sverige skulle därmed gynna klimatet, landsbygden och djurvälfärden.

I november fattade tekniska nämnden beslut om att ta bort den tidigare prioriteringen där Umeå kommun i första hand skulle köpa in närproducerade livsmedel framför ekologiska. Detta är ett felaktigt vägval. Ekologisk produktion kräver större markarealer än konventionell produktion, vilket motverkar ambitionen att öka livsmedelsproduktionen. Forskning visar dessutom att klimatpåverkan från ekologiska livsmedel i många fall är jämförbar med den från konventionellt producerade livsmedel. Mot denna bakgrund bör kommunens målsättning om inköp av ekologiska livsmedel tas bort.

Kött- och mjölkprodukter som serveras i kommunens skolor och äldreboenden ska vara närproducerade. Det gynnar både kvaliteten på maten och det lokala lantbruket. Kommunens fokus bör ligga på närproducerade livsmedel – inte på ekologiska.

Med anledning av ovanstående föreslår jag att kommunfullmäktige beslutar:

Att återinföra en tydlig prioritering av närproducerade livsmedel i Umeå kommuns livsmedelsupphandling

Att kommunens mål om inköp av ekologiska livsmedel tas bort

Att införa ett mål om att kött- och mjölkprodukter som serveras inom kommunens verksamheter ska vara 100 procent närproducerade.

Umeå 2026-01-22

Stefan Nordström, kommunfullmäktigeledamot (M)

Länsstyrelsen
Västerbotten

Protokoll

Datum
2026-01-21

Diarienummer
443-2026

Umeå kommun
ksdiarium@umea.se

Ny ledamot och ersättare för ledamot i kommunfullmäktige

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbottens län beslutar att utse ny ledamot och ersättare för ledamot i kommunfullmäktige från och med den 21 januari 2026 till och med den 14 oktober 2026.

Kommun: Umeå kommun
Parti: Vänsterpartiet
Ny ledamot: Johan Stål
Avgången ledamot: Rebecca Sellstedt
Ny ersättare: Susanne Yttergren

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige i Umeå kommun har kommit in med en begäran om ny sammanräkning. Detta med anledning av att Rebecca Sellstedt har avsagt sig uppdraget.

Motivering till beslutet

Om en ledamot i kommunfullmäktige avgår under valperioden, ska länsstyrelsen efter anmälan utse en ny ledamot. Länsstyrelsen ska vid behov även utse ersättare i kommunfullmäktige.

Bestämmelser som beslutet grundas på

14 kap. 13–23 §§ vallagen (2005:837).

Information

Bevis (protokollsutdrag) utfärdas för de som berörs av beslutet.

Begäran om entledigande hos fullmäktige

Om du av någon anledning inte vill vara ledamot eller ersättare för ledamot i fullmäktige ska du vända dig till fullmäktige i den kommun eller region som du blivit utsedd i och begära att du önskar avgå.

När fullmäktige beslutat om ditt entledigande kommer länsstyrelsen att utse en ny ledamot eller ersättare.

Om du däremot anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt på något sätt, t.ex. att beslutet om att fastställa valresultatet inte har följts när en ny ledamot eller ersättare har utsetts, kan du överklaga beslutet hos Valprövningsnämnden.

Du kan överklaga beslutet

Se nedan information om hur du överklagar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist Helena Gramner med chefsjurist Per Lundström som föredragande.

Kopia till

Vänsterpartiet
Johan Stål
Susanne Yttergren

Du kan överklaga beslutet hos Valprövningsnämnden

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos Valprövningsnämnden.

Hur överklagar jag beslutet?

Lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västerbotten antingen via e-post; vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tio dagar** från dagen för beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Valprövningsnämnden som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 40 00. Ange diarienummer 443-2026.

Umeå kommun
Äldrenämnden

Protokollsutdrag
2025-12-18

§ 167
Diarienr: ÄN-2025/00030

Statistikrapporter ej verkställda beslut utifrån socialtjänstlagen (SoL) - kvartal 3 2025

Beslut

Äldrenämnden godkänner statistikrapporten över ej verkställda beslut enligt Socialtjänstlagen.

Äldrenämnden överlämnar statistikrapporten till kommunfullmäktige och kommunrevisionen.

Ärendebeskrivning

Äldrenämnden ska enligt 34 kap. 1 § Socialtjänstlag (2025:400) (SoL) rapportera alla gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet till Inspektionen- för vård och omsorg samt till kommunens revisorer. Nämnden ska även rapportera alla gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat ange skälen för fördröjningen. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Av 34 kap. 2 § SoL framgår att äldrenämndens ska rapportera till Inspektionen för vård och omsorg samt till kommunens revisorer när nämnden har verkställt ett beslut som tidigare har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten ska då anges.

Vidare ska äldrenämnden enligt 34 kap. 3 § SoL lämna en statistikrapport till kommunfullmäktige över hur många gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har gått från dagen för respektive beslut. Nämnden ska ange vilka typer av insatser dessa beslut

gäller samt hur lång tid som har gått från dagen för respektive beslut.
Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Beslutsunderlag

Statistikrapport SoL 2025-09-30

Beredningsansvariga

Kevin Tornemar, nämndsekreterare

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktige
Kommunrevisionen

Ej verkställda gynnande beslut enligt Socialtjänstlagen inom äldrenämndens ansvarsområde 2025-09-30

Ledsagning

Beslut		Kön	
Avbrott i verkställighet och där biståndet inte åter verkställts inom 3 månader:	Väntetid	Kvinna	Man
	3 mån, 25 dgr	x	
	3 mån, 13 dgr	x	x
Beslut: 2			

Särskilt boende

Beslut		Kön	
Beslut som ej verkställts:	Väntetid	Kvinna	Man
	3 mån, 12 dgr		x
	3 mån, 17 dgr		x
	3 mån, 17 dgr	x	
	3 mån, 11 dgr		x
	4 mån, 21 dgr	x	
	7 mån, 5 dgr	x	
Beslut som verkställts senare än tre månader:	Väntetid	Kvinna	Man
	7 mån, 11 dgr	x	
	6 mån, 25 dgr	x	
	6 mån, 8 dgr		x
	6 mån, 9 dgr	x	
	3 mån, 7 dgr	x	
	3 mån, 9 dgr	x	
	3 mån, 0 dgr	x	
	3 mån, 5 dgr	x	
	3 mån, 3 dgr		x
	15 mån, 26 dgr		x
	3 mån, 18 dgr	x	
	3 mån, 6 dgr	x	
	4 mån, 24 dgr	x	
	3 mån, 20 dgr	x	
	3 mån, 19 dgr		x
	3 mån, 6 dgr		x
	3 mån, 25 dgr		x
	3 mån, 5 dgr		x
	4 mån, 26 dgr	x	
	3 mån, 27 dgr	x	
	3 mån, 11 dgr		x
	4 mån, 17 dgr		x
Beslut som avslutats utan verkställighet:	Väntetid	Kvinna	Man
	14 mån, 15 dgr	x	
	3 mån, 22 dgr	x	
	4 mån, 16 dgr	x	
	6 mån, 15 dgr	x	
Beslut: 32			

Korttidsboende

Beslut		Kön	
Beslut som ej verkställts:	Väntetid	Kvinna	Man
Beslut: 0			

Hemtjänst

Beslut		Kön	
Beslut som ej verkställts:	Väntetid	Kvinna	Man
Beslut: 0			

Dagverksamhet

Beslut		Kön	
Beslut som ej verkställts:	Väntetid	Kvinna	Man
Beslut: 0			

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-12-17

§ 281

Diarienr: IFN-2025/00031

Statistikrapporter ej verkställda beslut LSS individ- och familjenämnden 2025

Beslut

Individ- och familjenämnden godkänner statistikrapporten över ej verkställda beslut enligt LSS.

Individ- och familjenämnden överlämnar statistikrapporten till kommunens revisorer och till kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Av 28 f § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) framgår att nämnden ska rapportera till inspektionen- för vård och omsorg och till *kommunens revisorer* alla gynnande beslut enligt 9 § LSS som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet och de beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat ange skälen för dröjesmålet. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Av 28 g § LSS framgår att nämnden ska anmäla till inspektionen för vård- och omsorg *kommunens revisorer* när nämnden har verkställt ett beslut som tidigare har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten ska då anges.

Av 28 h § LSS framgår att nämnden ska lämna en statistikrapport till *kommunfullmäktige* över alla gynnande beslut enligt 9 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut och de beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för

respektive beslut. Rapportering enligt denna paragraf ska ske en gång per kvartal.

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Individ- och familjenämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Statistikrapport LSS 2025-09-30

Beredningsansvariga

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare
Anna-Karin Sjögren Näs, koordinator

Beslutet ska skickas till
Kommunrevisionen
Kommunstyrelsen

Ej verkställda beslut

Sammanställning av rapportering kvartal 3 2025

Funktionshindersomsorg (LSS)

UMEÅ KOMMUN

Jämförelse Q1-Q3

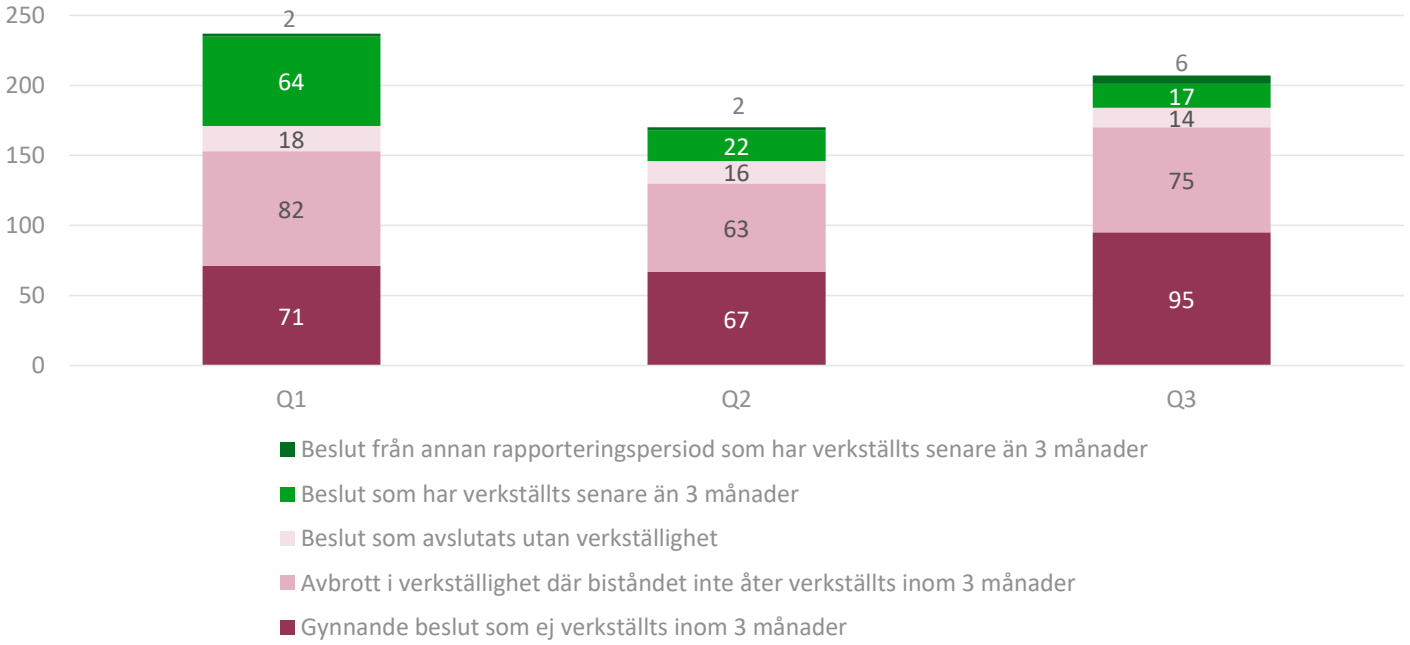

LSS

Område

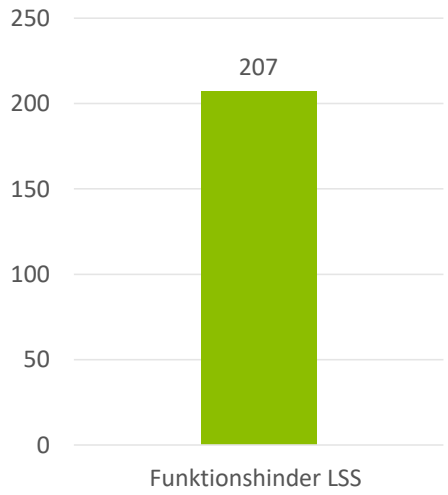

Typ av rapport

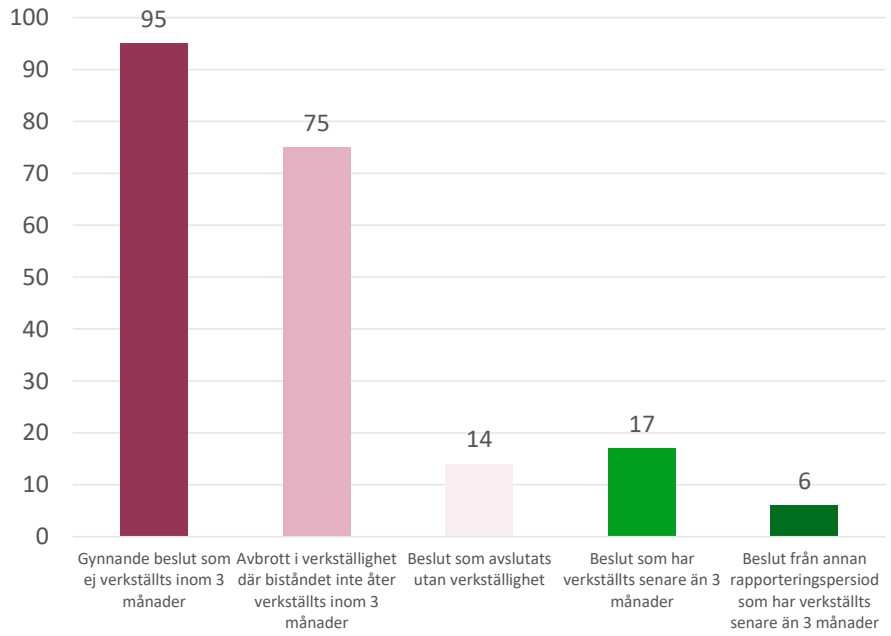

LSS

Fördelning barn/vuxna

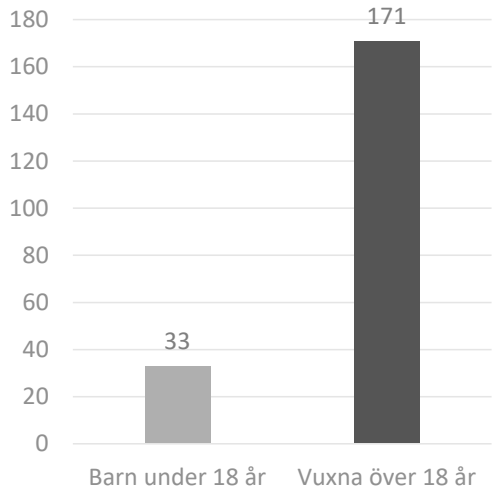

Fördelning kön

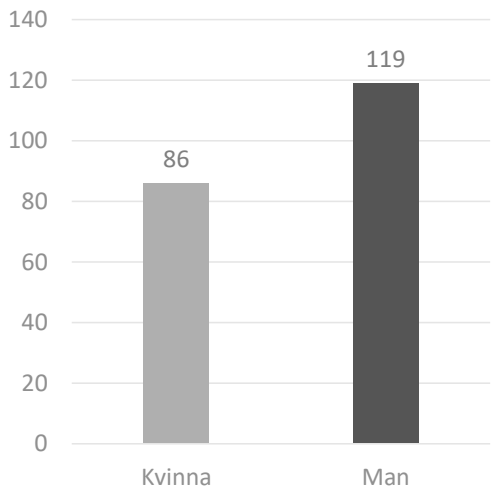

Funktionshinder LSS

LSS

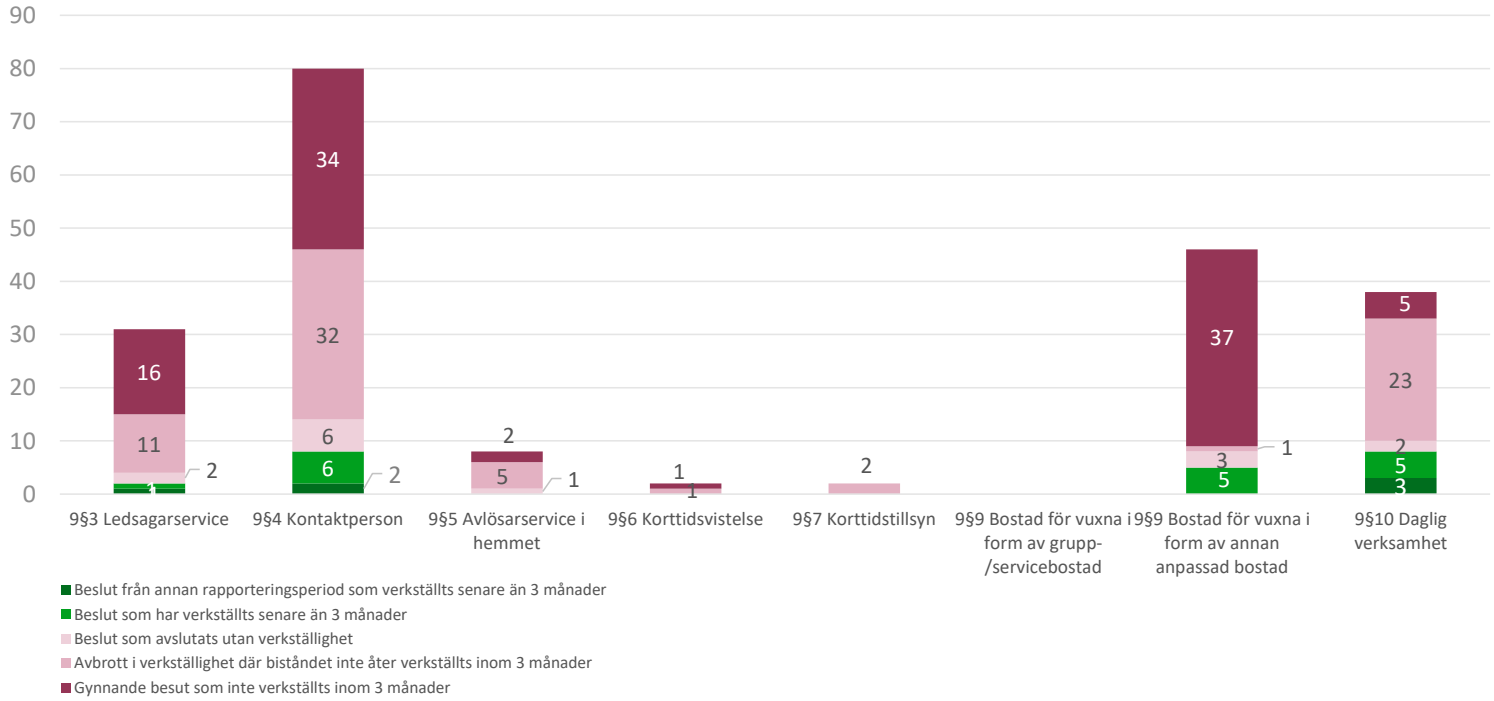

- Beslut från annan rapporteringsperiod som verkställts senare än 3 månader
- Beslut som har verkställts senare än 3 månader
- Beslut som avslutats utan verkställighet
- Avbrott i verkställighet där biståndet inte åter verkställts inom 3 månader
- Gynnande besut som inte verkställts inom 3 månader

Väntetid ej verkställda beslut (2025-09-30)

LSS

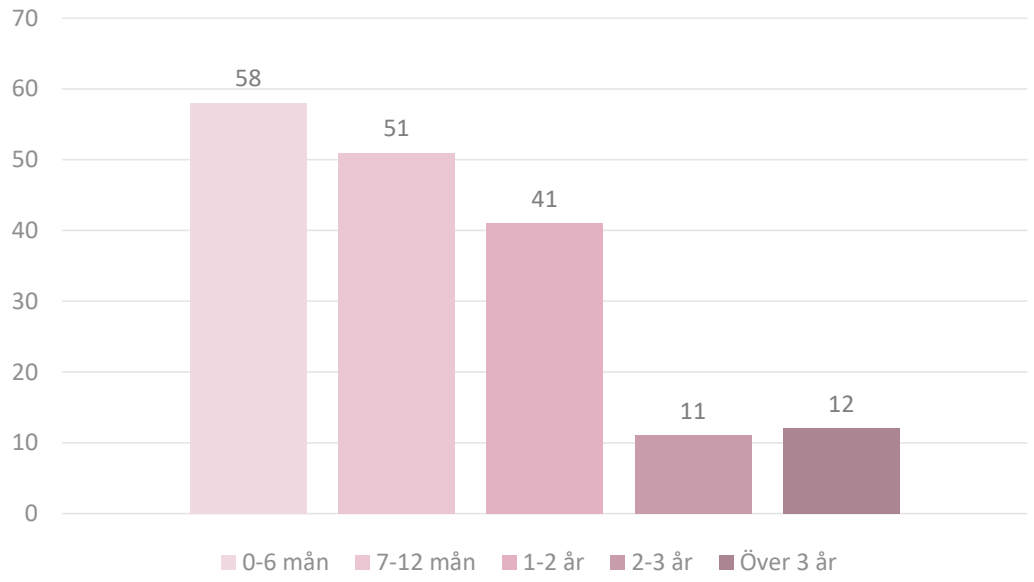

Orsaker

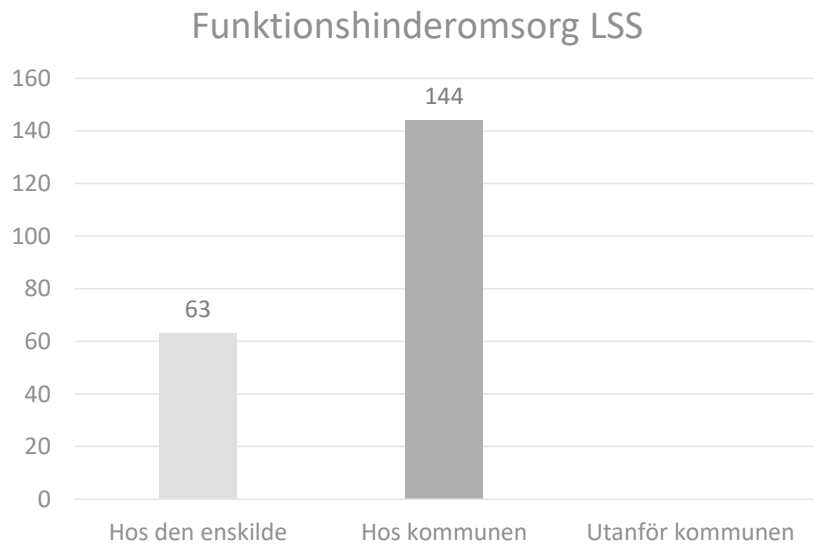
Funktionshinderomsorg LSS
160
140
120
100
80
60
40
20
0
63
144
Hos den enskilde
Hos kommunen
Utanför kommunen

Orsaker hos kommunen

LSS

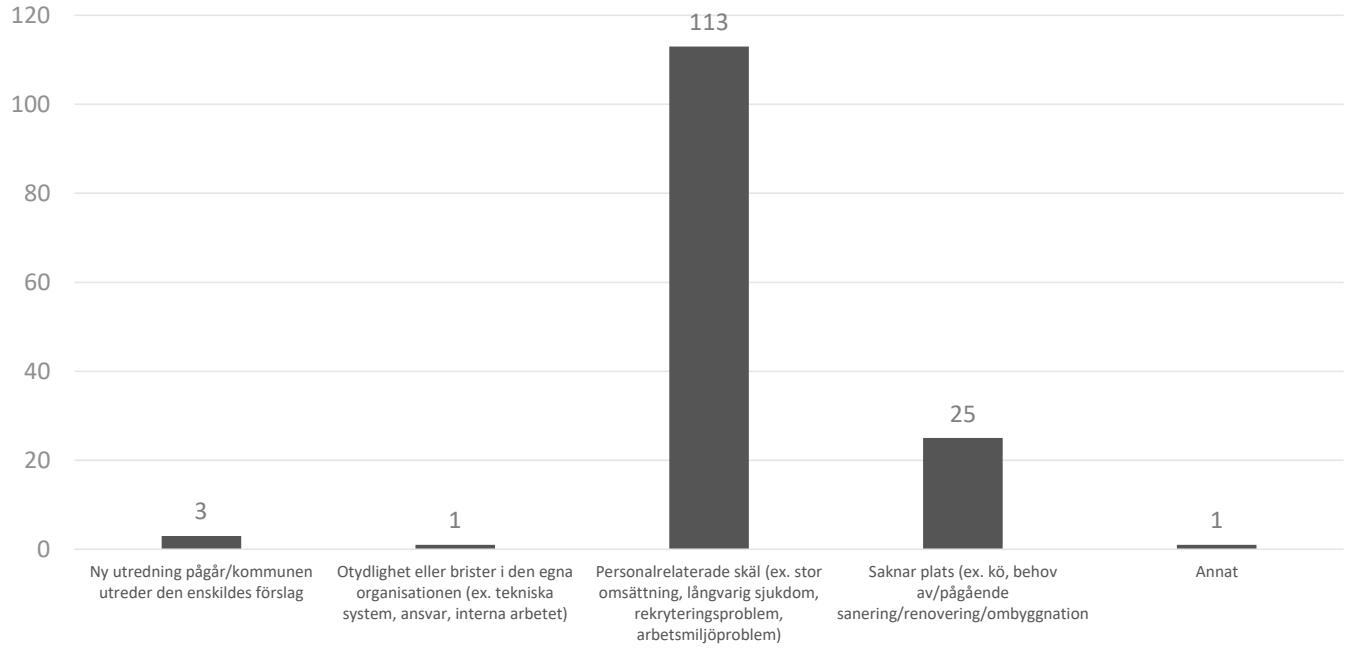

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-12-17

§ 280

Diarienr: IFN-2025/00030

Statistikrapporter ej verkställda beslut SoL individ- och familjenämnden 2025

Beslut

Individ- och familjenämnden beslutar att godkänna statistikrapporten över ej verkställda beslut enligt Socialtjänstlagen.

Individ- och familjenämnden beslutar att överlämna statistikrapporten till kommunens revisorer och till kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Av 34 kap. 1 § Socialtjänstlag (2025:400) (SoL) framgår att nämnden ska rapportera till inspektionen- för vård och omsorg och till *kommunens revisorer* alla gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet och de beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat ange skälen för fördröjningen. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Av 34 kap. 2 § SoL framgår att nämndens ska rapportera till inspektionen för vård och omsorg och *till kommunens revisorer* när nämnden har verkställt ett beslut som tidigare har rapporterats som ej verkställt. Datum för verkställigheten ska då anges.

Av 34 kap. 3 § SoL framgår att nämnden ska lämna en statistikrapport till *kommunfullmäktige* över alla gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet och de beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har gått från dagen för respektive beslut. Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Umeå kommun
Individ- och familjenämnden

Protokollsutdrag
2025-12-17

Individ- och familjenämndens beslutsordning

Individ- och familjenämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Statistikrapport SoL 2025-09-30

Beredningsansvariga

Rose-Marie Lång Bäckström, nämndsekreterare
Anna-Karin Sjögren Näs, koordinator

Beslutet ska skickas till
Kommunrevisionen
Kommunstyrelsen

Ej verkställda beslut

Sammanställning av rapportering kvartal 3 2025

Individ- och familjeomsorg (SoL)

Funktionshinderomsorg (SoL)

UMEÅ KOMMUN

Jämförelse Q1-Q3

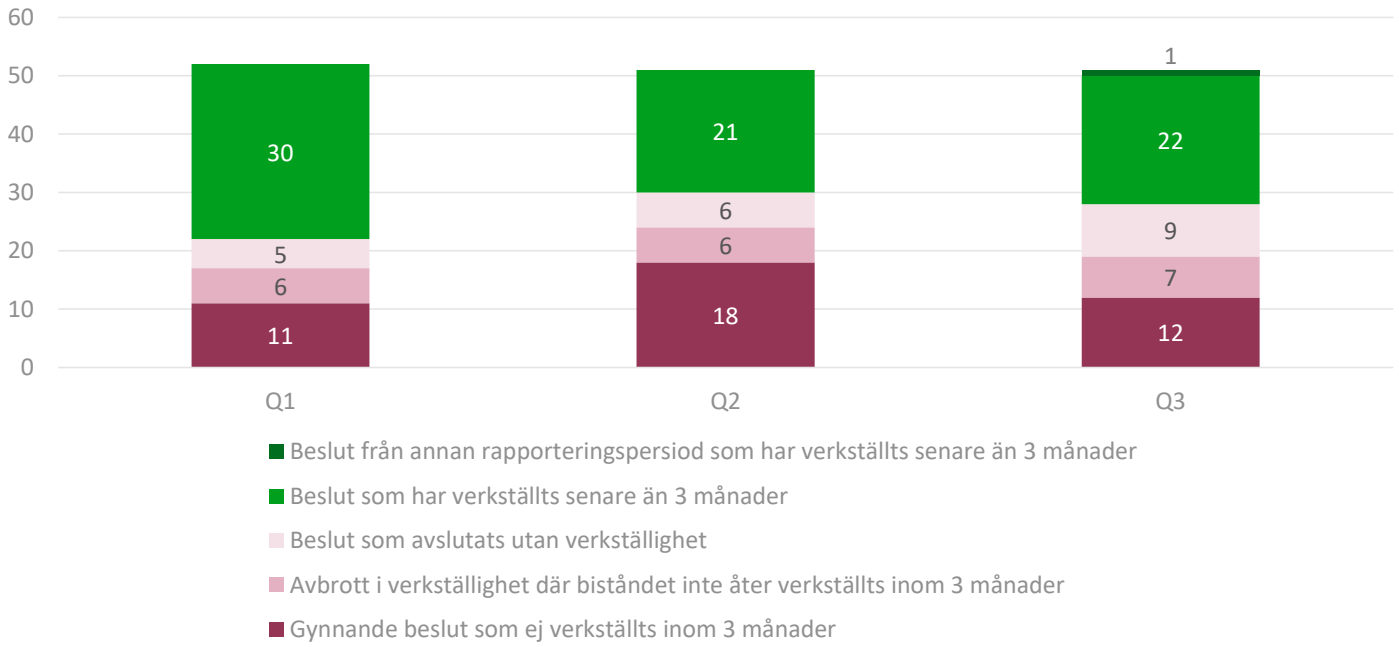

SoL

Område

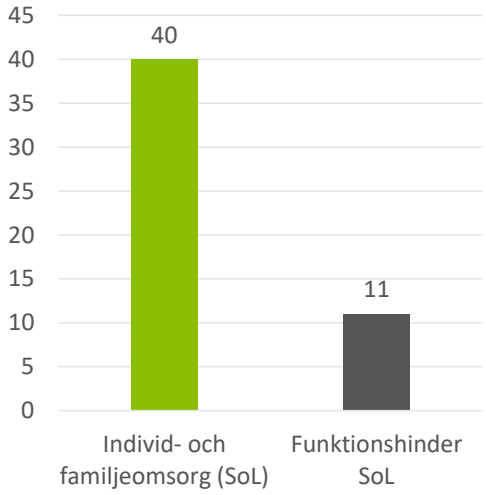

Typ av rapport

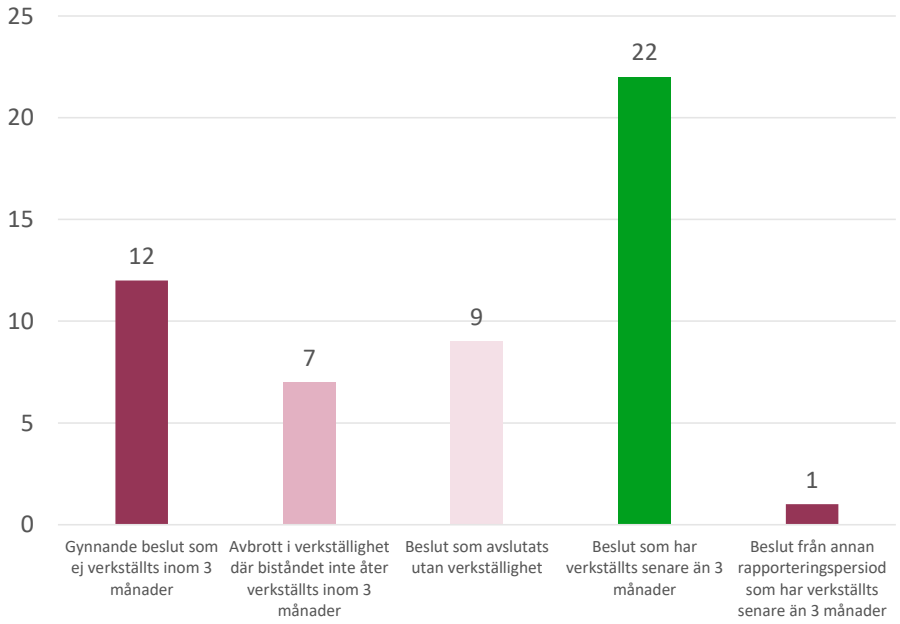

SoL

Fördelning barn/vuxna

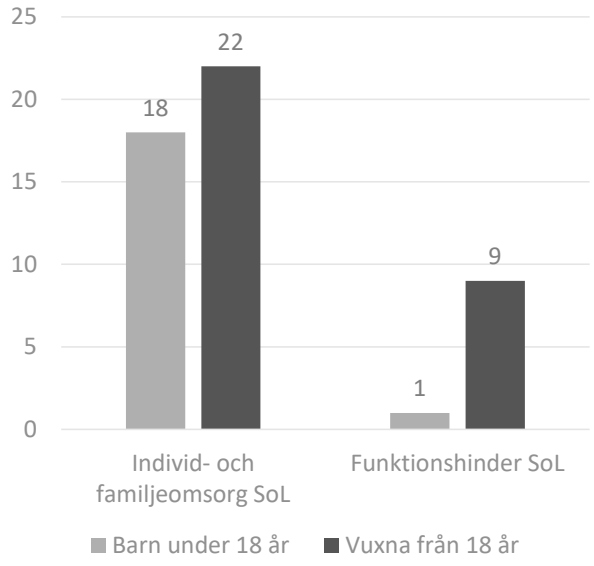

Fördelning kön

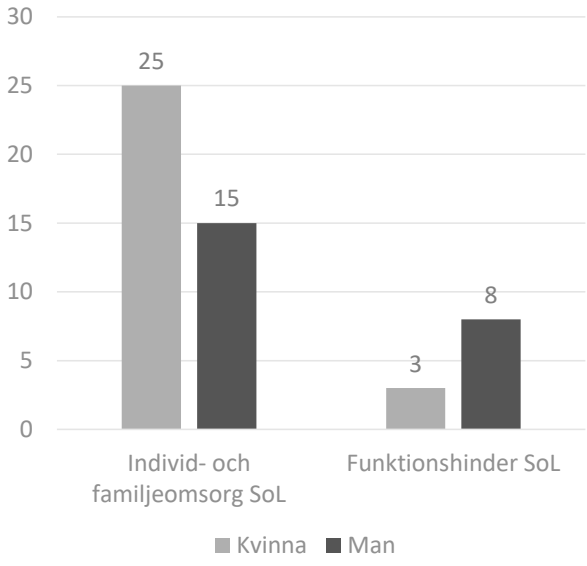

Individ- och familjeomsorg

SoL

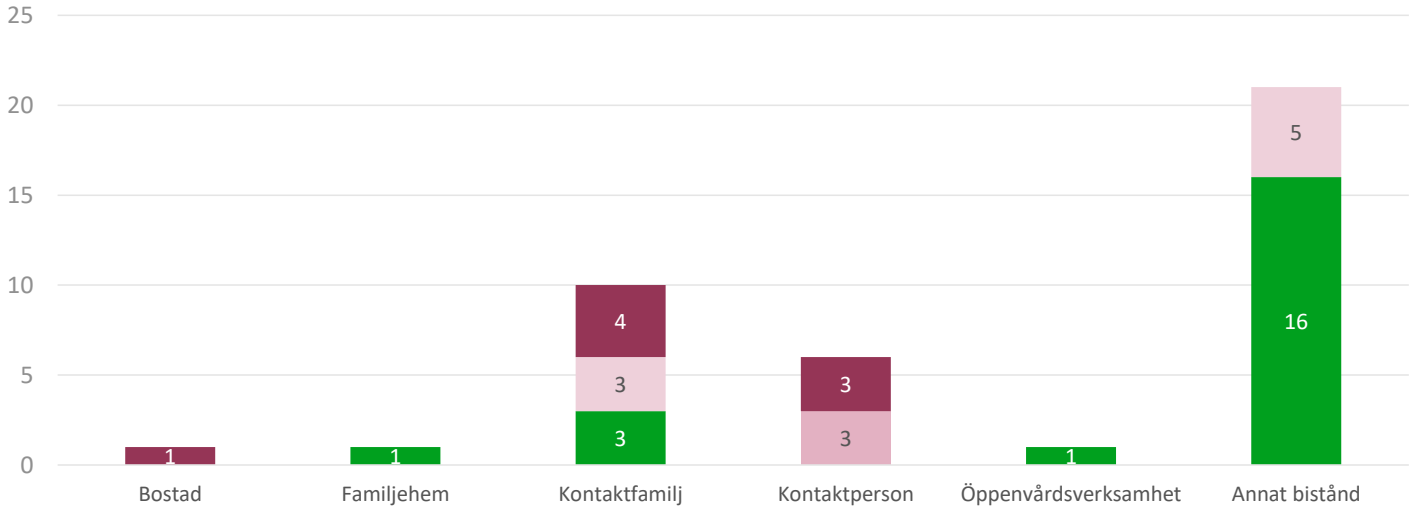

- Gynnande besut som inte verkställts inom 3 månader
- Avbrott i verkställighet där biståndet inte åter verkställts inom 3 månader
- Beslut som avslutats utan verkställighet
- Beslut som har verkställts senare än 3 månader
- Beslut från annan rapporteringsperiod som verkställts senare än 3 månader

Ekonomiskt bistånd (ex rekvisitioner)

Funktionshinder SoL

SoL

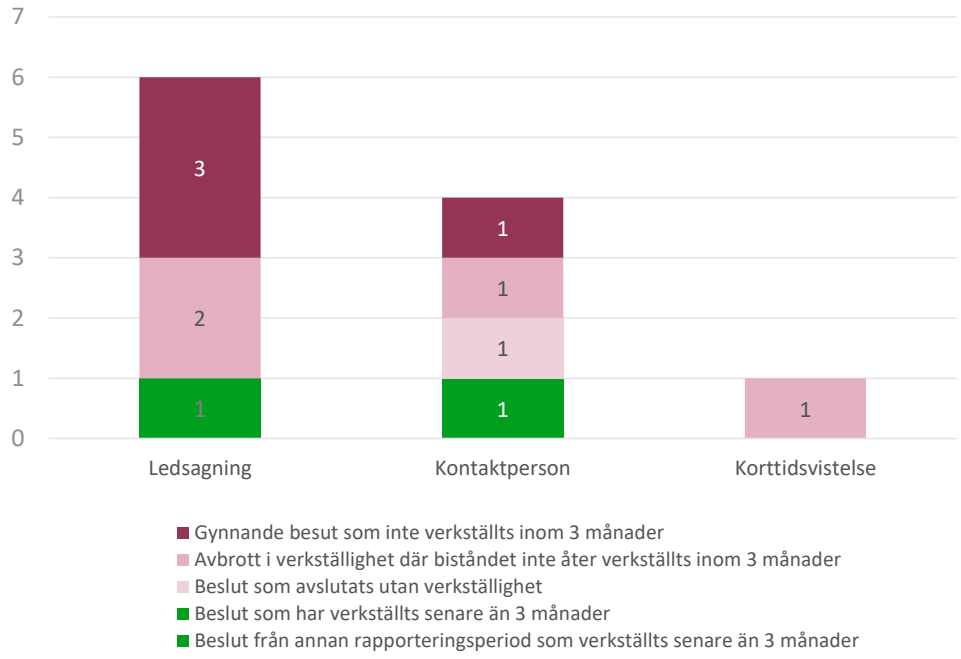

Väntetid ej verkställda beslut (2025-09-30)

SoL

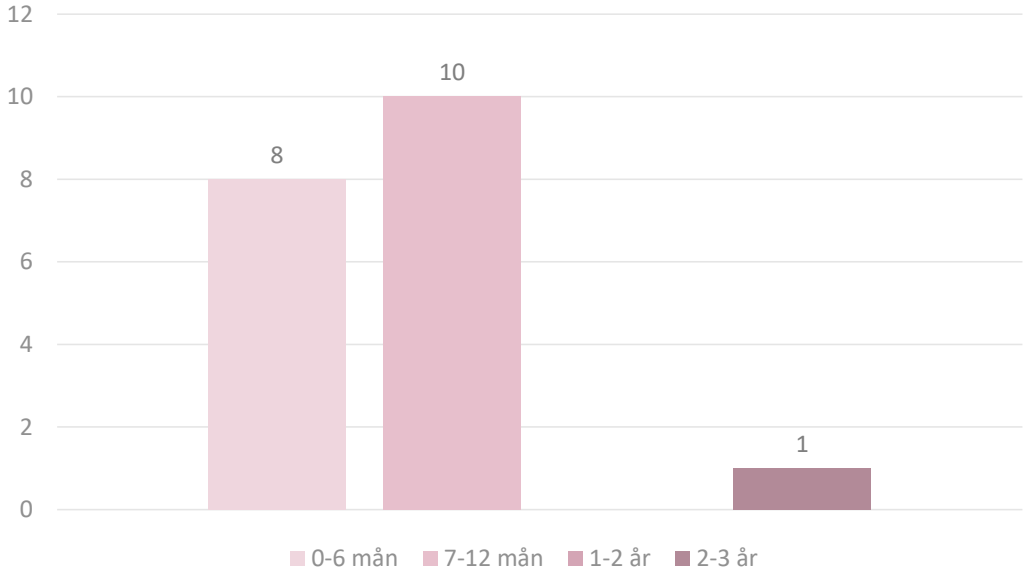

Orsaker

SoL

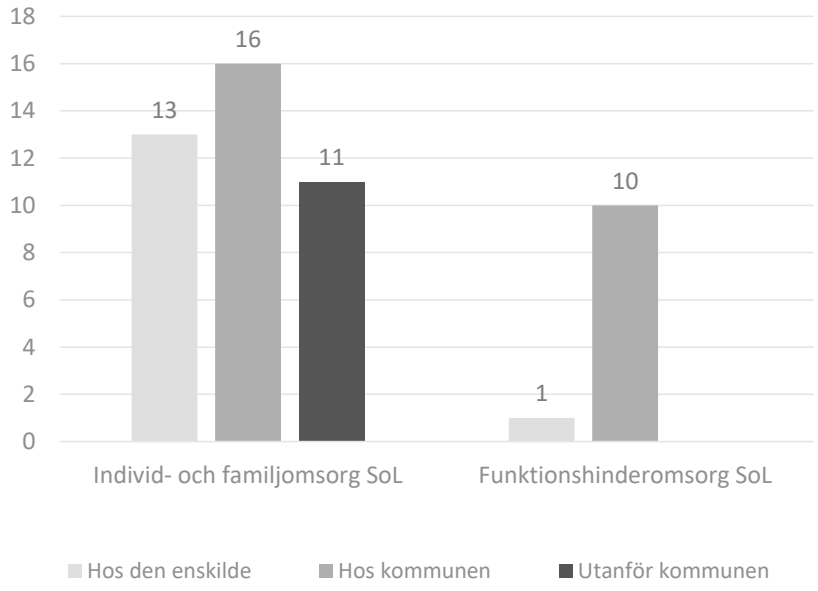
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0
13
16
11
1
10
Individ- och familjomsorg SoL
Funktionshinderomsorg SoL
Hos den enskilde
Hos kommunen
Utanför kommunen

Orsaker hos kommunen

SoL

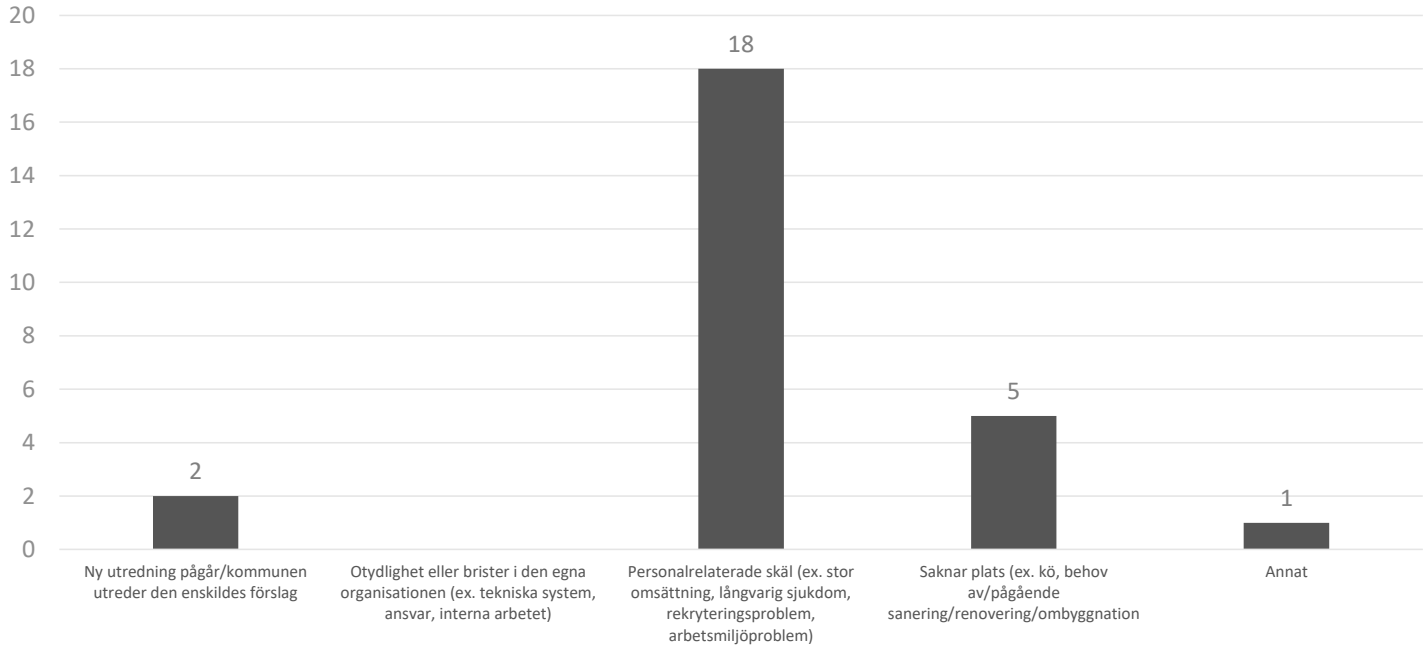

FÖRSLAG

Verksamhetsplan och budget 2026

Byggnadsnämnden, 2025-11-18 §xxx

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Inledning

Kommunfullmäktige beslutade 2025-06-16 §120 om planeringsförutsättningar och ekonomiska ramar för nämnden avseende 2026.

Kommunstyrelsen beslutade 2025-06-03 §108 om anvisningar för nämndernas planering. Nämndens insatser 2026 finns beskrivna i tillsyns-, aktivitets- och handlingsplaner för specifika sakfrågor. För en helhetsbild av hur nämnden arbetar med en viss en fråga behöver samtliga planer läsas.

Nämnden fokuserar fortsatt på arbetet med program tillväxt och inriktningsmål 1; Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050. Nämnden stöttar arbetet mot ett större ansvarstagande för de perspektiv som inte når målen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Innehållsförteckning

Inledning 2
Innehållsförteckning 3
1. Styrning och ledning 4
2. Grunduppdrag och genomförande 6
3. Utmaningar och möjligheter 9
4. Inriktningsmål och program 10
5. Tilläggsuppdrag 21
6. Bostadsförsörjningsprogram 22
7. Dagvattenprogram 24
8. Mobilitetsprogram 25
9. Miljömålen åtgärdsprogram 27
10. Landsbygdsprogram 29
11. Tillgänglighetsprogram 31
12. Informationshantering 32
13. Säkerhet och beredskap 35
14. Brottsförebyggande program 36
15. Jämställdhet 37
16. Barnkonventionen 39
17. Kvalitet, utveckling och innovation 40
18. Ekonomi 42
19. Personal 46
20. Uppföljning 49
21. Nyckeltal 50

Bilaga 1 Tillsynsplan bygglov
Bilaga 2 Kompetensförsörjningsplan

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

1. Styrning och ledning

Kaskadering

Kaskadering är en benämning på processen att fördela och kommunicera mål inom en organisation.

Verksamhetsplan	Nämnden tar årligen beslut om en verksamhetsplan utifrån kommunfullmäktiges beslut om planeringsförutsättningar och ekonomiska ramar.
Tillsyns- och aktivitetsplan	Tillsynsplan- och aktivitetsplanen är en bilaga till nämndens verksamhetsplan.
Handlingsplan	Förvaltningsövergripande aktiviteter kan finnas i specifika handlingsplaner. Exempelvis digitalisering, en förvaltning, kompetensförsörjning, osv
Aktivitetsplan	Samtliga avdelningar tar fram en aktivitetsplan som beskriver avdelningsspecifika aktiviteter kommande år.
Individuell plan	Samtliga medarbetare har en individuell plan. Struktur och former specificeras i gemensam rutin inom förvaltningen.

Nämnden

Nämnden beslutar om sin verksamhetsplan och hur nämndens av kommunfullmäktige fastställda budgetram ska fördelas. Nämnden ansvarar för att det finns en aktuell nämndbudget som överensstämmer med kommunfullmäktiges beslutade ram kompletterad med eventuella tilläggsanslag. Utifrån uppdrag och ansvar styr nämnden huvudsakligen genom sin verksamhetsplan med tillhörande tillsyns-, kontroll- och aktivitetsplaner.

För de nämnder som ansvarar för tillsyn ska myndigheterna för tillsynsarbetet avsätta resurser som i tillräcklig grad svarar mot behovet av tillsyn samt ha personal med tillräcklig kompetens för tillsynsarbetet. Myndigheten ska bland annat för varje verksamhetsår upprätta en plan, baserad på behovsutredningen och verksamhetsregistret, för hur tillsynsarbetet ska bedrivas, samt regelbundet följa upp och utvärdera tillsynsverksamheten.

Förvaltningsnivå

Förvaltningen har ansvar gentemot två nämnder. Stora delar av arbetet med grunduppdrag, inriktningsmål och tilläggsuppdrag bygger på en samverkan inom förvaltningen. För specifika områden finns förvaltningsövergripande handlingsplaner.

Avdelningsnivå

Avdelnings- och enhetschefer styr genom aktivitetsplaner och individuella planer. På avdelningsnivå tas aktivitetsplaner fram som bygger på nämndernas verksamhetsplaner, handlingsplaner för specifika områden samt övriga aktiverande och normerande styrdokument som berör avdelningen. Aktivitetsplaner fastställs på avdelningsnivå efter facklig samverkan.

Principerna för framtagande av aktivitetsplanen är samma som för tillsyns- och kontrollplaner. Grunden är en behovsbedömning där samtliga aktiviteter listas med ett, efter bästa förmåga, bedömt resursbehov i arbetstimmar. Tidsplaneringen sker utifrån grunder i rutinen ”Tidsredovisning grunder”. Uppföljning av tilldelade arbetstimmar sker genom tidsredovisning i Easit samt efterföljande analys inom respektive avdelning.

I de fall en avdelning behöver resurser från en annan avdelning inom förvaltningen, annan förvaltning, kommunalt bolag eller annan organisation ska detta så snart möjligt förankras med denna part. I de fall oenighet råder kring resursfrågan lyfts detta i ansvarskedjan (enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-politik).

Medarbetarnivå

Medarbetarna inom en avdelning upprättar inför nytt verksamhetsår en individuell plan för årets aktiviteter enligt rutinen ”Tidsredovisning grunder” reviderad 2024-08-15.

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

2. Grunduppdrag och genomförande

Kommunfullmäktige fastställer grunduppdrag till nämnd. Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden samt förtydligar nämndens roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd. Grunduppdragen ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige följer årligen upp hur nämnden hanterat sitt grunduppdrag. Grunduppdraget revideras vid behov. För nämnd framgår grunduppdraget i nämndens reglemente samt i kommunfullmäktiges beslut om planeringsdirektiv och budget.

Nämndens grunduppdrag

I nämndens uppdrag ingår att verkställa kommunens fysiska planering i form av nya detaljplaner, områdesbestämmelser samt stadsdels- och kvartersöversyner. Nämnden ansvarar även för lovprövning, tillsyn och prövning av strandskyddsdispens. Nämnden tar beslut om bidrag för bostadsanpassningar. Inom nämndens område finns mätnings- och kartverksamhet, förvaltning av kommunens landskaps- och fastighetsinformation samt förädling av geografiska data. Nämnden ansvarar för den kommunala lantmäterimyndigheten samt för namnsättning av stadsdelar, gator med mera. Inom sina områden arbetar nämnden för en hållbar utveckling i Umeå.

Planering för genomförande

Styrning mot genomförande av grunduppdraget sker genom inledande behovsbedömningar utifrån tilldelade ansvarsområden enligt reglemente och andra uppdrag.

Styrform	Definition	Kommentar
Organiserande styrning	Styrning som syftar till att tydliggöra ansvar och mandat (beskriver VEM)	Frågeställningar att besvara: Hur har nämnden fördelat ansvar och mandat för grunduppdragets genomförande? Hur följer nämnden upp att fördelning av ansvar och mandat fungerar ändamålsenligt?
Aktiverande styrning	Styrning som syftar till att åstadkomma förändring (beskriver VAD som ska åstadkommas)	Frågeställningar att besvara: Hur arbetar nämnden för att åstadkomma förändring inom ramen för sitt grunduppdrag, t ex genom vision, målstyrning, indikatorstyrning, aktivitetsbaserad styrning, planer och strategier etc? Följer nämnden upp resultat och effekter av de förändringar som nämnden beslutat om? Hur följer nämnden upp att den aktiverande styrningen är ändamålsenlig och relevant?
Normerande styrning	Styrning som syftar till att normera eller reglera genomförande (beskriver HUR)	Frågeställningar att besvara: Hur arbetar nämnden för att grunduppdraget ska genomföras i enlighet med lagstiftning och lokala eller nationella förhållningsätt, riktlinjer och regler? Hur följer nämnden upp att den normerande styrningen är ändamålsenlig och relevant?

Behovsbedömningar görs av både händelse- och objektstyrda insatser på en detaljerad nivå. Därefter tas tillsyns-och aktivitetsplaner fram utifrån under året tillgängliga resurser. I de fall

resursbrist föreligger flyttas ansvar/åtgärder i kedjan medarbetare-enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-nämnd. Nämnden styr verksamheten genom tillsyns- och verksamhetsplaner samt genom att eventuellt sätta mål kopplat till de nyckeltal som finns i uppföljningen av verksamheten.

Organiserande styrning

Stadsbyggnadsdirektören är ansvarig för grunduppdragets genomförande under nämnden. Delegation från nämnden ges till förvaltningschefen. Förvaltningschefen vidaredelegerar därefter beslutanderätt inom förvaltningen. Denna modell är av avgörande betydelse för en effektiv organiserande styrning av en verksamhet. Arbetsmiljöansvar fördelas på liknande sätt från förvaltningschefen.

Aktiverande styrning

Nämndens aktiverande styrning sker genom projekt-, handlings-, tillsyns-, kontroll- och verksamhetsplaner. Delar av grunduppdragen är svåra att mäta som exempelvis vilken kvalitet ett tillsynsbesök haft. Dessa delar säkras genom kvalitetssäkrade arbetsprocesser i den normerande styrningen. Nyckeltalen redovisas löpande för nämnden. För helåret görs för samtliga nyckeltal en analys kring trender över tid och eventuella behov av styrning i någon riktning. Särskilt viktiga områden och sakområden i behov av förändring åsättas målnivåer eller målintervall av nämnden inför nytt verksamhetsår.

Normerande styrning

Tidsplanering

Tidsplanering är avgörande för en effektiv styrning, ledning och uppföljning av en verksamhet. Inom stadsbyggnadsförvaltningen finns sedan januari månad 2021 tidsplanering på alla avdelningar. Tidsredovisning sker i kommunens system Easit.

Rutiner och spelregler

Interna rutiner för verksamheten som inte ”hör hemma” i DOK samlas på förvaltningens Sharepointplats. I frågor där det finns tolkningsutrymme eller behov av förtydligande fastställs ”Spelregler”. I dagsläget finns spelregler kring arbetstid och intern representation. Spelreglerna finns på förvaltningens Sharepointplats.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Ledningsmöten

Förvaltningschefen kallar och skriver minnesanteckningar från förvaltningens ledningsmöten som äger rum var 3:e vecka. Minnesanteckningar från ledningsmötena finns tillgängliga med underlag på förvaltningens Sharepointplats. Den vardagliga normerande styrningen och den som finns i årshjulet förankras/samordnas på ledningsmötena.

Chefsnätverk

Viktigt forum för den normerande styrning är förvaltningens chefsnätverk med cirka 25 chefer närvarande. I detta forum förs dialog kring hur för att så långt möjligt hantera frågorna på ett föredömligt och bra sätt. Exempel på teman under senaste året har varit; tillrättavisande samtal, lönerevision och leda på distans.

Ansvarsutkrävande

Viktig del är att det i samtliga led vid behov finns ett ansvarsutkrävande. Detta gäller i samtliga delar där det finns en överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Uppföljning av arbetssätt

Form av uppföljning avgörs av sakfrågan. Årligen inför julen görs en genomgång av riktlinjer och förhållningssätt till gåvor. Detta utgör en form av uppföljning för att tillse att alla vet vad som gäller.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

3. Utmaningar och möjligheter

Utifrån nämndernas grunduppdrag och omvärlden finns följande utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt.

Nr.	Utmaningar och möjligheter
1.	Budget i balans Byggnadsnämnden säkerställer en budget i balans senast 2026 utifrån den handlingsplan som togs fram under 2024. Uppföljningen under innevarande år (2025) indikerar att genomförda åtgärder ger resultat och prognosen är en budget i balans redan vid årsskiftet 25/26.
2.	Plankö och handläggningstid Byggnadsnämnden arbetar med ärendebalansen (plankön) och handläggningstiden för detaljplaner. Vid delårsuppföljningen 2025 fanns 92 detaljplaner i kön. Detta är planer som inte tilldelats handläggare ännu. Volymen detaljplaner som det aktivt jobbas med är i storleksordningen 60-70 stycken.
3.	Ekologisk hållbarhet Inom ramen för grunduppdraget och nämndens rådighet så långt möjligt säkerställa den ekologiska hållbarheten i verksamheten. Miljömålen antogs av riksdagen 1999 för att göra den miljömässiga dimensionen tydlig. Länsstyrelsen i Västerbotten gör följande bedömning: Tillsammans med de nationella bedömningarna kommer endast ett av sexton miljömål, Skyddande ozonskikt, att uppnås till 2030 i Västerbotten. Fyra av målen bedöms som nära att nås Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö. De resterande tolv målen bedöms som inte möjliga att nå. Det behövs många fler vägledande beslut och insatser.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

4. Inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring i en fråga som är gemensam för flera nämnder eller bolag. Inriktningsmål destineras till de nämnder och bolag som särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål och som bedöms ha de förutsättningar som krävs för att uppnå inriktningsmålet. Kommunfullmäktige har även beslutat om program som ska rama in och konkretisera inriktningsmålen. Nämnden har för 2026 destinerats inriktningsmål och program enligt nedan.

Inriktningsmål	Program	Destinerat till
1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.	Tillväxt	Byggnadsnämnden
2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.	Social hållbarhet	Byggnadsnämnden
3. Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.	Social hållbarhet	Byggnadsnämnden
4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.	Klimat	Byggnadsnämnden

Nuläge i programuppföljningen

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålet inom program tillväxt.

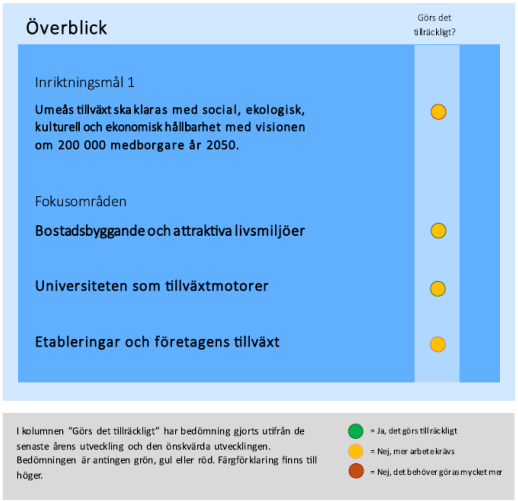

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämnden anser i likhet med tidigare att befolkningsmål, bostadsbyggande och den ekologisk hållbarheten borde föranleda bedömningen att det behöver göras mycket mer och därmed en röd indikator för inriktningsmålet som helhet. Programrapporten innehåller tabellen nedan som gör en bedömning i delarna.

Mål - Inriktning och Program	Delmål	Årets bedömning
Befolkningsmål	Umeå har 200 000 invånare år 2050	Nej
Kulturell hållbarhet	Umeås tillväxt är kulturellt hållbar	Ja
Social hållbarhet	Umeås tillväxt är socialt hållbar	Delvis
Ekonomisk hållbarhet	Umeås tillväxt är ekonomiskt hållbar	Ja
Ekologisk hållbarhet	Umeås tillväxt är ekologiskt hållbar	Nej
Bostadsbyggande	I Umeå byggs 2 000 bostäder per år	Nej
Attraktiva livsmiljöer	I Umeå byggs attraktiva livsmiljöer för kommuninvånarna	Delvis
Universiteten	I Umeå är Universiteten tillväxtmotorer	Ja
Etableringar	I Umeå driver nya etableringar tillväxt	Ja

Diagrammet nedan hämtad från programrapporten visar bostadsbyggandet sedan 2005 med en prognos till 2028. Kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggande (2 000 bostäder/år) borde föranleda bedömningen att det behöver göras mycket mer och därmed en röd indikator.

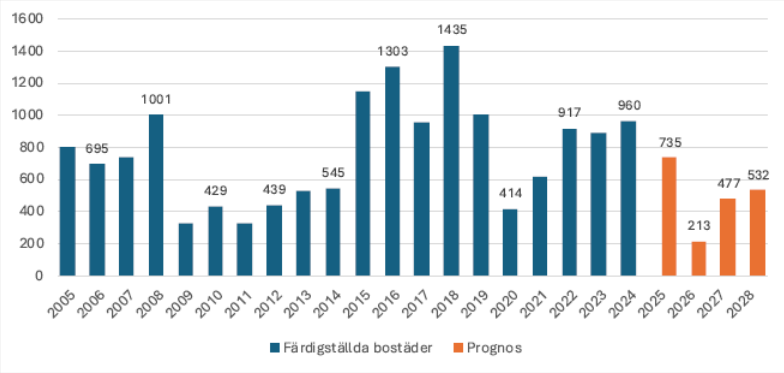

Figur 1 Realiserat och förväntade färdigställda bostäder i Umeå kommun, 2005–2024 samt prognos till 2028

Programrapport social hållbarhet januari-augusti 2025

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. Som enda program styrs programmet för social hållbarhet av två övergripande inriktningsmål; Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden och Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

En översiktlig lägesbild för samtliga fem fokusområden presenteras i rapporten. Vissa fokusområden i programmet för social hållbarhets är formulerade på ett sätt som gör det komplicerat att använda indikatorer i uppföljningsarbetet. Social hållbarhet är komplext och i arbetet med social hållbarhet är dessutom ett helhetsperspektiv av stor betydelse. De indikatorer som finns i rapport ska därför inte förstås som en heltäckande lägesbild av den sociala hållbarheten i Umeå kommun.

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålen kopplade till programmet för social hållbarhet.

Programrapport klimat januari till augusti 2025

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålet kopplat till program klimat.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämndens arbete med inriktningsmål och program

Samtliga delar av nämndens grunduppdrag kan kopplas till programstyrningen. I tabellen nedan visas exempel på delar av nämndens ansvar som kan kopplas till destinerade inriktningsmål/program. Arbetet med dessa under 2026 beskrivs i tillsyns- och aktivitetsplanen och återrapportering till nämnd sker i enlighet med kapitel 20.

Inriktningsmål	Program	Exempel arbetsområde
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.	Tillväxt	
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.	Social hållbarhet	
Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.	Social hållbarhet	
Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.	Klimat	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nya ekonomiska medel 2026

För att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerande till nämnd ska nämnden årligen avdela medel för sådan utveckling. För att underlätta nämndens finansiering av detta åtagande har fullmäktige destinerat ett anslag till de nämnder som har ett eller flera destinerade inriktningsmål omfattande 0,5 procent av nämndens tilldelade ram 2025. Nämnden fick för 2026 ett tillskott på 300 000 kr.

Nämndens synpunkter på programstyrningen över tid

Nämnden har årligen möjlighet att lämna synpunkter och påverka programstyrningen genom en fråga som ska besvaras i samband med yttrande över planeringsdirektiven. Nämnden anser att programstyrningsmodellen huvudsakligen är bra men att tillämpningen sedan 2022 har mer att önska. I tabellen nedan redovisas vilka synpunkter som nämnden framfört under åren 2024–2026.

Inför år	Framförda synpunkter av nämnden på frågan - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?
2026	Fokusområde ekologisk hållbarhet – Nämnden anser att ekologisk hållbarhet bör vara ett fokusområde inom program tillväxt.
2026	Fokusområde livsmedelsförsörjning – Nämnden anser att livsmedelsförsörjningen behöver betraktas utifrån ett krisberedskapsperspektiv och omhändertas i programstyrningen eller på annat ändamålsenligt sätt.
2026	Konkretiseras – Nämnden anser att programmen behöver konkretiseras vad gäller insatser/åtgärder som gör uppföljning/ansvarsutkrävande möjlig.
2026 2025	Ansvarsutkrävande - Nämnden anser att ansvarsutkrävande ska genomsyra programstyrmodellen.
2026 2025	Politisk förankring - Nämnden anser att formerna för den politiska förankringen i bolag/nämnder bör tydliggöras utifrån programstyrningens årshjul.
2026 2025	Prioritering av resurser - För att så långt möjligt undvika att arbete med inriktningsmålen prioriteras ned med anledning av resursbrist föreslår att det tydliggörs att förvaltningschefer har ett ansvar att årligen lyfta ett bedömt resursbehov för ett ändamålsenligt arbete med inriktningsmål och tilläggsuppdrag.
2026	Samhällsekonomiska analyser – Nämnden anser att kommunen bygger en tillsvidarelösning för att genomföra och/eller upphandla samhällsekonomiska analyser som ett underlag för långsiktigt kloka beslut.
2026 2025 2024	Program social hållbarhet - Nämnden anser att detta Program även bör destineras till nämnden utifrån miljöbalkens portalparagraf samt nämndens arbete med; konsumentvägledning, skuldrådgivning, förvaltare, alkohollagen och lokal operativ samverkan.
2025	Programstyrgruppens roll - I riktlinjerna för aktiverande styrning i Umeå kommun 2021-03-29 anges följande under avsnitt 3.6 Uppföljning av inriktningsmål och program: ”Nivå 2 – Programansvarig chef och programansvarig tjänsteperson samlar upp berörda nämnders bedömningar, kompletterar med egen bedömning och ev bedömningar från

	andra huvudmän/aktörer och genomför aktualitets- och relevansprövning enligt vedertagen modell och anvisning från KS. Sammanställd uppföljning av inriktningsmål och tillhörande program kan med fördel utformas och namnges i enlighet med uppföljningens reella innehåll, exempel skulle kunna vara Umeå kommuns Tillväxtrapport, Umeå kommuns Hållbarhetsbokslut, Umeå kommuns Trygghets- och säkerhetsrapport etc. Uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål ska dock alltid ingå i delårsbokslut och årsredovisning i sammanfattad form.” Nämnden föreslår att detta avsnitt i nivå 2 kompletteras med uppdraget för programstyrgruppen i relation till den programansvariga chefen.
2025	Befolkningstillväxt - Nämnden föreslår att nuvarande fokusområde ”Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer” byter namn till ”Befolkningstillväxt, bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer”.
2025	Programhandling eller motsvarande - Programstyrgruppen för Program Tillväxt tog under hösten 2023 fram en ”Programhandling 2024 inför 2025”. I denna programhandling har 13 insatser för 2025 synkats och ”godkänts” av tjänstepersoner i destinerade bolag/nämnder. Detta är insatser som inte är omhändertagna i befintliga planer eller där insatserna behöver intensifieras. Underlaget utgör viktiga planeringsförutsättningar inför 2025 som i nuläget inte skickas ut med övriga underlag i planeringsdirektivet. Nämnden föreslår att programhandlingarna (motsvarande) från respektive program skickas ut tillsammans med planeringsdirektivet.
2025	Prioritering av resurser - För att så långt möjligt undvika att arbete med inriktningsmålen prioriteras ned med anledning av resursbrist föreslår nämnden att det tydliggörs att förvaltningschefer har ett ansvar att årligen lyfta ett bedömt resursbehov för ett ändamålsenligt arbete med inriktningsmål och tilläggsuppdrag.

Program tillväxt

I de fastställda planeringsdirektiven anges att programmet är en konkretisering av inriktningsmål 1 - Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050. Programmets syfte är att prioritera och lyfta viktiga fokusområden, faktorer och förmågor som Umeå behöver utveckla för att kunna bibehålla och stärka tillväxten. Umeå är på god väg men samtidigt behöver vi stärka arbetet inom angivna områden. Följande fokusområden prioriteras i programmet för perioden 2026–2029:

- Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer
- Universiteten som tillväxtmotorer
- Etableringar och företagens tillväxt

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Område	Klart	Bedömning
Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer Nämnden har under flera år fokuserat på att höja planberedskapen och tillse att det finns tillgängliga byggrätter. Denna del har 2025 en acceptabel nivå men fortsatt är plankön och handläggningstiderna för långa. Kön har minskat något de senaste åren men inte tillräckligt.	2026	Mer insatser krävs.
Universiteten som tillväxtmotorer Nämnden ej direkt berörd.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Etableringar och företagens tillväxt Nämndens insatser kopplar till den fysiska planeringen av verksamhetsområden samt bygglov/detaljplan/förrättning kopplat till den enskilda etableringen. Detta är inga nyheter utan inträffar löpande över tid. Uppstart av nya verksamhetsområden tar sin början i den översiktliga planeringen och initieras därefter i den kommunala organisationen inom stadsledningskontoret mark och exploatering. Behövs förtur eller ovanliga prioriteringar inför en etablering hanteras detta av nämnden.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.

Program social hållbarhet

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Åtgärd	Klart	Bedömning
Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition. För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
1.1 Stärka inkludering och jämlikhet När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att: - Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom. - Skapa förutsättningar för social blandning, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra. - Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
1.2 Förebygga brottslighet och våld I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög.2 Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer: - Förebygga och motverka organiserad brottslighet, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle.3 Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan. - Förebygga våld genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn.4 Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare. I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.

för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.		

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv. Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet: Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser. Genomföra särskilda pilotsatsningar för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt. Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030. I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen. Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Program Klimat

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040. Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040, dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser. Som ett delmål beslutades att Umeå kommunkoncern ska vara klimatneutral 2025. Umeå kommunkoncern genomförde 2021 en första nulägesanalys av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun. Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

- Transporter
- Bygg och anläggning
- Energi, el och fjärrvärme
- Cirkulär ekonomi
- Övergripande insatser

Program klimat har inte fördelat ansvar eller insatser på fokusområdena och därför redovisas i tabellerna nedan kortfattat vilken rådighet som MHN eventuellt har kopplat till fokusområdena.

Åtgärd	Klart	Bedömning
Transporter Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan. Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument, där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effekt bedöms och genomförs. *Nämnden saknar rådighet i frågan utifrån grunduppdraget.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
Bygg och anläggning Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder, utbyggnad av den kommunala servicen, och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig	2026	Mer arbete krävs.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan. *Nämnden deltar i ett projekt med RISE kring sakfrågan.*		
Energi, el och fjärrvärme För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning. Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt. *Nämnden har viss rådighet och arbetar med frågan inom miljöbalkstillsynen samt energirådgivningen.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs men möjligheten till att söka externa medel för projekt ska undersökas
Cirkulär ekonomi För att klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer. *Nämnden har rådighet i frågan inom projektverksamheten och eventuella lämpliga externa utlysningar ska sökas.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs men möjligheten till att söka externa medel för projekt ska undersökas
Övergripande insatser För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt. *Nämnden saknar rådighet i frågan utifrån grunduppdraget. Nämnden deltager i aktiviteter som samordnas centralt.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

5. Tilläggsuppdrag

Nämnden har för 2026 följande tilläggsuppdrag. I tabellen nedan redogörs för den övergripande bedömningen.

Tilläggsuppdrag	Bedömning
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Nämndens grunduppdrag påverkas endast långsamt av de demografiska förutsättningarna (volymökningar). Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Analys visar att nämnden inte förväntar personalbrist under den närmaste 10-årsperioden. Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Denna grundläggande kulturfråga behöver ständig uppmärksamhet och viktigt att kommunen centralt föregår med gott exempel.
Tilläggsuppdrag 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Samordningsansvar för detta uppdrag ligger på KS och nämnden deltar i arbetet.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

6. Bostadsförsörjningsprogram

Bostadsförsörjningsarbete kan ses som en konkretisering av översiktsplanen där frågor som rör just bostadsförsörjning tydliggörs och planeras. God tillgång till bostäder i livets alla skeden är en viktig förutsättning för att ge kommuninvånarna bra livskvalitet och att stimulera rörligheten på bostadsmarknaden. I tabellen nedan redovisas de åtgärder i bostadsförsörjningsprogrammet som faller på nämnden samt en bedömning kring åtgärdernas genomförande.

Åtgärd	Ansvar	Bedömning
Kommunen ska genom översikts- och detaljplanering ge förutsättningar för kompletteringsbyggande samt en ökning av antalet bostäder inom de centrala stadsdelarna. Ansvar: Kommunfullmäktige, Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden *Nämnden gör bedömningen att de senaste 5–7 årens resursförstärkning och effektivisering nu gett resultat i form av större volymer byggrätter. Nämnden prioriterar planresurser utifrån kommunens strategiska inriktningar vilket bland annat innebär fokus på ökning av bostäder i de centrala stadsdelarna. Kön av detaljplaner och handläggningstiderna i form av kötider kommer fortsatt vara en utmaning under den kommande 5-årsperioden.*	Detaljplan	Arbetet fortsätter. Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Kommunen ska ha fastställda detaljplaner för minst två års bostadsbyggande. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden *Vid delårsrapporten i augusti 2025 fanns drygt 7 000 byggrätter i lagakraftvunna detaljplaner. Två års bostadsbyggande enligt målet ger 4 000 bostäder. Sannolikt är antalet byggrätter större då ingen inventering gjorts av kvarvarande byggrätter i detaljplaner före 2017.*	Detaljplan	Arbetet fortsätter. Inga särskilda ytterligare insatser krävs för MHN
Genom god mark- respektive detaljplaneberedskap ge förutsättningar för att det färdigställs minst 2000 bostäder per år. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden *Se ovan.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN
Kommunen ska ta fram detaljplaner, byggrätter och markanvisningar som är anpassade för att öka konkurrens och ett varierat utbud. Såväl mindre som större, lokala, nationella eller internationella byggaktörer ska ges möjlighet till att delta i Umeå kommuns utveckling. Alla aktörer ska granskas och genomgå en motpartsgranskning, även eventuell risk för påverkan på svensk nationell säkerhet ska granskas före ett godkännande. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden *Nämnden ser löpande över planprioriteringarna. Nämnden har i övrigt liten rådighet i denna fråga.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN
Kommunen ska verka för ett ökat småhusbyggande såväl genom prioritering av detaljplaner som tillsammans med bostadsmarknadens aktörer. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden *Nämnden prioriterar detaljplanearbetet utifrån gällande beslut om planprioriteringar.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

AB Bostaden ska erbjuda goda hyresbostäder för alla. Det kräver ett brett utbud vad gäller läge, storlek, utrustning, standard och hyresnivåer. För att erbjuda ett brett utbud även i framtiden bör renoveringar i det äldre hyresbeståndet om möjligt utföras på ett varsamt och hållbart sätt. Ansvar: Byggnadsnämnden, kommunfullmäktige *Nämnden prioriterar detaljplanearbetet utifrån gällande beslut om planprioriteringar.*	Detaljplan Bygglov	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN
Kommunen ska genom god planering avsätta mark för byggande av särskilda boenden för äldre i behov av vård och omsorg i enlighet med de behov som befolkningsprognosen visar. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden, Äldrenämnden, Tekniska nämnden *Nämnden prioriterar detaljplanearbetet utifrån gällande beslut om planprioriteringar.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN
Kommunen ska genom god planering avsätta mark för byggande av gruppbostäder i enlighet med de behov som befolkningsprognosen visar. Ansvar: Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden, Tekniska nämnden *Nämnden prioriterar detaljplanearbetet utifrån gällande beslut om planprioriteringar.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN
Umeå kommun ska utreda möjligheter och förutsättningar för byggande av särskilda boenden för äldre i behov av vård och omsorg samt gruppbostäder i den täta staden. *Nämnden prioriterar detaljplanearbetet utifrån gällande beslut om planprioriteringar.*	Detaljplan	Inga särskilda ytterligare insatser krävs för BN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

7. Dagvattenprogram

Dagvattenprogram för Umeå beslutades av kommunfullmäktige 2022-01-31. I kommunfullmäktiges beslut om utvecklingsstrategin för vatten och avlopp beslutades att dagvattenprogrammet skulle revideras under 2024. TN har inte påbörjat arbetet så sannolikt sker en revidering under nästa år 2025.

Åtgärd	Klart	Bedömning
Utveckla arbetsrutiner för hantering av dagvattenfrågor i detaljplan Ta fram rutin för att avgöra om ett behov av allmän dagvattenhantering föreligger. Rutinen ska innehålla tydliga kriterier för att avgöra om allmän dagvattenhantering erfordras eller om det kan lösas enskilt, det vill säga förtydliga när ett område ska omfattas av verksamhetsområde dagvatten gata och/eller fastighet. Ansvar: BN Detaljplan *Inom ramen för detaljplaneprocessen har nämnden rådighet men nämnden saknar helt rådighet och beslutsmandat i de övergripande viktiga frågeställningarna. I samband med antagandet av en utvecklingsstrategi för vatten och avlopp uppmärksammades bland annat detta vilket var anledningen till att KF beslutade att dagvattenprogrammet skulle revideras under 2024.*	2024	Arbetet påbörjat men inte klart.
Ta fram en gränsdragningslista som tydliggör olika verksamheters ansvar och roller som t.ex. expertstöd inom dagvattenfrågor. Syftar till att underlätta detaljplaneprocessen och remissförfarande vid bygglov. Ansvar: BN Detaljplan *Klart.*	2024	Klart
Ta fram standardformuleringar för planbeskrivning samt definitioner för begrepp som används återkommande i detaljplaner. Ansvar: BN Detaljplan *Klart.*	2024	Klart
Ta fram mall för dagvattenutredningar samt mall för förfrågningsunderlag för dagvattenutredning. Ansvar: BN Detaljplan *Arbetet påbörjat men inte klart.*	2024	Arbetet påbörjat men inte klart.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

8. Mobilitetsprogram

Kollektivtrafikprogram

Kollektivtrafikprogram för Umeå kommun beslutades av kommunfullmäktige 2021-10-25. Bedömningen avser respektive nämnds insatser.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Utreda möjlighet till pendlarparkeringar för bil och cykel. Ansvar: TN, KS, BN *Nämnden utreder vid behov frågan i arbetet med en enskild detaljplanen. För helheten behövs en analys som enligt uppdrag enligt reglementen samordnas av KS. Nämnden är delaktig när ett dylikt arbete initieras.*	Klart, löpande insats	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Skapa en samverkansgrupp mellan verksamheter och bolag inom kommunen med fokus på de hållbara transportslagen. Ansvar: TN, BN, KS, MHN, Upab, UKF kollektivtrafik *Att skapa och samordna en samverkansgrupp enligt åtgärden är inte nämndens ansvar. Nämnden är positiv till åtgärden.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Godstrafikprogram

Godstrafikprogrammet antogs av Kommunfullmäktige 2018-06-18.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Beakta trafiksäkerheten och tillgängligheten för godstrafiken och avfallshanteringen i planeringsprocessen. Ansvar: DP, BL, GoP, Öpl, Vakin *Sker löpande i detaljplaneprocessen.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Beakta utsläpp av luftföroreningar och buller från godstrafiken och avfallshanteringen i planprocessen. Hela programperioden DP, BL, GoP, Öpl Vakin *Sker löpande i detaljplaneprocessen.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
c.	Införa rutiner internt gällande gods och avfallshantering vid framtagande av detaljplaner samt vid bygglovshantering. Ansvar: DP, BL, GoP Vakin *Sker löpande i detaljplaneprocessen.*	2019	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
d.	Temadag gods. Ansvar: GoP, DP, BL, Öpl, MoH Godsnätverk *Klart.*	2019	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Cykeltrafikprogram

Cykeltrafikprogram för Umeå beslutades av Kommunfullmäktige 2018-06-18.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Skapa en samverkansgrupp mellan de avdelningar och bolag inom kommunen som har påverkan på cykelinfrastrukturen. Ansvar: GoP (samordning), DP, ÖPl, Mex, BL, Fastighet, Fritid, Upab *Sker löpande.*	Löpande	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Fastställa förutsättningar för friköp av cykelparkering. ÖPl, DP, BL, GoP, Upab *Ansvarig är strategiskutveckling.*	-	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Parkeringsprogram

Parkeringsprogram för Umeå beslutades av Kommunstyrelsen 2013-11-12.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Verka för goda förutsättningar till Park & Ride-anläggningar utanför Umeå tätort och i angränsande kommuner. Ansvar: Planering och Mark- och exploatering tillsammans med UKF, Kollektivtrafiken *Nämnden utreder vid behov frågan i arbetet med en enskild detaljplan. För helheten behövs en analys som enligt uppdrag enligt reglementen samordnas av KS. Sker löpande i detaljplaneprocessen.*	Löpande	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Tillskapa permanenta långtidsparkeringar för buss. Ansvar: Upab, Planering och Mark- och exploatering tillsammans med Gator och parker *Klart.*	2015	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Fotgängarprogram

Fotgängarprogram för Umeå beslutades av Kommunfullmäktige 2019-05-27.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Skapa en samverkansgrupp mellan verksamheter och bolag inom kommunen med fokus på de hållbara transportslagen. Ansvar: TN (samordning), BN, KSPLU, FN, MHN (GoP, Fastighet, DP, BL, Mex, ÖPl, MoH), Upab, UKF kollektivtrafik *Klart.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Skapa en checklista för fotgängarinfrastruktur i arbetet med detaljplaner och bygglov. Ansvar: TN (samordning), BN (GoP, DP, BL) *Klart.*	Klart	Inga särskilda ytterlig.

9. Miljömålen åtgärdsprogram

Åtgärdsprogrammet för de lokala miljömålen är ett av de viktigaste verktygen för att uppnå ekologisk hållbarhet.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
2g.	Information till och dialog med medborgare om miljösmart byggande och renoveringar. Detta sker redan idag men i relativt liten omfattning i samband med förhandsbesked, tekniska samråd och liknande kontakter med kommuninvånare. Utvecklingspotential finns och nämnden lyfte i yttrandet över planeringsdirektiven i mars 2025 följande möjlighet: *Åtgärd c: Information till och dialog med medborgare om miljösmart byggande och renoveringar. Det finns möjligheter att flytta positionerna men då behöver avdelningen fylla på med kompetens. Kunskap om miljösmart byggande och renoveringar är i delar nya kompetenser och nya arbetsformer. Det finns möjligheter att ge nämndens bygglovsrådgivning ett dylikt uppdrag. Dylikt uppdrag ligger nära det som privata konsultfirmor erbjuder vilket behöver beaktas. 2–3 årsarbetskrafter skulle över tid kunna tillhandahålla stöd i miljösmart byggande och renoveringar. Inom bygglovsverksamheten finns en rådgivningsverksamhet som talar för att en eventuell dylik verksamhet förläggs till nämnden. (Ram 1 400 tkr)*	2025	
6a.	Ta fram definitioner av jordbruksmark och riktlinjer och rutiner kring hur kompensation ska genomföras. Tas fram för att kartlägga brukningsvärd jordbruksmark. *Åtgärden bedöms inte juridiskt förankrad eftersom det redan finns en definition av jordbruksmark och kompensation så långt inte har ansetts tillämplig. Vidare utreds lämpligheten av att använda kommunens mark till så kallad frivillig kompensation.*	2025	
19a.	Genomföra tillsyn på befintliga kulturmiljöer. Utvecklingspotential finns och nämnden lyfte i yttrandet över planeringsdirektiven i mars 2025 följande möjlighet: *Åtgärd a: Genomföra tillsyn på befintliga kulturmiljöer. Uppgiften och tillsynen inryms till del inom byggnadsnämndens ordinarie tillsynsverksamhet men inte i samma omfattning som åtgärdsprogrammets målsättningar. Ska arbetet genomföras med den modell och det arbetssätt som arbetats fram under 2022–2023 behöver extra resurser tillsättas. Genom en resursförstärkning med 2,0 åa kan verksamheten genomföra tillsyn inom de i dag utpekade områdena och byggnaderna inom de inventerade kulturmiljöerna i Umeå kommun. Tillsynsarbetet behöver ske löpande och systematiskt över flera år för att skapa en långsiktig och bestående effekt. Med föreslagen resursförstärkning skulle arbetet med att genomföra tillsynen få en löpande "genomförandecykel" på 5 år. (Ram 1 400 tkr)*	2025	
19d.	Se över äldre bebyggelseinventeringar samt byggnadsordningar och uppdatera underlagen för bedömningar av kulturmiljö. Utvecklingspotential finns och nämnden lyfte i yttrandet över planeringsdirektiven i mars 2025 följande möjlighet:	2023	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

	Åtgärd b: Se över äldre bebyggelseinventeringar samt byggnadsordningar och uppdatera underlagen för bedömningar av kulturmiljö. De underlag och inventeringar som tagits fram och fastställts av byggnadsnämnden är i sig bra och genomarbetade men kräver i vissa fall uppdatering och i vissa delar även en analys av nuläget för områden och byggnader. För att underlagen ska ge det stöd till medborgare och tjänstepersoner som de en gång var tänkta att göra behövs de på sikt även göras tillgängliga och mer användbara i ex. kartlager och visualiseringar på kommunens websida. Genom en resursförstärkning med 2,0 åa (1,4 mnkr) som till del kan bedriva arbetet internt men också leda och hålla ihop externa resurser, samt 0,6 mnkr i årliga kostnader för extern konsultation och stöd skulle arbetet kunna genomföras under 5 år. Värt att notera: Utöver arbetet att se över befintliga byggnadsordningar finns även på sikt ett behov av att ta fram nya byggnadsordningar för ex. Fridhem-Berghem, Ön och Universitetsområdet. (Ram 2 000 tkr)	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

10. Landsbygdsprogram

Den 26 augusti 2024 fattade Kommunfullmäktige beslut om ett nytt landsbygdsprogram. Programmet visar riktningen för arbetet med landsbygdsutveckling fram till 2030 med ett flertal prioriteringar för att nå kommunens landsbygdsmål. Prioriteringarna ska fungera som vägledande för politiker och tjänstepersoner och vid varje prioritering finns en eller flera utpekade nämnder som ansvarar för att implementera dessa i sin egen verksamhetsplanering. Arbetet är på så vis nämndöverskridande och berör många olika verksamheter i kommunorganisationen.

Arbetet med att genomföra programmet samordnas av stadsledningskontorets landsbygdstrateger. Programmet kommer också följas upp årligen och uppföljningen kommer ske på två nivåer: dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå som samordnas av stadsledningskontoret.

Ansvariga avdelningar belyser i sina aktivitetsplaner nuvarande arbetsformer utifrån grunduppdraget och de eventuella ytterligare insatser som genomförs kopplat till de specifika åtgärderna/prioriteringarna.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
1.	Bidra till ett mer diversifierat bostadsbyggande på Umeås landsbygder. *Detta sker i delar redan idag genom de förhandsbesked som beslutas och de detaljplaner som tas fram på landsbygden. Drivkrafterna på landsbygden är dock inte samma som i stan och bland annat därför har KF i budgeten för 2025 beslutat om en ramförstärkning på 1,2 mnkr för landsbygdsplanering.*	2025-	Mer arbete krävs.
2.	Främja byggande i landsbygdsområden med svag bebyggelseutveckling. *Se ovan.*	2025-	Mer arbete krävs.
3.	Utveckla rådgivning och information kring byggande på landsbygd. *Sker i delar redan idag men kan utvecklas genom exempelvis branschträffar, dialogmöten i bygdegårdar och liknande.*	2025-	Mer arbete krävs.
4.	Öka planberedskapen främst längs tillväxtstråken för att främja byggande och skapa bättre förutsättningar för offentlig service. *Se ovan.*	2025-	Mer arbete krävs.
6.	Skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder. *Se ovan.*	2025-	Mer arbete krävs.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

6.	Utveckla och tydliggöra hur byaplaner tas om hand internt i hela kommunorganisationen. *Arbetet är igångsatt av Strategisk utveckling och nämndens verksamheter deltar i arbetet.*	2025-	Mer arbete krävs.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

11. Tillgänglighetsprogram

Program för tillgänglighet i Umeå kommun 2018–2030.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
1.	Vid upprättandet av nya detaljplaner för småhusbebyggelse ska möjligheten till att sammanbygga carport/garage med huvudbyggnad beaktas. *Del i nämndens löpande arbete.*	2024	
2.	Ta fram rutiner för att alltid beakta funktionsrättsperspektivet i detaljplanerna, för när socialkonsekvensanalys ska tas fram, och mall för socialkonsekvensanalys. *Socialkonsekvensanalyser genomförs i relevanta detaljplaner.*	2025	
3.	Planera och genomföra utbildningsinsatser som behövs i detaljplanearbetet kring vad och hur reglering (planbestämmelser) kan göras i detaljplaner som har påverkan på tillgängligheten i den fysiska miljön.	2025	
4.	Ta fram rutin för att beakta tillgängligheten i de samrådsmöteslokaler som detaljplanering bokar.	2025	
5.	Ta fram rutin för vilka detaljplaneärenden som ska till funktionshinderrådet eller motsvarande för information/samråd.	2025	
6.	Följ upp och förbättra Detaljplanerings information och kommunikation så att den blir mer tillgänglig.	2025	
7.	Säkerställ att detaljplanehandlingar som publiceras uppfyller tillgänglighetsdirektiv.	2025	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

12. Informationshantering

Informationssäkerhet

Personuppgiftansvar

Nämnden är personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingar. Ansvaret omfattar även personuppgiftsbehandling som på uppdrag av nämnden utförs av ett personuppgiftsbiträde.

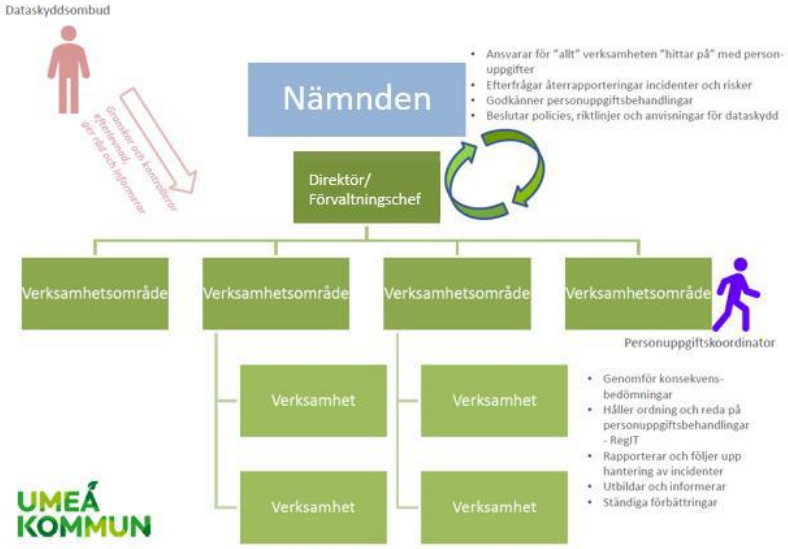

Diarie- och ärendehanteringssystem

Betydande del av förvaltningens informationshantering sker i diarie- och ärendehanteringssystem. Förvaltningen använder idag flera diarie- och ärendehanteringssystem vilket utmanar en effektiv informationshantering utifrån ett helhetsperspektiv. Anledningen till att det blivit på detta vis är att det inte funnits ett system som klarat av att hantera ärendehanteringen som är specifik utifrån exempelvis miljöbalken. Förvaltningen har tagit ett principbeslut kring att över tid försöka minska antalet diarie- och ärendehanteringssystem inom förvaltningen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Informationshanteringsplan

Varje dag hanterar organisationer i vårt samhälle mängder med information och stadsbyggnadsförvaltning är inget undantag. Stadsbyggandsförvaltningen har arbetat fram informationshanteringsplaner (IHP). Dessa beskriver hur förvaltningens information ska hanteras, utifrån gällande lagar och säkerhetsperspektiv. Informationshanteringsplanerna för förvaltningen är de viktigaste styrinstrumenten för informationshantering. Eftersom förvaltningen styrs av två nämnder så finns det två olika planer. IHP styr hantering, gallring och arkivering av våra allmänna handlingar. Planen beskriver även hur vår information får hanteras utifrån kommunens policy för informationssäkerhet, samt utifrån eventuella personuppgiftsbehandlingar (GDPR). IHP är med andra ord ett gemensamt dokument som inrymmer både dokumenthantering och hantering utifrån ett informationssäkerhetsperspektiv. Genom att båda delarna ligger i samma dokument så underlättar det för den som ska hantera information. Det är nämnderna som ansvarar för att fortlöpande revidera informationshanteringsplanerna och arkivbeskrivningar, så att allmänna handlingar hanteras på rätt sätt. Informationshanteringsplanen ska fastställas av nämnd efter samråd med stadsarkivet.

Dataskyddsorganisation

Umeå kommuns dataskyddsorganisation består av dataskyddsombudet, en informationssäkerhetssamordnare samt nämndernas personuppgiftskoordinatorer. Stadsbyggnadsförvaltningen har idag två personuppgiftskoordinatorer men det samverkas för tillfället en verksamhetsförändring som innebär att varje avdelning inom förvaltningen från 2025-01-01 har en personuppgiftskoordinator. Skälen för detta är att minska sårbarheten samt en tro på att en verksamhetsnära personuppgiftskoordinator effektivare kan hantera uppdraget.

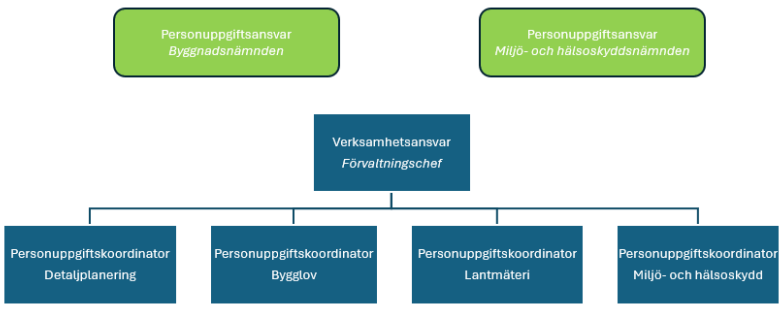

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Rättighetsbegäranden

Under 2023 har endast ett fåtal begäran om nyttjande av rättigheter enligt GDPR inkommit till kommunen. Av två inkomna begäranden (båda avsåg rätten till tillgång art. 15 GDPR) var en riktad till samtliga nämnder i kommunen medan en endast avsåg IFN. Det finns en kommunövergripande rutin för hur en rättighetsbegäran enligt GDPR ska hanteras och det pågår ett arbete med att ta fram en kommunövergripande e-tjänst där registrerade ska kunna framställa sin begäran till personuppgiftsansvariga nämnder på kommunen.

Personuppgiftsincidenter

Under 2023 rapporterades det in totalt 93 stycken personuppgiftsincidenter till inom kommunen granskade personuppgiftsansvariga nämnder. Av dessa bedömdes 6 stycken som ej incidenter. Det noteras att överförmyndarnämnden, valnämnden, brand- och räddningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inte hade någon inrapporterad personuppgiftsincident under 2023.

NIS2-direktivet

NIS2-direktivet syftar till att uppnå en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen. Jämfört med NIS ställs tydligare krav på bland annat riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder. Många fler organisationer kommer också att omfattas. NIS2-direktivet kommer att genomföras i Sverige genom en lag som börjar gälla tidigast under sommaren 2025.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Utvärdera förändringen med ikraftträdande 2025-01-01.	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

13. Säkerhet och beredskap

Varje verksamhetsområde och bolag har i uppdrag att bedriva ett systematiskt säkerhets- och trygghets-arbete. Varje nämnd ansvarar för säkerhets- och trygghetsarbetet inom sitt område och sina respektive verksamheter.

Beredskap

Nämnden ansvarar för den civila beredskapen i nämndens verksamheter. Detta innebär att nämnden ansvarar för att det kontinuerligt genomförs analys, planering och förberedelser för att upprätthålla kontinuitet och tillgodose ändamålsenlig säkerhet och beredskap i de verksamheter nämnden ansvarar för. Nämnden ansvarar för att förebygga, hantera och följa upp/utvärdera händelser som berör nämndens verksamheter. Nämnden ansvarar för att nämndens förvaltning upprätthåller en ändamålsenlig organisation i beredskaps- och säkerhetsfrågor. Nämnden ansvarar för att nämndens förvaltning deltar i framtagande av kommunövergripande analyser, planering, förberedelser och utbildningar/övningar inom säkerhets- och beredskapsområdet.

Krisledning

Under pandemin reviderades och uppdaterades krisledningsplanerna inom förvaltningen. Nu finns ett behov av översyn av förvaltningens och avdelningarnas krisledningsplaner.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Fortsatt arbete med revidering av förvaltningens krisledningsplan	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

14. Brottsförebyggande program

Inom det brottsförebyggande arbetet i kommunen är nämnden en viktig del bland annat inom Lokal Operativ Samverkan (LOS) som sker tillsammans med flera andra kommunala verksamheter samt polisen. Arbetet inom LOS är samhällsviktigt och bidrar till att Umeå ska växa tryggt och säkert. I myndighetsgemensamma insatser visas samhällets samlade kraft. Arbetet berör tillsyn och kontroll inom livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, miljöbalken, samt tobak- och nikotinprodukter.

Nämnden har under hösten 2025 yttrat sig till kommunstyrelsen över en remissversion av det brottsförebyggande programmet. Nämnden anser att det finns en stor potential i att nämnden fortsätter integrera och utveckla ett brottsförebyggande perspektiv inom verksamheten. För att nämnden ska kunna växla upp och bli riktigt vass med alla medarbetare som interna och externa öron/ögon behövs löpande kompetensutveckling och ett kulturbygge över tid.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Kompetensutveckling förtroendevalda, 1 timme	2026	Förvaltning
2.	Kompetensutveckling ”vanlig medarbetare”, 1 timme	2026	Förvaltning
3.	Kompetensutveckling särskilt berörda medarbetare; 0,5 dag	2026	Förvaltning
4.	Utse ansvarig medarbetare för det brottsförebyggande arbetet inom avdelningen. Medarbetaren utgör ett stöd till avdelningscheferna och ledningsgruppen. Medarbetaren ingår i de lokala nätverk som finns inom sakfrågan och förväntas hålla en förhöjd kompetensnivå. Ambitionsnivån inledningsvis ligger på 0,15 årsarbetskraft.	2026	Avdelning

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

15. Jämställdhet

Strategi för jämställdhetsarbete beslutades av kommunfullmäktige 2017. Strategin är tänkt att fungera som ett stöd till framför allt nämnder i förståelsen av hur jämställdhetsarbete kan arbetas in i den egna nämndens verksamheter och hur egna mål och indikatorer tas fram.

Samtliga verksamheter inom kommunen ska bedriva ett aktivt jämställdhetsarbete och det är varje nämnds ansvar att bryta ner det övergripande målet kring jämställdhet till egna mål egna nämnden och genomföra samt följa upp detta.

Umeå kommun undertecknade 2008 den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på regional och lokal nivå. Den är framtagen av europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation (CEMR). Deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män är en utgångspunkt för kommunens jämställdhetsarbete. Deklarationen hittar du på www.umea.se/jamstalldhet.

Ansvaret för att konkretisera delmål, aktiviteter, åtgärder och indikatorer för arbetet ligger på nämnder. Jämställdhetsarbetet ska vara en del av verksamhetsplaneringen och det ska avsättas tid och resurser för att arbeta med målen som sedan redovisas och följs upp i ordinarie styr- och ledningssystem.

Modell över utgångspunkter i jämställdhetsarbete på Umeå kommun

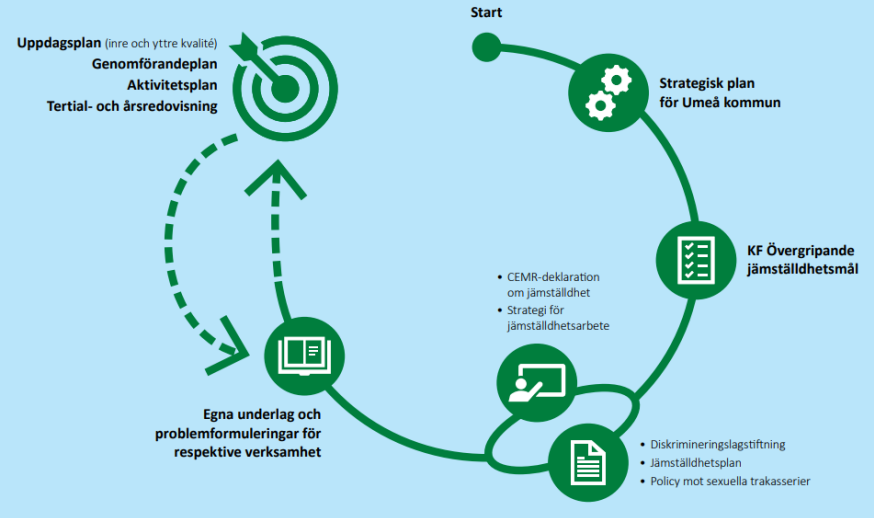

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Jämställdhetsarbete kopplat till den strategiska planen:

Artiklar ur CEMR-deklarationen:

- Social omsorg och sociala tjänster (artikel 15), Goda livsvillkor
- Social integration (artikel 18), Goda livsvillkor
- Planering och hållbar utveckling (artikel 24), En god samhällsplanering

Nr.	Åtgärd	Klart senast	Ansvar
1.	Kompetensutveckling vartannat år Samtliga medarbetare genomgick hösten 2025 en kompetensutvecklingsinsats.	2027	Förvaltning

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

16. Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Konventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn
- Alla barn har rätt till liv och utveckling
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

I kommunens riktlinjer för barnkonsekvensanalys som beslutats av kommunfullmäktige 2005-11-28, § 225 anges att två frågor skall fungera som ett stöd vid beredning och beslut:

1. På vilket sätt berörs, direkt eller indirekt, barn och unga av denna fråga?
2. Kan barns och ungas egna åsikter tas tillvara i denna fråga?

Förvaltningens två nämnder tog hösten 2023 beslut om en rutin som tydliggör hur frågan skall hanteras inom stadsbyggnadsförvaltningen.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Tillämpa fastställd rutin.	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

17. Kvalitet, utveckling och innovation

Stadsbyggnadsförvaltningen har de senaste åren förstärkt förmågan till utveckling genom att styra resurser till detta. På tre avdelningar finns idag utpekade medarbetare med uppdrag att på huvuddelen av sin arbetstid driva utvecklingsfrågor.

Forum Utveckling Stadsbyggnad (FUS)

På förvaltningsövergripande nivå samordnas utvecklingsfrågorna av FUS. Med utveckling avses all typ av verksamhetsutveckling med tillhörande kommunikation, från teknikorienterad utveckling till förbättring av våra processer, med ett kundfokus i grunden. FUS bemannas av en medarbetare från respektive avdelningen inom förvaltningen. Samordnare utses med ansvar för inbjudan till löpande möten. Samordnaren är adjungerad till förvaltningens ledningsgrupp för löpande dialog och avstämning.

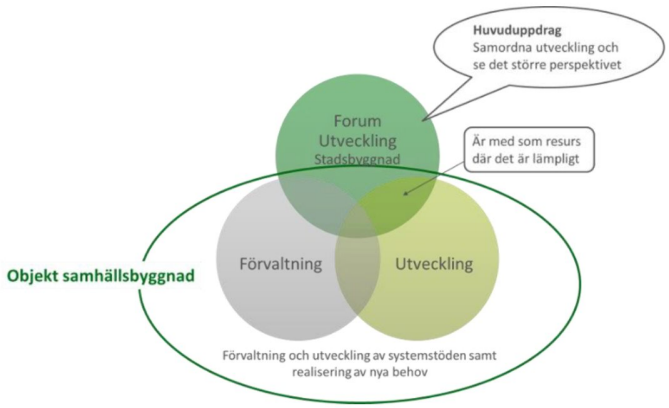

Bilden ovan visar hur FUS och objektet samhällsbyggnad gemensamt arbetar mot förvaltningens mål.

Innovationskatalysatorn

Ständiga förbättringar är en del i kommunens värdegrund och något förvaltningen arbetar aktivt med. Att arbeta med innovation är däremot lite klurigare, då det till stor del handlar om en kultur som behöver genomsyra hela verksamheten. För att få fart på innovation krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

flera olika typer av insatser på flera olika nivåer. FUS samordnar Innovationskatalysatorn för att uppmuntra till medarbetardriven innovation. Förvaltningen vill bli bättre på att uppmuntra nya idéer och tycker att goda idéer förtjänar mer än bara hejarop. Därför finns möjligheten inom förvaltningen att söka upp till 15 000 kr från innovationskatalysatorn. Pengarna är tänkt att fungera som stöd för att förverkliga dina goda idéer som gör våra verksamheter bättre!

Digitalisering

Stadsbyggnadsförvaltningen har en handlingsplan för digitalisering som samordnas genom FUS. Ambitionen inför 2025 är att digitaliseringen ses som en del av utvecklingsfrågorna med samma former för styrning och ledning.

Kvalitet

Stadsbyggnadsförvaltningen lämnade under 2023 iso-certifieringen för kvalitet med anledning av att nedlagda resurser inte gav det utfall som förväntades. Förvaltningens kvalitetsarbete sker numera huvudsakligen nära verksamheten inom respektive avdelning. Organisationsförändringar och arbete med handlingsplan för en budget i balans har medfört att en beskrivning av kvalitetsarbetet tas fram under 2025.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Information till nämnden två gånger per år (vår och höst) kring det arbete med kvalitet, utveckling och innovation som pågår inom nämndens verksamhetsområde.	2026	Förvaltningen
2.	Kundtjänst – Fortsatt arbete med inrättande av en kundtjänst för förvaltningen.	2026	Förvaltningen

18. Ekonomi

Fördelning av medel för arbete med inriktningsmål

Kommunfullmäktige har fördelat 300 000 kr till nämnden för arbete med inriktningsmålen. Nämnden har fördelat dessa resurser för att samordna och utveckla arbetet inom det brottsförebyggande arbetet. Nämndens hela grunduppdrag kopplar till inriktningsmålen så en resursfördelningsmatris är utifrån detta och avgiftsfinansieringen överflödig.

Prioritering övergripande

Kommunfullmäktige tilldelar resurser för att ge nämnderna förutsättningar att fullgöra sitt grunduppdrag. Utöver de medel som tilldelas från kommunfullmäktige kan en nämnd ha andra intäkter för att finansiera nämndens verksamhet. Exempel på detta är intäkter från taxor, projektmedel och särskilda anslag. Om kommunfullmäktige ej fastställt annat gäller prioriteringsordningen nedan:

1. Medel före grunduppdrag - tillgängliga medel styr grunduppdragets omfattning.
2. Grunduppdrag före inriktningsmål – om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före inriktningsmål fastställda av kommunfullmäktige.
3. Grunduppdrag och inriktningsmål före tilläggsuppdrag – om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag och inriktningsmål fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före eventuella tilläggsuppdrag fastställda av kommunfullmäktige.

Grundprinciper - Stadsbyggnadsförvaltningen

Sedan 2019 tillämpar nämnden fyra grundprinciper när resursbehov ska beskrivas eller förslag till reviderade taxor tas fram:

1. Myndighetsutövning och andra uppdrag ska finansieras till 100 % av den part som anmält, sökt tillstånd, begärt detaljplan, sökt dispens, beställt en karta och liknande.
2. I kostnaden ska all tid räknas in liksom OH-kostnader (t ex lokalkostnader, IT, telefoni, andel av nämnden, andel av ledning av enhet/avdelning/förvaltning och liknande).
3. Projektansökningar och liknande ska inkludera OH-kostnader samt kostnader för resurser såsom ekonomi, kommunikation och annat som det enskilda projektet behöver.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

4. Finns trots tillämpning av principerna (1–3 enligt ovan) ett resursbehov ska ansvar flyttas i kedjan medarbetare-enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-nämnd. Eventuellt resursbehov ska bottna i en behovsutredning och en detaljerad specifikation av behovet enligt förvaltningens rutin för tidsplanering. När resursbehov lyfts till nämnd ska följande tydligt framgå; behov i antal årsarbetskrafter, antal kronor och konsekvenser om behovet inte tillgodoses.

Budgetram för nämnden 2026

Budgetramen innefattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och utgår från att PO-pålägget förändras från 40,84 % i 2025 års budget till 40,02 % i budget för 2026. För 2027 och 2028 har PO-pålägget beräknats till 40,33 % respektive 40,48 % vilket har beaktats i beräkningarna för 2027 och 2028. Budgetramen är en nettokostnadsram för nämnden utifrån nuvarande organisation.

Nämnd/styrelse	Budget 2025	Budget 2026	Plan		
			2027	2028	2029
Kommunstyrelse*	-1 315 727	-1 348 388	-1 412 763	-1 463 141	-1 515 963
Teknisk nämnd	-1 550 904	-1 633 700	-1 695 836	-1 763 624	-1 825 353
För- och grundskolenämnd	-2 340 717	-2 384 944	-2 475 653	-2 574 613	-2 664 728
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-652 453	-680 839	-706 734	-734 985	-760 710
Individ- och familjenämnd	-1 774 784	-1 872 190	-1 943 396	-2 021 080	-2 091 820
Äldrenämnd	-1 396 749	-1 511 637	-1 569 130	-1 631 853	-1 688 970
Byggnadsnämnd	-62 929	-65 537	-68 029	-70 748	-73 225
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-21 753	-22 654	-23 516	-24 456	-25 312
Kulturnämnd	-169 845	-177 706	-184 465	-191 839	-198 554
Fritidsnämnd	-158 692	-166 268	-172 592	-179 491	-185 773
Kommunfullmäktige	-3 983	-4 048	-4 201	-4 369	-4 522
Valnämnd	-3 500	-19 938	-3 600	-3 700	-20 000
Personalnämnd	-1 290	-1 336	-1 387	-1 443	-1 493
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-86 384	-104 497	-108 472	-112 808	-116 756
Överförmyndarnämnd i Umeåregionen	-16 164	-16 753	-17 390	-18 085	-18 718
IT kapacitetsnämnd	0	-1 908	-1 981	-2 060	-2 132
Umeåregionens nämnd för PA-system	0	-5 197	-5 395	-5 610	-5 807
Summa nämndsramar	**-9 555 874**	**-10 017 540**	**-10 394 539**	**-10 803 906**	**-11 199 837**
Varav finansiella kostnader pensioner	-50 979	-14 266	-34 783	-36 714	-37 962
Summa verksamhetens nettokostnader (exkl finansiella kostnader)	**-9 504 895**	**-10 003 274**	**-10 359 756**	**-10 767 192**	**-11 161 874**

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämndens ekonomiska ram för 2026 är 65 537 000 kronor som framgår av bilden nedan från de beslutade planeringsdirektiven.

Ekonomisk ram för byggnadsnämnden 2026 (mnkr)	
Byggnadsnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-62,93
Byggnadsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-2,62
Justering av PO-pålägg	0,51
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2025	
Demografi	-0,20
Tillskott inriktningsmål 0,5%	-0,30
Ekonomisk tilldelning för 2026	**-65,54**
Ökad ekonomisk tilldelning 2026 jämfört med 2025	-2,61
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2026 jmf 2025	*0,51*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar, se sid 14.*
- *Demografi*
  Förändrad förutsättning utifrån demografisk utveckling.

- *Tillskott inriktningsmål 0,5%.*
  För att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerande till nämnd ska nämnden årligen avdela medel för sådan utveckling. För att underlätta nämndens finansiering av detta åtagande har fullmäktige destinerat ett anslag till de nämnder som har ett eller flera destinerade inriktningsmål omfattande 0,5 procent av nämndens tilldelade ram 2025.

Investeringsbudget 2026

Investeringsbudgeten för nämnden 2026 är 470 tkr.

Nämnd/styrelse	Budget 2025	Budget 2026	Plan		
			2027	2028	2029
Kommunstyrelsen	61 078	72 392	101 345	131 042	59 307
Teknisk nämnd	1 020 596	1 170 081	1 118 594	831 538	651 470
För- och grundskolenämnd	21 425	19 320	15 920	21 388	17 462
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	9 376	10 500	21 500	6 500	18 620
Individ- och familjenämnd	9 710	15 254	19 926	9 251	11 639
Äldrenämnd	37 145	24 437	22 437	28 626	20 222
Byggnadsnämnd	471	470	470	479	489
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	283	282	282	287	293
Kulturnämnd	4 873	7 850	10 850	10 947	14 708
Fritidsnämnd	15 700	16 450	18 700	16 326	16 643
Valnämnd	550	500	500	510	520
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd*	29 550	47 582	10 550	9 344	9 631
Summa styrelse/nämnd	**1 210 757**	**1 385 117**	**1 341 073**	**1 066 239**	**821 005**
Ombudgeteringar*	570 113	226 793	114 885	0	0
Summa inkl ombudgeteringar	**1 780 870**	**1 611 910**	**1 455 958**	**1 066 239**	**821 005**
Mark- och exploatering - anläggningar	265 100	250 300	508 850	561 950	639 400
Summa inkl mark- och exploatering	**2 045 970**	**1 862 210**	**1 964 808**	**1 628 189**	**1 460 405**

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Byggnadsnämnden - Handlingsplan för budget i balans 2026

Nämnden arbetar för tillfället med en handlingsplan för en budget i balans senast 2026. Uppföljningen under innevarande år (2025) visar att insatserna varit lyckade och prognosen för helåret 2025 är en budget i balans.

Fördelningen av ram för 2026

Nämnden	3 863
Stab	6 832
Bygglov	26 222
Detaljplanering	14 628
Lantmäteri	13 991
Totalt	65 537 tkr

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

19. Personal

Medarbetarna är helt avgörande för kvaliteten i hanteringen av ärenden och uppdrag kopplade till nämndernas grunduppdrag. Uppföljning av nyckeltal för ”Personal” är av denna anledning mycket viktigt.

Centrala personalpolitiska mål 2026

I de beslutade planeringsdirektiven finns följande centrala personalpolitiska mål beslutade.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.
Samordningsansvar: personalnämnden

Personalpolitiska mål - Nämndspecifika

Nämnden har i ärendena rörande hur grunduppdragen ska följas upp beslutat om nyckeltal/indikatorer enligt nedan. Bedöms några indikatorer särskilt viktiga kan mål formuleras.

Nr	Mål och/eller nyckeltal	Mål
P1	Sjukfrånvaro %, personalpolitiskt mål nämnd	5,0
P2	Långtidsfriska %, personalpolitiskt mål nämnd	60
P3	Heltidsanställda nämnd %, personalpolitiskt mål nämnd	90
P4	Skyddsombud (%), personalpolitiskt mål nämnd	90
P5	Chefer med max 30 medarbetare (%), personalpolitiskt mål	85
P6	Medarbetarenkäten medelvärde OSA, personalpolitiskt mål nämnd	4,8
P7	Personalomsättning (%), personalpolitiskt mål nämnd	3–6
P8	Medarbetarundersökning HP (%), personalpolitiskt mål nämnd	100
P9	Kompetensförsörjningsplan (Ja/Nej), ej mål	
P10	Systematiskt arbetsmiljöarbete (Ja/Nej), ej mål	
P11	Medarbetarundersökningen resultat (index), ej mål	
P12	Anställda antal (st), ej mål	
P13	Genusfördelning nämnd (%), ej mål	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

P14	Medelålder nämnd (år), ej mål	
P15	Åldersfördelning nämnd (10-årsklasser), ej mål	
P16	Anställningsår i yrket nämnd (år), ej mål	

Nämnden har beslutat om nämndspecifika personalpolitiska mål avseende; personalomsättning, medarbetarenkäten OSA och medarbetarenkäten HP.

Kompetensplanering

Kompetensplanering handlar om att löpande och systematiskt arbeta med personalens kompetensutveckling. Kompetensplanering utgår från nämndernas grunduppdrag samt verksamhetsplaner och syftar till att rusta medarbetarna för nuvarande uppdrag och nya utmaningar. Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar åt två nämnder och det finns en stor bredd i grunduppdragens ansvarsområden. Behovet av och typen av kompetens varierar därmed stort inom förvaltningen. Kompetensplaneringen består av tre huvudsakliga delar:

- Enskild medarbetare
- Verksamhet avdelning
- Verksamhet nämnd

Kompetensplanering - Enskild medarbetare
Förvaltningens medarbetare har olikheter i erfarenhet av yrket, utbildningsbakgrund, ålder, personlighet och liknande. Kompetensplanering för den enskilde medarbetaren sker i dialog med närmaste chef i det årliga resultat- och utvecklingssamtalet. Samtalen är en viktig del i verksamhetsplaneringen för att varje enskild medarbetare ska känna engagemang och förståelse för sitt uppdrag och sin utveckling och ha de förutsättningar som krävs för att kunna göra ett bra jobb med rätt kompetens. Resultat- och utvecklingssamtal ska sammanställas i en utvecklingsplan där kompetensutvecklingsinsatser för medarbetaren noteras under egen rubrik. Utvecklingsplanen med bland annat kompetensutvecklingen utvärderas och följs upp i nästa års samtal med den enskilde medarbetaren. I normalfallet ansvarar medarbetaren för att kompetensförsörjningen genomförs enligt plan men ett eventuellt specialbehov kan båda av ekonomiska och andra anledningar behöva samordnas av chefen. I normalfallet syns denna typ av kompetensutveckling endast i utvecklingsplanen mellan chef och medarbetare. Chefer som ser ett generellt kompetensutvecklingsbehov av liknande art har ett ansvar att lyfta detta vidare inom avdelningen och/eller förvaltningen.

Kompetensplanering – Verksamhet avdelning

Följande händelser är exempel på förhållanden som kan initiera ett övergripande behov av kompetensutveckling inom en avdelning:

- Ny lagstiftning
- Resultat i kundundersökningar
- Beslut om strategiska inriktningar för kommunen eller förvaltningen
- Förändringar i nämndens grunduppdrag
- Nya arbetsformer eller system
- Omvärldsförändringar

Kompetensplanering – Verksamhet nämnd

Vissa händelser eller situationer kan föranleda ett behov av kompetensutveckling för hela nämndens ansvarsområde. Detta kan exempelvis vara en ny värdegrund inom kommunen eller en ny styrmodell.

Kompetensförsörjning

Nämndens kompetensförsörjningsplan finns som bilaga till denna verksamhetsplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

20. Uppföljning

För en lärande organisation är det av yttersta vikt med uppföljning av verksamhetens förutsättningar och prestationer. Uppföljning sker utifrån fyra perspektiv; personal, ekonomi, kund och verksamhet. För nyckeltal av särskild vikt eller för nyckeltal där ”förflyttning” önskas fastställer nämnden mål. Exempel på detta är att nämnderna har fastställts nämndspecifika målintervall för personalomsättningen.

Nämndernas uppföljning genom tertial- och årsrapport samt internkontrollplan

Uppföljning av verksamhetsplanen görs vid tertial och helår enligt anvisningar från KS. För helåret görs för samtliga nyckeltal en analys kring trender över tid och om det finns behov av styrning i någon riktning.

Löpande uppföljning förvaltning och avdelningar

Förvaltningen följer löpande upp verksamheten. Det samordnas på ledningsmöten och vid individuella avstämningar med chefer för avdelningar och enheter.

Utvärdering av planerings- och uppföljningsprocessen

Årlig utvärdering av planerings- och uppföljningsprocessen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

21. Nyckeltal

I nämndernas årsrapporter för 2023 redovisades nyckeltal enligt nedan vilket ger en förnämlig bild av prestationer och grundförutsättningar. Den nya styrmodellen medförde ett omtag i uppföljningen och därav finns i en del fall endast data från 2023. När data helt saknas beror detta på att uppföljning inte påbörjats. För definitioner av nyckeltalen hänvisas till tertial- och helårsuppföljningarna.

Kund

Detaljplanering

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
K1a	Handläggningstid DP – Samråd till antag (mån)	13	7	17	14	-	
K1b	Handläggningstid DP – Uppdrag till antag (mån)	91	32	67	63	-	
K2	Handläggningstid planbesked – Andel som håller tidsplan (%)	-	-	100	95	-	100
K3	Rättssäkerhet – DP Andel som står sig (%)	-	-	100	-	-	

Bygglov

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
K1a	NKI – Bygglov företag (index)	62	64	68	68	-	70
K1b	NKI – Bygglov privat (index)	60	58	64	68	-	70
K2	NKI - Bygglov insatser HP (%)	-	80	90	100	-	100
K3a	NKI Bemötande – Bostadsanpassning (index)	93	95	98	98	-	92
K3b	NKI Delaktighet/insyn – Bostadsanpassning (index)	95	97	97	100	-	96
K4a	Handläggningstid lov - Komplett ans till beslut (dagar)	35	34	33	27	-	35
K4b	Handläggningstid lov - Ans till beslut (dagar)	66	70	64	59	-	56
K4c	Handläggningstid lov – Andel inom krav (%)	92	94	95	97	-	95
K5a	Handläggningstid FHB – Ans kompl till beslut (dagar)	-	-	-	73	-	70
K5b	Handläggningstid FHB – Ansökan till beslut (dagar)	-	-	-	93	-	
K5c	Handläggningstid FHB – Andel inom mål K4a (dagar)	-	-	-	84	-	100
K6a	Handläggningstid anm - Komplett ans till beslut (dagar)	9	8	7	5	-	14
K6b	Handläggningstid anm - Anm till beslut (dagar)	-	-	21	14	-	28
K7	Handläggningstid bostadsanpassning (%)	-	92	85	82	-	83
K8a	Jämställt bemötande bostadsanpassning (%)	-	6	3	3	-	5
K8b	Likvärdig delaktighet bostadsanpassning (%)		5	0	0	-	5
K9a	Rättssäkerhet – Bygglov (%)	-	-	67	-	-	
K9b	Rättssäkerhet – FHB Andel som står sig (%)	-	-	96	-	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Lantmäteri

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
K1	NKI – Lantmäteri (index)	92	94	89	92	-	
K2a	Handläggningstid FB (dagar) medel	266	252	504	490	-	
	Handläggningstid FB (dagar) median	126	119	168	266		
K2b	Handläggningstid FB – Antal i kö (st)	46	68	115	85	-	
K2c	Handläggningstid FB – Antal äldre än 5 år (st)	22	28	27	24	-	0
K3	Rättssäkerhet – Lantmäteri (%)	-	-	100	99	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Verksamhet

Detaljplanering

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
V1a	DP – Inkomna planansökningar (st)	38	22	29	16	-	
V1b	DP - Positiva planbesked (st)	33	13	20	19	-	
V1c	DP - Negativa planbesked (st)	7	6	2	2	-	
V1d	DP - Antal samråd (st)	13	16	14	14	-	
V1e	DP - Antal granskning (st)	14	11	16	15	-	
V1f	DP - Antagna planer (st)	12	15	12	15	-	
V1g	DP – Antal som vunnit laga kraft (st)	12	15	8	16	-	
V1h	DP – Antal överklagade planer (st)	7	3	3	6	-	
V1i	DP – Bostäder i överklagade planer (st)	340	240	67	518	-	
V1j	DP – Ärendebalans (st)	180	170	194	161	-	
V1k	DP – Överklagningar (%)	33	23	33	25	-	
V1l	DP – Andel konsultplaner (%)	33	27	33	33	-	20
V2a	Bostäder – I antagna DP (st)	216	387	3231	681	-	2500
V2b	Bostäder – I laga kraft DP (st)	258	435	313	1298	-	2000
V3	Bostäder som planlagts under två senaste åren (st)	-	-	748	4762	-	4000
V7	Planberedskap bostäder (st)	1750	1200	1360	7120	-	4000

Bygglov

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
V1	Ansökningar lov (st)	1 183	947	735	823	-	
V2	Anmälningspliktiga åtgärder (st)	448	343	251	315	-	
V3	Bygglov – Bostäder i beviljade bygglov (st)	-	593	364	416	-	
V4	Bostadsanpassning volym (st)	934	949	759	809	-	
V5	Ansökningar kvalitet (%)	19	21	24	32	-	22
V6	Anmälningar kvalitet (%)	-	-	-	50	-	
V7	Avvikelse detaljplan (st)	-	-	-	79	-	
V8a	FHB – Inkomna (st)	115	113	41	50	-	
V8b	FHB – Beslutade (st)	91	118	76	41	-	
V8c	FHB – Positiva (st)	50	65	49	36	-	
V8d	FHB – Negativa (st)	11	21	13	15	-	
V8e	FHB – Antal bostäder i positiva (st)	77	106	70	25	-	
V8f	FHB – Öppna ärenden (st)	53	49	11	8	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Lantmäteri

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
V1a	Fastighetsbildningsärenden – Inkomna (st)	233	220	195	89	-	
V1b	Fastighetsbildningsärenden – Avslutade (st)	193	218	174	102	-	
V2	Grundkartor och fastighetsförteckningar (st)	81	75	91	71	-	
V3	Finutstakningar (st)	140	158	105	71	-	
V4	Nybyggnadskartor (st)	277	176	103	108	-	
V5	GIS-uppdrag (timmar)	3255	3100	3419	3120	-	
V6	Kartdata	5,2	6,0	8,2	9,4	-	
V7	Utveckling (%)	8,6	11	10,1	9,2	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Personal

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
P1	Sjukfrånvaro nämnd (%), personalpolitiskt mål	3,5	4,4	4,6	5,3	-	3,5
P2	Långtidsfriska nämnd (%), personalpolitiskt mål	77	66	80	76	-	80
P3	Heltidsanställda nämnd (%), personalpolitiskt mål	98	98	98	98	-	99
P4	Tillsvidareanställningar (%), personalpolitiskt mål	88	92	98	100	-	95
P5	Skyddsombud (%), personalpolitiskt mål	100	100	100	100	-	100
P6	Chefer med max 30 medarb. (%), personalpolitiskt mål	91	82	90	90	-	100
P7	Kompetensförsörjningsplan (Ja/Nej)	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
P8	Systematiskt arbetsmiljöarbete (Ja/Nej)	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
P9	Personalomsättning (%), personalpolitiskt mål nämnd	5,4	7,7	7,5	5,4	-	3–6
P10	Medarbetarundersökning HP (%), personalpolitiskt mål nämnd	-	-	-	100	-	100
P11	Medarbetarundersökningen resultat (index)	-	-	5,3	5,3	-	
P12	Anställda antal (st)	-	-	119	112	-	
P13	Genusfördelning nämnd (%)	-	-	57/43	54/46	-	
P14	Medelålder nämnd (år)	-	-	45,3	46,0	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Ekonomi

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
E1a	Ram - Nämnd (tkr)	45 161	50 967	53 513	58 297	-	
E1b	Ram - Bygglov (tkr)	2 165	2 535	3 373	4 811	-	
E1c	Ram - Detaljplanering (tkr)	7 262	10 328	10 859	11 724	-	
E1d	Ram - Lantmäteri (tkr)	10 617	11 022	11 567	12 488	-	
E2a	Bokslut - Nämnd (tkr)	39 235	51 203	69 683	68 583	-	Balans
E2b	Bokslut - Bygglov (tkr)	1532	7 690	12 737	10 181	-	Balans
E2c	Bokslut - Detaljplanering (tkr)	12 451	12 058	16 620	19 986	-	Balans
E2d	Bokslut - Lantmäteri (tkr)	8 751	9 903	14 310	12 088	-	Balans
E3a	Intäkt – Nämnd (tkr)	46 806	40 173	31 549	33 940	-	-
E3b	Intäkt - Bygglov (tkr)	25 215	18 364	13 993	14 828	-	Budget
E3c	Intäkt - Detaljplanering (tkr)	9 038	10 729	8 257	4 281	-	Budget
E3d	Intäkt - Lantmäteri (tkr)	9 805	10 115	8 469	14 831	-	Budget
E4	Intäkter BSA (tkr)	2 748	965	829	1 482	-	1 500
E5	Bostadsanp. – Beviljat bidrag (tkr)	9 012	9 577	13 463	12 763	-	Budget
E6	Investeringar (tkr)	452	98	354	465	-	Budget
E7	Kostnadstäckningsgrad (%)	53,2	45,5	33,1	33,1	-	
E8	Intäkt per åa (tkr)	423	386	321	305	-	
E9	Taxa normalvilla (tkr)	32,9	30,9	32,5	34,0	-	
E10	Handläggningskostnad (kr/tim)	1 061	1 065	1 119	1 175	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

UMEÅ KOMMUN

Fritidsnämndens

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: Fritidsnämnden
Gäller för: Fritidsnämnden
Giltighetstid: 2026
Reviderad:

Diarienr: FN-2024/00055
Beslut: 2025-11-19, § 65
Ansvarig: Fritidsförvaltningen, Stefan Hildingsson

Innehåll

Innehåll 2

Inledning 3

Fritidsdirektören har ordet 5

Fritidsnämndens grunduppdrag 6

Plan för inriktningsmål och program 9

Tilläggsuppdrag från fritidsnämnden 11

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 12

Plan för att nå personalpolitiska mål 15

Drift- och investeringsbudget 17

Styrning och uppföljning av externa utförare 19

Riskanalys och plan för internkontroll 19

Bilaga 1. Utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt

Bilaga 2. Fritidsnämndens styrkort 2026

Bilaga 3. Aktivitetsplan uppdrag 35

Bilaga 4. Fritidsnämndens internkontrollplan och riskanalys

Bilaga 5. Fritidsnämndens kompetensförsörjningsplan

Inledning

Verksamhetsplanen utgår från kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv och budget samt beslutad anvisning för verksamhetsplanering.

Fritidsnämndens vision är att:

- Umeå ska vara en idrottskommun som kännetecknas av ett brett idrottsutövande, idrott på elitnivå, ett stort utbud av arrangemang och en god samverkan med andra aktörer.
- Umeå ska vara en ungdomskommun som kännetecknas av en utvecklande, främjande och trygg miljö, ett attraktivt fritidsutbud och ungas medskapande och deltagande i den demokratiska processen.
- Umeå ska vara en hälsokommun som erbjuder kommunens invånare en livsmiljö som främjar en god folkhälsa med möjligheter till inflytande, delaktighet, social gemenskap, spontanverksamhet, motion, rekreation, friluftsliv och rörelserikedom.
- Umeå ska vara en föreningskommun som möjliggör och stödjer ideellt engagemang som bidrar till ett brett och berikande fritidsutbud som är jämlikt och inkluderande för alla.

Fritidsförvaltningens organisation

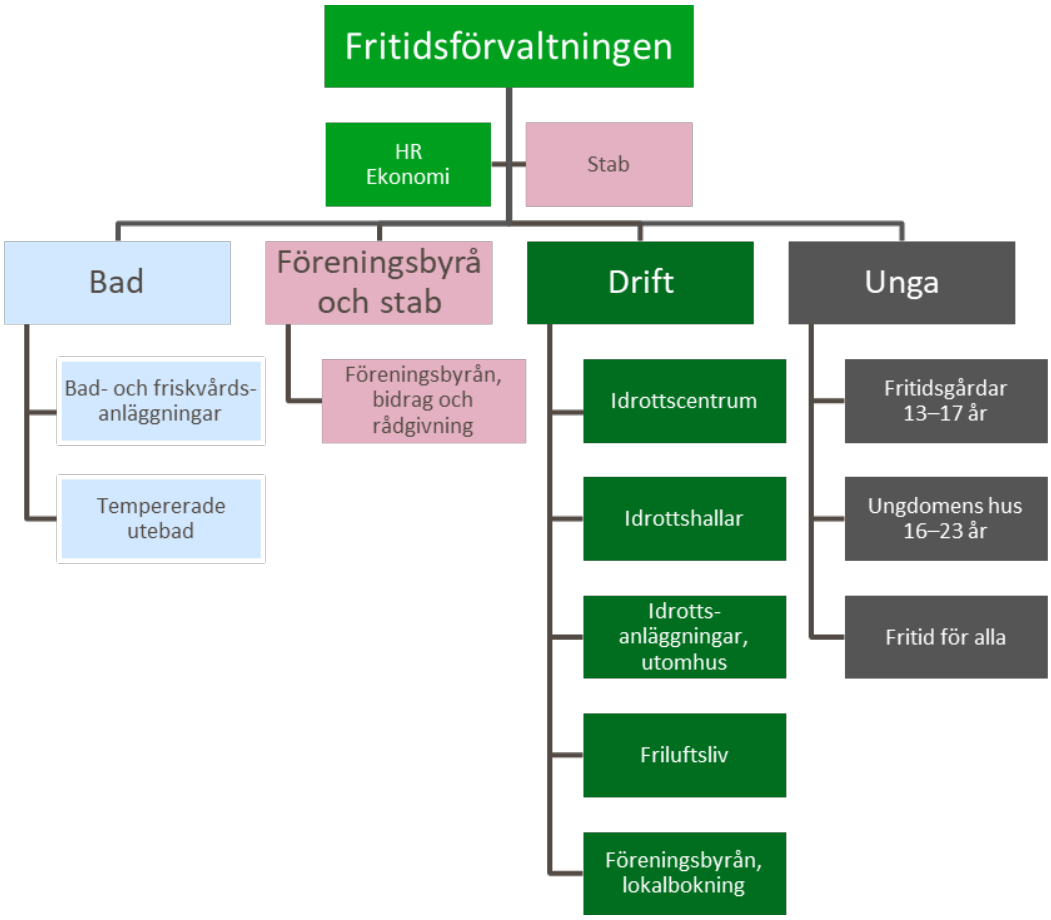

Fritidsdirektören har ordet

Umeå är en kommun med höga ambitioner. En plats som vill växa hållbart och attraktivt mot målet om 200 000 invånare till år 2050. Det är fantastiskt att bo och leva i Umeå där vi tillsammans skapar förutsättningar för en aktiv, inkluderande och meningsfull fritid för att Umeå ska växa tryggt och säkert.

Under 2025 har vi tagit flera viktiga steg framåt. Arbetet med att utveckla Hamnmagasinet, vår centrala mötesplats för ungdomar, har inletts i nära samverkan med Kulturskolan. Samtidigt har vi öppnat en ny sommarverksamhet för barn och unga, Umeå Summer Zone, på Nydala. Inom ramen för det pågående ICLD-samarbetet fortsätter vi att stärka och utveckla formerna för ungdomsdemokrati i kommunen. Parallellt har vi även fortsatt vår satsning på friluftslivet, bland annat med en upprustning av Grössjöns friluftsområde.

Umeå har ett rikt och engagerat föreningsliv fyllt av eldsjälar som bidrar till ett brett utbud av aktiviteter och sammanhang. Våra anläggningar och mötesplatser finns nära invånarna och utgör viktiga delar av ett levande och tryggt Umeå. Vi erbjuder dessutom starkt stöd till föreningslivet i kommunen.

Med tillväxt kommer även nya utmaningar. En växande stad behöver fortsätta värna tryggheten då fler invånare kan öka oron för till exempel kriminalitet. Genom meningsfulla fritidsaktiviteter, starka föreningar och öppna mötesplatser bidrar vi till att barn och unga känner gemenskap och får möjlighet att göra positiva val. En aktiv livsstil gynnar både fysiskt och psykiskt välmående.

Vi har mycket att vara stolta över, men också mycket att se fram emot. För att möta framtidens behov behöver vi fortsätta tänka nytt, samarbeta brett och våga prova nya vägar. Tillsammans skapar vi ett Umeå där alla har möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid.

Fritidsnämndens grunduppdrag

Fritidsnämnden ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning.

Nämnden erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning.

Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Nämnden ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder.

Nämnden har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Grunduppdragets genomförande

Fritidsnämndens genomförande av grunduppdraget utförs av fritidsförvaltningen. Nämnden beslutar årligen om förvaltningens kvalitetsdeklarationer och servicenivåer vilka beskriver hur grunduppdraget ska utföras.

Fritid bad ska

- möjliggöra ett jämlikt fritidsutbud
- erbjuda simundervisning
- möjliggöra badupplevelser
- erbjuda friskvård
- fördela, boka och ge tillträde till lokaler och anläggningar
- drifta lokaler och anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter.

Fritid drift ska

- möjliggöra ett jämlikt fritidsutbud
- sköta driften av lokaler och anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter
- sköta driften av friluftsliv, spontanytor och rekreation
- ge tillträde till lokaler och anläggningar
- samverka med andra aktörer för att möjliggöra större evenemang
- skapa förutsättningar för kostnadsfria aktiviteter riktade till barn och unga.

Föreningsbyrån ska

- möjliggöra ett jämlikt fritidsutbud
- handlägga kommunens föreningsbidrag
- erbjuda rådgivning och samverka kring föreningsfrågor
- handlägga ansökningar om lotteritillstånd
- fördela, boka och ge tillträde till lokaler och anläggningar.

Fritid unga ska

- möjliggöra ett jämlikt fritidsutbud
- utgå från målgruppens självupplevda behov i planering av verksamheten
- skapa förutsättningar för målgruppens delaktighet och möjlighet till medskapande
- erbjuda trygga och drogfria mötesplatser
- erbjuda lovaktiviteter för målgruppen unga
- erbjuda kostnadsfria aktiviteter för målgruppen unga
- erbjuda fritidsaktiviteter till låg eller ingen kostnad för målgruppen inom Fritid för alla
- samverka med andra aktörer såsom exempelvis skola, socialtjänst, polis, föreningar och studieförbund i syfte att nå våra mål.

Uppföljning

Uppföljning av fritidsnämndens grunduppdrag och tillfälliga satsningar sker varje tertial. Nämndens verksamheter har också årliga aktivitetsplaner som följs upp regelbundet. Uppföljningen resulterar i en rapport där nämnden samtidigt följer upp utfall av ekonomi och personalpolitiska mål. Enskilda beslut dokumenteras och följs upp löpande enligt plan. Tertialvis följer nämnden också upp åtgärderna i internkontrollplanen.

Utöver detta görs ett antal revisioner av verksamheten varje år, antingen av kommunrevisionen eller internt inom ramen för kvalitetsarbetet. Resultatet av revisionerna och eventuella åtgärder återkopplas till nämnd. Baserat på rapportering och revision gör nämnden en bedömning av grunduppdragets genomförande och återrapporterar bedömningen till kommunfullmäktige.

Nämnden nyttjar relevanta nyckeltal och indikatorer (se bilaga 2) för att analysera utfall, trender och tendenser avseende grunduppdraget. Den kvantitativa bedömningen kompletteras även med en kvalitativ bedömning.

Prioriteringar

Utöver nämndens ordinarie uppdrag kommer fritidsnämnden under 2026 att prioritera ett antal särskilda utvecklingsområden. Några av dessa utgår från kommunfullmäktiges inriktningsmål och tilläggsuppdrag. Genomförandet och resultaten av prioriteringarna kommer att följas upp och redovisas i tertialrapporterna samt i nämndens årsbokslut.

Umeå växer tryggt och säkert

Inom ramen för det kommungemensamma arbetet *Umeå växer tryggt och säkert* kommer fritidsnämnden att fokusera på följande insatser:

- Aktiviteter inom den kommungemensamma aktivitetsplanen (2024–2026), beslutad av kommunstyrelsen. Fritidsnämndens huvudsakliga bidrag avser arbetet med *På ungas hemmaplan* samt samverkan med föreningslivet. Det övergripande och samordnande arbetet leds av kommunens brottsförebyggande samordnare som även ansvarar för den årliga uppföljningen av planens genomförande.
- Gratis lovaktiviteter: satsningen fortsätter under 2026 med målet att erbjuda ett brett och tillgängligt utbud av aktiviteter för barn och unga under skolloven med särskilt fokus på sommarlovet. Fritidsnämnden fortsätter även satsningen på gratis bad på samtliga tempererade utebad.
- Utveckling av Umeå Summer Zone: verksamheten vidareutvecklas utifrån erfarenheter från 2025. En mer utförlig beskrivning redovisas under avsnittet för inriktningsmål.

Friluftsliv och anläggningar

Fritidsnämnden prioriterar fortsatt satsningen på friluftsliv och tillgängliga rekreationsmiljöer. Under 2026 kommer arbetet med att rusta upp Grössjöns friluftsområde att fortsätta. Därtill prioriteras statushöjning av friluftsbad, vandringsleder, grillplatser och motionsspår. De medel som beviljats för tillgänglighetsanpassning av strandbad kommer att användas för att förbättra tillgängligheten vid ett av kommunens bad under året.

Föreningsgranskning och välfärdsbrott

Fritidsnämnden ser allvarligt på förekomsten av välfärdsbrott och organiserad brottslighet. Enligt polisen utgör välfärdsbrott i dag en större inkomstkälla än både narkotikahandel och bedrägerier sammantaget. Under 2025 inledde förvaltningen en omfattande genomlysning av samtliga bidragsberättigade föreningar för att säkerställa att offentliga medel används korrekt och i enlighet med gällande regelverk. Resultatet av genomlysningen kommer att ligga till grund för en handlingsplan som utformas och implementeras under 2026.

Utreda förutsättningar för att mäta jämlikhet

Fritidsnämnden ska under 2026 prioritera att ta fram ett underlag för hur jämlikhet inom nämndens verksamheter eventuellt kan mätas och följas upp. Arbetet ska omfatta en kartläggning av relevanta parametrar och indikatorer som ska kunna följas över tid och eventuellt kunna jämföras med andra kommuner. Syftet är att följa upp grunduppdraget *Fritidsnämnden ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning.*

Plan för inriktningsmål och program

Inriktningsmål 2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Program för social hållbarhet:

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre; *Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden* samt *Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv*. Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla.

Fokusområde 1. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition. För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål:

Stärka inkludering och jämlikhet

När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är följande insatser viktiga:

- *Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla,* genom förebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.

- *Skapa förutsättningar för social blandning*, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.
- *Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet* för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.

Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög. Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer vidta följande åtgärder:

- *Förebygga och motverka organiserad brottslighet*, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle. Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.
- *Förebygga våld* genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och höja kompetensen hos kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn. Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.

Fritidsnämndens verksamhet

- Under 2026 kommer fritidsnämnden att fokusera på vidareutvecklingen av Umeå Summer Zone på Nydala. Syftet är att etablera ett tryggt, inkluderande och tillgängligt aktivitetsområde för barn och unga. Området ska erbjuda ett brett utbud av meningsfulla och kostnadsfria sommarlovsaktiviteter samtidigt som det skapar möjligheter för lokalsamhället (föreningar, organisationer och företag) att engagera sig och bidra. Sommaren 2025 var en uppstart för projektet och inför 2026 inleds arbetet med att förverkliga en långsiktig utvecklingsvision fram till 2028. En aktivitetsplan för 2026 kommer att tas fram och följas upp tertialvis för att säkerställa en hållbar och successiv utveckling av området.
- Fritidsnämnden arbetar för att tillgängliggöra anläggningar och mötesplatser utifrån närhetsprincipen samt att bidra till rörelserika miljöer. Nämnden arbetar till exempel för att det ska finnas anläggningar såsom öppna fritidsgårdar, mobil fritidsgård och badanläggningar strategiskt placerade inom kommunen. Utifrån badanläggningars perspektiv är en del i detta

arbete att fokusera på simundervisning och simkunnighet. Att kunna vistas vid, på och i vatten är både hälsofrämjande och livsberikande, det bidrar också till ökad trygghet och rörelseglädje bland barn och unga. Under 2026 kommer fokus att ligga på kvalitetssäkring, uppföljning och analys av simundervisningen. Arbetet följs upp tertialvis med särskild mätning under tertial två för årskull 25/26.

- Nämnden avser att inom ramen för att förebygga brottslighet och våld fortsätta utveckla samverkansforumet SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid) och BOB-rådet (Barn och unga i organiserad brottslighet). Nämnden kommer att arbeta för att polisen, inom ramen för det gällande samverkansavtalet, genomför preventiva insatser och genomsökningar i idrotts- och fritidsanläggningar i syfte att motverka brottslighet. Nämnden fortsätter även arbetet med att genomlysa bidragsberättigade föreningar för att säkerställa att kommunens stöd används på ett korrekt och ändamålsenligt sätt.
- Fritidsnämnden deltar i ett projekt inom ramen för Internationellt centrum för lokal demokrati (ICLD) som har fokus på ökad ungdomsdelaktighet och demokrati. Projektet pågår fram till september och kommer att redovisas i slutet av 2026.

Uppföljning av program för social hållbarhet och inriktningsmål

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplaner i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning. Utöver den centrala uppföljningen sker redovisning till fritidsnämnden tertialvis.

Tilläggsuppdrag från fritidsnämnden

- Att förstärka uppdrag 35 med tillägget: att i dialog med tekniska nämnden och kommunstyrelsen genomföra översynen av anläggningsstrukturen för idrotts-, fritids- och badanläggningar. Vidare ges uppdrag att analysera utvecklingen av framtidens friluftsliv, föreningsstöd samt ta hänsyn till klimatförändringar.

Uppdrag 35: Kommunfullmäktige gav fritidsnämnden i tilläggsuppdrag år 2020 och 2021 att analysera nämndens kostnader för anläggningar (egna samt förhyrda) i syfte att säkra en långsiktig hållbar struktur inom nämndens ekonomiska förutsättningar.

- Att tillsammans med tekniska nämnden genomlysa konsekvenser vid eventuella förändringar av säsongslängder.
- Att uppdra till förvaltningen att se över lokalnyttjandet dagtid i samverkan med utbildningsförvaltningarna.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsförvaltningen ska genomföra en analys av behovet av anläggningar för idrotts-, fritids- och badanläggningar samt utveckling av friluftslivet och stödet till föreningar med målet att Umeå ska växa hållbart till 200 000 invånare. Behovet av anläggningar ska samordnas i samarbete med tekniska nämnden och kommunstyrelsen. Utredningar och tidsplan för vad som ingår i uppdraget är bifogat i bilaga 3.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har för 2026 beslutat om flera tilläggsuppdrag som berör fritidsnämndens verksamhet. Fritidsnämnden kommer att följa upp respektive uppdrag i samband med tertialuppföljning eller årsbokslut beroende på uppdragets karaktär och tidsplan.

Tilläggsuppdrag: 2025:1

Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer att genomföra en analys utifrån uppdraget.

Tilläggsuppdrag: 2025:6

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer, i samverkan med berörda nämnder, att utreda förutsättningarna för vidare utveckling av Gammlia Idrottscenter (Umeå Energi Arena), Umeå Arena (Visionite Arena) och Nolia Idrottscenter i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet. För att leda arbetet har en styrgrupp inrättats under 2025 och uppdraget kommer att följas upp tertialvis.

Tilläggsuppdrag: 2025:10

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att teckna nytt avtal med Fritidsbanken och att det i överenskommelsen ska ingå ytterligare en fritidsbank.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer att teckna ett nytt avtal med Fritidsbanken vilket ska beslutas i både fritidsnämnden och kommunstyrelsen.

Tilläggsuppdrag: 2025:11

Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att initiera samarbete med och aktivera föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer, i samverkan med kulturnämnden, utforska hur föreningsliv och studieförbund kan bidra till kommunens civila beredskap. Arbetet innefattar kartläggning, dialog med berörda parter och planering för gemensamma insatser utifrån civil beredskap.

Tilläggsuppdrag: 2023:1

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Fritidsnämndens verksamhet

- Behålla och utveckla. Fritidsnämnden ska skapa förutsättningar för medarbetare att vilja vara kvar inom förvaltningen och utvecklas i sin profession eller mot nya roller och uppdrag.
- Ökat samarbete. Fritidsnämnden ska arbeta för och bidra till ett ökat samarbete mellan verksamheterna. Detta ska förbättra möjligheter för både bemanning av verksamheter och bevarande av viktig kompetens.

Tilläggsuppdrag: 2023:2

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer att fokusera på att säkerställa att relevanta frågor hanteras i rätt forum och att gemensamma utmaningar utifrån grunduppdrag, inriktningsmål och tilläggsuppdrag diskuteras över nämnds-, förvaltnings- och bolagsgränser. Exempel på gemensamma uppdrag är Umeå Summer Zone, utvecklingen av Hamnmagasinet samt planeringen av SM-veckan 2026. Under året kommer nämnden även att fördjupa samarbetet kring badanläggningarna och genomföra gemensam fortbildning med fastighetsförvaltningens driftsorganisation i syfte att minska antalet driftsstopp.

Tilläggsuppdrag: 2021:8

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheterna inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämnden kommer att bidra till kommunens arbete med att motverka att skattemedel används felaktigt eller i kriminellt syfte inom välfärdssektorn. Under 2025 inledde förvaltningen en omfattande genomlysning av samtliga bidragsberättigade föreningar för att säkerställa att offentliga medel används korrekt och i enlighet med gällande regelverk. Resultatet av genomlysningen kommer att utgöra grund för en handlingsplan som tas fram och implementeras under 2026. Förvaltningen deltar även i den lokala operativa samverkan (LOS), där kommunen samverkar med polis och andra myndigheter för att motverka och förhindra kriminell etablering och organiserad brottslighet genom gemensam kunskap, informationsdelning och användning av respektive myndighets befogenheter.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Välfärden står inför stora utmaningar när det gäller finansiering och kompetensförsörjning. För att möta dessa utmaningar behöver arbetssätt och processer förnyas, där digitalisering erbjuder viktiga möjligheter till utveckling och effektivisering. Det krävs även en stärkt samverkan över förvaltningsgränser och med andra organisationer.

Personalnämnden har det övergripande samordningsansvaret för de personalpolitiska målen.

Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

Fritidsnämndens verksamhet

- Umeå kommun står inför omfattande kompetensförsörjningsutmaningar men inom fritidsnämndens verksamhetsområde bedöms förutsättningarna som överlag goda. Fokus ligger därför på att behålla och utveckla befintliga medarbetare samt att vidareutveckla fritidsnämnden som en attraktiv arbetsplats för framtida rekrytering.
- Fritidsnämndens arbete med kompetensutveckling och intern rörlighet ska stärka medarbetarnas vilja och möjligheter att stanna kvar inom fritidsnämnden samt ha möjlighet att utmanas och hitta nya uppdrag. Ett högt medelvärde i medarbetarenkäten utgör ett viktigt mått på attraktivitet och trivsel samt på nämndens förmåga att rekrytera och behålla personal.
- Mångfald ses som en styrka. Fritidsnämnden bedriver därför ett aktivt och systematiskt arbete för lika rättigheter och möjligheter, i enlighet med kommunens övergripande mål. Kompetensförsörjningsplanen utgör ett centralt verktyg och används som grund vid all rekrytering.

Fritidsnämndens kompetensförsörjningsplan

Fritidsnämndens kompetensförsörjningsplan gäller för perioden 2026–2028, med möjlighet till revidering i samband med verksamhetsplanering. Planen finns i sin helhet i bilaga 4.

Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Fritidsnämndens verksamhet

- Fritidsnämndens chefer ska ges förutsättningar för ett närvarande, engagerat och rättvist ledarskap. Ett tydligt och tillgängligt ledarskap bidrar till en välmående organisation med hög delaktighet och ett starkt medarbetarinflytande.

- Målet är att fritidsnämnden ska ha ett högre resultat än kommunens genomsnitt inom området *Ledarskap* i medarbetarenkäten. Resultatet följs upp i samband med årsrapporteringen. Som riktvärde ska varje chef ansvara för högst 30 medarbetare.

Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Fritidsnämndens verksamhet

- Genom tidiga insatser, aktiv rehabilitering och ett systematiskt arbetsmiljöarbete vill fritidsnämnden skapa förutsättningar för en låg och stabil sjukfrånvaro där ambitionen är att understiga föregående års totala sjukfrånvaro. Arbetet med friskfaktorer ska vara en integrerad del av nämndens kvalitetsarbete och bidra till en hållbar, frisk och välmående organisation.

	Målvärde 2026	Målvärde 2025	Utfall 2024
Sjukfrånvaro, procent	5,0	4,0	5,1
Andel långtidsfriska	65	70	61
Andel heltidsanställda	90	90	86
Andel skyddsombud med introduktionsutbildning	100	100	73
Andel chefer med max 30 medarbetare	100	100	100
Medelvärde medarbetarenkäten	5,1	5,1	5,0

Drift- och investeringsbudget

Umeå kommuns verksamheter styrs av kommunfullmäktiges uppdrag, mål och budgetramar för drift och investeringar. Budgetramen är nettokostnadsram och har fastställts utifrån nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter till nytt ansvar regleras genom beslut om teknisk förändring av budgetram.

Driftbudget

Fritidsnämndens driftbudget för år 2026 uppgår till 166,3 mnkr vilket motsvarar ett tillskott på 7,6 mnkr jämfört med 2025 års ram. Kommunfullmäktiges budgetbeslut innehåller prioriterade satsningar om totalt 1,8 mnkr som är specificerade i budgeten. Resterande 5,8 mnkr har fördelats inom nämndens verksamheter för att kompensera för indexökningar av löner och övriga kostnader.

För att vidareutveckla projektet Umeå Summer Zone har nämnden tilldelats 0,5 mnkr. Därtill har nämnden erhållit 0,5 mnkr för att stärka arbetet med civil beredskap i samverkan med föreningslivet och studieförbunden. För att möjliggöra satsningar i enlighet med inriktningsmål har ett särskilt anslag motsvarande 0,5 procent av 2025 års tilldelade ram destinerats till nämnden. För fritidsnämnden innebär detta 0,8 mnkr som ska användas till insatser kopplade till Inriktningsmål 2: *Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden* genom fokusområdena *Stärka inkludering och jämlikhet* samt *Förebygga brottslighet och våld*.

Den kommande ramjusteringen mellan fritidsnämnden och kommunstyrelsen avseende Navets kostnader för hyra, media och städ om totalt 39,6 mnkr redovisas under posten Övergripande i tabellen nedan. Till följd av tidigare års betydande hyresökningar, kopplade till KPI, saknas dock 2,0 mnkr för att uppnå budget i balans inför 2026. Detta underskott har därför budgeterats under Övergripande.

Verksamhet	Budget 2025	Budget 2026	Förändring
Fritid unga	-31,3	-32,4	-1,1
Fritid bad	-47,5	-12,3	35,2
Fritid drift	-30,5	-31,7	-1,2
Föreningsbyrå/stab	-45,5	-47,8	-2,3
Övergripande	-3,9	-42,1	-38,2
	-158,7	**-166,3**	**-7,6**

Prioritering utifrån tilldelade driftsmedel

Extra medel till Umeå Summer Zone, 0,5 mnkr, budgeteras under Föreningsbyrå/stab i ovan tabell.

Extra medel till Civil beredskap, 0,5 mnkr, budgeteras under Föreningsbyrå/stab i ovan tabell.

Extra medel till inriktningsmål, 0,8 mnkr, budgeteras under Föreningsbyrå/stab i ovan tabell och hela beloppet tillförs projektet Umeå Summer Zone.

De ospecificerade tilldelade medlen om 5,8 mnkr har fördelats mellan fritidsnämndens verksamheter för att kompensera för indexökningar av löner och övriga kostnader samt för att täcka vissa tillkommande behov.

Fritidsnämndens beslut att höja aktivitetsstödet med 1 krona innebär en ökad kostnad på cirka 1,0 mnkr. Kostnadsökningen finansieras för år 2026 genom omfördelning inom befintlig ram. Budget för övriga föreningsstöd har minskats med 0,6 mnkr, varav 0,3 mnkr tas från utvecklingsstöd, 0,15 mnkr från stöd till lokalhyra och 0,15 mnkr från föreningsarrangemang. Vidare har budget för utvecklingsprojekt på övergripande nivå minskats med 0,25 mnkr samt 0,15 mnkr har omfördelats från budgeten för *Umeå växer tryggt och säkert*.

Fritidsnämndens budget om totalt 2,0 mnkr för arbetet inom satsningen *Umeå växer tryggt och säkert* fördelas under 2026 enligt följande: 0,5 mnkr till gratis lovaktiviteter, 0,5 mnkr till föreningsstöd, 0,3 mnkr till projektet På ungas hemmaplan, 0,2 mnkr till att möjliggöra gratis bad på Umelagun med Händer på lovet-kortet, 0,1 mnkr till kompetenshöjande insatser för fritidsledare, 0,15 mnkr till att öka budgeten för aktivitetsstöd och 0,25 mnkr till att stärka upp budgeten för Umeå Summer Zone.

Tidigare satsningar som kvarstår under 2026

- Seniorsatsningen: 0,2 mnkr (samt ytterligare 0,3 mnkr från äldrenämnden)
- Gratis lovaktiviteter: 1,0 mnkr
- Fritidsbanken, idéburet offentligt partnerskap: 0,5 mnkr (samt ytterligare 3,0 mnkr från kommunstyrelsen vilket är en ökning med 2,0 mnkr från tidigare år och avser ytterligare en Fritidsbank placerad på Ersboda)

Investeringsbudget

För år 2026 har fritidsnämnden beviljats investeringsmedel om totalt 26,5 mnkr. Av dessa medel avser 10,0 mnkr en fastighetsrelaterad investering för klimatanpassning genom anläggandet av en ny isgrop på Umeå Arena (Visionite Arena). Övriga investeringar uppgår till 16,5 mnkr, varav 9,9 mnkr utgör reinvesteringar enligt nämndens utbytesplaner, vilket innebär en ökning med 0,5 mnkr jämfört med 2025. För att byta ut konstgräs har nämnden 6,3 mnkr i budget och 0,3 mnkr har tillförts för tillgänglighet bad.

Fastighetsrelaterade investeringar	2026	2027	2028	2029
Ram lokalanpassning			0,2	0,2
Isgrop Umeå Arena	10,0			

Övriga investeringar	2026	2027	2028	2029
Reinvesteringar enligt utbytesplaner	9,9	9,9	9,9	10,1
Utbyte konstgräs	6,3	6,3	6,4	6,6
Tillgänglighet bad	0,3			
Täckgolv		2,5		

Prioritering utifrån tilldelade investeringsmedel

För reinvesteringsmedel enligt utbytesplaner pågår planering och prioritering av var behoven är störst, verksamheterna har upprättat utbytesplaner som uppdateras löpande efter behov och eventuella förändringar i verksamheten. De 9,9 mnkr som nämnden tilldelats fördelas internt mellan badanläggningar, fritidsgårdar, fordon samt idrotts- och fritidsanläggningar utifrån behoven i utbytesplanerna.

Medel för utbyte av konstgräsplaner uppgår till 6,3 mnkr. Beslut om vilken/vilka planer som byts ut tas under första tertialet. Extra medel för tillgänglighet bad om 0,3 mnkr avser en tillgänglighetsramp för något av friluftsbaden i kommunen.

Styrning och uppföljning av externa utförare

Fritidsnämnden anlitar inte externa utförare.

Riskanalys och plan för internkontroll

Fritidsnämnden har gjort en riskanalys och tagit fram en internkontrollplan för år 2026, se bilaga 4.

Bilaga 1. Utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt

Fritidsnämnden står inför en period med både utmaningar och stora möjligheter. För att långsiktigt kunna erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud med särskilt fokus på barn och ungas delaktighet och utveckling krävs strategisk planering, effektiv resursanvändning och nära samverkan både inom kommunen och med externa aktörer.

De kommande åren präglas av behovet att säkerställa kvalitet och tillgänglighet i befintliga anläggningar, möta förändrade demografiska förutsättningar, värna föreningslivets förutsättningar och hantera kompetensförsörjning inom några yrkesgrupper. Samtidigt erbjuder Umeås tillväxt, engagemanget i föreningslivet och den starka samverkanskulturen goda möjligheter att utveckla fritidsområdet på ett hållbart sätt.

Genom att ta tillvara på dessa möjligheter och hantera utmaningarna proaktivt kan fritidsnämnden bidra till att Umeå fortsätter vara en attraktiv och trygg kommun med ett brett och inkluderande fritidsutbud.

Utmaningar

- Säkerställa underhåll av anläggningar och lokaler för att upprätthålla standard och tillgänglighet för föreningsliv och invånare.
- Bibehålla simundervisningskapacitet trots åldrande badanläggningar med osäker livslängd.
- Stödja och bibehålla ett aktivt föreningsliv i hela kommunen oavsett förändringar i omvärlden.
- Hantera klimatförändringarnas påverkan som kan begränsa vinteraktiviteter och öka driftskostnader.
- Möta ökade eller förändrade krav på anläggningar från specialidrottsförbund vilket kan medföra kostnader.
- Ökade driftskostnader för föreningar med egna anläggningar.
- Minska risken för välfärdsbrott inom bidragsgivningen till föreningslivet.
- Säkerställa kompetensförsörjning inom ett fåtal befattningar såsom idrottsplatsarbetare, badpersonal och fritidsledare.
- Anpassa och omfördela mötesplatser för unga utifrån förändrad demografi och i enlighet med närhetsprincipen.
- Hantera resursbehov till följd av Umeå kommuns tillväxtmål om 200 000 invånare.
- Stärka intern samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag för att motverka stuprörsstrukturer.

Möjligheter

- Ett rikt, jämlikt, jämställt föreningsliv med många ideellt engagerade medborgare.
- Umeås fortsatta tillväxt ger ökade möjligheter till ett brett och varierat fritidsutbud.
- Ett bra och geografiskt spritt anläggningsbestånd som möjliggör verksamhet nära invånarna.
- Långsiktig strategisk plan för nyinvesteringar.
- God kompetens och ett modigt förenings- och näringsliv skapar goda förutsättningar för utveckling, vilket ska tas tillvara.
- Umeås profil som idrotts- och utbildningsstad skapar goda samverkansmöjligheter.
- Stärkt dialog med barn och unga ökar deras delaktighet och ger bättre förutsättningar att utveckla ett attraktivt fritidsutbud.
- Ett stärkt samarbete mellan nämnder, förvaltningar och kommunbolag bidrar till större medborgarnytta och effektivare service.
- En växande befolkning med starkt engagemang i fritids- och föreningslivet.

Bilaga 2. Fritidsnämndens styrkort 2026

Verksamhet: Bad

Uppdrag/process	Resultat- och analysmått	2022	2023	2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026
Erbjuda badupplevelser	Antal besök på badanläggningar					
	• Navet	183 900	228 419	204 824	230 000	230 000
	• Umelagun	34 236	33 363	13 864	34 000	34 000
	• Vallabadet	29 592	28 621	30 757	29 000	29 000
	• Sävar simhall	37 234	38 342	36 735	38 500	38 000
	• Hemgårdens bad och gym	14 389	20 651	18 121	20 000	0
	• Storsjöhallen	78 467	81 071	77 208	100 000	100 000
	• Obbolabadet	4 813	4 772	3 128	5 000	5 000
	Summa:	**382 631**	**435 239**	**384 637**	**456 500**	**436 000**
Ansvara för simundervisning till för- och grundskolans elever	Andel simkunniga enligt delmål för årskurs 3.	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift	80 %	80 %

Verksamhet: Drift

Uppdrag/process	Resultat- och analysmått	2022	2023	2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026
Ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott.	Nyttjandegrad större hallar T1 + T3					
	• Måndag till torsdag, kl. 16–22	75 %	74 %	76 %	75 %	75 %
	• Fredag kl. 16–21, lördag kl. 9–18, söndag kl. 9–21	50 %	50 %	57%	50 %	50 %
	Nyttjandetimmar konstgräs	11 952	13 246	13 892	14 500	14 500
	Totalt antal bokade timmar i anläggningarna	102 388	117 423	118 691	118 500	120 000
	Rankning bästa idrottsstad (SVT)	3	13	8	1–10 (7)	1–10

Verksamhet: Föreningsbyrån

Uppdrag/process	Resultat- och analysmått	2022	2023	2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026
Ansvara för handläggning av kommunens föreningsbidrag samt stödja föreningslivet genom samverkan och rådgivning	Flickors andel av deltagartillfällen med aktivitetsstöd (HT, VT)	46 %	46 %	47 %	>46 %	47 %
	Andel personer i åldern 7–20 år aktiva i föreningsverksamhet i jämförelse med Umeå kommuns medborgare (SCB)	Ingen uppgift	57 %	66 %	60 %	65 %
	Antal unika föreningar som blivit beviljade föreningsbidrag	368	380	369	380	375

Verksamhet: Unga

Uppdrag/process	Resultat- och analysmått	2022	2023	2024	Målvärde 2025	Målvärde 2026
Erbjuda attraktiva, inkluderande fritidsaktiviteter för unga	Andel (%) flickor och pojkar på Fritid ungas mötesplatser	41/59	35/65	33/67	50/50	50/50
	Antal besökare på fritidsgårdar kvällstid	56 590	53 400	43 500	68 000	57 000
Erbjuda attraktiva inkluderande fritidsaktiviteter för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning	Antal besökare vid arrangemang/mötestillfällen	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift	6 000	5 000
	Antal arrangemang/mötestillfällen	127	121	144	120	100

Bilaga 3. Aktivitetsplan uppdrag 35

Övergripande

Mål	Aktiviteter för att nå målet	Ansvarig	Tidsplan	Slutfört (datum)	Kommentarer
Friluftsprogram	Ute på remiss. Beslut i FN och KF.	Ledning Fritid	2025–2026		
Statistik	Skapa ett system som kan ta fram underlag från Rbok gällande beläggningsgrad på anläggningar samt bidragsstatistik till föreningslivet.	Föreningsbyrån	2025–2026		
Demografisk analys – påverkan på Fritid	Genomföra en analys.	Ledning Fritid	2026		

Bad

Mål	Aktiviteter för att nå målet	Ansvarig	Tidsplan	Slutfört (datum)	Kommentarer
Behovsbeskrivning Sävar			2025	Presenterad i FN 2025	
Behovsbeskrivning tempererade bad (ute och inomhusanläggningar) i Umeå kommun	Utredning av behov och prioritet baserat på bland annat demografi, övriga strategiska planer inom UK och status på anläggningar.		2026		

Föreningsbyrån

Mål	Aktiviteter för att nå målet	Ansvarig	Tidsplan	Slutfört (datum)	Kommentarer
Revidera Regler för Umeå kommuns stöd till ideella föreningar	Tydliggöra kontrollområdet samt redaktionella ändringar.		2025–2026		
Utreda föreningsägda anläggningar (IK)	Enkät, intervju, rapportskrivande.		2025–2026		

Drift

Mål	Aktiviteter för att nå målet	Ansvarig	Tidsplan	Slutfört (datum)	Kommentarer
Att tillsammans med TN genomlysa konsekvenser av ändrade temperaturkrav för Nolia bandybana	Möten och dialog.		2025		
Att skyndsamt ta fram en analys över lokalbehovet för fotbollen	Ta fram fotbollens behov i siffror. Presentation i nämnd december.		2025		
Att tillsammans med TN genomlysa konsekvenser vid eventuella förändringar av säsongslängder	Beräkningar av merkostnader för förändrade säsongslängder finns och uppdateras om förändringar blir aktuella. Varje eventuell förändring kräver dialog med TN.		2025–2026		
Skapa en anläggningsstrategi	Genomföra en nulägesanalys av befintliga anläggningar.		2026		

Unga

Mål	Aktiviteter för att nå målet	Ansvarig	Tidsplan	Slutfört (datum)	Kommentarer
Utreda var framtidens fritidsgårdar ska finnas	Utifrån demografisk utveckling göra en analys.		2026		
Fritid för alla	Utredning av lokalbehov och plats för verksamhet.		2025–2026		

Riskanalys

Nämnd: Fritidsnämnden
Riskanalys upprättad: 2025-10-28

Internkontrollplan 2026

Fritidsnämnden
Beslutad: 2025-11-19

Steg 1 - Riskinventering ska nämnden vara direkt delaktig i			Steg 2 - Riskvärdering ska nämnden vara direkt delaktig i				Steg 3 - Nämndsansvarig chef tar fram förslag som beslutas av nämnd					
Kontrollområde	Identifierad risk	Nr	Sannolikhet	Konsekvens	Risk-värde	Rekommenderad riskhantering	Nr.	Inriktning för riskhantering från nämnd	Åtgärd	Kostnad	Ansvarig	Återrapporteras
Samverkan mellan förvaltningar och nämnder	Risk för bristande samordning mellan kommunens nämnder vilket kan leda till att beslut fattas som står i konflikt med varandra. Det kan i sin tur medföra begränsningar i drift, utveckling eller användning av idrotts- och fritidsanläggningar och verksamheter vilket kan begränsa tillgängligheten för kommunens invånare.	R1	Sannolik	Kännbar	12	Minimera risk	R1	Minimera risk	Genomföra samordningsmöten mellan olika förvaltningar i frågor där beslut i en nämnd påverkar andra nämnder/förvaltningars uppdrag och verksamhet	0	Fritidsdirektör, verksamhetschefer Unga, Drift, Bad	Tertial 3
Föreningsbidrag	Risk att föreningsbidrag används på ett sätt som inte överensstämmer med gällande regelverk och/eller bidragens avsedda syften	R2	Möjlig	Kännbar	9	Reducera risk	R2	Reducera risk	Fortsätta genomlysning av alla bidragsberättigade föreningar vilket startade 2025 samt skapa en handlinsplan utifrån resultatet.	0	Verksamhetschef FB/Stab	Tertialvis
Målgrupper	Risk att fritidsaktiviteter inte når alla barn och unga i kommunen vilket kan leda till ojämlik tillgång till meningsfull fritid. Särskilt riskutsatta grupper är barn och ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden, nyanlända samt personer med funktionsnedsättning.	R3	Möjlig	Allvarlig	12	Minimera risk	R3	Minimera risk	Arbete utifrån Umeå kommuns gemensamma aktivitetsplan för att Umeå ska växa tryggt och säkert, Samarbeta inom SSPF (Skola, Socialtjänst, Polis, Fritid), BOB-rådet och utifrån nya socialtjänstlagen.		Verksamhetschef FB/Stab, Verksamhetschef Unga	Tertial 3
Ekonomi	Risk för minskade intäkter eller ökade driftkostnader (energi, underhåll) som kan påverka verksamhetens omfattning och kvalitet.	R4	Möjlig	Lindrig	6	Reducera risk	R4	Reducera risk	Kontinuerlig ekonomisk omvärldsbevakning som kan påverka driftkostnader, avtal etc, se riskområdet samverkan om tillgänglighet och intäkter för förvaltningen	0	Fritidsdirektör, Controller	Tertial 3
Trygghet och säkerhet	Risk för otrygghet, skadegörelse eller våld i anslutning till fritidsanläggningar samt arbetsmiljörisker för personal.	R6	Möjlig	Kännbar	9	Reducera risk	R6	Reducera risk	Upprätthålla anläggningsrutiner i samverkan med fastighetsförvaltningen och interna arbetsmiljörutiner i verksamheten	0	Verksamhetschef Unga, Drift, Bad	Tertialvis

Kompetensförsörjningsplan 2026–2028
Fritidsnämnden

UMEÅ KOMMUN

Innehåll

Kompetensförsörjningsplan 2026–2028 Fritidsnämnden 1
Innehåll 2
Bakgrund och syfte 3
Kompetensförsörjning Umeå kommun 3
Styrning och vägledning 4
Att arbeta med kompetensförsörjning 5
Kompetensförsörjningsprognos 2025–2035 6
Nuläge och utmaningar 7
Modell och strategier 8
Strategier för att möta kompetensutmaningen 8
Slutsats kompetensförsörjningsplan fritidsnämnden 10

Bakgrund och syfte

Fritidsnämndens kompetensförsörjningsplan gäller åren 2026–2028. Syftet är att beskriva kommande tillgång, behov och efterfrågan utifrån analyser av bland annat befolkningsprognoser, bemanningsprognoser och kompetensbehovsprognoser. Statistik och prognoser, såväl nämndspecifik som kommunövergripande, beskrivs i kompetensförsörjningsplanen.

Aktiviteter och utbildningsplan

HR på fritidsförvaltningen ansvarar för att i dialog med ledning konkretisera den övergripande kompetensförsörjningsplanen i aktiviteter och utbildningsplan för att få en gemensam överblick över planerade insatser.

Finansiering

Extern finansiering bevakas och söks av verksamheterna själva samt av HR. Exempel på finansiering är medel från omställningsfonden eller statliga medel för riktade insatser.

Kompetensförsörjning Umeå kommun

Vision och verksamhetsidé

Umeå kommuns arbete med kompetensförsörjning har sin utgångspunkt i Umeå kommuns mål och strategier. Den övergripande kompetensförsörjningsplanen utgår från visionen att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050. Planen ska bidra till att verksamheterna kan förverkliga verksamhetsidén: *Med gemensamma krafter skapar vi ett gott liv i Umeå. Vi bidrar till välfärd för alla och ger goda förutsättningar för företagande, fritid och kultur*.

Personalpolitiska mål

Kompetensförsörjningsplanen ska bidra till att uppnå Umeå kommuns övergripande personalpolitiska mål, antagna av personalnämnden. De personalpolitiska målen lyder enligt nedan:

- Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
- Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30
- Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Styrning och vägledning

Den styrning och vägledning som ligger till grund för Umeå kommuns kompetensförsörjningsarbete är vår värdegrund, arbetsmiljöpolicy, ledar- och medarbetarpolicy samt samverkansavtal.

Umeå kommuns värdegrund

Den värdegrund som ligger till grund för kompetensförsörjningsarbetet har akronymen MÖTS, vilket står för Medborgarfokus, Öppenhet, Tillit och Samarbete (beslut om ny innebörd av bokstaven ”S” förväntas tas av kommunfullmäktige i november).

Samverkansavtal

Samverkansavtalet mellan arbetsgivarparten och arbetstagarparterna är även den en viktig grund för Umeå kommuns kompetensförsörjningsarbete. Syftet med samverkansavtalet är att skapa förutsättningar för tidig och öppen dialog som därmed ska verka för en god arbetsmiljö och goda förutsättningar för våra chefer och medarbetare.

Arbetsmiljöpolicy

En förutsättning i att vara en attraktiv arbetsgivare är att ha en god arbetsmiljö. Umeå kommuns arbetsmiljöpolicy reviderades 2022 och ska grunda för ett hållbart arbetsliv med en god kvalitet. Detta i sin tur skapar förutsättningar för en låg sjukfrånvaro över tid, låg personalomsättning och långvariga anställningar.

Medarbetarpolicy

Medarbetarpolicyn ligger till grund för att tillvarata allas kompetens och skapa förutsättningar för individuell utveckling, engagerade och ansvarstagande medarbetare som väljer att stanna hos Umeå kommun.

Ledarpolicy

Vår ledarpolicy sätter grunderna för att möta våra kompetensutmaningar då ledarna är de som möter, identifierar potentialer och utmanar befintlig kompetens i våra verksamheter. Ledarna skapar tillsammans med medarbetarna förutsättningarna för en verksamhet med en hög kvalitet. Detta utifrån ett ansvar för verksamhet, arbetsmiljö, samverkan och medskapande.

Att arbeta med kompetensförsörjning

Att möta framtida kompetensutmaningar kräver att vi som organisation och arbetsgivare ser möjligheter och nya lösningar i form av teknik och nya samarbeten.

Den långsiktiga kompetensförsörjningen kräver ett fortsatt gott samarbete och en vilja att se nya möjligheter. Detta innefattar en god dialog mellan såväl arbetsgivarpart som arbetstagarparter, chefer och medarbetare och en aktiv omvärldsbevakning.

Omvärld och demografi

Sverige har en växande befolkning, men också en allt äldre befolkning. Antalet barn och ungdomar väntas öka i en liknande takt som befolkningen mellan 16 och 64 år under den kommande tioårsperioden. Den grupp som växer snabbast är personer över 65 år, i synnerhet de över 80 år. Det ställer nya krav på arbetsmarknaden, inte minst i den offentliga sektorn. En lägre andel av den arbetsföra befolkningen i åldern 16–64 år innebär också utmaningar för kompetensförsörjningen.[1]

Tabell 1. Umeå kommuns befolkningsutveckling i olika åldersklasser[2]

Ålder	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2024-2029	2029-2036	2024-2036
0	1 195	1 213	1 260	1 307	1 321	1 337	1 355	1 375	1 398	1 422	1 437	1 454	1 468	12%	10%	23%
1-5	6 911	6 619	6 352	6 200	6 182	6 290	6 414	6 540	6 646	6 738	6 839	6 938	7 035	-9%	12%	2%
6-12	10 482	10 454	10 436	10 373	10 196	9 911	9 623	9 379	9 159	8 985	8 884	8 886	9 013	-5%	-9%	-14%
13-15	4 561	4 587	4 591	4 537	4 520	4 520	4 543	4 515	4 505	4 486	4 434	4 281	4 030	-1%	-11%	-12%
16-18	4 366	4 456	4 604	4 634	4 655	4 656	4 607	4 593	4 595	4 618	4 594	4 580	4 563	7%	-2%	5%
19-24	14 259	14 512	14 620	14 898	15 170	15 424	15 676	15 800	15 906	15 891	15 872	15 833	15 839	8%	3%	11%
25-44	39 552	39 800	40 063	40 315	40 587	40 750	40 892	41 134	41 303	41 477	41 543	41 531	41 391	3%	2%	5%
45-64	28 998	29 410	29 778	30 161	30 440	30 719	30 935	31 157	31 424	31 825	32 377	32 981	33 678	6%	10%	16%
65-79	17 280	17 233	17 137	17 032	17 012	17 072	17 279	17 568	17 802	17 960	18 121	18 288	18 426	-1%	8%	7%
80-84	3 672	3 942	4 286	4 514	4 639	4 781	4 843	4 739	4 688	4 648	4 533	4 499	4 554	30%	-5%	24%
85-89	1 991	2 068	2 113	2 263	2 469	2 670	2 877	3 129	3 299	3 401	3 517	3 570	3 503	34%	31%	76%
90-94	776	821	881	906	971	1 020	1 064	1 092	1 179	1 302	1 417	1 532	1 666	31%	63%	115%
95-w	206	222	231	251	253	274	293	314	327	348	370	388	402	33%	47%	95%
Totalt	**134 249**	**135 338**	**136 352**	**137 390**	**138 415**	**139 423**	**140 400**	**141 335**	**142 231**	**143 100**	**143 938**	**144 761**	**145 566**	**4%**	**4%**	**8%**

Befolkningsutvecklingen i Umeå kommun de kommande tio åren förutspås enligt ovan tabell. Vad som är tydligt är att den största ökningen över de kommande tio åren sker i åldrarna 85-95(+) samt att det sker en minskning i åldersgrupperna 6-15 år. Utifrån fritidsförvaltningens verksamheter driver inte befolkningsprognosen ytterligare behov av kompetens i numerär.

[1] Arbetsmarknadsutsikter – Utvecklingen på arbetsmarknaden i Norrbottens och Västerbottens län i ett framtidsperspektiv
2 Befolkningsprognos Umeå kommun 2024–2036

Arbetslösheten har för det första kvartalet 2025 fortsatt stigit i Västerbottens län. Arbetslösheten i Umeå kommun är dock väsentligt mycket lägre med 4,3 procent i jämförelse med arbetslösheten i riket som motsvarar 7,1 för det första kvartalet av 2025.

Kompetensförsörjningsprognos 2025–2035

Diagram 1. Kompetensförsörjningsprognos Umeå kommun 2025–2035

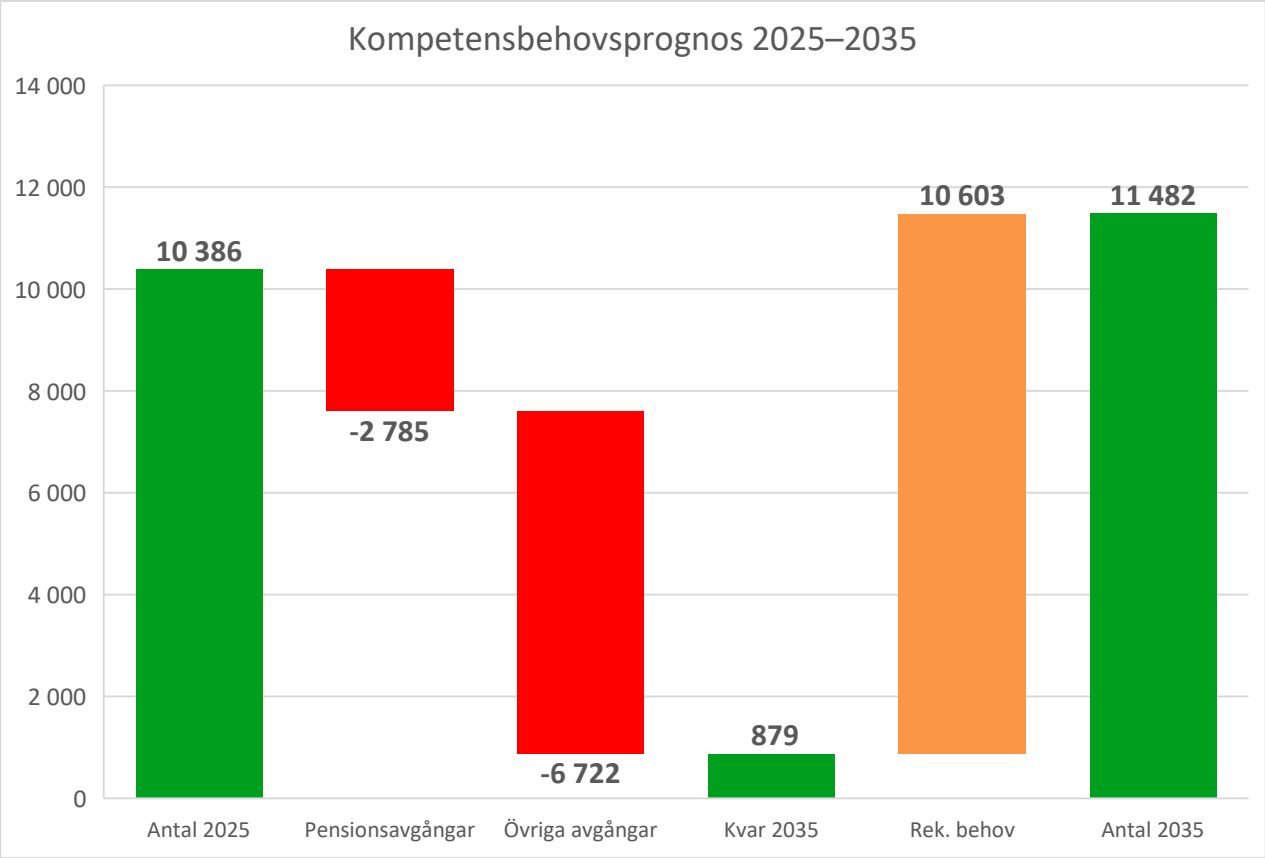

Antalet tillsvidareanställda i Umeå kommun kommer enligt prognos att öka från cirka 10 603 till 11 482 under den närmaste tioårsperioden. Beräknade pensionsavgångar och övrig personalrörlighet medför att 879 av kommunens nuvarande tillsvidareanställda prognosticeras vara kvar i organisationen och att kommunen därmed har ett rekryteringsbehov på 10 603 tillsvidareanställda.

Diagram 2. Kompetensförsörjningsprognos Fritidsnämnd 2025–2035

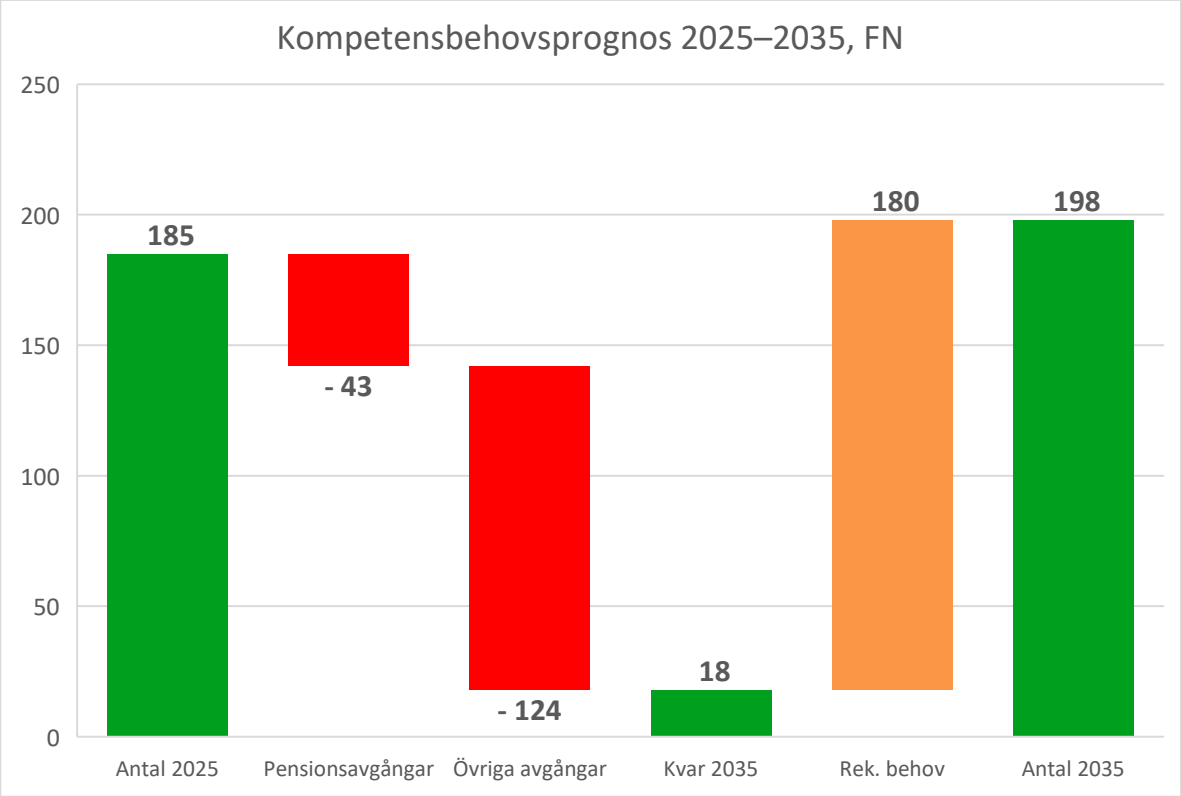

Antalet tillsvidareanställda på fritidsförvaltningen kommer enligt prognos att öka från cirka 185 till 198 under den närmaste tioårsperioden. Beräknade pensionsavgångar och övrig personalrörlighet innebär att cirka 18 av våra nuvarande tillsvidareanställda är kvar och att fritidsnämnden därmed har ett rekryteringsbehov på cirka 180 tillsvidareanställda under de kommande tio åren.

Nuläge och utmaningar

Offentlig sektor brottas med stora utmaningar för framtida kompetensförsörjning. Fritidsförvaltningen har en generellt låg personalomsättning och en hög generell trivsel samt en god arbetsmiljö. Medarbetarenkäten visar årligen att trivseln inom fritidsförvaltningen är hög. Detta visas både med ett högt deltagande samt ett högt medelresultat, likväl som den årliga uppföljningen av arbetsmiljöarbetet som visar på en god arbetsmiljö för våra medarbetare.

Generellt ser förvaltningen inga större utmaningar i kommande kompetensförsörjning i form av brist på kompetenta medarbetare. Fritidsförvaltningen har över de senaste åren vid rekryteringar haft ett gott kandidatunderlag inför urval vilket också i nuläget visar på en hög attraktivitet för att arbeta vid fritidsförvaltningen.

Fokus för fritidsförvaltningen de kommande åren är att vidmakthålla förutsättningarna för att behålla kompetens inom förvaltningen samt att attrahera ny kompetens då rekryteringsbehov uppstår.

Ett arbete pågår inom verksamhet Bad för att höja och säkra kompetensnivå då marknaden saknar utbildning som direkt svarar mot befattning.

Uppföljning av kompetensförsörjningsarbetet

För att klara verksamheternas framtida kompetensbehov behöver arbetet ske systematiskt och långsiktigt. Arbetet med uppföljning och analys behöver ske på verksamhetsnivå tillsammans med HR och ligga till grund för förvaltningens aktiviteter för att attrahera och behålla rätt kompetens inom verksamheten.

Modell och strategier

Strategier för att möta kompetensutmaningen

Kommande år beräknas antalet anställda i kommuner och regioner att fortsätta öka, samtidigt som det kommer att vara hård konkurrens om arbetskraften. Umeå kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som klarar kompetensförsörjningen enligt kommunfullmäktiges sjätte mål. Det är avgörande både för att attrahera och rekrytera framtida medarbetare såväl som för att behålla befintliga medarbetare. Fritidsnämndens strategier för att möta kompetensutmaningen grundas i ARUBA och SKR:s nio strategier.

ARUBA-modellen

ARUBA-modellen är en vedertagen modell som beskriver de olika delarna inom arbetslivs och kompetensförsörjningscykeln. Akronymen ARUBA står för Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avveckla.

SKR:s nio strategier

Sveriges kommuner och regioner (SKR) reviderade under våren 2024 de nio framtagna strategierna för att säkra den framtida kompetensförsörjningen för att ge ett tydligare arbetsgivarperspektiv. Syftet är att stötta kommunala arbetsgivare i att attrahera, behålla och utveckla medarbetare, hitta nya lösningar och skapa ett hållbart arbetsliv.

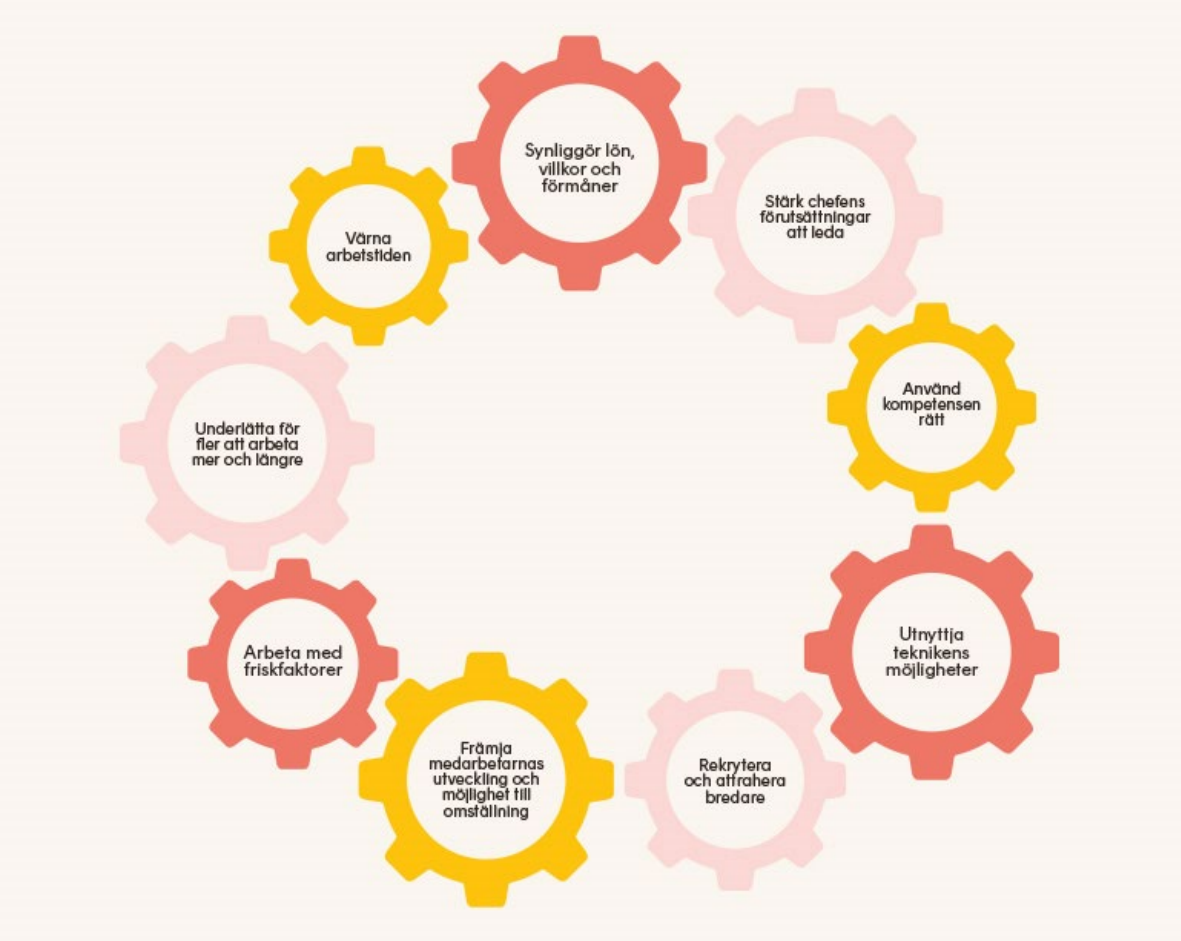

Arbeta med friskfaktorer

I valet av arbetsgivare är två avgörande faktorer bra arbetsmiljö och balans mellan arbete och fritid. Därför är ett aktivt arbetsmiljöarbete viktigt för att säkra kompetensförsörjningen. Att arbeta systematiskt och långsiktigt, ta hjälp av forskning och arbeta i samverkan med dialog är framgångsrikt för att skapa friska hållbara och attraktiva arbetsplatser.

Underlätta för fler att arbeta mer och längre

Arbetsgivare behöver tillvarata den kompetens som finns inom organisationen för att möta bristen på arbetskraft. Det innebär bland annat att deltidsarbetande i högre grad behöver arbeta heltid samt att fler arbetstagare förlänger arbetslivet.

Värna arbetstiden

Arbetstiden är en av arbetsgivarens viktigaste resurser. Arbetsgivare behöver förlägga arbetstiden på ett så hälsosamt sätt som möjligt för att eftersträva stabilitet och förutsägbarhet.

Synliggör lön, villkor och förmåner

En viktig strategi för att säkra kompetensförsörjningen med hjälp både av befintliga och potentiella arbetstagare är att synliggöra kollektivavtal, förmåner och villkor tillsammans med beskrivningar av våra meningsfulla arbeten.

Stärk chefens förutsättningar att leda

För att i största möjliga mån attrahera och behålla kompetenta, engagerade arbetstagare är det viktigt att ge chefer rätt förutsättningar att leda och styra det dagliga arbetet.

Använd kompetensen rätt

En grundförutsättning för att säkra kompetensförsörjningen är att använda rätt kompetens på rätt plats och vid rätt tid. För att minska behoven av rekryteringar kan arbetsgivaren säkra att arbetstagarna har möjlighet till kompetensutveckling och att arbetstagares kapacitet tillvaratas.

Utnyttja teknikens möjligheter

Digitalisering, automatisering och artificiell intelligens kan erbjuda innovativa lösningar som bidrar till att säkra kompetensförsörjningen inom välfärden. Genom att lära mer om ny teknik och hur den kan implementeras kan arbetsgivaren få stöd för att förbättra kvalitet och effektivitet.

Rekrytera och attrahera bredare

För att bli attraktiv för fler samt bredda rekryteringsbasen kan arbetsgivaren arbeta för att rekrytera från andra branscher och från de som idag står utanför arbetsmarknaden. Detta kan bland annat ske genom att bättre belysa arbetsgivarvarumärket.

Främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning

Verksamheter kan tillsammans med arbetstagare ta sig an nya eller förändrade arbetsuppgifter om möjlighet till utveckling och omställning är goda. Kompetensutveckling genom hela arbetslivet är en förutsättning för engagemang och för att attrahera och behålla rätt kompetens.

Slutsats kompetensförsörjningsplan fritidsnämnden

Analysen av ovan beskrivna förutsättningar och strategier gör gällande att fritidsnämnden endast ser mindre utmaningar kopplat till framtida kompetensförsörjning. Överlag har fritidsnämndens medarbetare och chefer goda förutsättningar för ett välfungerande och systematiskt arbetsmiljöarbete. Chefer har förutsättningar till ett närvarande och engagerat ledarskap med personalgrupper under 30 medarbetare och med ett stöd i sitt arbete. Organisationen upplevs transparent och rättvis och medarbetare har överlag en rimlig arbetsbelastning.

Fritidsnämndens genomgående goda förutsättningar, med goda möjligheter för både chefer och arbetstagare att utvecklas inom sina kompetensområden samt en låg personalomsättning ger en sammantagen bild av goda möjligheter att säkra den framtida kompetens som förvaltningen behöver för att erbjuda en aktiv fritid för Umeås invånare.

UMEÅ KOMMUN

Verksamhetsplan 2026

För- och grundskolenämnden

Beslutad av:	För- och grundskolenämnden	Diarienr:	SK-2025/00626
Gäller för:	För- och grundskoleförvaltningen	Beslut:	2025-11-20
Ansvarig:	Ann-Christine Gradin, utbildningsdirektör		

Innehåll

Innehåll 2
1. Inledning 4
1.1 Begrepp i verksamhetsplanen 5
2. För- och grundskolenämndens grunduppdrag 6
2.1 Nationellt lagstadgat uppdrag 6
3. Strategiområden och effekter 6
3.1 Kvalitet 7
3.2 Likvärdighet 8
3.3 Trygghet 9
4. Nämndens uppdrag till förvaltningen 11
5. Uppföljning av grunduppdrag och nationellt uppdrag 11
6. Personalmål FGN 12
Introduktion 12
7. Drift- och investeringsbudget 14
Kommunfullmäktiges beslut om tilldelning av medel 14
Driftsbudget 14
Nämndens prioritering utifrån tilldelade driftsmedel 15
Förutsättningar och statlig styrning 16
Prioritering utifrån tilldelade investeringsmedel 17
8. Nämndens utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt (bilaga) 18
Demografiska förändringar kräver omställning 18
Beslutade reformer och nationella utredningar inom utbildningsområdet 18
Kompetensförsörjning 19
9. Inriktningsmål och program från kommunfullmäktige 21
Fokusområde 1. Umeå ska växa hållbart utan utsatta områden 21
Fokusområde 2: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha 22
samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv. 22
10. Personalpolitiska mål från kommunfullmäktige 23
Personalpolitiskt mål 5 23
Personalpolitiskt mål 6 23

Personalpolitiskt mål 7 23
11. Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 24
Bilagor 26

1. Inledning

För- och grundskolenämnden har ett samlat ansvar för all pedagogisk verksamhet såsom kommunal pedagogisk omsorg, förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.

Nämnden är således ansvarig för att alla barn och elever boende i kommunen har tillgång till förskola och skola inom kommunal eller fristående regi. I nämndens ansvar ingår även att fördela resurser till såväl kommunala enheter som till de fristående. I enlighet med det nationellt lagstadgade uppdraget är Umeå kommun huvudman för förskola och skola som bedrivs i kommunal regi.

För- och grundskolenämndens verksamhetsplan beskriver hur verksamheterna som nämnden ansvarar för ska styras, planeras och följas upp under kommande verksamhetsår. Ansvaret utgår dels utifrån kommunfullmäktiges beslutade planeringsdirektiv samt tilldelad budgetram, dels utifrån det nationellt lagstadgade uppdraget.

Verksamhetsplanen redogör för hur nämnden ska förverkliga det av kommunfullmäktiges beslutade grunduppdrag, program med inriktningsmål samt fördelning av tilldelad budget tillsammans med det nationellt lagstadgade uppdraget. För- och grundskolenämndens verksamhetsplan fungerar som ett uppdrag till förvaltningen att omsätta i praktiken.

För- och grundskolenämnden har tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutat om tre gemensamma strategiområdena som visar nämndernas långsiktiga vägval för hur målen ska nås. Strategierna syftar även till att skapa förutsättningar för en sammanhållen utbildningskedja, där övergångar mellan olika skolformer stärks.

Inom respektive strategiområde återfinns faktorer för framgångsrik skolutveckling. Faktorerna utgör en del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete i relation till för- och grundskolenämndens ansvar att säkerställa en utbildning av god kvalitet.

Resursfördelning och kompetensförsörjning är viktiga förutsättningar för verkställande av såväl det kommunala som det nationella uppdraget.

1.1 Begrepp i verksamhetsplanen

Begrepp	Beskrivning
Delmål	Delmål uttrycker vad som ska uppnås för att nå effekt inom respektive strategiområde.
Effekt	Effekter definieras inom respektive strategiområde. Effekterna har sin utgångspunkt i de nationella styrdokumenten för respektive skolform inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde.
Framgångsfaktorer	*Faktorer för framgångsrik skolutveckling* är en del av det nationella kvalitetssystemet som Skolverket utvecklat. Framgångsfaktorerna är: Förtroendefullt klimat, Hälsofrämjande lärmiljö, Kompensatoriska insatser, Kompetent ledarskap, Professionell utveckling, Systematiskt kvalitetsarbete med undervisningen i fokus, Tydlig roll- och ansvarsfördelning.
Indikatorer	Indikatorer beskriver hur delmål följs upp.
Inriktningsmål	Mål fastställda av kommunfullmäktige för att skapa riktning och förändring inom en viss fråga eller avgränsat område. Inriktningsmål är gemensamt för flera nämnder.
Kommunalt Grunduppdrag	Grunduppdrag som kommunfullmäktige fattat beslut om och som för- och grundskolenämnden ska genomföra. Grunduppdraget ingår i den av kommunfullmäktige fastställda reglementet.
Lagstadgat nationellt uppdrag	Uppdrag som fastställs genom nationell lagstiftning såsom skollagen, skolförordning och läroplanen för förskolan, grundskolan, förskoleklass och fritidshem samt anpassad grundskola.
Nämndmål och uppdrag	Utöver grunduppdraget kan för- och grundskolenämnden fatta beslut om ytterligare nämndmål och uppdrag med tillhörande strategier och insatser för att bidra till förverkligande av målen inom skolformerna.
Nämndens prioriterade områden	Utvecklingsområden som identifierats genom huvudmannens systematiska kvalitetsarbete utifrån skolform och strategiområde.
Program	Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program berör oftast flera nämnder. Inom respektive program finns ett eller flera fokusområden.
Reglemente	Ett reglemente ger de grundläggande reglerna för ansvar och beslutanderätt i en kommun (kommunallagen 2017:725). Reglementet fastställs av Kommunfullmäktige och beskriver nämndens ansvar, att verksamheten bedrivs i enlighet med de grunduppdrag, mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelserna i reglementet.
Systematiskt kvalitetsarbete (SKA)	Umeå kommun är huvudman för pedagogisk verksamhet som är nationellt lagstiftad och bedrivs i kommunal regi. Huvudmannen är enligt 4 kap. skollagen ansvarig för att planera, genomföra, analysera och följa upp utbildningens effekt i sin helhet mot de nationella målen.

2. För- och grundskolenämndens grunduppdrag

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla barn folkbokförda i kommunen har tillgång till förskola och pedagogisk omsorg samt skolgång i kommunens egna eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunal förskola inklusive förskolor på minoritetsspråk, pedagogisk omsorg i form av dagbarnvårdare och nattisverksamhet, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och till fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor. Vidare har nämnden ansvar för skolpliktsbevakning och samverkan med fristående verksamheter i egenskap av hemkommun, samt att bevilja tillstånd och genomföra tillsyn av fristående förskoleverksamheter eller pedagogisk omsorg.

Nämnden ska säkerställa att den kommunala utbildningen utgår från grundläggande demokratiska värderingar och alla barn och elevers lika värde.

2.1 Nationellt lagstadgat uppdrag

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med aktuell lagstiftning. Sedan 2020 gäller Barnkonventionen som svensk lag och är inkorporerad i skollag och läroplaner. Det innebär att ett barnrättsperspektiv ska beaktas med utgångspunkt i de fyra grundprinciperna som beskrivs i artiklarna 2, 3, 6 och 12[1].

Utbildningen som huvudmannen ansvarar för syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska vila på demokratisk grund och samtliga som verkar inom utbildningen ska motverka alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering.

Utbildningen ska främja varje barns och elevs utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Barn och elever ska ges ledning och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt. I detta ingår en strävan att uppväga skillnader mellan barn och elevers olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Huvudmannen ansvarar för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten så att de nationella målen kan uppfyllas.

3. Strategiområden och effekter

För- och grundskolenämndens tre långsiktiga strategiområden *kvalitet, likvärdighet och trygghet*, beskriver hur såväl det kommunala som det nationellt lagstadgade uppdraget ska förverkligas i ett långsiktigt perspektiv.

Inom respektive strategiområde knyts faktorer för framgångsrik skolutveckling. Framgångsfaktorerna synliggör på vilket sätt huvudmannen kan verka för att de nationella målsättningarna för respektive skolform nås.

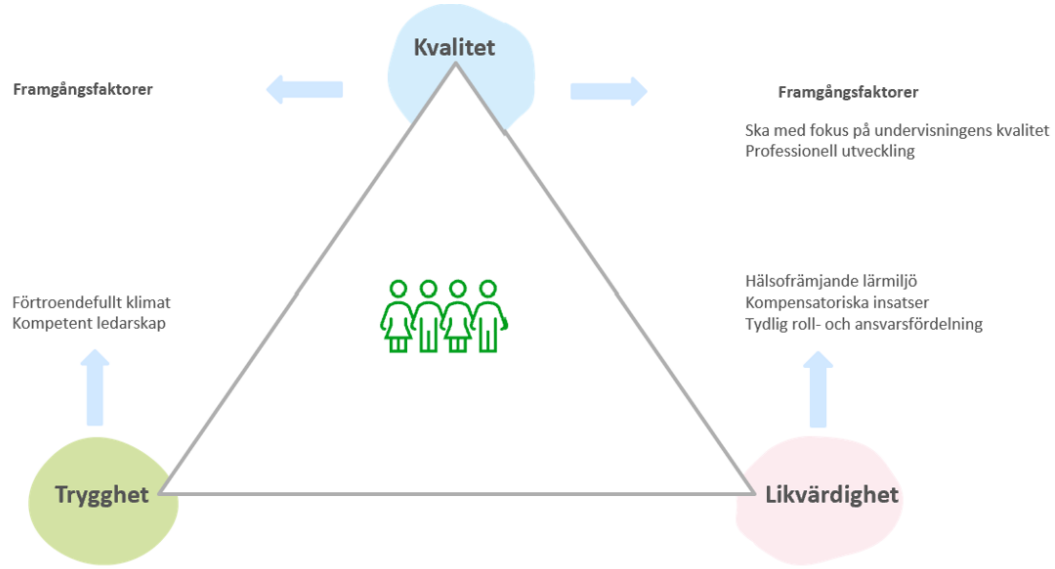

Utifrån prioriterade områden som identifierats inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete har delmål formulerats. Indikatorer beskriver hur väl delmålen uppnås. Uppföljning görs genom en jämförelse över tid på aggregerad nivå.

3.1 Kvalitet

Strategiområdet kvalitet beskriver faktorer och strategier för hur nämnden ska kunna säkerställa att alla barn och elever når målen med utbildningen inom respektive skolform.

Alla barn och elever ska klara sin utbildning och utmanas i sitt lärande. Utbildningen ska präglas av ledning och stimulans samt av höga förväntningar på att barn och elever kan och vill lära sig och utvecklas. Att nå målen med utbildningen är en viktig skyddsfaktor för barns och elevers möjlighet till en väl fungerande framtid. Undervisningens kvalitet är därför avgörande för barns och elevers förutsättningar att nå målen med utbildningen och vara väl förberedda för fortsatt utbildning.

Med behörig och kompetent personal säkerställs att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att professionell utveckling sker utifrån uppdraget.

Genom ett systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet i förskola och skola identifieras på vilket sätt undervisningen möter upp barns och elevers behov av ledning och stimulans. Det systematiska kvalitetsarbetet ger kunskaper på olika nivåer i styrkedjan om nuläget, utifrån åtgärder och dess effekter, samt en analys av vad som ytterligare behöver göras för att stärka barns och elevers måluppfyllelse och därmed utbildningens kvalitet.

Med utgångspunkt i den samlade bilden som ges i uppföljning och analys tar huvudmannen ansvar för utvecklingen av utbildningen.

Strategiområde	Kvalitet		
Framgångsfaktorer	• Systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet • Professionell utveckling		
Nämndens prioriteringar	• Utveckla måluppfyllelsen i svenska. • Utveckla måluppfyllelsen i svenska som andraspråk. • Utveckla måluppfyllelsen i matematik. • Utvecklat meritvärde för flickor årskurs 9.		
Nämndens åtgärd	**Indikatorer**	**Delmål**	**Effekt**
Uppföljning av barns och elevers mål- och kunskapsutveckling i enlighet med för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.	Enheternas kvalitetsrapporter med efterföljande dialog. Kartläggningsmaterial (Skolverket)	1.1 Barn i förskolan har en god förmåga att kommunicera på svenska i olika situationer.	1. Barn och elever är väl förberedda för fortsatt utbildning och arbetsliv.
	Enheternas kvalitetsrapporter med efterföljande dialog. Kartläggningsmaterial (Skolverket)	1.2 Elever i förskoleklass har en språklig medvetenhet i svenska språket och ett utvecklat matematiskt tänkande.	
	Andel (%) elever i årskurs 3 som når kravnivån fördelat på kön. (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.3 Elever i årskurs 3 når kravnivån på nationella provens delar i svenska, svenska som andraspråk samt matematik.	
	Andel (%) elever som har lägst betyget E i samtliga ämnen efter årskurs 6 fördelat på kön och utländsk bakgrund. (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.4 Elever i årskurs 6 når betyg i alla ämnen.	
	Andel (%) elever som blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan fördelat på kön och utländsk bakgrund. (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.5 Elever i årskurs 9 når slutbetyg.	
	Skillnad i genomsnittlig meritvärdespoäng mellan hög- och lågpresterande elever i årskurs 9 (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.6 Elever i årskurs 9 uppvisar goda meritvärden.	
	Andel (%) elever som når kunskapsresultat i ämnen och ämnesområden inom anpassad grundskola. (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.7 Elever i anpassad grundskola ska ha god måluppfyllelse.	
	Andel (%) som når gymnasieexamen efter 4 års studier fördelat på kön och utländsk bakgrund. (Statistik för- och grundskoleförvaltningen)	1.8 Elever når gymnasieexamen.	
	Andel (%) elever som upplever att studieron är god fördelat på kön, årskurs och skolform. (Elevenkäten)	1.9 Elever i skolan har en god studiero.	

3.2 Likvärdighet

Strategiområdet likvärdighet beskriver faktorer och strategier för hur nämnden ska kunna säkerställa att alla barn och eleven får en likvärdig utbildning.

En likvärdig förskola och skola för alla barn och elever syftar till att kompensera för och utjämna skillnader som uppstår i och med socioekonomiska olikheter, behov och förutsättningar.

För att stärka likvärdigheten i utbildningen för barn och elever beslutar nämnden om hur resurserna ska fördelas. Resursfördelning och prioritering av resurser görs utifrån identifierade behov. Resurser ska ge förutsättningar i att säkerställa en tillgänglig och hälsofrämjande miljö tillsammans med kompensatoriska insatser utifrån barn och elevers behov, behov som identifierats inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Som en del i att säkerställa hälsofrämjande lärmiljöer och kompensatoriska insatser är tillgång till elevhälsopersonal. Ett strukturerat barn- och elevhälsoarbete med tydlig roll- och ansvarsfördelning är viktiga förutsättningar för att stärka likvärdigheten i utbildningen för alla barn och elever.

<table>
<tr><th>Strategiområde</th><th colspan="3">Likvärdighet</th></tr>
<tr><td>Framgångsfaktorer</td><td colspan="3">• Hälsofrämjande lärmiljöer
• Kompensatoriska insatser
• Tydlig roll- och ansvarsfördelning</td></tr>
<tr><td>Nämndens prioriteringar</td><td colspan="3">• Tidiga kompensatoriska insatser.
• Närvarofrämjande arbete i förskola och skola.
• Flickors upplevda hälsa ska stärkas.</td></tr>
<tr><td>Nämndens åtgärd</td><td>Indikatorer</td><td>Delmål</td><td>Effekt</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Uppföljning av barns och elevers behov av särskilt stöd i enlighet med för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.</td><td>Enheternas kvalitetsrapporter med efterföljande dialog.
Antal uppdrag/insatser för specialpedagoger.</td><td>2.1
Barn i förskolan får det stöd de är i behov av.</td><td rowspan="9">2.
Barn och elever får en likvärdig utbildning.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i förskoleklass som omfattas av beslut om särskilt stöd fördelat på kön och årskurs.
(Prorenata)</td><td rowspan="3">2.2
Elever i skolan får det stöd de är i behov av.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i grundskolan som omfattas av särskilt stöd fördelat på kön och årskurs.
(Prorenata)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i anpassad grundskola som omfattas av särskilt stöd fördelat på kön och årskurs.
(Prorenata)</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Uppföljning av barn och elevers närvaro i förskola och skola i enlighet med för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.</td><td>Barn inskrivna i förskolan närvarar i förskolan.
(Tempus)</td><td rowspan="4">2.3
Barn och elever i förskolan och skolan ska närvara i utbildningen.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i förskoleklass som är närvarande fördelat på kön.
(Skola 24)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i grundskolan som är närvarande fördelat på kön och årskurs.
(Skola 24)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i anpassad grundskola som är närvarande fördelat på kön och årskurs.
(Skola 24)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever som mår bra fördelat på förskoleklass, årskurs 4 och 7 fördelat på kön
(Hälsoenkät)</td><td>2.4
Eleverna mår bra i skolan.</td></tr>
</table>

3.3 Trygghet

Strategiområdet trygghet beskriver faktorer och strategier för hur nämnden ska kunna säkerställa att alla barn och elever upplever delaktighet och känner sig trygga och blir respekterade för den de är.

Alla barn och elever, oavsett social och ekonomisk bakgrund, kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning, ska ges

förutsättningar för att nå målen med utbildningen.

Undervisningens kvalitet och utvecklingen av undervisningen i relation till barnens behov och förutsättningar är beroende av ett kompetent ledarskap. Detsamma gäller barn och elevers möjlighet till delaktighet, inflytande och trygghet som bygger på förtroendefulla relationer.

Alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering ska motverkas för att säkerställa barn och elevers trygghet.

<table>
<tr><th>Strategiområde</th><th colspan="3">Trygghet</th></tr>
<tr><td>Framgångsfaktorer</td><td colspan="3">• Förtroendefullt klimat
• Kompetent ledarskap</td></tr>
<tr><td>Nämndens prioriteringar</td><td colspan="3">• Säkerställa systematiken i anmälan, utredning, åtgärda och följa upp kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering.
• Stärka kunskapen om de sju diskrimineringsgrunderna som en del i det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet i att motverka alla former av kränkningar och trakasserier.
• Säkerställa systematiken i att utreda ordningsstörande beteende i relation till trygghet och studiero i skolan.
• Stärka barn och elevers delaktighet i utbildningen.</td></tr>
<tr><td>Nämndens åtgärd</td><td>Indikatorer</td><td>Delmål</td><td>Effekt</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Uppföljning av barns och elevers upplevelse av trygghet i enlighet med för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.</td><td>Andel (%) barn i förskolan som upplever sig trygga. (Förskoleenkäten)</td><td rowspan="5">3.1
Barn och elever är trygga i förskolan respektive skolan.
.</td><td rowspan="10">3.
Barn och elever får en utbildning präglad av trygghet och respekt.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i förskoleklass som upplever sig trygga fördelat på kön. (Elevenkäten)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i grundskolan som upplever sig trygga i grundskolan fördelat på kön och årskurs. (Elevenkäten)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i anpassad grundskola som upplever sig trygga fördelat på kön och årskurs. (Elevenkäten)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) barn i förskolan som upplever att de är delaktige i utbildningen. (Förskoleenkäten)</td><td rowspan="3">3.2 Barn och elever upplever delaktighet i utbildningen.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i grundskolan som upplever att de är delaktiga i utbildningen. (Elevenkät)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) elever i anpassad grundskola som upplever att de är delaktiga i utbildningen. (Elevenkät)</td></tr>
<tr><td>Andel (%) anmälningar om upplevd kränkning, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering i förskolan fördelat på kön. (Elevenkäten)</td><td rowspan="2">3.3 Förskolan och skolan motverkar kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering.</td></tr>
<tr><td>Andel (%) anmälningar om upplevd kränkning trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering i skolan fördelat på årskurs och kön. (Elevenkäten)</td></tr>
</table>

4. Nämndens uppdrag till förvaltningen

A. Att utarbeta förslag på en revidering av avsnittet utomhusmiljö i förskolans funktionsprogram.

B. Att utarbeta förslag på en komplettering av funktionsprogrammet för grundskola och fritidshem avseende skolans utemiljö.

C. Att utarbeta förslag på en anpassad och hållbar skolstruktur utifrån de demografiska förändringarna i form av vikande elevunderlag.

D. Att med anledning av ny skollagstiftning, skolsäkerhetskapitlet 6 a, stärka förvaltningens fokus, inventera och utarbeta förslag på åtgärder för att öka säkerheten och tryggheten på förskolor och skolor.

E. Att utarbeta förslag på ett reviderat skolskjutsreglemente för grundskola och anpassad grundskola.

F. Att utarbeta förslag på en reviderad resursfördelningsmodell för grundskola och anpassad grundskola.

G. Att nämnden säkerställer att översynen av frånvaro omfattar samtliga elevgrupper med särskilt hög risk för problematisk frånvaro, samt ger förvaltningen i uppdrag att stärka arbetet för ökad skolnärvaro inom anpassad grundskola och högstadiet genom träffsäkra insatser och fördjupad samverkan med berörda förvaltningar, myndigheter, regionen, externa aktörer och vårdnadshavare

5. Uppföljning av grunduppdrag och nationellt uppdrag

För- och grundskolenämnden har fattat beslut om när de olika delarna i uppdragen, såväl det kommunala grunduppdraget som det nationellt lagstadgade, ska följas upp.

Av för- och grundskolenämndens beslutade årshjul framgår när uppföljning av det lagstadgade och kommunala uppdraget sker. **Årshjulet revideras varje år**.

Uppföljning av det **kommunala grunduppdraget** genomförs genom:

- Årsrapport av nämnduppdrag och nämndmål samt internkontroll.
- Förenklad rapport av ekonomi, personal och KF-uppdrag.
- Delårsrapportering av nämnduppdrag och internkontroll.
- Återrapportering kompetensförsörjningsplan.
- Återrapportering Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM).

Uppföljning av det **nationellt lagstadgade uppdraget** genomförs genom:

- Årsrapport av nämnduppdrag och nämndmål samt internkontroll.
- Förenklad rapport av ekonomi, personal och KF-uppdrag.
- Delårsrapport av nämnduppdrag och internkontroll.
- Uppföljning utifrån strategiområden som en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

6. Personalmål FGN

Introduktion

För - och grundskolenämndens verksamheter står inför stora utmaningar kopplade till demografiska förändringar. Umeå kommuns senaste befolkningsprognos, P25, visar på en fortsatt lägre tillväxttakt främst på grund av färre antal födda barn. Den demografiska förändringen innebär att personalomställning kommer vara i fokus framöver. Trots minskat antal födda barn så beräknas det på nationell nivå en brist på behöriga lärare och förskollärare år 2038. Det råder särskild brist på förskollärare vilket grundar sig i den låga andelen som examineras vid förskollärarprogrammen i Sverige. Därav kommer det inte ur ett kompetensförsörjningsperspektiv vara framsynt att minska förskollärarnas antal i omställningsarbetet utifrån demografiska förändringar. Det skulle innebära att förskollärarnas andel skulle öka när totala antalet medarbetare reduceras. Därför upphävs nämndens beslut från 2019 (SK-2019/00569) om att andelen förskollärare ska uppgå till 50 procent från 1 januari 2026.

För att möta utmaningen är det viktigt att nämndens verksamheter tillhandahåller attraktiva arbetsplatser som speglar mångfalden i samhället och där medarbetare och chefer upplever en hållbar arbetsmiljö över tid. Strategier för att säkra kompetensförsörjningen beskrivs i för- och grundskolenämndens kompetensförsörjningsplan samt förvaltningens aktivitetsplan. För- och grundskolenämndens övergripande personalmål är:

Personalpolitiska mål	**För- och grundskolenämnden**		
Nämndens åtgärd	**Indikatorer**	**Delmål - FGN**	**Personalpolitiska mål från kommunfullmäktige**
Uppföljning av delmål och personalpolitiska mål i enlighet med för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.	Andel (%) legitimerade förskollärare (Skolverket)	5.1 Legitimation av lärare i förskola, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola ska säkerställas.	Mål 5 Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
	Andel (%) legitimerade lärare i fritidshem. (Skolverket)		
	Andel (%) legitimerade speciallärare/specialpedagoger. (Statistikkälla)		
	Andel (%) legitimerade lärare med behörighet i minst ett ämne årskurs 1–9. (Skolverket)		
	Andel (%) legitimerade speciallärare som undervisar i anpassad grundskola. (Skolverket)		
	Andel (%) utbildade barnskötare. (UK interna statistik)	5.2 Utbildning av barnskötare med goda kunskaper i svenska ska säkerställas till förskola.	
	Antal medarbetare per chef. (UK interna statistik)	6.1 Inom för- och grundskoleförvaltningens verksamheter ska chef ansvara för max 30 medarbetare.	Mål 6 Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
	Andel (%) sjukfrånvaro samtliga yrkesgrupper inom för- och grundskoleförvaltningens verksamheter. (UK interna statistik)	7.1 Personal med sjukskrivning inom skola och förskola ska minska.	Mål 7 Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

	Andel (%) sjukfrånvaro i förskolans yrkesgrupper. (UK interna statistik)		
	Andel (%) långtidsfriska samtliga yrkesgrupper inom för- och grundskoleförvaltningens verksamheter. (UK interna statistik)		
	Andel (%) med heltidsanställning samtliga yrkesgrupper inom för- och grundskoleförvaltningens verksamheter. (UK interna statistik)		
	Medarbetarenkäten (index max 6) upplevd hälsa totalen aggregerad nivå (UK Medarbetarenkät)		
	Andel (%) skyddsombud som genomgått introduktion. (UK interna statistik)		

För att följa utvecklingen mot de kommunövergripande personalpolitiska målen samt för- och grundskolenämndens egna personalmål har konkreta och mätbara resultatmått identifierats. Resultatmåtten för respektive delmål framgår i styrkortet. Uppföljningen av de personalpolitiska målen sker inom ramen för det systematiska kompetensförsörjningsarbetet, det systematiska arbetsmiljöarbetet samt arbetet med lika rättigheter och möjligheter.

Prioriterade områden i förvaltningens arbete med arbetsmiljö och aktiva åtgärder:

- Vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) med särskilt fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) för att förebygga ohälsosam arbetsbelastning och främja återhämtning.
- Kompetensutveckling och stöd för fortsatt arbete med att förebygga hot och våld, alla ska känna sig trygga även om situationer uppstår.
- Nå riktmärke för antal medarbetare per chef. Chefers förutsättningar (2022:8)
- Vidareutveckla arbetet med lika rättigheter och möjligheter
- Förbättra den fysiska arbetsmiljön i verksamheterna genom att tydliggöra rutiner och stöd till egenkontroll internt inom förvaltningen samt förbättra samarbete med teknik- och fastighetsförvaltningen.

7. Drift- och investeringsbudget

Kommunfullmäktiges beslut om tilldelning av medel

Kommunfullmäktige har den 16 juni 2025 fattat beslut om planeringsdirektiv och ekonomiska ramar för drifts- och investeringsbudget för för- och grundskolenämnden (FGN). Nämndens budgetram för driftmedel uppgår för år 2026 till -2 379,74 mnkr, vilket innebär ett tillskott med -41,72 mnkr jämfört med 2025 års ram.
Kommunfullmäktige har till driftsramen beslutat att prioritera medel för:

- Justering för minskad kostnad PO-pålägg 11,89 mnkr
- Bemannande skolbibliotek och omställning 6,0 mnkr
- 10-årig grundskola 2,0 mnkr
- Utreda införande av arbetsskor 1,0 mnkr
- Avsätta medel för att nå inriktningsmålen 11,69 mnkr

Det fattades även beslut om att utbildningsförvaltningen skulle delas i för- och grundskoleförvaltning och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltning. Ramjusteringen mellan nämnderna fastställdes till att för- och grundskolenämndens budgetram minskade med 5,2 mnkr.

Kommunfullmäktiges beslut från den 16 juni innehåller även beslut om medel för investeringar. FGN har för år 2026 beviljats investeringsmedel motsvarande 19,32 mnkr. Av dessa avser 13,42 mnkr kontinuerliga reinvesteringsmedel. För år 2026 avser 6,60 mnkr grundskola, 4,40 mnkr förskola och 2,42 mnkr IT-åtgärder. Övriga medel är kopplat till inventarier i nya fastigheter.

Utöver investeringsmedel till FGN har kommunfullmäktige beslutat om investeringsmedel till teknik- och fastighetsnämnden, (TN). Det ligger i TNs uppdrag att försörja FGNs verksamheter med fastigheter och IT. Kommunfullmäktige har de kommande åren 2026-2029 beviljat 706,79 mnkr för byggnation av förskolor och lokaler för grundskolans verksamhet. För elevdatorer har kommunfullmäktige beslutat om 15,08 mnkr år 2026. Även personaldatorer till FGN ska tillhandahållas från TN.

Driftsbudget

Kommunfullmäktige har beslutat om att nämndens budgetram för driftsmedel uppgår för år 2025 till -2 379,74 mnkr, ett tillskott med -41,72 mnkr jämfört med 2025 års ram. Utökningen av ram ger inte nämnden fullt ut möjlighet att hantera förändrad volym och ökade kostnader för index. Utifrån tilldelad budgetram uppstår ett behov av kostnadsanpassningar inom nämnden motsvarande 8,5 mnkr.

Umeå kommun är en tillväxtkommun och har ett inriktningsmål om att Umeå ska ha 200 000 invånare senast år 2050. FGN är en nämnd som till stor del påverkas av förändringar i befolkningen, befolkningsprognosen för Umeå kommun har kraftigt reviderats ned de senaste åren. Den senast prognosen, P25, visar på en lägre befolkningstillväxt i kommunen än i tidigare prognoser. Det beror framförallt på ett lägre födelsetal, lägre inflyttning från utlandet samt färre omflyttningar inom riket.

Befolkningsprognosen ligger till grund för beräkningar och antaganden om hur stort antalet barn och elever kommer att vara i verksamheten under året.

Befolkningsprognosen från mars 2025, P25, prognostiserade i förhållande till tidigare befolkningsprognos, P24, att antalet barn och elever minskar ytterligare under planeringsperioden. Från år 2025 till år 2029 prognostiseras antalet barn i åldern 1–5 år minska med ca 328 barn. För elever i ålder 6–15 år prognostiseras en minskning från år 2025 till 2029 med ca 543 elever.

Nämndens prioritering utifrån tilldelade driftsmedel

För- och grundskolenämnden har en elevpengsbaserad resursfördelningsmodell avseende förskola, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem. Det innebär att förskolor och grundskolor erhåller medel utifrån en peng per barn/elev och år. Den allra största delen av nämndens budget hanteras genom dessa resursfördelningsmodeller. Men det finns också så kallad anslagsfinansierade verksamheter såsom elevhälsa, skolskjutsar m.m.

De delar av nämndens budget som inte styrs av elevpengsbaserade resursfördelningsmodeller brukar benämnas anslagsfinansierade verksamheter. För några av dessa finns fastställda normer kopplade till volym, t.ex. anslaget för ledare och nära stöd som utgör administrativt stöd till verksamheten. Dessa anslag får kompensation för både index och volymförändringar i nämndens budgetbeslut för 2026. Övriga anslag får kompensation för index men påverkas inte av volymförändringar.

Förslaget till budgetbeslut innebär att verksamheterna erhållit medel för uppräkning av index samt att hänsyn tagits till volymförändringar i de delar som styrs av resursfördelningsmodeller. Hänsyn har även tagits till lägre PO-kostnader.

Kommunfullmäktige har i sitt beslut prioriterat medel motsvarande 6,0 mnkr till bemannade skolbibliotek och omställning. Av dessa medel prioriterar nämnden 6,0 mnkr till den lagstadgade bemanningen av skolbibliotek. Införandet av 10-årig grundskola medför behov av utbildning av personal inom nuvarande förskoleklass så att behörighet för undervisning inom tidigare åren inom grundskolan uppnås. För detta avsätts 2,0 mnkr. Ambitionen att införa arbetsskor till personal inom för- och grundskolans verksamheter medför ett behov att utreda och påbörja arbetet med införandet. Nämnden avsätter 1,0 mnkr inom verksamheten förskola till detta uppdrag.

Nämndens behov av att genomföra kostnadsanpassningar om 8,5 mnkr sker inom verksamheter som påverkas av demografiska förändringar men är anslagsfinansierande och därmed inte har volymbaserade resursfördelningsmodeller. Inom elevhälsoområdet sker anpassningar med 5,74 mnkr och inom Kompetenscentrum för flerspråkighet (KCF) sker anpassningar med 2,76 mnkr. Dessa anpassningar sker alltså inom områden där de demografiska förändringarna minskat behovet av anslag.

I budgetbeslutet för 2026 ges full kompensation för löneökningar i elevpengen för förskoleklass och grundskolan åk 1-9 samt inom fritidshem. Därigenom kan personaltätheten inom verksamheterna bibehållas. Det har skett en kraftig ökning av antalet inskrivna elever inom anpassad grundskola varför verksamheten förstärks även inom de områden som inte regleras genom en volymbaserad

resursfördelningsmodell.

Inom förskola har ramen minskat enligt förslaget (exkl. tekniska ramjusteringar) med anledning av förändring i befolkningsprognosen. Förskola erhåller kompensation för index men har minskade volymer utifrån att P25 har lägre volymer än P24. Vilket är förklaringen till att ramen minskar jämfört med 2025. Den senaste befolkningsprognosen visar att det minskade barnantalet inte är tillfällig utan verksamheten har ett stort behov av en anpassning till en lägre behovsnivå under en längre tid.

Inom pedagogisk omsorg minskar ramen enligt förslag. Det är en anpassning till minskat antal barn hos dagbarnvårdare.

Skolgemensam verksamhet erhåller också kompensation för index och volym där det finns fastställda normer kopplade till volym.

Nämnden har de senaste åren redovisat stora positiva avvikelser jämfört med budget kopplat till att de faktiska volymerna inom verksamheten varit lägre än den befolkningsprognos som används som grund för budgeten. Nämnden har genom volymbaserade resursfördelningsmodeller tagit ansvar för en god ekonomisk hushållning då volymberoende överskott inte nyttjats och därmed skapat överskott. Justeringar har gjorts i befolkningsprognosen och därmed anpassats i nivå med de faktiska volymerna vilket även syns i utfallet för 2025. Den lägre befolkningstillväxten och ett minskat antal barn och elever i verksamheten kommer att medföra stora utmaningar vilket gör att det är av yttersta vikt att arbeta med långsiktiga strukturella åtgärder för att klara den ekonomiska utmaning som det innebär.

För- och grundskolenämndens budgetram fördelas enligt bilaga 2.

Förutsättningar och statlig styrning

För- och grundskolenämnden har fått en ramökning med –41,72 mnkr jämfört med år 2025 i fullmäktiges budgetbeslut inför år 2026.

Förutom dessa medel i form av anslag från kommunfullmäktige erhåller nämnden flera större riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen söks av varje huvudman och har alltid ett syfte och krav på åtgärd och handling av huvudmannen samt oftast olika villkor som ska vara uppfyllda för att huvudmannen ska vara berättigad till att ta del av statsbidraget. De riktade statsbidragen för för- och grundskolan år 2026 bedöms vara enligt tabell:

Statsbidrag	**Bedömning 2026 (mnkr)**
Karriärtjänster	11,8
Kvalitetshöjande åtgärder	28,3
Stärkt kunskapsutveckling	58,9
Lovskola	0,3
Lärarlönelyftet	21,8
Läxhjälp till huvudmän	0,6
Maxtaxa	18,6

Omsorg under kvällar, nätter och helger	0,5
Papperslösa barn	0,05
SIS-medel, sjukhusskola. BuP-klinik	2,5
Lärarassistenter	3,0
Statsbidrag för bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor för lärare i socioekonomiskt utsatta områden	3,4
Akutskolor	0,7
Skolsociala team	0,6
Personalförstärkning speciallärare	3,0
Fjärrundervisning i minoritetsspråk	0,8

Tillsammans utgör dessa statsbidrag ca 155 mnkr för för- och grundskolenämnden kalenderåret 2026.

Samtliga statsbidrag är villkorade och är ofta riktade för ytterligare satsningar och ambitionsökningar. Statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling (tidigare Likvärdig skola) ska användas för utökade insatser för att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen som huvudmannen har valt utifrån en analys av lokala förutsättningar och behov. Insatserna ska tydligt gå att koppla till förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmets verksamhet. Statsbidraget kvalitetshöjande åtgärder är riktade till att minska barngruppernas storlek, bibehålla eller rekrytera personal i förskolan och kompetensutveckla personal som arbetar i barngrupp och bedöms uppgå till 28,3 mnkr för 2026.

Prioritering utifrån tilldelade investeringsmedel

FGN är helt beroende av att TN tillgodoser nämnden med ändamålsenliga lokaler för att barn- och elevplatser ska säkerställas samt för att verksamheten ska kunna bedrivas med god kvalitet för barn, elever och personal. Om leverans av planerade lokaler inte sker i tid eller att nödvändiga reparationer och underhåll inte utförs, kan nämndens möjlighet att fullfölja sitt lagstadgade uppdrag kraftigt försvåras. Barn och elevers rätt till förskole- och skolplats och därmed undervisning är en grundsten i svensk skollagstiftning. Brist på ändamålsenliga lokaler medför en stor belastning för rektorer och personal. FGN har fått medel för investering av inventarier kopplat till de fastigheter som TN har investeringsmedel för och under förutsättning att TN levererar de planerade lokalerna i tid så görs inköp av inventarier till nya fastigheter enligt plan. För de kontinuerliga reinvesteringsmedlen till förskola och grundskola pågår planering och prioritering av var behoven är störst. Det finns begränsade medel och utmaningar i beställningar och utbyte vilket gör att prioritering av störst behov behöver göras.

8. Nämndens utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt (bilaga)

Demografiska förändringar kräver omställning

Demografiutvecklingen med minskade barnkullar under de närmaste åren medför ett behov av omställning för förskolan och skolan i Sverige, så också i Umeå kommun. En omställning vad gäller effektivt lokalutnyttjande och minskning av personal har inletts inom förskolans område. En utmaning i omställningen utifrån den demografiska utvecklingen är att det i vissa områden utanför Umeå tätort finns behov av att tillskapa fler förskoleplatser, i tätort färre. Vidare behöver personalpoolen anpassas då vikariebehovet minskar i takt med neddragning av förskoleplatser.

Rätt utnyttjad kan omställningen innebära en möjlighet till ökad kvalitet i förskola och skola. Minskade barn- och elevkullar ger en möjlighet att stärka lärarbehörigheten, vilket å sin sida sannerligen leder till ökade personalkostnader i form av lön.

Elevminskningen i grundskolan börjar i förskoleklass år 2027 för att därefter succesivt påverka antalet elever i påföljande årskurser fram till 2036. Med färre elever ökar konkurrensen om eleverna mellan kommunal och enskilda huvudmän. Konkurrensen tillsammans med osäkerhet av skolvalets utfall, leder till svårigheter för kommunen att planera för en funktionell skolorganisation.

Beräknad elevminskning i förskoleklass till årskurs 6 de närmaste åren är dock inte så omfattande att en minskning av antalet klasser kan göras, vilket medför att personalbehovet kvarstår. Ur ett ekonomiskt hänseende är de små skolenheterna särskilt sårbara då sjunkande elevantal medför svårigheter att upprätthålla grundbemanning med heltidstjänster samt långsiktig kontinuitet och hållbarhet för såväl lärare, rektorer som stödfunktioner.

För att rektor under prognosperioden 2028–2035 ska ha genomsnittliga ekonomiska resurser till undervisning och stödresurser motsvarande idag, så behöver sammanlagt antal klasser i Umeå kommun minska eller ekonomiska resurser tillföras.

Ytterligare en utmaning är ökningen av antalet elever mottagna i anpassad grundskola. Mottagandet har ökat från 1 procent läsåret 2018/2019 till 1,4 procent läsåret 2024/2025. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer att 0,8 procent av folkbokförda 6-åringar kommer att börja årskurs 1 inom anpassad grundskola från och med höstterminen 2028. SKR:s prognos bör ligga till grund för framtidens lokal- och personalbehov i samband med införandet av 10-årig grundskolan.

Sammanfattningsvis medför den beslutade reformen om tioårig anpassad grundskola särskilda planeringsbehov, där det i dagsläget saknas både lokaler och personal för förskoleklass.

Beslutade reformer och nationella utredningar inom utbildningsområdet

Regeringens beslut om införandet av en tioårig grundskolan från hösten 2028 medför en rad konsekvenser. En av dessa är att förskollärare som är anställda senast 30 juni 2026 och undervisar i förskoleklass får undervisa i nya årskurs 1 under en övergångsperiod fram till 2031. Förskollärare med minst 5 års erfarenhet kan genomgå en statsfinansierad fortbildning för att bli behörig att undervisa i årskurs 1 och 2. Inom grundskolan krävs en tidig kartläggning av lärarkompetens i syfte att möjliggöra

strategisk planering av insatser för kompetensutveckling, så att behovet av legitimerade lärare i årskurs 1 och 2 kan tillgodoses.

Parallellt med beslutade reformer har regeringen tillsatt en rad utredningar inom utbildningsområdet, utredningsförslag som beräknas beslutas under 2025–2026. Ett högt reformtryck kan komma att kräva prioriteringar av tid och personella resurser inom för- och grundskoleförvaltningen i implementering och genomförande av beslutade reformer och lagändringar.

Kompetensförsörjning

För- och grundskolenämndens verksamheter står inför stora utmaningar kopplade till demografiska förändringar. Umeå kommuns senaste befolkningsprognos, P25, visar på en fortsatt lägre tillväxttakt främst på grund av färre antal födda barn. Den demografiska förändringen som nämndens verksamheter står inför innebär att personalomställning kommer vara i fokus framöver. Kompetensförsörjningsplan visar ett rekryteringsbehov av 2 107 medarbetare fram till år 2035. Trots lägre tillväxttakt och behov av omställning beräknas det på nationell nivå en brist på behöriga lärare och förskollärare år 2038. För få personer ansöker till och slutför utbildning som lärare och att rörligheten på arbetsmarknaden har ökat samt skollagens krav på legitimation i anställning. Andra viktiga förklaringar är kommande pensionsavgångar och att en lägre andel lärare väljer att arbeta kvar i skolan eller att gå tillbaka till läraryrket vilket bidrar till krav på långsiktighet i kompetensförsörjningsplaneringen.

Även tillgången på chefer inom nämndens ansvarsområde utgör en utmaning, särskilt när det gäller att rekrytera erfarna rektorer. För att säkerställa en verksamhet av hög kvalitet krävs ett fortsatt gott chefs- och ledarskap. Chefer har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för positiva resultat samt en arbetsmiljö som främjar samarbete, kreativitet och delaktighet. Arbetet med att nå riktmärket för antal medarbetare per chef är fortsatt av stor vikt för våra chefers arbetsmiljö och förutsättningar, men det kräver ekonomiska resurser och är därför fortsatt att betrakta som en utmaning för nämnden.

För- och grundskolenämnden har under en längre tid erhållit statsbidrag kopplade till lärares löner och strategiska satsningar som lärarlönelyftet, karriärtjänster, lärarlyftet. Om möjligheten till att nyttja dessa statliga medel skulle upphöra framöver, innebär det inte bara en betydande ekonomisk belastning, utan även en strategisk risk utifrån kompetensförsörjning – vilket i sin tur kan påverka kvaliteten i utbildningen och måluppfyllelsen på sikt. För att möta kompetensförsörjningsutmaningen behöver nämndens verksamheter skapa arbetsplatser som är både attraktiva och representativa för samhällets mångfald där medarbetare och chefer kan verka i en hållbar arbetsmiljö över tid. De strategier och prioriterade aktiviteter som ska säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning framgår av för- och grundskolenämndens kompetensförsörjningsplan samt förvaltningens aktivitetsplan.

Prioriterade aktiviteter i förvaltningens arbete för att klara kompetensförsörjningen.

- Nå riktmärke för antal medarbetare per chef. Chefers förutsättningar (2022:8).
- Handlingsplan för bristkompetenser.

- Plan för kompetensutvecklings- och omställningsbehov.
- Genomföra förvaltningsspecifik traineeutbildning för blivande rektorer.
- Målgruppsanpassad marknadsföring i syfte att bredda rekryteringen och attrahera fler grupper.
- Samarbete och arbetsformer med Umeå Universitet och Lärarutbildningen.
- Fortsatt utveckling av karriärvägar för lärare.
- Tillvarata äldre medarbetares kompetens och förutsättningar (förläng arbetslivet).
- Introduktion för nyanställda.

9. Inriktningsmål och program från kommunfullmäktige

För- och grundskolenämnden ska bidra till att Umeå kommun uppnår inriktningsmål 2 och 3 inom *Program för social hållbarhet*.

Programmets syfte är att bidra till att uppnå Umeå kommuns ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. Programmet är en konkretisering av inriktningsmålen två och tre: *Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden*, samt *Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv*. Inriktningsmålen är sammanhängande dimensioner av det som utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Inom programmet finns två fokusområden som beskriver vad som ska prioriteras för de nämnder som inriktningsmålen är destinerade.

Fokusområde 1. Umeå ska växa hållbart utan utsatta områden

För- och grundskolenämnden ansvarar för att utbildningen bedrivs i enlighet med de nationella styrdokumenten, vilket bland annat innebär att barn och elever får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Att barn och elever når målen med utbildningen är en betydande skyddsfaktor för att motverka utanförskap. Forskning visar entydigt på att utbildning är en viktig faktor för ungas valmöjlighet vad gäller framtida utbildningsvägar och yrkesmöjligheter.

1.1 Stärka inkludering och jämställdhet

Utbildningen i förskolan och skolan ska bedrivas likvärdigt och vara kompensatorisk. Undervisningen ska utgå från varje barn och elevs behov och förutsättningar. Pedagogisk personal inom för- och grundskolans verksamheter i Umeå kommun verkar för att uppmärksamma barn och elevers behov av ledning och stimulans, anpassningar och särskilt stöd. Tidiga insatser är betydelsefulla för att barn och elever ska få de rätta förutsättningarna till utveckling och lärande, såväl kunskapsmässigt som socialt. En likvärdig utbildning förutsätter att förskolan och skolan bedriver ett systematiskt elevhälsoarbete där professionerna samverkar för att tillgodose barn och elevers behov av en tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö.

För- och grundskolenämnden bidrar till inriktningsmålet 1.1 genom att vikta resurser motsvarande 7,8 mnkr, (KS-2024/00433), särskilt till:

- Specialpedagogisk kompetens inom förskola, där sammanlagt nio specialpedagoger stödjer verksamheterna i deras uppdrag att säkerställa en utbildning med god kvalitet för alla barn.
- Specialpedagogiskt riktat stöd till högstadieskolor utifrån elevernas studieresultat, som ett led i att eleverna ska nå slutbetyg i årskurs 9.
- Utökad bemanning av legitimerade lärare på skolor med lågt socioekonomiskt index.
- Team skolnärvaro som stödjer skolenheterna i det närvarofrämjande arbetet, närvaro är en förutsättning för att få sin rätt till utbildning tillgodosedd och nå målen.

1.2 Förebygga brottslighet och våld

För- och grundskolan i Umeå kommun samverkar med andra myndigheter inom ramen för förskolans och skolans elevhälsoarbete. Syftet är att genom tidiga insatser stödja barn och elever i att tillskapa en fungerande skolgång och liv.

Umeå kommun bedriver samverkan mellan för- och grundskolan, socialtjänsten, polismyndigheten och fritidsförvaltningen genom SSPF. SSPF är en samverkansform avsedd för brottsförebyggande arbete där ungdomar identifierats vara i riskzonen för kriminalitet och/eller missbruk.

För- och grundskolenämnden bidrar till inriktningsmålet 1.2 genom att vikta resurser motsvarande 3,9 mnkr, (KS-2024/00433), särskilt till:

- Socialpedagoger i grundskolan som bidrar till det trygghetsfrämjande arbetet i skolan.
- Skolsociala team som genom samverkan mellan skola och socialtjänst bidrar till trygghet, ökad närvaro och att elever med en ogynnsam utveckling får stöd i ett tidigt skede.
- Mobila teamet ett förebyggande arbete som riktas till elever i årskurs 4–6 som riskerar att ha problematisk skolfrånvaro, låg måluppfyllelse och eventuellt normbrytande beteende.
- Förskolan arbetar med en särskild satsning kring att förebygga våld mot barn samt utbildning inom hederskultur och hedersvåld

Fokusområde 2: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

För och grundskolenämnden ansvarar för att alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Förskolan och skolan ska aktivt verka för jämställdhet mellan flickor och pojkar, kvinnor och män.

Skolan ska gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

10. Personalpolitiska mål från kommunfullmäktige

Personalpolitiskt mål 5

Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

För att skapa en väl fungerande förskola och skola är det av stor vikt att för- och grundskolenämnden både attraherar och rekryterar behöriga och kompetenta medarbetare samt behåller och utvecklar medarbetare i verksamheten. Medarbetarnas kompetens är en mycket viktig faktor för kvalitet och måluppfyllelse där kompetensutveckling och goda karriärmöjligheter bidrar till både ökad attraktivitet för uppdraget och till ökad motivation hos medarbetarna. Att möjliggöra och utveckla strategier för omställning och vidareutbildning av kompetenser är därför avgörande för nämndens framtida kompetensförsörjning.

För och grundskolenämndens verksamheter ska spegla samhällets struktur och präglas av jämställdhet och kulturell mångfald. Att bredda perspektivet på rekrytering och ta tillvara kompetenser är därför en viktig fråga för att attrahera och nå framtida medarbetare likväl som nya grupper av medarbetare på arbetsmarknaden.

Att nämndens verksamheter har en ändamålsenlig arbetsorganisation som skapar balans i bemanning mellan uppdrag och förutsättningar är av stor betydelse för att attrahera och behålla medarbetare. Åtgärder ska fortsatt vidtas för att undvika nyttjande av bemanningsföretag.

Personalpolitiskt mål 6

Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Ledarskapet ska skapa förutsättningar för goda resultat och en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare till samverkan, kreativitet och medskapande. Ett gott ledarskap där chefer kan engagera sin medarbetare och tillsammans med dem kan driva förändringar, kommer att spela en avgörande roll för för-och grundskolenämndens framtida utveckling. Enligt Umeå kommuns kompetensförsörjningsprognos kommer För- och grundskolenämnden att ha behov av att rekrytera ett stort antal chefer inom de kommande tio åren.

Målet Antal medarbetare per chef är av fortsatt vikt för nämndens område att följa upp, i syfte att säkerställa de organisatoriska förutsättningar som bidrar till verksamhetens kvalitet och måluppfyllelse. Ett fortlöpande arbete kring förutsättningar som bidrar till hållbara chefsuppdrag ska fortgå såväl inom ramen för det systematiska arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) som i den individuella dialogen mellan chef och medarbetare.

Strategier och aktiviteter för att säkra en långsiktig ledarförsörjning är ett prioriterat område och beskrivs i för- och grundskolenämndens kompetensförsörjningsplan.

Personalpolitiskt mål 7

Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda

arbetsförhållanden.

En bra arbetsmiljö är en förutsättning för att skapa såväl kvalitet som effektivitet i nämndens verksamheter, men även en förutsättning för att attrahera och behålla personal. Alla som verkar i för- och grundskoleförvaltningen har ett gemensamt ansvar för att aktivt medverka till att skapa en bra arbetsmiljö. Arbetsmiljöarbetet ska genom ett hälsofrämjande förhållningssätt bidra till verksamhetens utveckling samt ta sin utgångspunkt i framgångsfaktorer i utformning av arbetsmiljö, arbetsorganisation, arbetstid och lönebildning.

Arbetsmiljöarbetet ska bedrivas i enlighet med rutiner planerade i förvaltningens årshjul, löpande riskbedömning och handlingsplan. Via det systematiska arbetsmiljöarbetet följs förbättringsbehov och prioriterade åtgärder upp, på olika nivåer i organisationen. Genom fokus på främjande och förebyggande insatser i arbetsmiljöarbetet, friskfaktorer samt arbete med rehabilitering och anpassning skapas förutsättningar för att långsiktigt sänka sjukfrånvaron.

11. Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Tilläggsuppdrag 2025:1

Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.

Planering och genomförande

Förvaltningen har gjort en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar och redovisat den för för- och grundskolenämnden. Omställningsarbetet inom förskolan pågår sedan hösten 2024 och grundskolan är inne i ett planeringsskede. Då antalet barn och elever förväntas minska även de kommande åren kommer befintliga förskole- och skolstrukturer behöva ses över och anpassas. Det påverkar också behovet av lärare som bedöms minska.

Minskade barn- och elevkullar kan medföra en ökad konkurrens mellan huvudmän och mellan skolor. Skolinspektionen har nationellt varnat för att en relativt stor andel av de enskilda huvudmännen har en känslig ekonomisk ställning och kan tvingas till neddragningar i verksamheten vid ett mindre barn- och elevtapp. Denna risk gäller framför allt små enheter.

Tilläggsuppdrag 2025:9

Kommunfullmäktige ger personalnämnden tillsammans med för- och grundskolenämnden, individ- och familjenämnden och äldrenämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor inom för- och grundskolenämndens, individ- och familjenämndens samt äldrenämndens verksamheter.

Planering och genomförande

Förvaltningen kommer att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor. Utredningen kommer att omfatta ett arbetsmiljöperspektiv, men även innehålla in- och omvärldsbevakning för att ta del av hur såväl förvaltningar i kommunen som hur andra kommuner arbetar med frågan.

- Utreda införande av arbetsskor 1,0 mnkr

Tilläggsuppdrag 2023:1

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Planering och genomförande

Med stöd i det systematiska kompetensförsörjningsarbetet bedrivs insatser inom ett flertal områden och organisatoriska nivåer i syfte att attrahera, behålla och utveckla, se även nämndens kompetensförsörjningsplan. Insatser bedrivs också fortsättningsvis med omställning av personal i förskolan med anledning av sjunkande födelsetal i enlighet med demografiprognoser.

Tilläggsuppdrag 2023:2

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Planering och genomförande

Förvaltningen deltar i det kommunövergripande utvecklingsarbetet för att främja samarbete och ansvarstagande i kommunorganisationen, bland annat genom aktivt deltagande i kommungemensamma forum, nätverk och arbetsgrupper. Dessutom pågår inom ramen för både det systematiska arbetsmiljöarbetet samt nämndens miljö och hälsoskyddsarbete, aktiviteter för att utveckla och främja samverkan över förvaltningsgränser.

Tilläggsuppdrag 2021:8

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Planering och genomförande

Förvaltningen deltar i det kommungemensamma arbetet. Förvaltningen har också upprättat rutiner för att säkerställa för nämnden viktiga processer exempelvis avseende bidrag på lika villkor, ägar- och

ledningsprövning mot fristående förskolor.

Bilagor

Bilaga 2 Fördelning av budgetram

Bilaga 3 Nämndens utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt

Bilaga 4 Kompetensförsörjningsplan 2026, för- och grundskolenämnden

UMEÅ KOMMUN

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Gäller för: Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen
Giltighetstid: 2026

Diarienr: SK-2025/00597
Beslut: 2025-11-19
Ansvarig: Nicklas Wallmark, tf. gymnasie- och arbetsmarknadsdirektör

Inledning 3
Begrepp som används i verksamhetsplanen 4
Plan för grunduppdrag 5
Nationellt lagstadgat uppdrag 5
Kommunalt grunduppdrag 6
Uppföljning av grunduppdrag och nationellt uppdrag 7
Strategiområden och effekter 8
Kvalitet 8
Trygghet 9
Likvärdighet 9
Plan för inriktningsmål och program 11
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 16
Nämndens uppdrag till förvaltningen 19
Plan för att nå personalpolitiska mål 20
Kompetensförsörjningsplan 22
Drift- och investeringsbudget 24
Kommunfullmäktiges beslut om tilldelning av medel 24
Driftsbudget 24
Nämndens prioritering utifrån tilldelade driftsmedel 25
Prioritering utifrån tilldelade investeringsmedel 27
Styrning och uppföljning av externa utförare 28
Bilagor 29
Bilaga 1.1: GVN Fördelning av budgetram 2026 per verksamhet 29
Bilaga 1.2: GVN Ersättning för kommunala skolor per program och/eller inriktning år 2026 30
Bilaga 1.3: Socioekonomiskt strukturtillägg per kommunal skola per program och/eller inriktning 2026 34
Bilaga 1.4: GVN Styrkort 2026 36
Bilaga 1.5: GVN Utmaningar och möjligheter på 3-5 års sikt 42

Inledning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden står inför en period av stora förändringar och komplexa utmaningar. IT-säkerhet, AI-utveckling, trygghet, lagstiftning, kompetensförsörjning och ekonomi är områden som kräver strategiska beslut, tydlig prioritering och långsiktig planering. För att lyckas måste nämnden arbeta nära andra delar av kommunen, regionen, näringslivet och staten.

Umeå kommun har en stark tradition av utbildning och utveckling, och genom ett proaktivt och samordnat arbete kan kommunen även framöver erbjuda gymnasie- och vuxenutbildningar av hög kvalitet som rustar elever och studerande för framtidens arbetsliv och samhälle. Rätten att lyckas i utbildning är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för ett gott liv och för att kunna påverka sin framtid och delta i ett demokratiskt samhälle. Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen har ett brett ansvar som syftar till att minska utanförskap, öka integration och underlätta för individen att nå egenförsörjning.

Kommunfullmäktige beslutade 28 april 2025 KS-2024/00468 att nuvarande utbildningsförvaltning delas i två förvaltningar och att den nya tvåförvaltningslösningen ska vara införd per 1 januari 2026. Delningen syftar till att effektivare möta framtidens utmaningar inom kompetensförsörjning och optimera resursanvändningen med ytterligare satsningar på yrkesutbildning, vuxenutbildning och arbetsmarknadsåtgärder. Detta är avgörande för att kommunen ska tillgodose behoven hos individer och lokala företag. En egen förvaltning möjliggör arbete med djupare prognoser och målstyrning. Fortsatt utveckling av samverkan med näringslivet och universitetet är planerad. Figur 1 visar den nya gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens verksamheter.

Figur 1: Verksamheter inom den nya gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen.

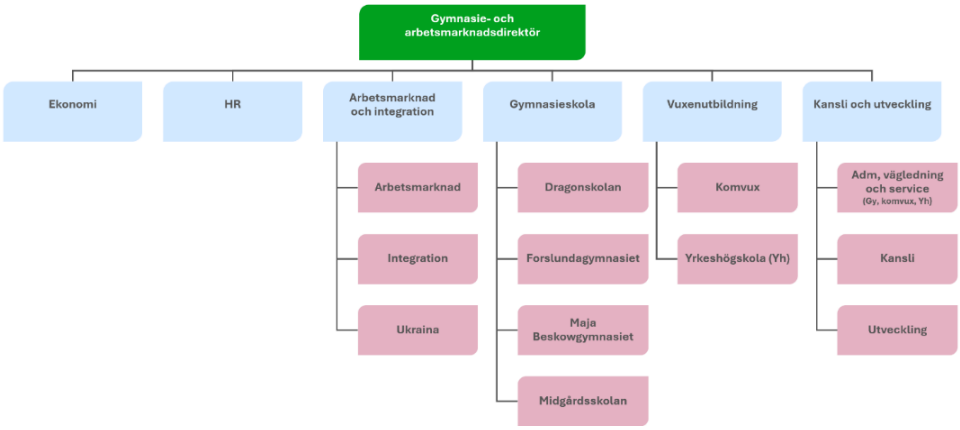

Begrepp som används i verksamhetsplanen

Begrepp	Beskrivning
AMI	Arbetsmarknad och integration
Kommunalt Grunduppdrag	Grunduppdrag som kommunfullmäktige fattat beslut om och som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska genomföra. Grunduppdraget ingår i det av kommunfullmäktige fastställda reglementet.
Lagstadgat nationellt uppdrag	Uppdrag som fastställs genom nationell lagstiftning såsom skollagen, skolförordning och läroplanen för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning samt undervisning i svenska för invandrare. Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen har lagstadgade uppdrag genom lagen om kommunalt aktivitetsansvar, lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, lag om arbetslöshetsnämnd samt lagen om mottagande av asylsökande m.fl.
Reglemente	Ett reglemente ger de grundläggande reglerna för ansvar och beslutanderätt i en kommun (kommunallagen 2017:725). Reglementet fastställs av kommunfullmäktige och beskriver nämndens ansvar, att verksamheten bedrivs i enlighet med de grunduppdrag, mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelserna i reglementet.
Inriktningsmål	Mål fastställda av kommunfullmäktige för att skapa riktning och förändring inom en viss fråga eller avgränsat område. Inriktningsmål är gemensamt för flera nämnder.
Program	Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program berör oftast flera nämnder. Inom respektive program finns ett eller flera fokusområden.
Nämndmål och uppdrag	Utöver grunduppdraget kan gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden fatta beslut om ytterligare nämndmål och uppdrag med tillhörande strategier och insatser för att bidra till förverkligande av målen med utbildningen.
Systematiskt kvalitetsarbete (SKA)	Umeå kommun är huvudman för pedagogisk verksamhet som är nationellt lagstiftad och bedrivs i kommunal regi. Huvudman är enligt skollagen ansvarig för att planera, genomföra, analysera och följa upp utbildningens effekt i sin helhet mot de nationella målen.
Strategiområden	Genomförandet av det kommunala grunduppdraget och reglementet samt det nationellt lagstiftade uppdraget beskrivs utifrån tre strategiområden. Strategiområden är *likvärdighet*, *trygghet* samt *kvalitet*.
Styrkort	Mäter utfall av nämndspecifika och personalpolitiska mål mot ett förväntat målvärde.
UGS	Umeås kommunala gymnasieskolor
Vuxenutbildning	Samlingsbegrepp för komvux och yrkeshögskola.

Plan för grunduppdrag

Umeå kommun är huvudman för utbildningar som sker i kommunal regi. I skollagen fastställs det nationellt lagstadgade uppdraget att i varje kommun ska det finnas en nämnd eller flera, som ansvarar för fullgörandet av kommunens uppgifter för utbildning enligt lagstiftning. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har huvudmannaansvar för utbildningar i Umeå kommunala gymnasieskolor, komvux och är utförare av yrkeshögskoleutbildningar samt ansvarig för arbetsmarknad och integration.

Nationellt lagstadgat uppdrag

Huvudman ansvarar för att utbildning inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning genomförs i enlighet med skollag och andra föreskrifter och bestämmelser som kan finnas kring utbildning, till exempel läroplanen. Vidare ska kommunen fördela resurser till utbildningen.

Utbildningen ska enligt lag vila på demokratisk grund, vilket innebär att den ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna. Elever ska inhämta och utveckla kunskaper och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Alla former av kränkande behandling ska aktivt motverkas.

Barnkonventionen gäller som svensk lag sedan 2020 och är implementerad i alla nämndens verksamhetsområden. Det innebär att ett barnrättsperspektiv ska beaktas. Artikel 2 och 3 fastställer barns samma rättigheter, lika värde och att barnens bästa ska tas hänsyn till vid beslut som rör barn. Artikel 28 föreskriver barns rätt till utbildning och i artikel 12 fastställs barns rätt att få komma till tals och uttrycka sin mening.

Ett systematiskt kvalitetsarbete ska enligt skollag genomföras både på huvudmannanivå och på enhetsnivå enligt skollag. Nämnden ansvarar för att följa upp alla verksamheters kvalité kontinuerligt och systematiskt.

Kommunen har enligt lag ett ansvar för att erbjuda och samordna arbetsmarknads- och integrationsinsatser. Genom Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen (AMI) fullgör Umeå kommun sina uppgifter enligt bland annat lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, lagen om mottagande av asylsökande med flera, lagen om arbetslöshetsnämnd samt det kommunala aktivitetsansvaret. Dessa uppdrag innebär att kommunen ska säkerställa mottagande, bosättning och etablering av skyddsbehövande och nyanlända samt genomföra arbetsmarknadsfrämjande åtgärder för personer som står långt från arbetsmarknaden.

Kommunen har också ansvar för att aktivt arbeta för att ungdomar i åldern 16–19 år som varken studerar eller arbetar ska erbjudas vägledning, stöd och sysselsättning som leder vidare till utbildning eller arbete. AMI:s arbete ska därmed bidra till att fler unga fullföljer sin gymnasieutbildning och minskar risken för långvarigt utanförskap.

Kommunalt grunduppdrag

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar och unga vuxna boende i kommunen har tillgång till skola i kommunens egna verksamheter eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunens gymnasieskolor, anpassad gymnasieskola, Elitidrottsgymnasium (NIU- och RIG) och Riksgymnasium för rörelsehindrade (RH-gymnasium).

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor, samt svara för insyn och samråd gällande fristående gymnasieskolor. Nämnden ska säkerställa att nämndens verksamheter ger eleverna en grund för fortsatta studier och/eller yrkesverksamhet, samt ett aktivt deltagande i samhället i övrigt. Nämnden ansvarar övergripande för ledning, samordning och utveckling av skolväsendet.

Vidare har nämnden ett samlat ansvar för det kommunala aktivitetsansvaret och kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, gymnasienivå och som anpassad utbildning samt svenska för invandrare (sfi). Nämnden svarar vidare för arbetsmarknad och integration, genom att tillhandahålla sysselsättningsbefrämjande åtgärder samt mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Reglemente

Nämnden svarar för kommunens åtaganden enligt skollagstiftningen för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, samt kommunal vuxenutbildning. Nämnden svarar vidare för sysselsättningsbefrämjande åtgärder, samt för den kommunala mottagningen av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Nämnden ska verka för att skollagstiftningens mål kan uppfyllas. Nämnden ansvarar för myndighetsutövning enligt skollagen, och svarar exempelvis för att det finns skolbibliotek, elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt arbetsplatsförlagt lärande (APL). Vidare ansvarar nämnden för bestämmelserna kring elevresor, interkommunala skolfrågor och modersmålsundervisning.

Nämnden ansvarar även för vissa nyanländas etablering på arbetsmarknaden, sommarjobb för gymnasieungdomar samt för rekrytering av arbets- och praktikplatser för ungdomar och vuxna långtidsarbetslösa, samt personer med funktionshinder.

Nämnden ska:

- Ansvara för arbetsmiljön för de elever som finns i nämndens verksamhet.
- Samverka med för- och grundskolenämnden för lärande och utveckling av barn och ungdomar i ett kommunalt helhetsperspektiv.
- Samordna kommunens kvalitetsredovisning för samtliga gymnasieskolor och vuxenutbildning.
- Svara för en god samverkan med elever, vårdnadshavare och adekvata organisationer/föreningar.
- Samverka med Umeå Universitet, högskoleutbildningar i Umeå samt andra utbildningsanordnare inom området.
- Tillhandahålla, leda och samordna kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi)

och vuxenutbildning som särskild utbildning på såväl grundläggande som gymnasial nivå, samt verka för en sammanhållen utbildning för nyanlända.

- Arbeta för en god integration och samverkan samt ta emot och tillhandahålla bosättning för vissa nyanlända invandrare.
- Finansiell samordning av verksamhet inom ramen för samordningsförbundet.
- Samverka med Arbetsförmedlingen, och andra aktörer, näringsliv samt offentliga arbetsgivare samt andra adekvata organisationer/föreningar.

Uppföljning av grunduppdrag och nationellt uppdrag

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden följer upp sitt grunduppdrag, mål och övriga uppdrag genom uppföljning av aktiviteter, resultatmått samt ekonomiskt utfall i verksamhetens tertialrapporter, och internkontroll. Utöver detta sker månatliga (ej juli och augusti) uppföljningar av budgetutfall och prognos för helåret.

Kvalitetsrapporter för gymnasieutbildning, vuxenutbildning samt arbetsmarknads- och integrationsavdelningen utformas för att ge en omfattande sammanställning av verksamhetens prestationer och utmaningar. Måtten i dessa rapporter hämtas från kommunens elevregister Edlevo, Skola 24 och egna beräkningar, Skolverkets statistik, Kolada och Statistiska centralbyrån. Rapporterna ger en bild av verksamhetens utveckling och identifierar områden som kräver särskild uppmärksamhet. Där det är möjligt görs även nationella jämförelser. Samtliga nyckeltal går att följa över tid.

Resultatmått/indikatorer i styrkort följs upp genom både mätningar och återrapportering i tertialen och årsbokslut, internkontrollplan, vilket ger en heltäckande bild av verksamhetens framsteg. Årshjulet revideras och beslutas årligen.

Strategiområden och effekter

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har formulerat tre strategiområden; *kvalitet, likvärdighet* och *trygghet.*[1] De tre områdena beskriver hur det kommunala grunduppdraget och det nationella uppdraget ska genomföras långsiktigt.

I styrkortet anges effektmål för respektive strategiområde, se bilaga 1.4. För att nå effekt krävs aktiviteter i form av utvecklingsinsatser inom nämndens enheter; gymnasieskola, vuxenutbildning samt arbetsmarknad och integration. Aktiviteter som följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet genom delmål som synliggör vägen framåt, om vi är på rätt väg eller inte.

Kvalitet

Rätten att lyckas i utbildning är den enskilt starkaste skyddsfaktorn för att elever ska kunna påverka sin framtid i ett demokratiskt samhälle och ger individen förutsättning till fortsatta studier och/eller arbete.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens utbildningsverksamhet utmärks av en bredd av utbildningar av hög kvalitet. Undervisningens kvalitet är avgörande för att elever ska lyckas i sin utbildning. Behörig och kompetent personal säkerställer att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att professionell utveckling sker utifrån uppdraget.

Verksamheterna ska förmedla, främja och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Yrkes- och lärlingsutbildningar har nära samarbete med branscher och företag för att utveckla och ge elever adekvat utbildning för framtidens behov samt är ett alternativ för vuxna att kompetensväxla eller byta yrkesinriktning för att tillgodose samhällets behov av arbetskraft där det råder brist på personal.

För vuxenutbildningen är kvalitet i undervisningen och tydliga progressioner avgörande för att stärka genomströmning och måluppfyllelse. Vuxenutbildningen ska ge individer förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden eller fortsätta till högre studier och därmed bidra till kompetensförsörjningen i regionen.

Kompetensförsörjningen är central för att bibehålla kvaliteten inom våra verksamheter och ett systematiskt och medvetet arbetsmiljöarbete bedrivs i hela styrkedjan som inkluderar elever, studerande, deltagare och personal.

[1] Inför verksamhetsplan 2026 har strategierna reviderats. De tidigare strategierna var *attraktiv utbildning*, *förbättrade studieresultat o*ch *ökad likvärdighet.*

Det systematiska kvalitetsarbetet synliggör för hela styrkedjan samband mellan elevers lärande, utveckling, måluppfyllelse och undervisningens kvalitet i relation till elevers behov. Varje huvudman ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp sin verksamhet, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla verksamheten.

Kvalitet inom arbetsmarknads- och integrationsavdelningen (AMI) innebär att insatserna är rättssäkra, individanpassade och präglade av ett systematiskt förbättringsarbete. Verksamheten ska bygga på bästa kända kunskap, kunskap om arbetsmarknadens behov och deltagarnas förutsättningar, där uppföljning och analys används för att utveckla träffsäkra åtgärder. Ett kvalitetsperspektiv i AMI innebär också att övergångar mellan insatser, studier och arbete sker utan onödiga avbrott, samt att deltagarna får reella möjligheter till egen försörjning och delaktighet i samhället.

Trygghet

Alla elever, studerande och deltagare oavsett social och ekonomisk bakgrund, kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning, ska ges förutsättningar för att nå sina mål.

Undervisningens kvalitet och utvecklingen av undervisningen i relation till elevernas behov och förutsättningar är beroende av ett kompetent ledarskap. Detsamma gäller elever och vuxnas möjlighet till delaktighet, inflytande och trygghet som bygger på förtroendefulla relationer.

Vuxenutbildningen ska präglas av trygghet och tillgänglighet, där vuxna ges likvärdiga förutsättningar att fullfölja sina studier och stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet.

Genom AMI skapas förutsättningar för trygga mötesplatser, tidiga individanpassade insatser, delaktighet, egen försörjning, minskat utanförskap och integrering i samhället.

Alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering ska motverkas för att säkerställa elever, studerande och deltagares trygghet.

Likvärdighet

Elever, studerande och deltagare, inom nämndens verksamhetsområden, oavsett social och ekonomisk bakgrund, kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning, ska ges likvärdiga förutsättningar för utveckling, lärande och hälsa.

Likvärdigheten stärks genom den av nämnden beslutade resursfördelningsmodellen för gymnasieskolorna. Modellen bidrar till att utjämna skillnader och ger skolorna likvärdiga förutsättningar att arbeta på ett kompensatoriskt sätt för att eleverna ska nå målen

För ökad likvärdighet är samsyn och samverkan med betydelsefulla aktörer centralt för att minska tid i utanförskap så att alla som kan ska få rätt att prövas mot arbete och därmed ett självständigt liv, egen försörjning och etablering i samhället.

För ökad likvärdighet i ett samhälle i förändring behöver det långsiktiga arbetet med digitalisering inom nämndens område vara i fokus. Kunskaper i att hantera och använda digitala verktyg ger goda förutsättningar att delta i högre utbildning och ett framtida arbetsliv samt kan bidra till minskad känsla av utanförskap. Omställning med hjälp av nya digitala lösningar ger ökade möjligheter till effektiviseringar och nya lösningar. Förhållningssätt kring hur AI kan tillämpas inom våra verksamheter håller på att tas fram. AI-assistenter som tillhandahålls kan ge elever, studerande och deltagare i nämndens verksamheter kompensatoriskt stöd på ett likvärdigt sätt.

Plan för inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige har fastställt långsiktiga inriktningsmål som omfattar flera kommunala aktörer. Nämnder och bolag ska aktivt bidra till genomförandet av dessa mål inom sina ansvarsområden. Till varje inriktningsmål hör ett program som konkretiserar och avgränsar arbetet, och inom programmen finns särskilda fokusområden. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden redovisar nedan de inriktningsmål, program och fokusområden som är relevanta för nämndens verksamhet.

Mål 1 Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Program för tillväxt

Fokusområde 2: Universiteten som tillväxtmotor

Nämndens ansvar:

För att möta framtida samhällsutmaningar samt öka elevers intresse för STEM, vetenskap och teknik, innovation och entreprenörskap är Curiosum science center, en resurs som används inom våra utbildningar.

Utbildningsförvaltningen och Lärarhögskolan vid Umeå universitet har tecknat ett strategiskt partnerskap för att utveckla formerna för långsiktigt samarbete kring strategisk kompetensförsörjning.

Inom nämndens område tillhandahåller vi övningsskolor för verksamhetsförlagd utbildning för lärarstudenter samt erbjuder praktikplatser till studenter från universitetets olika institutioner.

Utbildning, Lärande och Forskning (ULF) samverkan mellan forskning, skolverksamhet och lärarutbildning för att utveckla samarbetsmodeller för bland annat praktiknära forskning.

Arbetsmarknad- och integrationsavdelningen har en etablerad samverkan med ett flertal institutioner på universitetet genom åren utifrån identifierade samarbetsytor och utvecklingsprojekt.

Nämnden följer upp arbetet genom återrapportering som sker löpande, bland annat inom ramen för kvalitetsrapportering och kompetensförsörjningsarbete.

Mål 2 Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Mål 3 Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Program för social hållbarhet

Fokusområde 1: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla.

Nämndens ansvar:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden skapar likvärdiga förutsättningar för studier, arbete och delaktighet. Arbetet präglas av ett barnrätts- och rättighetsperspektiv där utbildning, kompetensutveckling och etablering ses som centrala skyddsfaktorer för jämlika levnadsvillkor.

Skapa förutsättningar för social blandning.

Nämndens ansvar:

Genom aktivt arbete med integration samt samverkan med arbetsliv och civilsamhälle bidrar nämndens verksamheter till möten över sociala och kulturella gränser. Nämndens verksamheter fungerar därmed som viktiga arenor för social blandning, delaktighet och gemenskap i Umeå.

Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet.

Nämndens ansvar:

Klassråd, programforum och Skolforum genomförs regelbundet på de kommunala gymnasieskolorna. Där även Elevkårer finns representerade och tillvaratar elevernas intressen. Utbildade elevskyddsombud deltar till exempel på skyddsronder.

Branschråd med företag och programråd där politiker och branschen deltar genomförs regelbundet på alla gymnasieprogram.

Barnkonsekvensanalyser genomförs utifrån barnkonventionens portalparagrafer för att ge elever och barn möjlighet att komma till tals vid förändringsprocesser.

Uppföljning 1:1

Nämnden följer upp via elevenkäter och styrkort. Barnkonsekvensanalyser upprättas vid behov.
Mått på ökad egen försörjning ges i form av helårsekvivalenter.

1.2 Förebygga brottslighet och våld

Förebygga och motverka organiserad brottslighet.

Förebygga våld.

Nämndens ansvar:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter deltar i Umeå växer och tryggt och säkert tillsammans med andra förvaltningar.

Insatser angivna i UVTS aktivitetsplan:

1. Säkerhetsstrateg kartlägger arbete på samtliga verksamheter inom GVN, utifrån ett brottsförebyggande och trygghetsskapande fokus.
2. Förebygga skolmisslyckande
3. Förebygga genom fortbildningsinsatser
4. Upphandling av nya lås- och passersystem

Säkerhetsstrateg finns på förvaltningsnivå och inom UGS arbetar en säkerhetssamordnare brottsförebyggande och trygghetsskapande på gymnasieskolorna i syfte att minska obehöriga som vistas i skolorna, uppmärksamma konflikter mellan elever och den kriminalitet som kan ske i lokalerna.

Inom arbetsmarknad och integration genomförs insatser (i samverkan) med stöd till föräldrar till utrikesfödda.

I samverkan mellan socialtjänsten och arbetsmarknad och integration pågår en pilot med öppenvårdsbehandling kombinerad med arbetsrehabiliteringsinsatser.

Nya säkerhetskapitlet i Skollagen innebär bland annat att skolorna ska ha en beredskapsplan där säkerhetsvandringar ingår.

Uppföljning 1:2

Nämnden avser att följa upp:

Aktivitet 1, säkerhetssamordnare och säkerhetsstrateg har blivit permanenta lösningar.

Aktivitet 2, sker i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och via styrkort.

Aktivitet 3, sker genom kontinuerliga fortbildningsträffar med olika yrkesgrupper och årliga säkerhetsvandringar.

Aktivitet 4, att incidenter kommer att minska i och med att vi får bättre kontroll över vilka som är behöriga på våra skolor och därmed färre incidenter och minskad rekrytering. Vi får bättre kontroll och därmed ökad säkerhet.

Antal beredskapsplaner och säkerhetsvandringar som är genomförda.

Fokusområde 2: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering.

Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv.

Nämndens ansvar:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har, tillsammans med tekniska nämnden, de senaste åren genomfört en rad byggnationer. I arbetet har ett jämställdhetsperspektiv beaktats, där särskild vikt lagts vid trygghetsperspektivet. Att prioritera tryggheten är en grundläggande förutsättning och ett resultat av det systematiska jämställdhetsarbetet.

Uppföljning 2:1

Nämnden avser att följa upp:

Upplevelsen av trygghet mäts årligen i elevenkäter, där resultaten jämförs med riket. Vartannat år genomförs dessutom en kommunövergripande mätning, UNGA-enkäten, för att se trender över tid. Alla mätningar görs även med könsuppdelade resultat.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling.

Nämndens ansvar:

Det normkritiska tänkandet är starkt förankrat i skolans värdegrund och de centrala målen i Skollagen och läroplanen. Nämnden arbetar för att bryta könssegregeringen inom alla utbildningar.

Inom arbetsmarknads- och integrationsarbetet ligger fokus på att ge kvinnor förutsättningar till ekonomisk självständighet och att ifrågasätta traditionella maktstrukturer.

Uppföljning 2:2

Nämnden avser att följa upp:

Styrkorten redovisar antagningsstatistik av underrepresenterat kön till våra yrkesutbildningar. Elevenkäter.

Projekten inom Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen följs löpande upp i enlighet med avdelningens rutiner för projektuppföljning och återrapportering.

Mål 4 Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Fokusområde 4 – Cirkulär ekonomi

Nämndens ansvar:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bidrar mot en cirkulär ekonomi genom utbildning och arbetsrehabilitering. Det innebär att främja återbruk, reparation och resurseffektivitet inom utbildning och sysselsättning. Inom vuxenutbildningen och AMI utvecklas kompetens för gröna yrken och återbruksarbete. AMI erbjuder tränings- och arbetsplatser kopplade till återbruk (i samarbete med Vakin), byggåterbruk och reparation, vilket stärker både klimatmålen, kompetensförsörjningen och den sociala hållbarheten.

Uppföljning 4

Nämnden avser att följa upp:

Arbetet följs upp inom verksamheternas systematiska kvalitetsarbete. Resultaten redovisas i delårsrapporter och kvalitetsrapporter.

Byggåterbruket är ett projekt inom ramen för Thriving Northern Building, som sker i samverkan med Strategisk utveckling. Resultat redovisas till Europeiska socialfonden, till styrgrupp samt till ABC (ekonomisk förening med avtalade företag för byggåterbruk).

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2021:8	*Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.*
Nämndens arbete:	Delta i kommunövergripande arbete som drivs av säkerhetsavdelningen och genomföra en riskanalys för nämndens område.
Nämndens uppföljning	Riskanalysen presenteras under 2026 och ligger till grund för nämndens arbete med internkontrollplan inför år 2027.

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2023:1	*Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar*
Nämndens arbete:	Kompetensförsörjningsåtgärder för att attrahera och bibehålla medarbetare till nämndens område vidtas i enlighet med nämndens kompetensförsörjningsplan samt förvaltningens tillhörande aktivitetsplan och handlingsplan för arbetsmiljö. Analyser visar att kompetensförsörjningsåtgärder som i större omfattning möjliggör utveckling och vidareutbildning av befintlig kompetens behöver prioriteras likväl som utveckling av strategier för omställning och samverkan, allt för att möta de långsiktiga kompetensförsörjningsbehoven.
Nämndens uppföljning	Analyser av nämndens kompetensförsörjningsbehov genomförs med systematik i samband med årlig befolkningsprognos och kompetensförsörjningsprognos samt avrapporteras nämnd vid delårsbokslut samt årsbokslut. I enlighet med nämndens årshjul.

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2023:2	*Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser*
Nämndens arbete:	Deltar i kommunövergripande utvecklingsarbete för att främja samarbete och ansvarstagande i kommunorganisationen, bland annat genom aktivt deltagande i kommungemensamma forum, nätverk och arbetsgrupper. Dessutom pågår inom ramen för både det systematiska arbetsmiljöarbetet samt nämndens miljö och hälsoskyddsarbete, aktiviteter för att utveckla och främja samverkan över förvaltningsgränser främst med fokus på gränssnitt mot teknik- och fastighetsförvaltningen.
Nämndens uppföljning	Avrapportering till nämnd avseende tilläggsuppdrag 23:2 sker inom ramen för avrapportering av delårsbokslut samt årsbokslut. I enlighet med nämndens årshjul.

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2025:1	*Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.*
Nämndens arbete:	Analys över demografiska förändringar där även förändringar i kranskommunerna och Umeåregionen beaktas. Analysen ska även beakta ev. kommande förändringar i lagstiftning, skolstruktur, m.m.
Nämndens uppföljning	Avrapportering av analysen ges till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden under 2026 samt till kommunfullmäktige vid behov.

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2025:4	*Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, samt tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och externa parter ta fram förslag på samverkan kring och samnyttjande av anläggningar för djurhållning.*
Nämndens arbete:	Samtal och samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet pågår för att utreda på vilket sätt Umeå kommun och SLU kan samarbeta kring lantbruksfrågor.
Nämndens uppföljning	Avrapporteras i december samt under våren 2026

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Tilläggsuppdrag 2025:5	*Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för idrottshall för Vasaskolan, samt att gymnasie- och vuxenutbildningen ges i uppdrag att se över framtida programstrukturen på kommunens gymnasieskolor.*
Nämndens arbete:	I slutet av 2025 kommer gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att fatta beslut kring programstrukturen för kommunens gymnasieskolor. Arbetet med att implementera detta beslut påbörjas under 2026. Fortsatt dialog förs med MEX och Teknik- och fastighet för att finna en långsiktig lösning för behovet av idrottshall kopplat till Vasaskolan.
Nämndens uppföljning	Följs upp genom gemensamma presidiedialoger.

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Tilläggsuppdrag 2025:6	*Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv*
Nämndens arbete:	Nämnden har tjänstepersoner representerade i såväl styrgrupp som arbetsgrupp för uppdraget.
Nämndens uppföljning	Avrapportering kring dessa förutsättningar ges till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt kommunfullmäktige under 2026.

Nämndens uppdrag till förvaltningen

Uppdragen följs upp i samband med redovisning av T2 och T3.

A. I samverkan med hållbarhetsutskottet ta fram en strategi och åtgärdsplan för ekologisk och klimatmässig hållbarhet för våra verksamheter.
B. Att presentera en modell för hur GVN kan ta sitt uppföljningsansvar för alla ungdomar 16–19 år folkbokförda i Umeå kommun.
C. Vidta och föreslå trygghetsskapande åtgärder i nämndens verksamheter utifrån behov och ny lagstiftning på området.
D. I dialog med teknik- och fastighetsförvaltningen lösa ansvarsfrågan om drift och underhåll av fastigheterna vid Forslundagymnasiet.
E. Stärka kunskapsnivån inom hedersrelaterat våld och förtryck genom kvalitetssäkrade utbildningsinsatser gentemot elever och personal.
F. Ta fram en plan för att långtidssäkra våra naturbruksutbildningar i samverkan med relevanta aktörer och optimera nyttjandet av Forslunda.
G. Vidta åtgärder på skolorna för att åstadkomma tysta rum.
H. Utred möjligheterna att få till stånd en mer långsiktig APL-försörjning.
I. I samverkan med berörda aktörer implementera SAO-modellen i Umeå.
J. Utifrån en myndighetsgemensam analys av utanförskapet erbjuda särskilda insatser för att stävja långtidsarbetslöshetens utveckling.
K. Undersök attityden till demokrati bland ungdomar i Umeå kommun samt utforma en rapport med resultat och slutsatser som presenteras för nämnden.
L. Jämför tillgången på nödvändiga arbetskläder och övrig utrustning samt förbrukningsmaterial mellan olika program och återrapportera till nämnden.
M. Föreslå åtgärder för att UGS skall kunna erbjuda de bästa möjliga VFU-platserna för blivande lärare, såväl genom systematiskt förbättringsarbete som att kunna möjliggöra för våra bäst meriterade lärare att vara handledare.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden står inför stora kompetensförsörjningsutmaningar under de kommande åren. Ökande volymer av elever och deltagare i verksamheterna i kombination med färre personer i arbetsför ålder nationellt på arbetsmarknaden skapar en konkurrens om arbetskraften. För att möta kompetensförsörjningsutmaningen är det viktigt att nämndens verksamheter tillhandahåller attraktiva arbetsplatser som speglar mångfalden i samhället, där medarbetare och chefer upplever en hållbar arbetsmiljö över tid.

Mål 5 - Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället

Prioriterade områden;

- Säkerställa behöriga och kompetenta medarbetare och chefer
- Lärande organisation; introduktion, kompetensutveckling och goda karriärmöjligheter.
- Stöd till chefer i en fördomsfri och breddad rekrytering.
- Vidareutveckla arbetet med lika rättigheter och möjligheter.

Mål 6 - Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30 (Ledarskap).

Prioriterade områden riktat till chefers förutsättningar;

- Vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) med särskilt fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) för att förebygga ohälsosam arbetsbelastning och främja återhämtning.
- Kompetensutveckling och stöd för fortsatt säkerhetsarbete, förebygga och hantera hot och våld, alla ska känna sig trygga även om situationer uppstår.
- Förbättra den fysiska arbetsmiljön och arbetet med Egenkontroll internt inom förvaltningen samt förbättra samarbetet med teknik- och fastighetsförvaltningen.
- Tydliggjorda forum och strategier för både ledarförsörjning samt kompetensutveckling, stöd och nätverk.

Mål 7 Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden

Prioriterade områden;

- Vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) med särskilt fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) för att förebygga ohälsosam arbetsbelastning och främja återhämtning.
- Kompetensutveckling och stöd för fortsatt säkerhetsarbete, förebygga och hantera hot och våld, alla ska känna sig trygga även om situationer uppstår.
- Förbättra den fysiska arbetsmiljön och arbetet med Egenkontroll internt inom förvaltningen samt förbättra samarbetet med teknik- och fastighetsförvaltningen.

För att följa utvecklingen mot de kommunövergripande personalpolitiska målen samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens egna personalmål har konkreta och mätbara resultatmått identifierats. Resultatmåtten för respektive delmål framgår i styrkortet, bilaga 1.4.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens övergripande personalmål är att all personal i legitimationsgrundande yrke ska ha legitimation. Rekrytering av legitimerade och behöriga lärare betraktas som mest utmanande och av den anledningen har nämnden identifierat andel legitimerade lärare som ett resultatmått för uppföljning.

Uppföljningen av de personalpolitiska målen sker inom ramen för nämndens systematiska kompetensförsörjningsarbete, det systematiska arbetsmiljöarbetet inkluderat arbetet med lika rättigheter och möjligheter och följs upp i enlighet med gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens årshjul.

Utöver uppföljning av de kommunövergripande resultatmåtten som lämnas nämnden tre gånger per år redovisas mätvärden nedbrutna på verksamhetsnivå. Det möjliggör för nämnden att följa de olika verksamheternas utveckling. Nämnden redovisas även förvaltningens fördjupade analyser av personalstatistik; personalomsättning, utvecklingen av olika yrkesgruppers sjukfrånvaro, antal sjukskrivna mer än 30 dagar, utvecklingen av sjukfrånvaro över tid samt arbetsmiljöhändelser.

Kompetensförsörjningsprognoser på tio års sikt redovisas uppdaterade en gång per år inkluderat uppdatering av rekryteringsläget.

Kompetensförsörjningsplan

Kompetensförsörjningsplanen utgör en viktig grund för Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter och tydliggör strategier och former för att uppnå målet om behörig och legitimerad personal i våra verksamheter. Sammantaget finns inom Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens område goda förutsättning att erbjuda en bra kvalitet i undervisning och inom verksamheter med en hög andel behöriga och legitimerade pedagoger samt andra yrkesprofessioner.

Inom den kommunala gymnasieskolan finns en väl utbyggd elevhälsa med kuratorer, skolsköterskor, skolläkare, skolpsykologer, specialpedagoger, speciallärare, studie- och yrkeslärare och elevkonsulenter som arbetar förebyggande och främjande tillsammans med pedagoger med elevens lärande i fokus. Alla gymnasieskolor har skolbibliotek med utbildad bibliotekspersonal.

Trots att behörighet och legitimationsgrad inom gymnasieskola och vuxenutbildning är sammantaget hög i ett nationellt perspektiv framträder utmaningar i samband med rekrytering, vilket främst omfattar anställningar som lärare i allmänna ämnen; moderna språk, matematik -och naturvetenskapliga ämnen och vissa teknikämnen.

Yrkeslärare är också en svårrekryterad grupp där konkurrensen med till exempel näringsliv och aktuella branscher påverkar förutsättningarna att rekrytera. Aktuell branschkunskap är av stor vikt för att kunna erbjuda eleverna en god kvalitativ utbildning och förståelse för blivande yrken. Allt högre lönenivåer i andra branscher på arbetsmarknaden bidrar yttermera till utmaningar att rekrytera.

Anpassad gymnasieskola står inför flera pensionsavgångar de kommande åren parallellt med att tillgången på utbildade speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning är mycket liten. Här har satsningar på vidareutbildning gjorts för att säkerställa behörig personal vid legitimationskravets införande 2028.

Det kan konstateras att färre ansöker och genomför utbildningar till lärare samtidigt som våra verksamheter expanderar och när vi behöver ersätta både pensionsavgångar och volymökningar blir effekten en stor utmaning. Det blir än viktigare att identifiera vad vi som arbetsgivare kan vidta för åtgärder för att minska antalet som avslutar sin anställning av andra skäl än pension. Då lärarbristen är stor i regionen så konkurrerar vi också med andra skolhuvudmän, där det är ”arbetstagarens marknad” vilket bl a leder till ökad rörlighet, ökade krav på lön och övriga anställningsvillkor.

För att behålla och attrahera nya rektorer till gymnasieskolan och vuxenutbildningen krävs långsiktighet. Chefers arbetsbelastning och förutsättningar ska fortsatt följas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) samt organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) för att chefer i högre grad ska kunna fokusera på huvuduppdraget.

Ett systematiskt och samordnat arbete för tillvaratagande av personal, översyn av fortutbildningsbehov för att säkerställa behörigheter där behov av kompetens finns samt skapa förutsättningar för omställning är prioriterat. Professionsprogrammet som trädde i kraft 1 september 2025 riktar sig till

lärare och skolledare ska implementeras. Ett väl fungerande mottagande samt god introduktion av nya medarbetare och chefer är av vikt för kompetensförsörjningen.

Samverkan med näringsliv och högskolesektor behöver utvecklas. Samarbetet med Umeå universitet bör särskilt vidareutvecklas ytterligare i syfte att öka attraktiviteten till lärarutbildningen och lärarprofessionen innefattande utveckling av samarbetsformer kring forskningsnära samarbete, nämndens övningsskolor och verksamhetsförlagd utbildning samt skolledarförsörjning, där även former för kombinerade anställningar bör utvecklas.

Att därutöver nyttja digitalisering och AI är nödvändigt för att kunna effektivisera och möta framtidens utveckling.

Revideringar av nämndens kompetensförsörjningsplan planeras under vårterminen 2026.

Drift- och investeringsbudget

Kommunfullmäktiges beslut om tilldelning av medel

Kommunfullmäktige har 16 juni 2025 fattat beslut om planeringsdirektiv och ekonomiska ramar för drifts- och investeringsbudget för Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN). Nämndens budgetram för driftmedel uppgår för år 2025 till –680,84 mnkr, ett tillskott med –29,04 mnkr jämfört med 2025 års ram.

Med utgångspunkt i Kommunfullmäktiges beslut om att dela utbildningsförvaltningen per 1 januari 2026 fattades även beslut om hanteringen av gemensamma medel. Kommunstyrelsen fick i uppdrag att fastställa förslag till ramjustering. 9 september 2025 fattade KSNAU beslut om ramjustering inför år 2026, KS-2025/00607. Beslutet innebär att -5,206 mnkr överförs från för- och grundskolenämnden till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden inför år 2026. Total ram för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden inför år 2026 är därmed -686,05 mnkr.

Kommunfullmäktige har till driftsramen beslutat att prioritera medel för:

- Justering för minskad kostnad PO- pålägg 3,5 mnkr.
- Demografi -1,18 mnkr
- Nytt projekt långtidsarbetslösa -0,5
- Ungdomsjobb -0,5
- Tillskott inriktningsmål -3,26

Kommunfullmäktiges beslut från 16 juni innehåller även beslut om medel för investeringar. GVN har för år 2026 beviljats investeringsmedel med 4,0 mnkr till Forslunda stall och grishus för fortsatt arbete med det projektet och årliga reinvesteringsmedel motsvarande 6,5 mnkr.

Utöver investeringsmedel till GVN har Kommunfullmäktige beslutat om investeringsmedel till teknik- och fastighetsnämnden (TN). Det ligger i TNs uppdrag att bland annat försörja GVNs verksamheter med fastigheter och IT.

Kommunfullmäktige har de kommande åren 2026–2029 beviljat 73,0 mnkr för projektet “Vasaskolan gymnasiet elevökning”, där del av medel förskjutits i tid pga. idrottshallen. Utöver det har medel beslutats för “ram anpassningar gym-vux" med 7,1 mnkr och ram IT GY (elevdatorer) 19,97 mnkr år 2026.

Driftsbudget

Kommunfullmäktige har beslutat om att nämndens budgetram för driftsmedel för år 2026 uppgår till –680,84 mnkr, ett tillskott med –29,04 mnkr jämfört med 2025 års ram. Inkluderat den ramjustering

som KSNAU beslutat om med anledning av delningen av utbildningsförvaltningen uppgår nämndens ram till -686,05 mnkr för år 2026.

Utökningen av ram ger nämnden möjlighet att hantera kostnader för ökad volym och index. I index har hänsyn tagits till kraftigt ökat index för köpt utbildning inom Komvux. Utöver det prioriteras 2 mnkr utöver den ramjustering som KSNAU beslutat om för att säkerställa en funktionell förvaltning för nämnden. I enlighet med KFs beslut tillskjuts 0,5 mnkr för att erbjuda ungdomsjobb i kommunen, 0,5 mnkr till nytt projekt för arbete med långtidsarbetslösa i kommunen samt medel för att kunna arbeta i enlighet med inriktningsmål destinerade till nämnden.

Umeå Kommun är en tillväxtkommun och har en vision om att Umeå ska ha 200 000 medborgare år 2050. GVN är en nämnd som till stor del påverkas av förändringar i befolkningen, den senaste tillgängliga befolkningsprognosen (P25) för Umeå kommun visar att åldersgruppen 16–18 år ökar under kommande tioårsperiod. Enligt den senaste befolkningsprognosen ökar antalet ungdomar i åldern 16–18 år med 200 individer (4,5 %) under åren 2025–2029. Befolkningsprognosen inkluderar dock inte elever från kranskommunerna.

Som hemkommun har nämnden en lagstadgad skyldighet att erbjuda gymnasieplats till alla ungdomar i Umeå kommun, utöver det så har Umeå kommun ett avtal tillsammans med Umeåregionen (exkl. Örnsköldsvik) om att dimensionera för att tillsammans med Vännäs kommun kunna erbjuda samtliga elever en gymnasieplats. Bedömningen år 2026 är att 780 elever från andra kommuner går inom Umeås kommunala gymnasieskola.

Analyser och uppföljning av volymer och servicegrad, antalet elever i verksamheten visar att andelen av befolkningen i åldern 16-18 år som är inom gymnasieskolans verksamhet har minskat de senaste åren. Med anledning av det har servicegraden för andelen elever som bedöms finnas i gymnasiet justerats ner inför år 2026. Detta innebär att kostnaden för volymökningen inte är lika stor som om servicegraden varit oförändrad.

Nämndens prioritering utifrån tilldelade driftsmedel

År 2024 fattade nämnden beslut om en ny resursfördelningsmodell till gymnasieskolornas olika program som började gälla från 1 januari 2025. Resursfördelningsmodellen är elevpengsbaserad och omfattar de nationella programmen, introduktionsprogrammen samt anpassad gymnasieskola. Detta innebär att gymnasieskolorna till allra största del erhåller medel utifrån en peng per elev och program och år. Den största delen av nämndens budget hanteras genom resursfördelningsmodellen.

I viss mån finns också så kallad anslagsfinansierade delar inom gymnasieskolan såsom delar av lärverktyg inom naturbruk, tillägg till idrottsutbildningar NIU/RIG, elevassistenter inom anpassad gymnasieskola mm där bedömningen är att kostnaden inte följer förändringar i antalet elever fullt ut.

Övriga verksamheter inom nämndens ansvarsområde är helt anslagsfinansierade, exempelvis arbetsmarknad och vuxenutbildning.

Nämndens budgetbeslut innebär att man erhållit medel för uppräkning av index för alla verksamheter och kompensation för volymökningar i de delar som styrs av resursfördelnings-modeller. Hänsyn har även tagits till lägre PO-kostnader.

Kommunfullmäktige har i sitt beslut prioriterat medel motsvarande 0,5 mnkr för arbete med långtidsarbetslösa i kommunen och 0,5 mnkr för att erbjuda ungdomsjobb i kommunen. Medel som nämnden prioriterar till arbetsmarknadsverksamhet då uppdraget att arbeta mot målgruppen långtidsarbetslösa och tillhandahållande av ferietjänster ligger inom den verksamhetens ansvarområde. För att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmålen destinerande till nämnden har fullmäktige prioriterat 0,5 % av nämndens tilldelade ram, 3,26 mnkr för det arbetet. Nämndens arbete med inriktningsmålen finns beskrivet under avsnitt 9 Inriktningsmål och program från fullmäktige.

För att kunna verkställa fullmäktiges beslut om att tillskapa en funktionell förvaltning från den 1 januari 2026 för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har 2 mnkr av den totala ramen prioriterats till det utöver den ramjustering som KSNAU fattat beslut om.

Samhällsutvecklingen och nytt säkerhetskapitel i skollagen har lett till behov av åtgärder i form av ökad beredskap och trygghetsskapande åtgärder för personal, elever och deltagare verksamma inom nämndens område. För att genomföra detta görs bedömningen att de riktade statsbidrag som finns presenterade för år 2026 ska kunna användas. Som ett led i tillskapandet av den nya förvaltningen prioriterar nämnden även medel för en heltids säkerhetsstrateg inom nämndens område.

Utöver årligen prioriterade medel för arbetet med kompetensförsörjning bedömer nämnden att man fortsatt kommer att kunna ta del av riktade statsbidrag med kopplingar till kompetensförsörjningen utöver de nya medel för bland annat för genomförande av professionsprogrammet som nämnden förväntas kunna ta del utav för ytterligare satsningar inom området.

Gymnasieskola inkl. anpassad gymnasieskola

Elevunderlaget för gymnasieskolan ökar år 2026, trots att andelen elever av Umeå kommuns befolkning i åldersgruppen 16-18 år minskar. Umeå kommun har ett positivt netto avseende antalet elever som väljer att gå skola i annan kommun än folkbokföringskommunen. Umeås riksidrottsgymnasium är en av anledningarna till det, i kombination med att kranskommunerna har ett mindre utbud av gymnasieutbildningar än Umeå utifrån sin storlek.

Ersättning per program i den kommunala gymnasieskolan 2026 inkl. introduktionsprogram och anpassad gymnasieskola finns sammanställd i bilaga 1.2 och sammanställning av socioekonomiskt strukturtillägg per kommunal skola per program och/eller inriktning 2026 återfinns i bilaga 1.3.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen är anslagsfinansierad. Stora delar (ca. 40%) av verksamheten är dock finansierad via statsbidrag i olika former.

Arbetsmarknadsåtgärder

Verksamheten arbetsmarknadsåtgärder är anslagsfinansierad. Stora delar (ca. 20 %) av verksamheten är dock finansierad via statsbidrag i olika former.

Integration

Verksamheten integration finansieras helt via statsbidrag främst från Migrationsverket. Inför 2026 har ansvar och intäkter för hantering av lägenhetsadministration övergått till tekniska nämnden.

Övriga verksamheter

Budgeten för verksamheterna; nämnd och skolgemensam verksamhet utgår från 2025 års budget uppräknad med index och volym till 2026 års nivå, samt utökad med resurser kopplat till en ny funktionell förvaltning.

Utmaningar med kompetensförsörjningen inom välfärden och näringslivet och det faktum att stora volymökningar inom nämndens verksamheter fortsätter de kommande åren gör att det är av yttersta vikt att arbeta med långsiktiga strukturella åtgärder för att klara den ekonomiska utmaning som det innebär.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens budget fördelas per verksamhet 2026 enligt bilaga 1.1.

Prioritering utifrån tilldelade investeringsmedel

Medel för reinvesteringar till nämndens verksamheter har utökats till år 2026 och uppgår nu till 6,5 mnkr årligen under planeringsperioden. Nämnden ansvarar för flera verksamheter som behöver inventarier och utrustning vuxenutbildning, arbetsmarknad och gymnasieskola. Gymnasieskolan är en mångfacetterad verksamhet utifrån de olika program som bedrivs, bland annat bedrivs bygg- och anläggningsprogram, teknikprogram och naturbruksprogram. Alla dessa program kräver lärverktyg i form av maskiner och utrustning och tillskottet av reinvesteringsmedel ger nämndens verksamheter bättre förutsättningar att kunna tillgodose en god utbildning och en säker arbetsmiljö för lärare och elever. Trots tillskottet finns dock behov av ytterligare reinvesteringsmedel för att kunna säkerställa arbetsmiljö och säkerhet på sikt.

I investeringsplanen har medel tilldelats TN, för byggnation av ny gymnasieskola, Vasaskolan, som beräknas färdigställas inför höstterminen 2027. Del av projektet har förskjutits i tid, idrottshall kommer inte att färdigställas år 2027 och därmed har medel för byggnation och inventarier delvis förskjutits i tid till år 2029. Det planeras för en tillfällig lösning av idrottshall för att klara den kraftiga elevökningen fram till 2027 och kunna uppfylla lagkrav och tillhandahålla eleverna sin garanterade undervisningstid. Det är av yttersta vikt att gymnasieplatserna finns tillgängliga för att eleverna ska kunna få en gymnasieutbildning tillgodosedd.

Fastigheterna på Forslunda ägs fortfarande av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Investeringsmedel för byggnaderna på Forslunda har inte funnits i tillräcklig omfattning och de är därmed i dåligt skick. År 2029 finns dock 10 mnkr avsatt i investeringsbudgeten för Forslundas

byggnader, vilket innebär att viss upprustning kan påbörjas men ytterligare medel kommer att behöva tillskjutas framöver för att byggnaderna ska uppnå normal standard.

Styrning och uppföljning av externa utförare

Viss del av undervisningen på den kommunala vuxenutbildningen utförs av externa utförare. Dessa delar av vuxenutbildningens verksamhet är upphandlad och är utan åtskillnad från övrig kommunal vuxenutbildning och ansvarig rektor är anställd i Umeå kommun. Verksamheten utförs i paritet med den undervisning som genomförs i kommunal regi. Regelbunden uppföljning sker av rektor som kontrollerar att upphandlingen följs och att verksamheten följer skollag och de styrdokument som är rådande.

Uppföljning av genomströmning av elever och andel timmar av externa utförare i förhållande till kommunal vuxenutbildning återrapporteras i samband med årsbokslutet. Utöver det får nämnden efter årets slut ta del av en årsrapport kring uppföljning av externa utförare.

Bilagor

Bilaga 1.1: GVN Fördelning av budgetram 2026 per verksamhet

(tkr)

	100	450	453	470	490	600	610	
	Nämnd/ styrelsev	Gymnasie- skola	Anpassad gymnasieskola	Vuxen- utbildning	Skolgemen. verksamhet	Flykting- mottagande	Arb.markn. åtgärder	Summa ram GVN
Budget per verksamhet 2025	**3 154**	**408 992**	**30 269**	**65 220**	**96 657**	**0**	**47 511**	**651 803**
Behov index	86	13 680	921	4 462	2 184	0	1 749	**23 082**
Behov volym	0	1 547	626	0	-49	0	-20	**2 104**
Teknisk ramjustering SYV-chef				-343	343			**0**
Summering av behov	**86**	**15 227**	**1 547**	**4 119**	**2 478**	**0**	**1 729**	**25 186**
Summering ram efter behov	**3 240**	**424 219**	**31 816**	**69 339**	**99 135**	**0**	**49 240**	**676 989**
Prioriteringar GVN								
Justering RF-modell		*-2 406*	*1 862*		544			**0**
Förstärkn ungdomsjobb							*500*	**500**
Förstärkn långtidsarbetslösa							*500*	**500**
Spec ped vux				*850*				**850**
Ny förvaltning		*-1 644*			*3 644*			**2 000**
Budget per verksamhet 2026	**3 240**	**420 169**	**33 678**	**70 189**	**103 323**	**0**	**50 240**	**680 839**
Ramtillskott enligt KS-2025/00607					**5 206**			**5 206**
Budget per verksamhet Behov volym	**3 240**	**420 169**	**33 678**	**70 189**	**108 529**	**0**	**50 240**	**686 045**

Bilaga 1.2: GVN Ersättning för kommunala skolor per program och/eller inriktning år 2026

(sid 1/4)

Program*	Undervisning	Lärverktyg	Elevhälsa	Lokaler	Måltider	Övrigt	Totalt
BA	69 765	6 726	4 408	1 599	813	5 837	89 148
BAMAA	89 552	28 181	4 408	1 599	813	6 127	130 680
BAÖVR	83 159	16 558	4 408	1 599	813	6 132	112 669
BF	60 506	2 473	4 408	1 599	188	5 697	74 871
BF0L	61 548	2 084	4 408	1 326	0	5 712	75 078
EE	78 694	4 819	4 408	1 599	625	5 962	96 107
EK	58 453	2 439	4 408	1 599	0	5 666	72 565
ESMUK	78 933	4 803	4 408	1 599	0	5 992	95 735
ESÖVR	72 103	4 154	4 408	1 599	0	5 878	88 142
FR	77 079	4 508	4 408	1 599	813	5 945	94 352
FS0L	54 132	2 028	4 408	1 326	0	5 606	67 500
FT0L	80 100	2 457	4 408	1 326	0	5 985	94 276
HT0L	55 987	2 217	4 408	1 326	0	5 628	69 566
IN	78 694	11 910	4 408	1 599	813	5 969	103 393
IN0L	80 100	7 129	4 408	1 326	0	5 989	98 952
NA	61 081	3 234	4 408	1 599	0	5 705	76 027
NBDJD	78 847	17 970	4 408	1 599	813	6 171	109 808
NBHAG	100 962	59 979	4 408	1 599	813	6 417	174 178
NBLAK	94 211	25 049	4 408	1 599	813	6 190	132 270
	Undervisning	Läromedel	Kurator	Förbruk.material		Pers.vård	
	Basstöd/Spec.ped	Bibliotek drift	Skolsköterska	Förbruk.invent.		Komp.utv	
	Bibliotek pers.		Skolläkare	Vaktmästare		Drift (kaffe, porto mm)	
	Rektor		Psykolog			SYV	
	Bitr. rektor					Elevkonsulent	
						Korttidsbemmaning	
						Skoladmin.	
						Schemaläggare	
						Skolassistent	

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.2: GVN Ersättning för kommunala skolor per program och/eller inriktning år 2026

(sid 2/4)

Program*	Undervisning	Lärverktyg	Elevhälsa	Lokaler	Måltider	Övrigt	Totalt
RL	78 694	12 491	4 408	1 599	500	5 962	103 654
RL0L	80 100	7 440	4 408	1 326	0	5 985	99 259
SA	60 158	2 618	4 408	1 599	0	5 689	74 472
TE	54 365	2 717	4 408	1 599	0	5 606	68 695
TEPRK	75 918	2 908	4 408	1 599	0	5 925	90 758
TEÖVR	62 634	2 908	4 408	1 599	0	5 728	77 277
VF	78 694	6 846	4 408	1 599	813	5 962	98 322
VO	61 970	3 686	4 408	1 599	188	5 720	77 571
VO0L	63 042	2 736	4 408	1 326	0	5 735	77 247
	Undervisning	Läromedel	Kurator	Förbruk.material		Pers.vård	
	Basstöd/Spec.ped	Bibliotek drift	Skolsköterska	Förbruk.invent.		Komp.utv	
	Bibliotek pers.		Skolläkare	Vaktmästare		Drift (kaffe, porto mm)	
	Rektor		Psykolog			SYV	
	Bitr. rektor					Elevkonsulent	
						Korttidsbemmaning	
						Skoladmin.	
						Schemaläggare	
						Skolassistent	

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.2: GVN Ersättning för kommunala skolor per program och/eller inriktning år 2026

(sid 3/4)

Program*	Undervisning	Lärverktyg	Elevhälsa	Lokaler	Måltider	Övrigt	Totalt
IMA	157 175	4 738	8 360	1 599	0	9 947	181 819
IMS	157 175	4 738	8 360	1 599	0	9 947	181 819
IMYBA	147 964	8 517	8 360	1 599	813	9 818	177 071
IMYFS	147 964	1 878	8 360	1 599	188	9 810	169 799
IMYRL	147 964	12 487	8 360	1 599	500	9 810	180 720
IMYVO	155 786	3 152	8 360	1 599	188	9 925	179 010
	Undervisning	Läromedel	Kurator	Förbruk.material		Pers.vård	
	Basstöd/Spec.ped	Bibliotek drift	Skolsköterska	Förbruk.invent.		Komp.utv	
	Bibliotek pers.		Skolläkare	Vaktmästare		Drift (kaffe, porto mm)	
	Rektor		Psykolog			SYV	
	Bitr. rektor					Elevkonsulent	
						Korttidsbemmaning	
						Skoladmin.	
						Schemaläggare	
						Skolassistent	

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.2: GVN Ersättning för kommunala skolor per program och/eller inriktning år 2026

(sid 4/4)

Program*	Undervisning	Lärverktyg	Elevhälsa	Lokaler	Måltider	Övrigt	Totalt
FB	195 162	11 381	8 360	1 599	813	7 362	224 677
HR	195 162	6 379	8 360	1 599	813	7 362	219 675
HR0L	198 168	4 142	8 360	1 326	0	7 407	219 403
HS	195 162	6 379	8 360	1 599	813	7 362	219 675
HS0L	198 168	4 142	8 360	1 326	0	7 407	219 403
IAIND	276 046	8 545	8 360	1 599	813	8 545	303 908
SK	195 162	18 541	8 360	1 599	813	7 362	231 837
SK0L	198 168	10 673	8 360	1 326	0	7 407	225 934
	Undervisning	Läromedel	Kurator	Förbruk.material		Pers.vård	
	Basstöd/Spec.ped	Bibliotek drift	Skolsköterska	Förbruk.invent.		Komp.utv	
	Bibliotek pers.		Skolläkare	Vaktmästare		Drift (kaffe, porto mm)	
	Rektor		Psykolog			SYV	
	Bitr. rektor					Elevkonsulent	
						Korttidsbemmaning	
						Skoladmin.	
						Schemaläggare	
						Skolassistent	

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.3: Socioekonomiskt strukturtillägg per kommunal skola per program och/eller inriktning 2026

(sid 1/2)

Budget Undervisning	214 133 338
% av budget	2,0%
Totalbelopp	4 282 667
Minimum skattad andel	25,00
Belopp/elev	15 064

Genomsnittlig skattad andel		
	2026	2025
UK skolor	21,0	21,3
UK elever	21,2	21,4

Skolenhet	Program*	Antal enl SCB	Skattat antal	Skattad andel	Index	Belopp /elev	Belopp /program
Dragonskolan	BA	65	11	17,1	80	0	0
Dragonskolan	BAÖVR	118	23	19,9	93	0	0
Dragonskolan	BF	171	46	26,8	125	4 037	664 087
Dragonskolan	BF0L	30	11	37,3	175	5 619	196 665
Dragonskolan	EE	188	22	11,8	55	0	0
Dragonskolan	EK	402	66	16,5	77	0	0
Dragonskolan	FT0L	22	4	18,7	88	0	0
Dragonskolan	HT0L	24	6	23,3	109	0	0
Dragonskolan	FR	94	9	9,5	44	0	0
Dragonskolan	IN	79	24	29,8	140	4 489	338 920
Dragonskolan	IN0L	15	4	24,5	115	0	0
Dragonskolan	NA	145	28	19,3	90	0	0
Dragonskolan	RL0L	18	6	33,7	158	5 076	126 900
Dragonskolan	SA	313	56	17,8	83	0	0
Dragonskolan	TE	32	6	17,6	83	0	0
Dragonskolan	TEPRK	5	0	0,0	0	0	0
Dragonskolan	TEÖVR	68	9	13,1	62	0	0
Dragonskolan	VF	40	4	10,4	49	0	0
Dragonskolan	VO	94	30	32,4	152	4 881	444 171
Dragonskolan	VO0L	41	14	33,6	157	5 061	174 605

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.3: Socioekonomiskt strukturtillägg per kommunal skola per program och/eller inriktning 2026

(sid 2/2)

Budget Undervisning	214 133 338
% av budget	2,0%
Totalbelopp	4 282 667
Minimum skattad andel	25,00
Belopp/elev	15 064

Genomsnittlig skattad andel		
	2026	2025
UK skolor	21,0	21,3
UK elever	21,2	21,4

Skolenhet	Program*	Antal enl SCB	Skattat antal	Skattad andel	Index	Belopp /elev	Belopp /program
Forslundagymnasiet	BA	28	9	33,3	156	5 016	100 320
Forslundagymnasiet	BAMAA	28	6	22,1	103	0	0
Forslundagymnasiet	NBDJD	64	22	33,7	158	5 076	314 712
Forslundagymnasiet	NBHAG	40	10	25,1	117	3 781	147 459
Forslundagymnasiet	NBLAK	38	11	29,9	140	4 504	184 664
Maja Beskowgymnasiet	BF	78	13	17,2	81	0	0
Maja Beskowgymnasiet	EK	329	58	17,8	83	0	0
Maja Beskowgymnasiet	NA	101	16	15,4	72	0	0
Maja Beskowgymnasiet	RL	89	26	29,2	137	4 399	349 721
Maja Beskowgymnasiet	SA	116	26	22,2	104	0	0
Maja Beskowgymnasiet	TE	26	8	30,1	141	4 534	154 156
Maja Beskowgymnasiet	TEÖVR	61	13	21,7	101	0	0
Midgårdsskolan	ESMUK	172	39	22,7	106	0	0
Midgårdsskolan	ESÖVR	258	74	28,5	134	4 293	1 086 129
Midgårdsskolan	NA	73	14	19,0	89	0	0
Midgårdsskolan	SA	180	40	22,5	105	0	0

*Nya programkoder för GY25, gäller även motsvarande för program inom GY11.

Bilaga 1.4: GVN Styrkort 2026

GVN övergripande mål: ***Andel elever som tar gymnasieexamen ska öka.***

Strategiområde: KVALITET

Effektmål: En ökad andel ska fullfölja sin utbildning med goda resultat och därmed stärka sin förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden eller fortsätta till högre studier, vilket bidrar till kompetensförsörjningen och en positiv utveckling av Umeåregionen.

GVN delmål	Resultatmått	Mätvärde 2023	Mätvärde 2024	Mätvärde 2025	Målvärde 2026
1. Elevernas meritvärde och genomströmning ska öka	1.1 Andelen elever med fullföljd gymnasieutbildning inom tre år ska öka jmf föregående år (%). (Andel elever av avgångseleverna som når gymnasieexamen[1)]	78,4	79,3	*Redovisas i feb 2026*	85
	1.2 Den genomsnittliga meritpoängen ska öka jämfört med föregående år (0-20p).	14,9	15,0	*Redovisas i feb 2026*	15,5
	1.2.1 Högskoleförberedande program	15,4	15,3		16
	1.2.2 Yrkesprogram	14	14,2		14,5
	1.3 Index GR medel av meritvärde från grundskolan och Genomsnittligt betyg GY[2]	-0,2	-0,39	-0,16	> 0
	1.4 Andelen elever med godkända betyg inom vuxenutbildningen ska öka (%).	84	85,4	*Redovisas i feb2026*	88
	1.5 Genomströmningen på yrkesvux ska öka i relation till föregående år (%).	65	67,4	*Redovisas i feb 2026*	70
	1.6 Genomströmningen på grundvux ska öka i relation till föregående år (%).	82	81,6	*Redovisas i feb 2026*	85
	1.7 Genomsnittligt antal dagliga besök vid Lärcentrum **Mätvärde nytt för 2026*	*	*	*	40
2. Umeås gymnasieskolor ska vara attraktiva och kvalitativa nog för att behålla andelen elever.	2.1 Andel elever som får sitt förstahandsval efter reservantagning (%)[3]	83,9	81,4	80,3	85
	2.2 Andel elever som väljer en kommunal gymnasieskola (%).	78,8	76,9	77,4	82

[1] Statistik SCB, Skolverket, kommungrupp större städer enligt Kolada. Redovisas i januari.

[2] Medel av resp elevs betyg dvs ej viktat mot poäng per kurs. Visar utveckling av meritvärdet.

[3] Gymnasieantagningens reservantagning görs under augusti månad och därefter tar respektive huvudman över. Statistiken tas ut första arbetsdagen i september (2025 var det 1 sept).

GVN delmål	Resultatmått	Mätvärde 2023	Mätvärde 2024	Mätvärde 2025	Målvärde 2026
3. Andelen elever som väljer yrkesprogram ska öka med hänsyn tagen till arbetsmarknadens behov	3.1 Andel elever som väljer att påbörja en yrkesutbildning på gymnasiet ska öka (%).	36,7	38,2	36,3	40
4. Samverkan mellan skola och arbetsgivare inom såväl näringslivet som offentlig sektor ska bli bättre.	4.1 Antalet kvalitetssäkrade APL-platser per program och läsår.	*Presentation för nämnd vid återrapportering av programråd.*			
	4.2 Antalet arbetsgivare och verksamheter som tar APL-ansvar per program och läsår.	*Presentation för nämnd vid återrapportering av programråd.*			
	4.3 Antalet närvarande företag i genomsnitt per program och läsår. **Mätning började 2024 och beräknades då utifrån annan programrådsstruktur.*	*	5,2*	10,5	12

Bilaga 1.4: GVN Styrkort 2026

GVN övergripande mål: ***Andel elever som tar gymnasieexamen ska öka.***					
Strategiområde: TRYGGHET					
Effektmål: Ökad trygghet, en god hälsa samt delaktighet i studier, på arbetsmarknaden och i samhället skapar förutsättningar för livslångt lärande och egen försörjning.					
GVN delmål	**Resultatmått**	**Mätvärde 2023**	**Mätvärde 2024**	**Mätvärde 2025**	**Målvärde 2026**
5. Gymnasieelevernas skolnärvaro samt upplevelse av trygghet, studiero, inflytande och delaktighet ska öka.* **UGS exk.IM, Rh och AGY*	5.1 Andelen elever med mer än 20 procents frånvaro ska minska.	17,1	16,6	19,2	15
	5.2 Elevers totala frånvaro ska minska	12,7	12,6	13,7	11
	5.3 Index för elevers upplevda trygghet i skolan ska öka jämfört med föregående mätning (skala 1–10). (genomsnittligt värde "trygg i skolan" - "trygg i min klass")	8,9	8,7	8,7	9
	5.4 Andelen elever som känner att de kan påverka sin skola genom klassråd, elevråd, föreningar eller motsvarande ska öka jmf fg. mätning (skala 1–10).	6	6,1	6,1	8
	5.5 Andel elever som känner delaktighet i sitt lärande (skala 1–10).	5,3	5,6	5,6	8
	5.6 Andel elever som upplever studiero i klassrummet ska öka (skala 1–10).	6,7	6,9	7,0	8

GVN delmål	Resultatmått	Mätvärde 2023	Mätvärde 2024	Mätvärde 2025	Målvärde 2026
6. Elevers och deltagares fysiska och psykiska hälsa ska förbättras.	6.1 Ungas hälsa, 16–18 år (index 0–100).[4]	64,5	67,3	*	68
	- flickor		61,7	*	
	- pojkar		76,8	*	
	- annat/vill ej ange		49,2	*	
	* Inget mätvärde då Unga enkäten görs vartannat år				
	6.2 Upplevd stress i relation till skolmiljön (prov, bedömning, betyg) ska minska.[5] (Skala 1–10)		*Frågan saknades i 2024 års enkät.*		
	- flickor	3,78		3,8	6
	- pojkar	5,75		5,8	6
	- annat/vill inte ange kön	3,8		3,8	6
	6.3 Andelen som avslutas av hälsoskäl från Arbetsmarknadstorget ska minska. ** Mätvärde saknas, målvärde går ej att fastställa innan resultat för 2025 redovisas*	*	*	*Redovisas i feb 2026*	*

[4] Avser faktorn självuppskattad hälsa i Unga enkäten

[5] Avser medelvärde självuppskattad stress i Elevenkäten

Bilaga 1.4: GVN Styrkort 2026

GVN övergripande mål: ***Andel elever som tar gymnasieexamen ska öka***					
Strategiområde: LIKVÄRDIGHET					
Effektmål: En starkare och mer jämställd etablering på arbetsmarknaden, genom att fler individer, oavsett kön eller tidigare studieavbrott, fullföljer utbildning och andra aktiviteter leder till egen försörjning och bidrar till minskat utanförskap.					
GVN delmål	**Resultatmått**	**Mätvärde 2023**	**Mätvärde 2024**	**Mätvärde 2025**	**Målvärde 2026**
7. Jämställdheten i elevernas studieval ska öka.	7.1 Underrepresenterat kön ska utgöra minst 25 procent av eleverna i yrkesprogram (%).	19,7	20,8	16,6	25
	7.2 Det underrepresenterade könet av eleverna på yrkesprogram ska öka jämfört med föregående år (%).	2	1,1	-4,2	2
8. Arbetsmarknadsenheten ska genom sin verksamhet ta vara på hela befolkningens arbetsförmåga.	8.1 Andel helårsekvivalenter.[6]	9,3	9,5	*Redovisas i feb 2026*	9
	8.2 Andelen deltagare i våra arbetsmarknadsinsatser som lämnar till förmån för studier ska öka.	11	17	*Redovisas i feb 2026*	20
	8.3 Antalet personer och antalet månader i försörjningsstöd ska minska. **Resultatmåttet kan ej fastställas för 2024 till följd av ett systembyte.*	7	*	*Redovisas i feb 2026*	7
9. Andelen elever som återvänder till studier efter avbrott ska öka.	9.1 Andel ungdomar som omfattas av kommunens aktivitetsansvar, populationen 16–19 år, i Umeå Kommun ska minska.	*9,1*	9,3	*Redovisas i feb 2026*	9
	9.2 Andel av de som avregistrerats från KAA som avslutades till studier mot nationellt program eller motsvarande.	32,1	37,5	*Redovisas i feb 2026*	40
	9.3 Andel av de som avregistrerats från KAA som avslutades till introduktionsprogram.	8,6	4,8	*Redovisas i feb 2026*	6
	9.4 Andel elever som lämnar IMY på grund av andra orsaker än anställning. (mätvärdet i procent av de elever som gick på IMY och avslutade studier av andra anledningar än anställning).	*Delmål fanns ej 2023*	35	24,2	20

[6]Mått från SCB som anger hur stor andel av befolkningen (20–64 år) som försörjs med sociala ersättningar. En helårsekvivalent motsvarar en person som försörjs med full ersättning ett helt år, dvs två personer som varit arbetslösa ett halvår var blir en helårsekvivalent tillsammans.

Bilaga 1.4: GVN Styrkort 2026

Personalpolitiska mål	GVN personalmål	Resultatmått	Mätvärde 2023	Mätvärde 2024	Mätvärde 2025	Målvärde 2026
5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	5.1. All personal i legitimationsgrundande yrke ska ha legitimation	5.1 Andel legitimerade lärare (%)	93,2	95,7	*Rapportering årsbokslut*	100
	5.2 Vidareutveckla arbetet med aktiva åtgärder kopplat till lika rättigheter och möjligheter	5.2 Kännedom om övergripande handlingsplan för nämndens arbete för lika rättigheter och möjligheter.	88,2	97,7	*Rapportering årlig uppföljning*	100
6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.		6.1 Andel chefer med max 30 medarbetare/chef	85	94	*Rapportering årsbokslut*	95
7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden		7.1 Sjukfrånvaro i GVN (%)	3,7	3,8	4,2 (T2)	4
		7.2 Andel långtidsfriska (%)	81	79	78 (T2)	80
		7.3 Andel heltidsanställda (%)	85	88	87 (T2)	90
		7.4 Medarbetarenkäten, totalt medelvärde (index max 6,0)	5,1	5,2	*Rapportering årsbokslut*	5,3
		7.5 Andel skyddsombud som genomgått introduktion	76	76	*Rapportering årsbokslut*	90

Bilaga 1.5: GVN Utmaningar och möjligheter på 3-5 års sikt

Utmaningar

Gymnasie- och vuxenutbildningsverksamheten i Umeå kommun står inför betydande utmaningar de kommande tre till fem åren, drivna av snabba samhällsförändringar inom teknik, sociala normer och arbetsmarknad. För att möta framtidens krav på utbildning och kompetensförsörjning krävs strategisk planering och flexibilitet.

Digitalisering och IT-säkerhet

Ökad digitalisering ställer krav på robust IT-säkerhet för att skydda stora mängder personuppgifter och känslig information. Stärkta tekniska lösningar och kompetensutveckling för personalen är nödvändigt för att hantera riskerna och upprätthålla kvaliteten.

Artificiell intelligens

AI-teknik medför både möjligheter och risker kopplade till integritet och etik. En tydlig strategi för ansvarsfull AI-användning behövs, och både personal och elever måste förstå och hantera de etiska dilemman som kan uppstå.

Trygghet i utbildningsmiljöer

Växande utmaningar kring säkerhet, hot och våld kräver organisatoriska och fysiska åtgärder, inklusive tryggare lokalmiljöer och utbildning av personal. Nya lagkrav medför betydande kostnader och kräver beredskap för kontinuerlig anpassning.

Förändringar i lagstiftning

Snabba förändringar inom utbildnings- och arbetsmarknadslagstiftningen kräver löpande anpassning och kvalitetssäkring. Det är en utmaning att implementera förändringar i takt med nya direktiv, vilket kräver tid och resurser.

Kompetensförsörjning

Umeå kommun behöver utbildad arbetskraft inom olika yrken. Det är viktigt att säkerställa rätt kompetens för kommunens och regionens utveckling samt att locka sökanden till relevanta utbildningar. Samverkan med arbetsgivare och utveckling av flexibla lösningar för praktikplatser är avgörande.

Skolfrånvaro och utbildningsutbud

Brist på gymnasieplatser ökar konkurrensen och kan påverka studiemotivation och genomströmning. Långsiktig planering av utbildningsutbudet och investeringar i lokaler och utrustning är nödvändigt för att möta behovet.

Ekonomiska förutsättningar

Strukturella utmaningar kräver reinvesteringar i utrustning och maskiner, särskilt för kostsamma yrkesprogram. Bristande medel för reinvesteringar kan på sikt riskera säkerheten i undervisningen och kvaliteten på utbildningen. Många av programmen är kostsamma att driva, exempelvis naturbruk, bygg- och anläggning samt tekniska yrkesutbildningar som kräver modern utrustning.

Osäkerhet och kort framförhållning kring statliga ersättningar begränsar långsiktig planering.

Möjligheter

Den nya gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen möjliggör ytterligare satsningar på yrkesutbildning, vuxenutbildning och riktade arbetsmarknadsåtgärder. En egen förvaltning ger dessutom möjlighet att arbeta med djupare prognoser och målstyrning. Samverkan med såväl näringslivet som universitetet kommer att fortsatt utvecklas.

En god förutsättning för fortsatt utveckling är mycket goda resultat på medarbetarenkäten och en mycket låg personalomsättning.

Gymnasiets elevkullar ökar de kommande åren och Vasaskolans om- och nybyggnation möjliggör att de ökade elevkullarna får plats inom UGS.

Vuxenutbildningens hus ger möjlighet till en samlad och ändamålsenlig miljö där olika utbildningsformer, stödfunktioner och kompetenser möts. Här finns stora möjligheter till omställning, kompetensväxling och flexibla lösningar som svarar mot arbetsmarknadens behov

Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen skapar möjligheter till etablering genom arenor för prövning, matchning och nära samverkan med arbetsgivare. Trygga mötesplatser och individanpassade insatser som stärker integrationen, minskar utanförskap och bidrar till delaktighet, egen försörjning och social hållbarhet.

UMEÅ KOMMUN

Individ- och familjenämndens

Verksamhetsplan och budget 2026

Beslutad av:	Individ- och familjenämnden	Diarienr:	IFN-2025/00001
Gäller för:	Stöd- och omsorgsförvaltningen	Beslut:	2025-11-19
Giltighetstid:	2026	Ansvarig:	Kvalitetschef, Stöd och omsorg

Innehåll

Förord....3
Inledning....4
Fokus för 2026–2028....5
Plan för grunduppdrag....6
Plan för inriktningsmål och program....20
Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till individ- och familjenämnden....22
Plan för kompetensförsörjning....23
Plan för att nå personalpolitiska mål....24
Nämndens drift- och investeringsbudget....26
Plan för styrning och uppföljning av externa utförare....29
Bilagor....30

Förord

Den nya socialtjänstlagen ger förutsättningar för framtidens socialtjänst. En resa för att arbeta mer förebyggande, mer lättillgängligt, kunskapsbaserat, jämlikt och jämställt har påbörjats.

Övergripande mål

Att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv

Alla målgrupper som finns inom Stöd och omsorg kan dra nytta av de förflyttningar som den nya socialtjänstlagen möjliggör. Med långsiktigt perspektiv och hållbara förändringar ska fokus riktas till den enskildes individuella behov och sammanhang.

Möjligheten att samverka och arbeta tillsammans stärks, vilket främjar det gemensamma ansvarstagandet. När vi arbetar tillsammans för att tillgodose behoven skapar vi förutsättningar för att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv.

Andreas Lundgren (S)
Ordförande
Individ- och familjenämnden

Hanna Lundin Jernberg (L)
Vice ordförande
Individ- och familjenämnden

Inledning

I verksamhetsplan och budget beskriver och konkretiserar nämnden den styrning och planering som ska gälla under kommande verksamhetsår. Utgångspunkter för verksamhetsplaneringen är:

- det planeringsdirektiv och den budgetram kommunfullmäktige fastställt för kommande år
- nämndreglemente fastställt av kommunfullmäktige
- övriga styrdokument som är gällande för nämnden.

Nämnden ansvarar för att grunduppdraget utförs och beskriver vad som ska åstadkommas för att säkra grunduppdraget, god ekonomisk hushållning, och på vilket sätt nämnden bidrar till utveckling inom fullmäktiges inriktningsmål, tilläggsuppdrag och personalpolitiska mål.

De övergripande målen och processmålen visar riktning och ska tillsammans med innehållet i verksamhetsplanen vara kända i organisationen. När verksamhetsplanen är fastställd har chefer i alla led ett ansvar att använda innehållet som utgångspunkt i planering av sin verksamhet kommande år. Detta görs i ett första led av verksamhets- och perspektivchefer och biträdande verksamhetschefer tillsammans med sina respektive verksamheter.

Verksamhetsplanen lägger grunden för stora delar av nämndens uppföljning. Uppföljningen ger en förståelse och riktning för genomförandet av grunduppdraget samt utveckling av arbetsmiljöfrågor och ekonomi. Under året följer nämnden kontinuerligt upp hur grunduppdrag, arbetsmiljö och ekonomi utvecklas, för att i sin tur rapportera till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Fokus för 2026–2028

Nämndens verksamheter påverkas ständigt av yttre faktorer. Nedanstående områden har därför en särskild betydelse och sammanfattar vad nämnden behöver fokusera på under de närmsta åren. De ger riktning för innehållet i verksamhetsplan för 2026.

Omställning av socialtjänsten

Omställning krävs, både utifrån ny lagstiftning inom olika områden och ett samhälle i förändring. En tydlig riktning är förflyttningen till en mer förebyggande, tillgänglig, jämställd och kunskapsbaserad socialtjänst, som möter behoven tidigt och bidrar till att frigöra människors egna resurser.

Brottsförebyggande arbete

Utvecklingen av kriminalitet i samhället behöver särskilt mötas med ett brottsförebyggande arbete inom ramen för nämndens ansvarsområde. Den aktuella lägesbilden visar behov av att förebygga och motverka rekrytering till organiserad brottslighet, framför allt bland unga. Aktivt arbete behövs också för att motverka välfärdsbedrägerier och ekonomisk brottslighet.

Tillit, säkerhet och beredskap

Tilliten, rättssäkerheten och de insatser som socialtjänsten ger riskerar att påverkas av otillåten påverkan och desinformation. Säkerheten behöver vara i fokus för att stärka tryggheten på våra arbetsplatser. Även beredskapsarbetet är i fokus då nämnden behöver kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid olika störningar, kriser och extraordinära händelser.

Det ekonomiska läget

Nämnden ser fortsatta utmaningar när det gäller ekonomin då behoven inom samhället ökar i en högre takt än nämndens budget och möjligheten att effektivisera processer för att hålla en budget i balans är en svårighet med de växande behoven hos samhället, förändrad lagstiftning och den snäva ekonomiska ram nämnden har att förhålla sig till för omställningsarbetet.

Kompetensförsörjningen

Utifrån den omfattande kompetensförsörjningskrisen behöver flera åtgärder vidtas. Bristen på arbetskraft är påtaglig och ställer krav på ökad samverkan inom nämndens verksamheter. Gemensamt ansvarstagande ökar verksamheternas möjlighet att klara grunduppdraget. Även den digitala omställningen behöver fortgå i ökad takt. Nämnden behöver samarbeta med andra förvaltningar och gemensamt ta ansvar för att utveckla utifrån digitaliseringens möjligheter.

Plan för grunduppdrag

Individ- och familjenämndens grunduppdrag

Nämndens grunduppdrag är att tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor.

Grunduppdraget omfattar att:

- ge stöd, omsorg och skydd till barn, unga och vuxna
- ge stöd och service till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning
- ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av ekonomiskt bistånd
- tillgodose behov av råd, stöd samt handläggning av familjerättsliga frågor
- tillhandahålla familjerådgivning
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid
- på daglig verksamhet
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i ordinärt boende (hemsjukvård under 65 år).

Grunduppdragets genomförande

För att genomföra grunduppdraget ska nämnden:

- Arbeta förebyggande och erbjuda lätt tillgängliga insatser
- Utöva myndighetsutövning genom att aktualisera, utreda, besluta, utforma uppdrag samt följa upp beslut
- Ge behovsprövade insatser (verkställa beslut och utföra)

Aktiviteterna genomförs utifrån den lagstiftning som nämnden omfattas av och ska vara av god kvalitet och göras i samverkan med andra. Genomförandet beskrivs ytterligare i varje process.

Organisation och processer

Grunduppdraget utförs i nämndens tre verksamhetsområden:

- Myndighetsutövning
- Funktionshinderomsorg
- Individ- och familjeomsorg

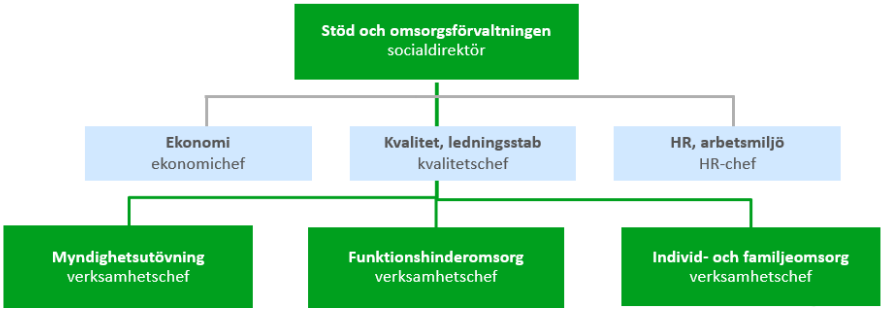

De tre perspektivområdena HR, Ekonomi och Kvalitet samverkar för att skapa förutsättningar för genomförandet.

Grunduppdraget genomförs i två huvudprocesser, med tillhörande delprocesser. Processerna bryggar över verksamhetsområdena och främjar helhetssyn och ett arbetsflöde med den enskilde i fokus.

Tillgodose behov av stöd och omsorg

- Ge stöd och service enligt LSS
- Ge stöd, skydd och omsorg (enligt SoL och LVU) till barn, unga och familj
- Ge stöd, skydd och omsorg (enligt SoL och LVM) till vuxna
- Ge råd och stöd i samt handlägga familjerättsliga ärenden
- Erbjuda familjerådgivning
- Ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av ekonomiskt bistånd
- Tillgodose behov av stöd i boende under skolgång till vissa elever vid Rh-gymnasium

Erbjuda hälso- och sjukvård

- Erbjuda hälso- och sjukvård, habilitering och rehabilitering till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid på daglig verksamhet
- Erbjuda hälso- och sjukvård till personer i ordinärt boende (hemsjukvård under 65 år)

I flera av delprocesserna sträcker sig arbetet över enhets- och verksamhetsgränser, vilket förutsätter att det finns arbetssätt som säkrar kvalitet i varje steg och i flödet mellan stegen, samt mellan de respektive processerna.

Systematiskt kvalitetsarbete

Den lagstiftning som nämndens verksamheter förhåller sig till innehåller krav på god kvalitet och god vård, som löpande ska följas upp, utvecklas och säkras. Med god kvalitet menas att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten. Aktuella krav och mål finns i lagar, föreskrifter och bestämmelser om hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade. Det utgörs också av fastställda mål på olika nivåer inom den kommunala organisationen.

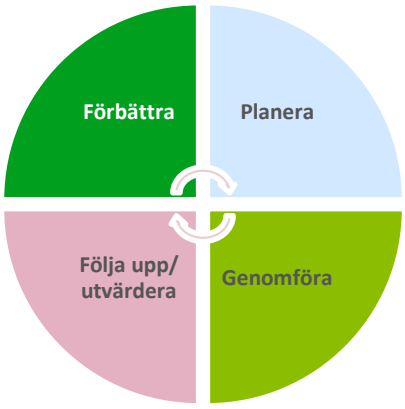

Nämnden har ett fastställt ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (IFN-2023/00024-2). Det ska ge verksamheten stöd att planera, genomföra, följa och utvärdera samt förbättra verksamheten löpande. Chefer i samtliga led ansvarar för den egna verksamhetens kvalitet.

En samlad bild över det kvalitets- och patientsäkerhetsarbete som utförts under året redovisas i nämndens kvalitets- respektive patientsäkerhetsberättelse. Berättelserna innehåller resultat från

uppföljningar och egenkontroll samt lägger grunden för kommande års prioriteringar, i syfte att uppnå god kvalitet och patientsäkerhet.

Planering 2026

För att stärka det systematiska kvalitetsarbetet har en årlig uppföljning införts, som genomfördes första gången via en enkätundersökning under hösten 2025. Resultatet från uppföljningen sammanställs i slutet av 2025 och under 2026 ska verksamheterna arbeta med resultatet och eventuella åtgärder.

En övergripande översyn av nämndens och verksamheternas egenkontroll påbörjades under hösten 2025 och kommer att slutföras under 2026, med en plan för eventuella förbättringsåtgärder.

Planering för huvudprocess: Tillgodose behov av stöd och omsorg

Övergripande målsättning

Att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv.

Individ- och familjenämnden har ett övergripande mål för nämndens alla verksamheter med inriktning mot självständighet. Det övergripande målet ska vara väl känt för alla medarbetare. I varje delprocess är nämndens målsättning nedbrutet i processmål.

Genomförande

Huvudprocessen omfattar samtliga aktiviteter av grunduppdragets genomförande, och samtliga målgrupper som är i behov av stöd och omsorg.

Planering 2026

Förvaltningen behöver under kommande år fokusera på att stärka och utveckla det som möjliggör omställning, i enlighet med intentionerna med ny lagstiftning och samhällsutvecklingen. Nedanstående områden är därför särskilt angelägna. Områdena och åtgärderna berör verksamheterna i olika omfattning och på olika sätt.

Som en del i att ställa om socialtjänsten behöver verksamheterna vara en del av den digitala utvecklingen utifrån samtliga perspektiv. Digitaliseringsmöjligheter behöver beaktas i förändrings- och utvecklingsåtgärder, samt ha sin utgångspunkt i ett medborgarperspektiv och bidra till ökad nytta för de som arbetar i och tar del av nämndens stöd och insatser.

Förändrings- och utvecklingsåtgärder ska göras med fokus på behoven hos de som berörs, med delaktighet, medskapande och insikter som ledord.

Under 2026 ska nämnden:

Stärka det förebyggande arbetet och utveckla tillgängligheten

Inriktningen är att socialtjänsten ska jobba mer förebyggande och ge insatser tidigt. En förutsättning är tillgängligheten – att enskilda på ett enkelt sätt ska kunna komma i kontakt med socialtjänsten och att insatser görs lätt tillgängliga.

Denna förflyttning omfattar hela nämndens område, men arbetet och behoven ser olika ut i olika verksamheter. Det kan handla om att se över öppettider och kontaktvägar, inventera och initiera behov av digitala lösningar eller att utveckla arbetssätt som möjliggör för stöd och insatser i ett tidigt skede. De flesta delprocesser har aktiviteter som syftar till den här förflyttningen och arbetet följs i processteamen.

Som en del i att vara en lätt tillgänglig socialtjänst och arbeta förebyggande planerar förvaltningen att se över informationsmaterial och om det kan riktas och översättas till olika språk, inklusive minoritetsspråk.

Nämnden uppdrar att förvaltningen genomföra en genomlysning av insatser rörande psykisk ohälsa. Då psykisk ohälsa är en återkommande stor riskfaktor i många komplexa ärenden så behöver socialtjänsten inventera vilka ytterligare åtgärder som behövs av socialtjänsten eller i samarbete med andra för att möta upp unga och unga vuxna med psykisk ohälsa.

Utveckla arbetet med att främja jämställda och jämlika levnadsvillkor

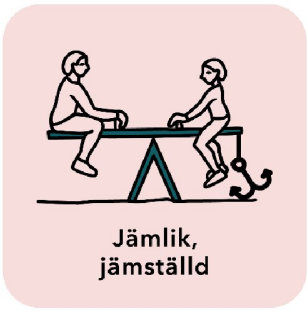

Socialtjänsten ska främja jämställda och jämlika levnadsvillkor. Möjligheten att få hjälp och stöd från socialtjänsten får inte påverkas av förhållanden som kön, könsidentitet eller - uttryck, ålder, sexuell läggning, funktionsnedsättning, nationalitet eller kulturell bakgrund. Det behöver finnas medvetenhet och kunskap om detta och om den målgrupp som verksamheten möter, vilket alla verksamheter behöver säkerställa. Kunskapen kan visa om något särskilt område behöver stärkas.

Under 2025 påbörjades ett arbete med syfte att stärka kunskap och förhållningssätt inom HBTQI. Påbörjad genomlysning ska färdigställas och sedan visa riktning för fortsatt planering.

Ett särskilt fokus kommer riktas mot att upprätthålla och höja kompetensen över tid gällande interkulturell kompetens. Verksamheten behöver kunna anpassa sina förhållningssätt, skapa inkluderande miljöer och bygga broar mellan människor med olika erfarenheter. Under 2026 kommer det att göras en genomlysning av verksamheten inom myndighetsutövningen i första hand, för att definiera vilka insatser som behövs samt hur uppföljning ska ske.

Arbetet med att identifiera och analysera omotiverade skillnader mellan kön, som pågår sedan tidigare, ska fortsätta. Ett särskilt fokus behöver läggas på just analys, för att eventuella åtgärder ska kunna vidtas. Detta ska göras gällande all statistik som kan redovisas uppdelat på kön. Utöver detta

finns särskilt riktade aktiviteter i några av delprocesserna (se nämndens aktiviteter kopplade till kommunens jämställdhetsstrategi i Bilaga 5.)

Skapa goda förutsättningar för en kunskapsbaserad socialtjänst

Nämndens verksamhet ska vara av god kvalitet och bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. En viktig del i beprövad erfarenhet är att bygga lokal kunskap om den egna verksamheten, och om den målgrupp verksamheter möter. Det gör vi genom att systematiskt följa upp vår verksamhet och våra insatser, och att under året arbeta aktivt med undersökningar och uppföljningar samt analys av resultatet.

Uppföljning kräver korrekt underlag, och en del av detta underlag finns i vårt verksamhetssystem. Varje verksamhet som registrerar och för in uppgifter om insatser och enskilda i verksamhetssystemet behöver därför säkerställa att de uppgifter som finns i verksamhetssystemen är korrekta. Detta uppnås genom strukturerade arbetssätt för registervård, vilket verksamheterna under kommande år behöver se över och säkerställa.

Stärka barnrättsperspektivet

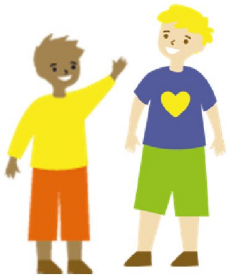

Barnets rättigheter har stärkts ytterligare i och med nya socialtjänstlagen, vilket förtydligar barns rätt till information, samt att beslutsprocesser som påverkar barn (direkt eller indirekt) ska innehålla en form av barnkonsekvensanalys. Det här rör alla verksamheter inom Stöd och omsorg.

Nämnden har sedan 2021 en handlingsplan för implementering av barnkonventionen. 2024 fastställdes en ny handlingsplan som sträcker sig fram till och med 2026, för fortsatt implementering och efterlevnad av barnkonventionen. Under 2026 kommer efterlevnaden av barnkonventionen följas upp och samtliga verksamhetsområden fortsätta det påbörjade arbetet med sina åtgärdsplaner som utgår från den övergripande handlingsplanen.

Särskilt fokus för 2026 kommer vara att säkerställa att de beslut som fattas i nämnd och ledningsgrupper och som berör barn har föregåtts av en prövning av barnets bästa. Det kräver att det finns kunskap och medvetenhet om barnkonventionen inom alla verksamheter inom Stöd och omsorg. Grundutbildningen i barnkonventionen ska implementeras och fördjupningsutbildningar påbörjas under året. Samverkan förbättras genom SIP Barnets plan, en vägledning för socialtjänst, skola och region, som ska implementeras i alla verksamheter som berörs av samordnad individuell plan för barn och unga.

Uppmärksamma och ge stöd till våldsutsatta

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för personer som utsätts för våld i nära relationer. Nämndens ansvar gäller alla målgrupper och inom alla verksamheter. En översyn har påbörjats i syfte att genomlysa och säkra arbetssätt, ta fram förslag på hur socialtjänstens arbete ska bedrivas, vilka insatser och metoder som ska användas samt ge förslag på eventuella förändringar som behövs för

att uppfylla lagstiftningens krav på arbetet med våld i nära relation vad det gäller barn/unga och vuxna. Översynen planeras vara färdigställd under första halvan av 2026.

Samverka med andra verksamheter och aktörer

Socialtjänsten behöver samverka - med andra förvaltningar inom kommunen, med regionen, med civilsamhället och andra myndigheter.

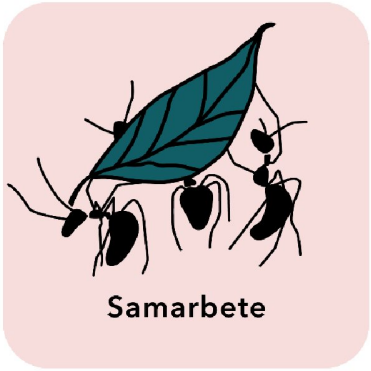
Samarbete

Ett exempel på samarbete inom kommunen är den kommungemensamma arbetsgrupp för omställning till ny socialtjänstlag som startades upp 2025, där förvaltningen är representerad och deltar aktivt. Arbetet i arbetsgruppen kommer fortsätta under 2026. Ett annat exempel på samverkan inom kommunen är arbetet i *Umeå växer tryggt och säkert*, som även det fortsätter under 2026.

För att göra förflyttningar mot ökad samverkan kan nya samverkansformer behöva utvecklas, redan befintliga fördjupas och gälla nya frågor, eller utvecklas med nya samverkanspartners. Detta kommer verksamheterna att identifiera under året och vid behov utveckla.

Utveckla och stärka arbetssätt för samordning som sätter individen i fokus

Socialtjänsten ska i högre utsträckning vara personcentrerad och bedrivas utifrån individens behov och förutsättningar, vilket kräver samordning och flexibla lösningar och arbetssätt.

Ett utvecklingsarbete inom myndighetsutövningen har pågått under ett par års tid som syftar till att utveckla arbetssätt för samordning runt individen. Detta arbete kommer att fortsätta under kommande år. Även arbetssätt för samordning mellan myndighetsutövning och verksamheter som utför insatser kommer ses över och utvecklas, samt mellan olika utförande verksamheter.

Synliggöra och stärka anhörigperspektivet

Det påbörjade arbetet att synliggöra anhörigperspektivet fortsätter. I den nya socialtjänstlagen tydliggörs ansvaret för kommunerna att stödja anhöriga. Utvecklingsarbetet genomförs delvis i samverkan med äldreomsorgen, men kommer även ha ett förvaltningsinternt fokus för att säkerställa ett långsiktigt och hållbart stöd.

Planering för underliggande delprocesser

För varje process finns en målsättning som brutits ned från nämndens övergripande mål. Varje delprocess har en beskrivning av vilka aktiviteter som är viktiga för att genomföra grunduppdraget. Det finns också en översiktlig beskrivning av aktiviteter som planeras för 2026.

Ge stöd och service enligt LSS

Målsättning

Den enskilde har förutsättningar att leva som andra.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden ge information, utöva myndighetsutövning samt verkställa beslut och ge biståndsprövade insatser enligt LSS. Personer som tar emot stöd enligt LSS har olika typer av funktionsnedsättningar och finns i alla åldersgrupper. Nämnden ska arbeta för att samverkan med intresseorganisationer genomförs, i syfte att inhämta viktiga kunskaper och erfarenheter från företrädare för personer med funktionsnedsättning.

Planering 2026

Under året arbetar verksamheterna fortsatt för att öka verkställandegraden av beslut inom insatserna kontaktperson och ledsagarservice. I detta ingår bland annat att aktivt arbeta med att rekrytera fler uppdragstagare, samt att fortsätta att utveckla och följa upp de arbeten som påbörjats föregående år. Ett exempel är att verkställa fler beslut inom ledsagarservice med hjälp av anställd personal.

Gällande barnperspektivet fortsätter arbetet med de åtgärdsplaner som upprättats i samband med implementeringen av barnkonventionen. I detta ingår även att följa upp de aktiviteter som påbörjats. Särskilda aktiviteter kopplade till jämställdhet finns, i enlighet med nämndens planering utifrån kommunens jämställdhetsstrategi (se bilaga 5).

Under 2026 fortsätter arbetet med att utveckla forum och form för LSS-samverkan mellan nämndens verksamheter och intresseorganisationer enligt LSS.

Myndighetsutövningen fortsätter sitt arbete med att aktivt förebygga brottslighet inom området personlig assistans genom att kontinuerligt följa upp ärenden och vid behov vidta åtgärder.

Nämnden uppdrar förvaltningen att föra dialog med tekniska nämnden om fungerande IT-lösningar för daglig verksamhet. Syftet är att deltagarna ska ha tillgång till ett anpassat stöd och socialtjänsten inte behöver bygga upp en egen IT-verksamhet för att tillgodose detta.

Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVU) till barn, unga och familj

Målsättning

Fler barn och unga ska få möjlighet att växa upp under goda och trygga förhållanden i sitt befintliga nätverk, med sina föräldrar och/eller andra viktiga vuxna som finns kvar för barnet/den unge under hela uppväxten.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden ge information, arbeta förebyggande och ge erbjudande insatser till barn, unga och familj 0–20 år. Nämnden ska även utöva myndighetsutövning samt verkställa beslut och ge biståndsprövade insatser enligt SoL och LVU. Nämnden ska aktivt arbeta för att samverkan med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs kommer till stånd.

Planering 2026

Arbetet med att bli mer förebyggande, lättillgänglig, kunskapsbaserad, jämlik och jämställd fortsätter under 2026. Barnrättsperspektivet ska fortsatt genomsyra allt utvecklingsarbete. En aktivitet som fokuserar på detta är att barnets berättelse ska lyftas tydligare från förhandsbedömning till insats.

I arbetet med att utveckla insatser och bli mer lätt tillgänglig är samverkan en viktig del. Därför kommer verksamheten fortsätta utveckla pågående och nya samverkansformer. Samverkan sker genom aktivitetsplanen för *Umeå växer tryggt och säkert (2024 – 2026),* som är ett prioriterat brottsförebyggande arbete under året. I detta ingår utveckling av insatser till barn och unga med normbrytande beteende, ex. genom att motverka gängkriminalitet. Under året ska samverkan med skola, region, och andra viktiga aktörer leda till ett ökat fokus på att främja psykisk hälsa och att bättre möta målgruppen barn, unga och familj med funktionsnedsättningar. Ett annat exempel på samverkan är att tillsammans med kulturförvaltningen bidra till främjande insatser och öka socialtjänstens tillgänglighet.

Under 2026 ska de förändrade arbetssätten för att minska placeringar fortsatt implementeras, för att förstärka nätverksarbetet och uppföljningen av placeringar, samt att utveckla arbetssätt och insatser som förebygger nya placeringar och möjliggör att pågående placeringar kan avslutas.

Inom delprocessen har alla verksamheter ett särskilt ansvar för att motverka våldsutsatthet. Översynen av våld i nära relationer kommer att vara viktig för att se över hur arbetet bedrivs, vilka insatser som behövs och hur verksamheterna kan vidareutvecklas för barn och ungas behov.

Nämnden uppdrar förvaltningen att påbörja erbjuda insatsen SSPF även individbaserat samt utreda om insatsen ska börja ges i yngre åldrar.

Nämnden uppdrar förvaltningen att se över nya metoder att arbeta med unga på väg in i kriminalitet samt se över behovet av införande av riktade insatser till barn i ung ålder.

Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVM) till vuxna

Målsättning

Personer i behov av insatser från socialtjänsten ska få möjlighet att leva ett självständigt och meningsfullt liv med god hälsa.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden ge information, arbeta förebyggande och ge erbjudandeinsatser till vuxna. Nämnden ska även utöva myndighetsutövning samt verkställa beslut och ge biståndsprövade insatser enligt SoL och LVM.

Planering 2026

Arbetet med att stärka insatser på hemmaplan fortsätter under 2026. Målet är att det stöd som ges ska anpassas till att stärka förmågan att leva ett självständigt liv och skapa förutsättningar för den enskilde att kunna bo i eget boende. Detta fokus förstärks i den nya socialtjänstlagen, där arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens stöd samt arbeta förebyggande är centrala delar i omställningen. När allt fler insatser på hemmaplan finns tillgängliga underlättas möjligheterna att hitta arbetssätt för att skapa helhetslösningar för personer med behov av samordnade insatser. Arbetet med planering och införande av Bostad först pågår fortsatt under 2026.

Utformningen av samsjuklighetsreformen i länet kommer att genomsyra arbetet kommande år. Arbetet tillsammans med Regionen kommer att intensifieras under året, vilket i sin tur kommer att tydliggöra kommunens roll och hur samverkan med Regionen ska se ut framåt.

Översynen av arbetet med våld i nära relationer förväntas ge förslag på behov av förändringar i delprocessen som kommer att arbetas med under senare delen av året.

Förvaltningen har fått i uppdrag att ta fram ett underlag för upphandling av skyddat boende av ideella kvinnojourer och andra ideella aktörer. Särskilt användande av reserverat kontrakt och hur man kan erbjuda plats för kvinnor utan medföljande barn som insats utan föregående individuell behovsprövning ska utredas som ett alternativ.

Nämnden uppdrar förvaltningen att tillsammans med stadsledningskontoret utreda införandet av en avhopparverksamhet för personer som befinner sig i kriminalitet och organiserad brottslighet.

Ge råd och stöd i, samt handlägga familjerättsliga ärenden

Målsättning

Barnets bästa ska vara avgörande i alla frågor som rör vårdnad, boende och umgänge, samt att barnets rättsliga ställning ska tillgodoses.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden ge information och utöva myndighetsutövning i frågor gällande föräldraskap, vårdnad, boende och umgänge samt adoption. I samband med separationer arbetar familjerätten med samarbetssamtal, avtal angående vårdnad, boende och umgänge samt utredningar och upplysningar på uppdrag av domstol. Vid och efter en separation kan det finnas frågor kring barnet, som det är svårt att komma överens om. Familjerätten kan i dessa situationer vara ett stöd för att lösa praktiska frågor och hjälpa föräldrarna att komma överens.

Planering 2026

Under 2026 avser familjerätten att fortsatt utöka tillgängligheten i verksamheten. Detta innefattar bland annat att utveckla digitala lösningar, samt att se över lokaler och besöksytor, så att de är anpassade utifrån medborgarnas behov.

I linje med ny socialtjänstlag kommer familjerätten även fortsätta att utveckla verksamhetens arbete kring jämställdhet och jämlikhet. Utöver detta kommer familjerätten arbeta med att utveckla och följa upp pågående gruppverksamheter.

Erbjuda familjerådgivning

Målsättning

Familjerådgivningen ska erbjuda stöd i relationer, som är anpassat utifrån paret, familjen och individens behov, samt ha en hög tillgänglighet. Familjerådgivningens arbete ska även bidra till att skapa en trygg uppväxtmiljö för barn.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden erbjuda familjerådgivning till personer som upplever problem i sina relationer. Genom att förbättra kommunikationen och förståelsen mellan familjemedlemmar hjälper rådgivningen människor att stärka sina relationer och förbättra sin psykiska hälsa. Detta stöd bidrar till att människor kan leva mer självständiga och balanserade liv med mindre risk för behov av mer långvariga och ingripande insatser.

Planering 2026

Under 2026 kommer familjerådgivningen fortsätta arbetet med att minska väntetiderna. I detta ingår att utveckla och utvärdera nya arbetssätt och metoder.

Verksamheten avser även att se över möjligheten till att använda digitala hjälpmedel för att öka tillgängligheten för medborgare som är i kontakt med familjerådgivningen. I linje med ny

socialtjänstlag kommer familjerådgivningen även att se över och utveckla verksamhetens arbete kring jämställdhet och jämlikhet. Utöver detta kommer familjerådgivningen fortsätta att utveckla både intern och extern samverkan.

Ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av ekonomiskt bistånd

Målsättning

Medborgaren ska bli varaktigt självförsörjande.

Genomförande

Inom delprocessen ska nämnden ge information, arbeta förebyggande och utöva myndighetsutövning i ansökningar om ekonomiskt bistånd. Uppdraget innebär dels att hjälpa människor att komma till rätta med sina försörjningsproblem, dels att pröva den enskildes rätt till ekonomiskt stöd under tiden.

För att stödja personer till självförsörjning är nämnden beroende av samverkan med andra nämnder och myndigheter. I Umeåregionen finns ett aktivt samarbete genom Samordningsförbundet där Individ- och familjenämnden är en viktig part, tillsammans med Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, Umeå regionens övriga kommuner, Region Västerbotten, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Samordningsförbundets uppdrag är att medborgare ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva utifrån lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (Finsam). I processen ingår även hantering av dödsboanmälan och ansökan om ekonomiskt bistånd för begravningskostnader samt tillfällig förvaltning.

Planering 2026

Under 2026 förväntas en ny lagstiftning kring aktivitetskrav för personer med försörjningsstöd träda i kraft. Detta kommer att innebära ett stort fokus på samverkan kring insatser till personer som står långt från arbetsmarknaden. Försörjningsstödet kommer också att arbeta med ökad tillgänglighet för att möta klienter i nya sammanhang.

Arbetet med att synliggöra barnets rättigheter och bekämpa barnfattigdom har fortsatt stort fokus inom försörjningsstödet. Under året kommer användningen av barnkonsekvensanalyser i ärenden med barn i hushållet att säkras och följas upp.

Umeå kommun utvecklar arbetet som påbörjats via nätverket MUR (motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen) med en specialisering av arbetet för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott (FUT).

Tillgodose behov av stöd i boende under skolgång till vissa elever vid Rh-gymnasium

Målsättning

Ungdomen får stöd i boendet som ger förutsättningar så att gymnasiestudierna kan fullföljas, samt att stödet leder till ökad självständighet.

Genomförande

I Umeå kommun finns Riksgymnasium för rörelsehindrade. Inom delprocessen ska nämnden tillgodose behov av stöd i det elevhem som är kopplat till Riksgymnasiet. Verksamheten utgår ifrån ett nationellt avtalat uppdrag och är därmed del av nämndens verksamhet, dock ej en del av grunduppdraget. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) fördelar medel till nämnden. Det framgår av avtal och överenskommelse vilken kvalitet SPSM förväntar sig av nämnden. Nämnden är ålagd att tillgodose lämpligt boende till alla de elever som avser att gå på Riksgymnasiet. SPSM genomför en årlig enkätundersökning för att mäta kvaliteten i verksamheten.

Planering 2026

SPSM avser förtydliga ansvaret för kvalitetssäkringen till huvudmännen som bedriver elevhem inom riksgymnasium för rörelsehindrade. Elevhemmet saknar i dagsläget lagligt stöd för dokumentation och planering för omvårdnadsinsatser, vilket gör att verksamheten har mycket svårt att möta de kvalitetskrav som SPSM ställer. Utifrån detta kommer det krävas ett intensivt arbete med att anpassa det systematiska kvalitetsarbetet utifrån dessa förändringar. I detta ingår även att fortsätta se över möjligheten till digitala lösningar som underlättar kvalitetsarbetet i verksamheten.

Planering för huvudprocess: Erbjuda hälso- och sjukvård

Erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid daglig verksamhet

Målsättning

Den enskilde har förutsättningar att leva som andra och erbjuds en god och säker hälso- och sjukvård.

Genomförande

Nämndens verksamheter ska ge information och förebygga ohälsa. Verksamheterna ska även ta emot vårdbegäran, bedöma behov av utredning och utreda behov hos brukare. När det är aktuellt med åtgärder ska verksamheten bedöma behov av åtgärder, utföra åtgärder, samt följa upp resultatet av dessa. Målgruppen som erbjuds hälso- och sjukvård är personer inom bostad med särskild service, samt inom daglig verksamhet under den tid personen vistas där.

Planering 2026

För 2026 är de prioriterade målen som identifierats i patientsäkerhetsberättelse fortsatt utgångspunkt i utvecklingsarbetet. Mål och aktiviteter knyts till den nationella handlingsplanen för patientsäkerhet, där utgångspunkterna är att arbeta med aktiviteter för att förbättra förutsättningar och arbeta med fokusområden.

Samtliga målområden är i linje med intentionerna i God och nära vård, som syftar till att vården ska ställas om till att i högre grad bedrivas med utgångspunkt i patientens behov och förutsättningar (personcentrerad vård och omsorg). En aktivitet som ska fortlöpa 2026 är fortsatt implementering och vidareutveckling av teambaserade arbetssätt.

Erbjuda hälso- och sjukvård till personer i ordinärt boende (hemsjukvård under 65 år)

Genomförande

Ansvar för hemsjukvård finns i reglemente och grunduppdrag för individ- och familjenämnden respektive äldrenämnden. Vårdgivaransvaret är uppdelat mellan nämnderna för personer under respektive över 65 år. Äldrenämndens verksamheter inom äldreomsorgen utför samtliga hemsjukvårdsinsatser (till alla åldrar). Individ- och familjenämnden utför därmed ingen hemsjukvård.

Uppföljning av grunduppdraget

Grunduppdragets genomförande följs upp löpande i det systematiska kvalitetsarbetet. Chefer på alla nivåer har ett ansvar att följa upp att den egna verksamheten, och sin del i grunduppdraget, håller god kvalitet samt att krav och mål efterlevs.

Utöver att chefer följer upp sin verksamhet följs även grunduppdraget utifrån delprocesserna. I processarbetet finns aktiviteter och åtgärder för att säkra kvalitet i varje steg och att utveckling sker i riktning mot uppsatt processmål.

Vid två tillfällen per år – delår och helår – görs bedömningen av i vilken omfattning nämnden verkställt grunduppdraget; i hög grad, i viss grad eller ej uppfyllt.

Bedömningen utgår ifrån i vilken omfattning nämnden genomfört de aktiviteter som krävs för genomförande av grunduppdraget på övergripande nivå (vilket beskrivs i avsnittet om grunduppdragets genomförande) samt i vilken omfattning nämnden arbetar systematiskt med kvalitets- och patientsäkerhetsarbete. Det görs även en sammanvägd bedömning av kvalitet och utveckling i relation till mål i varje delprocess, samt status på de åtgärder som planerats för året i huvudprocesserna.

För bedömning av grunduppdraget följer nämnden särskilt utvalda delar av:

- Det systematiska kvalitetsarbetet
- Det förebyggande arbetet
- Myndighetsutövningen
- Verkställandet av insatser

Samt*:*

- Status på planerade åtgärder/områden för 2026 i huvudprocesserna
- En sammanvägd bedömning av kvalitet och utveckling i förhållande till mål inom varje delprocess (bilaga 3)

Se bilaga 2 ”Uppföljning av grunduppdrag Individ- och familjenämnden” för underlag

Viktiga **styrdokument** utifrån kvalitetsperspektivet:

- Individ- och familjenämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- Individ- och familjenämndens kvalitetsberättelse
- Individ- och familjenämndens patientsäkerhetsberättelse
- Handlingsplan för ökad patientsäkerhet
- Individ- och familjenämndens internkontrollplan med tillhörande riskbedömning
- Handlingsplan för implementering av barnkonventionen

Plan för inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige fastställde fyra inriktningsmål i juni 2025. Individ- och familjenämnden har destinerats inriktningsmål 2 och 3. Det innebär att nämnden förväntas arbeta aktivt med dessa inriktningsmål.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål till individ- och familjenämnden

Inriktningsmål 2

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Inriktningsmål 3

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Program för social hållbarhet

Mål 2 och 3 konkretiseras i programmet för social hållbarhet. Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. I budget för år 2026 har nämnden fått ett tillskott för arbete med inriktningsmålen; 0,5 % av budget (motsvarande 8,87 mnkr).

Fokusområde 1

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Planering 2026

Nämndens inriktningar i grunduppdraget ger effekter på arbetet med inriktningsmålen. För att växa hållbart utan några utsatta områden ska verksamheterna stärka det förebyggande arbetet och utveckla tillgängligheten. Det finns behov av att stärka samarbetet med berörda aktörer för att flytta positioner gällande det brottsförebyggande arbetet för att motverka rekrytering till organiserad brottslighet. Under 2026 fortlöper nämndens arbete i *Umeå växer tryggt och säkert*, där det brottsförebyggande arbetet pågår utifrån fastslagen aktivitetsplan. Planeringen och uppföljning av aktiviteterna sker fortlöpande. Förvaltningen deltar i den kommungemensamma arbetsgruppen för omställning till ny socialtjänstlag, vilket också har betydelse för inriktningsmålen.

Ytterligare en inriktning är att stärka arbetet med att främja jämlika levnadsvillkor. Under 2026 kommer förvaltningen se över möjligheten att inrätta strukturer för att involvera och inhämta egna erfarenheter från HBTQI-personer och ta utgångspunkt i dessa i formandet av aktiviteter. Under

2025 påbörjades en genomlysning utifrån behov av utbildning avseende HBTQI. Genomlysningen kan visa om det finns områden där personalen särskilt behöver stärkas utifrån ett HBTQI-perspektiv.

Inom området psykisk hälsa och suicidprevention har en länsgemensam strategi för suicidprevention fastställts under 2025 (KS-2025/00568). Handlingsplanen syftar till att genomföra den nationella strategin om strategiska insatser för psykisk hälsa och suicidprevention. Den suicidpreventiva samverkansgruppen i Umeå formulerar åtaganden i en aktivitetsplan.

Fokusområde 2

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Planering 2026

I den nya socialtjänstlagen är det övergripande målet bland annat att främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. En översyn av nämndens samtliga ansvarsområden gällande våld i nära relation ska genomföras under 2025/2026. Särskilt fokus kommer att läggas på arbetssätt för att säkra en kunskapsbaserad socialtjänst samt insatser till målgruppen.

Nämndens egen planering utifrån fullmäktiges jämställdhetsstrategi fortlöper, där ett exempel på nästa steg är att göra en uppföljande studie av genomförandeplaner inom LSS-boenden.

Uppföljning av inriktningsmålen

Enligt riktlinjer för aktiverande styrning ska nämnden följa upp och återrapportera i vilken grad aktiviteter relaterat till specifika inriktningsmål och program genomförts. Nämnden ska i uppföljningen beskriva vilka effekter/resultat programmet medfört, samt om programmet fortfarande är aktuellt och relevant (samt om nämnden bedömer att programmet bör omformas, fasas ut eller prioriteras). Nämnden följer upp berörda aktiviteter för arbete med inriktningsmålen vid delårs- och helårsbokslut.

Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till individ- och familjenämnden

Planeringen för respektive uppdrag beskrivs i tabellen nedan. Nämnden följer upp berörda aktiviteter för tilläggsuppdragen vid delårs- och helårsbokslut, enligt riktlinjer för aktiverande styrning.

Tilläggsuppdrag	Nämndens planering 2026
2025:1 Genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Nämndens lokalbehov inventeras kontinuerligt och alternativa lösningar för lokaler ses över för att säkerställa ett effektivt lokalutnyttjande som bidrar till att kommunen ej står med tomma och outnyttjade lokaler.
2025:3 Uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform (IFN och TN).	Behov och prognos utreds av förvaltningen. Potentiella lösningar och effekt på investeringsbudget görs tillsammans med Fastighet. Arbetet påbörjas under första kvartalet 2026.
2025:9 Uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor inom för- och grundskolenämndens, individ- och familjenämndens samt äldrenämndens verksamheter.	Förvaltningen ska utforma en process för hur tillhandahållandet av arbetsskor ska ske inom Stöd och omsorg inom den budget som tilldelats.
2023:1 Uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Beskrivning av nämndens arbete med kompetensförsörjning återfinns under nämndens plan för kompetensförsörjning, plan för att nå personalpolitiska mål samt bilaga 1: Plan för kompetensförsörjning.
2023:2 Uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Förvaltningen deltar i den kommungemensamma arbetsgruppen för omställning till ny socialtjänstlag. Ökat samarbete med andra förvaltningar pågår även inom ramen för UVTS, digitalisering och lokalförsörjning.
2021:8 Uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Förvaltningen håller på att genomföra ett arbete som syftar till att kartlägga risker, identifiera framtida behov samt behov av samverkan med andra förvaltningar för att förebygga samt återkräva skattemedel utbetalade till välfärdsbrottslighet.

Plan för kompetensförsörjning

Bilden visar nämndens arbete med kompetensförsörjningen de kommande åren. SKR:s nio strategier kopplas ihop till Umeå kommuns personalpolitiska mål som i sin tur brutits ner i nämndens delmål.

En utförligare kompetensförsörjningsplan med ett treårsperspektiv bilägges verksamhetsplanen. Där beskrivs nämndens planering närmare i särskilda aktiviteter för 2026. Särskilda satsningar tas i samband med utbildningsbudgeten som nämnd beslutar om i slutet av varje år.

Nämnden uppdrar till förvaltningen att:

- gå igenom avsaknad av arbetskläder och arbetsskor inom förvaltningen i syfte att kartlägga vilka brister som kvarstår och inom olika yrkeskategorier. En redovisning ska ske av kostnaden för att åtgärda detta.
- tillsammans med facklig part utreda om personal i ökad omfattning avslutas från anställningar och om mer finns att göra för att behålla befintlig personal i enlighet med kompetensförsörjningsstrategin.
- utreda förutsättningarna för att nämnden ansluter sig till Antibiotikasmart kommun.

Uppföljning av kompetensförsörjningsplan

Kompetensförsörjningsplanen följs upp och revideras vid behov i samband med att verksamhetsplanen upprättas.

Plan för att nå personalpolitiska mål

I detta avsnitt beskrivs nämndens delmål och aktiviteter utifrån fullmäktiges personalpolitiska mål för kommande år. För varje mål följer nämnden resultatmått och analysmått för de personalpolitiska målen.

Mål 5	Delmål	Nämndens planering 2026
Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	Säkerställa att nyanställd personal uppfyller de säkerhets- och kompetenskrav som krävs för att leverera trygg och kvalitetssäkrad omsorg	• Pilot Kompetenscentrum • Säkerställa hantering av registerutdrag
	Att medarbetare inom Stöd och omsorg har rätt kompetens genom relevant kompetensutveckling och ändamålsenliga befattningar	• Yrkesresan • Utbildningsplan • Översyn av befattningar • Medarbetare tar del av kommunens utbildning ”En arbetsplats för alla”
	Genom långsiktig planering ska vi säkerställa en hållbar bemanningsplanering och arbetstidsförläggning. Detta bidrar till att våra personalresurser nyttjas på ett effektivt sätt samtidigt som vi stärker arbetsmiljön, höjer kvaliteten och ökar vår attraktivitet som arbetsgivare	• Bemanningsstrategi • Samplanering • Förutsättningar för helgarbete

Uppföljning av mål 5

Resultatmått	Målvärde	Frekvens
Andel heltidsanställda, %	92	Tertial
Andel heltidsanställda exkl. personlig assistans, %	95	Tertial
Andel heltidsanställda inom område personlig assistans, %	45	Tertial
Medarbetarenkäten, medelvärde	4,8	Helår
Analysmått		
Andel tillsvidareanställda	-	Tertial
Genomsnittlig sysselsättningsgrad	-	Tertial
Andel anställda med utomnordisk bakgrund	-	Tertial
Personalomsättning	-	Tertial
Antal inskickade personalbehov	-	Helår
Antal ansökningar	-	Helår
Genomsnittlig pensionsålder	-	Helår

Mål 6	Delmål	Nämndens planering 2026
Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	Skapa förutsättningar för att stärka arbetet med ledarskap- och medarbetarskap samt möjlighet för chefer att utöva ett närvarande ledarskap.	• Utbildning i grupputvecklingsmetoden HUSET • Reviderad ledarskaps- och medarbetarpolicy • Metoder för stöd i ledarskapet

Uppföljning av mål 6

Resultatmått	Målvärde	Frekvens
Andel chefer med max 30 medarbetare, %	100	Helår
Analysmått	-	
Personalomsättning, chefer		Tertial

Mål 7	Delmål	Nämndens planering 2026
Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden	Stödja arbetsplatser som riskerar ohälsa för att minska risker som orsakas av för hög arbetsbelastning och bristande återhämtning	• Skapa systematik för att identifiera arbetsplatser med risk för ohälsa • Identifiera verktyg för främjande av återhämtning • Utreda förutsättningar för Antibiotikasmart kommun
	Att skapa trygga arbetsplatser där det kan förekomma hot- och våld och otillbörlig påverkan samt stärka chefer i vilka verktyg de har för att agera	• Medarbetare tar del av utbildningen hot och våld och otillåten påverkan • Påbörja en långsiktig planering för strategiska satsningar för trygga arbetsplatser • Utveckla stödet till chefer vid hantering av hot och våld på arbetsplatsen
	Stärka arbetet kring Friskfaktorer	• Utbildning i grupputvecklingsmetoden HUSET • Öka personalinflytandet (uppdrag från 2025)
	Öka kunskapen, fördjupa och vidareutveckla arbetet med jämställdhet och lika rättigheter och möjligheter	• Medarbetare tar del av kommunens utbildning ”En arbetsplats för alla” • Identifiera metoder för att bättre analysera sjukstatistik utifrån kön och ålder

Uppföljning av mål 7

Resultatmått	*Målvärde*	*Frekvens*
Sjukfrånvaro, %	6,5	Tertial
Andel långtidsfriska, %	60	
Andel skyddsombud som har genomgått introduktion, kommunövergripande, %	90	Helår
Antal skyddsombud som har genomgått förvaltningens utbildning för skyddsombud, %	-	Helår
Analysmått		
Sjukdagar per årsarbetare		Tertial
Antal arbetsmiljöhändelser		Tertial
Antal inrapporterade tillbud (hot om våld) och skador (hot och våld)		Tertial

Nämndens drift- och investeringsbudget

Finansiellt mål

God ekonomisk hushållning innebär att både kommunens finansiella och verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

Mål 8.

Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till 2 procent 2026–2029

Utgångspunkter i planeringsdirektiv

Följande ekonomiska utgångspunkter lyfts i planeringsdirektiv för 2026:

- Den globala utvecklingen
- Svensk konjunkturåterhämtning
- Hushållens konsumtion
- Demografins utveckling

I planeringsdirektivet inför 2026 framgår att de ekonomiska förutsättningarna för Umeå kommun som helhet fortsätter att förbättras. Den största delen av förbättringen kommer från den minskade inflationen som innebär en real skatteunderlagsökning.

Det framgår av planeringsdirektiven att de ekonomiska förutsättningarna kommer att förbättras jämfört med 2025 men nämnden ser fortsatt ekonomiska svårigheter med kostnadsökningar som ligger kvar samt högre volymer.

Inför perioden 2026–2029 ser nämnden försämrade ekonomiska förutsättningar genom att den pågående kompetenskrisen i Sverige driver kostnader inom främst individ- och familjeomsorgen (för insatser till barn- och unga). Dessa kostnadsökningar påverkas också av att fler individer har komplexa behov vilket kräver mer resurser - det summerar till en dygnskostnadsökning på 48% mellan 2022 och 2024. Kostnadsökningen har stannat av under 2025 men kvarstår på nivåer som är nästan fördubblade sen innan pandemin. Statens beslut att avveckla subventionen på SiS-hem har inneburit en kännbar kostnadsökning för nämnden. Nämndens tidigare beslut om ekonomiska effektiviseringar för att möta kostnadsökningarna och hålla en budget i balans har bidragit till att bromsa kostnadsökningar för nämnden, men nämndens ekonomi fortsätter vara ansträngd.

Nettokostnader

Kommunfullmäktige har fastställt att samtliga nämnder i Umeå kommun ska minska sin nettokostnadsavvikelse i jämförelse med gruppen ”*Större stad*” som Umeå kommun jämför sig med.

För individ- och familjenämnden uppgår nettokostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen under 2024 till 3,9% vilket motsvarar 26 mnkr. Jämförelsegruppen större stad hade en nettokostnadsavvikelse på 7,9% under 2024 vilket motsvarar 46 mnkr i snitt.

Nämndens snabba minskning av nettokostnadsavvikelsen inom IFO området tillskrivs nämndens effektiviseringsarbete där volymen minskat cirka 30% under 2024 jämfört med 2023.

För individ- och familjenämndens verksamheter inom LSS uppvisas en nettokostnadsavvikelse på 0,4% vilket motsvarar 5 mkr. Det innebär att LSS-verksamheterna bedrev sin verksamhet med lite högre kostnader än förväntat utifrån Umeå kommuns förutsättningar. Jämförelsegruppen *Större stad* hade en nettokostnadsavvikelse på -1,0% under 2024. Nämnden fortsätter se viten för ej tillhandahållna LSS-platser som en stor utmaning. Under 2024 uppgick vitena för ej tillhandahållna platser på grund av lokalbrist till 6,0 mnkr vilket överskrider hela nettokostnadsavvikelsen.

Budget

Inför budgetåret 2026 har nämnden lagt en budget i balans utifrån den ram fullmäktige tilldelat nämnden. Utgångspunkten är en budget som värnar kärnuppdraget med satsningar på det förebyggande arbetet.

Nämndens beslutade ram inför 2026 från kommunfullmäktige innebär att nämndens verksamheter får uppräkning för index men ej för tillväxten som prognostiseras. Vid prognostiserade index innebär den beslutade ramen att nämnden saknar tillskott för volymtillväxt varvid prioriteringar av verksamhet kommer behöva göras.

Nämnden har använt det av kommunfullmäktige beslutade differentierade löneindexet som för nämnden motsvarar 3,95% löneökning under 2026. Löneökningarna för 2026 fortsätter ha en stor osäkerhetsfaktor bakom sig i takt med den hårdnande kompetenskrisen och inflationens långsiktiga effekter på lönekrav från medarbetare.

Övriga verksamhetskostnader, bidrag och satsningar från tidigare år räknas upp inför 2026 utifrån indexering.

Utbildningsbudgeten för 2026 uppgår till 3,98 mnkr.
Föreningsbidraget för 2026 uppgår till 1 126 tkr och har uppräknats med 2% inför 2026.

Individ- och familjenämnden	Årsbudget 2025	Förslag index-uppräkning 2026 inklusive avdrag PO	Förslag ramtillskott 2026	Omfördelning 2026	Budget från KF 2026
Funktionshinderomsorg	1 059,9	50,9	12,5	0,0	1 123,3
Individ och familjeomsorg	494,5	4,2	21,8	5,0	524,5
Ensamkommande barn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Försörjningsstöd	123,4	4,3	0,0	-4,0	123,7
Gemensamma kostnader	97,0	1,2	2,5	-1,0	100,7
Summa nämnd	**1 774,8**	**60,6**	**36,8**	**0,0**	**1 872,2**

Tidigare satsningar som kvarstår under 2026

- Familjepeppen 0,1 mknr
- FoU Socialtjänst 0,7 mnkr
- Minoritetsarbete 0,2 mnkr
- Insatser inom tillgänglighetsprogrammet 1,0 mnkr
- Arbete med HBTQI 0,1 mnkr
- Friskvårdssatsning 0,3 mnkr
- Bostad först 1,0 mnkr

Nya satsningar 2026

- Ramtid Hemtjänst 2,0 mnkr
- Arbetsskor 1,0 mnkr
- Kompetenscentrum 0,5 mnkr

Plan för styrning och uppföljning av externa utförare

Syftet med uppföljning av externa utförare är att säkerställa den enskildes behov av insatser och måluppfyllnad utifrån genomförandeplanen, och att säkerställa att utförare följer de krav som är ställda i upphandlingen för att tillgodose att alla vård- och omsorgsinsatser och behandlingsinsatser är av god kvalitet.

Uppföljningen syftar också till att upptäcka eventuella oegentligheter och avvikelser gentemot avtalet, samt tecken på välfärdsbrott. Uppföljningarna ska även bidra till utveckling, lärande och förbättringar i verksamheten.

Individ- och familjenämnden har en plan för uppföljning av externa utförare inom nämndens område sedan 2020. Planen fastställs årligen, under våren. Den gällande planen, *Plan för uppföljning av externa utförare av vård- och omsorgstjänster 2025*, finns i sin helhet i diariet (IFN- 2025/00098).

Av planen framgår att kommunstyrelsen ansvarar enligt gällande reglemente för att verkställa kommunens upphandling av varor och tjänster. Kommunstyrelsen är avtalsägare för de avtal som upprättas med externa utförare och Upphandlingsbyrån är den verksamhet som har kommunstyrelsens uppdrag att ansvara för upphandlingsfrågor. Upphandlingsbyråns roll är att sammankalla till uppföljning, svara för det affärsmässiga vid uppföljning samt ansvara för att avtalsvillkoren följs.

Grunden för uppföljning av utförare inom valfrihetsystemet (LOV) och enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) utgår från de krav som regleras i avtal som träffats med varje utförare utifrån framtaget förfrågningsunderlag.

Stöd- och omsorgsförvaltningen deltar med kompetens kring framför allt kvalitetsaspekter, ekonomisk ersättning och personalfrågor i framtagande av förfrågningsunderlag. Stöd och omsorgsförvaltningen och Upphandlingsbyrån samverkar i uppföljningsarbetet. Avtal om hemtjänst enligt LOV är gemensam med äldreomsorgsförvaltningen och äldreomsorgsförvaltningen har där ett samordnande ansvar.

Uppföljningsplanen beskriver ansvarsfördelning och aktivitetsplan för årets uppföljningar samt på vilket sätt uppföljningen ska redovisas till nämnd och återkopplas till kommuninvånarna.

Nämndens externa avtal under 2025 indelas i åtta avtalsområden och uppgick till ca 185 avtal vid årets början.

Bilagor

1. **Plan för kompetensförsörjning 2026-2028**
2. **Uppföljning av grunduppdrag**
3. **Uppföljning av kvalitet och utveckling i delprocesserna**
4. **Utmaningar och möjligheter 3-5 års sikt**
5. **Åtaganden i relaterade dokument till program för social hållbarhet**

Bilaga 1. Plan för kompetensförsörjning

Plan för kompetensförsörjning

Individ och familjenämnden, 2026–2028

UMEÅ KOMMUN

Innehåll

Inledning och bakgrund 33
Prognos och behovsanalys grund för kompetensförsörjningsplanen 33
Övriga avgångar 33
ARUBA 34
SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning 34
Rekrytera och attrahera 35
Marknadsföring 36
Utbildningsplan 36
En hållbar lönepolitik som grund 36
Stärka chefers förutsättningar att leda 37
Särskild aktivitet 2026 37
Behålla och utveckla 37
Främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning 39
Friskfaktorer 39
Värna arbetstiden 40
Särskild aktivitet 2026 40
Använda kompetensen rätt 42
Underlätta för fler att arbeta mer och längre 42
Använd kompetensen rätt 42
Utnyttja teknikens möjligheter 42
Tilläggsuppdrag 2023:1 42
Kontaktuppgifter: 43

Inledning och bakgrund

Planen för kompetensförsörjning ingår i verksamhetsplanen från och med 2026. I denna utökade kompetensförsörjningsplan är tidsperspektivet 2026–2028.

Syftet med planen är att bidra till måluppfyllelse av det första personalpolitiska målet; Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

Prognos och behovsanalys grund för kompetensförsörjningsplanen

För att kompetensförsörjningsarbetet skall få effekt har förvaltningen gjort en analys utifrån verksamhetsförutsättningar och yrken.

Utöver behovsprognosen gör verksamheten en uppdaterad bedömning av rekryteringsbehovet per verksamhet. Det ger sammantaget ett underlag för antalet rekryteringar som behövs för att dels täcka beräknade avgångar, dels volymförändringar.

Prognosen utgör en grund för individ- och familjenämndens analys av behov men verktyget ger även tillgång till tillgångsdata så att ytterligare djup kan nås i analysarbetet gällande brist och behov av insatser för specifika behov inom nämnderna.

Prognos över kompetensbehov 2025-2035

Anställda 2025	Pensionsavgångar	Övriga avgångar	Rekr behov	Anställda 2035	Volymförändring	Faktor	Medelålder
1 905	-502	-1 514	2 404	2 293	388	1,20	45,1

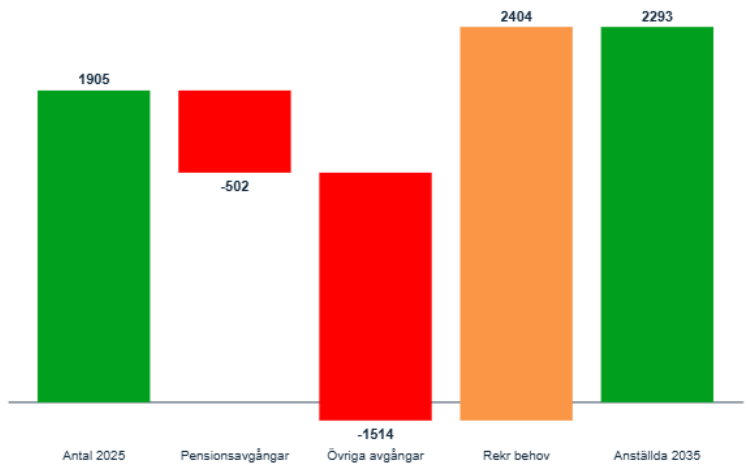

Figur 1. Kompetensbehovsprognos Individ- och familjenämnden

Prognosen visar att antalet tillsvidareanställda kommer att öka från 1 905 till 2 293 medarbetare under den kommande tioårsperioden. De prognosticerade delen övriga avgångar, får till följd att

nämnden behöver rekrytera 2 404 personer för att säkerställa att verksamheterna har den bemanning som krävs för nämndens behov och uppdrag 2035.

Övriga avgångar

En hög personalomsättning innebär inte bara ökade kostnader och administrativ belastning, det påverkar också kontinuiteten, arbetsmiljön och kvaliteten i verksamheten. När svårigheterna ökar att rekrytera ny personal riskerar arbetsbelastningen att öka för de som är kvar, vilket i sin tur kan leda till ytterligare som slutar. För att skapa stabilitet och trygghet för både medarbetare och brukare är det därför avgörande att arbeta aktivt med att behålla kompetens och skapa attraktiva arbetsmiljöer.

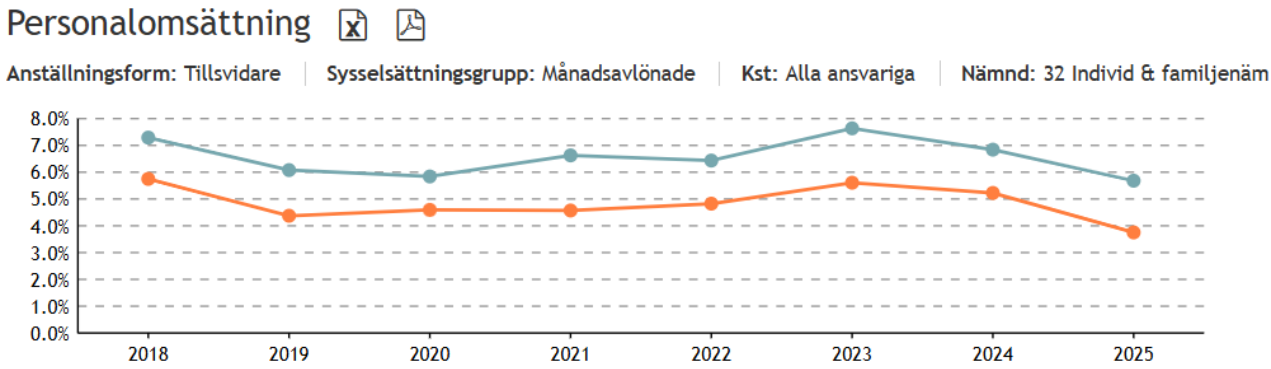

Figur 2 Personalomsättning IFN 2018-2025

Orange linje i figur 2 beskriver personalomsättningen av medarbetare som på egen begäran avslutat sin tjänst i Stöd och omsorg och lämnat Umeå kommunen. Blå linje inkluderar även pension och övriga avgångar[1].

2018 sade 5,7 % upp sig på egen begäran. 2023 var det 5,6 % som sa upp sig på egen begäran och 2024 5,2 %. 2025 visar statistik fram till och med september månad.

Både figur 1 och 2 visar att om antalet övriga avgångar kunde minska skulle även det stora rekryteringsbehovet minska. Mer arbete krävs kring arbetsmiljöfrågor.

Årligen gör Umeå kommun en exitenkät som samlar in feedback från personer som lämnar kommunen för att identifiera förbättringsområden. 2024 lämnade 181 tillsvidareanställda Stöd och omsorg men tyvärr var svarsfrekvensen låg, endast 14 % besvarade enkäten. Det är följaktligen svårt att dra några slutsatser av svaren.

ARUBA

ARUBA är en modell inom kompetensförsörjning som står för Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avveckla, och används för att hantera hela livscykeln för medarbetare i en organisation. Modellen understryker vikten av att en arbetsgivare i sitt angreppssätt för att klara

[1] Övriga avgångar kan vara avsked, överenskommelser eller dödsfall

kompetensförsörjningen ser hela resan och potentialen i arbetskraften. ARUBA-modellen erbjuder en strukturerad metod för att skapa en effektiv och hållbar kompetensförsörjning som gynnar både medarbetare och organisationen som helhet. Inom Umeå kommun jobbar förvaltningarna strategiskt med kompetensförsörjning med samtliga steg i modellen. Inte minst är det viktigt att påminna sig som arbetsgivare att en tonvikt bör läggas på att utveckla och behålla de medarbetare vi har, inte minst med tanke på den ökade rekryteringsproblematiken på en ansträngd arbetsmarknad.

SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning

Sveriges kommuner och regioner, SKR, är Umeå kommuns arbetsgivarorganisation. SKR har tagit fram nio strategier för kompetensförsörjning inom kommuner och regioner som är tänkt som ett stöd för arbetsgivare att kunna vara proaktiva och säkra sin kompetensförsörjning. Det handlar om att attrahera, behålla och utveckla medarbetare, hitta nya lösningar och skapa ett hållbart arbetsliv.

Under våren 2024 reviderades strategierna och de har fått ett tydligare arbetsgivarperspektiv och hänger samman med SKR:s inriktning 2024–2027.

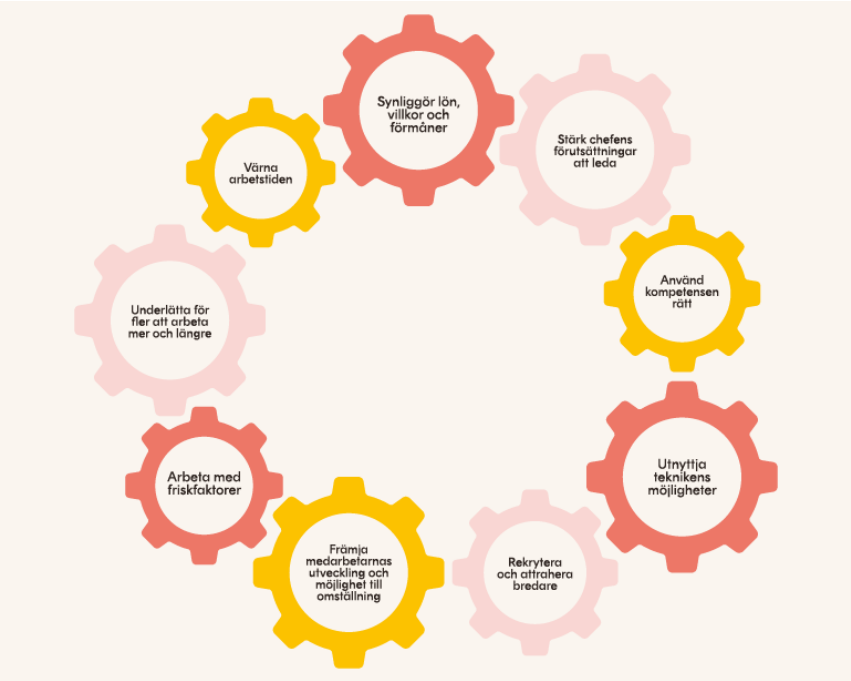

Figur 3 SKR:s nio strategier

Rekrytera och attrahera

Rekrytering av nya medarbetare är en viktig fråga för hela organisationen. När en ny medarbetare ska anställas finns förhoppningar att personen ska stanna länge och bidra positivt både till verksamhetens resultat och till trivseln på arbetsplatsen. En anställning är en stor investering och det finns goda skäl att avsätta både tid och resurser för att lyckas väl i rekryteringsarbetet. En rekryteringssituation är för många det första mötet med kommunen och därför är det väldigt viktigt att vi ger ett bra och seriöst bemötande.

Allt fler av de som söker sig till funktionshinderomsorgen saknar den utbildning eller kompetens som krävs för att bedriva verksamheterna på ett sätt som tillgodoser brukarnas individuella behov och rätt kvalitet i insatserna. Förvaltningen ser ett stort behov av att i strukturerade former utbilda personal för att ge rätt förutsättningar att klara av uppdraget vilket både stärker möjligheten att behålla personal samt öka kvaliteten i verksamheten. Förvaltningen behöver också säkerställa att sökande uppfyller de säkerhetskrav som ställs i samband med rekrytering av vissa tjänster.

Marknadsföring

För att stärka vår synlighet som arbetsgivare och attrahera framtida medarbetare finns en tydlig och återkommande plan för marknadsföring och möten med potentiella kandidater. Genom att delta i olika forum och skapa egna initiativ når vi både studenter och arbetssökande på ett engagerande och målgruppsanpassat sätt.

Stöd och omsorg medverkar regelbundet på välkomstmässorna vid Umeå universitet både under vår- och hösttermin, där nya studenter möts och informeras om möjligheter för extrajobb under studietiden och framtida karriärvägar inom nämndens verksamheter. Nolia Karriär är ytterligare en viktig arena där förvaltningen medverkar för att nå unga vuxna och yrkesväxlare.

För att skapa tidig kontakt med framtida medarbetare träffar förvaltningen vård- och omsorgselever inför deras APL, och arrangerar rekryteringsevent på gymnasieskolor inför sommaren. Tillsammans med äldreomsorgen genomförs även en gemensam reklamkampanj inför sommaren, vilket stärker vår gemensamma profil och ökar räckvidden.

Som ett mer riktat och relationsskapande inslag bjuds även socionomstudenter in till informationskvällar där de i en avslappnad miljö ges möjlighet att få information om förvaltningens samtliga verksamheter och ges möjlighet att ställa frågor.

Som ett komplement till de fysiska mötena kommer en ny Instagramkanal att startas upp, *Jobba i omsorgen* (start november 2025). Syftet är att sprida information i sociala medier och ge en mer inspirerande bild om vad det innebär att jobba inom omsorgen. Kontot delas med Äldreomsorgen.

Genom dessa insatser byggs långsiktiga relationer, kännedomen om förvaltningens verksamheter ökar med målsättningen att skapa en positiv bild av oss som arbetsgivare.

Utbildningsplan

Stöd och omsorg har en tydlig och strategiskt utformad utbildningsplan som syftar till att främja kontinuerlig kompetensutveckling för alla medarbetare. Planen utgår från verksamhetens behov och framtida kompetensförsörjning, och erbjuder strukturerade insatser för att stärka både individens och organisationens utveckling.

Som en del av utbildningsplanen finns möjlighet för medarbetare att ansöka om betalda studietimmar för vidareutbildning inom yrkesområden där verksamheten ser ett särskilt behov, som till exempel utbildad stödpersonal eller undersköterska. Detta initiativ syftar till att uppmuntra

lärande och utveckling, samtidigt som det säkerställer att kompetensen inom organisationen möter de krav som ställs i en föränderlig arbetsmiljö.

En hållbar lönepolitik som grund

En av SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning handlar om vikten av att synliggöra lön, villkor och förmåner. Lönepolicyn är Umeå kommuns övergripande styrdokument inom det lönepolitiska området. Några utgångspunkter är:

- Umeå kommun ska tillämpa en gemensam lönepolitik och uppträda som en arbetsgivare i förhållande till sina medarbetare och de fackliga organisationerna
- Osakliga löneskillnader ska inte förekomma och ett kontinuerligt arbete bedrivas för att förebygga och åtgärda detta
- Lönepolitiken ska fungera som ett styrmedel som både stimulerar till ökad kvalitet och att verksamheterna når uppsatta mål
- Skapa tydlighet gällande sambandet mellan lön, motivation och resultat för medarbetarna och därmed inspirera till goda arbetsinsatser och arbetsglädje

Stärka chefers förutsättningar att leda

Ett gott ledarskap är avgörande för att skapa attraktiva, hållbara och välfungerande arbetsplatser inom välfärden. Det lägger grunden för kvalitet i verksamheten och en arbetsmiljö som främjar samverkan, engagemang och utveckling. Genom att stärka chefers förutsättningar att leda, stärker vi också organisationens förmåga att möta framtidens utmaningar. Nämnden uppnår idag, på majoriteten av enheterna, målsättningen att chefer har ansvar för färre än 30 medarbetare. En viktig förutsättning för ett närvarande och hållbart ledarskap samt god arbetsmiljö.

SKR:s strategi *Stärk chefens förutsättningar att leda* betonar vikten av rätt stöd, verktyg och strukturer för ett hållbart och närvarande ledarskap.

För att utveckla och skapa trygga grupper där alla får växa används en grupputvecklingsmodell i förvaltningen som heter HUSET. Modellen tar fasta på områden som enligt modern forskning ständigt återkommer i den samspelsprocess som uppstår när människor ska utföra en uppgift tillsammans. Det här är en modell som är utvecklad för den som inte är expert på området.

HR har en viktig roll i att stödja chefer genom olika verktyg och metoder som främjar ett hållbart och effektivt ledarskap.

Särskild aktivitet 2026

För att säkerställa att nyanställd personal uppfyller de säkerhets- och kompetenskrav som krävs för att leverera trygg och kvalitetssäkrad omsorg kommer förvaltningen under 2026 att inleda en pilot för att bygga upp ett Kompetenscenter. Det kommer ge nyanställda en gemensam och strukturerad plats för att snabbt komma in i arbetet och fylla på sin kompetens. Genom att erbjuda introduktion och praktisk träning skapas trygghet i rollen och en bättre förståelse för hur man på bästa sätt kan stötta brukarna, vilket i sin tur bidrar till ökad kvalitet inom funktionshinderomsorgen. Piloten påbörjas i mindre skala för att på sikt kunna skalas upp utifrån behov. Förvaltningen kommer också

under året att i takt med förändrad lagstiftning säkerställa en korrekt och rättssäker hantering av registerutdrag.

En översyn av befattningar inom IFO kommer göras under året. I dagsläget kan det finnas olika befattningar inom en och samma enhet där medarbetarna i praktiken har samma arbetsuppgifter. Detta behöver ses över, samtidigt som det finns anledning att utvärdera behovet av nya eller förändrade befattningar både inom Myndighetsutövning och IFO kopplat till de förändringar som följer av den nya socialtjänstlagen.

För att skapa förutsättningar att stärka arbetet med ledarskap och medarbetarskap kommer fler av förvaltningens chefer ges möjlighet att utbilda sig till handledare i HUSET. Huset är en användbar och praktisk modell som hjälper chefer och deras medarbetare att utvecklas och skapa trygghet där alla får växa. I Umeå Kommun pågår också ett arbete med reviderad ledarskaps- och medarbetarpolicy som utifrån verksamheternas olika behov och sammanhang kommer fungera som stöd för chefer i Stöd och omsorg.

HR kommer att genomföra en översyn av de verktyg och resurser som idag finns tillgängliga som stöd för chefer i deras ledarskap. Syftet är att identifiera förbättringsområden och paketera stödet på ett mer samlat och användarvänligt sätt. Målet är att underlätta chefens vardag och stärka ledarskapet genom tydligare, mer tillgängliga och relevanta verktyg.

Behålla och utveckla

I en tid där kompetensbristen är mer påtaglig än någonsin har förmågan att attrahera, behålla och utveckla medarbetare blivit en avgörande konkurrensfördel. Arbetsmarknaden förändras snabbt, och många branscher står inför stora utmaningar när det gäller att hitta rätt kompetens. Samtidigt ökar kraven på flexibilitet, lärande och anpassningsförmåga, både hos organisationer och individer.

Att investera i medarbetarnas utveckling är inte längre enbart en fråga om trivsel eller employer branding, det är avgörande framgångsfaktorer. Genom att skapa en kultur där lärande är en naturlig del av vardagen, där karriärvägar är tydliga och där varje individ känner sig sedd och värdesatt, bygger vi inte bara engagemang, vi säkrar också framtidens kompetens.

I denna kontext blir det ett gemensamt ansvar för hela organisationen att skapa förutsättningar för lärande, utveckling och långsiktig kompetensförsörjning. Det handlar om att arbeta strategiskt och samordnat, där ledarskap, kultur, struktur och vardagliga arbetssätt samverkar för att stärka både individens och verksamhetens utveckling. När alla delar av organisationen bidrar till att behålla och utveckla medarbetare, skapas en hållbar grund för framtidens arbetsliv, där kompetens inte bara bevaras, utan växer.

Personalinflytande är en grundläggande del av ett hållbart och framgångsrikt arbetsliv. När medarbetare ges möjlighet att påverka beslut som rör deras arbetsmiljö, arbetsuppgifter och verksamhetens utveckling skapas engagemang, ansvarstagande och ökad trivsel. Ett reellt inflytande

bidrar dessutom till ökad arbetsglädje, förbättrad kvalitet i verksamheten och skapar förutsättningar för långsiktig kontinuitet i anställningar.

För att möta framtidens behov och stärka kvaliteten inom vård och omsorg satsar nämnden på kompetensutveckling genom utbildningsinitiativ som Yrkesresan. Yrkesresan är en nationell satsning som erbjuder introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare och chefer. För närvarande är Stöd och omsorg ansluten till tre av hittills fyra yrkesresor; Barn och unga, Funktionshinder för utförare, Skadligt bruk och beroende.

Genom denna satsning får medarbetare möjlighet att utvecklas i sin yrkesroll, bidra till verksamhetens långsiktiga omställning samtidigt som det är en kvalitetssäkring för verksamheterna.

Att arbeta med mångfald, inkluderande arbetsplatser med lika rättigheter och möjligheter är viktigt för att skapa ett bra arbetsliv för Stöd och omsorgs alla medarbetare. I Umeå kommun ska alla arbetsplatser kännetecknas av att vara öppna och fria från kränkningar och diskriminering och på kommunens intranät finns en webbutbildning inom detta område, En arbetsplats för alla.

Främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning

Att utveckla sin kompetens genom hela arbetslivet är nyckeln till att både medarbetare och verksamheter ska kunna möta förändringar och nya krav. Det stärker engagemanget hos individen och gör det lättare för organisationen att både attrahera och behålla rätt kompetens.

SAMBA-projektet (Samverkansmodell för att behålla arbetskraft) startades upp hösten 2024. Det är ett projekt i samarbete med Bjurholm, Vännäs, Vindeln, Nordmalings och Robertsfors kommun, region Västerbotten, Försäkringskassan och Omställningsfonden. Målet är utveckla arbetsformer för att i högre grad nyttja tidiga och vägledande insatser vid tidiga tecken på ohälsa, utveckla arbetsformer inom rehabprocessen och därigenom minska sjuktalen. Stöd och omsorg, tillsammans med övriga förvaltningar, är del i detta arbete för att öka den interna rörligheten.

Umeå kommun har möjlighet att ta del av stöd enligt samverkansavtalet KOM-KR, vilket innebär tillgång till kompetensutveckling och omställningsstöd via Omställningsfonden. KOM KR är ett kollektivavtal mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sobona och de fackliga organisationerna. Avtalet omfattar både anställda under pågående anställning och de som avslutar sin anställning på grund av arbetsbrist eller ohälsa. Det ger tillgång till olika typer av stöd, som vägledning, studiestöd och omställningsersättning, och administreras av Omställningsfonden.

Friskfaktorer

Friskfaktorer är de förutsättningar i arbetsmiljön som stärker hälsa, engagemang och prestation. Det handlar om mer än att förebygga ohälsa, det handlar om att aktivt bygga upp det som får människor att må bra, trivas och utvecklas i sitt arbete. Forskning visar att arbetsplatser med låg sjukfrånvaro ofta kännetecknas av en stark närvaro av just dessa faktorer: tydligt ledarskap, delaktighet, meningsfullhet, socialt stöd och möjlighet till kompetensutveckling.

Att arbeta med friskfaktorer är inte bara en insats för individens välbefinnande, det är också en strategisk investering i verksamhetens utveckling. När medarbetare upplever att de har inflytande över sitt arbete, känner sig sedda och får möjlighet att växa, ökar både motivationen och kvaliteten i det dagliga arbetet. Det skapar en positiv spiral där arbetsmiljö, prestation och arbetsglädje förstärker varandra.

Ett systematiskt och långsiktigt arbete med friskfaktorer bidrar till att skapa en hållbar arbetsmiljö där människor vill stanna kvar och bidra. Det handlar om att integrera hälsofrämjande perspektiv i hela organisationens sätt att tänka och agera, från ledarskap och styrning till vardagliga rutiner och samtal. Genom att lyfta blicken från enbart sjukfrånvaro till att också fokusera på närvarofaktorer, kan vi bygga arbetsplatser där människor inte bara orkar, utan också vill, vara.

I en tid där kompetensförsörjning är en av våra största utmaningar, blir friskfaktorer en nyckel till att både behålla och attrahera medarbetare. Det är i det vardagliga samspelet, i tilliten och i möjligheten att påverka sin arbetssituation som grunden för en hållbar arbetsplats läggs.

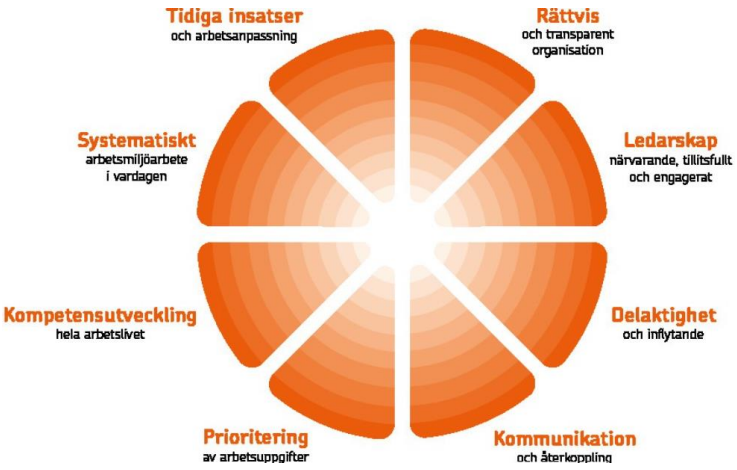

Figur 4 Friskfaktorer, Suntarbetsliv

Det finns en komplexitet kopplat till arbetsmiljö när medarbetare möter brukare med beteenden som kan vara utmanande. I dessa situationer är det avgörande att säkerställa medarbetares trygghet, samtidigt som vi värnar om ett respektfullt och professionellt bemötande av brukarna och deras behov.

Värna arbetstiden

Många av nämndens verksamheter pågår dygnet runt, året om. Arbetstiden är en central resurs i verksamheten. Hur den planeras och förläggs har stor betydelse, inte bara för medarbetarnas arbetsmiljö och hälsa, utan också för verksamhetens effektivitet och resultat.

Genom att ha en långsiktig plan och säkerställa rätt medarbetare på rätt plats vid rätt tid skapas en hållbar bemanningsplanering. Arbete pågår inom hela funktionshinderområdet för att hitta olika

lösningar av samplanering. Under 2025 har särskilt boende område ÖST implementerat ett arbete med samplanering av verksamheterna inom detta geografiska område.

Riktlinje finns framtagen kring att erbjuda arbete enbart eller mestadels helg inom förvaltningen. Att erbjuda studenter, andra som söker enbart helgarbete och redan anställda medarbetare som önskar schemaplaneras enbart eller mestadels helger skapar en trygghet och stabilitet i verksamheterna.

Särskild aktivitet 2026

Förvaltningen ser ett behov av att stödja arbetsplatser som riskerar ohälsa som orsakas av för hög arbetsbelastning och bristande återhämtning för att minska sjukfrånvaron. För att detta ska vara möjligt behöver dessa arbetsplatser bättre kunna identifieras och målet är att under 2026 skapa en systematik för detta. Suntarbetsliv tillhandahåller flera verktyg för att främja återhämtning i arbetslivet. Ett arbete har initierats för att identifiera vilka av dessa verktyg som är mest ändamålsenliga att använda i förvaltningens verksamheter. Nämnd har gett förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att nämnden ansluter sig till Antibiotikasmart kommun.

För att skapa trygga arbetsplatser där det kan förekomma hot och våld och otillbörlig påverkan kommer ett arbete att startas upp för att påbörja en långsiktig planering för strategiska satsningar för att identifiera risker och utveckla förebyggande insatser. Stödet till chefer vid hantering av hot och våld på arbetsplatsen behöver fortsatt utvecklas. Medarbetare ska också ta del av utbildningen ”Hot och våld och otillbörlig påverkan”.

Förvaltningen behöver fortsatt stärka arbetet kring Friskfaktorer och för att ytterligare öka personalinflytandet kommer ett särskilt fokus riktas på arbetsplatsträffarnas funktion som forum för delaktighet och påverkan.

För att öka kunskapen och vidareutveckla arbetet med jämställdhet och lika rättigheter och möjligheter finns utbildningen ”En arbetsplats för alla” att ta del av på intranätet med dialogövningar att använda på APT. Under året ska det påbörjas ett arbete för att identifiera metoder för att bättre analysera sjukstatistik utifrån kön och ålder.

Under senare delen av 2025 kommer ytterligare en yrkesresa att införas i nämndens verksamheter, Funktionshinder för myndighetsutövning.

För att säkerställa en hållbar bemanningsplanering och arbetstidsförläggning kommer ett antal aktiviteter särskilt vara i fokus under 2026. Särskilt boende område VÄST kommer implementera det framtagna arbetssättet med samplanering av det geografiska området. En gemensam bemanningsstrategi, kompletterad med en handbok, kommer att införas inom hela funktionshinderområdet som ett led i att stärka planering, kompetensförsörjning och långsiktig hållbarhet. Det kommer även fortsatt undersökas vilka möjligheter det finns att erbjuda exempelvis studenter helgarbete utifrån en i förväg beslutad frekvens, samt intresse hos redan anställda som önskar schemaplaneras enbart helg.

Använda kompetensen rätt

Underlätta för fler att arbeta mer och längre

För att möta framtida utmaningar behöver Umeå kommun ta vara på erfaren kompetens och uppmuntra fler att arbeta efter 65 år. I takt med att hälsa och livslängd förbättras kan arbetslivet förlängas, vilket stärker välfärdens möjligheter att hantera kompetensbristen.

Samhällsnormen att gå i pension vid 65 år är stark, men behöver utmanas. Kommande lagändringar, som höjd garantipensionsålder till 66 år och höjd lägsta pensionsålder till 64 år från 2026, påverkar förutsättningarna.

Förvaltningen behöver skapa ett hållbart arbetsliv även efter 65, med god arbetsmiljö och stöd från chefer. Faktorer som påverkar pensionsbeslut inkluderar hälsa, arbetsvillkor, återhämtning och arbetsbelastning. Medarbetare i praktiska och fysiskt krävande yrken tenderar generellt att vilja gå i pension tidigare än medarbetare inom administrativa eller strategiska roller.

Som kommungemensamt stöd i arbetet med förändrade normer för området finns bland annat våra pensionsriktlinjer. Som arbetsgivare erbjuder vi även löneväxling till pension samt har ett regelverk för så kallat ”80-80-100” för att uppmuntra att fler jobbar kvar längre.

Använd kompetensen rätt

Att säkerställa rätt kompetens på rätt plats är avgörande för att möta välfärdens långsiktiga behov. Genom att systematiskt ta tillvara och utveckla medarbetarnas kapacitet kan kommunen både höja kvaliteten i verksamheterna och minska behovet av nyrekrytering. Genom att tänka nytt kring arbetsformer, yrkesroller och teknik skapas förutsättningar för ett mer hållbart arbetsliv och en stärkt kompetensförsörjning.

Den geografiska samplaneringen som införts inom funktionshinderomsorgen är en del i att använda resurser och kompetenser på bästa sätt.

Utnyttja teknikens möjligheter

Digitalisering, automatisering och artificiell intelligens skapar nya möjligheter för att utveckla välfärden och möta kompetensutmaningar. Genom att ta tillvara teknikens potential kan verksamheter effektiviseras, arbetsprocesser förbättras och nya tjänster införas, vilket frigör tid för mer värdeskapande arbete.

För att lyckas krävs ett medvetet och strategiskt arbete där teknik införs med stöd av god styrning, ledarskap och organisatorisk förmåga. Det handlar inte bara om att välja rätt verktyg, utan om att skapa rätt förutsättningar för förändring.

Många av de förändringar som behöver göras i verksamheterna kommer kräva både teknisk och verksamhetsutvecklarkompetens inom området data. Utöver detta behöver den generella digitala kompetensen ute i verksamheterna höjas. Träffar planeras att genomföras med verksamheter inom

Stöd och omsorg i syfte att öka förståelsen för digitaliseringens möjligheter och att stärka medarbetares kunskaper och färdigheter. Genom dessa insatser skapas förutsättningar för att digitala arbetssätt ska bli en naturlig del av verksamhetsutvecklingen, där tekniken används som ett verktyg för ökad kvalitet, effektivitet och förbättrad arbetsmiljö. Arbetet är en del av den långsiktiga strategin för att möta framtidens välfärdsutmaningar med rätt kompetens och moderna lösningar.

Tilläggsuppdrag 2023:1

Figur 5 Tilläggsuppdrag 2023:1

Nämnden står inför en utmanande personalförsörjningssituation under det kommande 10 åren där konkurrensen om kompetens inom välfärdssektorn kommer öka. För att möta denna utveckling krävs ett målmedvetet och långsiktigt arbete. Genom att aktivt arbeta med SKR:s nio strategier för kompetensförsörjning, med särskilt fokus på att behålla och utveckla befintliga medarbetare, skapas förutsättningar för att hantera den kompetenskris som väntar.

En central del i detta arbete är att fortsätta och förstärka insatser kring kompetenshöjande aktiviteter med fokus på friskfaktorer, det vill säga de organisatoriska och individuella förutsättningar som främjar hälsa, engagemang och arbetsglädje. Samtidigt behöver digitaliseringens möjligheter tas tillvara fullt ut, både som ett verktyg för effektivisering och som en drivkraft för innovation och nya arbetssätt. Genom att kombinera dessa perspektiv kan nämnden bygga en attraktiv arbetsplats där medarbetare vill stanna, utvecklas och bidra till en hållbar välfärd.

Kontaktuppgifter

Marie Eriksson, HR-strateg, Stöd och omsorg

marie.eriksson.2@umea.se

Foto framsida: Caiaimage/Johnér

Bilaga 2. Uppföljning av grunduppdrag Individ- och familjenämnden

GRUNDUPPDRAG: Tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor

Nämnden följer:	**Underlag:**	**Målvärde 2026**	**I hög grad uppfyllt**	**I viss grad uppfyllt**	**Ej uppfyllt**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Hur följer vi det:**
Det systematiska kvalitetsarbetet	Kvalitetsberättelse	Årligen upprättad	Ja	-	Nej	Helår	Redovisas till nämnd i februari
	Patientsäkerhetsberättelse	Årligen upprättad	Ja	-	Nej	Helår	Redovisas till nämnd i februari
Det förebyggande arbetet	Genomförda öppna gruppaktiviteter (barn/familj)	100% genomförda	75–100%	25–74%	0–24%	Delår Helår	Uppgift från verksamhet
	Genomförda öppna gruppaktiviteter för vuxna hos Alkohol- och drogmottagningen	100 % genomförda	75–100%	25–74%	0–24%	Delår Helår	Uppgift från verksamhet
	Andel som erbjudits VHU i LSS-boende av de som hör till aktuellt åldersintervall	100%	75–100%	25–74%	0–24%	Helår	Uppgift från verksamhet
Myndighetsutövning	Andel anmälningar gällande barn och unga som hanteras inom stipulerad tid	100%	95–100%	50–94%	0–49%	Delår Helår	Verksamhetsstatistik
	Andel utredningar enligt SoL barn/unga som handläggs i tid	100%	90–100%	50–89%	0–49%	Delår Helår	Verksamhetsstatistik
Verkställande av insatser	Andel verkställda beslut, LSS	100%	75–100%	25–74%	0–24%	Delår Helår	Verksamhetsstatistik
	Andel verkställda beslut, SoL	100%	75–100%	25–74%	0–24%	Delår Helår	Verksamhetsstatistik
Status på planerade åtgärder/områden för 2026 (huvudprocess Tillgodose behov av stöd och omsorg)	Sammanvägd status av de 8 planerade områdena	Samtliga genomförda enligt plan	6–8 genomförda enligt plan	3–5 genomförda enligt plan	0–2 genomförda enligt plan	Delår Helår	Löpande bedömningar
Kvalitet och utveckling i varje delprocess	Sammanvägd bedömning av kvalitet och utveckling i varje delprocess. Se mått i bilaga 4	Samtliga (8) utvecklas i positiv riktning	6–8 delprocesser positiv riktning	3–5 i positiv riktning	0–2 i positiv riktning	Delår Helår	Verksamhetsstatistik, uppgift från verksamhet, brukarundersökningar

Bilaga 3. Uppföljning av kvalitet och utveckling i delprocesserna Individ- och familjenämnden

Övergripande	**Målvärde/ önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?[2]**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Nollvision suicid	0	Nej	Delår Helår	
Ge stöd och service enligt LSS	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Antal personer med pågående LSS-insatser, per LSS-insats Antal personer med pågående ärende, totalt (alla insatser) Antal personer med pågående ärende under 18 år, totalt (alla insatser)	*Utvecklingsmått* *Inget målvärde aktuellt*	Ja	Delår Helår	
Andel verkställda beslut, per insats	Öka	Ja	Delår Helår	
Antal uppföljda beslut för personer under 18 år	Öka	Ja	Delår Helår	
Antal uppföljda beslut av externa placeringar Antal uppföljda beslut inom personlig assistans	100%	Ja	Helår	
Andel brukare som känner sig trygga med alla sina assistenter (personlig assistans)	85%	Ja	Ojämna år	
Andel brukare som uppger de får bestämma om saker som är viktiga hemma (gruppbostad och servicebostad, LSS)	80%	Ja	Ojämna år	
Andel brukare som uppger de får bestämma om saker som är viktiga (DV)	80%	Ja	Ojämna år	
Antal personer som går från daglig verksamhet till Torgen, anställning eller studier	4	Ja	Delår Helår	
Andel personer som har sin dagliga verksamhet förlagd till företag/förening/offentlig sektor	30-35%	Ja	Delår Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	

[2] *Vid färre än 5 svarande i antal redovisas resultatet inte uppdelat på kön.*

Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVU) till barn, unga och familj	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Andel genomförda icke biståndsbedömda stödgrupper (barn, unga och familj)	100% (Samtliga planerade genomförs)	Nej	Delår Helår	
Andel anmälningar inom barn och unga som hanteras inom stipulerad tid efter aktualisering	100%	Ja	Delår Helår	
Andel utredningar enligt SoL barn/unga som handläggs i tid	100%	Ja	Delår Helår	
Andel verkställda beslut, per insats	Öka	Ja	Delår Helår	
Andel barn och unga som upplever att de varit delaktiga	Bevara	Ja	Delår Helår	Gäller Familjebehandling, UB, CMV
Andel barn och unga som upplever att de blivit lyssnade på	Bevara	Ja	Delår Helår	Gäller Familjebehandling, UB, CMV
Andel ärenden där behov av extern samverkan identifierats och genomförts	Bevara	Ja	Delår Helår	Bra resultat 2024
Andel placerade barn/unga med upprättad genomförandeplan (verkställd insats)	100%	Ja	Delår Helår	
Antal placeringsdygn för barn och ungdomar på HVB	Minska	Ja	Delår Helår	
Antal placeringsdygn för barn och ungdomar i familjehem totalt (även konsultstödda)	Minska	Ja	Delår Helår	
Andel ärenden där nätverket involverats under utredning och insats	Öka	Ja	Delår Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVM) till vuxna	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Andel verkställda beslut, per insats	Öka	Ja	Delår Helår	

Genomförda öppna gruppaktiviteter för vuxna hos Alkohol- och drogmottagningen	100% (Samtliga planerade genomförs)	Nej	Delår Helår	
Antal besökare på Kraftverket	Nytt 2026	Ja	Delår Helår	
Antal som minskat stöd på grund av självständighet i boendestöd	Bevara	Ja	Delår Helår	
Antal personer inom ordinärt boende som avslutat sitt stöd på grund av ökad självständighet	Bevara	Ja	Delår Helår	
Andel som fullföljer behandling inom Beroendeenheten	Öka	Ja	Delår Helår	
Antal sociala kontrakt som övergår i förstahandskontrakt	Öka	Ja	Delår Helår	
Andel som upplever att individuellt stöd hos Centrum mot våld lett till positiva förändringar	Nytt 2026	Ja	Delår Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Ge råd och stöd i samt handlägga familjerättsliga ärenden	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Antal inkomna ärenden	*Utvecklingsmått* *Inget målvärde aktuellt*	Nej	Delår Helår	
Andel av tidsbegränsade ärende som handläggs i rätt tid	100 %	Nej	Delår Helår	
Genomförda gruppaktiviteter (BiFF/Ballongen)	Nytt 2026	Nej	Delår Helår	
Andel besvarade samtal i telefonmottagningen	Bevara	Nej	Delår Helår	
Andel genomförda barnsamtal/träffar med barnet i samband med utredning	Bevara	Nej	Delår Helår	
Andel barn som erbjudits barnsamtal (då det bedömts vara aktuellt), i samband med samarbetssamtal.	Nytt 2026	Nej	Delår Helår	

Andel som anser att familjerätten har hög tillgänglighet i samband med samarbetssamtal	Bevara	Nej	Delår Helår	
Andel som anser att samarbetssamtalet varit till hjälp för familjen	Öka	Nej	Delår Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Erbjuda familjerådgivning	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Andel som erbjudits samtal inom 1 månad	Öka	Nej	Delår Helår	
Andel som upplevt att stödet lett till positiva förändringar	Bevara	Ja	Delår Helår	
Andel som anser att rådgivningen varit anpassad utifrån deras behov	Nytt 2026	Ja	Delår Helår	
Andel som anser att familjerådgivningen har haft fokus på barnets bästa	Bevara	Ja	Delår Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av ekonomiskt bistånd	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Nollvision vräkning av barn	0	Ja	Delår Helår	
Antalet barn som ingår i hushåll som uppbär försörjningsstöd	Minska	Ja	Delår Helår	
Antalet familjer med barn som uppbär försörjningsstöd	Minska	Nej	Delår Helår	Måttet möjligt att ta ut på hushållstyp, ej kön
Andel av hushåll med barn där barnkonsekvensanalys gjorts inför beslut	Nytt 2026	Nej	Helår	Underlaget anger inte barnets kön
Antal bidragsmånader för personer som uppbär ekonomiskt bistånd	Minska	Ja	Delår Helår	
Andel ej återaktualiserade personer med försörjningsstöd	Öka	Ja	Delår	

			Helår	
Antal bidragsmånader för personer som uppbär ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet	Minska	Ja	Delår Helår	
Andel som anser att de kunnat påverka vilken typ av hjälp de får av socialtjänsten i kommunen	Nytt 2026	Ja	Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Tillgodose behov av stöd i boende under skolgång till vissa elever vid Rh-gymnasium	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Alla elever som blivit antagna till utbildningen (med elevhem) har erbjudits plats i elevhemmet	100%	Nej	Delår	Hur många som blivit antagna till utbildningen redovisas i februari varje år.
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	
Erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid daglig verksamhet	**Målvärde/ Önskad riktning 2026**	**Redovisas uppdelat på kön?**	**Uppföljning (tidpunkt)**	**Kommentarer**
Andel som erbjudits VHU i LSS-boende av de som hör till aktuellt åldersintervall	Genomfört enligt plan	Nej	Helår	
Andel brukare som är nöjda med det bemötande de fått	Bevara	Ja	Helår	
Status på planerade aktiviteter	Genomfört enligt plan	Nej	Delår Helår	

Bilaga 4. Utmaningar och möjligheter på 3-5 års sikt

Omställning av socialtjänsten

De närmsta åren väntas lagändringar och reformer som får betydande påverkan på socialtjänstens verksamheter. För att stärka förutsättningarna att möta förändringarna i tid krävs ett omställningsarbete. Detta tillsammans med att utvecklingen i samhället med exempelvis kriminalitet och psykisk ohälsa medför ökade eller andra krav på våra insatser och större behov av samverkan med andra aktörer.

Den nya socialtjänstlagen lägger fokus vid förebyggande arbete och att vara en lätt tillgänglig socialtjänst, samt lyfter fram möjligheten att i större utsträckning tillhandahålla insatser utan föregående beslutsprövning. Lagändringar väntas även inom missbruksvården, då Samsjuklighetsreformen förändrar huvudmannaskapet för vården för personer med skadligt bruk och beroende. Utmaningen blir att hantera ett omställningsarbete för att anpassa verksamheterna till förändrade uppdrag och samtidigt uppfylla grunduppdraget utifrån den nuvarande ekonomiska situationen.

Förutsättningar för nämndens ekonomi

Svensk ekonomi har sedan 2023 befunnit sig i en recession tillsammans med stora delar av världsekonomin, denna recession kombinerat med hög inflation har bidragit till snabbare kostnadsökningar än skatteintäkter vilket utmanat nämndens ekonomi. Detta ser ut att stabilisera sig på sikt med en jämnare utveckling av kostnader och skatteintäkter vilket leder till bättre förutsättningar för svensk ekonomi som helhet samt nämndens ekonomi.

De bättre ekonomiska förutsättningarna ger möjlighet att jobba mer med utveckling som digitalisering och förändrade arbetssätt för att hushålla bättre med de personella samt de ekonomiska resurserna. Inflationstrycket som påverkat lönerörelsen under ett par tidigare år har avtagit och lönekraven har följt med och personalkostnaderna förväntas återgå till det tidigare snittet för nämndens ekonomi.

Den nya socialtjänstlagen kommer att förändra hur socialtjänster arbetar och kostnadsbilden kommer förändras åt det negativa hållet utifrån preliminär analys.I takt med att de olika kraven börjar implementeras ser nämnden en fortsatt förhöjd kostnadsnivå men denna förstärkning och förändring av socialtjänsten kommer förhoppningsvis leda till lägre kostnader på kommunnivå på sikt. Assistansutredningen som fortsätter vara en osäkerhetsfaktor är en lagändring som ska vara kostnadsneutral enligt propositionen men nämnden ser en risk för ökade kostnader när lagändringen träder i kraft samt en förlust av kontroll över personlig assistansområdet. Nämnden ser även en effekt från välfärdsbrottslighet där det både finns risker och möjligheter i framtiden där arbetet mot välfärdsbrottslighet inom samhället har intensifierats i takt med att mer brottslighet upptäckts. Risken att avancerad brottslighet fortsätter påverka nämndens ekonomi negativt finns men möjligheten att förhindra och återvinna kostnader finns även.

Brist på ändamålsenliga lokaler

Nämndens behov av ändamålsenliga lokaler kan inte tillgodoses i tillräckligt hög utsträckning. Det låga inflödet av nya lokaler påverkar nämndens förutsättningar att uppfylla sitt grunduppdrag. Tidigare har det framförallt gällt verkställighet av beslut om boende enligt LSS, vilket är på väg att lösas och kan vara i balans om 2-3 år. Nu ser utmaningen ut att främst röra sig om lokaler för daglig verksamhet samt kontorsplatser och administrativa ytor. För att lösa utmaningen med leverans av lokaler pågår ett intensivt arbete med tekniska nämnden. Det ska dock understrykas att en stor del av utmaningarna ligger utanför nämndens egen rådighet. När behov av lokaler uppstår med kort varsel av olika skäl är utmaningen än större.

Brister i lokalförsörjningsprocessen påverkar bland annat nämndens möjlighet att, inom rimlig tid, verkställa beslut om särskilt boende och daglig verksamhet enligt LSS samt möjligheten att säkerställa en god arbetsmiljö för personal och tillräckligt med lokaler för att utföra socialtjänst. Inom nämndens egna processer pågår ett omfattande utvecklingsarbete, till exempel effektivare matchning av brukare till boendeplatser, fortsatt utveckling av prognosverktyg och utredning av flexibla arbetsplatser.

Kompetensförsörjningskrisen

Nämnden har en utmanande personalförsörjningssituation att hantera under perioden 2026–2036. Nuvarande prognos påvisar en omfattande brist på undersköterskor på nationell och regional nivå där kommunen konkurrerar om kompetensen från såväl andra kommuner och regioner som privat sektor. Personalen är mer rörlig på arbetsmarknaden idag och byter arbetsgivare oftare än tidigare. Andelen som väljer att sluta i kommunen har ökat de senaste åren och inom de närmsta 10 åren är prognosen att 58 procent förväntas sluta på egen begäran inom funktionshinderomsorgen. Tillsammans med pensionsavgångar visar prognosen att totalt 83 procent av de stora yrkesgrupperna inom funktionshinderomsorgen kommer att sluta inom en 10 års period. Även inom myndighetsutövning och individ- och familjeomsorg kommer personalomsättningen vara hög, där kommer den största utmaningen vara möjligheten att rekrytera erfaren personal med rätt kompetens.

Detta scenario ställer stora krav på nämnden att arbeta med flera olika åtgärder för att både rekrytera nya medarbetare men framför allt att lyckas behålla medarbetare. Friskfaktorer, utbildning, omställning och utvecklande av ny teknik (digitalisering) är exempel på viktiga områden att fortsätta arbeta med i nämnden och i samarbete med andra förvaltningar i kommunen.

Digitalisering

Nämnden står inför behov av digital omställning som förändrar hur vi arbetar, möter invånare och säkerställer rättssäkra beslut. Förväntningarna på effektivitet, tillgänglighet och användarvänliga tjänster ökar – både från samhället och lagstiftningen. För att genomföra omställningen krävs både ökade resurser till arbetet och en effektivare styrning och samordning inom området digitalisering i kommunen.

Nämnden står tillsammans med Äldrenämnden inför en ny upphandling av processtöd och ett införande av planeringsverktyg. En stor utmaning kommer att vara att klara verksamheternas grunduppdrag samtidigt som resurser behöver avsättas för upphandling och därefter övergång till nytt processtöd.

Bilaga 5. Åtaganden i relaterade dokument till program för social hållbarhet

Inom programmet för social hållbarhet listas vilka styrande dokument som berör individ- och familjenämnden utifrån fullmäktiges inriktningsmål. I denna bilaga finns en översikt över åtgärder/aktiviteter/åtaganden som hör till styrdokumenten inom ramen för programmet, som direkt eller indirekt riktats till individ- och familjenämnden. Sammanställningen aspirerar inte på att vara heltäckande. Flera dokument sträcker sig över en längre tidsperiod.

- **Umeå kommuns strategi för jämställdhetsarbete (KS-2016/00219, KF 2017-04-20)**

Strategin är tänkt att fungera som ett stöd till framför allt nämnder i förståelsen av hur jämställdhetsarbete kan arbetas in i den egna nämndens verksamheter och hur egna mål och indikatorer tas fram:

- Jämställdhetsutskottet är ansvarigt för strategin och utgångspunkten är det av kommunfullmäktige antagna övergripande målet kring jämställdhet.
- Samtliga verksamheter inom kommunen ska bedriva ett aktivt jämställdhetsarbete och det är varje nämnds ansvar att bryta ner det övergripande målet kring jämställdhet till egna mål egna nämnden och genomföra samt följa upp detta.

Individ- och familjenämndens planering för jämställdhetsarbete 2025–2026:

Aktivitet	Omfattning
Ta stöd i SKRs vägledning "Med öppna ögon. Guide till jämställd socialtjänst" för att klara omställningen till den nya socialtjänstlagens krav om en jämställd och jämlik socialtjänst	Övergripande
Genomföra analyser av verksamhetsstatistik utifrån ett jämställdhetsperspektiv	Övergripande
Göra en uppföljande studie av genomförandeplaner utifrån ett jämställdshetsperspektiv inom LSS-boende	Ge stöd och service enligt LSS
Analysera ej verkställda beslut inom LSS utifrån ett jämställdhetsperspektiv	Ge stöd och service enligt LSS
Säkra att de arbetslivsrehabiliterande insatser som finns tillgängliga leder till att kvinnor och män närmar sig arbetsmarknaden och ges lika förutsättningar för att uppnå självförsörjning	Ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av ekonomiskt bistånd
Uppföljning av jämställdhetsperspektivet från utredning till insats	Ge stöd, omsorg och skydd (enligt SoL och LVU) till barn, unga och familjer

- **Kommungemensam handlingsplan för suicidprevention (KS-2022/00916, KS 2023-05-30)**

Det övergripande målet är att minska antalet suicid i Umeå kommun. 2021 fattade kommunfullmäktige beslut att anta en nollvision mot självmord som inkluderar alla åldrar samtidigt som det pågår en långsiktig planering för kunskapsbaserade förebyggande insatser på bred front för kommuner i Västerbottens län. Det finns en samordnare som ansvarar för arbetet under året. Det strukturerade arbetet med suicidprevention följer en viss ordning:

- Den suicidpreventiva samverkansgruppen i Umeå formulerar åtaganden i en aktivitetsplan som görs tillgänglig.
- Företrädare för respektive förvaltning ansvarar för att årligen skriva en summering utifrån aktivitetsplan av det suicidpreventiva arbete som genomförts i förvaltningen under året.
- Samordnare för samverkansgruppen sammanställer utifrån det en årlig rapport som även inkluderar samverkansgruppens gemensamma arbete under året utifrån de aktiviteter som tagits fram.
- Den årliga sammanfattningen föredras i Umeå kommun på Individ-och familjenämnden (februari) som ägare av handlingsplanen samt kommunstyrelsens hållbarhetsutskott. Den skickas även till kommunens övriga nämnder och företrädare för övriga organisationer i samverkansgruppen.

- **Umeå kommuns handlingsplan mot halverad barnfattigdom (KS-2019/00979, KF 2022-03-28)**

Aktivitet	Ansvarig
Särskild hänsyn till bidragsbehov för barn och deras fritid.	Individ- och familjenämnden
Ungas inkomst för eget arbete påverkar inte nivån på familjens försörjningsstöd	Individ- och familjenämnden
Vårdnadshavare kontaktas vid risk för vräkning	Individ- och familjenämnden
Sprider information om avgiftsfria aktiviteter	Individ- och familjenämnden
Barnperspektiv är vägledande vid beslut om försörjningsstöd	Individ- och familjenämnden
Jobbstimulans i lagen (SoL) 25% av inkomster räknas ej med efter 6 månader.	Individ- och familjenämnden
Försörjningsstöd kan bevilja utöver vid särskild ansökan ex. Cykel, resa ibland, dator, läger etc.	Individ- och familjenämnden

- **Umeå växer tryggt och säkert - Aktivitetsplan (KS-2023/00822, 2023-11-16)**

Individ- och familjenämndens aktiviteter
1. Resursförstärka grunduppdraget
2. Utveckla föräldraskapsstödet
3. Föräldrasupporten
4. Utöka och erbjuda fler barnfamiljer strukturerade familjebehandlingsinsatser

5. Även utveckla andra stöd och insatser till barn, unga och familjer
6. Utöka ungdomsboendet med fler platser och utökad målgrupp, bland annat fokus på barn och unga med normbrytande beteende i risk för gängkriminalitet
7. Utveckling av Operativa teamet
8. Utreda Mobila operativa teamet
9. Färdigställa inriktningsförslag för samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF)
10. Förstärkt och förbättrat nätverksarbete
11. Utveckla samarbetet med bland annat fritid, arbetsmarknad och integration
12. Se över standardiserade bedömningsinstrument

- **Umeå kommuns program för tillgänglighet 2018–2030: Plan för etapp 2, 2024-2026 (KS-2024/00166, KS 2024-10-15)**

Aktiviteter: Fokusområde Fysisk miljö	**Ansvarig**
Säkerställa att kommande lokaler för daglig verksamhet är väl anpassade och ändamålsenliga ur ett individperspektiv, genom att påbörja framtagandet av rumsfunktionsprogram för daglig verksamhet enligt LSS 9§10.	Individ- och familjenämnden
Aktiviteter: Fokusområde Boende och närmiljö	**Ansvarig**
Att säkerställa att kommande boenden är väl anpassade och ändamålsenliga ur ett individperspektiv, genom att revidera och uppdatera rumsfunktionsprogram för gruppboenden enligt LSS 9§9, och påbörja framtagandet av rumsfunktionsprogram för serviceboende enligt LSS 9§9 samt korttidsvistelse enligt LSS 9§6.	Individ- och familjenämnden
Att verka för ett ökat och diversifierat utbud av särskilda boenden inom LSS 9§9, där individen har större möjlighet att välja en boendemiljö som passar hen. Det sker genom att bygga fler typer av gruppboenden och införskaffa fler servicebostäder i olika delar av Umeå kommun. **Tydliggöra vilka möjligheter det finns för bostadsanpassning i bostäder med särskild service.**	Individ- och familjenämnden
Samverka med Umeåregionens brandskydd för att tydliggöra brandsäkerhet och utrymning för personer utan möjlighet att gå i trappor, i förvaltningens verksamhetslokaler och boenden.	Individ- och familjenämnden

- **Umeå kommuns program för hållbar landsbygdsutveckling 2024–2030 (KS-2023/0086, KF 2024-08-26)**

Individ-och familjenämndens prioriteringar till 2030	Ansvariga:
Utveckla långsiktiga arbetssätt och strukturer internt för hur kommunen ska jobba med kommersiell service på Umeås landsbygder	Äldrenämnden, Individ- och familjenämnden och Kommunstyrelsen
Stärka de stora tätorterna och byarna i tillväxtstråken som viktiga servicenoder för omgivande landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Skapa förutsättningar för till exempel särskilda boenden, trygghetsboenden och seniorbostäder på Umeås landsbygder	Kommunstyrelsen, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Tekniska nämnden, Byggnadsnämnden
Stärka samordningen mellan kommunala verksamheter och utveckla samverkan med kommersiella och ideella aktörer för förbättrad service på Umeås landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Utveckla samverkan över kommungränserna för stärkt service på Umeås landsbygder	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Öka attraktiviteten och förutsättningarna för att klara kompetensförsörjningen på landsbygd inom skola, vård och omsorg	Personalnämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden Äldrenämnden
Underlätta arbetspendling från tätort till landsbygd för att säkra kompetensförsörjning inom skola, vård och omsorg	Personalnämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, För- och grundskolenämnden, Äldrenämnden, Umeå Kommunföretag
Tillgängliggöra och samnyttja kommunens lokaler och tjänster utifrån lokala behov och på ett jämlikt sätt	Tekniska nämnden, För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden
Nyttja digitaliseringens möjligheter för utvecklad service, exempelvis vård, undervisning, kultur och fritid, sociala träffpunkter och mobila verksamheter	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden
Tydliggöra kommunala verksamheters roll och funktion på Umeås landsbygder – exempelvis som mötesplatser med aktiviteter, arbetsplatser och kunder till lokalt näringsliv	För- och grundskolenämnden, Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Fritidsnämnden, Kulturnämnden, Tekniska nämnden
Utveckla och tydliggöra hur byaplaner tas om hand internt i hela kommunorganisationen	Alla nämnder

- **Bostadsförsörjningsprogrammet 2022–2030 (KS-2020/00751, KF 2022-11-28)**

Åtgärder	Ansvariga
Umeå kommun ska utreda möjligheter och förutsättningar för byggande av särskilda boenden för äldre i behov av vård och omsorg samt gruppbostäder i den täta staden	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Äldrenämnden och Individ- och familjenämnden
Umeå kommun ska utreda möjligheten att utveckla metoden för att prognostisera behovet av boenden enligt LSS och därmed skapa bättre kunskap om lokalförsörjningsbehovet.	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Individ- och familjenämnden
När hyresrätter byggs på kommunal mark ska kommunen alltid erbjudas att hyra en överenskommen andel bostäder.	Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Äldrenämnden och Individ- och familjenämnden
Kommunen ska utreda förutsättningarna för att utveckla arbetssättet hur bostäder fördelas till personer som beviljats särskilt stöd och service. Målet är att uppnå struktur och fungerande flöden genom en samordnad prioritering.	Individ- och familjenämnden
Kommunen ska utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av införande av kommunal hyresgaranti för barnfamiljer. Syftet är att bedöma om hyresgarantier kan göra det lättare för de grupper som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden att ordna bostad.	Individ- och familjenämnden, Tekniska nämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Umeå kommuns Handlingsplan mot hemlöshet ska aktualiseras.	Individ- och familjenämnden, Tekniska nämnden, Kommunstyrelsen
Umeå kommuns avtal med AB Bostaden om att en andel av Allmännyttans omsättning av hyresbostäder, ska komma kommunens verksamheter tillgodo. Det möjliggör att möta en stor del av verksamheternas kontinuerliga behov av hyreslägenheter.	Tekniska nämnden, Individ och familjenämnden
Kommunen ska utveckla det vräkningsförebyggande arbetet i linje med kommunens nollvision mot vräkning av barn för att minska risken för avhysning och hemlöshet.	Individ- och familjenämnden, Äldrenämnden, Tekniska nämnden
Kommunen ska utreda möjligheten att ta fram information över tillgången till skyddat boende vid behov	Kommunstyrelsen, Individ- och familjenämnden

UMEÅ KOMMUN

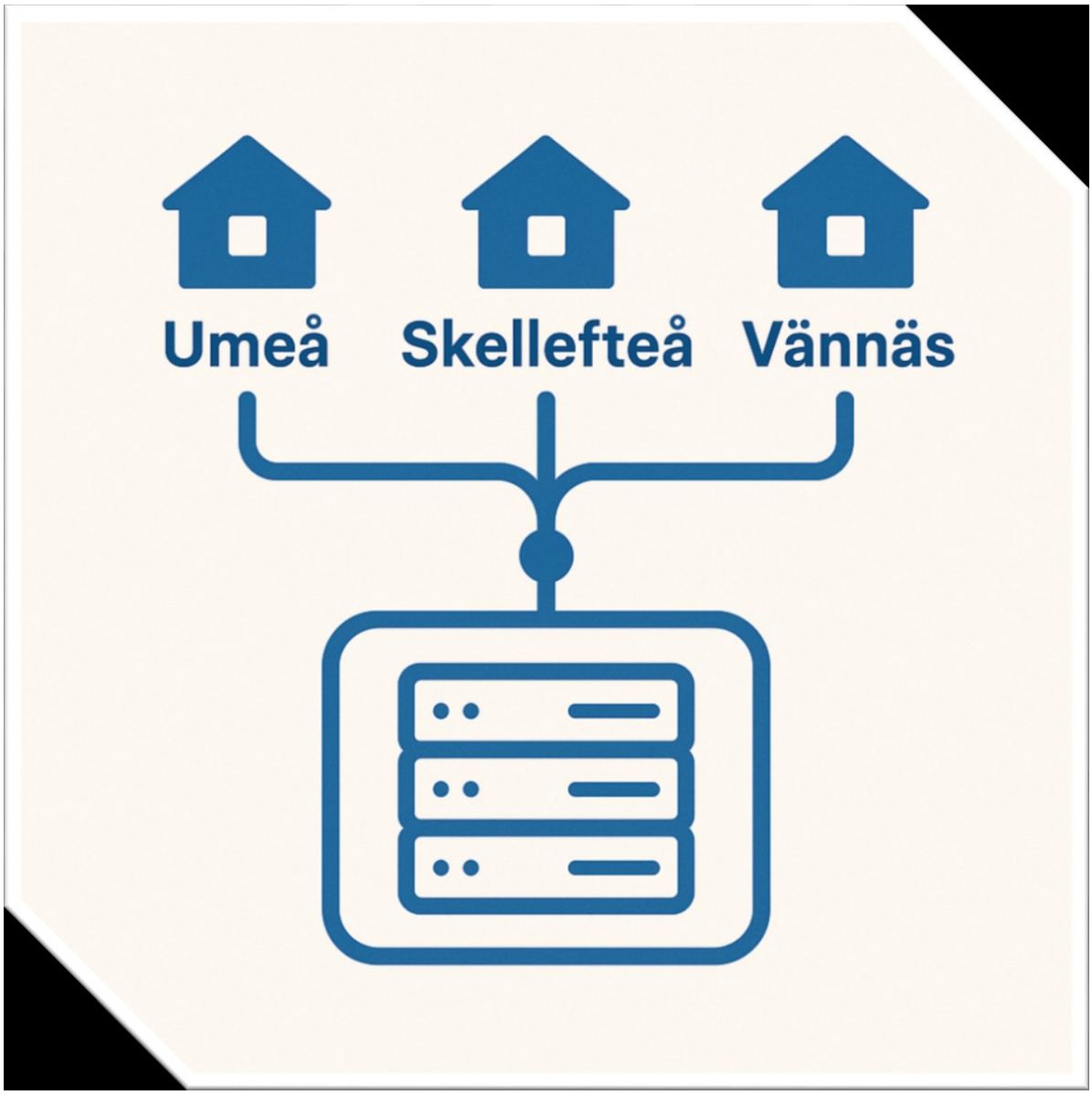

IT-kapacitetsnämnden

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: IT-kapacitetsnämnden
Gäller för: IT-kapacitetsnämnden
Giltighetstid: 2026
Reviderad: 2025-11-11

Diarienr:
Beslut: 2025-11-10
Ansvarig: Mattias Wallmark

Innehåll

Innehåll 2
Inledning 3
Plan för grunduppdrag 3
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 4
Plan för att nå personalpolitiska mål 4
Drift- och investeringsbudget 4
Kompetensförsörjningsplan 5
Styrning och uppföljning av externa utförare 5
Bilagor 5

Inledning

Nämnden för grundläggande IT-kapacitetstjänster (IT-kapacitetsnämnden) skapades för att över kommungränserna samverka kring en kostnadseffektiv samt resurs- och kompetensnyttjande IT-drift med syfte att leverera drifttjänster med hög kvalitet. Anslutna kommuner är för närvarande Vännäs, Skellefteå och Umeå. Tjänsterna levereras i form av redundanta skalskyddade drifthallar, hård- och mjukvara samt personresurser från Umeå kommun.

Plan för grunduppdrag

IT-kapacitetsnämnden grunduppdrag

IT-kapacitetsnämnden är gemensam för Umeå, Vännäs och Skellefteå kommuner. Nämnden har ansvar för lagring, virtualisering och backup för kommunernas IT-verksamhet. Umeå kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Umeå kommuns organisation.

Grunduppdragets genomförande

Grunduppdraget utförs inom ramen av ordinarie processer för Umeå kommuns IT-driftverksamhet och IT-säkerhetsorganisation. Genom att nytta skalbarheten i dessa strukturer kan IT-tjänsterna levereras på ett effektivt, säkert och likvärdigt sätt till de anslutna kommunerna Vännäs, Skellefteå och Umeå. Kostnaderna fördelas genom en fördelningsnyckel som primärt är baserad på kommunernas invånarantal.

IT-driftmiljön förvaltas och vidareutvecklas löpande för att vara modern, skalbar och säker. Hårdvara byts ut var femte år. Övervakning och uppdateringar utförs löpande året runt. I händelse av oplanerat driftavbrott hanteras dessa enligt Umeå kommuns processer och rutiner för återställning av IT-tjänst.

Uppföljning

Nämnden följs upp tertialvis (T1 och T2) och årsbokslut. För tertialuppföljningen ligger fokus på ekonomisk rapport som vid årsbokslut kompletteras med övergripande sammanfattning samt uppföljning av internkontrollplan.

Kostnader för hårdvara i normalfallet knutet till förutsägbara avskrivningskostnader vilket medför att avvikelser endast sker om extraordinära händelser inträffar.

Riskanalys med riskbedömning och åtgärder samt tillhörande internkontrolluppföljning beskrivs och dokumenteras i bilaga ”Riskanalys och Internkontrollplan 2026 med uppföljning”.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

IT-kapacitetsnämnden har inga tilläggsuppdrag.

Plan för att nå personalpolitiska mål

IT-kapacitetsnämnden har ingen egen personal och omfattas inte av de personalpolitiska målen.

Drift- och investeringsbudget

Inför 2026 har vi fått genomslag på kostnadsökningar för licenser och hårdvara som krävs för att leverera uppdraget. Den budget som är upptagen för 2025 i tabellen nedan innehåller inte den tillkommande kostnaden för dyrare licens (VMware) som påverkade nämndens resultat med 600 tkr i kostnader för de månader som belastade fjolåret. Revidering av fördelning av kostnaderna mellan kommunerna har genomförts inför året.

Inför 2026 utökas infrastrukturen för backup och lagring. Detta för att möta kontinuitetsbehovet att kunna lagra data från Microsoft 365 lokalt. Detta ger möjlighet att snabbare återställa miljöer i händelse av exempelvis en cyberattack samt i en händelse att Microsoft inte kan eller får leverera tjänster till oss. Kostnaderna för detta är i verksamhetsplanen upptagna som estimat och kan komma att justeras efter upphandling av utrustningen.

Investeringar läggs mot investeringsram i Umeå kommun. Skellefteå och Vännäs andel av investeringarna faktureras som andel av årskostnaden.

Budget 2026

	2025	2026
Umeå kommun	5 269,0	8 615,5
Skellefteå kommun	3 100,0	5 294,6
Vännäs kommun	445,0	725,0
Total	**8 814,0**	**14 635,1**

2026 års budget fördelad på driftskostnader och investeringar

	2026
Umeå kommun – befintliga investeringar	3 129,4
Umeå kommun – investeringar 2026	1 294,5
Umeå kommun – Drift (Licenser, persontid, lokaler, el, etc)	4 191,6
Skellefteå kommun – befintliga investeringar	2 228,2
Skellefteå kommun – investeringar 2026	1 050,7
Skellefteå kommun – Drift (Licenser, persontid, lokaler, el, etc)	2 015,7
Vännäs kommun – befintliga investeringar	267,7
Vännäs kommun – investeringar 2026	129,2
Vännäs kommun – Drift (Licenser, persontid, lokaler, el, etc)	328,1
Total	**14 635,1**

Kompetensförsörjningsplan

Kompetensförsörjning sker inom ramen av Umeå kommuns planering av resurser för IT-driftverksamhet och IT-säkerhetsorganisation.

Styrning och uppföljning av externa utförare

Inte aktuellt.

Bilagor

1. Utmaningar och möjligheter 3-5 års sikt

UMEÅ KOMMUN

Kommunstyrelsen

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av:
Kommunstyrelsen

Diarienummer:
KS-2025/00928

Datum och paragraf för beslutet:
2025-11-11, § 192

Dokumenttyp:
Plan

Giltighetstid:
jan-dec 2026

Dokumentansvarig:
SLK, Ekonomi och styrning

Innehållsförteckning

1. Organisation kommunstyrelsens verksamheter 3
2. Kommunstyrelsens grunduppdrag 4
3. Fokus 2026 5
4. Planering för inriktningsmål och program 6
5. Kommunstyrelsens verksamheter 7
   HR 7
   Ekonomi och styrning 8
   Strategisk utveckling 9
   Mark och exploatering 10
   Näringsliv och platsutveckling 10
   Demokrati och juridik 11
   Kommunikation 11
   Säkerhet 12
6. Arbete med personalpolitiska mål 13
7. Arbete med finansiellt mål 14
8. Tilläggsuppdrag 14
9. Drift- och investeringsbudget 17
10. Styrning och uppföljning av externa utförare 18

Bilaga 1 – Fördelning av kommunstyrelsens budget 2026 19
Bilaga 2 – Kompetensförsörjningsplan kommunstyrelsen 2026–2028 21
Bilaga 3 – Utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt 23
Bilaga 4 – Aktiverande styrdokument relevanta för kommunstyrelsen 26

1. Organisation kommunstyrelsens verksamheter

Kommunstyrelsen består av 15 ledamöter och 15 ersättare. Presidiet består av ordförande samt förste och andre viceordförande. Ordförande är Hans Lindberg (S)

Kommunstyrelsen har tre utskott; ett näringslivs- och arbetsutskott, ett planeringsutskott samt ett hållbarhetsutskott. Utskotten har sju ledamöter och sju ersättare.

Nedan finns schematisk beskrivning av organisation med utskott, samverkansorgan och verksamheter.

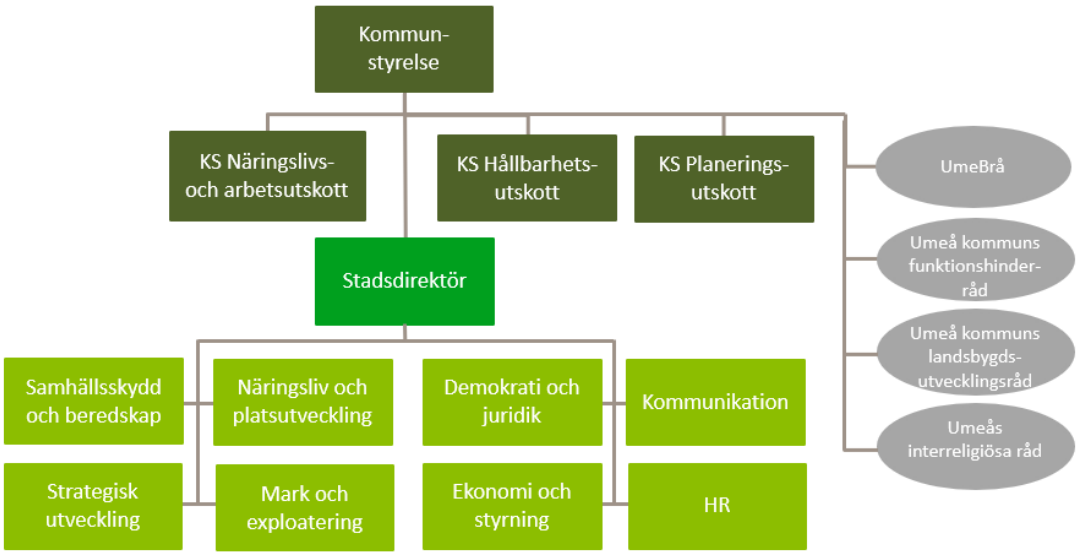

Figur 1: Schematisk beskrivning av Kommunstyrelsens organisation.

Kommunstyrelsens verksamhet bedrivs i en förvaltning, stadsledningskontoret som leds av stadsdirektör. Styrelsens och styrelsens utskott har förvaltningen till stöd för att verkställa grunduppdrag samt de ansvar och åtaganden som kommunfullmäktige delegerat till kommunstyrelsen eller ansvar/uppdrag som kommunstyrelsen är ålagd enligt lagstiftning /förordning. Förvaltningen är indelad i åtta avdelningar.

Inom stadsledningskontoret finns tre verksamheter som arbetar på uppdrag av annan nämnd; Umeåregionens brandförsvar inom avdelningen för samhällsskydd och beredskap samt valkansliet och överförmyndarenheten inom avdelningen för demokrati och juridik.

Kommunstyrelsens verksamheter 24 sep 2025	**Antal**	**Årsarbetare**
Stadsdirektör	1	1
HR	64	61,65
Ekonomi och styrning	51	51
Strategisk utveckling	41	41
Mark och exploatering	23	23
Näringsliv och platsutveckling	18	18
Demokrati och juridik (exkl. Valkansli och Överförmyndarverksamhet)	21	18,5
Kommunikation	16	15,25
Samhällsskydd och beredskap (exkl. Umeåregionens brandförsvar)	11	11
Totalt	**246**	**240,4**

2. Kommunstyrelsens grunduppdrag

Kommunstyrelsen ***styr, leder och samordnar*** kommunens verksamheter och ekonomi samt följer upp och rapporterar utvecklingen i kommunens verksamheter till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över kommunens nämnder, bolag och av kommunen förvaltade stiftelser.

Kommunstyrelsen ska utöva en samordnad styrning, ***bereda ärenden inför kommunfullmäktige och ansvara för uppföljning av att fullmäktiges beslut genomförs***.

Kommunstyrelsen har ansvar att ***leda och samordna utveckling av för kommunen strategiskt viktiga områden*** som ej fördelats till annan nämnd, exempelvis kommunövergripande arbete med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, näringslivs- och tillväxtpolitiskt arbete samt bostads- respektive markförsörjning. Dessutom har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för:

- kommunkansli, arkiv och juridik
- arbetsgivarfrågor & lönehantering
- ekonomi, styrning & upphandling
- kommunikation
- markförsörjning och exploatering
- näringslivsutveckling
- säkerhet och trygghet
- strategisk utveckling & innovation
- översiktsplanering

Kommunstyrelsen är även anställningsmyndighet för kommunens samlade förvaltningsorganisation och ansvarar för arbetsgivarpolitiken.

Andra väsentliga åtaganden enligt kommunstyrelsens reglemente

Kommunstyrelsen har särskilt ansvar för kommunens visselblåsarfunktion.

Kommunstyrelsen har ansvar för ägarstyrning av kommunens bolag och ansvar för att bereda frågor av principiell karaktär till kommunfullmäktige för fastställande.

Kommunstyrelsen har även ansvar för ett flertal samverkansforum och råd, exempel är Umebrå, Umeå Interreligiösa råd, Umeå Funktionshindersråd och Umeå kommuns landsbygdsutvecklingsråd.

Kommunstyrelsens grunduppdrag	Uppföljning
Styrning, ledning och samordning	En bedömning baserad på bland annat: Genomförande av styrelsens uppsiktsplikt Genomförande av övergripande planerings- och uppföljningsprocess Efterlevnad god ekonomisk hushållning Ansvar som anställande myndighet
Beredning inför och uppföljning av kommunfullmäktiges beslut	En bedömning baserad på bland annat: Efterlevnad riktlinje för styrdokument Uppföljning av motionsberedning Uppföljning verkställande av motioner (KF) och åtaganden vid revisionsgranskning (KS)
Utveckling av strategiskt viktiga områden	En bedömning baserad på bland annat: Uppföljning av inriktningsmål i delårs- och årsrapport Utveckling av modell för programhantering En bedömning baserad på genomförande av avdelningarnas uppdrag

3. Fokus för 2026

Mot bakgrund av de demografiska förändringar som väntas de kommande åren är befolkningsutveckling, arbetsmarknadens försörjningsförmåga och förutsättningar för hållbar tillväxt centrala. Konkurrensen om Sveriges befolkning kommer att öka. Situationen gör att välfärdsuppdraget påverkas i grunden liksom Umeå kommuns framtida förutsättningar att leverera på våra högt uppsatta ambitioner. Kommunstyrelsen har en viktig och strategisk roll i att stärka Umeå som tillväxtnod i norra Sverige och som motor för utvecklingen i Umeåregionen. Det innefattar arbetsinsatser för befolkningstillväxt, kompetensförsörjning, bostadsbyggande, större kapacitetshöjande infrastrukturprojekt och ett starkt näringslivsklimat.

Vikten av kontinuitet och verksamhetsskydd har ökat utifrån det försämrade säkerhetspolitiska läget, Nato-medlemskapet samt att flera statliga utredningar anger högre krav på kommuner inom området. Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030 pekar också tydligt på kommunens roll och förmåga att kunna upprätthålla verksamhet under mycket störda förhållanden. För att positionera Umeå och nå resultat krävs samverkan både inom kommunkoncernen och med andra aktörer i regionen. Det handlar också om att säkerställa tillräcklig kapacitet och utrymme för framtidens behov, särskilt när det gäller tillgänglighet för godsflöden, logistiklösningar och effektiva persontransporter.

Förstärkning av arbetet med inriktningsmål och program genomförs genom att initiera och koordinera en koncernövergripande styrgruppsfunktion för inriktningsmålen och programmen som ger en tydlig kraftsamling i arbetet och som underlättar för genomförande och uppföljning. Fokus ska läggas på konkreta åtgärder som åstadkommer faktiskt effekt och en sammanhållen rapportering liksom visualisering för inriktningsmålen och programmen.

Kommunstyrelsen har uppdraget att samordna nämnder och bolag. Med ledordet *Tillsammans* ska Stadsledningskontoret genom stöd och en konsultativ ansats skapa bästa möjliga förutsättningar för nämnder och förvaltningar att leverera på inriktningsmål och kommunens övergripande målsättningar. Under 2026 ska därför ett arbetssätt som genomsyrar alla stadsledningskontorets verksamheter tas fram och förankras.

Kommunstyrelsen ska under 2026 säkerställa att en ändamålsenlig och rättssäker visselblåsarfunktion återupprättas.

4. Planering för inriktningsmål och program

I detta avsnitt redovisas dels planering för kommunstyrelsens uppdrag att samordna kommunkoncernens arbete med inriktningsmål och program, dels kommunstyrelsens egna verksamheters arbete för att bidra till fullmäktiges inriktningsmål och program[1].

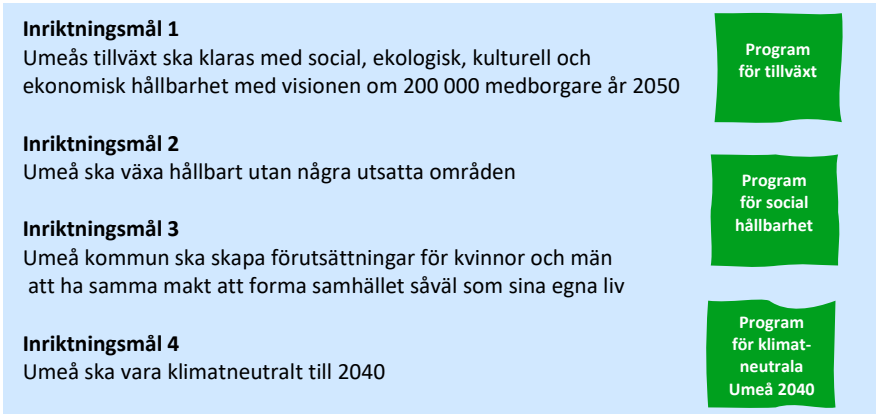

Kommunstyrelsen har en central roll i genomförande av kommungemensamma inriktningsmål och program (programstyrningen). Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram, utveckla och förvalta struktur för programstyrning. Programansvariga chefer arbetar inom stadsledningskontoret och så även programansvariga tjänstepersoner.

Fokus för kommunstyrelsens ansvar avseende samordning 2026 är:

- **Gemensam riktning och samordnad kraft**
  Fortsätta arbetet med att bygga förståelse och samordnad riktning i hela kommunkoncernen. Det görs bland annat genom en koncernövergripande styrgrupp bestående av bolagens VD samt förvaltningschefer som startats upp hösten 2025.
- **Gemensamma samhällsutmaningar**
  Stärka fokus på gemensamma samhällsutmaningar som kräver samordnade insatser mellan flera förvaltningar och bolag för att uppnå önskad effekt.
- **En tydligare prioritering i programarbetet**:
  Stärka genomförandekraften genom tydligare prioritering.

Fokus för kommunstyrelsens egen verksamhet 2026 och där, från kommunfullmäktige destinerade medel kommer att nyttjas är:

- **Kvarstanning och kompetensförsörjning**
  Stärka Umeås attraktionskraft genom positionering och insatser för kvarstanning av arbetskraft och studenter.
- **Bostäder för barnfamiljer**
  Initiera analys av om det byggs rätt typ av bostäder för barnfamiljers behov.

[1] Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program omfattar nya eller befintliga planer, strategier, projekt, tilläggsuppdrag, samverkansavtal och överenskommelser som bedöms vara relevanta och väsentliga för kommunens möjligheter att nå det inriktningsmål som programmet ska stödja. Ett program berör oftast flera nämnder och bolagsstyrelser.

- **Planberedskap**
  Utveckla det översiktliga planeringsarbetet för att möta framtidens krav på bostäder, näringsliv och samhällsservice.
- **Strategisk infrastruktur**
  Lägga särskilt fokus på att säkra tillgänglighet via flyg, järnväg och annan infrastruktur som är avgörande för tillväxten.
- **Klimatomställning och upphandling**
  Rikta insatser mot beteendeförändring, investeringar och strategisk upphandling som driver klimatarbetet framåt.
- **Social hållbarhet**
  Koordinerar satsningen *Umeå växer tryggt och säkert* och fokusera på att ta det samlade arbetet till nästa nivå.

5. Kommunstyrelsens verksamheter

Nedan redovisas kortfattat uppdrag och fokusområden som avdelningarna inom kommunstyrelsen arbetar med under 2026 för att verkställa styrelsens grunduppdrag och utveckla verksamheten.

HR

HR-avdelningen har till uppgift att stödja kommunens verksamheter så att de kan uppnå sina mål och bidra till att Umeå kommun är en attraktiv arbetsgivare som klarar kompetensförsörjningen. Huvuduppgiften är att ta ansvar för en enhetlig och konsekvent tillämpad personalpolitik hos arbetsgivaren som helhet.

HR-avdelningen ska vara en professionell och värdeskapande funktion som levererar stöd med hög kvalitet till förvaltningar och chefer som skapar förutsättningar för att starkt gemensamt arbetsgivarskap. Avdelningen ansvarar även för adekvata beslutsunderlag som beretts i samspel mellan förvaltningar till personalnämnden, kommunstyrelsen, PA-nämnden och kommunfullmäktige. HR-avdelningen ska tillhandahålla, utveckla, förvalta och följa upp strukturer, system och processer för

- Förhandling och arbetsrätt
- Lönebildning
- Aktiva åtgärder mot diskriminering
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Rehabilitering och anpassning
- Ledarskap, medarbetarskap, förändringsledning och värdegrund
- Omställningskapacitet och lärande organisation
- Kompetensförsörjning och rekrytering

Avdelningen är ägare av det samlade HR-objektet med systemstöd för processerna ovan. Enheten för Lön och pension är objektägare för Umeåregionens gemensamma personal-och lönesystem och värdkommun och nämndsanvarig inför den gemensamma PA-nämnden. Lön och pension ansvarar för löneadministrationen till Umeå och Vindelns kommuner.

Uppdrag HR	Uppföljning
Kompetens-försörjning	Kommunens gemensamma kompetensförsörjningsplan.
Lönebildning, avtal lönebildning	Lönekartläggning och utfall i relation till riktlinje för lönestrategiska frågor.
	Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (process).

Arbetsmiljö/ aktiva åtgärder	Uppföljning av aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering (process) inkl. arbetssätt för att bättre mäta och analysera åtgärder i relation till diskrimineringsgrunderna.
Ledarskap medarbetarskap	Implementeringsarbetet av reviderad medarbetarpolicy och ledarpolicy.

Fokus för 2026:

- Uppdatera instruktion till lönesättande chefer utifrån ny lönepolicy och kollektivavtal samt säkerställa förberedelse inför ikraftträdande av EU:s lönetransparensdirektiv 2026.
- Åtgärder för att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter (Fokusområde Arbete och försörjning inom program för social hållbarhet).
- Stärka och utveckla ledarskapets kapacitet att möta och leda i förändring med stöd av uppdaterad medarbetar- och ledarskapspolicy.
- Anpassa arbetsformer utifrån förändrad lagstiftning om vilka kontroller en kommunal arbetsgivare kan, bör och får göra vid och under anställning.

Ekonomi och styrning

Avdelningen för ekonomi och styrning har i uppdrag att skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning, detta innebär att avdelningen ska stödja kommunstyrelse och kommunfullmäktige och stadsledning med relevanta och adekvata beslutsunderlag inom ekonomi- och anskaffningsområdet. Avdelningen ska även tillhandahålla, utveckla och förvalta strukturer, system och processer för:

- Budget & investering
- Finansiering
- Anskaffning (upphandling & inköp)
- Bokföring & Redovisning
- Uppföljning & rapportering
- Styrning och samordning

Avdelningen ansvarar även för att följa upp och utvärdera huruvida ekonomistyrning och finansiell styrning är ändamålsenlig och leder till god ekonomisk hushållning.

Uppdrag Ekonomi och styrning	**Uppföljning**
Budget och investering	Årlig utvärdering av processen, justeringar sker fortlöpande på uppdrag av KSnau.
Finansiering	Följs i kraft- och finansrapport. Där framgår om låneportföljens sammansättning är i enlighet med policy och riktlinjer på området.
Anskaffning	Genomförande och uppföljning av plan för implementering av policy upphandling.
Bokföring och redovisning	Extern revisionsgranskning av delårs- och årsbokslut, vars syfte är att säkra rättvisande räkenskaper.
Uppföljning och rapportering	Extern revisionsgranskning av delårs- och årsbokslut.
Styrning och samordning	Efterlevnad riktlinje för styrdokument.
	Genomförande och resultat av uppsiktsplikt.

Fokus för 2026:

- Arbete med datadriven kommun och fokus på juridiska frågor samt att tre fördjupade verksamhetsspecifika insatser
- Implementering av policy och riktlinjer upphandling och inköp
- Planeringsprocessen (investeringar) utifrån beslut om långsiktiga finansiella mål

Strategisk utveckling

Strategisk utveckling initierar, leder och samordnar uppdrag av strategisk och verksamhetsövergripande karaktär inom social, ekologisk, ekonomisk och kulturell hållbarhet. Uppdraget är att samverka, samordna, styra och stödja inom områdena: bostadsförsörjning, brottsförebyggande, folkhälsa, innovation, internationellt, jämställdhet, jämlikhet, klimat, landsbygd, miljö, minoritets- och rättighetsfrågor, stadsutveckling, tillgänglighet och tillväxt.

Strategisk utveckling arbetar med att växla upp kommunens utvecklingsfrågor inom ramen för det regionala, nationella och internationella innovationssystemet.

Avdelningen tar fram underlag, analyser, prognoser och scenarier samt genomför uppföljning inom områden som är av strategisk betydelse för Umeås utveckling.

Strategisk utveckling har ansvar för den översiktliga planeringen som sätter riktningen för efterföljande planerings- och utvecklingsarbete i kommunen.

Grunduppdrag Strategisk utveckling	**Uppföljning**
Strategisk planering som möjliggör långsiktigt hållbar tillväxt genom att aktivt förverkliga översiktsplanens intentioner i extern och intern samverkan.	Antalet färdigställda bostäder. Investeringsmedel i nationella planen. Indikatorer för att mäta utfallet av översiktsplanen (t.ex. Nytillkomna bostäder i kollektivtrafiknära läge).
Samordning och positionering av strategiska utvecklingsfrågor kring Umeås hållbara tillväxt	Trender för de indikatorer som är utpekade i program för tillväxt, social hållbarhet och klimatneutrala Umeå 2040. Trender i övrig uppföljning t.ex. befolkningsprognoser, resvaneundersökning, unga-enkäten, jämlika liv.
Växla upp kommunens utvecklingsfrågor inom ramen för det regionala, nationella och internationella innovationssystemet för att skapa välfärd och hållbar tillväxt	Volym extern finansiering. Investeringar i FoU (offentliga/privata).
Identifiera utmaningar och möjligheter för Umeås utveckling genom att ta fram underlag, analyser, prognoser och scenarier	Användning av framtagna underlag, analyser, prognoser och scenarier.

Fokus för 2026:

- Leda kommunens strategiska samhällsplanering och utvecklingsinriktning för hållbar tillväxt genom att förbereda för nästa planeringsstrategi.

- Stärka kommunens förmåga att arbeta med extern finansiering, innovativa arbetssätt och medborgarengagemang för omställning mot hållbar tillväxt.
- Utveckla stöd till nämnder och förvaltningar som möjliggör en gemensam kraftsamling för att driva tillväxt, social hållbarhet och klimatneutralitet i hela Umeå.

Mark och exploatering

Mark och exploatering säkrar markförsörjningen så att det finns utrymme för Umeås nuvarande och framtida utveckling samt leder arbetet med att planera och genomföra översiktsplanens intentioner avseende stadens tillväxt. Det sker framför allt genom att utveckla nya områden för bostäder och verksamheter på kommunal mark. Avdelningen ska också skapa framdrift i samhällsbyggnadsprocessen genom att identifiera behov av och ta initiativ till samordning samt bevaka och följa upp genomförandeaspekter i exploateringsprocessen i både kommunala och privata projekt.

Avdelningen initierar förstudier och planläggning av kommunens egna områden för bostadsbyggande, verksamheter och kommunala behov, ansvarar för utbyggnad av infrastruktur inom projekten och hanterar försäljning av tomtmark. För genomförande av detaljplaner på privat mark skriver Mark och exploatering exploateringsavtal med byggherrar.

Mark och exploatering leder också utredningar och genomför statligt och kommunalt finansierade saneringar av förorenad mark.

Grunduppdrag Mark och exploatering	Uppföljning
Markförsörjning	Sammanställd status- och aktivitetsrapportering.
Exploatering på kommunal mark	Sammanställd status- och aktivitetsrapportering.
Sanering av förorenad mark	Återrapportering via handlingsplanen för förorenade områden.

Fokus för 2026:

- Färdigställa och sjösätta första versionen av en utbyggnadsplan för att underlätta samordning av exploateringsprojekt och strategiska satsningar inom kommunkoncernen.
- Utveckla en metod för att synliggöra hur användningen av tillgänglig verksamhetsmark uppfyller kommunfullmäktiges inriktningsmål
- Identifiera och ta nästa steg i att integrera klimatomställning och hållbarhet i kommunens egna exploateringsprojekt.

Näringsliv och platsutveckling

Näringsliv är Umeå kommuns operativa och strategiska organ för näringslivsutveckling och tillväxt. Näringslivsavdelningen arbetar nära näringslivet och dess organisationer, universiteten och andra aktörer i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för Umeås tillväxt med det övergripande målet om fler arbetstillfällen och företag.

Grunduppdrag Näringsliv och platsutveckling	Uppföljning
	Netto arbetstillfällen.

Förutsättningar för arbetstillfällen	
Branschbredd	Bibehållen branschbredd är grundläggande för långsiktigt hållbar tillväxt. 35 procent tillverkande, 32 procent platstjänster och 33 procent företagstjänster

Fokus för 2026:

- Fortsatt utöka samordning i försäljning och marknadsföring av Umeå som plats för investeringar, talangattraktion och besökare med genomförande av Visit Umeå AB som helägt kommunalt bolag.
- Öka samordning mellan befintliga inkubatorer och därmed högre effekt av våra insatser i det företags- och innovationsstödjande systemet samt koordinering av universitetsstaden som tillväxtområde där akademi och företagande möts.
- Fortsatt fokus på hög närvaro i det lokala näringslivet och att samla insikter till insatser som skapar bättre förutsättningar för företagens fortsatta tillväxt.

Demokrati och juridik

Avdelningen har ett särskilt ansvar för kommunkansli, juridik och arkiv. Avdelningen samordnar ärendeberedning till kommunfullmäktige och kommunstyrelse med dess utskott. Vidare samordnar, stödjer och utvecklar avdelningen det kommunövergripande arbetet inom juridik och informationsförvaltning samt ansvarar för det centrala kommunarkivet.

Grunduppdrag Demokrati och juridik	**Uppföljning**
Kommunkansli	Hantering av motionsberedning. Redovisas vid kommunfullmäktige i april och oktober
Arkiv	Utökad programfunktion för att kommunens verksamheter ska kunna söka och ta del av handlingar i e-arkivet på egen hand (API) är klar senast tertial två. Fortsatt stöd i arbetet med dokumenthanteringsplaner vid kommunstyrelsen. Nämndadministration m.fl. generiska processer samt HR-processer klart tertial 1.

Fokus för 2026:

- Förberedelser inför en ny mandatperiod.
- Dokumenthanteringsplan för kommungemensamma styrande och stödjande processer Ekonomis processer prioriteras 2026.
- Plan för regelbunden arkivtillsyn inom kommunens verksamheter för att därefter kunna inleda tillsyn 2027.
- Överföring av material till e-arkiv först som ett mellanarkiv och sen som ett slutligt arkiv.

Kommunikation

Kommunikationsavdelningen är ett strategiskt och operativt stöd för Stadsledningskontoret och övriga förvaltningar. Avdelningen leder, samordnar och stöttar i många typer av kommunikations-uppdrag. Det sker med Umeåbornas bästa i fokus och i linje med våra inriktningsmål.

Kommunikationsarbetet bidrar till förståelse, insyn och uppmärksamhet för kommunens organisation, uppdrag och beslut. Avdelningen arbetar i kommunövergripande insatser för att stärka Umeås position och roll som kommun, plats och arbetsgivare. Det inkluderar uppdrag och projekt där Stadsledningskontoret har samordningsansvar.

Avdelningen förvaltar och utvecklar kommunens kommunikation och kanaler. Dessa utvärderas löpande för att skapa goda förutsättningar för effektfull kommunikation med kommunens målgrupper. Avdelningen är en central del i kommunens krisorganisation vilket inkluderar kommunikatör i beredskap och central krisledning. Den samlade erfarenheten bidrar också till att kompetensutveckla och stärka medarbetare och ledare i kommunen.

Receptionen bidrar genom stadshusreceptionen med ett positivt värdskap för alla besökare och säkerställer en säker inpassering i stadshusmiljön.

Grunduppdrag Kommunikation	Uppföljning
Utveckla och förvalta bilden av Umeå kommun	Månatliga mediemätningar som regelbunden uppföljning av våra egna kanaler.
Utveckla och förvalta kommunens kanaler	Regelbunden utveckling av intranät, webb och andra redaktionella kanaler.
Utbilda medarbetare och ledare inom kommunikation	Utbildningar erbjuds regelbundet och anpassas efter behov.

Fokus för 2026:

- Utveckla en kommunikationsplattform som samlar berättelsen om Umeå, stärker samsynen internt och gör kommunikationen mer strategisk.
- Utveckla och anpassa avdelningens organisering för att säkerställa att resurser används mer strategiskt. Det inkluderar roller, ansvar och mandat.
- Fortsätta utveckla vår förmåga att jobba i kriser och störda lägen.
- Fortsätta utveckla vår insikts- och analysförmåga.

Säkerhet (inom avd. Samhällsskydd och beredskap)

Säkerhetsenheten ingår i avdelningen för samhällsskydd och beredskap och har uppgiften att arbeta för att kommunen har en ändamålsenlig planering enligt lagen om kommunens skyldigheter vid och inför extraordinära händelser, höjd beredskap och krig.

Enheten samordnar kommunens arbete enligt säkerhetsskyddslagen, samordnar det kommunövergripande arbetet inom informationssäkerhet, tillgodoser kommunens försäkringsbehov och stödjer kommunens verksamheter i det skadeförebyggande och trygghetshöjande arbetet.

Säkerhetsenheten har även uppdraget att samordna kommunens verksamheter och externa aktörer för att motverka möjligheten för att bedriva organiserad brottlighet och välfärdsbrott på lokal nivå.

Inom avdelningen för samhällsskydd och beredskap ingår även verksamheten Umeåregionens brandförsvar, som styrs av Umeåregionens brand- och räddningsnämnd.

Grunduppdrag Säkerhet	Uppföljning

Kommunövergripande arbete med interna säkerhetsfrågor i kommunen	Underlag för uppföljning kommer att tas fram inför 2026. Samlad bedömning baserad på bland annat framtaget underlag.
Övergripande ansvar för att säkerhets-skyddslagen följs	Underlag för uppföljning kommer att tas fram inför 2026. Samlad bedömning baserad på bland annat framtaget underlag.
Kommunens krisberedskap och krisberedskap i enlighet med lagen om extraordinära händelser	Årlig uppföljning av användningen av statliga medel görs av Länsstyrelsen Västerbotten. Löpande uppföljning inom ramen för Konkretiserad plan för Civil beredskap (KS-2023/00819). Kompletterande uppföljning av det övergripande ansvaret tas fram inför 2026.
Kommunövergripande arbete med civilt försvar	Årlig uppföljning av användningen av statliga medel görs av Länsstyrelsen Västerbotten. Löpande uppföljning inom ramen för Konkretiserad plan för Civil beredskap (KS-2023/00819). Kompletterande uppföljning av det övergripande ansvaret tas fram inför 2026.
Kommungemensam samordning internt och externt i trygghets-skapande och brotts-förebyggande syfte	Underlag för uppföljning kommer att tas fram inför 2026. Samlad bedömning baserad på bland annat framtaget underlag.
Tillgodose kommunens behov av försäkringsskydd	Underlag för uppföljning kommer att tas fram inför 2026. Samlad bedömning baserad på bland annat framtaget underlag.
Informations-säkerhet	Underlag för uppföljning kommer att tas fram inför 2026. Samlad bedömning baserad på bland annat framtaget underlag.

Fokus för 2026:

- Etablera systematiskt arbetssätt för kontinuitetshantering samt krigsorganisation.
- Utveckla och förankra kommunövergripande strukturer och styrning för att motverka välfärdskriminalitet.
- Ta fram ett grundläggande stöd för förvaltningarnas implementering av NIS2.

6. Arbete med personalpolitiska mål

I detta avsnitt redovisas planering och fokus för arbete med de personalpolitiska målen i kommunstyrelsens verksamheter. Uppföljning genomförs under året med hjälp av kommungemensamma analysmått.

Mål 5
Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället

Utifrån kommunstyrelsens kompetensförsörjningsplan (se bilaga 2) konkretiserar de avdelningar/enheter som har behov av aktivt arbete med kompetensförsörjning, med aktiviteter och insatser i aktivitetsplaner. Mångfaldsperspektivet inkluderas i arbetet med kompetensförsörjning och arbetsmiljö.

Mål 6
Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30

Baserat på verksamheternas organisatoriska utformning kommer förvaltningen under 2026 att vidmakthålla och bevaka utvecklingen avseende antalet medarbetare per chef samt skapa förutsättningar för närvarande ledarskap. Fortsatta utbildningsinsatser för nya chefer, möjlighet till fördjupningsutbildningar för erfarna chefer och mindre utbildningsinsatser såsom tematiska frukostseminarier är även viktiga förutsättningar för ledarskapet. SLK chefsforum kommer fortsätta att utvecklas med syfte att skapa nätverk och bidra till kunskapspåfyllnad i aktuella frågor.

Mål 7
Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden

Under 2026–2028 ska verksamheterna fortsätta det systematiska arbetsmiljöarbetet och utgå från behov och förutsättningar för respektive arbetsplats, med avstamp från friskfaktorerna. Eventuella olikheter mellan kvinnors och mäns arbetsförhållanden ska synliggöras och hanteras utifrån dess förutsättningar.

7. Arbete med finansiellt mål

Mål 8
Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till 2 procent 2025–2028.

Kommunens ekonomi följs upp kontinuerligt genom månadsbokslut. Information om nämndernas utfall och prognos presenteras månadsvis för KSnau. Nämnder som prognosticerar underskott på mer än en procent (minst 1 mnkr), kallas till KSnau för presentation av åtgärdsplan. Tre gånger per år rapporterar kommunstyrelsen till kommunfullmäktige uppföljning av kommunens ekonomi; en förenklad rapport lämnas för perioden jan-april, delårsbokslut för jan-aug samt årsbokslut för helår.

8. Tilläggsuppdrag

I detta avsnitt redovisas ansats och/eller planering för de tilläggsuppdrag kommunfullmäktige har tilldelat kommunstyrelsen samt de uppdrag kommunstyrelsen har tilldelat förvaltningen.

Tilläggsuppdrag från fullmäktige	Planering	Uppföljning
2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras	Analys av hur förändrad demografi påverkar KS egna verksamheter, granskning av strukturella kostnader och identifiering av eventuella behov av principiella förändringar. Stöd/anvisning till nämnderna i	T1, T2, T3 Ansvar: Ekonomidirektör

över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	deras analyser kopplade tilläggsuppdraget. KS sammanställer underlag från nämnderna och gör en kommunövergripande analys utifrån det.	
2025:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, samt tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och externa parter ta fram förslag på samverkan kring och samnyttjande av anläggningar för djurhållning.	Stadsledningskontoret (Mex) samordnar arbetet med GVN och TN för att utreda alternativ för samnyttjande. Görs i nära samverkan med främst SLU.	T2 Ansvar: Exploaterings-direktör
2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.	En styrgrupp bildas som ska som ska utreda förutsättningarna. Näringslivsdirektör sammankallande. Stadsledningskontoret, Näringsliv och Mex ingår i styrgruppen och bevakar tillväxtperspektivet. Förslag på konkreta åtgärder presenteras under hösten 2026.	T2, T3 Ansvar: Näringslivs-direktör, Exploaterings-direktör
2025:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av kommunens arbete med antidiskriminering i syfte att göra en nulägesanalys av befintliga insatser, styrning och behov av aktiva åtgärder på området. Översynen ska också innehålla en omvärldsanalys av andra kommuner.	Arbetet är påbörjat med en nulägesanalys av befintliga insatser och styrning kopplat till antidiskriminering. Utifrån det identifieras behov av åtgärder samt jämförelse med andra kommuners arbete genom en omvärldsanalys. Resultatet sammanställs för vidare hantering och prioritering.	T2 Ansvar: HR-direktör, Utvecklings-direktör
2025:10 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att teckna nytt avtal med Fritidsbanken och att det i överenskommelsen ska ingå ytterligare en fritidsbank.	Arbetet med nytt avtal är påbörjat under 2025 och planeras avslutas under T1.	T1 Ansvar: Utvecklings-direktör
2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att	Arbete för att öka omställningsförmågan i nämnder/styrelse inleddes under 2024 utifrån en modell som stadsledningskontoret tagit fram.	Löpande samt T2, T3 Ansvar: Ekonomidirektör

klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Fördjupad analys av framtida tillgång till och efterfrågan av kompetens är genomförd och hanterad i berörda nämnder. För att bredda ansatsen och ta med fler parametrar som är väsentliga för formulering av framtida inriktning för respektive nämnd är tilläggsuppdrag 2025:1 och den analys av demografiska förändringar som ingår en viktig komplettering och förutsättning för att komma vidare med uppdrag 2023:1.	
2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Detta uppdrag rapporterades som slutfört i delårsrapporten 2025.	Slutfört Ansvar: Ekonomi-direktör
2021: 8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Utveckla och förankra kommunövergripande strukturer och styrning för att motverka välfärdskriminalitet.	T2, T3 Ansvar: Beredskaps-direktör

Uppdrag från kommunstyrelsen	Uppföljning
KS Uppdrag 1 Kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att inrätta ett klimatpolitiskt råd.	Återrapportering till KSnau T2

9. Drift- och investeringsbudget

Kommunstyrelsens budgetram för 2026 uppgår till 1 348,4 mnkr enligt kommunfullmäktiges beslut.

Av kommunstyrelsens budgetram har kommunfullmäktige specificerat poster motsvarande totalt 1 055,5 mnkr. Exempel på specificerade poster är avskrivningar, pensionskostnader, utvecklingsanslag, friskvård och särskilda medfinansieringar. Dessa poster framgår under rubriken ”Åtaganden beslutade av KF” i bilaga 1, Fördelning av kommunstyrelsens budget 2026.

De medel som kommunstyrelsen direkt förfogar över benämns som ”kommunstyrelsen administration, bidrag och politisk verksamhet, övrigt” i fullmäktiges budgetbeslut. Dessa medel uppgår till 292,9 mnkr för 2026. Här ingår stadsledningskontoret och kommungemensamma avtal och avgifter.

Tillskott från fullmäktige

Kommunstyrelsens budgetbeslut innebär att budgeten för personalkostnader inom stadsledningskontoret räknas upp med i snitt 3,7 procent från 2025 års nivå och driftskostnadsbudgeten med en procent. Minskning av ram utifrån minskat PO-pålägg 2026 har justerats proportionerligt mellan avdelningarna.

Fullmäktige har i sitt budgetbeslut tilldelat kommunstyrelsen riktade medel om 1,4 mnkr (0,5 procent av budgetramen) för att förstärka arbetet i enlighet med de inriktningsmål som är destinerande till styrelsen. I kommunstyrelsens budget läggs dessa medel på kommunledning/förvaltningschef för att under 2026 nyttjas för att intensifiera arbetet enligt det som lyfts under avsnitt fem i verksamhetsplanen.

Resterande medel om 2,8 mnkr fördelas till kommunledning/förvaltningschef för att säkerställa medel för visselblåsarfunktionen, samt eventuell senare prioritering.

Tekniska justeringar

Fullmäktige har i budgeten för 2026 beslutat om ramjustering avseende kostnader för IT-kapacitetsnämnden (ITKN) och Umeregionens nämnd för PA-system (PAN) som i dagsläget ligger på kommunstyrelsen men nu flyttas till ITKN respektive PAN som därmed får en nettoram på samma sätt som andra nämnder. Dessa är av teknisk karaktär och därmed kostnadsneutrala för kommunstyrelsens verksamheter.

En översiktlig bild av kommunstyrelsens budget redovisas i tabellen nedan. I bilaga framgår ekonomiska ramar för 2026 för kommunstyrelsens olika delar.

Kommunstyrelse (tkr)	**Ram 2025**	**Ram 2026**
Åtaganden beslutade av KF	-1 032 021	-1 055 486
Stadsledningskontoret	-239 131	-247 754
Kommungemensamma avgifter, bidrag och avtal	-44 576	-45 148
Kommunstyrelsen totalt	**-1 315 728**	**-1 348 388**

Investeringar
Investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 322,7 mnkr, vilket är i samma storleksordning som 2025.

Investeringar verksamhet (tkr)	Budget 2025	Budget 2026
Kraftverksamhet	20 587	26 754
Köp av fastigheter		30 000
Digitaliseringsreserv	4 400	4 400
Investeringsreserv	1 091	1 238
Mark- och exploateringsprojekt, inkl. markförvärv	265 100	250 300
Elektrifiering bussdepå kollektivtrafik	15 000	
Säkerhet och beredskap	20 000	10 000
Netto investeringar	326 178	322 692

10. Styrning och uppföljning av externa utförare

Kommunstyrelsen nyttjar till stor del externa utförare för skötsel av kommunens markreserv och utbyggnad av infrastruktur i kommunala exploateringsområden. Styrning och uppföljning sker inom respektive projekt och avvikelser rapporteras till kommunstyrelsen om sådana uppstår.

Befintligt avtal med extern utförare för skogsförvaltningen löper ut under 2025 och upphandling av avtal från 2026 är påbörjad. Upphandlingen har föregåtts av en utvärdering av befintligt avtal.

Bilaga 1 – Fördelning av kommunstyrelsens budget 2026

Åtaganden beslutade av Kommunfullmäktige:	Ram 2025				Ram 2026
Totalt åtaganden beslutade av KF:	**-1032 021**				**-1 055 486**
Kraftverksamhet	117 000				107 000
Kollektivtrafik	-166 566				-179 566
Umeå Folkets Hus	-26 555				-26 821
Västerbottens Museum	-18 430				-19 093
Norrlandsoperan	-34 406				-35 645
Friskvårdsbidrag	-7 671				-7 747
Fackliga förtroendemän	-13 961				-14 235
Utvecklingsanslag:					
- Tillväxtanslag	-20 815				-34 904
- Verksamhetsutvecklingsanslag socialhållbarhet	-6 000				0
- Verksamhetsutvecklingsanslag klimat	-3 000				0
- Verksamhetsutvecklingsanslag omställning	-6 000				0
Anslag för oförutsedda behov och civiltförsvar	-21 337				-31 337
Avskrivningar	-596 859				-620 757
Utrangeringar	-12 000				-12 000
Pensioner nettokostnad	-215 420				-180 381

Fördelning av resterande del av kommunstyrelsens budget 2026

Stadsledningskontor	Ram 2025	Index	Minskat PO-påslag 0,82%	Förändr.	Tekniska justeringar	Ram 2026
Totalt Stadsledningskontor	**-239 831**	**-8 029**	**1 125**	**-4 279**	**3 262**	**-247 754**
Kommunledning	-4 308	-104	16	-4 279		-8 675
Demokrati och juridik	-44 093	-1 274	88			-45 279
Varav stöd till politisk verks. samt politisk verks.	*-27 446*	*-767*	*0*			*-28 213*
Kommunikation	-11 487	-322	54			-11 755
HR	-51 947	-1 734	272		3 262	-50 148
Varav HR-avdelningens andel av PA-nämnden	*-3 262*	*0*	*0*		*3 262*	*0*
Varav stöd till politisk verksamhet	*-4 786*	*-191*	*29*			*-4 948*
Ekonomi & styrning	-45 789	-1 663	243			-47 209
Näringsliv och platsutveckling	-38 302	-891	109			-39 085
Säkerhet (Samhällsskydd och beredskap)	-12 747	-465	73			-13 139
Strategisk utveckling	-33 546	-1 281	206			-34 622
Mark och exploatering	2 388	-294	64			2 158
Kommungemensamma avgifter, bidrag och avtal	**Ram 2025**	**Index**		**Förändr.**	**Tekniska justeringar**	**Ram 2026**
Totalt kommungemensamma avgifter, bidrag och avtal	**-44 576**	**-543**		**-30**	**0**	**-45 148**
Kulturväven	450	5				455
Kommungemensamma avgifter	-15 806	-158				-15 964
Norrbyskärs museum	-217	-2				-219
Drift Resecentra och NLC terminal	-10 775	-108				-10 883
Curiosum	-11 531	-212		-30		-11 773
Bildmuseet	-5 101	-51				-5 152
Umeå Växer tryggt och säkert	-1 352	-14				-1 366
Postdistribution	-244	-2				-246

Bilaga 2 – Kompetensförsörjningsplan kommunstyrelsen 2026–2028

Kommunstyrelsens analys som underlag för svar på tilläggsuppdraget 2023:1 indikerade att det inom ett antal yrkesgrupper finns tecken på svårighet att rekrytera och det förväntas kvarstå kommande fem år. Yrkesgrupperna är främst ekonomer, upphandlare, löneadministratörer/lönehandläggare, och ingenjörer inom mark/fastighetskunskap.

Yrkesgrupperna ovan är påtagligt olika gällande krav på utbildning, erfarenhet, möjlighet till utbildning på arbetsplatsen och konkurrerande arbetsmarknad. Insatser kring detta kan även komma att omfatta mindre och större förslag på verksamhetsomställning för att klara grunduppdragen i en förändrad tillgång på arbetskraft med förväntad insats.

Utifrån ett allt osäkrare omvärldsläge samt ökade krav på att samhällets aktörer arbetar med säkerhetsfrågor, ökar behovet av kompetenser inom säkerhets- och beredskapsområdet på arbetsmarknaden och konkurrensen om kompetensen är stor.

Den ökade digitaliseringen innebär en förändring av kraven för vissa kompetenser inom förvaltningen.

Aktivitetsplan

Demokrati och juridik
Den pågående digitaliseringen av Stadsarkivet medför ett fortsatt behov av kompetensväxling. En anpassning av bemanningen kommer därför att göras under perioden i samband med pensionsavgång, då en arkivassistent ersätts med en arkivarie.

Åldersstrukturen bland kommunjuristerna, som båda närmar sig pension, är en utmaning. För att säkerställa kompetensöverföring behöver ersättare rekryteras i god tid innan pensionsavgångar.

Valkansliet har endast fyra tillsvidareanställda medarbetare, vilket innebär en sårbarhet. Under perioden kommer strategier för att säkra bemanningen vid val att tas fram.

Ekonomi och styrning
Det är en utmaning att rekrytera såväl upphandlare som seniora ekonomer till avdelningen. Med utgångspunkt i såväl rekrytera- som behållaperspektivet, kommer ett internt arbete initieras som syftar till att säkerställa att upphandlare och seniora ekonomer har relevanta befattningar och marknadsmässiga löner.

HR
Lönekonsultrollen kräver kompetens inom avtalstolkning och -tillämpning, matematisk och analytisk kompetens och förmåga att kommunicera ibland komplexa formler, till såväl arbetstagare som arbetsgivare. En lönespecialist behöver även besitta arbetsrättslig och lönesystemkompetens. Bristen på lönekonsulter/-specialister är en nationell kompetensförsörjningsutmaning. Under perioden behöver strategier tas fram för att säkra kompetensförsörjningen inom området. För att underlätta rekryteringar och även utifrån behållaperspektivet så behöver säkerställas att lönerna för gruppen är marknadsmässiga. Bristen på lönekonsulter driver upp lönerna nationellt och lokalt.

Kompetens inom lönebildning och förhandling behöver rekryteras under perioden. Två förhandlare som har till huvuduppdrag att arbeta med lönebildning kommer avsluta sina anställningar innan 2028. Ersättningsrekryteringar kommer behöva genomföras under perioden för att säkerställa att kommunen inte drabbas av ett kompetensglapp inom området.

Kommunikation
Kommunikationsområdet påverkas i relativt hög grad av digitalisering och AI, vilket innebär att

strategier för omställning av medarbetarnas arbetsinnehåll och kompetenser behöver tas fram under perioden fram till 2028.

Mark och exploatering
Det är en utmaning att rekrytera ingenjörer med rätt utbildningskompetens och erfarenhet till avdelningen, vilket innebär att inskolningen och kompetensinsatser till yrket exploateringsingenjör tar lång tid. Mot bakgrund av det så är det viktigt att genomföra insatser inom avdelningen som gynnar behållaperspektivet, genom att erbjuda kompetensutveckling och goda arbetsmiljövillkor.

Säkerhet
Konkurrensen om tillgänglig arbetskraft inom säkerhets- och beredskapsområdet är stor. Attraktiviteten stärks genom aktiviteter som medför en god arbetsmiljö och goda anställningsvillkor, såsom att löpande säkerställa att lönerna för gruppen är marknadsmässig, då bristen på kompetens driver upp lönerna nationellt och lokalt. Det bidrar till att underlätta att önskad kompetens kan rekryteras och att medarbetare inom området blir kvar i Umeå kommun.

Näringsliv respektive Strategisk utveckling
De kompetensbehov som avdelningarna Näringsliv samt Strategisk utveckling har, finns tillgängliga på arbetsmarknaden och söktrycket är högt till befattningar som utannonseras. Fokus under perioden 2026 – 2028 kommer därför att ligga på det systematiska arbetsmiljöarbetet inom avdelningarna. Därigenom skapas goda förutsättningar för att få behålla medarbetarna och därmed säkras kontinuiteten i avdelningarnas uppdrag.

Bilaga 3 - Utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt

I denna bilaga beskrivs kortfattat utmaningar och möjligheter som bedöms ha störst påverkan på kommunstyrelsens verksamheters förmåga och kapacitet att leverera på sitt grunduppdrag i ett 3–5 årsperspektiv.

Utmaningar och möjligheter av kommungemensam karaktär sammanställas från samtliga nämnder och används som underlag i den övergripande planeringsprocessen inför 2027.

Förmåga att möta nya krav inom beredskap och säkerhet

De yttre hoten har betydelse för säkerheten och beredskapen. Främmande makts systematiska säkerhetshotande verksamhet mot Sverige bedrivs brett. Liksom den organiserade brottslighetens utbredning, där utnyttjande av välfärdssystemet blir ett allt viktigare inslag i ekonomin. Säkerhetspolisen konstaterar att det finns kopplingar mellan grov organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och terrorism. Hoten som riktar sig mot Sverige är komplexa. De går in i varandra och förstärks på så sätt. Samordning av kommunens verksamheter för att möta dessa hot är av stor vikt för att begränsa risker och konsekvenser. Att personer med kopplingar till organiserad brottslighet och främmande makt, hålls borta från den offentliga förvaltningen är avgörande för att värna om det demokratiska systemet. Regeringen ser därför över kommuners möjligheter att genomföra utökade bakgrundskontroller men även kommuners ansvar att skydda förtroendevalda för hot- våld och otillbörlig påverkan.

Som medlem i Nato omfattas Sverige av de ömsesidiga försvarsgarantier som följer i nordatlantiska föredraget (artikel 5), vilket ska avskräcka antagonistiska aktörer från att använda sig av militära maktmedel mot Sverige. Medlemskapet ställer även krav (artikel 3) på att parterna, var för sig och tillsammans, upprätthåller och utvecklar sin individuella och kollektiva förmåga att stå emot ett väpnat angrepp. I detta resonemang ingår också förmåga till resiliens. Även om Nato-medlemskapet kan verka avskräckande när det gäller fysiska angrepp så ökar hoten inom andra områden såsom desinformationskampanjer, risker för infiltration, cyberattacker med mera.

Antalet cyberattacker har ökat under 2025 och bland annat har en av kommunens leverantörer som tillhandahåller system för arbetsmiljö, personalärenden och rehabilitering drabbats stort. För att öka skyddet för information samt höja nivån för cybersäkerhet förväntas cybersäkerhetslagen träda i kraft i början av 2026. Lagen ställer högre krav på vår informationshantering, resiliens och incidentrapportering. Intern förankring av arbetssätt, metoder, kontinuitetshantering och incidentrapportering är viktiga områden för att bli effektivare i hantering av risker inom samtliga områden. I regeringens utredning för ny lagstiftning, *kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig*, ställs också krav på att kommunen ska kunna fullgöra sina författningsenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter.

Det handlar om att kunna prioritera resurser, tolka och tillämpa ny lagstiftning i kombination med äldre lagstiftning samt bygga upp intern kapacitet för att agera snabbt och samordnat. Ekonomiska förutsättningar, komplex regelstyrning och behovet av ökad kompetens gör detta till en växande utmaning – särskilt i en tid där hotbilden förändras snabbt och kraven på robusthet ökar.

Kompetensförsörjning

Ett flertal av kommunens verksamheter står idag inför väsentliga utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet. Detsamma gäller idag även för enskilda delar av kommunstyrelsens verksamheter. Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och prognos om ökande konkurrens om tillgänglig kompetens bedöms flertalet av kommunstyrelsens verksamheter befinna sig i en likartad situation inom en 3–5 årsperiod.

Då kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av kommungemensamma funktioner, system och processer samt tillhandahåller specialiststöd/expertis inom sakområden som enskilda förvaltningar på egen hand inte kan tillgodose, kan framtida kompetensbrist inom kommunstyrelsens verksamheter ge negativ följdverkan för kommunen som helhet samt för övriga kommunala verksamheters kapacitet och förmåga.

Kommunstyrelsens analys som underlag för svar på tilläggsuppdraget 2023:1 indikerade att det inom ett antal yrkesgrupper finns tecken på svårighet att rekrytera och det förväntas kvarstå kommande fem år. Yrkesgrupperna är främst ekonomer, upphandlare, löneadministratörer/lönehandläggare, jurister och ingenjörer inom mark/fastighetskunskap. Detta är påtagligt olika grupper gällande krav på utbildning, erfarenhet, möjlighet till utbildning på arbetsplatsen och konkurrerande arbetsmarknad. Insatser kommer säkerligen även omfatta mindre och större förslag på verksamhetsomställning för att klara grunduppdragen i en förändrad tillgång på arbetskraft med förväntad insats.

Finansiering av insatser att möta framtidens samhällsutmaningar

För att möta framtidens komplexa utmaningar – hållbar tillväxt, social hållbarhet, klimatomställning, anpassning och robusthet måste kommunen ha en god finansiell och verksamhetsmässig planering.

Umeå behöver fortsätta investera i bostadsförsörjning, infrastruktur och samhällsbyggande, samt fortsätta satsa på brottsförebyggande åtgärder och förebyggande socialt arbete. Om dessa områden hanteras integrerat och långsiktigt kan det leda till både stärkt resiliens och minskade framtida kostnader – exempelvis genom minskad brottslighet, bättre folkhälsa och lägre klimatrelaterade risker.

För att underlätta finansiering och därmed kunna hålla en högre takt i arbetet behöver det fortsätta jobbas för extern medfinansiering, såväl via regionala som nationella och europeiska finansieringssystem, i form av EU-program och klimatinvesteringsfonder. Det kommer att krävas god styrning och finansiell planering för att upprätthålla god ekonomisk hushållning över tid samt att säkerställa att resurser riktas dit de ger mest nytta, för att hantera de framtida utmaningarna.

Datadriven kommun

Kommunstyrelsen och därmed kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av ett flertal kommungemensamma funktioner, system och processer. Att genomföra en systematisk översyn och utveckla dessa kommungemensamma processer och system bedöms utgöra en stor möjlighet för att öka kommunens kapacitet, förmåga och effektivitet. Nya arbetssätt som tillvaratar digitaliseringens möjligheter bedöms därför utgöra en väsentlig möjlighet i ett 3–5 års perspektiv.

Kommunen står inför stora utmaningar med bland annat kompetensförsörjning. Utvecklingen inom digitalisering, automation och AI går snabbt framåt. Verksamheterna i kommunen ser en stor möjlighet i att nyttja denna typ av teknik. För att möjliggöra användning av den nya tekniken behöver kommunen fortsätta arbeta med detta på ett strukturerat sätt. Det görs inom ramen för det kommungemensamma arbetet med Datadriven kommun som leds av kommunstyrelsen tillsammans tekniska nämnden. En styrmodell och en gemensam grund/plattform för datainsamling och hantering håller på att byggas. Genom att fortsätta skapa styrning i frågor kopplat till detta och möjliggöra nyttjande av denna teknik är bedömningen att det i ett 3–5 års perspektiv kommer att underlätta för kommunen och dess verksamheter att möta den kompetensbrist som prognosticeras komma.

Positionering

Umeå är norra Sveriges största stad och kommunen är en förebild för jämställdhet, hållbarhet och innovation. Staden är den akademiska och intellektuella motorn i Norrland vilket är positioner kommunen ska jobba för att behålla.

Bilden av norra Sverige har påverkats under det senaste året då flera investeringar i viktig omställning och industrin misslyckats. Under den kommande tioårsperioden ska stora investeringar göras i närområdet. Umeå kommun behöver då kliva fram mer genom att tydligare ta position vid myndighetsetableringar och utveckling av befintliga verksamheter.

En central del i arbetet med att stärka och utveckla kommunens position är påverkansinsatser. Ofta handlar det om relevanta mötesplatser där kommunen tar plats, nationellt och internationellt, som ska bidra till tillväxt. En tydligare samordning i kommunen, inleddes under 2024 vilket skapat en stabil grund där Umeå syns och hörs.

En viktig del i positionsarbetet är att också fortsätta arbetet med en gemensam budskapsplattform inom kommunkoncernen. Det bidrar till ett tydligare genomslag när aktörerna bär fram Umeå. Parallellt med det arbetet ska kommunkoncernen också synliggöra vad platsen har att erbjuda för prioriterade målgrupper som studenter och barnfamiljer.

Demografiska förändringar i hela västvärlden med minskat barnafödande, migration och förändrade flyttmönster medför att kommunens arbetssätt behöver utvecklas. En del i det arbetet är att fortsätta utveckla samarbetet med Umeå universitet och andra viktiga intressenter.

Ny programperiod i EU

För att möta framtida samhällsutmaningar behöver Umeå kommun stärka förmågan att leda, samordna och mobilisera resurser över organisatoriska gränser. I detta ingår att vidareutveckla den territoriella och gränsregionala samverkan, där Umeå samspelar med aktörer i såväl Umeåregionen som i norra Sverige och över landsgränser. Särskilt viktigt är att förvalta och stärka Umeås roll som motor för hållbar tillväxt i norr.

EU:s nästa programperiod 2028–2034 innebär potentiellt genomgripande förändringar i hur regionala utvecklingsmedel fördelas, där en större andel av ansvaret kan flyttas från regional nivå till medlemsstaternas nationella partnerskapsplaner. För Umeå kommun kan detta innebära minskat direktinflytande över inriktning och användning av EU-medel och därmed ett behov av att stärka vår förmåga att bevaka, påverka och samverka kring den nya programarkitekturen.

Bilaga 4 – Aktiverande styrdokument relevanta för kommunstyrelsen

Nedan upptas aktiverande styrdokument som styr kommunstyrelsens verksamhet alternativt där kommunstyrelsen är ansvarig nämnd. Ansvarig nämnd innebär ansvar för planering av genomförande, samordning och stöd för genomförande samt uppföljning av dokumentet (benämns samordning i kolumnen KS roll).

De flesta av dokumenten innehåller flertalet mål/inriktningar och aktiviteter/uppdrag som riktas till olika nämnder. Här anges ett det antal som tydligt riktas till eller bedöms riktas till kommunstyrelse verksamheter.

Styrdokument som är under revidering upptas i egen tabell.

Aktiverande styrdokument som styr KS

Nr	Dokumentnamn	KS roll: Samordning	KS roll: Följa mål/ inriktning	KS roll: Genomföra aktivitet/ uppdrag
1	Aktivitetsplan Umeå växer tryggt och säkert 2024–2026	x	12 mål	-
2	Cykeltrafikprogram		2 mål	6 aktiviteter
3	Energiprogram	x	6 inriktningar	-
4	Fotgängarprogram		1 mål	4 aktiviteter
5	Gemensam utvecklingsstrategi mellan Umeå och Vasa stad "Umeå och Vasa 2030 - Gränslösa möjligheter i en hållbar tillväxtregion"	x	13 mål/ inriktningar	-
6	Godstrafikprogram		2 mål	5 aktiviteter
7	Handlingsplan för halverad barnfattigdom	x	1 mål	aktiviteter?
8	Handlingsplan suicidprevention		6 mål	5 aktiviteter
9	Holmön – Umeås utpost i Kvarken: Strategier för framtiden	X	11 mål	-
10	Integrationsstrategi		3 mål	3 aktiviteter
11	Internationellt program	x	5 mål	
12	Kollektivtrafikplan 2025–2028	KS fastställer		UKF genomför
13	Kollektivtrafikprogram			7 åtgärder
14	Kulturpolitiskt program för Umeå kommun 2020–2030		6 mål	-
15	Parkeringsprogram		1 mål	4 aktiviteter
16	Plan för civil beredskap 2024-2026	X	1 mål	16 aktiviteter

17	Konkretiserad plan för civil beredskap	x		30 aktiviteter
18	Plan för kommersiell service på Umeå landsbygd	X	3 mål	10 aktiviteter
19	Program för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun	X	6 mål	32 aktiviteter
20	Program för tillgänglighet i Umeå kommun 2018–2030	X	9 mål	31 aktiviteter
21	Strategidokument för upphandlingar med sociala krav i Umeå kommunkoncern	X	3 mål	
22	Strategisk plan 2016–2028	X		
23	Tillgänglighetsprogram, etapp 2	X	3 mål	2 aktiviteter
24	Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram 2022–2030 med utblick 2040	X	10 mål	15 aktiviteter
25	Umeå kommuns lokala miljömål 2020	X		
26	Vattentjänstplan Umeå kommun	X		6 aktiviteter
27	Åtgärdsplan för minskade utsläpp av växthusgaser	X		21 aktiviteter
28	Renare luft i Umeå - Åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormen för kvävedioxid i Umeå	X	1 mål	10 aktiviteter

Aktiverande styrdokument under revidering eller framtagande

Här upptas styrdokument där kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen fattat beslut om revidering eller igångsättning och där kommunstyrelsen är dokumentansvarig nämnd.

Nr	Dokumentnamn	Revidering/ framtagande	Datum för KF/KS beslut om revidering/ framtagande
1	Drog- och brottsförebyggande program 2025–2027	Under framtagande	2025-04-28
2	Grönstrukturprogram	Under framtagande	2024-11-25
3	Övergripande styrdokument kommunikation	Under framtagande	2025-04-28
4	Parkeringsnorm/Mobilitetsnorm	Under framtagande	2024-06-11
5	Utbyggnadsplan	Under framtagande	2025-04-14
7	Åtgärdsprogram mot buller	Under revidering	2024-11-25
8	Avfallsplan för Umeåregionen (samverkan Umeåregionen)	Under revidering	2024-11-25

9	Dagvattenprogram för Umeå kommun	Under revidering	TN[2]
10	Mål och riktlinjer för minoritetspolitiskt arbete	Under revidering	2024-04-29

[2] Beslut om revidering fattat av Tekniska nämnden

Verksamhetsplan

Kulturnämnden

2026

Dokumentnamn: Verksamhetsplan Kulturnämnden 2025		
Dokumentansvarig: Kulturnämnden		**Upprättad:** 2025-10-23
Godkänd av: Kulturnämnden	**Version:** 1.0	**Datum:** 2025-11-20 §57

Inledning

Kulturnämnden har upprättat verksamhetsplan för 2026. Som grund för verksamhetsplanen ligger kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv, budget och investeringar 2026. Till detta har hänsyn tagit till den av kommunstyrelsen antagna anvisningen för verksamhetsplanering 2026.

Utöver ovan nämnda underlag tas i verksamhetsplanen hänsyn till Kulturpolitiskt program för Umeå kommun 2020 – 2030 antaget av kommunfullmäktige 2020-12-21.

Innehållsförteckning

Inledning 2
Innehållsförteckning 3
Grunduppdrag 6
Kulturnämndens uppdrag till förvaltningen 7
Kulturnämndens uppföljning 7
Nämndens planering avseende inriktningsmål och program 8
Inriktningsmål 2 – Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden 8
Program för Social Hållbarhet 9
Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden 9
Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv 12
Av kommunfullmäktige tilldelat tilläggsuppdrag 14
Tilläggsuppdrag 2025:1 14
Tilläggsuppdrag 2025:11 14
Tilläggsuppdrag 2023:1 14
Tilläggsuppdrag 2023:2 14
Tilläggsuppdrag 2021:8 15
Drift- och Investeringsbudget 16
Driftsbudget 16
Investeringsbudget 18
Nämndens arbete med personalpolitiska mål och uppdrag 19
Bilaga 1 21
Utmaningar och möjligheter på 3 – 5 års sikt 21
Bilaga 2 24
Nämndens styrning och uppföljning av externa utförare 24
Bilaga 3 25
Kompetensförsörjningsplan 25
Bakgrund och syfte 26
Aktiviteter- och utbildningsplan 26

Finansiering 26
Kompetensförsörjning Umeå Kommun 26
Vision och verksamhetsidé 26
Personalpolitiska mål 26
Styrning och vägledning 26
Umeå kommuns värdegrund 26
Samverkansavtal 26
Arbetsmiljöpolicy 27
Medarbetarpolicy 27
Ledarpolicy 27
Att arbeta med kompetensförsörjning 27
Omvärld och demografi 27
Arbetslöshet 28
Kompetensförsörjningsprognos 2025–2035 29
Nuläge och utmaningar 30
Uppföljning av kompetensförsörjningsarbetet 31
Modell och strategier 31
Strategier för att möta kompetensutmaningen 31
ARUBA-modellen 31
SKR:s nio strategier 31
Arbeta med friskfaktorer 32
Underlätta för fler att arbeta mer och längre 32
Värna arbetstiden 32
Synliggör lön, villkor och förmåner 32
Stärk chefens förutsättningar att leda 32
Använd kompetensen rätt 33
Utnyttja teknikens möjligheter 33
Rekrytera och attrahera bredare 33
Främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning 33
Slutsats kompetensförsörjningsplan kulturnämnd 33

Bilaga 4 34

Beslutade verksamhetsstöd till föreningar, stiftelser, Umeå Folkets Hus samt budget för stipendier, tillfälliga kulturarrangemang och studieförbund (fördelningsmodell) 2025 34

Grunduppdrag

Kulturnämnden svarar för folkbibliotek, Skolbiblioteksservice, konstverksamhet, kulturskola, kvinnohistoriskt museum, kultur i skolan, kultur för seniorer, arrangemang i Väven och kommungemensamma arrangemang samt den kommungemensamma konstsamlingen.

Utöver detta svarar Kulturnämnden för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral samt stöd till kulturföreningar, kulturfestivaler och studieförbund. Kulturnämnden fördelar stipendier och annat stöd till kulturutövare samt till samlingslokaler.

Kulturnämnden ska medverka i kommunens arbete med stadsmiljö- och bevarandefrågor och i kommunövergripande kulturfrågor som handläggs av andra nämnder och styrelser.

Kulturnämnden ska inom sitt ansvarsområde stödja och främja yttrandefriheten, möjliggöra konstnärliga upplevelser, stödja skapande verksamhet, samarbeta och samråda med samhällsorgan, föreningar, intresseorganisationer, övriga tillskyndare inom verksamhetsområdet samt stödja och främja internationellt kulturutbyte.

Kulturförvaltningen ska arbeta med möjliggörande av kulturupplevelser av, med och för Umeås medborgare. Kulturförvaltningen ska arbeta med kulturutövares villkor och förutsättningar och stödja civilsamhället och föreningslivsdrivna initiativ. Tillsammans skapas ett mångfacetterat utbud för medborgarna. Kulturförvaltningen ska aktivt arbeta med kultur som demokratins immunförsvar och erbjuda likvärdiga förutsättningar i hela Umeå kommun.

Kulturförvaltningen fördelar stöd till föreningar, festivaler och studieförbund för att säkerställa ett brett, rikt och varierat utbud av kultur i hela Umeå.

Kulturförvaltningen arbetar med, deltar i och driver internationella kulturutbyten såsom samarbete med Vasa, Finland och Fristad (ICORN).

Folkbiblioteksverksamheten ska bedrivas i enlighet med bibliotekslag och fastställd biblioteksplan. Folkbibliotek ska vara en plats för demokrati, information, kultur, litteratur och lärande. Biblioteken ska vara öppna, tillgängliga och trygga för alla. De ska erbjuda en aktuell och representativ mediesamling, relevanta bibliotekstjänster och programverksamhet för olika målgrupper.

Verksamheten vid Sveriges depåbibliotek och lånecentral ska bedrivas som en del i Kungliga bibliotekets nationella samverkans- och utvecklingsuppdrag.

Kulturskolan ska med sin verksamhet erbjuda barn och unga i Umeå kvalitativa upplevelser av konst och kultur, samt skapa förutsättningar för kreativitet, lärande och eget skapande.

Kulturskolan ska erbjuda frivilliga kulturaktiviteter och möjlighet till långsiktigt lärande och färdigheter i en rad estetiska ämnen, på barns och ungas fria tid. De frivilliga aktiviteterna är också riktade och uppsökande, för att nå nya målgrupper. Kulturskolan ska också arbeta med Kulturlöftet i grundskolan, där det säkerställs att alla elever årligen får tillgång till kulturaktiviteter under sin skoltid. Även förskolans elever ska säkerställas kulturaktiviteter i så stor utsträckning som möjligt.

Programavdelningens verksamheter ska erbjuda medborgarna upplevelser inom konst och kultur samt vara en katalysator för ökad kreativitet, ny kunskap och eget skapande. Det sker genom såväl egna produktioner som i samverkan med olika externa aktörer. Utställningar, programaktiviteter och pedagogiska projekt görs med bredd och spets utifrån målgruppsfokus. Avdelningen tillhandahåller plattformar för samhällsdebatt och lärande inom ämnen som bland annat konst, kultur och genus.

Kulturnämndens uppdrag till förvaltningen

Förvaltningen får i uppdrag att revidera modellen för stöd till studieförbund. Modellen bör ta hänsyn till den nya beräkningsgrunden för studieförbunden från Folkbildningsrådet. Uppdraget är en fortsättning från 2025.

Förvaltningen får i uppdrag att se över modellen för verksamhetsstöd till föreningar, festivaler och stiftelser samt stöd för tillfälliga kulturarrangemang. Översynen ska ta i beaktande hur nya föreningar kan beredas möjlighet att ta del av stödet samt hur och på vilka grunder stödet till befintliga föreningar kan justeras. Uppdraget är en fortsättning från 2025.

Förvaltningen får i uppdrag att utifrån analys av genomförd besökarundersökning i Väven tillsätts en arbetsgrupp som ska arbeta för ökad tillgänglighet i Vävens lokaler samt anpassad skyltning och besökarvägledning.

Förvaltningen får i uppdrag att göra en kartläggning av förvaltningens digitala kanaler. Kulturförvaltningen når i dag sin publik över flera spridda kanaler vilket riskerar splittrade användarresor, dubblerad information och otydliga budskap. Kartläggningen ska ligga till grund för att kunna enas om struktur, tonalitet och design samt tydliggöra ansvar.

Förvaltningen får i uppdrag att ta fram en ny metod för samlad statistik över såväl besökare som programaktiviteter i Väven tas fram för att skapa ett samlat underlag för Väven som gemensam mötesplats.

Förvaltningen får i uppdrag att utreda kostnaden för inköp och drift av en ytterligare biblioteksbuss som en del av kommande äskanden i budgetprocessen

Kulturnämndens uppföljning

Kulturnämnden följer upp sitt grunduppdrag i verksamhetens tertialrapportering, intern kontroll, uppföljning av kulturpolitiskt program samt i uppföljning av biblioteksplanen. Baserat på underliggande rapportering gör nämnden bedömning av grunduppdragets genomförande och återrapporterar bedömningen till kommunfullmäktige.

Kulturnämnden följer upp verksamheten genom tertialrapporter och årsrapport.

Kulturnämnden ska följa upp sina verksamheters kvalitativa utveckling genom återkommande rapporter från förvaltningsledning och verksamhetschefer.

Kulturnämnden följer upp verksamheternas arbete för inriktningsmål, program och tilläggsuppdrag genom tertialrapporter, årsrapport samt genom förvaltningsledningens återkommande informationer.

Kulturnämnden ska följa upp sin verksamhet genom den statistik som lämnas till Kungliga biblioteket, Statistiska Centralbyrån och Kulturrådet samt de uppgifter som finns samlade i databasen Kolada.

Nämndens planering avseende inriktningsmål och program

Inriktningsmål 2 – Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Samordningsansvar: kommunstyrelsen och individ- och familjenämnden. Mål 2 destineras särskilt till: individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden samt Umeå kommunföretag, AB Bostaden och UPAB.

Kulturnämndens planering för inriktningsmål 2

Kulturnämndens verksamheter ska arbeta aktivt för jämställdhet, jämlikhet och möjlighet till likvärdigt deltagande i kulturlivet.

Folkbibliotek ska vara tillgängliga på flera ställen i Umeå kommun och vara trygga för alla att besöka. Biblioteken ska arbeta långsiktigt med att ha verksamhet lämpligt fördelad i kommunen, inom rimligt avstånd och tillgänglig för alla invånare. Biblioteksbussen ska besöka delar av kommunen som har långt till någon av kommunens fasta folkbibliotekslokaler.

Folkbibliotek ska erbjuda ett brett utbud av medier och tjänster anpassade till invånarnas behov, med respektive biblioteks primära upptagningsområde som utgångspunkt. Biblioteken ska bidra till kunskapsförmedling, tillhandahålla läsfrämjande insatser, erbjuda kulturaktiviteter samt främja fri åsiktsbildning och delaktighet i demokratisk samhällsutveckling.

Kulturskolan ska erbjuda frivilliga kulturaktiviteter, som kan innebära såväl korta insatser, som möjlighet till långsiktigt lärande inom en rad estetiska ämnen. Kulturskolan ska också arbeta med riktade verksamheter för att hitta nya målgrupper, där verksamheten fortfarande är frivillig, och där Kulturskolan arbetar mer uppsökande. Kulturskolan ska dessutom arbeta med Kulturlöftet i grundskolan, där det säkerställs att alla elever årligen får tillgång till kulturaktiviteter under sin skoltid, oavsett skola och stads- eller kommundel.

Kulturskolan ska välkomna barn och unga till aktiviteter i centrum i egna lokaler, och ska också finnas tillgänglig runt om i hela kommunen i samverkan med andra aktörer. Verksamheten ska arbeta med målgruppernas egna idéer och behov, arbeta aktivt med delaktighet och skapa en verksamhet som är relevant för barn och unga i Umeå idag.

Programavdelningen är en viktig medskapare av Umeås offentliga rum i stadsdelar, kommundelar och byar. Verksamheterna inom avdelningen ska genomföra arrangemang och konstnärliga gestaltningar samt driva projekt i samverkan med föreningslivet, civilsamhället och det professionella kulturlivet som bidrar till stadsutveckling och verkar för att attraktiva och trygga stadsmiljöer både skapas och bevaras och nya mötesplatser utvecklas.

Program för Social Hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna, genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt, och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. En socialt hållbar kommun är inkluderande, trygg och skapar förutsättningar för välbefinnande för alla invånare. Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där fler maktordningar synliggörs och beaktas.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: *Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv*.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition. För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål.

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

- *Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla*, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.

- *Skapa förutsättningar för social blandning*, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.

- *Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet* för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer

1.2 Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög. Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer:

- *Förebygga och motverka organiserad brottslighet*, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle. Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.

- *Förebygga våld* genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn. Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.

I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.

Kulturnämndens planering för Fokusområde 1

För att ge alla invånare goda förutsättningar att vara en aktiv del i samhället ska folkbiblioteken arbeta för ökad digital delaktighet med fokus på personer i digitalt utanförskap samt stärkt medie- och informationskunnighet för kommunens invånare.

Biblioteken ska samverka med andra kommunala verksamheter och det lokala föreningslivet för att vidareutveckla kommunens arbete med integrationsinsatser, exempelvis genom språkcaféer och fortsatt samarbete med Salam familj.

Folkbibliotek ska ha en omfattande mediesamling och verksamhet som riktar sig till barn och unga, för att främja såväl läsning som demokratisk delaktighet och eget skapande. Biblioteken ska arbeta med läsfrämjande och språkstärkande insatser med barn och unga som huvudsaklig målgrupp. Arbetet utgår från kunskapen om att fler språk ger fler möjligheter. Därför har både svenska, nationella minoritetsspråk och utländska språk en given plats i verksamheten. Alla bibliotek ska erbjuda avgiftsfria kulturaktiviteter för barn och unga.

I enlighet med barnkonventionen ska folkbiblioteken arbeta för att avveckla alla ersättningsavgifter för barn- och ungdomsböcker.

Biblioteken ska främja barn och ungas delaktighet i utvecklingen av biblioteksverksamheten, till exempel genom biblioteksråd där elever medverkar i det lokala bibliotekets aktivitetsplanering.

Folkbiblioteken ska vidareutveckla samarbete med föreningar, studieförbund och andra kommunala förvaltningar i arbetet med läsfrämjande insatser för barn, exempelvis ungdomsledda bokklubbar,

förebildsföreläsningar för unga samt kunskapshöjande föredrag och samtal om demokrati och inkludering för unga och vuxna.

Biblioteksverksamheten ska utveckla arbetet med Kriminalvården för att förmedla litteratur och genomföra boksamtal enligt överenskommet uppdrag med syfte att väcka läslust och utveckla läsvanor hos Kriminalvårdens klienter. Bibliotekets arbete är en del av Kriminalvårdens mål att minska återfall i brott.

Kulturskolan stärker jämlika uppväxtvillkor och främjar folkhälsoarbetet genom att arbeta för att långsiktigt och regelbundet finnas med olika verksamheter i hela kommunen; frivilliga aktiviteter, såsom kurser på fritiden, prova-på eller lovaktiviteter, där möjlighet att fördjupa sina konstnärliga intressen och färdigheter är en viktigt del. Med tydligt riktade insatser, i samverkan med grundskolor, anpassad skola, eller civilsamhället, kan Kulturskolan långsiktigt verka för att fler målgrupper ska upptäcka och utveckla sina konstnärliga intressen. Verksamheten ska utvecklas så att den i än högre grad kan erbjudas i stads- och kommundelar.

Kulturskolan ska arbeta med Kulturlöftet, som ger alla elever i kommunens grundskolor möjlighet att möta konst och kultur, såväl som publik som i det egna, kreativa skapandet. På så sätt stärks tillgängligheten till konst- och kulturaktiviteter och uppväxtvillkoren blir mer likvärdiga, oberoende av det enskilda barnets förutsättningar. Även förskolan erbjuds kulturaktiviteter i så stor utsträckning som möjligt. Genom detta arbete sprids även kunskap om Kulturskolans aktiviteter på fritiden.

Kulturskolan ska arbeta aktivt med delaktighet och inflytande för alla barn och unga som deltar i verksamheterna.

Kulturskolans verksamheter innefattar såväl frivillig verksamhet för barn och unga på deras fritid, där verksamheten även jobbar uppsökande med riktade insatser till särskilda målgrupper, för att säkerställa att tillgången till konst- och kulturaktiviteter är likvärdig, oavsett stadsdel, skola och förutsättningar hemma Den riktade verksamheten är kostnadsfri och sker ofta i samverkan med andra aktörer, både kommunala och från civilsamhället.

Kulturskolan ska verka för att långsiktigt och regelbundet bedriva sina verksamheter i hela kommunen för att bidra till att Umeå ska fortsätta växa utan några utsatta områden.

Programavdelningen ska arbeta för stärkta mötesplatser utanför centrum i enlighet med beslutad landsbygdspolicy.

Väven ska utvecklas som en mötesplats och arena för demokrati och möten mellan människor. Dess olika verksamheter ska bidra till ett kulturliv som är öppet och tillgängligt för alla. Programavdelningen ska inom ramen för detta aktivt arbeta för att tillhandahålla goda villkor och hög service för såväl besökare som kulturlivets olika aktörer.

Nya socialtjänstlagen ska under 2026 prövas praktiskt i Väven där ny kultursamordnare anställs för att arbeta verksamhetsövergripande med fokus på att stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för unga som vistas i Väven. Satsningen görs i samarbete med Socialtjänsten.

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet:

- *Systematiskt integrera* ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser.

- *Genomföra särskilda pilotsatsningar* för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt.

Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030.

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen.

Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Kulturnämndens planering för Fokusområde 2

Kulturens betydelse i stadsutveckling och flera andra tätt förknippade målområden förtydligas såväl lokalt som nationellt. Regeringens nya strategi för levande städer slår fast att “Sveriges städer ska utifrån sina förutsättningar utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer” (Skr. 2024/25:96). Det är i linje med det kulturpolitiska programmets mål om att kulturförvaltningen ska

verka för att attraktiva stads och kulturmiljöer skapas och bevaras. Under 2025 har flera delar av Gestaltad livsmiljö-området påbörjats och under 2026 kommer initiativen arbetas vidare med. Kulturförvaltningen ska arbeta med såväl långsiktig systematik, struktur som genomförande. Kulturförvaltningen ska fortsätta det tvärsektoriella arbetet med andra berörda förvaltningar för ett förändrat långsiktigt, systematiskt arbetssätt när det gäller planering av attraktiva livsmiljöer. Kulturförvaltningen ska också fortsatt delta i projekt med extern finansiering tillsammans med externa aktörer. Arbetet med framtagandet av en Konstpolicy ska fortsätta och färdigställas under 2026. I arbetet med stadsutveckling och Gestaltad livsmiljö ska jämställdhetsperspektiv beaktas samt innovativa och utmanande processer och projekt prioriteras.

Kulturförvaltningen har i sitt grunduppdrag att särskilt beakta barns perspektiv och ska, trots att det förtydligandet inte längre är så tydligt formulerat i Fokusområdet, särskilt synliggöra livsvillkor och erfarenheter för barn och unga. Stora delar av förvaltningens verksamhet riktar sig till barn och unga och arbetet med delaktighet och barn och ungas möjlighet att påverka verksamheten ska fortsätta utvecklas.

Kulturnämndens verksamheter skapar förutsättningar för socialt sammanhållna stadsdelar och tätorter genom mötesplatser i egna lokaler, samt ett brett utbud av kulturaktiviteter för alla åldrar såväl i egna lokaler som i samverkan med andra. Detta till exempel genom bibliotekens aktiviteter, programavdelningens verksamheter och Kulturskolans öppna verksamhet och verksamhet i skola och förskola.

Vad gäller landsbygdsutveckling bidrar Kulturnämndens verksamheter genom samverkan med andra aktörer för att säkerställa verksamheterna kan erbjuda aktiviteter i byar, på skoltid, i samverkan med fritidshem, föreningsliv och tillsammans med andra kommunala aktörer.

Folkbibliotek ska vara tillgängliga på flera ställen i Umeå kommun och vara trygga för alla att besöka. Biblioteken bör finnas inom rimligt avstånd och vara lättillgängliga för alla medborgare. Biblioteken ska erbjuda mediesamlingar och programverksamhet lokalt anpassade efter befolkningsstrukturen i det aktuella upptagningsområdet. Biblioteksbussen ska besöka delar av kommunen som har långt till någon av kommunens fasta folkbibliotekslokaler.

Folkbibliotek ska tillhandahålla en representativ mediesamling och programverksamhet vars innehåll kan erbjuda identifieringsmöjligheter och samtidigt utmana normer, maktstrukturer och värderingar.

Kulturskolan ska arbeta strategiskt och strukturerat med delaktighet från målgrupperna. Här ingår bland annat regelbunden kompetenshöjande insatser för Kulturskolans personal, men också ett aktivt arbete för att uppmuntra deltagare och elever att komma med idéer och tankar kring verksamheten, såväl på individ, som på grupp- och organisatorisk nivå.

Programavdelningen ska arbeta för jämställdhet, jämlikhet och möjlighet till likvärdigt deltagande i kulturlivet. Programavdelningen ska också arbeta aktivt för att nå nya målgrupper utifrån deras förutsättningar och behov.

Programavdelningen ska vara en plattform för att utmana föreställningar om makt, kön och identitet och bidra till kunskap och lärande inom desamma. Programavdelningen ska erbjuda barn och unga i Umeå kvalitativa upplevelser av konst, kultur och utställningsverksamhet. Verksamheterna ska vara en katalysator för kreativitet och ny kunskap.

Av kommunfullmäktige tilldelat tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag 2025:1

Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.

Kulturnämndens demografiska utmaningar är positiva. Umeå fortsätter att växa. Utveckling av stadsdelar, samhällen och byar pågår kontinuerligt. Detta skapar en positiv efterfrågan vad det avser såväl bibliotek, kulturskola, programverksamhet som stöd till kulturföreningar. Kulturnämnden kommer under 2026 att genomföra en analys om vad som krävs för att Umeå fortsatt ska vara en stark kulturstad i den fortsatta tillväxten. (Tilläggsuppdrag 2025:1)

Tilläggsuppdrag 2025:11

Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att initiera samarbete med och aktivera föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.

Kulturförvaltningen deltar i de olika projekt som startas upp i kommunen vad det avser civil beredskap, informationssäkerhet, cybersäkerhet med flera. Kulturförvaltningen ska tillsammans med Fritidsförvaltningen ha dialog med föreningslivet och studieförbunden för att se hur alla tillsammans, med hänsyn tagen till olika kompetenser och förutsättningar, kan bidra till den civila beredskapen. Folkbiblioteken ska uppmärksamma den årliga Beredskapsveckan (Tilläggsuppdrag 2025:11)

Tilläggsuppdrag 2023:1

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Kulturnämnden har genom verksamhetsplanen en uppdaterad kompetensförsörjningsplan som ligger till grund för arbetet med att klara framtida personalförsörjning. Övriga verksamheter har ett aktivt arbete i nätverk och samarbeten för att minska sårbarheten vid framtida vakanser.
Rådande personalplanering, rekryteringsunderlag och analyser av kompetensbehovsplanering gör gällande att kulturnämnden inte identifierat behov av omställningsarbete för att klara kompetensförsörjningen. (Tilläggsuppdrag 2023:1)

Tilläggsuppdrag 2023:2

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndsgränser.

Kulturförvaltningens olika verksamheter har många och långsiktiga samarbeten med föreningslivet, kulturinstitutioner och externa aktörer. Därför ska fokus vara på att öka samarbetet över förvaltningsgränserna internt i kommunen. Det finns flera förvaltningsövergripande frågor som kräver en utvecklad och ökad samverkan, såsom exempelvis UVTS, den nya socialtjänstlagens krav på förändrade arbetssätt samt gestaltad livsmiljö.

Därför ska under 2026 en gemensam ny roll anställas gemensamt av Kulturförvaltningen och Socialförvaltningen för att pröva ett nytt sätt att arbeta förebyggande och uppsökande med unga som befinner sig utanför sammanhang men ännu inte i riskzon. (Tilläggsuppdrag 2023:2)

Biblioteksverksamheten ska vidareutveckla samarbete med andra förvaltningar, såsom Fritid, Stadsledningskontor, Stöd och omsorg, Utbildning och Äldreomsorg, för att driva gemensamma satsningar som främjar läsning, kultur, demokrati och digital delaktighet. (Tilläggsuppdrag 2023:2)

Kulturskolan ska genom fortsatt samarbete med utbildningsförvaltningen finnas tillgänglig runt om i stadsdelar, kommundelar och byar. I arbetet ingår infriande av kulturlöftet i samarbete med andra verksamheter i civilsamhället för att skapa en jämlik tillgång till kultur och uppfylla mål i läroplanen. Kulturskolan samverkar även med fritidsnämndens verksamheter, för att tillsammans säkerställa en meningsfull och hållbar verksamhet för barn och unga på deras fritid. (Tilläggsuppdrag 2023:2)

Programavdelningen ska genom strategiskt arbete förankra arbetssätt och rutiner för kulturlivets utveckling i kontakter med andra förvaltningar och nämnder. Programavdelningen ska verka för att goda relationer skapar och upprätthålls förvaltningsöverskridande i de återkommande kommunövergripande uppdragen avdelningen genomför, bland annat deltagande i arbetet för gestaltad livsmiljö samt i utvecklingen av kultur – och evenemangsstaden Umeå. (Tilläggsuppdrag 2023:2)

Tilläggsuppdrag 2021:8

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Kulturförvaltningen ska tillsammans med de andra förvaltningarna och de kommunala bolagen delta i arbetet med att motverka välfärdsbrott. Då arbetet kräver förändring av rutiner på övergripande nivå kan inte Kulturförvaltningen driva enskilt arbete utan samverkan förvaltningsövergripande kommer att krävas.

Kulturnämndens verksamhetsstöd till föreningar, stiftelser och studieförbund samt budget för stipendier och tillfälliga kulturarrangemang hanteras av Föreningsbyrån som lyder under fritidsnämnden. Utöver Föreningsbyråns egna kontroller av bidragsmottagare har kulturförvaltningen återkommande möten med föreningar och studieförbund för att följa upp, samverka och minska risken för otillbörligt nyttjande av kulturnämndens stöd. Stöd för tillfälliga kulturarrangemang betalas ut efter ett arrangemang är genomfört. (Tilläggsuppdrag 2021:8)

Drift- och Investeringsbudget

Driftsbudget

Ekonomisk ram för Kulturnämnden 2026 (mnkr)	
Kulturnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-169,84
Teknisk ramjustering 2025 KS nau 2024-09-10	0,17
Kulturnämndens tilldelning enligt förslag planeringsdirektiv 1 (dec-24)	**-176,72**
Justering av PO-pålägg	0,76
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2025	
Demografi	0,11
”Händer på lovet”	-0,50
Kultur för seniorer	-0,50
Tillskott inriktningsmål 0,5%	-0,85
Beslut ekonomisk tilldelning för 2026	**-177,71**

Verksamhet	**Budget 2025, mnkr**	**Budget 2026, mnkr**	**Förändring mnkr**	**Förändring procent**
Nämndverksamhet	-1,1	-1,1	0,0	2,0%
Stab och ledning	-5,2	-6,6	-1,4	27,6%
Stödet till föreningar, festivaler och studieförbund	-32,9	-33,7	-0,8	2,3%
Kulturskola	-40,1	-42,1	-2,0	5,1%
Bibliotek	-64,8	-67,2	-2,5	3,8%
Programavdelningen	-25,6	-26,9	-1,3	5,2%
Kulturnämnd	**-169,7**	**-177,7**	**-8,0**	**4,7%**

Kulturnämnden har 2026 fått en ökad ekonomisk tilldelning med –8,0 miljoner kronor jämfört med 2025.

Personalkostnader har räknats upp med 3,64%, exklusive minskningen av PO-pålägget på 0,8 miljoner kronor, från och med 2026-04-01, enligt den prognos på kommande lönerevision som Stadsledningskontorets förhandlingsenhet föreslagit för år 2026.

En generell indexökning med 2,0% har gjorts på förvaltningens driftskostnader.

Nämndverksamheten har fått en ökad budget med 2,0%. Arvoden och övriga driftskostnader har räknats upp med 2,0%.

Stab och ledning har fått en ökad budget med 27,6%. Löner har räknats upp enligt fastställd prognos. Årsarbetarantalet har utökats med 1,2 årsarbetare, dels utökat uppdrag på nämndsekreterartjänsten, dels utökning med en utvecklingsledare kopplat till inriktningsmålen. Driftskostnader såsom fristad, personalrelaterade kostnader har räknats upp med 2,0%. Utöver det –0,25 mnkr i ökad budgetram kopplat till verksamheten som bedrivs i gymnastiken på Mimer.

Index för hyresintäkter för Sveriges Lånecentral och Depåbibliotek, ateljéföreningar/verkstäder oförändrade.

Stödet till föreningar, festivaler och studieförbund har fått en utökad budget med 2,3%. En generell indexuppräkning på 1,5% utöver det –0,25 mnkr i ökad budgetram kopplat till verksamheten som bedrivs i gymnastiken på Mimer. Detaljerad fördelning av stödet finns med som bilaga.

Kulturskolan har fått en utökad budget med 5,1%. Löner har räknats upp enligt fastställd prognos. Driftskostnader såsom inköp av scenkonst, öppen verksamhet, kulturbuss, personalrelaterade kostnader med mera har räknats upp med 2,0%. Ramökningen på -0,5 miljoner kronor kopplat till "Händer på lovet"/ Umeå summer zone läggs under Kulturskolan men med samarbete med biblioteket

Ingen uppräkning av intäktskrav för terminsavgifter och uthyrning av instrument är oförändrade.

Biblioteket har fått en utökad budget med 3,8%. Löner har räknats upp enligt fastställd prognos. Driftskostnader såsom media, IT, program, personalrelaterade kostnader med mera har räknats upp med 2,0%. Det finns ett högt tryck på biblioteksservice på de östra stadsdelarna en ramökning på -0,65 miljoner kronor tillförs biblioteket för att kunna utöka personalstyrkan med en årsarbetare på Ålidhemsbiblioteket.

Ingen uppräkning av intäktskrav för förseningsavgifter, kopieringsintäkter mm är oförändrade.

Programavdelningen har fått en utökad budget med 5,2%. Löner har räknats upp enligt fastställd prognos. Driftskostnader såsom utställningar, konstrenoveringar, program, personalrelaterade kostnader med mera har räknats upp med 2,0%. Ramökningen till kultur för seniorer på -0,5 miljoner kronor.

Ingen uppräkning av intäktskrav för uthyrning av Väven är oförändrad.

Investeringsbudget

Projekt	**Budget 2025** mnkr	**Budget 2026** mnkr	**Plan 2027** mnkr	**Plan 2028** mnkr	**Plan 2029** mnkr
Ram anpassning	-1,1	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Bibliotek					-14,4
Kulturskola		-46,5			
Summa Tekniska nämnden	**-1,1**	**-47,5**	**-1,0**	**-1,0**	**-15,4**
Reinvestering Kulturverksamhet	-2,7	-2,7	-7,7	-7,7	-2,8
Konstanslag	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,3
Inventarier Kulturskolan		-2,0			
Gestaltad livsmiljö		-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Inventarier bibliotek					-8,7
Summa Kulturnämnden	**-4,9**	**-7,9**	**-10,9**	**-10,9**	**-14,7**
Summa Kulturverksamhet	**-6,0**	**-55,3**	**-11,8**	**-12,0**	**-30,1**

Fastighetsinvesteringar

Investeringsbudget för renovering och anpassning av biblioteksverksamhet kommer i huvudsak att användas för underhåll av närbibliotek och nödvändiga ombyggnationer för att kunna erbjuda mer-öppet.

Nytt bibliotek (placering ej namngivet) påbörjas år 2029

Kulturskolan får nya lokaler totalt -46,5 miljoner kronor.

Övriga investeringar

Årligt återkommande reinvesteringar avser erforderligt underhåll och utbyte av lös inredning inom förvaltningens olika verksamheter. En utökning av budgeten har skett för åren 2027 - 2028 med -5 miljoner kronor/år totalt -10 miljoner kronor. Nämndens uppdrag till förvaltningen att ta fram en långsiktig plan för lös inredning och teknik framför allt kopplat till att Väven funnits i 10 år har presenterats och reinvesteringarna kan på kort sikt klaras med detta tillskott i budgeten på -10 mnkr.

Konstanslaget som är årligt återkommande används både för att bekosta kommungemensam konstnärlig gestaltning som för lös konst (konst som inte är integrerad i en viss fastighet).
En utökning av konstanslaget med –1 mnkr kopplat till gestaltad livsmiljö har gjorts.

Nämndens arbete med personalpolitiska mål och uppdrag

Välfärden står inför stora utmaningar gällande finansiering och personalbrist. Vi behöver därför förnya våra arbetssätt för att klara utmaningarna och här ger digitaliseringen avgörande möjligheter. Vi behöver också förbättra vår samverkan över förvaltningsgränserna och med andra organisationer.

Personalnämnden har samordningsansvar för de personalpolitiska målen.

Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Kulturnämndens planering för arbetet med personalpolitiska mål och uppdrag

Mål 5: Kulturnämndens verksamheter ska aktivt arbeta för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare. En indikator för verksamhetens attraktivitet är att mäta totalt värde för medarbetarenkäten där kulturförvaltningens totala värde skall överstiga kommunens övergripande totala värde. Det totala värdet för medarbetarenkäten signalerar medarbetarnas sammantagna uppfattning av kulturförvaltningen som arbetsgivare.

Rekryteringar inom kulturförvaltningen skall alltid ske med utgångspunkt i kompetensförsörjnings-planen och med en långsiktighet där förvaltningen aktivt planerar för att möta framtida eventuella utmaningar med kompetensförsörjning. Kulturnämndens arbete med kompetensförsörjning utgår också från en intern rörlighet och kompetensutveckling. Mångfald skall alltid beaktas vid rekrytering.

Andelen heltidsanställda redovisas i kulturnämnd och skall överstiga 82%.

Mål 6: Kulturnämndens chefer skall ges förutsättningar för ett närvarande engagerat ledarskap genom ett nära stöd från stödfunktioner, som exempelvis HR. Målet för ledarskapet är att ha ett högre resultat på medarbetarenkäten än kommunens värde för ledarskap.
Kulturnämndens chefer ska som riktvärde inte ha fler medarbetare än 30.

Mål 7: Kulturnämndens arbete med aktiv rehabilitering och tidiga insatser ska generera en sjukfrånvaro som understiger föregående års totala sjukfrånvaro. Arbetet med aktiv rehabilitering skapar förutsättningar för ett närvarande tillitsfullt och engagerat ledarskap som också förväntas bidra till att minska sjukfrånvaron och öka andelen långtidsfriska. Sjukfrånvaron rapporteras till kulturnämnden och har för 2026 som mål att inte överstiga 5,1%.

Resultatmått antagna av personalnämnden som rekommenderas följas upp under 2026

Resultatmått	Målvärde 2026	Målvärde 2025	Utfall 2024
Sjukfrånvaroprocent	**5,1**	**4,5**	**4,6**
Andel långtidsfriska	**72**	**72**	**67**
Andel heltidsanställda	**82**	**82**	**81**
Andel introduktionsutbildade skyddsombud	**100**	**100**	**82**
Ledarskap enligt MAE	**5,0**	**5,0**	**5,1**
Andel chefer med max 30 medarbetare	**100**	**100**	**100**
Medelvärde medarbetarenkäten	**5,0**	**5,0**	**5,1**

Bilaga 1

Utmaningar och möjligheter på 3 – 5 års sikt

Umeå är en kulturstad. Det ger en god plattform att fortsätta utvecklas ifrån. Men en stad behöver växa med omvärldsförändringarna och en identitet som kulturstad är inte statiskt och kan förloras om inte utveckling sker. Det finns ett fantastiskt kulturliv i Umeå men det finns områden som inte har arbetats lika mycket med. Områden som pekats ut i det Kulturpolitiska programmet och som nu behöver fokuseras på.

KKB, **kulturella och kreativa branscher**, här kan Umeå genom att skapa förutsättningar för både etablerade konstnärer och de helt nyutexaminerade konsthögskoleeleverna säkerställa en kulturell återväxt och tillväxt. Här finns möjlighet att ta redan befintliga utrustade lokaler i anspråk men också att skapa nya mötesplatser i form av KKV - kollektivverkstäder.

Film – och spelbranschen är ytterligare områden som kräver modiga beslut för att kunna skapa både viktigt kulturell utveckling och arbetsmöjligheter för kreatörer samt skapa ett intresse för Umeå som i sin tur skapar möjlig inflyttning och tillväxt.

Om Umeå vill vara en **kreativ nod** i Norra Sverige och ta en tydlig position så behöver satsningar som till exempel en gemensam filmfond med region Västerbotten inrättas, förutsättningar för spelutvecklare skapas och skärningspunkter och samverkan mellan olika discipliner möjliggöras.

Umeå är en **kulturstad i Arktis**. Det är en unik möjlighet. Här finns stora utvecklingsmöjligheter och ett internationellt intresse. Det kulturpolitiska programmet ålägger förvaltningen att möjliggöra för urfolk och nationella minoriteter att utveckla och bevara sina kulturella särarter. När kommunen växer och förändras är ett öppet och fritt kulturliv en förutsättning för en väl fungerande demokrati och ett rikt liv för kommunens invånare. Kulturens förmåga till att skapa sammanhang och anpassa sig är unikt och kan ses som en del av beredskapsarbetet i de utmanande tider vi lever i. Det kräver både många mötesplatser som bibliotek, många möjligheter till både eget skapande och upplevelser av kultur, att bli bekräftad genom kultur och att dela upplevelser med andra. I en stad som växer och förändras behöver kultur, meningsfull fritid, levande och attraktiva livsmiljöer följa med. Det kräver satsningar men också flexibilitet och förändring. Kulturen kan verka tillitsskapande och förtroendeläkande i en tid där relationen mellan medborgare och myndigheter utmanas.

En utmaning för hela det konstnärliga fältet är **AI-utvecklingen**. Både vad gäller innehåll, uttryck, upphovsrätt, källkritik. Men med AI kommer också möjligheter och utveckling. Att det leder till förändring på många olika områden, men också kulturområdet, är odiskutabelt.

Gestaltad livsmiljö kan skapa en tydlighet rent fysiskt i stadsutvecklingen om vilken stad Umeå vill vara. Spännande arkitektoniska uttryck, gestaltade platser för rörelse, lek och vila, offentliga vardagsrum som inbjuder till möten, konst på oväntade platser - det finns många sätt att manifestera vilken typ av stad man är och vilka värden och värderingar som är tongivande. Här finns stora möjligheter och utmaningarna ligger i förändrade arbetssätt, samverkan och samsyn.

Den nationella kulturpolitiken får konsekvenser för **kulturlivets infrastruktur**, både nationellt och lokalt. Grundförutsättningar och möjliggörare för kultur, som studieförbund och föreningsliv, tvingas dra ner på verksamhet. Det går stick i stäv med kravet och förväntan på civilsamhället som en viktig

del i civil beredskap och utarmar det skydd och sammanhang som är oerhört viktigt i händelse av kris och krig. Det ekonomiska ansvaret för upprätthållandet av den civilsamhällets infrastrukturen hamnar på kommunala förvaltningar och påverkar i sin tur andra områden i en kedjereaktion.

Kulturförvaltningen står inför utmaningen att nå sin publik digitalt när utbudet sprids över flera kanaler, vilket riskerar splittrade användarresor, dubblerad information och otydliga budskap. I en tid med högre krav, snabba plattformsförändringar och begränsad uppmärksamhet förväntar sig användarna en sömlös och tillgänglig upplevelse – oavsett ingång. Förvaltningen behöver därför samordna innehåll och redaktionella processer, enas om struktur, tonalitet och design samt tydliggöra ansvar. Med gemensamma verktyg, en integrerad evenemangskalender och datadriven uppföljning kan **kommunikationen** effektiviseras, överlapp minskas och räckvidden stärkas. En annan aspekt av detta är hur vi samordnar riktade satsningar av streaming och digitalisering för att bygga vidare på pandemins lärdomar och teknik för att nå fler med riktade digitala insatser.

I och med nya lokaler för Kulturskolan i centrum så öppnas många möjligheter, till exempel närmre **samverkan** med Fritid Unga på Hamnmagasinet, men också med externa aktörer såsom Norrlandsoperan, Umeå Folkets Hus med flera. Med en närhet till Väven finns också större möjligheter att nyttja dessa lokaler för delar av verksamheten. En utmaning med de nya lokalerna blir att balansera verksamheten så att den fortfarande utvecklas och erbjuds i hela kommunen, samtidigt som de centrala lokalerna nyttjas i så hög utsträckning som möjligt.

Väven är sedan start i huvudsak en scen för gästspel och externa arrangörer. Utöver kulturföreningar och kommersiella aktörer nyttjas även Vävens uthyrningsbara lokaler av förvaltningens egna verksamheter främst Stadsbiblioteket och Kultur för seniorer men även Kulturskolan gästspelar ibland. Vävens funktion som gästspelsscen är bra och behövs men det finns scenkonst och kulturuttryck som inte får plats då utbudet i huvudsak styrs av externa aktörer. Med större flexibilitet för förvaltningen att skapa utbud och målgruppsanpassa enligt kriterier i grunduppdraget skulle Väven kunna erbjuda en ännu större bredd och spets och ligga mer i linje med Umeås identitet som proaktiv, spetsig och unik kultur- och evenemangsstad.

Genom **Kulturlöftet** skapas stora möjligheter till större samverkan mellan utbildnings- och kulturförvaltning, något som kan ge ringar på vatten även utanför skoltid. Till exempel utökad samverkan kring After School (lågtröskelverksamhet i estetiska ämnen förlagd till skolor på elevernas fritid) samt undervisning i musik på och i nära samband med lektionstid.

Ökad efterfrågan i samband med att Umeå växer. Med ökade aktiviteter i olika stadsdelar, byar och samhällen till följd av inriktningsmålen skapas också en ökad efterfrågan på kulturnämndens olika verksamheter. Nya områden tillkommer där unga människor växer upp och behöver fysiska platser för att kunna ägna sig åt meningsfulla kulturaktiviteter. För att lyckas med denna utmaning behövs fler bibliotek och scener. Bibliotek och kulturella mötesplatser är viktiga i arbetet för att Umeå ska fortsätta växa tryggt och säkert. Genom att planera för bibliotek som inkluderar mötesplatser på rimligt avstånd skapas också möjligheter för Kulturskolan att förlägga verksamhet i stadsdelar och byar.

Umeås **demografiska utmaningar** är positiva utmaningar för kulturnämnden och biblioteksverksamheten. Till exempel saknas ett folkbibliotek i de östra stadsdelarna som byggs ut i högt tempo och beräknas få 15 000 invånare inom några år. Förändringarna på Mariehem är ett annat exempel på en förskjutning av bebyggelse och lokala centrumbildningar med 8 000 medborgare. Utvecklingen av orter och byar längs med Botniabanan såsom Sävar bör vara en del av en kulturell tillväxt. Andra behov i kommunen finns exempelvis i Obbola och Umedalen. Dessa skulle

uppnås genom förflyttningar av biblioteksloklerna för att de ska vara tillgängliga och utrymningsbara för alla besökare, samtidigt som de behöver samordnas med skolornas satsning på skolbibliotek. Gemensamt behov för alla närbibliotek oavsett placering är en separat entré för allmänhetens tillgång till folkbiblioteksverksamheten. Ytterligare folkbibliotek, gärna kombinerade folk- och skolbibliotek där så är möjligt, bör tillkomma i och med att Umeå växer där alla medborgares möjlighet att nyttja bibliotek och andra kulturella mötesplatser bör tillgodoses.

Umeå har flera **kombinerade folk- och skolbibliotek**, vissa av dem med biblioteksentrén inne i skolan. Några av närbiblioteken behöver därför byggas om eller flyttas för att tillgängliggöra och synliggöra folkbiblioteken för allmänheten samt tillgodose skolornas behov av separata lokaler. Till följd av förändringar i lagstiftningen behöver lämplig samverkansnivå mellan kommunens folkbiblioteksverksamhet och skolbiblioteksverksamhet behöver uppnås. Samarbetet ska ha utgångspunkt i såväl biblioteklagen som skollagen samt verksamheternas behov av utbud, tillgänglighet och öppenhet

Kontinuerliga och tillräckliga **IT-resurser** krävs för att bedriva fullgod verksamhet. Särskilt folkbiblioteksverksamheten är beroende av fungerande informationsteknik för att verkställa sitt lagstadgade uppdrag, och verksamheten kräver en stor mängd datorer och annan teknik för olika ändamål. Förutom medarbetares enskilda enheter och gemensamma arbetsstationer är det nödvändigt med publika datorer för allmänhetens bruk, för sökning i bibliotekskatalog, allmänt internetbruk och varierande programvara, samt utlånings- och återlämningsstationer. Biblioteken erbjuder även allmänt efterfrågade kopierings- och utskriftsmöjligheter. Kommunens fördelning av IT-stöd till kulturförvaltningen behöver utökas påtagligt för att undvika olämpliga fördröjningar vid nödvändiga åtgärder. Det är avgörande och av yttersta vikt med kontinuitet i stödet samt tillgänglighet och prioritering av arbetet med biblioteken för att säkerställa bibliotekens uppdrag mot medborgarna.

Ökade kostnader utan tillskott av medel medför minskade möjligheter för biblioteken att förmedla samma nivå av medier och aktiviteter, vilket riskerar att kvaliteten försämras.

Vid beslut om utökad verksamhet för **Sveriges depåbibliotek och lånecentral** behövs goda förutsättningar för att uppdraget ska kunna säkerställas långsiktigt.

Umeå saknar lokaler för **dans**, både den föreningsdrivna, institutionella och kommunala verksamheten. Det finns ett stort dansintresse – både att själv utöva och att uppleva dans i Umeå. Det kulturpolitiska programmet säger att vi ska skapa förutsättningar för kulturlivet. En viktig förutsättning för ett kulturuttryck, som också är förfördelat genusmässigt, är lokaler för dans.
Ett dansens hus kan fungera som en samlingsplats och katalysator för konstnärlig utveckling, genom att stödja både etablerade och nya koreografer, samt erbjuda en scen för både nationella och internationella gästspel. Ett sådant hus kan stärka dansens roll som konstform genom att vara en plats för utforskande och nya uttryck, samtidigt som det breddar publikens tillgång till dans som en form av uttryck, gemenskap och hälsa. Ett dansens hus skulle möjliggöra residensverksamhet och attrahera dansare och kulturskapare från övriga delar av landet och internationellt. En kombination av professionellt användande och föreställningar samt kurser, workshops, masterclasses för alla nivåer skapar ett levande kulturcentrum.

Bilaga 2

Nämndens styrning och uppföljning av externa utförare

Kulturnämnden har ingen verksamhet som bedrivs av extern utförare. Därmed är styrning och uppföljning av detta inte aktuellt.

Umeå kommun är ansvarig för den verksamhet kommunen bedriver. Detta gäller oavsett om kommunen bedriver verksamheten i egen regi eller väljer att upphandla en extern utförare som utför verksamheten.

Med extern utförare avses juridisk person eller enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet, det vill säga aktiebolag, stiftelse, enskild firma eller idéburen organisation som upphandlats för att på uppdrag av Umeå kommun sköta en kommunal verksamhet eller tjänst. Organisationer och företag som utför mindre och enstaka tjänster åt kommunen omfattas inte av begreppet externa utförare.

Riktlinjen, fastställd av KF 2025-08-25, KS-2024/01109, omfattar endast verksamhet där Umeå kommun är huvudman, det vill säga upphandlad verksamhet enligt lag om offentlig upphandling (LOU), lag om upphandling av koncessioner (LUK) och konkurrensutsättning enligt lag om valfrihetssystem (LOV).

Bilaga 3

Kompetensförsörjningsplan

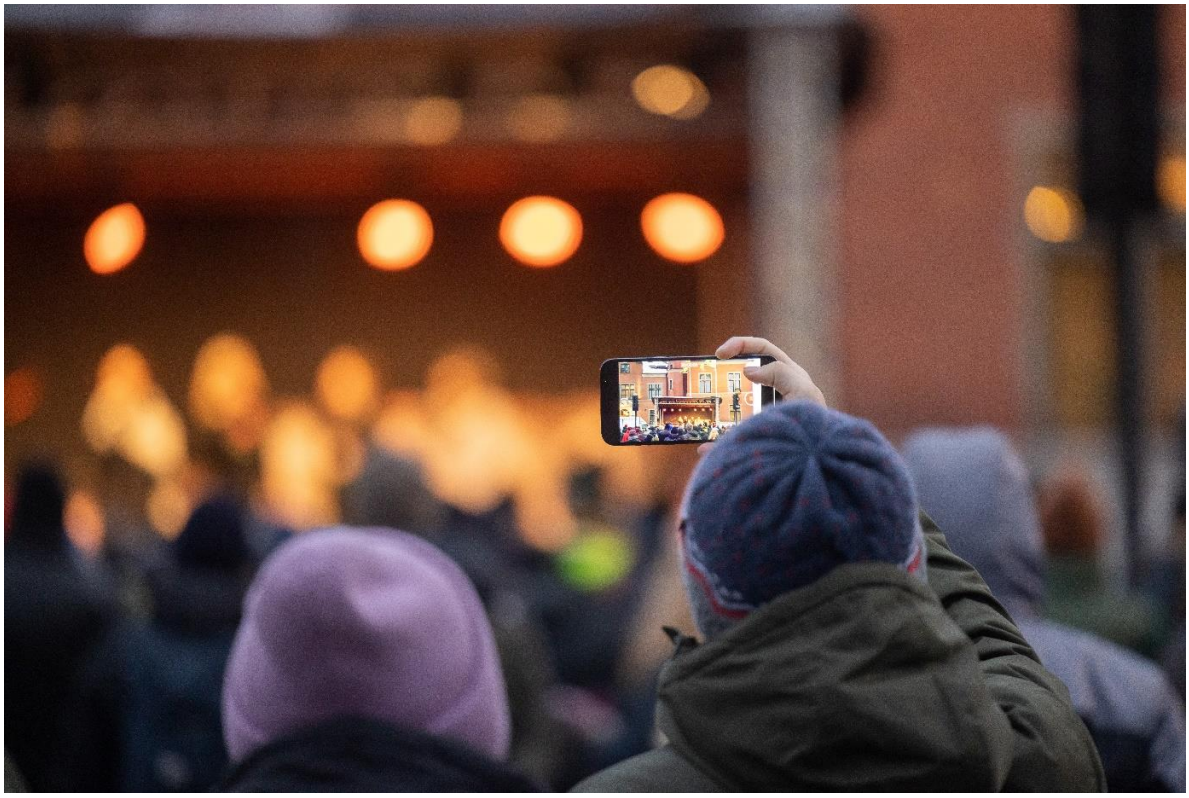

Kompetensförsörjningsplan

Umeå kommun, Kulturnämnden

Kulturförvaltningen

2026 – 2028

Bakgrund och syfte

Kulturnämndens kompetensförsörjningsplan gäller åren 2026 – 2028. Syftet är att beskriva kommande tillgång, behov och efterfrågan utifrån analyser av bland annat befolkningsprognoser, bemanningsprognoser och kompetensbehovsprognoser. Statistik och prognoser, såväl nämndspecifik som kommunövergripande, beskrivs i kompetensförsörjningsplanen. Prioriteringar av olika strategier och aktiviteter finns också beskrivna i kompetensförsörjningsplanen.

Aktiviteter- och utbildningsplan

HR på Kulturförvaltningen ansvarar för att i dialog med ledning konkretisera den övergripande kompetensförsörjningsplanen i aktiviteter och utbildningsplan för att få överblick över planerade insatser.

Finansiering

Extern finansiering bevakas och söks av verksamheterna själva samt av HR. Exempel på finansiering är medel från omställningsfonden eller statliga medel för riktade insatser.

Kompetensförsörjning Umeå Kommun

Vision och verksamhetsidé

Umeå kommuns arbete med kompetensförsörjning har sin utgångspunkt i Umeå kommuns mål och strategier. Den övergripande kompetensförsörjningsplanen utgår från visionen att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050. Planen ska bidra till att verksamheterna kan förverkliga verksamhetsidén: ”Med gemensamma krafter skapar vi ett gott liv i Umeå. Vi bidrar till välfärd för alla och ger goda förutsättningar för företagande, fritid och kultur”.

Personalpolitiska mål

Kompetensförsörjningsplanen ska bidra till att uppnå Umeå kommuns övergripande personalpolitiska mål, antagna av personalnämnden. De personalpolitiska målen lyder enligt nedan.

- Umeå Kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
- Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30
- Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden

Styrning och vägledning

Den styrning och vägledning som ligger till grund för Umeå kommuns kompetensförsörjningsarbete är vår värdegrund, arbetsmiljöpolicy, ledar- och medarbetarpolicy samt samverkansavtal.

Umeå kommuns värdegrund

Den värdegrund som ligger till grund för kompetensförsörjningsarbetet har akronymen MÖTS, vilket står för Medborgarfokus, Öppenhet, Tillit och Samarbete (Beslut kring ny betydelse i bokstaven ”S” förväntas november i kommunfullmäktige).

Samverkansavtal

Samverkansavtalet mellan arbetsgivarparten och arbetstagarparterna är även den en viktig grund för Umeå Kommuns kompetensförsörjningsarbete. Syftet med samverkansavtalet är att skapa

förutsättningar för tidig och öppen dialog som därmed ska verka för en god arbetsmiljö och goda förutsättningar för våra chefer och medarbetare.

Arbetsmiljöpolicy

Ett viktigt led i att vara en attraktiv arbetsgivare är att ha en god arbetsmiljö. Umeå Kommuns arbetsmiljöpolicy reviderades 2022 och ska grunda för ett hållbart arbetsliv med en god kvalitet. Detta i sin tur skapar förutsättningar för en låg sjukfrånvaro över tid, låg personalomsättning och långvariga anställningar.

Medarbetarpolicy

Medarbetarpolicyn ligger till grund för att tillvarata allas kompetens och skapa förutsättningar för individuell utveckling, engagerade och ansvarstagande medarbetare som väljer att stanna hos Umeå Kommun.

Ledarpolicy

Vår ledarpolicy sätter grunderna för att möta våra kompetensutmaningar då ledarna är de som möter, identifierar potentialer och utmanar befintlig kompetens i våra verksamheter. Ledarna skapar tillsammans med medarbetarna förutsättningarna för en verksamhet med en hög kvalitet. Detta utifrån ett ansvar för verksamhet, arbetsmiljö, samverkan och medskapande.

Att arbeta med kompetensförsörjning

Att möta framtida kompetensutmaningar kräver att vi som organisation och arbetsgivare ser möjligheter och nya lösningar i form av teknik och nya samarbeten.

Den långsiktiga kompetensförsörjningen kräver ett fortsatt gott samarbete och en vilja att se nya möjligheter. Detta innefattar en god dialog mellan såväl arbetsgivarpart som arbetstagarparter, chefer och medarbetare och en aktiv omvärldsbevakning.

Omvärld och demografi

Sverige har en växande befolkning, men också en allt äldre befolkning. Antalet barn och ungdomar väntas öka i en liknande takt som befolkningen mellan 16 och 64 år under den kommande tioårsperioden. Den grupp som växer snabbast är personer över 65 år, i synnerhet de över 80 år. Det ställer nya krav på arbetsmarknaden, inte minst i den offentliga sektorn. En lägre andel av den arbetsföra befolkningen i åldern 16–64 år innebär också utmaningar för kompetensförsörjningen.1

Tabell 1. Umeå kommuns befolkningsutveckling i olika åldersklasser[2]

Ålder	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2024-2029	2029-2036	2024-2036
0	1 195	1 213	1 260	1 307	1 321	1 337	1 355	1 375	1 398	1 422	1 437	1 454	1 468	12%	10%	23%
1-5	6 911	6 619	6 352	6 200	6 182	6 290	6 414	6 540	6 646	6 738	6 839	6 938	7 035	-9%	12%	2%
6-12	10 482	10 454	10 436	10 373	10 196	9 911	9 623	9 379	9 159	8 985	8 884	8 886	9 013	-5%	-9%	-14%
13-15	4 561	4 587	4 591	4 537	4 520	4 520	4 543	4 515	4 505	4 486	4 434	4 281	4 030	-1%	-11%	-12%
16-18	4 366	4 456	4 604	4 634	4 655	4 656	4 607	4 593	4 595	4 618	4 594	4 580	4 563	7%	-2%	5%
19-24	14 259	14 512	14 620	14 898	15 170	15 424	15 676	15 800	15 906	15 891	15 872	15 833	15 839	8%	3%	11%
25-44	39 552	39 800	40 063	40 315	40 587	40 750	40 892	41 134	41 303	41 477	41 543	41 531	41 391	3%	2%	5%
45-64	28 998	29 410	29 778	30 161	30 440	30 719	30 935	31 157	31 424	31 825	32 377	32 981	33 678	6%	10%	16%
65-79	17 280	17 233	17 137	17 032	17 012	17 072	17 279	17 568	17 802	17 960	18 121	18 288	18 426	-1%	8%	7%
80-84	3 672	3 942	4 286	4 514	4 639	4 781	4 843	4 739	4 688	4 648	4 533	4 499	4 554	30%	-5%	24%
85-89	1 991	2 068	2 113	2 263	2 469	2 670	2 877	3 129	3 299	3 401	3 517	3 570	3 503	34%	31%	76%
90-94	776	821	881	906	971	1 020	1 064	1 092	1 179	1 302	1 417	1 532	1 666	31%	63%	115%
95-w	206	222	231	251	253	274	293	314	327	348	370	388	402	33%	47%	95%
Totalt	**134 249**	**135 338**	**136 352**	**137 390**	**138 415**	**139 423**	**140 400**	**141 335**	**142 231**	**143 100**	**143 938**	**144 761**	**145 566**	**4%**	**4%**	**8%**

Befolkningsutvecklingen i Umeå kommun de kommande tio åren förutspås enligt ovan tabell. Vad som är tydligt är att den största ökningen över de kommande tio åren sker i åldrarna 85–95(+) samt att det sker en minskning i åldersgrupperna 6–15 år. Utifrån kulturförvaltningens verksamheter driver inte befolkningsprognosen ytterligare behov av kompetens i numerär.

Arbetslöshet

Arbetslösheten har för det första kvartalet 2025 fortsatt stigit i Västerbottens län. Arbetslösheten i Umeå kommun är dock väsentligt mycket lägre med 4,3% i jämförelse med arbetslösheten i riket som motsvarar 7,1 för det första kvartalet av 2025.

[2] Befolkningsprognos Umeå kommun 2021 – 2032

Kompetensförsörjningsprognos 2025–2035

Diagram 1. Kompetensförsörjningsprognos Umeå kommun 2025 – 2035

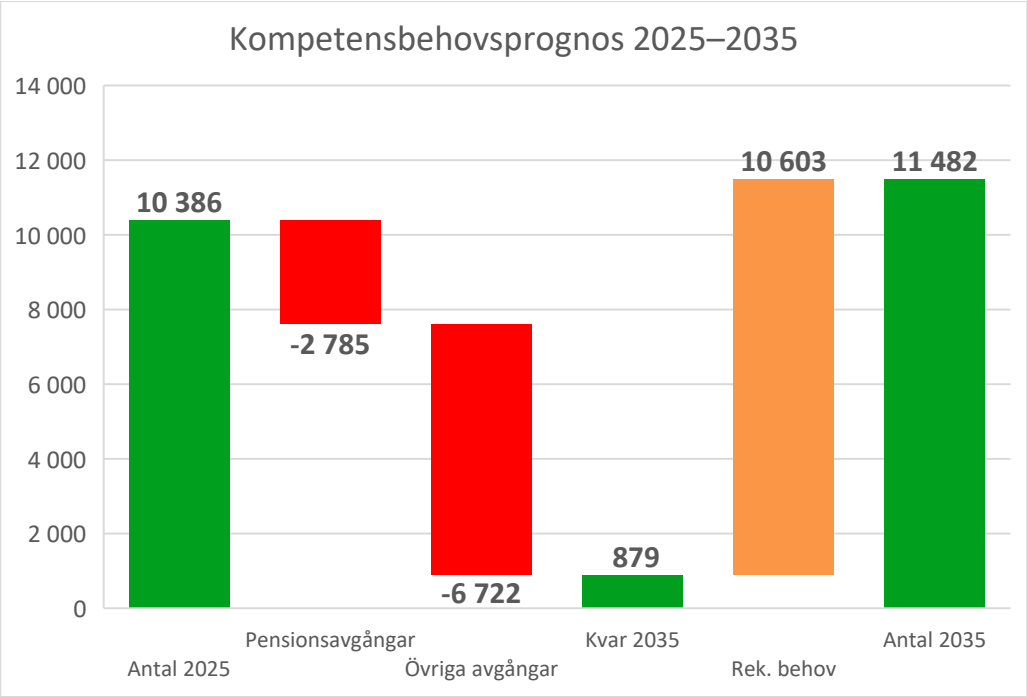

Antalet tillsvidareanställda i Umeå kommun kommer enligt prognos att öka från ca 10 603 till 11 482 under den närmaste tioårsperioden. Beräknade pensionsavgångar och övrig personalrörlighet medför att ca 2 785 av kommunens nuvarande tillsvidareanställda är kvar och att kommunen därmed har ett rekryteringsbehov på ca 10 603 tillsvidareanställda.

Diagram 2. Kompetensförsörjningsprognos Kulturnämnd 2025 – 2035

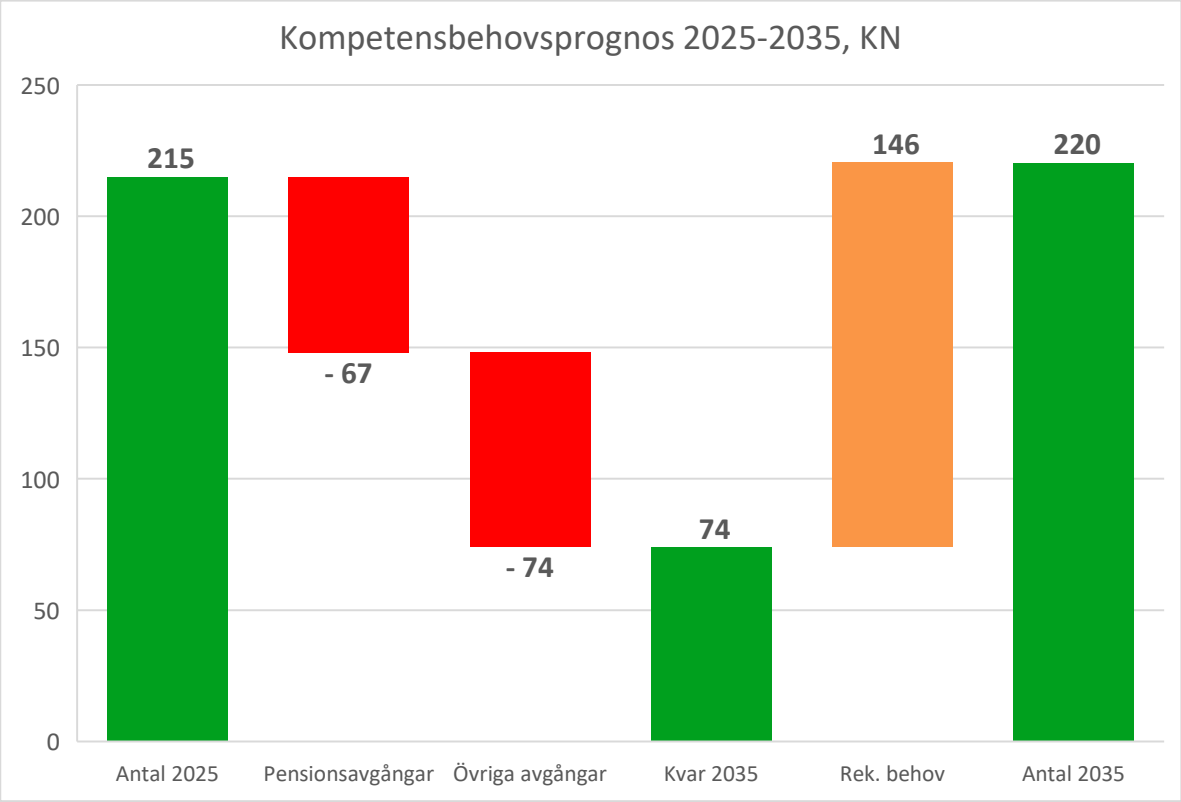

Antalet tillsvidareanställda inom Kulturnämnden kommer enligt prognos att öka från ca 215 till 220 under den närmaste tioårsperioden. Beräknade pensionsavgångar och övrig personalrörlighet innebär att ca 74 av våra nuvarande tillsvidareanställda är kvar och att kulturnämnden därmed har ett rekryteringsbehov på ca 146 tillsvidareanställda under de kommande tio åren.

Nuläge och utmaningar

Även om offentlig sektor generellt brottas med stora utmaningar för framtida kompetensförsörjning vittnar verksamheterna inom kulturförvaltningen precis som ovan prognos att det råder en relativt kontrollerad situation. Det är inom förvaltningen en låg personalomsättning och en hög generell trivsel samt en god arbetsmiljö.

Just trivsel och god arbetsmiljö utmärker kulturförvaltningen genom sina goda resultat i de årliga undersökningarna av medarbetarnas situation. De goda resultaten i medarbetarenkäten visar med all tydlighet att vi har goda ledare, en bra organisation, ett gott stöd och att våra medarbetare har goda möjligheter till kunskap och utveckling.

Den årliga uppföljningen av arbetsmiljöarbetet visar på goda förutsättningar för våra medarbetare att ha en god arbetsmiljö.

Nuläget gör gällande att det råder vissa utmaningar inom ett fåtal befattningar men i inte en generell kompetenskris som det inom vissa förvaltningsområden talas om.

För att möta de utmaningar som idag är identifierade hanteras i verksamheterna genom personalplanering. Närmare bestämt genom att se över nya arbetssätt, nya samarbeten samt nya sätt att bedriva verksamhet för att parera kompetensutmaningar.

Uppföljning av kompetensförsörjningsarbetet

För att klara verksamheternas framtida kompetensbehov behöver arbetet ske systematiskt, och långsiktigt. Arbetet med uppföljning och analys behöver ske på verksamhetsnivå tillsammans med HR och ligga till grund för förvaltningens aktiviteter för att attrahera och behålla rätt kompetens inom verksamheten.

Modell och strategier

Den modell och strategi som vägleder Umeå kommuns kompetensförsörjningsarbete utgår från ARUBA-modellen samt Sveriges kommuner och regioners nio strategier för att möta kompetensutmaningen.

Strategier för att möta kompetensutmaningen

Kommande år beräknas antalet anställda i kommuner och regioner att fortsätta öka, samtidigt som det kommer att vara hård konkurrens om arbetskraften. Umeå kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som klarar kompetensförsörjningen enligt kommunfullmäktiges sjätte mål. Det är avgörande både för att attrahera och rekrytera framtida medarbetare såväl som för att behålla befintliga medarbetare. Kulturnämndens strategier för att möta kompetensutmaningen grundas i ARUBA och SKR:s nio strategier.

ARUBA-modellen

ARUBA-modellen, är en allmänt vedertagen modell som beskriver de olika delarna inom arbetslivs och kompetensförsörjningscykeln. Akronymen ARUBA står för Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avveckla.

SKR:s nio strategier

Sveriges kommuner och regioner (SKR) reviderade under våren 2024 de nio framtagna strategierna för att säkra den framtida kompetensförsörjningen för att ge ett tydligare arbetsgivarperspektiv. Syftet är att stötta kommunala arbetsgivare i att attrahera, behålla och utveckla medarbetare, hitta nya lösningar och skapa ett hållbart arbetsliv.

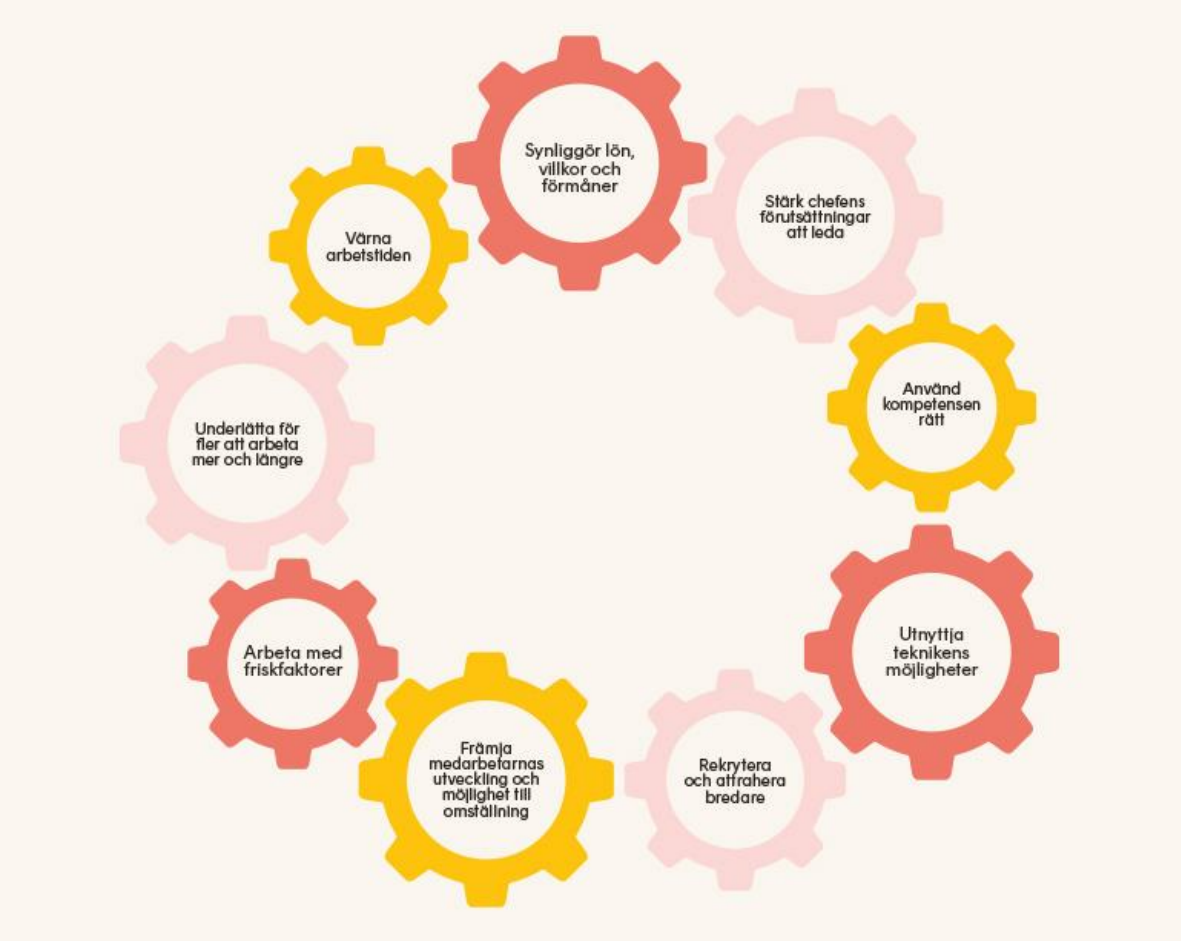

Arbeta med friskfaktorer

I valet av arbetsgivare är två avgörande faktorer bra arbetsmiljö och balans mellan arbete och fritid. Därför är ett aktivt arbetsmiljöarbete viktigt för att säkra kompetensförsörjningen. Att arbeta systematiskt och långsiktigt, ta hjälp av forskning och arbeta i samverkan med dialog är framgångsrikt för att skapa friska hållbara och attraktiva arbetsplatser.

Underlätta för fler att arbeta mer och längre

Arbetsgivare behöver tillvarata den kompetens som finns inom organisationen för att möta bristen på arbetskraft. Det innebär bland annat att deltidsarbetande i högre grad behöver arbeta heltid samt att fler arbetstagare förlänger arbetslivet.

Värna arbetstiden

Arbetstiden är en av arbetsgivarens viktigaste resurser. Arbetsgivare behöver förlägga arbetstiden på ett så hälsosamt sätt som möjligt för att eftersträva stabilitet och förutsägbarhet.

Synliggör lön, villkor och förmåner

En viktig strategi för att säkra kompetensförsörjningen med hjälp både av befintliga och potentiella arbetstagare är att synliggöra kollektivavtal, förmåner och villkor tillsammans med beskrivningar av våra meningsfulla arbeten.

Stärk chefens förutsättningar att leda

För att i största möjliga mån attrahera och behålla kompetenta, engagerade arbetstagare är det viktigt att ge chefer rätt förutsättningar att leda och styra det dagliga arbetet.

Använd kompetensen rätt

En grundförutsättning för att säkra kompetensförsörjningen är att använda rätt kompetens på rätt plats och vid rätt tid. För att minska behoven av rekryteringar kan arbetsgivaren säkra att arbetstagarna har möjlighet till kompetensutveckling och att arbetstagares kapacitet tillvaratas.

Utnyttja teknikens möjligheter

Digitalisering, automatisering och artificiell intelligens kan erbjuda innovativa lösningar som bidrar till att säkra kompetensförsörjningen inom välfärden. Genom att lära mer om ny teknik och hur den kan implementeras kan arbetsgivaren få stöd för att förbättra kvalitet och effektivitet.

Rekrytera och attrahera bredare

För att bli attraktiv för fler samt bredda rekryteringsbasen kan arbetsgivaren arbeta för att rekrytera från andra branscher och från de som idag står utanför arbetsmarknaden. Detta kan bland annat ske genom att bättre belysa arbetsgivarvarumärket.

Främja medarbetarnas utveckling och möjlighet till omställning

Verksamheter kan tillsammans med arbetstagare ta sig an nya eller förändrade arbetsuppgifter om möjlighet till utveckling och omställning är goda. Kompetensutveckling genom hela arbetslivet är en förutsättning för engagemang och för att attrahera och behålla rätt kompetens.

Slutsats kompetensförsörjningsplan kulturnämnd

Utifrån ovan beskrivning av kompetensutmaningar inom välfärdssektorn, omvärldsanalys, strategier samt nuläge och utmaningar kan konstateras att kulturnämnden i den analys som gjorts kan konstatera endast mindre utmaningar på enstaka befattningar kopplat till kompetensförsörjning. Befolkningsprognosen ger ej upphov till utmaningar inom kompetensförsörjning då andelen av den arbetsföra befolkningen fortsatt ökar samtidigt som kulturförvaltningen inte står i direkt relation till ökade krav med en ökad andel äldre befolkning.

Kulturnämndens genomgående goda förutsättningar, bland annat i form av god arbetsmiljö, goda möjligheter för både chefer och arbetstagare att utvecklas inom sina kompetensområden samt en låg personalomsättning ger en sammantagen bild av goda möjligheter att säkra den framtida kompetens förvaltningen behöver för att erbjuda ett aktivt kulturliv för Umeås invånare.

Bilaga 4

Beslutade verksamhetsstöd till föreningar, stiftelser, Umeå Folkets Hus samt budget för stipendier, tillfälliga kulturarrangemang och studieförbund (fördelningsmodell) 2025

Totalt	**33 699 000**
Kulturverksamhet, verksstöd	**11 542 000**
Folkets bio	575 000
Umeå Folkmusikförening	175 000
Sångkraft	145 000
Humlan	558 000
Umeå dansskola	150 000
Umeå Teaterförening	3 000 000
Ögonblicksteatern	937 000
Grotteatern	300 000
Profilteatern	1 200 000
Föreningen Jazz	425 000
Umeå Musiksällskap	200 000
Skuggteatern	775 000
Danskonst i Norr, Nomodaco	285 000
Kretsen	500 000
Galleri Verkligheten	300 000
Verket	450 000
Kulturföreningen Pilgatan	180 000
Konstfrämjandet	214 000
Föreningen för byggnadskultur	30 000
Umeå kammarmusikförening	110 000
Tantteatern	50 000
Krumelur	40 000
Generationskören	135 000
Sävar Hembygdsförening	26 000
For the Culture	40 000
JAQ Studios	150 000
Danscentrum Norr	55 000
Holmsund-Obbola kulturförening	50 000
Shes got the beat	250 000

Umeå Barockensamble	120 000
Visans vänner	77 000
Björkstakören	40 000
Museer och kulturarv	**1 025 000**
Folkrörelsearkivet	800 000
Sågverksmuseet Holmsund	75 000
Stiftelsen Hörnefors bruk	25 000
Stiftelsen Holmöns båtmuseum	125 000
Stipendium	**170 000**
Stipendier	150 000
Minervabelöning	20 000
Studieförbund	**9 175 000**
Studieförbund	8 600 000
Umeå konstskola	575 000
Samlingslokaler	**3 041 000**
Samlingslokaler/bygdegårdar	466 000
Ersboda Folkets hus	2 075 000
Studiefrämjandet Klossen	500 000
Ateljéföreningar	**595 000**
Ateljéföreningen Mejeriet	169 000
Forma Umeå keramikförening	18 000
Textilmejeriet	60 000
Gjuteriföreningen Stöpet	31 000
För. Umedalens Ateljéhus	136 000
Grafikmaskinen	59 000
Kyrkskolans ateljéförening	122 000
Festivaler, arrangemang, verksamhetsstöd	**5 957 000**
Jazzfestival-Umeå FH	1 500 000
Umefolk	600 000
Samisk vecka	1 122 000
Visfestival Holmön	300 000
Umeå Filmfestival	800 000
SeaJazz (Holmöjazzens vänner)	80 000
Littfest	830 000
Umeå kulturförening Humlan - Ditt kvarter	200 000
Uma obscura	225 000
UmePride	300 000

Utvecklingsstöd, kulturverksamhet. arrangemang.	**1 694 000**
Utvecklingsstöd, kulturverksamhet och arrangemang	1 694 000
UVTS	**500 000**
	500 000

FÖRSLAG

Verksamhetsplan och budget 2026

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, 2025-11-15 §xxx

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Inledning

Kommunfullmäktige beslutade 2025-06-16 §120 om planeringsförutsättningar och ekonomiska ramar för nämnden avseende 2026.

Kommunstyrelsen beslutade 2025-06-03 §108 om anvisningar för nämndernas planering inför 2026. Nämndens insatser 2026 finns beskrivna i tillsyns-, kontroll-, aktivitets- och handlingsplaner för specifika sakfrågor. För en helhetsbild av hur nämnden arbetar med en viss en fråga behöver samtliga planer läsas.

Nämnden fokuserar fortsatt på arbetet med program tillväxt och inriktningsmål 1; *Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.* Nämnden stöttar arbetet mot ett större ansvarstagande för de perspektiv som inte når målen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Innehållsförteckning

Inledning 2
Innehållsförteckning 3
1. Styrning och ledning 4
2. Grunduppdrag och genomförande 6
3. Utmaningar och möjligheter 9
4. Inriktningsmål och program 10
5. Tilläggsuppdrag 21
6. Bostadsförsörjningsprogram 22
7. Dagvattenprogram 23
8. Mobilitetsprogram 25
9. Miljömålen åtgärdsprogram 27
10. Landsbygdsprogram 29
11. Tillgänglighetsprogram 30
12. Informationshantering 31
13. Säkerhet och beredskap 34
14. Brottsförebyggande program 35
15. Jämställdhet 36
16. Barnkonventionen 38
17. Kvalitet, utveckling och innovation 39
18. Ekonomi 41
19. Personal 45
20. Uppföljning 48
21. Nyckeltal 49

Bilaga 1 Tillsyns- och aktivitetsplan
Bilaga 2 Kompetensförsörjningsplan

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

1. Styrning och ledning

Kaskadering

Kaskadering är en benämning på processen att fördela och kommunicera mål inom en organisation.

Verksamhetsplan	Nämnden tar årligen beslut om en verksamhetsplan utifrån kommunfullmäktiges beslut om planeringsförutsättningar och ekonomiska ramar.
Tillsyns- och aktivitetsplan	Tillsynsplan- och aktivitetsplanen är en bilaga till nämndens verksamhetsplan.
Handlingsplan	Förvaltningsövergripande aktiviteter kan finnas i specifika handlingsplaner. Exempelvis digitalisering, en förvaltning, bostadsbyggande, kompetensförsörjning, osv
Aktivitetsplan	Samtliga avdelningar tar fram en aktivitetsplan som beskriver avdelningsspecifika aktiviteter kommande år.
Individuell plan	Samtliga medarbetare har en individuell plan. Struktur och former specificeras i gemensam rutin inom förvaltningen.

Nämnden

Nämnden beslutar om sin verksamhetsplan och hur nämndens av kommunfullmäktige fastställda budgetram ska fördelas. Nämnden ansvarar för att det finns en aktuell budget som överensstämmer med kommunfullmäktiges beslutade ram kompletterad med eventuella tilläggsanslag. Utifrån uppdrag och ansvar styr nämnden huvudsakligen genom sin verksamhetsplan med tillhörande tillsyns-, kontroll- och aktivitetsplaner.

För en nämnd som ansvarar för tillsyn ska myndigheten för tillsynsarbetet avsätta resurser som i tillräcklig grad svarar mot behovet av tillsyn samt ha personal med tillräcklig kompetens för tillsynsarbetet. Myndigheten ska bland annat för varje verksamhetsår upprätta en plan, baserad på behovsutredningen och verksamhetsregistret, för hur tillsynsarbetet ska bedrivas, samt regelbundet följa upp och utvärdera tillsynsverksamheten.

Förvaltning

Förvaltningen har ansvar gentemot två nämnder. Stora delar av arbetet med grunduppdrag, inriktningsmål och tilläggsuppdrag bygger på en samverkan inom förvaltningen. För specifika områden finns förvaltningsövergripande handlingsplaner.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Avdelning

Avdelnings- och enhetschefer styr genom aktivitetsplaner och individuella planer. På avdelningsnivå tas aktivitetsplaner fram som bygger på nämndernas verksamhetsplaner, handlingsplaner för specifika områden samt övriga aktiverande och normerande styrdokument som berör avdelningen. Aktivitetsplaner fastställs på avdelningsnivå efter facklig samverkan.

Principerna för framtagande av aktivitetsplanen är samma som för tillsyns- och kontrollplaner. Grunden är en behovsbedömning där samtliga aktiviteter listas med ett, efter bästa förmåga, bedömt resursbehov i arbetstimmar. Tidsplaneringen sker utifrån grunder i rutinen ”Tidsredovisning grunder”. Uppföljning av tilldelade arbetstimmar sker genom tidsredovisning i Easit samt efterföljande analys inom respektive avdelning.

I de fall en avdelning behöver resurser från en annan avdelning inom förvaltningen, annan förvaltning, kommunalt bolag eller annan organisation ska detta så snart möjligt förankras med denna part. I de fall oenighet råder kring resursfrågan lyfts detta i ansvarskedjan (enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-politik).

Medarbetarnivå

Medarbetarna inom en avdelning upprättar inför nytt verksamhetsår en individuell plan för årets aktiviteter enligt rutinen ”Tidsredovisning grunder” reviderad 2024-08-15.

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

2. Grunduppdrag och genomförande

Kommunfullmäktige fastställer grunduppdrag till nämnd. Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden samt förtydligar nämndens roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd. Grunduppdragen ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige följer årligen upp hur nämnden hanterat sitt grunduppdrag. Grunduppdraget revideras vid behov. För nämnd framgår grunduppdraget i nämndens reglemente samt i kommunfullmäktiges beslut om planeringsdirektiv och budget.

Nämndens grunduppdrag

I nämndens uppdrag ingår att möjliggöra god hälsa och en hållbar utveckling i Umeå. Nämnden ansvarar för prövning och tillsyn beträffande miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelssäkerhet, serveringstillstånd, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter samt receptfria läkemedel. Nämnden bidrar med underlag för en god samhällsplanering och utveckling inom miljöövervakning, energieffektivisering, klimatpåverkan och naturvård samt utgör ett kompetensstöd i miljöfrågor vid fysisk planering. Nämnden medverkar till en ökning av allmänhetens medvetenhet om miljö-, natur-, och hälsoskyddsfrågor samt energi, klimat, och hållbar konsumtion. Nämnden ansvarar även för budget- och skuldrådgivning, konsumentrådgivning och för kommunens förvaltare i enlighet med föräldrabalken.

Planering för genomförande

Styrning mot genomförande av grunduppdraget sker genom inledande behovsbedömningar utifrån tilldelade ansvarsområden enligt reglemente och andra uppdrag.

Styrform	Definition	Kommentar
Organiserande styrning	Styrning som syftar till att tydliggöra ansvar och mandat (beskriver VEM)	Frågeställningar att besvara: Hur har nämnden fördelat ansvar och mandat för grunduppdragets genomförande? Hur följer nämnden upp att fördelning av ansvar och mandat fungerar ändamålsenligt?
Aktiverande styrning	Styrning som syftar till att åstadkomma förändring (beskriver VAD som ska åstadkommas)	Frågeställningar att besvara: Hur arbetar nämnden för att åstadkomma förändring inom ramen för sitt grunduppdrag, t ex genom vision, målstyrning, indikatorstyrning, aktivitetsbaserad styrning, planer och strategier etc? Följer nämnden upp resultat och effekter av de förändringar som nämnden beslutat om? Hur följer nämnden upp att den aktiverande styrningen är ändamålsenlig och relevant?
Normerande styrning	Styrning som syftar till att normera eller reglera genomförande (beskriver HUR)	Frågeställningar att besvara: Hur arbetar nämnden för att grunduppdraget ska genomföras i enlighet med lagstiftning och lokala eller nationella förhållningsätt, riktlinjer och regler? Hur följer nämnden upp att den normerande styrningen är ändamålsenlig och relevant?

Behovsbedömningar görs av både händelse- och objektstyrda insatser på en detaljerad nivå. Därefter tas tillsyns-och aktivitetsplaner fram utifrån under året tillgängliga resurser. I de fall resursbrist föreligger förväntas ansvar flyttas i kedjan medarbetare-enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-nämnd. Nämnden styr och leder verksamheten genom tillsyns- och verksamhetsplaner samt genom att eventuellt sätta mål kopplat till de nyckeltal som finns i uppföljningen av verksamheten.

Organiserande styrning

Stadsbyggnadsdirektören är ansvarig för grunduppdragets genomförande under nämnden. Delegation från nämnden ges till förvaltningschefen. Förvaltningschefen vidaredelegerar därefter beslutanderätt inom förvaltningen. Denna modell är av avgörande betydelse för en effektiv organiserande styrning av verksamheten. Arbetsmiljöansvar fördelas på liknande sätt från förvaltningschefen.

Aktiverande styrning

Nämndens aktiverande styrning sker genom projekt-, handlings-, tillsyns-, kontroll- och verksamhetsplaner. Delar av grunduppdragen är svåra att mäta som exempelvis vilken kvalitet ett kontroll- eller tillsynsbesök haft. Dessa delar säkras genom kvalitetssäkrade arbetsprocesser i den normerande styrningen. Nyckeltalen redovisas löpande för nämnden. För helåret görs för samtliga nyckeltal en analys kring trender över tid och eventuella behov av styrning i någon riktning. Särskilt viktiga områden och sakområden i behov av förändring åsättas målnivåer eller målintervall av nämnden inför nytt verksamhetsår.

Normerande styrning

Tidsplanering

Tidsplanering är avgörande för en effektiv styrning, ledning och uppföljning av en verksamhet. Inom förvaltningen finns sedan januari 2021 tidsplanering på alla avdelningar. Tidsredovisning sker i kommunens system Easit.

Rutiner och spelregler

Interna rutiner för verksamheten som inte ”hör hemma” i DOK samlas på förvaltningens Sharepointplats. I frågor där det finns tolkningsutrymme eller behov av förtydligande

fastställs ”Spelregler”. I dagsläget finns spelregler kring arbetstid och intern representation. Även spelreglerna finns på förvaltningens Sharepointplats.

Ledningsmöten

Förvaltningschefen kallar och skriver minnesanteckningar från förvaltningens ledningsmöten som äger rum var 3:e vecka. Minnesanteckningar från ledningsmötena finns tillgängliga med underlag på förvaltningens Sharepointplats. Den vardagliga normerande styrningen och den som finns i årshjulet förankras/samordnas på ledningsmötena.

Chefsnätverk

Viktigt forum för den normerande styrning är förvaltningens chefsnätverk med cirka 25 chefer närvarande. I detta forum förs dialog kring hur för att så långt möjligt hantera frågorna på ett föredömligt och bra sätt.

Ansvarsutkrävande

Viktig del är att det i samtliga led vid behov finns ett ansvarsutkrävande. Detta gäller i samtliga delar där det finns en överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Uppföljning av arbetssätt

Form av uppföljning avgörs av sakfrågan. Exempelvis görs årligen inför julen en genomgång av riktlinjer och förhållningssätt till gåvor. Detta utgör en form av uppföljning för att tillse att alla vet vad som gäller.

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

3. Utmaningar och möjligheter

Utifrån nämndens grunduppdrag och omvärlden finns följande utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt.

Nr.	Utmaningar och möjligheter
1.	Debitering per årsarbetskraft – Antalet debiterade timmar per årsarbetskraft behöver öka för att inte tillsyn enligt miljöbalken ska finansieras med skattemedel om såvida inte särskilt beslutats.
2.	Åtgärdsprogram inom vattenförvaltningen Andelen sjöar i Umeå som idag uppfyller målen inom vattenförvaltningen är 52 % och för vattendragen är andelen 31 % som uppfyller målen. Samordnade insatser behövs för de vattenförekomster som inte uppfyller målen.
3.	Ekologisk hållbarhet – Inom ramen för grunduppdraget och nämndens rådighet så långt möjligt säkerställa den ekologiska hållbarheten i verksamheten. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för arbetet med miljöbalken och finns därigenom nära den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och de 16 nationella miljömålen. Miljömålen antogs av riksdagen 1999 för att göra den miljömässiga dimensionen tydlig. Länsstyrelsen i Västerbotten gör följande bedömning: *Tillsammans med de nationella bedömningarna kommer endast ett av sexton miljömål, Skyddande ozonskikt, att uppnås till 2030 i Västerbotten. Fyra av målen bedöms som nära att nås Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö. De resterande tolv målen bedöms som inte möjliga att nå. Det behövs många fler vägledande beslut och insatser.*

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

4. Inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring i en fråga som är gemensam för flera nämnder eller bolag. Inriktningsmål destineras till de nämnder och bolag som särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål och som bedöms ha de förutsättningar som krävs för att uppnå inriktningsmålet. Kommunfullmäktige har även beslutat om program som ska rama in och konkretisera inriktningsmålen. Nämnden har för 2026 destinerats inriktningsmål och program enligt nedan.

Inriktningsmål	Program	Destinerat till
1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.	Tillväxt	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.	Social hållbarhet	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
3. Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.	Social hållbarhet	-
4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.	Klimat	Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nuläge i programuppföljningen

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålet inom program tillväxt.

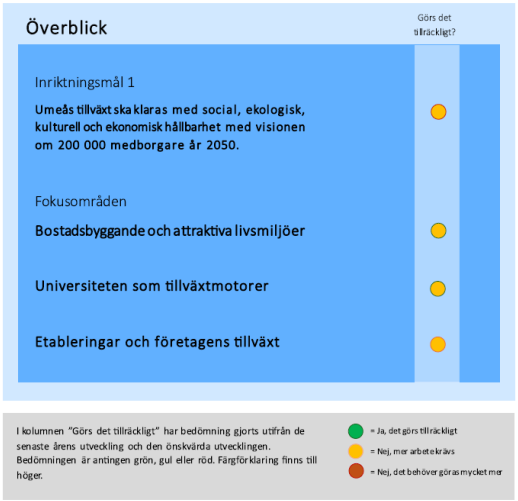

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämnden anser i likhet med tidigare att befolkningsmål, bostadsbyggande och den ekologisk hållbarheten borde föranleda bedömningen att det behöver göras mycket mer och därmed en röd indikator för inriktningsmålet som helhet. Programrapporten innehåller tabellen nedan som gör en bedömning i delarna.

Mål - Inriktning och Program	Delmål	Årets bedömning
Befolkningsmål	Umeå har 200 000 invånare år 2050	Nej
Kulturell hållbarhet	Umeås tillväxt är kulturellt hållbar	Ja
Social hållbarhet	Umeås tillväxt är socialt hållbar	Delvis
Ekonomisk hållbarhet	Umeås tillväxt är ekonomiskt hållbar	Ja
Ekologisk hållbarhet	Umeås tillväxt är ekologiskt hållbar	Nej
Bostadsbyggande	I Umeå byggs 2 000 bostäder per år	Nej
Attraktiva livsmiljöer	I Umeå byggs attraktiva livsmiljöer för kommuninvånarna	Delvis
Universiteten	I Umeå är Universiteten tillväxtmotorer	Ja
Etableringar	I Umeå driver nya etableringar tillväxt	Ja

Diagrammet nedan hämtad från programrapporten visar bostadsbyggandet sedan 2005 med en prognos till 2028. Kommunfullmäktiges mål för bostadsbyggande (2 000 bostäder/år) borde föranleda bedömningen att det behöver göras mycket mer och därmed en röd indikator.

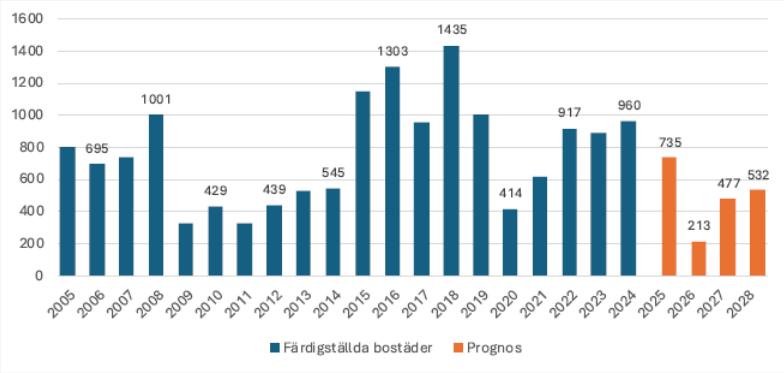

Figur 1 Realiserat och förväntade färdigställda bostäder i Umeå kommun, 2005–2024 samt prognos till 2028

Programrapport social hållbarhet januari-augusti 2025

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. Som enda program styrs programmet för social hållbarhet av två övergripande inriktningsmål; Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden och Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

En översiktlig lägesbild för samtliga fem fokusområden presenteras i rapporten. Vissa fokusområden i programmet för social hållbarhets är formulerade på ett sätt som gör det komplicerat att använda indikatorer i uppföljningsarbetet. Social hållbarhet är komplext och i arbetet med social hållbarhet är dessutom ett helhetsperspektiv av stor betydelse. De indikatorer som finns i rapport ska därför inte förstås som en heltäckande lägesbild av den sociala hållbarheten i Umeå kommun.

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålen kopplade till programmet för social hållbarhet.

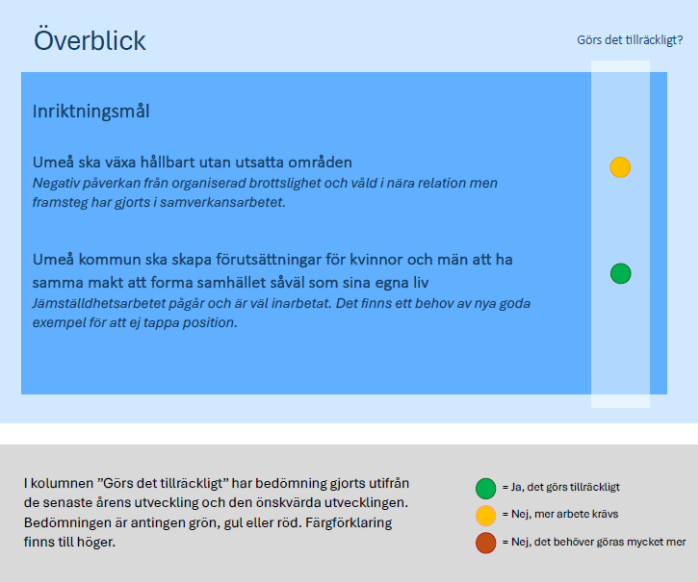

Programrapport klimat januari till augusti 2025

I programrapporten för perioden januari-augusti 2025 görs nedanstående sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för inriktningsmålet kopplat till program klimat.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämndens arbete med inriktningsmål och program

Samtliga delar av nämndens grunduppdrag kan kopplas till programstyrningen. I tabellen nedan visas exempel på delar av nämndens ansvar som kan kopplas till destinerade inriktningsmål/program. Arbetet med dessa under 2026 beskrivs i tillsyns- och aktivitetsplanen och återrapportering till nämnd sker i enlighet med kapitel 20.

Inriktningsmål	Program	Exempel arbetsområde
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.	Tillväxt	Energirådgivning Miljöövervakning Tillsyn miljöbalken Kontroll livsmedelslagen Serveringstillstånd alkohollagen Vattenförvaltningen Förorenad mark Medvetenhet kring ekologisk hållbarhet och hållbar konsumtion
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.	Social hållbarhet	Budget- och skuldrådgivning Konsumentrådgivning LOS-tillsyn Förvaltarverksamhet
Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.	Klimat	Se tillväxt ovan

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nya ekonomiska medel 2026

För att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerande till nämnd ska nämnden årligen avdela medel för sådan utveckling. För att underlätta nämndens finansiering av detta åtagande har fullmäktige destinerat ett anslag till de nämnder som har ett eller flera destinerade inriktningsmål omfattande 0,5 procent av nämndens tilldelade ram 2025. Nämnden fick för 2026 ett tillskott på 110 000 kr.

Nämndens synpunkter på programstyrningen över tid

Nämnden har årligen möjlighet att lämna synpunkter och påverka programstyrningen genom en fråga som ska besvaras i samband med yttrande över planeringsdirektiven. Nämnden anser att programstyrningsmodellen huvudsakligen är bra men att tillämpningen sedan 2022 har mer att önska. I tabellen nedan redovisas vilka synpunkter som nämnden framfört under åren 2024–2026.

Inför år	Framförda synpunkter av nämnden på frågan - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?
2026	Fokusområde ekologisk hållbarhet – Nämnden anser att ekologisk hållbarhet bör vara ett fokusområde inom program tillväxt.
2026	Fokusområde livsmedelsförsörjning – Nämnden anser att livsmedelsförsörjningen behöver betraktas utifrån ett krisberedskapsperspektiv och omhändertas i programstyrningen eller på annat ändamålsenligt sätt.
2026	Konkretiseras – Nämnden anser att programmen behöver konkretiseras vad gäller insatser/åtgärder som gör uppföljning/ansvarsutkrävande möjlig.
2026 2025	Ansvarsutkrävande - Nämnden anser att ansvarsutkrävande ska genomsyra programstyrmodellen.
2026 2025	Politisk förankring - Nämnden anser att formerna för den politiska förankringen i bolag/nämnder bör tydliggöras utifrån programstyrningens årshjul.
2026 2025	Prioritering av resurser - För att så långt möjligt undvika att arbete med inriktningsmålen prioriteras ned med anledning av resursbrist föreslår att det tydliggörs att förvaltningschefer har ett ansvar att årligen lyfta ett bedömt resursbehov för ett ändamålsenligt arbete med inriktningsmål och tilläggsuppdrag.
2026	Samhällsekonomiska analyser – Nämnden anser att kommunen bygger en tillsvidarelösning för att genomföra och/eller upphandla samhällsekonomiska analyser som ett underlag för långsiktigt kloka beslut.
2026 2025 2024	Program social hållbarhet - Nämnden anser att detta Program även bör destineras till nämnden utifrån miljöbalkens portalparagraf samt nämndens arbete med; konsumentvägledning, skuldrådgivning, förvaltare, alkohollagen och lokal operativ samverkan.
2025	Programstyrgruppens roll - I riktlinjerna för aktiverande styrning i Umeå kommun 2021-03-29 anges följande under avsnitt 3.6 Uppföljning av inriktningsmål och program: ”Nivå 2 – Programansvarig chef och programansvarig tjänsteperson samlar upp berörda nämnders bedömningar, kompletterar med egen bedömning och ev bedömningar från

	andra huvudmän/aktörer och genomför aktualitets- och relevansprövning enligt vedertagen modell och anvisning från KS. Sammanställd uppföljning av inriktningsmål och tillhörande program kan med fördel utformas och namnges i enlighet med uppföljningens reella innehåll, exempel skulle kunna vara Umeå kommuns Tillväxtrapport, Umeå kommuns Hållbarhetsbokslut, Umeå kommuns Trygghets- och säkerhetsrapport etc. Uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål ska dock alltid ingå i delårsbokslut och årsredovisning i sammanfattad form.” Nämnden föreslår att detta avsnitt i nivå 2 kompletteras med uppdraget för programstyrgruppen i relation till den programansvariga chefen.
2025	Programhandling eller motsvarande - Programstyrgruppen för Program Tillväxt tog under hösten 2023 fram en ”Programhandling 2024 inför 2025”. I denna programhandling har 13 insatser för 2025 synkats och ”godkänts” av tjänstepersoner i destinerade bolag/nämnder. Detta är insatser som inte är omhändertagna i befintliga planer eller där insatserna behöver intensifieras. Underlaget utgör viktiga planeringsförutsättningar inför 2025 som i nuläget inte skickas ut med övriga underlag i planeringsdirektivet. Nämnden föreslår att programhandlingarna (motsvarande) från respektive program skickas ut tillsammans med planeringsdirektivet.
2025	Prioritering av resurser - För att så långt möjligt undvika att arbete med inriktningsmålen prioriteras ned med anledning av resursbrist föreslår nämnden att det tydliggörs att förvaltningschefer har ett ansvar att årligen lyfta ett bedömt resursbehov för ett ändamålsenligt arbete med inriktningsmål och tilläggsuppdrag.

Program tillväxt

I de fastställda planeringsdirektiven anges att programmet är en konkretisering av inriktningsmål 1 - Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050. Programmets syfte är att prioritera och lyfta viktiga fokusområden, faktorer och förmågor som Umeå behöver utveckla för att kunna bibehålla och stärka tillväxten. Umeå är på god väg men samtidigt behöver vi stärka arbetet inom angivna områden. Följande fokusområden prioriteras i programmet för perioden 2026–2029:

- Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer
- Universiteten som tillväxtmotorer
- Etableringar och företagens tillväxt

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Område	Klart	Bedömning
Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer *Nämnden är tillsynsmyndighet för avloppsvatten som avvattnas från detaljplanelagd mark och Vakin är verksamhetsutövare. När Vakin inte tar sitt ansvar och renar dagvattnet påverkar detta samhällsbyggnadsprocessen. I samband med detaljplanearbetet har Länsstyrelsen synpunkter och frågor om hur miljökvalitetsnormerna uppfylls. I likhet med andra frågor enligt miljöbalken behöver tillsynsmyndigheten agera om en verksamhetsutövare inte tar ansvar för sin påverkan på en recipient. Nämnden ska under 2026 tillse att frågan om rening av dagvattnet rullar vidare.* *Nämnden har en handlingsplan för arbetet med förorenad mark. Sen drygt fem år tillbaka ska områden viktiga för kommunens tillväxt prioriteras i arbetet. Nämndens arbete fortsätter och utvecklas inom detta område.*	2026	Mer insatser krävs
Universiteten som tillväxtmotorer *Nämnden ej direkt berörd.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
Etableringar och företagens tillväxt *Nämnden ej direkt berörd. Nämndens insatser kopplar till den fysiska planeringen av verksamhetsområden samt till den enskilda etableringen av ett företag.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Program social hållbarhet

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen.

Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Åtgärd	Klart	Bedömning
Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition1.För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
1.1 Stärka inkludering och jämlikhet När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att: - Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom. - Skapa förutsättningar för social blandning, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra. - Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
1.2 Förebygga brottslighet och våld I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög.2 Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer: - Förebygga och motverka organiserad brottslighet, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle.3 Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan. - Förebygga våld genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn.4 Fokus bör ligga på	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare. I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.		

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv. Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet: Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser. Genomföra särskilda pilotsatsningar för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt. Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030. I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen. Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.		

Program Klimat

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040. Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040, dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser. Som ett delmål beslutades att Umeå kommunkoncern ska vara klimatneutral 2025. Umeå kommunkoncern genomförde 2021 en första nulägesanalys av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun. Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

- Transporter
- Bygg och anläggning
- Energi, el och fjärrvärme
- Cirkulär ekonomi
- Övergripande insatser

Program klimat har inte fördelat ansvar eller insatser på fokusområdena och därför redovisas i tabellerna nedan kortfattat vilken rådighet som MHN eventuellt har kopplat till fokusområdena.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Transporter Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan. Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument, där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effekt bedöms och genomförs. *Nämnden saknar rådighet i frågan utifrån grunduppdraget.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

	Bygg och anläggning Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder, utbyggnad av den kommunala servicen, och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan. *Nämnden har ingen bygg- och anläggningsverksamhet. Nämnden saknar rådighet i frågan utifrån grunduppdraget.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
	Energi, el och fjärrvärme För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning. Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt. *Nämnden har viss rådighet och arbetar med frågan inom miljöbalkstillsynen samt energirådgivningen.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs men möjligheten till att söka externa medel för projekt ska undersökas
	Cirkulär ekonomi För att klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer. *Nämnden har rådighet i frågan inom projektverksamheten och eventuella lämpliga externa utlysningar ska sökas.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs men möjligheten till att söka externa medel för projekt ska undersökas
	Övergripande insatser För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt. *Nämnden saknar rådighet i frågan utifrån grunduppdraget. Nämnden deltager i aktiviteter som samordnas centralt.*	2026	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

5. Tilläggsuppdrag

Nämnden har för 2026 följande tilläggsuppdrag. I tabellen nedan redogörs för den övergripande bedömningen.

Tilläggsuppdrag	Bedömning
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Nämndens grunduppdrag påverkas endast långsamt av de demografiska förutsättningarna (volymökningar). Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Analys visar att nämnden inte förväntar personalbrist under den närmaste 10-årsperioden. Inga särskilda ytterligare insatser krävs.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Denna grundläggande kulturfråga behöver ständig uppmärksamhet och viktigt att kommunen centralt föregår med gott exempel.
Tilläggsuppdrag 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Samordningsansvar för detta uppdrag ligger på KS och nämnden deltar i arbetet.

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

6. Bostadsförsörjningsprogram

Bostadsförsörjningsarbete kan ses som en konkretisering av översiktsplanen där frågor som rör just bostadsförsörjning tydliggörs och planeras. God tillgång till bostäder i livets alla skeden är en viktig förutsättning för att ge kommuninvånarna bra livskvalitet och att stimulera rörligheten på bostadsmarknaden. I tabellen nedan redovisas de åtgärder i bostadsförsörjningsprogrammet som faller på nämnden samt en bedömning kring åtgärdernas genomförande.

Åtgärd	Bedömning
Kommunen ska utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av införande av kommunal hyresgaranti för barnfamiljer. Syftet är att bedöma om hyresgarantier kan göra det lättare för de grupper som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden att ordna bostad. Ansvar: Individ- och familjenämnden, Tekniska nämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden *Nämnden bedömer sig inte som huvudansvarig för åtgärden.*	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

7. Dagvattenprogram

Dagvattenprogram för Umeå beslutades av kommunfullmäktige 2022-01-31. I kommunfullmäktiges beslut om utvecklingsstrategin för vatten och avlopp beslutades att dagvattenprogrammet skulle revideras under 2024. TN har inte påbörjat arbetet så sannolikt sker en revidering under nästa år 2026.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Utveckla metod för uppföljning av vattenkvalitet. Modell för schablonberäkning av utsläppsnivåer av föroreningar via dagvatten. *Vakin är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras.*	2024	Revidering behövs av dagvatten-programmet
b.	Utveckla metod för uppföljning av vattenkvalitet. Metod för uppföljning av förändringar av markens genomsläpplighet. *Vakin är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras.*	2025	Revidering behövs av dagvatten-programmet
c.	Utveckla metod för uppföljning av vattenkvalitet. Miljöövervakning av vattenkvalitet i prioriterade recipienter. *Vakin är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras. Nämnden ansvarar för miljöövervakning inom det geografiska området Umeå. Verksamhetsutövare ansvarar för miljöövervakning i de vattenförekomster de påverkar. I dagvattenprogrammet är det berörda vattenförekomster det handlar om och här har VU hela ansvaret.*	2025	Revidering behövs av dagvatten-programmet
d.	Utveckla metod för uppföljning av vattenkvalitet. Drift- och egenkontrollprogram behöver upprättas av ansvarig/a för anläggning för dagvattenrening. Ansvar: Miljö- och hälsa *Vakin är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras. Nämnden ansvarar för tillsynen om en VU inte gör som förväntas enligt miljöbalken.*	2025	Revidering behövs av dagvatten-programmet

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

e.	Ta fram en prioriteringsordning för stadens vattenområden som visar var och i vilken ordning åtgärder i den befintliga miljön bör genomföras. Ska också redovisa ansvar och finansiering. Ansvar: Miljö- och hälsa *Vakin är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras.*	2024	Revidering behövs av dagvatten-programmet
f.	I det kommande parkprogrammet kartläggs park- och naturområden där dagvattenhantering skulle kunna tillföra kvaliteter till befintliga eller nya anläggningar. Samordna parkprogram, dagvattenprogram och kommande grönstrukturprogram. Ansvar: Gator och parker, Miljö- och hälsa *Grönstrukturprogram samordnas av SLK efter organisations-förändringen 2024-01-01. Nämnden saknar rådighet men bistår i samverkan med kompetens när efterfrågas.*	2024	Klart utifrån nämndens rådighet
g.	Gör en kartläggning av snöhanteringens (små och stora upplag) påverkan på dagvatten. Kartlägg konsekvenser och ta fram förslag på eventuella åtgärder. Ansvar: Gator och parker, Miljö- och hälsa *TN är verksamhetsutövare (VU) och MHN är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. VU har ansvar och ska alltid säkerställa att verksamheten kan bedrivas enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I nuvarande formuleringar i dagvattenprogrammet sammanblandas roller/ansvar på ett olämpligt sätt vilket behöver revideras.*	2024	Revidering behövs av dagvatten-programmet

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

8. Mobilitetsprogram

Kollektivtrafikprogram

Kollektivtrafikprogram för Umeå kommun beslutades av kommunfullmäktige 2021-10-25. Bedömningen avser nämndens insatser.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Skapa en samverkansgrupp mellan verksamheter och bolag inom kommunen med fokus på de hållbara transportslagen. Ansvar: TN, BN, KS, MHN, Upab, UKF kollektivtrafik *Att skapa och samordna en samverkansgrupp enligt åtgärden är inte nämndens ansvar. Nämnden är positiv till åtgärden.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Godstrafikprogram

Godstrafikprogrammet antogs av Kommunfullmäktige 2018-06-18.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Utreda möjligheten och behovet av utökade miljözoner. Ansvar: MoH, GoP, Öpl Godsnätverk, Polisen *Klart.*	2019	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
b.	Temadag gods. Ansvar: GoP, DP, BL, Öpl, MoH Godsnätverk *Klart.*	2019	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Cykeltrafikprogram

Cykeltrafikprogram för Umeå beslutades av Kommunfullmäktige 2018-06-18.

Nr.	Åtgärd	Klart senast	Bedömning
-	Inga åtgärder.	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Parkeringsprogram

Parkeringsprogram för Umeå beslutades av Kommunstyrelsen 2013-11-12.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
-	Inga åtgärder.	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Fotgängarprogram

Fotgängarprogram för Umeå beslutades av Kommunfullmäktige 2019-05-27.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
a.	Skapa en samverkansgrupp mellan verksamheter och bolag inom kommunen med fokus på de hållbara transportslagen. Ansvar: TN (samordning), BN, KSPLU, FN, MHN (GoP, Fastighet, DP, BL, Mex, ÖPl, MoH), Upab, UKF kollektivtrafik *Klart.*	Klart	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

9. Miljömålen åtgärdsprogram

Åtgärdsprogrammet för de lokala miljömålen är ett viktigt verktygen för att uppnå målbilden i inriktningsmål tillväxt. Nämnden har efter antagandet av verksamhetsplanen för innevarande år 2025 meddelat kommunstyrelsen att åtgärderna 6b, 6c, 6d, 8d, 8e och 8f bedöms finnas under kommunstyrelsens ansvar efter den organisationsförändring som gjordes 2024-01-01.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
3.f	Erbjuda tjänster inom energi och klimatrådgivning till Umeås medborgare, företag och organisationer. *Nämnden gör detta idag. I den uppföljning som görs inom SLK ses denna åtgärd som påbörjat och får färgen gul. Detta är dock en löpande åtgärd som aldrig blir klar och mer rätt vore att redovisa denna som grön.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
3.g	Ge råd till privatpersoner och fastighetsägare för att underlätta för hållbara drivmedel, ex. Fordonsladdning. *Nämnden gör detta idag. I den uppföljning som görs inom SLK ses denna åtgärd på påbörjat och får färgen gul. Detta är dock en åtgärd som aldrig blir klar och mer rätt vore att redovisa denna som grön.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
5.e	Genomföra årlig miljö och klimatutbildning för förtroendevalda. *Sker löpande över åren genom särskilda insatser och som informationsärenden på nämndens sammanträden. I den uppföljning som görs inom SLK ses denna åtgärd ej påbörjat och får färgen röd. Bakgrunden är att det inte görs en årlig upphandlad miljö och klimatutbildning till de förtroendevalda.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
8.a	Ta fram ett kommunövergripande grönstrukturprogram i samverkan för att stärka växt- och djurliv i Umeå. *I den uppföljning som görs inom SLK ses denna åtgärd på påbörjat och får färgen gul för MHN del. KS ansvarar för samordning av arbetet med grönstrukturprogrammet. Nämnden är bara delaktig i arbetet och saknar rådighet i framdrift och ekonomi.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
11.a	Inventera kommunens naturvårdsskogar och annan värdefull skog. Inventeringen ska användas som underlag när skogsbruksplanen revideras. *Strategisk övergripande fråga. Påbörjad och nämnden bistår med vissa inventeringar.*	2024	
13.b	Genomför informationsinsats till föreningar med enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer, eller där uttaget från vattentäkten är mer än 10 kubikmeter per dygn. *Klart.*	2023	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

14.a	Kartlägga och genomföra tillsyn av hur strandskyddet efterlevs längs kusten. *Påbörjad men arbetet behöver intensifieras.*	2025	
16.a	Genomföra tillsyn vid småbåtshamnar i syfte att minska deras miljöpåverkan. *Småbåtshamnar är sedan länge ett objekt inom tillsynen. Tillsyn genomförd under 2023 och uppföljning genomförd 2024.*	2027	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
16.b	Se över rutiner för planläggning, prövning och tillsyn så att de bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås. *Grundförutsättning som redan tillämpas för tillsyn och prövning där nämnden har rådighet.*	2027	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
16.e	Uppdatera åtgärdsplan för inventering av små avlopp med WC och genomföra tillsyn och ställa krav på bristfälliga avlopp. I den uppföljning som görs inom SLK ses denna åtgärd på påbörjat och får färgen gul för MHN del. Nämnden ser åtgärden som klar och därmed grön. *Åtgärdsplan framtagen.*	2027	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
22.a	Upprätta en övergripande strategisk plan för arbetet med förorenade områden med inriktning på de mest förorenade områdena (RK 1 och RK 2) samt de områden som utpekas som framtida exploateringar. *Åtgärdsplan framtagen.*	2023	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
22.b	Det finns behov av att öka takten i arbetet med att efterbehandla förorenade områden med mer än måttlig risk för att minska riskerna för människa och miljö som exponeras. *Påbörjad och beskrivs i åtgärdsplanen.*	2025	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

10. Landsbygdsprogram

Den 26 augusti 2024 fattade Kommunfullmäktige beslut om ett nytt landsbygdsprogram. Programmet visar riktningen för arbetet med landsbygdsutveckling fram till 2030 med ett flertal prioriteringar för att nå kommunens landsbygdsmål. Prioriteringarna ska fungera som vägledande för politiker och tjänstepersoner och vid varje prioritering finns en eller flera utpekade nämnder som ansvarar för att implementera dessa i sin egen verksamhetsplanering. Arbetet är på så vis nämndöverskridande och berör många olika verksamheter i kommunorganisationen.

Arbetet med att genomföra programmet samordnas av stadsledningskontorets landsbygdstrateger. Programmet kommer också följas upp årligen och uppföljningen kommer ske på två nivåer: dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå som samordnas av stadsledningskontoret.

Ansvariga avdelningar belyser i sina aktivitetsplaner nuvarande arbetsformer utifrån grunduppdraget och de eventuella ytterligare insatser som genomförs kopplat till de specifika åtgärderna/prioriteringarna.

Nr.	Åtgärd	Klart	Bedömning
1.	Stötta företag och lokala initiativ med rådgivning kring åtgärder för biologisk mångfald, naturbaserade lösningar samt energieffektivisering. *Sker redan.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs
2.	Utveckla och tydliggöra hur byaplaner tas om hand internt i hela kommunorganisationen. *Utifrån nämndens grunduppdrag är det mycket sällan som verksamheten kommer i kontakt med Byaplaner. Därmed är det nästan omöjligt förutse en situation eller uttala hur dessa ”tas om hand” utan detta beror på det specifika sammanhanget.*	2025	Inga särskilda ytterligare insatser krävs

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

11. Tillgänglighetsprogram

Nämnden har inga utpekade aktiviteter under etapp 2.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

12. Informationshantering

Informationssäkerhet

Personuppgiftansvar

Nämnden är personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingar. Ansvaret omfattar även personuppgiftsbehandling som på uppdrag av nämnden utförs av ett personuppgiftsbiträde.

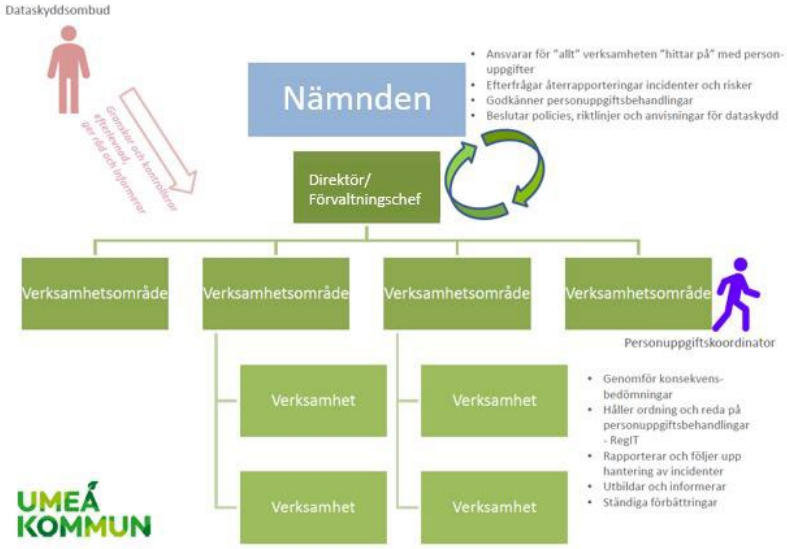

Diarie- och ärendehanteringssystem

Betydande del av förvaltningens informationshantering sker i diarie- och ärendehanteringssystem. Förvaltningen använder idag flera diarie- och ärendehanteringssystem vilket utmanar en effektiv informationshantering utifrån ett helhetsperspektiv. Anledningen till att det blivit på detta vis är att det inte funnits ett system som klarat av att hantera ärendehanteringen som är specifik utifrån exempelvis miljöbalken. Förvaltningen har tagit ett principbeslut kring att över tid försöka minska antalet diarie- och ärendehanteringssystem inom förvaltningen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Informationshanteringsplan

Varje dag hanterar organisationer i vårt samhälle mängder med information och stadsbyggnadsförvaltning är inget undantag. Stadsbyggnadsförvaltningen har arbetat fram informationshanteringsplaner (IHP). Dessa beskriver hur förvaltningens information ska hanteras, utifrån gällande lagar och säkerhetsperspektiv. Informationshanteringsplanerna för förvaltningen är de viktigaste styrinstrumenten för informationshantering. Eftersom förvaltningen styrs av två nämnder så finns det två olika planer. IHP styr hantering, gallring och arkivering av våra allmänna handlingar. Planen beskriver även hur vår information får hanteras utifrån kommunens policy för informationssäkerhet, samt utifrån eventuella personuppgiftsbehandlingar (GDPR). IHP är med andra ord ett gemensamt dokument som inrymmer både dokumenthantering och hantering utifrån ett informationssäkerhetsperspektiv. Genom att båda delarna ligger i samma dokument så underlättar det för den som ska hantera information. Det är nämnderna som ansvarar för att fortlöpande revidera informationshanteringsplanerna och arkivbeskrivningar, så att allmänna handlingar hanteras på rätt sätt. Informationshanteringsplanen ska fastställas av nämnd efter samråd med stadsarkivet.

Dataskyddsorganisation

Umeå kommuns dataskyddsorganisation består av dataskyddsombudet, en informationssäkerhetssamordnare samt nämndernas personuppgiftskoordinatorer. Stadsbyggnadsförvaltningen har idag två personuppgiftskoordinatorer men det samverkas för tillfället en verksamhetsförändring som innebär att varje avdelning inom förvaltningen från 2025-01-01 har en personuppgiftskoordinator. Skälen för detta är att minska sårbarheten samt en tro på att en verksamhetsnära personuppgiftskoordinator effektivare kan hantera uppdraget.

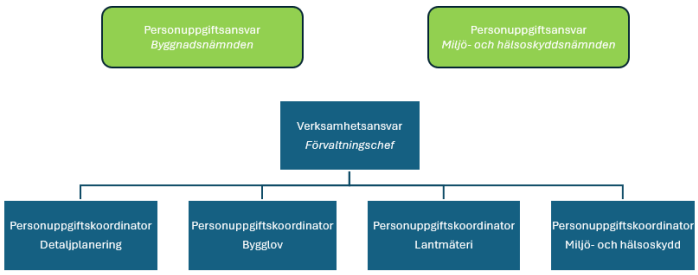

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Rättighetsbegäranden

Under 2023 har endast ett fåtal begäran om nyttjande av rättigheter enligt GDPR inkommit till kommunen. Av två inkomna begäranden (båda avsåg rätten till tillgång art. 15 GDPR) var en riktad till samtliga nämnder i kommunen medan en endast avsåg IFN. Det finns en kommunövergripande rutin för hur en rättighetsbegäran enligt GDPR ska hanteras och det pågår ett arbete med att ta fram en kommunövergripande e-tjänst där registrerade ska kunna framställa sin begäran till personuppgiftsansvariga nämnder på kommunen.

Personuppgiftsincidenter

Under 2023 rapporterades det in totalt 93 stycken personuppgiftsincidenter till inom kommunen granskade personuppgiftsansvariga nämnder. Av dessa bedömdes 6 stycken som ej incidenter. Det noteras att överförmyndarnämnden, valnämnden, brand- och räddningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inte hade någon inrapporterad personuppgiftsincident under 2023.

NIS2-direktivet

NIS2-direktivet syftar till att uppnå en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen. Jämfört med NIS ställs tydligare krav på bland annat riskanalyser och olika säkerhetsåtgärder. Många fler organisationer kommer också att omfattas. NIS2-direktivet kommer att genomföras i Sverige genom en lag som börjar gälla tidigast under sommaren 2025.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Utvärdera förändringen med ikraftträdande 2025-01-01.	2026	Förvaltningen

13. Säkerhet och beredskap

Varje verksamhetsområde och bolag har i uppdrag att bedriva ett systematiskt säkerhets- och trygghets-arbete. Nämnden ansvarar för säkerhets- och trygghetsarbetet inom sitt område och sina respektive verksamheter.

Beredskap

Nämnden ansvarar för den civila beredskapen i nämndens verksamheter. Detta innebär att nämnden ansvarar för att det kontinuerligt genomförs analys, planering och förberedelser för att upprätthålla kontinuitet och tillgodose ändamålsenlig säkerhet och beredskap i de verksamheter nämnden ansvarar för. Nämnden ansvarar för att förebygga, hantera och följa upp/utvärdera händelser som berör nämndens verksamheter. Nämnden ansvarar för att nämndens förvaltning upprätthåller en ändamålsenlig organisation i beredskaps- och säkerhetsfrågor. Nämnden ansvarar för att nämndens förvaltning deltar i framtagande av kommunövergripande analyser, planering, förberedelser och utbildningar/övningar inom säkerhets- och beredskapsområdet.

Krisledning

Under pandemin reviderades och uppdaterades krisledningsplanerna inom förvaltningen. Nu finns ett behov av översyn av förvaltningens och avdelningarnas krisledningsplaner.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Fortsatt arbete med revidering av förvaltningens krisledningsplan	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

14. Brottsförebyggande program

Inom det brottsförebyggande arbetet i kommunen är nämnden en viktig del bland annat inom Lokal Operativ Samverkan (LOS) som sker tillsammans med flera andra kommunala verksamheter samt polisen. Arbetet inom LOS är samhällsviktigt och bidrar till att Umeå ska växa tryggt och säkert. I myndighetsgemensamma insatser visas samhällets samlade kraft. Arbetet berör tillsyn och kontroll inom livsmedelslagstiftningen, alkohollagen, miljöbalken, samt tobak- och nikotinprodukter.

Nämnden har under hösten 2025 yttrat sig till kommunstyrelsen över en remissversion av det brottsförebyggande programmet. Nämnden anser att det finns en stor potential i att nämnden fortsätter integrera och utveckla ett brottsförebyggande perspektiv inom verksamheten. För att nämnden ska kunna växla upp och bli riktigt vass med alla medarbetare som interna och externa öron/ögon behövs löpande kompetensutveckling och ett kulturbygge över tid. Nämnden behöver antingen utveckla egen internstrategisk kompetens alternativt få ett verksamhetsnära stöd genom strateger inom kommunstyrelsen. Alternativen har sina för- och nackdelar men för de mindre nämnder bedöms ett verksamhetsnära stöd av kommunstyrelsen som det mest kostnadseffektiva. Oavsett alternativ behövs viss resursförstärkning om arbetssätt och ambitionsnivå ska kunna utvecklas på bästa sätt. Nämnden äskade inför 2026 om en resurs motsvarande 1,0 årsarbetskraft för förstärkning av arbetet.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Kompetensutveckling förtroendevalda, 1 timme	2026	Förvaltning
2.	Kompetensutveckling ”vanlig medarbetare”, 1 timme	2026	Förvaltning
3.	Kompetensutveckling särskilt berörda medarbetare; 0,5 dag	2026	Förvaltning
4.	Utse avdelningsansvarig medarbetare för det brottsförebyggande arbetet inom avdelningen. Medarbetaren utgör ett stöd till avdelningschefen och ledningsgruppen. Medarbetaren ingår i de lokala nätverk som finns inom sakfrågan och förväntas hålla en förhöjd kompetensnivå. Ambitionsnivån inledningsvis ligger på 0,15 årsarbetskraft.	2026	Avdelning

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

15. Jämställdhet

Strategi för jämställdhetsarbete beslutades av kommunfullmäktige 2017. Strategin är tänkt att fungera som ett stöd till framför allt nämnder i förståelsen av hur jämställdhetsarbete kan arbetas in i den egna nämndens verksamheter och hur egna mål och indikatorer tas fram.

Samtliga verksamheter inom kommunen ska bedriva ett aktivt jämställdhetsarbete och det är varje nämnds ansvar att bryta ner det övergripande målet kring jämställdhet till egna mål egna nämnden och genomföra samt följa upp detta.

Umeå kommun undertecknade 2008 den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på regional och lokal nivå. Den är framtagen av europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation (CEMR). Deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män är en utgångspunkt för kommunens jämställdhetsarbete. Deklarationen hittar du på www.umea.se/jamstalldhet.

Ansvaret för att konkretisera delmål, aktiviteter, åtgärder och indikatorer för arbetet ligger på nämnder. Jämställdhetsarbetet ska vara en del av verksamhetsplaneringen och det ska avsättas tid och resurser för att arbeta med målen som sedan redovisas och följs upp i ordinarie styr- och ledningssystem.

Modell över utgångspunkter i jämställdhetsarbete på Umeå kommun

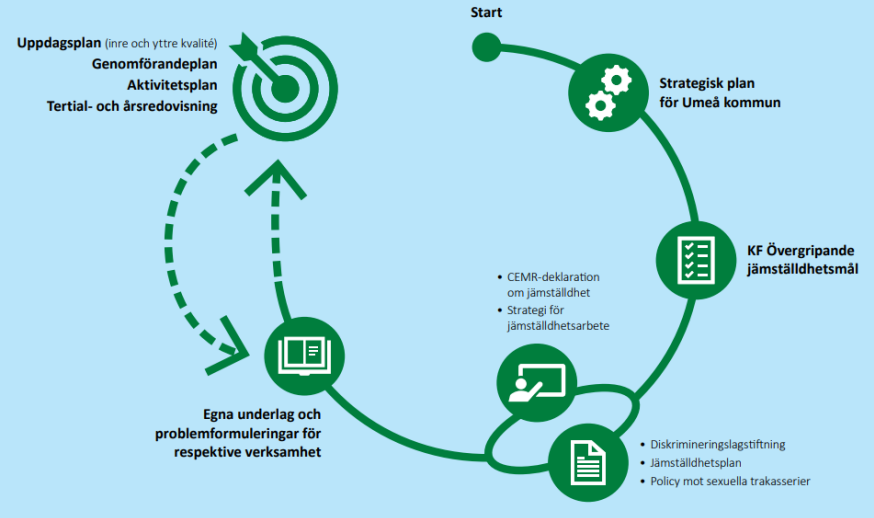

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Jämställdhetsarbete kopplat till den strategiska planen:

Artiklar ur CEMR-deklarationen:

- Social omsorg och sociala tjänster (artikel 15), Goda livsvillkor
- Social integration (artikel 18), Goda livsvillkor
- Planering och hållbar utveckling (artikel 24), En god samhällsplanering

Nr.	Åtgärd	Klart senast	Ansvar
1.	Kompetensutveckling vartannat år Samtliga medarbetare genomgick hösten 2025 en kompetensutvecklingsinsats.	2027	Förvaltning

UMEÅ KOMMUN

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

16. Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Konventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn
- Alla barn har rätt till liv och utveckling
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

I kommunens riktlinjer för barnkonsekvensanalys som beslutats av kommunfullmäktige 2005-11-28, § 225 anges att två frågor skall fungera som ett stöd vid beredning och beslut:

1. På vilket sätt berörs, direkt eller indirekt, barn och unga av denna fråga?
2. Kan barns och ungas egna åsikter tas tillvara i denna fråga?

Nämnden tog hösten 2023 beslut om en rutin som tydliggör hur frågan skall hanteras inom stadsbyggnadsförvaltningen.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Tillämpa fastställd rutin.	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

17. Kvalitet, utveckling och innovation

Stadsbyggnadsförvaltningen har de senaste åren förstärkt förmågan till utveckling genom att styra resurser till detta. På tre avdelningar finns idag utpekade medarbetare med uppdrag att på huvuddelen av sin arbetstid driva utvecklingsfrågor.

Forum Utveckling Stadsbyggnad (FUS)

På förvaltningsövergripande nivå samordnas utvecklingsfrågorna av FUS. Med utveckling avses all typ av verksamhetsutveckling med tillhörande kommunikation, från teknikorienterad utveckling till förbättring av våra processer, med ett kundfokus i grunden. FUS bemannas av en medarbetare från respektive avdelningen inom förvaltningen. Samordnare utses med ansvar för inbjudan till löpande möten. Samordnaren är adjungerad till förvaltningens ledningsgrupp för löpande dialog och avstämning.

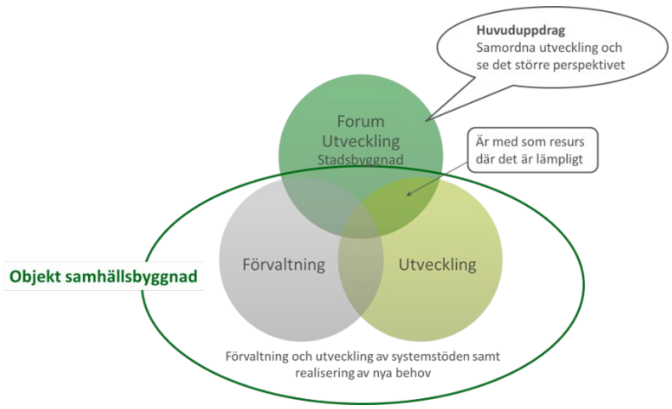

Bilden ovan visar hur FUS och objektet samhällsbyggnad gemensamt arbetar mot förvaltningens mål.

Innovationskatalysatorn

Ständiga förbättringar är en del i kommunens värdegrund och något förvaltningen arbetar aktivt med. Att arbeta med innovation är däremot lite klurigare, då det till stor del handlar om en kultur som behöver genomsyra hela verksamheten. För att få fart på innovation krävs

flera olika typer av insatser på flera olika nivåer. FUS samordnar Innovationskatalysatorn för att uppmuntra till medarbetardriven innovation. Förvaltningen vill bli bättre på att uppmuntra nya idéer och tycker att goda idéer förtjänar mer än bara hejarop. Därför finns möjligheten inom förvaltningen att söka upp till 15 000 kr från innovationskatalysatorn. Pengarna är tänkt att fungera som stöd för att förverkliga dina goda idéer som gör våra verksamheter bättre!

Digitalisering

Stadsbyggnadsförvaltningen har en handlingsplan för digitalisering som samordnas genom FUS. Ambitionen inför 2026 är att digitaliseringen ses som en del av utvecklingsfrågorna med samma former för styrning och ledning.

Kvalitet

Stadsbyggnadsförvaltningen lämnade under 2023 iso-certifieringen för kvalitet med anledning av att nedlagda resurser inte gav det utfall som förväntades. Förvaltningens kvalitetsarbete sker numera huvudsakligen nära verksamheten inom respektive avdelning.

Nr.	Åtgärd	Klart	Ansvar
1.	Information till nämnden två gånger per år (vår och höst) kring det arbete med kvalitet, utveckling och innovation som pågår inom nämndens verksamhetsområde.	2026	Förvaltningen
2.	Kundtjänst – Fortsatt arbete med inrättande av en kundtjänst för förvaltningen.	2026	Förvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

18. Ekonomi

Fördelning av medel för arbete med inriktningsmål

Kommunfullmäktige har fördelat 110 000 kr till nämnden för arbete med inriktningsmålen. Nämnden har fördelat dessa resurser för att samordna och utveckla arbetet inom det brottsförebyggande arbetet och LOS. Nämndens hela grunduppdrag kopplar till inriktningsmålen så en resursfördelningsmatris är utifrån detta och avgiftsfinansieringen överflödig.

Prioritering övergripande

Kommunfullmäktige tilldelar resurser för att ge nämnderna förutsättningar att fullgöra sitt grunduppdrag. Utöver de medel som tilldelas från kommunfullmäktige kan en nämnd ha andra intäkter för att finansiera nämndens verksamhet. Exempel på detta är intäkter från taxor, projektmedel och särskilda anslag. Om kommunfullmäktige ej fastställt annat gäller prioriteringsordningen nedan:

1. Medel före grunduppdrag - tillgängliga medel styr grunduppdragets omfattning.
2. Grunduppdrag före inriktningsmål – om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före inriktningsmål fastställda av kommunfullmäktige.
3. Grunduppdrag och inriktningsmål före tilläggsuppdrag – om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag och inriktningsmål fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före eventuella tilläggsuppdrag fastställda av kommunfullmäktige.

Grundprinciper - Stadsbyggnadsförvaltningen

Sedan 2019 tillämpar nämnden fyra grundprinciper när resursbehov ska beskrivas eller förslag till reviderade taxor tas fram:

1. Myndighetsutövning och andra uppdrag ska finansieras till 100 % av den part som anmält, sökt tillstånd, begärt detaljplan, sökt dispens, beställt en karta och liknande.
2. I kostnaden ska all tid räknas in liksom OH-kostnader (t ex lokalkostnader, IT, telefoni, andel av nämnden, andel av ledning av enhet/avdelning/förvaltning och liknande).
3. Projektansökningar och liknande ska inkludera OH-kostnader samt kostnader för resurser såsom ekonomi, kommunikation och annat som det enskilda projektet behöver.

4. Finns trots tillämpning av principerna (1–3 enligt ovan) ett resursbehov ska ansvar flyttas i kedjan medarbetare-enhetschef-avdelningschef-förvaltningschef-nämnd. Eventuellt resursbehov ska bottna i en behovsutredning och en detaljerad specifikation av behovet enligt förvaltningens rutin för tidsplanering. När resursbehov lyfts till nämnd ska följande tydligt framgå; behov i antal årsarbetskrafter, antal kronor och konsekvenser om behovet inte tillgodoses.

Budgetram för nämnden 2026

Budgetramen innefattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och utgår från att PO-pålägget förändras från 40,84 % i 2025 års budget till 40,02 % i budget för 2026. För 2027 och 2028 har PO-pålägget beräknats till 40,33 % respektive 40,48 % vilket har beaktats i beräkningarna för 2027 och 2028. Budgetramen är en nettokostnadsram för nämnden utifrån nuvarande organisation.

Nämnd/styrelse	Budget 2025	Budget 2026	Plan		
			2027	2028	2029
Kommunstyrelse*	-1 315 727	-1 348 388	-1 412 763	-1 463 141	-1 515 963
Teknisk nämnd	-1 550 904	-1 633 700	-1 695 836	-1 763 624	-1 825 353
För- och grundskolenämnd	-2 340 717	-2 384 944	-2 475 653	-2 574 613	-2 664 728
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-652 453	-680 839	-706 734	-734 985	-760 710
Individ- och familjenämnd	-1 774 784	-1 872 190	-1 943 396	-2 021 080	-2 091 820
Äldrenämnd	-1 396 749	-1 511 637	-1 569 130	-1 631 853	-1 688 970
Byggnadsnämnd	-62 929	-65 537	-68 029	-70 748	-73 225
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-21 753	-22 654	-23 516	-24 456	-25 312
Kulturnämnd	-169 845	-177 706	-184 465	-191 839	-198 554
Fritidsnämnd	-158 692	-166 268	-172 592	-179 491	-185 773
Kommunfullmäktige	-3 983	-4 048	-4 201	-4 369	-4 522
Valnämnd	-3 500	-19 938	-3 600	-3 700	-20 000
Personalnämnd	-1 290	-1 336	-1 387	-1 443	-1 493
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-86 384	-104 497	-108 472	-112 808	-116 756
Överförmyndarnämnd i Umeåregionen	-16 164	-16 753	-17 390	-18 085	-18 718
IT kapacitetsnämnd	0	-1 908	-1 981	-2 060	-2 132
Umeåregionens nämnd för PA-system	0	-5 197	-5 395	-5 610	-5 807
Summa nämndsramar	**-9 555 874**	**-10 017 540**	**-10 394 539**	**-10 803 906**	**-11 199 837**
Varav finansiella kostnader pensioner	-50 979	-14 266	-34 783	-36 714	-37 962
Summa verksamhetens nettokostnader (exkl finansiella kostnader)	**-9 504 895**	**-10 003 274**	**-10 359 756**	**-10 767 192**	**-11 161 874**

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Nämndens ekonomiska ram för 2026 är 22 650 000 kronor som framgår av bilden nedan från de beslutade planeringsdirektiven.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-21,75
Miljö- och hälsoskyddsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-0,90
Justering av PO-pålägg	0,31
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2025	
Demografi	-0,20
Tillskott inriktningsmål 0,5%	-0,11
Ekonomisk tilldelning för 2026	**-22,65**
Ökad ekonomisk tilldelning 2026 jämfört med 2025	-0,90
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2026 jmf 2025	*0,31*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar, se sid 14.*
- *Demografi* - Förändrad förutsättning utifrån demografisk utveckling.
- *Tillskott inriktningsmål 0,5%.* - För att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerande till nämnd ska nämnden årligen avdela medel för sådan utveckling. För att underlätta nämndens finansiering av detta åtagande har fullmäktige destinerat ett anslag till de nämnder som har ett eller flera destinerade inriktningsmål omfattande 0,5 procent av nämndens tilldelade ram 2025.

Investeringsbudget 2026

Investeringsbudgeten för nämnden 2026 är 282 tkr.

Nämnd/styrelse	Budget 2025	Budget 2026	Plan		
			2027	2028	2029
Kommunstyrelsen	61 078	72 392	101 345	131 042	59 307
Teknisk nämnd	1 020 596	1 170 081	1 118 594	831 538	651 470
För- och grundskolenämnd	21 425	19 320	15 920	21 388	17 462
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	9 376	10 500	21 500	6 500	18 620
Individ- och familjenämnd	9 710	15 254	19 926	9 251	11 639
Äldrenämnd	37 145	24 437	22 437	28 626	20 222
Byggnadsnämnd	471	470	470	479	489
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	283	282	282	287	293
Kulturnämnd	4 873	7 850	10 850	10 947	14 708
Fritidsnämnd	15 700	16 450	18 700	16 326	16 643
Valnämnd	550	500	500	510	520
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd*	29 550	47 582	10 550	9 344	9 631
Summa styrelse/nämnd	**1 210 757**	**1 385 117**	**1 341 073**	**1 066 239**	**821 005**
Ombudgeteringar*	570 113	226 793	114 885	0	0
Summa inkl ombudgeteringar	**1 780 870**	**1 611 910**	**1 455 958**	**1 066 239**	**821 005**
Mark- och exploatering - anläggningar	265 100	250 300	508 850	561 950	639 400
Summa inkl mark- och exploatering	**2 045 970**	**1 862 210**	**1 964 808**	**1 628 189**	**1 460 405**

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Fördelning 2026

Nämndens budgetram fördelas på följande sätt under 2026:

Nämnden	1 630
Ledning och administration	4 682
Miljöskydd	840
Livsmedel, Serveringstillstånd & Privatekonom	6 682
Miljöutveckling	8 019
Små avlopp	797
Totalt	22 650 tkr

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

19. Personal

Medarbetarna är helt avgörande för kvaliteten i hanteringen av ärenden och uppdrag kopplade till nämndernas grunduppdrag. Uppföljning av nyckeltal för ”Personal” är av denna anledning mycket viktigt.

Centrala personalpolitiska mål 2026

I de beslutade planeringsdirektiven finns följande centrala personalpolitiska mål beslutade.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.
Samordningsansvar: personalnämnden

Personalpolitiska mål - MHN

Nämnden har i ärendena rörande hur grunduppdragen ska följas upp beslutat om nyckeltal/indikatorer enligt nedan. Bedöms några indikatorer särskilt viktiga kan mål formuleras.

Nr	Mål och/eller nyckeltal	Mål
P1	Sjukfrånvaro %, personalpolitiskt mål nämnd	5,0
P2	Långtidsfriska %, personalpolitiskt mål nämnd	60
P3	Heltidsanställda nämnd %, personalpolitiskt mål nämnd	90
P4	Skyddsombud (%), personalpolitiskt mål nämnd	90
P5	Chefer med max 30 medarbetare (%), personalpolitiskt mål	100
P6	Medarbetarenkäten medelvärde OSA, personalpolitiskt mål nämnd	4,8
P7	Personalomsättning (%), personalpolitiskt mål nämnd	3–6
P8	Medarbetarundersökning HP (%), personalpolitiskt mål nämnd	100
P9	Kompetensförsörjningsplan (Ja/Nej), ej mål	
P10	Systematiskt arbetsmiljöarbete (Ja/Nej), ej mål	
P11	Medarbetarundersökningen resultat (index), ej mål	
P12	Anställda antal (st), ej mål	
P13	Genusfördelning nämnd (%), ej mål	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

P14	Medelålder nämnd (år), ej mål	
P15	Åldersfördelning nämnd (10-årsklasser), ej mål	
P16	Anställningsår i yrket nämnd (år), ej mål	

Nämnden har beslutat om nämndspecifika personalpolitiska mål avseende; personalomsättning, medarbetarenkäten OSA och medarbetarenkäten HP.

Kompetensplanering

Kompetensplanering handlar om att löpande och systematiskt arbeta med personalens kompetensutveckling. Kompetensplanering utgår från nämndernas grunduppdrag samt verksamhetsplaner och syftar till att rusta medarbetarna för nuvarande uppdrag och nya utmaningar. Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar åt två nämnder och det finns en stor bredd i grunduppdragens ansvarsområden. Behovet av och typen av kompetens varierar därmed stort inom förvaltningen. Kompetensplaneringen består av tre huvudsakliga delar:

- Enskild medarbetare
- Verksamhet avdelning
- Verksamhet nämnd

Kompetensplanering - Enskild medarbetare
Förvaltningens medarbetare har olikheter i erfarenhet av yrket, utbildningsbakgrund, ålder, personlighet och liknande. Kompetensplanering för den enskilde medarbetaren sker i dialog med närmaste chef i det årliga resultat- och utvecklingssamtalet. Samtalen är en viktig del i verksamhetsplaneringen för att varje enskild medarbetare ska känna engagemang och förståelse för sitt uppdrag och sin utveckling och ha de förutsättningar som krävs för att kunna göra ett bra jobb med rätt kompetens. Resultat- och utvecklingssamtal ska sammanställas i en utvecklingsplan där kompetensutvecklingsinsatser för medarbetaren noteras under egen rubrik. Utvecklingsplanen med bland annat kompetensutvecklingen utvärderas och följs upp i nästa års samtal med den enskilde medarbetaren. I normalfallet ansvarar medarbetaren för att kompetensförsörjningen genomförs enligt plan men ett eventuellt specialbehov kan båda av ekonomiska och andra anledningar behöva samordnas av chefen. I normalfallet syns denna typ av kompetensutveckling endast i utvecklingsplanen mellan chef och medarbetare. Chefer som ser ett generellt kompetensutvecklingsbehov av liknande art har ett ansvar att lyfta detta vidare inom avdelningen och/eller förvaltningen.

Kompetensplanering – Verksamhet avdelning

Följande händelser är exempel på förhållanden som kan initiera ett övergripande behov av kompetensutveckling inom en avdelning:

- Ny lagstiftning
- Resultat i kundundersökningar
- Beslut om strategiska inriktningar för kommunen eller förvaltningen
- Förändringar i nämndens grunduppdrag
- Nya arbetsformer eller system
- Omvärldsförändringar

Kompetensplanering – Verksamhet nämnd

Vissa händelser eller situationer kan föranleda ett behov av kompetensutveckling för hela nämndens ansvarsområde. Detta kan exempelvis vara en ny värdegrund inom kommunen eller en ny styrmodell.

Kompetensförsörjning

Nämndens kompetensförsörjningsplan finns som bilaga till denna verksamhetsplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

20. Uppföljning

För en lärande organisation är det av yttersta vikt med uppföljning av verksamhetens förutsättningar och prestationer. Uppföljning sker utifrån fyra perspektiv; personal, ekonomi, kund och verksamhet. För nyckeltal av särskild vikt eller för nyckeltal där ”förflyttning” önskas fastställer nämnden mål. Exempel på detta är att nämnderna har fastställts nämndspecifika målintervall för personalomsättningen.

Nämndernas uppföljning genom tertial- och årsrapport samt internkontrollplan

Uppföljning av verksamhetsplanen görs vid tertial och helår enligt anvisningar från KS. För helåret görs för samtliga nyckeltal en analys kring trender över tid och om det finns behov av styrning i någon riktning.

Löpande uppföljning förvaltning och avdelningar

Förvaltningen följer löpande upp verksamheten. Det samordnas på ledningsmöten och vid individuella avstämningar med chefer för avdelningar och enheter.

Utvärdering av planerings- och uppföljningsprocessen

Årlig utvärdering av planerings- och uppföljningsprocessen.

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

21. Nyckeltal

I nämndens årsrapport för 2023 redovisades för första gången nyckeltal enligt nedan vilket ger en förnämlig bild av prestationer och grundförutsättningar. Den nya styrmodellen medförde ett omtag i uppföljningen och därav finns i en del fall endast data från 2023. När data helt saknas beror detta på att uppföljning inte påbörjats. För definitioner av nyckeltalen hänvisas till tertial- och helårsuppföljningarna.

Kund

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
K1a	NKI Miljöbalken företag	73	71	73	80	-	
K1b	NKI Livsmedel företag	78	81	83	82	-	
K1c	NKI Serveringstillstånd företag	60	79	71	70	-	
K1d	NKI Miljöbalken övriga	76	76	61	68	-	
K1e	NKI Livsmedel övriga	89	88	93	87	-	
K2	NKI – Insatser hp Insikt	-	-	100	100	-	100
K3a	Återkoppling – Enskilt avlopp	98	98	94	85	-	100
K3b	Återkoppling - Värmepump	100	99	96	97	-	100
K3c	Återkoppling - Vattenverksamhet	97	100	100	100	-	100
K3d	Återkoppling - Anmälan	-	93	94	94	-	100
K3e	Återkoppling - Miljörapport	97	100	88	94	-	100
K3f	Återkoppling - Klagomål	90	96	94	99	-	100
K4a	Rådgivning – Budget och skuld	100	100	100	100	-	100
K4b	Rådgivning - Konsument	90	34	52	47	-	100
K4c	Rådgivning – Energi och klimat	100	100	100	100	-	100
K5	Rättssäkerhet (%)	-	-	75	75	-	100

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Verksamhet

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
V1a	Tillsynstillfällen miljöbalken (st)	715	640	572	905	-	
V2a	Andel genomförd tillsyn miljöbalken (%)	90	98	100	68	-	100
V2b	Andel genomförd kontroll livsmedel (%)	-	-	98	100	-	100
V2c	Andel genomförd tillsyn serveringstillstånd (%)	-	-	97	73	-	100
V2d	Andel genomförd tillsyn tobak, folköl, receptfria läkemedel (%)	-	-	85	77	-	100
V2e	Andel genomförd receptfria läkemedel (%)	-	-	-	-	-	100
V3a	Livsmedel kontroll - Kontrolltillfällen	1150	1115	983	1063	-	
V3b	Livsmedel kontroll – Planerad (st)	897	893	820	763	-	
V3c	Livsmedel kontroll - Uppföljande (st)	233	196	143	273	-	
V3cd	Livsmedel kontroll - Oplanerad (st)	20	26	20	27	-	
V4	Antal föreläggande och förbud (st)	-	-	-	90	-	
V5	Antal tillsynsbesök miljöbalken per årsarbetskraft (st)	34	28	26	36	-	
V6	Antal kontrollbesök livsmedel per årsarbetskraft (st)	158	164	142	159	-	
V7a	Arbetsvolym – Registrerade livsmedelanläggningar per åa (st)	133	144	130	148	-	
V7b	Arbetsvolym – Stadigvarande serveringstillstånd (st)	-	-	-	125	-	
V7c	Arbetsvolym – Tillfälliga serveringstillstånd (st)	-	-	-	41	-	
V7d	Arbetsvolym - Rådgivningar budget och skuld (st)	-	445	852	1155	-	
V7e	Arbetsvolym - Rådgivningar konsument (st)	-	322	576	718	-	
V7f	Arbetsvolym - rådgivningar energi- och klimat (st)	88	127	255	321	-	
V8	Åtalsanmälningar (st)	2	1	8	17	-	
V9	Miljösanktionsavgifter (st)	36	27	23	32	-	

Förorenad mark

V10a	Antalet identifierade objekt – Riskklass 1 (st)	-	-	-	4	-	
V10b	Antalet identifierade objekt – Riskklass 2 (st)	-	-	-	33	-	
V10c	Antalet identifierade objekt – Riskklass 3 (st)	-	-	-	7	-	
V10d	Antalet identifierade objekt – Riskklass 4 (st)	-	-	-	7	-	
V10e	Andel färdigsanerade objekt – Riskklass 1 (%)	-	-	-	0	-	
V10f	Andel färdigsanerade objekt – Riskklass 2 (%)	-	-	-	36	-	
V10g	Andel färdigsanerade objekt – Riskklass 3 (%)	-	-	-	71	-	
V10h	Andel färdigsanerade objekt – Riskklass 4 (%)	-	-	-	43	-	

Vatten

V11a	Små avlopp – Antal totalt (st)	-	-	-	-	-	
V11b	Små avlopp – Antal som uppfyller reningskrav enligt MB (st)	-	-	-	-	-	
V11c	Små avlopp - Andel som uppfyller reningskrav enligt MB (%)	-	-	-	-	-	
V12	Dagvatten – Andel som uppfyller rening (%)	-	-	-	-	10	
V13	Vattenskydd – Andel vattentäkter med relevant skydd (%)	91,7	83,3	-	-	-	
V14	Ekologisk status sjöar – Andel med god status (%)	52,5	50,0	-	-	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

V15	Ekologisk status vattendrag - Andel med god status (%)	30,8	30,8	30,7	-	-	
V16	God kemisk och kvantitativ status i grundvattenförekomster (%)	100	100	-	-	-	

Natur

V17a	Skyddad natur totalt (%)	12,9	12,9	12,9	13,0	-	
V17b	Skyddad natur totalt (%)	4,0	4,0	4,0	4,2	-	

Hållbar ekonomi

V18	Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll (st)	14	13	13	-	-	
V19	Ekonomiskt utsatta äldre 65+, andel (%)	12	10	8	-	-	
V20	Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel av befolkningen (%)	0,87	0,79	0,71	0,62	-	

Luft

V21	Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv	13.2	12,3	11,5	-	-	
V22	Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom). kg/inv	1,29	1,22	1,18	-	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Personal

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
P1	Sjukfrånvaro %, personalpolitiskt mål	2,1	5,1	4,5	4,8	-	5,0
P2	Långtidsfriska %, personalpolitiskt mål	78	63	70	68	-	80
P3	Heltidsanställda nämnd %, personalpolitiskt mål	99	99	99	99	-	99
P4	Tillsvidareanställningar (%), personalpolitiskt mål	89	92	99	99	-	95
P5	Skyddsombud %, personalpolitiskt mål nämnd	100	100	100	100	-	100
P6	Chefer med max 30 medarbetare %, personalp. mål	100	100	100	75	-	100
P7	Medarbetarenkäten medel OSA, personalp. mål nämnd	-	4,8	4,8	5,0	-	4,8
P8	Medarbetarenkäten HP (%), personalpol mål nämnd	100	100	100	100	-	100
P9	Personalomsättning (%), personalpol mål nämnd	7,1	10,1	3,2	7,2	-	3–6
P10	Anställda antal (st)	56,4	59,6	62,8	72	-	
P11	Genusfördelning nämnd kvinna/man (%)	-	-	67/33	65/35	-	
P12	Medelålder nämnd (år)	-	-	45,9	46,3	-	
P13	Åldersfördelning nämnd, -30 (st)	-	-	4	3	-	
	30-39	-	-	13	17	-	
	40-49	-	-	26	27	-	
	50-64	-	-	23	27	-	
	65-	-	-	1	1	-	
P14a	Årsarbetskrafter för miljöbalkstillsyn	19,1	20,1	22,5	25,3	-	
P14b	Årsarbetskrafter för livsmedelskontroll	7,3	6,9	6,9	6,7	-	
P14c	Årsarbetskrafter för tillsyn serveringstillstånd	-	-	-	4,0	-	
P15a	Åa för miljöbalkstillsyn per 10 000 invånare	1,47	1,55	1,69	1,9	-	
P15b	Åa för livsmedelskontroll per 10 000 invånare	0,56	0,52	0,52	0,50	-	
P15c	Åa för tillsyn serveringstillstånd per 10 000 invånare	-	-	-	0,30	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

Ekonomi

Nr	Nyckeltal	2021	2022	2023	2024	2025	Mål
E1	Ram (tkr)	-	17658	18990	20640	-	Ram
E2	Bokslut (tkr)	-	+604	-1835	-598	-	0
E3a	Intäkt – Nämnd (tkr)	-	17468	17760	21046	-	Budget
E3b	Intäkt - Miljöbalken (tkr)	8829	9350	9784	14926	-	Budget
E3c	Intäkt - Livsmedelslagen (tkr)	4199	4270	4596	3000	-	Budget
E3d	Intäkt - Alkohollagen (tkr)	1094	1814	2525	2384	-	Budget
E4a	Kostnadstäckning - Nämnd (%)	-	-	-	-	-	
E4b	Kostnadstäckning - Miljöbalken (%)	59	56	53	67	-	
E4c	Kostnadstäckning - Livsmedel (%)	86	82	66	50	-	
E4d	Kostnadstäckning - Alkohollagen (%)	62	69	62	68	-	
E5	Intäkt för miljöbalkstillsyn per åa	422	405	453	590	-	
E6	Intäkt för livsmedelskontroll per åa	518	540	666	448	-	
E7	Debiterade tim. för miljöbalkstillsyn per åa	412	385	408	459	-	
E8	Debiterade tim. för livsmedelskontroll per åa	400	408	475	307	-	
E9a	Timtaxa miljöbalkstillsyn	1025	1050	1113	1160	-	
E9b	Timtaxa livsmedelskontroll	1293	1324	1403	1460	-	

Stadsbyggnadsförvaltningen
Besöksadress: Skolgatan 31A
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00
stab.shb@umea.se
www.umea.se

UMEÅ KOMMUN

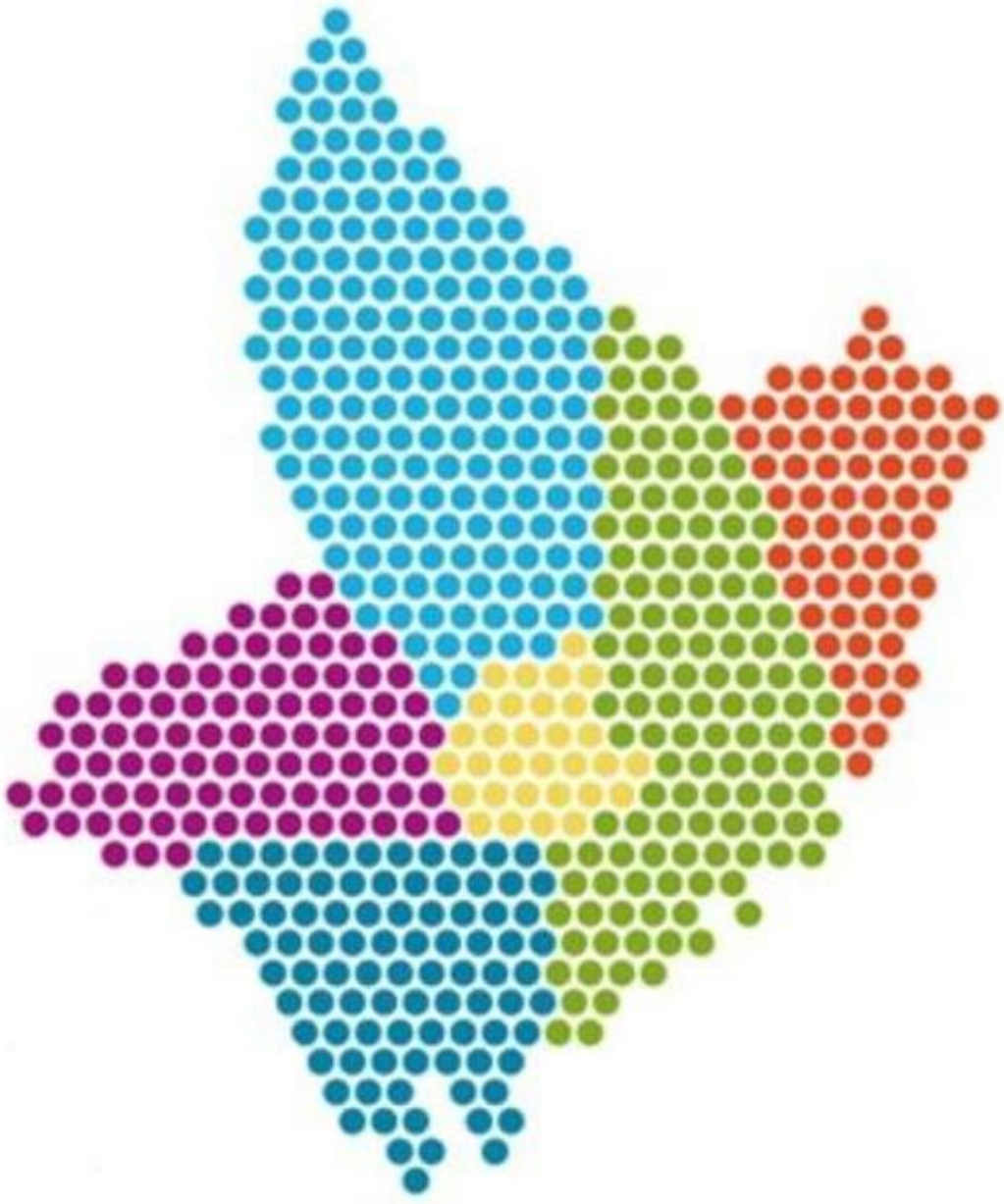

PA-nämnden

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: PA-nämnden
Gäller för: Samverkande kommuner
Giltighetstid: 2026
Reviderad: [20XX-XX-XX]

Diarienr: URPN-2025/00017
Beslut: 2025-11-21
Ansvarig: Objektägare, Ida Berginström

Innehåll

Innehåll 2
Inledning 3
Plan för grunduppdrag 4
Plan för inriktningsmål och program 6
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 7
Plan för att nå personalpolitiska mål 7
Drift- och investeringsbudget 8
Kompetensförsörjningsplan 10
Styrning och uppföljning av externa utförare 10
Bilagor 11

Inledning

Verksamhetsplanen utgår från kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv och budget samt beslutad anvisning för verksamhetsplanering. Verksamhetsplanen ska hålla samman PA-nämndens planerade insatser och arbete på övergripande nivå för verksamhetsåret 2026. PA-nämndens reglemente och samverkansavtal ligger till grund för det arbete som utförs inom nämnden samt avgränsar nämndens uppdrag.

Plan för grunduppdrag

PA-nämndens grunduppdrag

Den gemensamma nämnden har ansvar för drift och hantering av personaladministrativa system som har upphandlats för den gemensamma nämnden, vilket omfattar

- Upphandla personaladministrativa system
- Avtal och avtalsuppföljning mot leverantören
- Övergripande Systemförvaltning
- Applikationsdrift
- Server och databasdrift
- Driftmiljö (licenser och hårdvara)
- Vidareutveckling
- Personuppgiftsbiträde

Grunduppdragets genomförande

Nämndens grunduppdrag genomförs genom att nämnden kontinuerligt följer, stödjer och beslutar om riktning för arbetet med drift och hantering av personaladministrativa system. Genom löpande dialog inom respektive kommun och i andra samverkande forum, verka för en sammanhållen och effektiv användning av system såväl som av personella resurser.

Umeå kommunfullmäktige informerade i planeringsdirektiv för 2026 att PA-nämnden likt övriga gemensamma nämnder från och med 2026 får nettoram från Kommunfullmäktige, istället för som tidigare från Kommunstyrelsen. Fullmäktige beslutade också om förändrad driftsbudget i förhållande till nämndens beslut tidigare under året, en differens på totalt - 163 tkr. Detta innebär att nämnden behöver reducera ambitionerna för nya funktionaliteter för att möta en lägre budget och ökade kostnader för licenser.

Upphandling, vidareutveckling och avtal

Under verksamhetsåret 2026 avser nämnden fortsätta arbetet med löpande justering av avtal vid behov, och specifikt kopplat till tjänst för hämtning av folkbokföringsuppgifter under 2026. Arbetet med avtalsuppföljning och relationsbyggande insatser med Visma Pulibtech, med syfte att fördjupa den professionella relationen och samarbetet fortgår. Detta görs framför allt genom kontinuerliga taktiska och strategiska möten med leverantör. Nämnden kommer under 2026 vidare arbeta utifrån resultaten av genomförd förstudie inom områdena attrahera/rekrytera, schema/bemanning samt att

vidareutveckla befintlig produkt utifrån fastställda strategiska mål. Verksamhetsåret 2026 kommer vidare också bestå i att införa moderniserad integrationstyp mellan Time Care (schema, bemanning) och Personec P (lön), funktionaliteter som har bäring på de två sista punkterna på restlistan i Vismas leverans till Umeåregionen.

Säker drift

En säker drift och god systemkontroll är avgörande för Umeåregionens personaladministrativa system. Under året kommer DoIT fortsätta sitt arbete och anpassa åtgärder för en säker driftsmiljö. Utifrån förändringar inom informationssäkerhetsområdet, både lagmässiga och läget i omvärlden, kommer nämnden vidare arbeta med anpassningar i sitt sätt att hantera data och information. Nämnden kommer påbörja ett arbete tillsammans med leverantör kopplat till sårbarheter och hantering av faktiska händelser. Översyn av kontinuitetsplan samt åtgärder, med syftet att skydda information och säkra tillgänglighet genomföras årligen, så även 2026.

Övergripande Systemförvaltning

Nämndens uppdrag kring övergripande Systemförvaltning är avgörande för en effektiv, samordnad drift och användning av personaladministrativa system. För 2026 fortsätter arbetet utifrån resultaten av tidigare genomförd förstudie inom områdena attrahera/rekrytera, schema/bemanning samt att arbeta vidare med befintlig produkt. Avtalsförändringar på arbetsmarknaden som ska börja gälla under 2026 och 2027 kommer också kräva en del systemanpassningar under året. Under 2026 fortsätter arbetet att vidareutveckla och fördjupa samarbetsformerna och kompetensutbyten mellan löneenheter och systemförvaltning kommunerna emellan. Det är dels ett sätt att använda resurser och kompetens effektivt, dels att reducera sårbarhet och sprida kompetens, kopplat till kompetensförsörjning.

Uppföljning

Nämnden följer upp sitt grunduppdrag, verksamhetsplan och nämndens mål för året via tertialrapportering och internkontrollplan. Vidare följs verksamheten via återrapportering av planerade insatser, hantering av uppkomna händelser samt löpande prioritering under verksamhetsåret, vid nämndssammanträdena. Vid behov justeras lagd plan utifrån uppkomna behov genom förankring i nämnden.

Plan för inriktningsmål och program

Nämnden har inte tilldelats inriktningsmål och särskilda program från Umeå kommunfullmäktige.

Nämnden har dock fastställt egna strategiska mål samt årliga leveransmål, för att förtydliga hur grunduppdraget ska nås. I början av 2024 beslutade PA-nämnden om nya strategiska mål för att förenkla genom digitala steg och minska manuell hantering samt öka samverkan kommunerna emellan.

De strategiska målen för perioden 2024–2028 är:

1. Fortsatt digitalisering av personal- och löneprocesser för att minska manuell hantering.
2. Löneprocessen ska förenkla att korrekta löneutbetalningar görs till rätt person, med rätt belopp och i rätt tid.
3. Driva en samordnad och effektiv Systemförvaltning.
4. Ökat samarbete och utbyten kring arbetssätt samt kompetensutveckling.

Vidare sätter nämnden årliga leveransmål för att på ett tydligt sätt visa på steg i riktning mot de strategiska målen.

Leveransmålen för 2026 är:

1. Förbereda för eventuellt ingående HR system utöver befintliga.
2. Införa moderniserad integrationstyp Time Care – Personec P i samtliga kommuner
3. Införande av tidigare inköpta funktionaliteter, såsom ärendehantering, samt anpassning av befintlig produkt exempelvis rollers behörigheter och förenkla användarvyn för olika roller.
4. Förbereda och anpassa verksamheten för kommande lagstiftning, avseende bland annat NIS 2 och lönetransparensdirektivet, som påverkar nämndens sätt att hantera data och information.
5. Fortsatt samverkan och utbyte mellan kommunernas systemförvaltare och lönekonsulter
6. Ställa om avtal och kostnadsfördelning för funktionen hämtning av folkbokföringsuppgifter

Nämndens leveransmål för 2026 följs upp via delårs- och årsrapportering.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Nämnden har inte tilldelats några tilläggsuppdrag.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Nämnden har ingen anställd personal.

Drift- och investeringsbudget

Nämndens driftsbudget för 2026 uppgår till 8 751 tkr efter beslut i Umeå kommunfullmäktige, och fördelas mellan kommunerna enligt beslutad fördelningsnyckel. Nämndens budget innefattar kostnader för drift, utveckling, IT, arbetstid och övriga kostnader i samband med kompetenshöjande åtgärder. I jämförelse med 2025 års utfall kommer kostnaderna för tilläggsbeställningar drift att öka med ca 350 tkr som följd av en omfördelning av licenskostnader mellan DoIT och PA-nämnden, för hämtning av folkbokföringsuppgifter. Kostnaderna har tidigare hanterats gemensamt men då DoIT inte ser möjlighet till användbarhet på fler områden tillfaller samtliga kostnader PA-nämnden from 2026, vilket informerats om under 2025. Vidare ökar budgetposten för serverinfrastruktur då leverantören bytt avtalsform med ökade kostnader som följd. En ökning motsvarande 221 tkr som redan är inplanerad i fastställd budget. Sammantaget innebär detta att inga nyinköp av funktionalitet i utvecklingssyfte kan göras under året då kostnaderna ökar på andra områden. Avslutningsvis har DoIT påbörjat en utredning för ökad cybersäkerhet inom infrastrukturområdet som, beroende på resultat, i förlängningen kan innebära ökade kostnader för PA-nämnden. Eftersom utredningen blir klara först under 2026 går det i dagsläget inte bedöma eventuella ekonomiska effekter för nämnden, och läggs därför inte in i budgeten för 2026. Se nedan tabeller 1. PA-nämndens driftsbudget 2026 och se Tabell 2. Kostnadsfördelning per kommun 2026 för mer detaljerad information.

Tabell 1. PA-nämndens driftsbudget 2026 tkr

	2025	2026
Årlig driftskostnad	3 348	3 359
Tilläggsbeställningar drift + ny funktionalitet	846	700
Summa Publitech	**4 194**	**4 059**
Serverinfrastruktur	1 570	1 791
Arbetstid IT-drift & integrationer (2200h)	1 384	1 800
Integrationer	441	0
Summa DoIT	**3 395**	**3 591**
Utvecklingskostnader	185	200
Objektspecifik utbildning	50	50
Objektets arbetstid	770	811
Övriga kostnader (resor, möten, lokaler etc)	43	40
Summa Utveckling/förvaltning	**1 048**	**1 101**
Summa totala driftskostnader	**8 637**	**8 751**

Tabell 2. Kostnadsfördelning per kommun 2026 tkr

	2025	2026
Bjurholm	343	341
Nordmaling	563	567
Nordmalings hus AB	3	2
Robertsfors	558	558
Umeå	5 914	6 013
Samo	2	2
Umeå energi	3	3
Vindeln	512	511
VIBO	7	7
BUAB	5	5
Vännäs	727	742
Summa	**8 637**	**8 751**

Vindelns löneadministration hanteras av Umeå kommuns löneenhet till en kostnad av 1 295 tkr för 2026. Den kostnaden hanteras kommunerna emellan och inkluderas därmed inte i nämndens gemensamma driftsbudget.

Kompetensförsörjningsplan

PA-nämnden har ingen anställd personal. Dock samverkar kommunerna med sina resurser inom systemförvaltningen. Dels för att säkra kompetens och kollegialt utbyte men också för att minska sårbarheter. Tätt samarbete, god dialog och en gemensam förvaltningsledare för samtliga systemförvaltare bidrar till en sammanhållen styrning och samspel. Ingen särskild kompetensförsörjningsplan är utarbetad, däremot arbetar nämnden för att öka utbytet inom området mellan Umeåregionens kommuner såväl som med andra kommuner i vår geografiska närhet.

Styrning och uppföljning av externa utförare

PA-nämnden har inga externa utförare

Bilagor

1. Utmaningar och möjligheter 3-5 års sikt

Förändringar inom informationssäkerhetsområdet, både lagmässiga och läget i omvärlden kommer ställa allt högre krav på säkerhet och kontroll på både livscykelhantering av bland annat behörigheter samt övervakning av dataflöden. Det kommer vara en utmaning för nämnden att förbereda och anpassa verksamheten till detta, men utfallet kommer bli en robustare och säkrare hantering av information och data.

Då kommunerna står inför likartade utmaningar på kompetensförsörjningsområdet likväl som på området för digital omställning, har PA-nämnden möjlighet att bidra till digitala steg och minskad manuell hantering på fler sätt och HR-områden än idag. Behovet av effektiva, enkla, enhetliga och säkra HR-systemstöd ökar, vilket också framkommer i förstudien som genomfördes 2024. Detta skulle dock också innebära ett utökat uppdrag för nämnden. Om samverkan och systemflora utökas under kommande år behöver resurser och ekonomiska medel i motsvarande grad förflyttas till PA-nämnden.

En utmaning som framkommer i samband med behovet av digital omställning är att marknadsmognaden varierar gällande leverans till kund av automatiserade och AI-baserade lösningar. Några leverantörer har kommit långt, andra mindre långt. Vidare ser vi utmaningar i att leverantörer tenderar premiera egna produkter och lösningar istället för lösningar som bidrar till samarbeten, öppna integrationer och att gemensamt driva utvecklingen på området framåt, med inlåsningseffekter som följd. En mognare och öppnare marknad skulle ge kommunerna fler fördelar och möjliggöra för ökad effektivitet och användande av resurser och kompetens, inom den enskilda kommunen likaväl som inom PA-nämndens samverkansområde.

I dagsläget ingår sex kommuner och fem kommunala bolag i PA-nämndens avtalsområde, till största del samma ingående parter som vid starten. Beroende av samhällsförändringar, regional utveckling och samverkansmönster kan det i framtiden bli fråga om antalet ingående parter ska utökas. Om en sådan förändring aktualiseras krävs prioritering och tillskapande av ekonomiska och personella resurser för att kunna genomföras.

UMEÅ KOMMUN

Personalnämnden

Verksamhetsplan 2026

Personalnämndens verksamhetsplan, 2026

Innehåll

Innehåll 2
Inledning 3
Plan för grunduppdrag 3
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 7
Plan för att nå personalpolitiska mål 7
Drift- och investeringsbudget 8
Bilaga 1. Kommungemensam kompetenförsörjningsplan, 2026–2028 9

Personalnämndens verksamhetsplan, 2026

Inledning

Verksamhetsplanen utgår från kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv och budget samt beslutad anvisning för verksamhetsplanering. Nytt för året är uppdraget att i verksamhetsplanen även hantera kompetensförsörjningsfrågan. Personalnämnden har valt att upprätta en bilaga med den kommungemensamma kompetensförsörjningsplanen för året 2026–2028 med förslag till aktiviteter för år 2026 som fastställs med verksamhetsplanen.

Plan för grunduppdrag

Personalnämndens grunduppdrag

Nämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.

Nämnden ska:

- med uppmärksamhet följa och bevaka personalpolitiska frågor som är av intresse och vikt för kommunen och dess nämnder
- verka för samordning och utveckling i personalpolitiska frågor, samt däri ge råd och bistånd till övriga nämnder
- personalnämnden verkar för och följer upp parternas lokala samverkansavtal,
- svara för en enhetlig och sammanhållen lönepolitik
- samordna det systematiska arbetsmiljöarbetet och se till att verksamheten drivs enligt arbetsmiljölagen och dess föreskrifter samt kommunens arbetsmiljöpolicy
- samordna kommunens övergripande kompetensförsörjningsarbete och verka för mångfald och inkludering i organisationen och bland kommunens anställda
- samordna genomförande och uppföljning av kommunfullmäktiges personalpolitiska mål och uppdrag
- svara för beredning av personalpolitiska frågor inför hantering i kommunstyrelse och kommunfullmäktige

Grunduppdragets genomförande

Nämndens grunduppdrag genomförs genom att nämnden kontinuerligt följer och stödjer nämndernas arbete med de av kommunfullmäktige fastställda personalpolitiska målen och de riktlinjer som fastställs inom det personalpolitiska området. Särskilt följer

personalnämnden övriga nämnders delårs- och årsrapportering av arbetet för att nå de personalpolitiska målen. Det sker även genom löpande dialog med nämnder och parts-företrädare i frågor som nämnden bedömer vara av särskild vikt för att uppnå en enhetlig och sammanhållen personalpolitik.

En viktig förutsättning inom det personalpolitiska området och för nämnden är att bidra till kommunens organisatoriska omställningskapacitet. I takt med att nämnderna omprövar prioriteringar och fokus på grunduppdrag krävs förändrade arbetsformer och innovativa förhållningssätt. Verksamheterna kommer möta inslag av prioriteringar, fördjupade förväntningar på samarbete, samverkan och omprövning av nyttjande av resurser. Ny teknik, automation, AI-stödd digitalisering kommer även skapa nya förutsättningar och förväntningar i och på de kommunala verksamheterna.

Förändringskompetens är organisationens förmåga att använda och utveckla kompetens för att genomföra förändring. Det gäller medarbetares kompetens, gruppers kompetens eller organisationens kompetens som helhet.

Ett förändringsarbete kräver en organisationskultur, ledarskap och medarbetarskap som ger organisatoriska förutsättning med bibehållen trygghet, hälsa och engagemang. Inte minst krävs en kultur för en lärande organisation där kapacitet byggs för att ta tillvara den tillgängliga kraften hos befintliga medarbetare och även ge förutsättningar för att vid behov ställa om kompetens och verksamhet. En stark kultur krävs även för att leda och organisera förändring som också skapar förutsättning för delaktighet och medinflytande från med-arbetarna. Ett genomgripande arbete med samtliga friskfaktorer, ett av de tre personal-politiska målen, är för detta en avgörande nyckel. Inte minst de faktorer som rör delaktighet, inflytande, kompetensutveckling och kommunikation.

Under 2026 kommer personalnämnden behandla området omställningskapacitet, bland annat genom att följa och stödja implementeringsarbetet av en uppdaterad medarbetar- och ledarskapspolicy med tillhörande värdegrund, vilket är nära sammankopplat med det fortsatta arbetet med friskfaktorer. Fortsatta ansträngningar med chefers förutsättningar och insatser för att stärka och utveckla ledarskapets kapacitet att möta och leda i förändring är av största vikt.

Arbetet med utvecklade arbetsformer när det gäller tidiga insatser och omställning för grupper och enskilda medarbetare har uppmärksammats av nämnden. Nämnden kommer även uppmuntra samarbete mellan nämnders verksamhet vad gäller möjlighet att ge enskilda medarbetare och/eller grupper av medarbetare att ställa om kompetens för att vara fortsatt anställningsbara inom Umeå kommun vid förändrade behov, till exempel till följd av demografiska förändringar och/eller lagstiftnings- och uppdragsförändringar på nationell nivå. Genom det treåriga projektet SAMBA kommer kommunerna i Umeåregionen

och Region Västerbotten tillsammans med Omställningsfonden och Försäkringskassan även att utveckla arbetsformer med ett starkt ”behålla-perspektiv” på arbetsmarknaden.

Dialog med den centrala samverkansgruppen

Nämnden har återkommande dialog med den centrala samverkansgruppen, CSG, som en del i att upprätthålla partsgemensam dialog i enlighet med samverkansavtalet. Under 2026 kommer personalnämnden bjuda in CSG till fördjupade samtal vid två tillfällen i samband med nämndssammanträden. Teman för samtalen lyfts av såväl nämnden som CSG. Ett viktigt område för det gemensamma arbetet är att värna en positiv verksamhetskultur inom hela organisationen som skapar öppenhet, psykologisk trygghet som säkrar vårt systematiska arbetsmiljöarbete och verksamhetens kvalitet.

Enhetlig och sammanhållen lönepolitik

Nämnden verkar för en enhetlig och sammanhållen lönepolitik. Nämnden har under mandatperioden antagit riktlinje för lönestrategiska frågor och berett en revidering av lönepolicy för beslut i kommunfullmäktige. Under 2026 kommer personalnämnden nära följa upp efterlevnad av de strukturella styrdokumenten, det löpande arbetet med Huvudöverenskommelser och centrala kollektivavtalen samt följa upp lönekartläggning och utfall i relation till riktlinje för lönestrategiska frågor. Nämnden kommer även särskilt följa att kommunen följer tillkommande regelverk till lönetransparens inom EU.

Samordning av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Uppdraget att samordna det systematiska arbetsmiljöarbetet genomförs bland annat genom återrapportering till nämnden från årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering. Under året fortgår den gemensamma processen där medarbetarenkäten utgör grund till såväl uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet som analys avseende aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering. Som komplement till den gemensamma processen adderas nu frågeställningar som bidrar till nationell forskning om organisatorisk hälsa och därmed skapas ytterligare underlag från medarbetarenkäten till nämndernas arbete med friskfaktorer. För att ytterligare stärka det lokala skyddsombudsarbetet görs under året, en översyn av arbetsgivarens erbjudande och utformning om skyddsombudsutbildningar.

Samordning av det övergripande kompetensförsörjningsarbetet

Nämndens uppdrag när det gäller att samordna kommunens övergripande kompetens-försörjningsarbete och verka för mångfald och inkludering genomförs i första hand genom

avrapportering till nämnden om pågående arbete samt uppföljning vid delår och årsrapport av de personalpolitiska målen.

Kommunens gemensamma kompetenförsörjningsplan utgörs av bilaga 1 till denna verksamhetsplan.

Personalnämnden har för avsikt att under året ta del av nämndernas arbete med sina kompetensförsörjningsplaner, i första hand genom en skriftlig återrapport från nämnderna.

För att ge förutsättning för de kommunala verksamheternas kompetensförsörjning krävs ett väl fungerande arbete med befolkningsfrågorna. I nämndens samordningsuppdrag ingår även ansvaret att koordinera samarbetsytor såsom Umeåregionen och länet när det gäller insatser som kan främja kommunernas kompetensförsörjning.

Samordning och utveckling i personalpolitiska frågor

Personalnämnden har uppdraget att verka för samordning och utveckling i personalpolitiska frågor, samt däri ge råd och bistånd till övriga nämnder.

Ett fortsatt viktigt område under 2026 handlar om arbetsformer och efterlevnad i linje med möjligt förändrad lagstiftning om vilka kontroller en kommunal arbetsgivare kan, bör och får göra inför och under anställning. Syftet är att förhindra så kallade möjliggörare och organiserad brottslighet att etableras sig i verksamheterna. En rad förslag till förändrad lagstiftning förväntas, vilket föranleder förändrade möjligheter, arbetsformer och justering av vägledande och styrande dokument om rekrytering, hantering av bisysslor med mera.

Området hot och våld och otillåten påverkan har kommit in tydligare inom arbetsmiljö-området. Förstärkningar görs av kommunens säkerhets- och rutinarbete och personal-nämnden avser att följa området med extra vaksamhet under året. Under året kommer nämnden i sin internkontrollplan rikta ett särskilt fokus på riskerna kopplat till bisysslor.

Beredning av personalpolitiska frågor inför beslut i kommunstyrelse eller kommun-fullmäktige sker därutöver fortlöpande.

Uppföljning

Nämnden följer upp sitt grunduppdrag via egen och andra nämnders tertialrapportering, löpande rapportering och intern kontroll. Baserat på underliggande rapportering gör nämnden bedömning av grunduppdragets genomförande och återrapporterar bedömningen till kommunfullmäktige.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Nämnden har för 2026 några tilläggsuppdrag i samarbete med andra nämnder.

- 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
- 2025:9 Kommunfullmäktige ger personalnämnden tillsammans med för- och grundskolenämnden, individ- och familjenämnden och äldrenämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor inom för- och grundskolenämndens, individ- och familjenämndens samt äldrenämndens verksamheter.
- 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
- 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.
- 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Personalnämnden följer upp de personalpolitiska målen genom nedanstående analysmått och rekommenderar övriga nämnder att göra detsamma. Respektive nämnd avgör vilka analysmått och/eller andra indikatorer som bedöms vara relevanta.

Personalpolitiska mål

- Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
- Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
- Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Analysmått

Måtten sammanställs av SLK HR och delges respektive HR-chef, antingen efter varje tertial eller helår.

Attraktiv arbetsgivare, mål 5

- Andel heltidsanställda (T1, T2, T3)
- Andel tillsvidareanställda (T1, T2, T3)
- Genomsnittlig sysselsättningsgrad (T1, T2, T3)
- Andel anställda med utomnordisk bakgrund (T1, T2, T3)
- Personalomsättning (T1, T2, T3)
- Medarbetarenkäten, medelvärde (T3)
- Antal inskickade personalbehov (T3)
- Antal ansökningar (T3)
- Genomsnittlig pensionsålder (T3)

Ledarskap, mål 6

- Andel chefer med max 30 medarbetare (T3)
- Personalomsättning, chefer (T3)
- Antal som påbörjat utbildningen Nyanställd som chef (T3)

Friskfaktorer, mål 7

- Sjukfrånvaro (T1, T2, T3)
- Andel långtidsfriska (T1, T2, T3)
- Sjukdagar per årsarbetare (T1, T2, T3)
- Antal arbetsmiljöhändelser (T3)
- Andel preventiva arbetsmiljöhändelser (T3)
- Antal inrapporterade tillbud och skador (T3)
- Antal skyddsombud (T3)

Drift- och investeringsbudget

Nämndens budget innefattar enbart arvoden och övriga kostnader i samband med konferenser, utbildningar och sammanträden.

Bilaga 1. Kommungemensam kompetenförsörjningsplan, 2026–2028

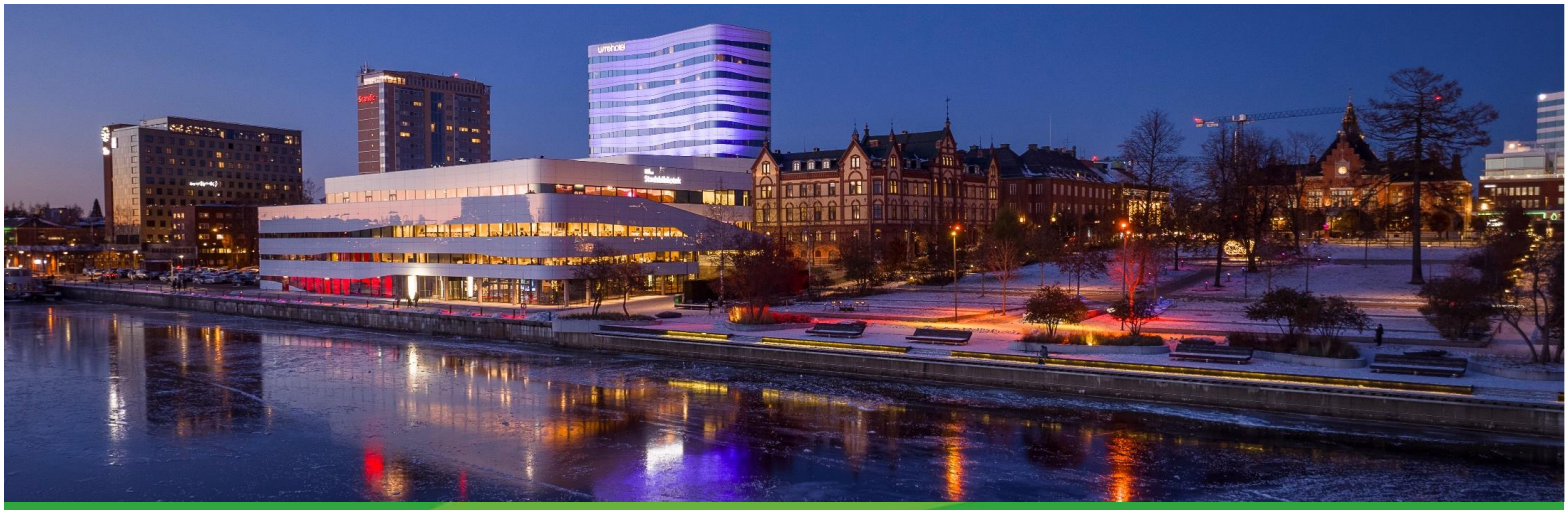

Tekniska nämnden

Verksamhetsplan 2026

Dokumentansvarig: Teknik- och fastighetsförvaltningen, Umeå kommun
Fastställd av: Tekniska nämnden
Version: 1.3
Dokumentdatum: 2025-11-18
Fastställd: 2025-11-27

UMEÅ KOMMUN

Innehållsförteckning

Organisation **04**

Tekniska direktören har ordet **05**

Utmaningar och möjligheter **06**

Grunduppdrag och tilläggsuppdrag **10**

Tekniska nämnden 11

Digital omställning och IT 19

Fastighet 26

Gator och parker 34

Måltidsservice 43

Städ- och verksamhetsservice 49

Inriktningsmål **56**

Mål 1: Umeås tillväxt 58

Mål 2: Social hållbarhet 60

Mål 3: Jämställdhet 61

Mål 4: Klimatneutralt 2040 64

Personalpolitiska mål **70**

Mål 5: Attraktiv arbetsgivare 72

Mål 6: Närvarande ledarskap 73

Mål 7: Hälsofrämjande arbetsplats 74

Ekonomi **75**

Driftbudget 77

Investeringsbudget 78

Bilagor **83**

Externa utförare *84*

UMEÅ KOMMUN

Inledning

Vår verksamhetsplan är en skriftlig beskrivning av vår planerade verksamhet för kommande år. Den utarbetas parallellt med budget och följs upp av tertial- och årsrapporter. Syftet är att effektivt planera och leda verksamheten, säkerställa ett klokt nyttjande av våra tillgängliga resurser samt säkerställa att nödvändig utveckling sker.

Verksamhetsplanens strategiska nyckeltal utvärderas kontinuerligt som grund till erfarenhetsöverföring, för nulägesanalys och framtidsplanering.

Planen grundar sig i av kommunfullmäktige fastställt reglemente och grunduppdrag, planeringsdirektiv, budget samt tilläggsuppdrag, men innehåller också av nämnden prioriterade satsningar.

Organisation

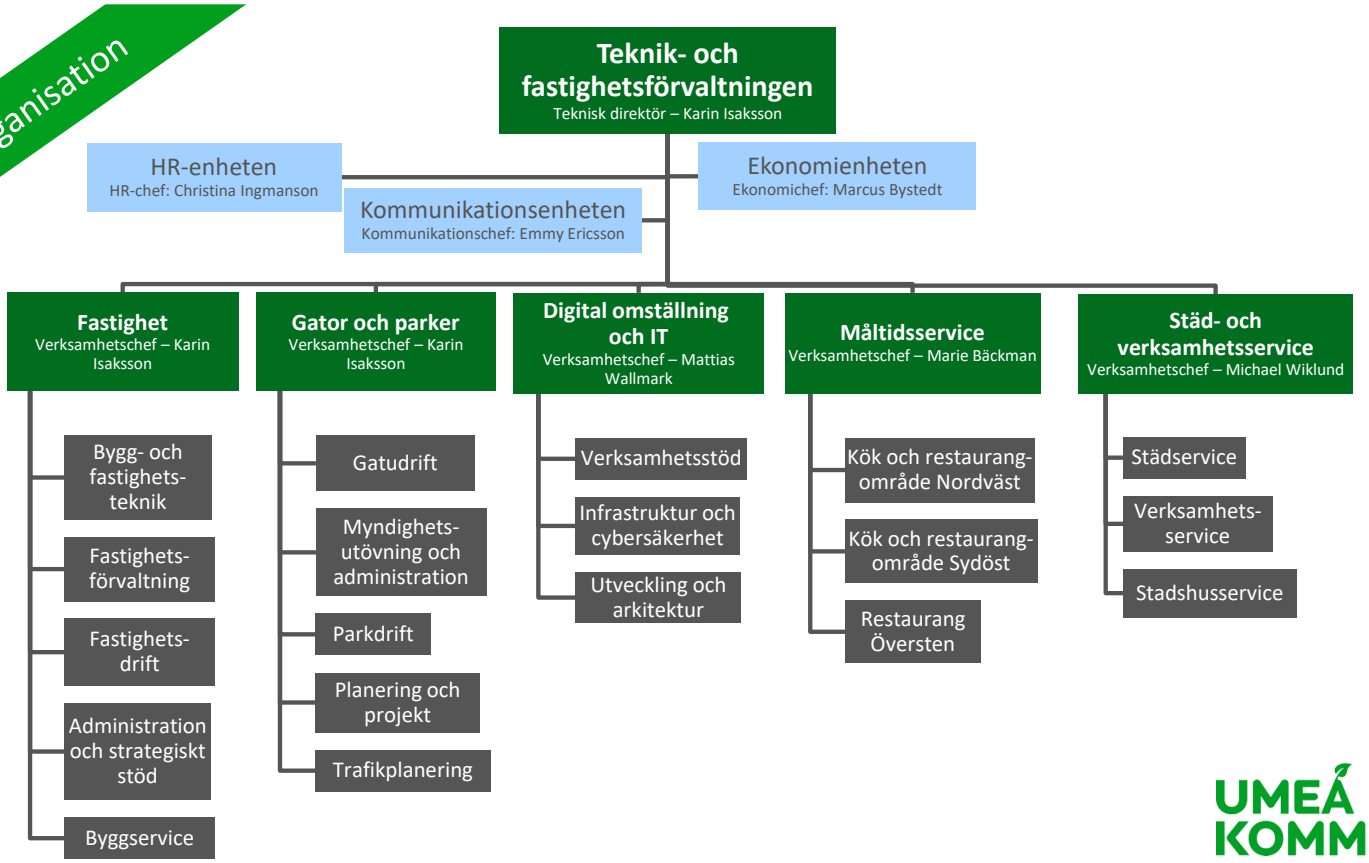

Vi förbättrar vardagslivet i Umeå!

Tekniska direktören har ordet

Umeå är fortsatt en av Sveriges bästa städer att leva i. Vårt arbete fokuserar på att bevara och utveckla stadens kvaliteter så att Umeå förblir en fantastisk plats att bo och verka i.

Tekniska nämndens grunduppdrag är att leverera en välfungerande stad för Umeåborna, vilket är en förutsättning för ett gott liv här. Förvaltningens vision ”Med Umeåborna i ryggen förbättrar vi vardagslivet i Umeå” vägleder oss i att skapa en ännu bättre stad. Vi ska ge god service till medborgare och kommunens verksamheter, skapa förutsättningar för en hållbar livsstil och successivt minska vårt klimatavtryck. Vi finns till för Umeåborna och ska använda våra resurser på bästa sätt för största möjliga nytta.

Karin Isaksson, teknisk direktör.

Samhället förändras med nya demografiska mönster, ökat klimatfokus och växande krav på samhällssäkerhet. Därför behöver vi fortsätta utveckla vårt arbetssätt och implementera ny teknik för att kunna ge god service även framöver.

Tillsammans med våra kompetenta medarbetare, som vi ska ge möjlighet att växa och utvecklas, skapar vi förutsättningar att stå väl rustade för framtiden.

Karin Isaksson

Karin Isaksson, teknisk direktör

UMEÅ KOMMUN

Utmaningar och möjligheter
på 3–5 års sikt
UMEÅ
KOMMUN

Framtidens möjligheter och utmaningar

Umeå har ett starkt utgångsläge inför framtiden, men utmaningarna är många. Att prioritera rätt och använda resurser klokt är en ständig uppgift.

Nya lagar och EU-förordningar påverkar förvaltningens verksamheter. IT berörs av NIS2-direktivet med skärpta krav på cybersäkerhet och incidentrapportering. Fastighetsområdet möter reviderade energikrav genom EU:s EPBD-direktiv, med krav på energieffektivisering och digitala energicertifikat. Gator och parker påverkas av EU:s Nature Restoration Law, som stärker biologisk mångfald och hållbar stadsutveckling. Måltidsservice hanterar nya livsmedelsregler kring ursprungsmärkning och hållbarhet, medan Städ- och verksamhetsservice berörs av skärpta arbetsmiljökrav och kemikalielagstiftning (CLP). Dessa förändringar kräver kontinuerlig anpassning och kompetensutveckling.

En stark gemensam inriktning för digital omställning, där tydlig planering och prioritering sker över hela kommunen, skapar förutsättningar för att vi ska lyckas med digitaliseringsarbetet. Samverkan mellan DoIT, verksamheterna, bolagen och externa aktörer är avgörande – genom att arbeta tillsammans och öka förståelsen för varandras behov kan vi omsätta idéer snabbare till konkret nytta.

Klimatanpassning är en central del av modern stadsplanering, särskilt med tanke på de ökande utmaningarna kopplade till klimatförändringar. Det innebär att vi behöver planera och utforma stadens miljöer så att de blir robusta och motståndskraftiga mot exempelvis översvämningar, extrema väderhändelser och värmeböljor.

Genom att integrera gröna lösningar, som parker, trädplanteringar och öppna dagvattensystem, kan vi minska risken för skador och samtidigt skapa mer attraktiva och hälsosamma stadsmiljöer. Klimatanpassning i stadsplaneringen handlar också om att skapa flexibilitet för framtida förändringar och att säkerställa att investeringar i stadens infrastruktur är hållbara på lång sikt.

UMEÅ KOMMUN

Umeås position som universitetsstad ger goda möjligheter till kompetensförsörjning och innovation, men vi måste höja kompetensen inom drift och utveckling, attrahera rätt kompetens och hantera ökande kostnader för hårdvara och licenser. Cybersäkerhet kräver omfattande investeringar och framtidssäkrade lösningar.

Ekonomiskt ser vi ökande driftskostnader för hårdvara och licenser, vilket kräver en utvecklad finansieringsmodell för att långsiktigt stödja digitaliseringen. Cybersäkerhetshot ökar och kräver omfattande investeringar, liksom framtidssäkrade lösningar på en marknad där utvecklingen går långsamt.

Inom fastighetsverksamheten står vi inför stora förändringar, där befolkningsprognoser påverkar lokalbehov och resursanvändning. Nya fastighetssystem och skärpta miljö- och klimatkrav ställer krav på strategisk anpassning, kompetensutveckling och flexibla arbetssätt. Lagändringar och ökade samordningskrav innebär att förvaltningen måste vara flexibel och stärka kapaciteten genom digitalisering och hållbara arbetsmetoder.

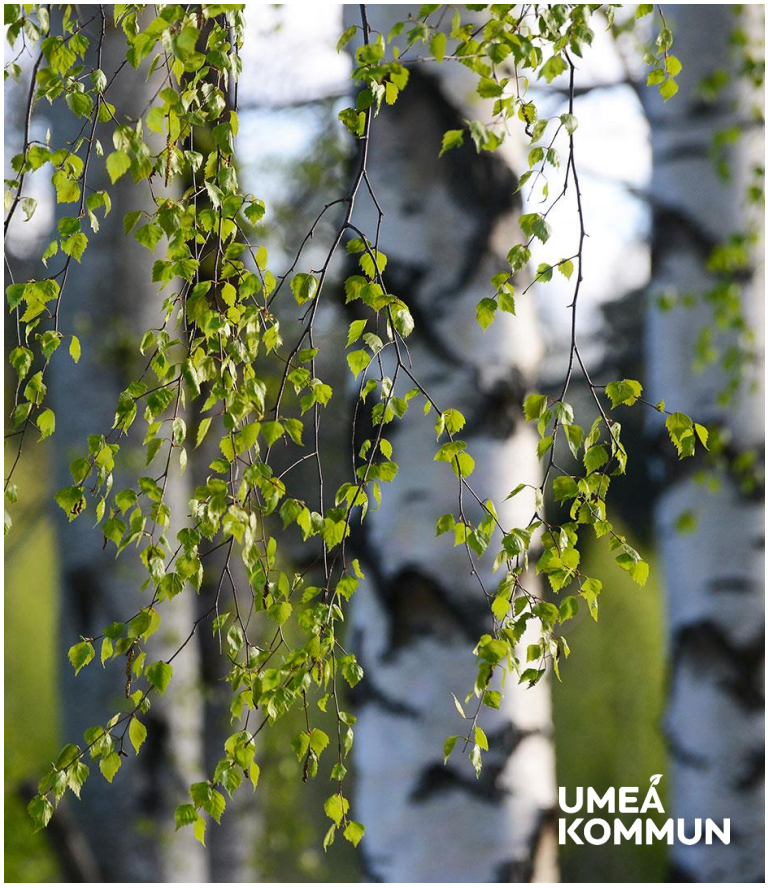

Stadsutvecklingen måste ske hållbart för att skapa attraktiva och robusta miljöer. Klimatförändringar innebär nya utmaningar för drift och underhåll, och vi behöver vara aktiva i utvecklingen av den smarta staden för att effektivisera processer och möta framtida kompetensbehov. Medborgarnas engagemang ska tas tillvara, och verksamheten ska genomsyras av systematik, kvalitet och effektivitet för att säkra kloka investeringar av skattemedel.

Livsmedelsförsörjningen utmanas av krav på minskad köttkonsumtion, samtidigt som vi vill bidra till ökad självförsörjningsgrad och hållbar svensk produktion. Här gäller det att hitta balansen så att vi följer nationella riktlinjer och samtidigt stödjer svensk livsmedelsproduktion.

Kompetensförsörjningen är en av våra största utmaningar framöver. Vi behöver inte bara attrahera nya medarbetare och chefer, utan också skapa förutsättningar för att behålla och utveckla dem vi har. Det innebär satsningar på kompetensutveckling, tydliga karriärvägar, intern rörlighet och en lärande kultur. Ett hållbart ledarskap, god arbetsmiljö och systematiskt arbetsmiljöarbete är avgörande för att möta framtidens krav.

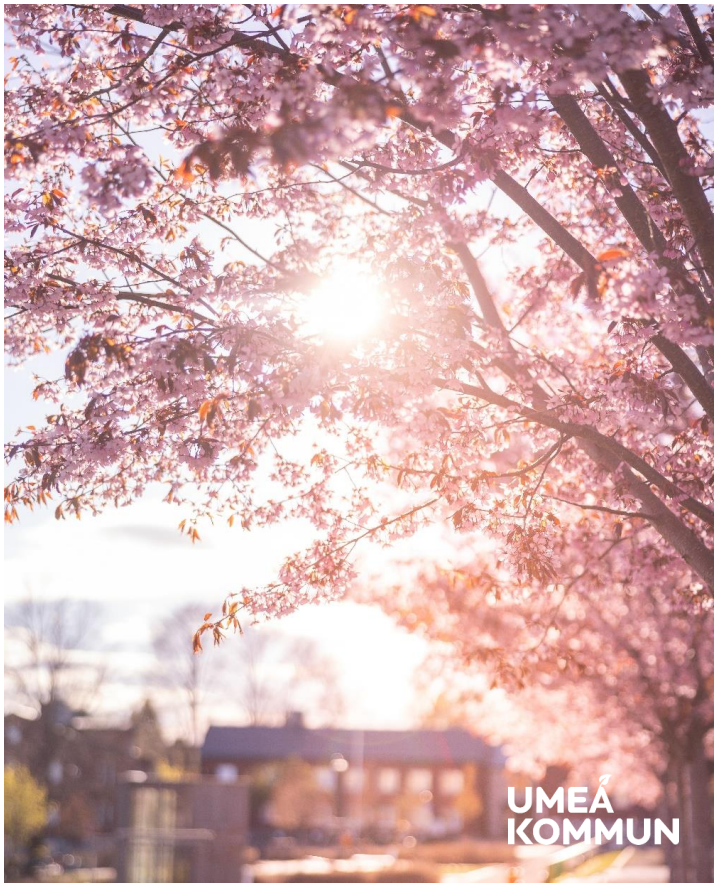

Grunduppdrag
Tekniska nämnden
UMEÅ
KOMMUN

Grunduppdrag: Tekniska nämnden

Tekniska nämnden har ansvar för kommunens anläggningar, infrastruktur och allmänna platser såsom fastigheter, gator, vägar, parker och närskogar.

Uppdraget innefattar att planera, bygga, förvalta och utveckla kommunens infrastruktur och offentliga utomhusmiljöer, kommunens IT- och kommunikationssystem samt Umeå kommuns fastigheter – både avseende verksamhetslokaler och boenden för sociala behov. Nämnden ska tillhandahålla färdtjänst, uppfylla kommunens uppgifter avseende trafikfrågor samt tillhandahålla intern service inom måltider och lokalvård.

Nämnden har också ansvar för att samordna Umeå kommuns fordonsanskaffning samt att leda, samordna och utveckla kommungemensamt arbete med digitalisering och digital transformation. Uppdraget innefattar även att svara för klimatomställningsarbetet inom nämndens ansvarsområden.

Nämndens ansvarsområde omfattar alla verksamheter inom teknik- och fastighetsförvaltningen vilka är Digital omställning och IT, Fastighet, Gator och parker, Måltidsservice samt Städ- och verksamhetsservice.

Kritiska kvalitetsfaktorer	Indikator
Väl underhållna fastigheter och anläggningar	• Andel röda (med nära förestående underhållsbehov) fastigheter och anläggningar • Andel röda (med nära förestående underhållsbehov) gång- och cykelvägar
Väl avvägd fördelning egenägda och förhyrda lokaler	• Andel egna/förhyrda fastigheter
Skapa värde och nytta till kommunens digitala omställning	• Tidsbesparing i timmar[1] • Kostnadsbesparing i kronor[1]
God cybersäkerhet	• Andel ej uppdaterad mjukvara[1] • Andel servrar med support[1]

[1] *Mätning påbörjas från och med 2025.*

UMEÅ KOMMUN

Nyckeltal Tekniska nämnden

Diagrammet visar andelen fastigheter och anläggningar med omfattande underhållsbehov.

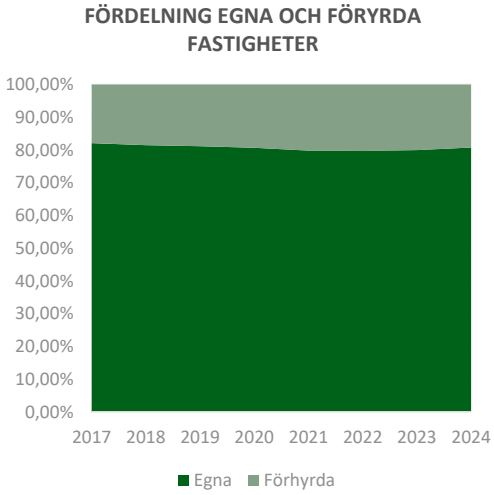

Diagrammet visar andelen egna och förhyrda fastigheter.

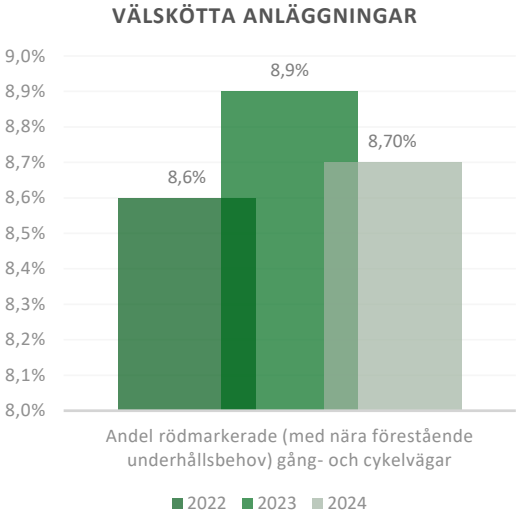

Diagrammet visar andelen gator och gång- och cykelvägar med omfattande underhållsbehov.

Produktionsnyckeltal Tekniska nämnden

Produktions-nyckeltal	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kvadratmeter fastigheter (BTA)	1 001 211 m^2	1 018 147 m^2	1 021 657 m^2	1 038 162 m^2	1 040 291 m^2	1 040 622 m^2	1 073 760 m^2
Kilometer vägar	436,7 km	438,5 km	439,6 km	442,9 km	443,5 km	443,7 km	445 km
Kilometer cykelvägar	247,9 km	250,1 km	253 km	255,6 km	259,3 km	259,6 km	261,9 km
Antal digitala enheter	N/A	21 093 st	22 757 st	24 491 st	25 087 st	28 614 st	27 373 st
Antal portioner	N/A	N/A	5 042 396 st	5 882 195 st	5 465 717 st	5 449 708 st	5 560 057 st
Antal miljöfordon[1,2]	N/A	N/A	N/A	21 st	22 st	50 st	114 st
Antal medarbetare[3]	N/A	1 072 st	1 070 st	1 106 st	1 160 st	1 164 st	1 186 st

[1]El, gas, etanol. [2]Gäller fordon mellan 150–3 500 kg [3]Månadsanställda, samtliga anställningsformer

UMEÅ KOMMUN

Uppföljning av grunduppdrag

Tekniska nämndens grunduppdrag följs upp kontinuerligt och återrapporteras skriftligt till kommunfullmäktige vid delårs- och årsbokslut. Nämnden nyttjar relevanta nyckeltal, indikatorer och statistik för att översiktligt beskriva och analysera utfall, trender och tendenser avseende grunduppdraget.

Den kvantitativa bedömningen kompletteras även med en kvalitativ bedömning. Detta innebär att nämnden i löptext kortfattat beskriver om nämnden anser att grunduppdraget uppnåtts och att nämnden styrker sin bedömning via kvalitetsfaktorer och produktionsnyckeltal.

Inom förvaltningen pågår under 2025 samt 2026 ett arbete med att skapa ännu bättre förutsättningar för analys och uppföljning, där målet är automation av dataflöde och visualisering av förvaltningens data och resultat.
Förvaltningen arbetar även med tillhandahållande av s.k. ”Öppna data” som tillgängliggörs för allmänheten, där Måltidsservice har flera publicerade datamängder på Umeå kommuns öppna data-portal.

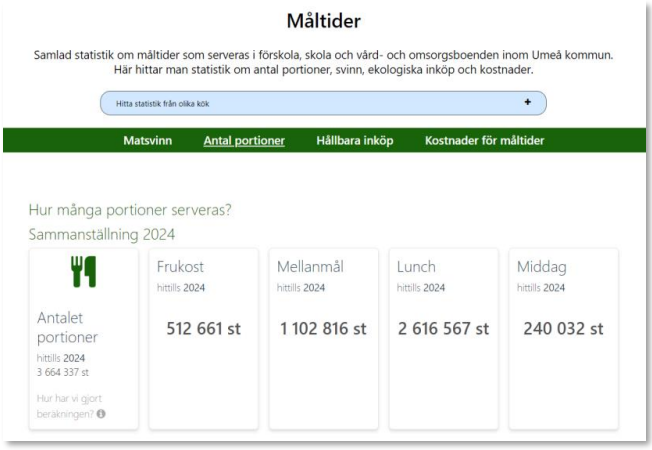

Exempelbild över Måltidsservice samlade statistik på Umeå kommuns öppna data-portal.

Tilläggsuppdrag

Uppdrag	Resurs
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Samtliga verksamheter
Tilläggsuppdrag 2025:2 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden i uppdrag att som en konsekvens av förändrade demografiska förutsättningar säkerställa ett fortsatt effektivt lokalnyttjande, inklusive att tillse att frigjorda lokaler så långt det är möjligt nyttjas till verksamheter med ökade behov av lokaler, i syfte att hålla nere kommunens lokalkostnader och minska investeringsbehovet i nya lokaler. Förändrade investeringsbehov ska lyftas inom ramen för ordinarie planeringsprocess.	Fastighet
Tilläggsuppdrag 2025:3 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och individ- och familjenämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform.	Fastighet
Tilläggsuppdrag 2025:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, samt tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och externa parter ta fram förslag på samverkan kring och samnyttjande av anläggningar för djurhållning.	Fastighet
Tilläggsuppdrag 2025:5 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för idrottshall för Vasaskolan, samt att gymnasie- och vuxenutbildningen ges i uppdrag att se över framtida programstrukturen på kommunens gymnasieskolor.	Fastighet
Tilläggsuppdrag 2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.	Fastighet

Tilläggsuppdrag

Uppdrag	Resurs
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Samtliga verksamheter
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Samtliga verksamheter
Tilläggsuppdrag 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Samtliga verksamheter
TN-uppdrag 2025:1 I arbetet med stadsdelsdialoger lyfta in Holmsund/Hörnefors/Sävar som tätorter att varvas in vart tredje år och därmed att se över prioriteringsordningen för Stadsdelsdialogerna. Detta för att stärka tätorternas attraktivitet samt stimulera föreningslivet och medborgare att vara med än mer i utvecklingsarbetet. Dessutom bör dessa tätorter vid exempelvis evenemang som Höstljus eller motsvarande få ta del av någon installation.	Gator och parker

Nämndens ansvarsområden för Civil beredskap

Civil beredskap handlar om förmågan att förebygga och hantera fredstida krissituationer, krigsfara och ytterst krig. Förvaltningen kommer under året att arbeta med förmågehöjning inom alla dessa områden.

Prioriterade aktiviteter 2026
Skapa förutsättningar för tilldelade ansvarsområden
Fortbilda förvaltningens Kris- och säkerhetsforum
Ta fram informationsmaterial för förvaltningen
Säkerställa relevanta kommunikationskanaler
Kontinuitetsplanera

Tekniska nämndens tilldelade ansvarsområden inom Civil beredskap inkluderar:

- uppbyggnad och drift av fast installerad samt mobil reservkraft
- lagerhållning och vid behov tillagning samt distribution av reservlivsmedel
- lagerhållning och vid behov distribution av reservdrivmedel
- lagerhållning och vid behov distribution av förbrukningsmaterial/reservdelar för att tillgodose behov i prioriterad samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörning, kris eller krig.

Våra verksamheter
UMEÅ KOMMUN

Digital omställning och IT

Digital omställning och IT har i uppdrag att stärka Umeå kommuns förmåga till en digital omställning som är hållbar, säker och skapar nytta för medborgare och verksamheter. Genom att tillhandahålla, driva och samordna strategier, IT-tjänster och digitala lösningar möjliggör vi utveckling och effektivitet i hela kommunen.

Verksamheten arbetar nära kommunens olika delar för att förstå behov, stödja förändring och omsätta teknik till praktisk nytta. Genom att utgå från verksamheternas mål bidrar vi till att kärnuppdragen kan utföras på ett smartare och mer resurseffektivt sätt.

Digital omställning och IT är en strategisk möjliggörare för innovation, samverkan och långsiktig hållbarhet i Umeå kommun.

Så följer vi upp vår verksamhet

Uppföljning av vårt grunduppdrag sker formellt i tertialrapporter och årsuppföljning. Under året genomförs löpande uppföljning av våra kvalitetsfaktorer, produktionsnyckeltal och indikatorer.

Ytterligare uppföljning som arbetas fram under året kan komma att komplettera rapporteringen.

Vi för också kontinuerlig dialog med kommunförvaltningarna, nämndspresidier, bolag och kranskommuner om vår upplevda leverans och stöd.

Kvalitetsfaktor	Indikator
God cybersäkerhet	• Antal utbildade medarbetare[1,2] • Andel ej uppdaterad mjukvara • Andel servrar med support
Värde som vår datadrivna kommun skapar	• Antal nya datadrivna analysstöd som tagits fram[1] • Antal användare i våra datadrivna analysstöd[1]
Värde/nytta som vi är en del av att realisera genom samverkansobjekt	• Andel pågående initiativ som har en nyttoberäkning • Tidsbesparing i timmar[1,2] • Kostnadsbesparing i kronor[1,2]
Besparing genom digitalisering.	• TNs kostnad i förhållande till andra förvaltningars vinst samt total vinst för kommunen.[3]
Bra kundupplevelse	• Kundnöjdhet i support (NKI) [1] • Kundnöjdhet[1] • Antal och längd på oönskade avbrott[1]

[1] Ny mätning från 2025
[2] Avser samtliga verksamheter inom Umeå kommun
[3] Ny mätning från 2026

Nyckeltal Digital omställning och IT

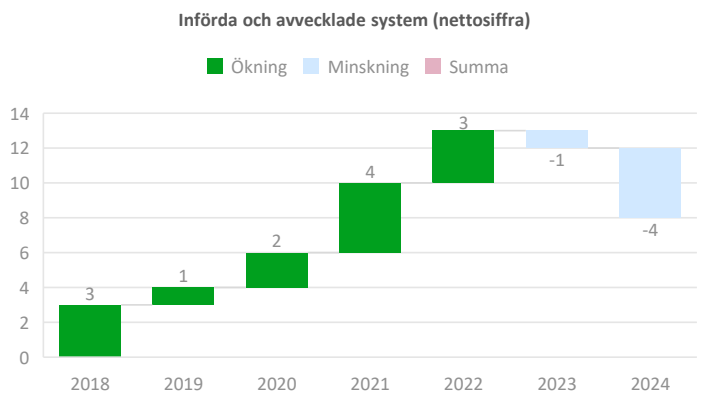

Diagrammet visar summan (nettosiffra) av antalet införda och avvecklade system inom Umeå kommun.

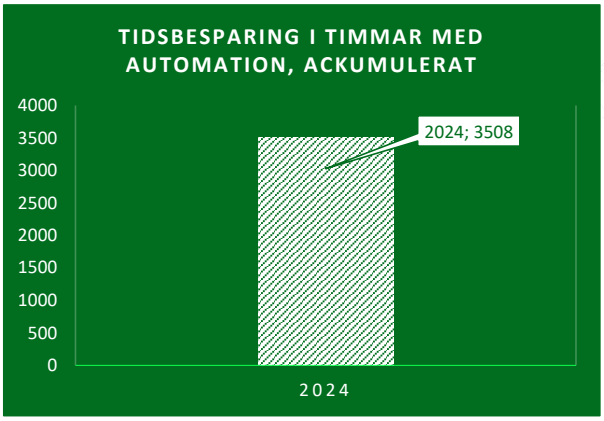

Diagrammet visar antal timmar som sparats genom det värde som samverkansobjektet skapat.

Produktionsnyckeltal Digital omställning och IT

Mått	Indikator	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal supportärenden, kategoriserade	Antal (st)	69 899 st	59 698 st	65 774 st	56 075 st	50 301 st	43 391 st	39 885 st
Antal digitala enheter	Antal dator, PC respektive Chromebook (st)	N/A	21 093 st	22 757 st	24 491 st	25 087 st	28 614 st	27 373 st
Införda och avvecklade system	Nettosiffra	3	1	2	4	3	-1	-4
Antal skyddade användare[2]	Antal (st)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Antal skyddade enheter[2]	Antal (st)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Antal medarbetare[1]	Antal (st)	97 st	103 st	93 st	93 st	96 st	97 st	101 st

[1]Månadsanställda, samtliga anställningsformer. [2]Nya produktionsnyckeltal, mätning påbörjades under 2025

Nuläge: Digital omställning och IT

Umeå kommun står inför utmaningar som demografisk utveckling, klimatförändringar och ökande behov hos invånare samtidigt som resurserna är begränsade. För att möta detta krävs en omställning i hur välfärd skapas och levereras, med förmåga att snabbt anpassa oss till en föränderlig omvärld.

Genom att ta tillvara digitaliseringens möjligheter kan kommunen förbättra befintliga tjänster och förändra hur välfärd tillhandahålls i ett digitalt ekosystem som vi delar med andra. För att lyckas krävs gemensamt arbete över organisationsgränser, med tydlig riktning och gemensamma förutsättningar.

I augusti 2025 antog kommunfullmäktige Plan för digital omställning, en gemensam plan för att bygga grundläggande förutsättningar och öka digitaliseringens nytta. Den ska underlätta samarbete mellan nämnder, förvaltningar och bolag. Sex strategiska inriktningar har identifierats; fyra för att bygga förutsättningar, två för att öka nyttan. En handlingsplan är under framtagande.

Ett försämrat säkerhetsläge kräver ett systematiskt cybersäkerhetsarbete med fokus på att identifiera risker, höja kompetens och införa robusta säkerhetsåtgärder. NIS2-direktivet och en ny svensk cybersäkerhetslag, som väntas träda i kraft 2026, ställer högre krav på kommunen. Digital omställning och IT, vår egen verksamhet, utvecklar också sina arbetssätt. Vi effektiviserar och övergår till ett mer teambaserat arbetssätt för att frigöra tid till det strategiska omställningsarbetet.

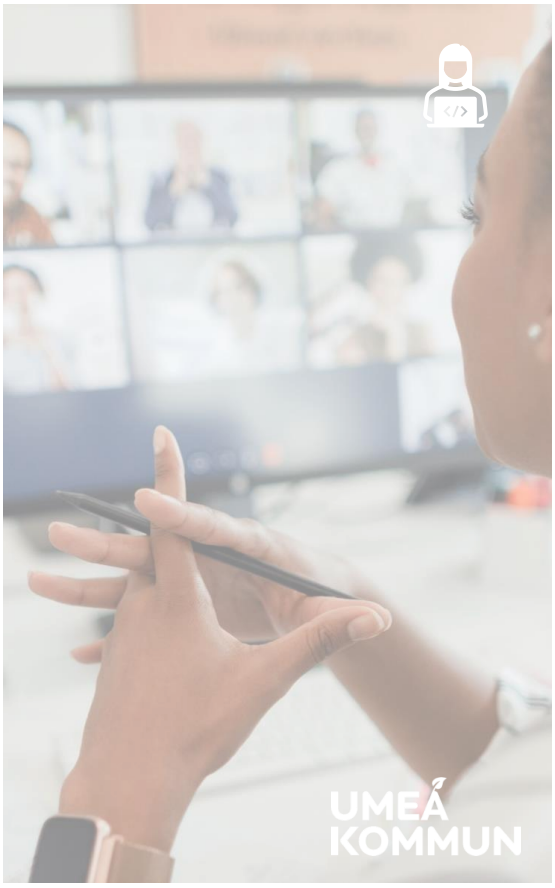

Prioriteringar för perioden: Digital omställning och IT

Plan för digital omställning – data som strategisk tillgång

Kommunens planering och beslutsfattande stärks genom ökad användning av dataunderlag.

- Öka antalet unika användare på app.powerbi.com med 50%.
- Användarnöjdhet för analysverktyg framtagna i Power BI överskrider 85%.
- Ytterligare 6 kommungemensamma datamängder är tillgängliggjorda för analys eller AI-tillämpningar.

Plan för digital omställning – robust och säker digitalisering: Cybersäkerhet

En gemensam målbild för behörighetshantering i kommunen är framtagen.

Målarkitektur för teknisk plattform inom behörighetshantering är framtagen och beslutad.

- Ta fram en gemensam informationsmodell för behörighetshantering för de fyra vanligast rekryterade befattningarna.
- Minst 85 % av användare är nöjda med prototypen för gränssnittet för ansvarig chef.

Plan för digital omställning – robust och säker digitalisering: Cybersäkerhet

Driftprocesser säkras genom automatisering av driftsättning, underhåll och övervakning.

- De tio mest tidskrävande manuella processerna är kartlagda.
- Minst fem av de kartlagda processerna är automatiserade.
- Samtlig central infrastruktur är dokumenterad och tillgänglig vid kris.

Prioriteringar för perioden: Digital omställning och IT

Plan för digital omställning – effektivare styrning och samordning

Förtydliga ansvar och mandat inom verksamhetsutveckling och omställning med stöd av digitalisering.

- Initiera och driva utredning och tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen för digital omställning för att vid behov föreslå revideringar i reglementen och ägardirektiv.
- Utreda och föreslå principer för finansiering och prioritering för att möjliggöra att medel nyttjas effektivt och till det som skapar önskat värde med syfte att strukturer kan etableras för det långsiktiga och kommunövergripande digitaliseringsarbetet, inklusive nödvändiga styrdokument.

Plan för digital omställning – bättre användning av kommunens resurser

Minska tekniskt strul och öka trygghet hos kommunens anställda genom systematisk förändringshantering och incidenthantering.

- Implementera en första version av en kommunövergripande incidentprocess.
- Inför en verksamhetsövergripande förändringslogg enligt ITIL.
- Rätt systemstöd för kommunövergripande incidentprocess implementerat.
- Minska antalet IT-beställningar som kräver komplettering från användare med 50 %.

Plan för digital omställning – effektivare styrning och samordning

Förstärka styrning av digitalisering genom rätt underlag och principer.

- Sju stödjande arkitekturprinciper inom digitaliseringsområdet är framtagna.
- Dokumentera beroenden mellan processer och system för kommunens tolv mest samhällsviktiga tjänster.
- Modell för styrning av digitalisering är framtagen och presenterad i SDF.

Plan för digital omställning – kunskaper, förståelse och färdigheter

Stärka Umeå kommuns förmåga att snabbt omsätta digitaliseringens möjligheter.

- Genomföra minst tre pilotinitiativ som inte tar längre tid än ett kvartal, med nya digitala lösningar kopplade till något av de strategiska områdena i Plan för digital omställning.
- 80 % av deltagare i pilotinitiativen upplever att de fått tillräcklig kompetens för att förstå, omsätta och utvärdera de digitala lösningarna.
- Identifiera och dokumentera minst fem framgångsfaktorer för snabb omställning i samverkan med verksamheterna.

Fastighet

Fastighets uppdrag är att planera, bygga, förvalta och utveckla lokaler för Umeå kommuns verksamheter. Uppdraget innebär fullt ansvar för Umeå kommuns lokalförsörjning, att säkerställa att verksamheterna har ändamålsenliga lokaler och arbetet ska ske på ett lokal- och kostnadseffektivt sätt. Alltid med kommunnyttan i fokus, både på kort och lång sikt.

Fastighet företräder Umeå kommun som fastighetsägare avseende lokalförsörjningsfrågor.

Fastighet ansvarar för all byggproduktion till kommunens egna verksamheter genom nybyggnation, ombyggnation samt underhåll och anpassning av befintliga lokaler samt ansvarar för drift, skötsel och tillsyn av fastigheternas inne- och utemiljö.

Fastighet arbetar systematiskt inom strategiska områden såsom kvalitet, miljö, energi och säkerhet samt anskaffning och optimering av nyttjandet av kommunens fordon.

Så följer vi upp vår verksamhet

Uppföljning av vårt grunduppdrag sker formellt i tertialrapporter och årsuppföljning. Ytterligare uppföljning som arbetas fram under året kan komma att komplettera rapporteringen. Utöver den formella uppföljningen så sker tre stycken genomgångar på våra ledningsgruppsträffar där det säkerställs att verksamheten har kvalitetsfaktorerna i fokus och de aktiviteter som har prioriterats.

Kvalitetsfaktor	Indikator
Möta kommunens lokalbehov	m2/invånare
Väl avvägd fördelning egenägda och förhyrda lokaler	Andel egna/förhyrda fastigheter Fördelning externa fastighetsägare (% BRA)
Väl underhållna fastigheter och anläggningar	Andel röda fastigheter och anläggningar %
Effektiv fastighetsdrift	Driftkostnad/m2
God genomförandekraft investeringsprojekt	Genomfört i % av budget
Energianvändning	KWh/kvm
Förutsättningar för omställning	Antal laddpunkter (kommunala arbetsplatser) Andel (%) miljöfordon[1] av totala fordonsflottan[2]

[1]El, gas, etanol. [2]Gäller fordon mellan 150–3 500 kg

Nyckeltal Fastighet

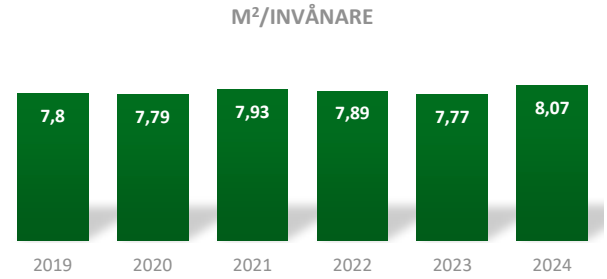

Diagrammet antal kvm per invånare i Umeå kommun som Fastighet förvaltar (både egenägda samt förhyrda lokaler i BTA, bruttototalarea).

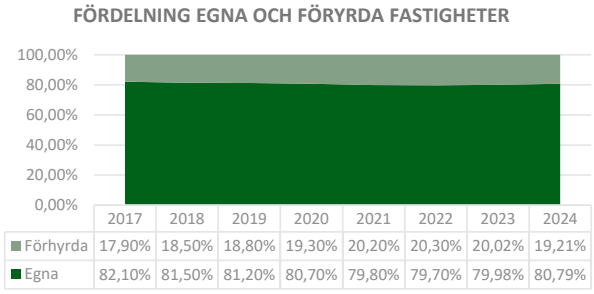

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Förhyrda	17,90%	18,50%	18,80%	19,30%	20,20%	20,30%	20,02%	19,21%
Egna	82,10%	81,50%	81,20%	80,70%	79,80%	79,70%	79,98%	80,79%

Diagrammet visar hur fördelningen mellan kommunens egna kontra externt förhyrda lokaler i andel kvadratmeter ser ut (BTA, bruttototalarea).

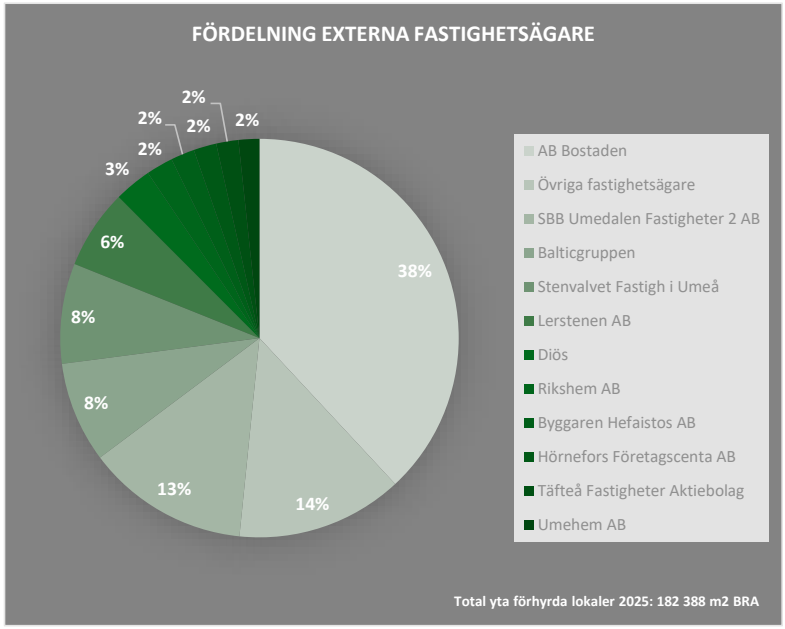

Diagrammet visar fördelningen (%) i BRA per externa fastighetsägare av kommunens totala BRA (bruksarea) förhyrda lokaler för år 2025.

Nyckeltal Fastighet

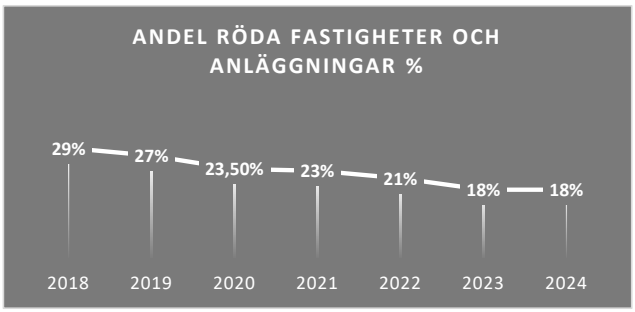

Diagrammet visar andelen fastigheter och anläggningar med omfattande underhållsbehov.

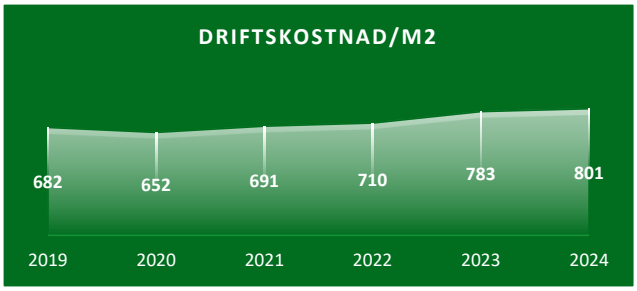

Diagrammet visar fastighetsdriftens kostnader fördelat per förvaltad kvadratmeter.

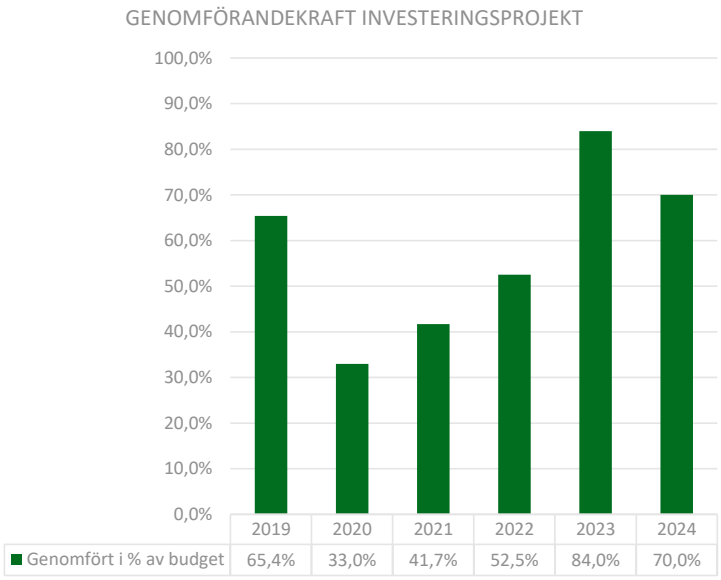

Diagrammet visar hur stor andel av den totala årliga investeringsplanens budget som upparbetats per år i %.

Nyckeltal Fastighet

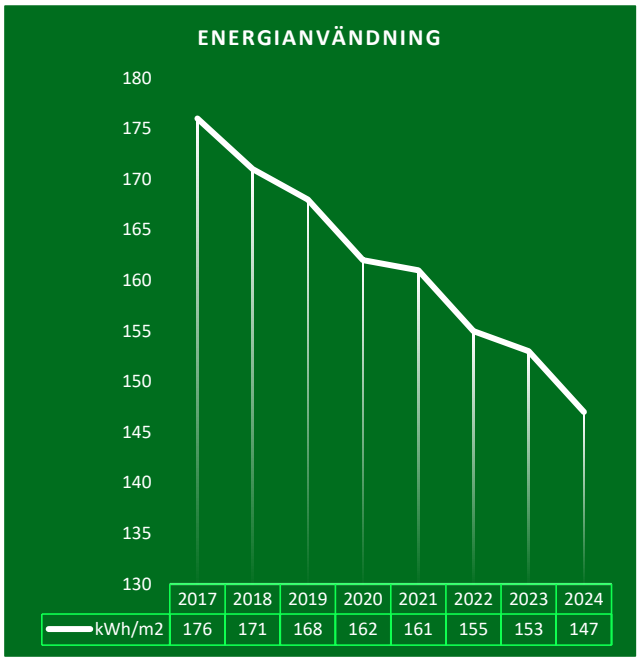

Diagrammet visar energianvändningen i kommunens lokaler i kilowattimmar per kvadratmeter (BTA, bruttototalarea).

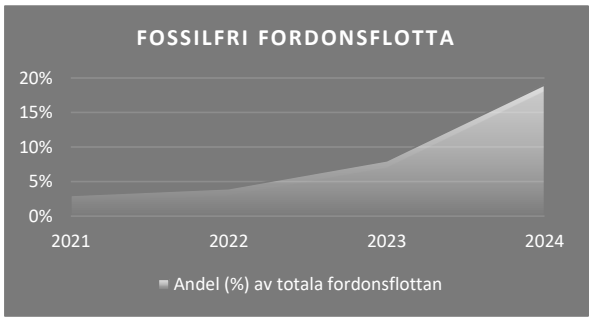

Diagrammet visar andel (%) miljöfordon[1] av totala fordonsflottan[2]

[1]El, gas, etanol. [2]Gäller fordon mellan 150–3 500 kg

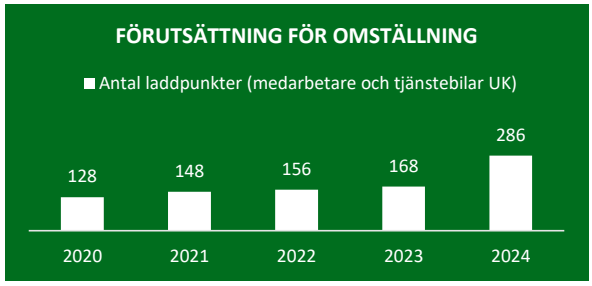

Diagrammet visar hur många laddpunkter som finns tillgängliga för tjänstebilar samt medarbetares privatfordon på Umeå kommuns arbetsplatser.

Produktionsnyckeltal Fastighet

Mått	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal m^2 eget fastighetsbestånd	818 290m^2	829 455m^2	826 647m^2	831 218m^2	830 934m^2	832 281m^2	867 529m^2
Antal m^2 förhyrt fastighetsbestånd	182 921m^2	188 692m^2	195 010m^2	206 944m^2	209 357m^2	208 341m^2	206 231m^2
Antal medarbetare inom Fastighet[1]	119 st	131 st	125 st	134 st	133 st	136 st	146 st
Antal felanmälningar	N/A	23 072 st	22 572 st	23 362 st	22 627 st	21 291 st	21 369 st
Budgeterad investeringsvolym (mnkr)	699,9 mnkr	901,1 mnkr	853,3 mnkr	867 mnkr	751,4 mnkr	799,1 mnkr	1 186 mnkr
Budgeterat fastighetsunderhåll[2] (mnkr)	N/A	N/A	69,5 mnkr	102,4 mnkr	117,6 mnkr	121,3 mnkr	111,0 mnkr

[1]Månadsanställda, samtliga anställningsformer.

[2]Inkluderar både driftmedel för planerat underhåll samt reinvesteringar.

Nuläge: Fastighet

Verksamheten står inför ett år med både utmaningar och möjligheter. Demografiska förändringar kräver reviderad investeringsplanering för att våra fastigheter ska möta framtida behov. Förändrade flyttmönster påverkar planeringen av förskolor och skolor, där fler unga vuxna och barnfamiljer väljer landsbygden. Fastighets tidiga medverkan i kommunens planeringsprocesser är därför avgörande för hållbara och behovsanpassade lösningar.

Utöver ett osäkert ekonomiskt läge och klimatförändringar påverkas verksamheten av nya lagar och förordningar inom miljö, byggstandarder och säkerhet. Det ökade fokuset på civil beredskap ställer krav på robusthet, tillgänglighet och krisberedskap i både befintliga och nya byggnader. För att möta dessa krav krävs kontinuerlig kompetensutveckling, anpassning av interna processer samt ett aktivt arbete med energieffektivisering och minskad klimatpåverkan.

Fastigheter som omfattas av den nya fastighetspolicyn implementeras successivt. Navet är den första övertagna fastigheten, och integrationen sker enligt en strukturerad plan med fokus på flexibilitet och effektiv samordning. En klok hantering av resurser är avgörande för ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Återbruk är en viktig komponent – genom att ta tillvara befintliga material minskar vi både kostnader och klimatpåverkan. Tillsammans med digitalisering och ny teknik stärker återbruk vår effektivitet och hållbarhet. Ett särskilt fokus under året är införandet av ett nytt fastighetssystem, som ska installeras och implementeras.

Prioriteringar för perioden: Fastighet

Vi utgår från en stabil och välfungerande verksamhet som ger oss kraft att utvecklas. Vi vill skapa en lärande miljö där medarbetare känner glädje, engagemang och utveckling.

Införande av fastighetssystemet Pythagoras

Fortsatt införande av det nya fastighetssystemet, med planerad driftsättning i juni. Systemet omfattar funktionalitet för FMS[1], PMS[2], CRM[3] och BI[4], och ersätter tidigare systemstöd. Projektet är omfattande och resurskrävande, och innebär en betydande förändring för medarbetarna. Aktiviteten inkluderar utbildning och kompetensutveckling för att stödja införandet.

Utfasning av lysrörsbelysning enligt EU-direktiv

I linje med EU:s förbud mot vissa lysrör fortsätter arbetet med att byta ut äldre belysning inom våra fastigheter. Aktiviteten bidrar till minskad energiförbrukning, ökad driftssäkerhet och efterlevnad av miljölagstiftning, inklusive ekodesignförordningen 2019/2020 och RoHS-direktivet[5].

Säkerhetskrav lås och passage nu och för framtiden

Med utgångspunkt i identifierade säkerhetsrisker initieras ett projekt för att definiera och implementera lämpliga säkerhetskrav för lås- och passagesystem i kommunala lokaler. Arbetet sker i samverkan med berörda förvaltningar och syftar till att minska risken för obehörigt tillträde och stärka skyddet av verksamhetskritiska miljöer.

Bevaka införandet av EU:s nya direktiv om byggnaders energiprestanda (EPBD)

Fastighet bevakar utvecklingen av EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda, EPBD[6] , vars syfte är att alla nya byggnader inom EU ska vara nollutsläppsbyggnader senast 2030. Direktivet innebär bland annat skärpta krav på energieffektivitet, omfattande livscykelbaserade klimatberäkningar och uppgradering av befintliga byggnader sett ur energi- och klimatsynpunkt. Fastighet arbetar med integrering av EPBD samt förbereder verksamheten inför att direktivet blir svensk lag under 2026.

[1]Facility management system, [2]Property management system, [3]Customer relationship management, [4]Business intelligence, [5]Restriction of Hazardous Substances, [6]Energy performance of buildings directive

Gator och parker

Staden, infrastrukturen och stadsmiljön är viktig och av stor betydelse för kommunens utveckling. Många undersökningar bekräftar platsens betydelse för utveckling och tillväxt. Därför är det viktigt att staden får fortsätta utvecklas; de offentliga miljöerna, grönstrukturen och infrastrukturen.

Gator och parker ansvarar för att planera, bygga, förvalta och utveckla kommunens allmänna platser, såsom gator, gång- och cykelvägar, parker, natur, torg och tillhörande anläggningar. Gator och parker ansvarar för samordning av kommunens dagvattenhantering och klimatanpassning. Gator och parker ansvarar för färdtjänst och riksfärdtjänst samt parkeringstillstånd.

Kommunens offentliga utomhusmiljöer ska vara välskötta, tillgängliga, trygga och säkra. Allt för att ge förutsättningar för ett väl fungerande vardagsliv för alla kommunens invånare, under årets alla dagar. Vi ska skapa största möjliga nytta för kommunens medborgare utifrån tillgängliga medel och vårt arbete ska bidra till att kommunen når sina uppsatta mål.

Gator och parker arbetar aktivt med klimatomställning i verksamheten.

Så följer vi upp vår verksamhet

För att säkerställa att vi har grunduppdraget i fokus, sker kontinuerliga uppföljningsmöten på avdelningsnivå samt på ledningsnivå vid tertialer. Vid T2 mäts andel startade projekt.

Servicenivåerna följ upp via SCB-enkäter, resenärsenkäter samt på löpande möten/kontroller med upphandlade entreprenörer och den egna verksamheten.

Kvalitetsfaktor	Indikator
Tillgänglighet	Närhet till parker och grönområden - andel av befolkningen (%) som når parker och grönområden inom 250 m Närhet till lek - andel av befolkningen (%) som når lekplatser inom 250 m
Säkerhet	Antal döda (st) och allvarligt skadade i trafiken Andel G/C-väg som har separerat gång och cykel.
Välskött	Andel rödmarkerade (med nära förestående underhållsbehov) gång- och cykelvägar
Trygghet	Upplevd trygghet i offentliga miljöer (SCB)
Största möjliga nytta	Startade projekt (andel av planerade), redovisas i T2 Genomförandekraft i % av budget, redovisas i årsrapport
Effektiv drift	Kostnad per invånare Gatudrift Parkdrift Kwh/ljuspunkt
Fokus på medborgarna	Nöjdhet med kommunens färdtjänst, genomförande av resor
Klimatomställning	Andel fossilfritt bränsle i egna maskiner Antal projekt som är klimatberäknade Antal Mobility Management-insatser

Servicenivåer Gator och parker

För att skapa tydlighet i vad medborgare kan förvänta sig av den kommunala servicen finns politiskt fastställda servicenivåer. Servicenivåerna följs upp årligen via SCB-enkäter, resenärsenkäter samt på löpande möten/kontroller med upphandlade entreprenörer och den egna verksamheten.

Servicenivåer

Handläggning och myndighetsutövning:
- Den genomsnittliga handläggningstiden av felanmälningar och synpunkter ska inte överstiga en vecka.
- Beslut om kommunal färdtjänst, riksfärdtjänst och parkeringstillstånd för rörelsehindrad ska vara den sökande tillhanda inom tre veckor (räknat från komplett ansökan).
- All handläggning ska vara likvärdig och rättssäker.
- Mäta regelbundet, där det är relevant och möjligt, hur nöjda medborgarna är med verksamheten.

Torg och gator:
- Torgytor och gator ska upplevas välskötta och rena.

Lekparker och parker:
- Lekparkerna ska hålla god säkerhetsnivå (kontroller varje vecka, akuta fel åtgärdas).
- Parkytor ska vara välskötta och upplevas trygga.
- Parker ska planeras utifrån hållbarhet och biologisk mångfald.

Vinterväghållning:
- Plogning påbörjas vid 4–10 cm nysnö för prioriterade gator (åtgärdstid: 5 timmar). Plogning påbörjas vid 6–14 cm nysnö för lokalgator (åtgärdstid: 8 timmar, eller 10 timmar vid samtidig utkallning av prioriterade gator).
- Plogning påbörjas vid 3–5 cm nysnö för prioriterade gång- och cykelvägar samt trottoarer mellan klockan 04.00 och 19.00, övrig tid vid 3–10 cm (åtgärdstid: 5 timmar).
- Plogning påbörjas vid 5–14 cm nysnö för övriga gång- och cykelvägar samt trottoarer (åtgärdstid: 8 timmar, eller 10 timmar vid samtidig utkallning av prioriterade gång- och cykelvägar).

UMEÅ KOMMUN

Nyckeltal Gator och parker

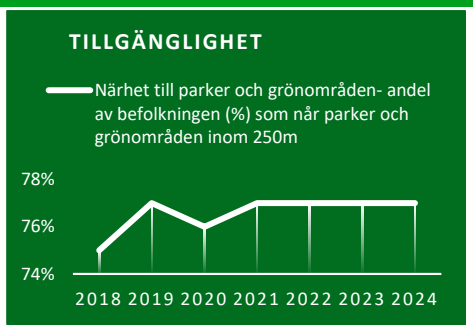

Diagrammet visar den andel av befolkningen i Umeå tätort som når parker och grönområden inom 250 meter.

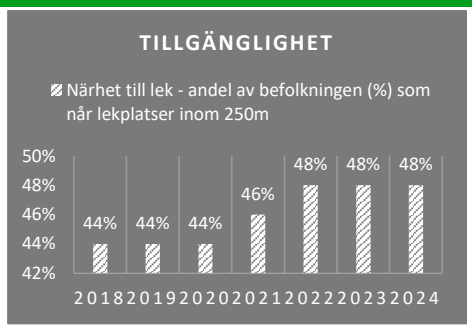

Diagrammet visar den andel av befolkningen i Umeå tätort som når lekplatser inom 250 meter.

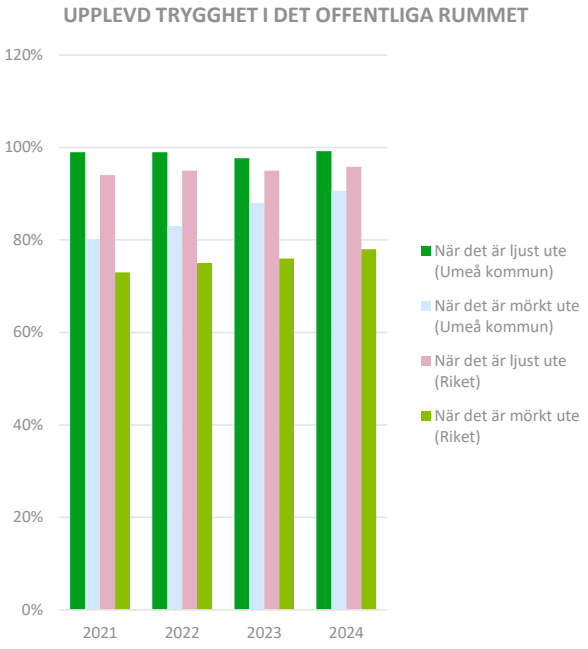

Diagrammet visar andel av svarande i SCB undersökning som upplever trygghet i offentliga miljöer (Umeå & Riket).

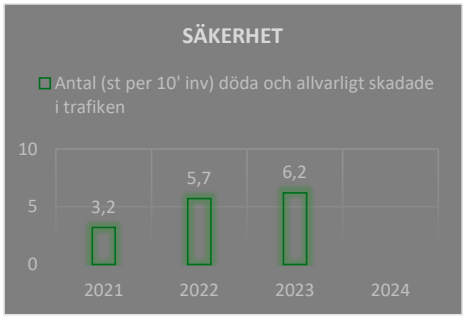

Diagrammet visar antal döda och allvarligt skadade i trafiken.

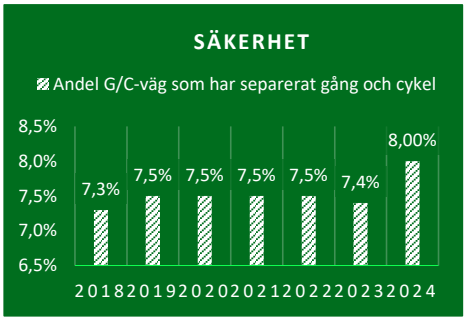

Diagrammet visar den andel gång- och cykelväg som har separerat gång och cykel.

Nyckeltal Gator och parker

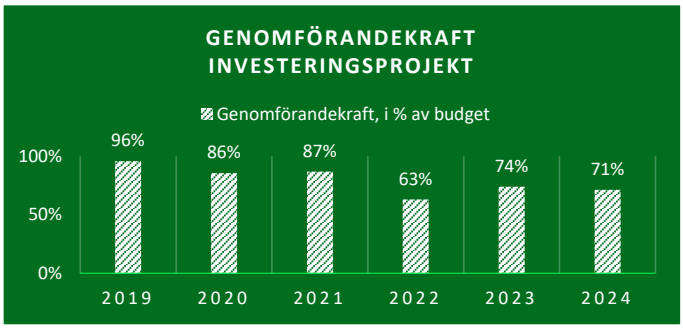

Diagrammet visar hur stor andel av den totala investeringsplanens budget som upparbetats årsvis i %.

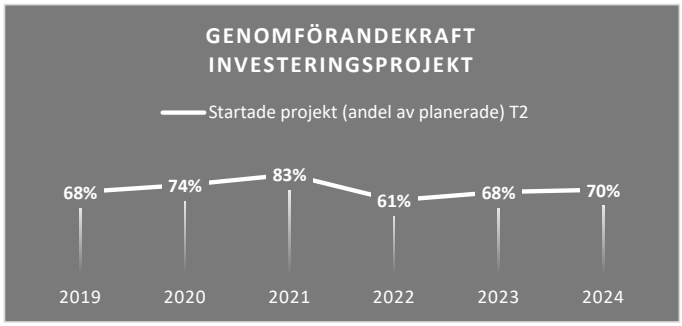

Diagrammet visar andel startade projekt ur investeringsplanen under tertial 2.

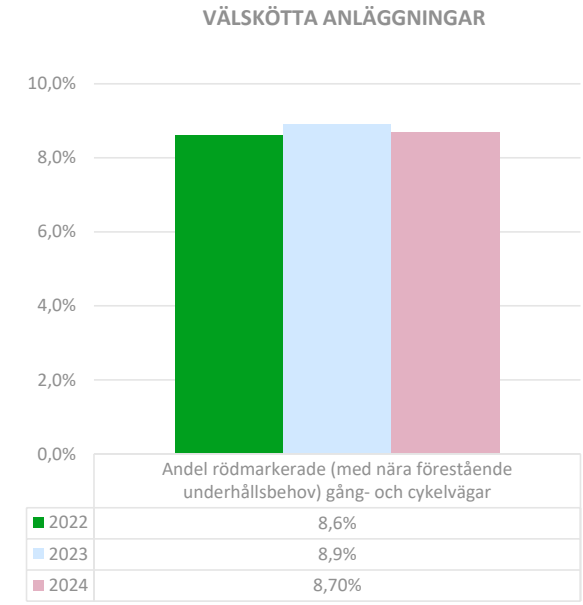

	Andel rödmarkerade (med nära förestående underhållsbehov) gång- och cykelvägar
2022	8,6%
2023	8,9%
2024	8,70%

Diagrammet visar andelen gång- och cykelvägar samt gator med stort underhållsbehov.

Nyckeltal Gator och parker

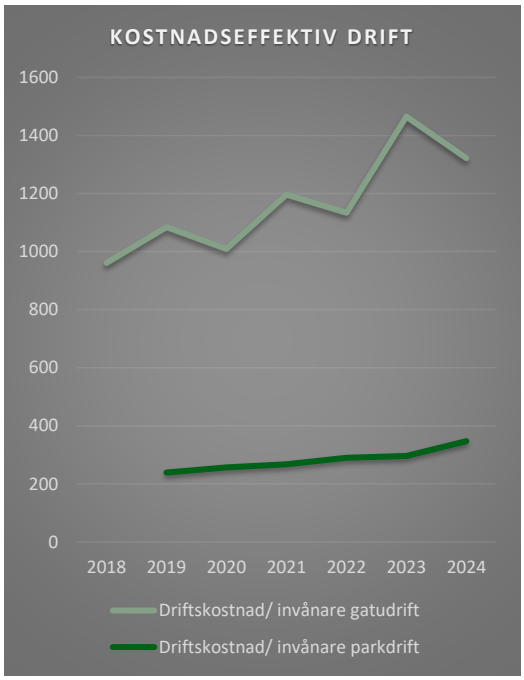

Diagrammet visar årlig driftskostnad per invånare för gatudrift respektive parkdrift.

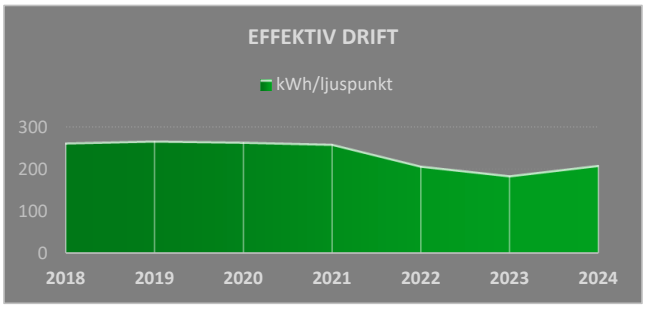

Diagrammet visar snittet för energianvändning för utebelysning i kilowatt per ljuspunkt.

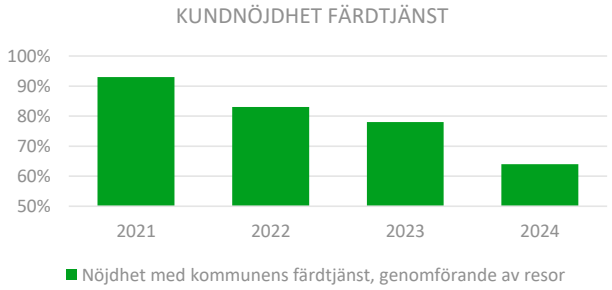

Diagrammet visar nöjdhet med genomförande av färdtjänstresor.

Produktionsnyckeltal – Gator och parker

Mått	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kilometer vägar	436,7 km	438,5 km	439,6 km	442,9 km	443,5 km	443,7 km	445 km
Kilometer cykelvägar	247,9 km	250,1 km	253 km	255,6 km	259,3 km	259,6 km	261,9 km
Hektar parkmark	407 ha	410 ha	415 ha	419 ha	421 ha	418 ha	412 ha
Hektar stadsnära skog	965 ha	962 ha	1 014 ha	1 011 ha	1 007 ha	1 003 ha	1 016 ha
Antal medarbetare[1]	87 st	97 st	106 st	105 st	113 st	125,8 st	126,8 st
Antal pågående investeringsprojekt[2]	102 st	124 st	115 st	131 st	156 st	164 st	174 st
Budgeterad investeringsvolym (mnkr)	191,7 mnkr	172,2 mnkr	124,5 mnkr	165,2 mnkr	186,1 mnkr	200,3 mnkr	271,3 mnkr
Antal belysningspunkter	28 279 st	28 430 st	29 196 st	29 497 st	29 800 st	30 369 st	30 500 st
Antal cyklister som passerar våra fem kontinuerliga mätstationer				1 028 644 st	1 206 242 st	1 106 381 st	1 187 436 st
Antal fordon på Tegsbron och Kyrkbron	N/A	N/A	N/A	3 583 995 st	4 078 694 st	4 609 610 st	8 958 754 st[3]

[1]Månadsanställda, samtliga anställningsformer.

[2]Projekt med utfall under året

[3]Mätning på Tegsbron påbörjades maj 2024 vilket förklarar den stora ökningen mellan 2023 och 2024.

Nuläge: Gator och parker

Staden, infrastrukturen och stadsmiljön är av stor betydelse för kommunens utveckling. Många undersökningar bekräftar platsens betydelse för utveckling och tillväxt. Därför är det viktigt att staden får fortsätta utvecklas genom de offentliga miljöerna, grönstrukturen och infrastrukturen. Detta blir inte mindre viktigt i framtiden med tanke på den sociala oro som finns i samhället och där inkludering och innanförskap kommer att bli viktiga aspekter att arbeta för i alla perspektiv, inte minst de offentliga miljöerna och bostadskvarteren.

Gator och parkers verksamhet fungerar väl och ekonomin är i balans. Framtida kostnader påverkas av förtätningar i staden och det är viktigt att vi förtätar med omsorg. På sikt kan förtätningar innebära sänkta kostnader per invånare men sett till dagens förutsättningar så ökar driftkostnaderna.

Teknikutvecklingen är stor och att ta till vara de nya möjligheter som den ger, kommer att bli viktigt för att möjliggöra framtida utveckling av staden. Takten i omställningen för klimatet behöver ökas, en omställning som på sikt kan sänka kostnaden men som under omställningstiden kräver mer resurser. Klimatanpassning kommer att behöva göras i större grad. Gator och parker arbetar aktivt med att kartlägga riskområden samt ta fram åtgärdsplaner. Även detta kommer att kräva resurser i framtiden.

Prioriteringar för perioden: Gator och parker

Skapa utrymme för utveckling

Satsning på att öka den digitala kompetensen genom deltagande i AI-klivet.

Delta i arbetet kring Datadriven kommun våren 2026.

Klimatanpassning

Genomföra en kommunövergripande klimatanalys med hjälp av SMHI.

Framtagande av åtgärdsplan utifrån den genomförda klimatanalysen.

Genomföra fortsatta ras- och skredriskundersökningar längs strandpromenaden, bl.a. stabilitetsundersökning, Skeppsbron.

Testa och utveckla nya lösningar för klimatanpassningar och dagvatten, fokus på Tvärån och Djupbäcken samt centrala Umeå.

Måltidsservice

Måltidsservice uppdrag är att servera goda och hälsosamma måltider till kommunens verksamheter.

Genom den offentliga måltiden bidrar verksamheten till en god folkhälsa och en hållbar utveckling.

Vårt arbete ska genomsyras av hög kvalitet, god service och gott bemötande, allt i syfte att bidra till en bra måltidsupplevelse för våra matgäster.

Så följer vi upp vår verksamhet

Uppföljning sker genom månadsuppföljning och tertialrapporter. I dessa rapporteras kvalitetsfaktorer för att kunna följa effektivitet och kundnöjdhet.
Intern uppföljning av grunduppdraget sker via checklista för måltidskoncept där enhetschefer ansvarar för att årligen följa upp att det efterlevs. Möjlighet att utveckla ett mer datadrivet arbetssätt att automatisera uppföljningen ska utredas.

Kvalitetsfaktor	Indikator
Effektiv	Kostnad/portion
Goda	Kundnöjdhet mäts på matråd och genom daglig samverkan.
Hälsosamma	Planerar menyer med grund i livsmedelsverkets råd om bra mat samt använder näringsberäknade recept i kostdatasystem.
Förutsättningar för omställning	Klimatsmarta måltider • Klimatpåverkan CO2/portion Minska matsvinn • g/portion (totalt svinn)

Nyckeltal Måltidsservice

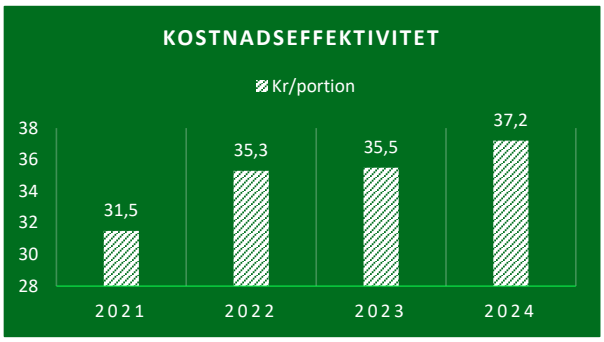

Diagrammet visar kronor per portion.

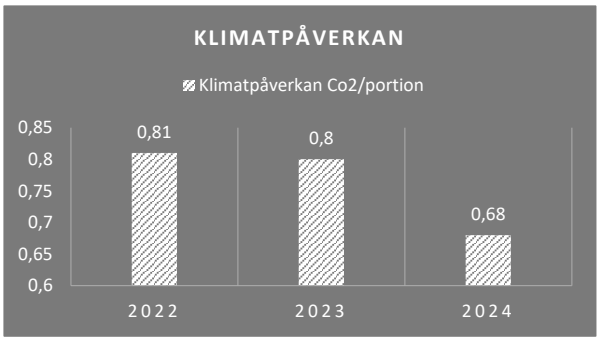

Diagrammet visar klimatpåverkan i förbrukad koldioxid per portion.

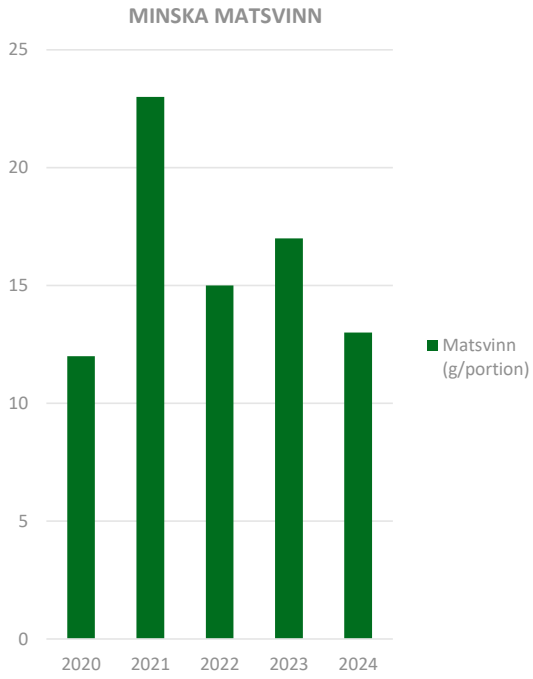

Diagrammet visar den sammanvägda mängden matsvinn i gram per portion.

Produktionsnyckeltal – Måltidsservice

Mått	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal portioner	N/A	N/A	5 042 396 st	5 882 195 st	5 465 717 st	5 449 708 st	5 560 057 st
Antal tillagningskök	N/A	N/A	79 st	83 st	92 st	93 st	94 st
Antal medarbetare[1]	345 st	350 st	358 st	365 st	368 st	372 st	375 st

[1]*Månadsanställda, samtliga anställningsformer*

Nuläge: Måltidsservice

Omvärldsläget och den nationella inriktningen för civil beredskap ställer höga krav på kommunen. För Måltidsservice innebär det att vi snabbt behöver bygga upp vår förmåga, prioritera beredskapsfrågor och analysera behov för att säkra tillgången till livsmedel vid allvarliga störningar.

Livsmedelsverkets nya rekommendationer om bra mat innebär förändringar som ska implementeras i vårt måltidskoncept. Vi behöver även anpassa verksamheten till den nya nationella livsmedelsstrategin 2.0, som fokuserar på hållbar produktion, ökad självförsörjning och robustare livsmedelskedjor.

Utvecklingen mot hållbara måltider är en del av vårt grunduppdrag. Vi behöver fortsätta stärka kunskapen internt och hos anhöriga och vårdnadshavare. Livsmedelsverkets nya kostråd med mindre kött och mer vegetabilier ligger i linje med vår nuvarande inriktning. Måltidsservice har en viktig roll i att främja hälsosamma vanor – särskilt eftersom barn och äldre får stora delar av sitt näringsintag via våra måltider.

Prioriteringar för perioden: Måltidsservice

Förmågehöjning beredskap
Utöka omställningslager till två veckor och ha en påbörjad plan för lokalt och centralt beredskapslager. Öva för att öka tillagningskapacitet utan kritiska resurser.
Ny livsmedelsstrategi 2.0
Samarbete med LRF och producenter för ökad robusthet i livsmedelskedjan. Omvärldsbevaka inför kommande upphandling.
Nya rekommendationer från livsmedelsverket
Anpassa Måltidskoncept och menyer mot nya rekommendationer från Livsmedelsverket.

Städ- och verksamhetsservice

Med omtanke och kvalitet utför vi lokalvård i kommunens lokaler för att skapa rena, trivsamma och hållbara miljöer – med gott bemötande för Umeå kommuns medborgare.

Så följer vi upp vår verksamhet

Städ- och verksamhetsservice redovisar varje tertial hur verksamheten arbetar med de prioriteringar som är kopplade till verksamhetsplanen. Utöver rapporteringen till nämnden genomförs månatliga avstämningsmöten mellan verksamhetschef och respektive enhetschef för varje städdistrikt. Dessa avstämningar syftar till att säkerställa uppföljning, tidig identifiering av avvikelser samt ett systematiskt förbättringsarbete.

Avvikelser följs upp och analyseras månadsvis i verksamhetens avvikelse- och förbättringssystem. Förslag och avvikelser dokumenteras och hanteras via webben. Samlad redovisning sker tertialvis till nämnden. Under slutet av 2025 implementeras ett nytt egenkontrollsystem, med start för användning under 2026. Systemet möjliggör styrning av verksamheten och uppföljning av att fastställda servicenivåer och utlovad kvalitet upprätthålls på ett systematiskt sätt.

Uppföljningsmöten mellan de olika verksamheterna är ett av de viktigaste forumen för samverkan. Det delade ansvaret för städningen förutsätter en god dialog, därför genomförs regelbundna samverkansmöten (samverkan med Fastighet och Utbildning vid nedslag vid tillsyn).

Kvalitetsfaktor	Indikator
God kvalitet och nöjda kunder	• Andel godkända kvalitetskontroller • Antal avvikelser och förbättringsförslag
Effektiv lokalvård	Kvm/anställd

Servicenivåer Städservice

För att skapa tydlighet i vad medborgare kan förvänta sig av den kommunala servicen finns politiskt fastställda servicenivåer. Servicenivåerna följs upp via egenkontroller och kvalitetskontroll. Resultatet redovisas till nämnd. Städservice har för närvarande fastställda servicenivåer inom åtta olika lokalkategorier.

Servicenivåer

- Bibliotek
- Fritidsgårdar
- Förskola – Fritids
- Grundskola
- Gymnasieskola
- Idrottsanläggningar
- Kontor
- Skolrestaurang

Servicenivåerna reglerar och beskriver vilka typer av åtgärder som ingår per kategori samt med vilken frekvens respektive åtgärd genomförs.

Lokalkategorins olika utrymmen sorteras efter antagen nyttjandegrad (hög, mellan, låg) och tilldelas därefter ett åtgärdspaket.

Servicenivåerna beskriver även verksamhetens ansvar samt vilken form av periodiskt städ som ingår i städuppdraget.

Servicenivåerna har fastställts av tekniska nämnden 2022-12-15.

UMEÅ KOMMUN

Nyckeltal Städ- och verksamhetsservice

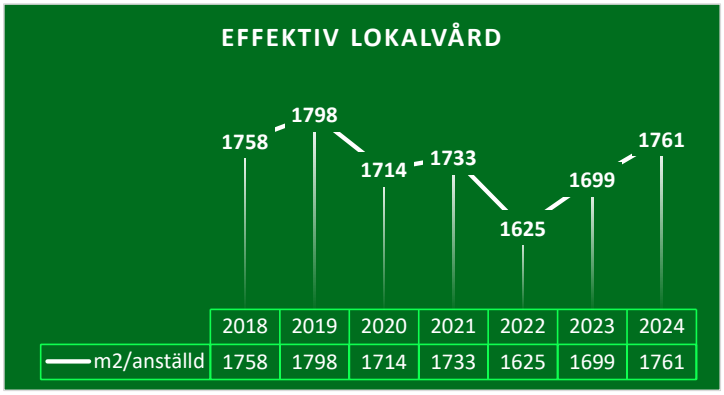

Diagrammet visar antal kvadratmeter per anställd inom Städservice där lokalvård utförs.

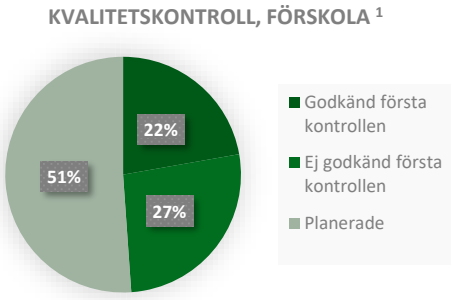

Diagrammet visar andelen godkända kvalitetskontroller för verksamhetstypen "Förskola".

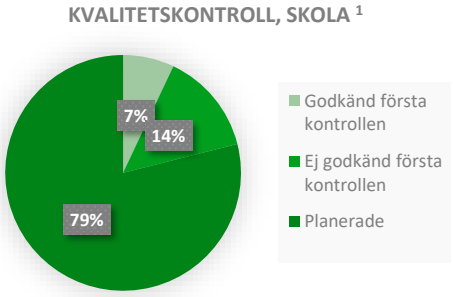

Diagrammet visar andelen godkända kvalitetskontroller för verksamhetstypen "Skola".

[1] *Mätning fr.o.m. januari 2025 t.o.m. oktober 2025.*

Produktionsnyckeltal – Städ- och verksamhetsservice

Mått	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal kvm städning	450 082 m^2	469 500 m^2	478 350 m^2	488 795 m^2	492 550 m^2	506 314 m^2	528 526 m^2
Antal anställda lokalvårdare	256 st	261 st	266 st	272 st	296 st	298 st	296 st
Antal anställda vaktmästare och servicetekniker [1]	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	9 st
Antal chefer och administrativ personal[1]	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	14 st

[1]Mätning/redovisning påbörjades år 2024

Nuläge: Städ- och verksamhetsservice

Det övergripande målet för 2026 är att säkerställa en god kvalitet.

Verksamheten står inför utmaningen att balansera höga kvalitetskrav med givna ekonomiska ramar. Organisationen omfattar 14 städdistrikt, 308 lokalvårdare, nio vaktmästare och servicetekniker, samt en HR-administratör, ledd av en verksamhetschef och 14 enhetschefer. Förändringar i ledningen har skapat nya förutsättningar för styrning, utveckling och en mer robust struktur.

För att möta kraven har handlingsplanen Förbättrad städkvalitet 2.0 tagits fram 2024. Den innehåller åtgärder kopplade till organisation, utbildning, metoder och kvalitetstillsyn. Genom systematisk utveckling av rutiner, digitalisering och nya arbetssätt ska kvaliteten i leveransen successivt stärkas.

Kvaliteten i utförandet har förbättrats, enligt interna rapporter. Ett nytt egenkontrollsystem håller på att utvecklas för att stärka styrning och uppföljning. Ny teknik och nya arbetssätt ska användas för att stärka kvaliteten i leveransen.

Prioriteringar för perioden: Städ och verksamhetsservice

Digitaliserat städledningssystem

Digitalt städledningssystem skall upphandlas och påbörja implementeras under 2026 med avsikt att vara helt i drift i slutet av 2027.

Förbättra bemanningsplaneringen

Verksamheten ska under 2026 fortsätta utveckla bemanningsplaneringen, i syfte att öka kontinuitet och kvalitet i verksamheten.

Enhetliga arbetssätt och städmetoder

Utvärdera befintliga städmetoder och utveckla en plan för implementering av gemensamma, standardiserade arbetssätt och städmetoder.

Förbättrad städkvalitet

Under 2026 ska verksamheten, utifrån handlingsplanen Ökad städkvalitet 2.0, fortsätta implementera de delar av planen som ännu inte genomförts. Arbetet syftar till att säkerställa en fortsatt höjning av kvalitet, effektivitet och enhetlighet i verksamheten.

Inriktningsmål
Våra viktigaste bidrag
UMEÅ KOMMUN

Inledning inriktningsmål

Nämndens verksamheter har stor betydelse för att nå kommunens övergripande inriktningsmål. Genom det dagliga arbetet och det grunduppdrag som fastställts av kommunfullmäktige skapar nämnden viktiga förutsättningar för att målen ska kunna uppnås.

Våra verksamheter är centrala för hela kommunen – både för medborgarnas trivsel och den service som erbjuds, men också för näringslivets utveckling och kommunens tillväxt.

Utöver det löpande arbetet driver nämnden särskilda prioriterade aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse under året. Målen följs upp tertialvis och redovisas med hjälp av utvalda kvalitetsfaktorer.

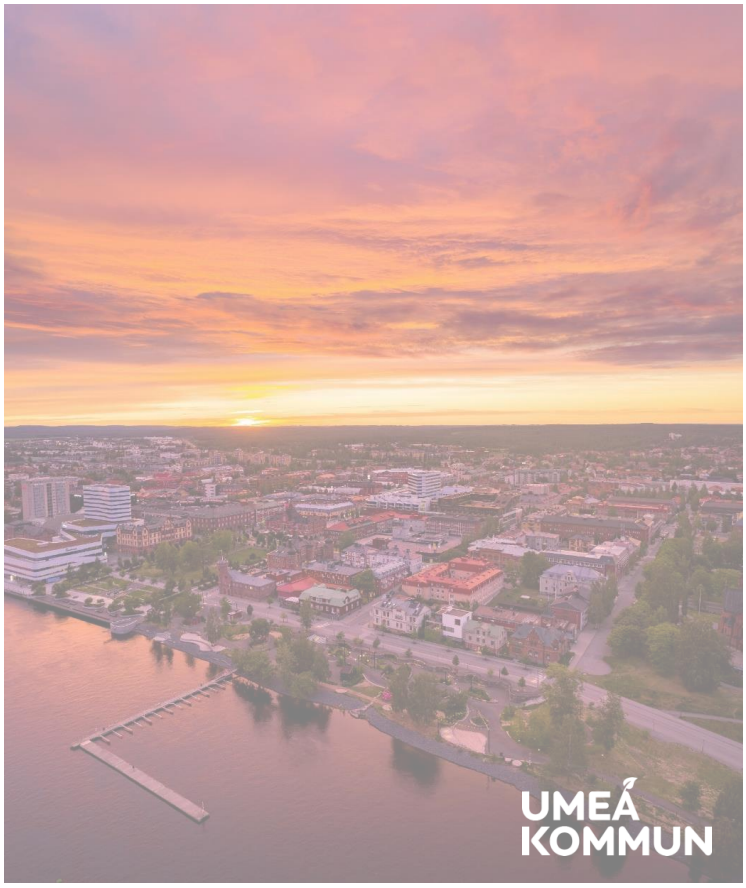

Inriktningsmål 1

Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050

Så bidrar tekniska nämnden:

Umeå kommun har höga ambitioner för tillväxt och hållbar utveckling, med målet att nå 200 000 invånare år 2050. För att lyckas krävs att alla kommunens verksamheter bidrar aktivt – och här spelar tekniska nämnden en nyckelroll.
Tekniska nämndens insatser är avgörande för att skapa attraktiva miljöer och god livskvalitet, vilket är centralt för kommunens tillväxt. Nämnden ansvarar för både infrastruktur och service, och har därmed en viktig funktion i utvecklingen av nya stadsdelar och i att möjliggöra bostadsprojekt och företagsetableringar. Samtidigt är det viktigt att medborgarnas vardag påverkas så lite som möjligt.
Nämndens ambition är att skapa en välfungerande vardag för alla och det är grundläggande för att tillväxten ska gynna dagens Umeåbor. Genom att bygga ut infrastrukturen skapas förutsättningar för fler bostäder, vilket bidrar till ett hållbart och inkluderande samhälle.
Dessutom bidrar nämndens ansvar för service – såsom lokaler, IT-lösningar och offentliga måltider – till en attraktiv kommunal verksamhet som påverkar människors val av bostadsort.
Tekniska nämnden är involverad i hela processen – från planering och byggande till genomförande, service och förvaltning – och skapar därmed långsiktiga värden för Umeås utveckling.

Nämndens prioriteringar för perioden:

- Fokus på effektiv och säker implementering av IT och digitaliseringslösningar för att bidra till kommunens tillväxt och omställning.
- Fokus på genomförande av investeringar

Kvalitetsfaktor	Indikator
Levererade projekt enligt investeringsplan	Genomfört i andel (%) av budget
Realisering av behovsdriven nytta genom hela livscykeln inom våra samverkansobjekt där vi samarbetar med kommunens verksamheter och bolag på ett strukturerat sätt.	Andel etablerade objekt i relation till identifierat behov av objekt

Program för tillväxt

Programmet för tillväxt tar sin utgångspunkt och bygger vidare på det arbete som har gjorts och som pågår inom Näringslivsstrategins och Översiktsplanens genomförande samt den tillväxtrapport som tagits fram under 2021. Utifrån denna grund ska följande fokusområden prioriteras för perioden 2024–2025:

1. Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer
Med en växande befolkning måste fler bostäder tillkomma och vi måste fortsätta växa med människorna i fokus. Nya bostäder ska komplettera befintliga stadsdelar och tätorter, samt tillkomma inom kollektivtrafikstråk. Nya bostadsområden ska ha hög täthet. Ett svagt bostadsbyggande är en tydlig hämmare av tillväxt och motsatt, en hög takt i bostadsbyggandet driver tillväxt och stärker även för Umeå viktiga branscher såsom bygg och fastighet. Planberedskapen måste öka i kommunen och målet är att ge förutsättningar för minst 2 000 bostäder per år. Huvudansvar: KS, BN.

2. Universiteten som tillväxtmotorer
Universiteten har varit den enskilt viktigaste faktorn bakom Umeås starka tillväxt. Platsen Umeå och Umeå kommun har på många olika sätt växt ihop med universiteten och samverkan sker både på övergripande nivå men även brett inom områden som t.ex. gemensamma innovationsmiljöer, kompetensförsörjning och talangattraktion. Huvudansvar: KS, PN, GVN.

3. Etableringar och företagens tillväxt
Fokus på arbetstillfällen och hur vi kan nyttja och stärka Umeås diversifiering och förmåga att växa inom alla sektorer. Men även ett starkt fokus på att stärka Umeås förmåga att attrahera, omhänderta och utveckla etableringar utifrån omvärldens efterfrågan på ren energi och att Umeås specifika styrkor tillvaratas. Huvudansvar: KS, Umeå Energi.

UMEÅ KOMMUN

Inriktningsmål 2

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Så bidrar tekniska nämnden:

Umeå är Sveriges största stad utan några utsatta områden – ett resultat av ett långsiktigt och brett arbete för social hållbarhet. Tekniska nämnden bidrar på flera sätt, bland annat genom att skapa trygga och tillgängliga utomhusmiljöer, minska hemlöshet och främja möjligheter till aktivitet i stadens offentliga rum och fastigheter.
Inom ramen för nämndens grunduppdrag fortsätter arbetet med att utveckla säkra och välskötta utemiljöer. Det sker genom planering och underhåll av exempelvis gatubelysning, skolgårdar, parker och naturområden. Nämnden samordnar även kommunens lägenhetshantering, vilket är ett viktigt bidrag för att motverka hemlöshet.
Barns möjlighet att klara skoldagen är också en prioritet. Genom att erbjuda näringsrika, hållbara och goda måltider i skolrestaurangen skapas bättre förutsättningar för lärande och närvaro.

Nämndens prioriteringar för perioden:

- Stadsdelssatsningar, fortsätta arbetet enligt av nämnden fastställd plan
- Stadsdelslyft Ålidhem
- Tilläggsuppdrag 2025:2[1]

Kvalitetsfaktor	Indikator
Upplevd trygghet i det offentliga rummet	Andel enligt SCB:s enkät
Barns och ungdomars delaktighet och inflytande	Antal genomförda dialoger och/eller insatser
Belysning för tryggare utomhusmiljö	Rapport ur SIV[2] och statistik från bevakningsbolag

[1] Uppdrag från kommunfullmäktige att som en konsekvens av förändrade demografiska förutsättningar säkerställa ett fortsatt effektivt lokalnyttjande. Läs mer på sid 15.
[2] IT-stödet ”Skador i Verksamheten”.

Inriktningsmål 3

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina liv

Så bidrar tekniska nämnden:

Tekniska nämnden har flera verksamhetsområden som bidrar till ökad jämställdhet och jämlika livsvillkor för både kvinnor och män. Särskilt betydelsefullt är arbetet med att skapa trygga offentliga miljöer samt att främja tillgången till kollektivtrafik och hållbara färdsätt – områden där kvinnor generellt är mer beroende av god tillgänglighet.
Under många år har nämnden arbetat för att jämställdhet ska vara synligt i det offentliga rummet. Varje år väljs ett speciellt projekt ut där detta synliggörs extra.
För att öka medborgarnas inflytande och delaktighet i kommunens utveckling prioriterar nämnden även arbetet med medborgardialog. Genom att lyssna in olika perspektiv och behov skapas lösningar som fungerar för fler.
Nämnden utvecklar också beslutsunderlag som gör det enklare att analysera och synliggöra könsskillnader. Detta är ett viktigt steg för att säkerställa att våra insatser bidrar till ett mer jämställt Umeå – där alla, oavsett kön, har likvärdiga möjligheter att leva ett tryggt och aktivt liv.

Nämndens prioriteringar för perioden:

- Öka medborgardelaktigheten
- Utveckla tryggare mötesplatser
- TN-uppdrag 2025:1[1]

Kvalitetsfaktor	Indikator
Jämställd stadsplanering	Genomföra ett projekt med särskilt jämställdhetfokus
Barns och ungdomars delaktighet och inflytande	Antal genomförda medborgardialoger/ projekt där barn och ungdomar får möjlighet till delaktighet

[1]Uppdrag från Tekniska nämnden till Gator och parker. Läs mer på sid 16.

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla.

1.1 Förhindra framväxten av segregation och utsatta områden

I arbetet med att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter. Huvudansvar: KS, IFN, FGN, BN, TN, UKF genom Bostaden och Ultra

1.2 Ett Umeå fritt från våld

Arbetet med ett Umeå fritt från våld utgår ifrån Umeå kommuns handlingsplan mot våld. Huvudansvar: KS, IFN, TN, UKF genom Bostaden och Ultra

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering
All planering ska genomsyras av öppenhet, demokrati och jämställdhet. Vi ska utveckla det offentliga rummet så att alla, flickor och pojkar, kvinnor och män kan vistas där på lika villkor. Huvudansvar: JUSK, KS, BN, TN

2.3 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra
Arbetet knyter an till ett Umeå fritt från våld som utgår ifrån Umeå kommuns handlingsplan mot våld, samt det sjätte nationella jämställdhetspolitiska delmålet. Huvudansvar: JUSK, IFN, TN

3.1 Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas
Arbetet utgår ifrån barnkonventionens grundläggande principer om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på i alla olika frågor som rör det, och är en del i det pågående arbetet med dialog och demokratiutveckling med fokus på utvecklad medborgardialog. Huvudansvar: KS, FGN, GVN, IFN, FN, KN, TN

Program för social hållbarhet

3.2 Motverka barnfattigdom
Arbetet med barnfattigdom utgår ifrån Umeå kommuns handlingsplan för halverad barnfattigdom. Huvudansvar: IFN, GVN, PN, KN, FN, FGN, KS, TN, BN

3.3 Förebyggande folkhälsoarbete
Folkhälsoarbetet är en viktig del för att uppnå en socialt hållbar utveckling genom att skapa goda levnadsvillkor och utvecklingsmöjligheter för hela befolkningen i Umeå kommun. Både det hälsofrämjande och det sjukdomsförebyggande arbetet är viktigt. Inom fokusområdet barns uppväxtvillkor prioriteras kommunens folkhälsoarbete med barn och unga, men arbetet är viktigt livet ut ur ett folkhälsoperspektiv med fokus på jämlika förutsättningar för att en god folkhälsa ska genomsyra hela programmet. Huvudansvar: KS, FGN, GVN, IFN, FN, KN, TN

4.1 Fortsätta arbetet med strategier för hållbar tillväxt för att stärka den sociala hållbarheten
Arbete utgår ifrån strategier för hållbar tillväxt som fastställs i översiktsplanen, som gynnar hållbara flöden, skapar förutsättningar för ett gott vardagsliv och värnar betydelsen av lokal platsidentitet och social hållbarhet, där ett fortsatt målmedvetet arbete för ökad blandning i hela kommunen är grundläggande. Huvudansvar: KS, BN, TN, UKF genom Bostaden och Ultra

4.2 Stärka mötesplatser och överbygga barriärer
Arbetet utgår ifrån rekommendationerna i rapporten *Umeå stadsdelar – så står det till*, samt *Program för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun*, som understryker vikten av att stärka mötesplatser, skapa förutsättningar för socialt sammanhållna stadsdelar och tätorter, samt platser och motverka såväl fysiska som sociala barriärer i det offentliga rummet. Huvudansvar: KS, BN, FN, KN, TN, ÄN UKF genom Bostaden och Ultra

4.3 Främja en socialt hållbar bostadsförsörjning och motverka hemlöshet
Kommunens övergripande bostadspolitiska mål är att möta både dagens och framtida behov av bostäder. För en socialt hållbar bostadsförsörjning och motverka hemlöshet kan det behövas särskilda åtgärder riktade mot de mest utsatta i samhället, utifrån Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram. Huvudansvar: KS, BN, IFN, TN, UKF genom Bostaden

UMEÅ KOMMUN

Inriktningsmål 4

Umeå ska vara klimatneutralt till 2040

Så bidrar tekniska nämnden:

Umeå kommuns miljömåls tillhörande program med avslut 2025 har varit en central del av teknik- och fastighetsförvaltningens miljöarbete under de senaste åren. Inom teknik- och fastighetsförvaltningen har åtgärder planerats och genomförts under samordning av förvaltningens miljöforum och i samverkan med programansvarig. Från 2026 kommer miljöforumet att fortsatta att arbeta med aktiviteter som förvaltningen identifierat har stor potential att minska miljöpåverkan. Förvaltningen kommer, genom miljöforumet, att följa upp och utvärdera effekterna av genomförda aktiviteter för att säkerställa att insatserna bidrar till Umeå kommuns inriktningsmål. Rapporteringen synkroniseras med programrapporteringen för inriktningsmålen.

Återbruk har gått från att vara ett utredande projekt inom teknik- och fastighetsförvaltningen till att nu vara i etableringsfas och på väg att bli en integrerad del av förvaltningens verksamheter. Under 2025 anställdes en återbrukskoordinator och arbetet har hittills fokuserat på struktur för förvaltningens förråd, etablering av kontaktvägar inom förvaltningen samt utveckling av ett digitalt verktyg för förvaltningens återbruk. Arbetet fortsätter under 2026. Återbruket bedöms ha fortsatt stor potential, både ur miljömässigt och ekonomiskt perspektiv, i takt med att bygg- och anläggningsbranschen ställer om mot cirkulära processer.

Då teknik- och fastighetsförvaltningen står för en stor del av Umeå kommuns klimatpåverkan, mycket på grund av aktiviteter med stor klimatpåverkan inom tex bygg- och anläggning, planeras flera klimatåtgärder med syfte att öka takten i klimatomställningen.

Förvaltningen har ett etablerat arbetssätt för klimatberäkningar av nya byggnader, där klimatpåverkan från byggskedet kan beräknas under byggprojektens olika skeden. Syftet är bland annat att ta fram underlag för medvetna val som minskar klimatpåverkan, exempelvis materialval och att utforma demonterbara konstruktioner som kan möjliggöra framtida återbruk.

Inriktningsmål 4

Umeå ska vara klimatneutralt till 2040

Från och med 2026 kommer Fastighet att klimatberäkna större nyproduktionsprojekt i tidigt skede för att bättre möjliggöra minskad klimatpåverkan genom material- och teknikval. Under 2026 kommer satsningar även att göras på utveckling av arbetssätt för klimatberäkningar och utvärdering av anläggningsprojekt, det stärker underlag för material- och teknikval ytterligare då detta kompletterar arbetssätt för klimatberäkning av byggnader. Exempelvis bidrar det till ökad kunskap, bättre kommunikation och underlag samt större möjlighet att göra medvetna val gällande förvaltningens bygg- och anläggningsprojekt för att minska klimatpåverkan.

Under 2026 planeras satsningar på kompetensutveckling för förvaltningens medarbetare inom exempelvis hållbara livsmedel. Andra exempel på planerade klimatåtgärder inom förvaltningen är test av delvis elektrifierad snöröjning och cykelutlåning till medborgare då det bidrar till förändrade beteenden som är en viktig del av klimatarbetet då det bidrar till hållbara transporter.

För att säkerställa kontinuitet trots att åtgärdsprogrammet för miljömålen avslutas 2025 har tekniska nämnden identifierat ett antal konkreta aktiviteter kopplade till inriktningsmålet och dess fokusområden som vi avser att genomföra under året. Genom samordnade satsningar på klimataktiviteter samt förändring och utveckling av arbetssätt får teknik- och fastighetsförvaltningen bra förutsättningar att bidra till Umeå kommuns klimatomställning under 2026.

UMEÅ KOMMUN

Tekniska nämndens prioriterade aktiviteter 2026

Inriktningsmål 4 – klimatneutrala Umeå 2040

fokus-områden

Transporter	Bygg och anläggning	Energi (el och fjärrvärme)	Cirkulär ekonomi	Övergripande insatser

Teknik och fastighets aktiviteter

Testa elektrisk hjullastare i verksamhet	Upphandla ett byggprojekt med utsläppsfri byggarbetsplats	Anordna ett energiutbildningstillfälle för Fastighets drifttekniker	Utöka möjligheten att sortera kartong och plast för Städs verksamhetsavfall genom inköp av avfallskärl	Genomföra en hållbarhetsutbildning för Måltidsservices medarbetare
Hållbart resande under byggtiden i ett gatuombyggnadsprojekt genom MM[1]	Klimatberäkna ett anläggningsprojekt	Testa digitalt verktyg för visualisering av byggnaders energiprestanda	Lansera digitalt återbruks-verktyg för teknik- och fastighetsförvaltningens medarbetare	Skapa en film för vårdnadshavare om hållbarhetsarbete kring livsmedel
		Testa effekthantering och beteendecoaching i storkök	Förlänga livslängd på digitala enheter genom aktiv hantering och återbruk	Genomföra en temadag med lokala varor/livsmedel

[1]*Mobility Management.*

- Digital omställning och IT
- Fastighet
- Gator och parker
- Måltidsservice
- Städ- och verksamhetsservice
- Teknik och fastighet (gemensam)

UMEÅ KOMMUN

Inriktningsmål 4

Kvalitetsfaktor	Indikator
Andel hållbart resande (buss, cykel, gång) inom Umeå tätort	• Andel %
Närhet (200 meter) inom Umeå tätort till huvudvägnät för gång- och cykel	• Andel av befolkningen %
Närhet (500 meter) inom Umeå tätort till stomstråk för kollektivtrafik	• Andel av befolkningen %
Nyttjande av kollektivtrafik i Umeå tätort (Ultra)	• Antal påstigande/år
Laddinfrastruktur (medarbetare och tjänstebilar UK)	• Antal laddpunkter
Energianvändning i kommunens lokaler	• kWh/m²
Energianvändning utomhusbelysning	• kWh/ljuspunkt
Installerad effekt solceller	• kW
Klimatsmarta måltider	• Andel svenska livsmedel (%)[1] • Klimatpåverkan CO_2/portion • Andel ekologiskt (%)
Minska matsvinn	• g/portion (totalt svinn) • Tallrikssvinn, kg/år • Tillagningssvinn, kg/år • Serveringssvinn, kg/år
Klimatpåverkan i byggskedet, nyproduktion	• kg CO_2e/m² bruttototalarea
Klimatbesparing återbrukade produkter inom Teknik- och fastighetsförvaltningen	• Kg CO_2e/år ackumulerat

UMEÅ KOMMUN

Program för klimatneutrala Umeå

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 20404 , dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser. Som ett delmål beslutades att Umeå kommunkoncern ska vara klimatneutral 2025. Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden 2024–2025:

Fokusområde 1 – Transporter

Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan.

Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument, där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effektbedöms och genomförs.

Fokusområde 2 - Bygg och anläggning

Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder och i Umeå ska det finnas förutsättningar för ytterligare 2000 bostäder per år, utbyggnad av den kommunala servicen, och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

UMEÅ KOMMUN

Program för klimatneutrala Umeå

Fokusområde 3 - Energi, el och fjärrvärme

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt. För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning

Fokusområde 4 - Cirkulär ekonomi

För att klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer.

Fokusområde 5 - Övergripande insatser

För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt.

UMEÅ KOMMUN

Personalpolitiska mål
UMEÅ KOMMUN

Inledning personalpolitiska mål

Inom nämndens verksamheter, liksom för Umeå kommun i stort, finns utmaningar och möjligheter med kompetensförsörjning. Medarbetarna är vår absolut viktigaste resurs och genom att arbeta med att vara en attraktiv arbetsgivare, och genom att fokusera på friskfaktorer, får vi medarbetare som trivs och mår bra. Då säkras också kompetensförsörjningen. Våra chefer ska ges möjlighet att, tillsammans med sina medarbetare, få de bästa förutsättningarna att klara de personalpolitiska målen.

Förvaltningen och HR-enheten avser att arbete med de personalpolitiska målen med stöd av aktiviteter som finns i kompetensförsörjningsplanen, med friskfaktorarbete och arbetsmiljöarbete. Se *”Bilaga 1, Kompetensförsörjningsplan Teknik och fastighet 2026-2028”*

Teknik och fastighets fem verksamheter står inför samma övergripande behov: att säkra och utveckla rätt kompetens, stärka förmågan till omställning, tydliggöra karriärvägar och fortsätta bygga en attraktiv, hållbar arbetsplats för både befintliga och framtida medarbetare och chefer.

Inriktningsmål 5

Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället

Så bidrar tekniska nämnden:

HR-enheten fortsätter att driva och samordna arbetet med att stärka teknik- och fastighetsförvaltningens attraktionskraft som arbetsgivare. Arbetet fokuserar på att utveckla stöd, verktyg och processer som bidrar till att förvaltningen kan attrahera, rekrytera, behålla och utveckla rätt kompetens.
Under 2026 prioriterar HR-enheten att fortsätta implementera arbetet med arbetsgivarvarumärket, kompetensutveckling och intern rörlighet, samt att förenkla och kvalitetssäkra rekryterings- och introduktionsprocesserna. Enheten stödjer verksamheterna i att synliggöra karriärvägar, skapa rättvisa och effektiva processer för anställning och introduktion samt att stötta verksamheter och chefer i att använda friskfaktorer för att bygga hållbara arbetsmiljöer.
Genom utbildning, samverkan och kommunikationsinsatser vill HR-enheten bidra till att medarbetare och chefer får förutsättningar att trivas, utvecklas och stanna inom förvaltningen och Umeå kommun.

Prioriteringar under perioden:

- Utveckla processer, rutiner och digitala verktyg för enhetliga och effektiva rekryteringsflöden.
- Stödja verksamheter i arbetet med intern rörlighet, kompetensutveckling och karriärvägar
- Stötta förvaltningen, verksamheter och chefer i arbetet med friskfaktorer, intern rörlighet, löneöversyn. Samt att skapa en lärande kultur, där lärande som sker i arbetsvardagen både ges utrymme och uppmärksammas.

Kvalitetsfaktor	Indikator
Andel heltidsanställda	%
Personalomsättning, totalt	%
Personalomsättning, egen avgång	%
Medarbetarenkäten, totalt medelvärde	NMI

Inriktningsmål 6

Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Så bidrar tekniska nämnden:

HR-enheten fortsätter att ge stöd och skapa förutsättningar för ett hållbart, närvarande och utvecklingsinriktat ledarskap inom teknik- och fastighetsförvaltningen. Arbetet inriktas på att stärka chefers kompetens och förutsättningar för att synliggöra och tillvara ta lärande i arbetsvardagen samt förmåga att leda i förändring – som ligger i linje med fokusområdet *Ledarskap och arbetsmiljö* i kompetensförsörjningsplanen.
Under 2026 prioriterar HR-enheten att vidareutveckla ledarstöd genom utbildningar, verktyg och strukturer för systematiskt arbetsmiljöarbete, förändringsledning och kompetensförsörjning. HR-enheten ansvarar också för att samordna och utveckla användningen av Chefoskopet, samt för att ge individuellt stöd, coachning och handledning till chefer.
Genom att kombinera strategiskt HR-stöd med praktiska verktyg och kompetensutveckling bidrar enheten till att chefer får bättre förutsättningar att leda hållbart, skapa delaktighet och engagemang samt upprätthålla en rimlig balans i antalet medarbetare per chef

Prioriteringar under perioden

- Erbjuda och samordna HR-stöd, handledning och verktyg för chefer
- Samordna och utveckla arbetet med Chefoskopet som uppföljningsverktyg.
- Genomföra riktade utbildningsinsatser inom ledarskap, arbetsmiljö, rekrytering och löneöversyn

Kvalitetsfaktor	Indikator
Andel chefer med max 30 medarbetare	%
Medarbetarenkäten, totalt medelvärde chefer	NMI

Inriktningsmål 7

Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Så bidrar tekniska nämnden:

En god arbetsmiljö och hälsofrämjande insatser bidrar till att medarbetare och chefer trivs, mår bra och presterar väl. Det systematiska arbetsmiljöarbetet, att följa rådande lagkrav samt arbeta med jämställda arbetsförhållande bidrar till att vi får friskare medarbetare och bättre arbetsplatser.
Forskning om sjukfrånvaro betonar vikten av att arbeta på flera nivåer samtidigt: Systematiskt helhetsgrepp, tidiga och förebyggande insatser och arbete med fokus på riskgrupper. Aktiviteterna behöver fokusera på medarbetare som är friska, i risk för sjukskrivning, samt under pågående sjukskrivning.
HR- enheten inom Teknik och fastighet har en ambition att i linje med kompetensförsörjningsplanen aktivt skapa förutsättningar för att bidra till ett hållbart arbetsliv. Hälsoarbetet sker genom tidig hälsopromotion och tidiga signaler med ett främjande och förebyggande arbete och det rehabiliterande arbetet sker genom friskfaktorn tidiga insatser och anpassningar, rutinen aktiv rehab, och den kommungemensamma rehabiliteringsprocessen.
Strategin för kompetensförsörjning bygger till stor del på friskfaktorerna och om arbetsmiljön och det hälsofrämjande arbetet grundar sig i friskfaktorerna förstärks också kompetensförsörjningen

Prioriteringar under perioden

- Hälsofrämjande arbetsmiljöarbete. Erbjuda stöd och insatser för att öka förutsättningar för friskare arbetsplatser.
- Erbjuda stöd och insatser för att bedriva ett arbetsmiljöarbete där förutsättningar skapas för låg och minskad sjukfrånvaro.
- Arbetslivsinriktad rehabilitering
- Systematiskt arbeta med Aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter
- Informera/utbilda ledning och chefer inom säkerhetskultur arbetsmiljö. Nulägesanalys av säkerhetskulturen genom en övergripande undersökning inom varje verksamhet.

Kvalitetsfaktor	Indikator
Sjukfrånvaro	%
Andel långtidsfriska	%
Olycksfall	Antal/år
Tillbud	Antal/år
Arbetsmiljöbrist	Antal/år
Andel skyddsombud som genomgått introduktions	%

Ekonomi
UMEÅ
KOMMUN

Inledning ekonomi

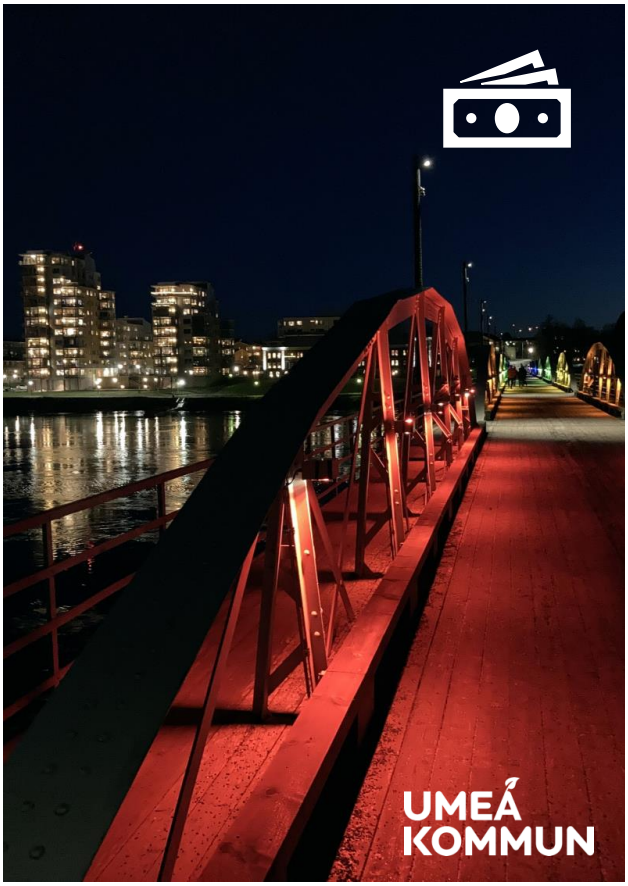

Det ekonomiska läget inför 2026 är trots en orolig omvärld relativt stabil och prognosen för det kommande året enligt SKR är en inflation omkring 2 procent. Nämndens budget för 2026 innebär en ramökning mot 2025 med 79,3 mnkr. Fullmäktiges beslut innehåller även riktade beslut, 7,7 mnkr för att jobba med inriktningsmål samt 3 mnkr för att jobba med civil beredskap.

För Tekniska nämnden innebär den nya ramen för 2026 att prisökningarna generellt blir på en hanterbar nivå, särskilt då inflationen i nuläget är lägre än 2 procent, och för exempelvis hyror och livsmedel samt andra stora avtal knutna till KPI/KPIF är utgångsläget bra samt att nämndens verksamheter har möjlighet att genomföra sina uppdrag inom befintliga service- och ambitionsnivåer, utan att behöva göra stora prioriteringar eller besparingar på grund av kostnadsökningar. Tekniska nämndens budget för 2026 innebär också att det finns utrymme för volymökningar och satsningar på ökad kvalitet, underhåll med mera,

Verksamheterna beskriver i sin del av verksamhetsplanen de anpassningar och prioriteringar som planeras.

Driftbudget 2026

Tekniska nämnden har beslutat om fördelning av budget på verksamhetsnivå enligt nedan tabell:

		Motiv för ökad/minskad tilldelning										
Verksamhet	Budget 2025	Löner 2026	Index 2026	ToFF-gem kostnader	Tillkommande volymer	Demografi, KF	Behov kvalitet underhåll mm	Civil beredskap, KF	Inriktnings-mål, KF	Total ram 2026	Utökning budget 2026	Utökning budget 2026 exkl index
Fastighet	722 853,0	3 607,4	12 390,5	0,0	10 000,0	-2 500,0	2 500,0	0,0	1 000,0	749 850,9	26 997,9	11 000,0
DoIT	135 955,0	3 458,8	1 060,2	0,0	1 000,0	0,0	5 000,0	0,0	1 000,0	147 474,0	11 519,0	7 000,0
Städ- och verksamhetsservice	139 759,8	7 951,9	62,6	0,0	2 000,0	-650,0	4 150,0	0,0	500,0	153 774,3	14 014,5	6 000,0
Måltidsservice	284 620,1	7 406,7	2 173,8	0,0	0,0	-1 250,0	1 000,0	0,0	1 500,0	295 450,6	10 830,5	1 250,0
Gator och Parker	246 554,2	2 911,5	3 410,7	0,0	1 000,0	0,0	0,0	0,0	1 000,0	254 876,4	8 322,2	2 000,0
Gemensamt	24 681,9	826,4	65,4	1 000,0	0,0	0,0	0,0	3 000,0	2 700,0	32 273,8	7 591,9	6 700,0
Totalsumma	1 554 424,0	26 162,7	19 163,3	1 000,0	14 000,0	-4 400,0	12 650,0	3 000,0	7 700,0	1 633 700,0	79 276,0	33 950,0

Investeringsbudget 2026 – Strategiska satsningar för en hållbar och fungerande vardag

Under 2026 planerar Tekniska nämnden investeringar om totalt 1170 miljoner kronor, fördelade över flera verksamhetsområden som tillsammans utgör grunden för en hållbar, trygg och välfungerande kommunal infrastruktur. Investeringarna syftar till att möta både dagens behov och framtidens krav, med fokus på långsiktig samhällsnytta, effektiv resursanvändning och stöd till kommunens övergripande mål.

De största investeringarna sker inom Fastighet, där 805,6 miljoner kronor avsätts för nybyggnation, ombyggnation och underhåll av kommunens byggnader. Satsningarna möjliggör fortsatt utveckling av lokaler för skola, vård och omsorg samt energieffektiviseringar i befintligt bestånd.
Inom Gator och parker investeras 226,7 miljoner kronor i förbättrad framkomlighet, trafiksäkerhet och attraktiva utemiljöer. Detta inkluderar både större infrastrukturprojekt och insatser för att stärka det vardagsnära stadslivet.

För att stödja kommunens digitala utveckling avsätts 80,8 miljoner kronor till DoIT, med fokus på robusta systemlösningar, ökad automatisering och förbättrad tillgänglighet.

Övriga investeringar omfattar Måltidsservice (3 miljoner kronor), Städ- och verksamhetsservice (5,5 miljoner kronor) samt övriga projekt (48,4 miljoner kronor), där särskilda behov och strategiska initiativ hanteras.

Verksamhet	2026
Fastighet	805,6
Gator och parker	226,7
DoIT	80,8
Städ- och verksamhetsservice	5,5
Måltidsservice	3
Övrigt (ink bostadsrätter, Norrbyskär, Civil beredskap mm)	48,4
Totalt, mnkr	**1170**

Investeringsbudget 2026 – urval av Fastighets större pågående projekt

Vasaskolan utbyggnad för gymnasiets elevökningar har en beslutad budget för 2026 på 150 653 tkr och ev kan 13 mnkr från budgeten dras av för att täcka 2025 års utfall. Den totala budgeten är på 355 600 tkr. Projektet är i byggskede sen sommaren 2025 och inflyttning beräknas ske till höstterminen 2027.

Brandstation Umeå Östra är byggnation av ny brandstation på Tomtebo strand och har en beslutad budget för 2026 på 97 440,5 tkr och ev kan ca 31 mnkr ombudgeteras från 2025 till 2027 . Total budget för projektet är 199 000 tkr. Projektet är i upphandlingsskede och byggstart beräknas till januari 2026. Beräknad inflyttning är hösten 2027.

Investeringsbudget 2026 – urval av Fastighets större pågående projekt

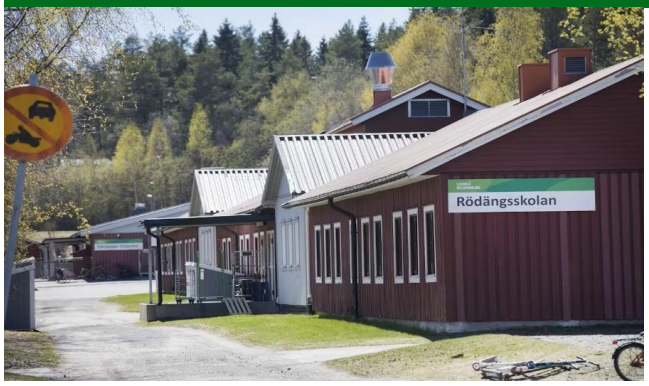

Rödängsskolan nybyggnad för en till parallell F-6 har en beslutad budget på 50 000 tkr för 2026, men projektet ser ut att vara försenad så dessa pengar kommer inte att behövas det året utan mer senare delen av 2027 och 2028. Total budget för projektet är 180 000 tkr.

Hedlundaskolan F-6 utbyggnad till två paralleller är både ny- och ombyggnation och har en beslutad budget på 47 275 tkr för år 2026 och en total budget på 117 000 tkr. Ev kan 2 mnkr ombudgeteras från 2025 till 2026. Projektet består av två etapper där etapp 1 är nybyggnation av en skolfastighet för F-2 som startade redan våren 2024 och förväntas bli klar för inflyttning i slutet av 2025. Etapp 2 är renovering och ombyggnationer av befintlig skolbyggnad och utbyggnad av kök/matsal med byggstart i januari 2026 och beräknas inflyttningsklar i december 2026.

Investeringsbudget 2026 – urval av Gator och parkers större pågående projekt

Renmarkstorget har påbörjats och har en budget för 2026 på ca 43 mnkr och arbetet förväntas vara klart 2028-2029. Projektet har en totalbudget på ca 70 mnkr

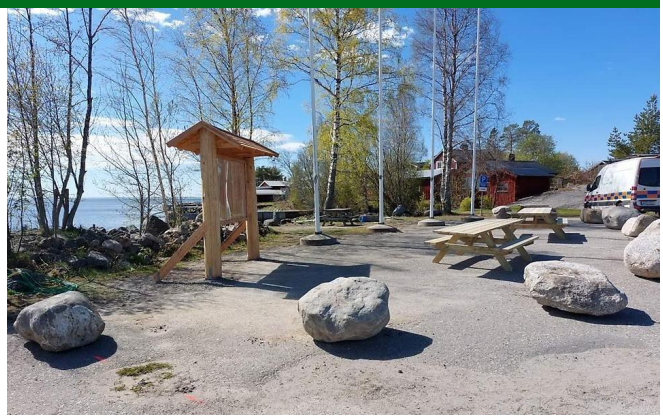

Norrbyskär är igång och projektet beräknas vara klart 2027. För 2026 beräknas budget inklusive ombudgeteringar till ca 27 mnkr med en totalbudget på 38 mnkr

Investeringsbudget 2026 – urval av Gator och parkers större pågående projekt

Väg 503 har en totalbudget på 68 mnkr och är igång. För 2026 beräknas budget inklusive ombudgeteringar till ca 26 mnkr och projektet bedöms vara klart 2028-2029

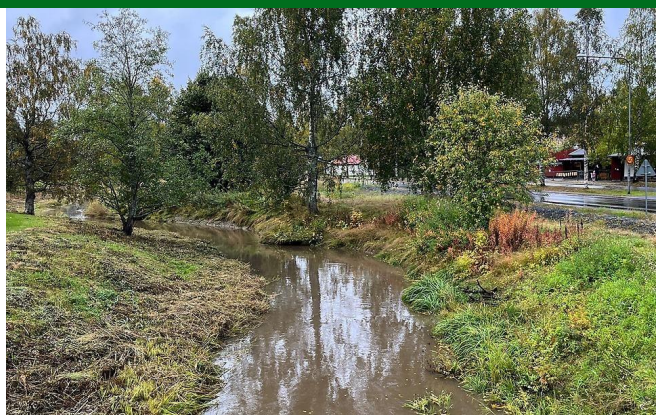

Tvärån klimatanpassning – projektet pågår och beräknas vara klart 2028. Budget inklusive ombudgeteringar för 2026 är ca 19 mnkr, totalbudget är 65 mnkr för första fasen.

Djupbäcken klimatanpassning pågår och nar 2026 en budget inklusive ombudgeteringar på ca 25 mnkr, av totalt 65 mnkr i budget för första fasen. Projektet beräknas vara klart 2028.

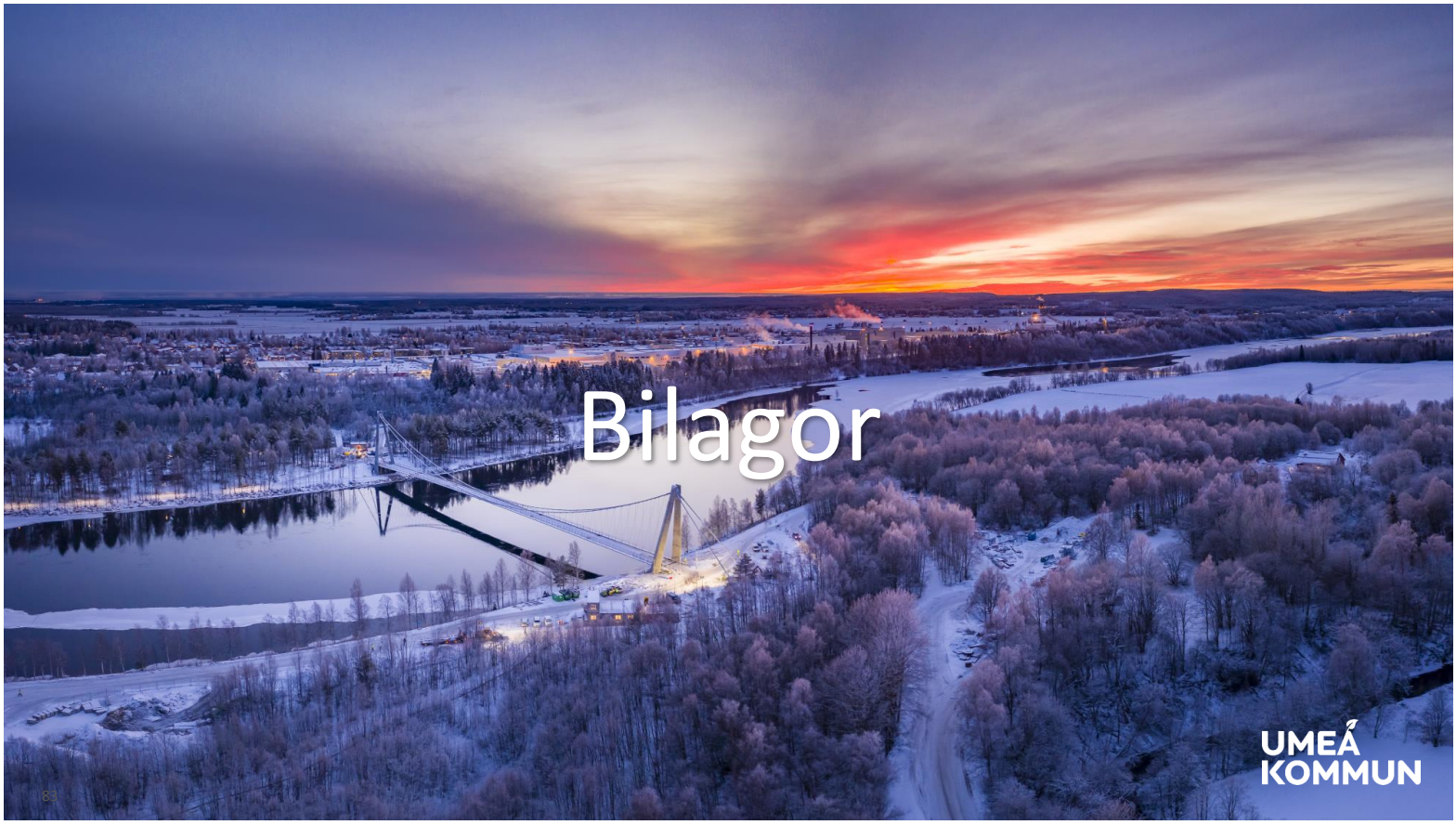
Bilagor
UMEÅ KOMMUN

Bilaga 1: Plan för styrning och uppföljning externa utförare

Tekniska nämnden har i huvudsak två områden där verksamheten lämnats över till externa utförare; gatudrift (inkluderar fastighets vinterväghållning) samt kommunal färdtjänst. Utförarna är upphandlade enligt de lagkrav som finns och avtalen är tecknade och godkända av kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott.

Upphandlingarna har föregåtts av en öppen dialog med de entreprenörer som finns på marknaden, allt för att säkerställa att avtalen ger goda förutsättningar för både kommunen och entreprenörerna. Löpande uppföljning via dialoger, månads- eller tertialvis, utgör grunden för styrningen av de externa utförarna. Fördjupade dialoger sker i de fall signaler kommer gällande stora och allvarliga avvikelser från de kvalitetskriterier som avtalats. Tekniska nämnden fastställer uppföljningen av dessa kriterier, som följs upp och utvärderas årligen.

Vinter-väghållning	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Internt	7 662 901	7 206 898	11 269 014	13 474 681	17 959 657	13 522 718
Externt	66 865 338	50 351 091	74 622 147	61 668 918	81 469 341	58 916 824
Totalt	74 528 239	57 557 989	85 891 161	75 143 599	99 428 998	72 439 542
Andel externa utförare	**90%**	**87%**	**87%**	**82%**	**82%**	**81%**

Färdtjänst	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Externt	29 578 012	14 923 589	12 050 891	19 646 689	22 029 172	20 932 111
Totalt	29 578 012	14 923 589	12 050 891	19 646 689	22 029 172	20 932 111
Andel externa utförare	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Park upphandlade områden	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Externt	7 256 165	7 115 939	6 529 449	6 951 929	6 652 427	8 072 557
Totalt	7 256 165	7 115 939	6 529 449	6 951 929	6 652 427	8 072 557
Andel externa utförare	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	100%

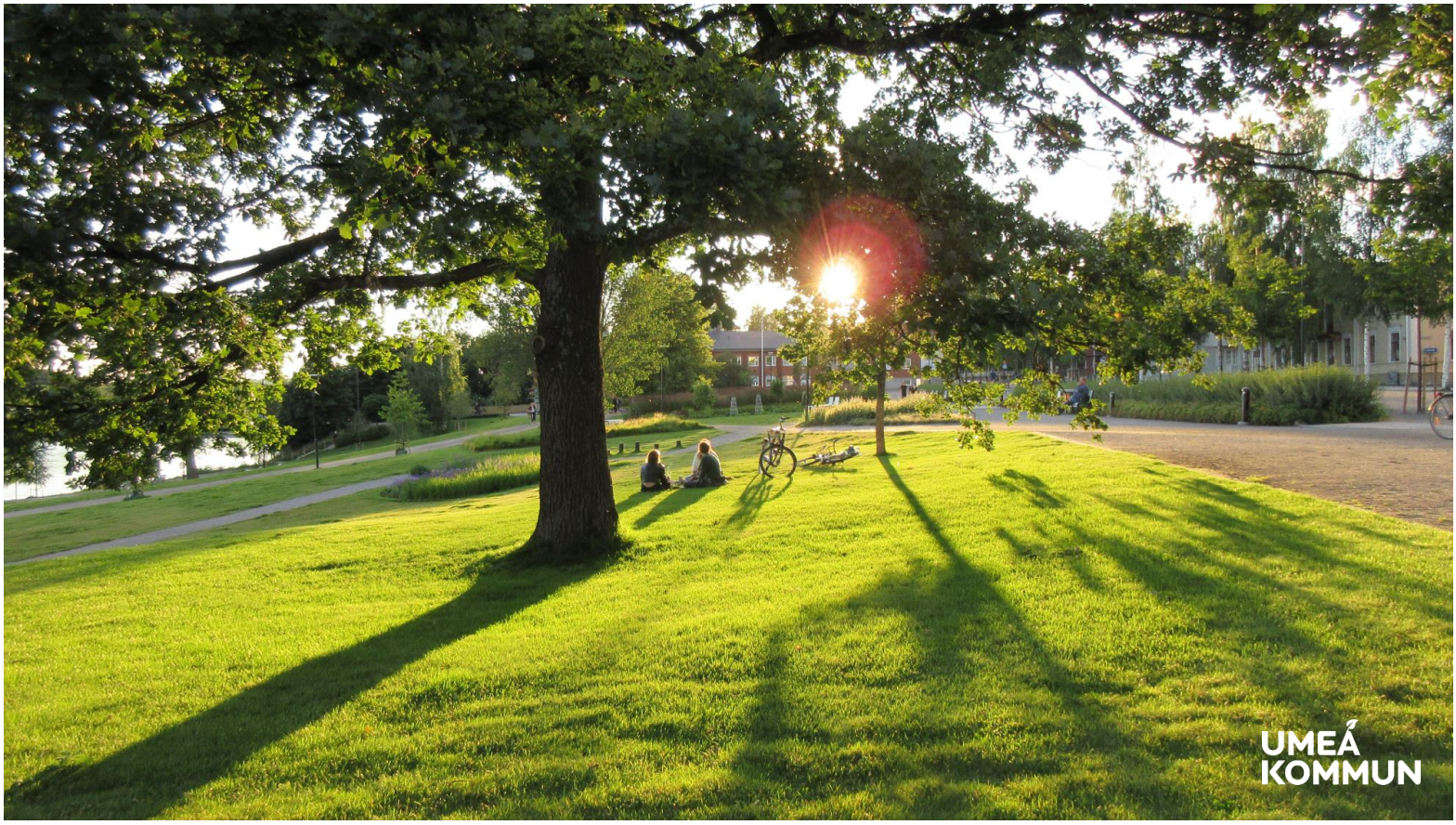
UMEÅ
KOMMUN

UMEÅ KOMMUN

Brand- och räddningsnämnden

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: Umeåregionens brand- och räddningsnämnd
Gäller för: Umeåregionens brandförsvar
Giltighetstid: 2026
Reviderad:

Diarienr: UBRN-2025/00067
Beslut: 2025-11-19/§37
Ansvarig: Eva-Lena Fjällström

Innehåll

Innehåll 2
Inledning 3
Plan för grunduppdrag 3
Plan för inriktningsmål och program 5
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 5
Plan för att nå mål i handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor 6
Brand- och räddningsnämndens uppdrag till verksamheten 6
Plan för att nå personalpolitiska mål 6
Drift- och investeringsbudget 7
Kompetensförsörjningsplan 9
Bilagor 10

Inledning

Verksamhetsplanen utgår från Umeå kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv och budget samt beslutad anvisning för verksamhetsplanering 2026. Planeringsunderlag från Robertsfors och Vindelns kommuner har inarbetats i verksamhetsplanen.

Nämndens verksamhet styrs till stor utsträckning av Handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor (2003:778), fastställt 2022-05-25.

Plan för grunduppdrag

Brand- och räddningsnämndens grunduppdrag

Nämnden ansvarar för olycksförebyggande och räddningstjänstverksamheten i kommunerna i enlighet med vad som åvilar var och en av kommunerna inom ramen för lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Huvudansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor ligger dock kvar i respektive kommun (1 kap. 6 § LSO).

Nämnden svarar också för kommunernas tillsyn och prövning av tillstånd enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Vidare svarar nämnden i tillämpliga delar för kommunernas uppgifter enlig lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Nämnden skall också inom sitt kompetensområde stödja andra nämnder i kommunerna avseende:

- plan- och bygglagen (2010:900),
- samt i frågor som kommunerna i övrigt efterfrågar.

Slutligen skall nämnden inom ramen för sitt uppdrag verka för att skapa trygghet i samhället. Nämnden ska samråda med berörda lokala nämnder i de samverkande kommunerna samt med andra myndigheter och med enskilda organisationer. Nämnden ska regelmässigt rapportera till de samverkande kommunernas respektive fullmäktige hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Avtalsuppdrag

Förutom grunduppdragen har nämnden även ett antal avtalsuppdrag via övriga kommunala verksamheter och externa aktörer. Dessa uppdrag rör bland annat trygghetslarm och bärhjälp för kommunala verksamheter, terrängtransport, IVPA och sjukvårdstält för Regionen samt automatlarm för både privata, kommunala, regionala och statliga aktörer. Nämnden har även tillsvidare ett uppdrag att teckna avtal om antennplatser på kommunens, Bostadens och Umeå energis fastigheter.

Nordmaling, Vännäs och Bjurholms kommuner har avtal med nämnden om att handlägga tillståndsansökningar och genomföra tillsyn gällande explosiva varor.

Övriga uppdrag

Till kategorin övriga uppdrag hör bland annat ett antal samverkansuppdrag kopplade till räddningstjänstverksamheten med aktörer såsom SSRS (svenska sjöräddningssällskapet) och närliggande kommunala räddningstjänster.

Grunduppdragets genomförande

Utifrån grunduppdraget bedrivs brand- och räddningsnämndens verksamhet av Umeåregionens brandförsvar som leds av Beredskapsdirektören. Umeåregionens brandförsvar är en del av avdelningen Samhällsskydd och beredskap som förutom brandförsvaret även består av Umeå kommuns Säkerhetsenhet. Säkerhet svarar mot Kommunstyrelsen och ingår därför inte i brand- och räddningsnämndens verksamhetsplan.

Inom brandförsvaret finns två övergripande verksamhetsområden, olycksförebyggande och räddningstjänst.

Olycksförebyggande

Den olycksförebyggande verksamheten inom Umeåregionens brandförsvar syftar till att säkerställa ett skäligt brandskydd för den enskilde, en säker hantering av brandfarlig- och explosiv vara samt att verka för säkerhet och trygghet i kommunerna. Detta görs bland annat genom tillsyn och tillståndshantering, information och rådgivning, sotning och brandskyddskontroll, remisshantering, deltagande i kommunernas plan- och lovprocesser samt genomförande av utbildningar.

Räddningstjänst

Det övergripande uppdraget för räddningstjänstverksamheten innebär att genomföra räddningsinsatser vid kommunal räddningstjänst enligt lag om skydd mot olyckor. Räddningstjänstverksamheten ska planeras, organiseras och genomföras så att insatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och utföras på ett effektivt sätt. Detta ska ske med utgångspunkt i kommunernas riskbild samt den förmåga som brand- och räddningsnämnden beslutat om i handlingsprogrammet enligt lag om skydd mot olyckor. Förmågan ska vara strategiskt fördelad inom det geografiska området och utgörs av personal med erforderlig kompetens samt modern teknik i form av fordon och materiel.

Uppföljning

Uppföljning av grunduppdrag och verksamhetsplan sker tertialvis.

Plan för inriktningsmål och program

Brand- och räddningsnämnden har ej tilldelats något av de fyra inriktningsmålen eller något av fokusområdena i de tre programmen. Inför planeringen av verksamhetsåret har nämnden inarbetat tillämpliga övergripande inriktningsmål från Robertsfors, Umeå och Vindelns kommuner i verksamhetsplanen.

Inriktningsmålen anger bland annat att en hållbar tillväxt ska ske. För brand- och räddningsnämnden medför ökad tillväxt i kommunerna också ökade krav på både det olycksförebyggande arbetet samt förberedandet och genomförandet av räddningsinsatser. Utifrån det pågående arbetet med att utveckla brandförsvarets organisation och verksamhet samt målbilden kopplat till driftsättningen av brandstation östra (Tomtebostrand) finns goda förutsättningar för att brand- och räddningsnämnden ska kunna klara sina samhällsviktiga uppdrag i takt med att kommunerna växer. Det är dock viktigt att fortsätta arbeta fokuserat mot långsiktigt uppsatta mål och att inte tappa fart då omvärlden är ytterst föränderlig. Tillväxten ska även ske utan att utsatta områden växer fram. Inom det området har brand- och räddningsnämnden ett viktigt uppdrag kopplat till Umeå kommuns Program för säkerhet och trygghet och specifikt initiativet Umeå växer tryggt och säkert (UVTS). Med utgångspunkt i UVTS är ett planeringsarbete påbörjat i samarbete med andra aktörer inom kommunen där syftet är att under 2026 kunna påbörja genomförandet av ett antal aktiviteter.

Utifrån ett miljöperspektiv arbetar brand- och räddningsnämnden för närvarande med olika miljöförbättrande åtgärder, däribland hantering av släckvatten samt åtgärder för att minska spridningen av PFAS i samhället.

Vidare kan nämnas att brand- och räddningsnämnden aktivt arbetar med åtgärder som strävar mot jämlikhet, jämställdhet och mångfald där åtgärderna bland annat omfattar marknadsföring, rekrytering, personalutveckling och arbetsmiljö.

Uppföljning av brand- och räddningsnämndens arbete med att verka för att uppfylla de tre kommunernas inriktningsmål görs tertialvis, se vidare bilaga 2 UBRN – uppföljning verksamhetsplan 2026.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Brand- och räddningsnämnden har inte tilldelats något tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige i Umeå kommun.

Plan för att nå mål i handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor

Brand- och räddningsnämndens verksamhet styrs till stor del av kommunens handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor. Handlingsprogrammet är det övergripande politiska styrdokumentet för kommunens arbete med skydd mot olyckor.

I handlingsprogrammet anges hur kommunen ska uppnå de nationella målen gällande skydd mot olyckor. Vidare innehåller handlingsprogrammet en sammanställning av de områden som kommunen, efter riskanalys och värdering, prioriterar för att kunna uppnå de nationella målen.

Plan för uppföljning mål i handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor redovisas i bilaga 2, UBRN – uppföljning verksamhetsplan 2026.

Brand- och räddningsnämndens uppdrag till verksamheten

Brand- och räddningsnämnden beslutar att inför år 2026 ge verksamheten följande uppdrag:

- Att fortsätta samt intensifiera arbetet med att utveckla och anpassa verksamheten utifrån nya förutsättningar.
- Att vara en drivande aktör för ökad samverkan internt inom kommunerna samt externt mellan räddningstjänsterna i länet samt inom och mellan de två nordligaste räddningsledningssystemen.
- Att inom den olycksförebyggande verksamheten fortsätta att bedriva arbetet med stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta.
- Att ta fram en riskanalys och ett nytt handlingsprogram enligt LSO
- Att uppdra till verksamheten att ta fortsatta initiativ för ett införande av IVPA inom hela nämndens geografiska område.

Plan för uppföljning av brand- och räddningsnämndens uppdrag redovisas i bilaga 2, UBRN – uppföljning verksamhetsplan 2026.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Inom nämndens verksamhet finns ett stort personalbehov framför allt under den kommande tre års perioden då bland annat driftsättningen av den nya brandstationen på Tomtebostrand ska ske samt att anpassningar till arbetstidsdirektivet ska genomföras. Under denna period beräknas behovet uppgå till ca 30 personer, mestadels brandmän och befäl, men även ett antal andra tjänster för att förstärka upp organisationen i övrigt. Till detta kommer också behovet av ersättningsrekryteringar pga. pensionsavgångar eller andra avgångar.

Inom RiB verksamheten är personalomsättningen hög och har så varit under flertalet år. Behovet kommer fortsatt vara högt och det årliga behovet för RiB verksamheten uppskattas till ca 10 personer per år för att täcka behovet av ersättningsrekryteringar. Till detta kommer även behovet av att utöka två stationer med ytterligare en grupp samt att öka beredskapsstyrkan i Holmsund enligt tidigare beslut.

Utifrån den ovan beskrivna situationen är det kompetensförsörjningen som är det högst prioriterade området för att nämnden ska nå de personalpolitiska målen. Nämndens plan för kompetensförsörjning redovisas under punkten ”Kompetensförsörjningsplan”.

Vidare har verksamheten tagit fram en personalutvecklingsplan för perioden 2024–2027 i syfte att skapa en hållbar organisation genom att främja en kultur som bygger på positivt ledarskap, starkt medarbetarskap, självledarskap, lika behandling, jämställdhet, mångfald och arbetet med en stark värdegrund.

Nämndens resultatmått och målvärden redovisas i nedanstående tabeller.

Resultatmått, uppföljning tertial 1 och 2	Målvärde 2026
Sjukfrånvaro, procent	3,0
Andel långtidsfriska	70
Andel heltidsanställda	100

Resultatmått, uppföljning helår	Målvärde 2026
Sjukfrånvaro, procent	3,0
Andel långtidsfriska	70
Andel heltidsanställda	100
Andel skyddsombud som genomgått introduktion	90
Andel chefer med max 30 medarbetare	100
Medarbetarenkäten, medelvärde	4,9

Plan för uppföljning av personalpolitiska mål redovisas i bilaga 2, UBRN – uppföljning verksamhetsplan 2026.

Drift- och investeringsbudget

Fastställd ram av Umeå kommunfullmäktige för Umeåregionens brand och räddningsnämnd (UBRN) 2026 uppgår till 104 497 tkr. Umeå kommuns ram avser dels driftbidrag till den regiongemensamma verksamheten, dels bidrag till den verksamhet som är Umeåspecifik. Ramen för den Umeåspecifika delen av nämnden uppgår till 24 263 tkr och avser arvoden till förtroendevalda, budget för drift av den nya brandstationen på Tomtebostrand, budget för förstärkning av organisationen samt budget

för att utöka bemanningen på Umeå brandstation för att kunna efterleva arbetstidsdirektivet. Vindeln kommuns driftbidrag uppgår 2026 till 9 142 tkr varav 730 tkr avser bidrag för kapitalkostnader, Robertsfors kommuns driftbidrag är 9 735 tkr varav 971 tkr avser bidrag för kapitalkostnader. Vindeln och Robertsfors del av driftbidraget avseende kapitalkostnader fördelas till Kommunstyrelsens budget för avskrivningar. Total driftbudget 2026 för den regiongemensamma räddningstjänstverksamheten är 97 136 tkr vilket är en ökning med 3 366 tkr jämfört med 2025. Ökningen avser dels index där personalkostnader räknas upp med i snitt 4% från 2025 års nivå, budgeten för intäkter har räknats upp med 2% och driftskostnadsbudgeten med 2%. Utöver index avser budgetförändringarna:

- Med utgångspunkt i beslutet om utökad budget 2025 genomförs nu fortsatta anpassningar med syfte att möta de ökade kraven på verksamheten som ställdes i och med 2020 års förändringar i lagen om skydd mot olyckor. Detta gäller bland annat en bättre fungerande tillsynsverksamhet, förtydligade krav på ledning samt det ökade fokuset på räddningstjänst under höjd beredskap. Samtidigt fortgår planering och anpassning av en ny organisation samt etableringen av brandstationen på Tomtebostrand. Med målsättningen att förstärka organisationen och driftsätta en till brandstation i slutet av 2027 förstärks budgeten 2026 utöver föreslagen ram med 15 000 tkr till den Umeå specifika delen av nämnden. Avsikten är att nyrekrytera samt finansiera redan befintlig personal motsvarande totalt 20 personer under 2026.
- PO-påslaget har minskat från 40,84% till 40,02%, vilket innebär en kostnadsminskning med 525 tkr.

En översiktlig bild av nämndens budget på verksamhetsnivå redovisas i tabellen nedan.

I bilaga 3 framgår ekonomiska ramar för UBRNs olika delar och i bilaga 4 återfinns specifikation av kommunbidragen.

Verksamhet (tkr)	Ram 2025	Ram 2026
Politisk verksamhet	-265	-273
Räddningstjänst exkl kommunbidrag (Regiongemensam)	-93 770	-97 136
Räddningstjänst, kommunbidrag Vindeln och Robertsfors (Regiongemensam)	16 580	17 175
Räddningstjänst, Umeåspecifik verksamhet	-8 928	-24 263
Umeåregionens räddningsnämnd totalt	**-86 384**	**-104 497**

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 47 582 tkr. Budgeten avser rambudget för fordon och övrig utrustning, rambudget för anläggning av nya brandposter, utrustning och inventarier till den nya brandstationen i Umeå samt investeringsmedel för att återställa den utrustning som förstördes vid branden i Holmsund. Rambudgeten för fordon och övrig utrustning är minskad med 4 468 tkr jämfört med 2025. Minskningen kommer av färre väntade leveranser av fordon 2026.

Investeringar (tkr)	Ram 2025	Ram 2026
Ram, fordon och övrig utrustning	-11 000	-6 532
Anläggning av nya brandposter	-550	-550
Utrustning och inventarier ny brandstation	-10 000	-34 000
Utrustning Holmsund brandstation	-8 000	-6 500
Nettoinvesteringar	**-29 550**	**-47 582**

Kompetensförsörjningsplan

Brand- och räddningsnämndens analys i arbetet med Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag 2023:1 visade på stora utmaningar gällande rekrytering av brandmän och styrkeledare både inom heltidsverksamheten och inom RiB verksamheten.

Verksamheten har senaste tiden genomfört flera rekryteringsomgångar av heltidsbrandmän och responsen har varit mycket god. Vid flera av rekryteringarna har verksamheten haft uppemot 100 sökanden till de utannonserade tjänsterna, något som tydligt går emot den allmänna trenden inom Sveriges räddningstjänster. Den slutsats som drogs i analysen i tilläggsuppdraget att rekryteringen av heltidsbrandmän skulle bli en utmaning har i stället blivit en unik möjlighet att kunna attrahera kompetens från olika håll på ett sätt som inte varit möjligt tidigare. Detta har möjliggjorts genom bland annat ett strategiskt arbete att marknadsföra och presentera verksamheten. Det som nu är avgörande för det fortsatta kompetensförsörjningsarbetet är att verksamheten lyckas fortsätta att attrahera nya medarbetare samt att säkerställa mottagandet av nya medarbetare på ett funktionellt och bra sätt.

När det gäller RiB verksamheten är läget fortsatt ansträngt vilket till stor del beror på att brandmännen generellt stannar i sin anställning kortare tid än tidigare samt att det är svårigheter att attrahera nya brandmän. För att lyckas här krävs mer insatser gällande marknadsföring och även uppsökande verksamhet på arbetsplatser där potentiellt nya brandmän kan finnas. Det är också av stor vikt att kommunerna som huvudarbetsgivare tar ett större ansvar för att kunna ha medarbetare som i kombination med sin huvudanställning också har möjlighet att vara brandman. Slutligen kan nämnas att det även finns behov av att utveckla och arbeta med andra arbetssätt och metoder, både för att kunna rekrytera och bibehålla personal.

Bilagor

1. **Utmaningar och möjligheter 3-5 års sikt**
2. **Bilaga 2, UBRN – uppföljning verksamhetsplan 2026**
3. **Bilaga 3, Specifikation UBRN budget 2026**
4. **Bilaga 4, Specifikation UBRN driftbidrag 2026**

Bilaga 1

Utmaningar och möjligheter på 3-5 års sikt

Brand- och räddningsnämnden

En av de största utmaningarna är kompetensförsörjning då mer personalresurser behöver tillföras utifrån att Umeå växer samt att krav och uppdrag förändras relaterat till tidigare händelser, klimatförändringar, omvärldssituationen, säkerhetsläget, arbetstidsdirektivet m.m. Det är framför allt under den kommande tre års perioden som behovet av nyrekrytering är som störst. Det kan även bli en utmaning att behålla befintlig personal då det under samma period kommer ske stora förändringar inom verksamheten.

En annan utmaning gäller bemanningen vid deltidsstationerna. Förutom svårigheterna att rekrytera personal är det även i vissa fall svårigheter att bibehålla personalen över tid. Som en följd av att deltidsbrandmän generellt stannar i sin anställning kortare tid än tidigare måste utbildning av nya deltidsbrandmän ske mer frekvent. Det finns även behov av att utveckla och arbeta med andra arbetssätt och metoder, både för att kunna rekrytera och bibehålla personal.

Förändringarna i Lag om skydd mot olyckor (LSO) har inneburit att kravet på kommunernas tillsynsverksamhet samt utvärdering och uppföljning av olyckor och insatser har ökat. Motsvarande förändringar kommer med största sannolikhet införas även i Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Dessa krav, som ser ut att börja gälla från årsskiftet 25/26, kommer inte bli lika omfattande som förändringarna i LSO men de kommer ändå medföra ett ökat behov av bland annat tillsyner.

Utifrån MSBs tillsyn av det gemensamma räddningsledningssystem Räddningssamverkan Nord har krav ställts på att förstärka den övergripande ledningen av räddningstjänstverksamheten. Detta kommer i ett första steg ske genom att tillföra ytterligare en ledningsfunktion i räddningscentralen i Luleå. Utifrån MSBs fortsatta tillsyn kan krav på ytterligare åtgärder komma. Följden av de förstärkande åtgärderna blir att kostnaderna för ledningssystemet kommer att öka. Detta behöver bevakas under de kommande åren för att säkerställa att åtgärderna ryms inom fastställd budget.

Projektering och byggandet av den andra stationen i Umeå tätort samt anpassning och utveckling av verksamheten kommer fortsatt vara resurskrävande allteftersom projektet fortskrider. Lokalfrågan är redan idag en faktor att ta hänsyn till vid rekrytering. Nuvarande station i Umeå tätort byggs om för att få mer utrymme för kontorsplatser för de rekryteringar som pågår nu men lokalfrågan är fortsatt en stor utmaning.

Möjligheter på 3-5 års sikt är att det förväntas komma mer uppdrag och medel när det gäller räddningstjänst under höjd beredskap. Detta innebär ökade resurser och en ökad förmåga inför nuvarande och kommande uppdrag. Det kommer dock bli en utmaning att både planera för räddningstjänst under höjd beredskap och att förbereda personalen genom övning och utbildning samtidigt som kraven på den fredstida verksamheten ökar.

En annan möjlighet är den ökade förmågan för räddningsinsatser som den andra brandstationen i Umeå tätort medför. Den anpassning och utveckling av verksamheten som också genomförs bör ge avsevärt bättre möjligheter även att bedriva den olycksförebyggande verksamheten.

Bilaga 2

Umeåregionens brand- och räddningsnämnd

uppföljning verksamhetsplan 2026

Bedömningskriterier måluppfyllelse:

Hög grad uppfyllt
I viss grad uppfyllt
Ej uppfyllt

Uppföljning av brand- och räddningsnämndens arbete som del i att uppfylla Umeå, Vindelns och Robertsfors kommuners inriktningsmål
Uppföljning sker tertialvis i löptext.

Kommunfullmäktiges personalpolitiska mål	Planering 2026	Uppföljning	Bedömning måluppfyllelse	Prognos helår
Umeå kommun ska klara kompetensför-sörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	Arbeta enligt kompetensför-sörjningsplan.			
Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	Aktivt och närvarande ledarskap, uppföljning av ledarskapet görs i första hand via den årliga medarbetarenkäten.			
Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	Fortsätta främja fysiska aktiviteter. Kontinuerligt arbete med verksamhetens systematiska arbetsmiljöarbete.			

Umeåregionens brand- och räddningsnämnds uppdrag till verksamheten	Planering 2026	Uppföljning	Bedömning måluppfyllelse	Prognos helår
Att fortsätta samt intensifiera arbetet med att utveckla och anpassa verksamheten utifrån nya förutsättningar.	Verksamhetsutvecklingen bedrivs enligt plan.			
Att vara en drivande aktör för ökad samverkan internt inom kommunerna samt externt mellan räddningstjänsterna i länet samt inom och mellan de två nordligaste räddningsledningssystemen.	Fortsätta påbörjad dialog med kommunens verksamheter, med räddningstjänsterna i länet samt med räddningsregion mittnorrland.			
Att inom den olycksförebyggande verksamheten fortsätta att bedriva arbetet med stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta.	Insatser genomförs enligt projektets antagna tidsplan.			
Att ta fram en riskanalys och ett nytt handlingsprogram enligt LSO	Ta fram en riskanalys och utifrån den ta fram ett handlingsprogram LSO.			
Att uppdra till verksamheten att ta fortsatta initiativ för ett införande av IVPA inom hela nämndens geografiska område.	Fortsatt dialog med Region Västerbotten om införande av IVPA.			

Mål handlingsprogram LSO	Planering 2026	Uppföljning	Bedömning måluppfyllelse	Prognos helår
Umeå kommun och dess medborgare ska ha god förmåga att agera före, under och efter en samhällsstörning i hela hotskalan.	Bedriva anpassad utbildnings- och informationsverksamhet.			
Antalet bränder och konsekvenserna av dessa ska minimeras med särskilt fokus på bostadsbränder.	Bedriva tillsyn enligt fastställd tillsynsplan. Genomföra anpassade utbildningar och informationsinsatser. Prioritering av insatser gällande särskilt riskutsatta personer och skolungdomar.			
Brandförsvarets förutsättningar att utföra effektiva insatser för komplexa och utrymningskritiska byggnader ska öka.	I dialog med fastighetsägare och verksamhetsutövare öka antalet byggnader som är insatsplanerade.			
Antalet allvarligt skadade och döda vid drunkningsolyckor i allmänna vatten ska minska.	Öka förmågan till räddningsinsats vid drunkningsolyckor.			
Antalet allvarligt skadade och döda i vägtrafiken ska minimeras.	Genomföra anpassade utbildningar och informationsinsatser.			
Brandförsvaret ska verka för att den enskilde kan påbörja en första skadebegränsande åtgärd inom 2	Genomföra anpassade utbildningar och informationsinsatser.			

minuter från det att en olycka upptäcks.				
Tiderna till en första insats i byar med lång framkörningstid ska minska genom att skapa en snabbare insats med Civila insatspersoner (CIP) samt utöka RIB-stationerna med FIP-enheter.	Driftsätt FIP på kvarvarande stationer och verka för att CIP startas upp inom Umeåregionen.			
Brandförsvarets förmåga att hantera ras, skred, översvämning och oljeutsläpp ska öka.	Genomför insatsplanering, revidera befintliga planer samt påbörja utbildning av personal. Komplettera med eventuell utrustning.			
Brandförsvarets förmåga att verka under höjd beredskap ska öka.	Sammanställ översiktligt nuläget och en plan för arbetet under året samt identifiera behoven inom de närmaste åren.			

Bilaga 3 - Specifikation UBRN budget 2026

Budget Umeå kommuns egna verksamheter

Umeå specifika kostnader som inte fördelas med fördelningsnyckel

Budget Umeå kommuns egna verksamheter	Ram 2025	Index	Förändringar	Tekniska justeringar	Ram 2026
Totalt Umeås egen verksamhet	**-9 193**	**-398**	**-15 000**	**56**	**-24 536**
Politisk verksamhet	-265	-9	0	2	-273
Ny organisation och brandstation	-428	-19	-15 000	3	-15 444
Ökad bemanning arbetstidsdirektiv	-8 500	-371	0	52	-8 819

Budget regiongemensam verksamhet

Kostnader för den regiongemensam verksamhet fördelas med fördelningsnyckel.
Kostnaderna fördelas med fyra olika modeller, en för personalkostnader brandstationer, en för kapital-kostnader, gemensamt räddningsledningssystem samt en för övrig gemensam verksamhet.
Kapitalkostnaderna hanteras i kommunstyrelsens budget.

Total budget regiongemensam verksamhet

Total budget regiongemensam verksamhet	Ram 2025	Index	Förändringar	Tekniska justeringar	Ram 2026
Total budget regiongemensam verksamhet	**-93 770**	**-3 892**	**0**	**525**	**-97 136**

Specifikation av de olika kostnadsdelarna i fördelningsnyckeln:

Kostnader räddningstjänstpersonal	Ram 2025	Index	Förändringar	Tekniska justeringar	Ram 2026
Totalt personalkostnader RiB	**-28 175**	**-1 228**	**0**	**171**	**-29 232**
Deltidsstationer Robertsfors kommun	-5 632	-246	0	34	-5 844
Deltidsstationer Umeå kommun	-17 006	-741	0	103	-17 644
Deltidsstationer Vindeln Kommun	-5 537	-241	0	34	-5 745
Totalt personalkostnader heltidsbrandmän	**-33 195**	**-1 447**	**0**	**202**	**-34 440**
Umeå Brandstation Skift, vikarier och förmän	-33 195	-1 447	0	202	-34 441

Gemensamma kostnader	Ram 2025	Index	Förändringar	Tekniska justeringar	Ram 2026
Totalt gemensamma kostnader	**-29 650**	**-1 097**	**0**	**153**	**-30 594**
Driftkostnader	-5 236	-105	0	0	-5 341
Dagtid - personal och driftkostnader	-24 415	-992	0	153	-25 254

Räddningsledningssystem	Ram 2025	Index	Förändringar	Tekniska justeringar	Ram 2026
Räddningssamverkan Nord	**-2 750**	**-120**	**0**	**0**	**-2 870**

Bilaga 4 - Specifikation driftbidrag 2026

Driftbidrag 2026 per kommun (exkl kapitalkostnader)

Kommun (tkr)	Driftbidrag 2025	Driftbidrag 2026
Robertsfors	-8 460	-8 763
Umeå	-77 191	-79 961
Vindeln	-8 120	-8 411
Total budget	**-93 771**	**-97 136**

Specifikation Driftbidrag 2026 per kostnadstyp (exklusive kapitalkostnader)

Driftbidrag per kommun 2026 (tkr)	Personalkostnader brandstationer	Gemensamma kostnader	Räddningssamverkan Nord	Totalt driftbidrag
Robertsfors	-5 844	-2 735	-185	-8 763
Umeå	-52 084	-25 355	-2 523	-79 962
Vindeln	-5 745	-2 504	-163	-8 411
Total budget	**-63 672**	**-30 594**	**-2 870**	**-97 136**

Driftbidrag - kapitalkostnader

Kommun (tkr)	Kapitalkostnad 2025	Kapitalkostnad 2026
Robertsfors	-994	-971
Vindeln	-746	-730

År	Val
2026	Riksdagen- Region och Kommunfullmäktige
2029	Europaparlamentet
2030	Riksdagen- Region och Kommunfullmäktige

Valnämnden

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: Valnämnden
Gäller för: Valkansliet
Giltighetstid: 2026

Diarienr: [XX-20XX/XXXXX]
Beslut: 2025-11-18
Ansvarig: Valkansliet, Marie Sandström

Innehåll

Innehåll 2
Inledning 3
Plan för grunduppdrag 4
Plan för inriktningsmål och program 9
Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 10
Plan för att nå personalpolitiska mål 122
Drift- och investeringsbudget 144
Bilagor 166

Inledning

Verksamhetsplanen utgår från kommunfullmäktiges beslut 2025-06-16 om planeringsdirektiv och budget samt beslutad anvisning för verksamhetsplanering.

Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar för att genomföra allmänna val till Riksdag, region och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet (samt på uppdrag av riksdag, region- eller kommunfullmäktige genomföra folkomröstningar). Nämnden har också en lagstadgad skyldighet att upprätthålla beredskap i händelse av extraval. Som lokal valmyndighet är valnämnden en av de viktigaste institutionerna för att säkra, fria och hemliga demokratiska val.

Den 13 september 2026 är det val till Riksdag, region- och kommunfullmäktige. Förtidsröstningen startar den 26 augusti 2026. Nämndens operativa verksamhet kommer att fokusera på att planera, genomföra och följa upp valen.

Allmänna val är en omfattande logistisk och personalkrävande operation. Kraven på ett korrekt genomförande är mycket höga. Genomförande av val ska präglas av objektivitet, det vill säga saklighet och opartiskhet. Väljarnas tilltro till det demokratiska systemet får inte skadas. En kompetent och engagerad röstmottagarkår och ett erfaret valkansli är de viktigaste framgångsfaktorerna vid genomförande av allmänna val. För att valkansliet ska kunna genomföra sitt uppdrag med hög kvalité idag och i framtiden måste kompetensförsörjningen säkras. Detta gäller såväl för valkansliet som i valorganisationen där närmare 1300 personer engageras i valet.

Läget i omvärlden påverkar verksamheten lokalt samt människors ändrade värderingar gör att valkansliet behöver arbeta utifrån en ny verklighet. Fria val, opartiskt rättsväsende och pressfrihet hotas i många länder. Samhällsklimatet upplevs som hårdare och detta kan ta sig i uttryck i form av social oro och en ökad närvaro av icke demokratiska krafter och metoder. Arbetet med valsäkerhet behöver ytterligare utvecklas kontinuerligt och ställer krav på både på valnämnden och kansliet i planering och förberedelse av valen 2026. Samverkan med andra myndigheter, förvaltningar och vår säkerhetsavdelning kommer att intensifieras under året.

Plan för grunduppdrag

Valnämndens grunduppdrag

Valnämnden ska fullgöra de uppgifter som ankommer på valnämnd samt ansvara för genomförande av val eller folkomröstning enligt vallagen (2005:837), folkomröstningslagen (1979:369) samt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. Nämnden ansvarar för att det finns lämpliga vallokaler. Nämnden ansvarar för översyn av kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om fullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.

Grunduppdragets genomförande

Som lokal valmyndighet är valnämnden en viktig institution för att säkra, fria och hemliga demokratiska val. Värnandet och skyddet av den allmänna och lika rösträtten garanterar i detta sammanhang respekten för människors lika värde.

Ansvaret innebär att nämnden ger förslag på revidering av valdistrikt, utser och utbildar röstmottagare samt ser till att det finns vallokaler i kommunen. Nämnden har också ansvaret för förtidsröstningen i kommunen samt för den preliminära rösträkningen av rösterna, dels på valkvällen, dels på onsdagen och i förekommande fall torsdagen i veckan efter valdagen.

Valkansliet är nämndens förvaltning och bistår nämnden i deras uppdrag.

- **Valkretsar och Valdistrikt**

  Umeå kommun är indelad i två valkretsar – Umeå omland och Umeå centrala. Varje valdistrikt bör ha 1000–2000 röstberättigade. Valnämnden fattades beslut i april 2025 beslut om en utökning av valdistrikten från 72 till 78, Kommunfullmäktiges fastställde detta 2025-04-28. Länsstyrelsen fastställer sedan beslutet senast 1 december året före valåret.

  Att utöka antalet valdistrikt och därigenom minska antalet röstberättigade per distrikt underlättar arbetet i vallokalen vilket märks särskilt under val till Riksdag, Kommun- och Regionfullmäktige.

- **Val- och röstningslokaler**
  Tillgång till lokaler är en hörnsten i arbetet med att förbereda allmänna val. För att genomföra röstningen krävs röstningslokaler i samband med förtidsröstningen samt vallokaler på valdagen. Kraven på till tillgänglighet har ökat över tid och inför valen 2026 kommer Valmyndigheten inte godkänna några dispenser.
  Val – och röstningslokaler som är i kommunal ägo är bokade sedan lång tid tillbaka för att underlätta för alla förvaltningar och deras verksamheter som är berörda vilket genererar en god planeringsmöjlighet för verksamheterna.
  Valkansliet ser alltid över möjligheter att använda stora gymnastikhallar till fler valdistrikt och inför valen 2026 så är det 37 adresser för 78 valdistrikt. Av dessa är endast fem som är

externa förhyrningar. Samlokalisera flera valdistrikt i samma lokal ger valkansliet en möjlighet att samordna bland annat transporter av valmaterial som ska ske under en tidspressad period.
Valnämndens ambition är att möjliggöra förtidsröstning i så stor del som möjligt i hela kommunen. Förslaget är att utöka möjligheten att förtidsrösta såväl i Umeå tätort som på landsbygden. Nya röstningslokaler föreslås inom Backenområdet samt i Ersmark, Kasamark, Röbäck, Tomtebo, Stöcke och Sörmjöle.
Av totalt 22 röstningslokaler är 16 i kommunal ägo och 6 externa förhyrningar. Gällande röstningslokaler som används under en längre period, strax över tre veckor så är fyra kommunala lokaler och fyra externa förhyrningar som används.
Förtidsröstning med begränsat tillträde kommer att anordnas inom äldreomsorgens vård- och omsorgsboenden samt korttidsboende och inom handikappomsorgen samt inom kriminalvårdens tre verksamheter.

- **Röstmottagare**
  Inför valet 2026 planerar valkansliet att rekrytera cirka 1300 röstmottagare för att bemanna kommunens vallokaler och förtidsröstningslokaler.
  Rekryteringen syftar till att skapa en väl sammansatt grupp och inkludera individer med olika bakgrund. Strävan efter en blandning av yngre och äldre röstmottagare syftar till att främja erfarenhetsutbyte och stärka gruppens samlade kompetens. Tidigare erfarenhet av valarbete är en fördel och prioriteras i rekryteringen, men samtidigt är det viktigt att öppna upp för nyrekrytering för att bredda kompetensbasen och säkerställa långsiktig bemanning.
  Alla röstmottagare ska genomgå valnämndens obligatoriska utbildning som ger en grundläggande förståelse för valförfarandet och de regelverk som styr arbetet. Utbildningen innehåller praktiska moment som speglar arbetet i vallokalen, inklusive hantering av valsedlar, röstlängder och rösträkning, samt hur man bemöter väljare på ett respektfullt och professionellt sätt. Särskild tonvikt läggs vid att ge röstmottagarna verktyg för att hantera svåra situationer och bidra till ett tryggt och rättssäkert val. Utbildningen är både som fysisk träff och i digitalt format och innehållet anpassas efter röstmottagarens roll.

- **Moderniserat sätt att förtidsrösta**
  I Sverige arbetar Valmyndigheten för att utveckla verksamheten mot ett moderniserat sätt att förtidsrösta. De som tar emot digital myndighetspost kommer att få sina röstkort i sin digitala brevlåda.
  I samband med detta får röstkortet en ändrad betydelse och blir enbart informationsbärare för uppgifter om rösträtt, vallokal och förtidsröstning. För att kunna förtidsrösta behövs då enbart legitimation. Ett adresskort ersätter röstkortet i fönsterkuvertet.
  Det innebär ett nytt arbetssätt för våra röstmottagare eftersom legitimationen skannas till en digital väljarförteckning i samband med att valkuverten och adresskortet läggs ner i ett fönsterkuvert med förtryckt kod som även det skannas. Behovet av att skriva ut röstkort

försvinner men samtidigt ökar behovet och beroendet av teknik. En helt manuell hantering kommer att fungera även om den kräver en digital registrering i efterhand. Det senare kan särskilt komma i fråga i samband med ambulerande röstmottagning och vid röstning i lokaler med begränsat tillträde för allmänheten.

- **Valsäkerhet**
  Valsäkerhet är ett samlat begrepp för valadministrationens systematiska arbete med att skydda de uppgifter som ska utföras enligt vallagen och andra författningar kopplade till valet. Valsäkerhet innehåller många delar och har fått allt större betydelse. Det handlar om säkerhetsskydd och verksamhetsskydd men även om informationssäkerhet, krishantering och kontinuitetsplanering samt skydd mot olyckor.
  Inom området samverkar valnämnden med en rad aktörer, såväl internt i kommunen som externt. Analysen av omvärldsutvecklingen visar att riskerna för hot, sabotage och desinformation riktade mot genomförande av allmänna val har ökat.
  Valnämnden tar fram riskbedömningar som sedan ligger till grund för verksamhetsskyddsanalys och kontinuitetsplanering. Skyddsvärdet för det valnämnden ansvarar för är mycket högt, exempelvis lokaler, transporter och material och personal. Det förutsätter även en väl fungerande digital infrastruktur.

- **Kommunikation**
  Målen med valnämndens kommunikation med media och allmänheten är att skydda demokratiska värden, skapa förtroende för vårt arbete, samt skapa intern stolthet hos de som arbetar med valet.
  Verksamheten ska bygga kunskap och medvetenhet både om vårt robusta valsystem och om de hot och risker som finns. Valnämnden ansvarar för att kommunikationen är tydlig, inkluderande och anpassad efter olika målgruppers behov.
  De politiska partierna behöver ha tillgång till information om valprocessen, valnämnden och valkansliets arbete, regler kring politisk propaganda, riktlinjer för röstmottagning och kontaktväg vid frågor. Det kommer att finnas en egen ”valwebb” som riktar sig till partierna.
  Stor vikt kommer att läggas på frågor som bland annat handlar om valsedlarnas utläggning, distribution och placering. Distribution och valsedlarnas placering har nämnden fattat beslut. Enligt vallagen 8 kap. 2§ är det är valnämnden som lägger ut valsedlarna på den avskärmade platsen.

- **Samverkan**
  Valkansliet samverkar med myndigheter, andra kommuner, kommunens förvaltningar, bolag och med intresseorganisationer som berörs av valet för att säkerställa valets genomförande. Genom samverkan skapas goda förutsättningar för planering, informationsspridning och hantering av valets olika delar.

Förändringar i vallagen – stärkt säkerhet och tillgänglighet vid val

Riksdagen har beslutat om ändringar i vallagen som träder i kraft den 1 december 2025. Syftet med lagändringarna är att stärka skyddet för de allmänna valen och förbättra tillgängligheten för väljare. Ändringarna kommer att tillämpas vid de allmänna valen 2026 och innebär följande för valnämndens arbete:

- **Incidentrapportering**
  Valnämnden ska skyndsamt rapportera incidenter som kan påverka valens genomförande till Valmyndigheten. Incidentrapportering är en viktig del av säkerhetsarbetet under val. Syftet är att snabbt identifiera, dokumentera och kommunicera händelser som kan påverka valets integritet, säkerhet eller genomförande. En incident kan vara till exempel hot mot personal, störningar i vallokaler, försök till påverkan eller sabotage eller någon som försöker ta bort eller gömma valsedlar för partier.
- **Tillgänglig röstning**
  Röstningen ska vara tillgänglig för alla väljare. Fler ska ges möjlighet att rösta med hjälp av ambulerande röstmottagare, särskilt personer med nedsatt rörelseförmåga eller boende på institution. Valnämnden har ett ansvar att säkerställa att röstningen är inkluderande och tillgänglig.
- **Biträde vid röstning**
  En röstmottagare ska alltid vara närvarande när en väljare anlitar ett biträde vid röstningen, för att säkerställa korrekt och trygg hantering. Röstmottagaren övervakar att väljaren får hjälp på sina egna villkor, valhemligheten respekteras och ingen otillbörlig påverkan sker från biträdets sida.
- **Utlandssvenskar i röstlängden**
  Svenska medborgare som är bosatta utomlands har rätt att rösta i svenska val, men de måste finnas med i röstlängden för att kunna göra det. Röstlängden är en förteckning över alla röstberättigade personer. En svensk medborgare som bor utomlands finns kvar i röstlängden i 10 år efter att ha lämnat Sverige. Om personen inte har röstat under denna period eller inte har förnyat sin registrering, tas hen bort från röstlängden. Svenska medborgare som fallit ur röstlängden ska kunna förtidsrösta i Sverige. Genom att rösta återinförs de automatiskt i röstlängden.

Uppföljning

I samband med tertial 1 och 2 kommer nämnden att följa upp verksamheten i enlighet med kommunfullmäktiges anvisningar. Under ett valår har nämnden fler sammanträden och fler presidiemöten jämfört med ett år utan val. Det innebär att såväl nämnden som presidiet kommer att få fler möjligheter att löpande få ta del av såväl ekonomisk uppföljning som verksamhetsuppföljning.

Under ett valår koncentreras nämndens verksamhet till tiden närmast före och under valet. När val sker till riksdagen, region- och kommunfullmäktige innebär det tidsperioden augusti och september. Tiden före består av omfattande förberedelser och strax efter att valet ägt rum påbörjas en omfattande analys och uppföljning.

Röstmottagarna får i enkäter besvara frågor om såväl arbetet i vallokaler under valdagen som arbetet under förtidsröstningen. Deras synpunkter utgör en viktig del av verksamhetsuppföljningen under ett valår. Även material och rapporter från externa myndigheter och egna slutsatser från valkansliet ingår i verksamhetsuppföljningen. Tillsammans utgör detta stommen till den verksamhetsuppföljning som kommer att redovisas vid nämndens sista sammanträde för året. En fullständig verksamhetsuppföljning sker vid nämndens första sammanträde under året efter valåret.

När det ekonomiska resultatet redovisas vid tertial två har endast en bråkdel av nämndens årskostnader fallit ut. Även här kommer valnämnden att få en återkoppling av ekonomin vid årets sista sammanträde. Den fullständiga bilden kommer inte att kunna redovisas förrän vid årsbokslutet.

Valnämndens verksamhet är ofta föremål för förändringar även under ett valår. Det kan handla om ändringar i anvisningar från den centrala valmyndigheten eller andra omständigheter som inte var kända när verksamhetsplanen skrevs. Förändringar i omvärldsläget kan ha stark påverkan på nämndens verksamhet. Verksamheten har stor erfarenhet av att hantera detta och därmed kunna justera verksamheten eller göra omprioriteringar. Det är också något som framgår av nämndens arbete inom valsäkerhet.

Plan för inriktningsmål och program

Då inget inriktningsmål och program är destinerat till valnämnden har nämnden valt att fokusera på sitt grunduppdrag.

.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige	Planering	Uppföljning
2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Valnämndens verksamhet är styrd av demografi. De senaste decenniernas folkökning har inneburit en kontinuerlig ökning av antalet valdistrikt. Beroende på var befolkningsökningen har skett har antalet valdistrikt ökat i Umeå tätort eller ibland genom delning av stora distrikt på landsbygden. Som underlag för detta arbete används kommunens befolkningsprognos på delområdesnivå.	T2, vid årsbokslut
2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Valnämndens verksamhet omfattar fyra årsarbetare förutom under valår då ytterligare medarbetare tillkommer. För närvarande ser inte valnämnden någon risk för personalbrist med tanke på det fåtal medarbetare som finns i organisationen. Dock behöver nämnden arbeta strategiskt för att behålla valkansliets personal, med endast nyckelfunktioner i valkansliet så ökar sårbarheten.	Vid årsbokslut
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Valkansliets personal utför ett flertal uppdrag till andra verksamheter inom Stadsledningskontoret men även till annan nämnd. Nämnden har som ambition att så tidigt som möjligt informera övriga förvaltningar i kommunen om kommande val. Samarbete och ansvarstagande mellan nämnder och förvaltningar är en förutsättning för ett korrekt genomförande av val.	T1, T2, årsbokslut

2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Valkansliet har ett tätt samarbete med Upphandlingsbyrån och följer upphandlings- och inköpsregler.	T2, årsbokslut

Plan för att nå personalpolitiska mål

Medarbetarna på valkansliet känner en stolthet över det kansliet levererar både under valår och förberedelseår. Man känner en meningsfullhet över sitt uppdrag och verksamheten präglas av att medarbetarna och chef trivs, känner delaktighet, kan ta ansvar, bidrar och utvecklas.

Allmänna val är en omfattande logistisk och personalkrävande operation. Kraven på ett korrekt genomförande är mycket höga. Väljarnas tilltro till det demokratiska systemet får inte skadas. En kompetent och engagerad röstmottagarkår och ett erfaret valkansli är de viktigaste framgångsfaktorerna vid genomförande av allmänna val.

För att valkansliet ska kunna genomföra sitt uppdrag med hög kvalité idag och i framtiden måste kompetensförsörjningen säkras. Genom att fortsätta utveckla valkansliet mot ökad flexibilitet, samverkan, delaktighet och helhetssyn och att prioritera styrning, ledning och samordning skapar valkansliet goda förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag med god kvalité.

Framtidsfrågor av mycket strategisk vikt är vidmakthållandet av beredskapen för extraval, en skyldighet nämnden har enligt lag. Här ingår bemanningen för valkansliet och lämpliga lokaler som mycket viktiga delar.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället

Valkansliet består av fyra tillsvidareanställda personer, vilket utgör kärnan i verksamheten och har utöver ansvaret för att genomföra själva valet även ansvaret för övrig verksamhet som ingår i en förvaltning. Kansliets personal skapar stabilitet, kontinuitet och har den erfarenhet som krävs för att genomföra verksamhetens uppdrag och utveckling. Inför och under ett valår utökas valkansliet med tillsvidareanställd personal från andra förvaltningar som får en tillfällig placering på kansliet. Genom att erbjuda kansliets personal utmanande arbetsuppgifter inom och utanför Stadsledningskontoret under förberedelseår bäddar det för kansliets fortsatta arbete att vara en attraktiv arbetsgivare även under mellanvalår. Valnämnden måste vara proaktiv och ständigt arbeta med kompetensförsörjning för att säkerställa att valkansliet har rätt kompetens på kort och lång sikt. Det krävs att också att kansliets tillsvidareanställda personal står för den kontinuitet, erfarenhet och stabilitet som möjliggör att en organisation kan växa från fyra personer till fler tretton hundra personer under en begränsad, intensiv valperiod.

Förutsättningarna för att rekrytera röstmottagare till valen 2026 bedöms i dagsläget vara goda. Röstmottagarna ska spegla befolkningen i kommunen.

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Under valåret 2026 kommer valkansliet personal att förstärkas ytterligare både på lång och kort sikt. Enhetschefen för valkansliet har som minst tre medarbetare och som mest fem medarbetare som är månadsanställda. Utöver detta så är enhetschefen nämndsansvarig chef vilket resulterar i ett mer omfattande chefsuppdrag.

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

En av valnämndens största utmaningar är att valkansliets personal även under mellanvalår ska erbjudas utmanande och kvalificerade arbetsuppgifter. Ett led i detta är att valkansliet arbetar utifrån Tilläggsuppdrag 2023:2. Att erbjudas möjligheten till distansarbete, analysera behov av kompetensutveckling, möjliggöra tid för planering av kommande val samt stort fokus på arbetsbelastningen under den mest intensiva valperioden ger nämnden och kansliet möjlighet att arbeta för att minimera sjukfrånvaro och fokusera på friskfaktorer.

Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Fastställd ram av Umeå kommunfullmäktige för Valnämnden är 19 938 tkr för budgetåret 2026. Det innebär en ökning med 16 438 tkr i förhållande till 2025. Budget 2025 baserades på ett förberedelseår medan budget 2026 baseras på ett valår med val till Riksdag, region- och kommunfullmäktige den 13 september 2026.

Valnämndens verksamhet varierar mycket i såväl kostnader som intäkter beroende på om det är ett valår, förberedelseår, eller mellanvalsår. Jämförelse mellan åren och mellan valår är svåra att göra då förutsättningarna förändras mellan åren. Statsbidrag för valet förväntas utbetalas till budget 2026. Summan för statsbidraget är preliminärberäknad då information kring den ännu inte har presenterats. Bedömningen utgår ifrån tidigare års statsbidrag för val.

Budget 2026 avser arvoden till Umeå kommuns förtroendevalda politiker, personalkostnader till valkansliet, övriga verksamhetskostnader, statsbidrag för valet, personalkostnader till timavlönade för förtidsröstning och arvoden till röstmottagare för valdagen.

Tabellen nedan visar driftbudgetens fördelning mellan olika delar av Valnämndens verksamhet.

Verksamhet/Process (tkr)	Ram 2025	Ram 2026
Personalkostnader - Valkansliet - Valnämnden	3 500	5 500
Personalkostnader - Timavlönade och arvoden (förtidsröstning, röstmottagare i valdistrikt, mottagare på valnatten)	0	12 000
Övriga verksamhetskostnader - Material, köp av tjänster, hyreskostnader med mera	0	6 238
Totala driftkostnader	3 500	23 738
Statsbidrag (preliminärt)	0	-3 800
Nettokostnad	**3 500**	**19 938**

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 500 tkr. Budgeten avser rambudget för inventarier och utrustning främst kopplat till valet 2026. Investeringsbudgeten är minskad med 50 tkr jämfört med 2025.

Bilagor

1. Utmaningar och möjligheter 3–5 års sikt

Valnämnden har en liten organisation med få medarbetare. Efter valet till riksdag, kommun- och regionfullmäktige hösten 2026 dröjer det till våren 2029 innan nästa val äger rum. Då är det val till Europaparlamentet.

Kompetensförsörjning

En utmaning för nämnden är att säkerställa kompetensförsörjningen under mellanvalsperioden samtidigt som medarbetarna behöver komplettera med andra arbetsuppgifter. Om vi har ett osäkert parlamentariskt läge i Sverige kan det finnas en risk för extraval under perioden. Ett väl sammanhållet valkansli med hög kompetens är en förutsättning för att möta de utmaningar som valadministrationen står inför. Kraven på valadministrationen ökar hela tiden. En hög grad av professionalitet skapar möjligheter för organisationen att klara de ökade kraven. En viktig utmaning är att säkerställa att valkansliets personal har relevanta och meningsfulla arbetsuppgifter även under mellanvalår, för att behålla kompetens och engagemang.

Säkerhet

Läget i omvärlden påverkar också verksamheten lokalt. Arbetet med valsäkerhet behöver hela tiden utvecklas. Spridning av falsk information och otillbörlig informationspåverkan är endast två av de utmaningar som valadministrationen riskerar att ställas inför allt oftare. Digitalisering och ökade krav på IT-säkerhet innebär att vi måste utveckla robusta system och rutiner för att skydda valprocessen mot cyberhot. Genom att kombinera teknologiska lösningar med ett aktivt informationsarbete kan vi skapa en modern, säker och inkluderande valorganisation som stärker demokratin och möter framtidens behov.

Valmyndigheten pekar i sin erfarenhetsrapport från EU-valet på att det finns delar i valprocessen som riskerar att skada förtroendet för svenska valsystemet. Det man framför allt lyfter fram är det stora antalet incidenter som rör valsedelssystemet. Det är en utmaning på lokal nivå i val- och röstningslokaler.

Lokaler

Lokalfrågor är en stor utmaning för valnämnden. Regelverken kring valförfarandet samt ökande behov av valmaterial på grund av allt fler valdistrikt ställer krav på såväl val- och röstningslokaler som på valnämndens verksamhetslokal. Även väljarnas ändrade beteende med en ständigt ökande förtidsröstning är en utmaning. Nämnden behöver i samarbete med kommunens verksamheter hitta lokallösningar som totalt sett är så bra som möjlighet för alla.

Valår 2029 och 2030 – utmaningar

Att allmänna val planeras både 2029 och 2030 innebär att nämnden står inför en intensiv period av valförberedelser och genomförande under de kommande åren. Den täta valcykeln ställer höga krav på nämndens förmåga att planera, samordna och genomföra två större val inom kort tidsintervall.

Detta medför behov av långsiktig resursplanering, där bemanning, lokalbokningar, materialhantering och utbildningsinsatser måste säkerställas i god tid. Valorganisationen behöver vara uthållig och flexibel för att hantera både praktiska och administrativa utmaningar, samtidigt som kvalitet och rättssäkerhet i valgenomförandet bibehålls.

Särskilt viktigt blir det att upprätthålla kontinuitet i kompetens och erfarenhet bland röstmottagare samt att säkerställa att rutiner och processer är uppdaterade och väl förankrade. Nämnden behöver också ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i lagstiftning, valförordningar eller riktlinjer från Valmyndigheten.

Samverkan med länsstyrelsen och andra berörda aktörer är avgörande för att uppnå en effektiv och enhetlig valadministration. Genom att arbeta proaktivt och strategiskt kan nämnden möta de utmaningar som uppstår i samband med två valår i följd, och samtidigt säkerställa ett tryggt och demokratiskt valförfarande för kommunens invånare.

Valmyndigheten får uppdrag om digitala röstlängder

Valmyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att analysera förutsättningarna för att införa digitala röstlängder samt att genomföra försök i ett begränsat antal vallokaler vid de allmänna valen 2026.

Om digitala röstlängder införs vid framtida val, innebär det att nämnden under de kommande åren står inför flera strategiska och operativa utmaningar kopplade till digitaliseringen av röstningsprocessen. Samtidigt som detta innebär förändringar och krav på anpassning, finns också flera tydliga fördelar med digitala röstlängder. Bland annat möjliggörs en mer effektiv röstmottagning, där flera röstmottagare kan arbeta i röstlängden samtidigt. Det ger även bättre förutsättningar för snabba ändringar i röstlängden och minskar risken för felaktiga avprickningar. Dessa förbättringar kan bidra till ökad kvalitet, snabbare hantering och en mer robust valadministration.

En av de mest centrala utmaningarna är att säkerställa att kommunens vallokaler är utrustade med tillförlitlig teknisk infrastruktur, inklusive stabila nätverkslösningar och digital utrustning som möjliggör säker och effektiv hantering av röstlängder. Samtidigt krävs robusta IT-säkerhetslösningar för att skydda systemen mot intrång och tekniska störningar.

För att digitaliseringen ska fungera i praktiken behöver röstmottagare och medarbetare få relevant utbildning och stöd i de nya digitala arbetsrutinerna. Kompetenshöjande insatser blir avgörande för att säkerställa kvalitet, rättssäkerhet och trygghet i genomförandet.

Kommunen måste även följa och anpassa sig till förändringar i lagstiftning och administrativa riktlinjer som utvecklas av Valmyndigheten. En nära samverkan med länsstyrelsen och andra berörda aktörer är nödvändig för att uppnå en enhetlig och rättssäker valadministration.

Genom att planera långsiktigt och strategiskt kan nämnden tillvarata digitaliseringens möjligheter samtidigt som robustheten och tilliten i det svenska valsystemet bevaras. Det handlar ytterst om att värna de grundläggande styrkorna i det svenska valsystemet – dess decentraliserade struktur, transparens och manuella komponenter – som tillsammans bidrar till ett tryggt och demokratiskt valförfarande.

UMEÅ KOMMUN

Äldrenämnden verksamhetsplan och budget 2026

Beslutad av: Äldrenämnden

Beslutsdatum: 251120

Gäller för: Äldreomsorgsförvaltningen

Diarienummer: ÄN-2025/00001-7

Innehåll

Inledning ... 3
Äldrenämndens grunduppdrag ... 3
Nämndens vision ... 5
Nämndens övergripande mål ... 5
Nämndens strategier ... 6
En äldreomsorg i omställning ... 7
Insatser och verksamhet ... 11
Förebygga ... 15
Civil beredskap ... 17
Brottsförebyggande arbete ... 19
Information och kommunikation ... 20
Digitalisera ... 21
Nära vård i samverkan ... 23
Kvalitet- och patientsäkerhetsarbete ... 24
Äldrenämndens planering för inriktningsmål och tillhörande program ... 28
Äldrenämndens tilläggsuppdrag ... 32
Äldrenämndens arbete med personalpolitiska mål ... 34
Äldrenämndens drift- och investeringsbudget ... 37
Äldrenämndens styrning och uppföljning av externa utförare ... 40
Äldrenämndens styrkort 2026 ... 41

Inledning

Kriser skadar verksamheten. Kriser ger också möjlighet till förbättring och utveckling. Förtroende för den vård - och omsorg som äldrenämndens ansvarar för behöver återupprättas och bilden av äldreomsorgen behöver breddas.

Fokus 2026 är därför på förstärkning av kvalitets- och kompetenshöjande åtgärder, för de äldre och för nämndens personal för att säkra en trygg vård - och omsorg.

Kompetensförsörjningen, det förebyggande arbetet och arbetet med digitalisering fortsätter - en nödvändighet för att verksamheten ska kunna vara livskraftig både nu och framåt med syfte att ge rätt insatser och en trygg vård och omsorg för de äldre i Umeå Kommun.

Äldrenämndens grunduppdrag

Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden samt nämndens roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd. Grunduppdraget ska vara långsiktigt och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige följer årligen upp hur en nämnd uppföljt sitt åtagande utifrån grunduppdraget.

Inom ramen för grunduppdraget fastställer nämnden hur styrning och verksamhetsuppföljning ska utformas.

De insatser som utförs inom nämndens ansvarsområde har i huvudsak sin grund i individuella behovsprövade beslut med stöd av socialtjänstlagen (SoL). Nämnden är också vårdgivare enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) för berörda verksamheter.

Grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem för personer 65 år och äldre.

Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information kring seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämnden ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Nämndens planering för grunduppdragets genomförande

Äldrenämndens verksamhetsstyrning utgår från det som kommunfullmäktige anvisat nämnden att ansvara för i grunduppdrag och reglemente. I kommunfullmäktiges planeringsförutsättningar fastställs årligen inriktningsmål, särskilda uppdrag, programområden samt budgettilldelning som styr nämndens arbete. Nämnden fastställer utifrån grunduppdrag, planeringsförutsättningar och ekonomisk tilldelning i verksamhetsplan och budget för kommande år i november månad. Nämnden tillser en god internkontroll utifrån kommunallagen och kommunfullmäktiges riktlinjer för intern styrning och kontroll. Internkontrollplan för kommande år beslutas även den i november

För styrning av det systematiska förbättringsarbetet används nämndens Ledningssystem för ett systematiskt kvalitetsarbete – senast reviderat och beslutat 2024. Det baseras på Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.

Umeå kommuns pensionärsråd, UPR

Äldrenämnden ansvarar för samordning av Umeå Kommuns pensionärsråd, UPR som är ett organ för samråd och information mellan Umeå Kommun och pensionärsorganisationerna i Umeå. Rådet arbetar för att viktiga frågor för pensionärer uppmärksammas i kommunens nämnder och förvaltningar. Rådet sammanträder 5 ggr/år.

En lagstyrd verksamhet

Äldreomsorgen är i hög utsträckning en lagstyrd verksamhet och föremål för en omfattande styrning från stat och myndigheter i tillämpningen av lagstiftning, genom förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Det kommunala handlingsutrymmet inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård är därför begränsat.

Majoriteten av nämndens verksamheter arbetar utifrån individuella beslut som bygger på den enskildes ansökan om insatser. Inför beslut om insatser görs en utredning och bedömning utifrån den enskildes behov.

Äldreomsorgsförvaltningen

Äldreomsorgsförvaltningen under ledning av äldreomsorgsdirektör ger stöd i utförande av nämndens ansvar och beslut. Äldreomsorgsdirektören styr förvaltningen, hur verksamhetens ska bedrivas samt verkställer politiska beslut. Förvaltningens stödjande enheter består av ekonomienhet, HR-enhet samt stab bestående av kansli (gemensamt med stöd - och omsorgsförvaltningen), kommunikation och kvalitetsfunktioner samt digitaliseringsenhet.

Samtliga verksamhetsområden tar fram årliga planer för verkställande av nämndens grunduppdrag, vision och strategier innehållande aktiviteter och målvärden för respektive område.

De av nämnden beslutade strategierna: förebygga, kompetensförsörja och digitalisera har verksamhetsgemensamma processgrupper med utsedda processledare och representanter för olika verksamheter i varje grupp. Äldreomsorgsdirektörens ledningsgrupp är styrgrupp för dessa processgrupper.

Förvaltningens gemensamma målsättning är att arbeta för en hög måluppfyllnad av grunduppdraget tillsammans med nämnden.

Uppföljning av nämndens grunduppdrag

Äldrenämnden säkerställer grunduppdrag, mål och övriga uppdrag genom uppföljning av aktiviteter, resultatmått samt ekonomiskt utfall. Nämndens uppföljning syftar även till att kunna jämföra utveckling över tid samt med andra kommuner.

Nämnden beslutar om ett antal nyckeltal för att följa utvecklingen relaterat till nämndens grunduppdrag, övergripande mål och inriktning. Där det är möjligt görs även nationella jämförelser. Samtliga nyckeltal går att följa över tid. Nämnden följer även resultat av nationella brukarenkäter inom vård – och omsorgsboende samt hemtjänst.

Baserat på nämndens egen uppföljning, verkställighet av beslut, tillsyner, revisioner, internkontroll och officiell statistik gör nämnden bedömning av grunduppdragets genomförande och återrapporterar bedömningen till kommunfullmäktige enligt anvisning.

Nämndens vision

Syftet med visionen är att den ska vara en samlande kraft som främjar långsiktigt arbete. Nämnden ska med gemensamma krafter skapa en hållbar äldreomsorg - visionen pekar ut riktningen ”**Tillsammans för ett bättre liv – livet ut!”**

Nämndens övergripande mål

Äldrenämnden har fastställt två övergripande mål för att nå visionen:

- Självständighet i hemmet
- Trygg och säker vård och omsorg

Nämndens strategier

Utifrån visionen och de övergripande målen har äldrenämnden fastställt fyra strategier. Syftet med strategierna är att de ska vägleda organisationen i arbetet och prioritera fokus för utveckling av verksamheterna såväl som nämndens egna prioriteringar.

Samarbeta

Vi utvecklar framtidens äldreomsorg tillsammans med andra verksamheter och samarbetspartners. All vård och omsorg skapas tillsammans med den enskilde.

Förebygga

Vi förmedlar kunskap som bidrar till att fler kan leva ett självständigt och gott liv. Tidiga och rehabiliterande insatser hjälper den enskilde och anhöriga.

Kompetensförsörja

Vi stärker äldreomsorgens viktigaste resurs - medarbetarna. Med en god arbetsmiljö, kompetensutveckling och nya arbetssätt behåller och attraherar vi fler medarbetare med kompetens och engagemang.

Digitalisera

Vi erbjuder digitala tjänster med den enskildes behov i fokus. Med teknik som en naturlig del i vardagen ökar både självständighet och trygghet.

En äldreomsorg i omställning

Den demografiska utvecklingen och fler äldre

Befolkningsprognosen i Umeå visar en större ökning inom åldersgruppen 80+ år, under kommande år jämfört med tidigare år. Ökningen började år 2023 och från att tidigare år ökat i snitt 3 % från år till år, bedöms åldersgruppen öka med 5–6% mellan 2024–2029. Från år 2030 väntas sedan utvecklingstakten minska för gruppen och dämpas till ca 1,5–2% från år till år fram till 2036. Det är i denna åldersgrupp som behovet av stöd och omsorg troligast är som störst.

År 2026 ska det enligt prognosen bo 7 510 personer över 80 år i Umeå Kommun och 17 137 personer mellan 65–79 år. Totalt sett 24 647 personer över 65 år.

Andelen äldre i såväl särskilt boende som med hemtjänst har sjunkit under de senaste åren. Det tyder på att äldre i större utsträckning bor kvar hemma längre, självständigt med eller utan stöd av andra insatser som till exempel teknikstöd. Äldreomsorgen har sedan flera år haft fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser och information. Andelen äldre med hemtjänst (65+) är högre än i riket - 8, 1% jämfört med rikets 6,9 %. Andelen äldre i särskilt boende (65+) är likvärdig rikets – 3,8%.

Det förebyggande arbetet och tidiga insatser tillsammans med en generellt friskare och mer aktiv äldre befolkning fortsätter att påverka behovsbilden. Ett faktum är dock också att fler och mer komplexa insatser ges i hemmet, av hemtjänst och hemsjukvård vilket ställer krav på kompetens och samverkan.

För att klara av omställningen behöver många hjälpas åt. Nämndens verksamheter samarbetar med andra kommunala nämnder och bolag för att nå bästa resultat för

kommuninvånarna. Andra viktiga samverkanspartner är bland annat regionen, civilsamhället, universitet och andra kommuner.

Omvärldsbevakning är en viktig del i underlag för utveckling och förbättringsarbete liksom i de utredningar som förvaltningen gör. Välfärdsutmaningen är gemensam för landets alla kommuner och det vi kan lära av andra ska vi ta till oss.

Scenarioarbete

I nämndens arbete med omställning har en visualisering gjorts med hjälp av nio olika scenarion. Modellen visar hur effektivt verksamheten lyckas med sin kompetensförsörjning i relation till hur effektivt förebyggande åtgärder och invånarnas folkhälsa minskar invånarnas behov av äldreomsorg. Syftet med scenarierna är att ge en gemensam bild av var verksamheten befinner sig i dag och vilken riktning den är på väg mot. Den ska också underlätta prioriteringar och fokus i det fortsatta arbetet genom att synliggöra önskade och oönskade utvecklingsvägar.

Analysen visar att äldreomsorgen 2025 har något färre andel invånare med lika stort och lika komplicerat behov av äldreomsorg samt brist på framför allt utbildad personal inom verksamheten. Minskat behov av vård- och omsorg visar på ett gynnsamt förebyggande arbete med tydlig riktning mot mycket effektiva interventioner och mycket bättre folkhälsa.

Den största utmaningen är att nämnden samtidigt också hanterar en omfattande kompetensförsörjning med brist på framför allt utbildad personal och tendenser för brist på såväl utbildad, som outbildad personal. Behålla-perspektivet och intern utbildning är därför extra viktigt i det fortsatta arbetet.

Scenarioarbetet svarar upp mot kommunfullmäktiges uppdrag **2023:1**

Omställning till en ny socialtjänstlag

En ny socialtjänstlag trädde i kraft den 1 juli 2025. Inriktningen i omställningen är att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande, vara lätt tillgänglig, främja jämlika och jämställda levnadsvillkor samt baseras på kunskap och beprövad erfarenhet.

Äldrenämnden har sedan flera år haft ett stort fokus på det förebyggande arbetet vilket avspeglas såväl i vision, mål och strategier. Verksamhetsplanen redovisar de prioriterade för året inom ramen för strategiarbetet. Det pågår en rad utvecklingsarbeten där nya arbetssätt kopplat till ej behovsprövade insatser testas, exempelvis Hjärnträffen. Ytterligare insatser tillkommer under året, exempelvis utforskas möjligheten att erbjuda dagverksamhet utan behovsprövning. De nya arbetssätten ska utvärderas under året.

Socialtjänsten ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Möjligheten att få stöd och insatser av äldreomsorgen får inte påverkas av förhållanden som kön, könsidentitet, ålder, sexuell läggning, funktionsnedsättning, nationalitet eller kulturell bakgrund. Det behöver finnas medvetenhet och kunskap om detta i alla verksamheter. Inom ramen för arbetet har en kartläggning av utbildningar inom området jämställdhet genomförts under 2025. Arbetet fortsätter och fördjupas under året. Utredning och prevention har under en längre tid jobbat aktivt med jämställdhetsarbete. Läs mer under Inriktningsmål.

Nämndens verksamhet ska vara av god kvalitet och bedrivas i enighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. En viktig del är att bygga och analysera lokal kunskap. Det gör nämnden genom kontinuerlig uppföljning, bland annat att jobba med förbättringar utifrån de resultat som framkommer av brukarundersökningar och andra kunskapsunderlag. Äldrenämnden samarbetar med universitetet och deltar i flera forskningsprojekt tillsammans med Samhällsmedicin och rehabilitering, bland annat AKTIV65+ som syftar till att skapa samarbeten och initiativ mellan olika aktörer på i samhället som kan överbrygga svårigheter som identifierats för att stödja äldre personer att öka sin fysiska aktivitet och därigenom öka hälsa och livskvalitet. Eller projektet Jämlik hälsa som syftar till att motverka ojämlikheter i hälsa genom att ta fram hälsofrämjande insatser tillsammans med personer som bor i socioekonomiskt utsatta områden. Ett särskilt fokus ligger på sambandet mellan hälsa, platser och socialt deltagande. Projektet bedrivs i två områden i Umeå: Ersboda och Ålidhem.

Fler insatser som görs inom ramen för omställningen är en del av kvalitetsarbetet och sammanfattas i det avsnittet. Förbättrad uppföljning av kvalitet i verksamheterna är ett utvecklingsområde under året.

Andra relevanta lagförändringar inom äldreomsorgen

Under året förväntas också en hel del lagförändringar som påverkar nämndens verksamhetsområden

- **Hälso- och sjukvårdens beredskap (prop. 2024/25:167) – föreslås träda I kraft 1 januari 2026 resp. 1 januari 2027**
  Förslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig. 1 januari 2026 tydliggörs vilka skyldigheter kommuner och regioner har att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd.
  Läs om nämndens planering under rubriken Civil beredskap.
- **Nästa steg för en god och nära vård (prop 2025/26:19) – föreslås träda i kraft 1 juli**
  Det förtydligas att region och kommun ska samverka med varandra i planeringen och utvecklingen av hälso- och sjukvården, att primärvården ska tillgodose både fysiska och psykiska vårdbehov, det införs krav på att det ska finnas en medicinskt ansvarig för rehabilitering i kommunen, det förtydligas att en medicinsk bedömning av läkare och sjuksköterska vid behov ska erbjudas oavsett tid på dygnet i kommunal hälso- och sjukvård
  Läs om nämndens planering under Nära vård i samverkan.
- **Ett språkkrav för språkutveckling (SOU 2024:78) – slutbetänkande december 2024, troligt ikraftträdande 1 juli**
  Läs om nämndens pågående arbete under personalpolitiska mål
- **Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående – lagrådsremiss oktober 2025, föreslås träda i kraft 1 juli**
  Läs om nämndens arbete och förberedelser under rubriken Stärkta insatser för anhöriga.
- **Fast omsorgskontakt på äldreboenden – förväntas träda i kraft 1 juli**
  Sedan 2022 har fast omsorgskontakt varit krav inom hemtjänsten. Nu införs det inom särskilt boende. En fast omsorgskontakt kan underlätta samordningen mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst och bidra till en mer individanpassad vård och omsorg
  Nämnden kommer följa införandet via delårsrapporter under året och sammanfattande i årsbokslut.
- **Utökade registerkontroller vid anställning i kommun- förväntas träda i kraft 1 mars**
  Kommuner ska i fler fall än i dag kunna ta del av information från belastningsregistret – och i vissa fall även misstankeregistret – innan de anställer någon. Syftet är att motverka att personer med brottsliga eller skadliga intentioner tar anställning i kommunala verksamheter. Reglerna föreslås gälla för personer som ska arbeta i hemmet åt äldre personer eller vuxna med funktionsnedsättning, arbeta med barn, eller anställas till vissa ledande befattningar inom kommuner. *Inom Umeå Kommun pågår en utredning hur kontroller kan utvecklas innan lagstödet är på plats.*

Vad säger forskningen?

Umeå universitet och Umeå kommun publicerade sommaren 2024 en rapport som presenterar samlad kunskap om vad som behövs för att äldre personer ska kunna bo kvar i sina hem och leva självständigt, tryggt och med högt välbefinnande.

Rapporten sammanställer nationell och internationell forskning om äldre personers boende och behov, och betonar vikten av ett holistiskt och personcentrerat perspektiv. Den lyfter fram proaktiv samhällsplanering, social delaktighet och användning av digital teknik som nyckelfaktorer för att äldre ska kunna bo kvar i sina hem och leva självständigt, tryggt och med högt välbefinnande. Rapporten används bland annat i utvecklingsarbeten inom de prioriterade strategierna och i samverkan med andra. En viktig del är dialogen med seniorerna i Umeå, vad är viktigt nu och framåt?

Relaterade dokument

- Rapport Tillsammans för ett bättre liv – livet ut

Insatser och verksamhet

Äldreomsorgen utför vård- och omsorgsinsatser i personers ordinära boende i form av hemtjänst och hemsjukvård. Inom hemtjänsten finns kommunal och externa utförare.

Utifrån beslut i kommunfullmäktige byter Umeå Kommun under 2026 upphandlingsmodell för hemtjänst - från Lag om valfrihetssystem, LOV till Lag om

offentlig upphandling, LOU. Nämnden kommer under året besluta om de upphandlingsdokument som ska ligga till grund för den nya upphandlingen.

Nämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa ramtid inom hemtjänst och medel finns avsatta i budget för året. Ramtid kan beskrivas som en total tidsram för insatser hos en person utan att ange exakt när och hur insatser ska ges.

Hemsjukvård bedrivs av kommunen på primärvårdsnivå i den enskildes hem för den som inte själv kan ta sig till en av regionens hälsocentraler enligt den s.k. tröskelprincipen.

För att stötta kvarboende i det ordinära boendet ges även stöd och insatser i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga som vårdar en närstående.

Äldreomsorgen bedriver även vård- och omsorgsboende (särskilt boende) för äldre. Särskilt boende innebär heldygnsomsorg inklusive hälso- och sjukvård för de boende. Kommunen ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå på vård- och omsorgsboenden samt korttidsboenden. Äldrenämndens hälso - och sjukvårdsinsatser, både i ordinärt och särskilt boende, är organiserade i en gemensam enhet.

Inom vård - och omsorgsboende kommer fokus under året vara på samarbetet med hälso - och sjukvården för att minska risker och öka kvalitet samt fokus på en meningsfull vardag för de äldre. Den nya rollen kvalitetsundersköterska ska implementeras. Även medarbetarnas delaktighet i arbetet ska utvecklas.

Under de senaste åren har beviljande av korttidsvistelse ökat markant såväl i samband med utskrivning från sjukhus som från ordinärt boende. Under perioder har korttidsverksamheten haft överbeläggning, alternativt att utskrivningsklara patienter fått vänta på plats på korttidsvistelse inom slutenvården. I syfte att öka självständigheten för den enskilde inför hemgång, planeras en utveckling av korttidsverksamheten att genomföras under året.

Ändamålsenliga lokaler

För att möta framtidens lokalbehov utifrån befolkningens behov av insatser och med fokus hållbarhet, långsiktighet, boendemiljö och en bra arbetsmiljö för personalen har en utredning och lokalförsörjningsanalys med tillhörande investeringsplan genomförts. Den har utarbetats i samarbete med tekniska nämndens förvaltning. Utredningen tar hänsyn till den tidigare framtagna risk- och sårbarhetsanalysen för lokalförsörjning. Under 2026 planeras fördjupade utredningar av två vård - och omsorgsboenden: Eriksdal och Prästsjögården. Utredningarna genomförs i samverkan med teknik- och fastighetsförvaltningen.

Under året kommer vård- och omsorgsboendet Solgården i Hörnefors att genomgå anpassningar för att förbättra personalutrymmen samt administrativa ytor, med syfte att skapa en mer funktionell och effektiv arbetsmiljö

Stärkta insatser för anhöriga

Anhöriga spelar en avgörande roll i omsorgen om äldre och är en viktig resurs i vår verksamhet. Med utgångspunkt i den nationella anhörigstrategin ska äldreomsorgen under kommande period utveckla och förstärka anhörigperspektivet i verksamheten.

1 juli 2026 förväntas en förändring i socialtjänstlagen som innebär att kommunerna får ett utökat ansvar att stärka stöd till anhöriga. Stödet kan innefatta information, rådgivning och andra former av stödinsatser. Förslaget innebär bland annat en lagstadgad rätt till en anhörigkontakt. För att svara upp mot det nya lagförslaget inom äldrenämnden ska en anhörigkontakt i form av anhörigkonsulent erbjudas. Konsulenten ska ge anpassad information, vägledning och stöd i planering av åtgärder, utan krav på individuell behovsprövning.

Som en del av stärkt stöd till anhöriga ska en särskild plan tas fram i samverkan mellan stöd- och omsorgsförvaltningen samt äldreförvaltningen. Syftet är att säkerställa ett strukturerat och tillgängligt stöd till anhöriga inom båda verksamhetsområden, i linje med kommande lagstiftning.

Flexibel avlösning på korttidsboende har testats under 2025. Syftet med insatsen är att anhöriga som vårdar närstående med kort varsel kan erbjudas avlösning utifrån ett rambeslut med 42 dygn/år. Nämnden har nu beslutat att denna insats ska erbjudas permanent och ser insatsen som ett viktigt stöd för anhöriga som vårdar närstående.

Dagverksamhet

Dagverksamheten inom äldreomsorgen är riktad till personer med mild till måttlig demenssjukdom eller till personer med kognitiv svikt till följd av annan sjukdom eller funktionsnedsättning. Deltagarna bor kvar i det egna hemmet och är inte yrkesverksamma. Verksamheten fungerar även som ett stöd för anhöriga genom att erbjuda avlösning. Hjärnträffen riktar sig till personer som nyligen fått en demensdiagnos och erbjuder deltagande i mindre grupp utan myndighetsbeslut.

Dagverksamheten utgår från ett personcentrerat och rehabiliterande arbetssätt, där individens resurser och behov står i centrum. Aktiviteterna är inspirerade av FINGER-modellen och syftar till bibehållen eller ökad livskvalitet och självständighet. FINGER-modellen är baserad på de vetenskapliga resultaten av FINGER-studien, som visar att koordinerade livsstilsåtgärder inom fem områden kan förebygga eller fördröja utvecklingen av kognitiv svikt. Dessa områden är: hälsosam kost, fysisk

aktivitet, kognitiv träning, sociala aktiviteter och kontroll av hjärt- och kärlrelaterade riskfaktorer

För att öka möjligheten för personer med demenssjukdom att leva ett gott liv och kunna bo kvar i det egna hemmet så länge som möjligt, kommer verksamheten att arbeta för att fler personer ska få tillgång till Hjärnträffen eller dagverksamhet i ett tidigare skede av sjukdomen.
Det ska ske genom förbättrad samverkan externt och internt, se över möjligheten att erbjuda dagverksamhet som en insats utan behovsprövning samt stärka kommunikationen genom utveckling av kommunikationsvägar och informationsmaterial med målet att nå målgruppen i rätt tid.

Stjärnmärkning

Dagverksamheterna har genomgått ett utvecklingsarbete enligt en av Svenskt Demenscentrum framtagen utbildningsmodell för att öka kunskap om demenssjukdomar och ge ytterligare verktyg för att arbeta personcentrerat. När minst 80% av personalen har genomfört samtliga fyra utbildningssteg och arbetar utifrån modellen tilldelas diplomet Stjärnmärkt. Stjärnmärkningen omprövas sedan varje år. Under 2024 blev dagverksamheterna stjärnmärkta och var då först ut i förvaltningen.
Vård - och omsorgsboende samt Din kommunala hemtjänst har plan för utbildning och implementering utifrån nämndens beslut att samtliga verksamheter ska stjärnmärkas. Under 2025 stjärnmärktes handläggarna inom utredning äldre, anhörigkonsulenterna och Eriksdal vård - och omsorgsboende. Näst på tur är av boendeenheterna är Dragonens vård - och omsorgsboende. Nämnden följer resultatet.

Demenssamordnare och demensteam

Äldrenämnden har en särskild demenssamordnare och ett demensteam som med olika kompetenser arbetar med att ge råd, stöd och handledning kring omvårdnad, förhållningssätt och bemötande av personer med demenssjukdom både till anhöriga och till personal – i ordinärt boende och på vård - och omsorgsboende. Demensteamet i Umeå fick 2025 Demensförbundets utmärkelse Årets Demensteam och fonden stipendiet som syftar till att uppmärksamma ett multiprofessionellt demensteam/kognitivt team och bidra till att sprida goda exempel i Sverige

Handlingsplan för Standardiserat insatsförlopp (SIF) vid demenssjukdom tas fram

Standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom (SIF) är en modell som Socialstyrelsen har tagit fram för att stödja ett personcentrerat arbetssätt och

mångprofessionell samverkan kring personer med demenssjukdom.
Implementering av SIF inom äldreomsorgen är sedan tidigare påbörjat.
För att säkerställa införandet upprättas en gemensam plan för äldreomsorgen.
Planen sträcker sig över fem år med årlig översyn och koppling till konkreta åtgärdslistor som beskriver utvecklingsområden och förbättringsarbeten.
Planen bygger på nationella riktlinjer, strategier och det lokala vårdprogrammet i Västerbotten.

Förebygga

Äldrenämnden prioriterar förebyggande insatser för att ge förutsättningar för den äldre att leva ett självständigt liv och möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Krav på förebyggande arbete finns numera såväl i hälso- och sjukvårdslagen som i den nya socialtjänstlagen på ett mer tydligt sätt än tidigare, och omställningsarbete kopplade till dessa lagstiftningsförändringar går hand i hand.

I nämndens förebyggande arbete ingår att ge information och vägledning såväl som att inspirera till ett liv som förebygger psykisk och fysisk ohälsa. Äldreomsorgens resurser, både ekonomiskt och i form av personal, behöver räcka till de som bäst behöver. Förvaltningen samlar flera professioner både inom egen förvaltning och berörda andra förvaltningar i ett särskilt processarbete för ett gemensamt prioritera och driva det fortsatta förebyggande arbetet i linje med nämndens strategi och övergripande mål om självständighet i hemmet och en trygg och säker vård -och omsorg.

Exempel på pågående arbeten är att förebygga fall, förebygga ofrivillig ensamhet, upprätthålla sina egna förmågor, främja hälsosamma matvanor och främja munhälsa hos äldre, och att förebygga uppkomst av demens.

Äldreomsorgens mottagningsenhet – för rätt stöd i rätt tid

Äldreomsorgens mottagningsenhet, med målet att förbättra tillgänglighet och stödet för kommuninvånarna öppnade i oktober 2024. Enheten bemannas av handläggare och har öppet veckans alla vardagar.

Enheten är ett resultat av äldres önskemål om enklare kontaktvägar in till Utredning äldre. Här ges information i en mängd frågor som är viktiga för kommunens äldre invånare och personal inom hemtjänst och hemsjukvård kan hjälpa äldre som redan har insatser att snabbt få kontakt vid ex förändrade behov.

Syftet är också att tidigt kunna ge rätt information och hänvisningar för att stötta ett självständigt liv. Det faller också väl in med nya socialtjänstlag - socialtjänstens insatser ska vara lättillgängliga.

Seniortorget – inspiration och kunskap för ett aktivt liv

Seniortorget främjar ett aktivt och självständigt liv för seniorer genom information, inspiration och samverkan. Tillsammans med olika aktörer erbjuds föreläsningar och aktiviteter som bygger på forskning om hälsosamt åldrande. Flera föreläsningar sänds digitalt och kan ses i efterhand, vilket ökar tillgängligheten.

Digitalisering är ett viktigt område där Seniortorget bidrar till ökad kunskap och trygghet. Genom regelbunden IT-hjälp, i samarbete med universitet och civilsamhälle, får seniorer stöd i att använda digitala tjänster. Digitala Seniortorget, en webbaserad plattform som tagits fram tillsammans med seniorer och samverkansparter gör det enkelt att hitta aktiviteter, mötesplatser och frivilliguppdrag.

Som en del i kommunens arbete för att förebygga fallolyckor har träningsprogrammet Stark och säker utvecklats. Programmet har spridits i både stad och landsbygd genom samverkan med föreningar och fritidsnämnd.

För att stödja kvarboende har Seniortorget bidragit med kunskap om boendealternativ. På umea.se finns samlad information under ”Bo bra” om olika boendeformer, hur bostäder söks och tips inför flytt.

Framåt är fokus att nå fler med digitala sändningar, utveckla innehållet och guida seniorer till social gemenskap – både i stadens olika delar och på landsbygden

Länk: Seniortorget - Umeå kommun

Mötesplatser och aktiviteter

Mötesplatser och aktiviteter särskilt riktade för äldre finns runt om i hela kommunen.

Äldreomsorgen utvecklar denna del av den preventiva verksamheten i nära samarbete med civilsamhället, andra verksamheter och samarbetspartners. Mötesplatser kan till exempel bemannas av volontärer.

Aktiviteter görs tillgängliga via Digitala Seniortorget-appen och nyhetsbrev.

Det viktiga volontärskapet

Utvecklingsarbetet för att minska isolering, minska ofrivillig ensamhet och öka möjligheten till social samvaro mellan Utredning äldre och Frivilligcentralen fortsätter. Handläggaren kan med den äldres tillåtelse förmedla kontakt med Frivilligcentralen för att få kontakt med någon av de volontärer som är aktiva. Frivilligcentralen tar kontakt och arbetar med att matcha personen med lämplig volontär. Handläggaren följer upp med den äldre hur det gått.

Frivilligcentralen är också en viktig samverkanspartner till Seniortorget och i samverkan med pensionärsorganisationerna. Till exempel genomförs s.k. Pratcaféer i olika delar av Umeå för att erbjuda samvaro i det egna bostadsområdet samt Digitaldagar för de som vill bli mer aktiva digitalt. På Frivilligcentralen ges också återkommande digitalt stöd kring ex mobiler och appar i ett samarbete med Umeå Basket samt att det finns volontärer som kan hjälpa till att installera utrustning i hemmet.

Civil beredskap

Äldrenämnden och övriga nämnder har under 2025 i reglementet fått ett tilldelat ansvar för civil beredskap. Vi befinner oss dessutom i ett osäkert omvärldsläge och för att säkerställa en

trygg vård och omsorg utvecklar nämnden arbetet med civil beredskap, ett område som rymmer både krisberedskap och civilt försvar. För att samhällsviktig verksamhet inom nämndens ansvarsområde ska kunna bedrivas även under störda förhållanden arbetar förvaltningen bland annat med kontinuitetshantering och att utveckla krisledningsorganisationen.

Civil beredskap är ett aktuellt område där det ständigt fattas nya beslut, både på statlig och kommunal nivå. Enligt kommunfullmäktiges *Inriktning för förmågehöjning Civil beredskap* ska arbete omgående inledas för att kommunen ska ha en grundläggande förmåga (72 timmar) att bedriva samhällsviktig verksamhet i kris och krig. Senast 2027 ska förmågan ha höjts till att kunna bedriva samhällsviktig verksamhet i 2 veckor.

Den 1 januari 2026 träder enligt förslag en rad bestämmelser i kraft i hälso- och sjukvårdslagen som rör civil beredskap inom hälso- och sjukvård. Bestämmelserna kommer troligen ha en betydande påverkan på nämndens verksamheter och innebär i korthet att kommuner och regioner:

- Får utökade skyldigheter att planera sin vård tillsammans
- Blir skyldiga att lagerhålla sjukvårdsprodukter (träder i kraft 1 januari 2027)
- Kan bli skyldiga att hjälpa varandra vid katastroftillstånd
- Ska ingå i totalförsvarsplaneringen

För att kunna nå de kommungemensamma målen och de nya krav som kommer av lagstiftning behöver arbetet med civil beredskap fortsätta att utvecklas och resurssättas. Äldrenämnden kommer därför att förstärka med en särskilt avsatt tjänst. En nyckel är samverkan med andra nämnder och förvaltningar, inte minst med tekniska nämnden som har fått ett särskilt uppdrag rörande reservkraft, livsmedel, drivmedel och förbrukningsmaterial/reservdelar.

Brottsförebyggande arbete

Nämnden beslutade under 2025 om en extern granskning av hur brott mot äldre hanteras inom nämndens verksamheter med särskilt fokus på polisanmälningar. Granskningen förväntas återrapporteras till nämnden i början av året och ge vägledning kring fortsatt arbete. Nämnden har även gett förvaltningen i uppdrag att polisanmäla misstänkta brott mot äldre och ta fram rutin för detta, att samverka med kommunens säkerhetsenhet, polismyndighet, Centrum mot våld och Kvinno- och tjejjouren i Umeå samt tillse att stöd till brottsoffer ges. Arbetet fortsätter under året.

En lagförändring som kommer påverka och möjliggöra ökat informationsutbyte mellan myndigheter är att en ny sekretessbrytande bestämmelse (prop. 2024/25:180) träder i kraft 1 december 2025. Den möjliggör utbyte av information på begäran och eget initiativ mellan alla myndigheter i syfte att förebygga, motverka, upptäcka och utreda brott, felaktiga utbetalningar, fusk och regelöverträdelser. Socialtjänstsekretessen är inte längre undantagen. Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att ta fram kunskapshöjande insatser för socialtjänsten utifrån lagförändringen. Kompetensutveckling behövs inom samtliga verksamheter inom äldrenämndens verksamhetsområde.

I Umeå Kommuns brottsförebyggande program ersätter tidigare styrdokument inom området och blir ett paraply för all brottsproblematik är fokus på att minska riskfaktorer och arbeta förebyggande. Alla nämnder ska bedriva ett brottsförebyggande arbete integrerat i sitt grunduppdrag.

Äldrenämnden har bland annat genom Seniortorget återkommande bjudit in polisen för att ge information till de äldre hur de kan skydda sig mot bland annat ID-kapningar och telefonbedrägerier. Brottsförebyggande åtgärder har också stärkt genom tydliga rutiner för upptäckt av våld i nära relation och samarbete med Umeå kvinno- och tjejjour har inletts med hemtjänsten. Arbetet fortsätter under året, med kompetensutveckling och med fortsatt samarbete med andra.

Äldrenämnden har också betonat att Umeå Kommuns brottsförebyggande råd, UmeBrå, särskilt behöver uppmärksamma våld mot äldre.

Relaterade styrdokument

- Umeå Kommun brottsförebyggande program (beslutas i kommunfullmäktige i december 2025)

Information och kommunikation

Äldreomsorgen är en offentlig verksamhet som finns till för äldre invånare med behov av stöd för att klara sin vardag. Äldreomsorgen vill också inspirera till ett självständigt och bra seniorliv. Det innebär att vi har ett viktigt informationsansvar. För att nå fram på bästa sätt behöver vi utgå från målgruppens behov och förutsättningar. Det är också viktigt att möta upp artiklar, insändare och frågor i media.

Verksamheterna arbetar utifrån årlig framtagen kommunikationsstrategi och har stöd av förvaltningens kommunikatörer. Intern kommunikation behöver vara uppdaterad så att alla i organisationen har den information de behöver för att kunna utföra sitt uppdrag och för att känna delaktighet i nämndens hela grunduppdrag.

För att lyfta fram goda exempel i verksamheterna utses månatligen Månadens goda exempel och presenteras i äldrenämnden. Dessa utses i samverkan med fackliga samverkanspartners och bygger på nomineringar som skickats in. Två gånger/år lyfter äldrenämnden själv fram goda exempel som uppmärksammats vid ex besök i verksamheterna. Det är äldrenämndens presidium som utser dessa. Det är också en del av att vara en lärande organisation, det som fungerar väl i en verksamhet kan inspirera andra.

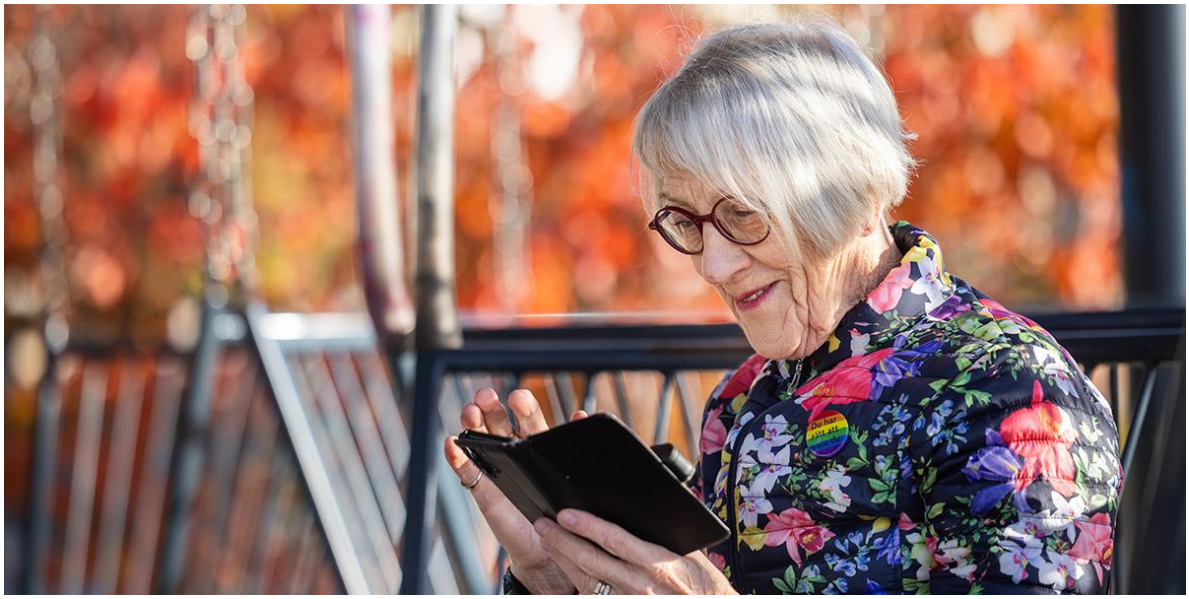

Digitalisera

Den digitala omställningen i verksamheterna behöver öka i snabb takt. Det är en nödvändighet både för att nå målet om ökad självständighet och kvarboende i det egna hemmet samt för att vård - och omsorgspersonal ska räcka till insatser där de verkligen behövs. För att skapa bättre förutsättningar för den digitala omställningen etablerar äldrenämnden under 2026 en utförarenhet för digitala insatser, benämnd Digital vård och omsorg. Målbilden är en tvärprofessionell enhet vars uppdrag är att utföra digitala insatser och åtgärder till den äldre, samt att bistå verksamheternas personal med rådgivning, stöd och via digitala kanaler.

Införandet av trygghetsskapande teknik inom vård- och omsorgsboenden slutfördes under 2025 vilket medför att samtliga boenden har ny basteknik, exempelvis i form

av trygghetslarm med tillbehör, samt att ca 650 platser har utrustats vårdsensorn Room-mate. Användningen av vårdsensorer medför att riskfyllda situationer kan upptäckas och risk för exempelvis fall kan minskas samtidigt som personalen får ett mer anpassat stöd i det dagliga arbetet genom underlättad planering och prioritering av insatser.
Under 2026 ligger fokus på hur data och information som produceras kan användas på bästa sätt i den pågående omställningen för att säkerställa att förväntade nyttor realiseras.

Hos personer som bor kvar i ordinärt boende finns sedan tidigare dessa vårdsensorer installerade men användningen har hittills varit begränsad till att endast omfatta tillsyn nattetid. Under hösten 2025 påbörjades ett pilotprojekt för att utvärdera hur larmfunktionerna fungerar i ordinärt boende. Syftet är att ytterligare höja säkerheten och tryggheten för den enskilde samt att värna om den enskildes integritet genom att minimera antalet planerade digitala tillsyner. Beroende på resultat av piloten sker ett eventuellt ett breddinförande preliminärt under 2026.

Utifrån att införandet av ett nytt processtöd avbröts och avtalet med leverantören ömsesidigt avslutades har ett nytt upphandlingsprojekt påbörjats som fortlöper under 2026. Målbilden är att upphandlingen ska vara klar till januari 2027 och att äldrenämnden därefter planerar för ett kommande införandeprojekt.
Upphandlingen vilar på deltagandet i SKRs initiativ Handslaget vilket innebär att det förfrågningsunderlag som Handslaget tagit fram kommer att användas i den kommande upphandlingen. Under den pågående upphandlingen fortsätter verksamheterna att använda det befintliga verksamhetssystemet där flera uppdateringar sker för att upprätthålla god funktionalitet. Detta inkluderar exempelvis införandet av en ny modul för hälso- och sjukvårdsprocessen som benämns Hälsoärende.

Införandet av planeringsverktyg har genomförts inom den kommunala hemtjänsten med gott resultat och under 2026 planeras för fortsatt införande i fler verksamheter. Vård- och omsorgsboende genomför en pilot som ligger till grund för beslut gällande ett eventuellt breddinförande. Även inom Hälso-och sjukvård i hemmet pågår förberedande dialoger inför ett preliminärt införande. Planeringsverktyget underlättar både planering av insatser och logistik samt uppföljning och finns tillgängligt i personalens arbetsmobiler.

Under 2025 påbörjades även införandet av ett nytt hjälpmedelssystem med syfte att leva upp till lagstadgad skyldighet gällande spårbarhet av hjälpmedel samt ökad

effektivitet i hjälpmedelsprocessen. Under 2026 ger detta goda förutsättningar för att följa upp och identifiera förbättringsområden kopplat till hjälpmedelsprocessen.

Under det gångna året har flera initiativ gällande datadriven verksamhet samt användning av AI initierats. Dessa initiativ fortlöper under 2026 med fokus på att effektivisera och kvalitetssäkra såväl administrativa processer som mer vård- och omsorgsnära aktiviteter.

Digitalisering är inte bara en nödvändighet inom äldreomsorgen. Den kommungemensamma planen för digital omställning slår fast att alla nämnder och kommunala bolag ska arbeta för att skapa nytta för kommuninvånarna och bidra till en bättre användning av kommunens resurser.

Relaterade styrdokument

- Kommungemensam Plan för digital omställning 2025–2028

Nära vård i samverkan

Omställningen till nära vård handlar om att skapa en vård och omsorg som utgår från invånarnas behov, inte utifrån organisatoriska gränser.

För att möta invånarnas behov krävs ett helhetsperspektiv. Det innebär att hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola, elevhälsa och andra samhällsaktörer behöver arbeta tillsammans, inte var för sig.

I Västerbotten tas nu ytterligare ett kliv framåt genom att ta fram en gemensam plan för primärvården. Primärvården är en gemensam vårdnivå och ett gemensamt åtagande mellan

kommuner och region. Primärvården har en nyckelroll och är ofta den första kontakten invånaren har med vården. Här finns möjligheten att fånga upp behov tidigt, samordna insatser och bygga långsiktiga relationer. En stark primärvård är avgörande för att nå målet om god och jämlik hälsa för alla. Den gemensamma planen för primärvård bygger på den gemensamt framtagna framtidsbilden och Färdplan Nära vård 2030. Den utgår från vägledande principer för samverkan och syftar till att skapa förutsättningar för en sammanhållen vård och omsorg utifrån invånarens perspektiv.

Den gemensamma planen för primärvård innehåller aktiviteter som behöver prioriteras under 2026.

I Umeå finns konkreta exempel på hur omställningen tar form. Här utvecklas hemsjukvårdsteam där läkare och kommunens sjuksköterskor arbetar tillsammans. Målet är att skapa trygghet, kontinuitet och en mer personcentrerad vård.

Nya arbetssätt växer fram med förbättrade kontaktvägar, strukturerade ronder och gemensamma hembesök. Det är ett tydligt exempel på hur vi kan skapa en mer sammanhållen och effektiv vård för dem som behöver det mest.

Omställningen till nära vård är ett långsiktigt arbete. Det kräver både uthållighet och samarbete över tid

Relaterade styrdokument för Nära vård

- Färdplan Nära Vård 2030 i Västerbotten (KF 2023)

Kvalitet- och patientsäkerhetsarbete

Den lagstiftning som äldrenämndens verksamheter förhåller sig till innehåller krav på god kvalitet och god och säker vård, som systematiskt ska följas upp, utvecklas och säkras.

Med god kvalitet menas att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten. Aktuella krav och mål finns i lagar, föreskrifter och bestämmelser om hälso- och sjukvård och socialtjänst, samt de mål och strategier som nämnden fastställt.

Som stöd och styrning för kvalitetsarbetet används nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som följer Socialstyrelsen föreskrifter. Ledningssystemet reviderades senast 2024. Verksamhetschefer ansvarar för det systematiska kvalitetsarbetet på verksamhetsnivå medan det övergripande arbetet sker genom stöd och struktur i de olika delarna.

Systematiska uppföljningar över tid, analyser, och jämförelser med andra verksamheter och jämförbara kommuner är ett sätt för att kunna bedöma och identifiera förbättringar för kvalitet. Kvalitetsregister finns också som stöd. De kvalitetsregister som äldreomsorgen använder sig av är Senior alert, Palliativa registret samt Svenskt register för beteendemässiga och psykiska symptom vid demens (BPSD). Arbetet med att använda underlag från kvalitetsregister som en del i förbättrings- och utvecklingsarbete behöver stärkas under året.

Verksamheterna ska rapportera avvikelser, som analyseras och åtgärdas för att minimera risken att negativa händelser inträffar igen. Allvarliga vårdskador utreds och anmäls till Inspektionen för vård – och omsorg enligt Lex Maria. Allvarliga missförhållanden utifrån socialtjänstlagen anmäls enligt Lex Sarah.

En samlad bild över det kvalitets- och patientsäkerhetsarbete som utförts under året redovisas i nämndens kvalitetsberättelse, patientsäkerhetsberättelse och dataskyddsberättelse. Berättelserna innehåller resultat från uppföljningar och egenkontroller som lägger grunden för kommande års prioriteringar inom kvalitet och patientsäkerhet.

I internkontrollplanen för året har nämnden identifierat att fortsatt fokus och utveckling av samverkan mellan omvårdspersonal och legitimerad personal och tillhörande ledning behövs för att öka kvaliteten för vård- och omsorgstagare. Väntetider till arbetsterapeut och fysioterapeut i hemsjukvården har minskat men är fortfarande långa vilket kan innebära uteblivna/fördröjda rehabiliteringsinsatser.

Utifrån inträffade händelser är risken att risker och brister inte upptäcks i tid ett tillägg i internkontrollplanen för året. En genomlysning genomförs av nämndens avvikelseprocess, som kan ses som en aktivitet för att reducera risken. Genomlysningen kommer att generera ytterligare åtgärder under året. Nämnden får en månatlig rapport av antalet inkomna lex Sarah-rapporter samt samtliga anmälda lex Sarah och Lex Maria. Antalet anmälningar rapporteras också enligt nämndens styrkort.

Utifrån resultat av externa granskningar av nämndens systematiska kvalitetsarbete samt Dragonens vård - och omsorgsboende kommer ytterligare aktiviteter prioriteras.

Arbete med kvalitetsindikatorer på såväl verksamhets- som nämndsnivå startade 2025 och har genererat några nya nyckeltal för kvalitetsområdet, se styrkort. Arbetet kommer att fördjupas under 2026.

De kvalitetsdeklarationer, innehållande lokala värdighetsgarantier, som socialnämnden beslutade om 2014 ska revideras under året.

Dialog kring verksamhetens kvalitet, vad som fungerar och vad som behöver förbättras behöver vara ständigt pågående på alla nivåer. I det ingår också att föra dialog med pensionärsorganisationerna via UPR.

Nämndens relaterade dokument inom kvalitetsperspektivet

- Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ÄN 2024
- Kvalitetsberättelse ÄN 2025
- Patientsäkerhetsberättelse ÄN 2025
- Dataskyddsberättelse ÄN 2025
- Internkontrollplan ÄN 2026

Minoritetsarbete

Umeå kommun ingår i förvaltningsområdet för finska, meänkieli och samiska, vilket innebär att språken och den tillhörande kulturen har ett förstärkt skydd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Det innebär bland annat att kommunen vid efterfrågan från den enskilde ska erbjuda äldreomsorg helt eller till väsentlig del på finska, meänkieli respektive samiska.

Hemtjänst finns att få på finska hos den kommunala utföraren och flertalet av de externa utförarna erbjuder stöd på minoritetsspråken. En enhet med finsk profil finns på Ersboda vård- och omsorgsboende och en enhet med samisk profil på Tegs vård- och omsorgsboende. Det finns finskspråkig personal inom äldreomsorgens mottagningsenhet.

Äldreomsorgen samordnar samråd, konsultationer, aktiviteter och mötesplatser i syfte att främja språk och kultur hos minoritetsgrupper och urfolket samerna. Under året kommer nya initiativ att testas och implementeras, bland annat hembesök på meänkieli, i samarbete med frivilliga.

Vad tycker de äldre?

Nämnden följer via den nationella brukarenkäten ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen” de äldres bedömning av upplevd kvalitet i verksamheten. Från och med i år kommer enkäten endast att skickas ut vartannat år utifrån Socialstyrelsens bedömning att kommunerna behöver tid att implementera nya arbetssätt och möjlighet att hinna se effekt av åtgärder.

Frågorna i enkäten handlar om sociala aktiviteter, trygghet, förtroende för personal, bemötande och samarbete med anhöriga. Målet är att öka brukarnöjdheten. Över tid ses svarsfrekvensen sjunka i brukarundersökningen inom såväl hemtjänst som vård och omsorgsboende. 2025 ökade dock svarsfrekvensen marginellt jämfört med föregående år.

Verksamheterna prioriterar förbättringsåtgärder för nästkommande år. Inom hemtjänsten fortsatt fokus på fast omsorgskontakt. Vård och omsorgsboende fortsätter arbetet med att återkoppla och föra dialog om resultatet vid den individuella uppföljningen av genomförandeplanen. Fokus är också fortsatt på att skapa meningsfulla och personcentrerade aktiviteter.

Förra året tillkom ett nytt nyckeltal om kommunikation mellan svarande och personal kopplat till det svenska språket. Satsningar görs på språkhöjande insatser i verksamheterna även under nästa år. Inom vård och omsorgsboende var det större andel som svarade att personalen pratar och förstår svenska tillräckligt bra, jämfört med förra året.

Länk: Öppna jämförelser – Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? - Socialstyrelsen

Hemtjänstindex

Hemtjänstindex är en samling data som på olika sätt indikerar kvalitet inom hemtjänsten. Här ingår t ex resultat av brukarenkäter, information på kommunernas hemsidor, handläggning och utveckling. Hemtjänstindex startade på initiativ av SPF seniorerna och har utvecklats med stöd av Allmänna arvsfonden och publicerades första gången 2022. Rapporter sammanställs till kommunerna både på övergripande hemtjänstnivå och på utförarnivå där det är möjligt. Resultat sammanställs i äldrenämndens kvalitetsberättelse.

Utifrån resultat 2025, som publiceras i december, kommer nya aktiviteter tas fram i berörda verksamheter.

Länk: Hem - Hemtjänstindex

Äldrenämndens planering för inriktningsmål och tillhörande program

Inriktningsmål

Inriktningsmålen syftar till att skapa riktning och förändring i en avgränsad fråga eller inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer.

Samtliga nämnder förväntas verka för att inriktningsmål kan uppfyllas och att program med fokusområden och åtgärder kan verkställas.

Äldrenämnden har ett särskilt inriktningsmål destinerat:

- Mål 3 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att utforma samhället såväl som sina egna liv.

Äldrenämndens planerade aktiviteter utifrån inriktningsmålet under 2026

I nya socialtjänstlagen utökas portalparagrafen om jämställdhet. Socialtjänsten ska, utöver att främja jämlika levnadsvillkor, även främja jämställda levnadsvillkor. En majoritet av landets kommuner uppger att de i dagsläget har utmaningar med att uppnå målen kopplade till jämställdhet i den nya socialtjänstlagen. Inom äldreomsorgen har det under 2025 genomförts en kartläggning av vilka utbildningar som idag erbjuds och är tillgängliga för medarbetare samt om det finns en systematisk uppföljning av effekter av utbildningar samt vilka luckor och utvecklingsbehov som kunnat identifieras. Kartläggningen tog avstamp i forskning och utveckling av jämställdhet och jämlikhet och landade i att dessa perspektiv hänger tätt samman med värdegrundsarbete.

Under 2026 kommer arbetet fortsätta med att jobba in och vid behov utveckla och implementera chefsstöd och utbildningsmoment till verksamheter avseende värdegrund, jämlikhet och jämställdhet.

Inom utredning äldre, som under flera år arbetat med jämställdhetsperspektiv i handläggning och beslut, har under 2025 en analys genomförts av väntetider till särskilt boende som visar att kvinnor har längre väntetid i snitt än män. Även dagverksamhet och avlösning har setts över. En åtgärdsplan tas fram för fortsatt arbete.

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla.
Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre:
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.
Programmet omfattar ett antal fokusområden.

Äldrenämnden har för perioden **två** särskilt utpekade fokusområden inom detta program:

Fokusområde 4 - Boende och bebyggelsemiljö

Detta fokusområde handlar om att i takt med fortsatt tillväxt utveckla boendemiljöer som är trygga, tillgängliga och som främjar delaktighet samt möten mellan människor.

Särskilt åtagande
4.2 Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer. Arbetet utgår ifrån rekommendationerna i rapporten ”Umeås stadsdelar – så står det till”, samt ”Program för hållbar landsbygdsutveckling” i Umeå kommun, som understryker vikten av att stärka mötesplatser, skapa förutsättningar för socialt sammanhållna stadsdelar och tätorter, samt platser och motverka såväl fysiska som sociala barriärer i det offentliga rummet.

Huvudansvar: KS, BN, FN, KN, TN, ÄN UKF genom Bostaden och Ultra

Fokusområde 5 - Arbete och försörjning

Arbete och sysselsättning har betydelse för människors livskvalitet och delaktighet och inflytande i samhällslivet. Att kunna försörja sig är en grundläggande förutsättning för goda livsvillkor och för att minska socioekonomiska skillnader. Även sambandet mellan arbete eller sysselsättning och god hälsa är väl belagt i forskningen. Lika viktigt som sysselsättningen

i sig är rätten till yrken utefter ens kompetens. En jämlik arbetsmarknad är vad som på allvar skapar förutsättningar för ett jämlikt och socialt hållbart samhälle

Särskilt åtagande
5.1 Skapa förutsättningar för att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden.
Utbildning är en nyckel till försörjning, inte minst för personer i olika typer av utsatthet, och en grundläggande faktor för att kunna stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. Kort eller ingen utbildning innebär markant högre risk för arbetslöshet, lägre lön och i förlängningen ohälsa. De data som kommunen har kring livsvillkor, ekonomi och hälsa utgör beslutsunderlag för att prioritera och följa upp kommunens arbete med jämlikhet och folkhälsa. Huvudansvar: FGN, GVN, KS, IFN, **ÄN,** UKF genom Bostaden

Nämndens arbete för att uppfylla programåtaganden i Program för social hållbarhet

4.2 Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer

Äldrenämnden arbetar tillsammans med civilsamhället för att främja olika mötesplatser och aktiviteter för äldre tillsammans med andra. En översyn har genomförts för att ta ut riktningen framåt. Mötesplatserna ska främja social gemenskap och vara ett led i det förebyggande och preventiva arbetet.
Utöver detta sker samarbete kring aktiviteter och inspiration till ett aktivt seniorliv via Seniortorgets verksamhet. De digitala sändningarna är ett sätt att främja social gemenskap genom visningar på till exempel bygdegårdar där flera personer kan ta del av information och inspiration tillsammans.

5.1 Skapa förutsättningar för att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden

Äldrenämnden arbetar på flera sätt för en bättre folkhälsa - främst genom förebyggande insatser, tidiga insatser vis demenssjukdom och med fokus på psykisk hälsa. Ofrivillig ensamhet är ett betydande folkhälsoproblem och arbete för att tydligare uppmärksamma detta genomförs bland annat genom att utveckla bättre stödjande checklistor till handläggarna inom myndighetsutövningen att använda i samband med utredning och uppföljning. Forskning visar att psykisk ohälsa drabbar minoritetsgrupper i större omfattning. Läs mer om nämndens minoritetsarbete under avsnittet Kvalitet och patientsäkerhetsarbete.
Äldreomsorgen ledde arbetet med att genomföra en kartläggning av folkhälsoarbetet under 2025. Kartläggningen överlämnades till kommunstyrelsens förvaltning för eventuella beslut i kommunstyrelsen.

Kompetensutveckling ska kontinuerligt erbjudas berörd personal. Äldreomsorgen samverkar både internt och externt kopplat till folkhälsoarbete på olika nivåer och har bidragit till att kartlägga samverkan i folkhälsofrågor internt med syfte att nå framdrift. Utifrån kommungemensam *Handlingsplan för suicidprevention* arbetar äldreomsorgen med olika insatser för att öka kunskap och förebygga suicid. Arbetet samordnas i den suicidpreventiva samverkansgruppen för Umeå Kommun och förvaltningarna ansvarar för olika aktiviteter som årligen följs upp och sammanställs. Det övergripande målet är att minska antalet suicid i Umeå kommun.
En digital- samt fysisk internproducerad kurs Viktiga samtal om kunskap, verksamhetsstöd och bemötande av psykisk ohälsa, våldsutsatthet och skadligt bruk och beroende pågår som pilot inom kommunal hemtjänst och vård och omsorgsboende. En kommande utvärdering utgör beslutsunderlag inför eventuellt breddinförande, samt pilot för HSL personal.
Genom arbetet med digital vård - och omsorg utvecklas hälsodata - vilka parametrar som skulle kunna följas för att tidigare uppmärksamma ohälsa.

Uppföljning
Samhällsbyggnadsförvaltningen är programansvarig och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Nämnderna följer upp sina aktiviteter i rapport till Kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplaner i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Äldrenämnden följer upp sina särskilda åtaganden i årsbokslutet.

Kommunövergripande relaterade dokument

- Program för social hållbarhet 2025
- Handlingsplan suicidprevention KS 2022

Äldrenämndens tilläggsuppdrag

Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till äldrenämnden

Tilläggsuppdrag: 2023:1

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Tilläggsuppdrag: 2023:2

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Tilläggsuppdrag 2021:8

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottlighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta

Tilläggsuppdrag 2025:1

Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt

ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige

Tilläggsuppdrag 2025:9

Kommunfullmäktige ger personalnämnden tillsammans med för- och grundskolenämnden, individ- och familjenämnden och **äldrenämnden** i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor inom för- och grundskolenämndens, individ- och familjenämndens samt **äldrenämndens** verksamheter

Nämndens verkställande av kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag: 2023:1

Äldrenämnden bedriver sedan flera år ett omställningsarbete för att möta nuvarande och framtida utmaningar. Utifrån framtagen vision, övergripande mål och strategier tas riktningen ut och ett flertal beslut har fattats för att stödja kvarboende, öka det förebyggande arbetet, nyttja digitaliseringens möjlighet och förändra lokalförsörjningsinriktningen utifrån faktiska behov.

Ett omfattande scenarioarbete har genomförts och kommer ligga till grund för prioriteringar.

Umeå kommun satsar på att bli en datadriven kommun och har etablerat en tvärfunktionell styr- och samverkansgrupp som arbetar aktivt med insamling, hantering och analys av data för att förbättra sina processer och tjänster. Syftet är att använda data som en strategisk resurs för att förbättra beslutsfattande, utveckling och kunna ge effektiva tjänster för invånarna i samverkan mellan förvaltningarna. Genom att visualisera och tillgängliggöra data via digitala plattformar kan vi upptäcka samband, mönster och komplexa beroenden - en nödvändig pusselbit i omställningen. Arbetet fortsätter under året.

Tilläggsuppdrag: 2023:2

I ovan nämnda strukturella utvecklingsarbete samarbetar nämnden med övriga relevanta nämnder och på tjänstepersonsnivå förvaltningsgemensamt i alla de delar det är nödvändigt. Digitalisering och lokalförsörjning inom äldreomsorgen är i hög grad beroende av gemensamma utvecklingsinsatser och prioriteringar tillsammans med andra förvaltningar och nämnder. Tillsammans med flera förvaltningar och civilsamhället bedrivs ett arbete kring planering av ombyggnationen av Ålidhem.

Även arbetet med ny socialtjänstlag bedrivs kommunövergripande.

Nämnden ser också regionen, universitetet och civilsamhället som viktiga samarbetspartners, både för utveckling av verksamheten, för att underlätta kompetensförsörjningen och för gemensamt ansvarstagande.

Tilläggsuppdrag 2021:8

Äldrenämnden har fokuserat på förstärkt uppföljning av myndighetsbeslut under 2024 och 2025. Särskilda resurser har prioriterats för arbetet. Äldrenämnden deltar också i det nationella arbetet CURA som bland annat resulterat i checklistor som ska underlätta att upptäcka eventuella oegentligheter. Arbetet fortsätter under 2026. I kommande upphandlingsdokument för upphandling av hemtjänst kommer krav, uppföljning och kontroll utvecklas, inte minst för att förebygga risken för att oseriösa aktörer etablerar sig i Umeå.

Samarbete sker också med kommunens säkerhetsenhet både i specifika ärenden och för generell kompetensökning. Arbetet fortsätter under året.

Tilläggsuppdrag 2025:1

Uppdraget kommer att hanteras kommungemensamt med andra förvaltningar för att analysen ska bli likvärdigt utförd över nämnderna.

Äldrenämndens scenarioarbete kommer kunna vara en del av underlaget för en sådan analys.

Tilläggsuppdrag 2025:9

Nämnden har sedan tidigare använt ett överskott för att finansiera arbetsskor inom hemtjänst och hemsjukvård utifrån genomförd utredning. Fortsatt utredning ser över ytterligare behov och förutsättningar utifrån avsatta medel.

Äldrenämndens arbete med personalpolitiska mål

Ur Planeringsdirektiv, budget och investeringar 2026:

"Välfärden står inför stora utmaningar gällande finansiering och personalbrist. Vi behöver därför förnya våra arbetssätt och här ger digitaliseringen avgörande möjligheter. Vi behöver också förbättra vår samverkan över förvaltningsgränserna och med andra organisationer"

Personalpolitiska mål

- **Mål 5** - Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället. Samordningsansvar: personalnämnden
- **Mål 6** - Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30. Samordningsansvar: personalnämnden
- **Mål 7** - Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden. Samordningsansvar: personalnämnden

Nämndens verkställande av de personalpolitiska målen

Kompetensförsörjning är den absolut största utmaningen som äldrenämndens verksamheter står inför. För att möta utmaningen behöver arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare med långsiktigt hållbar arbetsmiljö, närvarande ledarskap och bra arbetsvillkor fortsätta men också intensifieras. Genom att använda kompetens rätt, prioritera arbetsmiljöarbetet, stärka ledarskapet och utveckla medarbetarskapet samt utnyttja tekniken smart, ökar äldreomsorgens attraktivitet.

Bristen på utbildade sjuksköterskor samt vård- och omsorgsutbildad personal kommer att öka fram till 2035. Det är och kommer att vara svårt att kunna rekrytera personal med rätt kompetens inom flera av förvaltningens yrkesområden.

Mål 5 - Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället

Utvecklingen av nya lösningar och arbetssätt behöver intensifieras och att arbeta för en ökad digitalisering och automatisering av delar i verksamheten är angeläget.

För att kunna rekrytera bredare ses roller över och arbetssätt förändras samt att arbetsuppgifter fördelas på ett annat sätt. Arbetet som påbörjats behöver fortsätta för att uppnå en märkbar och bestående förändring. Möjligheterna att kunna tillhandahålla utbildning för såväl yrkesrelaterade arbetsuppgifter som för språk och digitala kunskaper behöver säkerställas och utvecklas genom tydliga rutiner för urval och uppföljning.

Utifrån äldreomsorgens strategi, Kompetensförsörja, pågår ett processarbete där målet är att öka andelen undersköterskor inom nämnden verksamheter, ett arbete som fortsätter med framtagande av aktiviteter och genomförande. Utbildade

undersköterskor ska i huvudsak utföra de arbetsuppgifter som ingår i deras kompetens.

Tidigare planerade aktiviteter och åtgärder för att klara kompetensförsörjningen fortsätter. Studerande som gör praktik i verksamheterna är en stor framtida rekryteringsbas och alla verksamheter arbetar för att skapa förutsättningar för att ta emot studenter och praktikanter, såväl som feriearbetande ungdomar. Uppföljning och analys ska göras för att se hur många som väljer att vara kvar inom nämndens verksamheter efter genomförd praktik. Ambassadörsverksamheten, där egna medarbetare lyfts fram som goda förebilder för sina yrken fortgår då det bland annat är av betydelsen för att attrahera ungdomar att söka sig till vård- och omsorgsyrken.

Under året kommer ett samarbete enligt konceptet Ung Omsorg att genomföras inom vård – och omsorgsboende. Ung Omsorgs verksamhetside' handlar om att skapa meningsfulla möten mellan generationer, ge guldkant i tillvaron för de äldre och inspirera fler unga att välja att satsa på arbete inom äldreomsorgen

Ytterligare en del i att klara de ökade kompetensförsörjningsbehoven är vikten av ett aktivt arbete med både lång- och kortsiktig bemanningsplanering samt bemanningsekonomi. Utbildning för chefer i bemanningsplanering utgör en bas i det arbetet.

Kompetensen hos chefer och medarbetare när det gäller våld i nära relationer, hedersproblematik samt kunskapen kring äldre och psykisk hälsa ska öka. Detta för att rustas bättre inför komplexiteten i uppdraget.

För att klara kompetensförsörjningen behöver antalet avgångar på egen begäran minska. Att behålla arbetskraft är en av grundbultarna för att klara av den demografiska förändringen. Ett sätt att lyckas med detta är att arbeta aktivt med Sunt arbetslivs friskfaktorer.

Under året kommer arbetet med att samordna och strukturera upp förvaltningens arbete kopplat till utbildning att intensifieras.

Den nyinrättade utbildningsenheten inom HR har i sitt uppdrag att samordna, styra och kvalitetssäkra utbildningsprocesser i nära samverkan med verksamheter och strategiska funktionen. Utbildningsenheten ska främja ett hållbart, inkluderande och jämställt lärande som stärker medarbetarnas kompetens och förmåga att möta både nuvarande och framtida behov inom äldreomsorgen. Genom att vara en central enhet för lärande och kompetensutveckling ska utbildningsenheten bidra till en trygg och professionell omsorg. Enheten ska även bidra till ökad kvarvaro genom att erbjuda strukturerade, kvalitetssäkrade och relevanta utbildningsinsatser som stärker medarbetares engagemang, trygghet och utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det finns även ett särskilt utbildningsråd. Utbildningsrådet består av representanter från förvaltningen olika verksamheter. Rådet bedöms vara en viktig

funktion som ett komplement till utbildningsenheten för att kunna utveckla och prioritera rätt utbildningsinsatser inom äldreomsorgsförvaltningen. Det kan även bidra till bättre förutsättningar att samarbeta och dra nytta av varandras kompetens och perspektiv.

Mål 6 - Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30

Utifrån äldrenämndens fleråriga utvecklingsprogram för chefsförsörjning fortsätter arbetet för att förbättra chefernas förutsättningar.

Inom ramen för fastställd budget fortgår arbetet med att antalet medarbetare per chef inte ska vara fler än 30. Annan avlastning än att minska antalet medarbetare ska ses över för att möjliggöra för förvaltningens chefer att arbeta med ett så närvarande ledarskap som möjligt.

För att ge cheferna förutsättningar att möta och hantera förändringarna i samhället där det finns större risk för att bli utsatt för otillbörlig påverkan ska arbetet tillsammans med säkerhetsenheten fortgå och fördjupas.

Mål 7 - Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden

För en god hållbar arbetsmiljö fortsätter arbetet för att friskfaktorer ska utgöra en del i verksamheternas vardagliga arbete och förhållningssätt. Det systematiska arbetsmiljöarbetet bidrar till att förbättra arbetsmiljön genom att risker identifieras och som därefter ligger till grund för åtgärder som behöver vidtas. Den årliga uppföljningen av arbetsmiljöarbetet, medarbetarenkäten och aktiva åtgärder utgör underlag för verksamheternas förbättringsarbete.

Fokusområde för förvaltningen kommer att ligga på att arbeta med sjukfrånvaron för medarbetare under 30 år utifrån att den kategorin medarbetare ligger markant högre i korttidsfrånvaro. Detta arbete kommer ske i processen för kompetensförsörjning samt i samarbete med fackliga representanter på FSG.

Nämndens relaterade styrdokument inom personalperspektivet

- Kompetensförsörjningsplan för äldreomsorgen 2026–2029 (beslutas i december)
- Handlingsplan Starkt ledarskap inom äldreomsorgen ÄN 2023
- Utbildningsplan för äldrenämnden 2026 (beslutas i december)

Äldrenämndens drift- och investeringsbudget

Äldrenämndens budgetram för 2026 uppgår till 1 511,6 mnkr. Budgeten fördelas på verksamheterna hemtjänst, vård- och omsorgsboenden (inklusive hälso- och sjukvård), gemensamma kostnader och myndighetsutövning, öppen verksamhet

samt nämnd- och styrelseverksamhet. Hemtjänst samt vård- och omsorgsboenden står tillsammans för cirka 90 procent av nämndens totala budgetram.

Fördelning av tillskott från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har tilldelat äldrenämnden en budgetökning på 114,9 mnkr jämfört med 2025. Av det totala tillskottet avsätts 48,9 mnkr för indexjusteringar inklusive justerat PO-påslag. Nämndens budgetram har indexerats enligt följande:

- 3,89 % uppräkning av personalkostnader
- 2 % uppräkning av driftskostnader, såsom livsmedel och hygienartiklar
- 3 % uppräkning av köp av huvudverksamhet, (avser främst ersättning till externa hemtjänstutförare)
- 1 % uppräkning av nämndens intäkter
- Minskning av budgetramen till följd av lägre PO-pålägg, har proportionellt fördelats mellan verksamheterna

För att möta förändrade demografiska behov har nämnden av kommunfullmäktige tilldelats 24,5 mnkr. Medlen används främst för att stärka hälso- och sjukvården inom vård och omsorgsboende och hemtjänst samt förstärkning av digitaliseringsenhetens rambudget. Vidare utökas budgeten för enheten Utredning äldre, HR-avdelningen samt ledning för intraprenaden i Tavelsjöområdet.

Kommunfullmäktige har även beslutat om särskilda satsningar inom äldreomsorgen för 2026. Nämnden erhållit prioriterade medel:

- 22,0 mnkr – införande av kvalitetsundersköterskor på vård- och omsorgsboenden
- 7,0 mnkr - för att möjliggöra satsningar i enlighet med kommunens inriktningsmål
- 5,0 mnkr – utredning av införande av ramtid inom hemtjänsten
- 2,0 mnkr – pilotprojekt för modell för medarbetarinflytande
- 2,0 mnkr – förstärkt ledningsorganisation för att minskat antal medarbetare per chef
- 1,0 mnkr – satsning på arbetsskor i verksamheten

Omfördelning inom befintlig ram

Under 2025 genomfördes verksamhetsförändringar inom vård- och omsorgsboenden i samband med flytten från vård – och omsorgsboende på Tomtebo och Haga. Budgeten för 2025 inkluderade 35 mnkr i tillfälliga omställningskostnader vilka frigörs till 2026 års budget.

Hemtjänsten minskade under 2025, vilket medför en anpassning till ny nivå i budget 2026. Därutöver omfördelas medel som tidigare avsatts för oförutsedda utgifter. Totalt frigörs 54,0 mnkr.

För att möta nya åtaganden och säkerställa en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten omfördelas 26,9 mnkr av befintlig budgetram till områden med förändrade förutsättningar samt tidigare underfinansierade verksamheter exempelvis en förstärkt driftbudget inom HSL-verksamheten och utökad budget för ersättning till hemtjänstutförare.

Av de omfördelade medlen avsätts 18,5 mnkr till en volymbuffert för vård- och omsorgsboenden. Hemtjänsten har sedan tidigare budgeterat en volymbuffert på 10 mnkr. Resterande 8,6 mnkr budgeteras för omställnings- och utvecklingsinsatser, till exempel satsningar på utbildning samt satsning på utvecklingsledare inom hemtjänst, vård- och omsorgsboenden och hälso- och sjukvård.

Genom de prioriteringar som gjorts av det budgettillskott som tilldelats av fullmäktige, samt de omfördelningar som genomförts inom befintlig budgetram, sker endast mindre förändringar i andelsfördelningen mellan nämndens verksamheter. Andelen av den totala budgeten som avsätts för gemensamma kostnader ökar, främst till följd av en budgetförstärkning på 7 mnkr för utvecklingsarbete och satsningar som stödjer kommunens inriktningsmål. Hemtjänstens andel av nämndens budget minskar, vilket framför allt förklaras av en anpassning till utfallet föregående år och förmodat behov kommande år.

Tabell: Driftbudget per verksamhet 2026

Budget per verksamhet (mnkr)	Budget 2025	Budgettillskott Index och PO-justering	Budgettillskott prioriteringar	Förändringar inom ram	Budget 2026
1. Nämnd- & styrelseverksamhet	2,6	0,1	0,0	0,0	2,7
2. Hemtjänst i ordinärt boende över/under 65 år	524,1	16,8	20,6	-0,5	560,9
-varav dagverksamhet i ordinärt boende	*12,2*	*0,4*			*12,6*
-varav hälso- och sjukvård i hemmet	*124,9*	*4,3*	*8,0*	*1,3*	*138,5*
3. Vård- och omsorgsboende inkl korttidsboende	739,9	27,8	30,5	1,9	800,2
-varav korttidsboende inkl HSL	*67,4*	*2,3*			*69,7*
-varav hälso- och sjukvård särskilt boende	*110,7*	*3,6*	*7,5*	*6,5*	*128,2*
4. Öppen verksamhet	17,0	0,6	0,0	0,7	18,3
5. Gemensamma kostnader och handläggare myndighet	113,5	3,8	14,5	-2,1	129,6
Totalt	***1 397,1**	**48,9**	**65,6**	**0,0**	**1 511,6**

**Inkl. teknisk ramjustering 0,37 mnkr*

Investeringsram 2026 och plan 2027 – 2029

Kommunfullmäktiges budgetbeslut innehåller även medel för investeringar.
Äldrenämnden har för år 2026 beviljats investeringsmedel motsvarande 24,4 mnkr

avseende inventarier, utrusning, hjälpmedel och digital teknik för både reinvestering i befintliga lokaler och nya investeringar i dels fastigheter som kommunen äger dels till de lokaler som förhyrs eller uppförs av annan part. Av äldrenämndens investeringsbudget avser 19,4 mnkr reinvesteringar.

Tekniska nämnden ansvarar för att tillhandahålla fastigheter för äldrenämndens verksamheter. Utöver investeringsmedel direkt till äldrenämnden har kommunfullmäktige även avsatt medel till tekniska nämnden för fastighetsinvesteringar avseende äldreomsorg.

Under planeringsperioden 2026–2029 planeras byggstart för ett vård- och omsorgsboende med 60 platser i Sävar, vilket ska ersätta det befintliga boendet i Sävar.

I investeringsramen för 2025 ingick tidigare planering för ett nytt boende med 90 platser med driftstart 2030, Olofsdal. Detta projekt planeras inte längre genomföras under planeringsperioden 2026–2029. Den nuvarande planen är i stället att tillgodose behovet av nya platser genom extern förhyrning av ett nybyggt vård- och omsorgsboende på Haga med enligt behovsplan tillträde 2028.

Enligt framtagen behovsplan krävs ett nytt vård- och omsorgsboende vart fjärde år för att möta den demografiska utvecklingen och ändamålsenliga lokaler. Detta bedöms nödvändigt både för att tillgodose det växande antalet äldre och för att säkerställa en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning

Tabell investeringsram

Investeringsram 2026 och plan 2027-2029 (mnkr)	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Summa 2026-2029
Fastigheter totalt	**22 500**	**13 500**	**5 610**	**17 722**	**59 332**
Ram anpassning kommunala lokaler och boenden	5 500	5 500	5 610	5 722	**22 332**
Solgården VoB, anpassningar	17 000	8 000	0	0	**25 000**
Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa, del av VoB	0	0	0	2 000	**2 000**
Sävar Vård-och omsorgsboende 60 pl	0	0	0	10 000	**10 000**
Övrigt, totalt	**24 437**	**22 437**	**28 626**	**20 222**	**95 722**
Digitalisering, Ny	1 300	1 100	6 800	600	**9 800**
Inventarier/digitalisering externförhyrning, ny	3 737	3 737	3 800	767	**12 041**
Inventarier/Digitalisering/Hjälpmedel RE	19 400	17 600	18 026	18 855	**73 881**

Äldrenämndens styrning och uppföljning av externa utförare

Umeå kommun har upphandlat leverantörer som bedriver verksamhet avseende vård- och omsorgsboendeplatser enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) och hemtjänst enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). I november 2025 finns fem externa utförare av hemtjänst samt en (1) extern utförare av vård - och omsorgsboende (14 lägenheter).

De förfrågningsunderlag som ligger till grund för upphandling av extern verksamhet ställer krav på kvalitet som är jämförbar med de kommunala utförarnas kvalitet och följer kommunens upphandlingspolicy.

Uppföljning av avtalen redovisas till nämnd enligt särskild årlig plan som är framtagen utifrån kommunövergripande riktlinjer. Så långt det är möjligt ska det råda likvärdiga villkor för privata utförare och kommunens utförare

Syftet med uppföljning av externa utförare är att säkerställa den enskildes behov av insatser och måluppfyllnad utifrån genomförandeplanen, och att säkerställa att utförare följer de krav som är ställda i avtalet. Uppföljningen syftar också till att upptäcka eventuella oegentligheter och avvikelser gentemot avtalet, samt tecken på välfärdsbrott. Uppföljningarna ska även bidra till utveckling, lärande och förbättringar i verksamheten.

Nämnden får varje tertial ta del av fördelningen av antalet timmar hemtjänst fördelat på intern och externa utförare och kan på så sätt följa utvecklingen.

Under 2026 förändras upphandlingsmodellen för hemtjänst med en övergång till upphandling enligt LOU. Nämndens reglemente kommer att justeras så att det är nämnden som har ansvar och mandat över upphandling, uppföljning och förvaltning av avtal i enlighet med fattat beslut och av kommunfullmäktige beslutade nya riktlinjer.

Nämndens relaterade styrdokument för externa utförare

- Plan för uppföljning av externa utförare av vård - och omsorgstjänster 2025

Äldrenämndens styrkort 2026

Nämndens uppföljning till kommunfullmäktige	2023	2024	2025	2026
Andel äldre 65+ i särskilt boende (%)	4,0	4,0	3,8	Nyckeltal
Andel invånare 65+ år med hemtjänst i ordinärt boende (%)	8,2	8,4	8,1	Nyckeltal
Nöjda brukare hemtjänst	90 % *Kvinnor 91 %* *Män 88 %*	87 % *Kvinnor: 87%* *Män: 86%*	85 % *Kvinnor: 86%* *Män: 83%*	Förbättra
Nöjda brukare särskilt boende	69 % *Kvinnor: 71 %* *Män: 67 %*	72 % *Kvinnor: 71 %* *Män: 74 %*	73 % *Kvinnor: 76 %* *Män:* 71 %	Förbättra
Antal allvarliga vårdskador (Lex Maria)	3	5	5 (t.o.m oktober)	

Antal allvarliga missförhållanden (Lex Sarah)	0	3	3 (t.o.m oktober)	
Beslutade timmar hemtjänst	79 969	76 456 (T2)	69 117 (T2)	Nyckeltal
Belagda lägenheter på vård - och omsorgsboende	927	915 (T2)	909(T2)	Nyckeltal
Andel externa utförare av hemtjänsttimmar (%)	56	53 (T2)	49 (T2)	Nyckeltal

Nämndens egen uppföljning	2023	2024	2025	2026
Andel beviljade ansökningar om särskilt boende för äldre (Egen mätning) %	86	87 (T2)	85(T2)	Nyckeltal
Antal aktualiseringar (ansökningar)Utredning äldre	-	6397(T2)	6421(T2)	Nyckeltal
Personer som beviljas särskilt boende från det egna hemmet (ej från korttids och sjukhuset) %	43	46	46	Mål: 50%
Aktuella ärenden hemsjukvård SSK	-	Månatlig mätning		Nyckeltal
Antal aktuella ärenden hemsjukvård rehab	-	Månatlig mätning		Nyckeltal
Kösituation hemsjukvård	-	440 (T2)	319 (T2)	Nyckeltal
Åhörare som tar del av Seniortorgets digitala sändningar (enheter)	870	1983 (T2)	3814 (T2)	Nyckeltal
Nytt Andel korrekta genomförandeplaner utifrån fastställda kvalitetsparametrar	Inga mätningar	Inga mätningar	Inga mätningar	Mål:100%
Nytt Andel äldre som erbjudits en fast omsorgskontakt	Inga mätningar	Inga mätningar	Inga mätningar	Mål: 100%

Uppföljning av nationell brukarenkät	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Andel personer som upplever trygghet i boendet (Vård och omsorgsboende)	82 % Kvinnor: 82 % Män: 81 %	78 % Kvinnor: 76 % Män: 81 %	73 % Kvinnor: 76 % Män 71 %	Förbättra
Andel personer som anser att de fått meddelande i förväg om tillfälliga förändringar (Hemtjänst)	73 % Kvinnor 74 % Män 72 %	67 % Kvinnor: 65% Män: 69%	65 % Kvinnor: 65% Män: 65%	Förbättra
Andel personer som är nöjd med utbudet av aktiviteter (Vård och omsorgsboende)	41 % Kvinnor 42 % Män 39 %	50 % Kvinnor: 50% Män: 49%	47% Kvinnor: 48% Män: 44 %	Förbättra

Andel personer som upplever att de är nöjda med personalens bemötande	Hemtjänst: 98 % Kvinnor: 98 % Män: 98 % Vård- och omsorgsb: 91 % Kvinnor: 91% Män: 91%	Hemtjänst: 97 % Kvinnor: 97 % Män: 97 % Vård- och omsorgsb: 94 % Kvinnor: 95% Män: 91%	Hemtjänst: 97% Kvinnor: 98% Män: 95% Vård och omsorgsb: 91% Kvinnor:96 % Män: 89%	Förbättra
Andel personer som känner förtroende för personalen	Hemtjänst: 91 % Kvinnor: 90 % Män: 94 % Vård- och omsorgsb: 78 % Kvinnor: 77% Män: 79 %	Hemtjänst: 90 % Kvinnor: 90 % Män: 91 % Vård- och omsorgsb: 74 % Kvinnor: 72% Män: 77 %	Hemtjänst: 90 % Kvinnor: 91% Män: 88 % Vård och omsorgsb: 77% Kvinnor: 82 % Män: 74%	Förbättra
Andel anhöriga till personer på vård- och omsorgsboende som upplever att samarbetet fungerar bra	75 %	81 %	80%	Förbättra
Andel som svarar att personalen pratar och förstår svenska tillräckligt bra	Frågan fanns inte i enkäten	Hemtjänst: 92 % Kvinnor: 93 % Män: 90 % Vård- och omsorgsb: 69 % Kvinnor: 70% Män: 67%	Hemtjänst:91 % Kvinnor: 91% Män 90 % Vård- och omsorgsb: 75 % Kvinnor: 82% Män: 71%	Förbättra

PERSONAL	**2024**	**2025**	**2026**
Nämndens uppföljning till kommunfullmäktige			
Sjukfrånvaro (Egen mätning)	8,4 % *Kvinnor: 9,4 %* *Män: 6,9 %* *Korttidsfrånvaro medarbetare under 30 år* 5,7 % (4 % 30+)	8,3 % (jan-aug 2025) *Kvinnor: 9,4 %* *Män: 5,9 %* *Korttidsfrånvaro medarbetare under 30 år* 4,9 % (3,9 % 30+) *tom augusti -25*	7,5 % *Korttidsfrånvaro medarbetare under 30 år 4 %*
Andel långtidsfriska (Egen mätning)	51 % *Kvinnor: 49 %* *Män: 55 %*	51 % (jan-aug *2024)* *Kvinnor: 49 %* *Män: 56 %*	60 %
Andel heltidsanställda (Egen mätning)	96 % *Kvinnor: 96 %* *Män: 96 %*	97 % (jan-aug 2025) *Kvinnor: 96 %* *Män: 98 %*	95 %
Andel enhetschefer som har 30 eller färre medarbetare (tillsvidareanställda)	75%	77 % (jan-aug 2025)	77 %
Medarbetarenkäten, medelvärde	4,9	4,9	4,9

Nämndens egen uppföljning			
Andel avgångar på egen begäran (ej pension)	227=10,8 % (helår)	146=7,2 % (jan-aug 2025)	6 %

Äldrenämnden särskilda uppdrag till förvaltningen 2026

Vid äldrenämnden antagande av verksamhetsplan och budget 2026 gavs också följande tilläggsuppdrag:
Att konkretisera program och åtgärder för ökad trygghet, värdighet och kvalitet i omsorgen. Rutiner och arbetssätt inklusive inflytande och ledarskap, kommunikation, bemanning och kompetensfrågor ska adresseras.
Återkoppling ska ske i nämnden vid varje sammanträde samt i tillämpliga delar vid ordinarie uppföljningstillfällen.
Att succesivt och utan dröjsmål implementera kvalitetshöjande åtgärder med löpande utvärdering på lämplig enhet. För senare ställningstagande gällande verksamheten i stort
Att beslutade och bestående förändringar ska kompletteras med riskbedömning avseende arbetsmiljö
Uppdraget ska verkställas omgående och löpa över kommande år.

UMEÅ KOMMUN

Överförmyndarnämnden Umeåregionen

Verksamhetsplan 2026

Beslutad av: Överförmyndarnämnden Umeåregionen Diarienr:
Gäller för: Överförmyndarenheten Beslut: 2025-11-20
Giltighetstid: 2026 Ansvarig: Enhetschef Sandra Andersson

Innehåll

Inledning 3

Plan för grunduppdrag 5

Plan för inriktningsmål och program 14

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige 15

Plan för att nå personalpolitiska mål 16

Drift- och investeringsbudget 17

Kompetensförsörjningsplan 19

Styrning och uppföljning av externa utförare 20

Bilagor 21

Inledning

Överförmyndarnämnden i Umeåregionen är gemensam nämnd för Bjurholms, Nordmalings, Robertsfors, Umeå, Vindelns, Vännäs och Örnsköldsviks kommuner. Umeå kommun är värdkommun för Nämnden.

Överförmyndarnämnden består av 10 ordinarie ledamöter och 10 ersättare. Umeå kommun är värdkommun och har 3 ordinarie ledamöter och 3 ersättare, Örnsköldsvik har 2 ordinarie ledamöter och 2 ersättare, övriga kommuner har en ordinarie ledamot och en ersättare vardera. Presidiet består av ordförande Ulrika Edman (MP) och vice ordförande Joline Göttfert (M).

Överförmyndarenheten tillhör från och med 2024-01-01 stadsledningskontorets avdelning Demokrati och juridik, och rapporterar till Överförmyndarnämnden.

Verksamhetsplanens syfte och fokus för 2026

Verksamhetsplanen utgår från Umeå kommuns planeringsdirektiv och budget för 2026 samt den för Umeå kommuns gemensamma anvisningen för planering 2026. Planen beskriver hur nämnden planerar att genomföra sitt uppdrag under 2026, samt hur verksamheten ska bedrivas och utvecklas för att svara upp mot nuvarande och kommande behov.

Under 2026 står nämnden inför tre identifierade strategiska utmaningar som behöver utvecklas för att nämndens uppdrag ska kunna bedrivas på ett mer effektivt, rättssäkert och ändamålsenligt sätt

1. Effektiv tillsyn och brottsförebyggande arbete

Förbättrat arbetssätt i verksamheten genom tydlig prioritering av fördjupad granskning som arbetsuppgift samt kontinuerlig utbildning av verksamhetens personal i brottsförebyggande arbete vid tillsyn.

2. Rekrytering av, och stöd till ställföreträdare

Bristande tillgång till ställföreträdare gör att uppdragen blir svåra att tillsätta vilket i sig innebär en rättsförlust för den enskilde som då inte får någon ställföreträdare alls. Samtidigt ökar behovet av stöd och kompetensutveckling till befintliga ställföreträdare. Tillgång till gode män och förvaltare är en förutsättning för utförandet av nämndens grunduppdrag. Under 2026 prioriteras därför fortsatt rekrytering, utbildning och stöd till befintliga ställföreträdare.

3. Digitalisering och informationsförvaltning

Övergången till digital huvudakt är avgörande för att komma till rätta med det dubbelarbete som uppkommit då handlingar både måste bevaras i pappersform och samtidigt hållas tillgängliga digitalt i verksamhetssystemet Wärna. Vidare är en succesiv digitalisering av verksamhetens processer en förutsättning för effektiv, rättssäker och likvärdig handläggning när komplexiteten och antalet ärenden ökar.

Utöver dessa tre identifierade strategiska utmaningar behöver nämnden fortsatt hantera de ökade krav som följer av lagstiftning och förändringar i samhällsutvecklingen, bland annat konsekvenser av lagen om framtidsfullmakter.

Arbetet med att säkerställa en hållbar arbetsmiljö och en god balans mellan krav och resurser är en förutsättning för att uppnå målen.

Plan för grunduppdrag

Överförmyndarnämndens grunduppdrag

Nämnden ansvarar för att överförmyndarverksamheten bedrivs i enlighet med bestämmelserna i föräldrabalken och andra författningar som reglerar frågor knutna till överförmyndarverksamhet.

Nämnden har till huvudsaklig uppgift att besluta om förordnande och entledigande av gode män och förvaltare, ta till vara den enskildes intresse genom kontroll av förmyndarnas, gode männens och förvaltarnas förvaltning, lämna information till allmänheten, och att ansvara för ärenden som enligt lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn stadgas för överförmyndaren.

Utöver vad som följer av lag ska nämnden se till att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande reglemente och det samverkansavtal som träffats mellan kommunerna och antagits i respektive kommuns fullmäktige, samt inom de ekonomiska ramar som beviljats för nämndens verksamhet.

Nämnden ska verka för att uppfylla de eventuella mål som framgår av det avtal som reglerar nämndens verksamhet. Nämnden har mandat att avgöra vilka av värdkommunens övriga mål som ska gälla för nämnden.

Umeå kommun är anställande kommun och för personal gäller anställande kommuns personalpolitiska mål. Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de riktlinjer som har beslutats av värdkommunen och är av relevans för nämnden.

Nämnden ansvarar inom sitt område för:

- att informera om verksamheten och nämndens arbete såväl internt som till allmänheten,
- att en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av det egna verksamhetsområdet görs,
- att upprätta förslag till budget för det egna verksamhetsområdet,
- att verka för att samråd sker med brukare av nämndens tjänster,
- att fortlöpande reformera det kommunala regelbeståndet inom verksamheten,
- de personuppgifter som nämnden behandlar, nämnden är personuppgiftsansvarig
- att i övrigt fullgöra de uppgifter som fullmäktige överlämnar till nämnden,
- de informationssystem som stödjer nämndens verksamhet,
- att yttra sig för samtliga samverkande kommuner över offentliga utredningar

Grunduppdragets genomförande

Överförmyndarnämndens främsta uppdrag är att genom tillsyn motverka rättsförluster för personer som inte själva kan tillvarata sina rättigheter. I Sverige har Överförmyndare tillsyn över stora tillgångar, senaste mätningen via SKR visade att det handlar om närmare 100 miljarder kronor totalt som förvaltas av Överförmyndare.

Nämnden ansvarar för rekrytering av ställföreträdare samt för att tillhandahålla stöd och utbildning till personer som åtar sig uppdrag som gode män och förvaltare. Nämnden ansvarar vidare för att förvaltningen bedrivs effektivt och att utvecklingen av arbetssätt och kontaktytor sker kontinuerligt.

Under 2026 ligger fokus på att arbeta med att genom tillsyn motverka rättsförluster för personer som inte själva kan tillvarata sina rättigheter. Detta behöver ske genom att säkerställa att de som bedömts ha behov av god man eller förvaltare, erhåller sådan utan dröjsmål och att nuvarande kö arbetas bort. Samt att granskningen av redovisningshandlingar sker utan onödiga dröjsmål.

I flera år har Överförmyndarnämnden haft stora svårigheter att rekrytera ställföreträdare i den mån att huvudmän förordnas en ställföreträdare i rimlig tid, utan dröjsmål. Det har i förlängningen inneburit att många människor i utsatthet har stått utan en ställföreträdare, över 120 personer är i den utsatta situationen i dagsläget inom Överförmyndarnämnden i Umeåregionen.

Lika viktigt är att Umeåregionen förbättrar förutsättningar för de ställföreträdare som nämnden har och att nya ställföreträdare förses med goda kunskaper och stöd i uppdragen. Att vara ställföreträdare i Umeåregionen ska vara ett attraktivt och möjligt uppdrag att inneha av vanliga samhällsmedborgare. I nuläget kan det vara svårt att matcha en ny ställföreträdare mot komplexa ärenden i en digitaliserad och komplex samtid som finns inom ramen för nämndens område. Dessa svårare ärenden ökar dessutom i antal varje år.

Inom området rekrytering av ställföreträdare är även av stor betydelse att se över de professionella kommunala förvaltarenheternas avtal och möjligheter att utveckla de verksamheterna för att harmonisera med det behov av ställföreträdare som nämnden identifierar. Detta handlar om att utveckla verksamheterna inom de kommunala förvaltarenheterna för att möta behovet av en mera dynamisk organisation där ärenden inte stannar inom förvaltarenheterna över långa tidsperioder. En ändring av att kunna överföra ärenden från förvaltarenheterna som genom professionell handläggning kunnat stabiliserats och då omfördela till ideella ställföreträdare som kan ta vid. Detta skulle innebära en möjlighet att kunna ta emot nya ärenden hos förvaltarenheterna och att nya ideella ställföreträdare då kan ta ärenden som inte är alltför komplexa för dem.

Ytterligare mål är att befästa och vidareutveckla de arbetssätt som etablerats under föregående års digitaliserings- och utvecklingsarbete. Verksamheten ska fortsätta att skapa förutsättningar för en

rättssäker, likvärdig och effektiv handläggning i hela Umeåregionen genom gemensamma rutiner, tydlig informationshantering och god tillgänglighet för medborgare och ställföreträdare.

En övergripande inriktning för samtliga målområden är - *digitalt först* - vilket innebär att digitala arbetssätt och digital informationshantering ska övervägas och användas i första hand där det är möjligt och förenligt med gällande lagstiftning.

Målområden 2026:

1. Genom effektiv och rättssäker tillsyn motverka rättsförluster för personer som inte själva kan tillvarata sina rättigheter.

1.1

Genom effektivare rutiner och arbetssätt utöva tillsyn av inlämnade redovisningshandlingar inom den tidsram som nämnden satt som mål för verksamheten. Att genom utökad tillsyn upptäcka och förebygga rättsförluster kan även handla om att via den unika insyn Överförmyndarnämnden har i ställföreträdares förvaltning, kunna arbeta brottsförebyggande via fördjupad granskning och tillsyn är av stor vikt för Överförmyndarnämndens tillsynsansvar.

1.2

Genom att se över nuvarande rutiner, arbetsformer och processer vid båda kontoren i syfte att skapa en gemensam struktur för handläggning, dokumentation, informationshantering och servicenivåer oavsett kontor och i linje med värdkommunens samlade arbetsgivaransvar. Fokus ligger på att ta tillvara det som redan fungerar väl i verksamheten och bygga vidare på medarbetarnas kunskaper och erfarenheter och befintliga likheter mellan verksamhetens två kontor. Målet är att stegvis skapa gemensamma och hållbara arbetssätt som kan förankras i hela organisationen. Avsikten är att successivt kunna fastställa gemensamma rutiner och processer innevarande och kommande år, i nära samspel med det digitaliseringsarbete som pågår inom nämnden.

Detta lägger grunden för likvärdig, effektiv och rättssäker handläggning och granskning. Arbetet är omfattande och kräver tid och resurser i ett läge med samtidigt ökande krav och växande komplexitet i handläggning och granskning.

2.

Rekrytering av nya ställföreträdare och stöd till befintliga ställföreträdare

Rekryteringsläget är mycket ansträngt, både nationellt och regionalt. SKR och flera statliga utredningar, bland annat SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn, visar att många kommuner har svårt att rekrytera och behålla ställföreträdare.

Bristen på gode män och förvaltare är fortsatt en stor utmaning. Samtidigt är tillgången till gode män, förvaltare och förmyndare en grundförutsättning för utförandet av nämndens uppdrag Svårigheterna med att rekrytera nya ställföreträdare är att uppdraget vilar på ideellt engagemang där huvudmännens livssituation ofta kräver stora tidsmässiga resurser av personer som ska ta sig an uppdragen mot förhållandevis låga ersättningar samt att det ofta behövs att ställföreträdaren har god kunskap om hur myndigheter fungerar. I nuläget finns inom Överförmyndarnämnden i Umeåregionen en kö med cirka 120 personer i behov av ställföreträdare.

2.1

Under 2026 prioriteras rekrytering, utbildning och stöd till ställföreträdare för att möta behovet och säkerställa kvalitet och kontinuitet i uppdragen.

En rekryteringsgrupp har tillsatts för att samordna arbetet mellan kontoren och stärka det gemensamma arbetssättet. Gruppen arbetar med att ta fram gemensamt rekryteringsmaterial och rutiner för introduktion, samt att säkerställa att information om uppdraget publiceras på samtliga samverkanskommuners webbplatser. Syftet är att göra informationen tillgänglig för medborgare i hela regionen och skapa ett enhetligt uttryck med nämnden som tydlig avsändare.

Att erbjuda lättillgängligt stöd och utbildning, god kommunikation och att säkra en positiv bild av uppdraget som ställföreträdare är därför centrala delar av rekryteringsarbetet framåt. Det bidrar till en positiv upplevelse av ställföreträdarskapet vilket kan leda till att fler personer anmäler intresse för uppdraget.

2.2

Under 2025 har viktiga steg tagits i samarbetet mellan överförmyndarverksamheten och de kommunala förvaltarenheterna i Umeå och Örnsköldsvik, som organisatoriskt tillhör olika delar av respektive kommun. Genom återkommande dialoger och gemensamma avstämningar har samarbetet utvecklats positivt och lagt grunden för en mer samordnad hantering av uppdragstillsättning.

De utmaningar som kvarstår är att säkerställa att de kommunala förvaltarverksamheterna växer och utvecklas i den takt och riktning som motsvarar det behov som finns inom Överförmyndarnämndens område. Inom detta område behöver fortsatt samverkan ske, befintliga avtal med de båda

kommunala förvaltarverksamheterna behöver ses över, arbetssätten inom de båda verksamheterna behöver vara mera likställda. Med det avses att i nuläget tar Örnsköldsviks förvaltarverksamhet emot både förvaltarskap och godmanskap, medan i Umeå kommuns förvaltarenhet tas enbart förvaltarskapsärenden emot. En annan utmaning är att det i Örnsköldsviks kommuns förvaltarverksamhet anlitas privata aktörer om det bedöms nödvändigt, vilket inte i nuläget kan göras vid Umeå kommuns förvaltarenhet.

3.

Digitalisering och informationsförvaltning

3.1

Ökad digitalisering är en grundförutsättning för en rättssäker och hållbar verksamhet med harmoniserade arbetssätt för effektiv handläggning, granskning och ärendehantering.

Under 2024–2025 har projekt för digitalisering av pappersakter pågått. Under 2026 påbörjas övergången till digital huvudakt som primär akt i alla ärenden. Detta tillsammans med fortsatt utveckling av digitalt stöd och e-tjänster möjliggör effektivare granskning, platsoberoende handläggning och enhetliga arbetssätt och rutiner.

Arbetet omfattar revidering av dokumenthanteringsplan, rutiner för dokument- och posthantering samt genomlysning av gallringsplan. Säkrad E-arkivering, i samverkan med Stadsarkivet, omfattas också av arbetet. Målet är att skapa en rättssäker, effektiv och hållbar informationsförvaltning som följer GDPR och uppfyller Riksarkivets krav på autenticitet, spårbarhet och integritet.

3.2

Nämnden ska vidare modernisera kommunikationskanaler med ställföreträdare och godemän genom utveckling eller köp av e-tjänster och digitala verktyg för säker kommunikation och informationsöverföring (Mina meddelande, säker e-post mm). Kommunikationskanalerna ska vara inkluderande och rättssäkra, och servicenivåer ska kontinuerligt utvärderas utifrån behov, lagstiftning och verksamhetens uppdrag.

Syftet med utvecklingsarbetet är att skapa en gemensam och hållbar verksamhet där arbetet är likvärdigt, rättssäkert och effektivt, oavsett geografisk placering.

Avslutningsvis

För att motverka rättsförluster för utsatta människor i samhället är det av stor vikt att handläggning

av ärenden för att tillsätta ställföreträdare sker effektivt och utan onödigt dröjsmål. Överförmyndarnämnden kan verka brottsförebyggande genom den tillsyn som utförs av ställföreträdarnas förvaltning. Moderna digitala verktyg och likvärdigt stöd, utbildning och handledning av ställföreträdare ökar attraktiviteten i uppdraget. Robusta gemensamma processer, moderna verktyg och tydlighet i styrande dokument och planer bidrar till en mer attraktiv arbetsplats och en god arbetsmiljö.

Uppföljning

Uppföljning av målområdena sker löpande under året genom nämndens ordinarie rapportering, verksamhetsdialoger och statusuppföljningar. Resultat och måluppfyllelse redovisas i samband med tertialrapporter och årsrapport utifrån beskrivna fokusområden samt utifrån nämndens målsättningar och värdkommunens särskilda uppdrag.

1. Effektiv tillsyn och brottförebyggande arbete
2. Rekrytering av nya ställföreträdare och stöd till befintliga ställföreträdare
3. Digitalisering och informationsförvaltning

Syftet med uppföljningen är att säkerställa att nämndens verksamhet bedrivs effektivt, rättssäkert och i enlighet med de mål som fastställts för 2026.

Målområde 1	**Mätvärden/Indikatorer**	**Uppföljningsmetod**	**Tidpunkt/ Frekvens**	**Ansvar**
1.1 Effektiv tillsyn och brottsförebyggande arbete	**Delområde 1:** Effektivare tillsyn av förvaltares förvaltning samt brottsförebyggande arbete via tillsyn. **Mått:** -Att granskning av redovisningshandlingar (årsräkningar) är färdigställt senast per den 30 september 2026. -Att djupgranska årsräkningar där det finns högre risk för brott. **Aktivitet:** **-**Förbättrat arbetssätt i verksamheten genom tydlig prioritering av granskning som arbetsuppgift. -Kontinuerlig utbildning av verksamhetens personal i brottsförebyggande arbete vid tillsyn.	Status- och aktivitetsrapportering i samband med verksamhetsdialoger och tertialuppföljning	Löpande rapportering, sammanställning tertial 2 och årsrapport	Enhetschef Biträdande enhetschef
1.2	**Delområde 2:** -Rättssäker handläggning och granskning **Mål:** -Effektivare granskning av årsräkningar samt minska behov av kompletteringar gällande årsräkningar. **Aktivitet:** -Ökade utbildningsinsatser till ställföreträdare. Underlätta för ställföreträdare att lämna in rätt material via utveckling av rutiner avseende granskningsarbetet i verksamheten.	Status- och aktivitetsrapportering i samband med verksamhetsdialoger och tertialuppföljning	Tertial 2 och årsrapport	Enhetschef Biträdande enhetschef
Målområde 2 **2.1** Rekrytering och stöd till ställföreträdare	**Mål:** Öka antalet nya ställföreträdare med syfte att minska kön till ställföreträdare. **Mått:** - Antal nyrekryterade ställföreträdare - Antal utbildnings-/introduktionstillfälle	Uppföljning via styrgrupp, loggdata från e-tjänster samt enkät till ställföreträdare.	Tertial 2 och årsrapport	Enhetschef Biträdande enhetschef

2.2 Utveckling av och utökning av de kommunala förvaltarenheterna	- Medelväntetid till förordnande - Nöjdhet hos ställföreträdare **Aktivitet:** -Genomföra utbildningar för ställföreträdare -Årlig enkät till ställföreträdare -Se över arvodesriktlinjer -Se över möjlighet till att upphandla externa utförare inom Umeå kommun. **Mål:** Utöka antalet medarbetare vid de kommunala förvaltarenheterna samt utveckla ärendeflöden mellan ideella ställföreträdare och de kommunala förvaltarenheterna och möjliggöra lika villkor vid de båda kommunala förvaltarenheterna för att ta emot både förvaltarskap och godmanskap. **Mått:** **-** Ökat antal förvaltare vid kommunala förvaltarenheterna -Att öka antalet ärenden som överflyttas från förvaltarenheterna till ideella ställföreträdare. -Att förvaltarenheterna tar emot både förvaltarskap och godmanskap. **Aktivitet:** -Översyn av befintliga avtal för att säkerställa ett välfungerande flöde av ärenden. - Fortsatt löpande uppföljning och dialog mellan ansvariga chefer vid de kommunala förvaltarenheterna.	Status- och aktivitetsrapportering i samband med verksamhetsdialoger och tertialuppföljning	Tertial 2 och årsrapport	Enhetschef Biträdande enhetschef.
Målområde 3 Digitalisering och informationsförvaltning "Digital huvudakt" och digitalt först	**Mål:** Digitala arkivsäkrade dokument enligt dokumenthanteringsplanen. **Mått:** - Ökat antal digitalt arkivsäkrade dokument enligt dokumenthanteringsplanen. - Minskat antal inkommande handlingar som behöver skannas manuellt. - Antal e-tjänster i drift. **Aktivitet:** -Revidera dokumenthanteringsplanen -Samverka med Wärnaförvaltningen samt DoIT inom Umeå kommun. **Mål:** <u>Ökad</u> Användning av digitala kommunikationsvägar (antal säkra meddelanden, säker e-post, införande av Mina meddelanden) **Mått:**	Statistikuppföljning, enkäter och rapporter från rekryteringsgruppen	Månadsvis rapportering till nämnden, årsvis sammanställning	Enhetschef Biträdande enhetschef

	-Öka användningen för inkommande och utgående digitala handlingar. **Aktivitet**: -Införande av digital signering. -Utökade e-tjänster via Wärnaförvaltningen			

Plan för inriktningsmål och program

Umeå kommunfullmäktige har inte riktat några inriktningsmål och programåtaganden till Överförmyndarnämnden i Umeåregionen.

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

Umeå Kommunfullmäktige har inte tilldelat Överförmyndarnämnden i Umeåregionen några tilläggsuppdrag.

Plan för att nå personalpolitiska mål

Värdkommunens arbetsgivaransvar innebär ett samlat ansvar för ledning, styrning och personal inom hela överförmyndarverksamheten. Det omfattar att anställa, leda och fördela arbetet, att säkerställa arbetsmiljö och kompetensförsörjning, att tillämpa kollektivavtal och lönepolitik. Arbetsgivaransvaret innebär att säkerställa att arbetet bedrivs enligt gällande lagstiftning, lokala riktlinjer och styrdokument och de beslut som fattas av nämnden och förvaltningsledningen.

För att detta ansvar ska kunna utövas på ett likvärdigt och rättssäkert sätt inom överförmyndarnämndens ansvarsområde krävs att verksamheten bedrivs med gemensamma arbetssätt, rutiner och prioriteringar oberoende av medarbetarnas geografiska placering.

Harmonisering av arbetssätt (fokusområde 1) är därmed inte enbart en fråga om effektivitet och rättssäkerhet. Genom utveckling av platsoberoende handläggning ökar rekryteringsmöjligheterna och attraktiviteten för Överförmyndarenheten som arbetsgivare.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.

När vakanser uppstår så finns utmaningar för att rekrytera personal till verksamheten oavsett yrkesroll, dock är personalomsättningen är låg. Medarbetarna erbjuds distansarbete och nämnden kommer att fortsätta möjliggöra för kompetensutveckling via de utbildningar som erbjuds specifikt medarbetare inom överförmyndarverksamhet.

Mål 6. "Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Enhetschefen för Överförmyndarnämnden har ett personalansvar för 22 anställda. Dock är enhetschefen tillika nämndsansvarig chef vilket resulterar i ett mer omfattande chefsuppdrag. Under 2025 utökades ledarskapet med en biträdande enhetschef på 30% för att ge bättre förutsättningar för goda resultat.

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

Verksamheten har låg sjukfrånvaro men belastningen på personalen upplevs hög och ett fortsatt arbete med det systematiska arbetsmiljöarbetet både på enhetsnivå men även på avdelningsnivå kommer att fortgå under 2026. Under året kommer enheten att tillsammans med utgångspunkt i resultatet från medarbetarenkäten ta fram mål för den organisatoriska och psykosociala arbetsmiljön.

Drift- och investeringsbudget

Överförmyndarnämnden består dels av regiongemensam verksamhet, dels av verksamhet som enbart avser Umeå kommun. Fastställd ram av Umeå kommunfullmäktige för Överförmyndarnämnden är 16 753 tkr för budgetåret 2026. Budgeten för den Umeåspecifika delen av nämnden uppgår till 10 058 tkr och avser arvoden till godemän och förvaltare, professionella kommunala förvaltare samt arvoden till Umeå kommuns förtroendevalda politiker. Förändringar för budget 2026 avser indexuppräkning och justering för minskat PO-påslag jämfört med 2025.

De professionella kommunala förvaltarna är anställda av Umeå Kommun hos Miljö- och hälsoskyddsnämnden som åtar sig uppdrag som förvaltare. Kostnaderna för förvaltarna finansieras av Överförmyndarnämnden genom ersättning till Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Överenskommelsen om uppdraget och ersättning hanteras via separat avtal. Den organisatoriska tillhörigheten är viktig, förvaltarna ska inte organiseras under samma nämnd som Överförmyndarenheten eller socialtjänsten. I Örnsköldsviks kommun finns professionella kommunala förvaltare anställda av Örnsköldsviks kommun, organiserade under kommunstyrelsen. Örnsköldsvik kommun har, före de anslöt sig till regiongemensam nämnd, direktupphandlat egna privata aktörer som finansieras av Örnsköldsviks kommun.

Den regiongemensamma delen av nämndens ram avser drift- och personalkostnader för myndighetskontoren i Umeå och Örnsköldsvik samt driftbidrag från medlemskommunerna (exkl Umeå kommuns driftbidrag). Nettobudgeten för den regiongemensamma verksamheten avser Umeå kommuns driftbidrag. Budgeterade kostnader för den regiongemensamma delen är 14 103 tkr vilket är 448 tkr högre än 2025 års budget. Förändringen i budget avser:

- Minskat PO-påslag och indexuppräkning, 448 tkr. PO-påslaget har minskat från 40,84% till 40,02%. Personalkostnader har räknats upp med 4% och driftskostnaderna 5%.

Kostnaderna för den regiongemensamma verksamheten fördelas mellan medlemskommunerna utifrån beslutad fördelningsnyckel i enlighet med beslutat samverkansavtal. Fördelningsnyckeln inkluderar även OH-kostnader. Dessa kostnader ingår inte i nämndens budget utan påverkar enbart kommunernas driftbidrag. Den del av driftbidragen som avser OH-kostnaderna fördelas till hänförlig verksamhet inom Umeå kommun.

I bilaga 3 återfinns driftbidrag per kommun. Budgeten för OH-kostnader uppgår 2026 till 1 350 tkr vilket är en ökning med 18 tkr jämfört med 2025.

Överförmyndarnämnden (tkr)	Ram 2025	Ram 2026
Politisk verksamhet	-733	-757
Kommungemensam verksamhet	-15 431	-15 995
Varav Umeå kommun specifik verksamhet	*-8 995*	*-9 301*
Varav Regiongemensam verksamhet	*-13 655*	*-14 103*
Varav driftbidrag regiongemensam verksamhet (exkl Umeå)	*7 219*	*7 409*
Överförmyndarnämnden totalt	**-16 164**	**-16 753**

Kompetensförsörjningsplan

När vakanser uppstår matchar få av de sökande mot de kravspecifikationer som ställs i annonsen.

Fokus perioden 2026-2028 blir därför behålla-perspektivet genom att arbeta med systematiskt arbetsmiljöarbete på enheten.

Styrning och uppföljning av externa utförare

Inom Överförmyndarnämnden i Umeåregionen finns olika villkor avseende upphandling och användning av externa aktörer.

Örnsköldsviks kommun har en överenskommelse inom kommunen att via direktupphandling använda privata utförare för god mans- och förvaltaruppdrag för Överförmyndarnämndens verksamhetsområde. Detta har skett under ca 10 års tid inom Örnsköldsviks kommun, det vill säga att det har skett även före 2019 då Örnsköldsvik ingick i nuvarande regionövergripande samarbete. Upphandlingen sker i samråd med chef inom Örnsköldsviks kommun, denne chef är budgetansvarig och tillika chef över förvaltarverksamheten i Örnsköldsviks kommun.

I Umeå kommun används inte externa utförare, dock har frågan under 2025 lyfts i Överförmyndarnämnden om att undersöka möjlighet att använda externa utförare. Frågan håller på att utredas av förvaltningen inom Överförmyndarnämndens område samt via förvaltningen inom Miljö- och hälsoskydd där förvaltarenheten organisatoriskt återfinns.

Granskning och tillsyn av gode män och förvaltare via extern utförare sker på samma sätt som för ideella gode män och förvaltare.

Bilagor

1. Utmaningar och möjligheter 3-5 års sikt

Rekrytering

Överförmyndarnämnden ansvarar för att rekrytera gode män och förvaltare inom hela Umeåregionen. Överförmyndarnämnden har idag ca 1220 gode män och förvaltare i Umeåregionen men det täcker inte behovet. Flera av dessa ställföreträdare är äldre samt att ca 10 stycken av dem har 10 uppdrag eller flera, vilket gör situationen väldigt sårbar om någon av dem skulle behöva avsluta sina uppdrag vid egen sjukdom eller liknande. Godmanskapet är i grunden ett lekmannauppdrag som bygger på ideella krafter hos vanliga kommunmedborgare. Huvudmännens hjälpbehov är ofta komplicerade där det ställs stora krav på flexibilitet, tidsmässiga investeringar och dessutom kan uppdragen vara svåra att avsluta.

Umeå kommun har en förvaltarenhet med fem anställda personer. Enligt de upprättade avtalen med de båda förvaltarverksamheterna är det fråga om att de mest krävande och komplicerade uppdragen ska innehas av de professionella förvaltarverksamheterna. Likaså har Örnsköldsviks kommun en förvaltarenhet med fyra anställda personer. Örnsköldsviks kommun har även möjlighet att använda sig av privata aktörer för att säkerställa att huvudmän inte ska behöva vänta på att få en ställföreträdare.

De utmaningar som nämnden ser inom en tre-fem års sikt är att säkerställa att förvaltarenheterna kan möta upp det ökande behovet av att kunna ta sig an flera och mera komplicerade ställföreträdarskap. Här ser nämnden ett behov av att öka antalet anställda förvaltare och att öka samarbetsytorna mot båda förvaltarenheterna för att effektivisera flödet av ärenden mellan förvaltarenheterna och nämndens ideella ställföreträdare. Där finns ett utvecklingssteg att när huvudmännens livssituation har stabiliserats via förvaltarenheterna, då kunna övergå till en ideell ställföreträdare. Då kan förvaltarenheterna göra plats för nya ärenden. Förvaltarenheterna behöver också kunna förändras till att ta emot både god mans- och förvaltaruppdrag. Nämnden ser ett behov av att utveckla dynamiska ställföreträdarenheter som kan ta alla typer av uppdrag. Det finns även ett behov av att kunna använda sig av privata aktörer för att en individ i utsatthet aldrig ska stå utan en ställföreträdare. Om behovet av professionella ställföreträdare kan tillförsäkras så kommer behovet av ideella ställföreträdare vara mindre akut och de som vill göra en frivillig samhällsinsats skulle ha bättre förutsättningar att ta uppdrag där huvudmannens livssituation inte består av behov av akuta insatser.

Digitalisering

Överförmyndarnämndens tillsyn utövas genom granskning av gode männens och förvaltarnas redovisningshandlingar. Det sker vanligen via manuell granskning av inkomna pappershandlingar. Sedan 2020 har Överförmyndarnämnden även möjlighet att ta emot redovisningar elektroniskt samt

att granska dessa elektroniskt. Det har dröjt flertalet år med att samordna Umeå kommuns egen IT avdelning mot Wärna-förvaltningen för att etablera en testmiljö. Att detta försenats har påverkat nämndens utvecklingsmöjligheter negativt. Under sommaren/hösten 2025 har denna testmiljö påbörjats och vid färdigställande kommer testmiljön innebära nya möjligheter att utbilda ställföreträdare i den elektroniska inlämningen av redovisningshandlingar. Det i sin tur kommer att leda till att flera kan lämna in redovisningshandlingar elektroniskt. Ett annat utvecklingsområde är att motverka ett digitalt utanförskap hos huvudmän och att möjliggöra att ställföreträdare kan agera för huvudmännens räkning. För att detta ska vara möjligt behöver närliggande verksamheter så som banker öka takten på utveckling av sina digitala tjänster vilket kommer effektivisera och förenkla de uppgifter som ställföreträdare behöver utföra åt huvudmän. Denna fråga ligger inte inom ramen för Överförmyndarverksamhetens påverkansområde.

Överförmyndarnämnden har idag inte något sätt att skicka alla de sekretesshandlingar som behöver skickas elektroniskt. Det innebär stora portokostnader och längre handläggningstider.

Ny lagstiftning

Regeringen beslutade 2019 att göra en översyn av reglerna för gode män och förvaltare. Inga lagförslag presenterades under förra mandatperioden. Nuvarande regering har gett ett uppdrag till Justitiedepartementet att ta fram underlag för att kunna besluta om utveckling inom lagområdet. Däribland finns utredning om förslaget att flytta beslutanderätten av otvistiga godmanskap från tingsrätten till Överförmyndarna. Det skulle innebära ökade krav på nämndens verksamheter i form av ökade resurser till att inhämta yttranden, utreda och besluta i dessa ärenden. Skulle detta förslag gå igenom skulle det innebära behov av att utöka överförmyndarens personalresurser för att kunna möta den nya arbetsuppgiften. Likaså har lagändringen avseende framtidsfullmakter inneburit merarbete för verksamheten.